Sven Wimnell 31 januari 2015: Socialdemokraternas hemsida på internet. Människornas levnadsvillkor och utvecklingens krafter. Partiledardebatt och tidningsartiklar i 22 politikområden 10-27 jan 2015

http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf

En fortsättning på http://wimnell.com/omr36-39zzu.pdf

Sven Wimnell 31 januari 2015:
Socialdemokraternas hemsida på internet. Människornas levnadsvillkor och utvecklingens krafter. Partiledardebatt och tidningsartiklar i 22 politikområden 10-27 jan 2015
http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf

En fortsättning på http://wimnell.com/omr36-39zzu.pdf

Innehåll:
sida

6 **Om socialdemokraternas hemsida på Internet.**

7 Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

8 Gunnar Hökmark (M) Europaparlamentariker om Stefan Löfven: De går till val på Löfvens regeringsduglighet

10 Partiernas överenskommelse om hur Sverige ska styras.

10 Detta innebär uppgörelsen

11 S och MP – en vek allians

13 Socialdemokraternas hemsida inför 2015.

13 22 politikområden.

15 Samhällsplaneringens problem

16 Sverigedemokraterna och svenskheten

17 Socialdemokraternas hemsida

18 Socialdemokraternas gruppledare.

19 Socialdemokraternas statsråd

20 De 22 politikområdena och klassifikationssystemets verksamheter.

24 Innehållet i:
Sven Wimnell 12 nov 2014: Levnadsförhållanden, system för verksamhetsområden, politiska aktörer, riksdagen, kommuner, myndigheter. utskott. regeringen och departementen, statsbudgeten. http://wimnell.com/omr36-39zzr.pdf

27 Tidningskommentarer 27 okt-27 nov 2014

28 Innehållet i:
Sven Wimnell 10 dec 2014: Om politik med anledning av budgetbeslutet i riksdagen den 3 dec 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzt.pdf

33 Innehållet i:
Sven Wimnell 10 jan 2014:
Tidningsartiklar 11 december 2014 - 10 januari 2015. Med förhandlingar och överenskommelser om hur man ska styra Sverige utan extra val.
http://wimnell.com/omr36-39zzu.pdf

42 **Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.**

42 Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer:
Individens kroppsliga förhållanden,
Individens psykiska förhållanden,
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle.
Individens sociala miljö - sociala samhälle,

42 Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter:
Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar)
Handlingar för psyket

42 Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller :
A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll. A1+A2
B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll. B1+B2

42 Individer och samhällen planerar framtiden:
Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna
Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

42 Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av psykiska och kroppsliga förhållanden och av deras fysiska och sociala miljöer.

43 Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

43 Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksam- heterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

44 Informationer för rollera A1, A2, B1 och och B2.

45 **Klassifikationssystem för verksamheter**.

47 Den fundamentala påverkanskedjan.

49 Politiska pch opolitiska planeringar.

50 Schema över påverkans- och förändringsproblem.

51 Samband mellan huvudområden.

individens inre verkligheter som medel att förändra

politiska styrningar

ekonomiska handlingar

kulturella handlingar

individens inre verkligheter som mål om tillfredsställelse

52 Forskningen om samhällsplaneringens problem.

52 Sven Wimnells hemsida på Internet.

54 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen.

55 Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen DC, DK och SAB.

56 Aktörer i samhällsplaneringen, i stora drag.

56 Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer.

62 Hjälp att förstå de mänskliga verksamheterna

63 De senaste särskilda utredningarna

68 **De 22 politikområdena.**

Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i 22 politikområden som hvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden.

69 *** Partiledare Stefan Löfven.**

72 *** Allmänt om socialdemokraternas politik.**

74 *** Utrikes- och världspolitik. Globaliseringen.**
Politik för en utrikesminister.

286 *** Europapolitik.**
Politik för en EU-minister.

294 *** Demokratiproblem, juridik.**
Politik för en demokratiminister och en justitieminister.

366 *** Försvar.**
Politik för en försvarsminister.

401 *** Klimat och klimatpolitik**
Politik för en miljöminister.

411 *** Transporter.**
Politik för en infrastrukturminister.

428 *** Planering av fysiska miljöer.**
Politik för en plan- och byggminister.

433 *** Landsbygdspolitik.**
Politik för en landsbygdsminister.

448 *** Bistånd.**
Politik för en biståndsminister.

479 * **Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.**
Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

532 * **Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.**
Politik för en hem- och konsumentminister och en energiminister.

569 * **Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst**
Politik för en barn-och äldreminister med välfärd och socialtjänst o d

601 * **Utbildning. Forskning.**
Politik för en utbildningsminister.

635 * **IT. Information, Konst, kultur, idrott.**
Politik för en IT-minister och en kultur- och idrottsminister.

713 * **Jobb.**
Politik för en arbetsmarknadsminister.

743 * **Näringar.**
Politik för en näringsminister.

778 * **Handel.**
Politik för en handelsminister.

789 * **Migration. Integration.**
Politik för en migrationsminister och en integrationsminister.

843 * **Polisen. Brott. Kriminalvård.**
Politik för justitieministerns polis- och kriminalpolitik.

875 * **Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner, försäkringar.**
Politik för finans-, finansmarknads- och socialförsäkringsministrar.

927 **DNs innehåll 10-27 januari 2015**
(Delar av innehållet)

Om socialdemokraternas hemsida på Internet.

http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf sid 34:

Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

För inkomståren 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 har undersökts hur stora underskotten och överskotten blir i hushålls-butdgetarna för förvärvsarbetande med inkomster mellan 6000 och 60 000 kr per månad, för ensamma och makar med líka stora inkomster.

Underskott och överskott avser det som återstår av inkomsten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnads-kostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kost-naderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Skillnader mellan 2006 och 2014 redovisas i tabellen till höger.

Den borgerliga alliansen har menat att jobbskatteavdragen mest tillfallit låg- och medelinkomsttagare, men tabellen visar att
*** underskotten har ökat för inkomster 13000 och lägre,**
*** att överskotten har minskat för inkomster 14000-25000 och**
*** att överskotten har ökat för inkomster 26000 och högre och med cirka 23000-32000 kr per år för inkomser 35000 och högre.**

Den nya regeringen vill minska jobbskatteavdragen för inkomster 50000 kr och högre och sänka inkomsgränsen för statlig skatt till 35000 kr. Det tycks finnas överskott att ta av.

Försämringarna för inkomster 25000 och lägre borde åtgärdas.

2006-2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam Mån. lön	2006 Över-skott/år	2014	Skillnad	
6001	-64356	-80536	-16180	Underskottet har ökat
7001	-55524	-71200	-15676	Underskottet har ökat
8001	-46692	-61864	-15172	Underskottet har ökat
9001	-37920	-52528	-14608	Underskottet har ökat
10001	-29880	-43192	-13312	Underskottet har ökat
11001	-22176	-34072	-11896	Underskottet har ökat
12001	-14532	-25612	-11080	Underskottet har ökat
13001	-6888	-17524	-10636	Underskottet har ökat
14001	756	-8716	-9472	Överskottet har minskat
15001	8400	-268	-8668	Överskottet har minskat
16001	16044	8180	-7864	Överskottet har minskat
17001	23688	16280	-7408	Överskottet har minskat
18001	31332	25076	-6256	Överskottet har minskat
19001	38976	33524	-5452	Överskottet har minskat
20001	46200	41624	-4576	Överskottet har minskat
21001	53844	50072	-3772	Överskottet har minskat
22001	61488	58520	-2968	Överskottet har minskat
23001	69132	66968	-2164	Överskottet har minskat
24001	76776	75416	-1360	Överskottet har minskat
25001	84420	83864	-556	Överskottet har minskat
26001	92124	92324	200	Överskottet har ökat
27001	98424	100772	2348	Överskottet har ökat
29001	109704	117668	7964	Överskottet har ökat
30001	115344	126008	10664	Överskottet har ökat
35001	143544	166208	22664	Överskottet har ökat
40001	171240	196712	25472	Överskottet har ökat
45001	196440	224912	28472	Överskottet har ökat
50001	221640	253112	31472	Överskottet har ökat
55001	246840	278972	32132	Överskottet har ökat
60001	272040	304172	32132	Överskottet har ökat

EPP Group nya moderaterna. Blogg 13 dec 2014:

Gunnar Hökmark (M) Europaparlamentariker om Stefan Löfven.

“ De går till val på Löfvens regeringsduglighet

Det är inte lätt att veta vad socialdemokraterna går till val på. Kanske inte ens för Stefan Löfven. Från att ha haft regeringen med Mp och budgetförslaget som grund för valrörelsen har Löfven vacklat från i stort sett alla ståndpunkter. Från att S går till val som ett parti till att man går till val som ett parti men med Mp, som också går till val som ett parti samt att man ändå går till val på budgeten som man visserligen inte går till val på eftersom den har fallit.

Stefan Löfvens månader av tystnad som nyvald partiordförande tjänade honom väl. När han väl tvingades agera, visa väg och förklara sig blev det värre. Beskeden som gavs om det ena och det andra var alltid som det hette” tydliga” vilket har kommit att bli en omskrivning för ” vet inte alls men är medveten om att jag borde ha en uppfattning ” eller så angavs frågan som så ”komplex” , även om det varit föremål för utredning och debatt i åratal, så att det borde ”tittas på” och kanske tillsätta en ”förhandlingsperso

”You can never make a second first impression” är ett relevant uttryck för det som nu gäller för Stefan Löfven. Bilden av en målmedveten och beslutsam förhandlare har ersatts av förvirring, politisk osäkerhet, hugskott och förlorade förhandlingar som har förvånat inom media, politik och bland väljaren. Det berömda EU-nämndssammanträdet där han på en gång visade okunskap om klimatfrågan, EU-nämndens roll, förhandlingsupplägg och allmän eftergivenhet var inget undantag utan en regel som har präglat andra politiska frågor.

Nu leder detta till att Sverige för första gången på väldigt länge går ut i ett extraval. Det är lätt att skylla detta på Sverigedemokraterna eller alliansen, för att alliansen röstade på sitt budgetalternativ och Sverigedemokraterna på det som de till slut föredrog. Men ansvaret för regeringens sammanbrott vilar på regeringschefen som inte lyckades vinna stöd för sin politik. Som valde en politik han inte fick stöd för. Tanken att vinna en riksdagsmajoritet för en politik präglad av eftergifter för Vänsterpartiets och Miljöpartiets ytterlighetskrav var dömd att misslyckas om man inte hade en överdriven tro på sin förhandlingsförmåga eller en föreställning om att det räcker att ha regeringsmakten oavsett vad majoriteten tyc

Det är nu denna oförmåga, inte riksdagens sammansättning som den blev i september, som leder Sverige in i den osäkerhet i en svår tid som ett extraval innebär. Det är en signal till omvärlden som inte gynnar vårt land. Det bidrar inte till en stabil politik när statsfinanser kräver ledarskap och vår yttre miljö möter större osäkerhet än på mycket länge. Sverige är inte ledarlöst men saknar ledning. Det är Stefan Löfven personligen som bär detta ansvar och för de kostnader det innebär.

Genom att informellt men reellt utlysa nyval för att föregripa det som grundlagen stadgar om förhandlingar och olika rundor för att forma en regeringsduglig regering agerar han i strid med det som är grundlagens syfte att undvika att ett riksdagsval underkänns redan efter två månader. Nu går Sverige mot ett extraval som formellt inte är utlyst men som likväl har stängt dörren för det som vore bättre för Sverige och respekt för det valresultat vi fick.

Det är inte för Sverige som detta görs utan kanske för socialdemokraternas skull men allra mest för att den nuvarande regeringen ska sitta kvar i sin nuvarande form ännu något längre. Med tanke på att Löfven nu tvivlar om det är den regering han vill gå till val på är det än mer illa att andra alternativ inte prövades innan extravalet blev ett faktum.

Nu går Stefan Löfven till val på mer av den politik som vi såg under två månader och som han nu på nytt understryker det inte finns någon som vet hur den ser ut. En regerings första månader är ofta de mest framgångsrika. Kanske är det så även nu. ” More of the same” är inte lockande för någon.

Ingen kan säga att Socialdemokraterna går till val med regeringsduglighet i bagaget. Inte heller med ett ansvar för landet i första rummet. Ingen vet, inte ens de själva, vilken politik de går till val på. De går till val med Stefan Löfven. Kanske med Miljöpartiet. Kanske med Vänsterpartiet. Men helt säkert med Löfven. “

Partiernas överenskommelse om hur Sverige ska styras.

DN 28 dec 2014:

“Detta innebär uppgörelsen

1 Den statsministerkandidat som representerar största partikonstellationen släpps fram vid en omröstning i riksdagen om talmannens förslag. Det sker genom att övriga partier som står bakom överenskommelsen lägger ned sina röster.

DN:s kommentar: *Här har Socialdemokraterna lovat något de inte lovade före valet, nämligen att släppa fram en borgerlig regering om alliansparterna är större än de rödgröna.*

2 En minoritetsregering ska kunna få igenom sin budget. Om det finns en risk för att förslaget skulle falla avstår övriga partier som står bakom överenskommelsen från att delta i omröstningen.

DN:s kommentar: *De borgerliga har ändrat sig från i höstas när de röstade på sin budget, trots att de visste att Sverigedemokraterna också skulle ställa sig bakom deras budgetförslag.*

3 Utbrytningar ur budgeten ska inte vara möjliga.

DN:s kommentar: *Socialdemokraterna och Miljöpartiet lovar att inte upprepa fjolårets beslut i riksdagen att i efterhand riva upp en inkomstskattesänkning för högre inkomster efter att budgeten beslutats i sin helhet.*

4 Överenskommelsen pekar ut tre politiska områden för samarbete och samtal: försvar och säkerhet, pensioner och energi.

DN:s kommentar: *De borgerliga har släppt in Miljöpartiet i de blocköverskridande samtalen i pensionsgruppen. Dock är MP inte del av pensionsgruppen, utan deltar bara så länge partiet sitter i regeringen.*

5 Decemberöverenskommelsen tillämpas första gången när regeringen lägger fram vårpropositionen i april 2015 och den gäller till och med 2022.

Juan Flores juan.flores@dn.se “

DN 13 jan 2015:

“S och MP – en vek allians

Meningen är att ministrarna Gustav Fridolin (MP) och Mikael Damberg (S) ska småprata lite spontant och mysigt framför kamerorna. Men atmosfären känns lika avspänd som Ringhals 2, med en dialog ungefär som följer: ”Har du varit i Vittsjö?” ”Själv kommer jag från Bergshamra, vi har en pridefestival.” ”Vad bra.” ”Och vilket väder vi fått sen.” ”Joråsåatteeeh...”

Scenen kommer från rykande färska SVT-dokumentären ”104 dagar” som visades på måndagskvällen. Teamet har följt den politiska turbulensen 2014, från genomfört val till inställt nyval. Bland de politiker som intervjuas djupare finns, förutom de två nämnda, Erik Ullenhag (FP), Rossana Dinamarca (V) och Linus Bylund (SD).

Några avslöjanden kommer dokumentären inte med, inget nytt lyfts fram som inte redan ventilerats av kommentatorer, analytiker och statsvetare. Däremot är den talande om man lyssnar lite mellan raderna. Då säger också den korta scenen med Fridolin och Damberg mer än 10 presskonferenser.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har inte funnit varandra. Det finns inte många beröringspunkter, inte mycket gemensamt i vare sig sakpolitik eller partikultur. Visst, de kan komma överens i vissa sakfrågor. Och de har – lite som cellkamrater i ett fängelse – nästan fyra år på sig att vänja sig vid varandra och klura ut hur de bäst ska kunna umgås utan alltför stor friktion.

Men början har, för att uttrycka sig diplomatiskt, inte varit optimal.

Ett listigt grepp i ”104 dagar” är intervjuerna med några av de två regeringspartiernas kärnväljare. I en valkrets i södra Stockholm kan Maria Bergström (MP) lyckligt konstatera att partiet fått 29 procent av väljarna. Hon är däremot bekymrad över planer på vägar och bostäder i ett område med känslig miljö: ”Vi vill bygga på Bromma flygplats”.

I Oxelösund sitter samtidigt Håkan ”Olga” Carlsson, socialdemokrat och industriarbetare. Han tycks vara aningen skeptisk mot miljöpartister i största allmänhet. Han gillar att köra bil och att äta kött, och om vi avvecklar kärnkraften utan bra alternativ ”kan vi lika gärna lägga ner gamla Svedala”.

Naturligtvis fanns det liknande motsättningar mellan medlemmar i Alliansregeringens olika partier. Men Alliansen var väl förberedd och kunde enas ändå, eventuella konflikter sköttes internt.

I ”104 dagar” räknas motsättningarna inom den nya regeringen upp en efter en. Energipolitiken. Förbifarten, där de inte ens var överens om vad de var överens om. Bromma flygplats. ”Jag upplever inte att vi säger olika saker i regeringen”, försöker Fridolin – se där en tänkbar valslogan 2018.

Dokumentärens mästerstycke är ändå att klippa in Göran Persson. Detta monument till före detta statsminister är på väg att bli ett veritabelt spöke för Stefan Löfven. Persson är inte nöjd. Det är för många miljöpartister i regeringen, för många statsråd, för konstig arbetsfördelning mellan departementen, för många eftergifter till de gröna, för svårt att regera...

”104 dagar” slutar med decemberöverenskommelsen. Det är långt ifrån säkert att turbulensen inom svensk politik gör det. ”Men hur stark

är uppgörelsen?”, frågar dokumentärmakaren, den erfarne politiske journalisten Pontus Mattsson. ”Och hur pålitliga är motståndarna?”

Frågorna är högst relevanta. Det aktualiserades så sent som på måndagsmorgonen, då M-ledaren Anna Kinberg Batra intervjuades i radions ”P1-morgon”. Hon slingrade sig ordentligt kring frågan vad hon skulle göra om moderata riksdagsmän följde sitt samvete och röstade ner en vänsterbudget. Motstånd inom partiet saknas sannerligen inte.

Och om fyra år, med en eventuell ny Alliansregering, ska även de mer vänsterinriktade S-riksdagsmännen vara lojala och förmås att släppa igenom en budget som kanske ”sänker skatten för de rika”. Allt på grund av en fyra år gammal överenskommelse mellan politiker som kanske inte är kvar ens i maktens närhet. Fan tro’t, sa Relling.

Men trots reservationerna om en osäker framtid hade det kunnat sluta betydligt sämre. Något gott har definitivt kommit ut av de 104 dagarna.

Under hela krisen talades det mycket om risken för ökat politikerförakt och likgiltighet bland väljarna. Samtidigt kan det vara värt att tänka på att vi sällan talat så mycket politik som under dessa skälvande veckor. Krisen ledde till en intensiv, viktig debatt som slutade i en kompromiss av just den typ som varit så framgångsrik under den svenska parlamentariska historien.

På det sättet är ”104 dagar” mer solskenshistoria än skräckfilm.

Dn 13/1 2015 “

Socialdemokraternas hemsida inför 2015.

22 politikområden.

Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i 22 politikområden som hvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden.

*** Partiledare Stefan Löfven.**

*** Allmänt om socialdemokraternas (och regeringens) politik.**

*** Utrikes- och världspolitik. Globaliseringen.**
Politik för en utrikesminister.
*** Europapolitik.**
Politik för en EU-minister.
*** Demokratiproblem, juridik.**
Politik för en demokratiminister och en justitieminister.
*** Försvar.**
Politik för en försvarsminister.
*** Klimat och klimatpolitik**
Politik för en miljöminister.
*** Transporter.**
Politik för en infrastrukturminister.
*** Planering av fysiska miljöer.**
Politik för en plan- och byggminister.
*** Landsbygdspolitik.**
Politik för en landsbygdsminister.
*** Bistånd.**
Politik för en biståndsminister.

* **Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.**
  Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.
* **Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.**
  Politik för en hem- och konsumentminister och en energiminister.
* **Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst**
  Politik för en barn-och äldreminister med välfärd och socialtjänst o d
* **Utbildning. Forskning.**
  Politik för en utbildningsminister.
* **IT. Information, Konst, kultur, idrott.**
  Politik för en IT-minister och en kultur- och idrottsminister.
* **Jobb.**
  Politik för en arbetsmarknadsminister.
* **Näringar.**
  Politik för en näringsminister.
* **Handel.**
  Politik för en handelsminister.
* **Migration. Integration.**
  Politik för en migrationsminister och en integrationsminister.
* **Polisen. Brott. Kriminalvård.**
  Politik för justitieministerns polis- och kriminalpolitik.
* **Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner, försäkringar.**
  Politik för finans-, finansmarknads- och socialförsäkringsministrar.

Regeringens politikområden har behandlats på sidorna 273- 537 i
Sven Wimnell 12 nov 2014: Levnadsförhållanden, system för verksamhetsområden, politiska aktörer, riksdagen, kommuner, myndigheter. utskott. regeringen och departementen, statsbudgeten.
http://wimnell.com/omr36-39zzr.pdf

I de fyra politikområdena Demokrati, Hushållsverksamheter. Kultur och Pengar delas ledningen mellan socialdemokrater och miljöparister. Miljöpartiet har ledningen i områdena Klimat. Fysiska miljöer, och Bistånd, Socialdemokraterna har ledningen i övriga politikområden.

För att vinna nästa val bör socialdemokraterna på sin hemsida redovisa socialdemokraternas politik i de 22 politikområdena. På första sidan bör områdena anges och man ska där kunna klicka sig fram till det politikområde man först vill se på . Sedan ska man kunna klicka sig tillbaka till första sidan och där klicka sig till de andra politikområdena.

Socialdemokraternas hemsida på Internet är det viktigast medlet för att framföra partiets politik, men är inte gjord med den kompetens ifråga om informationskompetens som är nödvändig, det har påpekats många gånger de senare åren utan att det blivit några förbättringar. Den dåliga hemsidan medverkade till det dåliga resultatet i valet i september. Blir den inte bra kommer socialdemokraterna inte få så många röster som behövs.

Partiets hemsida på internet tycks skötas av någon person på kansliet som inte har tillräcklig kompetens för det. Partistyrelsen, verkställande utskottet och partiledaren bör fatta beslut om att partiets politik ska redovisas på partiets hemsida på internet på ett tydligt, allsidigt och förnuftigt sätt och att utformningn av hemsidan ska ledas av partiledaren med hjälp av partiets statsråd och talespersoner.

En viktig sak med de 22 politikområdena, om de visas på hemsidan, är att de tyder på att socialdemokraterna har en helomfattande och genomtänkt politik som gör att de kan styra Sverige, Alliansen menar ju att socialdemokraterna inte kan styra landet, och det intrycket kan man också få av partiets nuvarande hemsida.

Samhällsplaneringens problem

Ämnet om samhällsplaneringens problem har utretts i samband med forskarutbildningen i samhällsplanering vid Nordiska Institutet för Samhällsplanering, Nordplan. Intitutet bildades 1968 av de nordiska länderna med plats i Stockholm. Av någon anledning lades det ner efter ett par decennier.

Innan nedläggningen publicerade intitutet dock en rapport, Nordplan meddelande 1986:5, "Sven Wimnell : Samhällsplaneringens problem: ett klassifikationssystem som hjälpmedel." Systemet ordnar samhällsplaneringens problem på ett systematiskt sätt. Enligt Libris finns rapporten på bibliotek :

Umeå universitetsbibliotek,
Kungl. biblioteket,
Nordregio, Biblioteket,
Riksdagsbiblioteket,
Stockholms universitetsbibliotek, Geobiblioteket,
Lunds universitets bibliotek, Universitetsbiblioteket,
Malmö stadsbibliotek, Informations- och lånecentralen och
Sveriges lantbruksuniversitets bibliotek, Alnarpsbiblioteket.

När Internet kom till på 1990-talet belystes klassifikationssystemet och samhällsplaneringens problem med hjälp av det som fanns där och 1998 lades på Internet in Sven Wimnells hemsida:
nu http://wimnell.com "Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Forskningen har med varierande intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet.

Utvecklingen mot framtiden beror huvudsakligen av människornas verksamheter. De har ordnats in i 129 verksamhetsområden i nio huvudområden numrerade 1-9. I områdena finns verksamheter som tillsammans formar världens framtid: myndigheter och privata företag och organisationer, arbetare, tjänstemän, filosofer, forskare, lärare, elever, författare, människor av alla slag med alla upptänkliga verksamheter, yrkesverksamheter, fritidsverksamheter, tankeverksamheter o s v.

Redovisningen på hemsidan omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena.

De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

På område 40 förtecknas bilagor som har att göra med klassifikationssystemets utformning. Klassifikationssystemet innebär en samhällsbeskrivning som beskriver de olika verksamheterna, verksamhetsområdena och hur de beror av varandra.

Senare har arbetet mer växlats över till att påverka utvecklingen genom politiken och många bilagor om det har gjorts och finns förtecknade på område 36-39.

Många bilagor handlar både om att visa systemets uppbyggnad och att påverka politiken och mycket gäller att bara undersöka verksamheterna i de olika områdena.

De särskilda utredningarna/bilagorna finns förtecknade i följande pdf, som också innehåller innehållsförteckningar till de senaste årens utredningar.

Sven Wimnell 080203+++: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf)
I början är dokumenten uppdelade på olika kategorier, men från och med 8 april 2011 (sidan 164) förtecknas de i kronologisk ordning,

Den svenska politiken har följs upp i en lång rad utredningar. En av de senaste utredningearna är

Sven Wimnell 10 dec 2014: Om politik med anledning av budgetbeslutet i riksdagen den 3 dec 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzt.pdf

Klicka på adressen och hämta hem. Öppna sedan med hjälp av Adobe Reader så får man upp en version som har nummer på sidorna.

Den innehåller det rubriken säger.

Ett stort problemet är nu det politiska partiet Sverigedeokraterna, som i riksdagsvalet i september fick 13% av rösterna och 49 platser i riksdagen.

Socialdemokraterna och miljöpartiet leder nu regeringen, men Sverigedemokraterna har ordnat det så, att regeringen regerar med den borgerliga oppositionens budget.

Sverigedemokraterna och svenskheten.

Sverigedemokraterna är ett nazistiskt parti, som bl a innehar en vice talmanspost i riksdagen. Deras främsta punkt är att i hög grad minska invandringen, något de andra partierna av moraliska skäl inte vill.

Främlingsfientligheten är ett problem i hela världen. Dagens Nyheter har haft en lång artkel om invandringen i USA. Obama vill legitimera många miljoner illegala invandrare, vilket orsakat stora konflikter och stort motstånd. Situationen i Pakistan, Irak, Syrien m m är nu förkräcklig, och i Sverige är det ett nazistiskt parti som vill bestämma.

I Sverige vill och kunde Sverigedemokraterna före partiöverenskommelsen med 13 % av rösterna hindra tillkomsten av regeringar som inte gör som Sverigedemokraterna vill.

Sverigedemokraterna menar att de vill bevara Sverige svenskt.

Det mest svenska är att 87% av befolkningen har så mycket kunskap om hemskheterna utanför Sverige att de anser att de har moralisk skyldighet att hålla en generös invandringspolitik. Sverigedemokraterna går emot denna svenskhet.

Svarigedemokraterna hänvisar till Norges och Danmarks ogenerösa invandringspolitik och vill att Sverige ska överge sin svenskhet och försämra den svenska invandringspolitiken så den blir som i Norge-Danmark.

Sverigedemokraternas ordförande har blivit sinnessjuk på grund av partiets politik. De som nu leder partiet är förvirrade och propagerar för sådant de vill förbjuda.

Till det svenska hör de oskrivna normerna om att dubbelröstning inte skall ske i fall som omröstningen om statsbudgeten. Sverigedemokraterna har handlat mot den svenska normen som är en viktig del av det svenska.

Alliansen och de rödgröna kom överens om att det block som fick de flesta rösterna skulle få bilda regering. De rödgröna vann och bildade regering. I omröstningen om budgeten skulle sverigedemokraterna enligt normerna ha lagt ned sina röster men gjorde det inte. Då kunde alliansen med motivering i protokollet istället ha lagt ned sina röster utan att bli beskylld för svek mot dem som röstade på alliansen,

Sverigedemokraterna och alliansen gjorde fel. Partiöverenskommelsen i slutet av 2014 rättade till.

Politiken för övrigt: De 22 politikområdena med bl a klimatproblem och skydd av land och vatten och växt- och djurliv i hela världen, svensk politik för länder utanför Sverige, bl a EU-politik och svensk politik för Sverige.

Alliansens politik gäller att staten ska ordna så litet som möjligt och att det är bra med en gynnad överklass och en förtryckt underklass. Denna politik är olämplig och det är socialdemokraternas sak att åstadkomma jämlikhet.

Socialdemokraterna har gått ihop med miljöpartiet och innehar nu regeringsmakten, men med borgerlig budget. Socialdemokraterna och miljöpartiet tycker inte lika i alla frågor och miljöpartiet kan ibland ses som en kvarnsten om socialdemokraternas hals.

Socialdemokraternas hemsida

Det vore bra om socialdemokraterna fick fler röster i nästa val. Men det kan inte ske utan en bra politik och en tillräckligt bra infomation om politiken.

En bra information kan inte ske utan att socialdemokraternas hemsida får en bra utformning. Utformingen har behandlats närmare då och då i de särskilda utredningarna som med innehållsförteckningar finns förtecknade i avsnittet om de särskilda utredningarna i slutet av
Sven Wimnell 10 dec 2014: Om politik med anledning av budgetbeslutet i riksdagen den 3 dec 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzt.pdf

Socialdemokraternas gruppledare. Borde kunna vara med och göra en bra hemsida, tillsammans med de socialdemokratiska statsråden.

Socialdemokraternas gruppledare i riksdagen samt riksdagens utskott.
Tomas Eneroth
Gruppledare S-riksdagsgruppen
Berit Högman
Vice gruppledare S-riksdagsgruppen
Raimo Pärssinen
gruppledare och ordförande Arbetsmarknadsutskottet
Johan Löfstrand
gruppledare och vice ordförande Civilutskottet
Fredrik Olovsson
gruppledare och ordförande Finansutskottet
Åsa Lindestam
gruppledare och vice ordförande Försvarsutskottet
Helene Petersson
gruppledare Justitieutskottet
Björn von Sydow
Gruppledare och vice ordförande Konsitutionsutskottet
Gunilla C Carlsson
gruppledare och vice ordförande Kulturutskottet
Matilda Ernkrans
gruppledare och ordförande Miljö- och jordbruksutskottet
Jennie Nilsson
gruppledare och ordförande Näringsutskottet
Leif Jakobsson
gruppledare och vice ordförande Skatteutskottet
Fredrik Lundh Sammeli
Gruppledare och ordförande Socialförsäkringsutskottet
Veronica Palm
gruppledare och vice ordförande Socialutskottet
Pia Nilsson
gruppledare Trafikutskottet
Lena Hallengren
gruppledare och ordförande Utbildningsutskottet
Kenneth G Forslund
gruppledare och ordförande Utrikesutskottet
Marie Granlund
gruppledare EU-nämnden
Susanne Eberstein
gruppledare och ordförande Riksbanksfullmäktige
Phia Andersson
gruppledare Nordiska rådet

Socialdemokraternas statsråd

Stefan Löfven
Statsminister

Aida Hadzialic
Gymnasie- och kunskapslyftsminister

Anders Ygeman
Inrikesminister

Anna Johansson
Infrastrukturminister

Annika Strandhäll
Socialförsäkringsminister

Ardalan Shekarabi
Civilminister

Gabriel Wikström
Folkhälso-, sjukvårds- och idrottminister

Helene Hellmark Knutsson
Minister för högre utbildning och forskning

Ibrahim Baylan
Energiminister

Kristina Persson
Minister för strategi- och framtidsfrågor samt nordiskt samarbete

Margot Wallström
Utrikesminister

Magdalena Andersson
Finansminister

Mikael Damberg
Närings- och innovationsminister

Morgan Johansson
Justitie- och migrationsminister

Peter Hultqvist
Försvarsminister

Sven-Erik Bucht
Landsbygdsminister

Ylva Johansson
Arbetsmarknadsminister

Åsa Regnér
Barn-, äldre- och jämställdhetsminister

De 22 politikområdena och klassifikations-systemets verksamheter.

Fördelningen av klassifikationssystemets områden kan bli, med hänsyn till hur regeringens verksamheter fördelar sig på ministrar:

1 **Ledning**. (Statsminister)
353 Sveriges regering

2 **Planering av och information om regeringspolitiken.** (Planeringsminister. Informationssekreterare. Gruppsekreterare. Partisekreterare) Förutsättningar för regeringen.
351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och motsvarande utomlands)
6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning. Del
36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
36...om individernas kroppsliga förhållanden.
37...om utbildning o d.
38...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
39...om sociala miljöer, nöjen, sport o d

3 **Utrikes- och världspolitik.** (Utrikesminister och FN-minister och Världsplaneringsminister) 91+93-99 har tagits med här.
354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d) Del
91 Allm. geografi, reseskildringar 913/919 motsvarar 93/99.
93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
93 Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria
94 Medeltidens o nya tidens historia i allmänhet och i Europa
95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
97 Medeltidens o nya tidens historia i Nord- o Mellanamerika
98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Rymden

4 **Europapolitik.** (EU-minister och Europaplaneringsminister)
354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d) Del
91 Allm. geografi, reseskildringar 913/919 motsvarar 93/99 Del
94 Medeltidens o nya tidens historia i allmänhet och i Europa. Del

5 **Demokratiproblem, juridik.** (Demokratiminister. Justitieminister, del)
31 Statistik och demografi
32 Statsvetenskap
33 Nationalekonomi, internationell ekonomi
34 Lagar o förordningar, traktat, juridik
6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning. Del

6 **Försvar.** (Försvarsminister)
6525-6529 Militära verksamheter

7 **Klimat och klimatstörningar.** (Miljöminister)
71 Övergripande planering av fysiska miljöer. Klimat. Del

8 **Transporter.** (Infrastrukturminister)
656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

9 **Planering av fysiska miljöer.** (Plan- och byggminister.)
71 Övergripande planering av fysiska miljöer. Klimat. Del
72 Formgivning av byggnader och anläggningar, arkitektur

10 **Landsbygdspolitik.** (Landsbygdsminister)
63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske

11 **Bistånd.** (Biståndsminister)
7951 Socialvård o d. Del

12 **Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.** (Socialminister)
61 Hälso- o sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinärverksamheter

13 **Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.** (Hem- och konsumentminister. Energiminister)
64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
641 Matlagning. 642 Måltider, servering, restauranger.
643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
645 Användning av inventarier o d.
646 Personlig hygien o d, klädvård (utom 648 tvätt o d).
647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter
648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
649 Personvård: barn, hemsjukvård o d. Del

14 **Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst.** (Barn- och äldreminister)
649 Personvård: barn, hemsjukvård o d . Del
7951 Socialvård o d.

15 **Utbildning. Forskning.** (Utbildningsminister)
7957 Undervisning o d.
Forskning och utbildning:
4 Sambandsforskningsverksamheter.
5 Naturforskning. Matematikverksamheter
50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap
51 Matematik
52 Astronomi, rymdforskning
53 Fysik o d
54 Kemi o d
55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d
56 Paleontologi, arkeologi o d
57 Biologi, ekologi. Naturgeografi. Utvecklingslära, ärftlighet
58 Botanik.
59 Zoologi
60 Allmänt om teknologiska och ekonomiska verksamheter
62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d) Del
7959 Sociala miljöer och verksamheter i allmänna grupper o d. Del

16 **IT. Information, Konst, kultur, idrott.** (IT-minister. Kultur-och idrottsminister)
101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar
104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
105 Övergripande om forskning
106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
107 Övergripande om kulturella verksamheter, utbildning o d.
108 Samhällskunskap.
109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.
11/19 Individernas inre verkligheter.
11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
15 Individens psykiska mekanismer. Psykologi o d.
16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.

17 Individens moral och uppfattningar om moral.
18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.
20 Övergripande religiösa verksamheter o d
21 Allmän religionsvetenskap
22/28 Kristna religioner
29 Icke kristna religioner o d
651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning
654 Telekommunikationsverksamheter.
655 Förlagsverksamheter o d.
659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od. Del
70 Allmänt om konst och kultur.
73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning
75/77 Bildkonst.75 Måleri.76 Grafiskt, 77 Foto
78 Musik (konserter o d 792)
7911-7913 Seder och bruk. Planering av sociala miljöer.
7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
794 Spel. Skicklighets- och turspel Lotteri. Lotto. Tips
7959 Sociala miljöer och verksamheter i allmänna grupper o d. Del
796/799 Sport, idrott o d
80 Språk.Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
81 Litteraturvetenskap - historia. 812/819 motsvarar 82/89.
82/89 Skönlitteratur på olika språk
90 Tidningar, tidkrifter, journalistik.
92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d

(Området är mycket stort, men politikerna brukar inte ha mycket intresse för konst och kultur)

17 **Jobb.** (Arbetsmarknadsminister.)
658 Allmän företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad. Del

18 **Näringar.** (Näringsminister)
658 Allmän företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.Del
62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d) Del
659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od. Del
66/68 Tillverkning av varor
66 Tillverkning av kemivaror o d
67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
68 Tillverkning av komplexvaror
69 Tillverkning/ byggande av byggnader och anläggningar

19 **Handel.** (Handelsminister)
653 Handelsverksamheter.
659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od. Del

20 **Migration. Integration.** (Integrationsminister. Migrationsminister)
7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet m m

21 **Polisen. Brott. Kriminalvård**. (Justitieminister, del)
7952/7956 Sociala miljöer o verksamheter i fysiska miljöer.Del

22 **Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner,försäkringar**. (Finansminister. Finansmarknadsminister. Skatteminister. Socialförsäkringsminister)
657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter

Kommentarer:

Det som anges för politikområdet om planering och information om regeringspolitiken avser förutsättningar för politik o d, hur man organiserar sin verksamhet, Källor till planering av och information om regeringspolitiken. Ett område för hur man kommer fram till politiska förslag och förmedlar förslagen till väljarna.
Se exempel i
Sven Wimnell 27 november 2013: Regeringens, kommunernas och landstingens verksamheter i 22 politikområden den 27 november 2013. Första delen med de första 12 områdena.
http://wimnell.com/omr36-39zzd1.pdf

Verksamheterna 91 och 93-99 har placerats på politikområdet för utrikesfrågor eftersom det som hänt och händer i världen är viktigt för utrikesfrågorna, men de verksamheterna har delar på alla politikområden. Området 9 kan i första hand anses höra till politikområdet för kultur med kommentaren att alla politikområden har delar i 9.

På grund av att politikerna har svårt att hantera kulturfrågor blir politikområdet för kultur mycket stort. Alla politikområden har delar inom området för kultur, men det är besvärligt att ange hur.

Verksamhetsområdet 79 gäller sociala miljöer och är då egentligen ett område för kultur, men i området 79 har brutits ut delar som ses som särskilda områden: socialpolitik, bistånd, polis o d, utbildning, migration-integration-segregation och idrott.

Området polis är bredare än bara polis. (Se omr7952-7956.html) Se gärna omr7952-7956d.pdf

Alla områdena innehållller stora tydliga politiska problem och många detaljproblem.

När det gäller ordningen mellan områdena har här börjats med området om den politiska ledningen och området för hur man kommer fram till politiska förslag och förmedlar förslagen till väljarna.

Sedan kommer området för hur man ser på världen, världsplaneringen och utrikespolitiken samt hur man ser på Europa.

Efter det kommer problem med demokratin och juridiken, krigs- och försvarsproblem och problemen med klimatet sett som gällande världen och de olika länderna.

Sedan utbredningen över markytan: transporter, planeringen av den fysiska miljön och problem med glesbygden, det som tidigare brukade kallas jordbrukspolitik. Dessa problem kan ses som gällande hela världen och gällande varje land för sig, bland annat Sverige.

Efter dessa områden som kan gälla hela världen kommer området om biståndspolitiken där de föregående problemen är förutsättningar för biståndet.

Sedan kommer områden som mer kan gälla närområden: först område om hälsa, sjukvård och räddning, sedan område om hushållens verksamheter och område om omsorg för grupper som behöver stöd.

Efter detta: område för utbildning, område för information och kultur od, område för jobb och område för näringar och område för handel.

Sedan område för rasism, främlingsfientlighet o d och integration, och område för brott, polis od.

Sist området för pengar. Man kan rimligen inte diskutera pengar förrän man gått igenom alla de tidigare områdena.

Sven Wimnell 12 nov 2014: Levnadsförhållanden, system för verksamhetsområden, politiska aktörer, riksdagen, kommuner, myndigheter. utskott. regeringen och departementen, statsbudgeten.
http://wimnell.com/omr36-39zzr.pdf

Innehåll:

Sida

5 **Människornas levnadsförhållanden**

5 Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer:
Individens kroppsliga förhållanden,
Individens psykiska förhållanden,
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle.
Individens sociala miljö - sociala samhälle,

5 Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter:
Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar)
Handlingar för psyket

5 Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller :
A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll. A1+A2
B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll. B1+B2

5 Individer och samhällen planerar framtiden:
Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna
Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

5 Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av psykiska och kroppsliga förhållanden och av deras fysiska och sociala miljöer.

6 Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

6 Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksam- heterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

7 Informationer för rollera A1, A2, B1 och och B2.

8 **Klassifikationssystem för verksamheter.**

10 Den fundamentala påverkanskedjan.

12 Politiska pch opolitiska planeringar.

13 Schema över påverkans- och förändringsproblem.

14 Samband mellan huvudområden.

15 Forskningen om samhällsplaneringens problem.

14 Sven Wimnells hemsida på Internet.

17 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen.
18 Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen DC, DK och SAB.
19 Aktörer i samhällsplaneringen, i stora drag.
19 Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer.
25 Hjälp att förstå de mänskliga verksamheterna

26 **Verksamhetsområden**
26 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter
46 2 Religiösa verksamheter o d.
52 3 Politikvetenskaper. Politiska verksamheter.
64 4 Sambandsforskningsverksamheter.
65 5 Naturforskning. Matematikverksamheter.
76 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
109 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
142 8 Språk. Litteraturvetenskap.Skönlitteratur.
153 9 Saklitterärt. Allmän geografi, allmän historia. Biografi.

164 **Samhällsplaneringens problem.** Hur ska man kunna förbättra världen? Förteckning över särskilda utredningar t o m 12 november 2014

165 **Utländska aktörer och privata inhemska.**

167 **Riksdagen, riksbanken och riksrevisionen.**

172 **Sveriges Kommuner och Landsting**

174 **Förteckning över myndigheter inom departementens verksamhetsområden**
177 Statsrådsberedningen
178 Arbetsmarknadsdepartementet
181 Finansdepartementet
185 Försvarsdepartementet
189 Justitiedepartementet
193 Kulturdepartementet
201 Landsbygdsdepartementet
203 Miljödepartementet
206 Näringsdepartementet
212 Socialdepartementet
219 Utbildningsdepartementet
225 Utrikesdepartementet

227 **Riksdagens utskott**
227 Arbetsmarknadsutskottet (AU)
229 Civilutskottet (CU)
231 Finansutskottet (FiU)
233 Försvarsutskottet (FöU)
235 Justitieutskottet (JU)
237 Konstitutionsutskottet (KU)
239 Kulturutskottet (KRU)
241 Miljö- och Jordbruksutskottet (MJU)
243 Näringsutskottet (NU)
245 Skatteutskottet (SkU)
247 Socialförsäkringsutskottet (SfU)
249 Socialutskottet (SoU)
251 Trafikutskottet (TU)
253 Utbildningsutskottet (UbU)
255 Utrikesutskottet (UU)
257 EU-nämnden

260 **Regeringen och departementen.**
267 De nya regeringens politik
268 Stefan Löfvens regering.
269 De 22 politikområdena och klassifikationssystemets verksamheter.
273 Partiledare Stefan Löfven.
276 Allmänt om socialdemokraterna och regeringens politik.
281 Utrikes- och världspolitik. Globaliseringen.
305 Förenta Nationerna, FN.
308 Europapolitik.
309 EU Europeiska unionen
313 Demokratiproblem, juridik.
337 Försvar.
344 Klimat och klimatpolitik
368 Transporter.
373 Planering av fysiska miljöer.
377 Landsbygdspolitik.
382 Bistånd.
385 Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.
399 Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.
410 Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst
416 Utbildning. Forskning.
445 IT. Information, Konst, kultur, idrott.
456 Jobb.
467 Näringar.
484 Handel.
487 Migration. Integration.
491 Polisen. Brott. Kriminalvård.
501 Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner, försäkringar.

522 **Budgetpropositionen för 2015**
523 Budget för 2015: Ett Sverige som håller ihop

538 **Alliansens budgetmotion 2015**

542 **Sverigedemokraternas budgetmotion 2015**

Tidningskommentarer 27 okt-27 nov 2014

Exempel på politikområdenas innehåll.

Sida i zzs1 — **De första 11 politikområdena, som ingår i http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf**

95 * **Partiledare Stefan Löfven.**
Se området för demokrati.

96 * **Allmänt om socialdemokraterna och regeringens politik.**
Se området för demokrati.

97 * **Utrikes- och världspolitik. Globaliseringen.**
Politik för en utrikesminister.

397 * **Europapolitik.**
Politik för en EU-minister.

426 * **Demokratiproblem, juridik.**
Politik för en demokratiminister och en justitieminister.

499 * **Försvar.**
Politik för en försvarsminister.

523 * **Klimat och klimatpolitik**
Politik för en miljöminister.

540 * **Transporter.**
Politik för en infrastrukturminister.

558 * **Planering av fysiska miljöer.**
Politik för en plan- och byggminister.

567 * **Landsbygdspolitik.**
Politik för en landsbygdsminister.

590 * **Bistånd.**
Politik för en biståndsminister. Se området för utrikesfrågor.

Sida — Följande ingår i http://wimnell.com/omr36-39zzs2.pdf

4 * **Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.**
Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

86 * **Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.**
Politik för en hem- och konsumentminister och en energiminister.

171 * **Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst**
Politik för en barn-och äldreminister med välfärd och socialtjänst o d

225 * **Utbildning. Forskning.**
Politik för en utbildningsminister.

263 * **IT. Information, Konst, kultur, idrott.**
Politik för en IT-minister och en kultur- och idrottsminister.

475 * **Jobb.**
Politik för en arbetsmarknadsminister.

528 * **Näringar.**
Politik för en näringsminister.

537 * **Handel.**
Politik för en handelsminister.

552 * **Migration. Integration.**
Politik för en migrationsminister och en integrationsminister.

603 * **Polisen. Brott. Kriminalvård.**
Politik för justitieministerns polis- och kriminalpolitik.

637 -751 * **Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner, försäkringar.**
Politik för finans-, finansmarknads- och socialförsäkringsministrar.

Sven Wimnell 10 dec 2014: Om politik med anledning av budgetbeslutet i riksdagen den 3 dec 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzt.pdf

Innehåll:

Sida

7 **Regeringens budget föll i Sveriges riksdag 3 december 2014 och statsminister Stefan Löfven utlyser nyval.**

7 Mer samarbete och mindre blockpolitik är nödvändigt
10 Riksdagen sa ja till allianspartiernas förslag om budgetramar och riktlinjer för den ekonomiska politiken
12 Kom upp ur sandlådan
13 Sverigedemokraterna och svenskheten
14 Från riksdagsdebatten
16 Företagarna
17 2006-2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
18 Styrningen av Sverige och världen
25 Över- och underklass, maktkamp, religioner, kvinnor
27 Svensk politik 1889- 2012
28 Klassamhället på 1800-talet och i det moderatledda 2013
30 Bakgrunden till dagens värld och dagens problem.
33 Europa är den mest sekulariserade delen av världen
34 Briljant essä om växande klyftor
36 Reinfeldts åtta år en attack mot den svenska modellen
38 Sveriges historia: 1920-1965
38 Sveriges historia: 1965-2012
39 Vänstervåg. Högervåg
43 Blunda inte för hatet och hetsen i Sverige
45 De äldsta nu levande svenskarna som varit med i del 7 i Sveriges historia, 1920-1965, kan se att nu behövs bättre demokrati och bättre jämlikhet och solidaritet
47 Därför trivs religionen bäst i sekulära samhällen
50 Fascismens skugga i Norden
54 LO ökar pressen på Löfven
55 Socialdemokraternas hemsida inför valet 22 mars 2015
56 De 22 politikområdena

57 **Tidningskommentarer. 29 november - 1 december 2014**
57 Flera nödutgångar om regeringen råkar i kris
60 MP slickar sina sår
61 Låt inte fientligheten mot näringslivet styra politiken
63 A-kassan måste räcka att leva på för tillfälligt arbetslösa
65 Stor oenighet om hushållens skulder

67 **Den 2 december 2014**
67 Lägg prestigen på hyllan och utveckla vårdvalet
69 Europas gräns dras med rakblad
72 Så hölls antisemitismen levande i Polen efter 1945

76 **Den 3 december 2014**
76 Kamp in i det sista för budgeten
79 Stefan Löfven har bara dåliga val just nu
81 SD:s mål: Att fälla Löfvens regering
84 Ingen fara för ekonomin trots kaos i politiken
85 Bang i blockpolitiken
87 Bråket om budgeten riskerar satsning på skolans framtid
89 Experterna: Svenska skolan sämre än väntat

91 **Den 4 december 2014**
91 Historiskt besked: Sverige får gå till valurnorna igen. Budgeten föll – men inte regeringen.
94 Alliansen vill se nya spelregler
96 En omöjlig ekvation måste lösas
98 SD: Valet blir en folkomröstning för eller emot ökad invandring
99 Den svenska politiken blir alltmer europeisk
101 Beslutet om nyval skapar rubriker runtom i världen

102 Så påverkar krisen din ekonomi
105 Experterna: Det är en politisk kris – inte en ekonomisk
106 Nu är det alliansens budget som gäller
107 Högre pensionsålder ger mer pengar
108 Sprickorna blev för stora att laga för Stefan Löfven
112 En ny verklighet
114 Värre innan det blir bättre
115 Det är främlingsfientlighet som utmärker SD:s väljare
117 Liberalerna borde inte skratta bort sitt ansvar

120 **Den 5 december 2014**
120 Så kan vi göra upp med SD om migrationspolitiken
122 Väljarna ger regeringen ett bottenbetyg
125 Varannan KD-väljare beredd att byta parti
126 Nu kliver partierna ut i det okända
129 Frågor och svar om det kommande extra valet
130 Planeringen inför valrörelsen är i gång
132 Experter: Att isolera SD kan vara skadligt för demokratin
134 Det är nu landets framtid avgörs
135 Mitt politikområde är i stort sett nollat
137 Fyra heta frågor – så påverkas de av krisen
138 Det är ett förlorat halvår för Sverige
139 Liberal feminist kan bli vår nästa statsminister
141 Utan styråra på okänt vatten
143 Hel bransch gläds åt nyvalet
143 I växande vredesmod
145 När riket körde ned i diket
147 Fiktionens maktspel nytt ideal i politiken

149 **Annat än budget o. d.**
149 För barnen är man aldrig någonsin bara en "barnvakt”
150 Svenskar satsar på mer mys och dyrare mat i jul
152 Riksbanken: Krav på amortering räcker inte
153 Avgift ska stoppa transportfusk
154 ECB sänker tillväxtprognos
155 Skamligt att inte alla får stöd i skolan
157 Så bor vi i barnens Stockholm
158 Det finns mycket att göra i stan
159 Här leks det mer i skogen
160 Det är nära till precis allting här
161 Området ger frihet för barnen
162 Vi har fem minuter till lekparken
163 Komedin som kan locka nazister att flytta till Antarktis
164 Krav på textad biofilm får hård kritik
165 Skräck i salongen. Teater rätt in i budgetkrisens smärtpunkt
166 Två steg ner från livets middagshöjd
167 Låt oss sluta tala om Afrika som ett enda land
169 Man kan inte vara säker på att det goda segrar
171 Patrick Modianos känsla för film
174 Hemlöshet, droger och ögonblick av värme
178 Chefskamp. Svidande kritik av den amerikanska drömmen
179 Synskadade Rena ser på världen
179 Dagsaktuell maktkamp
180 Nya protester när ännu en polis frias
182 Poliskulturen bäddar för konfrontation
183 Hårdare tongångar mot väst i Putins tal
184 Diktatorn vill bli sist kvar i Syrien

185 **Den 6 december 2014**
185 Nyval skapar spänningar i alliansen
188 SD hoppas på Åkesson i valspurten
189 Nästan 50 000 nya väljare får rösta i mars
190 Kommunpolitiker: Släpp prestigen och samarbeta
191 Löfvens vänstergir får hård kritik av näringslivet
194 Reformer försenas när 550 miljoner uteblir

195 **Annat än budget o. d**.
195 Enstaka fall där romer har registrerats
196 Stans löfte: Äldre får gå ut varje dag
197 En tät doft av lust. Köp in till hela skolan

198 I Patrick Modianos litterära fotspår
201 Astrid Lindgren ville vara ensam
203 Dagermans motstånd ger tröst
205 Allt var roligare förr. Men John Cleeses självbiografi är inte så skoj
206 Lagens långa arm tar stryptag
207 Nattpass med konstapel Thomas
209 Hon vågar utmana Putin
211 Maffiahärva skakar Roms lokalpolitiker
212 Kommunister åter vid makten i det forna DDR
214 Fiender står enade mot IS

215 **Den 7 december 2014**
215 Flytta fokus i asylpolitiken
216 Sluta vara kränkta, bittra och arga
218 Majoritetsregering med S och M är bästa alternativet
221 Löfven är inte värdig att leda landet
222 Stefan Löfvens frontalangrepp om nyfascism döms ut av allianspartierna
223 Partiets isolering bryts i allt fler kommuner
225 S försöker ta ut kursen i ny politisk verklighet
232 Låt inte någon politiker bli ny ordförande för RF

236 **Annat än budget o. d.**
236 Kvinnor värda högre lön än män
237 Soffliggare utklassar generationsfonder
240 Pensionsoro säljer bra
240 Så får du jobb som 50-plussare
242 Det är kontakter som gäller
243 Unga angrep polis med brandbomber
244 Viljan att förstå cellerna driver John O'Keefe
246 Att göra utmärkt forskning är vår ledstjärna

249 **Den 8 december 2014**
249 Acceptansen har vuxit för ett öppet samhälle
257 Näringslivet drömmer om S + M
258 SD är en fara för Sverige
260 Karlsson tror på ändrad attityd i kommunpolitiken

261 **Annat än budget o. d.**
261 Sverigefonder ger lägre avkastning än börsen
263 Asien favorit bland fondexperterna
265 Elektronikhandlare gnuggar händerna
266 Tjänstemän på myndigheter hotas varje dag
269 FP vill ha klarhet om ubåtsjakt
270 Allt fler tvingas bo i lägenhet med sociala kontrakt
272 Min vän luktar illa – vad kan jag säga utan att såra för mycket?
275 Det ockuperade Paris är min egen skapelsenatt
278 Att ha varit med om Astrid
280 Tyfondrabbade får vänta på hjälp
281 Ekonomier drabbas hårt av ebolaviruset
282 Hans upptäckt ser små saker i hög upplösning
283 Amanos uppfinning är ett ljus i mörkret
284 Rosa Parks vägrar flytta på sig – det blir startskottet för den amerikanska medborgarrättsrörelsen
285 Någonting att glädjas åt

287 **Den 9 december 2014**
287 Fiender måste försonas
289 Med nya regler kan vi göra minoritetsregerande möjligt
291 Sverigedemokraternas nya budgettaktik döms ut
293 ”Invandringen” är en rännil av 50 miljoner flyktingar
294 SAS ska inte ha en politisk agenda
295 Pristagaren tror inte på förbud mot vinster
296 Plan för Bromma hot mot tvärbana till Kista

298 **Annat än budget o. d.**
298 Vårdteam anlitas trots hård kritik
300 Övergrepp oroar förskolor
301 Tjänstejobb som flyttar utomlands oroar branschen
303 Strukturer ändras inte över en natt

305 Ungdomskommission startas efter uppploppen
306 Sven Stolpe på den öde ön
307 Klippa och klistra. Modernismens allra största ser som ett barn på världen
308 Rika amerikaner drar ifrån
310 Kamp mot fiffel ska öka stödet för makten
313 Israel riskerar att bli inblandat i Syrienkriget mot sin vilja

315 **Den 10 december 2014**
315 Miljöstödet till jordbruket ger bara små effekter
317 Ont om bojkotter av Saudi
319 Nobels Fredspris för 2014
331 De glömda flickornas pris

333 **Budgetpropositionen för 2015**
334 Budgetpropositionen för 2015 är en stor politisk händelse
336 2006-2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn
337 Förslag till riksdagsbeslut
337 TV-avgiften avskaffas för privathushåll.
337 Systemet för pensionärernas bostadstillägg
337 Bostadsbidrag införs för barnlösa icke-pensionärer
337 Bostadsbidrag för barnfamiljer
338 Tillägg om skatter.
340 Vilka möjligheter har svenska folket att förstå partiers beskrivningar av sin politik?
341 Religion och levnadskunskap

343 **Alliansens budgetmotion 2015**
347 **Sverigedemokraternas budgetmotion 2015**

354 **Forskningen om samhällsplaneringens problem**
354 **Sven Wimnells hemsida på Internet**

356 **Människornas levnadsförhållanden**

356 Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :
Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:
* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.
* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.
Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :
Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar)
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller i livet:
A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.
A1:att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.
B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.
B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.
Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av psykiska och kroppsliga förhållanden och av deras fysiska och sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner,
Det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar.

I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

358 **Människornas roller A1, B1, B2 och A2.**

359 **Klassifikationssystem för verksamheter**
361 Den fundamentala påverkanskedjan
363 Politiska och opolitiska planeringar
364 Påverkans- och förändringsproblem
365 Individens inre verklighet. Sedd som medel, vilja och förmåga att förändra. Sedd som mål, upplevelse av tillfredsställelse.

366 **Utländska aktörer och privata inhemska.**
368 **Riksdagen, riksbanken och riksrevisionen**
373 **Sveriges Kommuner och Landsting**
375 **Förteckning över myndigheter**
428 **Riksdagens utskott**
461 **Regeringen och departementen**
468 **De nya regeringens politik**
471 **De 22 politikområdena och klassifikationssystemets verksamheter**

474 **Regeringen.se**
475 Ansvarsområden
477 Ämnen och ansvarsområden A-Ö
490 **De särskilda utredningarna 10 maj 2011 till 1 december 2014. Med innehållsförteckningar.**

632 -728 **Protokoll från riksdagen: Budgetdebatt 3 dec 2014**

Sven Wimnell 10 jan 2014:
Tidningsartiklar 11 december 2014 - 10 januari 2015. Med förhandlingar och överenskommelser om hur man ska styra Sverige utan extra val.
http://wimnell.com/omr36-39zzu.pdf

Innehåll

Tidningsartiklar hämtade från Dagens Nyheter och utvalda så att de i möjligaste mån ska ge en bild av pågående verksamheter med problem som politikerna bör beakta då de medverkar till att styra Sverige.

Artiklarna är för varje datum lagda i den ordning de vanligen har i tidningen:
Ledare och krönikor
Debattartiklar
Nyheter, politiska och andra nyheter
Världen, händelser utomlands, utrikespolitik
Ekonomi, ekonomipolitik
Stockholm, stadsbyggnadspolitik
Kultur, kulturpolitik, politik för konstnärliga verksamheter, levnadsförhållanden.

Artiklarna är alltså inte ordnade efter politikområden, läsarna får själva lista ut vilka politiker som ligger närmast till för att hantera artiklarnas problem.

Fr o m 3 januari 2015 är urvalet av artiklar mer begränsat.

12 **11 december 2014.**
Förnyelse med okänt mål
Miljöstödet till jordbruket ger bara små effekter
Kinberg Batra satsar allt på två kort inför valet
Hård dom mot CIA:s brutalitet
Reglerna mot tortyr gällde bara inom USA
Tortyr går aldrig att försvara
Bristen på stora reformer sänker Socialdemokraterna
Branschen går åt fel håll
Svensk diplomatisk seger
Unga israeler söker sina rötter i Berlin
Höga priser en öm punkt för Israel
Oroligheter väntas efter ministerns död
Polen fick förvarning om känslig CIA-rapport

32 **12 december 2014.**
Tyskland kan ha hittat sin roll
Överge inte Reinfeldts öppna asylpolitik
Gamla konflikter lägger sordin på miljösamtal
Sista chansen för att lyckas med avtalet
Stefan Löfvens utspel förvånar experterna
Kristersson tar över efter Borg
Protesterna dör ut – men Hongkong är förändrat
Samarbete med Israel omprövas
CIA-chef: Metoderna var motbjudande
Schück: Tala med varandra i stället och stoppa extravalet
EU och USA har långt kvar till ett färdigt avtal
Bönder vill ha stöd när mjölkpriset sjunker
Här har du framtidens hus (typ)
Ola Andersson: Svaret är politiskt – inte byggnadstekniskt
Helst vill vi bygga nu

55 **13 december 2014.**
Vilsenheten regerar
Förhandling är inte prat
90-kontot ingen garanti för att hjälpen faktiskt når fram
Polisen saknar kompetens
Tio år har gått sedan tsunamin.
Bortträngda minnen håller inte längre som bevis i rätten
Förvirrade besked ger SD spelrum
Ny valrörelse tvingar fram kompromiss om Förbifarten
FN-chefens död granskas på nytt
Abe väntas vinna trots svikna löften
Putin till Indien när affärerna i väst dalar
Priset på olja rasar – då välkomnas dyrare bensin
Säkerhetsexpert: Lämna inte dina bankuppgifter till en app
Kostnaden för välfärd har stigit snabbare än kvaliteten
Man ser en annan gemenskap här i dag
När Sverige blev ett Naziland
YOGA FRÅN RELIGION TILL INDUSTRI
SPRICKOR I AMERIKAS SMÄLTDEGEL

108 **14 december 2014**.
Identitetspolitiken hotar den nordiska samhällsmodellen
DEN LEENDE NATIONALISMEN
Löfven i enig trio för bättre arbetsvillkor i EU
Nu kan alla läsa Einstein
Karin Bojs: När några dinosaurier fick en ny chans
Indiens kvinnor tar fajten för trygghet
Nya säkerhetsbrister upptäckta – av tidning
Löneväxla lönar sig – för vissa
Här är några andra sätt att spara till pensionen
Vi vill bli ett London i Asien
Maria Crofts: Så påverkas du av den nya budgeten
Deltidsarbete ger storförlust
Uppkoppling ger säkrare lastbilstrafik – och nya jobb
De jobbar på i ullstrumporna
Den nya industriella revolutionen är en jätteutmaning
Robotar och nya material tar över
Så ska unga lockas till industrin
Därför är minnet och historien en strid på liv och död i Sydafrika
Los Angeles har fått en mittpunkt

148 **15 december 2014.**
Maskförbud kan bli slag i luften
Dyrt, grymt och värdelöst
Jobb för nyanlända är nyckeln till integration
Militärplanet passerade rakt över våra huvuden
Hård kritik mot Ryssland efter senaste flygincidenten
Förföljelsen mot homosexuella ökar
Polis tystar Erdogans kritiker
Kritik mot urvattnat klimatavtal
Försäkringsbolagen måste våga förenkla
Birgitta Forsberg: Lite mer ansvar från riskkapitalisterna, tack
Kommunal kritiskt till besked om nattis
Svår uppgift väntar Riksbanken
Hur kan jag motivera min son att göra läxorna?
Bo Grandien var en sällsynt fin förebild
Krav att staten tar större del
Ätstörningar ökar kraftigt
Vi lever i ett ätstört samhälle
Vill Alliansen begränsa det offentliga samtalet?

174 **16 december 2014**.
Bygg billigare

Svart dag för turkisk pressfrihet
Stoppa nedmonteringen av EU:s miljöpolitik
Extravalet hotar jobben och ekonomin
Tonläget gör nyvalet oundvikligt
Statsministern vädjar om samarbete – igen
Tunga partitoppar kräver att Söder lämnar sin post
Nytt hemligt polisregister kränker utsatta kvinnor
Skarp markering av UD mot det ryska planet
När en i gisslan sköts – då stormade polisen
En påminnelse om samhällets sårbarhet
Skandalen växer – fler platser har lyssnats av
Båda sidor i Ukraina anklagas för tortyr
Få tror på sänkta priser på bostäder
Kroppen har blivit ett projekt
Kärrtorp samlades mot hatet
Grönt ljus för Förbifarten
Alliansförslag får hård intern kritik
Wiman: Ren vandalism av okunniga och odugliga politiker
Lars Linder: SD har sina rötter i något katastrofalt välbekant
Kulturutskottet vet inte vad en kulturtidskrift är

202 **17 december 2014,**
Polisen skvallrar vidare
Genombrottet i Lima
100 procent meningslöst
Tvångsamortering fel sätt att minska hushållens skulder
Landssorg utlyst efter skolmassakern
Islamistiskt våld skördar offer varje dag
Michael Winiarski: Dubbelspelet banar väg för talibanerna
Talmansstrid efter extravalet
Riksbanken ger ingen tydlig framtidssignal
Ekonomiska krisen riskerar att spridas
Het diskussion om enhetstaxa för SL
Ett monument över Bomben
Ord & Bild. Vill Alliansen slakta en av Europas äldsta kulturtidskrifter?

224 **18 december 2014.**
Rysslands kris är Putins
Så kan vi minska kostnaden för flyktingmottagandet
Misstänkt spioneri mot regeringen
Expert: Fullt tänkbart att någon avlyssnar
Löfven redo offra hjärtefråga
Läget ännu låst inför extravalet
Stenberg: De konkreta förslagen till Alliansen kommer för sent
Protester på flera språk i riksdagen
Erkännande av Palestina får stöd över blockgränsen
Obamas besked historiskt – och kontroversiellt
Experter: Tveksamt om det kubanska folket får det bättre
Pakistan begraver sina döda
Därför är det svårt att bryta våldsspiralen
Barnen är chockade
Putin måste väga sina ord
Dalai Lama: Jag kan vara siste på posten
Nu ska det bli enklare att se hur etiska fonderna är
Han vill att mat från USA ska säljas fritt i Sverige
Pensionsspara bara i fond med låg avgift
Rysk köprusch inför väntad prishöjning
Resursskola kan stängas efter miljonvinster
Mobilmaster kan ge kaos i sommar
Det sjuka har blivit normalt
Kulturtidskrifter i giljotinen.
De rödgröna lovar att försöka återställa bidragen
Björn Wiman: Tillsammans skapar tidskrifterna en svenskhet

259 **19 december 2014.**
Konkurrens mellan lärosäten ger högre forskningskvalitet
Expert: Kan vara staten som övervakar
KD:s utspel sätter uppgörelse med rödgröna på prov
Lena Sundström: I dag avrättar man fångarna med CIA-drönare
Ewa Stenberg: Räkna med att fler borgerliga partier följer efter
Ännu ett toppnamn lämnar M
Bygge i gång utan att MP tappar ansiktet
Åsa Romson: En sorglig dag
Övertidsberget växer – nu nyanställs 1 000
Beskedet delar exilkubanerna
Republikaner kritiska: Ännu ett misstag
Rivalerna är positiva till fredssamtal
Putin försöker lugna om ekonomiska krisen
I Pajala är partajet slut efter gruvyran
Schück: Årets sista prognos präglas av osäkerhet
Det svenska lantbruket är en livlina vi inte får strypa
Besparingarna tas på andra områden
Björn Wiman: Trots lättnaden skrämmer okunskapen
Naturligt att Konstnärsnämnden förlitar sig på UD
Därför tror skolforskare inte längre på disciplin
Här är varenda lägenhet unik
Språkvårdaren: Slitaget gör att orden tappar i värde

292 **20 december 2014.**
Nära men långt borta
Varning för vilda vänstern
Inför en förundrad omvärld
Polisens arbete mot hatbrott måste samordnas nationellt
Vi har en lång tradition av att hjälpa andra
Hundraåriga sagor blev öbornas räddning
Stridsfrågor får vänta till våren
Oron växer bland ryska bankkunder
Oljepriset är nyckeln till räddning
Filippa Reinfeldt går till näringslivet
Paket från nätet slår alla rekord
… men en stor del skickas tillbaka
Hyresgäster kräver sänkt hyra för 2015
Hanna Fahl: Att göra det sämre för samhällets svagaste är ett problem, inte en lösning

317 **21 december 2014**.
Höj rösten för handeln
Tack men nej tack till mastodontmyndigheter
Här är det ideologiska stoffet som visar fascismen i SD
Inte vårt ansvar att flyga hem svenskar
Löfven avvisar Borgs kritik: ”Det är fullständigt trams
Stöd för fortsatt allianssamarbete
USA stärker gränsen – men många vill se invandringsreform
Renzis parti riskerar att spricka
Färre 55-plussare vill jobba efter 65
Maria Crofts: Inte för sent att rädda pensionssparandet
Även i små roller spelade han huvudrollen
Klas Östergren: Ulf Linde visade hur man inför konsten måste göra sig nollställd och öppen, befriad från sitt eget vetande

353 **22 december 2014.**
Försoning är också statskonst
Putin bor inte här längre
Stoppa social dumpning i offentliga upphandlingar
Butikerna ratar fula grönsaker
Det liknar början på en vanlig, solig dag i Khao Lak.
Men elefanterna är oroliga – plötsligt sliter de sig och rusar mot en höjd. Tio minuter senare slår vågen till
Nytt polismord väcker avsky i USA

FI-chefen vill se snabb sänkning av ränteavdrag
Forsberg: Lyxbehandlingen verkar stiga vissa chefer åt huvudet
Få varsel i år: ”Bemanningsföretagen tar smällen
Trafikverket och SJ oense om underhåll
Så kan Nya Slussen bantas
Man gör inte revolution med Svenska Akademien
Jag skulle vilja ha gjort något duktigt, innan jag bleve invald

378 **23 december 2014.**
Sverige sämst på patienters delaktighet i egna vården
Partierna förhandlar för att slippa nyval
Butikernas överblivna mat blir hjälp åt hemlösa
Alla ville fira pigg 150-åring
För att vara 150 är du rätt pigg
Rädslan hänger kvar trots det nya varningssystemet
Temperaturen stiger efter Jeb Bush utspel
Högre inflation största prioritet för Stefan Ingves
Johan Croneman: Tv-julen är full av urtrista traditioner och renons på nytänk
Läsplattor kan skada dygnsrytmen

397 **24 december 2014.**
Astrid skrev vår jul
Förändringens lätta darrning
”Diktatorn” är ännu aktuell
Fem konkreta förslag för ett bättre politisk samtalsklimat
Billigare njuta av julens klassiker
Elin Peters: Här och nu är traditionerna som allra viktigast
Så påverkas du av de nya lagarna
En tandborste uppskattas mest
Saknaden går inte över
USA förnekar nätattack
Ungdomarna struntade i presidentvalet
Skypegrundaren vill se mer stöd till unga entreprenörer
Närvaro lindrar smärtan
Bister blick på skönheten.
Mike Leigh gör komplext porträtt av älskad landskapsmålare
Oersättliga kulturarv förstörs i striderna
Allt fler får vård i det egna hemmet
Kommunen erbjuder tiggare husvagnsboende under julen

422 **25 december 2014:**
Förmedling med förhinder
Åsikter på sociala medier är inte den allmänna opinionen
Hemmet visar din identitet
Reinfeldt vill inte lägga sig i extravalet
Minnena av katastrofen i Khao Lak har inte bleknat
Nya upplopp efter ännu en polisskjutning
Liebermans utspel om fred förvånar Israel

433 **26 december 2014.**
Besk medicin
Häktning får inte användas som ett universalmedel
Hot och våld mot anställda utreds
Flera till sjukhus efter anlagd brand i moské
Kungen vände sig till alla
Reinfeldt omnämns ofta trots få framträdanden

442 **27 december 2014.**
Från käbbel till nyval
Det brinner
Skolledarna vill att staten tar större ansvar för skolan
Lyktor tändes för varje liv som släcktes
Kungen och statsministern hedrade offren
Jan Björklund: Förhastat av Löfven att besluta om nyval

Hundratals visade sitt stöd för religionsfriheten
Kan vara politiskt dåd – Säpo kopplas in
Färre skadliga kemikalier i barnens plastleksaker
Trycket ökar på länder som diskriminerar romer
Ukrainskt Natointresse får Moskva att se rött
Litauen tar nästa steg mot väst
Snart avgår nya snabbtåget
Färre ryssar att vänta i januari
Barnfetma ska stoppas redan på MVC
Författare blir fixstjärnor i fiktionen

468 **28 december 2014**.
Bland despoter och demagoger
Wolodarski: Välkommen besinning fem minuter före nyår.
Låt alla nyfödda barn vara med sin familj dygnet runt
Hemliga spelet som löste krisen
De borgerliga vinner mer än S-ledaren
Hård intern kritik mot Kinberg Batra
Detta innebär uppgörelsen
SD kommer att väcka misstroendevotum
Sverige nu mindre sårbart vid en kris
Risk för oseriösa byggare när Kiruna flyttar
10 största genombrotten i år
Karin Bojs: Varg, lo, björn och järv tillbaka i Europa
Långa matsittningar en hälsokur för fransmän
Begravning av polis hejdar inte debatten
Nu ska norrmännen få insyn i landets mörka historia
Aktier fortsatt högt i kurs 2015
Amorteringskrav ett förmynderi
Hasse Eriksson: Nytt stöd för att välja indexfonder
Skiftjobb kan ge sämre minne
Arkitektur delar ut ris och ros till Umeå i årets sista nummer
Konstprofessor Jeff Werner: ”Anställ nya chefer för att öka mångfalden på museerna
Åsikter på sociala medier är inte den allmänna opinionen

507 **29 december 2014.**
Farväl år 2014
Samsyn kring fortsatt konflikt
Alliansen har villkorslöst gett upp sitt eget inflytande
Löfven har ett högt tonläge
Naturligt att ingå i regering
Valmyndigheten pustar ut – nu slipper man trycka nya valsedlar
Nyfiken nykomling dyrare i butikerna
Var fjärde ung flicka får alkohol hemma
Fler tvingas bo tillsammans
Försökte runda åskan – sedan försvann planet
789 döda i världen – ett mörkt år för passagerarflyget
Feminism det nya modet bland USA:s kändisar
Hård kamp för att rädda nödställda passagerare
Proffsen tror på börsen – men 2015 kan bli turbulent
Vi måste alla ta ansvar och hjälpa varandra
Så ska Stockholm fortsätta att växa – om planerna följs
De nya stockholmarna bor redan i länet
Vår dotter klarar inte av att sova själv – vad ska vi göra?

536 **30 december 2014.**
Vrede utan nyanser
Vi har alla ansvar, sa ministern
Kapitalismens inre motsägelse
Där blev det ingen överenskommelse
Högre utbildningskvalitet måste gå före fler platser
Knäckfrågan som Alliansen duckar för

Direkt när riksdagen öppnar lämnar vi in
misstroendeförklaringen
Muslimer kräver ökat skydd efter ny brand
Spåren i sanden vittnar om den enorma tragedin
Under all kritik att inte alla EU-länder tar solidariskt ansvar
Segerviss vänster vill omförhandla skuld
EU:s skydd räcker inte vid akut kris
Fondjättarna tappar i global fondhandel
Miljösektorn har enorma möjligheter
Nya sedlar till hösten
Jag spydde för att få bort ångest
Så har den politiska kartan ritats om
Jag tycker om kritik för jag vill bli bättre
En–två–tre, *en*–två–tre, *en* –två–tre...
Valsen väcker något kroppsligt i oss

569 **31 december 214.**
Myternas Mecka
Unik chans att göra positivt vägval för vår miljö nästa år
Toppar: Bryt samarbetet
Gruppledare tonar ned risken för splittring
Expert vill se mer granskning av östtyskt spioneri
FN utreder flygkrasch
Kubaner dansar in ett nytt år – och en ny tid
Över 200 greps efter dom mot Putinkritiker
Kriminella ligor siktar in sig på insiderbrottslighet
Nya eurolandet skakar om i ECB
Nordens största galleria tar form
Polisen: Folk slår bokstavligt talat ihjäl varandra
Här är kulturens tio i topp-lista. Som ni vill ha den
Nobelpriset i litteratur
Bröderna Lejonhjärta
Jazz på svenska
Fanny och Alexander
Dancing Queen
Karl-Bertil Jonssons julafton
Utvandrarsviten
Äntligen har ”de som älskade mest” fått sin upprättelse
Påhittiga pedagoger gjorde det mesta rätt
Uppfinningen Pippi Långstrump
Museerna får tid att ladda inför fler besökare

605 **1 januari 2015.**
Ropa inte på hämnd
Data från ditt aktivitetsband är försäkringsbolagens dröm
Allt fler missnöjda med husbilsköpet
Flyktingar vägrade gå av bussen
Experter eniga: I akuta kriser besinnar man sig
Sju politiska kriser som skakade Sverige
Den frispråkige monarken
Säkerhetspolis slog till mot oppositionella
Hälsobranschen tar fart när tekniken hjälper till
Svensk flygledning på nordisk export
Förbifarten kan bli ett lyft för pendlare
Hisnande och fantastiskt
Konspirationsteorier ska kritiseras – fast ödmjukt
Han vill ge romer en röst

636 **2 januari 2015.**
Popper som post modernist
Detta är inte Sverige
Gör om reglerna för anställning från grunden
Rädslan sprider sig efter brandattacken
25 dagar som förändrade svensk politik
Politik. Globala och nationalistiska ideal prövas alltmer
Världen. Konflikterna kommer att fortsätta avlösa varandra

Privatekonomi. Mer i plånboken för dem med jobb och bolån
Samhällsekonomi. Grekiskt nyval kan blåsa liv i eurokrisen
Näringsliv. Ryssland lägger sordin på stämningen
Vetenskap. Gott hopp om att hejda ebolaepidemin
Polis förhandlar med flyktingar på buss
Abbas riskfyllda drag pressar Israel och USA
Ryssland knäckfråga när Lettland tar över
Nya börsbolagen ofta en bra affär för sparare
Kapitalförvaltare minskar aktieandelen
Inför karantän för statsråd som går till näringslivet
Våga knacka hål på det invanda
Bromma flygplats 15.17
Podcaster är ingen fluga
Kriget mellan journalistiken och tekniken
2015

688 **3 januari 2015.**
Forska i arbetet bättre än hemsnickrad fortbildning
Från västvän till nationalistisk envåldshärskare
Schück: Överenskommelsens livslängd ser ut att bli begränsad
Första krigsvintern för hundra år sedan

705 **4 januari 2015.**
Det politiskt korrekta SD
Sjuktalet ger en skev bild av verklighetens sjukfrånvaro
Så nära helvetet man kan komma
Kontroversiell kemist lämnade kluvet arv
Här finns jobben 2015
Den långa vägen hem till Polin

728 **5 januari 2015**.
Vi måste bli överens om grunderna för skolpolitiken
Cyberhoten ökar mot svensk industri
Hur kan jag få närstående att ta kontakt med min sjuke man?
Det eviga kriget i Afghanistan

738 **6 januari 2015.**
Bryt den onda trenden och ta kontroll över byråkratin
Missnöjet gror mot försvarets tester i reservat
Ex-minister varnar för politiskt kaos
Alliansen säger nej till skolsamarbete

747 **7 januari 2015.**
Ändå inte bättre förr
Jordbruksstöden är viktiga för både jobben och miljön
Hinder för utländska bolag hämmar byggandet
Trängsel på t-banan oroar politikerna när jättehuset byggs
Deras hat mot demokratin är konstant

760 **8 januari 2015.**
Den ynkliga ondskan
Här kommer solen
Allt fler drunknar – nollvision krävs för att bryta trenden
Här flyr terroristerna efter attacken
Risk att vi hamnar i en ond cirkel
Tidningen har utsatts tidigare
Dådet för upp terrorn på agendan i hela EU
Peter Wolodarski: Frankrike har sorg. Europa har sorg. Hela den demokratiska världen känner sorg och vrede.
Wallström: Hoppas inte viktiga röster tystnar
Dådet i Paris är en attack mot upplysningens hjärtpunkt
Elisabeth Åsbrink: Det är skillnad på att kritisera en idé och att vända sig mot enskilda individer
Lågt oljepris gynnar världsekonomin
Åldrandet är inte rättvist

784 **9 januari 2015.**
Jo, det är vi mot dem
När fluffet ska bli till riktig politik
En tänkande statschef
Vårdens vetenskap kan inte väljas bort
Så förstärker vi arbetet mot våldsbejakande extremism
Vi samarbetar gärna med regeringen för bättre kunskaper hos eleverna
Stödet för att gå med i Nato ökar
Nyckeln till medlemskap ligger hos S
Enighet om försvaret är en viktig signal till omvärlden
Många känner sig stressade på jobbet
Schück: Vinnare och förlorare i priskriget på oljemarknaden
Män som lever ensamma klarar en stroke sämre

Terroristdådet i Paris:
Intensiv polisjakt på bröderna
En lång historia av kriminalitet
Uniformer och tjutande sirener tar över gatulivet
Dödsoffren
Därför visas Charlie Hebdos teckningar i DN
Bakom enade led i sorgen lurar motsättningarna
Dådet kan handla om konkurrens mellan jihadister
Tyskland har lyckats stoppa flera attentat
Muslimer i Sverige manar till försiktighet
Säpos intresse riktas mot de som deltagit i strider
Förfärligt uttalande av Söder
Våld och hot stoppar inte satiren
Charlie Hebdo kommer ut i miljonupplaga
Infekterad kulturdebatt om islam i Frankrike
Charlie lärde mig att jag levde i Voltaires oförskämda land

823 **10 januari 2015.**

Terroristdådet i Paris:
Därför slog poliserna till samtidigt
Attentatsmännen intervjuades av tv-kanal
Det är ett krig med fienden mitt ibland oss
Michael Winiarski: Frågan alla måste ställa sig nu – hur kunde det gå så långt?
al-Qaida tränade en av bröderna
Världen hedrar de döda och står upp för pressfriheten.
Marine Le Pen vägrar delta i manifestation
Pennorna i Paris. Blyerts. Tusch. Kulspets. Överallt höjs fredens vapen mot terrorn.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:
* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.
* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.
Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.

Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ?	Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ?	Riktiga kunskaper om rådande örhållanden.
Hur kan det bli ?	Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ?	Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av

psykiska och
kroppsliga förhållanden och av deras
fysiska och
sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på plane-

rings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikationssystemet för verksamheter.

Klassifikationssystem för verksamheter.

O....1 Psykologiska och filosofiska verksamheter

O....10 Övergripande samhällskunskap. Övergripande värderingar
O....101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
O....102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning
O....103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar
O....104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
O....105 Övergripande om forskning
O....106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
O....107 Övergripande om kulturella verksamheter, utbildning o d.
O....108 Samhällskunskap.
O....109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

O....11/19 Individernas inre verkligheter.
O....11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
O....12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
O....13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
O....14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
O....15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
O....16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
O....17 Individens moral och uppfattningar om moral.
O....18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

O....2 Religiösa verksamheter o d
O....20 Övergripande religiösa verksamheter o d
O....21 Allmän religionsvetenskap
O....22/28 Kristna religioner
O....29 Icke kristna religioner o d

O....3 Politikvetenskaper.Politiska verksamheter.
O....31 Statistik och demografi
O....32 Statsvetenskap
O....33 Nationalekonomi, internationell ekonomi
O....34 Lagar o förordningar, traktat, juridik
O....35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
O....351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
O....352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots utomlands)
O....353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
O....354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d)

O....36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
O....36...om individernas kroppsliga förhållanden.
O....37...om utbildning o d.
O....38...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
O....39...om sociala miljöer, nöjen, sport o d

O....4 Sambandsforskningsverksamheter.
O....40. 41- 49. Systemvetenskap. Infostruktur.

O....5 Naturforskning. Matematikverksamheter.
O....50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap
O....51 Matematik
O....52 Astronomi, rymdforskning
O....53 Fysik o d
O....54 Kemi o d
O....55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d
O....56 Paleontologi, arkeologi o d
O....57 Biologi,ekologi. Naturgeografi. Utvecklingslära, ärftlighet
O....58 Botanik.
O....59 Zoologi

O....6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
O....60 Allmänt om teknologiska och ekonomiska verksamheter
O....61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverksamheter
O....62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
O....63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske
O....64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
O....641 Matlagning. 642 Måltider,servering, restauranger.
O....643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
O....644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
O....645 Användning av inventarier o d.

O....646 Personlig hygien o d, klädvård (utom 648 tvätt o d).
O....647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter
O....648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
O....649 Personvård: barn, hemsjukvård o d .

O....65 Administration, distribution, kommunikation, organisation o d
O....651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning
O....6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
O....6525-6529 Militära verksamheter
O....653 Handelsverksamheter.
O....654 Telekommunikationsverksamheter.
O....655 Förlagsverksamheter o d.
O....656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
O....657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
O....658 Allmän företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.
O....659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

O....66/68 Tillverkning av varor
O....66 Tillverkning av kemivaror o d
O....67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
O....68 Tillverkning av komplexvaror

O....69 Tillverkning/ byggande av byggnader och anläggningar

O....7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.
O....70 Allmänt om konst och kultur.
O....71 Övergripande planering av fysiska miljöer. Klimat.
O....72 Formgivning av byggnader och anläggningar, arkitektur
O....73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
O....74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning
O....75/77 Bildkonst.75 Måleri.76 Grafiskt, 77 Foto
O....78 Musik (konserter o d 792)

O....79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer och verksamheter. Sport
O....7911-7913 Seder och bruk. Planering av sociala miljöer.
O....7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
O....792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
O....793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
O....794 Spel. Skicklighets- och turspel Lotteri. Lotto. Tips

O....795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
O....7951 Socialvård o d.
O....7952/7956 Sociala miljöer o verksamheter i fysiska miljöer
O....7957 Undervisning o d.
O....7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet
O....7959 Sociala miljöer o verksamheter i allmänna grupper o d

O....796/799 Sport, idrott o d.

O....8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
O....80 Språk.Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.
O....81 Litteraturvetenskap - historia. 812/819 motsvarar 82/89.

O....82/89 Skönlitteratur på olika språk
O....82 Engelsk skönlitteratur o d.
O....83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitteratur
O....84 Fransk skönlitteratur o d
O....85 Italiensk skönlitteratur o d
O....86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d
O....87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d
O....88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d
O....89 Skönlitteratur på orientaliska och övriga språk o d

O....9 Saklitterärt. Allmän geografi, allmän historia. Biografi.
O....90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen
O....91 Allm. geografi, reseskildringar 913/919 motsvarar 93/99.
O....92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d

O....93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
O....93 Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria
O....94 Medeltidens o nya tidens historia i allmänhet och i Europa
O....95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
O....96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
O....97 Medeltidens o nya tidens historia i Nord- o Mellanamerika
O....98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
O....99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Rymden

Den fundamentala påverkanskedjan

1-2 Filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter.
3 Politiska vetenskaper och politiska verksamheter.
5-6 Naturforskning och teknologiska/ ekonomiska verksamheter.
7-9 Kulturella verksamheter.

4 Bakgrundens med pilarna: Sambandsforskning på samhällsnivå.

Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt.

020130

Den fundamentala påverkanskedjan

Det är viktigt att observera den fundamentala påverkanskedjan, där individernas inre verkligheter ger viljor som styr världens utveckling. Viljorna styr de kollektiva politiska viljorna och individernas viljor och de politiska kollektiva viljorna styr tillsammans handlingarna i den yttre verkligheten.

Handlingarna styr dels ekonomiska/teknologiska verksamheter till kroppslig nytta (eller onytta), dels kulturella verksamheter som är informationsverksamheter med olika uttrycksmedel - till psykisk nytta (eller onytta).

De kulturella verksamheterna påverkar individernas inre verkligheter som i sin tur ger upphov till nya viljor, nya kollektiva viljor och och nya ekonomiska och kulturella handlingar.

Vill man förbättra världen måste man se till att individernas inre verkligheter blir lämpliga, vilket kan göras bara med hjälp av lämpliga kulturella verksamheter.

Man kan säga att individernas inre verkligheter och viljor idag på det hela taget är olämpliga, hur ska man då kunna åstadkomma lämpliga kulturella verksamheter? Bland de kulturella verksamheterna finns de offentliga utbildningssystemen (grundskola, gymnasium etc) som genom åratal av förändringar i teorin blivit tämligen bra, i Sverige. I världen för övrigt finns många dåliga utbildningssystem eller inga alls.

Men utbildningssystemen är bara en liten del av alla kulturella verksamheter. Verksamheter som påverkar individenas inre verkligheter och viljor finns också i alla andra kulturella verksamheter: i nöjesindustrin, i reklamindustrin, i tidningar, tidskrifter, radio, TV, video etc, i konst- och designvärlden, överallt. Dessa verksamheter översvämmas av informationer och program som visar livsstilar som inte befrämjar uppkomsten av lämpliga inre verkligheter och lämpliga viljor.

De ekonomiska/teknologiska verksamheterna är beroende av individernas inre verkligheter och viljor och av de kollektiva/politiska viljorna. Det innebär idag fördelning av produktion och konsumtion av varor och tjänster som är mer ojämlik än den behövde vara. Den nuvarande fördelningen är resultat av de bilder av livsstilar som de kulturella verksamheterna förmedlar.

Individernas inre verkligheter och deras viljor, politiken, de ekonomiska verksamheterna och de kulturella verksamheterna bildar alltså fyra stora problemkomplex, som påverkar varandra i ständigt pågående påverkanskedjor.

Komplexen innehåller många skevheter som borde rättas till.

Vill man rätta till skevheterna i de fyra komplexen bör man ha lämpliga värderingar som utgångspunkt. Eftersom hela jordklotet bildar ett enda stort system bör man ha värderingar som gäller överallt. Det som då finns att tillgå är bland annat FNs mänskliga rättigheter och mål med komplement som bl a FNs Millenniedeklaration.

Schema med politiska och opolitiska planeringar.

Planering:
Hur var det ?
Hur är det ?
Hur kan det bli ?
Hur bör det bli ?

Schema över påverkans- och förändringsproblem.

16 pilar med direkta och indirekta påverkansmöjligheter.
Hur kan och bör människorna påverka utvecklingen,

1/2 Individernas inre verklighet (i psyket) sedd som medel. Vilja och förmåga att förändra.
3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel)
5/6 Ekonomiska handlingar i den yttre verkligheten (medel till kroppslig nytta).
7/9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta).
1/2 Individens inre verklighet (i psyket) sedd som mål. Upplevelse av tillfredsställelse.

Forskningen om samhällsplaneringens problem.

Ämnet om samhällsplaneringens problem har utretts i samband med forskarutbildningen i samhällsplanering vid Nordiska Institutet för Samhällsplanering, Nordplan. Intitutet bildades 1968 av de nordiska länderna med plats i Stockholm. Av någon anledning lades det ner efter ett par decennier.

Innan nedläggningen publicerade intitutet dock en rapport, Nordplan meddelande 1986:5, "Sven Wimnell : Samhällsplaneringens problem: ett klassifikationssystem som hjälpmedel." Systemet ordnar samhällsplaneringens problem på ett systematiskt sätt. Enligt Libris finns rapporten på bibliotek :

Umeå universitetsbibliotek,
Kungl. biblioteket,
Nordregio, Biblioteket,
Riksdagsbiblioteket,
Stockholms universitetsbibliotek, Geobiblioteket,
Lunds universitets bibliotek, Universitetsbiblioteket,
Malmö stadsbibliotek, Informations- och lånecentralen och
Sveriges lantbruksuniversitets bibliotek, Alnarpsbiblioteket.

När Internet kom till på 1990-talet belystes klassifikationssystemet och samhällsplaneringens problem med hjälp av det som fanns där och 1998 lades på Internet in Sven Wimnells hemsida: http://wimnell.com "Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. "

Sven Wimnells hemsida på Internet.

Från http://wimnell.com,

På Sven Wimnells hemsida på Internet, http://wimnell.com, ges en redovisning av ett forskningsarbete med titeln: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Forskningen har med varierande intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet.

Utvecklingen mot framtiden beror huvudsakligen av människornas verksamheter. De har ordnats in i 129 verksamhetsområden i nio huvudområden numrerade 1-9. I områdena finns verksamheter som tillsammans formar världens framtid: myndigheter och privata företag och organisationer, arbetare, tjänstemän, filosofer, forskare, lärare, elever, författare, människor av alla slag med alla upptänkliga verksamheter, yrkesverksamheter, fritidsverksamheter, tankeverksamheter o s v.

Hemsidan lades in på Internet våren 1998. Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena. De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

På område 40 förtecknas bilagor som har att göra med klassifikationssystemets utformning. Klassifikationssystemet innebär en samhällsbeskrivning som beskriver de olika verksamheterna, verksamhetsområdena och hur de beror av varandra.

Senare har arbetet mer växlats över till att påverka utvecklingen genom politiken och många bilagor om det har gjorts och finns förtecknade på område 36-39. Många bilagor handlar både om att visa systemets uppbyggnad och att påverka politiken och mycket gäller att bara undersöka verksamheterna i de olika områdena.

Det är så mycket som händer att det är svårt att både sköta de 129 områdena på hemsidan och att göra bilagor. Arbetet gäller att hålla koll på alla som med verksamheter påverkar utvecklingen. Det är så många att enda möjligheten i det arbetet är att skaffa kunskaper från hemsidor på Internet. Människor som väsentligt påverkar utvecklingen finns ofta i företag och organisationer som numera måste ha hemsidor på Internet för att kunna göra sig gällande. Hemsidesinnehavare som man har anledning besöka har vanligen sitt material svåröverskådligt och ändrar ofta åsikter och adresser. Det är inte möjligt att ständigt kontrollera dem och deras ändringar.

I mars 2011 gjordes en revidering av de 129 områdena, där mycket plockades bort. I april 2014 påbörjas revideringar då ännu mer tas bort. Det finns på de 129 områdena på hemsidan inte plats för några mer omfattande beskrivningar eller beskrivningar som har kort giltighetstid. Områdena måste i stor utsträckning få innehålla länkar till bilagor som innehåller beskrivningar av verksamheter och länkar till beskrivningar.

De särskilda utredningarna/bilagorna finns förtecknade i följande pdf, som också innehåller innehållsförteckningar till de senaste årens utredningar.

Sven Wimnell 080203+++: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf)
I början är dokumenten uppdelade på olika kategorier, men från och med 8 april 2011 (sidan 164) förtecknas de i kronologisk ordning, varvid den senaste läggs underst.

De nio verksamhetsområdena har delats upp så att det blir 129 verksamhetsområden:

1-4: 44 områden. 5-6: 41 och 7-9 45 områden. Varje sådant område är vanligen mycket innehållsrikt och kan delas upp i mindre områden, men för förståelsen av det hela är det lämpligt med just de 129 förtecknade områdena.

Verksamheterna är inte i alla områden av samma karaktär. Man kan säga att det i huvudområdena 1-4 i grunden är fråga om tankeverksamheter och registrering av tankeverksamheter o d. Område 5 gäller i grunden naturforskningsverksamheter och 6 teknologisk-ekonomisk användning av naturforskningens rön till kroppslig-materiell nytta. Områden 7-9 kan anses gälla kulturella verksamheter, där man visserligen använder materiella ting, men där huvudsyftet är nytta för psyket, verksamheterna kan beskrivas som informationsverksamheter med olika slags uttrycksmedel.

Den uppgjorda förteckningen över verksamheterna är grundad på mycket långa studier där verksamheterna hämtats från från etablerade system och klassifikationer för näringsgrenar, yrken, utbildningar, forskningar och biblioteksystemens dokument mm. Utgångspunkten för huvudupplägget är det mer än 100 år gamla biblioteksystemet DC, som dock i väsentliga avseenden reviderats med hänsyn till de under de många åren inträffade samhällsförändringarna. I några delar stämmer systemt mer med DK och det udda svenska biblioteksystemet SAB .

Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen

Det uppgjorda klassifikationssystemet är ett system för klassifikation av mänskliga verksamheter, och är uppgjort med tanke på att utvecklingen i världen huvudsakligen beror av dessa verksamheter.

Verksamheterna är infogade i ett system med 9 huvudområden betecknade 1-9. Varje sådant område delas upp i 10 delområden, i princip enligt en decimalprincip, så att man erhåller 90 områden betecknade 10-99. Vart och ett av dessa områden delas sedan in i 10 områden så att man får 900 områden 100-999. Därefter kan delas in i områden med 4 siffror 1000-9999, etc.

Fördelningen av verksamheterna på de 9 huvudområdena innebär en mycket grov sortering som bara ger en första överblick. Indelningen på nivån med tre sffror och 900 områden innebär fler områden än man kan hålla i huvudet.

Nivån med 90 områden 10-99 innebär en indelning som på någorlunda fattbart sätt ger en överblick över verksamheterna samtidigt som områdena på det hela taget motsvarar vanligen förekommande områdesindelningar och således inte blir för grov.

En del av områdena 10-99 är dock så omfattande att en längre gående uppdelning måste göras om man vill ha en klarare uppfattning om verksamheterna.

Systemet är uppbyggt med utgångspunkt från världens största system för klassifikation av dokument, det mer än 100 år gamla amerikanska biblioteksystemet DC, Dewey Classification, och det på det systemet senare byggda DK, eller som det också heter UDK, Universiella Decimalklassifikationen.

DC- och DKsystemen har mycket stora likheter, men har också skillnader. De klassificerar med hjälp av siffror ungefär som systemet här. Systemen är uppgjorda för **klassifikation av dokument**, medan systemet här avser **klassifikation av verksamheter**. Det är en väsentlig skillnad, men klassifikationerna i systemet här överensstämmer i stor utsträckning med klassifikationerna i DC och DK. Vilka skillnaderna är förbigås nu.

I den svenska nationalbibliografin, den officiella förteckningen över svenska dokument, och i svenska forskningsbibliotek och folkbibliotek används i första hand för klassifikation av dokument ett svenskt system, som är mycket udda i jämförelse med system som används i andra länder, SAB:s klassifikationssystem, upprättat 1921 av Sveriges Allmänna Biblioteksförening, senare reviderat.

SAB-systemet klassificerar med hjälp av bokstäver och har huvudområden betecknade med ”stora” boksäver A-Ä (versaler). Som indelningsgrund därefter används ”små” bokstäver (gemena). Siffror används ibland som tilläggsbeteckningar.

DC, DK och SAB har samma dokument att klassificera och områdena i de olika systemen har ofta samma omfång, men med olika beteckningar. Som exempel kan nämnas, att område 2 i DC och DK gäller religion, medan i SAB religion betecknas C.

Allmänt kan sägas, att DC-och DK-systemen har fördelar framför SAB-systemet, men att en övergång till DC eller DK i svenska nationalbibliografin och i svenska bibliotek inte varit möjlig på grund av att så mycket sedan 1921 är klassificerat enligt SAB. **På senare tid tycks man dock i svenska bibliotek inrikta sig på att övergå till DC, vilket är olyckligt eftersom DC inte är helt bra med hänsyn till samhällsplaneringens problem.**

I systemet för verksamheter har klassifikationerna för dokument så att säga översatts till klassifikationer för verksamheter, tonvikten har lagts vid de verksamheter som dokumenten beskriver eller är resultat av.

Kort om skillnader mellan klassifikations-systemet för verksamheter och bibliotekssystemen DC, DK och SAB.

DC, DK och SAB konstruerades innan demokratin i praktiken slagit igenom ordentligt. Världen styrdes av, som de trodde, visa herrar, som styrde efter vad de trodde vetenskapliga principer. I deras schemor finns inte särskilda platser för politiska krav o d. I klassifikationssystemet för verksamheter har område 3 gjorts till ett område för politik. Opolitiska delar har flyttats till områdena 6 och 7. I områdena 36-39 finns plats för polititska krav. Opolitiska delar av DC-DK 36-39 har flyttats till områdena 6 och 7.

DC, DK och SAB skiljer inte väl mellan ingenjörsmässiga konstruktionsverksamheter o d och tillverkning av det konstruerade.

I klassifikationssystemet här görs sådan åtskillnad att allt tillverkningsarbete finns i avdelningarna 66-69. Exempelvis finns tillverkning av transportmedel i DC och DK i avdelningen 62 för ingenjörskonstruktioner, men finns i schemat här på 689, där DC inte har någonting och DK Tekniskt hobbyarbete.

Den stora maskin- och elindustrin har DC och DK på avdelningen 62 för ingenjörskonstruktioner. I schemat här finns tillverkningarna på 682 och 683. På 682 har DC och DK bara hovslageri och tillverkning av möbelbeslag o d, något som vittnar om att DC och DK i de här avseendena är gammalmodiga.

DK har flyttat en stor del av träindustriarbetena från 674 till 630, som avser lantbruk o d. I schemat här kvarligger skogsindustrin på 674. DK har också handel med skogsprodukter och skogspolitik på 630. I schemat här finns den handeln på 653 och skogspolitiken kommer på 38.

SAB är dåligt utvecklat när det gäller arkitektur och formgivning av fysiska miljöer. Formgivning av hus och anläggningar placerar SAB vanligen på avdelningarna för ingenjörer, byggmästare och byggnadsarbetare, vilket är tokigt. Stadsplanering od hör hemma inom avdelningen för översiktlig planering (Ict), men SAB har skapat en helt ny avdelning för detta , Odg.

Opolitiska delar av offentlig förvaltning, bl militära verksamheter, som inte kan hänföras till speciellt fack, har här placerats på 652, handel har placerats på 653, transporter på 656, penningverksamheter på 657, arbete på 658. Problem med sociala miljöer och beteenden finns på 79. Opolitiska delar av utbildning har placerats på 7957.

Språkliga verksamheter finns på område 80. I DK ligger de på 80, men i DC på 4. Område 80 stämmer bra med hänsyn till SABs områden. Område 4 har blivit ett område för sambandsforskning. DC-DK 0 har huvudsakligen lagts in i område1. Tidningar finns på 90.

Det nämnda är exempel på skillnader mellan klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen DC, DK, SAB. En detaljerad redogörelse om skillnaderna finns i en särskild bok:" Kapitel 8. Klassifikationssystemet för verksamheter . En jämförelse med DC (Dewey Decimal Classification),
DK (Universiella decimalklassifikationen) och
SAB (Sveriges allmänna biblioteksförenings system på svenska bibliotek)." Har delats upp på två pdf-filer (149+140=289 sidor):
Klassifikationssystemet. Bok 9 feb 1996, del 1 sid 1-402
(http://wimnell.com/omr025.pdf)
Klassifikationssystemet. Bok 9 feb 1996, del 2 sid 501-913
(http://wimnell.com/omr026.pdf)
Efter 1996 har klassifikationssystemet illustrerats många gånger. I sammanställningen nu finns med om Libris/SAB och senaste DC.

Klasssifikationssystemet för verksamheter är gjort med hänsyn till samhällsplaneringens problem, vilket inte gäller för DC, DK och SAB. Svenska biblioteks övergång till DC är inte någon bra utveckling.

Aktörer i samhällsplaneringen, i stora drag.

FN har cirka 185 medlemsländer i följande världsdelar.
Vad som händer där kan historieskrivarna redovisa.
93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
93 Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria
94 Medeltidens o nya tidens historia i allmänhet och i Europa
95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
97 Medeltidens o nya tidens historia i Nord- o Mellanamerika
98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Rymden

Lokalhistoria skilras i
91 Allm. geografi, reseskildringar 913/919 motsvarar 93/99.

Länderna i de olika världdelarna har organisationer för världsdelarnas problem. Exempel Europeiska unionen.

Länderna har vanligen regeringar och parlament e d och kommuner e d. Sverige har 290 kommuner, som har en gemensam organisation : "Sveriges kommuner och landsting" , SKL. Parlamenten har underorgan, i Sverige "utskott". Regeringarna har underorgan, i Sverige "departement ", kommunerna har underorgan, i Sverige vanligen "nämnder". Regeringarna har också på olika sätt andra underorgan, i Sverige "myndigheter" och bolag, "utredningar".

Det privata näringslivet och ideella organisationer har företag och branschorganisationer t ex fackföreningar och arbetsgivarorganisationer, "Röda korset" o d, tankesmedjor m m, politiska partier, politiker, vetenskapliga organisationer och enskilda forskare.

Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer.

Forskningsarbetet om samhällsplaneringens problem syftar till att man ska få ett grepp om hur man ska göra för att förbättra Sverige. Men eftersom Sverige är så beroende av världen utanför måste man också komma in på hur man ska kunna förbättra övriga världen.

Systemet för problemen är uppbyggt på människornas verksamheter eftersom det huvudsakligen är de som påverkar utvecklingen. Systemet innehåller nio huvudområden numrerade 1-9.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.

Innehåller områdena
10 om samhällenas samlade kunskaper och värderingar od: arkiv, bibliotek, övergripande samhällskunskap, idé-och läromshistoria, filosofihistoria o d.
11-19 individernas filosofiska och psykologiska verksamheter. Det är de som huvudsakligen driver utvecklingen framåt (eller bakåt). Individernas kunskaper, erfarenheter, värderingar och moral od dikterar individernas verksamheter i områdena 2-9.

2. Religiösa verksamheter o d.

De kan ses som psykologiska verksamheter ingående i 11-19, men har av tradition ett eget område.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

Verksamheterna i 3 bestämmer helt eller delvis verksamheterna i 1-9, varav område 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter som är till materiell nytta och verksamheterna i 7-9 som mest är till psykisk nytta.

31 Statistik och demografi
32 Statsvetenskap. Bl a med demokratiproblem.
33 Nationalekonomi, internationell ekonomi
34 Lagar o förordningar, traktat, juridik

35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots utomlands)
353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d)
(355-359 används för närvarande ej)

36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
36...om individernas kroppsliga förhållanden.
37...om utbildning o d.
38...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
39...om sociala miljöer, nöjen, sport o d
I 36-39 ingår bl a politiska partier och utredningar med politiska förslag.

4 Sambandsforskningsverksamheter.

Innehåller i princip forskningar om samband mellan områdena 1-9. Det finns inte mycket sådana forskningar. I den mån de finns redovisas de mest ihop med de olika verksamheterna.

5 Naturforskning. Matematikverksamheter.

Verksamheterna i 5 är förutsättningar för verksamheterna i 6-9. Och kunskaperna i 5 är nödvändiga för individerna i 11-19 och för de politiska verksameterna i område 3.

50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap
51 Matematik
52 Astronomi, rymdforskning. **Här ingår universums historia.**
53 Fysik o d
54 Kemi o d
55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d. **Jordklotets resurser och verksamheter och klimatforskning od. Övergripande åtgärder för att påverka klimatet ingår i 71 om planering av fysiska miljöer.**
56 Paleontologi (Utdöda växter och djur), arkeologi o d. **Här ingår människans förhistoria.**
57 Biologi, ekologi. Naturgeografi. Utvecklingslära, ärftlighet. Med mikrobiologi.
58 Botanik.
59 Zoologi

6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

Verksamheter som är till materiell nytta (eller onytta). Verksamheter som mest är till psykiska nytta finns i områdena 7-9. Verksamheterna i 6 bygger i hög grad på verksamheterna/ kunskaperna i område 5.

60 Allmänt om teknologiska och ekonomiska verksamheter

61 Människokroppens utseende och funktioner, hur man bör sköta kroppen, hälso- o sjukvård, räddningsverksamheter, begravning, kemikalieinspektion o d, Veterinärverksamheter.

62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d).
Tillverkningar ingår i 66-69. Planering av fysiska miljöer ingår i 71-72. Drift av energisystem ingår i 644.

620 Allmänt.
621 Ingenjörsverksamheter: maskinbyggnad, kärnteknik,elektroteknik, mekanisk teknologi. 6211 Kärnteknik, kärnenergi, atomkraft, allmänt om värmekraftmaskiner, ånga, ångkraft. 6212 Hydraulisk energi, vattenkraft. 6213El- och telekonstruktion o d, elektronik. 6214 Värmekraftmaskiner, förbränningsmotorer od. 6215 Pneumatisk energi, kylteknik, värmepumpar od. 6216 Maskiner o d för lagring o transport av gaser o vätskor. 6217 / 6219 Plastisk bearbetning, maskinelement, verktyg, verktygsmaskiner. 6217 Plastisk bearbetning, smidning, gjutteknik, valsning, dragning, värmebehandling, ytbehandling, sammanfogning, lödning, limning. 6218 Transmissioner, växlar, kuggar, lyftdon, hissar, transportdon, fästelement, smörjning. 6219 Verktyg, verktygsmaskiner, bearbetningsmetoder.
Gruvkonstruktioner o d. 623 Militärkonstruktioner . 624 Konstruktion av byggnader o d. 625 Konstruktion av trafikleder till lands. Järnvägar, gator, vägar o d.626 Vattenbyggnad i allmänhet, kanaler, anläggn. för jordbruk, fiske. 627 Anläggningar i hamnar, vattendrag och öppet hav, dammar. 628 Hygienkonstruktioner, vatten och avlopp, belysning o d. 629 Transportmedelskonstruktion o d.

63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske.
Livsmedelsindustri och träindustri ingår i 66-68, matlagning i 641.

64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
641 Matlagning. **642** Måltider, servering, restauranger.
643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell. Byggande ingår i 69, planering av fysiska miljöer ingår i 71-72.
644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d. Drift. Byggande ingår i 69, planering av fysiska miljöer ingår i 71-72.
645 Användning av inventarier o d.
646 Personlig hygien o d, klädvård (utom 648 tvätt o d).
647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter. Fastighetsförvaltning.
648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
649 Personvård: barn, hemsjukvård o d . Åldringsvård.

65 Administration, distribution, kommunikation, organisation o d
651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning
6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning. Bl a om kommuner och allmänt om statliga myndigheter. Särskilda verksamheter ingår i respektive verksamhetsområden.
6525-6529 Militära verksamheter. Historiskt perspektiv ingår i historia 93-99
653 Handelsverksamheter.
654 Telekommunikationsverksamheter. Drift. Tillverkning av utrustningar ingår i 66-69.
655 Förlagsverksamheter o d.
656 Transportverksamheter, resebyrå, lagring o d. Drift. Planering av fysiska miljöer ingår i 71-72. Tillverkning av utrustningar ingår i 66-69.
657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter. Ntionalekonomi se 33.
658 Allmän företagsekonomi, Arbetsförmedling. Arbetsmarknad. Näringslivets organiationer, fackföreningar o d.
659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

66/68 Tillverkning av varor
66 Tillverkning av kemivaror o d

660 Allmänt. 661 Kemikalier. 662 Explosivämnen, tändmedel, bränslen. 663 Drycker, njutningsmedel. 664 Livsmedel. 665 Oljor, olje- o asfaltprodukter, fett, vax. 666 Glas och porslin, lergods, cement, betong. 667 Färger. 668 Hygienartiklar, läkemedel, kemisk-tekniska artiklar. 669 Metaller od
67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
670 Allmänt. 671 Ädelmetallvaror, ädelstensvaror. 672 Enkla metallvaror av järn o stål. 673 Enkla föremål av metaller, ej ädelmetall, ej järn. 674 Trävaror . 675 Läder och skinn . 676 Pappersmassa, papper och pappersvaror . 677 Garn, tråd, textilier. 678 Plast- och gummivaror. 679 Gruvbrytning, oljeutvinning o d, tillverkning av stenvaror.
68 Tillverkning av komplexvaror
680 Allmänt. 681 Finmekaniska produkter, instrument, optik, elektronik. 682 Maskiner. 683 Maskiner och apparater för värme, ventilation, sanitet och för el o d. 684 Möbler o d. 685 Skor,lädervaror, hjälpmedel för gång o d, sportartiklar. 686 Grafiska produkter, bokbindning o d. 687 Beklädnadsartiklar. 688 Dekorationsartiklar, leksaker o d. 689 Transportmedel.

69 Tillverkning/ byggande av byggnader och anläggningar.
690 Allmänt. 691.Byggnadsmaterial (tillverkas vanligen i 66-68). 692 Byggnadsdelar. 693 Murning, betonggjutning o d. 694 Byggnadsträar-beten. 695 Olika slags byggnader och anläggningar. 696 Inbyggnad o reparation av el- och sanitetsutrustning o d. 697 Inbyggnad o repara-tion av värme- o ventilationsutrustning o d. 698 Måleri-, glasmästeri- och inredningsarbeten o d. 699 Isolerande och skyddande byggnads-konstruktioner. Isoleringsarbeten.
Anläggningar o d konstrueras av ingenjörer i område 62 och byggs av varor som tillverkas i områdena 66-68.

7-9 Verksamheter som mest är till psykisk nytta (eller onytta).

7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.
70 Allmänt om konst och kultur. Kombinationer av planeringar för fysiska och sociala miljöer

71-78 Fysiska miljöer
Miljöer planeras i områdena 71-72 men byggs i området 69.
71 Övergripande planering av fysiska miljöer. Klimat. **Forskning om klimatet ingår i område 55. Behov av bostäder uppstår i område 643 och direktiv om bostadsbyggande kan komma från politikerna i område 3. Formgivning av bostäder ingår i 72.**
72 Formgivning av byggnader och anläggningar, arkitektur
73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning
75/77 Bildkonst.75 Måleri.76 Grafiskt, 77 Foto
78 Musik/ljud (konserter o d 792)

79 Sociala miljöer.
79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer och verksamheter. Sport

7911-7913 Seder och bruk. Planering av sociala miljöer.
Ett gammalt schema från DC-DK mest för “naturfolkens liv”, som i princip kan användas även för “civiliserade” (79110-79119):
79110 Allmänt.
79111 Kläder. Dräkter. Mode. Smycken.
79112 Seder och bruk i den enskildes liv.
791121 Födelse. Dop. Omskärelse. Barndom. Manbarhetsritualer. Myndighetsförklaring 791122 Dödande av människor, t. ex. av barn,

gamla och fångar. Rituella mord. Huvudjägare. Självmord, harakiri.
791123 Familjeliv. Familjens organisation. Släktskap. Patriarkat. Matriarkat. Konstlade familjerelationer. Fostbrödralag. 791124 Frieri. Äktenskapslöfte. Förlovning. 791125 Giftermål. Bröllop. Bröllopssedvänjor. Äktenskapsformer. Gruppäktenskap. Polygami. Monogami. 791126 Förhållanden mellan könen. Kärlek. Kärlekskonst. Konkubinat. Morganistiska äktenskap. Celibat: religiösa äktenskapsförbud. Prostitution. 791127 Vänskap. Gästfrihet. Fiendskap. 791128 Måltider. Mat- och dryckesvanor. 791129 Namn. Efternamn. Förnamn. Öknamn.
79113 Död, begravning , se även 7956. 79114 Folkligt liv. Officiellt liv, se även7916.
79115 Takt och ton. Etikett. Umgängesregler. Ceremoniel.
79116 Kvinnorörelsen. Kvinnans ställning i samhället.
79117 Speciella folkgrupper med hänsyn till deras seder och vanor
79118 Folktro, legender, övernaturligt, spöken, drömtydning, ordspråk, seder
79119 Krigsseder, krigsbeteenden o d

7912 Planering av sociala miljöer och sociala beteenden. Världsnivå och stora regioner.
7913 Planering av sociala miljöer och sociala beteenden. Nationella och lägre nivåer.

7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
7914 Filmkonst, filmer, filmproduktion, filmförevisningar, TV, video, radio od.
7915 Vaxkabinett. Marionetteater. Skuggspel o d.
7916 Offentliga fester. Marknader. Parader. Fyrverkerier. Karnevaler. Maskerader.
79161 Festmåltider. Banketter. Offentlig utspisning. 79162 Nationalfester. Folkfester. Folknöjen. Karnevaler. Maskerader. Speciella dagar t. ex. Mors dag, 79163 Lekar. Spel. Danser. 79164 Officiella högtidligheter. Kröningar. Statsbesök. Triumftåg. Jubileer. Invigningar.
79165 Processioner. Defileringar. Demonstrationer. 79166 Marknader.
79167 Ryttarfester. Torneringar. Tvekamper. Dueller. 79169 Offentlig gästfrihet. Internationella sällskapliga relationer.
7917 Nöjesfält. Tivoli o d
7918 Menagerier. Cirkusar.
7919 -

792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
794 Spel. Skicklighets- och turspel Lotteri. Lotto. Tips

795 Sociala miljöer och sociala verksamheter. (Som är särskilt uppmärksammade/problematiska i moderna samhällen. Sociala beteenden ingår också i 791-794)
Sociala miljöer, sociala relationer o d, socialvård, kriminalitet, bedrägerier, diskriminering, polisväsen o d, kriminalvård o d, undervisning, mobbning, migration, integration, föreningsliv m m.

Verksamhetena i 795 gäller sociala miljöer och vissa sociala verksamheter i dem. Indelningen 7915-7959 följer indelningen i 72 om formgivning av byggnader i de fysiska miljöerna. 721 gäller allmänt om formgivning av byggnader och 7951 gäller allmänt om formgivning av sociala miljöer. 722-724 gäller byggnader i olika tidsepoker och 7952-7924 sociala miljöer i olika tidsepoker , men även dagens sociala miljöer i byggnader från olika epoker. 7955-7958 gäller sociala miljöer med anknytning till byggnader i 725-728 och 7959 gäller sociala miljöer o d utan anknytning till några särskilda byggnader .

7950 Allmänt. 7951 Sociologi, socialvårdsmiljöer, socialvård, kriminologi. 7952/7958 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till fysiska miljöer av olika slag. 7952/7954 Sociala miljöer i olika tidsepoker. 7955/7958 Sociala miljöer och verksamheter med anknytning till olika slags byggnader. 79551 -offentliga byggnader, verksamheter bl a polisväsendet. 79552 -merkantila byggnader. 79553 -transporter o kommunikation. 79554 -industri, lantbruk. 79555 - sjukhus,vårdhem. 79556 - fängelser od, verksamheter bl a kriminalvård o d.79557 - restauranger od. 79558 - fritid, underhållning, sport. 79559 - övriga byggnader. 7956 - med anknytning till död, begravning, religion. 7957 -undervisnings-, forskningsanstalter, museer, bibliotek , verksamheter bl a undervisning. 7958 Sociala miljöer i boendet. 7959 Sociala miljöer och verksamheter i grupper, folkrörelser, föreningar.

7951 Socialvård o d.
Direktiv om verksamheter kan komma från politiker område 3.
79510 Allmänt. 79511 Sociologi. 79513 Social frågor, socialt läge. 79514 Samhällets vårdproblem, socialvård. 795140 Sociallhjälpens organisation. 795141 Samhällsförhållanden som påverkar levnadsnivå: näringsstruktur, nya familjetyper. 795142 Individuella förhållanden som kan föranleda vårdinsatser: dålig ekonomi, arbetslöshet, bristande utbildning osv. 795144 Samhälleliga hjälpformer, socialvård. 7951440 Heminstitutioner, daghem, ålderdomshem, blinda etc 7951442 Materiell hjälp: understöd, barnbidrag,föräldrapenning, naturabidrag skolmåltider. 7951444 Immateriell hjälp: rådgivning, rådgivning, samtalsterapi, gruppterapi, familjeplanering mm. 7951446 Aktivering till självhjälp.7951448 Social infrastruktur, socialvårdsmiljöer. 795146 Personer i socialvård. 7951462 Socialarbetare. 7951465 Hjälpbehövande. Barn. Sjuka barn. Spädbarn. Barnavårdscentraler. Ungdomar. Fritidsgårdar. Åldringar. Utlänningar. Invandrare. Flyktingar. Sjuka. Handikappade. Blinda. Synsvaga. Dövstumma. Invalider. Rörelsehindrade. Mentalsjuka. Utvecklingsstörda. Arbetslösa. Militärer. Soldathem. Sjömanshem. Låginkomsttagare. Krigsskadade. Föräldralösa barn. Fosterbarn. Fosterhem. 79516 Kriminologi Se även 7952-7956.

7952/7956 Sociala miljöer o verksamheter i fysiska miljöer
7952 forntidsmiljöer, 7953 medeltidmiljöer, 7954 nya tidens miljöer, 7955 -7956 andra miljöer, se hemsidans område 7952-7956, bl a polis och kriminalvård o d, sociala miljöer i offentliga verksamheter, i handel och industrier, sjukhus, vårdhem, uppfostringsanstalter, restauranger, kyrkor etc.

7957 Undervisning o d. Forskning, skolor, mobbning. Kan också beskrivas på olika verksamhetsområden.
7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet, integration, migration, invandring.
7959 Sociala miljöer o verksamheter i allmänna grupper o d, pensionärsföreningar mm.

796/799 Sport, idrott o d.
796 Sport. Idrott. Kroppsövningar. Gymnastik.7960 Allmänt. 7961 Lek o vederkvickelse i det fria. 7962 Motions- och skicklighetstävlingar med redskap, t.ex. krocket, bowling. 7963 Bollspel. 7964 Gymnastik. Fri-idrott. Allmän idrott. 7965 Fotvandring. Bergsbestigning. Orientering. 7966 Cykel. 7967 Motorsport. 7968 Kamp- och försvarssporter. 7969 Vintersport. 797 Vattensport. Simsport. Flygsport. 798 Ridsport. Hästsport. Sport med andra djur. 799 Sportfiske. Jaktsport. Sportskytte.

8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

80 Språk. Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

81 Litteraturvetenskap - historia. 812/819 motsvarar 82/89.

82/89 Skönlitteratur på olika språk
82 Engelsk skönlitteratur o d.
83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitteratur
84 Fransk skönlitteratur o d
85 Italiensk skönlitteratur o d
86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d
87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d
88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d
89 Skönlitteratur på orientaliska och övriga språk o d

9 Saklitterärt. Allmän geografi, allmän historia. Biografi.

90 Tidningar, tidkrifter, journalistik o d.

91 Allm. geografi, reseskildringar 913/919 motsvarar 93/99.
Med lokalhistoria.

92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d. Personer.

93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
De olika staterna finns angivna på världsdelarnas områden på hemsidan
93 Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria
94 Medeltidens o nya tidens historia i allmänhet och i Europa
95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
97 Medeltidens o nya tidens historia i Nord- o Mellanamerika
98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Rymden

Hjälp att förstå de mänskliga verksamheterna.

Verksamhetsområdena har i följande sammanställningar illustrerats med tidningsartiklar som berör områdena.

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - slutet 2012 i områdena 1-5.
1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.
2. Religiösa verksamheter.
3. Politiska vetenskaper. Politiska verksamheter.
4. Sambansforskningsverksamheter
5. Naturforskning. Matematikverksamheter.
http://wimnell.com/omr36-39zt.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - slutet 2012 i område 6.
6. Teknologiska/ekonomiska verksamheter.
http://wimnell.com/omr36-39zu.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - slutet 2012 i områdena 7-9.
Kulturella verksamheter.
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
8. Språkliga verksamheter. Litteraturhistoria. Skönlitteratur.
9. Journalistik m m. Geografi. Biografi. Historia.
http://wimnell.com/omr36-39zv.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem i världen sommaren 2012 - slutet 2012.
http://wimnell.com/omr36-39zx.pdf

De senaste särskilda utredningarna, som var för sig ofta redovisar aktuella saker i alla de 129 delområdena. De förtecknas här i kronologisk ordning med den senaste allra överst:

Sven Wimnell 17 sept 1997 + 1 februari 2015:
Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom.
http://wimnell.com/omr109b.pdf

Sven Wimnell 31 januari 2015:
Socialdemokraternas hemsida på internet. Människornas levnadsvillkor och utvecklingens krafter. Partiledardebatt och tidningsartiklar i 22 politikområden 10-27 jan 2015
http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf

Sven Wimnell 10 jan 2014:
Tidningsartiklar 11 december 2014 - 10 januari 2015. Med förhandlingar och överenskommelser om hur man ska styra Sverige utan extra val.
http://wimnell.com/omr36-39zzu.pdf

Sven Wimnell 10 dec 2014: Om politik med anledning av budgetbeslutet i riksdagen den 3 dec 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzt.pdf

Sven Wimnell 1 dec 2014: Tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014 om de sista 11 politikområdena.
http://wimnell.com/omr36-39zzs2.pdf

Sven Wimnell 1 dec 2014: Några kommentarer om sådant som de politiska partierna inte bryr sig om och tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014 för de första 11 politikområdena..
http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf

Sven Wimnell 12 nov 2014: Levnadsförhållanden, system för verksamhetsområden, politiska aktörer, riksdagen, kommuner, myndigheter. utskott. regeringen och departementen, statsbudgeten.
http://wimnell.com/omr36-39zzr.pdf

Sven Wimnell 12 nov 2014: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Förteckning över särskilda utredningar t o m 12 november 2014
http://wimnell.com/omr40zi.pdf.pdf

Sven Wimnell 26 oktober 2014: Budgetpropositionen 2015. Människornas levnadsförhållanden. Regeringen. Myndigheter. Sammanfattningar om budgeten. Tidningskommentarer. Bugetdebatten.
http://wimnell.com/omr36-39zzq.pdf

Sven Wimnell 13 oktober 2014: Människornas levnadsförhållanden. Riksdagens utskott. Den nya regeringen. Kommentarer och förslag. Tidningskommentarer. Partiledardebatten 8 okt 2014
http://wimnell.com/omr36-39zzp.pdf

Sven Wimnell 13 okt 2014: Samhällsplaneringens problem. Tidningsartiklar 21 sept-13 oktober 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzo.pdf

Sven Wimnell 20 september 2014: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Politik september 2014 http://wimnell.com/omr36-39zzn.pdf

Sven Wimnell 4 september 2014: Utbildningssystemet och samhällsplaneringens problem. http://wimnell.com/omr36-39zzm.pdf

Sven Wimnell 30 juni 2014: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Politik maj - juni 2014 http://wimnell.com/omr36-39zzl.pdf

Sven Wimnell 10 maj 2014: Svensk politik från vikingatiden till oppositionens valplattformar för valen 2014. http://wimnell.com/omr36-39zzk.pdf

Sven Wimnell 080201+5 april2014: Sveriges och omvärldens historia. (http://wimnell.com/omr93c.pdf)

Sven Wimnell 3 april 2014: Statstisk årsbok för Sverige 2014 och regeringens verksamheter inlagt i 22 politikområden. Med många länkar till myndigheter o d och bibliotekssystem. http://wimnell.com/omr36-39zzj.pdf

Sven Wimnell 3 april 2014: Hushållsverksamheter, hushållsbudgetar, inkomster och boende, skatteproblem m m. Och sedan: Statistisk årsbok för Sverige 2014 och regeringens verksamheter inlagt i 22 politikområden, med många länkar. http://wimnell.com/omr36-39zzi.pdf

Sven Wimnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida. http://wimnell.com/omr658f.pdf

Sven Wimnell 15 mars 2014: Samhällsplaneringens problem. Förslag till förstasida med 22 politikområden på socialdemokraternas hemsida och kommentarer om de 22 områdena. http://wimnell.com/omr36-39zzg.pdf

Sven Wimnell 31 januari 2014: Fel i skolor. Folkrörelser, Folkbildning och Studieförbund. Utbildning och forskning. Vuxnas och 15-åringars kunskaper. PISA. Civilsamhället. Kultursamhället. http://wimnell.com/omr36-39zzf.pdf

Sven Wimnell 24 december 2013: Socialdemokraternas politik. Krav om bättre politik och bättre information om politik. Krav om bättre samhällsinformation och bättre skolundervisning. http://wimnell.com/omr36-39zze.pdf

Sven Wimnell 27 november 2013: Regeringens, kommunernas och landstingens verksamheter i 22 politikområden den 27 november 2013. Första delen med de första 12 områdena. http://wimnell.com/omr36-39zzd1.pdf

Sven Wimnell 27 november 2013: Regeringens, kommunernas och landstingens verksamheter i 22 politikområden den 27 november 2013. Andra delen med de sista 10 områdena. http://wimnell.com/omr36-39zzd2.pdf

Sven Wimnell 22 november 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Hösten 2013 inför valet 2014. Del 4
http://wimnell.com/omr36-39zzc.pdf

Sven Wimnell 22 november 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Hösten 2013 inför valet 2014. Del 1-3.
http://wimnell.com/omr36-39zzb.pdf

Sven Wimnell 1+17 juni 2013: Samhällsplaneringens problem. Om planering av politik för ministrar. Socialdemokraternas hemsida 1 juni 2013.
http://wimnell.com/omr36-39zzas.pdf

Sven Wimnell 20 maj 2013: Politik våren 2013. En fortsättning på tidigare sammanställningar om samhällsplaneringens problem den 1, 20 och 30 mars 2013.
http://wimnell.com/omr36-39zz.pdf

Sven Wimnell 30 mars 2013: Om uppgifter för en socialdemokratisk skuggregering. Kommentarer till fem sammanställningar omr36-39zs-zx http://wimnell.com/omr36-39zy.pdf

Sven Wimnell 1 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Med ett klassifikationssystem för verksamheter som förändrar världen. http://wimnell.com/omr36-39zs.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - mars 2013 i områdena 1-5.
1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.
2. Religiösa verksamheter.
3. Politiska vetenskaper. Politiska verksamheter.
4. Sambansforskningsverksamheter
5. Naturforskning. Matematikverksamheter.
http://wimnell.com/omr36-39zt.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - mars 2013 i område
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
http://wimnell.com/omr36-39zu.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Några händelser och problem sommaren 2012 - mars 2013 i områdena
7-9. Kulturella verksamheter
http://wimnell.com/omr36-39zv.pdf

Sven Wimnell 20 mars 2013: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?
Några händelser och problem i världen sommaren 2012 - mars 2013.
http://wimnell.com/omr36-39zx.pdf

Sven Wimnell 29 oktober 2012. Förslag: TV-avgiften avskaffas för privahushåll och ersätts med en kollektivavgift betald av riksdagen. http://wimnell.com/omr36-39zr.pdf

Sven Wimnell 16 mars 2008: Något om sociala miljöer. Kompletterad 1 juni 2012 med våldet i världen, mänskliga rättigheter, mobbning, diskriminering o d. http://wimnell.com/omr7952-7956d.pdf

Sven Wimnell 16 maj 2012: Politik i maj 2012 och socialdemokraternas möjligheter att vinna valet 2014. http://wimnell.com/omr36-39zq.pdf

Sven Wimnell 10 april 2012: Universitet och högskolor. Utbildning och forskning.
http://wimnell.com/omr40zh.pdf

Sven Wimnell 28 februari 2012: Yttrande till Plan- och byggnadsnämnden i Strängnäs kommun angående järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr71m.pdf

Sven Wimnell 10 februari 2012: Alliansregeringens verksamheter i februari 2012 och en socialdemokratisk skuggregering.
http://wimnell.com/omr36-39zp.pdf

Sven Wimnell 11 januari 2012:
Kulturutredningar och kulturbudgetar.
http://wimnell.com/omr70c.pdf

Sven Wimnell 10 januari 2012: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Politik inför 2012. Det behövs ordentliga och hederliga planeringar för många delområden i nio huvudområden.
http://wimnell.com/omr36-39zo.pdf

Sven Wimnell 9 jan 2012:
http://Världsarvslistan http://whc.unesco.org/en/list/
http://wimnell.com/omr91b.pdf

Sven Wimnell 16 juni 2011:
Fysisk planering i Sverige. (Område 71)
http://wimnell.com/omr71l.pdf

Boverket maj 2011: Regelsamling för hushållning, planering och byggande. Lagar med förordningar och föreskrifter. Plan- och bygglag (2010:900), Miljöbalken m m.
http://wimnell.com/omr71k.pdf

Sven Wimnell 26 maj 2011: Något om socialdemokrater och politik april-maj 2011.
http://wimnell.com/omr36-39zn.pdf

Sven Wimnell 10 maj 2011: Barnfattigdom och annan fattigdom.
http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf

Sven Wimnell 4 maj 2011: Om mänskliga rättigheter 2007 i alla världens länder enligt Urikesdepartementets utredningar.
http://wimnell.com/omr103a.pdf

Sven Wimnell 29 april 2011: Brev till kommunstyrelsen i Strängnäs om järnvägen i Strängnäs. http://wimnell.com/omr71i.pdf

Sven Wimnell 20 april 2011: En samhällsbeskrivning. Hushållsekonomi. Politisk planering. Socialdemokraternas extrakongress och början på ny politik. Jobbskatteavdragen. Skolan. Järnvägen i Strängnäs.
http://wimnell.com/omr36-39zl.pdf

Sven Wimnell 8 april 2011 Statliga myndigheter mm och några av deras webbkartor på Internet.
http://wimnell.com/omr40zg.pdf

Sven Wimnell 18 feb 2011+ 21 mars: Till socialdemokraternas valberedning. Om politik för en ny partiledare. + Till socialdemokrater om kongressmaterial och framtidsplanering.
http://wimnell.com/omr36-39zk.pdf

Sven Wimnell 30 december 2010 : Samhällskunskap, framtidsplanering och hjälpmedel för socialdemokraterna när de ska forma sin nya politik.
http://wimnell.com/omr36-39zj.pdf

Sven Wimnell 20 december 2010 : Klassifikationssystem för verksamheter. Förbättring av länkkataloger för Samhällskunskapen i skolan. Regeringens arbete.
http://wimnell.com/omr36-39zh.pdf

Sven Wimnell 30 november 2010 : En fortsättning på omr 36-39zf. Klassifikationssystemet, samhällskunskapen, partierna, skatterna, s-problemen, framtidsplaneringen, hälsa och jämlikhet mm.
http://wimnell.com/omr36-39zg.pdf

Sven Wimnell 25 oktober 2010 : En fortsättning på 36-39ze. Samhällsplaneringens problem, grundskolan och politik hösten 2010.
http://wimnell.com/omr36-39zf.pdf

Sven Wimnell 25 juni 2010 : En fortsättning på 36-39zd. Samhällsplaneringens problem, gymnasiet och politik april-juni 2010.
http://wimnell.com/omr36-39ze.pdf

Sven Wimnell 10 april 2010 :En fortsättning på 36-39zc. Politik mm. Grundskolan. Universitet och Högskolor.
(http://wimnell.com/omr36-39zd.pdf)

Sven Wimnell 8 mars 2010 : Politik i början på 2010. Skolverkets förslag. Demonstration av klassifikationssystem för verksamheter. En fortsättning på 36-39za.
(http://wimnell.com/omr36-39zc.pdf)

Sven Wimnell 30 januari 2010: Planering, klimat och välfärdsfördelning.
(http://wimnell.com/omr36-39za.pdf)

Några av dem har också placeratas på politikpområdena i det följande på områden de gäller.

De 22 politikområdena.

* Partiledare Stefan Löfven.

Från socialdemokraternas hemsida på Internet 3 februari 2015.

Stefan Löfven

Jag föddes i Stockholm, men växte upp i en fosterfamilj i Sunnersta utanför Sollefteå. Idag lever jag tillsammans med min älskade fru Ulla, och tar alla möjligheter jag kan få att umgås med henne och familjens barnbarn.

Jag började intressera mig för politik som tonåring, för att jag ville förändra de globala orättvisor som jag såg då – och som finns än idag. Senare engagerade jag mig också på jobbet för att se till att vi arbetare skulle få något så grundläggande som ordentliga bord och stolar när vi skulle fika.

Sådant är mitt uppdrag även som statsminister: ett arbete mot orättvisor oavsett var de visar sig. Jag vill förverkliga det svenska löftet: alla människors möjlighet till kunskap, trygghet och jämlikhet. Så kan du och jag leva fria liv som följer våra förhoppningar och drömmar, oavsett vilka vi är eller var vi kommer ifrån.

Ett sådant samhälle kräver din insats. Om du inte redan engagerat dig i vår folkrörelse, ta chansen! Bli del av den politiska kraft som gjort ett fattigt emigrantland till ett välfärdssamhälle i utvecklingens framkant – och som nu tar Sverige in i framtiden.

Det är en stor uppgift. Det är just därför den är så fantastiskt lockande

Stefan Löfven, partiordförande Socialdemokraterna och statsminister
Se filmen "Från fosterbarn till statsministerkandidat"

Inget extra val - Överenskommelse nådd

Idag har regeringspartierna och de fyra borgerliga partierna nått en blocköverskridande överenskommelse som skapar politisk stabilitet i Sverige. Partierna har på ett ansvarsfullt sätt kommit överens om framtida spelregler och gemensamma samarbetsområden.

Vi välkomnar att Folkpartiet, Centerpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna slutligen satte sig ned vid förhandlingsbordet för att komma överens. Vi har under en dryg vecka haft konstruktiva samtal om framtida spelregler och gemensamma samarbetsområden. Överenskommelsen pekar ut tre politiska områden för samarbete och samtal: försvars- och säkerhetspolitik, pensioner och energifrågan.

Regeringen har därför inte längre för avsikt att utlysa extra val. Det berättade statsmininster Stefan Löfven vid en pressträff tidigare idag.

Det här är ett första steg på vägen mot mer samarbete i Sverige. Regeringspartierna har lyft fram behovet av blocköverskridande överenskommelser och nu får vi en blockskridande överenskommelse redan under de första månaderna om spelregler och tre samarbetsområden.

- Jag är glad att vi har kunnat samlas och komma överens om spelregler och tre samarbetsområden så att Sverige kan styras. Det var hög tid för det. Det här är inte en seger för regeringen eller oppositionen, utan en seger för Sverige, sa statsminister Stefan Löfven vid pressträffen.

Regeringen kan nu regera vidare och få igenom en ändringsbudget redan i april, och sedan sex ytterligare budgetar under mandatperioden.

- Jag ser nu fram emot regerings vårbudget, som sätter Sverige på rätt köl igen - med investeringar för fler jobb, en bätre skola och en välfärd som det går att lita på, sa statsminister Stefan Löfven vid pressträffen.

Läs hela överenskommelsen här Sidan uppdaterades: 2014-12-27

Tal finns inte tillgängliga på hemsidan. Artiklar 2014:

- 2 miljarder till vården
- Blockpolitik skadar Sverige
- Dags för en regering som tar ledartröjan i klimatarbetet
- En miljard till företag som bygger hyresrätter
- En månad kvar
- Ett bluffande ovärdigt en statsminister
- Fas 3 inte värdigt det svenska samhället
- Fem skillnader mellan vår och regeringens skolpolitik
- Framtidskontrakt för Stockholmsregionen
- Fyra prioriterade områden i sjukvården
- Gemensamt uttalande om krisen i Mellanöstern
- Idag avgör du Sveriges framtid
- Jämlikhet en förutsättning för framgångsrik skola
- Klyftorna växer
- Kompetensförsäkring för lärare
- Låt oss vara som systrar och bröder
- Mer samarbete ska göra Sverige starkt
- Ordning och reda på svenska vägar
- Praktikantprogram för unga
- Skickliga lärare viktigast för resultat
- Stefan Löfven om flygplanskraschen i Ukraina
- Strategi för framtidens yrkesutbildning
- Större klasser med nuvarande regering
- Större öppenhet kring ministrars aktieköp
- Sverige har högst arbetslöshet i Norden
- Tidiga insatser ger störst effekt
- Tydliga mål för skolpolitiken
- Uttalande med anledning av Israels markinvasion i Gaza
- Vi glömmer aldrig terrordådet på Utøya
- Vi vill stärka arbetsvillkoren i EU

Socialdemokraternas politik 2015.

Partiledarens artiklar ger ingen tydlig bild av socialdemokraternas politik.

Partistyrelsen, verkställande utskottet och partiledaren bör fatta beslut om att partiets politik ska redovisas på partiets hemsida på internet på ett tydligt, allsidigt och förnuftigt sätt och att utformningn av hemsidan ska ledas av partiledaren med hjälp av partiets statsråd och talespersoner.

Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i 22 politikområden som hvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden.

För att vinna nästa val bör socialdemokraterna på sin hemsida redovisa socialdemokraternas politik i de 22 politikområdena. På första sidan bör områdena anges och man ska där kunna klicka sig fram till det politikområde man först vill se på . Sedan ska man kunna klicka sig tillbaka till första sidan och där klicka sig till de andra politikområdena.

Socialdemokraternas hemsida på Internet är det viktigast medlet för att framföra partiets politik.

En viktig sak med de 22 politikområdena, om de visas på hemsidan, är att de tyder på att socialdemokraterna har en helomfattande och genomtänkt politik som gör att de kan styra Sverige,

Polikområdena är formulerade på underlag av ett forskningsarbete om samhällsplaneringens problem som har utretts i samband med forskarutbildningen i samhällsplanering vid Nordiska Institutet för Samhällsplanering, Nordplan. Rapport: Nordplan meddelande 1986:5, "Sven Wimnell : Samhällsplaneringens problem: ett klassifikationssystem som hjälpmedel." Systemet ordnar samhällsplaneringens problem på ett systematiskt sätt. Rapporten finns på bibliotek enligt Libris.

När Internet kom till på 1990-talet belystes klassifikationssystemet och samhällsplaneringens problem med hjälp av det som fanns där och 1998 lades på Internet in Sven Wimnells hemsida http://wimnell.com "Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. "

Forskningen har med varierande intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet. Utvecklingen mot framtiden beror huvudsakligen av människornas verksamheter.

Redovisningen på hemsidan omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena.

De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

De särskilda utredningarna/bilagorna finns förtecknade i följande pdf, som också innehåller innehållsförteckningar till de senaste årens utredningar.

Sven Wimnell 080203+++: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf)

De senaste särskilda utrednngarna finns förtecknade i början av Sven Wimnells hemsida http://wimnell.com

Politikområdena finns i följande, med SCB-statistik m m i länkar när man är uppkopplad till internet:
Sven Wimnell 3 april 2014: Statstisk årsbok för Sverige 2014 och regeringens verksamheter inlagt i 22 politikområden. Med många länkar till myndigheter o d och biblioteksystem. http://wimnell.com/omr36-39zzj.pdf

* Allmänt om socialdemokraternas politik.

Det som här avses gäller socialdemokraternas politik, förutsättningar för politiken o d, hur man organiserar sin verksamhet. Källor till planering av och information om politiken. Ett område för hur man kommer fram till politiska förslag och förmedlar förslagen till väljarna.

Hur arbetar ledningen för partiet och hur samarbetar man med kommuner och landsting, socialdemokratiska föreningar och organisationer i Sverige och utlandet, medlemmar, väljare och allmänhet, forskare, intresseorganisationer , aktör och intressenter o s v, in- och utkontakter ?

Socialdemokraterna regerar Sverige tillsammans med miljöpartiet. Regeringens politik redovisas på regeringens hemsida, regeringen.se. Det är ingen hemlighet att de två partierna inte är överens om allt. Regeringens politik bestäms av regeringen, Hur kompromisser mellan partierna går till behöver inte redovisas. Regeringen regerar med sin makt,

Åsiktsskillnader mellan partierna kan ventileras i riksdagen, men i koalitionen mellan socialdemokraterna och miljöpartisterna vill de vara försiktiga med att tala om skillander mellan dem. Socaldemokraternas poltitik framgår inte tydligt i riksdagen. Men väljarna vill veta vad socialdemokraterna vill. Därför bör deras vilja framgå av socialdemokraternas hemsida.

Regeringens politik ändras varje dag. Vill man veta dagsläget måste man gå in på regeringens hemsida. Också socialdemokraternas politik ändras dagligen, därför måste socialdemokraternas hemsida ständigt ändras med hänsyn till det.

Socialdemokraternas beskrivningar av sin politik på hemsidan bör i första hand gälla partiets vilja, men det kan också vara lämpligt att ange vad man inte vill. Det kommer varje dag nya uppgifter om vad andra vill och de måste bemötas.

De socialdemokratiska statsråden och talespersonerna måste följa den offenliga debatten och vara beredda att på hemsidan berätta om hur socialdemokraterna ser på sakerna.

Om regeringens politik stämmer med socialdemokraternas politik kan regeringens beskrivningar få gälla som socialdemokraternas politik, men om det finns skillnader bör det på ett sakligt sätt klargöras på hemsidan. Det kan vara så att socialdemokraternas och miljöpartiets åsikter skiljer sig i fråga om andra partiers politik.

Partiet kan behöva ändra eller komplettera sin politik efter nya uppgifter i tidningsartiklar, rapporter, utredningar, statistikserier o s v.

Partiet behöver en struktur för redovisning av sin politik på hemsidan. De 22 politikområdena bildar en lämplig struktur, De rymmer tillsammans alla upptänkliga politiska problem som behöver behandlas på lång och kort sikt.

Socialdemokraterna blir inte väl regeringsdugliga förrän de redovisat sin politik i de 22 områdena.

I den följande redovisningarna om politkområdena har lagts in redovisningen av partiledardebatten i januari 2015 och tidningsartiklar. Tidningsartiklarna har som regel placerat på politikområde med hänsyn till kärnan i artiklarna. Det har blivit möjligt att lägga in några artiklar publicerade efer den 27 januari.

I början av politikområdena har också lagsts in länkar till särskilda utredningar som har anknytnng till områdena och ännu är tämligen aktuella. Utredningar med äldre datum kan innehålla delar som är för gamla idag.

* Utrikes- och världspolitik. Globaliseringen.

Politik för en utrikesminister.

Något om läget och utvecklingen i Världen och Sverige

Sven Wimnell 080201+5 april2014: Sveriges och omvärldens historia. (http://wimnell.com/omr93c.pdf)

Sven Wimnell 16 mars 2008: Något om sociala miljöer. Kompletterad 1 juni 2012 med våldet i världen, mänskliga rättigheter, mobbning, diskriminering o d. http://wimnell.com/omr7952-7956d.pdf

Sven Wimnell 4 maj 2011: Om mänskliga rättigheter 2007 i alla världens länder enligt Urikesdepartementets utredningar. http://wimnell.com/omr103a.pdf

Sven Wimnell 17 sept 1997 + 1 februari 2015: Filosofins historia. Bertrand Russel om västerlandets visdom. http://wimnell.com/omr109b.pdf

Sven Wimnell 9 jan 2012: http://Världsarvslistan http://whc.unesco.org/en/list/ http://wimnell.com/omr91b.pdf

Sven Wimnell 3 april 2014: Statstisk årsbok för Sverige 2014 och regeringens verksamheter inlagt i 22 politikområden. Med många länkar till myndigheter o d och bibliotekssystem. http://wimnell.com/omr36-39zzj.pdf

Tidningsartiklar.

Här först en artikel som ger en sorts sammanfattning av läget i världen i januari 2015.
*DN 25 jan 2015:

“Peter Wolodarski: Mingel i Davos, krig i Donetsk.

Vart går världen? Inte sedan 1989 har utvecklingen i Europa varit så öppen, osäker och potentiellt farlig.

I veckan samlades världens ekonomiska och politiska makthavare i Davos under rubriken ”den nya globala kontexten”. En generös tolkning av temat är att det är mångtydigt. En mer uppriktig sammanfattning är att det är tämligen intetsägande. Det betyder allt och inget. Det ger knappast någon vägledning om var vi befinner oss eller vart världen är på väg.

I rättvisans namn speglar luddigheten mångas osäkerhet om det internationella läget. Vad är det egentligen som pågår? Ingen vet riktigt. 1990-talets relativa stabilitet och förutsebarhet är ersatta av ett växande antal kriser.

Den ”nya globala kontexten” är de obehagliga överraskningarnas tid: krig i Ukraina, krig i Syrien, krig i Libyen, ebola i Afrika, terrorism i Frankrike och allmän ekonomisk oro.

Europeiska centralbanken sätter i gång massiva stödköp av obligationer för att motverka deflationen. Schweiz centralbank framkallar chock på marknaderna när man oväntat släpper den egna valutans koppling till euron, och i ett slag gör besöket i Davos 30 procent

dyrare. Och mitt i allt detta försöker världen förstå betydelsen av att oljepriset halveras och att Saudiarabien får en ny ledare.

Under ett av Davosseminarierna diskuterades om världens ledarskap befinner sig i kris. Professor Anne-Marie Slaughter, som skriver återkommande kolumner på denna sida, gick till hårt angrepp mot såväl politikerna i Washington som det internationella samfundet. De är för passiva och oengagerade. De låser fast sig själva i stället för att samlas kring lösningar.

Hon fick omedelbart svar av EU-kommissionens tidigare ordförande José-Manuel Barroso, som påpekade att demokratiskt beslutsfattande måste få ta tid. Kina och Ryssland är inte modellen. Politikens villkor har dessutom förändrats de senaste 20 åren, menade Barroso, och beskrev en tilltagande känsla av maktlöshet. Vi vill mycket. Men det är många saker vi inte påverkar, påpekade han.

Båda har poänger. Ledarskapet befinner sig i kris och internationaliseringen och medialiseringen har gjort det svårare att fungera effektivt som politisk ledare.

Den ekonomiska krisen 2008 har brutit sönder tidigare konsensus. Etablerade sanningar har kastats omkull. Arbetslösheten befinner sig på historiskt höga nivåer och medelklassens inkomster har på sina håll stagnerat. I Davos talade några av världens mest förmögna om behovet av ”inkluderande tillväxt”, vilket speglar deras personliga oro för utvecklingen.

Krisen har bidragit till splittring inom EU. Förr kunde Europeiska rådets beslut sammanfattas i korta och relativt lättbegripliga uttalanden. Numera är besluten så långa och omständliga att de talande nog gås igenom av jurister, konstaterade EU-kommissionens vice ordförande Frans Timmermans – en av Europas tyngsta makthavare. Tilliten mellan politikerna är inte densamma som förr.

I november firade Tyskland 25-årsdagen av Berlinmurens fall, men bara ett par timmar bort med flyg pågick skottlossning i östra Ukraina. Gränser som alla tagit för givna förflyttas av Ryssland med vapenmakt, och kriget pågår i detta nu.

Pessimism blir lätt självuppfyllande. Trots allt elände finns mycket positivt som förtjänar att lyftas fram: globaliseringen fortsätter att bära miljontals människor ur fattigdom, den teknologiska utvecklingen gör oss smartare, vi lever längre och upplever fantastiska vetenskapliga framsteg.

Sedan millennieskiftet har Sverige haft en mycket bättre ekonomisk utveckling än vad vi hade under 1990- talet.

Men optimismen och framtidstron som präglade åren efter Sovjetunionens upplösning finns inte längre kvar.

”I dag är jag rädd igen”, skrev Hédi Fried, överlevande från Förintelsen, på DN Kultur i veckan inför 70-årsdagen av Auschwitz befrielse. Jag tror att hon talade för många fler än sig själv.

Vår tid är osäker. Den kan röra sig i olika riktningar, beroende på vilka politiker som vinner makt och inflytande och hur det går med människors möjlighet till försörjning.

Under ganska många år hette det att alla partier samlades i mitten. Moderaterna och Socialdemokraterna lät på ungefär samma sätt. I Tony Blairs och Bill Clintons anda stal de idéer från varandra och framstod som lika. Trianguleringen triumferade.

Det speglade en samsyn om samhällsutvecklingen, som nu ifrågasätts.

Den politiska mitten utmanas från kanterna när slumrande idéer får liv. Vänster- och högerpopulismen vinner terräng, liksom nationalismen och misstron mot den andre.

Dessa tendenser har länge varit synliga i Europa, även om de först på senare tid börjat få genomslag här hemma.

Sverige har i många år varit ett europeiskt undantag. Vår ekonomi har stått relativt stark – och mer än så: ledande politiker och opinionsbildare har inte hemfallit åt den kollektivisering och förenklade ”vi och dom”-retorik som genom historien ställt till med så mycket lidande.

I tider av oro uppstår ett sug efter snabba svar på svåra frågor. Om det etablerade politiska systemet inte lyckas fylla vakuumet kommer andra krafter att göra det, samtidigt som hårdföra maktmän av Vladimir Putins snitt utnyttjar osäkerheten till sin egen fördel.

Detta är vad som på Davosspråk kallas för ”den nya globala kontexten”. Det är, för att tala klartext, ingen trygg tid.

Peter Wolodarski “

DN 2 januari 2015:

“Politik. Globala och nationalistiska ideal prövas alltmer

Sverige är på väg att bli som andra länder i Europa, med motsättningar mellan storstäder och småorter och ett nationalistiskt parti i parlamentet. Här har vänster-högerskalan bitit sig fast ovanligt länge. Nu utmanas den alltmer.

Geologiska förändringar kan verka länge och nästan omärkligt. Så plötsligt löses spänningarna ut och hela terrängen ändras genom en jordbävning. Samma sak gäller i politiken. Där har spänningar byggts upp i det gamla landskapet, som helt dominerats av vänster- högerskalan. De fick året som gick utlopp i en regeringskris.

Det politiska begreppet vänster och höger skapades i den franska nationalförsamlingen i samband med revolutionen 1789. De radikala (då liberalerna) ville förändra samhället mot större jämlikhet. De satt till vänster i salen. Till höger satt de som ville bevara det gamla systemet.

Svenska politiska partier har bekänt färg som om också de levde i det sena 1700-talets Paris. Miljöpartiet och Kristdemokraterna försökte länge låta bli, men tvingades till sist att välja sida. Vänster-högerskalans dominans har i sin tur skapat den svenska blockpolitiken. Vänsterblocket har stått för utjämning och större omfördelning genom skatter och bidrag. Högerblocket har velat ha större frihet för näringslivet och mindre omfördelning.

Den konflikten är inte över. Men den har försvagats till förmån för andra konfliktfrågor. Tjugo år efter EU-inträdet börjar Sverige bli alltmer likt andra europeiska länder och Moderaternas och Socialdemokraternas färd mot mitten har försvagat vänster-högerskalan ytterligare. Decemberuppgörelsen, som gör det möjligt för ett block att regera i minoritet, stagade åter upp den. Men trots det färgas vi alltmer av andra motsatspar.

Ett sådant är centrum och periferi. Konflikten är inte ny, vi minns den från folkomröstningen om EU och euron till exempel. Men dimensionen har blivit mer betydelsefull, eftersom Sverige nu genomgår en av Europas snabbaste urbaniseringar. Samhällen som varit i högsta grad livskraftiga utarmas på service och industrier och domnar bort. Ta Laxå kommun, som trots att den ligger intill både stambanan och E20 har fått kämpa hårt för att inte behöva ställa in sina betalningar.

En annan konfliktdimension som blivit än viktigare är den mellan auktoritära och nationalistiska ideal å ena sidan och liberala och globala å den andra. Hbtq-frågor, feminism, invandring, identitet och kultur har blivit alltmer laddade i svensk politik. Det märktes när Feministiskt initiativ valdes in i EU-parlamentet i våras, och än tydligare genom Sverigedemokraternas framgångar. Det är samma trend som i Europa, där en nationalistisk våg drar fram, med partier som kräver minskad invandring och en enhetlig kultur.

Det gör att de gamla svenska politiska partierna, skapade ur vänster-högerskalan, måste orientera sig efter de nya konfliktlinjerna. Efter att SD växt sig så stort att det inte längre går att regera Sverige som förut har det blivit nödvändigt att tydligt ta ställning mellan nationalism och mångkulturalism och dessutom ge svar på hur konflikterna mellan centrum och periferi ska lösas.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se

Tre saker som händer under året

1 I februari kallar regeringen till möte med de borgerliga. Kärnkraften är svensk politiks tiotusenkronorsfråga, som energiminister Baylan (S) nu ska försöka hitta ett enande svar på.

2 Riksdagen ska fatta ett försvarsbeslut som bygger på den överenskommelse som slutits i Försvarsberedningen. Sedan dess har det hänt saker i omvärlden. Därför väntar nya samtal.

3 Moderaterna får ny partiledare i januari. Oddsen är låga för att såväl Kristdemokraterna som Folkpartiet också byter ledare före nästa val. Alla borgerliga partier filar också på ny politik. “

DN 2 januari 2015:

“Världen. Konflikterna kommer att fortsätta avlösa varandra

Det är svårt att föreställa sig att det händelserika år som nu avslutas – packat med inbördeskrig, flyktingkatastrofer och ett nytt tragiskt krig mitt i Europa – ska följas av ett lika dramatiskt 2015. Men det som går att skymta i kristallkulan är en förlängning av de nedslående processer som dominerade världspolitiken under 2014.

I Irak och Syrien kommer flyktingproblemet sannolikt att fortsätta förvärras. En anledning är det allas krig mot alla som har utlösts av att den extrema sunniarabiska rörelsen Islamiska staten, IS, har skaffat sig kontroll över stora områden i norra Irak.

Hittills har den USA-tränade irakiska krigsmakten visat sig stridsoduglig, och de kurdiska peshmergastyrkorna är beroende av amerikanska flygunderstöd för att kunna stå emot IS. USA:s bombkrig sägs syfta till att ”degradera och slutligen utplåna” IS.

En oavsedd följd är att de shiamuslimska milisgrupperna i Irak vinner mark. Det ger Iran ett ökat inflytande i Irak och hela regionen. Och det sker på bekostnad av Saudiarabien, en viktig IS-sponsor.

För ledarna i Moskva måste det gångna året benämnas ”annus horribilis”.

Försöket att agera aggressiv supermakt och utmana USA:s hegemoni slog fel. Erövringen av Krim må ha utlöst eufori bland ryska nationalister, men invasionen i Ukraina var ett brott mot internationell rätt och USA och EU svarade med alltmer kännbara sanktioner.

När det gällde visade sig Ryssland inte vara särskilt starkt. Putins ”eurasiatiska union”, som föds den 1 januari, är inte mycket värd utan Ukraina. Samtidigt har ett fallande oljepris tillsammans med sanktioner kastat in den ryska ekonomin i en djup kris. Rubeln har devalverats kraftigt. Sanktionera skruvas troligen åt ytterligare under våren, och den nedåtgående spiralen lär fortsätta.

Det 13 år långa USA-ledda kriget i Afghanistan är över, och för första gången på länge inleds ett nytt år utan officiell närvaro av Natostyrkan Isaf. De 10 000 Natomilitärer som blir kvar för att utbilda de afghanska säkerhetsstyrkorna lär inte kunna hindra att ett nytt inbördeskrig mellan klaner och krigsherrar blossar upp, precis som efter Sovjets reträtt 1989.

Vad det kommer att innebära för Kabulregimens överlevnadsutsikter vet ingen, men det är ingen tvekan om att talibanerna är redo att så snart de kan gå till offensiv med sikte att återta makten över större delen Afghanistan.

I USA är detta Barack Obamas näst sista år i Vita huset. Det finns en utbredd uppfattning att ett krigstrött USA är på nedgång som global supermakt, men beslut som fattas i Washington har fortfarande en enastående vikt.

Ett exempel är Obamas historiska initiativ att normalisera förbindelserna med diktaturens Kuba. För första gången på 44 år öppnas en amerikansk ambassad i Havanna och en kubansk i Washington. Vad som återstår att se är om kubanerna därmed tillåts gå mot ett liv av större rörelsefrihet, och i framtiden till och med få politiska och medborgerliga rättigheter.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se

Tre saker som händer under året

1 Den 7 maj är det parlamentsval i Storbritannien, där nuvarande konservative premiärministern David Camerons jobb står på spel.

2 70-årsdagen av andra världskrigets slut inträffar den 8 maj 1945. I Ryssland firas ”segerdagen” den 9 maj till minne av vapenstilleståndet i det som kallas för Stora fosterländska kriget.

3 Under hösten hålls presidentval i Polen, nuvarande presidenten Bronislaw Komorowski väntas ställa upp för omval. “

DN 7 januari 2015:

“Ändå inte bättre förr

Det ser mörkt ut, antalet krig i världen ökar. Några som vet är forskarna vid Uppsala konfliktdataprogram, UCDP. Enligt deras sätt att definiera krig – som väpnad konflikt med minst 1 000 döda per år – har antalet aldrig varit högre sedan andra världskriget. Och den stora ökningen har skett de allra senaste åren. Från fyra krig 2010 till elva 2014.

Sommarens krig i Gaza var den blodigaste konfrontationen på flera decennier, med över 2 000 döda. Dödstalen i Syrien och Irak är mycket höga. Och flera tusen har dödats i det ryssunderstödda inbördeskriget i östra Ukraina.

Två generella saker kan sägas om de senaste årens konflikter. Det första är att Ryssland har visat sig strunta i sedan länge erkända nationsgränser. Vad det innebär för framtiden och resten av Europa är höljt i dunkel, ett obehagligt dunkel.

Det andra är att i merparten av krigen utgör radikala islamister minst en av flera krigförande parter. Det gäller i såväl Afghanistan som Pakistan, Gaza, Irak, Nigeria, Syrien och Jemen. Det som utmärker dessa grupper är att de har maximalistiska agendor. Deras krav begränsar sig inte till självstyre i en viss region, rättvisare fördelning av naturresurser eller annat liknande som ofta driver rebellgrupper. Jihadister kräver total underkastelse och uppmuntrar, i varierande grad, global terrorism. Därför är det nästintill omöjligt att komma överens om fredsavtal med den typen av rörelser.

En rapport från Pew Research Center visar också att antalet länder med starka religiösa motsättningar har ökat kraftigt sedan 2011, från 14 till 20. I alla utom två fall är den negativa utvecklingen förknippad med att extrema islamistiska grupper tar allt större plats.

Det finns verkligen anledning att oroas över säkerhetsläget i världen. För Sveriges del är skälen starkare än någonsin att på allvar diskutera vår förmåga att ge och ta emot militär hjälp med kort varsel. Natomedlemskap är det enda raka, för vår egen skull, av solidaritet med våra baltiska grannländer, och för att på ett effektivare sätt kunna medverka till att trycka tillbaka de grupper som utgör ett hot mot hela världen.

Men samtidigt är det viktigt att inte låta ljuskäglan bli så liten att bara de senaste årens utveckling fångas in. Det skapar nämligen det felaktiga intrycket att världen blir allt farligare och att allt fler människor dör i krig och andra fasor.

Oron för ett auktoritärt och aggressivt Ryssland bör inte förväxlas med minnet av Sovjetunionens krig och folkmord. Det faktum att banditerna i IS, via sociala medier, stoltserar inför hela världen med sina ohyggligheter gör dem inte mäktigare. Omgivna av fiender, avskurna från världens marknader och utan flygvapen saknar de förmåga att skapa en stabil stat av det territorium som de efter sommarens framgångar gör anspråk på. Deras världskalifat är givetvis inget annat än jihadistiskt delirium.

Den svårlösta konflikten mellan Israel och palestinierna är tragisk och har krävt runt 25 000 liv. Men samtidigt bör man komma ihåg att de sedan länge avslutade krigen mellan Israel och de arabiska grannländerna tog livet av många gånger fler människor.

Den långsiktiga trenden är att färre människor dör i massmord, folkmord och väpnade konflikter. Och dagens terrorister har än så länge inte kommit i närheten av den dödlighet som orsakades av forna decenniers inbördeskrig, diktaturer och militärregimer.

I en utförlig artikel i det engelskspråkiga magasinet Slate vidgar den världskände psykologiprofessorn och författaren Steven Pinker perspektivet än mer. Global statistik visar att sammantaget har frekvensen av mord, våld mot barn och sexuella övergrepp minskat kraftigt under efterkrigstiden. Tillväxten av demokratier må ha avstannat, men det går inte att visa på någon egentlig tillbakagång. Fattigdomen i världen minskar fortare än någon hade förutspått.

Slutsatsen i artikeln är att utsagor och antydningar om att allt är sämre, farligare och blodigare i dag än någonsin förr är fel och leder till uppgivenhet. I ljuset av att världen har blivit en tryggare plats, ser vi bättre de faktiska och allvarliga problem som verkligen behöver hanteras.

Dn 7/1 2015 “

DN 8 jan 2015:

“Risk att vi hamnar i en ond cirkel

Är massakern i Paris början på en ny form av krig? Man skulle kunna frukta det; det är en form av terrorism som är snudd på omöjlig för vilket samhälle som helst att värja sig emot.

Analys

Inte ens en totalitär polisstat kan förhindra småskaliga mordattentat mot individer – även om just dådet mot tidningen Charlie Hebdo skördade många dödsoffer.

Av de filmupptagningar och vittnesmål som finns från angreppet framgår att terroristerna hade genomgått vapenträning, sannolikt i ett jihadistläger någonstans i den islamiska världen.

Det överraskar inte att angreppet utfördes av en grupp, och inte en ensam beväpnad man, påpekar analyssajten Stratfor. Europeiska jihadister skiljer sig från de amerikanska på grund av att de muslimska grupperna är olika. I USA är muslimerna ganska väl integrerade i samhället, medan de på många håll i Europa lever mer isolerat. Det gör att amerikanska islamister ofta agerar på egen hand, sedan de har självradikaliserat sig via jihadistiska internetsajter. I USA är också de muslimska samfunden infiltrerade av FBI och polisangivare, vilket ger myndigheterna tidiga varningar om när någon planerar terrordåd.

I Europa lever muslimer i högre grad i ghettoliknande förstäder, vilket är grogrund för radikaliserade yngre män.

Även om vi ännu inte säkert vet om det var al-Qaida eller Islamiska staten eller någon annan grupp som stod bakom mordattacken i Paris är i varje fall en sak klar: Terror-dådet kommer att ge en kraftfull skjuts åt de främlingsfientliga och islamfientliga politiska partier som växer sig allt starkare över hela Europa.

Givetvis gäller det i första hand Frankrike och högerextrema Nationella fronten, som ökar i popularitet och vars partiledare Marine Le Pen sannolikt blir en allvarlig utmanare i presidentvalet om drygt två år.

Lika säkert är att dessa krafter stärks även i Tyskland, där den invandrarfientliga och högerpopulistiska rörelsen Pegida (Patriotiska européer mot islamisering av västerlandet) redan har samlat tiotusentals demonstranter, framför allt i östtyska Dresden. Den rörelsen lär få ny energi efter massakern i Paris.

Valframgången för Sverigedemokraterna i höstas är ett tecken på att det även på våra breddgrader finns anledning att vänta sig ett ökat folkligt stöd för diskriminering av invandrare och minoriteter, särskilt från utomeuropeiska och muslimska länder.

Om något lär en sådan utveckling öka förutsättningarna för nyrekrytering av militanta islamister och jihadister. Och det bäddar för fler islamistiska terrordåd, vilket i sin tur stärker kraven på att ingripa mot muslimer i efterhand. Det kan bli en ond cirkel som ingen vet hur man tar sig ur.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 10 jan 2015:

“Le Pen är inte svaret

Jakten på terroristerna bakom massmordet i Paris övergick på fredagen i ett utdraget gisslandrama. Under tidig kväll stormade polisen gärningsmännens tillhåll.

Dådet i onsdags var barbariskt i sig och en attack mot den yttrandefrihet som terrorister hatar. Det riskerar också att ge vidare effekter i Frankrike, inte bara i form av avsky mot extrem-istiska islamister utan också allmän misstro mot muslimer.

Sådant bekymrar inte fanatikerna. Tvärtom är deras avsikt just att polarisera och sprida skräck. Här lurar faror i ett land som redan är osäkert på sin identitet och islams roll i samhället. Terrorn leder inte självklart till varaktig nationell samling, utan kan i stället stärka mörka krafter.

Det främlingsfientliga Nationella fronten blev största parti i EU-valet i maj med nästan 25 procent av rösterna. Vad värre är, ledaren Marine Le Pen kan enligt opinionsmätningarna vinna den första omgången i presidentvalet 2017 och gå vidare till den avgörande duellen. Där är hon säkert chanslös, men scenariot skrämmer.

Marine Le Pen har putsat på sin image och blivit accepterad i bredare kretsar. Men samtidigt som hon har gjort sig av med partiets antisemitiska haranger har hon trappat upp propagandan mot islam. Dessvärre bildar detta, ihop med ett rabiat motstånd mot invandring, grunden för hennes attraktionskraft.

Nationella fronten har redan tidigare velat stoppa alla offentliga bidrag till moskéer och förbjuda både muslimsk slöja och judisk kippa på allmän plats. Och nu är tiden förbi för hyckleri om den islamiska fundamentalismen, förkunnar Le Pen.

Frankrike har en lång sekulär tradition, religion ska hållas till den privata sfären och kristna symboler utanför skolor. De flesta av landets 5–6 miljoner muslimer har inga problem med den normen. Relationen med arabvärlden har dock varit komplicerad sedan kolonialtiden.

Marginalisering och bristande integration finns i Frankrike som annorstädes i Europa, och extremisterna hittar sina rekryter. Ett tusental personer har rest till Syrien för att slåss på Islamiska statens sida. Frankrike har för sin del ingripit militärt mot jihadister i Afrika, och deltar i USA:s flygattacker mot IS i Irak.

Globalisering och nya tider väcker samtidigt motvilja och rädsla inom arbetargrupper. När Nationella fronten utser muslimer och invandrare till syndabockar är alltför många beredda att lyssna. Mekanismerna fanns förut, men förstärktes av den internationella finanskrisen.

Den ekonomiska stagnationen har blivit kronisk: tillväxten är nära noll för tredje året i rad, arbetslösheten över 10 procent, statsbudgeten har stora hål. Parallellt befinner sig de etablerade politiska partierna i ett uselt tillstånd.

President François Hollande och socialisterna vann valet 2012 på löften om tillväxt i stället för åtstramningar. Planen vilade på vänstergodis som sänkt pensionsålder och att klämma åt de rika, men skattehöjningarna kvävde ekonomin. Efter diverse kast har Hollande landat

på en mer företagsvänlig linje, men sicksackandet har retat både näringsliv och partivänster. Ynka 13 procent av fransmännen har förtroende för presidenten.

Det borgerliga UMP var ruinerat efter valet, och plågas av politisk splittring och personmotsättningar. Förre presidenten Nicolas Sarkozy har gjort comeback trots sin inblandning i olika skandaler. Han förlorade 2012 för att han lovat runt, hållit tunt och gjort sig djupt impopulär, och folkets entusiasm är fortfarande högst begränsad.

De strukturreformer Frankrike skulle behöva väcker starkt obehag i partier såväl som befolkning. I denna röra av oro, missnöje och handlingsförlamning trivs Marine Le Pen. Populistens fördel är att kunna trivialisera komplicerade frågor och lova allt till alla. För henne blir ett terrordåd ännu en ingrediens i en farlig mix.

Le Pen vill lämna euron, stänga gränserna och isolera Frankrike. De normala partierna borde samla sig till att avslöja hennes reaktionära och ogenomförbara program, inte bara när det gäller invandringen. Vad de inte ska göra är att tassa efter Nationella fronten, vilket tidigare har prövats utan framgång.

Att få ordning på ekonomin är grunden för varje fransk president och regering. Därutöver finns livsviktiga demokratiska värden att försvara, för muslimer och andra fransmän, mot extremister av olika slag. Oavsett religion är terroristerna allas fiende.

Dn 10/1 2015 "

DN 10 jan 2015:

"Sorgearbetet har bara börjat för fransmännen

Lättnad. Men också en stor sorg. Parisborna andas ut och försöker lägga ihop pusselbitarna om vad som egentligen hände under de tre intensiva dagarna av terror.– Jag tror det kommer att ta ett tag innan jag greppar vad som har hänt, säger parisbon Raoul Tillerd.

Paris/Dammartin-en-Goële.
Trafiken flyter på igen i Frankrikes huvudstad. Känslan av undantagstillstånd har släppt en smula, även om polisen är synbar i varje gathörn, även om sorgen efter alla som dödats och sårats för många inte ens börjat sjunka in.

– Vi måste försöka tänka att det var riktade dåd. Vi kan inte gå runt och vara rädda, säger Raoul Tillerd.

Han tänder ett ljus på ett av de minnesmonument på Place de la République som sedan i onsdags bara blivit fler och fler, större och större.

– Det är svårt att tänka klart, vi är lättade, men fortfarande mitt uppe i allt som har hänt. Många känner sig personligt berörda. Jag försöker påminna om att det inte finns en struktur som vill bränna upp Frankrike, det handlar om några få galningar.

"Mamma lyssna, de skjuter, de skjuter!" Klockan var nio på morgonen när telefonen ringde hos Sabah Baha och tillvaron plötsligt

förändrades radikalt för invånarna Dammartin-en-Goële nordöst om Paris.

Sabah Bahas dotter är 15 år och hade precis kommit till skolan när skott började avlossas i Dammartin-en-Goële, en liten by på pendlingsavstånd från Paris och flygplatsen Charles de Gaulles. De två gärningsmännen befann sig alldeles i närheten av skolan och lärarna samlade ihop alla elever och låste in sig.

– Min dotter ringde och skrek och sedan hörde jag själv skottsalvor, säger hon och försöker härma ljudet av en kulspruta.

Gärningsmännen förskansade sig sedan på ett litet tryckeri som gör affischer och andra trycksaker. Sabah Baha känner till företaget väl. Hon jobbade där fram till för fyra år sedan.

– Jag känner inte de som arbetar där nu, men jag känner till lokalerna. Det finns tunnlar från kriget som leder ut i skogen. Jag förstår att de valde den här lilla staden, det finns så många vägar in och ut ur den.

Hon står i sin lilla trädgård i ett bostadsområde någon kilometer från gisslandramat. En gata med likadana, nybyggda rader av hus. Små trädgårdar med leksaker och cyklar som ligger oanvända.

Få människor syns till. Efter de dramatiska händelserna på morgonen anlände piketbuss efter piketbuss fylld med poliser. Annie Le Biavant berättar hur hon fick veta om det inträffade när två poliser knackade på.

– De bad oss dra ned persiennerna och hålla oss inne och berättade att barnen skulle föras till en säker plats från respektive skola, för att sedan evakueras. Jag har fyra barnbarn i olika skolor och det känns skrämmande och surrealistiskt. Vi får inte hämta dem.

Dammartin-en-Goële är mer en by än en stad, en plats där människor bor för att de vill vara närmare naturen, men ändå kunna arbeta inne i Paris. Den är omgiven av åkrar, fält och skog och normalt sett mycket lugn.

– Ingenting är normalt med den här situationen, det känns som om vi har hamnat i ett krig, säger Serge Sitryk som är ute med sin valp och betraktar polisuppbådet.

Nadia Motayb är av samma uppfattning. Hennes son hann precis in i skolan när skotten avlossades utanför.

– Det kändes vidrigt. Man blir så maktlös. Det är svårt att genomlida en sådan här situation när ens barn inte är i säkerhet.

Barn i staden flyttades från sina respektive skolor till ett säkert rum i en och samma skolbyggnad. Sen eftermiddag evakueras de därifrån i bussar med polisbeskydd. De är i grundskoleålder och ser mest nyfikna ut när de eskorteras ut från byggnaden av tungt beväpnade poliser.

Alla hinner dock inte flyttas innan en explosion hörs på avstånd. Därefter skottlossning, innan det blir tyst. Polisen har gått in på tryckeriet och gisslandramat är kort därefter över.

Men sorgearbetet för fransmännen har bara börjat.

– Nu är det viktigt för oss att stå enade som nation, att vara starka, säger Clemence Martinel som blickar ut över ljusen och hälsningarna på Place de la République.

Emma Löfgren “

DN 10 jan 2015:

DN 10 jan 2015:

”Oslagbar” president föll

Sri Lanka har fått en ny president, den 63-årige före detta hälsoministern Maithripala Sirisena. Han satte därmed stopp för sin tidigare allierade, presidenten som suttit på posten i tio år och som fram tills nyligen trodde att han var oslagbar.

Peking
Röstsiffrorna var tydliga: 51,2 procent mot 47,5 procent. Och Mahinda Rajapaksa, som sett sig som landets starke man, erkände sig besegrad redan innan det officiella resultatet kom. På twitter skrev han att han såg fram emot ett fridfullt maktskifte.

Många invånare måste förvånat ha följt utvecklingen och har ännu inte hunnit vänja sig vid den nya situationen. Sri Lanka har inte bara fått en ny president, valet verkar också ha skett utan fusk och våldsamheter. Allt tycktes riggat för Rajapaksa när han utlyste nyval i november. Omåttligt populär efter att han 2009 fick ett slut på det 25-åriga inbördeskriget mot tamilska rebeller. Ekonomin växte och inga politiska motståndare syntes till.

En ändring i grundlagen 2010, som slopade begränsningen på två presidentperioder, hade banat väg för Rajapaksas tredje period.

Då bytte hälsoministern Sirisena fot. Den 21 november blev han officiellt presidentens motkandidat, kvällen efter att de ätit middag tillsammans. Han samlade oppositionen bakom sig, inte minst tamilska och muslimska väljare. Han gick till attack mot maktställningen som familj Rajapaksa hade skaffat sig – två bröder på ministerposter, en tredje som parlamentets talman. Han anklagade presidenten för korruption i stora infrastrukturprojekt ihop med kinesiska intressen. Det hjälpte inte att denne förnekade saken.

Snart sex år efter inbördeskrigets slut vägde Mahinda Rajapaksas hjälteroll som fredens man lättare än de oegentligheter som han på senare tid allt oftare klandrats för.

– Jag lovordar presidenten för att han accepterar valresultatet, det är ett viktigt steg framåt, sa valets segrare, innan han själv svurits in som ny president på fredagskvällen, rapporterade nyhetsbyrån AP.

Maithripala Sirisena har lovat att inom hundra dagar minska en del av makten som Rajapaksa gett presidentskapet. Bland annat genom att göra det juridiska systemet helt självständigt.

Tamilska väljare, som bojkottat tidigare val, kan ha avgjort valet genom att ha gått till vallokalerna. Gruppen är Sri Lankas största minoritet med 13 procent av befolkningen, invånare som varit missnöjda med Mahinda Rajapaksa.

Presidenten lät inte bara krossa den tamilska rebellrörelsen. Tamiler anser att han därefter struntat i deras krav på hur en försoning ska gå till med majoriteten av singaleser.

Torbjörn Petersson torbjorn.petersson@dn.se

Fakta.

Kallades förrädare

Sri Lanka har 21 miljoner invånare, varav singaleser utgör majoriteten med 70 procent av befolkningen.

Den nye presidenten, 63-årige Maithripala Sirisena, var fram till den 21 november hälsominister och en av den tidigare presidenten Mahinda Rajapaksas närmaste rådgivare.

Sirisena kallades för förrädare av sina gamla allierade, men blev ett samlande namn för oppositionen och alla väljare som tröttnat på Rajapaksas maktfullkomlighet. “

DN 11 jan 2015:

Peter Wolodarski: Tidsandan går aldrig att lita på.

Solidariteten med Frankrike har varit massiv den gångna veckan. Det inger hopp. Så har det inte alltid varit när grundläggande värden hotats.

Det kallades för tyst diplomati. Året var 2006 och utrikesministern hette Laila Freivalds. Inför arton ambassadörer från muslimska länder lovade hon att be om ursäkt om någon svensk tidning publicerade nidbilder av profeten Muhammed.

I Mellanöstern var läget spänt. Efter att den danska tidningen Jyllands-Posten tryckt tolv Muhammedkarikatyrer blev reaktionen hätsk – och den riktades inte bara mot danska mål. I ett fax till Sveriges generalkonsulat i Jerusalem uppmanades alla skandinaver att lämna de palestinska områdena. Avsändare var al Aqsa-martyrernas brigader.

I Syriens huvudstad Damaskus attackerades Danmarks och Sveriges ambassader, i Beirut sattes det danska ambassadkansliet i brand. Hotbilden var allvarlig.

Laila Freivalds försökte gjuta olja på vågorna genom en serie dialogmöten. Utländska diplomater från muslimska länder bjöds in till samtal.

Den svenska regeringen distanserade sig dessutom från Danmark. Göran Persson kritiserade öppet sin stats-ministerkollega Anders Fogh Rasmussens hantering av den uppblossade krisen. Och när Sverigedemokraternas antimuslimska tidning SD-Kuriren mitt i turbulensen valde att utlysa en tävling om bästa Muhammedkarikatyren, då fick ambassadörerna sin utlovade ursäkt. ”Jag ber om ursäkt att vi i Sverige har enstaka personer som är så hänsynslösa och medvetet kränker andra människors religion”, skrev Laila Freivalds i ett pressmeddelande.

Det slutade inte där. En av utrikes-ministerns medarbetare tog dessutom det konstitutionellt direkt olämpliga steget och kontaktade webbhotellet där SD-kuriren hade sin hemsida. Initiativet från Freivalds kansli, som syftade till att informera om ”före-liggande utrikespolitiska aspekter”, ledde till att hemsidan stängdes ned. Ursäkten gled över i censur.

Så gick det för nio år sedan när Sverige hamnade i korselden mellan utrikespolitik, religionskritik, främlingsfientlighet och tryckfrihet.

När det brände till visade det officiella Sverige ett annat ansikte än under veckans terrordåd i Paris.

Vi visade ingen solidaritet med Danmark, som utsattes för internationella fördömanden. Vi stod inte upp för tryckfriheten. Vi försvarade inte de grundläggande rättigheter som även rymmer rätten att yttra sig korkat, kränkande och direkt olämpligt.

Just den typen av stundtals brutala och plumpa religionskritik som satirtidningen Charlie Hebdo gjort till sitt signum förvandlades till ett

problem i våra internationella relationer – inte till en fråga om yttrandefrihet.

Veckans solidaritetsutrop ”Je suis Charlie” motsvarades år 2006 av den diplomatiska försäkran ”Sverige är inte Danmark”. De skilda reaktionerna nu och då är svåra att förklara. Kanske har det förfärande i Paris spelat in; under Muhammedkrisen var våldet långt borta och inte lika chockerande. Kanske är det lättare för ett stort land som Frankrike, med sin förankring i upplysningen, att stå stadigt när det blåser. Kanske komplicerade relationen Danmark–Sverige den svenska regeringens agerande, inte minst mot bakgrund av Dansk folkepartis framgångar.

Säkert är att opinioner snabbt kan vända. Det som ena dagen är majoritetens åsikt kan efter hand förbytas i en annan. Tidsandan är notoriskt opålitlig, också när grundläggande värden står på spel.

Enskilda politiska ledare kan göra stor skillnad. Hur tidningar och andra opinionsbildare agerar har betydelse. Tonen i ett samhälle växer inte fram ur ett vakuum.

Försvaret för yttrandefriheten kan lika lite tas för givet som ett anständigt debattklimat.

Att stora delar av Europa stått upp för öppenheten efter massakern i Paris inger hopp. Det har inte varit ett stöd till Charlie Hebdos alla kampanjer, som också omfattat destruktiv kollektivisering, utan till idén om att varje medborgare – utan rädsla för hot – ska kunna uttrycka sin mening.

Demokratins ramar måste vara så vida att de också rymmer sådant som är provokativt, stötande och utmanade. Ett samhälle som försöker censurera det misshagliga blir snabbt outhärdligt.

Det betyder inte att toleransen saknar yttre ramar eller att massmedier ska publicera vad som helst. Yttrande-friheten har gränser, den kan miss-brukas och användas för att förtala och uppvigla. Det fria ordet kan tjäna som ett dödligt propagandavapen, något nazisterna demonstrerade på 1930-talet.

En offentlighet kan lätt brutaliseras, även om den håller sig inom lagens råmärken. Tryck- och yttrandefrihet innebär ingen automatisk rätt att sprida hat mot andra människor. Med frihet följer ansvar.

Men i konflikten med fundamenta-listers repressiva anspråk måste man ta ställning för yttrandefriheten. Vi är illa ute den dagen vi överlåter åt män med Kalasjnikovs att fungera som press-censorer.

Morden i Paris är en isande påminnelse, särskilt för oss själva, om att tyst diplomati aldrig mer får användas för att ursäkta sådant som sk iljer demokratin från diktaturen: rätten att också få häda.

Peter Wolodarski twitter.com/pwolodarski“

DN 11 jan 2015:

“De knäckte nazisternas hemliga kod

I veckan kommer filmen om Alan Turing, matematikern som överlistade Nazi-Tysklands krypteringsmaskin Enigma. Även den svenske matematikprofessorn Arne Beurling knäckte krypton nazisterna trodde var omöjliga att forcera och bidrog till att hålla Sverige utanför kriget.

När Nazi-Tyskland invaderade Sovjetunionen tidigt på morgonen den 22 juni 1941 i Operation Barbarossa kom det som en fullständig överraskning för ryssarna. Men både den svenska och den brittiska under-rättelsetjänsten kände till att det skulle ske, tack vare matematikerna Arne Beurling och Alan Turing, som båda hade lyckats avkoda tyskarnas krypterade kommunikation.

– Vi ska knäcka en oknäckbar nazi-kod och vinna kriget, sammanfattar Alan Turing arbetet på den hemliga anläggningen Bletchley Park i filmen ”The Imitation Game” som har svensk premiär på fredag.

Bletchley Park, en 1800-talsherrgård på landsbygden utanför nuvarande Milton Keynes norr om London, var britternas centrum för att dechiffrera den tyska radiotrafiken.

Nazisterna var övertygade om att de hade en helt säker metod att kommunicera. Maskinen Enigma krypterade meddelanden med hjälp av flera hjul (se grafik), som kunde ställas in på sammanlagt 159 triljoner olika sätt. Kryptologerna på Bletchley Park visste hur kryptomaskinen fun-gerade. Det hade den polske matematikern Marian Rejewski räknat ut redan 1932, och dessutom hade de kommit över egna Enigmamaskiner.

Problemet var att tyskarna ändrade hjulens inställningar varje natt, och med det ofattbart stora antalet möjliga kombinationer krävdes det maskiner för att besegra Enigman. Alan Turing konstruerade den första prototypen av en sådan maskin, kallad Bombe, som kunde räkna ut Enigmans inställningar och förvandla Bletchley Park till en kod-knäckarfabrik.

I Sverige ställdes Arne Beurling inför ett helt annat problem: en kryptomaskin, Siemens Geheimschreiber eller G-skrivaren, som han inte hade någon aning om hur den såg ut.

Nazisterna använde G-skrivaren för att kryptera meddelanden som sändes mellan Berlin och det ockuperade Oslo via den svenska väst-kustkabeln. Arne Beurling, som var professor i matematik i Uppsala, fick utskrifter av trafik som svenskarna hade avlyssnat. Han upptäckte att de tyska operatörerna ibland gjorde misstag och bland annat använde samma kodnyckel flera gånger. Med bara papper och penna lyckades han på två veckor räkna ut hur G-skrivaren var konstruerad och ta fram en metod för att forcera den. G-skrivaren var mer avancerad än Enigman, med tio hjul i stället för tre.

– Jag anser det vara en prestation som vida överskred vad engelsmännen gjorde, säger Lennart Carleson, professor emeritus i matematik vid KTH i Stockholm som själv var student hos Arne Beurling på 1940-talet.

Exakt hur han hade burit sig åt talade Arne Beurling aldrig om.

– Jag frågade honom en gång, och då blev han riktigt upprörd, säger Anders Wik, kryptohistoriker och pensionerad överdirektör för försvarets radioanstalt FRA.

– ”En trollkarl avslöjar aldrig sina trick” brukade han säga, säger Lennart Carleson.

För att tyskarna inte skulle ana att deras kryptomaskiner hade forcerats uppfann britterna en låtsasspion med kodnamnet Boniface, och fick det att se ut som att de hemliga uppgifterna kom från honom och hans nätverk av spioner i Tyskland. Svenskarna klarade sig sämre, och i juni 1942 förstod tyskarna att de var avlyssnade. Förmodligen var det finska militärer som hade sett sig tvungna att avslöja det för sina tyska allierade.

Arne Beurling och Alan Turing hade alltså båda en sällsynt unik talang för att knäcka koder. Men annars var de mycket olika, både som personer och som forskare. Alan Turing är i dag välkänd som den moderna datorteknikens fader, och för sina banbrytande artiklar om artificiell intelligens och matematisk biologi.

Arne Beurlings arbeten inom matematiken var också banbrytande, men varken hans insatser som kodknäckare under kriget eller som matematiker har fått den uppmärksamhet de förtjänar, menar Lennart Carleson.

– Jag brukar inte använda ordet geni. Men Arne Beurling kommer så nära det jag tycker att man kan göra. Han levde som i symbios med matematiken, säger han.

Arne Beurling älskade jakt, hade ett häftigt humör, drack ofta för mycket och råkade i slagsmål, även med kolleger. Alan Turing var en betydligt mer tillbakadragen person. Dessutom var han homosexuell i en tid när det fortfarande var olagligt. 1952 anmälde han ett inbrott i sin lägenhet i Manchester. När det kom fram att han hade haft ett sexuellt förhållande med tjuven blev han själv arresterad. För att slippa att hamna i fängelse valde han att gå med på villkorlig frigivning och ett års behandling med kvinnligt könshormon.

Två år senare dog han av cyanidförgiftning, bara 41 år gammal. Den vanligaste slutsatsen är att han begick självmord efter hormonbehandlingen, kanske med hjälp av ett förgiftat äpple inspirerad av filmen om Snövit. Men Jack Copeland, författare till biografin ”Turing, pioneer of the information age” menar att han kan ha fått i sig cyaniden av misstag under ett oförsiktigt experiment, eller att han blev mördad för att han ansågs vara en säkerhetsrisk.

Även Arne Beurling bar på hemligheter. Samtidigt som han arbetade med att knäcka nazisternas koder låg han i en lång och infekterad vårdnadstvist med sin första hustru Britta Östberg om deras två barn. Under förhandlingarna berättade Britta Östberg hur hon hade blivit slagen och illa behandlad av sin make. På grund av Arne Beurlings viktiga roll för det svenska försvaret blev alla handlingar från ärendet hemligstämplade i 50 år, ända fram till år 1991, vilket är helt unikt för en vårdnadstvist. Hans bedrift att knäcka G-skrivaren var inte hemligstämplad lika länge. Allt beskrivs i boken ”Kärlekens kod, och krigets” som kommer att ges ut under 2015 (se faktaruta).

Arne Beurlings insatser hade mycket stor betydelse för Sverige. När svenskarna tack vare honom kunde avlyssna den hemliga

kommunikationen mellan Oslo och Berlin fick de ett övertag i förhandlingar där de i förväg visste exakt hur långt tyskarna var beredda att gå. Förmodligen hjälpte det även Sverige att hålla sig utanför kriget eftersom svenskarna visste var de tyska trupperna fanns och hur hotbilden mot landet såg ut.

Alan Turing och de andra kodknäckarna på Bletchley Park kan ha förkortat kriget med flera år och räddat 14 miljoner människors liv. Men de runt 10 000 personer som arbetade där, varav tre fjärdedelar var kvinnor, fick inte avslöja vad de hade gjort förrän i mitten av 1970-talet. Först då blev det känt vilken avgörande roll matematikerna spelade för utgången av andra världskriget.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se

Fakta. Lasse Eriksson

Artist, komiker och författare, född 1949.
Var i slutarbetet med en bok om Britta Östberg, Arne Beurlings första hustru, när han hastigt avled i mars 2011.
Britta Östberg var faster till Lasse Erikssons fru Kristina Östberg, och boken bygger på mängder med brev och andra dokument, bland annat de tidigare hemligstämplade dokumenten från hemskillnadsmålet mellan Britta Östberg och Arne Beurling.
Boken ”Kärlekens kod och Krigets. En bok om Britta Östberg och Arne Beurling, hon läkare, han kryptoforcerare. Drömmen om den kreativa kärleken under FRA:s hemligstämpel” kommer att ges ut under 2015. “

DN 11 jan 2015:

“Stort pådrag inför dagens manifestation

Dagens manifestation i Paris kommer att omges av ett gigantiskt säkerhetspådrag. Sam-tidigt pågår efterforskningar efter fler eventuella terrorister efter veckans blodiga dåd. Den efterlysta kvinnan, fästmö till mördaren i kosherbutiken, kan ha rest till Syrien, enligt franska medier.

Den efterlysta 26-åriga Hayat Boumeddiene kan ha rest till Istanbul via Madrid redan den 2 januari, fem dagar före terrorattacken mot Charlie Hebdo. Det menar radio-stationen France Info. Den unga kvinnan levde med terroristen Amedy Coulibaly som i torsdags och i fredags sköt ihjäl flera personer vid gisslandramat i en Parisbutik. Han misstänks även för att ha mördat en kvinnlig polis i torsdags. Samma dag ska Hayat Boumeddiene ha rest över gränsen till Syrien, enligt radiostationens källor.

Sökandet efter eventuella medhjälpare är inte över. Den efterlysta Hayat Boumeddiene, flickvän till gisslantagaren Ahmedy Coulibaly, har misstänkts av fransk polis för medhjälp till mord av en trafik-polis. Hon ska dock ha befunnit sig i Turkiet ”en viss tid”, enligt uppgift från en poliskälla som citeras av AFP.

Kvinnans returbiljett var köpt till fredagen, samma dag som Amedy Coulibaly attackerade en livs-medels-butik i östra Paris. I går undersökte fransk polis om terroristen även låg bakom mordförsöket på en joggare i Paris östra kranskommun Fontenay-aux-Roses, inte långt ifrån parets bostad. Joggaren blev beskjuten.

Under lördagen deltog även Malik Merabet, brodern till polisen Ahmed Merabet som mördades utan-för tidningen Charlie Hebdo, i en presskonferens för att hylla minnet av sin bror och de omkomna i veckans attacker. Han uppmanade också till lugn och värdighet. I södra Frankrike har minst en moské blivit beskjuten under natten.

– Galningar har varken färg eller religion, sa brodern i det tal han med gråten i halsen läste upp.

Hela Frankrike bubblar i helgen av olika solidaritetsinitiativ. Redan i går demonstrerade hundratusentals invånare för ett fredligt och enat land, mot intolerans och våld.

Den demonstration som kommer att äga rum i Paris i dag, söndag, väntas samla hundratusentals människor. Bland dem finns flera regeringschefer som Angela Merkel, David Cameron och Stefan Löfven.

Det blir en gigantisk uppgift att begränsa risken för incidenter så mycket som möjligt.

– Vi ska ta till exceptionella åtgärder, sa Frankrikes inrikesminister Bernard Cazeneuve i går kväll.

Manifestationståget kommer att gå utmed flera parallella stråk, förklarade inrikesministern. 500 extra-insatta poliser deltar i ett säkerhetspådrag som redan är rekord-stort för Paris. 150 civilklädda poliser ska skydda de inbjudna statscheferna och andra gäster. Tusentals poliser och militärer kommer att vaka över tåget.

– Kollektivtrafiken kommer att vara speciellt övervakad, sa Bernard Cazeneuve och preciserade att det även gäller medieredaktioner, religiösa byggnader och ambassader.

Allt som allt handlar det om tusentals poliser och militärer som lägger en järnring kring Paris.

Men över hela landet blomstrar redan olika hyllningar av yttrandefriheten. Den lilla satirtidningen Charlie Hebdo som i onsdags förlorade tolv medarbetare, däribland några av landets främsta satirtecknare, kan räkna med ett massivt stöd. Flera statliga institutioner kommer hädanefter att stödabonnera på tidningen.

Nästa nummer kommer också att få hjälp från kiosker och distributionskanaler. Le Mondes satirtecknare, Jean Plantureux, känd som signaturen Plantu, sa i går kväll att han förde en dialog med en mystisk välgörare, som är väl bekant med ”den kreativa världen”.

– Han har sa till mig: Hur mycket behöver den för att överleva? Säg summan och jag betalar, berättar Plantu.

När solidaritetsvågen och polisutredningen har gått in i ett lugnare skede kan man vänta sig att myndigheterna börjar ägna sig åt självrannsakan. President François Hollande började redan i fredags att ställa in sig på debatten.

Han underströk då att många attentat hittills har undvikits, men att det ibland blir missar. I går fortsatte Frankrikes premiärminister Manuel

Valls på den vägen. Det är nu belagt att de dödade terroristerna var kända hos underrättelsetjänsterna sedan länge.

Men i somras släpptes all bevakning. Detta trots att den äldre brodern, Saïd Kouachi – enligt diplomat- och poliskällor i fransk press – 2011 hade rest till Jemen för vapenutbildning i den al-Qaidagren som styrs av Anwar al-Awlaki. Det är en av de mest fruktade terrororganisationerna just nu. Anwar al-Awlaki dödades senare samma år av en amerikansk drönare.

Men mellan 2011 och sommaren 2014 höll bröderna Kouachi av allt att döma en låg profil. Därför ansågs andra personer vara mer prioriterade.

Enligt franska medier räknar underrättelsetjänsten antalet personer med potentiellt farlig profil till 5 000 i hela Frankrike.

– Vi måste naturligtvis dra lärdom av vad som har hänt, men vi har konfronterats med ett fenomen av aldrig tidigare skådad storlek. Vi gör allt vi kan för att slåss mot terrorismen, men naturligtvis finns det alltid hål som terrorister kan ta sig igenom, sa premiärminister Manuel Valls i går.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com

Detta har hänt.

Terrordramat dag för dag

Onsdag 7/1

Klockan 11.30 kliver två maskerade män med automatvapen in på satirtidningen Charlie Hebdos redaktion i Paris. Elva personer skjuts till döds: åtta redaktionsmedlemmar, en polis/livvakt, en städare och en gäst. När gärningsmännen ska lämna platsen försöker en annan polis ingripa. Han skjuts till döds på nära håll.

Gärningsmännen flyr i en svart Citroën och tvingar senare till sig en annan bil. I den första flyktbilen hittar polisen en id-handling som tillhör Saïd Kouachi. Tillsammans med brodern Chérif Kouachi utses han till huvudmisstänkt.

Torsdag 8/1

Strax efter klockan åtta skjuts en polis till döds i södra Paris. En renhållningsarbetare skottskadas. Utredarna misstänker att Amedy Coulibaly utförde dådet.

Senare under förmiddagen rånar bröderna Kouachi en bensinstation nära Villers-Cotterêts, nordost om Paris. 88 000 poliser och militärer sätts in i jakten på dem i ett skogsområde.

Fredag 9/1

Polisen spårar de misstänkta bröderna till ett litet tryckeri i Dammartin-en-Goële, fyra mil nordost om Paris. Bröderna tar ägaren till tryckeriet som gisslan. I en telefonintervju säger Chérif Kouachi att han är utsänd av ”al-Qaida i Jemen”.

Klockan 13 går Amedy Coulibaly in i en kosherbutik i östra Paris och tar flera personer som gisslan. Han hotar att döda dem om polisen stormar tryckeriet i Dammartin-en-Goële. I en telefonintervju säger han att han fått instruktioner av ”Islamiska staten”.

Klockan 17 stormar polisen både tryckeriet i Dammartin-en-Goële och kosherbutiken i Paris. Saïd Kouachi, Chérif Kouachi och Amedy Coulibaly dödas. Omkring 15 personer fritas. Fyra ur gisslan påträffas döda i kosherbutiken.

Lördag 10/1

Amedy Coulibalys fru, 26-åriga Hayat Boumeddiene, söks av polisen för misstänkt delaktighet i attentaten. Enligt franska medieuppgifter kan hon dock ha lämnat landet för en dryg vecka sedan och befinna sig i Syrien.

Hackernätverket Anonymous förklarar att det mobiliserar mot jihadister runt om i världen.

Polisen uppger att sammanlagt 16 personer gripits sedan attackerna inleddes, varav fem är fortsatt frihetsberövade. Bland de som släppts finns en 18-årig man som till en början misstänktes för delaktighet i dåden. “

DN 11 jan 2015:

“Terroristerna lyckades charma sina grannar

De fyra huvudpersonerna bakom veckans terrordåd var mer radikala och blodtörstiga än någon hade anat – inte minst polisen som slutade bevaka dem förra sommaren.

Paris.
Amedy Coulibaly – som sköts till döds efter gisslantagandet i kosherbutiken i fredags – fick aldrig fast anställning hos Coca-Cola, trots att han presenterades som lärling vid en tillställning i det franska presidentpalatset sommaren 2009. Doly, som han kallades, inbjöds då att hälsa på president Nicolas Sarkozy. Coulibaly var imponerad:

– Det är ju i alla fall presidenten! Det vore ju inte fel om han kunde hjälpa mig att få jobb, sa den kortvuxne och muskulöse lärlingen till tidningen Le Parisien.

Tidningen publicerade en bild på honom i åtsittande vit t-shirt.

Det var samma sommar som Coulibaly gifte sig religiöst med sin flickvän, Hayat Boumeddiene. Hon hade haft en turbulent uppväxt och placerades i fosterhem då hennes far inte klarade av att hantera sina sju barn när mamman gick bort. Hayat var då knappt nio år.

Från att ha varit stökig och ha poserat i bikini på semesterbilder med pojkvännen, genomgick hon en radikal förändring och sade sig bli djupt religiös.

Hon börjar bära en heltäckande slöja och lämnar arbetet som kassörska. Ett par gånger följer hon med Amedy Coulibaly till hans nyfunne religiöse ledare, den terroristdömde Djamel Beghal, på den franska landsbygden i söder. I skogarna runt hans hem låter paret sig fotograferas, han med pistol och hon i slöja och med armborst.

Vid den här tiden höll Coulibaly också kontakt med Chérif Kouachi (den yngre av gärningsmännen från tragedin på Charlie Hebdo). De träffades i fängelse då Coulibaly var dömd för bankrån. Coulibaly ägnade en del av fängelsetiden till att med inspelade videor hjälpa fransk tv att skildra de vidriga förhållandena i landets fängelser.

Det är i samma fängelse som de båda delar avdelning med Djamel Beghal.

Väl i frihet i södra Frankrike, planerar Beghal, Kouachi och Coulibaly hur de ska hjälpa Smaïn Ait Ali Belkacem, en annan terrordömd person, att fly ur fängelse. Belkacem är dömd för att ligga bakom en attentatsvåg i Paris 1995.

Beghal undervisar också sina lärlingar i vikten av att dölja sina planer inför polis och myndigheter.

Det är slående hur alla grannar i dag beskriver samtliga inblandade i veckans terrorattentat – före detta bankrånare och droghandlare – som charmerande och diskreta grannar. Gemensamt har de också en fascination för medier, speciellt BFM, en fransk nyhetskanal. Under gisslandramat talar både Saïd Kouachi och Amedy Coulibaly med kanalens journalister i telefon.

– Vi var synkroniserade. När de (bröderna Kouachi och en okänd tredje man) började med Charlie Hebdo, började jag med poliserna, sa Amedy Coulibaly över telefon.

Bredvid sig hade han då flera döda, personer som han ska ha skjutit så fort han kom in i kosher-affären på fredagen för att ta gisslan.

Men det är inte omöjligt att det i stället var just tv-stationen som var den verkliga måltavlan. BFM ligger inte långt ifrån den plats där en kvinnlig polis dök upp och blev skjuten i nacken av Coulibaly, stöttad av Hayat Boumeddiene som i dag är på flykt.

Vad som hänt med den tredje mannen som var närvarande vid attacken mot Charlie Hebdo är också okänt.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com “

DN 11 jan 2015:

“Tumult under minnesstund: ”Vår rädsla tas inte på allvar”

”Jag är jude, jag är Charlie och jag är fransman”. En handskriven lapp sitter fasttejpad på en avspärrning framför kosherbutiken där flera personer dog i fredags. Men alla franska judar känner sig inte omhändertagna av sitt land och det som började som en fridfull minnesstund, urartar i ilska och glåpord.

Synagogorna i Paris och i stora delar av övriga Frankrike är avspärrade och vaktas av polis. Det finns en stor rädsla för nya attacker mot judiska församlingar och bland de franska judarna växer både skräck, ilska och uppgivenhet.

Pascal Belissca är på väg hem från sin synagoga i Porte de Vincennes och vittnar om en kollektiv skräck som inte tas på allvar.

– Jag är i första hand fransman. Det enda jag vill är att mitt land ska svara kraftfullt på det som har hänt och ta vår rädsla på allvar. Det pratas ofta om att judar tar en offerposition – men vi är inga offer. Vi är måltavlor och det blev väldigt tydligt i går.

Han berättar om judar som våldtagits och bespottats, enbart på grund av sin religion.

– Antisemitismen är ett stort problem i Frankrike och det är ingen nyhet. Det här är ett verk av galningar, men inte en isolerad händelse.

Blomsterhögen vid avspärrningarna utanför Hyper Cacher, butiken där gisslandramat utspelade sig i fredags, blir större och större. Stämningen i de judiska kvarteren är under dagen sorgsen, men lugn och fridfull. Människor gråter, ber och tröstar varandra.

Fler och fler ansluter och strax efter klockan 18 är det plötsligt tusentals människor på de närliggande gatorna. Franska politiker, högt uppsatta judiska företrädare och imamen Hassen Chalghoumi, som tidigare under dagen gick i en muslimsk procession för att besöka en synagoga i området, börjar anlända under stort säkerhetspådrag.

I och med detta förändras känslan i luften från lugn till hätsk. Folkmassan pressar på, poliserna tar varandras händer och håller emot, människor som nyss tårfyllda sjöng nationalsången tillsammans skriker ”Vi dödas för att vi är judar!” och när justitieministern Christiane Taubira stiger ur sin bil möts hon av burop och glåpord.

Jonathan Kalifa berättar för DN att han vanligtvis aldrig går utomhus med sin kippa synlig.

– Jag drar upp luvan. Vi drar alla upp luvan. Men i dag, just här, låter jag bli, säger han.

Säkerhetstjänsten knuffar omkull ett par journalister när inrikesministern Bernard Cazeneuve pressar sig fram genom medieuppbådet. ”Säkerhet! Säkerhet!”, skriker folkmassan, och många håller upp skyltar och lappar med texten ”Je suis juif” – jag är jude.

Marc Alloul är så ledsen och arg att han inte kan prata utan att få tårar i ögonen.

– Ingen bryr sig om när judar attackeras. Hade det varit muslimer hade någon redan gjort en hel film om det här, säger han, där han står omgiven av journalister från internationella och nationella medier.

Hans dotter, Suzy Alloul snyftar tyst, var bekant med ett av offren, en 22-årig kille.

– Han var världens snällaste, hade inte gjort något ont. Ingen av oss har det. Vi försöker bara leva här, men vårt land gör ingenting för att skydda oss. Varför är polisen inte hårdare beväpnad, varför uppfattades inte hoten av underrättelse-tjänsten, frågar hon sig.

På fredagar är Hyper Cacher som en mötesplats för franska judar, alla vill handla inför sabbaten. På fredagseftermiddagen var Audre Sebaj på väg till butiken för att handla när hennes vän som arbetar i närheten ringde.

– Hon berättade om vad som hade hänt och jag blev förtvivlad, men inte förvånad. Jag är mest av allt orolig för mina barn, varje gång de går ut är jag rädd. Jag kommer inte att våga stanna i Frankrike efter det här. Liksom många andra kommer jag att flytta till Israel.

Tvillingarna Alica och Claire Verdier är 10 år gamla. De lägger försiktigt ner varsin blombukett i blomsterhavet.

– Jag blev rädd. Jätterädd. Vi blev inlåsta i skolan och fick titta på film tills mamma kunde hämta oss, säger Alica Verbier och Claire nickar allvarsamt vid hennes sida.

Även Jonathan Kalifa överväger att flytta till Israel. Han känner sig inte trygg i Paris, men tycker det är viktigt att poängtera att det är galningar, terrorister, som ligger bakom dådet och inte någon religion. Däremot kan han inte se att attackerna mot moskéer runtom i Frankrike är kopplade till de senaste dagarnas händelser.

– Det finns väldigt mycket antisemitism i Frankrike. Det finns inte några stora problem med islamofobi, det tycker jag inte, säger han.

Men många muslimer vittnar om en liknande oro som du och andra judar jag har talat med?

– Jag vet inte varför de är oroliga, men de är inte utsatta på samma sätt som vi.

Emma Löfgren emma.lofgren@dn.se “

DN 11 jan 2015:

“ Satiriker vågar trotsa regimerna i arabvärlden

Den politiska karikatyren, som mist sin framskjutna ställning i svensk press, frodas i arabvärlden. Alla viktiga tidningar publicerar så gott som dagligen satiriska teckningar.

Problemet är förstås att få regimer i Mellanösten ger humoristerna det svängrum som behövs för en lyckad karikatyr, och många av de starkaste alstren pryder husväggar snarare än tidningssidor.

Enligt de oskrivna regler som råder i de flesta arabiska länder får satir inte kasta någon skugga över några identifierade makthavare. Korruption kan kritiseras, men i allmänna termer. Vägen ut ur tvångströjan är att skjuta till måls på andra makter än den inhemska: mot USA, Västvärlden och – framför allt – Israel. Nästan alla seriösa arabiska medier publicerar kontinuerligt våldsamma och blodiga antijudiska skämtteckningar.

Tecknarna bryter mot reglerna och driver öppet med ledare och landsfäder – och de gör det på egen risk, som den mest berömde av alla arabiska politiska tecknare, palestiniern Naji al-Ali. Hans skapelse, den barfota flyktingpojken Handhala i lappade byxor, blev en älskad symbol för palstinierna.

Al-Ali fick hundratals dödshot genom åren, och retade en rad arabiska ledare. Sommaren 1987 skojade han med PLO-ledaren Yasser Arafats påstådda älskarinna Rashida Mahran. Två veckor senare sköts han ned på en Londongata.

En annan arabisk skämtare som värderar ett gott skratt högre än sin hälsa är den egyptiske kirurgen, numera tv-satirikern, Basem Yusef. Hans program al-Barnamag har ackompanjerat de fyra åren av konvulsioner sedan Hosni Mubaraks fall. Yusef har hånat alla landets ledare sedan dess, inklusive den nye diktatorn al-Sisi, som allt färre egyptier skojar med. Yusef har klarat sig hittills, antagligen på grund av sin världsberömmelse.

Mindre berömda, men lika tappra i sitt trots mot myndigheterna, är de palestinska komiker som producerar parodiserien Watan ala watar, där också höga politiker får sig en släng av sleven.

I en scen bjuder Hamas premiärminister i Gaza Ismail Haniye in en libanesisk magdansös för att distrahera undersåtarna från eländet under Hamas styre. (För islamister är magdans ett rött skynke.)

Mer svårsmält för regimen i Ramallah är seriens gyckel med president Mahmud Abbas och andra mäktigas söner, som på något vis alltid kommer över de fetaste importmonopolen. Föga oväntat ingrep den palestinske riksåklagaren häromåret mot Watan ala watar. Men den palestinska Högsta Domstolen gick emellan och räddade programmet.

Arabvärldens mest älskade komiker, den egyptiske skådespelaren Adel Eman, har flera gånger släpats inför domstol för sin drift med radikala islamister.

Men Egypten är ett yttrandefrihetens mönsterland vid sidan av Saudiarabien, där noll-tolerans råder både ifråga om religions- och regimkritik.

Den saudiske aktivisten Raif Badawi, som hållits fängslad i två år, dömdes nyligen till tio års fängelse, två miljoner kronor i böter och offentlig piskning för sin liberala blogg, där han yrkat på religionsfrihet.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com “

DN 11 jan 2015:

“ Lega Nord till hårt angrepp mot islam

Efter terrordåden i Paris går det främlingsfientliga högerpartiet Lega Nord till hårt angrepp både mot islam och Italiens egen regering.

Rom.
– Islam är farlig och kan inte behandlas som andra religioner. I dess namn har vi nu miljontals människor omkring oss i världen, men även på vårt eget våningsplan, som är redo att skära halsen av oss och döda folk, sa Lega Nords parti-ledare Matteo Salvini när han talade i Milano på lördagen.

Salvini delade även ut flygblad med satirteckningar från Charlie Hebdo i ett kvarter i Milano, där stadens borgmästare har gett klartecken till att en ny moské skall byggas.

Lega Nords nye partiledare – Salvini valdes i december 2013 – har haft täta kontakter med Marine Le Pen och med Sverigedemokraterna. Partiet som i dag går framåt står betydligt mer till höger än under tidigare ledare.

Att Italiens premiärminister Matteo Renzi kommer att delta i dagens sorg- och solidaritetsmanifestation i Paris känns ynkligt, menar Matteo Salvini och refererar till den ökade invandringen. Under 2014 kom ungefär 150 000 båtflyktingar till Italien från Nordafrika.

– Renzis regering har främjat denna massinvandring som gör att precis vad som helst kan hända oss i morgon.

Matteo Salvini distanserar sig dock på en punkt från Le Pen. Lega Nord vill inte ha dödsstraff för den som utför terrorattentat, utan livstids fängelse och straffarbete.

Peter Loewe loewe@tin.it”

DN 11 jan 2015:

“ Boko Haram befaras ha dödat 2 000 i gränsstad

Islamistgruppen Boko Haram kan de senaste dagarna ha mördat så många som 2 000 människor i attacker mot gränsstaden Baga i Nigeria. Våldsamheterna beskrivs som de värsta hittills – samtidigt som Boko Haram tycks vara på väg att etablera ett territorielt sammanhållet ”kalifat” i området.

Hundratals kroppar låg i går spridda i skogsområdena runt staden Baga i nordöstra Nigeria. Vittnen berättar om skräckinjagande scener, ett massmord så omfattande att de tappat räkningen på antalet offer.

– Terroristernas människoslakt i Baga är enorm. Ingen har kunnat ta hand om de döda – nej, inte ens de allvarligt skadade, som kan vara döda nu, säger Muhammad Abba Gava, en talesman för de ”självförsvarsgrupper” som armén utrustat i området, till nyhetsbyrån AP.

Den 3 januari inledde Boko Haram ett angrepp mot militärförläggningen i Baga, som ligger vid stranden till Tchadsjön, nära gränsen till Kamerun, Tchad och Niger. Striderna pågick ännu i fredags och Boko Haram-krigare uppges ha massakrerat civila och satt mängder av hus i brand.

I ett uttalande skriver Amnesty International att attacken kan vara Boko Harams dödligaste hittills: ”Om de rapporter är korrekta som vi

fått om att staden i praktiken jämnats med marken och att upp till 2 000 civila dödats, är det en mycket oroande upptrappning av våldet.”

Boko Haram har de senaste månaderna kopplat grepp om Nigerias nordöstra gränsområden, något som är i linje med rörelsens mål att upprätta ett kalifat, en islamisk stat. Men offren för dess fanatism är inte bara regionens kristna, utan även dess muslimer.

När kalifatet utropades formellt den 24 augusti förra året åtföljdes det bland annat av en video där ett hundratal civila – varav många muslimer – massakrerades för att de varit ”otrogna”.

Boko Haram har sedan fortsatt med sina räder, bankrån, kidnappningar och bombattentat. Men till skillnad från tidigare har rörelsen även etablerat territoriell kontroll över vissa samhällen och vägar.

Våldsvågen fortsatte i går, då en bomb exploderade på en marknad i gränsprovinsen Bornos centralort Maidiguri. Minst 16 människor dödades och 20 skadades i attentatet.

Erik De La Reguera erik@delareguera.se “

DN 12 jan 2015:

“ Place de la République, söndagen den 11 januari 2015

Paris. Det fanns glädje och ömhet i luften kring Place de la République, trots dagens allvar. Doften av grillad korv fanns där i solskenet, liksom massiva rader av kravallutrustad polis.

Söndagens manifestation var något helt annorlunda än vad Place de la République hade sett på länge. Ingen krävde något, ingen hötte med näven mot makten, mot regeringen, mot EU eller mot arbets-givarna. Poliserna vid Place de la République gav artigt tips om de bästa genvägarna hit och dit.

Folk tryckte ihop sig och hjälpte varandra passera, även när antalet människor på boulevarderna gick över miljonstrecket, enligt polisen.

Många försökte hålla Charlie Hebdos speciella satirstämning levande i folkhavet:

”Vad ska man med tusen oskulder till när man inte har några ballar”, läser en jihadist på en skämtteckning som en liten grupp håller upp. Vid sidan av dem marscherar 34-åriga Julie Pellet. ”Alla näckar för Charlie”, har hon skrivit på sitt plakat.

– Jag är lika gammal som de som begick terrorattackerna. Men jag har gått i skola och fått värderingar. Något har gått riktigt fel och det är ett

kollektivt misstag, även om det inte ursäktar på något sätt vad de har gjort, säger Julie Pellet, 34 år.

Runt omkring oss marscherar en hel värld, lugnt och värdigt. På torget fladdrar flaggor från Norge, Ukraina, Turkiet, Sydafrika och Kanada.

Denna söndag är Charlie kurd, djurvän, jude, polis, arab och frimurare. Miljoner marscherar rakt in i historieböckerna, anser många:

– Jag är invandrare och Charlie. Det här vill jag att mina döttrar ska minnas, säger Sami Chariffou som kommit med sin fru, Souibira och deras tio och sex år gamla döttrar, Tamaya och Maliza.

– Det här är historia, säger studenten Odélia Bouchoucha som rest in från en kranskommun till Paris med pojkvännen Andrew Petey.

På tredje våningen ovanför boulevarden håller Anne-Claire Davy, öppet hus för nyfikna som vill se folkmassan ovanifrån.

– Det här är definitivt fler människor än 2002 då folk demonstrerade mot att Le Pen kommit till final i presidentvalet. I dag är alla ute, både från vänstern och högern, säger hon och lägger till:

– Jag hoppas att den här stämningen kommer att leva kvar.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com “

DN 12 jan 2015:

“ Folkrörelsen riskerar att kramas ihjäl

Historiens vingslag svepte över den gigantiska folk-massan på Paris boulevarder, trettio år efter ”Rör inte min kompis”-rörelsen.

Analys

Jag är Charlie”-rörelsen är annorlunda, ett barn av sin tid. Men den riskerar att gå samma öde till mötes som 1980-talets antirasistiska folk-rörelse – att kramas ihjäl. I dag är det pennor och svartvita dekaler som ställs mot islamister och terroristers svartvita flaggor och automatkarbiner i avlägsna krig.

Rörelsen är massiv, folklig och global.

Egentligen är den allt som den lilla satirtidningen Charlie Hebdo inte är.

– De ringde i klockorna i Notre Dame-katedralen för Charlie! Det är inte klokt, utbrast Gérard Biard, chefredaktör för den åderlåtna Charlie Hebdo, i tidningen Le Monde.

Han, chefredaktör för en av landets mest respektlösa, anti-kyrkliga och anti-auktoritära organ, kunde bara konstatera att Charlie Hebdo i går hade blivit mainstream. Charlie har blivit ett slagord som (nästan) alla som värnar om yttrandefrihet kan känna igen sig i.

Gérard Biard undrade nog om hans mördade kolleger inte fick sig ett gott skratt i graven.

Men det får han acceptera. Precis som att en människa kan bli någonting större än sin egen person är Charlie Hebdo inte längre bara en bitsk och ibland lite plump satirtidning. Charlie Hebdo är #JesuisCharlie.

Det var ett femtiotal av världens ledare snabba att förstå på söndagen när de slöt upp för en gemensam och symbolstark promenad på ett hundratal meter vid Place de la République mitt i Paris.

President François Hollande var för en vecka sedan en bespottad och förlöjligad statschef som drogs med rekordlåga opinionssiffror. I går gjorde han vad ingen fransk president har gjort sedan 1980--talet då president François Mitterrand demonstrerade i ”Rör inte min kompis”-tåget. För fransmännen är parallellen tydlig. Det är inte säkert att Hollande får igen detta i positiva opinionssiffror.

Än en gång kan statsmakten krama ihjäl en folkrörelse, liksom ”Rör inte min kompis” kramades ihjäl av socialistpartiet på 1980-talet.

Fransmännen kommer att raljera över Hollande för gårdagens manifestation. Man kan slå vad om att de som kommer att förlöjliga honom mest av alla är Charlie Hebdos tecknare i sitt kommande nummer på onsdag.

Samtidigt gjorde François Hollande vad fransmännen förväntade sig av presidenten: att hålla de franska upplysningsidealens fackla högt i en värld av mörker.

Magnus Falkehedmagnus@falkehed.com

Fakta. Fler manifestationer

Moskva. Ett 80-tal personer samlades utanför Frankrikes ambassad i Moskva på söndagen för att uttrycka sin sympati för terrorns offer i Paris.

”Vi är oroliga för att något liknande kan hända här”, sa en av deltagarna till radiostationen Echo Moskvy. Även vid franska konsulatet i S:t Petersburg hölls en mindre manifestation.

Rom.

I Italien hölls inga manifestationer för att hylla offren i Paris. Men i derbyt mellan Roma och Lazio så hade Lazios spelare valt att före matchstart bära tröjor med texten ”Je suis Charlie”.

Jerusalem. Jerusalems borgmästare Nir Barkat ledde en ceremoni med flera hundra deltagare, varav många var franska invandrare. Många deltagare höll upp plakat med texten ”Israel är Charlie”. Samtidigt ägde en manifestation rum i Ramallah, där omkring 200 palestinier visade sitt stöd för yttrandefrihet.

Sydney. Fler än 500 personer samlades på Martin Place i Sydney, där en beväpnad man tog 18 människor som gisslan för en månad sedan. ”Vi måste stå enade”, sade Frankrikes ambassadör i Australien till åhörarna. “

DN 12 jan 2015:

“ Mördaren anger hämnd som motiv

I en video som publicerats på nätet säger en av de dödade terroristerna att han agerat för att hämnas Frankrikes flygbombningar mot Islamiska staten (IS) i Irak. Det är oklart vem som redigerat och lagt ut videon – men i Frankrike intensifieras nu jakten på misstänkta.

– Vi slår tillbaka mot er för det ni gjort mot kalifatet under lång tid, det ni gjort mot den Islamiska staten.

Det säger den nu döde attentatsmannen Amedy Coulibaly i den video som lades ut av en okänd användare på sajten Daily Motion på söndagen.

Framför ett vitt skynke med Islamiska statens logotyp svär Coulibaly trohet till IS ledare Abu Bakr al-Baghdadi och bekräftar att han samarbetade med de båda dödade bröderna Saïd och Chérif Kouachi.

– Vi gör en del tillsammans, och en del på var sitt håll, för att få större effekt, säger han.

Det är ett komplicerat pussel som utredarna i Frankrike och andra länder nu har att lägga, där informella band och individuella motiv kan visa sig viktigare än formella namn på organisationer.

Bröderna Kouachi hävdade före sin död att de agerat på order från al-Qaida i Jemen, men i går sade USA:s justitieminister Eric Holder att det än så länge inte finns någon trovärdig information om att så faktiskt skulle ha varit fallet.

Efter ett ministermöte i Paris i går släpptes ett gemensamt uttalande från ministrar från elva EU-länder samt USA. I uttalandet betonades nationernas ”beslutsamhet att gemensamt bekämpa terrorism”, skriver AFP.

En av de individer som är intressantast för utredarna är Amedy Coulibalys fru, den 26-åriga Hayat Boumeddiene. Enligt källor inom den turkiska säkerhetstjänsten ska hon ha anlänt med flyg till Istanbul den 2 januari, varpå hon rest till gränsen mot Syrien och sedan ”försvunnit”.

Fem personer släpptes i går av fransk polis, varav flera anhöriga till attentatsmännen.

Natten till söndagen utsattes en tysk tidning som publicerat Charlie Hebdos satirteckningar för ett försök till brandattentat. Den belgiska tidningen Le Soir tvingades senare utrymma sina lokaler efter ett bombhot.

Erik De La Reguera erik@delareguera.se “

DN 12 jan 2015:

“ Kubaner tvingas köa för dyr uppkoppling

Mariel Gomez hänger utanför det nyrenoverade lyxhotellet Capri i Havanna och söker efter signalen till hotellets trådlösa internet. Det är bara på turisthotellen som medborgarna på Kuba kan få tillgång till internet – men en timmes surfande kostar en halv månadslön.

Havanna/Santiago de Cuba.
I handen har Mariel Gomez ett kort hon köpt av det statliga televerket med en kod som ger rätt till en timmes surfande på internet.

Det värsta är, menar hon, att regimen satt priset så högt att endast en promille av befolkningen har råd att köpa internetkorten. En timmes surfande kostar 35 kronor. Det är en halv månadslön för de flesta kubaner.

– Jag fattar inte varför det ska vara så dyrt. Vi lever i en kommunistisk stat där det borde vara gratis, säger Mariel Gomez.

Allt informationsflöde i enpartistaten Kuba är styrt av regimen och det finns ingen pressfrihet eller yttrande-frihet. Svårigheten att få tag på internet beror på att regimen inte vill att befolkningen ska få tillgång till information från omvärlden, och att motstånd mot regimen inte ska kunna mobiliseras via sociala medier.

Men i det avtal om lättnader i relationerna som landets ledare Raúl Castro tecknade med USA:s president Barack Obama i slutet av förra året ingår en överenskommelse om att Kuba ska öppna för mer internet. I dag är landet ett av de minst uppkopplade i världen. Det är förbjudet för vanliga medborgare att ha tillgång till internet i hemmen; ett av få undantag är läkare som fått tillstånd för att hålla kontakten med sina kolleger via mejl.

I kön till det statliga televerket Etecsa, som drivs av militären, står en kille med moderna hörlurar och pillar på en helt ny smart mobil. Han fick den i julklapp av sin moster som bor i Miami. Nu väntar han i den långa kön till telekontoret för att köpa ett internetkort.

– Nästan alla pengar jag tjänar går åt till att hålla kontakten med släktingarna i Miami via mejl och Facebook. Det är inte mycket man hinner med på en timme, säger Carlos Ferrer, 21, bartender på ett av lyxhotellen i Havanna.

I mellandagarna presenterade regimen en plan för hur den ska fullfölja överenskommelsen med USA och öppna för mer internet på ön. Tanken är att televerket ska installera trådlöst internet på sina 154 kontor i landet där befolkningen ska kunna koppla upp sig för 35 kronor i timmen. Många menar att satsningen inte är tillräcklig eftersom 154 wifi-platser för elva miljoner invånare inte är mycket.

I Santiago de Cuba, som är Kubas andra största stad med en miljon invånare, finns det hittills endast en plats med trådlöst internet. Det är i foajén till Hotel Mélia i utkanten av centrum där de rikaste utländska turisterna bor. I sofforna trängs europeiska turister med den nya kubanska överklassen, som antingen har föräldrar i partitoppen eller arbetar inom turistnäringen och som har tillgång till turistvalutan CUC, vilken är lika mycket värd som en dollar.

– Jag betalar 12 dollar för två timmars surfande och ändå är uppkopplingen väldigt, väldigt långsam. Att ladda upp ett foto på Facebook tar minst tio minuter, säger Yanet Díaz.

Hon arbetar i turistbranschen och menar att det inte enbart är regimens rädsla för sociala medier som gör att det inte finns mer tillgång till internet.

– Regimen består av ett gäng gamla farbröder som föddes på 1930-talet eller tidigare. De har ingen aning om vad internet egentligen är. De använder fortfarande skrivmaskin och skickar brev till varandra. För dem står tiden stilla, säger Yanet Díaz.

Ett av få ställen där det går att reparera sin mobiltelefon.

Henrik Brandão Jönsson riojonsson@gmail.com

Fakta. Mobiltelefoni på Kuba

Mobiltelefoni är under-utvecklat på Kuba. Knappt en fjärdedel av befolkningen har tillgång till mobiltelefon och endast ett fåtal har moderna mobiler.

De flesta tillhör den första generationens mobiltelefoner som det endast går att ringa eller skicka meddelande med.

Efter avtalet i slutet av 2014 om en normalisering av relationerna med USA, har regimen lovat att 800 000 nya mobil-telefonnummer ska göras tillgängliga under året.

Dn “

DN 13 jan 2015:

“ Förorten hoppas på krafttag

I Parisförorten Gentilly hittade fransk polis terroristen Amedy Coulibalys vapengömma. DN åkte dit och frågade invånarna vilka förändringar de hoppas på i Frankrike.

DN i Paris.
Det är ett litet, oansenligt hus på en ganska lugn förortsgata. Här hyrde Amedy Coulibaly, mannen som sköt ned fyra personer i en kosherbutik innan han själv dog i ett utbrytningsförsök mot polisen, en liten tvårummare. Några timmar innan miljoner fransmän gick ut på gatorna för att demonstrera sin avsky mot hans dåd hittade polisen vid ett nedslag här fyra pistoler, en revolver, ammunition, blåljus, en så kallad skottsäker väst och dynamitgubbar. Där fanns också en koran.

– Det är skrämmande att inse att en sådan man har bott i kvarteret, säger Claude Alboy. Han demonstrerade inte i helgen för Charlie.

Det gjorde ingen som DN träffar i den här förorten. Men i likhet med miljoner fransmän hoppas ändå Claude Alboy att regeringen nu tar tag i en rad problem.

– Ja, som med gränser och kontroll. Jag är med i en skytteklubb, men om ni visste alla regler vi måste följa, samtidigt som en sådan här terrorist kan ha hur många insmugglade vapen som helst, säger Claude Alboy. Han säger att han inte vill gå ur EU, men att något måste göras vid gränsen.

– Man måste ju också kunna hålla koll på folks pengaflöde och levnadsnivå, säger han.

Även Frédérique Coulomb efterlyser mer övervakning:

– Vi måste ha fler poliser och kameror.

Allt handlar inte om kontroll, menar kläddesignern Achille Folly. Söndagens demonstration för yttrandefrihet var nog bra säger han:

– Men folk måste ändra sin mentalitet. I morgon riskerar mycket av allt det där de demonstrerade för vara bortglömt. Dessutom stör det mig att olika saker ges olika betydelse. Den här gången var det vita, välutbildade människor i Paris som dödades. Boko Haram har dödat tusentals svarta i Nigeria. Det demonstrerar ingen för, säger han.

Achille Folly tycker att den så kal-lade humoristen Dieudonné M'bala M'bala är ett sådant motexempel på Charlie Hebdo. Dieudonné har dömts flera gånger för bland annat antisemitism och hatbrott.

– Alla pratar om yttrandefrihet för den ene, men inte för den andre, säger Folly.

Han får medhåll av studenten Ornelia. Hon vill inte säga sitt efternamn men även hon tycker att det inte är riktigt rättvist mot Dieudonné att inte även han hyllas om nu Charlie Hebdo hyllas.

Antisemitismen i Paris södra förorter är något som oroar en annan dam vi möter. Men hon vågar varken vara med på bild eller med namn.

– Min dotter är historielärarinna i ett gymnasium, lite längre söderut. Där fanns det flera elever som vägrade respektera en tyst minut för terroroffren. Rektorn ville inte ta tag i saken och försökte bortförklara det som dumheter från barn. Sådan undfallenhet måste det bli slut med, säger damen.

Hon får medhåll av Frankrikes utbildningsminister, Najat Vallaud-Belkacem. Ministern satt i måndags i krismöte med lärarfack och föräldra-föreningar för att se över hur skolan bättre ska tackla intolerans liksom diskussioner kring hädelse och satir.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com

25 procent av fransmännen stöder president François Hollande, enligt en opinionsundersökning från förra veckan. Det betyder att presidentens popularitet ökat med fyra procent sedan den förra mätningen.

Fakta.

Polisen ska backas upp av 10 000 militärer

Säkerhetsåtgärder som har beslutats eller diskuteras av den franska regeringen efter terrorattentaten:

Den franska, militära närvaron ska stärkas utomlands. Ett hangarfartyg ska skickas till Indiska Oceanen för att kunna bomba terroristpositioner i Irak.

Frankrike vill också få igenom möjlighet i FN att slå till mot terrorister i södra Libyen.

I Frankrike skall polisen få uppbackning av 10 000 militärer, främst till patrullering och skydd av känsliga byggnader.

Skolprogram ska ses över för att fokusera på frågor om tolerans och yttrandefrihet.

Fångar som bedöms ha farlig terrorprofil ska kunna isoleras från andra fångar, för att undvika att de skaffar lärlingar. "

DN 13 jan 2015:

“ Hackerattack mot militärens twitterkonto

Konton för sociala medier tillhörande USA:s centralkommando hackades på måndagen av personer som påstod sig tillhöra Islamiska staten.

Washington.
I likhet med många amerikanska myndigheter är landets centralkommando aktivt inom sociala -medier. På måndagen hackades dess twitter- och youtubekonton av islamister som påstod sig representera den Islamiska staten. Ett meddelande löd: ”Amerikanska soldater, se upp, vi kommer tillbaka. ISIS.”, ett annat att ”I den store Allahs namn fortsätter cyberkalifatet sin cyberjihad”. På Youtube publicerades en banner med reklam för islamisterna.

Centralkommandot är USA:s högsta militärkommando, förenar flera försvarsgrenar och styrs av en militär-befälhavare som lyder direkt under försvarsministern. Det har ansvar för att försvara USA:s säkerhetspolitiska intressen bland annat i Mellanöstern, och är också den enhet som har styrt USA:s flyganfall mot IS i Irak och Syrien.

Inga hemligstämplade dokument ska ha hackats, men angreppet bekräftades av försvaret, som dock vid denna upplagas pressläggning inte ytterligare ville kommentera det inträffade. Josh Earnest, Vita Husets pressekreterare, betonade dock skillnaderna mellan ett större dataintrång och övertagande av ett enkelt twitterkonto.

Huruvida den verkligen utförts av IS eller av någon annan i terrororganisationens namn, var inte klart. Twitterkontot stängdes av kort efter det inträffade; det första hackerinlägget publicerades klockan halv ett, kontot var avstängt 40 minuter senare.

Hackerattacken är hur som helst pinsam för Pentagon och visar tydligt att kampen mot IS förs på många nivåer och att organisationen har stor teknologisk kapacitet. Det är inte längesedan en annan hackerskandal drabbade USA, när produktionsbolaget Sony Pictures utsattes av en attack som USA anklagade Nordkorea för att stå bakom.

Måndagens händelse kom kort innan president Barack Obama förberedde sig för ett tal om kommande lagförslag kring cybersäkerhet, en fråga han också väntas ta upp i nästa veckas stora tal till nationen.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se”

DN 14 jan 2015:

“Det går att stoppa mördarna

Boko Haram är en ond lukt från helvetet. Nigeria har både resurser och kraft att bekämpa terrorismen. Det är viljan som fattas.

Långsamt har information om massakern i Nigeria sipprat ut. Kanske har så många som 2 000 människor skjutits och bränts till döds i och omkring den nordöstra staden Baga. Slakten är terroristerna i Boko Harams hittills allra blodigaste illdåd. Det är inga dagsfärska nyheter. Sannolikt inträffade massakern redan för två veckor sedan, men det var först förra veckan som ryktet nådde omvärlden.

Boko Haram är som en ond lukt uppstigen direkt från helvetet. Den obekymrade grymheten i kombination med dödsdyrkande islamism placerar dem i samma kategori som talibaner och IS. Skolor och kulturskatter förstörs, barn kidnappas, hus, kyrkor och hela byar bränns ner och civilbefolkningen massakreras. Kristna är givna måltavlor, men även muslimer faller offer för våldet. Målet sägs vara ett kalifat helt genomsyrat av sharia.

Det får vara hur det vill med de där tröttsamma kalifatdrömmarna – Boko Haram slåss för att de kan och för att ingen stoppar dem.

Det är förbryllande. Nigeria är inte Afghanistan eller Irak. Afrikas största ekonomi är inte en stat i sönderfall.

Efter frigörelsen från britterna 1960 följde några årtionden av militärregimer. Men sedan 1990-talet har ett slags demokrati kunnat skönjas. Sittande president såg till att valmyndigheterna reformerades innan förra valet 2011. De flesta betraktar det valet som relativt rättvist.

Konflikterna mellan de olika folkgrupperna och missnöjet med centralmakten har hållits någorlunda under kontroll genom maktdelning och genom att fler och fler regioner fått bilda egna delstater med visst mått av självstyre. Nyligen framhölls Nigeria som ett föredöme i effektiv ebolabekämpning. Oljan har gjort staten rik och stora resurser läggs på säkerheten i landet.

Varför kan inte ett sådant land kväsa plågoandarna i norr? Kan och kan. Det handlar inte så mycket om förmåga som om vilja och beslutsamhet.

Nigeria är ett rikt land med enorm fattigdom. Klyftan mellan den snorrika eliten och den fattiga majoriteten växer. Partipolitiken är kliniskt ren från ideologi, den är bara ett kluster av maktallianser. Korruptionen är svindlande och merparten av intäkterna från oljan hamnar i fickorna på statens män och kvinnor. Terrorbekämpningen sköts således med vänsterhanden.

I våras publicerade DN Kultur en artikel skriven av den världskända författaren Chimamanda Ngozi Adichie. Hon uttryckte sin frustration över det politiska ledarskapets handfallenhet, en frustration som sannolikt delades av miljontals nigerianer, och säkert ännu mer efter den senaste massakern.

Adichie önskar sig en president som är besjälad av uppgiften att skapa säkerhet i Nigeria, en som visar att varje medborgares liv är värdefullt i den nigerianska statens ögon.

President Jonathan var snabb med att uttrycka deltagande med offren

för terrorn i Paris, men han iddes inte kommentera massmordet på tusentals nigerianska medborgare. Fullt upptagen som han är med sin egen valkampanj. Ingenting tyder på att han uppfyller något av det som Chimamanda Ngozi Adichie efterlyser.

”Jag vill att presidenten skall vara förtvivlad och arg över att så många mördats; att han skall ligga sömnlös och grubbla på vad mer som kan göras, stödja och utrusta armén och polisen men också understryka nödvändigheten av mänsklighet trots terrorn. Jag vill att presidenten skall bli lika rasande på soldater som begår mord, på poliser som misshandlar bomboffer och sörjande. Jag vill att presidenten skall sluta göra lama, senkomna uttalanden via regeringstjänstemän.”

Förra årets kidnappning av flera hundra flickor fick stor internationell uppmärksamhet. Men den resulterade också i en, för Nigeria, ovanligt stor och samlad folklig reaktion. Via sociala medier och återkommande demonstrationer förenades stora delar av befolkningen, även medlemmar ur den politiska och sociala eliten, i raseri över Boko Harams framfart. Det är det trycket som måste hållas vid liv, uppmuntras och intensifieras.

President Goodluck Jonathan tycks vara en ganska hygglig person, men fåfäng. Han vill gärna framhålla att Boko Haram är en del av den internationella terrorismen, en olycka som bara råkat drabba just honom och hans stackars land. Därför måste han, och hans eventuella efterträdare senare i år, påminnas om att Nigeria äger lösningen på problemet. Politikerna kan ge militären det ledarskap, den moral och de resurser som behövs. Alla, från världens mäktiga ledare till minsta twittrare, kan hjälpa till att påminna honom.

Befolkningen i nordöstra Nigeria borde kunna befrias från denna helvetets terror.
Susanna Birgersson susanna.birgersson@dn.se “

DN 14 jan 2015:

“I dag väntar rusning efter Charlie Hebdo

I dag ligger tre miljoner exemplar av den terrordrabbade satirtidningen Charlie Hebdo ute i franska tidningskiosker. Upprördheten över attentaten har fått efterfrågan att rusa i höjden. – Jag ritade rubriken på förstasidan och grät, berättade tecknaren Renald Luzier, känd under signaturen Luz.

DN i Paris.
Satirtecknaren var fortfarande märkt av chocken att ha kommit för sent till förra veckans redaktionsmöte och finna sina kolleger i ett blodbad. Det satte sin prägel på arbetet med tidningen, berättade tecknaren vid en överfull presskonferens på tidningen Libérations åttonde våning med utsikt över Paris.

Luz var rödögd och gjorde flera pauser när han letade efter orden för att beskriva hur de överlevande på redaktionen hade arbetat med det nya numret trots att tio medarbetare dog i terrorattacken och flera skadades allvarligt.

– Riss har tecknat med sin vänstra arm. Han har varit helt otrolig, sa Luz om sin skadade kollega Laurent Sourisseau med signaturen Riss.

Själv hade Renald Luzier fått en fix bild på hjärnan, berättade han. Hans första behov var att ”teckna av sig” bilder från mordscenen.

– Rumpor. Jag har alltid ritat rumpor och när jag i onsdags kom in på redaktionen såg jag genom en öppen dörr mina kollegers rumpor på marken. Det var flera rumpor som jag kände igen. Mustafa korrektur-

läsaren låg där med rumpan i vädret, berättade Luz med hänvisning till den mördade tvåbarnspappan, Mustafa Ourrad.

Det blev en teckning där hans halvnakna kollega lyfter ett blodigt finger och skriver ”Pressfrihet, mitt arsle” (”mon cul”), sa Luz. Just den teckningen är inte med i den tidning som kommer ut i dag. Däremot finns det många andra i samma anda. På en teckning ser man de två svartklädda terroristerna Chérif och Saïd Kaouchi i en blodpöl i ett tryckeri med texten: ”Efter besöket på tidningen, döden i tryckeriet.” ”Jag är rädd att vi framstår som alldeles för intellektuella”, säger den ena terroristen till den andre.

Det fanns samtidigt en stillsam och värdig sorgsenhet över presskonferensen på tisdagen. Omslagets rubrik på temat förlåtelse vilade som ett moln i rummet:

– De måste också ha tecknat när de var barn, men förlorat sitt sinne för humor när de växte upp. De tappade bort sin förmåga att se på världen med distans, sa Luz om terroristerna.

Dagens upplaga av Charlie Hebdo trycks i tre miljoner exemplar i Frankrike. Den ska översättas till engelska, spanska, arabiska, italienska och turkiska. I Turkiet ska en pappersutgåva delas ut tillsammans med tidningen Hürriyet. Efterfrågan i Frankrike är gigantisk efter helgens manifestationer mot våld och terror och för yttrandefrihet.

– Jag har vänner i Texas som bett mig köpa ett par exemplar åt dem, sa pensionären Odile Vacher till DN när hon just bett en tidningshandlare i centrala Paris att lägga undan några exemplar till henne. Det kunde inte tidningshandlaren Pascal Villeval utlova.

– Jag har fått över femhundra liknande förfrågningar på två dagar. Det kommer att bli kaos när jag får leveransen, sa han och gjorde en uppgiven gest. Vissa kunder har försökt muta honom med att betala det femdubbla lösnummerpriset för ett exemplar. Ovanför tidningshandlaren hängde en liten, svartvit skylt: ”Je suis Charlie”.

Pascal Villeval berättade att han ljugit till många kunder och sagt att tidningen kommer att levereras under dagen på onsdagen. Annars fruktar han att det blir kaos klockan sju när han öppnar kiosken vid rue de Rivoli. Rädslan för kaos gör att flera av hans kolleger inte kommer att hålla sina tidningsstånd öppna på onsdagen, säger han.

– Sedan har jag hört om en del kolleger som är rädda för bråk med folk som känner sig stötta av en Muhammedteckning. Jag väger 102 kilo och bryr mig inte om det kostar mig en örfil från en sur kund, sa - Pascal Villeval.

Ingen kioskhandlare tjänar ett öre på rekordförsäljningen. Hela distributionskedjan arbetar ideellt och alla inkomster går oavkortat till Charlie Hebdos långsiktiga överlevnad.

– För en månad sedan skulle jag i bästa fall ha sålt fem sex exemplar av Charlie Hebdo, sa Pascal Villeval.

Nu tyder mycket på att terroristerna och mördarna är på god väg att ha säkrat tidningens överlevnad. Att köpa tidningen har blivit en markering för frihet, sa många parisare som DN mötte i går.

– Jag köpte ett exemplar för första gången förra veckan, sa brevbäraren George Flereau.

– Nu har jag bestämt mig för att abonnera på tidningen. Det är alldeles för viktigt med pressfrihet för att inte göra något som med-borgare, sa hon.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com

Fakta.

Så vill fem EU-länder bekämpa terrorismen

Storbritannien: Dra in passen

Regeringen föreslår skärpta terrorlagar och vill att personer som misstänks för att ha krigat för Islamiska staten ska kunna få passen indragna i två år. Regeringen vill även att flygbolag lämnar mer information om passagerare till säkerhetstjänsten, att universiteten har en anti-extremism-policy och att internetleverantörer lagrar mer information om kunderna.

Förslagen har kritiserats för brister i rättssäkerhet och för att strida mot grundläggande mänskliga rättigheter.

Tyskland: Nya anti-terrorlagar
Den tyska regeringen ska före månadens slut lägga fram nya anti-terrorlagar, som dock planerats sedan tidigt i höstas. Misstänkta islamister ska förhindras att resa utomlands genom att de inte bara fråntas sina pass utan också sina id-kort som ersätts med en särskild legitimationshandling. Dessutom skärps straffen för den som stöder terroristiska organisationer och det ska kunna bli straffbart att resa till länder där det finns träningsläger för terrorister. Redan i dag är det straffbart att uppehålla sig i sådana läger.

Ungern: Begränsa invandringen
Den nationalkonservative ungerske premiärministern Viktor Orbán deltog i stats- och regeringschefernas gemensamma Parismanifestation i söndags. Hans slutsats efter attentaten är att Europa måste begränsa invandringen. ”Ungern måste förbli vad Ungern är”, sade Orbán i samband med sitt besök och han vill inte ha någon stor minoritet i sitt land med avvikande kulturella mönster. Orbán har dock gett sin gruppledare i parlamentet i uppdrag att åstadkomma en aktionsplan till skydd för Ungern.

Danmark: Intelligent övervakning
Terroristernas verksamhet är internationell, därför måste svaren också vara det, menar den danska justitieministern Mette Frederiksen. Hon pratar om mer informationsutbyte mellan EU:s länder, och vill också ha ”intelligent övervakning” vid gränsövergångar. När Jyllands-Posten 2005 publicerade Mohammedkarikatyrerna ledde det till protester och att danska flaggor brändes i muslimska länder. Nu har flera danska tidningar publicerat teckningar från Charlie Hebdo, men Jyllands-Posten har avstått.

Sverige: Register på EU-nivå
Inom EU har ett utbyte av uppgifter mellan länderna om flygpassagerare diskuterats länge utan att något beslut fattats. Terrorattackerna i Paris har blåst liv i debatten – och Sverige tillhör länderna som vill ha ett utbyte. Nu finns nationella register, men det borde för effektivitetens skull även finnas på EU-nivå, menar förespråkarna. Statsminister Stefan Löfven har sagt att säkerheten kan behöva skärpas i Sverige, men att några sådana förslag inte är klara. “

DN 14 jan 2015:

“Presidentval i skuggan av Boko Harams terror

Den nigerianska terrorgruppen Boko Haram har tagit grymheten till nya nivåer med helgens terrordåd då en flicka i tioårsåldern användes som självmordsbombare. En månad återstår till presidentvalet men i de värst drabbade områdena lär medborgarna inte kunna rösta.

Nairobi.
Omvärlden chockades förra året när fler än 200 flickor kidnappades från en skola i staden Chibok i nordöstra Nigeria. Ännu har flickorna inte återfunnits men Boko Haram, som låg bakom dådet, väckte på nytt vrede då en självmordsbombare sprängde sig i luften på en marknad i staden Maiduguri.

Självmordsbombaren var en flicka i tioårsåldern.

– Det är en liten flicka. Kroppen är oigenkännlig men på ansiktet kan du se att det är en ung person. En ung, vacker flicka, säger en anonym sjukhusanställd till New York Times.

Enligt tidningen stoppades flickan i en säkerhetskontroll av medlemmar ur ett medborgargarde som stod för säkerheten på marknaden. Efter att hon gjort motstånd när de såg en utbuktning kring midjan exploderade sprängladdningen som krävde runt 20 människoliv.

Flera hundra människor dödades av samma terrorgrupp i en attack mot staden Baga i förra veckan. Nigerias regering tonar ned dådet och talar om 150 dödsoffer medan människorättsgruppen Amnesty hävdar att uppemot 2 000 personer kan ha dött.

Den brittiska tidningen The Telegraph skriver att Boko Haram nu kontrollerar en yta på runt 50 000 kvadratkilometer – ett territorium större än Danmark. Trots att 1,7 miljoner människor bor i området har regeringen inte gjort några större ansträngningar för att återta kontrollen.

Läget är med andra ord extremt allvarligt i norra Nigeria när en månad återstår till presidentvalet.

– Det är oroande att de här människorna som är mest drabbade av terrorn inte kommer att kunna rösta i valet. I Borno-delstaten är säkerheten på den nivån att militären deserterar och vägrar att arbeta och det går inte att garantera det minimum av säkerhet som krävs för att genomföra ett val, säger analytikern Gabriella Ingerstad vid Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, till DN.

Jämförelser har på senare tid gjorts mellan Islamiska staten, IS, och Boko Haram, två islamistiska organisationer som under det senaste året trappat upp sina terroraktioner.

Gabriella Ingerstad säger sig veta för lite om IS för att göra några jämförelser men konstaterar att Boko Haram tidigare varit intresserade av att få medialt genomslag.

IS har genom sina halshuggningar fått enorm uppmärksamhet och Boko Haram placerade sig i april i det globala nyhetsflödets centrum i och med kidnappningen av flickorna i Chibok.

– Grupper som dessa inspireras ofta av varandra och av andra organisationer när det gäller mediestrategier, säger Gabriella Ingerstad.

Även om Boko Haram inte nödvändigtvis har ökat sitt stöd genom de brutala dåden har de lyckats exponera president Goodluck Jonathans

oförmåga att hantera terrorn. Jonathan siktar den 15 februari på att bli omvald som president i Afrikas folkrikaste land.

Men missnöjet med hans regim är inte begränsat till de norra delarna av landet, där utmanaren Muhammadu Buhari har starkt stöd, utan förekommer över hela Nigeria.

Hur stor är risken för ytterligare våld i samband med valet?

– Nigeria har en historia av våldsamheter både inför och efter val och jag ser ingen anledning att tro att det skulle bli mindre våldsamt den här gången. I synnerhet som oppositionen är väldigt stark i år, säger Gabriella Ingerstad till DN.

Erik Esbjörnsson erikesbjornsson@gmail.com

Bakgrund. Boko Haram

Boko Haram är en grupp som sedan början av 2000-talet strävar efter att införa en strikt islamisk stat i norra Nigeria och förbjuda alla västerländska influenser.

På senare år har gruppen, under ledning av den mystiska ledaren Abubakar Shekau, trappat upp våldet avsevärt främst i de nordöstra delarna av landet där statsmakten saknar kontroll över sitt territorium.

Minst 200 skolflickor kidnappades förra året från en skola i staden Chibok vilket ledde till en global kampanj för att få dem fria. Ännu är deras öde inte känt.

Flera tusen personer har fallit offer för gruppens härjningar under det gångna året. “

DN 14 jan 2015:

“Absurt stöd från arabvärlden. Judar och muslimer utsätts varje dag

Terrordramat i Paris pågick fortfarande när en kommentator i Sveriges Radio varnade för effek-terna av morden på franska journalister på tidningen Charlie Hebdo. Det inträffade kan resultera i ökad ”islamofobi”, varnade han och efterlyste ”mer information om islam”. Därmed ändrades fokus från att bekämpa den våldsbenägna islamismen till att framställa muslimer som offer för det västerländska samhällets ”arrogans” (en ”arrogans” som ger författare rätten att skriva om Satans verser och tecknare att avbilda profeten).

Så är det alltför ofta när islam, islamismen och terrorism i islams namn förs på tal.

Om detta skrev för en tid sedan en grupp författare – bland dem - Salman Rushdie, Irshad Manji och Taslima Nasrin – i ett öppet brev i den franska tidningen Charlie Hebdo, vars redaktion nu fallit offer för den islamistiska terror som de häcklat.

De tog avstånd från användande av begreppet islamofobi, som de ansåg är missvisande. I stället för att ännu en gång komma dragande med ”information om ökad islamofobi” finns det ett annat slags information som de islamistiska terrordåden borde resultera i: ”demokratikunskap” – om vikten av att slå vakt om yttrandefrihet, även till priset av att ens egna religiösa övertygelser ifrågasätts och till och med kränks; om att religionsfrihet också är en frihet från religion; och om att ett sekulariserat samhälle skall re-spektera men inte vika sig för religionens krav om dessa strider mot det öppna samhällets normer.

Vi har på andra håll i Europa – främst i Frankrike – sett effekterna av en misslyckad integration, dålig utbildningsnivå och hög arbetslöshet. Det är ingen hemlighet att den överväldigande majoriteten av dem som brottas med dessa problem är muslimska invandrare med rötter i arabvärlden. Deras utanförskap i samhället, i kombination med fundamentalistisk propaganda som sprids på internet och i sociala medier, är en grogrund för religiös och politisk extremism.

Sveriges judar har en särskild anledning till oro för en sådan utveckling. En utredning om attityder bland arabiska och muslimska elever i Sverige, som för en tid sedan gjordes på uppdrag av Svenska kommittén mot antisemitism, gav en rad exempel på judefientliga stämningar i Göteborgs, Stockholms och Malmös förorter. Nalin Pekgul, förra ordföranden i Social-demokratiska kvinnoförbundet, liksom andra svenska muslimer som på nära håll sett utvecklingen, har uppmärksammat problemet. Även lärare i kommunala skolor har vittnat om antijudiska stämningar i invandrartäta områden där det ibland kan vara omöjligt för lärare att genomföra historieundervisning om Förintelsen eller religionslektioner då judendomen behandlas.

Till detta kommer resultaten av en rad undersökningar av Brottsförebyggande rådet och Forum för levande historia, som visar att i genomsnitt 39 procent av vuxna muslimer i Sverige hyser tydligt antisemitiska åsikter, jämfört med 5 procent för hela svenska befolkningen. En aktuell undersökning av Forum för levande historia visar att 18 procent av gymnasieelever uppvisar negativ inställning till judar; bland dem som anger islam som sin religion är siffran 55 procent. Denna överrepresentation kan till viss del förklaras av påverkan från den politiska kultur som dominerar i arabvärlden och muslimska länder, där antisemitism sprids i statskontrollerade medier och av religiösa auktoriteter.

Den respekt som muslimer – både i Sverige och i arabvärlden – har rätt att kräva av andra måste vara ömsesidig. Protesterna mot Muhammedteckningar eller mot satir skulle vara mera förståeliga om reaktionerna var lika starka mot den intolerans som råder i stora delar av den muslimska världen mot judar, kristna och andra grupper.

Det blir ännu mer absurt att länder som Saudiarabien och Egypten och organisationer som Hamas och Hizbollah – världsledande när det gäller att sprida grov antisemitism i karikatyrteckningar och tv-sändningar – uttalat stöd för protesterna i Paris. Dessutom samtidigt som man förföljer dem som kritiserar islam: samma dag som manifestationen ägde rum dömdes den saudiarabiske bloggaren Raif Badawi till tio års fängelse och ett tusen piskrapp för att ha kritiserat islam och krävt religionsfrihet.

Det finns också all anledning att ställa de muslimska reaktionerna på några Muhammedteckningar i europeiska tidningar (en tämligen sällsynt företeelse) mot den flodvåg, som pågått i årtionden, av grova antijudiska karikatyrer i de statskontrollerade dagstidningarna i större delen av den muslimska världen, där det är regel och inte undantag att i mosképrediknigar, skolböcker och tv-serier framställa judar som djur, djävulens inkarnation och ritualmördare.

Den majoritet av Europas muslimer som avvisar extrema tolkningar av Profetens lära gagnas inte av den typen av hatpropaganda som förr eller senare kommer att utmynna i blodig terror. Inte heller av grundlösa beskyllningar om ”islamofobi” som riktas mot dem som vill skilja islam från dess avart, den militanta islamismen. Det främs-ta offret för sammanblandningen mellan islamism och islam är muslimerna själva.

Jackie Jakubowski “

DN 15 jan 2015:

“Putin har sett ett väst i kris”

“För Rysslands president var finanskrisen ett bevis på att västvärlden är på nedgång. Bedömningen kan visa sig vara fel. Men det är något annat än att Putin skulle vara styrd av irrationella impulser.

President Putins politik gentemot sitt lands ”nära utland” och väst har blivit starkt missförstådd. Kremls politik utmålas som ett psykologiskt drama som kräver en djuplodning av den ryska själen för att bli begripligt. Resultatet är grova missuppfattningar om vad som drev Putin från en moderniserande, försonlig, rentav västvänlig hållning till aggressiv revisionism.

Två sådana felaktiga förklaringar till Rysslands utrikespolitik har lagts fram. Den första går ut på att politiken är ett logiskt svar på västs inringningsstrategi. Natos och EU:s utvidgning österut sägs vara en onödig provokation. Ingen mindre än George Kennan, mannen bakom USA:s ”containment”-strategi under det kalla kriget, motsatte sig Natos utbyggnad på 1990-talet just med hänvisning till detta.

Denna teori vilar på påståendet att väst vid tiden för Berlinmurens fall och Sovjetunionens upplösning hade lovat att Nato inte skulle utvidgas. På 25-årsdagen av murens fall beskyllde till och med Michail Gorbatjov väst för att inte ha hållit sitt löfte från 1989 utan ”utnyttjat Rysslands försvagning” på 1990-talet till att kräva ”ledarmonopol och världsdominans”, bland annat genom en utbyggnad av Nato.

Men väst har aldrig lovat att inte bygga ut Nato. Tvärtom lade USA våren 1990 fram ett kraftfullt argument för att ett återförenat Tyskland inte kunde ingå i två olika säkerhetssystem.

Viktigare är att Ryssland på 1990-talet inte invände mot att europeiska ekonomiska och säkerhetsmässiga strukturer expanderade in i vad som varit sovjetiska satelliter i Central- och Östeuropa eller ens i sovjetrepublikerna som nyss blivit självständiga. Annars skulle det nog inte ha tagit närmare 20 år innan Kreml slog tillbaka.

Den andra förklaringen till Putins nya linje är att han inte längre handlar rationellt och att Rysslands utrikes-politik bara är en förlängning av -fantasiföreställningarna hos en man som iscensätter diverse kuriösa stuntnummer. Men hur blev då en person som en gång såg ut att vara Rysslands modernaste och mest förtroende-ingivande härskare sedan tsar Alexander II – enligt George W Bush ”rejäl och pålitlig” – plötsligt galnare än Rasputin?

Låt oss i stället spåra kronologin i Rysslands utrikespolitiska förskjutning, som började med krisen i Georgien 2008. När Georgien, som lekt med tanken på medlemskap i Nato, tog till vapen mot separatister i Sydossetien, vars regering Kreml hade stött i över tio år, invaderade Ryssland i full skala för att skydda regionen. Ryssland stärkte också sin närvaro i separatistprovinsen -Abchazien. Före krisen utfärdades ryska pass till alla georgier som ville ha ett. Det var ett förebud om utplaceringen av ryska styrkor på Krim som motiverades med att ryska medborgare måste skyddas.

Retoriskt hade förskjutningen märkts redan tidigare. Vid säkerhetskonferensen i München 2007 underströk Putin att tillväxtekonomierna – Brasilien, Indien, Kina och Ryssland – kunde bli ett alternativ till vad som i hans ögon var en godtycklig unipolär världsordning. Många tolkade uttalandet som ett oroande tecken på hans osäkerhet eller irrationella tänkesätt.

Året därpå slog finanskrisen till och Putin ansåg sin profetia besannad: USA:s globala dominans var förbi för alltid.

Före krisen hade Ryssland gått med på den globala kapitalismens logik och erkänt att man måste samarbeta med multinationella företag om att

modernisera och diversifiera en ekonomi baserad på råvaror och energiproduktion. Men efter krisen fanns det inte lika mycket att tjäna på globala marknader, i varje fall inte makt. Rysslands bästa chans låg i att samarbeta med länder som också bedrev statskapitalism, särskilt Kina.

Putins tolkning av krisen bekräftades av den politiska utvecklingen i USA och Europa. USA valde en president som ville reducera landets globala engagemang. När den arabiska vårens revolutioner bröt ut reagerade USA svagt och otydligt och svängde mellan demokrativänlig retorik och stöd för antiislamistiska envåldshärskare. Därmed kunde Putin framställa sig, särskilt i Syrien, som en trovärdig företrädare för geopolitisk pragmatism.

Skuldkrisen gav Kreml ytterligare ammunition. Europas samlade statsskulder och budgetunderskott är mycket mindre än USA:s eller Japans och därför borde EU ha kunnat undvika polarisering och förlamning, lydde resonemanget.

Putins förvissning om att väst föll sönder i den ekonomiska krisen stämmer med det sovjetiska geopolitiska tänkandet, som var strikt rationellt. Den stora depressionen övertygade Stalin om att olika kapitalistiska fraktioner skulle gå i krig. 1938–1939 såg den nazistiska aggressionen ut att bestyrka hans analys. Men Stalins förutsägelser slog slint efter Hitlers nederlag: det blev ingen kollision mellan USA och Storbritannien.

Medan västs politiker och ekonomiska beslutsfattare försökte avvärja den stora depressionen 2.0 arbetade Putin redan enligt tron att den var inne. Att hantera den geopolitiska oreda som nu följer blir ännu svårare för väst än att reparera dess sargade ekonomier.

Harold James professor i historia och internationella relationer vid Princetonuniversitetet.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN 15 jan 2015:

“Så slår oljekrisen mot ryssarna

När oljepriset når nya bottennivåer börjar ryssarna känna av krisen på allvar. Priser har chockhöjts under julledigheten och löner sänks. Regeringen svarar med att skära ned budgeten med 10 procent – utom för militären.

DN i S:t Petersburg.
I S:t Petersburg smälter snön efter några dagars sträng kyla. Istappar faller från taken och trottoarerna är glashala.

Sedan i måndags är de flesta ryssar tillbaka på jobbet efter den två veckor långa nyårs- och julledigheten. De möts av en ekonomisk verklighet som är ännu bistrare än i december.

– Det är hemskt. Många jag känner har fått sänkta löner. Själv är jag statsanställd och min lön ligger kvar, men samtidigt höjs ju alla priser, säger Maria Izmajlova som handlar korv och ost i en affär för vitryska varor ”med vitryska priser”.

– Vi har fått ett uppsving sedan det blev stopp för matimport från EU, berättar Natalia Gordijuko som står i kassan.

Affären ingår i en kedja på 40 butiker, och här vid Sennajatorget öppnade man så sent som för tre veckor sedan.

Men detta är ett undantag. Experter spår att handeln kommer att minska med mellan 15 och 20 procent i år, och det märks redan på gatorna.

Tvärs över gatan från den vitryska butiken står en man på en stol och skriker ut att skinnjackor säljs för halva priset i hans affär som tvingas slå igen. Ytterligare en bit bort skyltar butiken Euro-obuv med tyska och portugisiska skor som säljs enligt kursen 34,5 rubel per dollar.

Ungefär så mycket var den ryska -valutan värd för ett år sedan. I höstas började raset, och det har fortsatt in i 2015. En dollar kostar i dag cirka 66 rubel.

– Vi gör vad vi kan för att få kunder. De här skorna levererades i höstas när kursen fortfarande var någorlunda rimlig, säger skoförsäljaren Irina.

Under de 20 minuter jag tillbringar i affären kommer inte en enda kund.

Västs sanktioner är en orsak bakom den ryska krisen. Men den överlägset viktigaste faktorn är olje-priset, som har fortsatt att sjunka till rekordlåga nivåer. Det ligger nu kring 45 dollar fatet, vilket är långt under vad Rysslands regering hade räknat med när den presenterade statsbudgeten för i år.

På onsdagen drog finansminister Anton Siluanov konsekvenserna av detta och meddelade att budgeten kommer att skäras ned med 10 procent över hela linjen, utom för ”skyddade” sektorer. Det innebär att Rysslands militära upprustning kommer att fortsätta trots allt.

De dåliga nyheterna har kommit slag i slag för Moskva den senaste tiden. I går sänkte Världsbanken sin prognos för den ryska ekonomin och förutspår nu att BNP minskar med hela 2,9 procent under 2015. Det ryska finansministeriet var ännu mer pessimistiskt i en rapport nyligen som förutsåg en BNP-minskning på över 4 procent vid ett oljepris på 60 dollar fatet. Sedan dess har priset sjunkit.

Lägg till detta att ännu ett kreditvärderingsinstitut, Fitch, sänke sitt betyg för Ryssland häromdagen. Ryska statspapper ligger nu bara snäppet över ”skräpstatus” vilket gör att många institutioner tvingas sälja dem.

I den bästa av världar skulle rege-ringen kunna pumpa in pengar i systemet för att få fart på ekonomin. Men den vägen är stängd för Ryssland, vilket bland annat beror på behovet av att hålla rubelkursen uppe.

Statliga reservfonder har använts för att stödköpa den egna valutan, och i stället för att sänka räntan har centralbanken höjt den till -rekordhöga 17 procent i december. För vanligt folk innebär det bolåneräntor på över 20 procent.

– Jag och min flickvän hade planerat att köpa lägenhet i år, säger Ilja, en bekant till DN. Men nu får det vänta.

Samtidigt som folk skjuter investeringar på framtiden gör nedskärningar i kommunala och regionala budgetar att alla tänkbara avgifter höjs. Här i S:t Petersburg steg priset på polletter till tunnelbanan från 28 till 31 rubel (cirka 4 kronor) vid årsskiftet, vilket fick folk att köa i timmar för att hamstra de gamla, billiga polletterna. Till sist tvingades myndigheterna införa ett stopp för köp av mer än två polletter per person och tillfälle.

Nästan alla offentliga tjänster har blivit mycket dyrare. Att skaffa ett nytt pass kostar dubbelt så mycket som i fjol. Till och med att skilja sig kostar 60 procent mer i dag än för ett par veckor sedan.

Många ryssar är luttrade och särskilt äldre är vana vid hårda tider.

– Jag klarar mig nog. Vi odlar lite grönsaker på landet och pensionen har de i alla fall inte sänkt, säger 77-åriga Valentina Berjosko som jobbar extra som städare för att få ihop till hyran.

– Vi ryssar är vana vid att stå ut, säger hon.

37-årige Igor Zimakov är inte lika beredd att härda ut.

– Ryssland producerar ju inget som går att sälja på världsmarknaden, utom oljan och gasen. Om vi ska undvika kriser i framtiden måste vi börja tillverka något bra som verkligen går att sälja.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se

17 procent, Så mycket ligger den rekordhöga räntan på efter centralbankens höjning i december. Det innebär bolåneräntor på över 20 procent för vanligt folk. “

DN 15 jan 2015:

“Kreml borde förskräckas av historien

Ägare av bensinslukande monsterbilar gläder sig säkert över det fallande världsmarknadspriset på olja. Men andra har i dessa dagar anledning att vara djupt oroade. Det gäller främst Ryssland och andra oljeexportberoende stater, som Iran och Venezuela.

Analys.
Att prisraset i första hand slår mot auktoritärt styrda stater – som dessutom är USA:s politiska rivaler på världsarenan – förändrar den maktpolitiska balansen till Västs fördel. Men det rymmer också risker för USA och för dess viktigaste bundsförvant i Mellanöstern, Saudiarabien.

Något slut på oljeprisets kollaps syns inte. Enligt vissa prognoser kommer priset att under året sjunka till 40 dollar per fat, eller till och med ännu lägre. Men redan är oljepriset nere på omkring en tredjedel av det som gällde sommaren 2014, omkring 115 dollar. Inte sedan 2008 har oljeproducenter fått så lite betalt.

För Ryssland är det närmast en katastrof: För att Vladimir Putins statsbudget ska balanseras krävs att oljepriset ligger på 105 dollar per fat (Iran och Venezuela går också back med dagens prisnivå).

Historien bör förskräcka ledarna i Kreml: Oljeprisras har ofta följts av politiska kriser och omvälvningar i Moskva. Det skedde senast 1998, då oljepriset var nere på 10 dollar per fat. Det ledde till en rubelkrasch som blev början till slutet på Boris Jeltsins styre.

Ett decennium tidigare, i mitten av 1980-talet, hade oljan sjunkit till samma nivå. Det ledde till en utdragen kris i den sovjetryska ekonomin som 1991 slutade med Sovjetunionens sammanbrott.

Och nu går oljan åter mot rekordlåga nivåer. Enligt de flesta experter är orsaken ökad oljeproduktion i världen, bland annat av skifferolja i USA, svag efterfrågan i Asien och Europa, allt kombinerat med en stark dollar.

Helt fel, anser en del tänkare i Ryssland. Priskollapsen är alls ingen naturlag eller tillfällighet, och inte en följd av marknadskrafter som tillgång och efterfrågan. Allt beror i själva verket på en medveten plan från Washington att ruinera den ryska ekonomin, med Putin som måltavla – eftersom man inte gillar hans agerande i Ukraina. Putin är dessutom hindret för USA:s och Natos militära expansion och inringning av Ryssland. I november förra året förklarade till och med utrikesminister Sergej Lavrov:

”Väst har gjort klart att man inte vill tvinga Ryssland att byta politik utan att man vill driva igenom en regimförändring.”

Det är därför, menar man, som president Barack Obama har uppmuntrat amerikanska producenter att dumpa alltmer olja till marknaden. Det sker i maskopi med Saudiarabien, som också har pressat upp sin export.

Att Kreml skulle ha någon egen skuld till att man inte har gjort något åt att Ryssland årtionde efter årtionde är oförändrat totalberoende av råvaruexport, och därmed höga priser på olja och andra naturtillgångar, ingår inte i konspirationsteoretikernas självbild.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 15 jan 2015:

“Nya numret möttes med glädje – och likgiltighet

Den första upplagan på tre miljoner exemplar tog slut innan solen gått upp. Innan lunch bestämdes att ytterligare två miljoner ska tryckas. Charlie Hebdos satiriska segertåg över världen syntes svårstoppat i går. Men långt ifrån alla brydde sig.

DN i Paris.
Strax efter klockan sex i går morse: Maude Larmé dricker ännu en kaffe i väntan på att hennes lokala tidningskiosk i hörnet Rue de Frossard och Rue Turennes i det tredje arrondissemanget ska förses med en bunt av den åtråvärda, senaste upplagan av Charlie Hebdo.

– Jag har suttit här hela natten. Jag bara måste komma över ett exemplar, säger hon.

Hon får utdelning för sin långa väntan. Fred Fabrice hinner knappt klippa buntbanden kring tidningarna innan kön ringlar lång.

Maude köper fyra exemplar, återvänder till kaféet och skrattar högt innan ens hälften av dem som kommit hunnit hala upp de tre euro som tidningen kostar.

Och Fred Fabrice, som kom till sin tidningskiosk strax innan fem, är förberedd. Bakom disken ligger en skylt som han en dryg halvtimme senare ska klistra upp på sitt fönster: ”Charlie Hebdo épuise” – Charlie Hebdo är slut.

– Jag har aldrig köpt tidningen tidigare, men i dag fanns det inga alternativ. Vi måste visa solidaritet, vi måste slå vakt om yttrandefriheten, säger Blanche Humain och ringer sedan sin son och ger honom strålande glad beskedet att hon kommit över två exemplar.

Tidningen sålde slut på samtliga 27 000 försäljningsställen som finns registrerade i Frankrike. I Paris var trycket som störst och flera försäljare vittnade på onsdagen om att de ”aldrig varit med om någonting liknande”.

Men bara 20 minuters bilfärd därifrån, i den multikulturella stadsdelen Vitry-sur-Seine, syntes ingenting av uppståndelsen. Bland torghandlarna på den lokala onsdagsmarknaden var flera personer tvärtom angelägna om att understryka att de inte alls kände sig berörda:

– Jag lever mitt liv, jag tar ansvar för det. Jag bryr mig inte om de ger ut den där tidningen eller inte. Själv har jag aldrig upplevt att jag behandlats illa eller diskriminerats, men det kanske är för att jag undviker att följa nyheterna där konflikterna alltid blåses upp, säger Nasser Ehlk, 33, troende muslim med rötter i Algeriet.

Han vill inte synas på bild, och menar, liksom Omar Midaoui, en konkurrent några torgstånd längre bort, att allt han skulle kunna eller vilja säga, ändå skulle missförstås eller feltolkas:

– För oss som lever, jobbar och sliter blir det för tungt att försöka förstå vad som händer. Det enda vi vill är att leva i lugn och ro. Hittills har det gått bra, det är bara att hoppas på att majoriteten förstår att det som har hänt har med sjuka individer att göra och ingenting annat, säger han.

Nasser Ehlk återkommer. Han vill poängtera att även när det gäller satir eller eventuell hädelse av det som är hans religion, så är det upp till honom att hantera det.

– Som individ kan jag välja att strunta i det, inte låta det provocera eller påverka mig. Det har jag gjort, fortsätter han.

Nu tar Charlie Hebdo en veckas uppehåll. Nästa nummer kommer ut den 28 januari.

Ulrika By ulrika.by@dn.se “

DN 15 jan 2015:

“al-Qaida tar på sig attacken

al-Qaida i Jemen tar på sig skulden för terroristattacken mot satirtidningen Charlie Hebdo. ”Hjältarna utsågs och accepterade, de lovade och fullföljde”, heter det i en video.

Nasser bin Ali al-Ansi, som pekas ut som ledare för al-Qaida i Jemen, säger i filmen att attacken var en hämnd för satirtidningens karikatyrer av profeten Muhammed. Men han påstod inte att även attacken mot den judiska matbutiken i Paris där fyra personer dödades var ett verk av al-Qaida i Jemen, men det var ”en välsignelse från Allah” att de ägde rum samtidigt, sade Nasser bin Ali al-Ansi, och hävdade att operationen genomfördes på order av Ayman al-Zawahiri, al-Qaidas högste ledare.

Nasser bin Ali al-Ansi anklagade även Frankrike och USA.

– Frankrike deltar i USA:s brott. Det är Frankrike som har begått brott i Mali och i islamiska Maghreb. Det är Frankrike som stöder dödandet av muslimer och den etniska rensningen i Centralafrika, sade han bland annat.

Det fanns på onsdagen ingen säker bekräftelse på videofilmens äkthet. Men al-Qaida i Jemen, vars mål är att upprätta en islamisk stat på den Arabiska halvön, har tagit på sig skulden för flera terrordåd.

De båda bröderna Chérif och Said Kouachi som genomförde attacken mot Charlie Hebdo, ska båda ha varit i Jemen. Enligt uppgifter till

CNN från västliga underrättelsekällor använde Chérif Kouachi sin brors pass när han reste till Jemen 2011. Enligt amerikanska utredare hade han när han lämnade Jemen 20 000 dollar med sig från al-Qaida-gruppen.

Terrorberedskapen i Frankrike är fortsatt hög. På tisdagen greps den franske komikern Dieudonne M'bala M'bala, anklagad för att stödja terrorism. Tidigare har han bötfällts flera gånger för antisemitiska yttranden.

Efter terrordåden i Paris försöker EU:s ordförandeland Lettland nu skynda på arbetet med att få igenom det förslag om utbyte av flygpassageraruppgifter mellan EU-länderna som fastnat i EU-parlamentet på grund av oro för enskildas integritet. Tanken är att flygresenärernas namn, kontaktuppgifter och kreditkortsnummer ska lagras i fem år av flygbolagen.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se "

DN 15 jan 2015:

"Satirerna fördöms i flera länder

En turkisk domstol har beslutat att delar av sajter som publicerat förstasidan av Charlie Hebdos nya nummer ska censureras. Islamiska staten kallar nya numret "extremt dumt".

Reaktionerna på satirtidningens senaste nummer varierar i den muslimska världen.

– Charlie Hebdo har ännu en gång publicerat en tecknad serie som föro-lämpar profeten och det är en extremt dum handling, heter det i ett uttalande från IS som lästs upp i radiostationen al-Bayan, rapporterar TT.

Även stormuftin i Egypten, Shawki Ibrahim Abd al-Karim Allam, fördömer teckningarna, som han kallar för rasistiska, och varnar för att publiceringen kommer att uppröra muslimer runt om i världen, skriver Reuters. Irans utrikesminister Mohammad Javad Zarif tog avstånd från Charlie Hebdos teckningar i samband med ett möte med sin amerikanske kollega John Kerry i Genève i dag.

– Det som är heligt måste respekteras. Om vi inte respekterar varandra kommer det att leda till problem i en värld med olika uppfattningar och kulturer, sade Zarif.

Thomas Hall thomas.hall@dn.se "

DN 15 jan 2015:

“Nyvalet kan avgöra eurons öde i Grekland

I slutet av januari går Grekland till val – ett val som kan leda till att landet får en del av sina skulder efterskänkta. Eller att landet lämnar den gemensamma valutan euron.

Nyvalet den 25 januari ser ut att leda till en seger för Alexis Tsipras och hans vänsterkoalition Syriza. De kräver en nedskrivning av de stödlån landet fått, stopp för privatiseringar och satsningar på över 100 miljarder kronor i bland annat höjda minimilöner, pensioner och offentliga utgifter.

Det här får långivarna och den så kallade trojkan – EU-kommissionen, Europeiska centralbanken (ECB) och Internationella valutafonden (IMF) – att baxna. Visserligen har Grekland, efter flera år med krympande ekonomi, tillväxt. Men det är en skakig återhämtning och fortfarande återstår flera åtaganden som landets regering och parlament har lovat att genomföra. Om Syriza, som vill behålla euron, fullföljer sina vallöften innebär det direkta brott mot dessa löften.

Utan fortsatt stöd tvingas Grekland troligen att ställa in sina betalningar och lämna euron. Just hotet om ett grekiskt utträde, en så kallad Grexit, var åren 2010–2012 avgörande för att Grekland skulle få stödpaketen. Rädslan var stor hos Europas makthavare att en ”grekisk smitta” skulle leda till en total kollaps för euron när andra krisländer också skulle lämna den gemensamma valutan.

Den smittan finns knappast i dag. Det märktes tydligt för en vecka sedan när uppgifter i tysk press gjorde gällande att den tyska regeringen kunde med visst jämnmod acceptera en Grexit.

Regeringen dementerade senare uppgifterna, men det är troligt att de läcktes för att sätta press på Syriza och Tsipras. I förra veckan underströk förbundskansler Angela Merkel vikten av att grekerna fortsätter med reformer av ekonomin, för att få fortsatt stöd.

– Grekerna måste för sin del göra sitt, och vi, för vår del, måste visa solidaritet, sade Merkel på besök i London.

Men kommer då Grekland att lämna euron? Ett försiktigt nej är svaret från svenska bankekonomer som DN talat med.

– Min huvudtes är att de inte lämnar, men det går inte att utesluta, säger Annika Winsth, chefsekonom på Nordea.

– EU har investerat så mycket i det här samarbetet att signalen om att ett land lämnar är ingen bra signal, tillägger hon.

Därför är det troligare att det blir omförhandlingar mellan trojkan och en eventuell ny regering i Aten. Men samtidigt är Annika Winsth pessimistisk till att de i sig ska leda till en lösning på det grekiska dramat. Förtroendet för Greklands institutioner, som skattesystemet, är helt enkelt för lågt – och det gäller även hos grekerna själva.

– Många har ju lämnat Grekland. De förmögna och de med kompetens och kunskap flyttar ju därifrån, säger hon.

Robert Bergqvist, chefsekonom på SEB, tror i och för sig att Grekland skulle gynnas av att lämna euron. Det skulle i sig innebära en kraftig devalvering, vilket gynnar grekisk ekonomi.

– Men det räcker inte. Det måste kompletteras av ett paket åtgärder med någon form av skuldnedskrivning, säger han.

Han tror dock inte Grekland kommer att välja en Grexit, inte i första taget i varje fall. Det finns fortfarande en majoritet i Grekland för att behålla euron. Samtidigt menar Bergqvist att det finns tecken på att allt fler makthavare i Europa är beredda att ge Grekland någon form av nedskrivning av skulderna.

– Grekland har stöd för en skuldlättnad – frågan är bara hur det ska göras, säger Bergqvist.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se "

DN 15 jan 2015:

"Grekerna borde inte släppts in

Greklands problem beror inte på euron, utan fanns där sedan långt tidigare. Grekerna uppfyllde inte kraven och borde inte ha släppts in i valutaunionen. Men nu är lösningen inte att tvinga ut dem.

Analys.
När Grekland för 14 år sedan kom med i euron var det av politiska skäl. Ekonomin befann sig i ett bedrövligt skick, men den gemensamma valutan skulle lösa problemen. Så kunde det se ut när växelkursen blev stabil, inflationen gick ned och marknadsräntorna sjönk.

Förbättringen var dock skenbar och korthuset rasade ihop när den internationella finanskrisen slog till 2008–2009. Sedan dess har grekerna fått betala ett högt pris, som delvis har gått ut över övriga Europa.

Det hade funnits skäl att utestänga Grekland från euron, men euroländerna valde – till stor del för att skydda egna intressen – att hålla grekerna kvar. I utbyte fick de inte tacksamhet, utan arga protester som i dag för fram vänsterorienterade Syriza mot en trolig valseger.

Frågan om Grexit, att grekerna ska tvingas bort ur euroområdet, har därmed blivit aktuell igen. Men ingen skulle vinna på ett grekiskt utträde.

Grekerna gör det inte, eftersom ekonomin fortfarande är alltför svag för att stå på egna ben. Den grekiska valutan skulle falla som en sten och förtroendet följa med i samma riktning. Det gäller särskilt om Syriza gör allvar av sina vallöften.

Euroländerna kan tycka att de blir kvitt ett problem om Grekland försvinner, men detta är då endast skenbart. Ingen vet hur valutaunionen påverkas om den skakar av sig besvärliga länder. Sammanhållningen mellan övriga medlemmar riskerar att luckras upp.

Grekland, lämnat åt sig själv, riskerar dessutom att bli en destabiliserande kraft i Europas mest känsliga hörn. Skulle grekerna bli kvar i EU, orientera sig österut eller hitta på annat?

Euroländerna får stå ut med Syriza, i förvissning om att deras finansiella system är mer uthålliga än för några år sedan. Risken för en ny eurokris på grund av Grekland är i alla fall inte överhängande. Grekerna får själva välja.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Hycklande armkrok i Paris

Det var en mäktig syn när världens ledare vandrade fram i armkrok på Paris gator som svar på terroristattackerna. En markering för det fria ordet.

När en ultraortodox israelisk tidning publicerade bilden på de 40 stats- och regeringscheferna var det dock något som saknades – de hade klippt bort kvinnorna. Som kontring publicerade satirsajten Waterford Whispers ytterligare en retuscherad version, den här gången utan män. Det skrattretande resultatet: en öde gata och tre kvinnor.

En given uppföljare att vänta är en version där bara de som styr i länder som faktiskt också står upp för yttrandefrihet undkommer saxen.

Redan när manifestationen begav sig påpekade Reportrar utan gränser att det fanns flera ledare på plats som inte hade någonting där att göra. Egypten, Gabon, Ryssland, Algeriet och Förenade arabemiraten. Alla länderna fanns representerade, alla är de mer eller mindre omöjliga för journalister att verka fritt i.

Med på listan var också Turkiets premiärminister Davutoglu, som trots landets 154:e plats (av 180 möjliga) i pressfrihetsindex hade begett sig ut för att hylla yttrandefriheten. Dock hann han inte mer än komma hem innan han visade vad AKP-styret egentligen går för.

När tidningen Turkish Cumhuriyet daily på onsdagen valde att återpublicera några av Charlie Hebdos teckningar stoppades distributionen – polisen skulle undersöka upplagan. Då det stod klart att den senaste karikatyren av profeten Muhammed inte var med tilläts tidningen komma ut. Ett nytt domstolsbeslut gör att sajter nu kommer att kunna stängas ner på samma grunder.

”Pressfrihet betyder inte frihet att förolämpa”, kommenterade premiärministern ingripandet. Det är inte utan att man undrar vad pressfrihet i så fall betyder? Frihet att *inte* förolämpa?

AKP-toppens säregna syn på ordens gränser är visserligen ingen nyhet. Uttalandet är helt i linje med en politik som förts i det land där det 2012 och 2013 fängslades fler journalister än någon annanstans i världen. Bara en kort tid före manifestationen genomfördes en stor polisräd där obekväma murvlar arresterades.

Davutoglu och hans likar går alltså ena dagen i armkrok med världens ledare för det fria ordet, bara för att nästa dag återgå till jobbet med att trakassera dem som i praktiken använder det. Det blir inte mer hyckleri än så.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

DN 16 jan 2015:

”Tonen är väldigt hård och oförsonlig”

Israels kritik av det svenska Palestinaerkännandet får nu skarpt mothugg av utrikesminister Margot Wallström (S). ”En retorik som gått över alla gränser”, säger hon i en stor DN-intervju. Wallström kritiserar också Israel för en förödmjukande och ”oerhört aggressiv” politik gentemot palestinierna.

Utrikesminister Margot Wallström har plötsligt hamnat mitt i en mindre storm om den svenska regeringens erkännande av Palestina. Men hon står fast vid att det var ett riktigt beslut: det krävs en tvåstatslösning, eftersom tiden för en fredsuppgörelse är på väg att rinna ut.

De fördömande orden från israeliskt håll var väntade, säger hon:

– Vi visste att israelerna skulle reagera, och de har ju en retorik som har gått över alla gränser. Det är inte acceptabelt hur de har pratat om oss och om alla andra. Det har retat inte bara oss utan också amerikanerna och alla som har med dem att göra just nu. Det finns en väldigt hård och oförsonlig ton.

Vad har gått över gränsen?

– Hur de har pratat om Sverige på olika möten. Vad de kallar oss. Titta på vad ambassadör Isaac Bachman skriver på Facebook. Det är så anmärkningsvärt.

Hon syftar på ett inlägg som den israeliske ambassadören i Stockholm publicerade i veckan, med innebörden att allt våld och alla terrordåd är

”muslimernas” fel, inte andra religioners. Efter massiv kritik tog Bachman i går bort inlägget från Facebook.

– Det är så här: Jag är för Israel. Jag är för Palestina. Jag är för freden. Det är därför som vi gör detta. Vi måste se till att vi får en tvåstatslösning medan det ännu är möjligt. Jag ser att det tjänar till en signal till dem som är unga nu och som inte bara vill leva i en helt desperat situation under ockupation på Västbanken. Men vi har ju kontakter med Israel också. Jag vill ju åka till både Israel och Palestina, säger Wallström.

När blir det av?

– Vi kikar på det. Nu har de val och de ville helst inte att vi skulle komma i valrörelsen. Vi får vänta tills det är en ny regering på plats.

I går, efter DN:s möte med Margot Wallström, uppgav Sveriges Radio att skälet till att utrikesministern ställde in ett planerat besök i Israel var att hon inte var välkommen och inte skulle få träffa regeringsföreträdare.

– Det är ett högt tonläge nu, vilket det kan vara när ett land befinner sig i en valrörelse. Vi har haft och vill fortsätta ha goda kontakter med Israel och jag ser fram mot att kunna göra ett besök senare, hälsar Margot Wallström från Moçambique.

När DN träffar henne inför avfärden till huvudstaden Maputo är hon på påtagligt gott humör.

I arbetsrummet på UD står en förgylld låda halvfylld med dadlar. En julklapp från den egyptiska ambassaden som innebär att alla som besöker utrikesministerns rum erbjuds söt, torkad frukt. Margot Wallström trugar.

Hon är lättad över att extravalet inte blev av.

– Tänk att varje morgon kunna gå till jobbet med glädje! Därmed inte sagt att det inte finns svåra problem att ta itu med, säger hon.

Som en symbolisk påminnelse sitter en karta över Irak på vägen, en av de många konflikthärdar som präglar svensk utrikespolitik vintern 2015: framväxten av Islamiska staten, terrordåden i Paris, Rysslands inblandning i Ukraina, svensk säkerhetspolitik.

Och så, Palestina-Israel.

Ger erkännandet av Palestina någon skjuts åt fredsförhandlingarna?

– Det är klart att palestinierna är glada och tycker att det här var en uppmuntran, just när det var ett så kritiskt skede. Jag har ofta sagt att det inte var för tidigt, men det kan ha varit för sent. Vi ser hur svår situationen är. Israel har ju varit oerhört aggressivt. De har fortsatt med sin bosättningspolitik, de har fortsatt med sina demoleringar, de har fortsatt med ockupationspolitiken med en förödmjukelse av palestinierna som gör att processen blir jättebesvärlig. Man måste vara för deras rätt till säkerhet och land. Det gäller båda parter. Men man måste också vara för fred. Om vi verkligen menar allvar med en tvåstatslösning måste man bygga parterna så att de är mind-re ojämlika.

Palestinierna måste få möjlighet till statsbyggande, och att sätta sig vid förhandlingsbordet.

På vilket sätt kan erkännandet göra parterna mer benägna till fredssamtal?
– Det är ett erkännande av att palestinierna finns och är redo för en tvåstatslösning. Detta var ju också ett stöd till Abbas. Han är en moderat kraft och det som vi just nu har att hålla oss till.

På arbetsbordet på UD ligger ett papper med en summering av vad Wallström åstadkommit under sina drygt 100 dagar som utrikesminister.

– Det blev en lång lista. Från erkännandet av Palestina till hur vi engagerar oss i FN-sammanhang. Hur vi jobbar i EU. Vår feministiska utrikespolitik. Den folkliga förankringen. Vi har satt full fart och det har börjat märkas.

Vad har varit viktigast?
– Jag önskar att det gick att säga. Det är ju den akuta situationen som påverkar oss varje dag, det som handlar om att bevara freden och hantera vårt närområde. Det upptar också så mycket av EU:s engagemang. Att ta itu med det med en gång och att resa till Ukraina var jätteviktigt för mig. Sedan finns ju krig och katastrofer och ebolaepidemin … Allt det där som kom in över dörren till oss.

Det är alltid en balans mellan det som man själv har som dagordning och det som man måste sköta, konstaterar Wallström. Men en svensk utrikesminister har också en annan balansgång att ta hänsyn till: Balansen mellan engagemanget i närområdet och intresset för världen utanför. Regeringen Löfven har lovat att föra en aktiv svensk utrikespolitik, med drag av Palmeerans solidaritet med tredje världen och marknadsföring av Sverige som en stark och självständig röst i internationella sammanhang.

– Vi har tagit tillbaka fokus på FN, vi har gett nya direktiv om nedrustningssammanhang och vi engagerar oss med partners som har saknat Sverige som en röst ganska länge nu, under alliansregeringen. Jag försöker att inte hålla på och kritisera min företrädare. Men där är en skillnad. Det har vi redan åstadkommit, säger Margot Wallström.

Hon pekar särskilt på hur Sverige engagerat sig hårdare i nedrustningsdebatten.

– Det var ju anmärkningsvärt att den förra regeringen röstade som man gjorde och inte engagerade sig. Nu är alla jätteglada för att vi precis som Finland och andra nordiska länder står upp för nedrustning. Det påverkar. Det öppnar dörrar för företag runt om i världen. Man får en bild av Sverige. Ett land som är demokratiskt och öppet och jämställt och som jobbar för solidaritet. Vi är en humanitär stormakt, som vi brukar säga.

Nu när du talar, eller när man lyssnar på Stefan Löfven, så får man höra just detta att ”Sverige är tillbaka” på den internationella arenan. Varför är det viktigt?
– Därför att vi är beroende av vad som händer i resten av världen. Vi kan inte bara intressera oss för Europa. Om vi är intresserade av att få fred och utveckling så är det ett egenintresse. Det är ett egenintresse att

bekämpa terrorismen. Det är ett egenintresse att bekämpa fattigdom och ta itu med klimatfrågan.

Vad betyder det att Sverige har en tydlig röst i världen?
– Det betyder jättemycket. Jag har redan träffat ett antal ambassadörer som påpekar att just för att vi är ett litet men alliansfritt land så har vi en starkare röst. De upplever inte att vi går i något ledband.

Sveriges roll i kampen mot internationell terrorism – hur ser den ut?
– För det första är detta ett bevis på hur inrikespolitik och utrikespolitik vävs samman i dag. Hur extremiströrelser får följder runt om i världen och förstås i alla europeiska länder också. Och hur det omedelbart blir starten på en debatt i EU-sammanhang. Detta är ingenting där något land går på egen hand. Precis som alla andra tittar vi igenom lagstiftningen och den internationella samordningen.

Hur bedömer du risken för terrordåd i Sverige?
– Det är naturligtvis säkerhetspolisen som ska bedöma alla sådana risker. Det har inte kommit till vår kännedom att det skulle föreligga några direkta hot om dåd av den här omfattningen. Men bekymret är att man inte alltid kan förutse den här typen av dåd.

Svensk militär ska utbilda kurdiska styrkor i norra Irak för att hjälpa till i kampen mot Islamiska staten. Det betyder att Sverige kommer att delta i ett blodigt krig. Hur motiverar man det?
– Det är på begäran av Irak. Vi har övervägt det mycket noga. Vi har granskat det mycket noga folkrättsligt. Våra två huvudspår har hela tiden varit det humanitära spåret och det politiska spåret. Vi inser alla att det är det politiska spåret som kan ge en lösning som är långsiktig och tar itu med grundorsakerna. Men vi har också bestämt oss för att verkligen vända på varje sten för att vi ser att det är ett så farligt läge.

Hur stor trupp handlar det om?
– Säg 20 kanske.

Riskerar det nya engagemanget i Irak att göra Sverige till en måltavla för IS terror?
– Vi bedömer att detta är utformat på ett sådant sätt, och vi gör det ihop med EU-länderna, att vi faktiskt inte utsätter Sverige för en större risk. Men vi skickar inte stridande dit, och vi har sett till att det är folkrättsligt försvarligt.

I onsdagens partiledardebatt bjöd Stefan Löfven in till breda samtal om säkerhetspolitiken. Margot Wallström är i högsta grad engagerad. Under våren ska hon ut på en stor turné genom Sverige för att diskutera svensk utrikes- och säkerhetspolitik med medborgare och organisationer.

Det gäller att tänka brett, hävdar hon:

– De största säkerhetspolitiska hoten kan ju komma att bli klimatfrågan. Det kan handla om hoten mot informationsteknologin. Det kan handla om pandemier. Men vi har dessutom någonting som vi inte har sett på många år, och det är ju ett aggressivt Ryssland som till och med har annekterat Krim.

Försvarsberedningen pekade ut klimatfrågan som det viktigaste hotet för ett antal år sedan. Det har folk från försvaret raljerat över.
– Det blev för mycket. Man skulle hantera både detta och Ryssland och Ukraina. Mot bakgrund av att man faktiskt har rustat ned det svenska försvaret in på benet. Natomedlemskap är ju inte svaret på den frågan. Nu måste vi göra vår läxa eller vår uppgift som är att faktiskt se till att vi kan försvara oss. Det har alltid varit en del av vår alliansfrihet.

Men vi har inga säkerhetsgarantier när vi inte är med i någon allians?
– Men vi har solidaritetsförklaringar från EU. Vi jobbar med Finland. Vi samarbetar med Nato och det var socialdemokratiska regeringar som tog initiativ till det. Vi är långtifrån ensamma.

”Tragedin i Paris visar att Ryssland inte utgör något hot mot Europas säkerhet. Det är en bluff. Det verkliga hotet kommer från terrorn”, hette det i en kommentar från ordföranden för den ryska dumans utrikesutskott i förra veckan.
– Vi måste ju tala om för ryssarna gång på gång att deras beteende verkligen har skapat en oro i Europa. Framför allt att inte låta Ukraina behålla rätten till sitt territorium. Vi fortsätter att protestera. Vi gör det via sanktioner. Vi anser att de fungerar väl gentemot Ryssland. De anser ju att detta är deras intressesfär och att de har rätt att ta Krim och ingripa mot ett Ukraina som vill fatta självständiga beslut om vad de vill höra till. Det är mycket allvarligt och helt oacceptabelt. Tyvärr har deras sätt att argumentera väckt helt nya funderingar. Här ser man hur de förföljer civilsamhällets organisationer, hur man förföljer journalister, hur hela propagandaapparaten är mobiliserad.

Du väckte rätt mycket uppmärksamhet när du sa att det finns en rädsla hos en del svenskar för Ryssland.
– Det finns hela bredden. De som faktiskt har uttryckt sig på ett sätt så man kan säga att de är rädda. De flesta är förmodligen kanske oroliga över vad som händer. Det finns de som bara är förbannade och säger att nu gäller det bara att kämpa emot. De som är helt likgiltiga. Men Ryssland ska inte bestämma vad vi ska säga eller hur en svensk utrikesminister ska välja sina ord, det vill jag betona.

Var finns utrikesminister Wallström i det här spektrat?
– Vi ska inte låta oss styras av rädsla. Vi ska jobba. Vi ska göra skillnad. Vi är doers, vi som är här just nu.

Nu ska arbetet trappas upp med Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd. Kritikerna menar att detta är som att söka ett OS, med mutor och aggressiva förhandlingar och kohandel.
– Men det är också ett tillfälle att föra ut våra hjärtefrågor, det är ett tillfälle att engagera sig i en dialog med väldigt många länder. Det ger en möjlighet att diskutera sakfrågor och FN-frågor med väldigt många.

De som då menar att FN är för mycket korruption och för mycket kramande av diktaturer …
– Som en FN-vän måste man vara kritisk och vara den som säger sanningar. FN:s tillkortakommanden kommer ju fram till exempel när det gäller Syrien. Men det är också FN som kan spela en viktig roll i många av de här kriserna. Och vi behöver en röst som Sveriges, och nordiska röster. Vi kan inte lämna det enbart till stormakterna.

En del har ju uppfattat att satsningen på FN innebär att vi vänder oss bort från EU.
– Absolut inte. Det mesta av vår utrikespolitik sköts via EU. Man kan inte välja på det sättet. Vi kan inte bara ägna oss åt EU, vi har hela världen som arbetsfält.

Nu hotas unionen av sönderfall. I Storbritannien pågår debatten om EU-utträde. Margot Wallström skräder inte orden om EU-skeptiska Ukips partiledare Nigel Farage.

– Det är en avskyvärd person, den här Farage, det tycker jag verkligen, säger hon.

Hur orolig är du för det som händer i Storbritannien?
– Det är självklart att man inte kan tänka sig EU-samarbetet eller Europasamarbetet utan Storbritannien. Det skulle vara förfärligt om britterna skulle lämna.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se
Karin Eriksson

Fakta. Margot Elisabeth Wallström.

Född: 28 september 1954 i Kåge i Västerbotten.

Familj: Maken Håkan Olsson och de vuxna sönerna Viktor och Erik. Mellanpojken Jonas dog kort efter födseln.

Bor: Hammarö utanför Karlstad.

Karriär: SSU-ombudsman 1974. Riksdagsledamot 1979. Biträdande civilminister 1988–1991. Vd för TV Värmland. Kulturminister och där-efter socialminister 1994–1998. Direktör på Worldwide global media i Sri Lanka. EU-kommissionär 1999-2010. FN:s särskilda representant för kvinnors utsatthet i konflikter 2010–2012. Styrelseordförande för Lunds universitet. Projektdirektör på Svenska Postkodlotteriet. Utrikesminister sedan oktober 2014.

Biografier: ”Margot Wallström – den svenska modellen” av Emily von Sydow kom 2009. ”Margot” av DN-medarbetaren Bengt Ohlsson kom 2012.

Bonusfakta: Har en förkärlek för mönster med fjärilar.

Fakta.

Margot Wallströms första 105 dagar som utrikesminister

3 oktober: Veteranen Wallström blir som väntat utrikesminister när Stefan Löfven presenterar sin rödgröna regering. Av regeringsförklaringen framgår att Sverige ska erkänna Palestina och driva en feministisk utrikes-politik med större folklig förankring. ”Jag känner mig stolt och glad och full av idéer och energi för att sätta i gång”, säger hon till DN.

8 oktober: Första utlandsresan som utrikesminister går till Finland och Estland.

12 oktober: Wallström deltar i en internationell givarkonferens i Kairo för återuppbyggnaden av Gaza.

17 oktober: Wallström får kritik i riksdagens EU-nämnd för hanteringen av Palestinafrågan. Ubåtsjakten i Stockholms skärgård avslöjas.

20 oktober: Wallström deltar i ett EU-möte om ebolaepidemin.

30 oktober: Sverige erkänner Palestina som stat. Israel kallar hem ambassadören Isaac Bachman. ”-Sverige måste förstå att relationerna i Mellanöstern är mycket mer komplicerade än självihopsatta möbler från Ikea”, säger Israels utrikesminister Avigdor Lieberman, enligt TT.

16 november: Margot Wallström får uppmärksamhet för sin hållning till Ryssland när hon hävdar ”här är svenskar för första gången på allvar rädda” i en SvD-intervju.

25-26 november: Resa till Ukraina. På plats på självständighetstorget hyllar Wallström sin företrädare Carl Bildts engagemang. Hon lovar mer humanitärt bistånd och ställer krav på reformer.

9 december: Wallström ger sig in i debatten om regeringskrisen, och vädjar till FP och C om samarbete.

15 december: Rysslands ambassadör kallas till utrikesdepartementet med anledning av att ett ryskt signalspaningsplan varit nära att krocka med ett SAS-flyg. Det inträffade var ”farligt och absolut olämpligt”, enligt Wallström.

7 januari: Wallström skjuter upp en Mellanösternresa med hänvisning till det israeliska valet.

11 januari: Margot Wallström invigningstalar på organisationen Folk och försvars rikskonferens i Sälen. Hon avslöjar att Sverige ska skicka en trupp till Irak. Hon varnar också för Alliansens krav på en utredning om Natomedlemskap. ”Det skulle skicka signaler till omvärlden om att Sverige är på väg att överge alliansfriheten”, hävdar utrikesministern.

15 januari: Ekot uppger att Wallström ställde in resan till Israel för att hon inte var välkommen.

Fakta. Svenska utrikesministrar
Östen Undén (S) 1945–1962
Torsten Nilsson (S) 1962–1971

Krister Wickman (S) 1971–1973

Sven Andersson (S) 1973–1976

Karin Söder (C) 1976–1978

Hans Blix (FP) 1978–1979

Ola Ullsten (FP) 1979–1982

Lennart Bodström (S) 1982–1985

Sten Andersson (S) 1985–1991

Margaretha af Ugglas (M) 1991–1994

Lena Hjelm-Wallén (S) 1994–1998

Anna Lindh (S) 1998–2003

Laila Freivalds (S) 2003–2006

Jan Eliasson (S) april–oktober 2006

Carl Bildt (M) 2006–2014

Margot Wallström (S) 2014– “

DN 16 jan 2015:

“Ministerns ordval ovanligt odiplomatiskt

De svensk-israeliska förbindelserna har gått upp och ned under de snart 67 år som Israel har existerat, men det faktum att israeliska regeringsföreträdare inte vill ta emot en svensk utrikesminister markerar definitivt en bottennotering.

Analys.
Ett skäl är att den svenska Mellanösternpolitiken under Margot Wallström har vridits åt ett mer propalestinskt håll än kanske någonsin tidigare. Ett annat är att -Israels regering alltmer öppet avvisar tanken på en lösning av konflikten som består av två stater som lever i fred sida vid sida.

Ända från staten Israels grundande 1948, fram till slutet av 1960-talet var den svenska opinionen och varje S-ledd regering genomgående Israelvänlig. Det bottnade dels i övertygelsen om judarnas rätt till ett tryggt hemland efter Förintelsen, dels i att många inom socialdemokratin identifierade sig med det sionistiska projektet, som hade starka inslag av fackföreningsmakt och socialism.

Följaktligen höll därför statsminister Tage Erlander mitt under sexdagarskriget i juni 1967 ett glödande försvarstal för Israel, som han bedömde som hotat till sin existens.

På den tiden var Palestinafrågan ännu inte närvarande i det svenska medvetandet. Men två år senare, när Olof Palme tillträdde 1969, hade miljoner fördrivna palestinier blivit en viktig faktor. Den flyktingkatastrof som Israels ockupation av Västbanken och Gaza medförde var inte möjlig att blunda för.

Palme kritiserade Israels politik och bjöd in Yassir Arafat till Stockholm.

Allt detta vreds åter till en mer proisraelisk linje när Göran Persson blev statsminister 1996.

Det svängde ännu en gång med Stefan Löfven efter valet 2014, där han redan i sin regeringsförklaring lovade att erkänna Palestina.

Nu är det Margot Wallström som har att hantera S/MP-regeringens tuffare utrikespolitiska linje, som inte bara rör konflikten i Mellanöstern. För att vara Sveriges toppdiplomat använder sig Margot Wallström av ovanligt odiplomatiska ordval.

I DN-intervjun beklagar hon den israeliska sidans oförsonliga ton, men hon kallar själv Israel för ”aggressivt” som förödmjukar palestinierna med sina bosättningar och husdemoleringar.

Rysslands beteende i Ukraina betecknar hon som ”aggressivt”. Och den brittiske nationalistledaren Nigel Farage avfärdar hon som ”en avskyvärd person”.

Allt framfört med utrikesministerns sedvanligt mjuka röst.

Men när hon tar upp vad Isaac Bachman, den israeliske ambassadören i Stockholm, har lagt ut på Facebook förändras även själva tonfallet och man anar en djup upprördhet: Det var ”över alla gränser”, anser hon.

Vad ambassadören hade publicerat var en text som – enligt Svenska kommittén mot antisemitism – troligen hämtats från rasistiska hatsajter. Med sådan diplomati lär det bli svårt att förbättra det svensk-israeliska tonläget.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Åklagare: Vi avvärjde omfattande attacker

Två personer dödades och en skadades när belgiska antiterrorstyrkor slog till mot flera misstänkta jihadister på minst tio platser på torsdagskvällen. Enligt den belgiska federala åklagaren har ett hot om ”omfattande attacker” avvärjts.

Stockholm-Paris.
Torsdagens tillslag genomfördes mot en grupp misstänkta jihadister i en lägenhet ovanför ett bageri på Rue de la Colline i staden Verviers i östra Belgien. Enligt Eric van der Sypt, talesman för den belgiske federala åklagaren, hade man bevis på att där fanns en aktiv terroristcell som planerade att genomföra ”omfattande attacker” i Belgien liknande den som genomfördes i Paris. I planerna ska ha ingått att slå till mot polisstationer och enskilda.

Andra insatser ägde rum i Molembeek i utkanten av Bryssel där många muslimer bor. Där stängdes under kvällen samtliga polisstationer och inga poliser fick vistas ensamma på gatorna. Under kvällen tvingades även den federala polismyndighetens högkvarter att utrymmas efter ett bombhot. Även i Vilvoorde, en mindre stad utanför Bryssel, i Zaventem nordost om Bryssel och i Schaerbeek i centrala Bryssel, gjordes tillslag.

Minst en person har gripits, men det fanns på kvällen obekräftade uppgifter om att flera andra också gripits.

Vid det dramatiska tillslaget i Verviers tog sig antiterrorstyrkan in i bageriet i skydd av skarpskyttar som placerats på taken runt omkring. Poliserna möttes av kraftig beskjutning från tre män. Två av dem dödades och en skadades. På en amatörfilm från insatsen hörs skottlossning och man kan se hur det brinner inne i ett av rummen.

Skottlossningen pågick i minst fem minuter. Klockan 19 var det åter lugnt på platsen, skriver tidningen Nieuwsblad.

– Vi har kunnat undvika ett nytt Paris, säger en källa inom åklagarmyndigheten till tidningen.

De tre männen i lägenheten ovanför bageriet ska ha återvänt till Belgien efter att ha stridit för Islamiska staten, IS, i Syrien enligt uppgifter i flera belgiska medier. Tillslaget ingick i en större insats mot grupper som misstänks ha en koppling till terrororganisationen IS och riktades bland annat mot belgiska medborgare som återvänt till Belgien efter att ha varit i Syrien för att strida för IS.

Den belgiska regeringen höjde på kvällen terrorhotsnivån från nivå 2 till 3 på en fyragradig skala.

Enligt en talesman för den belgiska federala åklagaren finns det inga direkta kopplingar mellan den belgiska polisaktionen och dåden i Paris.

Men enligt uppgifter till den -franska tevekanalen TF1 finns en belgisk koppling till nätverket kring Amedy Coulibaly, som tog gisslan i en judisk matbutik i Paris i slutet av förra veckan.

Coulibaly misstänks ha köpt de vapen han och de två övriga gisslantagarna, bröderna Chérif och Saïd Kouachi, använde under angreppen i Paris, i Belgien.

Tidigare på dagen meddelande också belgiska myndigheter att en man anhållits misstänkt för vapenhandel. Mannen överlämnade sig tidigare i veckan till polisen i staden Charleroi. Enligt belgiska medier berättade han då att han -tidigare varit i kontakt med en av de nu döda gärningsmännen, Amedy Coulibaly. Enligt mannen handlade deras möte om en bilaffär där han ska ha blivit lurad av Coulibaly.

Polisen säger sig dock ha bevis för att de två ska ha förhandlat om priset på ammunition till ett skjutvapen med kaliber 7,62 – det vill säga samma kaliber som används till de pistoler av märket Tokarev som Coulibaly använde vid attacken mot livsmedelsbutiken.

Coulibaly, som dödades i samband med att gisslan fritogs, misstänks också för mordet på en polis dagen före, samt för att ha skjutit och skadat en joggare några dagar innan attackerna i Paris.

Enligt den belgiska Tidningen Het Laatste Nieuws ska dessutom de vapen som bröderna Kouachi använde i attentatet mot Charlie Hebdo ha köpts i Bryssel av just Coulibaly. Han ska, enligt obekräftade uppgifter, köpt dem för 5 000 euro.

Ulrika By ulrika.by@dn.se
Staffan Kihlströmstaffan.kihlstrom@dn.se
Clas Svahn clas.svahn@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Ovanligt många jihadister från Belgien

Bryssel. Gårdagens tillslag var inte oväntat. Ovanligt många av de europeiska jihadister som befinner sig i Irak och Syrien kommer från Belgien.

Kommentar.
Efter attentatet mot det judiska museet i Bryssel i maj förra året har frågan diskuterats intensivt.

Vad kan och bör den belgiska staten göra för att hindra rekryteringen av jihadister och se till så att de inte slår till igen när de har återvänt hem?

Fyra människor sköts ihjäl inne på det judiska museet. Den gången kom förövaren från Frankrike och efter dådet tog han bussen till Marseille, där han greps. Nu väntar han på rättegång i Bryssel.

Men en stor del av de europeiska jihadister som befinner sig i Irak och Syrien kommer från Belgien.

Antalet uppskattas till mellan 300 och 350, vilket är ovanligt många med tanke på landets storlek.

En av förklaringarna anses vara att organisationen Sharia4Belgium länge tilläts verka ganska fritt.

Den nu förbjudna organisationen fick stor uppmärksamhet när aktivisterna för några år sedan genomförde flera spektakulära aktioner. De utropade en islamistisk stat i Belgien, ställde till bråk under en universitetsföreläsning och angrep en polisstation efter en poliskontroll av en kvinna klädd i niqab.

Inledningsvis verkar Sharia4Belgien inte ha varit en politiskt särskilt sofistikerad organisation och ganska länge sägs den karismatiske ledaren, Foaud Belkacem, ha betraktats som en clown.

Men i höstas ställdes han inför rätta tillsammans med 46 andra belgiska jihadister. När rättegången inleddes i Antwerpen i september fanns dock bara åtta på de anklagades bänk. Nio sades vara döda och resten deltog fortfarande i strider i Syrien. Rättegången avslutades i höstas och dom väntas i februari. Åklagaren har yrkat på upp till 15 års fängelse och de som döms riskerar också indraget belgiskt medborgarskap.

I går, samtidigt som polisinsatsen pågick, aviserade Belgiens inrikesminister Jan Jambon ännu tuffare tag.

Han vill bland annat öka polisens möjlighet till telefonavlyssning och göra det lättare att återkalla medborgarskap.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Många Parisbor ville ta farväl av sina hjältar

Tre av medarbetarna på Charlie Hebdo begravdes i går under stort säkerhetspådrag – och utan att parisarna fick ta något närmare farväl. Spåren efter attentatsmännen pekar nu mot Spanien.

DN i Paris.
Det var ett grått, småregnigt Paris som i går tog farväl av tecknarna Georges Wolinski, Bernard ”Tignous” Verhlac, samt psykiatrikern och krönikören på Charlie Hebdo, Elsa Cayat.

Vid kyrkogården Père-Lachaise, där Wolinski kremerades och ”Tigonus” begravdes, var världspressen samlad – men bara den närmaste familjen, vänner och bekanta var välkomna att närvara under de olika ceremonierna. De parisare som sökt sig till platsen var mycket besvikna över att de inte fick ta några närmare farväl av sina ”hjältar”:

– Jag är säker på att de skulle ha velat se sina begravningar som vilda fester, med musik, alkohol och sång. Det här är inte alls i deras anda, sade André Guisti, som liksom hundratals andra stoppades av poliser från att närvara vid ”Tignous” begravning på Père-Lachaise.

Den kontroversielle satirtecknaren Wolinski, som ofta anklagats för att vara sexistisk och gränslöst burdus, skämtade ofta – innan han mördades brutalt – om sin egen begravning. Han påstod offentligt att

han ville att hans aska skulle ”spolas ner i familjens toalett, för då kommer jag alltid att kunna titta upp på min frus fina bak”.

– Precis den fräckheten och kampen för yttrandefriheten växte jag och min generation upp med. Det är fruktansvärt sorgligt. Även att begravningarna nu sker under de här formerna, sade André Guisti och såg sig menande omkring på det stora polispådraget.

Samtidigt börjar bilden av de tre döda attentatsmännen klarna. Enligt spanska medier var så väl gärningsmannen vid den judiska matbutiken, Amedy Coulibaly, hans fru Hayat Boumeddine som ytterligare en oidentifierad person i Madrid i Spanien runt nyår. Det är oklart vad de gjorde där.

Spansk polis utreder om det finns någon terroristcell i Spanien som kan ha gett stöd till Coulibaly under förberedelserna. Enligt spanska myndigheter reste runt 70 spanska medborgare och islamister till krigszoner för att kriga under förra året.

Ulrika By ulrika.by@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Hård ton om teckningarna efter marschen

Ena dagen gick den turkiske premiärministern Ahmet Davutoglu armkrok med världens ledare till stöd för de mördade tecknarna på satirtidningen Charlie Hebdo. Nästa dag fördömde han teckningarna som driver med profeten Muhammed.

Premiärministern befinner sig för närvarande i Bryssel för ett möte med Europeiska rådets ordförande Donald Tusk. Inför Brysselresan höll Davutoglu en presskonferens där han bland annat slog fast att den turkiska regeringen ”inte tillåter förolämpningar mot profeten”.

– Vi har gjort detta mycket tydligt. Tryckfrihet betyder inte frihet att förolämpa, sade premiär-ministern, som också passade på att kritisera en annan deltagare i den famösa protestmarschen i Paris i söndags, nämligen Israels premiärminister Benjamin Netanyahu. Davutoglu jämförde sommarens israeliska bombkampanj i Gaza med attacken mot Charlie Hebdos redaktion i Paris i förra veckan.

– Massakern i Paris utfördes av terrorister och var ett brott mot mänskligheten. Detsamma gäller när lekande barn dödas under bombattackerna mot Gaza, sade Davotoglu.

Det turkiska rättsväsendet har begränsat spridningen av bilder ur Charlie Hedbo. Den sekulära och regeringskritiska dagstidningen Cumhuriyet fick onsdagens upplaga av tidningen förhandsgranskad av polis.

Anledningen är att Cumhuriyet, som har en upplaga på cirka 60 000 exemplar, beslutat att publicera en fyrsidig bilaga med material från Charlie Hedbo. Sedan polis konstaterat att inga ”anstötliga” bilder fanns på Cumhuriyets förstasida kunde tidningen distribueras till prenumeranter och försäljningsställen.

Dessutom har en lokal domstol beslutat att delar av Cumhuriyets webbplats ska blockeras, för att hindra vidare spridning av material från Charlie Hedbo.

Publiceringen har retat upp islamistiska grupper som protesterade utanför Cumhuriyets lokaler i Istanbul natten mot torsdagen. Fem demonstranter greps av polis.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Rosling: Utbrottet av ebola stoppas i år

Spridningen av ebola i Västafrika är nere på nivåer som inte setts sedan i augusti. Professor Hans Rosling, nyss hemkommen från Liberia, ser positivt på läget. – Vi kommer absolut att klara det här i år, kanske redan under årets första sex månader, säger han till DN.

En färsk rapport från WHO visar att spridningen av ebola minskat rejält i de tre värst drabbade länderna i Västafrika. Liberia hade inte ett enda nytt rapporterat fall av ebola under den senaste helgen. I september smittades däremot över 300 personer i veckan.

Landet börjar sakta närma sig ett läge där ett slut på utbrottet är i sikte. Hans Rosling, professor emeritus i global hälsa, har nyss kommit hem från sin vistelse i Liberia. Han varnar för att den mest kompetenta personalen nu kan resa vidare till andra områden.

– Vi måste ha ett sexmånadersperspektiv där det krävs en ytterst kapabel organisation. Vi kan nå nollan men det gäller att utrota det sista viruset och då krävs ett kvalitativt arbete, säger han till DN.

Den globala responsen på det värsta ebolautbrottet i modern tid var sen, men när insatserna väl kom var de massiva. I efterhand konstaterar Rosling att man skulle ha byggt isoleringsenheter på befintliga sjukhus i stället för på de separata behandlingskliniker som i flera fall var överflödiga när de väl stod klara.

Såväl Kina som Tyskland byggde stora kliniker i Liberia trots att det tidigt stod klart att de inte behövdes.

– Jag har inga förväntningar på Kina med deras politiska system, men demokratiska Tyskland borde ha lyssnat och agerat annorlunda, säger han.

I framtiden bör, menar Rosling, respektive organisationers ledare på plats få mer svängrum för att fatta nödvändiga beslut.

Även om läget nu är bättre varnar organisationen Läkare utan gränser för ett oroväckande spridningsmönster i Guinea.

”Även om totalantalet av nya fall (i Guinea) har varit relativt stabilt under de senaste tre veckorna, fortsätter epidemin att spridas geografiskt med nya distrikt där sjukdomen rapporteras för första gången”, skriver Läkare utan gränser i en kommentar.

Summeringen av utbrottet visar en dyster verklighet där drygt 21 000 personer smittats av den fruktade sjukdomen. Knappt 8 500 av dessa har avlidit. Antalet döds-offer är därmed 30 gånger högre än vid det tidigare värsta dokumenterade utbrottet som inträffade 1976 i den kongolesiska staden Yambuku.

Flera hundra vårdanställda har avlidit i ebola. En handfull utlänningar som smittats har kunnat evakueras till sina hemländer, men kapaciteten har inte räckt till för att hjälpa alla de lokalt anställda.

Nu väntar en period av ekonomisk återhämtning och återuppbyggnad av vårdapparaterna i de tre länderna.

På kort sikt väntas skolorna öppnas av regeringarna, något som välkomnas av tonåringen Ahmed Turay som BBC talat med i Sierra Leones huvudstad Freetown.

– Jag ser fram emot att återvända till skolan. Ebola är illa ute nu, säger han.

Erik Esbjörnsson erikesbjornsson@gmail.com

Fakta. Ebolautbrottet

Smittspridningen i det pågående ebolautbrottet är nu nere på samma nivåer som i augusti i de tre värst drabbade länderna i Västafrika.

Totalt har 21 296 fall rapporterats och av dessa har 8 429 personer dött.

Fördelningen av fall mellan könen är i stort sett lika men vuxna har drabbats tre gånger så hårt som barn av ebola. Anledningen är att sjukdomen främst sprids till vårdgivare.

Ebola är en så kallad blödarfeber som smittar genom kontakt med kroppsvätskor. Inkubationstiden är mellan två dagar och tre veckor.

Källa: WHO, DN “

DN 16 jan 2015:

“Städer i ruiner efter Boko Harams attacker

Den islamistiska terrorgruppen Boko Harams attacker mot städerna Baga och Doron Baga i Nigeria har till stora delar lagt dem i ruiner. Det hävdar Amnesty International som på torsdagen publicerade satellitfoton av området.

Bilderna är tagna den 2 januari och den 7 januari i år. På de senare bilderna framgår hur omkring 620 hus bränts eller förstörts på annat sätt i Baga och över 3 100 byggnader i staden Doron Baga.

– De visar förstörelse av katastrofala proportioner i två städer, var-av den ena nästan utplånades från kartan under loppet av de fyra dagar som attacken pågick, kommenterar Amnestys Nigeriaexpert Daniel Eyre på Amnestys hemsida.

Bilderna visar bara två av de många städer och byar som angreps av Boko Haram med start den 3 januari. Lokala myndigheter uppger att 16 byar bränts ned och att 20 000 människor är på flykt. Amnesty har tidigare sagt att upp emot 2 000 människor dödades.

Intervjuer med ögonvittnen som Amnesty gjort tyder på att Boko Haram-milisen sköt och dödade hundratals civila i Baga och Doron Baga. Nigerias militär har angivit siffran 150. Hur många som faktiskt har dödats är oklart.

– Jag såg med egna ögon hur omkring 100 människor dödades. Jag flydde ut i bushen. Medan vi sprang sköt de och dödade, berättar en man i femtioårsåldern för Amnesty International.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“FN-försök att rädda landet

Ett sista desperat försök att hålla ihop Libyen. Så beskrivs det pågående FN-ledda toppmötet i Genève mellan de rivaliserande parterna i de libyska inbördesstriderna.

FN:s särskilda organ för Libyen, Unsmil, står som värd för mötet, vars första fas avslutas senast i morgon lördag. På den ena sidan av förhandlingsbordet sitter representanter för Libyens gryning, det löst sammansatta nätverk av klaner, regionala krigsherrar och islamistiska grupperingar som kontrollerar huvudstaden Tripoli.

Deras motpart är den regering som tillsattes efter sommarens parlamentsval men som nu tagit sin tillflykt till staden Tobruk längst i öster. Regeringen, ledd av Abdullah al-Thinni, stöds av ex-generalen Khalifa Hifter, prominent medlem av Libyens största stam, warfalla.

Mellan de två stridande grupperingarna står de demokratiivrande krafter som var drivande i upproret mot envåldshärskaren Muammar Khaddafi, som störtades hösten 2011.

Den unge författaren och exil-libyern Hisham Matar, som fick ett internationellt genombrott häromåret med romanen ”Analys av ett försvinnande”, beskriver i det senaste numret av tidskriften New Yorker civilsamhällets sammanbrott i Libyen: skolorna har stängt, elektricitet är en bristvara, laglösheten grasserar.

Om stridigheterna fortsätter hotar ett allarabiskt ”krig genom ombud” där Libyens gryning, som anses stå Muslimska brödraskapet nära, stöds av Turkiet och Qatar medan regeringen i Tobruk får support av Egypten och Förenade Arabemiraten.

Trots det allvarliga läget står de bägge stridande fraktionerna långt från varandra. Den spanske diplomaten Bernandino Leon som leder Unsmil säger att medlingsarbetet kommer att ta tid och kräva eftergifter från bägge parter. Enligt planen kommer den första förhandlingsrundan i Genève följas upp redan nästa vecka, på en ännu inte specificerad plats.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se "

DN 16 jan 2015:

"Också muslimer hör till Europa

"Det som hände förra veckan handlar inte om brist på humor, eller om att inte kunna förstå en karikatyr. Inte heller om hat mot väst." Den holländske författaren Abdelkader Benali skriver personligt om attentatet i Paris.

Någonting brast. Jag var tretton år och drömde bara om böcker och flickor – en sund holländsk unge med marockansk bakgrund och utan bekymmer i livet.

Men så hände något som fick mig att känna mig annorlunda än flocken. Under historielektionen en dag kom ämnet att bli fatwan mot Salman Rushdie. Läraren talade om yttrandefrihet; jag talade om förolämpningar mot Profeten. En besvärande tystnad infann sig. Vad pratade den där Abdelkader om? *Fat-vadå?*

Men läraren, magister Fok, förstod mig. Han hävdade att fatwan var orimlig. Hur kan någon bli kränkt av fiktion? Hur kan det leda till dödsstraff att använda sin fantasi? Jag minns att jag stod upp och att rösten steg medan jag försökte argumentera för hur helig Profeten var för mig och mina trosfränder. Och ju mer magister Fok svarade med kylig och rationell analys, desto argare blev jag. Begrep han inte att det här handlade om mer än intellekt och sunt förnuft? Insåg han inte att det var omoraliskt att håna Profeten? Mina klasskamrater såg på mig som om jag var en galning. Vid det laget stod jag och skrek, aldrig förut hade jag varit så arg. Det här handlade inte om en roman, det handlade om mig. Om oss.

Jag ville hämnas. Lite arg och förvånad över mitt temperament tittade magister Fok bara på mig och skickade sedan ut mig ur klassrummet.

För första gången i livet kände jag vad det innebar att vara muslim. Och så ville jag inte känna mig. Jag ville smälta in, vara lika normal som mina klasskamrater.

Efter att ilskan och frustrationen lagt sig skämdes jag – för att ha svikit min religion, svikit min familj, svikit mig själv. Skämdes för en vrede jag inte förstod.

Jag hade växt upp i en ganska traditionell marockansk familj. Vi firade Ramadan, men min far gick sällan till moskén. Det fanns två böcker därhemma, Koranen och telefonkatalogen. Vi tittade aldrig i någon av dem.

Vi talade inte mycket om fatwan, men den var omöjlig att ignorera. Muslimer marscherade genom Rotterdams gator. Det var första gången vi uppfattats som del av en gemenskap med frågor att besvara: Vems sida står ni på? Varför är ni kränkta? Varifrån kommer vreden? Kan islam samexistera med västliga värden?

Världen upphörde inte att påminna mig om att jag var muslim. Mitt namn, min bakgrund, *min hud*, min familj och de världshändelser som utspelade sig, allt ledde till mer ifrågasättande av mig själv.

Islam sade mig att Gud är en och att Profeten är hans sändebud. Håll dig till de fem pelarna så kommer allt att gå bra. Men vi levde i ett ickemuslimskt land. Men jag var varken holländare eller sekulär. Jag måste hitta ett sätt att förena min religiösa bakgrund med en sekulär värld. Det kändes som om jag hade blivit föräldralös.

Och att lösa det dilemmat är så mycket svårare i ett sekulärt samhälle som totalt verkar ha upphört att brottas med den sortens stora frågor.

Svaren fann jag till sist inte i de heliga texterna. Jag fann dem i litteraturen.

Jag läste Kafkas ”Förvandlingen” och Camus ”Pesten”. Jag tänkte tillbaka på hur jag i yngre dagar farit ut mot ”Satansverserna”. Jag kom ihåg hur jag smugit in i en bokhandel och sett boken i stora travar, färdig att läsas, men min engelska hade inte räckt till för att förstå den. Boken avvisade mig, men nyfikenheten bestod.

När jag var sjutton hittade jag ”Satansverserna” undanstoppad i ett skolbibliotek. Jag tog den, började läsa och blev hänförd. Här var ju en ung man som slogs med sin tro i en klentrogen värld – en immigrantson från ett djupt religiöst hem som kastats in i en värld där allt är möjligt och ingenting heligt. Det bekräftade vad jag känt djupt inom mig: ett fritt och öppet samhälle utgör ett hot mot religiösa människor. Deras religion kommer att hånas – ibland till och med förtryckas – och det kommer att väcka vrede.

Och nu händer det igen. Framväxten av extremister som lockar unga muslimer i väst med visioner om en islamisk utopi väcker avsky bland europeiska muslimer. Pojkar och flickor lämnar sina familjer och omvandlas till mördarmaskiner. De ger sig iväg inte från Bagdad, utan från Bryssel och Haag. Vi insisterar på att detta inte kan vara vårt islam, och om det är islam så vill vi inte ha den. Men jag vet av egen

erfarenhet att extremismens lockelse kan vara mycket mäktig när man växer upp i en värld där medier och alla runt omkring tycks håna och förolämpa ens kultur.

Och Europas regeringar hjälper knappast till att bekämpa extremismen när de ger efter för en islamofobi som kokats ihop av högerpopulister. Vad jag ser är en brist på mod att förstå Europas muslimer som genuint europeiska – medborgare som alla andra.

En av de första som terroristerna i Paris dödade var en av oss: Mustapha Ourrad, en algeriskfödd korrekturläsare på Charlie Hebdo. Sedan dödade de en muslim till: polisen Ahmed Merabet.

Mördarna visade dem ingen nåd. I islams namn dödade de muslimer. Och varje gång en europeisk muslim ser den där bilden av Ahmed Merabets sista stund ser han sig själv liggande där på den kalla trottoaren. Hjälplös. Och nästa fråga blir: vad ska jag säga i morgon på jobbet eller i skolan?

Det som hände förra veckan handlar inte om brist på humor, eller om att inte kunna förstå en karikatyr. Inte heller om hat mot väst. Det handlar om en vrede som tagit fel riktning.

Det är tvivlet som gör oss till mänskliga och skapande varelser. Men renodlat tvivel kan vändas i vrede och fundamentalism.

Som den franske författaren Michel Houellebecq sade i en intervju: ”Människor kan inte leva utan Gud. Livet blir outhärdligt.” Terroristerna fann sin Gud i ett gudlöst samhälle. Charlie Hebdo drev med deras Gud genom att förklara att han inte var mer än en skämtteckning. De kom tillbaka för att rädda sin Gud och lämnade tolv döda efter sig. De föll offer för en mäktig villfarelse.

Samma villfarelse jag levde i som tonåring: att man kan bli kvitt sin vrede och segra genom att attackera budbäraren. Men det enda sättet att besegra sin vrede är att förstå var dess rötter finns. För mig var friheten att tvivla, att inte välja sida och att känna sympati för romanfigurer och människor som jag är oenig med, befriande. Än idag hedrar jag min muslimska bakgrund, men utan dogmer, förtryck och strikta ritualer.

Efter elfte september har många muslimer tvekat om sin tillhörighet. Tillhör de Voltaires och Rousseaus Paris eller Muhammeds Mecka? Det är fel fråga.

Muslimer är i alla avseenden lika europeiska som romer, homosexuella, intellektuella, bönder och industriarbetare. Vi har funnits i Europa i århundraden och politiker och medier måste sluta att bete sig som om vi anlände i går. Vi är här för att stanna.

Abdelkader Benali författare, journalist och program-ledare, född i Marocko 1975 och uppvuxen i Holland.

Han debuterade 1996 med -romanen ”Bruiloft aan zee” (”Bröllop vid havet”). Romanen (finns på engelska som ”Wedding by the sea”) handlar om nordafrikanska migranter och om svårigheten i att längta hem för den som fått ett nytt hem. För -romanen fick han flera priser, både i Holland och i andra länder.

Sedan dess har han gett ut ytterligare romaner, skrivit pjäser och fackböcker, bland annat om Marocko och om maratonlöpning.

DN 17 jan 2015:

“Tryckt stämning i staden där två misstänkta jihadister sköts

Lättade, men uppskrämda. Dagen efter att två misstänkta jihadister sköts av polis i Verviers i Belgien är stämningen tryckt. Under flera år har spänningarna mellan olika folkgrupper ökat i staden. – Det är dags att vi börjar prata om den bristande integrationen, säger ögonvittnet Jean-Marc Finck.

Verviers.
På fredagen var Verviers en belägrad stad – av medier, av poliser och av lågmält samtalande medborgare som samlades vid avspärrningarna vid Rue de la Collin.

– Vi är djupt berörda. Men också tacksamma. Det kunde ha gått värre, säger ögonvittnet Jean-Marc Finck, som bor i en lägenhet bara några hus ifrån där de nu döda, misstänkta jihadisterna hade sitt tillhåll.

Han står på trappan intill det lokala bageriet. Där inne skakar det turkiska butiksbiträdet på huvudet:

– De var tjetjener. En av dem var inne här nästan varje dag. Han handlade på krita. Titta, han har en skuld på 22.50 euro, säger hon på knagglig franska och visar upp det hon uppger är en av de ihjälskjutnas handskrivna skuldkonto.

Det är omöjligt att veta om det hon säger är sant. Sant är dock att antalet immigranter från Asien ökat stort under de senaste åren. Och att Verviers, som en gång i tiden hade en blomstrande textilindustri, förändrats i grunden.

I dag är fabriksbyggnaderna tomma. Arbetslösheten är hög och befolkningens sammansättning har drastiskt bytt skepnad.

– Jag kom för 20 år sedan, då var jag nästan exotisk. I dag bor hela världen här, men utan att det finns någon kosmopolitisk känsla. De flesta invandrare som kommit under de senaste åren håller sig för sig själva, de har inte integrerats, säger Rashid Zouhad, född i Marocko.

Det är också en anledning till att utflyttningen av ursprungsbefolkningen har ökat, tror Jean-Marc Finck:

– De ”vita” flyttar härifrån, de flyr, säger han och gör citationstecken i luften.

Av stadens 55 000 invånare uppskattar han att 35 procent har muslimsk bakgrund. Det finns sju moskéer och vissa bostadsområden är mer eller mindre helt muslimska.

Han vill inte se det som ett problem.

– Men ska vi få till den integration som krävs måste alla anstränga sig. Vi belgare, men också de som kommer hit. Nu är det som om ingen gör någonting, fortsätter han.

Jean-Marc Finck satt vid sin dator och arbetade när det small i torsdags. Efter den första explosionen trodde han att det skett en olycka. När skottsalvorna började smattra förstod han att det var någonting helt annat.

– Det flesta i kvarteret fick panik. Jag ringde runt till nära och kära och bad dem att inte gå ut. När jag till slut öppnade dörren för att ta reda på vad som pågick blev jag inmotad av polis som bad mig att sätta mig i säkerhet, berättar han.

Han tror att de allra flesta i Verviers är stolta över att polisen gick till attack och satte stopp för de misstänka terroristerna.

– Jag tror inte att det gått att göra så mycket annat. Det går inte att tala med flyende fanatiker, de var bortom räddning, tror han.

Men Rashid Zouhad beklagar dödandet:

– Det hade varit mycket bättre om de tagits levande. Då hade vi kunnat få dem att förklara hur de tänker, vad som driver dem. Jag tror att är det någonting som samhället verkligen behöver göra nu så är det att försöka förstå det. Annars kommer vi aldrig kunna agera mot radikaliseringen.

För bara ett år sedan försvann en av hans 25-åriga landsmän från staden. Rashid hade uppfattat sin vän som en bra, behaglig person och när han fick veta att 25-åringen i själva verket låtit sig rekryteras av jihadister för att dra ut i krig blev han chockad.

– Jag tror att man i vissa moskéer ägnar sig åt indoktrinering som vissa unga individer inte kan motstå. De ser ingen annan framtid. Min bekant var en helt vanlig person för bara några år sedan och inte alls någon extremist. Nu vet jag inte ens om han lever, säger Rashid.

Enligt honom har rasismen mellan olika grupper ökat de senaste åren. Det handlar inte bara om att extremhögern växt sig stark, utan även om att andra grupper alltmer fjärmat sig mot varandra. Kombinationen med känslan av att de som invandrat utsätts för en lågintensiv, strukturell rasism skapar farliga spänningar.

Jean-Marc Finck håller med. Diskussionen om vad som fungerar och vad som inte fungerar kvävs av rädslan för att bli utpekad som rasist, han menar att den politiska korrekthet som präglat samtalet inte är hälsosam.

Både Rashid och Jean-Marc tror att den enda lösningen stavas dialog, sociala insatser och ökad klarsynthet:

– Vi måste börja prata med varandra. Och politikerna måste ta av sig de skygglappar de har. Verviers, liksom övriga Europa, är inte längre detsamma.

Ulrika By ulrika.by@dn.se “

DN 17 jan 2015:

“Michael Winiarski: Europeiska jihadister tar med sig Syrienkriget hem

De misstänkta terrorister som gripits de senaste dagarna har i regel erfarenhet från inbördeskrigets Syrien och möjligen Irak. Det är ett tecken på att Islamiska staten, IS, är på väg att vidga sina attacker till Europa.

Tidigare har terroriströrelsen inte betraktat västvärlden som en primär måltavla. IS har haft som uttalat mål att etablera ett kalifat, ett sunni-muslimskt politiskt styre, i första hand över de områden i Mellanöstern som bebos av muslimer. Det har alltså i första hand gällt Irak, Syrien, Jordanien, Palestina och delar av Turkiet.

Men läget förändrades sommaren 2014, efter att IS, som redan kontrollerade delar av Syrien, i en blixtoperation intog stora områden i Irak, bland annat Mosul, och på allvar hotade de kurdiska områdena i norr. Då ingrep USA, i allians med bland annat Frankrike och Storbritannien, med flygbombningar.

IS svarade med att halshugga brittiska och amerikanska fångar, och videoinspelningar av morden sändes ut via internet.

De utländska jihadisterna som beger sig till krigszoner är alltså en nyckelfaktor när det gäller att bedöma allvaret i terrorhot mot Europa. I trasiga statsbildningar som Syrien, Irak och Somalia skaffar de sig stridsvana och inympas islamistisk ideologi och kamp-beredskap.

Det är i regel just dessa unga män som ligger bakom terrordåd när de återvänder till sina ursprungsländer, det må vara Storbritannien, Frankrike eller Belgien.

Potentialen för framtida våldsdåd i Europa och på andra håll är väldig: Den amerikanska spionorganisationen CIA beräknar att det kan finnas 15 000 jihadister från uppemot 80 olika länder som slåss i enbart Syrien. Mellan 3 000 och 5 000 kommer från Europa, medan de flesta kommer enligt International Centre for the Study of Radicalization i London från Saudiarabien, Libyen eller Tunisien.

En avsevärd andel av jihadisterna kommer från Sverige. Enligt vad inrikesminister Anders Ygeman sade i en DN-intervju i början av veckan vet man säkert att det rör sig om ”över hundra”, men att det troligen är 200 till 300 individer som har rekryterats till de heliga krigen.

Deras hemländer står inför svåra problem. Det är svårt att ens veta vilka som har gett sig iväg till terroristernas träningsläger eller militära operationer. Ett besök i Irak eller Syrien är ju inte i sig olagligt. Varken Säpo eller någon annan säkerhetstjänst i världen förfogar över så stora resurser att varje potentiell terrorist kan övervakas. Även vid en kraftigt skärpt kontroll, inklusive avlyssning, kommer många att slinka igenom nätet. Då är frågan: Hur ska man hantera dessa unga krigare när de återvänder hem? Dessa jihadister har vid det laget vant sig vid våld och död och har en låg tröskel till att fortsätta med sitt heliga krig på annat håll. Inte sällan på hemma-plan.

Därför har vi kanske bara sett början, eftersom de flesta av de tiotusentals krigarna ännu befinner sig i Syrien och Irak.

Sovjetunionens krig i Afghanistan på 1980-talet är ett varnande exempel. Då begav sig tusentals utländska kämpar iväg för att delta i afghanska mujahedins kamp mot den sovjetiska ockupationsarmén. En av dem var den saudiarabiske miljardärsonen Usama bin Ladin som grundade terrornätverket al-Qaida, som fick sin bas i just Afghanistan när talibanerna tagit över makten där. Så småningom låg nätverket bakom attackerna mot USA den 11 september 2001.

Numera är det inte al-Qaida, utan dess rival Islamiska staten som har störst dragningskraft på extrema islamister. Att IS dessutom kontrollerar ett stort sammanhängande landområde över syriskt och irakiskt territorium, med rika oljetillgångar och ekonomiska resurser, talar för att den rörelsen är ett växande hot.

De två bröderna Kouachi som utförde attentatet mot den franska tidningen Charlie Hebdo sade sig visserligen företräda al-Qaida på den arabiska halvön, men den ensamme terroristen Coulibaly som två dagar senare mördade fyra kunder i en judisk affär i Paris identifierade sig med IS.

Och enligt en säkerhetskälla i Belgien ska den terroristcell som polisen sprängde i torsdags bestått av medlemmar som besökt IS i Syrien och fått instruktioner därifrån.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se "

DN 17 jan 2015:

"Niklas Orrenius: Coulibaly är borta – men det finns fler som han

Nyfikna barn hänger vid polisavspärrningarna nära den judiska mataffären. Upphetsade röster. "Kolla, ännu fler poliser!" "De har automatvapen allihop!"

Hyper Cacher är en kedja med ett dussin butiker i Frankrike. Namnet betyder ungefär "Superkosher". De äldre barnen, ton-åringarna, förklarar för de yngre.

"Ni fattar väl: det är ingen slump att han gått in i just Hyper Cacher, av alla affärer här. Den är judisk."

Eftermiddag går mot kväll. Amedy Coulibaly har hållit sin gisslan i flera timmar. Han har skjutit fyra människor därinne, kropparna ligger på butiksgolvet – men det vet inte vi som står utanför, varken barnen eller jag. Han har dragit ned jalusierna och det är omöjligt att se vad som händer.

För barnen är detta spännande. Deras gata, avspärrad för trafik så långt man kan se. Tv-reportrar med CNN-frisyrer och starka lampor i ansiktet. Polisbussar överallt.

Vid avspärrningarna står hundratals journalister, poliser och nyfikna. Några elever från en skola intill lutar sig ut från sitt klassrum. De vinkar. Skrattande börjar de sjunga Marseljäsen.

Samtidigt, inne i affären, förhör Amedy Coulibaly sin gisslan, alla sjutton. Namn? Ålder? Yrke? -Religion? En av männen han skjutit, 22-årige butiksbiträdet Yohan Cohen, ger rosslingar ifrån sig. Han lever ännu.

Coulibaly har en hel arsenal med sig: ett kalasjnikovgevär, två k-pistar, två pistoler, sprängämnen och en stor kniv. Jag är med i IS, säger han, jag är inte rädd för att dö.

Yohan Cohen sköts när han tog en av terroristens pistoler. Vapnet klickade när Cohen tryckte av. Coulibaly sköt honom i huvudet.

Nu ligger butiksbiträdet mot en vägg, i sitt blod. Det låter som om han håller på att kvävas, tänker en man. ”Vill ni att jag ska göra slut på honom?” frågar Amedy Coulibaly sina fångar. Nej, svarar flera. En halvtimme senare upphör rosslingarna.

Utanför känns allt overkligt. Mediefolk belamrar kvarterets kaféer. De laddar datorer och mobiltelefoner, tittar på tv-skärmarna som sänder nonstop från dramat utanför. Jag inser att jag glömt äta både frukost och lunch.

– Alla mackor och all mat är slut. Vi har kaffe och öl, säger servitrisen, utan att släppa tv:n med blicken.

Inne i Hyper Cacher är Amedy Coulibaly också hungrig. Han tar mat från hyllorna och gör sig ”en -liten smörgås”, ska ett vittne senare berätta.

En man i gisslan har växt upp i samma Parisförort som Coulibaly. I butiken tar han rollen som ”kompisen”: pratar, distraherar, medan andra diskret sms:ar med polisen utanför. ”Du är hygglig, kompis”, säger han när Coulibaly bjuder honom att äta, ”men jag har lite grann förlorat aptiten.”

Jag går ut från kaféet, försöker komma närmare, rundar polisavspärrningarna och går in i bostadsområdet precis bakom Hyper Cacher. Det är mörkt nu. Barn överallt, från åtta nio år och uppåt. Mest killar. De klättrar på staket, försöker se något.

Plötsligt: en explosion. Det ekar mellan höghusen. Sedan: två kraftiga smällar till. Svart rök stiger från Hyper Cacher. Så börjar smattret av automateld, ra-ta-ta-ta-ta, säkert tjugo skott. Tystnad i kanske femton sekunder. Så en ny, lång automatsalva.

Sirener. Skrik. Gråt.

Barnen har klättrat ned från staketet. Upphetsningen är borta, blickarna skrämda. ”Kom, vi går hem”, säger en pojke tyst till en annan.

Under sina sista timmar i livet pratade Amedy Coulibaly med gisslan om att ”hämnas”: om förföljelse av muslimer, om Palestina, om Mali, om Syrien, om Burma. Nu hör jag en polis ropa ”C’est fini!” – ”Det är över!”

Och det är det ju. Fast ändå inte. Amedy Coulibaly är borta. Det finns fler som han.

Niklas Orrenius är reporter på Dagens Nyheter.

Niklas Orrenius niklas.orrenius@dn.se “

DN 17 jan 2015:

“Expert vill sätta press på Turkiet

Samarbete kring terrorist-bekämpning med länder i Nordafrika och Mellanöstern står på agendan när EU:s utrikesministrar möts på måndag. Viktigast enligt terrorist-experten Magnus Ranstorp är att sätta press på Turkiet så att resorna till IS-kontrollerade områden stoppas.

Från svensk sida är det utrikesminister Margot Wallström (S) som deltar i mötet i Bryssel. Hennes närmaste medarbetare, kabinettssekreterare Annika Söder, informerade riksdagens EU-nämnd på fredagen.

– Den mycket allvarliga situationen efter attackerna i Paris och händelserna i Belgien gör det angeläget att diskutera alla aspekter på att bekämpa terrorism. Det blir en diskussion om hur man samarbetar med länder i Nordafrika och Mellanöstern. Vi behöver ha kontakter kring kunskaper om hot, om vad som pågår i de länderna och också om gemensamma åtgärder, säger Annika Söder.

Ett viktigt land att samarbeta med enligt kabinettssekreteraren är Turkiet, med gräns både mot Europa och mot inbördeskrigets Syrien där Islamiska staten (IS) har vuxit sig stark och ägnar sig åt våldsamma härjningar. Svenska Säpo har pekat ut personer som reser till bland annat Syrien för att strida och sedan återvänder till Sverige som en stor säkerhetsrisk. Cirka 130 sådana fall har Säpo kunnat bekräfta men den totala siffran tros vara uppåt 300.

Turkiets roll är avgörande i detta, anser Magnus Ranstorp som forskar om terrorism och dessutom leder en EU-arbetsgrupp som ska föreslå åtgärder mot våldsam extremism.

– Viktigast är att sätta tryck på transitländer till Syrienkonflikten. 90 procent av alla IS-krigare har åkt genom Turkiet. Det ska inte vara så att man kan ta ett charterplan från Arlanda ner till Istanbul och sedan bil till gränsen och bara åka över, säger Ranstorp.

Turkiet hävdar att man gör mycket, bland annat att man har 8 000 namn på personer som vägras inresa, men Magnus Ranstorp menar att det inte räcker.

– Det borde vara ett fokus för EU att tvinga Turkiet att ta till mer kraftfulla åtgärder, speciellt längs gränsen mot Syrien. Det krävs ytterligare tryck.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

DN 17 jan 2015:

“USA-turister tas emot med öppna armar

USA lättade på fredagen på sina rese- och handelssanktioner gentemot Kuba. Amerikanska medborgare behöver inte längre söka inresetillstånd och får lov att spendera hur mycket pengar de vill i Havanna.

Havanna.
Ave Robinson kommer från New Mexico och tillhör den grupp av amerikaner som gynnas av den nya politiken.

– Jag har alltid velat besöka Kuba, men inte kunnat på grund av embargot. Nu var det hur lätt som helst att åka hit, säger hon till DN.

Det enda Ave Robinson behövde uppge till sin amerikanska resebyrå var sitt passnummer.

– De ställde inga frågor och gav oss inga restriktioner. Det finns ju ingen anledning att vara fiender, vi lever så nära varandra och ska inte bråka, säger Ave Robinson som rest med en grupp äldre amerikaner till Havanna.

Gruppen äter lunch på den privata restaurangen Muraleja i stadsdelen Vedado och sippar på lagrad rom i konjakskupor. Efter maten blir turisterna bjudna på cigarrer av restaurangen.

– Kubanerna är väldigt glada att vi börjat resa hit, säger gruppens reseledare.

Tidigare var USA:s tanke att svälta ut grannlandet genom att inte spendera en dollar i landet, men när den kubanska regimen använde den politiken till propaganda för sin egen regim insåg USA:s president Barack Obama att rese- och handelsembargot är kontraproduktivt. Från och med i år ska de forna fienderna normalisera sin relation.

– Vi är ännu ett steg närmare att ersätta gårdagens icke fungerande politik med att i stället hjälpa det kubanska folket till politisk och ekonomisk frihet, sa USA:s finansminister Jacob Law i ett uttalande.

Under Kalla kriget var det förbjudet för amerikaner att resa till Kuba och först 2008 när landets tidigare diktator, Fidel Castro, formellt lämnade över makten till sin lillebror Raúl Castro, införde USA lättnader i sina reserestriktioner.

Amerikanska medborgare fick tillåtelse att resa till Kuba om de uppfyllde något av tolv kriterier, bland annat studier, hälsa på släktingar, kulturutbyte, forskning, hälsoskäl eller idrottsutbyte. Lättnaderna gjorde att 170 000 amerikanare besökte Havanna förra året. Men i och med veckans beslut behöver inte amerikanska resenärer bevisa att de uppfyller något av kraven. Det räcker med att hävda att resan är i studiesyfte.

– I princip innebär överenskommelsen att reseförbudet är över, säger Julia Sweig, Kubaexpert vid den amerikanska tankesmedjan Council on Foreign Relations.

Fortfarande får dock inte amerikanskt reguljärflyg flyga till Kuba. Än så länge är det endast amerikans-ka charterbolag som får trafikera den åtråvärda sträckan Miami–Havanna.

På gågatan Obispo i det turisttäta Gamla Havanna har nyheten tagits emot med glädje. Försäljarna står på rad och säljer cigarrkartonger till turisterna.

– Amerikanerna älskar våra cigarrer. Förr i tiden var det ju förbjudet att röka kubanskt i USA, men nu är det fritt fram, säger en försäljare och skrattar.

Han ser en ny tid för Kuba:

– Detta beslut kommer att göra det lättare för mig att försörja min familj.

För att Kuba skulle få igenom det åtråvärda avtalet med USA har regimen släppt 53 av sina hundratals politiska fångar och har lovat att föra en dialog med USA om synen på mänskliga rättigheter. Avtalet innebär också att turister kan betala med amerikanska kreditkort på Kuba.

Den kubanska överklassen i Miami ser lättnaderna som ett stöd för diktaturen på Kuba.

– Detta hjälper bara Castro-regimen att förtrycka sitt eget folk, säger Marco Rubio, republikansk senator.

Henrik Brandão Jönsson riojonsson@gmail.com

Fakta.

Grönt ljus för export av teknik till Kuba

Det historiska avtalet om normalisering mellan Raúl Castro och Barack Obama den 17 december förra året innebär också att amerikanska företag kan exportera teknik till Kuba.

Det gäller framför allt bolag inom telekombranschen och inom jordbruket.

Men än så länge fortsätter det allmänna handelsembargot som endast kan lyftas av USA-kongressen, där majoriteten av republikanerna inte vill gynna Kubas ekonomi så länge landet är en enpartistat.

Dn

Fakta.

Författning enligt sovjetisk förebild

Kuba är en kommunistisk enpartistat, vars politiska liv domineras av bröderna Fidel och Raúl Castro och andra veteraner från revolutionen 1958–1959. Författningen är utformad efter sovjetisk förebild.

Oppositionen är splittrad i flera hundra små grupper som motarbetas och förföljs av regimen.

2013 mottog kubaner överföringar på 17,3 miljoner kronor från släktingar I USA. Eftersom det tidigare endast var tillåtet att sända 15 000 kronor om året per person väntas överföringarna öka. Enligt avtalet med Obama får släktingar från och med 2015 sända 60 000 kronor per år.

Källa: Landguiden “

DN 17 jan 2015:

“Svensk protest mot prygeldom

Den svenska regeringen kommer att ta upp fallet med den prygeldömde saudiske bloggaren Raif Badawi. Samtidigt kommer signaler från Saudiarabien att Badawi kan få domen omprövad.

Enligt vad DN erfar kommer Saudiarabiens ambassadör i Stockholm, Ibrahim al-Ibrahim, att kallas till utrikesdepartementet på måndag för att motta en officiell protest mot behandlingen av Badawi. UD:s pressbyrå bekräftar att fallet kommer att tas upp med Saudiarabien, men vill inte närmare ange i vilken form.

Den 31-årige Raif Badawi, som varit aktiv i ett liberalt nätverk i Saudiarabien, har suttit fängslad sedan i juni 2012 för att ha ”smädat islam”. Gripandet skedde sedan han på sin webbsida kritiserat högt uppsatta religiösa uttolkare.

I september förra året fastställdes domen mot Badawi: tio års fängelse och tusen piskrapp. Den första omgången på femtio piskrapp utdelades i förra veckan utanför en moské i staden Jidda vid Röda havet.

I går, fredag, skulle Raif Badawi ha pryglats på nytt, men rappen hölls inne denna gång, ”av medicinska skäl”. Senare samma dag meddelade kung Abdullahs kansli att Badawis fall kommer att tas upp av landets högsta domstol, vilket enligt brittiska BBC kan vara ett tecken på att domen kommer att mildras.

Domen mot Badawi har väckt stor internationell uppmärksamhet, i synnerhet som Saudiarabien ställde sig bakom fördömandet av attacken mot satirtidningen Charlie Hebdos redaktion. Saudiarabiens ambassadör i Frankrike, Muhammad Ismail al-Sheikh, tillhörde de statsrepresentanter som i söndags marscherade i Paris i protest mot Charlie Hebdo-massakern.

– Det är utstuderat hyckleri att ena dagen försvara pressen mot terrorism, och nästa dag döma en person till spöstraff för att han har utnyttjat sin yttrandefrihet, säger Ola Larsmo, ordförande i Svenska PEN, en av de organisationer som engagerat sig för Raif Badawis frigivning.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN 17 jan 2015:

“USA ska träna oppositionen i Syrien

USA:s försvarshögkvarter Pentagon kommer att skicka minst 400 man som ska utbilda den ”moderata” väpnade syriska oppositionen, meddelades det på fredagen.

– Insatsen kan komma i gång redan i mars, säger Pentagons talesman James Brindle till nyhetsbyrån AP.

Några av USA:s allierade i regionen, Turkiet, Qatar och Saudiarabien, har samtliga erbjudit sig att hysa träningslägren.

Ambitionen är att utbilda 5 000 soldater under den närmaste tvåårsperioden. Målet är att oppositionsstyrkorna ska kunna övertrumfa den syriska regimens styrkor och samtidigt hålla extrema islamistgrupper som Islamiska staten stången.

Erik Ohlsson “

DN 18 jan 2015:

“Sönderfall ett dåligt val

Greklands val nästa söndag är ett orosmoln för Europa. Spaniens valår kan resultera i en orkan.

Kataloniens regering utlyste i veckan nyval till regionparlamentet i september, men framställer det som en folkomröstning om självständighet. I december följer parlamentsval i Spanien, där det nya vänsterpopulistiska Podemos kan bli största parti. Sammantaget hotar en splittring av kungariket och politiskt kaos i euroområdets fjärde största ekonomi.

Podemos (Vi kan) bildades för bara ett år sedan av en grupp yngre akademiker, och har rötter i yttervänstergrupper och gatuprotesträrelsen ”De indignerade”. Partiet utnyttjar missnöjet med den stora finanskrisens härjningar och med det korrupta etablissemang som har styrt sedan Francos död på 70-talet.

Varken vänster eller höger, säger ledaren Pablo Iglesias, men det är ingen slump att Podemos ingår i samma Europaparlamentsgrupp som grekiska Syriza och svenska Vänsterpartiet. Iglesias vill behålla euron men slippa reglerna, skriva ned Spaniens skulder och skrota svångremspolitiken. För att bekämpa arbetslösheten ska 35-timmarsvecka införas och pensionsåldern sänkas till 60 år. Inte heller dessa vänsterpopulister bekymrar sig för finansieringen.

I takt med framgången har Podemos tonat ned vissa krav från EU-valplattformen. Det kan säkert gå fort att ändra sig igen. Klart är att Spanien blir svårt att regera både med och utan Podemos.

Hur nu det land som ska styras ser ut. I november höll Katalonien en inofficiell folkomröstning om skilsmässa från Spanien. Bara 30 procent deltog, men nästan alla sa ja. Den spanska författningsdomstolen

förklarade spektaklet olagligt. I stället ska regionval hållas; får separatisterna majoritet utlovas en ensidig självständighetsförklaring 2016.

Den borgerliga nationalistkoalitionen CiU har alltid använt katalanismen för att cementera sin makt, men varit svalt till en egen stat. På senare år har CiU utmanats av vänsterseparatisterna i ERC, och regeringschefen Artur Mas hoppade på tåget trots att partiet är delat i frågan. Även CiU är skadeskjutet av skandaler, och det ser ut som om ERC blir störst i valet. Vilken effekt Podemos får i Katalonien är oklart. En separatistmajoritet är möjlig men inte säker.

I självständighetsfrågan visade dock den senaste opinionsmätningen en ytterst knapp övervikt för nej, och en folkomröstning skulle kunna gå hur som helst. Å ena sidan borde Madrid ha bättre argument än att författningen förbjuder en katalansk utbrytning. Å den andra kan en separation inte motiveras med stöd av en minimal majoritet.

Utan tvekan hade krisen och Madridregeringens åtstramningar stor betydelse för stämningen. Om andra länder lade skulden på EU, skyllde separatisterna på Spanien. Katalonien är en av landets rikaste regioner, och entusiasmen för att betala till fattigare landsändar högst begränsad.

Spansk ekonomi håller sakta på att komma på fötter igen. Samtidigt är det lätt att dela väljarnas besvikelse över det borgerliga regeringspartiet PP och socialisterna i PSOE, de två som turats om vid makten i tre decennier.

Vänsterpopulism kan dock inte svara på någon fråga, och en katalansk separation riskerar att bli ett trauma för alla parter. Ett år av val och kval väntar Spanien.

Dn 18/1 2015 "

DN 18 jan 2015:

"Peter Wolodarski: Inte Israelfientligt att förespråka tvåstatslösning.

Relationen mellan Sverige och Israel befinner sig på en historisk bottennivå. Med ett annat diplomatiskt handlag hade det inte behövt bli så.

Fyra korta meningar i höstens regeringsförklaring utlöste årtiondets diplomatiska kris mellan Sverige och Israel. Den israeliske ambassadören kallades hem, Margot Wallström fick svårt att besöka Israel och hårda ord utväxlades mellan Stockholm och Jerusalem.

Statsminister Stefan Löfven är inte den eldande retorikens man. Han är ingen Olof Palme, som en gång hade det usla omdömet att jämställa Israels krigföring i Libanon med Nazitysklands värsta illdåd. Ändå lyckades Löfven göra den israeliska regeringen rasande. Vad hade egentligen statsministern sagt?

Jag letar fram hans tal i riksdagen från den 3 oktober. Först konstaterar Löfven att det krävs en tvåstatslösning mellan Israel och Palestina, framförhandlad efter folkrättens principer. Sedan slår han fast att båda parters legitima krav på självbestämmande och säkerhet måste garanteras. Därefter konstaterar statsministern att alltsammans förutsätter ett ömsesidigt erkännande och en vilja till fredlig samexistens. Slutsatsen? Sverige kommer att erkänna staten Palestina.

Mycket har sagts om Löfvens utspel, att det borde ha förankrats bättre på såväl hemmaplan som i EU-kretsen, att det hastades fram.

Kritikerna har varit många. Men det klokaste som konstaterats kommer inte från någon som brukar ha synpunkter på svensk utrikespolitik utan från en ortodox rabbin i Israel.

Han heter Michael Melchior, är född i Danmark och har i omgångar varit överrabbin i Norge. Han är även israelisk politiker och har suttit i landets regering. Melchior är väl bekant med de skandinaviska länderna.

I vintras intervjuades han av tidningen Times of Israel. Under rubriken ”Varför är de nordiska länderna så kalla mot Israel? fick Michael Melchior frågan hur han såg på Sveriges avsikt att erkänna Palestina.

”Jag kan förstå dem som menar att vi behöver ett fredsavtal, och just nu pågår inga förhandlingar”, svarade han. Men viljan att erkänna en palestinsk stat ”drivs inte av motstånd mot Israel”.

”Varför skulle denna position vara fientlig?” frågade Melchior. ”De (Sverige) erkänner principen om två stater för två folk och säger att framväxten av en palestinsk stat måste ske med hänsyn till Israels säkerhet. Ja, du kan säga att erkännandet är ett ensidigt drag. Som om Israel inte gjorde ensidiga drag varje dag i denna konflikt.”

Michael Melchior säger precis som det är: idén om en tvåstatslösning är i grunden inte en aggressiv gest mot Israel. Tvärtom. Redan 1947, när FN -beslutade om sin historiska delningsplan för området, accepterade de judiska ledarna just denna avgörande princip. Problemet var att den andra parten satte sig på tvären. En historisk chans gick om intet. Krig utbröt när den nybildade staten Israel anfölls av palestinsk gerilla – ett krig som inkluderade fem arabiska arméer och som Israel mirakulöst vann, samtidigt som landets ursprungliga territorium expanderade med 30 procent.

I decennier vägrade palestiniernas -ledare och de arabiska grannländerna att acceptera tanken på ett Israel vid sidan om en palestinsk stat, inte på ruinerna av den.

Att Israel nu går till storms mot dem som försöker driva igenom tvåstatslösningen är en dyster ironi.

Dyster därför att den sammanfattar den israeliske premiärministern Benjamin Netanyahus ointresse för en fredsprocess som också inbegriper smärtsamma kompromisser.

Dyster därför att inställningen riskerar att underminera möjligheten för Israel att långsiktigt fungera som både en judisk och demokratisk stat – ockupationen kan inte fortsätta i evighet.

Dyster därför att en palestinsk stat ligger lika mycket i israelernas som palestiniernas strategiska intresse. Israels grundare såg detta redan 1947.

Dessvärre bedriver den nuvarande israeliske premiärministern kortsiktig inrikespolitik 24 timmar om dygnet, också när han tillsammans med rader av internationella ledare gästar ett av terror hemsökt Paris. I stället för att helhjärtat stödja den franska regeringens uttalade motstånd mot antisemitism (”om 100 000 judar lämnar landet kommer Frankrike inte längre att vara Frankrike”), ägnade sig Netanyahu åt att uppmana franska judar att emigrera till Israel.

Den israeliske premiärministerns tillkortakommanden är ingen hemlighet. Problemet för den svenska regeringen är att den, helt i onödan, gett Netanyahu argument för att slippa rannsaka sitt eget agerande. I stället kan han använda de ”fientliga svenskarna” som ett slagträ i sitt inrikespolitiska maktspel.

Även om Stefan Löfven har rätt i grundfrågan borde han ha ägnat betydligt mer kraft åt att förankra den svenska linjen innan den blev officiell politik. I EU-kretsen brukar Sverige alltid förespråka gemensamma ageranden, inte ensidiga demonstrationer. Och viktiga utrikespolitiska ställningstaganden bör ske med bred förankring i riksdagen, vilket nu saknas.

Stefan Löfven var för ivrig och för snabb för allas bästa. Och han har inte ens en majoritet i riksdagen bakom erkännandet.

I veckan bidrog dessutom utrikesminister Margot Wallström till att höja konfliktnivån när hon i en stor DN-intervju hävde ur sig det ena odiplomatiska omdömet om Israel efter det andra (”retorik som gått över alla gränser”, ”oerhört aggressivt”).

Så talar inte en regering om ett annat land som man vill ha en fungerande dialog med.

Sverige ska kunna kritisera Israel och det finns goda skäl att förespråka en tvåstatslösning. Men det är utrikes-politisk destruktivitet att låta relationen med Mellanösterns enda demokrati urarta. Margot Wallström gynnar inte freden eller Sveriges intressen genom att skicka ut nya ordmoln mot Jerusalem.

Inrikespolitiskt hade Stefan Löfven förmågan att ompröva extravalet, som var feltänkt från början. Förhållandet till Israel är ytterligare något som behöver lagas.

Peter Wolodarski “

DN 18 jan 2015:

“Växande känsla av utsatthet hos franska judar

En dryg vecka efter terrordåden i Frankrike sliter medborgarna med insikten om att de allt starkare rasistiska och antisemitiska strömningarna blivit så uppenbara. Den judiska familjen Nouchi har övervägt att flytta till Israel medan andra varnar för ogrundad paranoia.

Det hade bara gått ett par dagar efter attackerna i Paris då Nathan Nouchi, 14, på skolgården fick höra att ”du ska hålla käften, för hur som helst kommer du alltid klara dig. Du är ju jude. Ni är rika, det är ni som har alla kontakterna.”

Han blev rädd och chockad över sina jämnåriga skolkamraters utfall. Själv hade han knappt hunnit förstå att fyra judar mördats vid gisslandramat i kosherbutiken Hyper Cacher i Porte de Vincennes. Hans syster Agathe, 16, som går i en annan skola, blev i stället ledsen över att ingen sa någonting till henne över huvud taget – ingen beklagade det som hänt, ingen undrade hur hon mådde.

– Jag är den enda juden i min klass, det vet alla. Jag är stolt över det och det är ingenting jag döljer. Men det har blivit mycket svårare. Jag har aldrig känt mig så utsatt som nu, säger hon.

Vi träffar hela familjen Nouchi i deras vardagsrum. De bor några kvarter söder om Montparnasse i centrala Paris. Grannkvarteret har en stor andel muslimsk befolkning, deras eget består av precis den mix av människor med olika bakgrund som den franska republiken säger sig vara stolt över att ha lyckats inte-grera.

Men nu krackelerar ytan. Den antisemitism som under de senaste tio åren visat upp ett allt brutalare ansikte har på allvar börjat påverka familjens, kanske framför allt barnens, vardagsliv.

Inte bara för att de känner sig mindre trygga i allmänhet, utan också för de många uppmärksammade attacker som riktats mot enskilda judar i Frankrike under de senaste åren.

Men det finns också andra aspekter. Mamma Muriel och pappa Philippe, båda väletablerade och framgångsrika i sina respektive yrken, (Muriel är revisorskonsult och Philippe arbetar med pr och kommunikation) är också oroade över att även den judiska gemenskapen splittras alltmer.

Som de ser det har delar av den blivit alltmer ortodox och intolerant – något som är intimt kopplat till utvecklingen i Israel-Palestinakonflikten.

– Det är farligt att prata om en homogen judisk gemenskap. Det är bara en symbol, den existerar inte. De flesta judar i Paris är som vi – i första hand välintegrerade, frans-ka medborgare och i andra hand judar, säger Philippe.

Frankrike har världens tredje största judiska population. Nära 500 000 judar bor i republiken (3,3 procent av befolkningen), hälften av dem i och kring Paris.

Historiskt sett handlar det om en fredlig samvaro. Med landets muslimer delar man erfarenheten av att vara en kulturell och religiös minoritet. Men – som Philippe säger – det går inte att tala om homogena grupper, vare sig det gäller judar eller muslimer.

I centrala Paris finns det klassiska judiska kvarter, som Les Marais, i förorterna bor många nordafrikanska judar sida vid sida med arabiska muslimer, en långt ifrån konfliktfri samvaro.

Familjen Nouchi har medvetet valt att beteckna sig som troende, praktiserande men liberala judar. Det hindrar inte att de känner sig starkt påverkade av stämningarna:

– Trots att vi är sansade personer så har framför allt jag på allvar övervägt om vi inte borde flytta till Israel. Jag har tänkt tanken att våra barn kanske inte har någon framtid här, säger Muriel.

Agathe nickar. Numera upplever både hon och hennes bror Nathan att klasskamraterna talar om judar som om de inte hör hemma i Frankrike.

– Dom kallar oss för israeler, det är obehagligt, så var det inte för bara några år sedan, säger Agathe och Nathan plockar fram sin mobiltelefon och visar:

– Titta, säger han, bara härom-dagen skrev en skolkamrat till mig på Facebook att jag tillhör det folk som dödar barn i Gaza. Det är klart jag får ont i magen och mår dåligt.

Hela familjen Nouchi är född i Frankrike. Far- och morföräldrarna är judar från Tunisien och Marocko, de etablerade sig tidigt i Frankrike.

För tio år sedan, när höger-extrema Front National fick sina första - politiska framgångar, mycket på grund av dess dåvarande ledare Jean-Marie Le Pens starkt anti-semitiska uttalanden, bestämde sig Muriels föräldrar för att flytta till Israel.

Hennes syster med familj följde i deras spår fem år senare. Förra året gjorde 7 000 av Frankrikes judar detsamma.

– Bara att veta det skapar en känsla av att vi också borde lämna landet, säger Muriel.

Hennes starka familjeband till Israel bidrar förstås, hon längtar kanske främst dit av känslomässiga skäl. Samtidigt har hon sett att det som hennes familj trodde var idealet, Israel, inte alls har stämt med verkligheten:

– Vi har varit där flera gånger. Innan man reser dit väljer man att bortse från att det råder en väpnad konflikt där, att det är ett helt annat land där vi inte behärskar språket, dit vi kanske inte alls är så välkomna som vi tror.

– Min bror har till och med sagt att han har förändrats av att flytta till Israel. I somras konstaterade han att det inte blev som han hoppades. Han flyttade dit för att få leva i fred, nu är han plötsligt rädd för alla araber, vilket han inte alls var förut. Det är sorgligt.

Den upplevda, nya utsattheten till trots tror ingen i familjen att lösningen är att vända sig inåt, att isolera sig som grupp. Det medvetna valet att sätta barnen i icke-judiska skolor är inget de ångrar.

– Jag tror till och med att det är säkrare för mig att gå i en vanlig, kommunal skola. De utgör ju ingen måltavla, konstaterar Agathe.

De av hennes vänner som börjat i judiska skolor på senare tid har förändrats, berättar hon. De får snabbt andra värderingar, identifierar sig starkare med det judiska än tidigare.

– Men jag vill bli respekterad för den jag är och för min tro utan att behöva isolera mig, det känns helt fel, fortsätter hon.

Familjen är även oroad för radikaliseringen bland muslimerna. I dag bär många kvinnor, inte minst de unga, som de möter i sitt eget kvarter heltäckande slöjor, något de upplever som obehagligt.

En annan, som Muriel ser det, otäck utveckling är att många unga franska muslimer inte längre talar franska sinsemellan.

– När de aktivt väljer att i stället prata arabiska tycker jag att de skapar en barriär i onödan. Ett gemensamt språk har stor symbolisk betydelse. Bland de unga som rör sig mycket ute uppfattas det som en stark markering som förstärker känslan av främlingskap.

Men långt ifrån alla judar vi möter under några dagar i Paris känner sig personligen trakasserade eller hotade, trots den situation som råder.

Michel Zelazo, jude med polsk bakgrund, skakar på huvudet:

– Jag känner inte alls igen det Paris som beskrivs som präglat av antisemitism. Jag har levt här i många år och aldrig uppfattat mig som hatad eller förtryckt. Visst, ett och annat sunkigt skämt, baserat på klichéer har jag fått stå ut med, men jag orkar inte bry mig.

Andra varnar för en tilltagande paranoia, inte minst judar själva. I en norrförort till Paris träffar vi Richard Josefsberg, rektor på ett judiskt skolinternat. Han sätter utvecklingen i perspektiv:

– När jag gick i skolan fick jag sitta längst bak i klassrummet för jag hade ”semitisk profil”. Så det här med antisemitism, det har alltid funnits, det är något vi judar alltid tvingats förhålla oss till. Men kanske är det just det – hur man förhåller sig till det – som är det intressanta.

Enligt honom är bilden av hur rasismen och antisemitismen ökar ett ”odjur som matar sig självt”. Rädslan för ”den andre” skapar mer rädsla och det har, sedan slutet av 80-talet, också skapat ett slags offerkultur där judar och muslimer mer eller mindre tävlat om vem som utsatts för flest hemskheter.

– Det är inte politiskt korrekt att säga det, men jag uppfattar att det just nu finns en stor risk att judar här låter paranoia styra. I stället borde vi alla insistera på det rationella, säger han.

Och handen på hjärtat – de tre barnen Agathe, Nathan och Berenice, 10, ser sig med självklarhet i Frankrike i framtiden.

– Frankrike måste vara ett multikulturellt land där vi kan leva sida vid sida. Jag tror det kommer att fungera, ibland bättre och ibland sämre. Men vi måste börja prata mer om det som inte fungerar, särskilt i skolan. Hittills är det som om vi låtsats att Frankrike står enat. Så är det ju inte, säger Agathe.

Ulrika By ulrika.by@dn.se

Fakta.
Attacker mot judar i Frankrike

Här är några exempel på våldsamma attacker mot judar i Frankrike:

Paris 2006. Ilan Halimi, 24 år, fransk jude, kidnappas och torteras under tre veckors tid av ett gäng unga personer med muslimsk bakgrund. De kräver en lösensumma på 450 000 euro, som hans familj inte kan få fram. Han påträffas naken, svårt skadad och handfängslad och avlider av sina skador.

Toulouse 2012. Sju personer, varav tre barn på den judiska skolan Ozar Hatorah, skjuts till döds. Mördaren är en 23-årig man med muslimsk bakgrund som säger att han hämnas de dåd som franska soldater och judar utsätter ”hans folk” för.

Paris 2014. I Parisförorten Créteil rånas ett ungt judiskt par. Kvinnan våldtas. Polisen utreder hatbrott.

Paris 2015. Attackerna mot Charlie Hebdo och gisslandramat vid en kosherbutik vid Porte de Vincennes. Fyra judar skjuts ihjäl. “

DN 18 jan 2015:

“Israel väntar flyttvåg från Frankrike

Israeliska migrationsmyndigheter är inställda på att ta emot nära 15 000 franska judar under detta år. Genomsnittet sedan Israels tillkomst 1948 ligger på knappt tusen.

Jerusalem
Franska judar är nog de av världens judar som har de mest intensiva förbindelserna med Israel, mätt i affärstransaktioner, semestrar och släktband. Många tusen franska judar äger bostäder i israeliska städer, lägenheter som mestadels står tomma. Detta driver upp hyrorna och är mycket impopulärt bland studenter och låginkomsttagare.

När de franska kolonierna i Nordafrika blev självständiga flyttade de flesta judar därifrån som hade råd till Frankrike – medan de som inte hade råd flyttade till Israel. Under massimmigrationen av muslimer från Nordafrika till Frankrike har dessa judar, som i regel är traditionella, hamnat i en speciell belägenhet. Dels är de utsatta för muslimskt – och icke-muslimskt – judehat, dels drabbas de av franska sekulära åtgärder, som förbud mot huvudbonader och andra religiösa symboler.

Ett öppet judehat florerar i vissa muslimska miljöer i Frankrike, och antalet överfall är oroande. Samtidigt är Frankrikes muslimer och araber de i särklass minst anti-semitiska i världen, kanske därför att grupperna delvis har gemensamma traditioner och språk.

Israel känns tryggare för frans-ka judar, också när det är mycket otryggt. Också i Jerusalem mördas judar av muslimska fanatiker, och under Hamas bombkampanj 2001–2004 var Israel planetens i särklass mest otrygga plats för judar. Men just de åren steg den franska invandringen till Israel dramatiskt.

Flera gånger under årens lopp har relationerna mellan Frankrike och Israel råkat i kris efter att israeliska ledare uppmanat franska judar att utvandra till Israel. Frankrike anser detta dels vara otillbörlig inblandning i dess inre angelägenheter, dels en sårande antydan om att landet inte skulle vara i stånd att skydda sina medborgare.

Premiärminister Benjamin Netanyahus känslosamma appell till Frankrikes judar häromdagen ”Israel är ert hem!” – väckte stor anstöt i vida kretsar och protester från premiärminister Manuel Valls. Ännu häftigare reagerade president Jacques Chirac 2004 efter att premiärminister Ariel Sharon öppet uppmanat Frankrikes judar att fly undan den växande antisemitismen.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com “

DN 18 jan 2015:

“Förbud mot gayvigslar omprövas i HD

Högsta domstolens historiska beslut att ta upp frågan om enkönade äktenskap kan betyda slutet på restriktioner och förbud i många delstater.

Washington.
Högsta domstolen ska pröva frågan om huruvida förbud mot enkönade äktenskap är förenliga med den amerikanska konstitutionen, och om delstater där homoäktenskap är förbjudna ska tvingas erkänna äktenskap som är ingångna i delstater där det är lagligt.

Formellt gäller rättsprocessen fall i Michigan, Tennessee, Kentucky och Ohio, där delstaterna genom en dom i november tilläts behålla sina förbud.

Den domen gick stick i stäv med en rad andra beslut som upphävde enskilda staters rätt till förbud, och det är överklagandet av den domen som nu ska prövas.

Utvecklingen i frågan om homoäktenskap har i USA gått mycket fort och sedan Massachusetts som första delstat tillät enkönade äktenskap för drygt tio år sedan är de i dag tillåtna i 36 delstater och District of Columbia. Parallellt har allmänhetens inställning svängt kraftigt i samma riktning.

Så sent som i oktober nekade Högsta domstolen till att avgöra frågan principiellt, men omsvängningen i attityder och det faktum att så många delstater nu tillåter enkönade äktenskap tros ha bidragit till HD:s beslut. Att olika appellationsdomstolar har dragit olika slutsatser i frågan har också haft betydelse.

Såväl president Barack Obama som justitieminister Eric Holder är för en legalisering som stoppar diskrimineringen av homosexuellas rättigheter att gifta sig.

Högsta domstolen väntas fatta sitt beslut om homoäktenskapen i juni.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN 18 jan 2015:

“Regimen tystade tungt fackförbund

På måndag ska Palestinas Högsta domstol granska Ramallahregeringens beslut att olagligförklara landets största fackförbund, spärra dess bankkonton och kasta ledaren i fängelse.

Ramallah.
Bassam Zakarne, ordförande för fackförbundet Naqabet al-muwadhafiin, som organiserar de palestinska statliga verkens drygt 20 000 kontorsanställda, säger till DN att han är glad över Sveriges Palestinaerkännade:

– Men jag hoppas att Sverige och Europa inte nöjer sig med detta, utan ser till att det Palestina de erkänner blir ett öppet samhälle och inte en polisstat.

I november, efter misshälligheter mellan fackförbundet och regeringen, fann sig Zakarne plötsligt i en mörk cell tillsammans med mördare och missbrukare.

– Tanken var att bryta ned mig. Det lyckades, jag var ett vrak när de släppte mig, men jag gav inte efter.

Zakarnes hälsa var redan bräcklig förut. I fängelset rasade hans blodtryck och han fördes till sjukhus.

Det hela började tämligen odramatiskt. För snart ett år sedan skrev premiärminister Rami Hamdallah och finansminister Shukri Bishara under ett avtal, där Zakarnes förbund lovades ett länge emotsett dyrortstillägg. Men inga pengar syntes till och i september började verkens personal i protest att gå en timme tidigare än vanligt från arbetet.

Regeringen replikerade med trakasserier mot de fackligt aktiva: Personer bosatta i Betlehem placerades i Nablus, personer från jordbruksdepartementet gavs meningslösa uppgifter i turistministeriet, med flera tråkningar.

Den 3 november i fjol gick förbundet ut i proteststrejk mot detta och mot de uteblivna lönepåslagen. Zakarne och ett trettiotal andra fackliga ledare greps, förbundets tillgångar spärrades och dess lokaler förseglades.

Zakarne visar DN två brev från premiärministern: I det ena meddelas älskvärt att dyrortstillägget är på väg, i det andra svartlistas förbundet.

– Behandlingen av oss gör våld på elementära mänskliga rättigheter, men också på våra palestinska lagar. Jag vet att Högsta domstolen utsätts för hårda politiska påtryckningar, men jag kan inte tänka mig att de ska ställa sig bakom regimens överfall på sina egna anställda, säger Zakarne.

Eftersom förbundet är olagligförklarat kan Bassam Zakarne inte kalla till proteststrejk. Alla som protesterar sätter sitt jobb på spel, det har klargjorts.

Inte sedan den förre presidenten Yassir Arafats värsta maktmissbruk på 1990-talet har den palestinska allmänheten varit så engagerad –och så indignerad – i en inrikes-politisk fråga:

– Det här är gangstermetoder. Fredliga tjänstemän hotas och spärras in för att de vågat opponera sig när de snuvats på sin magra lön, säger en tjänsteman på flykting-ministeriet till DN.

Det palestinska regeringspartiet al-Fatah är medlem av socialistiska internationalen och har genom åren kunnat räkna med stöd och bistånd från många skandinaviska och andra landsorganisationer.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com

Fakta.
Svårt att försörja en familj på lönen

Chefer på palestins-ka statliga verk tjänar mellan motsvarande 10 000 och 12 000 kronor i månaden.

Avdelningschefer tjänar kring 3 000 och de som står längst ned på ranglistan 2 400 kronor.

Eftersom Palestinas ekonomi delvis är en del av Israels – ett av världens dyraste länder – så räcker detta inte långt, särskilt med tanke på att en palestinsk lön ska försörja långt fler personer än en svensk lön. **Dn "**

DN 18 jan 2015:

"Minst fem döda i protester mot karikatyr

I Niger stacks flera kyrkor i brand, som del i protester mot satir-tidningen Charlie Hebdos senaste omslag. Minst fem människor dödades, enligt poliskällor. Stora demonstrationer skakar flera länder.

Medan omkring 100 hjälmförsedda kravallpoliser bildade en mur framför katedralen i Nigers huvudstad Niamey för att skydda den mot en stenkastande folkmassa, steg rök från flera av stadens kyrkor. Lördagens attacker, där sju kyrkor i Niamey brändes enligt nyhets-byrån AFP, var del i protesterna mot den franska tidningen Charlie Hebdos teckningar av profeten Muhammed. Minst fem personer fick sätta livet till i oroligheterna. Dagen innan dödades fem personer i protesterna.

En rad länder har skakats av protester mot Charlie Hebdos senaste nummer, som släpptes i onsdags. Tidningens omslag har en bild på Muhammed hållande en skylt där det står "Jag är Charlie" till rubriken "Allt är förlåtet".

I Afghanistan fördömer president Ashraf Ghani beslutet att visa profeten Muhammed, något han i ett uttalande kallar en förolämpning mot den heliga religionen islam och mot den muslimska världen.

Även Pakistans premiärminister Nawaz Sharif och företrädare för flera arabländer har kritiserat publiceringen.

Cirka 15000 människor demonstrerade på lördagen i huvudsakligen muslimska Ingusjien i Ryssland. Fredliga protester hölls i fredags i flera västafrikanska länder som Mali, Senegal och Mauretanien. I Alger skadades flera poliser efter sammandrabbningar med demonstranter.

Dn-Tt "

DN 18 jan 2015:

“Heta Kuba kommer ut ur kylan

Sandstränder, exklusiva rökverk och rumba. Amerikanska bilar från 1950-talet med ryska motorer och japanska reservdelar. Marxistiska slagord på spanska kolonialbyggnader. Välkommen till Kuba, januari 2015. De nya relationerna med den gamla ärkefienden USA kommer snart att påverka både kultur och ekonomi.

Kulhålen i marmorväggen i det gamla presidentpalatset vittnar om ett kuppförsök för snart 60 år sedan. Studenternas plan var att mörda Fulgencio Batista och störta hans regim. Men mordförsöket misslyckades och flera av attentatsmännen dödades. Diktatorn skulle ytterligare ett tag klamra sig fast vid makten. Men den 1 januari 1959 var slaget förlorat och Batista flydde landet. Några dagar senare intog Fidel Castros rebellarmé Havanna. Den kubanska revolutionen var ett faktum.

I dag huserar Revolutionsmuseet i det gamla presidentpalatset. Det är uppenbart att det är segrarna som skriver historien – och att den tecknas i svart och vitt, de goda mot de onda, frihetskämparna mot förtryckarna.

Vi slår oss ned bakom vad som uppges vara Batistas gamla skrivbord. Sedan ställer vi oss vid fönsterluckorna och spejar ned mot gatan utanför. Utanför står en avställd sovjetisk stridsvagn på en sockel.

Några kvarter längre norrut ligger den flera kilometer långa strandpromenaden El Malecón. Fina kvällar är det fullt med folk här, ibland också musik och dans.

På El Malecón ligger paladar Torreson som har försvinnande goda maträtter på menyn, inte minst fisk och skaldjur. Paladar är en kubansk term för en restaurang som drivs i privat regi, ofta av en familj. Servicen och maten är bättre här än på statliga restauranger.

I centrala Havanna besöker vi en fabrik som tillverkar världsberömda cigarrer. Det är förbjudet att fotografera i den del arbetarna sitter och rullar cigarrer – ägaren är rädd för industrispionage.

De anställda får röka hur många cigarrer de vill under arbetspasset. Varje dag får de också ta med sig fem cigarrer hem.

– Många tar med sig fler än den tillåtna -mängden och säljer dem svart, säger vår guide Luiz.

Tidigare var yrket välbetalt och då stannade de som utbildat sig till cigarrullare i årtionden på sin tjänst. I dag är det betydligt mer lukrativt att öppna ett hål i väggen längs med turiststråket Calle Obispo och kränga pizza.

Efter några dagar i Havanna tar vi en taxi till Trinidad i centrala Kuba. Strax utanför världsarvsstaden ligger en fyra kilometer lång sandstrand, playa Ancon. Sanden är vit och havet blågrönt. Här kan man lapa sol, snorkla, dyka med tuber eller vindsurfa.

Tillbaka i staden igen tar vi en nybörjarlektion i salsa. 90 minuter med Julio som titulerar sig dansprofessor kostar 10 konvertibla pesos, alltså omkring 70–80 kronor.

Che Guevaras nuna syns överallt – på muralmålningar, smycken, cigarrer och kläder. Revolutionären och gerillaledaren är begravd i

Santa Clara på centrala Kuba. Turister vallfärdar till mausoleet som bär hans namn.

Varadero ligger omkring 110 kilometer nordöst om Havanna och är en av Karibiens största semesterorter. Flera svenska researrangörer anordnar resor hit. Här finns vita sandstränder på totalt 20 kilometer och sol- och badmöjlig-heterna är exemplariska. Du kan få en tre-rätters middag med hummer för motsvarande 70–80 kronor. En starköl på burk för 10 kronor.

Men liksom på andra renodlade turistorter runtom i världen försvinner något av det genuina när staden anpassats till semesterfirare.

Vi återvänder till La Habana Vieja, Gamla Havanna, som präglas av den spanska kolonial-arkitekturen med alla dess innergårdar, fontäner och pelarförsedda verandor. På gatorna i Havanna, Santiago de Cuba och Varadero rullar amerikanska 50-talsbilar av märken som Cadillac, Ford, Packard och DeSoto. När USA:s handelsembargo mot Kuba trädde i kraft 1962, tre år efter den kubanska revolutionen, stoppades exporten av bilar till Kuba. Kubanerna har därför fram tills nyligen haft små möjligheter att importera bilar från väst. Därför tvingades man att vårda och reparera de bilar som redan fanns i landet. Sovjetunionen försåg under en period Kuba med bilar av märken som Lada, Volga och Moskvitj. I dag ser man också japanska och sydkoreanska bilar i trafiken.

Den amerikanska nobelpristagaren -Ernest Hemingway (1899–1961) bodde -under en period på Kuba. Här skrev han bland annat ”Den gamle och havet”. Vad som påstås vara Hemingways två favoritbarer – Floridita och La Bodeguita Del Medio – är i dag Havannas kanske främsta turistfällor. På Floridita ska Hemingway ha druckit daiquiri och på Bodeguita mojito. Men busslasterna med turister har fått bartendrarna att lägga av sig – de behöver inte anstränga sig för att sälja halvblaskiga drinkar till överpriser. Turister flockas i baren på Floridita och låter sig fotograferas vid Hemingway som står staty vid bardisken. På den lilla tapasbaren El Chanchullero, några kvarter längre bort, hänger en skylt på väggen med den sarkastiska texten ”Hemingway nunca estuvo acuí”, ”Hemingway var aldrig här”.

190 kilometer sydväst om Havanna ligger lantliga Viñales. Att rida med en guide i Viñalesdalen kostar cirka 40 kronor per timme. Räkna med att vara borta i minst tre timmar. Det krävs inga förkunskaper. ”Hästarna är halvautomatiska”, som en guide uttryckte det.

Dalen är omgiven av kalkstensklippor. Guiden tar oss med till en av de grottor som finns vid kullarnas sluttningar.

Under turen stannar vi till hos tobaksbonden Henry som tillverkar cigarrer utan nikotin. De innehåller vanilj, rom och honung.

– Che Guevara var astmatiker och rökte sådana, hävdar Henry.

Hos nästa bonde svalkar vi törsten med en ”coco loco”, en romdrink som serveras i kokosnöt.

FN-organet Unesco har satt upp Viñales på världsarvslistan.

I december meddelade USA och Kuba att de diplomatiska relationerna mellan länderna ska normaliseras efter årtionden av kallt krig. Det innebär inte att USA:s handelsembargo från 1960 kommer att hävas. Däremot väntas beslutet öppna upp för handel och resor mellan länderna. Kubas tid som Karibiens kanske billigaste resmål kan snart vara över.

Robert Holender robert.holender@dn.se

TA MED DIG DIN RESKASSA I EURO

Resa hit

Air France flyger till Kuba via Paris, KLM via Amsterdam. Aeroflot flyger via Moskva, men mellanlandningen är utdragen. Det går att hitta flygbiljetter från cirka 7 500 kronor.

Flera av de större charterbolagen arrangerar resor till Kuba under vinterhalvåret. Det går att hitta flyg och dubbelrum från cirka 7 700 kronor per person och vecka.

Du bör ha med dig ett så kallat servicekort från ditt försäkringsbolag. Det är ett intyg på att du är försäkrad i händelse av till exempel sjukdom. Om du inte kan uppvisa intyget på begäran kan du bli tvungen att köpa en kubansk försäkring för din vistelse i Kuba.

Det krävs visum för att resa till Kuba.

Ta sig runt

Bussföretaget Viazul trafikerar de större orterna på Kuba. Tänk på att boka biljett i god tid. Dyker du upp på busstationen samma dag som du ska åka är risken stor att biljetterna är slutsålda.

Ett alternativ är att dela taxi med någon som ska åt samma håll. En taxi från Havanna till Viñales – en sträcka på cirka 150 kilometer – går på cirka 120 kronor per person om man är fyra som delar taxi.

Bo

”Casa particular” är ett slags bed and breakfast. Verksamheten bedrivs i privat regi. Bortsett från frukost (cirka 40 kronor) kan du från dag till dag, beroende på dina planer, äta middag (cirka 150 kronor) här. Måltiderna håller ofta mycket hög klass.

I frukosten ingår i regel en bricka med uppskurna frukter som guava, banan, ananas, vattenmelon, sapodill och apelsin. Det dukas även fram bröd, -marmelad och sockerkaka.

Många casa particular går att boka via internet eller telefon.

Köer och banker

När du lämnat ankomsthallen i Havanna eller Varadero upphör kösystemet som nordeuropén känner det. Utanför bankkontor och internetkaféer står kunderna inte på rad utan i en tillsynes slumpmässig formation. Men det finns en ordning. Du frågar vem som är “ultimo”, sist. Den senast anlända ger sig då tillkänna. Och i samma stund övertar du platsen som sist i kön. Det kan tyckas opraktiskt men är ett sätt att köa på som öppnar upp till social interaktion på ett helt annat sätt än stå på rad-metoden.

Att ta ut pengar på en bank eller i en uttagsautomat är förhållandevis dyrt. Avgiften kan ligga på motsvarande 85–115 kronor. Det mest

ekonomiska alternativet är att ha med sig sin reskassa i euro. Amerikanska dollar är inte att rekommendera eftersom man får betala en straffavgift på tio procent för att växla in den valutan till kubansk konvertibel peso (CUC).

Växelkursen för den konvertibla peson är låst mot den amerikanska dollarn: 1 CUC = 1 USD. På Kuba finns även kubansk peso (CUP). Den används främst av kubanerna, och inte så mycket av turisterna.

Internet

Tillgång till internet finns på de största -hotellen och på enstaka internetkaféer. Det är förhållandevis dyrt att surfa – 30 kronor för en halvtimme. Hastigheten är låg – här finns inget bredband utan datatrafiken går via telefonledningarna.

Boktips
Wendy Guerra, ”Alla ger sig av”
Pedro Gutiérrez, ”Havannatrilogin”
Ernest Hemingway, ”Den gamle och havet”
Graham Greene, ”Vår man i Havanna” “

DN 19 jan 2015.

“Med oljan sjunker Ryssland

Ryssland, liksom tidigare Sovjetunionen, uppträder mer aggressivt när ekonomin dopats av ett högt oljepris. När det nu har fallit kraftigt försvagas hotet.

Det viktigaste som hände i Europa 2014 var att Ryssland annekterade Krim och gick in med trupp i Donbassregionen i östra Ukraina. Kremls agerande stred mot de grundprinciper som har styrt Europa i över 60 år, särskilt att inget land får tillgripa våld för att ändra nationsgränser. Men Ryssland är inte i stånd att upprätthålla sin aggressiva utrikespolitik.

Det påstås ofta att Ryssland kände sig hotat av EU och Nato som ansågs inkräkta på dess ”nära grannskap”. Men historien pekar på en enklare förklaring: tio års stadigt stigande oljepriser stärkte Rysslands självkänsla så att det var redo att gripa alla tillfällen att använda sin militära makt.

Sovjetunionen uppträdde på liknande sätt för 40 år sedan, då en utdragen period av stigande oljeintäkter underblåste en allt självsäkrare utrikespolitik som kulminerade i invasionen av Afghanistan 1979. Oljepriset hade fyrdubblats under det första oljeembargot 1973, och med de stora reserver som upptäcktes på 1970-talet ökade den sovjetiska produktionen kraftigt. Mellan 1965 och 1980 steg dess värde med en faktor på nästan 20.

De svällande intäkterna stärkte regimens trovärdighet, inte minst genom att tillåta en betydande utbyggnad av militärbudgeten, och den växande ekonomiska och militära styrkan ingav landets åldrande ledare en föryngrande känsla av att vara osårbara. Invasionen av Afghanistan var ett improviserat svar på en lokal händelse (en kupp i Kabul) men även ett utslag av denna trend.

Putins reaktion på Majdandemonstrationerna i Ukraina följde ett snarlikt mönster. I båda fallen trodde man att en chans som såg billig ut skulle ge en stor strategisk vinst, åtminstone på kort sikt. Nu vet vi alla vilka förödande konsekvenser det afghanska äventyret fick, men då invasionen skedde ansågs den vara ett stort nederlag för väst.

Sovjetarméns reträtt 1988 brukar förklaras med det afghanska upproret, som leddes av mujahedin utbildade i Pakistan med amerikanskt stöd. Men oljeprisets fall på 1980-talet, som minskade värdet av den sovjetiska produktionen till en tredjedel räknat från toppnivån, inverkade säkerligen. Det blev en period av extrem ekonomisk svaghet, en viktig faktor i Sovjetunionens upplösning bara tre år efter reträtten från Afghanistan.

På 1990-talet var Ryssland alltför upptaget med sin egen politiska röra för att invända mot att EU och Nato utvidgades åt öster. Det hade inte heller råd att göra det medan dess egen produktion minskade samtidigt som oljepriset fortsatte att sjunka och slog i botten med 10 dollar fatet 1999–2000.

Ryssland ändrade hållning i början av 2000-talet när oljepriset – och den ryska produktionen – steg igen och stärkte landets ekonomiska bas vid en tidpunkt när ledningen blev alltmer autokratisk. Först då började Ryssland hävda att USA och dess europeiska allierade hade kommit med ett underförstått löfte att inte utvidga Nato åt öster.

Med stigande oljepriser kulminerade värdet av den ryska oljeproduktionen 2008 på ungefär tio gånger 1999 års nivå. Samma år invaderade Ryssland Georgien. Priserna föll under recessionen 2009 men hämtade sig snabbt och värdet av Rysslands produktion kulminerade på nytt 2012–2013, precis när Rysslands inställning till associations-avtalet mellan EU och Ukraina hårdnade. EU och Ukraina hade redan förhandlat i över två år utan att Ryssland morrat, och därför överrumplades EU av Kremls plötsliga och skarpa protester.

Rysslands attityd till sina närmsta grannar är inte så nyckfull som den ser ut. När oljepriserna stiger kommer dess latenta aggressioner fram och inte sällan börjar vapnen skramla. Vid högre priser tränger oljeindustrin ut andra exportsektorer som vill ha öppna marknader och en mindre aggressiv utrikespolitik.

Kriget i Afghanistan följdes av en långvarig nedgång i oljepriset. Den som nu pågår, till 50–60 dollar fatet vilket halverar värdet av Rysslands oljeproduktion, tyder på att historien snart upprepar sig.

Och oljepriset är inte Rysslands enda problem. Västs sanktioner, till synes små nålstick för ett par månader sedan, tycks ha gjort allvarlig skada och rubeln förlorade nästan hälften av sitt värde mot dollarn 2014. Även om finansmarknaderna kommer att bli lugnare när rubelns växelkurs når sin nya jämvikt, så kommer Rysslands ekonomi att förbli svag, vilket tvingar statsledningen till tunga beslut.

Ett dödläge i Donbassregionen förefaller troligare än en offensiv mot återstoden av regionen i syfte att öppna en landkorridor till Krim, vilket många i väst fruktat. President Putins nya projekt Novorossija kan helt enkelt inte gå vidare så länge oljepriserna blir kvar på dagens nivå.

En sak är säker: Ryssland kommer att fortsätta utmana Europa. Men inget vapenskrammel i världen kan uppväga sönderfallet i ekonomins materiella bas som orsakas av den nya balansen på oljemarknaden. I denna bemärkelse har USA ryckt till Europas undsättning på ett nytt sätt: dess produktion av skifferolja och -gas kommer sannolikt att hålla Ryssland i schack mer effektivt än Natotrupper vid Europas östgräns.

Daniel Gros chef för tankesmedjan Centre of European Policy Studies i Bryssel.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN 19 jan 2015:

“Vänsterns löften lockar efter de hårda åren

För en tillfällig besökare märks varken det kommande nyvalet eller krisen särskilt påtagligt i centrala Aten. Men nya siffror visar hur djupt det dystra ekonomiska läget har påverkat samhället. Vänsterpartiet Syriza leder opinionsmätningarna inför valet på söndag.

Solen skiner från en klarblå himmel, tiggarna är färre än i Stockholm och på Syntagmatorget, där de stora demonstrationerna pågick dygnet runt för några år sedan, är det bara en ensam gammal man som sträcker upp en skylt i protest mot att han inte har råd att få behandling för sin cancer.

Däremot ser man överallt i den grekiska huvudstadens centrum feta, herrelösa hundar som vankar omkring. Alla ger dem mat, förklaras det. Hundar tycks må gott i dagens Grekland, men värre är det för människorna.

Förra veckan kom nya dystra siffror från EU-kommissionen som avslöjar hur djupt åren av kris har påverkat det grekiska samhället. 35,7 procent av befolkningen befinner sig på gränsen till fattigdom eller socialt utanförskap, andelen långtidsarbetslösa har mångdubblats och sysselsättningen i hela den yrkesverksamma åldersgruppen, 25–64 år, har fallit till 49,3 procent. Verkligheten bakom statistiken märks i ett soppkök några kvarter bort.

– Hit kommer hela familjer. Människor som haft jobb och bostad och förlorat allt, berättar Konstantinos Polychronopoulos som driver soppköket.

Han kallas Kostas och vet hur det känns, för han är själv en av dem. Fram till 2009 arbetade han som marknadsförare på en stor hotell-kedja, men när krisen slog till fick han sparken.

– Först såg jag det som en välkommen semester. Men tiden gick, jag fick inget jobb och tvingades flytta hem till min gamla mamma. Där låg jag mest framför tv:n.

Vändpunkten kom 2011. Kostas deltog i demonstrationerna på Syntagmatorget och greps av känslan att något måste göras.

Han lånade en stor kastrull och började laga mat på gatan intill en marknad där han såg utblottade människor leta efter kasserade varor. För handlarna berättade han vad han tänkte göra och bad dem bidra med en potatis. Ta tio, sade de.

Dofterna som spreds lockade fattiga människor och snart var det många som åt tillsammans.

– Sedan har det bara fortsatt, förklarar Kostas.

I dag har han fått ta över en lokal som rustats upp och förvandlats till sällskapsrum med matbord, tvättrum och en lekhörna för barnen. Verksamheten bygger fortfarande helt på frivilliga bidrag.

Att vänsterpartiet Syriza ser ut att göra ett riktigt bra val på söndag förvånar därför inte Kostas. Partiet har lycktas ingjuta hopp om att ett bättre liv är möjligt, tror han.

Själv betraktar sig dock Kostas varken som höger eller vänster.

Han förväntar sig inte heller någon stor förändring om Syriza lyckas nå regeringsmakten.

– Det blir ett nytt Pasok; ett parti som bara tänker på sina egna, tror han.

En sådan utveckling oroar tydligen också partiets högsta ledning.

– Det måste vi kämpa emot, förklarar John Milios som är Syrizas chefsekonom.

Han är en av dem som pekas ut som en möjlig finansminister om Syriza vinner valet och han välkomnar förstås de nya väljarna.

Men han vill inte att de tar med sig socialdemokratiska Pasoks gamla korrumperande partikultur som går under namnet klientelism, och som innebär att partimedlemmar förväntar sig ett bekvämt jobb i den offentliga sektorn eller något annat i utbyte för sitt stöd och sina röster.

– Klientelism är en förvrängd form av välfärd, anser John Milios.

I den politiska kampen är det samtidigt tydligt att Syriza har tagit över Pasoks roll som konservativa Ny Demokratis utmanare från väns-ter.

Striden inför söndagens val står mellan dessa båda partier och för närvarande pekar det mesta på att Syriza blir störst. Partiet har en lång rad mycket konkreta vallöften: bland annat höjda minimilöner och garantipensioner, gratis el och sjukvård till behövande samt stopp för den nya och djupt impopulära fastighets-skatten.

Syriza vill omförhandla låne-villkoren med EU och IMF, kräver nedskrivning av lånen och vill kalla till en europeisk skuldkonferens.

Era vallöften kostar 11 miljarder euro, hur ska de betalas?

– Vi har ett mycket tydligt program. Vi vet till exempel att vi kan få in stora summor genom att bekämpa skatteflykt och smuggling, svarar John Milios.

Ni kräver förändrade villkor och nedskrivning av lånen, men nyligen förklarade statsminister Alexander Stubb att det innebär att skattebetalarna i EU-länder som Finland får stå för notan.

– Fler och fler inser att det måste ske nedskrivningar, och inte bara för Grekland. 1953 skrevs Tysklands stora lån av och något liknande måste ske i Europa i dag.

Vad säger du om premiärminister Antonis Samaras påstående att utvecklingen för Grekland äntligen vänder och varningen för nytt ekonomiskt kaos om ni tar över?

– Att det primära överskott som nu finns i budgeten uppkommit på sämsta tänkbara sätt: stängda sjukhus, drastiskt sänkta löner och pensioner. Det behövs en helt annan politik som ökar efterfrågan och får i gång ekonomin.

Är du inte orolig för att marknadsräntorna skjuter i höjden på måndag, om ni blir störst på söndag?

– Det kan bli turbulent en kort -period. Men sedan kommer läget att stabiliseras. Det är inte bara Grekland som behöver vår politik, utan hela Europa.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. Grekisk ekonomi

19 partier ställer upp i nyvalet

Nyvalet på söndag den 25 januari utlystes vid nyår sedan regeringens presidentkandidat inte fått tillräckligt stöd i parlamentet.

19 partier ställer upp i valet, men många är mycket små och det krävs 3 procent för att få plats i parlamentet.

I de senaste opinionsmätningarna leder vänsterpartiet Syriza med omkring 28–30 procent och konservativa Ny demokrati får omkring 26 procent.

Övriga partier får betydligt lägre siffror: Det nya liberala partiet Potami ligger på omkring 5 procent och det gör också kommunistpartiet KKE, socialdemokratiska Pasok och fascistiska Gyllene gryning.

Tidigare Pasokledaren George Papandreous nya parti får bara omkring 2 procents stöd.

För att bilda egen majoritetsregering krävs att ett parti får 34–38 procent av rösterna (beroende på hur många partier som kommer in).

Om ingen regering kan bildas blir det ännu ett nyval, vilket skedde 2012.

Dn

Fakta. Grekisk ekonomi

2,9 procent väntas tillväxten bli i år – näst högst i EU.

–15 procent var budgetunderskottet 2009. Förra året hade det minskat till 0,6 procent.

80 procent föll skatteinbetalningarna i december 2014. Det innebär att det primära budgetöverskottet minskar snabbt.

26 procent är arbetslösa – och nästan 50 procent av de unga saknar arbete.

DN 19 jan 2015:

“En outsider har vunnit väljarnas förtroende

Han är en skicklig talare och taktiker med glimten i ögat. Syrizas partiledare Alexis Tsipras, som ligger bakom partiets framgång, är en karismatisk men praktiskt oerfaren fullblodspolitiker.

Under studierna till ingenjör blev han aktiv i studentpolitiken, men fram till för något år sedan var det inte många som trodde att snart 41-årige Alexis Tsipras skulle ha någon chans att vinna ett nationellt val.

Tsipras är en uppstickare och hör inte till någon av de klanliknande politiska familjer som har styrt Grekland under flera decennier.

I dag är detta utanförskap en stor tillgång.

Syrizas framgång är en delvis en följd av väljarnas förakt för hela det politiska etablissemanget.

Också en del borgerliga väljare svarar efter viss tvekan att Tsipras är en frisk fläkt i Grekland.

Bakom hans milda leende verkar det också finnas en vilja av järn och hårda nypor. Det behövdes när han lyckades ena den spretiga samling av olika vänstergrupper som står bakom Syriza. Ett sådant uppdrag är inget för en mjukis.

En annan framgång var när Tsipras skickligt formulerade och sedan organiserade ilskan och frustrationen som exploderade 2011 under de utdragna demonstrationerna på Syntagmatorget.

Sedan dess har Tsipras retorik tonats ned.

Näven är fortfarande knuten, men för en tid sedan deltog ateisten Tsipras i en religiös högtid och släppte ut en vit duva som symboliserade den Helige Ande.

Så långt är han alltså beredd att gå för att vinna stöd utanför den traditionella grekiska vänsterns kretsar.

Inför valet försäkrar Tsipras att Grekland ska behålla euron och att landet under hans ledning ska betala de stora utlandslånen, men omförhandla villkoren.

Kritikerna påpekar att han aldrig har sysslat med praktisk politik, att det enda han kan är att skandera paroller och att han ogärna talar något annat språk än grekiska.

Men under senare tid tycks Tsipras ha gått en intensivkurs i engelska. Ännu ett tecken på att han anpassar sig till de krav som gäller för ett nytt uppdrag.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 19 jan 2015:

“Splittrad opinion om hur terrorn ska mötas

Fransmännen är otåliga och vill se handling efter terrordåden. Samtidigt säger sig fyra av tio medborgare vilja att karikatyrer på profeten Muhammed upphör. President François Hollande går en svår balansgång för att hålla samman Frankrike.

– Livet går vidare, men ingenting kommer att vara som förr, sa president François Hollande i helgen på besök i sin valkrets i Tulles, en liten stad i mellersta Frankrike.

Där gick 10 000, sju av tio invånare, ut för att manifestera under temat ”Jag är Charlie” förra helgen. Presidenten talade om hur republiken aldrig kommer att kompromissa med yttrandefrihet eller låta sig splittras inför terrorhoten.

– Vi är ett land, ett folk och ett Frankrike, sa statschefen till en entusiastisk folkmassa.

Det är en sanning med modifikation, enligt undersökningsinstitutet Ifop. Fyra av tio fransmän anser att karikatyrer av profeten Muhammed bör upphöra, enligt en undersökning som Ifop publicerade i går.

Bland de 42 procenten finns det många som anser att morden på Charlie Hebdos medarbetare var förkastliga, men att de ändå har sin del av ansvaret, som en del personer som DN har talat med uttrycker saken.

Påven Franciskus gjorde ett uppmärksammat uttalande i veckan:

– Om någon talar illa om din mamma så kan han vänta sig att få en smocka och det är normalt, sa han under sin resa i Sri Lanka och Filippinerna.

Uttalandet möttes av en smärtsam tystnad från terroroffrens anhöriga, men sätter fingret på en splittring som är verklighet i Frankrike.

– Alla våra olösta problem flyter upp till ytan, sade sociologen Michel Wieviorka till le Journal du Dimanche på lördagen.

Han pekade på dålig integration av invandrare, överfulla fängelser och fattiga förorter med hög arbetslöshet som en grogrund för de problem Frankrike nu tampas med.

Samtidigt finns det en efterfrågan på snabba motåtgärder efter attentaten. Åtta fransmän av tio vill att terrordömda med flera medborgarskap ska förlora sitt franska medborgarskap.

Två tredjedelar efterlyser ett förbud för franska medborgare att resa hem om de är misstänkta för att ha stridit i terroristkontrollerade områden.

Till skillnad från i USA efter attentaten den 11 september 2001 finns det ingen stor längtan efter franska militäraktioner i Syrien eller

Jemen. Däremot driver franska diplomater på i FN:s säkerhetsråd för att öppna en frizon för moderata rebeller i södra Syrien, eller för möjligheter till bombräder mot terroristbaser i södra Libyen.

Frankrike vill också fortsätta stötta vissa moderata rebellgrupper runt Aleppo som motvikt till den Islamiska statens grepp om norra Syrien. Försvaret kommer att få ett tillskott på runt fem miljarder kronor.

När polisen avbröt övervakningen av bröderna, eftersom de inte längre bedömdes utgöra något hot, skedde det trots att man hade hittat dokument med terrorplaner i Chérif Kouachis dator vid en husrannsakan 2010, skriver The New York Times.

Ett av dokumenten, med titeln ”Operation Sacrifice”, beskriver ett attentat som har vissa likheter med attacken mot Charlie Hebdo.

”En mujahid tar sig in på fiendens bas eller annan zon. . . Målet är att döda så många av fienden som möjligt. Gärningsmannen kommer troligen själv att dö”, står det i dokumentet som tidningen tagit del av.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com

81procent vill att franskt medborgarskap dras tillbaka för terrordömda som har flera medborgarskap.

Källa: Institut français d’opinion publique, Ifop”

DN 19 jan 2015:

“Officerare i Hizbollah dödade i israelisk attack

Minst fem officerare från den libanesiska Hizbollahmilisen dödades på söndagen på Golanhöjderna av en israelisk attack-robot, avfyrad från en helikopter. Enligt libanesiska uppgifter dödades några av Hizbollahs viktigaste befälhavare.

Jerusalem
Attacken som väckt bestörtning både i Libanon och Israel, är den första militära konfrontationen mellan Israel och Hizbollahmilisen sedan kriget sommaren 2006.

Enligt israeliska militärkällor stod libaneserna i begrepp att iscensätta en attack mot den Israel-kontrollerade delen av Golanhöjderna. Om detta stämmer är det första gången någonsin som den shiitiska milisen fått grönt ljus från den syriska regimen att attackera Israel från syriskt område.

En av de dödade i Hizbollahstyrkan var Jihad Mughniye, son till Hizbollas mångårige ÖB Imad Mughniye, som dödades av ett israeliskt kommando i Damaskus 2008. Mughniye den yngre utnämndes nyligen till Hizbollahs befälhavare på Golan, där hårda strider rasar mellan sunnitiska jihadister och den syriska armén, som understöds av flera tusen Hizbollahmän.

Utan någon tvekan kommer Hizbollah att besvara attacken. Hur detta går till kommer den shiitiska milisen att besluta i samråd med Iran.

Både Iran och Hizbollah är djupt involverade i det syriska inbördeskriget och det är inte troligt att de vill öppna ännu en front.

Sommaren 2006 tog sig ett Hizbollahkommando in i Israel. Under eldstrider dödades tio israeliska soldater. Kriget som följde chockade Hizbollah och omvärlden: Israeliska bomber lade Hizbollahs kvarter i södra Beirut i ruiner och Hizbollahs raketer höll hela norra Israel i skyddsrum i en månad. Sedan dess har ledaren Hassan Nasrallah varit noga med att inte avfyra ett skott mot Israel. Efter attentatet mot Imad Mughniye har Hizbollah utfört terrorattacker mot judar och israeler i flera länder, men Nasrallah har utfärdat stränga order att inte gå över gränsen till Israel.

Men under det syriska kriget attackerar israeliskt flyg med jämna mellanrum lastkonvojer som för missiler och andra vapen från Syrien till Libanon. I veckan framträdde Hizbollahs ledare Hassan Nasrallah och lovade vedergällning mot Israel.

Den israeliska attacken ägde rum strax söder om Kuneitra, den enda större staden på den syriskt kontrollerade östra delen av Golanhöjderna.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com “

DN 19 jan 2015:

“Oljan hett ämne när toppar möts

USA:s utrikesminister John Kerry och Kinas premiärminister Li Keqiang kommer till årets Davosmöte. Det blir ett sammanträffande som kan få världspolitisk betydelse. Till de nya deltagarna vid mötet hör annars stats-minister Stefan Löfven.

Årets Davosmöte, det 45:e i ordningen, inleds på onsdag och som vanligt under ledning av grundaren Klaus Schwab. Världsekonomiskt forum började i blygsam skala, men har under hans tid utvecklats till en global verksamhet med aktiviteter i alla världsdelar. Till organisationen knyts framträdande personer från många länder, senaste förre finansministern Anders Borg som ska leda ett arbete om det globala finansiella systemets framtid.

Davosmötet står ändå i särklass som global mötesplats för politiker, företagsledare, experter och opinionsbildare. Diskussionerna där kommer att gå under rubriken ”Det nya globala sammanhanget” och spänna över ett brett fält, där det ingår allt från klimat- och hälsofrågor till teknisk utveckling och innovationer.

Men mycket kommer ändå att styras av aktualiteter.

Man kan gissa att Rysslands avsikter, hotet från terrorismen, oljeprisets utveckling och riskerna för deflation hör till vad som kommer att diskuteras mest, både vid sessionerna och i korridorerna.

Åtskilliga av deltagarna kommer till Davos för att träffas och känna av stämningen, snarare än att lyssna på paneldiskussioner. Det hålls många informella möten, inte minst på de olika hotellen. För de många företagsledarna handlar det inte om att göra affärer, men däremot om att hålla sig informerad och bättra på omvärldsanalysen.

Från Sverige kommer en mängd kända namn ur näringslivet, där-ibland Investors styrelseordförande Jacob Wallenberg, Volvos vd Olof Persson, Ericssons vd Hans Vestberg, Vattenfalls vd Magnus Hall, Sandvikchefen Olof Faxander och IK Investment Partners ordförande Björn Savén.

Flera av bankerna finns på plats: Nordeas vd Christian Clausen, SEB:s vd Annika Falkengren och Handelsbankens styrelseordförande Anders Nyrén.

Svenska statsministern Stefan Löfven deltar för första gången, men han gör sällskap med LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson som var med i fjol.

Andra svenskar som kommer dit är EU-kommissionären Cecilia Malmström, FN:s biträdande generalsekretare Jan Eliasson, medicin-professorn Hans Rosling, Stockholm Resilience Centres chef Johan Rockström och DN:s chefredaktör Peter Wolodarski.

Men bland mötets mer än 2 500 deltagare är svenskarna ändå inte så många. Uppmärksamheten riktas mer mot USA:s utrikesminister John Kerry, Kinas premiärminister Li Keqiang, Tysklands förbundskansler Angela Merkel, Sydafrikas president Jacob Zuma och Internationella valutafondens chef Christine Lagarde – för att nämna några av de mest kända. Bland företags-ledare gäller det, bland många andra, Facebooks vd Sheryl Sandberg, Googles ordförande Eric Schmidt, Goldman Sachs vd Lloyd Blankfein och spanska banken Santanders vd Ana Botin.

Microsofts grundare Bill Gates är också en återkommande deltagare, i egenskap av mecenat. Det gäller också finansmannen George Soros som numera mest är samhällsdebattör. Bland kända ekonomer på plats finns Kenneth Rogoff, Jeffrey Sachs och Robert Shiller. Så nog går det att hitta intressant att tala om i Davos, såvida inte Alpernas snö och skidbackar lockar mer.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

Fakta.

2 500 väntas delta i mötet

Davosmötet, som arrangeras av Världsekonomiskt forum, hålls i januari varje år och pågår under fyra dagar.

I schweiziska alp-staden Davos samlas då över 2 500 del-tagare från omkring 140 länder, med bakgrund i näringsliv, politik, forskning, medier och andra samhällsområden.

Mötet är ägnat åt diskussioner och tal, men en stor del av tiden brukar användas till informella samtal och nätverksbyggande. “

DN 19 jan 2015:

“Vi ska minnas Förintelsen som helt begriplig

Den 27 januari har det gått 70 år sedan Auschwitz befriades. Minnesdagen för Förintelsens offer kommer i år att uppmärksammas i stora delar av världen. Men de som själva bevittnade och överlevde historiens mest systematiska folkmord blir allt färre. Därför har DN bett tre svenska överlevande att med egna ord berätta om vad minnet av Förintelsen betyder i dag – och varför det är viktigt också i framtiden. I dag skriver cancerläkaren Georg Klein. /Björn Wiman, DN:s kulturchef

Varför är det viktigt att komma ihåg Förintelsen?

Den ungerska filosofen Agnes Heller har vidhållit att såväl judarna som antisemitismen är odödliga. De följer varandra som skuggan följer kroppen. De har sitt ursprung i den antika världen, och har fortsatt utan avbrott under hela historien. Antisemitismen ”muterar” ständigt, den använder nya argument, men de är bara variationer av samma grundtema. Om inte judarna skulle klä sig annorlunda, äta annan mat, leva i sin egen värld, om de inte vore kapitalister, eller kommunister, skulle man inte tycka illa om dem, men så länge de envisas med att… och så vidare. I våra dagar döljer sig argumenten ofta bakom Israelkritiken. Den så kallade ”blodanklagelsen” att judar mördar kristna barn och använder deras blod för det judiska påskbrödet förekommer nu endast i den mest primitiva argumentationen. Viktigare är beskyllningen att judarna strävar efter världsherravälde, att de styr pressen, bankerna och även många regeringar i öst och väst. ”Sions vises protokoll” kan fortfarande spöka som ”bevis”. Det faktum att domstolar i tre olika länder har visat att det hade fabricerats av den hemliga polisen i Tsarryssland har inte ändrat argumentet.

Hitler, som på sin tid var en typisk representant för den österrikiska antisemitismen, trodde på sanningshalten i Sions vises protokoll. För man argumentet till sin logiska slutsats måste judarna förintas. Under krigsförhållanden, då det är brist på förnödenheter, kan man inte komma till någon annan slutsats. Detta sägs inte för att ursäkta en av alla tiders största förbrytare, utan endast att skildra hur man målade in sig i ett hörn.

Till skillnad från andra moderna antisemiter fick Hitler den högsta makten i en stor, stark stat – och med demokratiska medel! Det öppnade vägen för honom för att verkställa massmordet med en tidigare aldrig skådad industriell effektivitet.

Den ofta framförda uppfattningen att Förintelsen är ”obegriplig” är bara en undanflykt. Det är den inte. Men dess förverkligande var minst sagt osannolikt.

Man bör också notera att mordet på judarna var endast tänkt som ett första steg inom ”Generalplan Ost”. Senare skulle ”underlägsna raser” – bland dem alla slaviska folk – förslavas. De skulle lära sig att deras livsuppgift är att tjäna sina, ur ”rasbiologisk” synpunkt överlägsna germanska herrar. De skulle inte få skolas mer än att de kunde läsa trafikskyltar. Vågar man tänka igenom detta kan man inte undvika att ställa den mest skrämmande frågan: hur skulle Europa se ut i dag om inte Churchill hade funnits?

Det är viktigt att förstå hur saker och ting hänger ihop och vilka krafter styr människors handlingar. Betydelsen av att ha en illusionsfri bild av verkligheten kan inte överskattas.

Min bortgångne gode vän Stig Claesson (alias Slas) undrade en gång om mina erfarenheter från Förintelsen kunde ha gjort mig krigsskadad. Nej, Stig, svarade jag, det är du och övriga svenskar som är fredsskadade. Århundradena utan krig, revolution och andra stora omvälvningar har format er tro att människan är i grund och botten god.

Det är en farlig illusion. Människan är kapabel till vilka illgärningar som helst, särskilt under stressande omständigheter. Hon kan också vara hjälpsam och god. Denna plasticitet är av central betydelse för hela vårt väsen.

Den senaste tidens ökning av våldsamheter – med IS som ett av flera skrämmande exempel – borde ha varit en tankeställare om människans inneboende potential till det onda. De illustrerar hur fredliga eller rentav idylliska situationer blixtsnabbt kan slå om till motsatsen. Insikten om detta hämmas dock av önsketänkandet att det inte kan bli så illa här hos oss. Vi är avancerade, upplysta, demokratiska och fredliga. Det kan drabba ”dem där nere”, men inte oss.

Det är ingen realistisk bild. Förintelsen är ingen principiell nyhet för det tjugonde århundradet. Massmord och så kallad etnisk rensning har förekommit och förekommer alltjämt i olika former. Den nazistiska varianten har dock fört in det industriella massmordet, unikt i sin organisation, effektivitet och totala skamlöshet.

Förnekelse av Förintelsen förekommer, särskilt hos nynazister och andra antisemiter, men den är svår att upprätthålla i längden. I stället gömmer man sig bakom det redan nämnda ordet ”obegripligt”. Men det är helt begripligt om man verkligen vill ta reda på vad som hände och är villig att sätta sig in i ämnet. Ofta tar dock det kategoriska, tanklösa omdömet det reflekterande arbetets plats.

Vi behöver minnas Förintelsen som ett exempel på vår arts inneboende kapacitet till den yttersta ondskan, samtidigt som vi också måste hålla dess motsats – godheten och respekten för moraliska värden – i minnet.

Det är viktigt att handskas med faran, på samma sätt som med andra faror. Vi kan skydda oss mot högvoltsledningar, framrusande tåg, farliga strömmar och rovdjur. Men tänk om ett barn skulle få för sig att ta en promenad bland björnarna på Skansen för att klappa den stora nallen?

Vi bör minnas för att kunna överleva, även om våra samhällen skulle råka ut för extrema stressituationer som svält, överbefolkning eller väpnade konflikter. Det är inte så omöjligt som det låter här och nu.

”The readiness is all” (”Att vara beredd är huvudsaken”), säger Hamlet.

Georg Klein

Georg Klein är professor i tumörbiologi och författare. Han föddes i Budapest 1925 i en judisk-ungersk familj, som utrotades i Auschwitz. Han själv lyckades under dramatiska omständigheter rymma från en fångtransport och kom som 22-åring till Sverige 1947, där han fullbordade sina studier i medicin. Vid sidan av arbetet som cancerforskare, har han skrivit flera böcker, bland annat ”Pietà” (1989), ”Korpens blick. Essäer om vetenskap och moral” (1998) och ”Jag återvänder aldrig. Essäer i Förintelsens skugga” (2011).”

DN 20 jan 2015:

“Ge Putin entydigt besked

På måndagen höll EU:s utrikesministrar sammanträde och en av punkterna på dagordningen var förbindelserna med Ryssland. EU:s utrikeschef Federica Mogherini ville dryfta möjligheterna för unionen att tina relationerna till Moskva.

Förvisso inte utan motprestationer från Putin, det framgick av nyhetsbyrån Reuters granskning av mötesdokumenten. Och sanktionerna ligger fast.

Trots reservationerna är tajmningen usel för EU-kommissionens testballong.

I snart ett år har kriget rasat i östra Ukraina och dödssiffran lär inom kort snudda vid 5 000. Den senaste tidens upptrappade strider mellan ukrainska styrkor och proryska separatister innebär en ny blodig vändning.

Förra veckan miste 13 civila livet i en attack mot en buss. ”Je suis Volno-vakha”, skrev ukrainarna i sina sympati-yttringar för offren på orten.

Bevisen pekar mot Putins ”rebeller”, och kalla fakta talar för att den ryska militären fortsätter att bidra med elitstyrkor, fordon och vapen till konflikten. Moskva betraktas alltmer som stridande part.

De senaste dagarna har slaget stått om flygplatsen utanför staden Donetsk. Även om bilderna vittnar om tilltagande ödeläggelse är en erövring av platsen hett eftertraktad. Flygplatsen ligger alldeles intill den gränslinje mellan sidorna som ritades upp i Minskprotokollet.

Avtalet om vapenvila slöts i september i fjol, men skotten har fortsatt att falla utan avbrott. Den europeiska säkerhetsorganisationen Osses observatörer bekräftar i sin senaste rapport att överträdelserna ökar. Efter dådet mot bussen och offensiven på Donetsks flygplats talar den ukrainska regeringen om att sätta hårt mot hårt.

I dagsläget ter sig freden i östra Ukraina alltså förfärande avlägsen. Fredssamtalen tycks ha kört i diket. Putin har inte gett vika en tum.

För EU är det enda alternativet att stå fast vid sanktionerna och fortsätta att sätta tryck på Moskva. Att blunda för de fortsatta aggressionerna vore ynkligt.

EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker sa i en kommentar förra veckan att unionen ändå måste bejaka sina gemensamma intressen med Ryssland ”utan att hela tiden behöva tala om Krim”. Utrikeschefen Mogherini svävar på målet om vad hon menar med att EU åter ska närma sig Moskva.

Medlemsländernas krets är kluven. Sveriges utrikesminister Margot Wallström talade inför måndagens möte om dubbla perspektiv. Europeisk enighet om sanktionerna är viktig, men man måste också långsiktigt försöka ”driva Ryssland i en demokratisk riktning”, sa hon.

Att hålla dessa två tankar i huvudet samtidigt låter bra. Så länge civila beskjuts med raketer i vårt närområde behöver dock Wallström och hennes kolleger koncentrera sig på just det.

Det var Majdanprotesterna i Kiev som drev Ukraina in på en demokratisk väg, och genom höstens fria val har landet tydligt sökt EU:s stöd. Ukraina har förkastat putinismen, men Putin biter sig fast.

Ekonomin är svårt sargad av kriget och den politiska krisen. Förra årets tapp i BNP blev större än väntat. Valutan har rasat och statsskulden tynger alltmer. Bankrutten kan snart vara ett faktum. Finansmarknaderna räknar med att risken är överhängande.

EU kan inte låta Ryssland dra undan mattan för Ukraina. Att vända kurvorna med nya lån och bistånd är förstås ingen enkel sak. Korruption och en eländigt skött statsförvaltning gör uppgiften besvärlig. Regeringen i Kiev har dessutom visat sig svår att samarbeta med, och EU har redan fullt sjå med sina egna krisländer.

Ett nytt Grekland, med en väpnad konflikt på köpet, vill medlemsländerna förstås undvika att få på halsen. Nya lån både från EU och USA är lyckligt nog på väg ändå. Fler kommer att behövas.

Det minsta EU kan göra är att uttala ett starkt stöd för Ukraina, fortsätta sanktionspolitiken och ge Putin otvetydiga besked. Utan att darra på manschetten.

Dn 20/1 2015 “

DN 20 jan 2015:

“USA har mycket att lära

Inför hela världen har polisvåld och tortyr av terrormisstänkta blottats. Amerikaner måste lära sig att se på sig själva och sin statsledning så som andra gör.

Utan president Obamas djärva och oväntade diplomatiska genombrott med Kuba hade de sista veckorna 2014 varit svåra för USA. De djupa bristerna i rättsväsendet, den fortgående rasismen i samhället och tortyr och övergrepp begångna av staten har blottats inför hela världens ögon.

Filmen som visar hur fem poliser brottar ner och dödar en man, fast han kvider att han inte kan andas, kunde ha kommit från många länder världen runt. Men att Eric Garner i New York, Michael Brown i Ferguson i Missouri i somras och 12-årige Tamir Rice i Cleveland i november berövades livet är signaler om den ökade risk som unga afroamerikanska män löper i många städer. En färsk analys ger vid handen att sannolikheten för att just den kategorin skjuts till döds av polisen är 21 gånger högre än för vita män i samma ålder.

Så kom publiceringen av senatens underrättelseutskotts utredning på 528 sidor av CIA:s häktnings- och förhörsmetoder som infördes efter terroristattackerna den 11 september 2011. Utredningen beskrev fruktansvärda övergrepp som statstjänstemän utfört på sina överordnades uppdrag.

Än värre var att minst en grupp personer som tidigare haft ledande befattningar försvarade dem. På en fråga i TV om att 25 procent av de häktade var oskyldiga svarade förre vicepresident Dick Cheney: ”Det har jag inga svårigheter med så länge vi uppnår vårt mål. Och vårt mål är att få fast dem som låg bakom terrordåden den 11 september och att undvika ännu en attack mot USA.” Några som nu arbetar på CIA fortsätter att hävda att USA:s ”förbättrade förhörsprogram” (som Obama stoppade) har stora förtjänster, trots senatsutredningens slutsats att det inte gav några underrättelser av värde.

Andra redogörelser för USA:s ”globala krig mot terrorn” visar också att många som satt fängslade och torterades *inte* hotade vår säkerhet, i varje fall inte förrän officiella åtgärder förvandlade dem till hot. Jag läste nyligen Anand Gopals nya bok ”No good men among the living”, som berättar det samtida Afghanistans historia genom en anhängare till förre presidenten Hamid Karzai, en talibanbefälhavare och en hemmafru född i Kabul som inte fick gå utanför huset på flera år i ett område behärskat av talibanerna.

Samma händelse upprepas: en lokal pamp vill arbeta för den nya USA-stödda regeringen men någon går till aningslösa amerikanska soldater och anger honom som taliban. Detta mönster återkommer i alla skildringar av dem som har bott i Afghanistan, talar språket och vet hur klientverksamhet och makt fungerar där. Det hände ofta att de angivna satt i fängelse – och torterades – i år efter år.

I mina ögon har den enda ljuspunkten de senaste månaderna varit att Obama normaliserat de diplomatiska relationerna med Kuba. USA har äntligen en chans att börja om på nytt, med Kuba och med länder i Karibien och Latinamerika som hårt och ofta har pressat oss att ändra vår hållning. Åtgärden är en av Obamas mest betydelsefulla utrikespolitiska prestationer med konsekvenser för årtionden framåt.

Ett gemensamt motiv löper genom alla dessa händelser, såväl goda som onda. I varje enskilt fall var det amerikanska institutioner och offentliga personer som ställde andra amerikanska institutioner och offentliga personer till ansvar.

Kongressen dokumenterade och offentliggjorde den verkställande grenens handlingar i tortyrutredningen. Senator Dianne Feinstein tryckte oförtrutet på för att senatens underrättelseutskott skulle få granska och dokumentera förhörsmetoderna trots hårdnackat motstånd från CIA (som till och med snokade i utskottets datorer).

”Somliga kommer att säga: ’Se här vad amerikanerna har gjort’, och använda utredningen till att rättfärdiga illgärningar eller anstifta mer våld. Det kan vi inte förhindra. Men historien kommer att döma oss efter vårt engagemang i ett rättfärdigt samhälle som styrs av lagen och beredvilligheten att erkänna en vidrig sanning och säga ’aldrig mer’.”

Medierna och många civila grupper dokumenterade dödandet av Brown, Garner och andra, gav dem offentlighet och klarlade ett mönster för hur polisen uppträder mot olika etniska grupper. Och när Obama tillkännagav att fulla diplomatiska relationer skulle återupprättas med Kuba beskrev han det senaste halvseklets amerikanska politik som ”ett misslyckande” som isolerat USA, begränsat dess inflytande i världsdelen och bundit dess händer i själva Kuba.

Amerikaner är inte bättre (eller sämre) än några andra. Vi har ingen rätt att moralisera och vi har mycket att lära av andra. Lyckligtvis fick

vi en utomordentlig gåva av våra grundlagsfäder: ett politiskt system som ständigt driver på oss att bli bättre människor.

Att man kan korrigera ett fel man begått kan aldrig rättfärdiga att man begick det från början. Meningen med att blotta det är inte att hylla vår förmåga att avslöja. Vi amerikaner måste lära oss att se på oss själva och vår statsledning så som andra gör. Vi har mycket att svara för. Men vi vet åtminstone att vi har ställt de rätta frågorna.

Anne-Marie Slaughter professor i statsvetenskap och chef för tankesmedjan New America Foundation.

Översättning: Margareta Eklöf "

DN 20 jan 2015:

"Nu lär han tala klarspråk

Washington. När president Obama i kväll håller sitt sjätte årliga tal till nationen måste han både inspirera de egna och bädda för sitt eftermäle. Barack Obama har inget att förlora och tar sannolikt ut svängarna.

Analys

Vid sidan av Michelle Obama sitter i kväll den 21-åriga studenten Ana Zamora och lyssnar när presidenten håller sitt årliga tal till nationen, State of the Union.

Hon kom som bebis till Texas med illegalt invandrade föräldrar. Först 2012 kunde hon få arbetstillstånd och slippa hot om utvisning. Under sitt tal inför den samlade kongressen och det amerikanska folket kommer Barack Obama att använda Ana Zamora för att illustrera hur viktiga hans initiativ på immigrationsområdet är. En särskild pik riktas då mot Republikanerna som sedan årsskiftet kontrollerar kongressen och gör allt för att stjälpa Obamas politik.

Inför kvällens tal har frön av nyheter såtts i ett par veckors tid, i nog-grann regi av Vita huset.

För första gången under sin tid som president behöver Obama inte lägga vikt vid den ekonomiska krisen – USA:s ekonomi går enligt många siffror mycket bra (en -poäng som Obama säkert inte missar att ta hem). Han kommer i talet att främst rikta sig till medelklassen, som trots den låga arbetslösheten inte har gynnats nämnvärt av

återhämtningen och fått uppleva stampande reallöner. För dem presenterar Obama nu förslag som delvis blivit kända i förväg, dit hör ett paket av skatte-lättnader för medelklassen med igentäppta kryphål för de rika, gratis högskoleförberedande utbildning, utbyggt bredband och sju lagstadgade sjukdagar per år för federalt anställda.

Reformerna är ett sätt att nå ut till såväl de bredare lagren av sympatisörer – demokrater som i hög utsträckning struntade i att rösta i mellanårsvalen i november och bidrog till historiska förluster för partiet – som till det stukade partiets politiska kärna. Mer än 1,5 år återstår till nästa presidentval men inför kampanjmaskineriet är aktiviteten i full gång. Störst utrymme får spekulationer om tänkbara kandidater, men debatten kommer också att gälla politiska berättelser. Obama kan nu slå an tonen i inledningskapitlet.

För honom själv väntar inga kampanjer – däremot ett eftermäle. Obama siktar högt och har under det senaste året ett flertal gånger utnyttjat sin makt att runda kongressen, exempelvis i frågan om immigrationssystemet. Obama har som president rätt att ensam fatta beslut i en del frågor som rör federal myndighetsutövning, men även om han tänjer på ramarna är möjligheten att strunta i kongressen begränsad.

Efter höstens mellanårsval talades fagert om kompromiss mellan demokrater och republikaner, men i linje med vad många ändå trott har motsatsen dominerat: kollision. På en rad områden förbereds förslag som om de passerar båda kamrarna stoppas av Obamas veto; på samma sätt kommer kongressen att sätta krokben för Obamas politik. Så har också flera av de reformer han föreslår i kväll små chanser att bli verklighet.

Vilken ton han anslår i förhållande till Republikanerna – försonlig eller konfrontativ – kommer att bevakas noga.

Det gäller också hur han väljer att beskriva utrikespolitiken, där presidenten har större makt att göra avtryck och där Obama har tagit en rad initiativ utan bredare politisk förankring. Det gäller exempelvis den nya Kubapolitiken och kärnenergiförhandlingarna med Iran, som pågår trots hätsk kritik. Även om en kommande president kan riva upp hans beslut är det i praktiken omöjligt att backa det utrikespolitiska bandet.

I takt med att nästa presidentval närmar sig skiftar fokus allt mer bort från Obama. Det är inte enbart förknippat med ökad maktlöshet: Obama behöver inte göra sig populär och kan följa ideologi mer än politiskt spel. Han har färre skäl att skräda orden.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN 20 jan 2015:

“Presidentens fyra utmaningar under den sista tiden vid makten

1 Kongressen och oljeledningen. Varje president har under sin andra mandatperiod konfronterats med en kongress som domineras av oppositionen, så ock Obama. Allt värre låsningar mellan Demokrater och Republikaner har under senare år skapat dödlägen för snart sagt varje fråga. Ett första exempel är jätteprojektet Keystone XL, en oljeledning som det kanadensiska oljebolaget Transcanada vill dra genom hela USA till Mexikanska golfen. Frågan har under flera år varit kontroversiell och medan förespråkare för ledningen pekar på arbetstillfällen och ekonomisk snurr, pekar motståndarna på stora miljöeffekter. Keystone har utretts flera gånger och i väntan på kommande rapporter har Obama inte själv tagit ställning.Trots detta godkände representanthuset i förra veckan projektet, som nu väntar på grönt ljus i senaten. Sker det har Obama hotat med sitt veto, vilket i alla fall tillfälligt stoppar bygget. Utöver sin energi-politiska betydelse har Keystone blivit en symbolisk fråga och hur den hanteras blir betecknande för de politiska relationerna.

2. Immigration. Obamas beslut i november att genom-föra förändringar, som betyder att fem av de elva miljoner illegala invandrare som finns i USA får uppehållstillstånd, togs emot med jubel på många hål.

Immigrationsfrågan är dock alltjämt kontroversiell och Republikanerna försöker blockera presidentens beslut.

Det görs genom ett försök till utpressning, där immigrationsfrågan har hängts upp på godkännandet av budgeten för ett av departementen. På så sätt hotar Republikanerna med att strypa pengarna för departementet för ”Homeland security” (där bland annat gränsbevakningen ingår) om immigrationsbeslutet inte rivs upp.

Går Republikanernas förslag igenom lägger Obama sitt veto mot det, men det höga tonläget visar ändå begränsningarna i Obamas möjligheter att helt runda kongressen. Immigrationsfrågan är en av de största frågorna i USA och berör miljontals människor, och den politiska laddningen skärps eftersom många av dem också utgör en viktig väljargrupp. Särskilt inbjuden gäst under Obamas tal till nationen är en Ana Zagora (bilden) som kom illegalt till USA som barn.

3. Guantánamo. Ända sedan Barack Obama bedrev sin första presidentkampanj har han velat stänga Guantánamofängelset på Kuba.

Det har visat sig lättare sagt än gjort. Sedan Obama tillträdde har 88 fångar lämnat Guantánamo (som mest fanns 680 interner 2003). På sistone har takten på förflyttningarna ökat.

Så sent som för två veckor sedan flögs fem jemenitiska män till Oman och Estland. Svårigheterna att stänga fängelset har dels utrikespolitiska förklaringar (54 av de i dag 122 internerna har fått amerikanskt klartecken för förflyttning, men det är knepigt att hitta länder villiga att ta emot dem som fängslats), dels finns det motstånd i USA, trots att Guan-tánamo tydligt sporrar islamister och används som symbol vid terrorhandlingar riktade mot USA.

En möjlighet för Obama är att urlaka fängelset så mycket det går och därefter anföra ekonomiska skäl att slå igen porten.

Kostnaden per fånge är på Kuba redan mångdubbelt högre än på USA:s högriskfängelser och argumentet kan bita även på dem som inte håller med Obama om det moraliskt vidriga att hålla människor inspärrade utan rättegång, år ut och år in.

4. It-säkerhet. När Obama och den brittiske premiärministern David Cameron möttes i Vita huset i förra veckan ägnade de mycket tid åt att diskutera cyberhot. USA och Storbritannien presenterade sin avsikt att utöka samarbetet i fråga om utbyte av cybersäkerhetsinformation.

Nästan i exakt samma stund hackades det amerikanska centralkommandots Twitterkonto av jihadister på ett för USA genant sätt. Betydligt mer sofistikerad var hackerattacken mot Sony Pictures i slutet av förra året, som USA anklagade Nordkorea för. Angreppen visar hur mångfacetterade och allvarliga hoten mot it-säkerheten är för demokratier.

Obama vill stärka USA:s skydd mot dataintrång och kommer i kvällens tal att föreslå skärpt lagstiftning som bland annat innebär att bolag som Google och Facebook måste dela med sig av information till polis och underrättelsetjänst för att spåra terrorister och extremister. Företagen har hittills inte offentligt kommenterat saken, men hos industrin i stort finns en skepsis inför att öppna sina kontakter och affärer med myndigheterna.

Parallellt finns samtidigt diskussionen om integritet och avslöjandena kring NSA:s övervakning som inleddes för snart två år sedan.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN 20 jan 2015:

“Oron växer efter statskuppsförsök

Soldater från shiagruppen al-Houthi försökte på måndagen storma presidentpalatset i Jemens huvudstad Sanaa och hamnade i hårda strider med regeringstrupper. Senare utlystes en vapenvila, men oron bland civilbefolkningen är stor.

– Det har hörts artillerimuller och explosioner hela dagen, säger Haykal Bafana på telefon från Sanaa.

Bafana bor med sin familj i ett hus i diplomatkvarteren, helt nära presidentpalatset där de hårdaste striderna pågått.

Oroligheterna betraktas av många jemeniter som det slutgiltiga nederlaget för president Abdrabah Mansour Hadi. Han tillträdde för snart två år sedan, som en del av en fredsplan framförhandlad av Gulfstaternas samarbetsorganisation (GCC) som fruktade ett inbördeskrig nära sina gränser.

Den tidigare vicepresidenten och generalen Hadi skulle styra under en övergångsperiod på två år. Under tiden skulle Jemens alla stridande fraktioner – sydjemenitiska separatister, militanta sunni- och shiagrupperingar, klanerna i norr – enas om en ny författning och bereda väg för ett ”riktigt” presidentval, var det meningen.

Men försöken att normalisera denna härjade och fattiga nation har kollapsat. I stället har motsättningarna djupnat och Jemen riskerar nu att bli slagfält för ett ”war by proxy”, krig genom ombud, mellan regionens två tungviktare: det sunnitiska Saudiarabien och det shiamuslimska Iran.

De så kallade Houthirebellerna stöds av Iran och har blivit alltmer militärt aggressiva den senaste tiden. I höstas intog de temporärt två-

miljonersstaden Sanaa och de mellersta delarna av Jemen som domineras av sunnimuslimer.

Saudiarabien stöder sunnimuslimska klaner och även den sunniextremistiska grupperingen al--Qaida på Arabiska halvön (Aqap) anses få saudiskt stöd, om än inofficiellt. Aqap är en av de mest aktiva al-Qaida-grupperna just nu.

De behärskar de facto betydande delar av södra Jemen och kopplas också ihop med en av männen bakom terrorattacken mot satirtidningen Charlie Hebdo i Paris, Saïd Kouachi. Denne ska ha varit på tränings-läger hos Aqap i Jemen.

Mellan dessa stridande grupper kläms den jemenitiska civilbefolkningen, sådana som fyrabarnspappan och advokaten Haykal Bafana som återvände till sitt hemland från Singapore för fem år sedan. Han tyckte att utvecklingen såg positiv ut. Då.

– I dag måste jag tyvärr säga att det finns få ljuspunkter, säger Bafana till DN och fortsätter:

– Det är märkligt hur man gradvis vänjer sig vid det onormala. Nu har vi inrättat ett skyddsrum i villan där barnen (som är mellan sex månader och sju år gamla) får bo när det blir oroligheter. Vi grannar i kvarteret har bildat en skyddskår. Vi patrullerar på gatan med våra vapen för att skydda våra familjer och vår egendom. Om någon hade sagt till mig för fem år sedan: ”År 2015 börjar med att du sjasar ned dina barn i skyddsrummet, sedan går du ut på gatan med ditt gevär”, då hade jag tvivlat på den personens förstånd.

Finns det någon lösning på Jemens kris?

– Omvärlden måste ingripa. Vi klarar inte det här själva. Våra politiker är antingen för veka eller för insyltade. Ingen verkar villig att kompromissa. Det är ett ytterst farligt läge, inte bara för oss utan för alla länder på den arabiska halvön, säger Haykal Bafana.

Efter ett möte på måndagen mellan företrädare för Houthimilisen och regeringen förhandlades en vapenvila fram som trädde i kraft på kvällen lokal tid, enligt AFP.

I lördags kidnappade Houthirebellerna en av president Hadis närmaste män, stabschefen Ahmad Awad bin Mubarak. Denne har varit ansvarig för den så kallade Nationella dialogen, ett tvärpolitiskt försök att ena Jemen och förvandla landet till en federation med sex provinser, något som Houthirörelsen motsätter sig.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta. Jemen

Jemen omfattar 572 000 kvadratkilometer (jämförbart med Sverige och Danmark) och har drygt 26 miljoner invånare.

Det nuvarande Jemen bildades 1990, då det kommuniststyrda Sydjemen förenades med Nordjemen.

Jemen styrdes från sammanslagningen fram till 2012 av den omstridde envåldshärskaren Ali Abdullah Saleh. Han tvingades bort efter folkliga protester som inspirerades av den ”arabiska våren” 2011.

Men Salehs efterträdare Abdrabu Mansour Hadi har misslyckats med att stabilisera landet. I stället har motsättningarna ökat mellan shiamuslimer och sunniter.

Dn “

DN 20 jan 2015:

“Ovissheten förödande för folket

Det enda som var säkert om flygplatsen i Donetsk på måndagen, var att varken regeringsstyrkorna eller rebellerna har full kontroll över området.

På söndagen hävdade Ukrainas väpnade styrkor att de hade återtagit flygplatsen i Donetsk från de ryskstödda rebellerna. På måndagen rasade hårda strider igen kring terminalbyggnaderna.

I flödet av information och desinformation är det svårt att sålla ut vad som egentligen händer kring Sergej Prokofjevflygplatsen, så sent som i maj ett toppmodernt skyltfönster för hela östra Ukraina.

I fredags och lördags meddelade ledningen för DNR, rebellernas pro-ryska ”folkrepublik”, att de hade tagit flygplatsen och att ukrainarna flydde. I söndags meddelade Kiev att ukrainska styrkor hade återtagit den efter en offensiv.

För invånarna i Donetsk är striderna förödande.

Många DN har talat med säger att de skulle föredra att endera sidan skaffade sig total kontroll – och det säger de oavsett inställningen till Ukraina eller Ryssland. Det läge som har rått sedan slutet av maj – med en frontlinje som böljar fram och tillbaka – gör att man inte kan känna sig säker i regionhuvudstaden.

För ett halvår sedan ansågs flygplatsen, som ligger i Donetsks norra utkant, strategiskt viktig. Med en fyra kilometer lång start- och landningsbana skulle den kunna användas för att ta emot tunga transportplan med krigsmateriel.

Men i dag är hela området fyllt av ruiner och kratrar. Flygledartornet rasade i förra veckan. Även om striderna upphörde i dag skulle det krävas månader eller år av reparationer innan den blir funktionsduglig.

Ändå ska det mycket till innan någondera sidan ger upp.

I Kiev har flygplatsen och dess försvarare fått en närmast mytisk betydelse. Soldaterna kallas ”cyborg” efter de odödliga halvrobotarna från Star Wars och andra filmer. Att förlora kampen här skulle vara förödande för moralen i Ukrainas armé.

President Petro Porosjenko nämnde ”cyborg-krigarna” under ett tal i Kiev på söndagen, och förklarade samtidigt att Ukraina inte tänkte ge upp en centimeter mark i området.

Under måndagen kom uppgifter i statliga ukrainska medier från landets regering om att ryska militära styrkor och utrustning hade korsat gränsen in i Ukraina.

– Jag har precis talat med nationella försvars- och säkerhetsrådets sekreterare. Ukrainska militära underrättelsetjänsten bekräftar att militärpersonal och utrustning förts från Ryssland till Ukraina, säger premiärminister Arsenij Jatsenjuk, enligt amerikanska CNN.

Ingen kommentar från ryska sidan fanns omedelbart tillgänglig.

Bara under söndagsdygnet dödades tre soldater och över 60 skadades i striderna kring flygplatsen, enligt militärtalesmannen Andrij Lysenko i Kiev.

På måndagsförmiddagen tystnade vapnen tillfälligt, men från 14-tiden hördes åter artillerield från båda sidor.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se “

DN 20 jan 2015:

“Åklagare i terrormål hittades död

En dag innan åklagaren skulle bevisa att Argentinas president Cristina Kirchner försökt dölja Irans inblandning i terrorattacken mot ett judiskt kulturcenter för 20 år sedan i Buenos Aires hittades han död i sitt badrum.

Rio de Janeiro.
Redan under söndagen fattade säkerhetspolisen misstankar när åklagaren Alberto Nisman varken svarade i sin mobil eller porttelefon. De ringde åklagarens mamma som åkte hem till sonen som bor på 13:e våningen i en av lyxfastig-heterna i Buenos Aires före detta hamnkvarter Puerto Maduro. Dörren in till badrummet var låst inifrån och en låssmed fick dyrka upp dörren. På golvet fann hon sin son, en pistol och en tomhylsa.

– Ingen kunde föreställa sig att det skulle gå så här långt, säger parlamentarikern Laura Alonso, som tillhör oppositionen.

I förra veckan hade åklagaren ringt sin dotter och sagt att hon säkert skulle höra mycket dåligt om sin pappa efter att han i rätten visat att landets president försökt dölja att Iran var inblandat i terror-attacken 1994 på det judiska kulturcentret Amia, då 85 personer dog.

Till Argentinas största dagstidning, Clarín, sa han att hans bevis kunde kosta honom livet.

– Det är som om de har smällt bomben igen. Detta är en katastrof, säger Julio Schlosser, ordförande för den judiska föreningen i Argentina.

Ända sedan bomben briserade har det funnits misstankar om att attacken finansierades av Iran och utfördes av libanesiska Hizbollah, men först 2006 lyckades åklagaren Alberto Nisman bevisa det. Han pekade ut kulturattachén vid Irans ambassad i Buenos Aires som ansvarig och utfärdade en internationell arresteringsorder.

Iran nekade till anklagelserna, men enligt den döde åklagaren ska Cristina Kirchner och landets utrikesminister ha erbjudit den irans-ka regimen en mörkläggning av inblandningen mot att Argentina skulle få byta argentinskt vete mot iransk olja.

Åklagaren menade att han hade bevis för presidentens inblandning och skulle ha presenterat bevisen inför kongressen i går.

Argentinas säkerhetschef, Sergio Berni, som är lojal mot regeringen, menar att det troligen rör sig om ett självmord medan många misstänker att det är mord.

Både Cristina Kirchner och landets utrikesminister har vägrat att uttala sig om fallet.

Henrik Brandão Jönsson riojonsson@gmail.com “

DN 20 jan 2015:

“Hizbollah hotar att hämnas israelisk attack

Uppgiften att Israel dödade sex höga iranska officerare, bland dem en general, under sön-dagens flygattack mot Syrien, slog ned som en bomb i Jerusalem.

– Sex av våra bästa män, bland dem general Muhammad Ali Allahdadi, dödades tillsammans med sex libanesiska Hizbollah-män i sionisternas attack, meddelade en talesman för Pasdaran, Irans revolutionsgarde.

Sedan den israeliska attacken har Hizbollahs medier oavbrutet upprepat samma budskap: Vedergällning är på väg och den kommer att ske på en tid och en plats där Israel inte är förberedd.

– Vedergällningen är bara en fråga om tid, sionisterna vet sedan gammalt att vi kan såra dem där de minst anar det, sade en Hizbollah-kommentator i tv-kanalen al-Manar.

De israeliska målsökande robotar som avfyrades från en helikopter på söndagen träffade flera fordon i en militärkonvoj på Golanhöjderna bara någon kilometer från Israel-kontrollerat område.

Israel kommenterar inte händelsen officiellt, men enligt uppgifter här har Syrien nyligen hävt förbudet för Hizbollah att verka i Libanon. Det betyder att den shiitiska milisen skulle kunna attackera norra Israel både norr- och österifrån.

Det är inte känt om de israeler som beslutade om attacken visste att också iranier skulle drabbas. Den israeliske premiärministern Benjamin Netanyahu upprepade på måndagen att han anser att USA och de övriga stormakterna kapitulerat under samtalen med Iran om dess atomprogram.

Den israeliske generalen Yoav Gallant, som kandiderar till Knesset i valet i mars, antydde på måndagen att Netanyahu och försvarsminister Moshe Yaalon valde tidpunkten för söndagens attack med ett getöga mot valet.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com “

DN 20 jan 2015:

“USA är ljuset i en allt svagare världsekonomi

Världsekonomin går svagare, trots det fallande oljepriset. USA får snabbare tillväxt, medan utvecklingen inom euroområdet och i de flesta tillväxtländer – däribland Kina – blir svagare än tidigare beräknat. Det spår Internationella valutafonden, IMF, i en ny prognos.

Analys

De låga oljepriserna är gynnsamma för världsekonomin, enligt IMF. Men av de stora länderna är det endast USA som nu väntas få en snabbare BNP-utveckling under 2015 och 2016, med över tre procent under bägge åren. På andra håll blir tillväxten i stället svagare än vad som bedömdes i höstas.

Orsaken till detta ligger inte enbart i oljepriset, även om Ryssland förlorar stort på sjunkande inkomster från sin främsta exportprodukt. Den ryska ekonomin spås hamna i en långvarig recession, som också beror på raset för rubeln och det bristande utländska förtroendet efter aggressionen mot Ukraina.

Euroländerna vinner däremot på det lägre oljepriset, men bedöms nu ändå få en något svagare BNP--utveckling än tidigare sagt. IMF pekar ut trög export och låga investeringar som viktiga skäl. Även för Japan skrivs prognosen ned, beroende på otillräcklig inhemsk efterfrågan.

Tillväxtländerna drabbas dock hårdast, delvis beroende på att flera av dem är oljeproducenter. Utöver Ryssland gäller det exempelvis Brasilien och Saudiarabien. Men även i ett oljeimporterande land som Kina väntas en lugnare ekonomisk tillväxt, numera under sjuprocents-nivån.

I Kinas fall handlar det till väsentlig del om att tidigare års snabbare BNP-utveckling nu slår tillbaka. Krediter och investeringar har vuxit alltför snabbt, vilket tvingar fram åtstramningar. Den kinesiska ekonomin har dessutom inverkan på övriga Ostasien, vilket medför att det blir en avmattning även där.

Svagare efterfrågan på råvaror, bland annat från Kina, medför i sin tur att råvarupriserna sjunker. Det gäller inte enbart oljan där ökat utbud spelar en ännu större roll för priserna. Även priserna på metaller påverkas, vilket slår mot exempelvis Sydafrika.

IMF bedömer effekterna av det låga oljepriset som främst positiva även framöver, men med stora skillnader mellan vinnare och förlorare. Länder där energin är subventionerad uppmanas att ändra på detta. Även i många andra länder bedöms utökade reformer som nödvändiga, om de ska kunna få i gång sin ekonomiska tillväxt.

De geopolitiska riskerna bedöms förbli stora, även om dessa är svåra för IMF att bedöma. Men faran för negativa överraskningar, som slog hårt under 2014, ses som stor även under de närmaste åren.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“Diktaturen är västs blinda fläck

Västvärlden anklagas ofta för dubbelmoral. Vi anses den ena dagen predika fredens, frihetens och demokratins absoluta värden, nästa dag bekriga fjärran länder och skåla med diktatorer.

Ofta är kritiken orättvis och präglad av marxistiska, postkolonialistiska och slentrianmässigt USA-kritiska fördomar. Ibland är den fullständigt berättigad. Inte minst gäller detta västs relation till Saudiarabien.

Den saudiske bloggaren Raif Badawi har nyligen fått sina första 50 piskrapp, nu är det bara 950 kvar. Han dömdes bland annat för att ha ”förolämpat islam”: detta genom att driva ett liberalt nätverk för religions- och samhällsdebatt.

Andra brott som kan leda till offentlig piskning i kungariket Saudi-arabien är att umgås med det motsatta könet, att vara homosexuell eller att som kvinna köra bil.

Nyligen greps en man som filmade en osedvanligt grym avrättning av en saudisk kvinna; hon skrek ut sin oskuld och dödades sedan med tre svärdshugg.

Saudiarabien är ett land av paradoxer. Förtrycket av kristna och andra religiösa minoriteter är massivt. Statsbärande religion är den ärkekonservativa wahhabitiska tolkningen av islam som också ligger till grund för många av de fanatiker som förpestar omvärlden. Samtidigt är regimen livrädd för de radikala rörelserna och deltar på västs sida för att bekämpa dem.

Nu står landet inför tronskifte. Kung Abdullah är gammal och sjuk. Bland tänkbara framtida regenter finns ett hundratal prinsar, gärna inblandade i maktkamp sinsemellan. Är någon av dem en saudisk version av Spaniens Juan Carlos eller Sovjets Michail Gorbatjov, villig och förmögen att bryta med förtrycket och föra in landet i modernitet och civilisation? Den frågan är viktig även för vår framtid.

Saudiarabiens ambassadör i Frankrike tågar med i protesten mot Charlie Hebdo-attacken. Hans regim är den stora bidragsgivaren till de fanatiker som har inspirerat attentatsmännen. Efter demonstrationen går han hem och skriver på nya ekonomiska och militära avtal med Frankrike, USA och Sverige. Samtidigt som hans chefer frenetiskt undertecknar pisknings- och avrättningsorder.

Dubbelmoralen blir inte tydligare. För att citera Ingmar Bergman: Det äcklar mig till kräkningar.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“Världen protesterar mot piskdom

Nu på fredag ska den saudiske nätaktivisten Raif Badawi pryglas offentligt. Femtio käpprapp – av tusen utdömda – och tio år i fängelse är straffet för inlägg som han gjort på ett diskussionsforum. Domen mot Badawi har väckt upprördhet över hela världen.

I övermorgon är det dags igen: den spenslige 31-åringen Raif Badawi ska föras till den öppna platsen utanför al-Jafali-moskén i den saudiarabiska storstaden Jiddah. Stående, med handklovade händer och bundna fötter, ska han ta emot femtio slag mot rygg, ryggslut och bakben. Tillhygget som används är en vattenindränkt rottingkäpp, tjock som en grövre trädgårdsslang.

Den senaste gången Badawi utsattes för samma behandling var den 9 januari. Då berättade ett ögonvittne att de femtio rappen utdelades på mindre än fem minuter och att slagen var ”snabba och precisa”. Veckan efter skulle Badawi åter ha pryglats, men en läkare stoppade straffet – skadorna var inte läkta.

Badawis fru Ensaf Haidar befinner sig i landsflykt i Kanada tillsammans med parets tre små barn. Ensaf Haidar hade möjlighet att tala med sin make efter bestraffningen.

– Raif klagade över svåra smärtor och fruktade den kommande tortyren, säger hans hustru till den brittiska tidningen The Guardian.

Raif Badawis brott är att han för fyra år sedan skapade ett diskussionsforum på nätet, Fria saudiska liberaler (numera stängt av myndigheterna), där han bland annat kritiserade den religiösa polisens metoder. Han greps i juni 2012 och anklagades för att ha ”förolämpat islam” och i ett kompletterande åtal också för apostasi – att ha lämnat sin tro. Det senare är ett brott som enligt den saudiska tolkningen av sharia (lagen enligt Koranen) kan innebära dödsstraff.

I maj förra året meddelades domen: Raif Badawi fick tio års fängelse, tusen piskrapp och böter på motsvarande 1,7 miljoner kronor samt utreseförbud från Saudiarabien och förbud att publicera sig på nätet.

Att utdela alla tusen rappen på en gång skulle sannolikt döda Badawi, kom domarna fram till. Därför fördelas spöstraffet på femtio rapp vid 20 tillfällen.

Under rättegångsförhandlingarna greps Badawis advokat, Walid Abu al-Khair. Denne dömdes senare till femton års fängelse och dryga böter för att ha ”brustit i lojalitet mot kung Abdullah” och ”gjort omvärlden fientligt inställd till Saudi-arabien”. al-Khair är en välkänd människorättsaktivist som 2012 skulle ha tagit emot Olof Palmepriset i Stockholm, men han kunde inte närvara vid utdelningen eftersom saudiska myndigheter stoppade hans utresa.

Att Saudiarabien är ett av världens mest ofria samhällen är knappast någon nyhet. Politiska partier är inte tillåtna, inte heller demonstrationer. Kvinnor kan inte företräda sig själva utan måste enligt lag ha en manlig förmyndare. Det är uteslutet för en kvinna att själv få köra bil eller sporta offentligt. Homosexualitet är olagligt. Domstolar utdömer regelbundet straff som större delen av omvärlden betraktar som omänskliga och barbariska: döden genom halshuggning eller stening, offentliga spöstraff, stympning.

Samtidigt är medborgarna flitiga användare av sociala medier på internet. Saudiarabien har världens snabbaste tillväxt av Twitterkonton och saudier är världsmästare i att använda webbplatsen Youtube. Men friheten att uttrycka åsikter på nätet är obefintlig: om saudierna använder webben till något annat än förströelse riskerar de offentlig prygel och flerårigt fängelsestraff. Som Raif Badawi.

Omvärlden har länge reagerat tämligen passivt på de saudiska människorättsövergreppen. Cyniska iakttagare hävdar att det främsta skälet till likgiltigheten är att Saudiarabien sitter på världens största oljetillgångar, och att landet dessutom är en lukrativ exportmarknad. Exempelvis säljer Sverige vapen till Saudiarabien för närmare tre miljarder kronor – en femtedel av vår totala vapenexport.

Men fallet Badawi kan kanske bli en vändpunkt i omvärldens skygg-lappsbeteende mot det saudiska förtrycket. Den internationella kritiken har nämligen varit omfattande. I synnerhet som den omstridda prygeldomen sammanfaller med terrorattacken mot satirtidningen Charlie Hebdos redaktion i Paris. Förra söndagen fanns Saudiarabiens ambassadör i Frankrike, Muhammad Ismail al-Sheikh, med i den stora skara av statsrepresentanter som gick ut på Paris gator för att markera sin avsky mot dådet och sitt stöd för det fria ordet. Två dagar innan hade Badawi pryglats för att han uttryckt sin åsikt.

På tisdagen skickade 18 Nobelpristagare, bland dem 2003 års litteraturpristagare JM Coetzee, ett öppet brev till Kung Abdullahs universitet för teknik och naturvetenskap i Thuwal i Saudiarabien. Undertecknarna uppmanade sina saudiska kolleger att fördöma pryglandet av Badawi.

I måndags kallades Saudiarabiens charge d'affaires till utrikesdepartementet i Stockholm för att motta den svenska regeringens officiella protest. Åtta amerikanska senatorer, bland dem underrättelseutskottets ordförande Dianne Feinstein, uppmanade häromdagen den saudiska kungen att "omedelbart" stoppa bestraffningen av Badawi.

Efter den internationella kritikstormen har Saudiarabien deklarerat att Raif Badawi kommer att få sitt fall prövat av högsta domstolen. Det kan i bästa fall innebära en strafflindring, eller till och med frigivning, men även en skärpning av straffet.

Den svenska sektionen av Amnesty International har i decennier protesterat mot människorättsbrotten i Saudiarabien. Naturligtvis kritiserade de också Raif Badawis hårda straff. Och denna gång blev responsen från allmänheten ovanligt stor och omedelbar.

– Ja, vi har samlat in över 35 000 namnunderskrifter till stöd för Raif Badawis frigivning. Namnlistan ska överlämnas till Saudiarabiens ambassad i Stockholm, säger Amnestys generalsekreterare Anna Lindenfors till DN.

– Det går ju lätt att identifiera sig med en vanlig medborgare som skriver något kritiskt på nätet – det kan ju vem som helst göra här i Sverige, på Facebook eller i en blogg. Men i Saudiarabien kan man alltså få tio års fängelse och spöstraff om man anmärker på myndig-heterna. Badawis öde griper nog tag lite extra, säger Anna Lindenfors, som också tror att det saudiska hyckleriet i samband med Paris-massakern spelar in för att sätta fokus på fallet Raif Badawi.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta.

Ökat tryck mot reformvänliga

Raif Badawi tillhör en grupp liberala intellektuella som ifrågasätter bristen på yttrande och mötesfrihet i Saudi-arabien.

I kretsen ingår också hans syster Samar Badawi, som bland annat fått ett internationellt frihetspris av Hillary Clinton.

Men Saudiarabien har ökat trycket mot landets fredliga reformvänner, vilket bland annat det hårda straffet mot Raif Badawi är ett tecken på.

Badawis familj – hustrun Ensaf Haider och de tre barnen, elvaåriga Najwa, Tirad, 10, och Myriam, 7, befinner sig sedan förra året i Quebec i Kanada där de ansökt om politisk asyl.

Fakta. Saudiarabien

Befolkning: 29 994 000 (2013)

Yta: 2 218 000 km2, till ytan den största staten i Mellanöstern.

BNP: 25 850,60 USD per capita

Här finns 25 procent av världens oljetillgångar

Islam uppstod i det inre av den Arabiska halvön och dess två heligaste platser, Kaba i Mekka och profeten Muhammeds grav i Medina ligger i nuvarande Saudiarabien. Landets religion är islam (huvudsakligen sunnitisk) och styrelseskicket är baserat på absolut monarki.

Saudiarabien är ett av världens oljerikaste länder, med 25 procent av världens oljetillgångar.

Källa: Wikipedia, Världsbanken “

DN 21 jan 2015:

“Japan kräver: Släpp gisslan

Jihadistgruppen Islamiska staten (IS) hotar i en video att döda två kidnappade japaner om inte en lösensumma mot- svarande 1,6 miljarder kronor betalas ut.

IS kräver hela 200 miljoner dollar – 1,6 miljarder kronor – inom 72 timmar för gisslan.

– Jag kräver bestämt att de inte skadas och att de släpps omedelbart, sade Japans premiärminister Shinzo Abe på en presskonferens i Jerusalem på tisdagen.

– Det internationella samfundet viker sig inte för terrorism och vi måste se till att arbeta tillsammans.

I videon syns Kenji Goto och Haruna Yukawa iklädda orangefärgade fångdräkter, samt en knivbeväpnad, svartklädd påstådd IS-företrädare som pratar brittisk engelska.

Mannen i videon kritiserar Japans stöd till den USA-ledda alliansens militära insats mot IS. Under sitt besök i Mellanöstern har Abe dessutom utlovat motsvarande drygt 20 miljarder kronor i icke-militär hjälp till regionen för att bekämpa terrorism, samt 200 miljoner dollar – samma summa som IS nu kräver – i icke-militär hjälp till länder som drabbats av IS framfart. Stödet ligger fast, försäkrade Abe och underströk att pengarna ska hjälpa dem som blivit hemlösa till följd av konflikten i Irak och Syrien.

Erika Holmquist, IS-expert vid Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), ser hotet mot gisslan som ett pr-utspel, liksom tidigare fall.

IS räknar knappast med att få in den väldiga lösesumman, säger hon.

Att utspelet kommer nu är nog inget tecken på svaghet i kampen mot den USA-ledda alliansen – IS tycks inte ha förlorat särskilt mycket territorium på sistone, påpekar Holmquist. Troligen var det ett lämpligt tillfälle att gå till handling sedan Japan lovat sitt stöd.

Kenji Goto är frilansjournalist, medan Haruna Yukawa rapporteras vara någon slags säkerhetskonsult.

Tt "

DN 21 jan 2015:

"Kina stärker gränsen efter flera mordfall

Civila vaktpatruller, övervakningskameror och ett larmtelefonnummer för direkt rapportering av misstänkt verksamhet. Kina stärker gränsbevakningen mot Nordkorea efter de senaste morden i en kinesisk by utförda av en soldat som korsat gränsen.

Peking.
Den nordkoreanska desertören var av allt att döma på jakt efter mat och pengar under sin räd in i Kina i slutet av december. Han sköt ihjäl fyra åldriga byinvånare och skadade en femte person. Senare greps han av kinesisk polis och ledningen i Peking framförde ett formellt klagomål till Pyongyang.

Det är inte första gången gränsvakter och soldater från Nordkorea tar sig in i Kina över den 140 mil långa gränsen för att begå brott.

Minst 14 mord har ägt rum i Kina sedan år 2000 av nordkoreaner som tagit sig över gränsen, enligt Nanfang Zhoumo, Söderns veckotidning, en kinesisk veckotidskrift.

Beväpnade och hungriga soldater på drift från den 1,1 miljoner stora nordkoreanska armén har i Kina sedan länge identifierats som en av de stora farorna med att dela den långa gränsen med den fattiga grannen på Koreahalvön.

Skillnaden den här gången är att händelsen inte tystats ned. I stället för att lägga ut dimridåer har dödsfallen i byn Nanping i provinsen Jilin bekräftats av en statlig kinesisk militärtidning.

Tidningen meddelade nyligen att ledningen i Peking beslutat starta ett slags medborgargarde som ska vakta gränsstäderna. Ett vaktsystem ska snart vara på plats i vart tionde hushåll i prefekturen Yanbian i Jilin. Övervakningsutrustning ska placeras ut och en hotline sättas upp dit invånare kan ringa och varna för suspekt aktivitet.

Landsbygden i dessa delar av Kina är avfolkningsbygder. Unga ger sig av till städer för att söka arbete. Kvar blir de äldre. Byn där morden ägde rum hade för 25 år sedan 3 000 invånare, i dag bor färre än 30 personer kvar.

Tidigare var det relativt enkelt för nordkoreaner att ta sig fram och tillbaka över gränsen till Kina, särskilt på vintrarna när isen hade frusit på gränsfloden. De mutade gränsvakterna, gick över isen och köpte varor i Kina som de sedan sålde med förtjänst i hemlandet.

Sedan Kim Jong Un lät avrätta sin farbror Jang Sung Taek, som var en ivrig förespråkare för utökade handelsrelationer med Kina, har Nordkorea skärpt gränsbevakningen. Kina har monterat stängsel längs vissa sträckor, som utanför staden Dandong, för att göra det svårare för nordkoreaner att smita in. Antalet nordkoreaner som permanent lyckas fly landet, och som dyker upp i Sydkorea, har minskat till hälften, mot när skaran av avhoppare var som störst.

Nu ska det bli ännu svårare, när fler kinesiska ögon riktas mot gränsen.

Torbjörn Petersson torbjorn.petersson@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“Svåra förhållanden ger möjligheter för nya företag

Spelet på EU-nivå är i full gång inför ett väntat maktskifte i Grekland. Tyskland och Finland motsätter sig en nedskrivning av grekernas skulder, medan Frankrike ger öppningar. Men under tiden ökar risken för en grekisk statsbankrutt.

Kommentar

Greklands ekonomi har nått botten och är på väg uppåt. Prognoser, bland annat från EU-kommissionen, pekar mot stigande BNP-tillväxt och minskad arbetslöshet liksom mot överskott i statsbudgeten och nedgång i statsskulden.

Men siffrorna ser bättre ut än verkligheten, eftersom vändningen inträffar från en extremt låg nivå där det tar lång tid innan förbättringar blir märkbara. För grekerna kommer det ekonomiska läget att kännas mycket svårt under åtskilliga år till, även om statistiken förbättras.

Så mycket viktigare är det att ljuspunkterna tas till vara, när utvecklingen börjar peka åt rätt håll. I spåren av en kris växer det ofta fram nya företag och ges möjlig-heter som inte tidigare har funnits.

Detta gäller även i Grekland, även om landet måste kämpa i en uppförsbacke med, bland annat, höga marknadsräntor.

Grekerna skulle ha hjälp av ytter-ligare en skuldnedskrivning som innebär att statens ränte-utgifter kan minskas. Vänster-orienterade Syriza, som väntas vinna valet på söndag, framför detta som ett krav.

Men samtidigt vill partiet öka statsutgifterna med höjda minimilöner och garantipensioner liksom gratis el och sjukvård till behövande – och dessutom sätta stopp för en fastighetsskatt.

Ett så populistiskt valprogram kan vinna stöd i Grekland, men möter föga sympati i övriga Europa. Från Tyskland och Finland, som är två av de euroländer som ser mest strikt på budgetfrågor, har gjorts klart att man inte vill medverka till en nedskrivning av grekiska statsskulden. Frankrike ger däremot vissa öppningar, men förmår inte mycket utan andras medverkan.

Om Syriza får bilda regering efter valet och tar strid med Greklands långivare, främst EU-kommissionen och Internationella valutafonden, är faran att den spirande uppgången i landets ekonomi kommer av sig. Grekerna får ingen skuldnedskrivning och riskerar dessutom att bli avstängda från de nödlån som de fortfarande är beroende av.

Detta kan i så fall leda till en grekisk statsbankrutt, med hot om spridningseffekter till andra euroländer. Även om skyddsvallarna är betydligt högre i dag än för några år sedan, är det osäkert om de räcker till.

Men ingen har rimligtvis intresse av ännu en djup kris. Innan den blir allvar får man hoppas på större flexibilitet från både Grekland och dess långivare.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“ Krisen öppnar för innovatörer

Greklands ekonomiska problem dominerar debatten och kampanjerna inför söndagens val. Men krisen ger också möjlighet att tänka nytt. En grupp unga entreprenörer har startat ett annorlunda projekt som de tror kan hjälpa Grekland.

Efter flera års studier och arbete i London och New York längtade arkitekten Martha Giannakopoulou hem. Släkt och vänner varnade. I den ekonomiska krisens Grekland finns ingen framtid, hävdade de.

– Kom inte tillbaka! Det tyckte alla jag talade med, berättar Martha.

Hon är glad över att hon inte följde deras råd.

– Ja, trots eller kanske delvis som en följd av krisen finns det en väldig energi och kreativitet i Grekland. Människor börjar om, hittar nya vägar och sätter i gång.

Ungefär så gick det till när Martha Giannakopoulou hade landat i Aten.

Det tog inte lång tid innan hon hade hittat några likasinnade som också ville försöka skapa sig en framtid i Grekland. Tillsammans har de fått i gång ett annorlunda projekt som -kallas ”Traces of commerce”, spår av handel.

Det handlar, som namnet antyder, om att försöka hitta nya vägar för handel och annan kommersiell verksamhet. Än så länge är det ett

experiment som inte ger några intäkter. De håller till i en förfallen men vacker gammal galleria i centrala Aten där det brukade vara mycket liv och rörelse.

– Sedan blev det tomt och över-givet, förklarar Martha när hon visar runt.

Nu har elva olika grupper antagits till projektet. De sysslar med allt-ifrån hattmakeri, framställning av smycken och ätbara blommor till konstruktion av 3D-skrivare. I ett hörn av gallerian ligger en hemlös heroinist och sover, men i övrigt är det åter full fart.

Efter sex års kris är annars en tredjedel av alla butikslokaler i den grekiska huvudstadens centrum igenbommade. När Martha och hennes vänner betraktade de tomma byggnaderna såg de en möjlighet.

– Det var inte lätt. Byråkratin i det här landet är förfärlig.

Den omfattande reglering som omger företagens verksamhet i Grekland pekas ofta ut som en av orsakerna till landets problem.

Att få ett kontrakt efter en offentlig upphandling tar till exempel i genomsnitt 230 dagar, vilket är näst längst i EU.

Enorma så kallade balanser tynger också Greklands förvaltningsdomstolar. 2013 väntade över 300 000 överklaganden på ett avgörande i första instans.

– Till slut tog vi saken i egna händer och fick stöd av Atens stad, säger Martha.

Grupperna som deltar i projektet har öppnat kontor i gallerian. De har själva renoverat de nedgångna lokalerna, men slipper betala hyra och får gratis el och vatten.

I utbyte ska de dela med sig av sin kunskap. En gång i månaden ska varje grupp arrangera en workshop för alla som är intresserade.

Tanken är att samarbete, kunskapsutbyte och nya kontakter skapar förutsättningar för kreativ verksamhet och innovationer som kan leda till företagsamhet.

Elias Giannopoulos är en av dem som nappade på möjligheten att vara med. Han är ingenjör och studerade först i Skottland, tog sedan en doktorsexamen i Barcelona och återvände därefter till Grekland.

Elias och de andra i hans grupp bygger 3D-skrivare; små maskiner som programmeras och skriver ut föremål som byggs upp skikt för skikt.

Den här dagen ska de ha en workshop senare på kvällen och Elias tror att det kommer mycket folk.

– Det är väldigt inspirerande att arbeta så här, tycker han.

Tror du också att ni visar en väg ut ur krisen?

– Absolut. Grekland behöver nya idéer och verksamheter och tänk så mycket tid människor har nu. Det är egentligen ett väldigt bra tillfälle att göra något annorlunda.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“1 700 privata plan väntas till Davos

Trots att klimathotet är årets fråga på World Economic Forum väntas antalet privatjet till konferensen slå rekord.

Sammanlagt väntas 2 500 delegater komma till den lilla alpstaden mellan den 21 och 24 januari i 1 700 privata jetflygplan. Zürichs internationella flygplats har bara 60 p-platser för flygplanen. Den schweiziska armén har öppnat den militära flygbasen Dübendorf, väster om Zürich, som kan bidra med ytterligare 30 p-platser.

Tt “

DN 22 jan 2015

“ Känslosam resa i spåren av Förintelsen

Den 27 januari är det 70 år sedan nazisternas största utrotnings-läger Auschwitz befriades. Stora delar finns bevarat. DN:s utsände är en av dem som gått på en värdig men likväl obehaglig guidad tur.

Bara en timme innan vintermörkret sänkte sig på eftermiddagen den 27 januari 1945 befriade sovjetiska trupper de få kvarvarande fångarna i nazisternas största koncentrations- och utrotnings-läger Auschwitz i södra Polen.

Då hade minst 1,1 miljoner människor mist livet där genom giftgas, tortyr, medicinska experiment, avrättningar, svält och sjukdomar sedan det första lägret i ett komplex som kom att växa till nästan 50 öppnade i maj 1940.

Det första lägret, Auschwitz I, var ett gammalt kasernområde och de första fångarna var polska anti-nazister och intellektuella.

Jag tillhör dem som tänkt att ett besök i Auschwitz inte är aktuellt. Det har känts obehagligt och dessutom hör jag till dem som inte har behövt övertygas om det tyranni som en gång var.

Men nu är jag här, en vacker och solig dag. Jag trängs i museireceptionen med busslaster av turister, skolbarn och människor med släktingar som dog här.

Och som på många andra populära besöksmål är det rätt kaotiskt. Jag och min polska vän tvingas gå fram och åter till en rad luckor innan vi

har fått rätt biljetter, hörlurar och numret på den grupp vi ska gå med under den engelskspråkiga guidningen.

Det är stojigt runt oss när vi väntar, men så fort turen inleds och vi står under den ökända skylten med texten ”Arbeit Macht Frei” tystar sorlet.

De gamla kasernerna står där på rad i solen, gräset är grönt, liksom träden. Det är egentligen bara de dubbla – förr elektrifierade – taggtrådsstängslen som antyder det som en gång var.

Tills vi går in i kasernerna.

Vår kvinnliga guide berättar anmärkningsvärt lugnt om allt vi får se – drivor av tomma burkar med gaskammargiftet Zyklon-B, bergen av skor, glasögon och till och med arm- och benproteser från de döda och travarna med resväskor som noga har märkts med namn och adress då många (en majoritet?) inte visste eller ville se vad som väntade dem utan ännu hoppades få återvända hem.

Vi får höra om avrättningar, gasning, medicinska experiment och extrem tortyr – men aldrig med minsta antydan till frosseri i elände. Kort och saklig bara – och så talar straffceller, avrättningsmurar, medicinska experimentrum för sig själv. Det saknas i stort sett helt bilder på dödandet av människor eller andra grymheter.

Många besökare tycker att berget av mördade människors hår är den otäckaste upplevelsen. Mig drabbar främst alla svartvita porträtt av (oftast) polska fångar – en vägg med kvinnoporträtt, en med män. De 1,1 miljoner judar som mördades i gaskamrarna dog ofta samma dag som de anlände och inga foton togs eller namnlistor upprättades.

Under varje foto står namn och yrke när det är känt, datumet personerna deporterades till Auschwitz och datumet de dog. Inte ens de som ser ut att vara vid god hälsa när bilden togs överlevde mer än någon månad, många bara några dagar.

När den drygt timslånga guidade turen är över fortsätter vi med gratisbuss till det större lägret Auschwitz II, även känt som Birkenau.

I Auschwitz I finns ännu en gaskammare bevarad, men det var i Birkenau som det industriella mördandet tog svindlande proportioner. 1,3 miljoner människor deporterades till Auschwitz – bara 200 000 överlevde, ofta slavarbetare i Auschwitz många satellitläger kopplade till tyska industrier.

I Birkenau fanns fyra stora gaskammare och krematorier. En av dessa förstördes av fångarna vid ett uppror, de andra sprängdes av tyskarna innan de flydde den sista krigsvintern.

Men ruiner finns kvar, liksom många av fångbarackerna och ännu fler skorstenar av nedbrunna dito.

Och så järnvägsspåren genom den otäcka portalen in till lägret och perrongen där godsvagnarna med människor stannade.

På en svartvit bild ser jag en pojke hålla sina småsyskon i handen. De har nyss klivit av tåget. Mamma går snett bakom med ännu en liten. Deras namn är okänt. Bildtexten avslöjar att de just där och då går sina sista steg i livet – på väg till gaskamrarna.

Johan Öberg

Auschwitz-Birkenau.

Auschwitz-Birkenau ligger i utkanten av den polska staden Oświęcim (som på tyska kallades Auschwitz) mellan Krakow och Katowice. De

flesta individuella besökarna i Auschwitz reser dit på en dagstur från Krakow. Organiserade bussturer kostar runt 250 kr, inklusive lunch. Oświęcim kan också nås med tåg och reguljär-buss från Krakow och Katowice. Från stationen går det lokalbuss till lägeringången.

Inträdet är fritt, men tillåts under högsäsong utan guide bara på tidiga morgnar och sen eftermiddag. Utmärkta guidade turer på engelska kostar 40 zloty (95 kr) för vuxna och 30 zloty (72 kr) för studenter. Obligatoriska hörlurar hyrs för 13 kr och den som vill se dokumentärfilmen får betala 10 kr. Sen finns en rad olika tariffer för grupper som besöker lägren med guide. Grupper måste boka guide i förväg.

Flyg: Norwegian flyger direkt till Krakow från Stockholm, Köpenhamn och Oslo och tar från 400 kr enkel resa. Ryanair flyger från Skavsta och Oslo. Wizzair flyger direkt till Katowice från Malmö, Skavsta och Oslo. Andra alternativ från Sverige kräver byte i Köpenhamn, Oslo, Prag eller Warszawa.

Boende och mat: Det finns flera boendealternativ i Oświęcim, men de flesta turisterna bor i Krakow. Det finns enkla kiosker och en matservering i anslutning till Auschwitzmuseet och flera matställen inne i Oświęcim.

Info: en.auschwitz.org är Auschwitz Birkenau museums utmärkta hemsida. 70.auschwitz.org är adressen till sajten om högtidhållandet av befrielsen 1945.

Döda i Auschwitz: 1,1 miljoner människor mördades i Auschwitz

91 procent av dessa var judar, 5,8 procent polacker, 1,7 procent romer, 1,3 procent ryska krigsfångar, 1 procent övriga.

Källa: 70.auschwitz.org "

DN 22 jan 2015

"President på soloturné

Barack Obama vet att knappt något förslag i hans sjätte tal om tillståndet i nationen har minsta chans att ta sig igenom kongressen. Mellanårsvalet gav nyligen Republikanerna en jordskredsseger och majoritet i båda kamrarna under hans sista två år i Vita huset.

Ändå var det en självsäker och kaxig president som talade. Han verkade närmast befriad över att inte behöva uthärda någon ny valkampanj och slippa krångla med tjuriga motståndare.

Krisen är över, förklarade Obama. Och det finns skäl till viss optimism. Konjunkturen är relativt stark, jobben växer till, lönerna har sakta börjat krypa uppåt, budgetunderskottet är nere på anständig nivå och amerikanerna känner åter större tillförsikt. Det avspeglar sig också i stigande förtroendesiffror, om än från ett bottenläge, för presidenten.

Politiker brukar ta åt sig äran för goda tidender. Obama startade 2009 med en ekonomi i fritt fall, och de stimulansåtgärder han var delaktig i stoppade åtminstone härdsmältan. Därefter har Federal Reserves expansiva penningpolitik spelat en roll, men det är inte Obamas förtjänst. Kanske har hans sjukförsäkringsreform sänkt vårdkostnaderna, men där är juryn inte färdig med sitt utslag.

Riktigt märkligt blir det dock när presidenten hävdar att hans politik har tagit USA upp ur djupet, samtidigt som Republikanerna i kongressen stoppat alla hans kloka idéer. Sanningen är att ekonomin har en inneboende styrka och flexibilitet som inte ens ett lamslaget

Washington rår på i längden. Och det är en vanlig missuppfattning att presidenter ensamma har makten att hjälpa eller stjälpa.

Obamas tal natten till onsdagen var således en offensiv appell. Han vill ha större jobbskatteavdrag för familjer med vanliga inkomster, avgiftsfria offentligt drivna college, betald föräldraledighet och sjuklön. Allt ska betalas genom att de rika kläms åt med högre skatter på kapital och arv samt med pålagor på storbanker och finanshajar.

Utsikterna att övertyga Republikanerna i kongressen är visserligen noll. Men Obama vill också forma debatten. Redan i fjol krävde han höjda minimi-löner, vilket ratades av kongressen men infördes i 20-talet delstater. Inkomstklyftorna väcker antipati i breda lager, åtskilliga ekonomer vill ha förändringar och till och med en del presumtiva republikanska presidentkandidater känner sig tvungna att bry sig om de mindre bemedlade.

Presidenten kommer å sin sida att använda sitt veto mot kongress-beslut som inte passar honom. Sjukförsäkringsreformen, Obamacare, förblir intakt (om inte Högsta domstolen ställer till det). Han kommer inte att godkänna nya abortrestriktioner eller häva sin exekutiva order om mer liberala regler för papperslösa.

Republikanerna har rört sig åt höger i ett par decennier, Demokraterna åt vänster. Obama är ingalunda oskyldig till den ökande polariseringen i Washington. 2008 blev han vald bland annat på löftena om att över-brygga motsättningarna. Ironiskt nog har han nu slutgiltigt övergett tanken att samarbeta över partigränserna, och verkar glad att slippa. Han har alltid gillat att hålla tal mer än att brottas med kongressen.

Utrikespolitiken var han sparsam med, och det fanns heller inga stordåd att berätta om. Obama har hjälpt Europa att stå upp mot Putins Ryssland, men Krim är annekterat och östra Ukraina står i brand. Han har lovat förgöra Islamiska staten, men vet inte hur. Amerikanska soldater är tillbaka i Irak, och en total reträtt från Afghanistan var inte möjlig. Hökarna som kräver att USA ska lägga sig i överallt har fel, men Obamas strategi är ofta suddig.

Frihandelsavtal med EU och Asien är det område som rymmer störst möjligheter för samverkan med Republikanerna. Där är i stället Demokraterna motsträviga.

Obamas två sista år handlar om det egna eftermälet likaväl som presidentvalet 2016, och det hänger ihop. Hans instinkt är att staten är god och att den bör ta från de rika för att ge till de fattiga. Inför sitt parti får Hillary Clinton, den sannolika demokratiska kandidaten, svårt att hävda något annat och driva en politik närmare mittfältet. Vinner hon kan han inte ha varit helt misslyckad.

På så sätt blir Obama fortsatt relevant. Samtidigt har hans konfliktfyllda presidenttid gjort många amerikaner besvikna. Det är trots allt Republikanernas bästa kort 2016.

Dn 22/1 2015 “

DN 22 jan 2015:

“Döden i Buenos Aires

Argentinas demokrati är skakad. Åklagaren Alberto Nismans död har fått hundratusentals människor att ge luft åt sin förtvivlan och sitt raseri under paroller som ”Mord, inte självmord!”.

Häromdagen fick åklagaren Alberto Nisman ett helt land att hålla andan. Nisman, som utreder det antijudiska terrordådet i Buenos Aires 1994, då 85 personer dödades, hade skakande nyheter: Argentinas högsta ledning, med president Cristina Kirchner och utrikesminister Héctor Timerman i spetsen, hade konspirerat med främmande makt för att torpedera hans utredning.

Deras plan var att fabricera ett villospår, i avsikt att knyta dådet 1994 till lokala högerextremister och antisemiter. Åtta ledande iranier, efterlysta av Argentina och Interpol, skulle därmed rentvås. Länderna skulle kunna utväxla ambassadörer och ingå handelsavtal.

Om allt detta hölls den iranska ledningen kontinuerligt informerad, enligt Nisman, inklusive den huvudmisstänkte, Irans förre kulturattaché i Buenos Aires, Mohsen Rabbani. Iranierna fick också detaljerade uppgifter om Nismans barn och adresserna till deras skolor. Tre antisemitiska hetsare, som står regeringen Kirchner nära, spelade huvudroller i komplotten. Gissningsvis var deras uppgift att skaka fram lokala extremister som skulle kunna ta på sig skulden, mot lämpligt vederlag.

Allt detta, berättade den idoge åklagaren, var dokumenterat med inspelade telefonsamtal. På måndagsmorgonen, lovade han, skulle det eldfängda materialet presenteras för ett speciellt parlamentsutskott.

Hans ord, föga överraskande, drev upp temperaturen i det krisdrabbade landet till kokpunkten. Polisen beredde sig på att hantera journalistuppbådet och härskaror av nyfikna utanför kongressen. Men kvällen före detta klimax påträffades Nisman död i sitt badrum, skjuten med en pistol som inte var hans.

Ingen enskild händelse har skakat Argentinas 32-åriga, djupt ofullkomliga demokrati som denna. Så snart budet nått ut gick hundratusentals människor i stora städer och små byar man ur huse för att ge luft åt sin förtvivlan och sitt raseri under paroller som ”Mord, inte självmord!”.

Andfådda officiella talesmän störtade fram, långt innan några rättsmedicinska resultat meddelats, och slog fast att det rörde sig om självmord. President Kirchner gjorde ont värre då hon – på Twitter – trasslade in sig i en häpnadsväckande advokatyr: ”Hur skulle någon kunnat ta sig in i Nismans våning, förbi alla vakter...”.

Ingen som träffat honom kan föreställa sig hur den okuvlige och kallblodige Alberto Nisman, mitt i den strid som blivit hans livssak, skulle kasta in handduken utan ett ord. Han lämnade efter sig en lapp till hushållerskan om nästa dags inköp och strax före sin död skickade han ett sms, fullt av tillförsikt, till en bekant.

I många år vansköttes utredningen av de stora terrordåden 1992 och 1994 – det förstnämnda mot Israels ambassad. Under president Carlos

Menem försvann bevismaterial. Den förste utredaren försökte muta folk att erkänna och hamnade själv i fängelse.

När Néstor Kirchner kom till makten 2003 svor han att gå till botten med saken och såg sig om efter en orädd och oöm person. Nisman tog jobbet utan några illusioner. Han visste att argentinska rättsfall med politisk anknytning kan bli blodiga affärer, som då president Menems son omkom i en helikopterolycka 1995. Den utredningen avstannade helt efter att 14 personer, vittnen och utredare, mördats.

Nismans resoluta arbete, med Néstor Kirchners helhjärtade stöd, ledde 2007 till Interpol-efterlysningar mot en rad ledande iranier och mot Hizbollahs ÖB Imad Mughniye (dödad av en israelisk bomb i Damaskus 2008).

Men efter Kirchners död 2010 miste Nisman stödet uppifrån. Cristina, Néstor Kirchners hustru och efterträdare, väckte stor förvåning då hon utsåg en obemärkt journalist, Héctor Timerman, till utrikesminister. 2011 inledde denne hemliga förhandlingar med Iran, som fick sensationella resultat: 2013 meddelade Timerman att Iran och Argentina upprättat en ”sanningskommission”. I stället för Nismans utredning skulle argentinska åklagare nu höra de misstänkta i Iran.

Sanningskommissionen väckte löje och vrede i Argentina, och förklarades författningsvidrig. Regimen övergick då till en ännu djärvare plan: Att aktivt sabotera Nismans utredning och trolla fram nya, inhemska syndabockar. Nismans medhjälpare i den argentinska underrättelsetjänsten sparkades i december, och lojalister från presidentens innersta krets tog över. Nisman, som hade ett intimt samarbete med FBI, började utmålas av regeringstrogna medier som USA-agent.

Timermans roll under dessa halsbrytande intriger var att med sin judiskhet och sitt namn – hans far Jacobo är en argentinsk journalistlegend – parera de rasande reaktionerna från landets judar och från de anhöriga till 1994 års offer.

Högsta domstolen lade på onsdagen ut Nismans rapport på nätet. Det är en gastkramande och ställvis surrealistisk läsning. Regimen är dödligt sårad, men dess rutiner och dess moral genom- syrar Argentinas offentliga liv och kastar en lång skugga över dess framtid.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com

Nathan Shachar är DN:s korrespondent i Jerusalem, författare och fristående kolumnist på ledarsidan.”

DN 22 jan 2015

“Gyllene gryning tappar stöd – och kan förbjudas

Inför valet i Grekland på söndag har stödet för Europas mest extrema parti, fascistiska Gyllene gryning, minskat till 5 procent. Partiet har stämplats som kriminellt och ledarna sitter i häkte, men aktivisterna tror på fortsatt framgång.

DN i Aten.
Det var här det började.

Ett par tunnelbanestationer från centrala Aten, vid torget intill den grekisk-ortodoxa kyrkan St Panteleimonos, samlades stora skaror svartklädda män som sträckte upp armarna snett upp mot skyn på samma sätt som nazisterna hälsade Hitler. Något sådant hade inte setts i Grekland på mycket länge. Men sedan den ekonomiska krisen exploderat 2009 blev det plötsligt möjligt för de svartklädda att visa sig på Atens gator igen.

I dag, några år senare, är det lugnare på torget.

Solen håller på att gå ned och ett gäng småpojkar spelar fotboll framför kyrkan. På två bänkar intill torget sitter ett antal bastanta kvinnor och män som ursprungligen kommer från Albanien.

– Nej, jag får inte rösta på söndag, svarar en av kvinnorna.

Trots att hon har bott i Grekland i 25 år har hon inte kunnat bli grekisk medborgare. Inte heller hennes nu vuxna barn har rösträtt, trots att de har gått i skola och vuxit upp i Grekland.

Helt rätt, tycker Theodoros Koudouna och Perkilis Dimitriou som dyker upp på utsatt tid. Utlänningar ska absolut inte få rösträtt och borde lämna landet, anser de.

De är aktiva medlemmar i Gyllene gryning och har gått med på en träff, trots att partiet säger nej till officiella intervjuförfrågningar inför söndagens val.

Den rättsliga prövning som snart ska inledas har gjort partiet mer försiktigt och det syns mindre än tidigare.

Men Theodoros Koudouna och Perkilis Dimitriou vill försvara Gyllene gryning och hävdar att partiet har utsatts för en komplott.

– De såg att vi fortsatte att växa. Därför vill premiärminister Antonis Samaras och alla de andra krossa oss.

Ja, sedan hösten 2013 sitter Gyllene grynings ledare Nikos Michaloliakos och flera av partiets parlamentsledamöter i häkte.

De greps efter mordet på rapartisten Pavlos Fyssas, som stacks ned av en man som var medlem i Gyllene gryning.

Åklagaren anser att ledarna har ansvar för mordet och att partiet därför är en kriminell organisation.

Om det blir en fällande dom kan Gyllene gryning förbjudas. Hur det blir är inte klart, rättegången ska börja senare i vår.

Möjligen har den rättsliga processen haft viss avskräckande effekt. Gyllene gryning ökade fram till förra årets EU-val, men enligt flera opinionsundersökningar som publicerats inför valet på söndag har stödet nu sjunkit till omkring 5 procent.

Men Theodoros Koudouna tror inte på de siffrorna.

– Tror du att människor vågar berätta att de ska rösta på oss? Vi företräder de fattiga och de vet att de kan lita på oss. Vi kommer att göra ett bra val.

Men ni är nynazister, det är väl skräckinjagande för alla som vet vad som hände i Europa förra seklet?
– Vi är inte nazister, svarar Perkilis Dimitriou upprört. Vi är nationalister. Vi är greker och de goda grekerna slogs mot nazisterna under kriget.

Ni använder våld, och det är ju statens uppgift att skydda dem som utsätts?
– Varför ställer du inte den frågan till anarkisterna? Det är de som är våldsamma. Nej, vi använder inte våld, men vi är beslutsamma. Vi tror inte att kulturer ska blandas.

Men i EU-parlamentet betraktas ni som extrema också av andra partier som kallar sig nationalister. Franska Nationella frontens ledare Marine Le Pen hoppas till och med att vänsterpartiet Syriza vinner?
– Den tiden kommer när de går över på vår sida. När den stora konfrontationen mellan nationalister och alla dekadenta bryter ut i Europa kommer vi inte att vara ensamma längre, förklarar Theodoros Koudouna.

Då kan det bli våldsamt, fortsätter han och ser förhoppningsfull ut.

Att ledarna sitter bakom lås och bom är bara ett tillfälligt bakslag, försäkrar de båda och tar avsked. Gyllene grynings aktivister fortsätter att förbereda sig för en strid de hoppas ska komma.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta.
Partiet vill att illegala invandrare deporteras

2012 fick Gyllene gryning 6, 97 procent av rösterna och kom in i det grekiska parlamentet för första gången. **2013** greps partiets ledare som fortfarande sitter i häkte och väntar på rättegång. **2014** fick partiet 9,4 procent av rösterna i EU-valet.

I Gyllene grynings program heter det bland annat att Grekland ska lämna EU, gränserna stängas, illegala invandrare deporteras, barn till invandrare sättas i särskilda skolklasser.

Partiet kräver också att banker ska nationaliseras, privatiseringar till ”sionisterna” stoppas och partiet drömmer om att återupprätta Hellas som ska bli en av världens största guldproducenter.

I EU-parlamentet är partiet isolerat. Varken de grupplösa partierna kring franska Nationella fronten eller EFDD, gruppen som Sverigedemokraterna tillhör, vill samarbeta med Gyllene gryning.

Fakta. Rasistpartier i EU

FN antog 1964 en konvention som uppmanar medlemsstaterna att förbjuda organisationer som främjar rasdiskriminering. Alla EU-länder har skrivit under konventionen, men tillämpar den på olika sätt.

Sverige är ett av få länder som inte kan förbjuda rasistiska organisationer utan hävdar att förbudet mot hets mot folkgrupp uppfyller konventionen.

I Belgien förklarade HD att partiet Vlaams blok var rasistiskt 2004. Vlaams blok ombildades till Vlaams belang, som får verka fritt och har ett något nedtonat program.

I Tyskland kan partier som vill ”inskränka den demokratiska grundlagen” förbjudas. Det har gjorts flera försök att stoppa det tyska nynazistiska NPD.

I Ungern förbjöds det militanta så kallade Ungerska gardet 2008. Europadomstolen i Strasbourg har bekräftat beslutet. “

DN 22 jan 2015

“Artighet och nya vapen ska stoppa terrorn

Frankrikes vill hårdövervaka 3 000 personer. I skolan ska det råda nolltolerans mot oartighet mot lärare och polisen ska få nya skyddsvästar och vapen. I går kom regeringens svar på Charlie-dåden.

– Respekt och artighet mot läraren är grunden till all utbildning, sa Frankrikes president François Hollande under ett tal till lärare och fackliga ledare i Sorbonneuniversitet i Paris igår. Han sade att hädanefter ska alla verbala attacker mot en lärare anmälas och följas av en åtgärd från skolan.

Från och med höstterminen 2015 ska alla franska elever i grundskolan, oavsett ålder och inriktning, utbildas i medborgarskap. Religionskunskap ska också införas. Hur den hädanefter ska utföras är alltid känsligt i Frankrike som står fast vid en konfessionslös stat.

Två veckor efter terrordåden som kostade 17 personer livet i Parisregionen väntade många med ängslan och förhoppning på vad den franska statens svar skulle bli.

– Vi står inför en aldrig tidigare skådad utmaning, sa premiär-minister Manuel Valls under en presskonferens i presidentpalatset under förmiddagen. Tillställningen andades allvar, minerna var bistra och kostymerna var mörkblå. Den skulle följas av ännu ett krismöte med presidenten kring försvars- och säkerhetsfrågor.

2 680 nya tjänster ska tillsättas i kampen mot terrorism och analys. Budgeten för olika säkerhetstjänster ska också få ett extra tillskott på fyra miljarder kronor under de kommande tre åren, som en direkt följd av attentaten mot tidningen Charlie Hebdo och en judisk matbutik i Paris.

Ett sextiotal imamer ska rekryteras för att hjälpa till i så kallad avradikalisering av personer som bedöms som farliga. Enligt premiärminister Manuel Valls finns det ett behov av att kunna övervaka runt 3 000 personer på nära håll. Enligt franska medier räknar säkerhetstjänsten med att det krävs drygt 20 personer för att effektivt övervaka, skugga och avlyssna en medborgare.

Antalet personer som är inblandade i nätverk som bekämpar regimen i Syrien har ökat med 130 procent, enbart under 2014, enligt premiärministern. Därför ska poliser få nya vapen, bilar och skyddsvästar. Socialarbetare förväntas slå larm om barn som de bedömer befinna sig i farozonen för radikalisering.

Premiärministern betonade att radikaliseringen inte är begränsad till Frankrikes fattiga förorter, fenomenet berör hela landet. Gettoiseringen såg han som ett misslyckande för samtliga regeringar sedan många år.

–För att motverka att unga människor blir terrorister ställer regeringen stort hopp till den franska skolan. Där ska undervisningen av demokratiska värderingar, mediekunskap och kritiskt tänkande stärkas, sa president François Hollande i sitt tal i Sorbonneuniversitet. -

– Eleverna ska lära sig att göra skillnad på fakta och rykte, på vad som är källor och vad som, tyvärr, kan bli inspiration för somliga, sa Hollande med blicken på terror-attentaten.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com

Judisk skola kan ha varit terrormålet

Terroristen Amedy Coulibaly som attackerade en judisk matbutik och dödade fyra personer fick hjälp. Enligt François Molins, åklagare i Paris hjälpte tre personer, som nu är frihetsberövade, att köpa vapen och skyddsväst i olika vapenaffärer i Parisregionen.

Enligt åklagaren är det trolig att Coulibaly hade för avsikt att attackera en judisk skola. I stället sköt han en polis. En joggare blev också beskjuten med ett vapen som tillhörde Couibaly. **DN “**

DN 22 jan 2015

“USA och Kuba skriver historia

Biträdande utrikesminister Roberta Jacobson är USA:s högste politiker sedan 1980 som besöker Kuba, där hon leder USA:s delegation när samtalen nu har inletts om hur ländernas relationer ska återupptas.

Historia skrevs på onsdagen, när Jacobsons medarbetare Alex Lee och Kubas UD-representant Josefina Vidal höll i ett möte i en kongressanläggning i Havanna. Det är den första förhandlingen ”mellan fyra ögon” USA–Kuba sedan presidenterna Barack Obamas och Raúl Castros beslut i december att de två ärkefienderna i Amerika ska upprätta normala förbindelser.

– Vad gäller Kuba avslutar vi en politik som sedan länge passerat sitt ”bäst före”-datum, sade Obama i sitt tal till nationen natten till onsdagen svensk tid.

– När det du har gjort i 50 år inte fungerar är det dags att prova något nytt.

Lees och Vidals möte hölls bakom stängda dörrar, och det är oklart vilka resultat förhandlingarna kan ge. När Jacobson på torsdagen ger sig in i samtalen har hon i alla fall ett konkret mål: Att de båda länderna åter ska kunna öppna ambassader hos varandra, beskickningar som varit stängda sedan relationerna avbröts 1961.

Enligt The New York Times hoppas USA:s utrikesminister John Kerry kunna besöka Kuba senare i år. **Tt**

Fakta. Inte så goda grannar

1959: Fidel Castro och hans gerilla tar makten i Kuba genom att störta Fulgencio Batistas regim.

1960: USA-företag i Kuba förstatligas utan kompensation, vilket leder till att USA kapar de diplomatiska förbindelserna och inför handelsembargo.

1961: CIA börjar planera att lönnmörda Fidel Castro. USA stödjer ett misslyckat invasionsförsök vid Grisbukten.

1962: ”Kubakrisen”, nära atomkrig när USA reagerar på att sovjetiska avskjutningsramper för kärnvapenbärande missiler planeras på ön.

2006: En krasslig och åldrande Fidel Castro lämnar över ledarskapet till sin yngre bror, Raúl.

2014: Efter hemliga förhandlingar i påve Franciskus regi meddelar de båda ländernas presidenter, Barack Obama och Raúl Castro, att relationerna ska bli normala igen.

Tt “

DN 22 jan 2015

“ Självsäker Obama höll ”trotsigt” tal

Washington. ”Kaxig”, ”bräddfull av självförtroende”, ”djärv” och ”trotsig” löd några av beskrivningarna av president Barack Obamas årliga tal till nationen, som hölls under natten till onsdagen svensk tid.

Då lejonparten av de politiska förslagen, med fokus på medelklassens ekonomi, blivit kända på förhand drog presidentens ton störst intresse. Och Obamas gladlynthet och självsäkra attityd kommenterades flitigt efteråt: detta var tydligt en president med den ekonomiska utvecklingens medvind i ryggen. Samtidigt påpekas att Obama inte kommer att kunna få igenom reformerna i kongressen och talet sågs snarare som ett agendasättande försök inför presidentvalet 2016. I en snabbundersökning av CNN fick talet något högre betyg än fjolårets med 51 procent av ”mycket positiva” tittare, mot 44 procent 2014.

Möjligen sammanfattade Obama själv orsaken till sin rättframhet:

– Jag har inga kampanjer kvar.

Frasen drog retfulla applåder från Republikanerna, men fler från Demokraterna när Obama som med okynnig blick förtydligade: ”Jag vann ju båda mina.”

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN 22 jan 2015

“ Dialog kan bli slutet för Pegida

Tre månader efter den första så kallade Pegidademonstrationen mot ”islamiseringen” av Tyskland avgår ordföranden Lutz Bachmann. Han har ertappats med rasistiska uttalanden och en Hitlerbild på Facebook.

Lutz Bachmann, 41 år, tog i oktober initiativet till Pegida (Patriotiska européer mot islamiseringen av västerlandet), ett fenomen som diskuteras i hela Tyskland sedan demonstrationerna växt vecka efter vecka.

Förra måndagen tågade 25 000 personer genom Dresden. Veckans demonstration stoppades av polisen efter hot mot Bachmann från islamistiskt håll.

En ny dramatisk vändning kom i går när Bachmann avgick sedan hans skriverier i en sluten Facebookgrupp blivit offentliga. Bachmann hade kallat flyktingar för skithögar och kräk, han hade dessutom framträtt på bild i en Hitler-utstyrsel.

Bilden var enligt Bachmann ett skämt.

De övriga i Pegidaledningen konstaterade på ett möte att man inte längre hade något förtroende för sin ordförande.

Samtidigt med detta pågick på onsdagskvällen ett första så kallat dialogforum om Pegida.

Den stora salen i Dresdens kongresscentrum var som en jättelik surrande bikupa. Vid de små borden diskuterade folk för och emot.

Intresserade hade fått anmäla sig i förväg och sedan lottades de 355 deltagarna fram.

Vid bord 36 satt en äldre vithårig man som demonstrerat med Pegida bredvid en ung man som deltagit i motdemonstrationerna och så Sven Jähnichen som inte demonstrerat alls.

– Om 25 000 går ut på gatorna måste man ta det på allvar. Jag förstår bägge sidor, jag har en förvaltningsfirma som jobbar med asylhem och vet att problemen inte kan lösas på gatan, säger han.

Vilka problem?

– Att folk kommer till en annan kultur, att de måste lära sig språket och vad som gäller här, säger Sven Jähnichen.

– Men vi måste också anpassa oss, inflikar den unge mannen vid bordet.

Stanislaw Tillich, sedan 2008 kristdemokratisk regeringschef i delstaten Sachsen, deltog också och hälsade alla välkomna med orden att i en demokrati löser man problem med samtal.

I Leipzig tolv mil bort demonstrerade Pegidaavläggaren Legida på onsdagskvällen och hade räknat med 60 000 deltagare.

Enligt uppgifter från staden Leipzig var det dock 15 000 personer i Legidatåget och 20 000 deltagare i de många motdemonstrationerna.

Legida har en mer högerradikal prägel än originalet i Dresden.

Pegida meddelade dessutom i går att man överväger att stämma Legida för att man inte antagit Pegidas sexpunktsprogram. Det är ett villkor för att få kalla sig Pegida-avläggare.

Bachmanns avhopp, dialogen i Dresden och misshälligheterna mellan Pegida och Legida kan göra att onsdagskvällen går till historien som en vändpunkt för fenomenet Pegida.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

DN 22 jan 2015

“ Moskva skärper tonen

Den senaste veckan har krigföringen i östra Ukraina trappats upp dramatiskt. Proryska rebeller, försedda med nya ryska stridsvagnar och artilleripjäser, har gått till offensiv på flera platser kring stilleståndslinjen, bland annat mot den strategiskt oviktiga men symboliskt laddade flygplatsen i Donetsk.

Ukrainska regeringsstyrkor har hittills slagit tillbaka angreppen, som enligt Kiev har utförts med deltagande av reguljära ryska arméförband.

– Det finns fler än 9 000 ryska soldater och 500 pansarfordon inne i Ukraina, sade Ukrainas president Petro Porosjenko på onsdagen, kort innan samtal med representanter från Ryssland, Ukraina, Frankrike och Tyskland skulle starta i Berlin.

Det är anklagelser som Ryssland tillbakavisat med att det saknas bevis på rysk truppnärvaro i Ukraina.

Men flera ukrainska företrädare varnar för en förestående rysk militär storoffensiv in över östra och södra Ukraina.

Oron blir knappast mindre av de senaste dygnens hotfulla muller från Moskva. I måndags sade Rysslands vice utrikesminister Grigorij Karasin att Kievs försök att lösa krisen i östra Ukraina med militära medel är ett ”strategiskt misstag” och att det kan medföra ”oåterkalleliga konsekvenser för Ukraina som statsbildning”.

Ordvalet kan bara tolkas på ett sätt: Om inte regeringen i Kiev ger upp ännu mer av landets terri-torium till de ryskstödda separatisterna kan Ukrainas framtid som självständig stat stå på spel.

Sedan vapenvilan slöts med rebellerna i Minsk den 5 september 2014 har separatisterna steg för steg utvidgat sin kontroll. Enligt Ukraina rör det sig om 500 kvadratkilometer mark utanför vapenstillestånds-linjen. Detta påstående förnekas inte av Moskva; på onsdagen medgav utrikesminister Sergej Lavrov att så är fallet, och tillade att separatisterna har försäkrat den ryska ledningen att de ska backa tillbaka till den avtalade stilleståndslinjen.

Lavrov underströk också att Ukrainas territoriella integritet ska respekteras, med provinserna Donetsk och Luhansk fortsatt inom ramen för Ukraina, men med långtgående självstyre.

Signalerna från Moskva är alltså blandade; det växlar mellan tufft vapenskrammel och mer försonliga utspel. Från Kiev är ordvalet mer entydigt. På onsdagen krävde Porosjenko, som på grund av läget reste hem från det världsekonomiska mötet i Davos, att Ryssland drar tillbaka sin militär. En militär talesman sade att ”ett signifikant antal” ryska soldater utan identifierbara nationalitetsbeteckningar synts i Luhansk. Det handlar således om den typ av ”små gröna män”, maskerade ryska specialsoldater, som var aktiva i samband med att halvön Krim erövrades i februari förra året.

Experterna spekulerar om vad Vladimir Putin är ute efter denna gång. Varför trappar Moskva upp spänningen i Donbass just nu – är det för att förbättra ställningen inför de ständigt uppskjutna fredssamtalen? Eller kan det vara så att Putin aldrig har gett upp planerna på ”Novorossija”, att ta kontrollen över sydöstra Ukraina och skapa en korridor till det avskurna Krim?

Det som i så fall håller Moskva tillbaka är den kombinerade pressen från västliga sanktioner och -sjunkande oljepris. Men samtidigt betyder de dåliga relationerna med Väst att Kreml har mindre att förlora på en förnyad aggression i Ukraina än vad fallet var för bara ett år sedan.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se

Den 5 september förra året slöts vapenvilan med rebellerna i Minsk. Sedan dess har separatisterna steg för steg utvidgat sin kontroll. “

DN 22 jan 2015

”Europa har inte hämtat sig”

“ Världen är en osäker plats och detta präglar Davosmötet från start. Ukrainas president Petro Porosjenko har redan åkt hem, beroende på striderna i Donetsk.

Vid Världsekonomiskt Forums möte försöker tunga makthavare minska oron. Rysslands biträdande premiärminister Arkadij Dvorkovitj lovar att inte dra ned på oljeleveranserna för att försöka få priset att vända uppåt. Kinas centralbankschef Zhou Xiaochuan hävdar att nedgången på kinesiska fastighetsmarknaden inte är något större problem.

De inledande diskussionerna om ekonomin visar ändå att allt inte står särskilt väl till:

– Europa har inte hämtat sig från krisen, även om vinsterna är tillbaka. Politikerna har inte gjort sitt jobb som är att genomdriva reformer, säger Axel Weber som är ordförande i schweiziska banken UBS och tidigare chef för tyska Bundesbank.

Han får medhåll från Min Zhu, chefsekonom vid Internationella valutafonden, som talar om behovet av förändringar på Europas arbetsmarknader och behovet av investeringar.

Motsatsen gäller däremot i Kina där man har investerat för mycket. Zhung Min, vd för fastighetsbolaget Soho China, framhåller i stället att konsumtionen växer alltför långsamt.

Inte heller amerikanerna är helt tillfreds. David Rubenstein som leder Carlyle Group, ett av världens största riskkapitalföretag, pekar på bristen på jämlikhet i USA och menar att många lämnas efter när landets ekonomi går uppåt.

Men åtskilligt kunde ha varit ännu värre, förklarar Nouriel Roubini – ekonomiprofessorn från New York som ofta har kallats ”Dr Doom”. Han försöker bidra till optimism genom att peka ut katastrofer som kunde ha hänt, men som världen faktiskt har sluppit. Det gäller ännu ett 11 septemberattentat, liksom ett storkrig i Asien.

Vad som i verkligheten har hänt – senast morden i Paris – är fruktansvärt nog, men inte tillräckigt för att världsekonomin ska gå in i en ny kris:

– Vi har inte fått någon ny oljeprischock trots pågående krig i Mellanöstern, inte heller några kraftiga marknadsreaktioner på vad Ryssland gör i Ukraina, säger Nouriel Roubini.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 22 jan 2015

“ Världens mest prisvärda platser att resa till 2015

Resesöksajten Momondo har listat de tolv mest prisvärda resmålen i världen. I städer som Phnom Penh, Lima och Budapest räcker budgeten längst. Kostnaden för typiska semesterutgifter; en taxiresa, en öl, ett mål mat på restaurang och en natt på ett trestjärnigt hotell ligger till grund för listan över det årets bästa budgetdestinationer.

Phnom Penh. Kambodja. Bra tid att åka är i januari. En öl kostar bara 7, 80 kronor, ett mål mat på en billig restaurang 30,50 kronor och en natt på hotell går att få för 155 kronor.

Lima. Peru. I februari är vädret bra i Lima. Det går att få 1 kilometers taxiresa, en öl, ett mål mat på en restaurang och en natt på ett tretjärnigt hotell för 240 kronor totalt.

New Orleans. USA.

Busan. Sydkorea. Körsbärsblomsfestival i april.

Tibilisi. Georgien. Bra väder i maj. Ölen kostar 8,30 kronor och ett mål mat 51,30 kronor.

Izmir. Turkiet. Bra väder och festivalen Izmir Festival i juni.

Budapest. Ungern. En natt på ett trestjärnigt hotell finns att få 177,20 kronor.

Porto. Portugal. Billigt med taxi, bara 80 öre.

Oaxaca i Mexiko. Bra väder i september för att bland annat besöka Monte Alban. En taxiresa kostar bara 60 öre.

Tunis. Tunisien. Billigt och bra väder i oktober. En måltid på restaurang kostar 25 kronor.

Kapstaden. Sydafrika

Colombo. Sri Lanka. Det går att äta på en billig restaurang för 14,50 kronor.

Prisuppgifterna hämtades i december från konsumentdatabasen Numbeo. “

DN 23 jan 2015:

“ Utan utväg ur östra Ukraina

Vad Ryssland egentligen har för mål i Ukraina är svårt att begripa. Inflytande? Ja, självklart. Men att annektera en del av grannlandet och fylla på tillräckligt med vapen och soldater för att hålla ett krig puttrande är inte ett sätt att vinna ukrainarnas hjärtan.

Historiskt är banden nära. Det är Moskvas argument för sin rätt till avgörande inflytande i Kiev. Finns det något som sår split och föder hat så är det dock krig. I praktiken underblåser Kremls politik den ukrainska nationalismen och slår in en kil mellan folken.

På torsdagen nådde de Moskvastödda separatisterna i östra Ukraina en stor symbolisk triumf. Regeringsstyrkorna som i 242 dagar lyckats behålla kontrollen över flygplatsen i Donetsk tvingades retirera och överge terminalbyggnaden.

Det har under den senaste tiden funnits tecken på ökat inflöde av vapen från Ryssland. Budskapet till Kiev är inte att ta miste på: Ni kan aldrig vinna tillbaka de förlorade områdena med vapenmakt.

Den ukrainska regeringen har inte stort manöverutrymme. Folkrättsligt har Ryssland kränkt och fortsätter att kränka grannlandet. Men att återerövra de separatistkontrollerade östra områdena är omöjligt så länge Moskva håller emot.

Ryssland gör vad det vill. Det är kattens lek med råttan. Styrkan är dock skenbar, för samma politik som får landet att bli fruktat av sina grannar får dess ekonomiska bas att erodera.

Det fallande världsmarknadspriset på olja har i sig inte med Ukraina att göra. I ett läge där rubeln och de ryska statsinkomsterna dyker får dock västvärldens sanktioner riktigt bett.

Ett möjligt motiv för stödet till rebellerna kan vara förhandlingstaktiskt: Om ni accepterar vår annektering av Krim och häver sanktionerna, så ser vi till att konflikten i östra Ukraina ebbar ut.

Vore det en utväg? Absolut inte. Annekteringen av Krim är ett så grovt brott mot den europeiska säkerhetsordningen att EU och USA helt enkelt inte kan blunda och låta udda vara jämnt.

Så Putin sitter fast. Han har piskat upp nationalistiska stämningar som gör att han inte kan backa utan att själv framstå som en förrädare. Och sanktionerna försvårar just den öppning mot omvärlden som landets ekonomi så väl skulle behöva.

Johannes Åman johannes.aman@dn.se”

DN 23 jan 2015:

“ Framgångssymbolen är i rebellernas händer

För åtta månader sedan var den ett topp-modernt skyltfönster för östra Ukraina. I dag är Donetsks flygplats ett kraterlandskap, och på torsdagen föll den i separatisternas händer. För Kiev är tillbakadragandet en enorm prestigeförlust.

Vi visste det inte då, men samtidigt som jag och ett hundratal -andra checkade in på flight PS048 till Kiev tog sig en grupp beväpnade separatister in i terminalbyggnaden. De krävde att ukrainsk militär skulle lämna området.

Det var måndagen den 26 maj, dagen efter det ukrainska presidentvalet. Vi strosade i taxfree-shopen och tog en tidig espresso i baren. Vårt plan avgick klockan 7.05. Det blev det sista som lyfte från Sergej Prokofjevflygplatsen.

Ett par timmar senare, när DN:s fotograf Paul Hansen skulle checka in på sitt flyg, möttes han av tungt beväpnade män vid vägspärrar. Senare samma dag hamnade han i en grop full av avskräde tillsammans med åtta rebellsoldater, medan ukrainska attackhelikoptrar bombarderade separatisternas ställningar en bit därifrån.

I dag är den glänsande flygplatsterminalen, som byggdes till fotbolls-EM 2012, en ruin. Flygledartornet rasade ihop för en vecka sedan. Start- och landningsbanor är -fulla av bombkratrar, utbrända stridsfordon och flygplansvrak.

Efter 242 dagar tvingades regerings-styrkorna lämna området natten till torsdagen. Det ett nederlag för Ukraina av monumentala mått. De soldater som har försvarat flygplatsen har blivit nästan mytiska symboler för motståndet mot Ryssland och de proryska separatister Moskva håller under armarna.

Alla kallar dem ”cyborger”, efter de odödliga varelser – hälften människa, hälften robot – som förekommer i bland annat ”Star trek”. På torsdagen hade dessa ukrainska hjältar antingen dödats, flytt fältet eller tagits till fånga av separatister i ”folkrepubliken Donetsk”.

En tillfångatagen officer fördes i handfängsel till den plats i Donetsk där ett tiotal civila just dödats av en artilleriraket – förmodligen avfyrad från den ukrainska sidan. Framför kameror från ryska tv-kanalerna Rossija och Kanal 1 hånades han och misshandlades av en uppretad folkmassa, innan vakter tryckte in honom i en bil.

Separatistrepubliken DNR:s -ledare Alexander Zachartjenko förklarade senare att alla tillfånga-tagna ukrainare från flygplatsen skulle föras till denna plats:

– Jag ska ta ut dem på gatorna så att folk ser vilka vi krigar mot. -Tyvärr kan jag inte avrätta dem. De ska gå till fots hit från flygplatsen och be om förlåtelse, sa han enligt Interfax.

För Kiev är förlusten av flygplatsen katastrofal. För även om dess strategiska värde hade raderats ut i takt med förödelsen var propagandavärdet så sent som i onsdags enormt.

Nu väntar räfst- och rättarting bland ukrainska politiker och militärer. Hur kunde man släppa taget efter 242 dagar, och om nu området inte var så viktigt – varför lämnade man det inte tidigare?

Ukrainska medier spekulerar om vad som gick fel. Nyhetssajten Ukrainska Pravda har intervjuat en soldat som hävdar att rebeller hade lagt beslag på försvararnas radio-utrustning några dagar tidigare.

– De tre sista dygnen hörde de allt vi sa, säger soldaten.

I sociala medier kom anklagelser redan under natten till torsdagen. Enligt en version, lanserad på Facebook av Georgij Tuka, ledare för en ukrainsk militär frivilligorganisation, berodde förlusten på en taktisk miss från militärens sida.

Enligt honom var den ukrainska militärledningens plan att omringa flygplatsen i ett försök att pressa ut rebellerna längre från området. - Detta var syftet med söndagens offensiv. Men separatisterna, förstärkta med ryssar, ska då i stället ha tagit första och tredje våningen i den nya terminalbyggnaden.

Ukrainska soldater fanns kvar på andra våningen, men när taket kollapsade dog många. Övriga togs till fånga eller drog sig tillbaka.

Denna historieskrivning stämmer någorlunda med uttalanden från militärtalesmannen Andrij Lysenko senare på torsdagen. Han hävdade då att Kievstyrkorna fortfarande finns kvar kring det raserade flygledartornet, men medgav samtidigt att den stora terminalbyggnaden hade övergivits, eftersom ”den var totalförstörd och omöjlig att försvara”.

Många invånare i Donetsk – oberoende av politiska sympatier – har länge hoppats att de ukrainska styrkorna skulle lämna flygplatsen. Så länge de har hållit den har -rebellerna bombarderat ukrainarna, ofta från bostadsområden, medan ”cyborgerna” har svarat.

Stora mängder civila har dödats och skadats som en följd av dessa strider, och Donetsks norra stadsdelar har varit bokstavligen livsfarliga att vistas i.

– Flygplatsen har fallit och vi försöker hålla humöret uppe. Förhoppningsvis får vi höra färre Gradraketer nu, säger boende i Donetsk.

Samtidigt föll den granat som dödade minst nio civila på torsdagsmorgonen i Lenindistriktet. Det ligger i södra Donetsk, utom räckhåll från flygplatsen.

Händelsen visar att ingen del av staden numera är säker. Inspektörer från den europeiska säkerhetsorganisationen Osse undersökte platsen på eftermiddagen, men kom inte med något utlåtande om vilken sida som var skyldig.

Enligt journalister på plats hade raketen avfyrats från nordväst, men i den riktningen finns områden under såväl Kievs som rebel-lernas kontroll. I Donetsk utgår de flesta från att ukrainarna sköt, och i Moskva talade utrikesminister Segej Lavrov om ett ”monstruöst krigsbrott” från Ukrainas sida.

Att något gott skulle komma ur flygplatsens fall är svårt att tro. För den fortsatta konflikten är det troligare att följden blir ytterligare upptrappning.

Samme Lavrov som nu talar om krigsbrott stod på onsdagen bakom ett uttalande som krävde omedelbart eldupphör och att parterna skulle dra tillbaka tunga vapen från fronten, i enlighet med Minskavtalet från september 2014.

Uttalandet stöddes av hans kolleger från Ukraina, Tyskland och Frankrike.

Men medan höjdarna diskuterade i Berlin flyttade rebellerna alltså fram fronten och tog över Donetsks flygplats. Även på andra håll i stridsområdet har de flyttat fram sina positioner, uppbackade av ryska soldater.

Samtidigt kommer Ukrainas president Petro Porosjenko nu under hård inrikespolitisk press. Många kommer att kräva hårdare tag efter den pinsamma förlusten av flygplatsen.

Förutsättningarna för fred i östra Ukraina ser sämre ut än på flera - månader.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Trängsel är priset för tunnelbanan

I morgonrusningen på stationen Xierqi rinner pendlarna nedför trappor och rulltrappor som sojasåsen ur en flaska. De byter tåg på en av Pekings mest trafikerade stationer i det tunnelbanesystem som transporterar flest människor i världen.

Hit har Shi Shuangqiang kommit varje dag i tre år på vägen till sitt arbete. Han står i en för kinesiska förhållanden exemplarisk kö på perrongen. Vid sidan om väntar värdar och värdinnor i gula jackor och orangefärgade kepsar, beredda att pressa på för att få in fler passagerare när nästa tåg anländer.

– Nej, det har aldrig hänt, säger Shi när han vänder sig om i kön för att besvara min fråga.

Under de tre år han bott i Peking har han aldrig fått en sittplats på sin väg till jobbet på Folkets universitet.

Två tåg stannar och fylls utan att vi kommer ombord.

Det brukar ta tre tåg och minst tio minuters väntan på den här stationen, innan Shi får plats. Varje morgon gör han tre byten, åker med fyra olika tunnelbanetåg, spenderar sammanlagt en och en halv timma för att nå sin arbetsplats. På kvällen gör han samma resa i motsatt riktning.

Det är inte en fråga om att stå ut med trängseln eller inte, tycker den 26-årige mannen, när vi tryckts in på nästa tåg.

Vi står packade ungefär sex personer per kvadratmeter, som tunnelbaneexperter i staden räknat ut är den maximala trängsel som kan tillåtas av säkerhetsskäl.

– Det är som det är, ingenting att göra någonting åt. Vi är många i Peking och man vänjer sig, säger Shi.

I vagnen är det förvånansvärt stilla. Inga yviga rörelser, inga samtal, inte ett ljud. De flesta stirrar ned i sina mobiltelefoner.

Dagligen görs tio miljoner resor i Pekings tunnelbana. Nätet omfattar 320 stationer och 527 kilometer, näst längst i världen efter Shanghai. Tunnelbanan är ren och snygg. Anvisningarna är tydliga, även på engelska. Bråk är sällsynta. Pendlarna tycks som Shi ha accepterat att trängseln är priset för att bo i 21-miljonersstaden. De har sannolikt insett att tunnelbanan alltid kommer att vara proppad i rusningstid. Att det är själva idén för att stadens bilköer och smogen på himlen inte ska bli ännu värre.

De senaste åren har Pekings folkmängd ökat med en halv miljon invånare om året. För varje år växer antalet dagliga passagerare i tunnelbanan med en miljon. I den takten kommer antalet resor per dag att öka till 16–17 miljoner år 2020, då sträckningen ska ha fördubblats till över 1 000 kilometer.

– Det kan bli ännu fler passagerare om beslutfattarna lyckas med planerna att integrera Peking med grannstaden Tianjin och provinsen Hebei, säger Yang Xingkun, vid avdelningen för civilingenjörsvetenskap och arkitektur vid Pekings universitet.

Den första tunnelbanelinjen i Peking öppnades 1969, men det var först 2007 som ett större nät stod klart.

– Då beslöt staden att biljettpriset bara skulle vara två yuan eftersom ledningen ville uppmuntra grön trafik och minska utsläppen inför OS 2008, säger Yang Xingkun.

Sedan dess har tunnelbanan kostat Peking stora pengar i subventioner av biljettpriset och underhåll. I fjol handlade det om mer än 20 miljarder kronor.

Nyligen genomfördes en prishöjning som innebär att längre resor kan kosta uppemot sju yuan (nio kronor). Resultatet sägs ha blivit en halv miljon färre dagliga passagerare.

– Personligen tycker jag inte att effekten har varit tillräckligt stor. Folkmassorna är nästan lika stora som tidigare, konstaterar Yang Xingkun, som för egen del lade fram ett mer radikalt förslag:

– Höj priserna ännu mer under rusningstid. Då blir strömmen av -resande jämnare fördelad över -dagen. Tyvärr var det ingen som lyssnade, säger han.

Torbjörn Petersson torbjorn.petersson@dn.se

Fakta. Så stora är tunnelbanesystemen

Peking
527 kilometer
(320 stationer)
Stockholm
109 kilometer
(100 stationer)

DN TV. **Se ett filmklipp från Pekings tunnelbana på DN.se “**

DN 23 jan 2015:

“ Hadi redo att avgå

Jemens president Abd Rabbu Mansur Hadi, vars palats belägras av rebeller, meddelade på torsdagen att han vill avgå. På lördag ska parlamentet ta ställning till presidentens begäran.

Strax innan presidentens besked hade även Jemens regering erbjudit sig att avgå, för att inte dras med i en ”icke-konstruktiv politisk labyrint” som premiärminister Khaled Bahah uttryckte det.

Därmed fortsätter det politiska kaoset och sönderfallet i landet.

President Hadis avgångsplaner är en klar omsvängning mot hans besked i onsdags då han sade sig acceptera en viss maktdelning med den shiamuslimska houthierna.

Houthimilisen har på bara några dagar -tagit kontroll över sex av regerings-arméns brigader och belägrat presidentpalatset i Sanaa, där presidenten sedan i måndags i princip befunnit sig i husarrest.

Presidentens beslut är ett resultat av den press som houtimilisen satt på centralmakten i Jemen de senaste dagarna, sade en av Hadis rådgivare till Reuters.

Parlamentet, som satt i krismöte på torsdagskvällen, kommer sannolikt att ta ställning till presidentens begäran på lördag.

-Houthirebellerna, som på tors-dagen fortsatte sin framryckning mot en stor armébas i Maribprovinsen som är centrum för Jemens oljeproduktion, välkomnade avgångs-beskedet.

En av rebellernas ledare, Abu al-Malek Yousef al-Fishi, föreslog inrättandet av ett presidentråd med representanter från både rebellerna, regeringen och armén.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Han låter Europa snubbla över historien

Den tyske konstnären Gunter Demnigs snubbelstenar är ett växande minnesprojekt över Förintelsens offer. Över 50 000 stenar har hittills installerats i stora delar av Europa. DN:s Peter Loewe träffade honom när nya minnesstenar placerades ut i Rom.

Den orangeklädde mannen från Roms gatuförvaltning går lös med tryckluftsborren på trottoaren. På några minuter är det fyrkantiga hålet klart. Gunter Demnig försvinner under sin stora svarta slokhatt när han böjer sig och provar att hålet passar. Sedan klubbar han fast den mässingsblänkande stenen med en gummerad slägga och fäster med färsk cement runt omkring.

De kallas för snubbelstenar. Kanske för att man i bokstavlig bemärkelse kan snubbla på dem där de sticker upp bland Roms ojämna gatstenar. Men framför allt i metaforisk betydelse för att man stannar upp och läser.

Inom loppet av några minuter är installationen klar. På stenen står endast ”Här bodde Cesare Astrologo född 1903, gripen 15.3 1944, mördad vid Fosse Ardeatine 24.3 1944”.

– Cesare Astrologo var min morfar. Han var både jude och partisan, berättar barnbarnet Anna Saito som begärt att stenen skulle placeras ut.

Vi är på Via Vespasiano 17 precis bakom Vatikanen. Ett kvarter som under kriget definitivt inte var en frizon för judar. Cesare Astrologo blev angiven av en fascist som talade om för tyskarna att familjen höll sig gömd i ett möbelmagasin.

– Gestapo tog morfar till nazisternas tortyrcentral på Via Tasso. Här drog de av honom både naglar och tog ut tänder på honom, säger Anna Saito och tillägger att vi vet detta från ett obduktionsprotokoll som finns kvar.

Cesare Astrologo var en av de 335 personer (judar och motståndsmän) som avrättades genom arkebusering den 24 mars 1944 i stora grottor, Le Fosse Ardeatine, utanför Rom. Avrättningen var nazisternas hämnd för ett bombattentat som dagen före begåtts av en grupp partisaner. 32 tyska militärer dog. Nazisterna beslöt att för varje tysk som dött skulle tio romare få betala med sitt liv.

– Minnesstenarna är bra och viktiga och gör det svårt att förneka att detta har hänt. Folk ser dem lättare när de tittar ner i marken än högt upp på en vägg, säger Anna Saito och refererar till att det redan fanns en minnesplakett över morfadern på husfasaden.

Stolpersteine, som minnesstenarna heter på tyska, har blivit Gunter Demnigs livsverk. Demnig är född 1947 och uppväxt i Berlin i en icke judisk familj. Inspirationen till dessa installationer kom ursprungligen inte från judar som fallit offer för nazismens utrotning utan från sinti och romer.

– I maj 1940 deporterades en sådan grupp från städer som Hamburg och Köln till ett arbetsläger i polska Lublin. 2 500 sinti och romer. Övergreppen och massakern på dessa människor var fullständigt bortglömda. Min idé var att åtminstone deras namn skulle finnas framför husen där de hade bott. Så började mitt projekt, berättar Gunter Demnig för DN medan vi äter en mycket hastig lunch under en intensiv dag i Rom fylld av steninstallationer på sex olika platser.

– Från början fanns tanken att sätta upp minnesplaketter på husen. Men en judisk man från Leipzig avrådde mig. Han menade att 90 procent av husens ägare aldrig skulle acceptera en platta som påminde om Förintelsen på sin husfasad.

Skillnaden med stenarna är att de placeras på offentlig mark som trottoarer. När Roms kommun sagt ja till projektet behövs inget enskilt tillstånd. Att plocka bort stenarna, vilket någon enstaka gång har hänt liksom att någon tjärat ner dem, är ett brott som leder till polisutredning.

Ursprungligen var Gunter Demnig endast skulptör. I dag tar snubbelstenarna upp hela hans tid. Det är i regel anhöriga till offren som beställer stenarna. Varje sten, som överst är täckt med ett lager mässing, gör Gunter själv. Att sätta upp en sten kostar 1 100 kronor. Väntelistan är i dag lång.

– Utöver sorgen och smärtan som finns i detta verk så känner jag varje gång jag installerar en sten att jag ger offrets släktingar en möjlighet att finna denna person på nytt. Att alla de som försvunnit i koncentrationslägren på detta sätt lever vidare, säger han medan vi vandrar över floden på väg till det judiska kvarteret som i Roms folkmun fortfarande kallas ”il ghetto”. De många judar som bor här säger i regel att de bor ”intill Octavias portik”.

Här utanför en minimal port installerade Demnig hela elva stenar på begäran av familjen Sabatello. Det är långt ifrån ett rekord.

I mitt eget kvarter Monti finns flera. På Via Urbana 2 finns stenen över prästen Don Pietro Pappagallo som aktivt hjälpte motståndsrörelsen och som därför mördades även han vid Le Fosse Ardeatine 1944. En episod som blivit odödlig genom Rossellinis film ”Rom – öppen stad”.

På Via Madonna dei Monti 82 utanför en frisersalong finns 20 stenar tillägnade familjen Di Consiglio.

– Det var hela min morfars stora familj med syskon, barn och syskonbarn. Männen avrättades vid Le Fosse Ardeatine och kvinnorna deporterades till Auschwitz 1944, berättar Giulia Spizzichino när vi möts på ett konditori i kvarteret Testaccio där hon bott nästan hela sitt liv.

– Tyskarna tog även barnen. Min moster Clara hade precis fött sitt andra barn Giovanni. Han var 17 dagar gammal. Ingen återvände, fortsätter hon.

Giulia Spizzichino, 88 år, kommer precis från sin ryggymnastik. Det är en gammal kvinna som slår sig ner med sin cappuccino mitt emot mig, samtidigt har hon behållit sina flickaktiga drag. Håret håller hon fortfarande blont och hennes pepparkaksbruna ögon pendlar mellan djupaste sorg och en total nyfikenhet.

I boken ”Den galna fjärilen” har hon skrivit om sitt liv från massakern vid Le Fosse Ardeatine till rättegången mot nazisten Erich Priepke (1913–2013) – en rättegång där även Giulia Spizzichino vittnade på 1990-talet.

Ödet har varit hårt mot henne. Familjen drabbades två gånger. Under tyskarnas razzia den 16 oktober 1943 deporterades fem andra medlemmar av familjen i hemmet på Via Amerigo Vespucci 41. Totalt har hon begärt och sett till att 25 snubbelstenar har blivit installerade. Själv klarade hon sig, tillsammans med föräldrar och syskon.

– Vi gömde oss i huset så att nazisterna inte skulle hitta oss. Min syster Valeria greps på gatan och fogades in i ledet av tyskarna för att kliva upp även hon på den stora flakbilen. Då ingrep min pappa och rusade ut och skrek med ett falskt dokument att vi var en arisk familj. Det var sent på kvällen och tyskarna hade inte tid att kontrollera ordentligt.

– Jag framträder och åker fortfarande runt och försöker berätta i skolor och i tv vad som hände och hur det kunde hända.

Peter Loewe loewe@tin.it

Bakgrund.

Den 16 oktober 1943 genomförde tyskarna en razzia i Roms ghetto. 1 259 personer greps varav 1 023 judar deporterades till Auschwitz. Endast 16 kom tillbaka. I dag finns bara en av dem kvar i livet.

Totalt under den tyska ockupationen som inleddes den 12 september 1943 deporterades 2 091 judar från Rom.

Gunter Demnig

Sedan år 2010 har Gunter Demnig, 67 år, placerat ut 225 Stolpersteine i Rom.

Snubbelstenar finns i stora delar av Europa. Ännu inte i Danmark, medan det i Norge finns 221 stenar. München är den enda stad som sagt nej till stenar på offentlig mark.

Den 11 januari 2015 placerades sten nummer 50 000 ut i Turin, till minne av Eleonora Levi som greps av tyskarna på sjukklinken Sanatrix och deporterades till Auschwitz den 5 april 1944.

Snubbelstenar officiell hemsida: stolpersteine.eu
Snubbelstenar i Rom: arteinmemoria.it
Gunter Demnig: gunterdemnig.de “

DN 23 jan 2015:

“ Det vänder sig i magen av SD:s propaganda

Den 27 januari har det gått 70 år sedan Auschwitz befriades. DN har bett tre överlevande att med egna ord berätta om vad minnet av Förintelsen betyder i dag – och varför det är viktigt också i framtiden. Här skriver författaren och socialarbetaren Emerich Roth.

Mitt namn är Emerich Roth. Jag är född 1924 och är således en mycket gammal man nu. Men det var inte meningen att jag skulle bli så här gammal. Jag var nämligen en av de miljontals judar, som enligt beslut och protokoll i Wannseekonferensen den 20 januari 1942, skulle dö i Auschwitz.

Men jag överlevde Auschwitz.

Och Buchenwald.

Och dödsmarschen. Och Theresienstadt. Jag har upplevt vad ingen människa någonsin borde behöva uppleva.

Jag föddes i en judisk familj i nuvarande Ukraina och såg på livet med samma aptit och tillförsikt som vilken ung människa som helst. Men jag föddes på fel plats och i fel tid.

Samtidigt som jag själv växte upp, växte också något annat – nazismen. Jag har upplevt nazismen växa till, sprida sig och slutligen verkställas. Inte från en trygg, avlägsen horisont, utan mitt i infernot. Under brutala former fick jag och min familj lämna hem och tillvaro och marschera i långa kolonner mot död och förintelse, medan grannar och andra passivt tittade på.

Nazisterna mördade i stort sett hela min familj. Min mor och mina två yngsta systrar, som inte dög för slavarbete, gasades ihjäl samma dag vi anlände till Auschwitz, medan min far sköts under dödsmarschen och min äldsta syster dog av svält och umbäranden. Själv överlevde jag med minsta möjliga marginal.

Jag har upplevt detta. Mina öron har hört lägerkommendanterna skrika, min kropp har känt slagen från lägervakterna, mina ögon har sett in i Josef Mengeles och mina lungor har andats in röken från min mors och mina systrars kremerade kroppar.

För mig har andra världskriget aldrig tagit slut. Det pågår ständigt inom mig.

Så småningom hamnade jag och min enda överlevande syster i Sverige, och här skapade jag mig en dräglig tillvaro och ett gott liv. Mina krigsupplevelser talade jag aldrig öppet om. Inte förrän jag 1992 såg ungdomar, hatiska och hotfulla, marschera och göra Hitlerhälsning i fullt dagsljus och på öppen gata.

Detta var en chock och värst var att ingen av de förbipasserande reagerade. Hitlers förlängda arm hade sträckt sig genom tid och rum, till vårt trygga Sverige i vår upplysta tid. Det tog en tid att komma till

sans, men när jag hade gjort det, insåg jag att det var dags att bryta tystnaden. Mina erfarenheter måste tala.

Jag har sett nazismen växa till, sett den vinna gehör och bit för bit erövra människors omdöme och anständighet. Med list och förslagenhet vrider ondskan förståndet ur människor, så att det orimliga blir rimligt och det otänkbara tänkbart. Jag har sett det ske och nu ser jag det ske igen.

När jag ser en propagandabild för Sverige-demokraterna, där Jimmie Åkesson står uppställd mitt emellan två mörkhyade människor, vänder det sig i magen. Budskapet i bilden klingar lika falskt som skylten i Auschwitz: ”Arbeit macht frei.”

Nyligen valde 13 procent av den svenska väljarkåren att lägga sin röst på Sverigedemokraterna, ett parti:

som på 1990-talet var lika öppet nazistiskt som Svenskarnas parti är i dag

vars företrädare på 1990-talet uppträdde uniformerade under hakkorsfanor

vars företrädare inte tvekat att beväpna sig med järnrör

vars företrädare strax före valet har avslöjats med djupt rasistiska åsikter och uttalanden

vars företrädare en tid före valet fotograferats med en hakkorsbindel på armen

vars partiledare likt en papegoja säger att roten till allt ont är invandrarna.

Det otänkbara har blivit tänkbart för 13 procent av väljarkåren.

Hitler och nazisterna blev också valda i demokratiska val, men inte så länge de sprang omkring som en galen mobb och slogs med kommunister på Tysklands gator och torg. Det var när de förstod att klä sig i uniform och underkasta sig militärisk disciplin som de vann förtroende och röster. I dag vinner inte uniformer och stöveltramp några röster, men det gör stiliga kostymer, kammade hår och välvårdat språk. Röster vinner man också om man får höras i radio och synas i tidningar och i tv, och man får synas på stadens gator som vanliga män.

Sverigedemokraterna består av en hård kärna av företrädesvis unga män, negligerade av sina pappor. (Om detta kan jag berätta mycket för den som vill höra på, men det ska jag inte göra nu.) Länge har dessa låtit ungefär som Svenskarnas parti, men har nu blivit listigare. När dessa unga män har fått komma ut som de har gjort, har de väckt liv i främlings- och invandrarfientliga människor och kanske i naiva och historielösa själar.

Och Jimmie Åkesson tillskrivs äran för Sverigedemokraternas framgång. Åkesson, vars retorik har förbluffande likheter med en upphakad grammofonskiva. Han är skicklig, sägs det. Vad krävs för att locka hungrande människor in i en matsal?

Låt inte Sverigedemokraterna bli en normal del av vår politiska vardag. Låt inte Sverigedemokraterna framstå som ett riksdagsparti bland de andra. Gör motstånd! Gör motstånd mot alla tendenser. Låt inte rasistiska uttalanden och omdömeslösa generaliseringar passera oemotsagda på jobbet, på festen, på städdagen eller när det nu kan vara ni stöter på dem.

Jag vet att nazismens bästa bundsförvanter är passiviteten och likgiltigheten. Den som inte gör något, har gjort mer än nog för att bana väg för ondskan. Det är nu hög tid för alla oss, som kan historien och inte vill se historien upprepas, att göra något. Hade människor gjort något då, på 30- och 40-talen, hade Förintelsen inte kunnat genomföras.

Själv har jag de senaste 22 åren rest runt i landets skolor och hållit föredrag om hatets orsaker och varför somliga hamnar fel i livet och blir hatare. Om några år finns inga överlevande kvar och ni som vill göra något, är det en god sak att skaffa och sprida kunskaper. Det är endast med lärdom om det förgångna, som vi kan möta framtiden med öppna ögon. En historielös generation är chanslös att förhindra att historien upprepar sig.

Emerich Roth född 1924 och kom till Sverige 1950. Han är föreläsare, författare och socialarbetare samt stiftare av Emerichfonden, som verkar för att uppmuntra ungdomar till ”aktiviteter som motverkar våld och främlingsfientlighet”.

Sedan 1993 har han besökt över 1 000 skolor runt om i Sverige, med syfte att motverka att rasismen får fotfäste. Den 27 januari deltar han i den officiella svenska delegationen vid högtidlighållandet av Auschwitz befrielse. “

DN 24 jan 2015:

“ Tonen hårdnar i grekisk valspurt

Hopp eller förtvivlan – så framställs vägvalet på söndag av både höger och vänster i Grekland. Kampen står mellan konservativa Ny demokrati och vänsterpartiet Syriza. Båda hävdar att det är de som har lösningen på både Greklands och Europas problem – och att huvudmotståndarens väg leder till kaos.

Stämningen var tät och laddad i torsdags kväll när tiotusentals av vänsterpartiet Syrizas anhängare samlades för ett avslutande valmöte på det stora Omonoiatorget mitt i Aten.

– På måndag inleds en ny era i Grekland och i Europa! upprepade Syrizas ledare Alexis Tsipras gång på gång.

Det kändes som om asfalten vibrerade av de intensiva applåderna. När sedan det spanska partiet Podemos ledare Pablo Iglesias gick upp på scenen och omfamnades av Tsipras visst jublet inga gränser.

– En förändringens och demokratins vind drar genom Europa. Först tar vi Aten och sedan tar vi Madrid, förklarade Iglesias med en blinkning åt Leonard Cohens gamla låt.

Syriza! Podemos! Venceremos! Tillsammans ska vi segra, skanderade publiken på Omonoiatorget.

Enligt de senaste opinionsmätningarna har Syrizas anhängare skäl att känna tillförsikt inför söndagens val.

Premiärminister Antonis Samaras parti, konservativa Ny demokrati, ligger flera procentenheter efter vänsterpartiet Syriza, som ser ut att gå mot en historisk seger.

Flera års kris och åtstramningspolitik slår mot partier som har haft regeringsansvar. Den här gången kommer väljarnas revolt framför allt från vänster.

Socialdemokratiska Pasok, som har delat regeringsmakten med Ny demokrati, har nästan raderats ut från den politiska kartan.

Pasoks tidigare ledare Giorgos Papandreou, som ligger i en bitter fejd med nuvarande ledaren Evan-gelos Venizelos, har bildat ett nytt parti men verkar inte ens komma in i parlamentet.

Särskilt bra tycks det inte heller gå för Greklands hårdföra gamla kommunistparti, KKE.

Ungefär samtidigt som Syrizas valmöte pågick samlades kommunisterna vid Syntagmatorget. Trots att KKE:s många röda fanor dominerade platsen var det rätt glest mellan leden.

Syrizas ledare har sagt att han kan tänka sig samarbete med KKE, men kommunistpartiet har avfärdat alla sådana propåer.

Bland aktivisterna på Syntagmatorget verkade föraktet för konkurrenten på vänsterkanten vara närmast totalt.

– Aldrig att vi skulle samarbeta med Syriza. De vill ha kvar euron! Syriza är ännu ett parti som kommer att göda borgarklassen, förklarade 23-åriga Yannis Mavritsakis.

Syriza vill behålla euron i Grekland. Partiet lovar ett slut på åtstramningspolitiken och förklarar att den så kallade trojkan, företrädare för EU, IMF och ECB, inte längre kommer att vara välkommen till Aten om Syriza vinner valet.

Men också en ny grekisk regering måste förhandla med långivarna. Enligt IMF motsvarar gapet mellan inkomster och utgifter, inklusive räntor på de gigantiska utlandslånen, hela 20 miljarder euro 2015.

Även om en regering ledd av Syriza lyckas omförhandla villkoren och få en del av skulden avskriven kan en sådan förhandling ta tid.

De obesvarade frågorna om vad som händer fram till dess leder till osäkerhet.

Det rapporteras om stora uttag av pengar i bankerna och om att inbetalningarna av skatter minskar dramatiskt. I väntan på en ny regering låter människor och företag helt enkelt bli att betala skatt.

– Jag är rädd för vad som händer om Syriza vinner, säger en äldre dam som letar information i konservativa Ny demokratis valtält vid Syntagmatorget.

Hennes förnamn är Stella och hon har alltid röstat på Ny demokrati.

– Jag har stort förtroende för vår premiärminister Antonis Samaras. Han har haft en mycket besvärlig uppgift som han har klarat bra. Han har gjort vad som krävdes.

Ungefär så formulerar Samaras själv sitt budskap inför valet på söndag.

Efter många svåra år har Grekland äntligen nått budgetbalans (innan ränta på lånen betalats) och positiv tillväxt 2015. Kaos väntar om Tsipras tar över, hävdar premiärministern.

Inte heller Antonis Samaras vill ha fler besök av trojkan, men först vill han att det sista räddningsprogrammet avslutas i februari. Rösta inte fram nya problem, manar premiärministern.

Under den korta valrörelsen har tonläget i debatten mellan huvudmotståndarna blivit allt högre.

Antonis Samaras tycks pressad och utfallen mot Alexis Tsipras har blivit allt mer aggressiva. Inte sällan har de byggt på uppenbara felaktigheter.

Premiärministern anklagade till exempel för en tid sedan Tsipras för att vilja ha ”fängelser utan grindar, domstolar utan åklagare”, något som Syrizas ledare inte föreslagit.

Samtidigt har Alexis Tsipras utmålat Samaras som något av en landsförrädare när premiärministern har gått med på krav från EU och IMF.

En annan av besökarna i Ny demokratis valtält är mycket upprörd över Tsipras agitation. Han heter Liolis Panayoti och är orolig över hur det ska gå på söndag.

– Tsipras är förskräcklig. Ska Grekland styras av en man som knyter näven som en kommunist?

Men Liolis Panayoti påpekar att mellan 10 och 15 procent av väljarna fortfarande är osäkra, och han hoppas för sin del på dem. Än är morgondagens val i Grekland inte avgjort.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 24 jan 2015:

“Drama i tre akter

Söndagens val kan leda till att landet lämnar euron, vilket kastar ut EU i en djup kris. Hur det grekiska dramat slutar vet ingen än, men DN ger dig pjäsen i sammandrag.

Prolog Valet

Vänsterpartiet Syriza ser ut att bli största parti och partiledaren, Alexis Tsipras höll sitt avslutande valmöte i torsdags kväll. Han upprepade vallöftena, bland annat att hälften av Greklands gigantiska statsskuld ska skrivas av och att åtstramningarnas tid är förbi.

– På måndag upphör den nationella förnedringen. Vi kommer inte längre ta order från utlandet, sade Tspiras till jublande anhängare.

1 **Regeringsbildningen**

Även om Syriza vinner får partiet knappast egen majoritet. Vem ska partiet regera med? Det gamla socialistpartiet Pasok, belastat av korruption och ansvarigt för åtstramningspolitiken? Eller kanske pinfärska Rörelsen för Demokratiska socialister, ett utbrytarparti från Pasok? Eller EU-vänliga centerpartiet To Potami (Floden)? Svaret på frågan kan ge en vink om vilka vallöften som Syriza måste backa från.

2 **Förhandlingen**

Grekland har fått en förlängning av sitt stödpaket, med hundratals miljarder i nödlån, till den 28 februari. Den nya regeringen vill omförhandla villkoren med trojkan – EU-kommissionen, den europeiska centralbanken (ECB) och den internationella valutafonden (IMF) – som representerar de internationella långivarna.

Det blir en mycket svår förhandling. Någon form av lättnad – förlängd löptid för lånen eller möjligen räntebefrielse under ett antal år – är sannolik. Men trojkan kommer att kräva att de åtaganden som Grekland lovat också fullföljs. Och det är just den typen av åtaganden som Syriza vill skrota.

Skulle dock Grekland få betydande lättnader kommer andra rörelser i andra krisländer sannolikt att ställa liknande krav, som till exempel Beppo Grillos Femstjärnerörelse i Italien. Det vill inte trojkan.

3 **Sammanbrottet**

Misslyckas förhandlingen går EU in på okänd mark. En sannolik följd dock är att Grekland ställer in betalningarna och att landet lämnar euron, en ”Grexit”.

Det i sin tur leder till en kraftig devalvering; den nygamla valutan, drachman, kommer att rasa i värde, nästan oavsett vilken kurs som sätts från början. Även om det kan gynna grekisk ekonomi på sikt, väntar ytterligare svåra tider med inflation och krympande värde på besparingar. Och vad händer med de lån i euro som grekerna har?

De politiska följderna blir svåröverskådliga. Kommer andra krisdrabbade länder att följa det grekiska exemplet?

E**pilo**g **Hur trovärdig är pjäsen och en Grexit**?

En majoritet av grekerna vill vara kvar, liksom Syriza. Men de obesvarade frågorna är hur stor kompromissviljan är hos både Syriza och trojkan – och hur långt parterna vågar gå!

En sak är dock säker: Det finns ingen snabb, enkel väg ut ur krisen. Hur pjäsen än slutar återstår åratal av umbäranden för grekerna.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

DN 24 jan 2015:

“Thailands kris trappas upp när juntan stoppar motståndare

I åtta månader har Thailands största väljarskaror hållit inne ilskan. Militärkuppen fällde den regering de röstat fram, men nu kan tålamodet vara slut. Beslutet att stänga av den tidigare premiärministern Yingluck Shinawatra från politiken trappar upp situationen.

Undantagstillstånd råder ännu i landet, liksom förbud mot politiska samlingar – det har hittills hållit familjen Shinawatras anhängare från gatorna. Ett bedrägligt lugn kan fortsätta en tid, men under ytan växer deras hat mot motståndarsidan. Den politiska krisen gror.

I går var det en bra dag för dem som länge önskat att aldrig mer se en Shinawatra på den politiska scenen. Den före detta premiärministern Yingluck Shinawatra fälldes i riksrätt och stängs av från politiskt arbete i fem år. Inom kort väcks även åtal i domstol mot henne som kan sluta med fängelsestraff.

Som ett resultat väntas spänningen öka. Familjens anhängare ser hur militärjuntan, som då den tog makten sa att den skulle vara en god kraft som inte tar ställning, gör just det: möblerar om i det politiska landskapet.

I över tio år har striden som delar nationen pågått. På den ena sidan står Yinglucks äldre bror Thaksin Shinawatra, på den andra militären och den rojalistiska eliten.

Sedan i somras tituleras den senaste kuppgeneralen Prayuth Can-ocha premiärminister. En majoritet av den lagstiftande församlingen i Thailand består numera av militärer, medan resten har utsetts av militären.

Få är överraskade över att 190 av 219 ledamöter i denna församling på fredagen röstade för att fälla Yingluck Shinawatra för det subventionsprogram som under hennes tid som premiärminister gav risbönder betalt långt över världsmarknadspriset.

I förhör försvarade hon sig med att hon ville minska inkomstklyftorna, ge bönderna köpkraft och själv var oskyldig till korruption. I sak finns det, enligt bedömare, massor av bevis för att oegentligheter har ägt rum inom ramen för programmet. Subventionerna på tiotals miljarder kronor grävde djupa hål i den thailändska statskassan. Det kan heller inte uteslutas att ett av syftena med programmet varit att vinna stort väljarstöd.

Men inget av detta har hittills prövats i domstol. Och ingen i den militärutsedda församlingen som fällde Yingluck har kunnat förklara hur riksrättsprocessen var möjlig att hållas mot en politiker som redan var avsatt.

Militärjuntan vill gärna göra sken av att vara rumsren, men fallet handlar framför allt om att stoppa inflytandet från en familj och en politisk fiende, som vunnit varje val sedan 2001.

Thaksin Shinawatra har som frontfigur eller i bakgrunden lockat stora skaror fattiga väljare. Dessa har två gånger fått se hur militären tagit makten från de regeringar de valt. Tre gånger har

premiärministrar i deras parti avsatts av domstolar som hittat oegentligheter. En gång 2008 fälldes en premiärminister för att ha stekt kyckling i en tv-show och tagit emot en ringa ersättning.

Småsaker eller inte, Shinawatras anhängare har insett att det alltid finns saker som thailändska domstolar kan använda som slagträ mot deras politiker. De är luttrade och har hållit tyst med sin kritik sedan kuppen i maj. Det betyder inte att de är nöjda.

Torbjörn Petersson torbjorn.petersson@dn.se

Fakta. Ett oroligt årtionde

2006 september: Militärkupp avsätter Thaksin Shinawatra som premiärminister.

2007 december: Ett parti stött av Thaksin vinner valet.

2008 augusti: Thaksin flyr landet för att undvika fängelsestraff för korruption.

2008 december: Massiva demonstrationer av så kallade gulskjortor mot Thaksin. Flygplatserna i Bangkok stängs. Domstol fäller regeringspartiet och Demokraterna kommer till makten.

2010 mars–maj: Stora protester av rödskjortade anhängare till Thaksin, dussintals döda, armén slår ned demonstrationerna.

2011 juli: Yingluck Shinawatra, Thaksins lillasyster, blir den första kvinnliga premiärministern i Thailand.

2013 november: Protester mot regeringen startar i Bangkok.

2013 december: Yingluck Shinawatra utlyser val och senare undantagstillstånd.

2014 februari: Valet hålls och Yingluck Shinawatras parti får flest röster, men valdeltagandet blir lågt och det störs av sabotage och protester. Senare blir det ogiltigförklarat.

2014 maj: Yingluck Shinawatra avsätts anklagad för maktmissbruk efter domstolsbeslut. Kort senare tar militären makten under general Prayuth Chan-ochas ledning.

2015 januari: Nationella lagstiftande församlingen, utsedd av militären, fäller med stor majoritet Yingluck Shinawatra. Hon portas från politiken i fem år. **Källa: DN, BBC “**

DN 24 jan 2015:

“ Kung Salman kan tvingas att lägga om kursen

Den nye kung Salman strävar efter status quo i Saudiarabien. Men säkerhetshotet från grannländerna och förändringsviljan hos den unga befolkningen kan tvinga den snart 80-årige kungen till snar handling, vare sig han vill det eller inte.

Den nye kungen i Saudiarabien var snabb med att meddela omvärlden att de inte ska vänta sig några stora förändringar i öken- och oljelandet. ”Med Guds stöd kommer vi att upprätthålla den räta linje längs vilken vårt land framskridit”, lät Salman meddela från huvudstaden Riyadh på fredagen, bara timmarna efter det att hans storebror Abdullah dragit sin sista suck efter åratal av vacklande hälsa.

Men kung Salmans pompösa ord kan inte dölja att Saudiarabien står inför stora problem. Bortom den norra gränsen mot Irak finns terrororganisationen Islamiska staten som erövrat vitala delar av det irakiska territoriet. Så sent som förra veckan attackerade IS-krigare en saudisk gränspostering och dödade tre soldater, något som aktualiserar byggandet av den mer än 90 mil långa skyddsbarriär som Saudiarabien håller på att uppföra genom öknen.

I Jemen, grannlandet i söder, hotas den bräckliga regimen av de så kallade houthirebellerna, en välbeväpnad shiamuslimsk milisstyrka som stöds av Iran, arvfiende till det strikt sunnimuslimska Saudiarabien. Under pressen från houthimilisen meddelande den saudivänlige presidenten Abdrabbu Mansur Hadi på fredagen att han vill avgå – en mycket ovälkommen nyhet för Saudiarabiens regim.

Även om USA:s president Barack Obama kom med vackert formulerade kondoleanser i samband med kung Abdullahs frånfälle är det ingen tvekan om att förhållandet mellan USA och Saudiarabien försämrats på senare år. Visserligen tvingar realpolitik – eller hyckleri, säger en del – USA att hålla saudierna på någorlunda gott humör.

Saudiarabien är trots allt en av USA:s främsta vapenkunder och oljeleverantör. Saudierna är också en viktig allierad i Mellanöstern, eftersom de upplåter baser till amerikanskt stridsflyg. Men de amerikanska reaktionerna mot den saudiska regimens förföljelse av oliktänkande, senast manifesterad i spöstraffet mot bloggaren Raif Badawi, blir allt skarpare. Tidigare i veckan skickade åtta amerikanska senatorer ett brev till den saudiska kungen där de kräver att den ”barbariska behandlingen” av Badawi genast upphör.

Även inrikespolitiskt väntar besvärliga utmaningar för det styrande kungahuset. Saudiarabien har en ung befolkning – närmare 45 procent av de 27,5 miljoner invånarna är under 25 år – och många unga saudier önskar sig reformer. Saudierna är Mellan- österns flitigaste användare av sociala medier. Facebook och Twitter har blivit ventiler för unga som vill ha mer att säga till om.

Kontrasten mellan de förmedeltida seder och straff som kungahuset omhuldar och det sekundsnabba surfandet och meningsutbytet på nätet blir skarpare för varje dag som går. Frågan är hur den snart 80-årige kung Salman möter samhällsförändringarna.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta.

Saudiarabien är en monarki vars statsreligion är en ultrakonservativ tolkning av sunniislam som brukar kallas wahhabism. Saudiska kvinnors rättigheter är starkt begränsade. Bland annat får kvinnor inte köra bil, något som flera gånger gett upphov till protester. Politiska partier är förbjudna och val finns bara på lokalnivå.

Landet har 27,5 miljoner invånare och en yta på 2 149 000 kvadratkilometer (nästan fem gånger större än Sverige). Saudi-arabien grundades så sent som 1932 av kung Ibn Saud vars ättlingar styrt sedan dess. Kung Abdullah, som avled natten till fredagen, regerade från 2005. Han efterträds nu av sin yngre bror, den snart 80-årige Salman. “

DN 25 jan 2015:

“Syrizas plan en ny tragedi

Europa borde ha haft mer tålamod, men den grekiska krisen är hemlagad. Vänsterpopulism är ingen lösning.

Det är en vanlig uppfattning i Grekland att allt ont beror på de brutala och orättvisa åtstramningskraven från trojkan (EU, ECB och IMF). Tron verkar delas av så många att vänsterpopulistiska Syriza vinner söndagens val och tar hand om regeringen.

Även om ekonomin växer igen har den krympt med en fjärdedel sedan 2009. Arbetslösheten är skyhög, reallönerna har rasat. Men det var inte trojkan som startade krisen.

Efter militärjuntans fall 1974 återtogs makten av två klaner förklädda till politiska partier. Papandreous social-demokratiska Pasok och Karamanlis borgerliga Ny demokrati, där också familjen Mitsotakis spelat en roll, turades om vid köttgrytorna. Alla belönade de sina anhängare med poster, anställningar och förmåner. Meningen var att den offentliga förvaltningen skulle professionaliseras. Det blev tvärtom: utan partibok, inget jobb.

Staten var en kuliss. Eftersom offentlig service var usel såg grekerna ingen vits med att betala skatt. Allt från licenser till läkarbesök kostade mutor. OECD konstaterade 2012 att apparaten fortfarande var korrupt från topp till botten och hopplöst ineffektiv: mängder av höga chefer med varsina revir, oklara ansvarsförhållanden, juridisk formalism, obefintlig uppföljning av beslut.

Byråkratin lade en död hand över den privata sektorn. Exporten var obetydlig, till och med av fetaost. Skråsystem uteslöt konkurrens i mängder av yrken.

Med euron 2001 anlände låga räntor, ty även grekiska statsobligationer antogs vara riskfria. Lånen gick till konsumtion, lönerna rusade i höjden, de sociala transfereringarnas andel av ekonomin fördubblades. Pris-explosionen innebar att fler solturister valde Turkiet.

Statistikfusk dolde moraset, tills sanningen om budgetunderskottet utlöste eurokrisen. I åratal hade landet levt över sina tillgångar. Behovet av reformer var gränslöst.

Trojkans krav på takten i förändringar och nedskärningar ska ifrågasättas. Strukturer tar tid att stöpa om. Att den grekiska statsskulden måste skrivas ned, som Syriza kräver, borde inte vara kontroversiellt. Den går ändå inte att betala.

Syrizas andra vallöften är däremot galenskap. Alla besparingar och mödosamt verkställda reformer ska väck, löner och pensioner återställas till nivån före krisen, privatiseringsplanen stoppas och rullas tillbaka, avgiftsfri el och sjukvård ges till breda grupper, alla uppsagda offentliganställda tas tillbaka (och få sällskap av nya tiotusental).

Inget av detta är ens förhandlingsbart, har det sagts. Allt ska betalas med luft: utopin att skattefusket kan stoppas i morgon. Syriza skulle i alla fall raskt återställa en sak, en ekonomi i upplösningstillstånd. Partiet påstår sig vilja behålla euron, för det är tre fjärdedelar av grekernas önskan, men har ingen lust att följa några spelregler.

Kanske skulle en koalitionspartner tygla ansvarslösheten. En tredjedel av Syriza är dock en ren kommunist-fraktion som strävar ännu längre vänsterut.

Visst är det lätt att förstå dem som inte vill rösta på den inhemska klick som ledde landet ned i avgrunden. Svaret är dock inte att som första euroland placera ett populistiskt missnöjesparti vid spakarna.

Dn 25/1 2015 “

DN 25 jan 2015:

“Peter Wolodarski: Mingel i Davos, krig i Donetsk.

Vart går världen? Inte sedan 1989 har utvecklingen i Europa varit så öppen, osäker och potentiellt farlig.

I veckan samlades världens ekonomiska och politiska makthavare i Davos under rubriken ”den nya globala kontexten”. En generös tolkning av temat är att det är mångtydigt. En mer uppriktig sammanfattning är att det är tämligen intetsägande. Det betyder allt och inget. Det ger knappast någon vägledning om var vi befinner oss eller vart världen är på väg.

I rättvisans namn speglar luddigheten mångas osäkerhet om det internationella läget. Vad är det egentligen som pågår? Ingen vet riktigt. 1990-talets relativa stabilitet och förutsebarhet är ersatta av ett växande antal kriser.

Den ”nya globala kontexten” är de obehagliga överraskningarnas tid: krig i Ukraina, krig i Syrien, krig i Libyen, ebola i Afrika, terrorism i Frankrike och allmän ekonomisk oro.

Europeiska centralbanken sätter i gång massiva stödköp av obligationer för att motverka deflationen. Schweiz centralbank framkallar chock på marknaderna när man oväntat släpper den egna valutans koppling till euron, och i ett slag gör besöket i Davos 30 procent dyrare. Och mitt i allt detta försöker världen förstå betydelsen av att oljepriset halveras och att Saudiarabien får en ny ledare.

Under ett av Davosseminarierna diskuterades om världens ledarskap befinner sig i kris. Professor Anne-Marie Slaughter, som skriver återkommande kolumner på denna sida, gick till hårt angrepp mot såväl politikerna i Washington som det internationella samfundet. De är för passiva och oengagerade. De låser fast sig själva i stället för att samlas kring lösningar.

Hon fick omedelbart svar av EU-kommissionens tidigare ordförande José-Manuel Barroso, som påpekade att demokratiskt beslutsfattande måste få ta tid. Kina och Ryssland är inte modellen. Politikens villkor har dessutom förändrats de senaste 20 åren, menade Barroso, och beskrev en tilltagande känsla av maktlöshet. Vi vill mycket. Men det är många saker vi inte påverkar, påpekade han.

Båda har poänger. Ledarskapet befinner sig i kris och internationaliseringen och medialiseringen har gjort det svårare att fungera effektivt som politisk ledare.

Den ekonomiska krisen 2008 har brutit sönder tidigare konsensus. Etablerade sanningar har kastats omkull. Arbetslösheten befinner sig på historiskt höga nivåer och medelklassens inkomster har på sina håll stagnerat. I Davos talade några av världens mest förmögna om behovet av ”inkluderande tillväxt”, vilket speglar deras personliga oro för utvecklingen.

Krisen har bidragit till splittring inom EU. Förr kunde Europeiska rådets beslut sammanfattas i korta och relativt lättbegripliga uttalanden. Numera är besluten så långa och omständliga att de talande nog gås igenom av jurister, konstaterade EU-kommissionens vice ordförande Frans Timmermans – en av Europas tyngsta makthavare.

Tilliten mellan politikerna är inte densamma som förr.

I november firade Tyskland 25-årsdagen av Berlinmurens fall, men bara ett par timmar bort med flyg pågick skottlossning i östra Ukraina. Gränser som alla tagit för givna förflyttas av Ryssland med vapenmakt, och kriget pågår i detta nu.

Pessimism blir lätt självuppfyllande. Trots allt elände finns mycket positivt som förtjänar att lyftas fram: globaliseringen fortsätter att bära miljontals människor ur fattigdom, den teknologiska utvecklingen gör oss smartare, vi lever längre och upplever fantastiska vetenskapliga framsteg.

Sedan millennieskiftet har Sverige haft en mycket bättre ekonomisk utveckling än vad vi hade under 1990- talet.

Men optimismen och framtidstron som präglade åren efter Sovjetunionens upplösning finns inte längre kvar.

”I dag är jag rädd igen”, skrev Hédi Fried, överlevande från Förintelsen, på DN Kultur i veckan inför 70-årsdagen av Auschwitz befrielse. Jag tror att hon talade för många fler än sig själv.

Vår tid är osäker. Den kan röra sig i olika riktningar, beroende på vilka politiker som vinner makt och inflytande och hur det går med människors möjlighet till försörjning.

Under ganska många år hette det att alla partier samlades i mitten. Moderaterna och Socialdemokraterna lät på ungefär samma sätt. I Tony Blairs och Bill Clintons anda stal de idéer från varandra och framstod som lika. Trianguleringen triumferade.

Det speglade en samsyn om samhällsutvecklingen, som nu ifrågasätts.

Den politiska mitten utmanas från kanterna när slumrande idéer får liv. Vänster- och högerpopulismen vinner terräng, liksom nationalismen och misstron mot den andre.

Dessa tendenser har länge varit synliga i Europa, även om de först på senare tid börjat få genomslag här hemma.

Sverige har i många år varit ett europeiskt undantag. Vår ekonomi har stått relativt stark – och mer än så: ledande politiker och opinionsbildare har inte hemfallit åt den kollektivisering och förenklade ”vi och dom”-retorik som genom historien ställt till med så mycket lidande.

I tider av oro uppstår ett sug efter snabba svar på svåra frågor. Om det etablerade politiska systemet inte lyckas fylla vakuumet kommer andra krafter att göra det, samtidigt som hårdföra maktmän av Vladimir Putins snitt utnyttjar osäkerheten till sin egen fördel.

Detta är vad som på Davosspråk kallas för ”den nya globala kontexten”. Det är, för att tala klartext, ingen trygg tid.

Peter Wolodarski “

DN 25 jan 2015:

“ Mörk historia fram i ljuset

Karolinska institutet har en samling med nästan 800 mänskliga kranier. Skallar från fattiga, ”lösdrivare” och brottslingar som mättes i rasbiologiskt syfte vid förra sekelskiftet. Hundratals kranier är stulna från ursprungsbefolkningars gravplatser. Nu vänder sig länder till KI för att återfå sina mänskliga kvarlevor – hittills utan större framgång. DN:s Björn af Kleen och Fredrik Funck har fått unikt tillträde till en av den svenska historiens allra mörkaste gömmor.

Dörren till skallarna öppnas.

792 stycken.

Nedstoppade i vita papplådor i rader på enkla träbokhyllor. Tre mindre lådor i varje större.

När man plockar upp skallarna får man veta mer. På höger sida av varje kranium, vid tinningen: uppgifter om härkomst, kön, status. Inpräntat i benet med svart bläck, i prydlig, framåtlutande stil, som på ett gammalt vykort:

Negerslav Bahia

Finne lösdrivare

Svensk 69 år ”Trasfröken”

Och så vidare, på kranium efter kranium efter kranium.

Rummet i övrigt är alldagligt. Gulmelerad plastmatta. Grå nedfällda persienner.

Vi befinner oss på Karolinska institutet, det prestigefulla lärosätet i Solna utanför Stockholm. Institutets professorer utser Nobelpristagaren i medicin och KI får omkring 40 procent av de statliga medicinska forskningsanslagen i Sverige.

På hyllorna runt oss ligger den samling kranier som Karolinska institutets anatomer samlade på sig under andra hälften av 1800-talet och början av 1900-talet.

Docent Olof Ljungström, idé- och lärdomshistoriker anställd vid Karolinska institutets enhet för medicin-historia och kulturarv, stannar på tröskeln, halvvägs in i rummet med alla skallar.

– I och med att vi släpper in er gör vi det här offentligt. Det kan vi försvara. Men det är inte oantastligt. Vissa kommer att säga att vi nu, just genom att släppa in er, reproducerar det ursprungliga övergreppet.

Han tystnar.

– Ingen härinne har valt att bli en del av samlingen. Ingen här har givit sitt medgivande till att hamna här.

I ett halvt sekel har samlingen legat deponerad på annat håll.

Nu är den återbördad till Karolinska institutet.

Den är laddad. Den utgör råmaterialet i en forskningspraktik som Karolinska institutet övergivit och ogärna längre vill förknippas med: skallmätningar, av fattiga, kriminella, självmördare, urbefolkning. Eller med den tidens anatomiska terminologi: "kortskallar", "idioter", "cannibaler" …

För 100 år sedan, kring förra sekelskiftet, var skallarna ett statusmärke, en symbol för Karolinska institutets vetenskapliga anspråk och stora kontaktnät.

Bakom samlingen stod professorerna Anders och Gustaf Retzius, far och son.

Anders Retzius (1796–1860) blev internationellt berömd för sitt kranieindex, en mätmetod som skulle skilja lång- från kortskalle, folk från folk.

Sonen Gustaf (1842–1919) byggde vidare på faderns samling. Han lät också utföra omfattande mätningar utanför Karolinska institutet, bland annat av 45 000 värnpliktiga.

Sveriges inland, kunde han konstatera, hyste en unik koncentration av långskallar, en ovanligt ädel nordisk-germansk ras, en högvördig familj av blonda och blåögda.

Mot slutet av sin karriär blev Gustaf Retzius mer tillspetsat politisk och betonade i en föreläsning 1909 den nordiska rasens överlägsenhet.

Mindre förfinade raser på kontinenten utgjorde ett hot mot den nordisk-germanska rasens ställning, ansåg Retzius.

I den framväxande industrialismen skulle mer kortskalliga raser klara sig bättre, befarade han. Folk lämpade för fabrikernas enformiga arbetsuppgifter.

Därmed blev Gustaf Retzius en länk mellan den tidiga fasen av svensk rasforskning, som främst mätte och samlade uppgifter, och den mer politiskt tillämpade variant som på 1920-talet började spridas från Statens institut för rasbiologi i Uppsala.

Där var professor Herman Lundborg chef.

Han betraktade den nordiska rasen som ovanligt seg, företagsam, begåvad. Han propagerade mot rasblandning. Barn mellan svenskar och invandrare skulle utarma folkstammen: svenskarnas medicinska motståndskraft, deras moral och karaktär.

Hotbilden fick genomslag i 1920-talets svenska politik. Invandringen inskränktes 1927. I propositionen skrev lagstiftarna att Sveriges oblandade och överlägsna ras var tvungen att skyddas mot mindre rena folk.

Olof Ljungström bär svarta gummihandskar för att få ett bättre grepp.

Han plockar upp Martin Cholewit, ungrare drunknad i Stockholm 1875.

Martin Cholewit är ståtlig.

Skallen skiner benvit.

De flesta tänder sitter kvar.

En smal spricka skär genom skallen. Ituågad. Han hålls ihop med en hasp i pannan. Käken dinglar i en bit ståltråd.

– Man undrar vad han gjorde i Stockholm. Varför han drabbades av det olyckliga ödet att hamna här. Om det var ett olycksfall eller om döden var självförvållad. Eller om han är ett mordoffer. Av någon anledning har han förfallit till användbarhet för anatomin.

”Anatomi” är grekiska för att skära sönder. ”Dissektion” är latin för samma sak. En anatomisk dissektion skiljer sig från en obduktion: syftet är att frilägga och sönderdela organ för att förstå deras uppbyggnad.

Under andra hälften av 1700-talet får anatomerna rätt enligt lag att dissekera döda brottslingar, självmördare och fattighjon; människor som inte själva eller vars familjer har råd att betala för begravningen.

Från 1880 kan alla på Stockholms fängelser, arbets- och försörjningsinrättningar riskera att möta en anatom efter döden.

Sista kraniet i KI:s samling inkommer 1923.

– Vad som hänt med Cholewit vet vi inte. Det är tydligt att något slags 1800-talsaktivitet har ägt rum: man har intresserat sig för kraniets insida, hjärnskålen. Han har aldrig varit begravd. Men allt vi egentligen vet är det som står skrivet på honom.

Professorerna Gustaf Retzius och Herman Lundborg brevväxlade och betraktade sig som bundsförvanter, fram till Retzius död 1919.

– Det finns en länk där, säger Gunnar Broberg, professor i idé- och lärdomshistoria vid Lunds universitet och författare till flera böcker om rasbiologi.

– När Herman Lundborg gör sin paradpublikation ”The racial characters of the Swedish nation” har han ett antal föregångare vars storsvenska tradition han upplever sig verka i: det är Linné, det är Anders och Gustaf Retzius.

Gunnar Broberg betonar också skillnaden. Lundborg är en propagandist med Rasbiologiska institutet som bas. Retzius publik är smalare. Han är mindre manisk. Med en försiktigare ton.

– Retzius följer med i den glidning som sker i slutet av 1800-talet, säger Olof Ljungström. Anatomernas försök att svara på vad ras är genom att mäta sig fram når vägs ände. Utövarna tröttnar själva.

Den politiskt motiverade rasbiologin blir en räddning.

– Hela intressekomplexet kring ursprung och identitet kan lyftas över i den nya rasbiologin. Även praktiken med skallmätning.

Olof Ljungström beskriver skillnaden mellan 1800-talets anatomiska rasforskning och 1900-talets rasbiologi så här:

– Under 1800-talet mäter man näsor och bröstkorgar för att eventuellt kunna definiera vad som är en judisk näsa och en germansk bröstkorg.

Sedan vänder man på det.

– Under 1900-talet mäter man vad redan bestämt är en judisk näsa och en germansk bröstkorg.

Dynastin Retzius tillhör etablissemanget.

Gustaf Retzius sitter i Svenska akademien, gifter sig med dottern till publicisten Lars Johan Hierta, Aftonbladets grundare. Paret äger tidningen en tid. Han ger ut ett artonbandsverk av hög kvalitet med mikroskopiska teckningar av nervsystem i djur.

Karolinska institutet speglar sig fortfarande i Retzius glans.

Retzius väg slingrar sig genom campus i Solna.

I foajén till institutionen för neurovetenskap står pampiga byster av både Anders och Gustaf Retzius.

Så sent som 1993 döpte Karolinska institutet en forskningslokal till Retziuslaboratoriet.

Samtidigt är arvet ett växande problem.

Uppdelningen av folk i raser, kategoriserade efter skallmått och ögonfärg. Fixeringen vid exotiska ursprungsbefolkningar. Sättet på vilket KI kom över utomeuropeiska kranier: systematisk gravplundring av äventyrare i Retzius krets.

– Det vore mer tveksamt i dag att döpa byggnader efter Retzius, säger Gunnar Broberg, professor i Lund. 1993 var det en annan ton. Ganska lite av den här kraniologiska manin hade kommit upp och man såg inte Retzius på samma sätt, män som är stora i vetenskapen men små i politiken.

– Det har flera rötter, säger Broberg. När jag växte upp, jag tog studenten 1961, fick man veta ganska lite om vad andra världskriget inneburit och de idéer som låg inbakade där, som rasfrågan och kroppshanteringen. Länge hade man inte lust att tala om dessa förfärliga ting.

Kraniesamlingen flyttade sent i höstas från ett arkiv i Tumba till två låsta rum i en tegelbyggnad på Karolinska institutet i Solna.

Å ena sidan är den historisk materia.

Vetenskapsmän har inte forskat på den sedan sent 1960-tal.

Skallmätningar är en utdöd praktik.

Man ställer inte längre ut döda i museisalar öppna för helgflanörer.

Å andra sidan är kraniesamlingen högaktuell.

Den tvingar varje betraktare att konfrontera samtida frågor om rasism, kolonialism, Sveriges självbild och historia.

– Du kan givetvis inte bara slänga det här, säger Olof Ljungström. Jag brukar beskriva kraniesamlingen som en vetenskapens tragedi. Den vill gott men verkar ont. Den bygger på antagandet att europeiska män kan resa genom världen och tillägna sig i stort sett vad man vill. Givetvis är den känslig. Många frågor den väcker slutar ju i Auschwitz.

Att den visas är unikt. Det kan docent Olof Ljungström själv intyga.

Han skrev sin doktorsavhandling vid Uppsala universitet om Svenska sällskapet för antropologi och geografi, grundat av bland andra Gustaf Retzius. Ljungström var då ovetande om Retzius skallsamling, trots att han var expert i ämnet.

1967 hade Karolinska institutet deponerat skallarna på Stockholms universitet. Som i sin tur hade deponerat samlingen i Medicinhistoriska museets arkiv i Tumba.

– Samlingen var inte allmänt känd på 1990-talet, säger Olof Ljungström. Den var väldigt nedtonad. Jag gjorde vissa försök att närma mig

Karolinska institutet, men fick inga riktiga svar. Jag kontaktade inte rätt personer, frågade inte på rätt sätt, om rätt saker, och släpptes inte in. Utåt fanns ingen transparens kring vad som fanns eller vem som var ansvarig. Nu är det annorlunda.

Olof Ljungström rekryterades till KI för att göra en studie till 200-årsdagen 2010. Av en händelse uppmärksammade han en kopia av det kartotek som listar samtliga kranier.

Kartoteket är sammanställt 1967 men baserat på de 1800-talsrubriker som pryder skallarnas tinningar: *negerslav, lösdrivare…* När jag själv i höstas fick höra talas om kranierna och bad om ett register var det ett faksimil av detta kartotek med rasistisk terminologi som snart överlämnades av Karolinska institutet.

Längre än så har inte institutet, 96 år efter Gustaf Retzius död, hunnit i sin bearbetning av kvarlåtenskapen.

Ingen på KI har haft tillräckligt intresse av att syna historien.

Inte neurovetenskapen, som sedan 1993 rymmer anatomiska institutionen.

– Rasforskning är inte en del av deras ämnestradition, säger Olof Ljungström. De ser ingen anledning att behöva associeras med den. De känner sig kanske inte heller kompetenta nog.

Olof Ljungström säger att det ”öppnar för en osäkerhet”, nu när frågorna om rasforskningen ändå kommer.

– Att resa byster är ett erkännande. I och med att de lämnas okommenterade kan man tolka dem hur som helst. Det är problematiskt. Far och son Retzius är två av de största namnen inom anatomisk forskning. Det går inte att komma runt. Men rasforskning är trots allt en del av det. Och jag vet att det finns kluvna känslor bland forskarna inför detta.

Han syftar på bysterna. Familjen Retzius som varumärke.

I arkiv brukar man hitta berättelser. Rötter. Kraniesamlingen är motsatsen: människor som fått sina personligheter bortkokade, avslitna, sönderdelade.

Det är märkligt att vara omgiven av alla döda. Så mycket ovisshet. Ett slags tyngd.

I samlingen finns maorier levererade från Nya Zeeland i januari 1890. Försäljaren hette Conrad Fristedt.

Här kan den som vill följa spåren bakåt i historien.

Conrad Fristedt var zoolog. Hans bok ”På forskningsfärd” från 1891 skildrar en resa över Sri Lanka, Australien och Nya Zeeland. Boken är generös med beskrivningar av resmålens ursprungsbefolkningar.

I Queensland i Australien försöker författaren städsla en ”australneger” som kock för att själv få arbetsro men blir grundligt bedragen. ”Belly” avancerar ”aldrig högre inom köksdepartementet än till diskningen af

knif och gaffel”. Författaren samlar sig till en recension av ”rasen i dess helhet”:

”Hvad man omöjligen kan undgå att säga… är, att den är vederstyggligt ful, med ringa intelligens samt nästan helt och hållet oemottaglig för civilisation.”

Conrad Fristedt är mer försonligt inställd till de nya zeeländska maorerna (”få färgade folkslag besitter en så hög grad af intelligens som dessa”). Vilket inte hindrar honom från att plundra en begravningsgrotta. För att ”öka mina samlingar med ett par maoriekranier”. Han vet att det är tabu, att han riskerar väcka maorernas vrede, men vågar sig ändå ned i en bergsspricka där han bland ”maoriskallar i hundratal” lyckas kapa ”tre i fullgodt skick”.

Fynden säljs till Karolinska institutet. "Professor G. Retzius" tackas i förordet för ”öfvertagande af de hemförda samlingarna”. I en brevväxling mellan Gustaf Retzius och en kollega bjuder professorn 36 kronor för en ”singhales” inhämtad på samma turné. Fristedt vill ha 50.

– Fristedt är ett av de osnyggare fallen, säger Olof Ljungström. En privat resenär som ägnar sig åt gravplundring för att dryga ut sin reskassa, den sortens geschäft är ganska exceptionell.

Hade Retzius aldrig betänkligheter kring stöldgods?

– Det frågade man sig uppenbarligen inte. Det är ju en del av kontroversialiteten här: att man behandlar kranier som vilket zoologiskt material som helst. Djur som djur. Det finns ofta instruktioner för unga män som ska ut och resa vid den här tiden: Finns det grottor, gå dit och se vad du kan hitta.

Den 29 januari 2008 inkom ett brev från Museum of New Zealand till Karolinska institutets dåvarande universitetsdirektör.

Museet i Wellington, med 30 års erfarenhet av återförsel av maoriska kvarlevor, efterfrågade Conrad Fristedts 1800-talsfynd.

Avsändaren hade kontaktats av svenska UD. Sannolikt i samband med att Etnografiska museet i Stockholm överlämnade mänskliga kvarlevor till Australien 2004, stulna av zoologen Eric Mjöberg under en expedition på 1910-talet. Mjöberg har skildrat tillvägagångssättet i detalj:

”Jag stack ned handen och stötte mot det ännu sammanhängande, blott till hälften förruttnade skelettet.”

KI lät förfrågan från Wellintgon ligga obesvarad, trots upprepade påminnelser. I december 2010 skärpte Museum of New Zealand tonen. I februari året därpå kom slutligen svar, då från Olof Ljungström.

När jag träffade Ljungström en första gång i slutet av oktober i fjol sade han om Fristedtärendet.

– Varför det dröjt? I och med att de legat deponerade har ingen skött det ordentligt på KI. I princip är Karolinska institutets inställning att vi

återlämnar vid förfrågan. Men sättet att göra det på är att ta kontroll över samlingen och systematisera den.

I slutet av 2014 fattade KI beslutet att överlämna. Nu är det upp till utbildningsdepartementet att formellt avgöra om äganderätten ska överföras.

– KI är lite överrumplat av historiens återkomst, säger Olof Ljungström. Det är en del av den svenska moderniteten: dess historiesyn säger att det förflutna är en provkarta på grymheter medan samtiden blickar framåt. När sedan historien kommer åter är det helt konsekvent att man blir överraskad. Och så dröjer det ett tag innan någon ställer frågan på rätt sätt.

– Det har tidigare uppfattats som ett risktagande att hantera den här samlingen. Nu finns jag här från enheten för medicinens historia och kulturarv för att försöka balansera med kunskap om historien.

Har andra länder varit mer aktiva än Karolinska institutet?

– Ja, och mycket tidigare än vi. Pionjärerna är Smithsonian i Washington som aktivt sökt upp nord-amerikanska ursprungsbefolkningar och erbjudit dem återlämningar.

I jämförelse med samlingarna i Uppsala och Lund är KI:s mer internationell: omkring 350 kranier uppskattas vara utomeuropeiska.

Ett resultat av anatomernas ambition att åstadkomma en global raskarta. Merparten av de 350 utomeuropeiska skallarna är plundrade, bedömer Ljungström.

Vad ska KI göra med alla kartonger? Inte ens Olof Ljungström har full koll. Jag tillbringar två halvdagar med honom i arkivet. Han hittar hela tiden nya okända saker. En sen eftermiddag stirrar vi plötsligt in i en mumifierad liten flicka. Hon bär brun bahytt. Har delar av sina ögonlock, näsa och mun bevarad.

Hon är finska, uppgrävd av Gustaf Retzius sommaren 1873 på en ödekyrkogård. Mer vet vi inte.

– Ingen har gått igenom det här fullständigt sedan 60-talet. Det har egentligen bara legat.

”Ona-Indianerna” från Eldslandet, vad ska KI göra med dem?

De plundrades av professor Otto Nordenskjöld under en expedition i dåvarande södra Argentina.

Kropparna var halvt förmultnade. Han renskrapade dem med kniv.

Nu står skeletten monterade på Osteoarkeologiska forskningslaboratoriet på Stockholms universitet medan deras kranier monterats loss och ingår i skallsamlingen på Karolinska institutet.

Den siste som forskar på Retzius skallsamling heter Folke Henschen. Det sker sent 1960-tal.

Henschen är professor i patologi och tyskvän.

Så sent som 1971 publicerar han boken ”Människans utveckling” där han ger teorin om lång- och kortskallar en sista chans i offentligheten.

Det går, skriver han, att erövra en objektiv bild av genomsnittstypen i ett folk genom att fotografera och kopiera ett stort antal ansikten på varandra. Hans förlag Proprius får kalla fötter och ber Henschen hitta på ett eget förlagsnamn. Han väljer ”Furnus”. Latin för brännugn.

Maria Björkman, idéhistoriker vid Uppsala universitet, forskar på honom.

– Han menade att de ”svarta raserna” inte ägde samma förmågor till civilisationsbyggande som de vita. En bakgrund till Henschens agerande tror jag var hans starka vänskapsband till tyska rasforskare. Som trodde att det gick att avgöra rasskillnader biologiskt och därmed även kvalitetsskillnader mellan folkslag och grupper.

Folke Henschens politiska profil gör inte behovet av att städa upp i Anders och Gustaf Retzius arkiv mindre.

De skallar som Henschen forskade under slutet av 1960-talet härstammar från Puerto Rico, plundrade av en apotekare.

I dag är de svårt demolerade.

Henschen och en kollega utförde tidiga kol-14-experiment i syfte att datera kranierna. Man sågade av skallkalotterna. Det mesta brann upp.

Några plastpåsar finns kvar med brända benfragment.

Under ett av objekten i kartoteket står: ”Itusågad-igenlimmad”.

Folke Henschen är sista kapitlet i den tragedi som började med Anders Retzius.

– Man vill gärna betona att det var stor skillnad mellan vad far och son Retzius gjorde och vad som sedan hände i rasbiologin på 1900-talet, säger Maja Hagerman, journalist och författare till boken ”Det rena landet” som tar upp Retzius.

– Att Retzius bara mätte. Men i själva praktiken, i deras fullständiga besatthet av sortering, finns också ett budskap, en undertext om vikten av att skilja på människor.

Ola Larsmo, författare till flera böcker om 1900-talsrasism, tycker det är ”lite märkligt” att vi inte talat mer om Retzius.

– Delvis tror jag det beror på arvet efter Linné: att klassificera var att verka i den store mannens efterföljd. Oavsett om man mätte dagg-maskar eller människor. De var ju vetenskapsmän, precis som nazismen påstod sig vara vetenskaplig. Det var frestande att bara säga: Släpp fram de begåvade männen med sina mätstickor!

När jag kommer ut ur rummet med skallarna är det mörkt. Kall januarikväll. Jag tittar på skylten på det anonyma tegelhus som vi just lämnat. Retzius väg.

Björn Af Kleen

792 kranier finns bevarade

Fakta. Personer i reportaget

Anders Retzius (1796–1860)
Professor i anatomi vid Karolinska institutet i Stockholm. Lanserade ett kranieindex, en mätmetod som kunde skilja på lång- och kortskallar. Byggde upp en omfattade samling av kranier från världen över.

Gustaf Retzius (1842–1919)
Professor, författare, medlem av Svenska akademien. Byggde ut sin fars skallsamling vid Karolinska institutet. Radikaliserades mot slutet av karriären och utgör en ideologisk brygga mellan anatomisk rasforskning och 1900-talets politiska rasbiologi.

Herman Lundborg (1868–1943)
Professor och chef för Rasbiologiska institutet i Uppsala. Författare till flera rasbiologiska standardverk. Ansåg att Sveriges hyste en ovanligt ”renrasig” befolkningen som var tvungen att skyddas mot ”raser” i andra länder.

Folke Henschen (1881–1977)
Professor i patologi vid Karolinska institutet. Tyskvän. Publicerade 1971 en bok med rasistiska inslag. Utförde kol-14- experiment i syfte att datera kranierna på KI:s skallsamling i slutet av 1960-talet.

Källor:

”Döda kroppar i vetenskapens tjänst” av Annika Berg (2003)

”Den svenska rasbiologins idéhistoriska rötter” av Björn Furuhagen (2007)

”Det rena landet” av Maja Hagerman (2006)

”Människans utveckling” av Folke Henschen (1971)

”Människosamlarna” av Fredrik Svanberg (kommande)

”Museerna: vetenskap i tre dimensioner” av Eva Åhrén i antologin *”Medicinen blir till vetenskap”* (2010)

Fakta. Kranier på svenska universitet

Karolinska institutet i Stockholm och universiteten i Lund och Uppsala har stora samlingar med mänskliga kranier. Fattiga, kriminella, självmördare och människor som inte kunde betala för sin begravning dissikerades av anatomer under 1800-talet och in på 1900-talet.

Samlingen på KI skiljer sig genom en stor mängd utomeuropeiska kranier. En majoritet av dessa bedöms vara stulna på begravningsplatser i Afrika, Sydamerika, Karibien.

Kraniemätningen skedde delvis i rasbiologiskt syfte: forskarna trodde sig kunna utröna skillnader mellan folkslag utifrån skallform.

Under senare decennier begär representanter för ursprungsbefolkningar tillbaka mänskliga kvarlämningar.

Museum of New Zealand begärde i början av 2008 tillbaka maoriska skallar som KI kom över sent 1800-tal. “

DN 25 jan 2015:

“ Saudierna försöker ta avstånd från IS

Det finns många likheter mellan Saudiarabiens monarki och terrorgruppen Islamiska statens ”kalifat”. Bägge är religiösa diktaturer som får huvuddelen av sina inkomster från olja och som väcker omvärldens avsky för sina bestialiska strafflagar. Samtidigt ses Islamiska staten som ett av de största säkerhetshoten mot den saudiska monarkin.

”Saudiarabien bygger mur mot sin Irakgräns för att hålla Islamiska staten borta.”

Nyheten kablades ut häromdagen: En drygt 90 mil lång barriär bestående av femdubbla rader taggtrådsstängsel ska skydda saudierna mot terrororganisationen Islamiska staten (IS), som numera kontrollerar stora delar av det irakiska territoriet på den andra sidan gränsen.

Det är det senaste tecknet på att den saudiska regimen försöker distansera sig från IS, ja, från muslimsk extremism över huvud taget.

Redan i mars förra året stämplade det saudiska inrikesministeriet Islamiska staten som en terrororganisation. När de muslimska staternas samarbetsorganisation OIC sammanträdde i Jiddah i somras fördömdes IS offensiv i Irak av den saudiske utrikesministern prins Saud al-Faisal. I september anslöt sig Saudiarabien till den USA-ledda koalition som militärt bekämpar Islamiska staten i Irak och Syrien.

Saudiarabien är en absolut monarki där i stort sett all makt är samlad hos kungen. Det var sedan länge bestämt att den åldrande kung Abdullah, som avled natten till fredag efter lång tids sjukdom, skulle efterträdas av sin snart 80-årige bror, prins Salman. Han blir nu Saudiarabiens enväldige stats- och regeringschef, överbefälhavare för militären, högste domare samt överhuvud för huset Saud. Denna ordning går tvärs emot den Islamiska statens kalifat, ett ”gudsrike” på jorden styrt av en kalif, profeten Muhammeds ställföreträdare.

Men skillnaden i statsskick hindrar inte att det finns många likheter mellan IS och Saudiarabien. Många bedömare menar att den saudiska regimens högröstade nit att hålla Islamiska staten på avstånd ekar en smula tomt. I synnerhet som en majoritet av saudierna anser att Islamiska statens kalifat är mer i samklang med Koranens lagtolkning sharia än vad deras eget kungahus är, enligt en webbundersökning som gjordes av ett saudiskt opinionsinstitut i somras.

Dessutom är Saudiarabien ett av de länder som bidrar med flest frivilliga till IS krigföring. Minst 2 500 saudier slåss under Islamiska statens baner i Syrien och Irak, trots att de därmed bryter mot sitt lands lagar som förbjuder saudiska medborgare att strida utomlands.

– Det är ingen tvekan om att den ideologi som wahhabismen representerar har bidragit till Islamiska statens framväxt. IS och al-Qaida hade aldrig blivit så fruktade och uppmärksammade om det inte vore för Saudiarabiens iver att sprida wahhabism, säger Patrick Cockburn, journalist på brittiska The Independent som bevakat Mellanöstern i fem decennier och nyligen utkom med boken ”The rise of Islamic state” (”Islamiska statens uppgång”).

Sedan bensinpriset sköt i höjden efter 1970-talets oljekris har Saudiarabien använt valda delar av landets digra oljeinkomster till att sprida wahhabismen över världen. Pengaflödet är svårt att uppskatta, men enligt en beräkning baserad på faktauppgifter som tagits fram av den amerikanska kongressen kan det handla om så mycket som 700 miljarder kronor under den senaste tjugoårsperioden.

I Malis öknar, i Bosniens bergstrakter, i den indonesiska övärlden, på Krimhalvön, ja, även på Hisingen i Göteborg – överallt reser sig skinande nya moskéer, finansierade av Saudiarabien. Saudierna har också på flera håll bekostat religiösa grundskolor, madrassas, särskilt i Östasien, liksom islamiska universitet.

Generositeten har ibland en annan sida. De saudiska givarna har gjort oblyga försök att skaffa kontroll över moskéerna. Exempelvis ville Saudiarabien bekosta det stora moskébygget vid Björns trädgård på Södermalm i Stockholm, som stod klart år 2000. Men församlingen drog sig ur när de blev varse villkoren: Bland annat krävde saudierna majoritet i styrelsen och rätten att tillsätta imam (böneledare). Moskén på Hisingen är däremot helt och hållet finansierad med medel från Saudiarabien, men de ansvariga förnekar bestämt att saudierna haft inflytande över verksamheten.

Wahhabismen eller salafismen förespråkar en återgång till islams rötter, till de seder och bruk som förfäderna, ”salaf”, tillämpade under profeten Muhammeds dagar på 600-talet.

Det innebär bland annat att Koranen, islams heliga skrift, inte får nytolkas. Alla avvikelser från den ”ursprungliga” läran fördöms. Muslimer med andra trosriktningar, som shia eller sufier, betraktas som avfällingar och bör bekämpas, vilket också gäller alla andra religioner.

Förnekande av islam eller brott mot den ”rätta” läran straffas enligt förmedeltida mönster. Brottslingar kan dömas till stening, halshuggning eller stympning.

Den oberoende brittiska nyhetsportalen Middle East Eye gjorde häromdagen en jämförelse mellan den straffskala som råder på Islamiska statens territorium och den som gäller i Saudiarabien. Det visar sig att de utmätta straffen är skrämmande lika varandra: Både i ”kalifatet” och i Saudi bestraffas otrohet inom äktenskapet med stening till döds, stöld och rån straffas med stympning, homosexualitet ger dödsstraff.

Det människorättsvidriga inslagen i Saudiarabiens rättssystem har hamnat i dubbelt globalt nyhetsfokus de senaste veckorna. Först var det spöstraffet den 9 januari mot den liberale nätaktivisten Raif Badawi. Femtio rapp efter fredagsbönen (av utmätta tusen) med en grov rottingkäpp var straffet för att Badawi skrivit kritiskt mot myndigheterna på ett webbforum. Sedan dess har Raif Badawis veckovisa spöstraff skjutits upp två fredagar i rad, av medicinska skäl.

Omvärldens protester mot behandlingen av Badawi har varit omfattande, inte minst i Sverige där regeringen har kallat upp Saudiarabiens chargé d’affaires till utrikesdepartementet. Den svenska sektionen av Amnesty har samlat in över 35 000 namn till stöd för Badawis frigivning.

Den 12 januari verkställdes dödsstraffet mot den burmesiska kvinnan Laila Bint Abdul Muttalib Basim, som dömts mot sitt nekande för att ha dödat sin sjuåriga styvdotter. På en parkeringsplats i den heliga staden Mekka tvingades hon ned på knä. Bödeln måste hugga tre gånger med sitt svärd innan Basims huvud skiljdes från kroppen.

Den bestialiska avrättningen filmades och låg kort tid ute på delningssajten Youtube innan den togs bort på grund av det chockerande innehållet. Domaren hade nekat Basim smärtstillande medel innan avrättningen, och på videoklippet kan man höra henne vråla i ångest och plåga. Filmens upphovsman var en polis som i hemlighet dokumenterade likvideringen. Han har gripits och kommer att ställas inför rätta i en militärdomstol.

Avrättningen av Basim var den tionde bara i år i Saudiarabien, och sedan dess har ytterligare två personer dödats i statens namn.

”Vilken ironi att Saudiarabien är en viktig del av de internationella ansträngningarna att förgöra Islamiska staten och bekämpa terrorism. Det måste vara minst sagt förbryllande för västalliansen att samarbeta med (Saudiarabien) som har så mycket gemensamt med sin fiende”, konstaterar Madawi al-Rashid, professor i socialantropologi vid King’s college i London och född och uppvuxen i Saudiarabien, i sin kolumn i den allarabiska tidningen al-Monitor.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta.

Wahhabister avvisar kult

Wahhabism är en tolkning av sunniislam som fått sitt namn av Muhammad ibn Abd al-Wahhab, en muslimsk förkunnare som levde i det nuvarande Saudiarabien på 1700-talet.

al-Wahhab, som också är en av anfäderna till kungahuset Saud som nu styr Saudiarabien, förespråkade Koranen och profeten Muhammeds sunna (levnadsregler) som norm för det religiösa livet.

Wahhabister avvisar den helgon- och gravkult som finns inom andra riktningar inom islam och betraktar shiiter och sufier som avfällingar från den ”rätta” läran. Wahhabismen är i dag Saudiarabiens statsreligion (även om saudierna själva officellt inte använder termen).

I modern tid har wahhabismen används som motiv för ”heligt krig” i bland annat Jemen och i Afghanistan, och ”wahhabister” har blivit en benämning på muslimska extremister som vill införa sin lära med tvång och vapenmakt.

Världens största oljetillgång

Saudiarabien omfattar 2 149 690 kvadratkilometer (närmare fem gånger Sveriges yta) och har drygt 26 miljoner invånare.

Utöver de inhemska invånarna tillkommer cirka 8 miljoner migrantarbetare, ofta från Indien, Pakistan, Bangladesh och Filippinerna.

Saudiarabien har världens största oljetillgångar. Landet styrs som en islamisk och absolut monarki av kungahuset Saud, som innehaft makten i närmare 80 år. Landets kvinnor får inte rösta, är i princip utestängda från arbetsmarknaden och får inte ens ta körkort.

Brott och straff i Saudiarabien och IS

Saudiarabien och Islamiska staten, IS, utdömer nästan identiska straff för en rad olika brott, enligt en sammanställning som den oberoende sajten Middle East Eye gjort.

Straffsatserna från IS bygger på en lista som organisationen publicerade i mitten av december i fjol ”som en förklaring och en varning” till de som bor i områden som IS lagt under sig. “

DN 25 jan 2015:

“ Rebellernas nya attack gör slut på vapenvilan

Minst 29 människor dödades i en raketattack mot staden Mariupol söder om Donetsk på lördagen. De Moskvastödda rebellerna erkänner nu öppet att de struntar i vapenvilan och har inlett en offensiv för att ta den viktiga hamnstaden.

Enligt polischefen i Mariupol var det artilleriraketer av typ Grad som slog ned vid en marknad i östra delen av staden på lördagsmorgonen. Förutom de 29 dödsoffren – bland annat en hel familj med två barn – ska 96 personer ha skadats, inklusive fem barn.

De styrande i de proryska separatisternas ”folkrepublik” förnekade först att de hade något att göra med anfallet, och i ryska medier som Lifenews rapporterades att det var ”en provokation” från de ukrainska stridskrafternas sida.

Men på eftermiddagen gick separatistledaren Alexander Zachartjenko ut öppet och deklarerade att en militär offensiv hade inletts:

– I dag har vi satt i gång en offensiv mot Mariupol. Det är det bästa sättet att hedra våra döda på, sa han vid en minnesceremoni för de civila Donetskbor som dödades när en raket slog ned vid en trådbuss på fredagen.

Under hela den period då vapenvila formellt har rått i östra Ukraina – sedan den 5 september – har strider pågått. Vapenvilan har länge varit död och begraven i praktiken, men nu är den det även officiellt.

Separatisterna känner vind i seglen sedan de i torsdags erövrade flygplatsen i Donetsk, och tycks samtidigt motivera sitt nygamla anfallskrig som en hämnd för de civila som dödades i fredags.

Den attacken framställs av rebellerna och ryska medier som ett krigsbrott från Kievs sida, men den brittiske journalisten Oliver Carroll, som är på plats i staden, hävdar med hänvisning till militär expertis att den raket som slog ned vid bussen inte kan ha avfyrats från Kievkontrollerat område.

Nu förklarar rebelledaren Zachartjenko inte bara att han struntar i vapenvilan, han lovar dessutom att ”det bli inga fler avtal om vapenvila”. Under hösten försvarade han sådana avtal inför egna, mer hetlevrade bataljonsledare inom ”folkrepubliken”. Nu har han uppenbarligen bytt fot. Att han skulle ha gjort det utan någon form av garantier från Moskva är inte troligt.

Den senaste veckan har rapporterna duggat tätt om nya leveranser av såväl krigsmateriel som soldater från Ryssland till rebellerna. I Kiev betraktas lördagens attack som inledningen på en invasion – om Mariupol faller skaffar sig ryssarna en landkorridor till Krim.

– Världen måste stoppa den ryska angriparen som hotar Ukraina, Europa och den globala säkerheten, sa Ukrainas premiärminister Arsenij Jatsenjuk vid ett möte med Nationella säkerhetsrådet på söndagen.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se “

DN 25 jan 2015:

“ Tusentals i protest mot kupp

Tusentals jemeniter demonstrerade på lördagen mot de shia muslimska houthirebeller som i en snabb kupp i veckan tvingat landets president att avgå och kastat in Jemen i ett förvärrat politiskt kaos.

President Abd-Rabbu Mansour Hadi lämnade i torsdags in sin avskedsansökan, liksom premiärministern Khaled Bahah och hela regeringen som också erbjudit sig att avgå.

Hadi ansåg att han inte längre kan sitta kvar i det politiskt låsta läge som uppstått när pressen på de politiska institutionerna i Jemen ökat från de shiitiska rebellerna.

Då hade houthirebellerna sedan några dagar belägrat och beskjutit presidentpalatset i huvudstaden Saana och i praktiken hållit presidenten i husarrest. Rebellerna har också omringat parlamentsbyggnaden, liksom de residens där försvarsministerns och underrättelsetjänstens chef bor, rapporterar AFP.

Demonstranterna tågade från universitetsområdet till presidentens residens och ropade slagord, ”Länge leve Jemens folk. Nej till houthis. Nej till Affash”.

Affash är ett folkligt namn på förre presidenten Ali Abdullah Saleh, som i samband med den arabiska våren som även nådde Jemen, tvingades lämna presidentposten. Saleh har nämnts som en av dem

som stött houthirebellernas offensiv. Enligt Jemens grundlag kommer parlamentets talman, Yahya al-Rai från förre Salehs parti, att tillfälligt leda landet i väntan på ett nyval.

– Vi är här i dag för att visa vårt avståndstagande mot kuppen och mot houthirebellernas kontroll över huvudstaden, sade Maimouna, student och demonstrationsdeltagare, till Reuters.

Även på fredagen tågade tusentals i protest mot houthirebellernas kupp. Samtidigt förekom, i den norra delen av Saana, omfattande demonstrationer till stöd för rebel-lerna där parollerna bland annat var ”Död åt Amerika. Död åt Israel”.

Jemens parlament måste ta ställning till om presidentens avskedsansökan ska godtas. Det beslutat kan komma i dag, söndag.

USA har ansett Jemen vara ett allierat land i kampen mot den internationell terrorism, främst hotet från al-Qaida på den Arabiska halvön.

Vita huset uppmanar till en fredlig maktövergång, och oavsett den politiska krisen har USA betonat att man har fortsatt goda kontakter med Jemens underrättelsetjänst.

Staffan Kihlström

staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 25 jan 2015:

“ Uppstickaren redo att stödja vänstern

När Grekland i dag går till val pekar det mesta på att vänsterpartiet Syriza blir störst, men utan egen majoritet. Uppstickaren i årets val, den tidigare tv-journalisten Stavros Theodorakis, har gjort sig beredd på samarbete.

DN i Aten.
I en uppsnofsad tidigare industrilokal i ett av Atens trendigare kvarter väntar flera hundra åhörare på Stavros Theodorakis i valets slutspurt. Den tidigare tv-journalisten gav sig in i politiken för ett knappt år sedan och hans nybildade parti Potami fick hela 6,6 procent i EU-valet.

– Jag tyckte att jag hade ett ansvar för mitt land, förklarar han på väg in till kvällens möte.

Frågan är hur Potami, Floden på svenska, kommer att klara sig i dagens val. Enligt vissa opinionsmätningar kan Potami hamna på tredje plats, efter Syriza och Ny demokrati, de två stora.

Men fascistiska Gyllene gryning tycks också ha gjort en uppryckning de senaste dagarna och kan hamna på tredje plats.

– Det får inte ske! Det skulle skämma ut Grekland, manar Theodorakis publiken och får långa applåder.

När Theodorakis arbetade som journalist skildrade han bland annat migranternas försök att ta sig över den grekiska gränsen, beskrev handeln kring adoptioner och blev känd för sina reportage om aktuella samhällsfrågor. Nu leder han ett EU-vänligt parti med centerliberala utgångspunkter. Men Theodorakis låter lika upprörd som

vänsterledaren Alexis Tsipras när han talar om korruptionen och de etablerade partiernas sätt att sköta politiken.

– Hur kommer det sig att Grekland har det dyraste, och sam-tidigt det värsta, politiska systemet? frågar han retoriskt och publiken skrattar.

Stavros Theodorakis är också beredd att ge stöd till Syriza.

– Ja, men vi har krav. Vi samarbetar till exempel bara med en EU-vänlig regering som avslutar det nuvarande räddningsprogrammet innan Grekland förhandlar om nya lånevillkor, förklarar han.

Syrizas ledare Alexis Tsipras har inte avfärdat Potami, men inte heller KKE, kommunistpartiet, och de två partierna avskyr varandra. Nästa veckas regeringsförhandlingar kan med andra ord bli komplicerade.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta.

9,8 miljoner greker är röstberättigade.

22 partier ställer upp i valet, men det krävs 3 procent för att på plats i parlamentet.

151 av parlamentets 300 ledamöter måste ställa sig bakom en ny regering.

Inget av de två stora partierna – Ny demokrati och Syriza – ser för närvarande ut att få egen majoritet.

Vallokalerna stänger i dag klockan 18 svensk tid. Ett första preliminärt valresultat väntas klockan 20.30. “

DN 26 jan 2015:

“ En annan värld var möjlig

Bilderna från Kairos Tahrirtorg var svårförglömliga. Stora människo-skaror som till synes okontrollerat böljade fram och tillbaka. Bande-roller, flaggor, tårgas, talkörer. Och så: en grupp män brakar in i folkmassan, beväpnade med käppar och piskor. De rider på hästar och – kameler.

De ikoniska bilderna, rörliga som stilla, bidrog till att ge den arabiska våren sin sprängkraft. De spreds snabbt och skapade, även om de ibland var fasans-fulla, också optimism långt utanför Mellanösterns gränser. Det här var en period då diktatorer välte och auktoriteter skälvde. Allt låg i vågskålen.

I helgen högtidlighöll Egypten att det var fyra år sedan den revolution inleddes som till sist störtade diktatorn Hosni Mubarak. Även nu kom det fruktansvärda bilder från Tahrirtorget.

Aktivisten Shaimaa al-Sabbagh deltog i en vänstermanifestation där man enligt uppgift skulle lägga blommor på torget till åminnelse av dem som stupat där. Men tumult uppstod, någon – polisen, enligt vittnen – öppnade eld och Shaimaa al-Sabbagh föll. Med blod i ansik-tet fick hon hjälp på trottoaren men avled senare på sjukhus.

Skillnaden mellan dagens Egypten och landet före revolutionen är förfärande liten. Nu som då är det militärer som styr, nu som då riske-rar människor fängelse eller döden om de protesterar aningen för högljutt.

De fyra åren har präglats av kraftig turbulens. Muslimska brödraskapet, vars president Muhammad Mursi vann landets första val, ägnade sig åt svårt vanstyre och hade föga respekt för oppositionen och de demokratiska spelreglerna. En stor del av de styrandes ansträngningar gick åt till att skriva om konstitution och lagar för att trygga sin egen makt.

Men Mursi borde ha fått regera sönder sig. Hans och Brödraskapets popularitet sjönk snabbt och trots Mursis fiffel med grundlagarna hade ett demokratiskt maktskifte varit möjligt. I stället kom Abdulfattah al-Sisis militär-kupp sommaren 2013. Den hyllades då av många egyptier men innebar en demokratisk och humanitär katastrof, med massdödande och summariska rättegångar mot framför allt Brödraskapets anhängare.

I dag, fyra år efter revolutionen, är arabvärldens på många sätt ledande och till befolkningen största land utan riktig kurs. President al-Sisis män fortsätter att trakassera oppositionella, journalister – och homosexuella, förmodligen för att minska sin impopularitet bland de mer religiösa egyptierna.

Regimen släpper till och med det juridiska greppet om den forne diktatorn Hosni Mubarak och hans söner, som varit fängslade för sitt tidigare skräckvälde men som nu föräras nya rättegångar och släpps ur sina celler.

Samtidigt, i mörkret, finns små tecken på att vardagen faktiskt blir bättre i Egypten. Landets investeringsminister Ashraf Salman har nyligen rest runt i bland annat London och Washington, träffat investerare och talat om ambitiösa ekonomiska reformer. Liksom al-Sisi talar Salman om hur viktigt det är att få fart på landets privata sektor.

Regimen skär ner på de tidigare oberörbara bränslesubventionerna och höjer skatter. Ändå uteblir de stora protester som bedömare tidigare fruktat. Turisterna, som utgör en av de absoluta nyckelfaktorerna i Egyptens ekonomi, tycks också sakta vara på väg tillbaka.

Oppositionen mot al-Sisi är sargad och förskrämd. Men den finns kvar. De sekulära, som var drivande bakom revolutionen för fyra år sedan, är fullt naturligt ytterst skeptiska mot de islamistiska krafterna. Samtidigt är moderata islamister och sekulära beroende av varandra; det är omöjligt att se ett framtida, demokratiskt Egypten där båda dessa inte spelar en viktig roll.

En annan värld är fortfarande möjlig i Egypten, fyra år efter revolutionen. Men den kräver samarbete mellan demokratiska krafter, stödda av väst. Den kräver fulla rättigheter för kvinnor och religiösa minoriteter. Den kräver fungerande, reformerade marknader – det enda sättet att garantera tillväxt och ökat välstånd vilket i sin tur är det bästa vaccinet mot religiös radikalisering, terrorism och social oro.

Och den kräver att al-Sisi och hans generaler överlämnar makten till civila institutioner och ser till att valen hålls så snart som möjligt.

Dn 26/1 2015 “

DN 26 jan 2015:

“ Putin behöver inget Gulag

I Ryssland ses presidenten som ”Årets man”. Det finns en oro för att Putin har slut på idéer. Men rädslan för vad som händer den som börjar bråka är starkare.

Alla nationer får den regering de förtjänar, sade Kungariket Sardiniens sändebud i det ryska tsar-dömet, Joseph de Maistre, för 200 år sedan. Han syftade på ryssarnas djupt rotade politiska apati, som finns kvar än i dag.

Ryssland är inte längre en enväldig monarki som på de Maistres tid. Inte heller är det en kommunistisk diktatur, med Stalins gelikar som hotar med Gulag för att stoppa politiska meningsyttringar. Men president Putin har lärt sig mycket av sina föregångares självhärskar

taktik. Folket tycks inte ha lärt sig något alls.

I en opinionsmätning i slutet av 2014 svarade 68 procent att Putin borde utses till ”Årets man”. Att han ryckte loss Krim från Ukraina i mars och vägrade att böja sig för västs protester gjorde honom till folkhjälte.

Genom att återta territorium som förr var ryskt har han blandat bort korten så att det inte ska märkas att han kuvar frivilligorganisationer, kväser självständiga medier och tystar oppositionella röster. Medan Rysslands ekonomi faller sönder – rubeln har tappat över halva värdet mot dollarn sedan juni, räntorna är uppe i 17 procent och inflationen är tvåsiffrig – ligger Putins opinionssiffror kvar på 85 procent.

Ryssarna borde kräva ett slut på sitt lands ekonomiska bekymmer, inte hylla ledaren som har vållat dem. Men som den KGB-officer Putin varit besitter han en diktators slughet. Han vet att ryssar är lydiga efter århundraden av hård statlig kontroll. Staten är farlig, men att behöva reda sig på egen hand är än mer skrämmande.

I mitten av december gav Putin sin årliga middag för oligarkerna, ett gästabud i pestens tid. Fyrtio ledande personer i näringslivet och finansvärlden (de flesta driver Kremlanslutna företag) var med för att få – och avge – försäkringar om att de och regeringen gemensamt skulle klara av krisen.

Vid middagen upprepade Putin sitt löfte att skydda oligarkernas rikedomar undan amerikanska och europeiska sanktioner. Han utfäste sig särskilt att tillämpa Rotenberglagen, uppkallad efter finansmannen Arkadij Rotenberg som i september fick lämna ifrån sig 40 miljoner dollar till den italienska staten. Lagen förpliktar Kreml att kompensera oligarkerna för alla tillgångar i utlandet som de mister på grund av västs sanktioner.

I december lovade Putin också att de ryska affärsmännens finansiella övertramp blir glömda och förlåtna om de tar hem sina utländska tillgodo-havanden.

Att lita på sådana löften är finansiellt självmord. Bara för några månader sedan försäkrade Putin alla och envar att Rysslands ekonomi utan besvär skulle överleva de europeiska och amerikanska

sanktionerna. I den finansiella härdsmältan 1998 förlorade de ryska oligarkerna också väldiga belopp, och de flesta kom aldrig på fötter igen. Rege-ringen kan uppenbarligen inte garantera någons förmögenhet, eventuellt med undantag av sina egna medlemmars.

Men att tacka nej till Kremls generösa erbjudande är lika förödande. Politiskt oliktänkande medför ekonomisk ruin. År 2003 fängslades Rysslands rikaste oligark, Michail Chodorkovskij – som envist förordar demokratisering och outtröttligt kritiserar Putin – på falska anklagelser för förskingring och skatte-flykt och hans oljebolag Jukos drevs i konkurs och såldes till Kremls många stövelslickare.

Tio år senare är budskapet detsamma: lyder man regeringen får man förlåtelse för sina dumheter. Den som inte fogar sig störtas i avgrunden, hur rik eller välkänd han än är.

Magnaterna tar förstås inte den ekonomiska krisens tyngsta stöt. Putin måste ju ha deras stöd, hur kortlivat det än är, för att behålla makten. Vanliga ryssar har långt mindre att säga till om och får lida långt mer. Men det kanske de förtjänar. Kärva åtstramningar som beslutats nyligen – sänkta pensioner och löner och minskad samhällsservice (hundratals sjukhus ska stängas och tusentals i vården avskedas) – har knappt väckt någon kritik alls.

I slutet av december demonstrerade några tusen personer på Manegetorget mitt i Moskva till stöd för Alexej Navalnyj och hans yngre bror Oleg. Bröderna hade just dömts till tre och ett halvt års fängelse för bedrägeri mot ett kosmetikaföretag. Alexej, som opponerar sig mot Putin lika skarpt som Chodorkovskij och leder en tynande motrörelse, fick villkorlig dom. Oleg, anställd vid posten och inte politiskt engagerad, får sitta av hela tiden.

Stalin tillgrep ofta och gärna denna taktik, att ”förlåta” sina fiender och lägga straffet på deras anhöriga. ”Fienderna” tog raskt sitt förnuft till fånga och allmänheten, som inte kände till de dömda, tappade snart intresset.

Det gör de alltjämt. Dagens ryssar hoppas att Putin, som överrumplade sina motståndare med att annektera Krim, kan ha ett annat kort i ärmen, som stabiliserar finansmarknaderna och sätter fart på oljepriset som Rysslands ekonomi är beroende av.

Ryssarna är oroliga för att Putin saknar nya idéer. Men den oron är ingenting mot deras rädsla för vad som kan hända om de börjar bråka. Och Putin vet att han inte behöver något Gulag för att ha kvar makten.

Nina Chrusjtjova är professor i internationella relationer vid The New School, ett universitet i New York City.

Översättning: Margareta Eklöf **“**

DN 26 jan 2015:

“ Grekerna säger nej till sparpolitiken

Det blev en riktig skräll i Grekland och för hela Europa. Folket i Grekland sade nej till EU:s åtstramningspolitik och det egna landets regering. Vänsterpartiet Syrizas seger blev större än förväntat och tycks kunna bilda majoritets-regering på egen hand.

Aten.
Gårdagens val blev en historisk seger för vänsterpartiet Syriza i Grekland.

– En seger för alla kämpande folk i Europa! utropade Syrizas ledare Alexis Tsiparas när han framträdde inför jublande folkmassor framför parlamentsbyggnaden i Aten i går kväll.

Prognosen när nästan hälften av rösterna hade räknats var att Syriza får 35,8 procent av rösterna. Eftersom partiet blir störst får det dessutom 50 extra platser i parlamentet.

Det innebär att Syriza tar 150 av parlamentets 300 mandat. Därmed fattas bara ett enda mandat för att partiet ska ha stöd av 151 ledamöter, vilket krävs för att bilda majoritetsregering i Grekland.

– Vi ska bryta den onda cirkeln och återskapa social sammanhållning och solidaritet, lovade Tsipras.

Valresultatet är politisk skräll i Grekland och hela Europa.

Det grekiska folket har sagt nej till EU:s åtstramningspolitik och till hur landets nationella regering har skött politiken på hemmaplan.

För de båda tidigare regeringspartierna är valresultat en mindre katastrof.

Premiärminister Antonis Samaras konservativa Ny demokrati får enligt prognosen 28,4 procent av rösterna.

Socialdemokratiska Pasok faller ihop till 4,9 procent. Pasoks tidigare ledare Giorgos Papandreous nya parti KDS kommer inte ens in i parlamentet.

Besvikelse präglade också centerliberala Potami som siktat på att komma på den symboliskt viktiga tredjeplatsen.

Men Potami fick 5,8 procent av rösterna, vilket var mindre än fascistiska Gyllene gryning som hamnade på 6,4 procent enligt gårdagskvällens prognos.

Gyllene gryning gjorde ett något sämre val än 2012, då partiet fick 6,7 procent, och betydligt sämre än förra årets EU-val, då det nyfascistiska partiet fick 9,4 procent av rösterna. Trots det är Gyllene gryning det tredje största partiet i Grekland.

Men Syrizas seger är förkrossande och under valdagen märktes det åt vilket håll valvinden blåste.

När vallokalen i kvarteret Kypseli, inte långt från centrala Aten, öppnade i går morse var Tzianetos Loukas en av de första som röstade.

– Vi behöver förändring, förklarade han.

Ett enormt medieuppbåd hade samlats utanför vallokalen när Syrizas ledare kom dit för att rösta på söndagsförmiddagen.

Nästan 900 utländska journalister från 45 länder bevakade gårdagens val och när Alexis Tsipras anlände till vallokalen såg han segerviss ut och hade förberett ett uttalande på engelska.

Sent igår kväll kom avgående premiärminister Antonis Samaras till Atens stora presscentrum.

Han såg mycket trött ut och var nästan grå ut i ansiktet. En stor grupp ilsket och taktfast skanderande medarbetare omgav honom.

– Valresultatet innebär en katastrof för Grekland, hävdade Samaras.

Att nyvalet utlystes framstår också som ett katastrofalt taktiskt misstag av Samaras, som annars gjort sig känd för listiga politiska drag.

Till allmän förvåning tidigarelade premiärminister parlamentets val av en ny president. Presidentvalet skulle ha skett i februari, men drevs igenom i december. Samaras ville tydligen ha omröstningen överstökad i god tid före februari månads utgång, då räddningsprogrammet från EU och IMF ska avslutas.

Men regeringens presidentkandidat förlorade, parlamentets upplöstes och valet gav vänsterpartiet Syriza en historisk chans att ta över.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. Fyra utmaningar som väntar för Alexis Tsipras och Syriza

Vänsterpartiet Syriza vann en storseger. Men efter nattens firande väntar flera stora och svåra utmaningar.

1 Bilda regering
För att bilda en majoritetsregering krävs 151 av parlamentets 300 röster. Syriza tycks få 150 mandat och behöver alltså bara ytterligare ett. Det lär finnas flera villiga.

2 Lugna EU
Syriza vill ha kvar euron i Grekland och måste därför snabbt visa att en vänsterregering tänker vara en lojal om än uppstudsig partner med övriga EU-länder.

Att Syrizas ledare Alexis Tsipras första resa utomlands ska gå till Cypern har därför väckt visst upp-seende. Tids nog kommer jag besöka Berlin, förklarade Tsipras före valet. Kanske måste han göra den resan rätt snart.

3 Omförhandla lånen
Redan i februari måste vänsterregeringen se till att Grekland får den utbetalning på 7,2 miljarder euro som landet väntar på.

Det är den sista delen av den andra omgången räddningslån på sammalagt 240 miljarder euro som kommit från EU och IMF.

Men först vill EU och IMF ha bevis på att Grekland har genomfört de reformer som långivarna krävt. Sedan kommer pengarna, vilket alltså kan ta tid.

Därefter följer den riktigt stora utmaningen. Syriza vill att EU ska inkalla en stor skuldkonferens och skriva ned lånen i Grekland och andra EU-länder på samma sätt som skedde 1953, när Tysklands dåvarande lån skrevs av.

4 Infria vallöftena
Frågan är också om Syriza lyckas leva upp till väljarnas stora förväntningar.

Partiet har bland annat lovat 300 000 nya jobb, höjda minimilöner, garantipensioner, en trettonde månads utbetalning till fattigpensionärer och gratis el till särskilt behövande.

Hur allt detta ska betalas är oklart. Syriza hävdar att stopp för skatteflykt kan ge stora inkomster, men sådan indrivning lär ta tid.

Under senare tid har den politiska oron lett till att människor och företag slutat att betala in skatt. Nu måste Syriza övertyga dem om att det är värt att göra det igen. “

DN 26 jan 2015:

“ Alexis Tsipras – en uppstickare som är villig att kompromissa

Bakom Syrizas seger ligger partiets ledare, Alexis Tsipras, som har visat att han kan förhandla. Frågan är hur många ytterligare kompromisser han vill och kan göra.

Han fyller 41 år i sommar och växte upp i en medelklassfamilj där föräldrarna röstade på socialdemokratiska Pasok. Men när Alexis Tsipras studerade till ingenjör drogs han in i studentrörelsen.

Redan då sägs han ha varit skicklig på att tona ned de mest revolutionära studenterna krav och förhandla med motparten.

Sedan blev Tsipras medlem i Synaspismos, ett parti bestående av avhoppare från Greklands gamla stalinistiska kommunistparti, och medverkade därefter till att ena en lång rad olika vänstergrupper i koalitionen Syriza.

Han har alltid betraktats som ung och charmig, men har också visat att han vet vad han vill och kan kompromissa.

Näven är fortfarande knuten, men för en tid sedan deltog ateisten Tsipras i en religiös högtid och släppte ut en vit duva som symboliserade den Helige ande. Det visar vad han är beredd att göra för att nå ut i bredare kretsar.

Tsipras är en uppstickare och hör inte till någon av de klanliknande politiska familjer som har styrt Grekland under flera decennier.

Detta utanförskap är en del av förklaringen till gårdagens valskräll. Väljarna har vänt ryggen till stora delar av det politiska etablissemanget.

Men hur långt är han nu beredd att kompromissa?

Nu har stora skaror av det social-demokratiska partiet Pasoks förr så trogna och lojala sympatisörer lockats över till Syriza. Det oroar vänsterkoalitionens mer revolutionära delar, vilket lär leda till att Tsipras förmåga att hålla ihop koalitionen sätts på många nya prov.

Samtidigt måste han nå någon form av kompromiss med övriga EU-länder. Att lyckas med det utan att det leder till uppror i de egna leden lär bli en verklig prövning.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Alexis Tsipras är 40 år. Han är till yrket civilingenjör och har arbetat bland annat med stadsplanering i Aten.

Han engagerade sig politiskt redan i ungdomsåren.

Han var mellan 1999 och 2003 sekreterare i vänsterpartiet Synaspismos ungdomsförbund, och har därefter funnits i partiets inre krets.

Han valdes till ordförande 2008 för partiet och kom året därpå in i parlamentet, och blev samtidigt ledare för parlamentets vänstergrupp Syriza.

Syriza startade som en koalition men ombildades till ett parti 2012 för att kunna få de 50 extra mandat som det största partiet i det grekiska parlamentet har rätt till enligt konstitutionen. “

DN 26 jan 2015:

“ Johan Schück: Mycket pekar mot att landet lämnar euron

Greklands nya regering står inför ett svårt avgörande. Ska den svika sina väljare, av hänsyn till landets ekonomi? Att genomdriva alla vallöften skulle leda till en konfrontation med landets långivare och troligen ett uttåg ur euron.

Den stora valsegern ger Syriza ett starkt folkligt mandat som kan vara till hjälp när blivande premiärministern Alexis Tsipras ska möta fordringsägarna. Det rör sig främst om den så kallade trojkan, alltså EU-kommissionen, Europeiska centralbanken (ECB) och Internationella valutafonden (IMF). Men han behöver också komma i direktkontakt med -Europas mäktigaste politiker, tyska förbundskanslern Angela Merkel.

Till dem kan Alexis Tsipras säga att grekerna nu förväntar sig en kraftigt förändrad ekonomisk politik och att han måste fullfölja sina vallöften. Men det betyder knappast att hans motparter låter sig påverkas.

För Syriza kunde det vara bra att ha koalitionspartier att skylla avsteg från vallöftena på. Men valsegerns storlek gör detta omöjligt och i stället blir Alexis Tsipras tvungen att ta det fulla ansvaret mot både omvärlden och grekerna. På det sättet är det väldiga folk-stödet inte enbart till fördel, eftersom det gäller en ekonomisk politik som inte går ihop.

Nu väntar stora svårigheter. Alexis Tsipras ska begära en nedskrivning om statsskulden, med det rimliga argumentet att en Grekland aldrig kan betala tillbaka en skuld som motsvarar cirka 175 procent av landets BNP. Men det givna svaret från trojkan blir att en sådan förhandling är omöjlig, såvida Grekland inte uppfyller redan gjorda åtaganden.

Dit hör att minska statens utgifter, behålla den impopulära fastighetsskatten och privatisera offentliga tillgångar – alltså vad Syriza har lovat att vrida åt motsatta hållet. Men en expansiv ekonomisk politik med ökade statsutgifter och höjda minimilöner är omöjlig i Grekland, som inte klarar sig utan fortsatta betalningar från långivarna.

Från IMF, vars medlemsländer ofta är fattigare än Grekland, kan inte väntas någon vilja till eftergifter. Därför spelar det så mycket större roll hur de EU-institutionerna ställer sig. Är de beredda att släppa på sina principer för att hålla kvar grekerna i gemenskapen?

Helt omöjligt är det inte, eftersom många känner oro för vad det skulle leda till om grekiska staten inte kan klara sina åtaganden utan tvingas gå bankrutt. I så fall blir det svårt att undvika nästa steg: att Grekland också måste överge euron.

Detta kan i sin tur leda till valuta-oro och störningar i fler länder, särskilt i Sydeuropa. I förlängningen ligger då även ett ifrågasättande av grekernas EU-medlemskap, vilket nog inga europeiska ledare önskar.

Men i Tyskland kämpar Angela Merkel med en stark opinion som går emot ytterligare eftergifter till Grekland. En skuldnedskrivning är dessutom svårare att sälja in när de europeiska bankerna har gjort sig av med de grekiska statspappren och därför inte längre är i fara.

Därför pekar allt mer mot att Grekland får svårt att stanna kvar i valutaunionen. Det blir i så fall en allvarlig motgång, eftersom Syriza och en majoritet bland grekerna vill behålla euron. De vet att återskapad drachma inte är något trovärdigt alternativ utan snarare en väg till kaos.

Ändå kan Grekland hamna där, vilket gör en redan dålig situation ännu värre.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

Bakgrund.

Krisen i Grekland har sin upprinnelse i den internationella finanskrisen som startade i USA 2007 och tog fart under 2008. En del av förklaringen är också att Grekland för att klara EU:s krav redovisat sin ekonomiska statistik felaktigt.

Grekland var inte det enda landet i Europa som drabbades av krisen, även Italiens och Spaniens ekonomier hamnade i kris, men Grekland drabbades värst. Underskottet skenade och den redan stora statsskulden ökade allt snabbare.

2010 avslöjades att Grekland med hjälp av flera storbanker arrangerat transaktioner för att manipulera och dölja den faktiska statsskuldens

storlek, allt för att landet skulle hålla sig inom EU:s monetära riktlinjer.

När Grekland gick med i den europeiska valutaunionen 2001 uppgavs budgetunderskott för 1998 och 1999 till 2,5 respektive 1,6 procent av bruttonationalprodukten, BNP.

De rätta siffrorna visade sig vara 4,1 respektive 3,4 procent, långt över EMU:s gräns för inträde på 3 procent.

2010 var Grekland nära statsbankrutt, utslaget från den internationella kapitalmarknaden, och hela eurosamarbetet vacklade under en tid.

Grekland tvingades att foga sig i EU:s och Internationella valutafondens krav för att få nödlån för att undvika en statsfinansiell kollaps. Kraven var åtstramningspaket för att minska den offentliga sektorns utgifter.

Greklands parlament har sedan 2010 röstat igenom flera åtstramningspaket som bland annat inneburit neddragningar av antalet statligt anställda, frysta eller sänkta löner, sänkta bidrag och höjd pensionsålder.

Sparpaketen har också innehållit höjda skatter, höjd moms och utförsäljning av statsägda företag, liksom höjda avsättningar till det krisande pensionssystemet.

Flera av sparpaketen drevs igenom trots omfattande folkliga protester, generalstrejk, massdemonstrationer och till och med upplopp som krävde både döda och skadade.

2013 hade Greklands BNP minskat med 20 procent från 2008. I dag har ekonomin krympt med cirka en tredjedel och arbetslösheten ligger över 25 procent.

Vänsterpartiet Syriza vill ha ett nytt avtal med EU och IMF till sommaren om lånevillkor, åtstramningskrav och landets statsskuld.

Den politiska krisen har också ritat om den politiska kartan. Socialdemokratiska -Pasok och center-höger-partiet Ny demokrati dominerade fram till 2010. Det vänsterradikala partiet Syrizas har på senare tid seglat upp som det största partiet, samtidigt som högerextrema och nazistiska Gyllene gryning kan komma att bli tredje största parti.

25,8procent. Så hög var den grekiska arbetslösheten i oktober 2014 enligt countryeconomics.com. “

DN 26 jan 2015:

“ Grannen till Auschwitz en trygg plats för judar

Medan antisemitismen gör sig påmind runt om i Europa är Krakow en trygg plats för en jude. – Det ligger en djup symbolik i att vi är så nära Auschwitz och har en så livaktig församling, säger Jonathan Ornstein, chef för det nybyggda judiska centret i staden.

DN i Krakow.
Sabbatsgudstjänsten pågår i det judiska centret. Fjorton kvinnor och sex män deltar, åtskilda av en drygt meterhög tygskärm. Ceremonin leds av rabbinen Avi Baumol på en blandning av engelska, hebreiska och bruten polska. Han är från New York och tjänstgör i Krakow.

– Jag hörde talas om väckelsen här och ville stödja den, säger han.

Zofia Radzikowska, 79 år, är en del av pånyttfödelsen i Krakow.

– I 40 år hade jag ingen som helst kontakt med det judiska. Sakta, sakta kom sedan religionen till mig, berättar hon när vi träffas i det judiska centrets seniorklubb, ett hemtrevligt rum med ett långbord, kaffe- och tekokare, bokskåp och en tv.

Hon överlevde krigsåren tack vare falska papper, bosatt i en by utanför Krakow tillsammans med sin mor. Det var först när kommunismen fallit som hon på nytt fick kontakt med sitt judiska ursprung. Hon kunde resa till Israel och hälsa på sin moster och morbror som utvandrat efter kriget.

Så började det. I dag är hon en av församlingens mest aktiva medlemmar.

Centret ligger precis bredvid Tempelsynagogan i Kazimierz, som före kriget var Krakows judiska stadsdel.

I morgon har det gått 70 år sedan koncentrationslägret Auschwitz befriades. Det judiska centret tar dagarna före emot besökare från hela världen.

Naturligtvis kunde inte den lilla Krakowförsamlingen med sina 500 medlemmar på egen hand bekosta ett fyravåningars församlingshus för tio miljoner zloty (närmare 25 miljoner kronor). Bygget har skett med hjälp av de judiska hjälporganisationerna WJR och JDC i Storbritannien respektive USA.

Olga Daneks väg till judendomen blev också lång. Hon var tolv år när hennes mamma berättade att hon var av judisk börd. Familjen bodde i staden Bielsko-Biala, öster om Krakow.

– Men mamma var rädd. Hon sade alltid: ”Kom ihåg, hemma kan du vara jude, men inte ute”, berättar Olga Danek.

Själv är hon inte rädd i dag. En davidsstjärna dinglar från hennes armband och i halsbandet hänger en hamsaamulett.

Från Europa, framför allt efter attentaten i Paris, kommer rapporter om en växande antisemitism.

– Jag har en kompis i Frankrike som berättat om hur det är där. Men jag känner mig helt trygg här, säger Olga Danek.

Det tog henne 15 år att ta steget. Efter att ha flyttat till Krakow och börjat på universitetet sökte hon sig till sist till den judiska församlingen.

– Jag tror att jag behövde de åren. Nu känner jag att jag vill ha ett judiskt hem och att mina barn ska växa upp med de judiska traditionerna, säger Olga Danek.

Jonathan Ornstein, chef för det judiska centret sedan starten 2008, tycker att det ligger en djup symbolik i att just Krakow, granne med Auschwitz, har en så livaktig judisk församling och han känner väl till den rådande situationen i Sverige.

– Det är inte säkert att en sådan som Olga skulle vara lika benägen att bekänna sig till sina judiska rötter om hon hade bott i Malmö, säger han.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se

Fakta. Tyskarnas säte när landet var ockuperat

Polen hade under mellankrigstiden Europas största judiska befolkning. De 3,2 miljoner judarna utgjorde tio procent av den polska befolkningen. I dag är den officiella siffran 3 200 judar i en befolkning på 38 miljoner. I Krakow bodde runt 65 000 judar och utgjorde en fjärdedel av invånarna. I dag har den judiska församlingen cirka 500 medlemmar.

Krakow var under kriget tyskarnas säte i det ockuperade Polen (generalguvernementet) medan landets västra delar, inklusive Auschwitz, införlivades med det tyska riket.

Den judiska stadsdelen Kazimierz evakuerades och judarna flyttades till ett ghetto i stadsdelen Podgorze på andra sidan floden. De flesta deporterades sedan till förintelselägret Belzec i nordost, andra till Auschwitz sex mil öster om Krakow.

Efter kriget följde en utvandringsvåg till Israel bland de som överlevt. En andra utvandring ägde rum 1968 när regimen piskade upp en antisemitisk stämning och tvingade cirka 20 000 judar att lämna landet. “

DN 26 jan 2015:

“ Merkel fryser kritiserad vapenexport

Tyskland fryser sin omfattande vapenexport till Saudiarabien. Under 2012 och 2013 uppgick den till mer än 15 miljarder kronor.

Beslut om den tyska vapenexporten sker i en sluten krets bestående av förbundskanslern Angela Merkel, vicekanslern Sigmar Gabriel och ytterligare sju ministrar i det så kallade förbundssäkerhetsrådet.

Att Saudiarabien är den stor vapenkund är dock känt sedan länge, landet ses som en bastion till skydd för Israel och ett värn mot Islamiska statens utbredning.

Under åren 2012 och 2013 uppgick exporten till mer än 1,5 miljarder euro, cirka 15 miljarder svenska kronor.

Exporten har hela tiden varit kontroversiell och kritiserades hårt av Socialdemokraterna när de befann sig i opposition.

På söndagen uppgav tidningen Bild am Sonntag att säkerhetsrådet nu beslutat att frysa exporten.

Beslutet ska ha fattats i onsdags och kopplas samman med rapporterna om den bestialiska halshuggningen av en burmesisk kvinna som dömts för mord på sin styvdotter och spöstraffen för bloggaren Raif Badawi.

Förbundssäkerhetsrådet varken bekräftar eller dementerar några beslut. Den tyske utrikesministern Frank-Walter Steinmeier har dock fördömt bestraffningen av Raif Badawi i klara ordalag.

Bild publicerar också en opinionsundersökning som visar att 60 procent av tyskarna anser att alla affärer med Saudiarabien bör upphöra och 78 procent vill stoppa vapenexporten. En expert som citeras tvivlar på att en sådan bojkott skulle ha någon verkan, det köpstarka landet skulle bara söka sig nya leverantörer.

Ledare från hela världen reser nu till Saudiarabien för att framföra sina kondoleanser till nyligen avlidne kung Abdullahs familj.

Kungen begravdes i fredags, samma dag som han dog, 90 år gammal.

Även USA:s president Barack Obama åker till Saudiarabien för att framföra sina kondoleanser. Från början var det tänkt att vicepresident Joe Biden skulle åka. Men Obamas avresa från Indien, där han just nu är på statsbesök, tidigareläggs till tisdag. Obama kommer därmed att få tillfälle att träffa Saudiarabiens nye ledare, 79-årige kung Salman.

USA och Saudiarabien har gemensamma intressen i flera aktuella frågor i regionen, förhållandet till Iran och Islamiska staten, krisen i Jemen och det sjunkande oljepriset är bara några.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se
Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se

DN 26 jan 2015:

“ Obama på indiskt kafferep

Den ene dricker kaffe och den andre te, men personkemin rapporteras vara god mellan USA:s president Barack Obama och Indiens premiärminister Narendra Modi.

I mer än ett årtionde var hindunationalisten Narendra Modi utfrusen av USA för att han tittade åt andra hållet när antimuslimska kravaller rasade i hans hemstat Gujarat 2002. Nu är läget ett helt annat och medier i båda länderna rapporterar att Indien framstår allt mer som USA:s nya bästis.

I dag är president Obama hedersgäst vid paraden på republikens dag. Innan firandet började hann de båda ledarna avhandla en rad politiska frågor, som samarbete kring atomenergi och klimatet.

Säkerhetsspådraget är enormt i den indiska huvudstaden med 40 000 poliser och säkerhetsmän på gatorna. Bland annat fick de mota bort en nyfiken hund som kom för nära Obama.

Mia Holmgren mia.holmgren@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Risk för blodigt val efter Boko Harams nya attack

Den islamistiska terrorgruppen Boko Haram har attackerat delstatshuvudstaden Maiduguri i nordöstra Nigeria. Attacken utfördes samma dag som USA:s utrikesminister John Kerry anlände till det västafrikanska landet.

Nairobi.
Knappt tre veckor återstår till presidentvalet i Nigeria och söndagens attack visar hur allvarligt säkerhetsläget är i Afrikas folkrikaste land.

Det var på söndagsmorgonen som misstänkta medlemmar i den islamistiska terrorgruppen Boko Haram inledde ett anfall på staden Maiduguri i nordöstra Nigeria. Samtidigt ska staden Monguno, som ligger ett tiotal mil norrut, ha attackerats.

Trupper slår tillbaka en simultan-attack av terrorister på Monguno och Maiduguri. Koordinerade luft- och landoperationer utförs nu, skriver general Chris Olukolade, som är talesperson för Nigerias försvarsmakt, på Twitter.

Flera internationella medier skriver att dussintals islamister ska ha dödats i försvarsoperationen.

– Vi stannar alla inomhus. Vid femtiden på morgonen hörde vi en explosion och det var då som skjutandet började. Sedan dess har

gatorna varit helt tomma, säger Maiduguribon Umar Mohammed till tidningen The Guardian.

Maiduguri är huvudstad i Borno-delstaten i nordöstra Nigeria. Det var här som sekten Boko Haram bildades i slutet av 1990-talet och gruppen kontrollerar i dag stora delar av delstaten.

Boko Haram, vars namn på språket hausa betyder ”västerländsk utbildning är syndfull”, vill upprätta ett islamiskt kalifat i nordöstra Nigeria.

Tidigare i januari ska hundratals människor ha dödats i en attack på staden Baga som ligger i samma område och de flesta bedömare är överens om att säkerhetsläget är så allvarligt att det inte är möjligt att hålla något val i de drabbade områdena.

Den 14 februari ska Nigeria välja ny ledare. Sittande presidenten Goodluck Jonathan behöver all lycka han kan få om han ska vinna över utmanaren Muhammadu Buhari.

Buhari styrde Nigeria under ett och ett halvt år efter en militärkupp i början av 1980-talet. Nu utmanar han Jonathan vars popularitetssiffror befinner sig på källarplanet efter att han misslyckats med att tygla såväl den galopperande korruptionen som det islamistiska upproret i norr.

Val tenderar att bli blodiga historier i Nigeria och på söndagen anlände USA:s utrikesminister John Kerry för första gången till landet. Syftet med resan är att mana de två huvudkandidaterna till en lugn och fredlig valrörelse.

I förra veckan föreslog presidentens säkerhetsrådgivare Sambo Dasuki att valet skulle skjutas upp då 30 miljoner röstkort ännu inte delats ut. Men valkommissionen hävdar att arbetet fortgår enligt plan. Från landets största stad Lagos välkomnas den utvecklingen av John Kerry.

– Det är absolut nödvändigt att valen sker i tid, som planerat. Det är också helt avgörande att valen genomförs fredligt, sa han.

Erik Esbjörnsson erikesbjornsson@gmail.com

Fakta.

Vill införa en islamisk stat

Boko Haram är en islamistisk grupp som sedan början av 2000-talet strävar efter att införa en strikt islamisk stat i norra Nigeria.

Gruppen attackerar ofta säkerhetsinstitutioner samt skolor och universitet. Förra året uppmärksammades gruppen internationellt efter att fler än 200 skolflickor kidnappats från en skola i nordöstra Nigeria. Flickorna har ännu inte frigetts.

Totalt tros över tiotusen människor ha förlorat livet i Boko Haram-attacker, samt i regeringens motattacker som inte sällan drabbar civila hårt. “

DN 26 jan 2015:

”Farmor överlevde alla etapperna i Förintelsen”

“ Micael Bindefelds stiftelse till minne av Förintelsen har utsett sina stipendiater för 2015: Örjan Henrikssons fotoutställning ”Auschwitz KZ I-II” och skådespelaren Sara Sommerfelds dokumentär ”Min farmor och Förintelsen”. De får sammanlagt 300 000 kronor.

Stiftelsens uppgift är att finansiera projekt som sprider Förintelsens berättelser genom kulturella projekt och Micael Bindefeld understryker att stipendiater inte erhåller pengarna som ett tack, utan för att finansiera projekt där det saknas pengar.

– Ett flertal undersökningar som har gjorts bland svenska och amerikanska ungdomar visar att kunskapen om Förintelsen sjunker uppseendeväckande mycket år för år, säger Bindefeld. Det viktigaste vapnet för att stävja okunskap är utbildning, undervisning och information. Snart finns inga överlevare av Förintelsen kvar i livet som kan berätta om sina direktupplevda erfarenheter.

Ett femtiotal relevanta ansökningar kom in och till slut enades styrelsen om två stipendiater. Sara Sommerfeld är en av dem som, tillsammans med Johan Romin, filmar en dokumentär om hennes farmors liv och upplevelser. I maj visas den på TV4.

– Jag är oerhört tacksam för att jag kan göra det här. Det hade aldrig gått utan stipendiet. Det är en viktig film, det känns angelägnare än någonsin att berätta den här historien. Min farmor hade koncentrationslägrets siffror tatuerade på armen men brukade säga till mig: ”Jag förstår inte ens själv hur jag kunde överleva, så hur ska du kunna förstå det?” säger Sommerfeld.

Sommerfelds farmor har sedan dess gått bort, men hann skriva ner sin berättelse till barnbarnet och utifrån den berättelsen görs dokumentären, vilket har inneburit researchresor till Polen, Tyskland, Israel, New York och London och samtal med professorer, släktingar och överlevande. Berättelsen utgår från Sommerfelds familjs minnen och upplevelser, men breddas även till att konkret upplysa om vad som skedde under Förintelsen.

– Farmor överlevde alla historiska etapper av Förintelsen: hon överlevde gettot, arbetsläger, Auschwitz, dödsmarscherna där judiska fångar tvingades vandra utan mat eller kläder i den polska vintern. Hon överlevde Ravensbrück och Buchenwald. Därför passar det bra att använda hennes historia till att upplysa om det som skedde under Förintelsen.

Fotografen Örjan Henriksson är stiftelsens andra stipendiat. Hans utställning ”Auschwitz KZ I–II”, som bland annat innehåller fotografier inifrån de låsta rummen i Auschwitz, visas 24/4–10/5 på Liljevalchs konsthall, varpå den sedan turnerar runt i Sverige, bland annat till Halmstad konsthall, Visingsö konsthall och Jamtli museum i -Östersund.

Kristofer Ahlström kristofer.ahlstrom@dn.se

Motiveringarna och Stiftelsen till minne av Förintelsen.

Motivering 1: ”2015 års stipendium tilldelas Sara Sommerfeld och Johan Romin för att de med den personliga berättelsens kraft bygger broar mellan den generation som utsattes för Förintelsen och dem som ärvt lidandets konsekvenser. Därmed vidgar Sara Sommerfeld och Johan Romin perspektiven och bidrar till att öka förståelsen av Förintelsen och dess omfattning.

Motivering 2: ”2015 års stipendium tilldelas Örjan Henriksson för att han med ett enkelt grepp öppnar upp Förintelsens innersta rum där frånvaron av offer och förövare låter betraktaren ta plats. Obehagligt nära det närmast ofattbara.”

I stiftelsens styrelse finns förutom Micael Bindefeld bland andra Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg, DN:s chefredaktör Peter Wolodarski och Expos Daniel Poohl. “

DN 27 jan 2015:

“ Gratislunchens vänner

Grekland har hållit val i god demokratisk ordning och resultatet är tydligt. Stora delar av det gamla partiväsendet är utraderat. Medborgarna, utleda på fem år av djup kris och åtstramningar, har gett vänsterpopulistiska Syriza snudd på egen majoritet.

Det är lätt att begripa folkets frustration med både den ekonomiska politiken och det gamla korrupta etablissemanget. Desto svårare att förstå är hur den nye premiärministern Alexis Tsipras ska avhjälpa landets problem.

Populism finns i många former. -Högervarianten hittar ofta syndabockar bland invandrare och lovar väldiga besparingar genom att stänga gränserna. Till vänster finns en annan sorts trolleri, som går ut på att allting är en enda gratislunch.

Syrizas program har två delar. Den första är en nedskrivning av Greklands skulder. Eftersom dessa uppgår till 175 procent av BNP, och få tror att de -någonsin kan betalas, finns en logik. Den andra är i praktiken nej till alla villkor som trojkan (EU, Europeiska centralbanken och Internationella -valutafonden) har ställt för att ge landet nödlån på 240 miljarder euro.

Svångremspolitiken ska upphöra, löner och pensioner höjas till förkrisnivå och uppsagda offentlig-anställda få tillbaka jobben. Genomförda strukturreformer ska rullas tillbaka, privatiseringar stoppas och verksamheter återförstatligas. En impopulär fastighetsskatt

ska avskaffas, medan stora grupper ska få avgiftsfri el och sjukvård. Inte nog med det, staten ska expandera kraftigt, investera och skapa hundratusentals nya arbetstillfällen.

Ingen behöver lida, ingen måste -betala. Tricket sägs vara att effektivisera skatteindrivningen, något som försökts förr och aldrig fungerat. -Matematiken bygger på önskedrömmar.

Den nya regeringen är från början en osannolik skapelse. Vänster-populister bildar koalition med ett litet höger-nationalistiskt parti som avskyr -papperslösa men delar motståndet mot åtstramningarna. Syriza är i sin tur mer en allians än ett parti, och en tredjedel utgörs av allehanda kommunister och anarkister.

Redan i detta samarbete kommer, milt uttryckt, en viss pragmatism att bli nödvändig. Därtill kommer de ekonomiska realiteterna.

Grekland har i dag ett litet budget-överskott exklusive räntor, men överlever inte utan räddningslånen. En ny utbetalning ska ske den 28 februari, förutsatt att villkoren uppfylls, och utan den klarar regeringen inte de närmaste förfallodatumen. De grekiska bankerna är också beroende av ECB för likviditet.

Varken EU eller Tyskland har suttit med armarna i kors och låtit grekerna plågas. Förutom räddningspaketen har landets statsskuld redan skrivits ned rejält. Dessutom är den genomsnittliga löptiden på lånen över 16 år, dubbelt så mycket som i Italien. Ränterabatter ger en totalkostnad som är marginellt högre än till exempel Frankrikes.

Ytterligare lättnader är möjliga, men inte i den omfattning Alexis Tsipras -lovat och definitivt inte utan motprestationer. Portugal och andra som råkade illa ut under finanskrisen kunde tänkas begära samma sak.

Genomgripande strukturreformer är nödvändiga alldeles oavsett hur regeringen ser ut. Grekland gick in i krisen med en hårt reglerad ekonomi och en extremt korrupt och ineffektiv statsbyråkrati.

Det är inte uteslutet att Tsipras -konstellation plötsligt visar sig flexibel på ett sätt som inte märkts under val-rörelsen. Men om Syriza kör vidare enligt marxistisk maximalism tar pengarna snart slut. Ställs betalningarna in lurar Grexit, ett utträde ur eurosamarbetet, om hörnet. Tre fjärdedelar av grekerna vill stanna, officiellt även Tsipras, men valutan är ingen mänsklig rättighet. Därmed är det hans tur att välja.

Hur Syrizas seger påverkar övriga Europa återstår att se. Sannolikt låter sig andra vänsterpopulister uppmuntras, som Podemos i Spanien och Sinn Fein på Irland. Även de EU-fientliga Nationella fronten i Frankrike och Ukip i Storbritannien profiterar på missnöje med de traditionella partierna.

I åtskilliga länder finns dock en delvis berättigad kritik mot rigida budgetregler. Europa är inne i en ekonomisk stagnation som förvärras av tendensen till deflation. Grekland är förvisso ett specialfall. Men att populisternas simpla lösningar inte håller fritar inte ansvarsfulla politiker från skyldigheten att hitta något bättre.

DN 27/1 2015 “

DN 27 jan 2015:

“ I dag minns världen fasorna i dödslägren

Det har gått 70 år sedan Auschwitz befriades men berättelserna från de överlevande är fortfarande lika starka och ofattbara. DN ägnar i dag en stor del av tidningen åt att uppmärksamma minnet av Förintelsen.

Vid dagens minneshögtid i Auschwitz deltar överlevande och gäster från hela världen. Två personer saknas – presidenterna från USA och Ryssland. – Obama borde ha varit här, säger Celina Biniaz, en av de överlevande.

Auschwitz
Dagens högtid inleds med att de inbjudna överlevande lägger ned kransar och tänder ljus vid den så kallade dödsväggen – lägrets exekutionsplats.

På 70-årsdagen är det de över-levande som står i centrum, ingen vet hur mycket längre de kan berätta för världen vad som hände på den ort som tyskarna döpte till Auschwitz efter ockupationen av Polen.

– Jag kan gå omkring i lägret och ha svårt att tro att det som hänt verkligen har hänt, säger den 88-årige David Wisnia.

Han kom till Auschwitz som 16-åring.

– Barackäldsten undrade om någon kunde sjunga, det blev min räddning. Jag hade varit med i War-szawasynagogans gosskör. Fångarna älskade när jag sjöng, även SS-männen, berättar David Wisnia för oss i det internationella pressuppbådet.

Han blev en privilegierad fånge, fick extra matransoner och över-levde två och ett halvt år i Auschwitz. Han rymde när fångarna hade flyttats till Dachau utanför München.

I dag på minnesceremonin ska David Wisnia sjunga en psalm på hebreiska som skrevs speciellt till Auschwitz offer – mellan 1,1 och 1,5 miljoner människor, de allra flesta judar, men också romer, homosexuella, funktionsnedsatta, politiska fångar från Polen och krigsfångar mördades i lägret eller dog av sjukdomar och umbäranden.

Förutom de cirka 300 överlevande kommer delegationer från 40 länder; Sverige representeras av kronprinsessan Victoria.

Minnesdagen har hittills överskuggats av debatten om varför den ryske presidenten Vladimir Putin inte deltar.

Kreml sade nyligen att skälet var att presidenten inte hade fått någon inbjudan, vilket fick arrangörerna att meddela att ingen fått någon personlig inbjudan – förutom de överlevande och de soldatveteraner som deltog i befrielsen av lägret.

Sannolikt beror Putins frånvaro på det kritiska läget i Ukraina. Ryssland representeras nu av vice premiärministern Sergej Ivanov.

Även den amerikanske presidenten Barack Obama saknas på gästlistan; USA-delegationen leds av finans-ministern Jack Lew.

– Det har varit mycket diskussioner i USA om att Obama inte var i Paris efter attentaten där. Han eller utrikesministern Joe Biden borde ha varit här, säger den överlevande Celina Biniaz, 83 år, och bosatt i USA sedan slutet av 40-talet. Hon var en av de 1 100 personer som stod på fabrikören Oskar Schindlers lista och som skulle transporteras från ett koncentrationsläger utanför Krakow till Schindlers fabrik i nuvarande Tjeckien. Historien om hur Schindler räddade liv blev till en Oscarsbelönad film 1993.

De 300 kvinnorna transporterades för sig och tåget kom fel.

– När vi kom fram förstod vi direkt att vi kommit till Auschwitz. Vi hörde hundar skälla, tyskar som gormade och så den fruktansvärda stanken från brända kroppar, berättar Celina Biniaz.

Det dröjde fem sex veckor innan Oskar Schindler med hjälp av mutor och kontakter fick ut kvinnorna från Auschwitz.

Trots fasorna vill Celina Biniaz förmedla ett budskap till världen av i dag.

– Hata inte. Du måste kunna förlåta för att kunna gå vidare.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se

Fakta.

Så uppmärksammas minnesdagen

Sverige
Utställningar, föreläsningar och ljusceremonier pågår hela dagen i dag i många svenska städer. I Stockholm högtidlighåller Judiska församlingen 70-årsminnet av Förintelsens offer i Stora synagogan. Det blir ljuständning och tal av bland andra statsminister Stefan Löfven (S). I riksdagen hålls en minnesceremoni där bland andra överlevaren Tobias Rawet och före detta statsminister Göran Persson (S) medverkar.

I St Jacobs kyrka läggs fokus på hur Förintelsen drabbade romerna. É Romani Glinda, ”Den romska spegeln”, en ideell romsk organisation, arrangerar. I kyrkan visas också utställningen ”Den okända Förintelsen”.

På Raoul Wallenbergs torg blir det jiddischmusik och tal och Berith Kalander, dotter till Hanna Dimitri som överlevde Förintelsen, berättar om Porrajmos – den romska benämningen på nazisternas folkmord på romer under Förintelsen.

Israel
I Israel hålls flera olika evenemang under dagen. I Jerusalem öppnar utställningen ”The Anguish of Liberation as Reflected in Art, 1945-1947” som visar konstverk som producerades vid befrielsen eller i dess kölvatten.

USA
I New York anordnas ett seminarium på Museum of Jewish Heritage där barn till Förintelseöverlevande berättar om hur det var att växa upp i skuggan av katastrofen. På Center for Jewish History hålls en ceremoni med musik och filmvisning. Överlevande deltar i ett panelsamtal.

Storbritannien
Cirka 70 städer i Storbritannien har olika aktiviteter i anslutning till Förintelsens minnesdag.

Bland annat har Imperial War Museum en ceremoni där två tidigare fångar finns med, i Camden är det workshops, utställningar och poesiläsningar för att minnas särskilt HBTQ-offren, i flera av Londons town halls tänder folk ljus, lyssnar till texter om Förintelsen och till musikstycken.

EU
Klockan nio på morgonen högtidlighåller EU-parlamentet 70-årsdagen. EU-parlamentet påminner också om att EU-parlamentets första ordförande Simone Veil deporterades till Auschwitz från Frankrike 1944. Hon var EU-parlamentets ordförande mellan 1979 och 1982. “

DN 27 jan 2015:

“ Hédi Fried. Nazisten Josef Mengele sände hennes mamma direkt till gaskammaren

De visste inte vart de kommit. Efter tre dagar föstes Hédi Fried, hennes mamma, pappa och syster ut ur den överfyllda godsvagnen. Framför dem stod den ökände nazisten Josef Mengele.

Innan tågfärden började hade de fått höra att de skulle till det inre av Ungern. Men det var inte där som tåget stannat. Utan i Auschwitz – det största av nazisternas utrotningsläger.

Över en miljon människor mördades i Auschwitz, de allra flesta judar.

Hédi Fried, i dag 90 år, är en överlevande som kan berätta om fasorna.

– Det var som att leva i en grå bubbla. Man visste inte hur länge man varit där – en dag, en månad, hela livet? Tiden fanns inte. Allting var grått, kläderna var grå, byggnaderna var grå, himlen var grå.

Hédi Fried, eller Hédi Szmuk som hon hette som ogift, var 19 år när hon och hennes familj deporterades till Auschwitz. Hon hade haft en lycklig barndom och uppväxt i en judisk medelklassfamilj i staden Sighet i Transsylvanien i norra Rumänien. Ungrarna annekterade Transsylvanien 1940 och införde smygande nya regler. Men plötsligt förändrades allt.

– Den 19 mars 1944 kom tyskarna till Ungern och därmed till Sighet. Det var en söndagsmorgon. Redan dagen därpå måste alla judar ha gula stjärnor på kläderna. Snart tvingades vi flytta till ett getto. Och den 15 maj, två månader efter att tyskarna kommit, deporterades vi till Auschwitz.

Efter tre dagar i den överfyllda godsvagnen knuffades de ned på selektionsrampen.

– Soldater började skrika ”män till höger, kvinnor till vänster”. Jag hann inte säga farväl till min far utan fick ett batongslag i ryggen.

Så stod Hédi Fried med sin mamma och lillasyster framför Josef Mengele.

– Han stod där med sin piska. -Pekade på mor – höger. Pekade på mig och min syster – vänster. Jag har hans ord kvar i huvudet. Min mor säger: ”Vi är en familj. Det är mina barn, vi vill vara tillsammans.” Han svarar bara: ”Ja, ja, du åker bil, ni ses senare.” Mor står kvar: ”Vatten, kan jag få lite vatten?” Han svarar otåligt medan han redan pekar på nästa rad kvinnor: ”Du får kaffe när du kommer fram.” Och vi vet alla vad det var för kaffe hon fick, det var gaskranarna som öppnades i taket.

Hédi Fried och hennes syster fördes till ett annat område. Där fick de ställa upp sig framför män som rakade av dem allt hår – på huvudet, under armarna, könshåret. Efter en iskall dusch tilldelades de fångkläder.

– Sedan fördes vi till barackerna. Där träffade vi flickor från Polen som varit där en tid. Vi nya undrade när våra föräldrar och småsyskon skulle komma. Då pekade en polsk flicka ut från baracken. ”Är ni idioter? Ser ni skorstenen där borta. Där, där borta brinner era föräldrar och småsyskon.”

– Vi trodde inte på det utan satte oss ned och väntade. Det var många som väntade. Till och med när man visste vad som hade hänt hoppades man på ett under.

Hédi Fried måste ta en paus ibland när hon berättar. När vi fortsätter pratar vi om hur hon undkom Auschwitz.

Tyskarna behövde arbetskraft, och fångar som såg ut att ha ork kvar valdes ut för att skickas till arbetsläger. Vid ett tillfälle valdes Hédi Fried och hennes syster ut och transporterades till arbetsläger runt Hamburg. I april 1945 hade de forslats till koncentrationslägret Bergen-Belsen i västra Tyskland, ett läger som befriades av brittiska styrkor.

– Det var den 15 april, det är min andra födelsedag.

På sommaren efter krigets slut kom Hédi Fried och hennes syster, genom Röda korsets försorg, till Sverige. Hon gifte sig, utbildade sig till psykolog och har fått tre barn. Hon har sju barnbarn och två barnbarnsbarn.

– Jag förlorade min första jättefamilj, med kusiner och sysslingar. Nu är familjen här min rikedom.

Hédi Fried bor i en ljus lägenhet i södra Stockholm med utsikt över stora delar av staden. På väggarna hänger vackra tavlor, och en full bokhylla vittnar om ett intensivt läs-intresse. Böckerna hon håller på med ligger på ett bord bredvid soffan – ett par titlar av Nobelpristagaren Patrick Modiano på franska, Tranströmers samlade dikter och Lena Anderssons ”Utan personligt ansvar”.

Hennes 87-åriga syster Livia Fränkel, som hon överlevde Auschwitz och Förintelsen tillsammans med, bor bara ett par kvarter bort.

– Utan henne hade jag inte överlevt. Tidigare träffades vi varje dag. Nu orkar vi inte riktigt längre, men vi ringer till varandra varje morgon.

I förra veckan skrev Hédi Fried en artikel i DN:s kulturdel om sin rädsla för dagens antisemitism. På nätet har artikeln blivit en av de mest lästa och delade hittills i år.

I sin självbiografi skriver Hédi Fried att hon efter Förintelsen trodde att världen lärt sig en läxa. Men vi har sett folkmord i Rwanda, etnisk rensning på Balkan, och nu läser vi om både främlingsfientlighet och antisemitism.

– Jag intensifierar mitt arbete. Jag blir ledsen och arg och försöker sprida de här dropparna som är min berättelse, kanske fyller dropparna en gång ett glas.

För det är viktigt att berätta, menar Hédi Fried som ofta besökt skolor och träffat elever.

– Glömmer man Förintelsen har alla dessa miljoner aldrig funnits. Vi måste komma ihåg att det har hänt, så att det inte händer igen.

I dag kommer Hédi Fried att finnas med vid minnesceremonin i Auschwitz.

– Jag har varit tillbaka där ett par gånger tidigare, med skolelever och lärare. Det var inte lätt. Och jag tror att jag kommer att reagera likadant nu som tidigare. Jag märker inte hur det ser ut i dag. Jag hör röster. Och jag ser de som knappt var vid liv och som dog av svält och utmattning.

Thomas Hall thomas.hall@dn.se

Fakta.

Hédi Fried
Ålder: 90 år.
Född: 1924 i Sighet i norra Rumänien.
Yrke: Psykolog. Författare till flera böcker, bland annat självbiografin ”Skärvor av ett liv”.
Bor: Stockholm.
Läger: Auschwitz, flera arbetsläger kring Hamburg och Bergen-Belsen. “

DN 27 jan 2015:

“ Vittnesmål. Fyra överlevande berättar om mardrömmen under Förintelsen

Franciska Levy: Jag är orolig för mina barn och barnbarn. Jag är rädd att det ska hända igen

"**Jag var 16 år** när jag kom till Auschwitz. Det var jag, mina föräldrar, en av mina systrar och min äldsta systers son. Vi hade fösts ihop i godsvagnar. Vi kom fram på kvällen. Utanför tåget var det fullt av människor: fångar i randiga kläder och SS-män med stora schäfrar. Jag har avskytt schäferhundar sedan dess.

Det var doktor Mengele som delade upp oss. Mina föräldrar och min systerson fick gå åt det ena hållet och vi systrar åt det andra. Vi grät och protesterade, men fick svaret att vi skulle arbeta på olika ställen. Min syster och jag fördes till ett duschrum där vi fick klä av oss. De rakade av oss håret. Nästa dag pekade en SS-man på röken från krematorierna: ”Där är dina föräldrar”.

Varje dag valdes några ut – de som skulle dö. Ofta de svagaste. Jag brukade nypa min syster i kinderna för att hon inte skulle se så blek ut, men hon var sjuk och en dag orkade hon inte längre.

Ibland pratade vi om vanliga saker, vi berättade för varandra om vår favoritmat och vi drog vitsar. Men vi hade inget hopp; det fanns inget hopp.

Jag hade tur. Och jag hade rätt utseende, jag var ljus och hade smilgropar. Jag blev förflyttad från Auschwitz till ett arbetsläger i Weisswasser och det är tack vare det jag lever i dag.

Det här lägret låg mitt bland vanliga hus och en morgon kom en flicka, lite yngre än jag, till oss och sa ”Min mamma ser er varje dag. Hon

står bakom gardinen och gråter. Hon vill hjälpa er. Vad behöver ni?”
”Vi behöver potatis”, sa jag.

På kvällen kom flickan med potatis. Hon kom tillbaka många kvällar.

När bomberna föll allt intensivare skulle lägret i Weisswasser upphöra. Vi fick ge oss i väg till fots. Vi vandrade i snö och slask och ingen visste vart vi skulle, inte vi, inte SS-männen. De som inte orkade sköts. Vi kom till olika läger, men stannade aldrig länge. Så småningom fick vi åka tåg och SS-männen byttes mot Wehrmacht, den vanliga militären.

En dag var det över. Vi var i Padborg i Danmark när de sa ”Ni får gå av nu”. Många sprang ut och tiggde mat. Efter ett kort uppehåll fortsatte vi till Sverige. Det hade blivit maj, 1945.

Jag tror inte att den som inte var med kan förstå. Jag har fortfarande svårt att sova, drömmer samma mardrömmar om och om igen. Jag är orolig för mina barn och barnbarn. Jag är rädd att det ska hända igen."

Karin Forsberg karin.forsberg@dn.se

Fakta.

Franciska Levy

Ålder: 86 år.

Familj: ”Jag har fått två barn och sex barnbarn. Det är ett mirakel.”

Yrke: Utbildad kosmetolog.

Bakgrund: Föddes 1928 i en stor familj i Hust i dåvarande Tjeckoslovakien. De flesta av syskonen var utflugna och bodde på andra platser. Flera av dem överlevde genom att gömma sig. Franciska var främst på Auschwitz och Weisswasser.”

DN 27 jan 2015:

“ Vittnesmål. Fyra överlevande berättar om mardrömmen under Förintelsen

Jovan Rajs: Jag räknade dagarna, en efter en, tills jag skulle få återse min familj

"**Jag räknade dagarna,** en efter en. Det är nog mitt starkaste minne. Att jag räknade dagarna tills jag skulle få återse min familj. Jag visste inte att min far skjutits till döds, att min mamma och storebror hade gasats ihjäl, så jag räknade dagarna. Runt omkring mig dog människor, det låg lik i högar, men jag var bara ett barn, tio år – jag kunde omöjligt förhålla mig till det, jag förstod inte.

Jag minns lukten av den ruttna halmen de hade stoppat kuddarna med, jag minns lukten av människor, avföring, men fråga inte mer om det, jag får kväljningar bara av att tänka på det.

Men vad som rörde sig i mitt huvud i Bergen-Belsen? Jag vet inte. Det var ett vakuum. Vi spelade schack, de äldre försökte organisera skola för oss barn och det hände att vi sjöng. Jag hade fått papper och penna av en släkting, så jag skrev dagbok. Och räknade dagarna...

Bara slumpen räddade mig. Jag var åtta år när min mamma lämnade mig hemma hos sin syster som var gift med en modig, serbisk man. Min äldre bror fick följa med henne – rakt in i döden. Vi trodde de hade förts till ett bättre läger, med bättre mat och skola för barnen, men i själv verket gasades de ihjäl direkt i bussen på väg dit.

När jag var nio år fick jag hjälp att fly över gränsen till Ungern. Jag bodde i ett getto, slavarbetade på ett tegelbruk. Jag var yngst och minst, alla var snälla mot mig.

Så en dag var det bara att kliva på en godsvagn. Vi var 70, 80 personer, en hink med vatten, en som vi använde som toalett. Det var helt obegripligt.

Men framme i lägret fanns det andra barn. Vi lekte. Vi förstod inte och led inte heller lika mycket som de vuxna som visste vad det handlade om. Jag var på väg att dö av diarré, men räddades av en judisk läkare, själv lägerfånge, som hade ett pulver som gjorde så att tarmarna krampade och jag fick behålla vätskan och näringen. Efter transporten till Theresienstadt gick allt fort. Den 8 maj 1945 såg jag att soldaterna plötsligt såg annorlunda ut. Det var ryssar, vi var fria!

Jag överlevde. Jag har inga skuldkänslor för det, det var inte heller min förtjänst. Men jag lever i ständig sorg.

Om vi människor lärt oss läxan? Jag vet inte. Se dig omkring i världen... Vi måste fortsätta prata om det som hände, så är det."

Ulrika By ulrika.by@dn.se

Fakta.

Jovan Rajs

Ålder: 81 år.

Bor: Södermalm, Stockholm.

Yrke: Professor emeritus i rättsmedicin vid Karolinska institutet, författare, föreläsare.

Bakgrund: Gömdes hos släktingar 1941, getto i Ungern, slavarbete, Bergen-Belsen december 1944–april 1945, sedan i Theresienstadt fram till maj 1945, då han befriades."

DN 27 jan 2015:

" Vittnesmål. Fyra överlevande berättar om mardrömmen under Förintelsen

Livia Fränkel: En överordnad pekade på röken och sa "Därinne brinner era föräldrar"

"**Jag minns** när kriget bröt ut, min mamma grät när hon hörde det på radion. Ett år senare när jag var 13 år började man införa judelagar i vår stad Sighet i Rumänien där jag, min äldre syster Hédi, mamma och pappa bodde. Det gick rykten om att tyskarna mördade judar, men det fanns inga bevis och var svårt att tro på.

I mars 1944 såg jag tyska soldater på våra gator. Det var första gången som jag började frukta för våra liv. En månad senare var vi på väg till ett koncentrationsläger i Polen. Efter tre dagar i en trång boskapsvagn var vi framme.

Tåget stannade med ett ryck. Vi delades upp i två led, ett för män och ett för kvinnor. Det var kaotiskt och jag försökte hitta min pappa, men hans grupp hade redan hunnit i väg. Jag hade inte varit snabb nog. Vi kvinnor delades upp av en SS-officer, det var Josef Mengele har jag fått veta senare. Min mamma skulle gå till vänster och vi barn till höger. Mamma vädjade att vi skulle få vara tillsammans men han blev otålig och sa "schnell, schnell" för att vi skulle komma i väg. "Ta hand om varandra", sa min mamma. Det var hennes sista ord till oss. Några dagar senare pekade en överordnad på den svarta bolmande röken från en skorsten och sa: "Därinne brinner era föräldrar."

Efter sex veckor i Auschwitz skickades jag och Hédi på arbetsläger till Hamburg. Där var vi i 10 månader sedan hamnade vi i Bergen–Belsen.

Det var inget dödsläger men folk dog som flugor ändå. Efter tio dagar utan mat, den 15 april 1945, skedde undret, brittiska soldater kom in i lägret. Men jag minns inte mycket av det, jag var för medtagen och kunde inte känna någon glädje. Att jag överlevde var ren slump.

Judar var ett folk utan land. Vi var inte välkomna någonstans. Men min syster och jag fick komma till Sverige som gäster i sex månader.

Nu har jag varit i Sverige i 70 år, men jag ser inte att judar har någon framtid i Europa eller i Sverige. Jag tycker inte att man har dragit några lärdomar av det som hände under andra världskriget, antisemitismen ökar igen, se bara vad som händer i Malmö, och det är oroväckande. Man måste alltid ha någon att hata. Upplysning är det enda som kan motverka antisemitism. Men om några år finns det ingen av oss kvar som kan berätta om det som hände."

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se

Fakta.

Livia Fränkel
Ålder: 87 år.
Bor: Stockholm.
Yrke: Chefssekreterare.
Läger: Auschwitz-Birkenau i Polen i sex veckor 1944. Där verkade Josef Mengele, en tysk nazi–läkare som kom att kallas "Dödsängeln". Bergen-Belsen i norra Tyskland i tio dagar 1945. "

DN 27 jan 2015:

" Vittnesmål. Fyra överlevande berättar om mardrömmen under Förintelsen

Emerich Roth: Lärdomarna från Förintelsen har tagits omhand dåligt

Dörrarna öppnades och vi hörde grova tyska röster som ropade "Raus, raus!" (Ut, ut!). Vi var sjuttio personer som hade trängts ihop i en godsvagn där det egentligen fanns plats för tio. Vi bodde i en stad som hette Sevlus i östligaste Tjeckoslovakien. Hela min familj – jag, fyra syskon, min mor och far – deporterades samtidigt i april 1944.

Nu var tåget framme efter fyra dagar – i Auschwitz-Birkenau. När vi fösts ut ur godsvagnen möttes vi av hotfulla SS-soldater med schäferhundar. Vi passerade också en nazist i elegant uniform, senare förstod jag att det var Josef Mengele.

Den första selekteringen skedde med en gång. De som ansågs arbetsföra fick gå åt ett håll, de andra skickades till gaskammaren. Min pappa hade en fotskada och haltade. Men jag hjälpte och stöttade honom. När vi kom till baracken var jag den ende som hade min pappa med mig.

En gång var jag med om när två 17–18-åringar som försökt rymma fördes tillbaka. Vi tvingades se på när de hängdes. Den ene dog direkt, men den andre andades ännu efter två försök. Han sköts till slut med ett skott i huvudet i en barack som användes som bårhus.

Jag flyttades senare till olika arbets- och koncentrationsläger. Jag tror att jag överlevde för att jag var psykiskt stark. Den styrkan hade jag

fått genom all kärlek mina föräldrar givit mig. Och så hade jag tur, jag hade kunnat skickas till gaskammaren eller blivit skjuten när som helst.

Lärdomarna från Förintelsen har tagits omhand dåligt. 1992 såg jag fyra unga killar som gjorde Hitlerhälsning och ropade ”Sieg heil” på Birger Jarlsgatan i Stockholm. Det skrämde mig, men vad som skrämde mig ännu mer var att ingen reagerade eller gjorde något.

Då bestämde jag mig för att jag måste berätta. Sedan dess har jag besökt 1 800 skolor, och jag har grundat Exit, en organisation som hjälper personer som vill lämna nazismen. När jag föreläser om Förintelsen på skolor får jag ofta höra att "det har vi inte vetat förut".

Jag önskar att Sverige tog initiativ till ett möte med alla länder som deltar nu vid 70-årsceremonin i Auschwitz, och att man där hittar en väg framåt så att minnet och kunskapen om Förintelsen kan hållas levande. För snart är det inte många kvar som kan berätta.”

Thomas Hall thomas.hall@dn.se

Fakta.

Emerich Roth

Ålder: 90 år.

Bor: Jakobsberg utanför Stockholm.

Yrke: Utbildad socionom och terapeut. Författare till flera böcker, bland annat ”Emerich är mitt namn”.

Läger: Kom till Auschwitz-Birkenau i april 1944. Senare till Dernau, Flossenburg, Buchenwald och Theresienstadt där han var när Röda armén befriade lägret i början av maj 1945.”

DN 27 jan 2015:

“ Både varningar och hyllningar till valsegraren

Alexis Tsipras har svurits in som Greklands premiärminister. Efter söndagens valseger gick regeringsbildningen fort och Syrizas ledare förvånade omvärlden med att snabbt göra upp med ett litet nationalistiskt högerparti.

Solen strålar från en klarblå himmel och vid Syntagmatorget mitt emot parlamentsbygganden i Aten packas konservativa Ny demokratis valtält ihop.

Intill står Argyro Karakatsany i mörka solglasögon och följer ned-monteringen. Hon röstade på förlorande Ny demokrati i söndags, men är samtidigt besviken på partiet.

– Vi pensionärer har fått det så oerhört mycket sämre under senare år.

Efter söndagskvällens segerfester är det en viss känsla av dagen efter som präglar stämningen på Atens gator. Stavros Clouvas passerar Syntagmatorget. Han kommer från Rhodos, men har bott och arbetat 28 år i Sverige innan han återvände till Grekland som pensionär.

– Hur ska de kunna uppfylla alla vallöften? Det blir svårt för Syriza, tror han.

Hur tolkar du valresultatet i ditt gamla hemland?

– Det beror på ilskan mot de där, svarar Stavros Clouvas och pekar mot parlamentsbyggnaden.

– Politikerna har stulit folkets pengar, alli-hop!

Lite bättre tycker han ändå att socialdemoratiska Pasoks tidigare ledare Giorgos Papandreou har skött sig.

– Vi var grannar i Rinkeby, Papandreou bodde ju också i Sverige. Men han utsattes för ett sabotage av Venizelos.

Giorgos Papandreou utmanövrerades av Evangelos Venizelos som tog över som ordförande för Pasok. Därför bildade Papandreou ett eget parti som misslyckades med att ta sig in i parlamentet. Det social-demokratiska inbördeskriget är en del av förklaringen till Pasoks närmast totala kollaps i söndags.

Efter Syrizas storseger gick regeringsbildningen rekordsnabbt. Söndagens valresultat innebär att Syriza får 149 av parlamentets 300 platser, men det krävs 151 ja-röster för att bilda en grekisk majoritetsregering. Redan i går förmiddag förvånade Alexis Tsipras omvärlden när han bjöd in Panos Kammenos, ledare för Oberoende greker, till förhandlingar.

Oberoende greker är ett nationalistiskt högerparti som också har gått till storms mot EU:s åtstramningspolitik, och det tog inte lång tid för Syrizas och Oberoende grekers ledare att komma överens. Med en majoritet säkrad bakom sig kunde Alexis Tsipras sedan tillträda som premiärminister under en ceremoni i presidentpalatset som dock, för första gången i Grekland, skedde utan kristna förtecken. Vilka som ska ingå i regeringen är däremot inte klart.

Den nya grekiska regeringens förs-ta stora utmaning är att försöka övertyga övriga euroländer om att Grekland behöver mer hjälp, denna gång i form av nedskrivning av statsskulden.

Det lär inte bli lätt, men i går kom ett avvaktande Twitterflöde från andra EU-ledare.

”Jag ser fram emot att arbeta med dig i de grekiska medborgarnas och EU:s intresse”, skrev EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker som tidigare varnat för en vänsterseger.

Mest kritisk var Storbritanniens David Cameron som förklarade att ”det grekiska valet ökar den ekonomiska osäkerheten i hela Europa”.

Finlands statsminister Alexander Stubb, som tidigare sagt blank nej till Tsipras krav på skuldavskrivningar, uttryckte sig i går mer diplomatiskt:

”Vi är redo att diskutera lånevillkor och förlängning av räddningsprogrammet”, förklarade Stubb, men lade till att ”Grekland måste fortsätta med ekonomiska reformer”.

Det tydligaste budskapet levererades från Europeiska centralbanken, vilket antydde vilka strider som väntar. ECB kan ”absolut inte gå med på skuldnedskrivningar som inkluderar grekiska statsobligationer”, förklarade ECB:s Benoît Coeuré i tyska affärstidningen Handelsblatt.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. Utlandslån

2010 riskerade Grekland statsbankrutt. EU och IMF beviljade därför nödlån i två omgångar på sammanlagt 240 miljarder euro. Krav på reformer och åtstramningar kopplades till lånen

Sedan 2010 har Greklands BNP krympt med över 25 procent.

Arbetslösheten är 25 procent, bland ungdomar ligger den kring 50 procent.

Statsskulden motsvarar i dag ungefär 176 procent av BNP.

Dn “

DN 27 jan 2015:

“ Grekiskt maktskifte får effekt i flera tunga frågor

Syrizas valseger påverkar inte bara den ekonomiska politiken i EU, utan också andra tunga frågor. En ny regering i Aten vill till exempel sannolikt ha en mer försonlig politik gentemot Ryssland.

Analys

1 Rödare EU. Syrizas seger innebär att vänstern har blivit ännu starkare i södra EU. Partier i olika nyanser av rött styr regeringarna i Frankrike, Italien och Grekland. Frågan är också vad som händer när Spanien går till val senare i år. Där har Podemos, ett parti som vuxit fram ur protest-rörelsen mot EU:s åtstramningspolitik, gått starkt framåt och får enligt opinionsundersökningarna stöd av knappt 30 procent.

2 Ekonomisk politik. Frankrikes president François Hollande och Italiens premiär-minister Matteo Renzi har under lång tid pläderat för att EU ska tillämpa en mer flexibel budgetpolitik och tillåta större budgetunderskott och skuldnivåer i medlemsländerna. Viss framgång har de haft, men nu kommer ytterligare en regeringschef som säger samma sak på EU:s toppmöten. När det gäller Syrizas krav på stora skuldavskrivningar är det däremot frågan om Grekland får med sig övriga, eftersom andra EU-medborgare då får betala.

3 Utrikespolitik. I EU-parlamentet har Syrizas ledamöter röstat mot EU:s associationsavtal med Ukraina. I en debatt i EU-parlamentet den 14 januari i år hävdade partiets företrädare Sofia Sakorafa att det är EU:s och USA:s hot, trakasserier och ”samarbete med högerextrema krafter” som har lett till en humanitär katastrof i Ukraina.

Rysslands president Vladimir Putin var också en av de första som gratulerade Syriza till söndagens valseger. Greklands nya utrikes-minister kommer sannolikt att plädera för att EU:s sanktioner mot Ryssland ska trappas ned.

4 Migration. Syriza vill ha en generösare flyktingpolitik och anser bland annat att migranter ska få grekiska id-handlingar. Under valrörelsen spreds därför rykten om att Syriza först skulle låta alla asylsökande få officiella papper och sedan låta dem åka vidare till andra länder.

Under Syrizas stora valmöte i torsdags förklarade en grupp syriska flyktingar för DN att en valvinst för Syriza skulle leda till att de fritt skulle kunna söka asyl och bosätta sig i Sverige. Det är dock inte är förenligt med EU:s regler.

5 Mer EU. Syriza hör till de EU-vänliga vänsterpartier som vill att EU ska ha mer gemensamma lagar och regler när det gäller sociala frågor. I EU-valet förra året utsågs också Alexis Tsipras till vänstergruppens kandidat till EU-kommissionens nästa ordförande. Svenska Vänsterpartiet stod inte bakom nomineringen eftersom V anser att ett mer direkt val av kommissionens ordförande gör EU mer federalt.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 27 jan 2015:

“ Gerilla drev ut IS ur Kobane

Den sunniextrema terrorgruppen Islamiska staten (IS) har jagats ut ur den strategiskt belägna staden Kobane i nordöstra Syrien, uppger nyhetsbyråer och militärkällor.

IS inledde sin offensiv mot Kobane, som har övervägande kurdisk befolkning, i slutet av september förra året. IS-soldaterna hade stridsfordon och artilleri som de erövrat från irakiska armén och som de satte in mot civilbefolkningen. På mindre än en vecka flydde 150 000 människor över gränsen till Turkiet.

Under de fyra månader som gått sedan dess har den syrisk-kurdiska gerillan YPG, understödd av PKK-gerilla från irakiska Kurdistan och soldater från Fria Syriska Armén, sakta men säkert kunnat pressa tillbaka Islamiska statens krigare.

Men den stora skillnaden har flygräderna från USA och dess allierade svarat för. Sammanlagt har närmare 2 000 bombflygningar gjorts mot IS-kontrollerade områden sedan augusti, då luftangreppen inleddes.

Kobane har fått en symbolisk betydelse och kommit att symbolisera civilbefolkningens lidande i det syriska inbördeskriget. Men att staden nu befriats från IS-milisen betyder inte att kriget mot jihadisterna är vunnet.

Nu kommer rapporter om att Islamiska staten anfaller den nordsyriska staden Hasakah som ligger ungefär 30 mil öster om Kobane. Och trots de massiva flygräderna är det inte särskilt mycket territorium som de irakiska och syriska markstyrkorna lyckats erövra från Islamiska staten – bara 700 kvadratkilometer av de cirka 55 000 kvadratkilometer som IS jihadister kontrollerar. Uppskattningen kommer från försvarshögkvarteret Pentagons presstalesman John Kirby.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN 27 jan 2015:

“ Blandat i rapportfloden

Washington. Rapportfloden har inletts i USA med blandat resultat i en stark ekonomi. En starkare dollar och sjunkande oljepriser påverkar resultat och framtida prognoser. I veckan ligger intresset på de stora teknikbolagen.

USA står som ett undantag bland världsekonomierna. Där kriser härjar på många håll pekar fler-talet indikatorer i USA i rätt riktning. Tillväxtprognosen för 2015 upp-graderades häromdagen till 3,6 procent av Internationella valutafonden, IMF, medan euroländerna som helhet nu bedömdes gå sämre än man tidigare trott. Detta stärker ytterligare dollarn, som efter ett decennium på lägre nivåer har förstärkts avsevärt under de -senaste månaderna bland annat mot euron.

Den starka utvecklingen i USA märks delvis även när bolagsrapporterna för 2014 nu har börjat redovisas, med blandade resultat. New York-börsen har under det senaste året gått starkt, men -inledningen av 2015 har också märkt av större svängningar än normalt, ofta ett tecken på osäkerhet. Till den osäkerheten bidrar förväntningar på en stigande ränta, sedan den amerikanska centralbanken efter flera år väntas gå tillbaka till en mer normal räntepolitik. Även om det är ett i grunden gott tecken bidrar det till en ökad risk för investerare.

De stora bankerna märker fortfarande av sviterna av den ekonomiska krisen. Med låga marginaler, i några fall mycket höga rättskostnader och en lågintensiv bolånemarknad har deras rapporter utgjort en besvikelse för marknadsaktörerna och sektorn är den som hittills har gått sämst i år. För första gången sedan återhämtningen efter

finanskrisen har bankernas vinster som helhet sjunkit. Fyra – JP Morgan Chase, Bank of America, Citigroup och Morgan Stanley – av USA:s sex största banker har uppvisat ett resultat under analytikernas förväntningar. Wells Fargo överträffade förväntningarna; medan Goldman Sachs föll efter rapporten.

Denna vecka är intresset för teknik- och internetbolagen stort – med rapporter från bland andra Microsoft, Apple, Facebook, Google och Amazon. Förväntningarna är höga.

Netflix, vars rapport överraskade positivt i förra veckan, med högre intäkter och fler nya abonnenter än väntat, hävdar att bolagets video-streamingtjänster snart kommer att finnas i alla länder där bredband är utbyggt. Ett i sammanhanget äldre teknikbolag, IBM, genomgår en omfattande omstrukturering från hårdvara mot ”moln”-inriktade tjänster och samarbeten med bland andra Apple och Twitter, men dök efter en rapport med fallande -intäkter och sämre resultat än förväntat. Också Intel befinner sig i en delvis liknande omvandling men presenterade en rapport i linje med prognoserna.

De i USA goda utsikterna för hälsovårdsbranschen märks tydligt när försäkringsbolaget United Health Group som det första i sin bransch presenterade en mycket stark rapport. Bolaget är med 90 miljoner kunder det största i sin bransch, och med president Barack Obamas stora sjukvårdsreform, sjösatt hösten 2013, har marknaden vuxit kraftigt. Reformen gör en hälsovårdsförsäkring obligatorisk, vilket ger bolagen miljontals nya kunder att konkurrera om.

Men de stora linjerna handlar inte om enskilda bolag eller branscher utan hänger samman med världsekonomiska händelser som spiller över i många sektorer, med oljepriset och valutan som centrala komponenter. Den starka dollarn gör de amerikanska bolagens -varor dyrare när de exporteras. På samma gång blir importerat gods billigare, vilket späder på USA:s handelsunderskott.

Det historiskt låga och sjunkande oljepriset pressar oljebolagen och nedskrivningar och försiktighet i nyinvesteringar är synbara försök att parera ett på kort tid halverat oljepris. Samtidigt har till exempel Exxon Mobil överträffat prognoserna och har trots fallande -intäkter en bibehållen vinstnivå. De lägre bränslepriserna ger vidare minskade kostnader för såväl flygbolag – Delta Airlines visade förra veckan ett starkt resultat men har ännu inte velat kommentera eventuella prissänkningar – som för bilburna konsumenter.

Men det är inte självklart att de amerikaner som sparar några dollar vid pumpen genast lägger dem på konsumtion; detaljhandelsstatistiken tyder på något annat och även om arbetslösheten i USA bara är 5,6 procent (och räknas som full sysselsättning), är andelen arbetsföra som står till arbetsmarknadens förfogande rekordlåga 62,7 procent. Många står alltså utanför arbetslivet. Med stagnerade real-löner betyder några insparade dollar på bensin snarare en lättnad i mataffären än en platt-tv.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se

Fakta

Enligt Bloomberg har 77 procent av de största bolagen som hittills presenterat sina rapporter slagit analytikernas förväntningar – i hög grad på grund av att dessa sänkts.

Energi- och banksektorerna har båda visat sänkta resultat, bland annat till följd av fallande oljepriser. Av USA:s sex storbanker överraskade endast Wells Fargo positivt.

Bland de stora överträffade industrikonglomeratet General Electric förväntningarna, trots de kännbara oljepriserna och vikande efterfrågan på oljeteknikutrustning.

Bland bolag som presentat under förväntningarna finns McDonald's, som spår en fortsatt tung marknad där många väljer bort kedjans billiga burgare.

Börskursen för speditions-bolaget United Parcel Service, UPS, rasade i fredags sedan resultatet kraftigt understigit förväntningarna.

Microsoft presenterade sin rapport i går efter denna upplagas pressläggning. En rad andra internetbolag visar färgen denna vecka och intresse riktas bland annat mot Apples försäljning av Iphones och Mac-datorer, men även mot Yahoo, Facebook, Amazon, Google och Alibaba. "

DN 4 feb 2015:

"Den auktoritära utmaningen

Ungerns regeringschef Viktor Orbán hyllar den "illiberala staten" och ser Ryssland som en förebild. Om två veckor väntas president Vladimir Putin komma på besök.

Jag blir sällan perplex av ett politiskt tal. Men det var precis vad som hände i somras när jag läste ett märkligt anförande av Ungerns alltmer auktoritäre regeringschef Viktor Orbán.

Orbán får sällan uppmärksamhet utanför sitt land. Senaste gången han höll ett tal lika anmärkningsvärt som det i somras var för 25 år sedan, då han som ung man hjälpte till att bryta ryggen på kommunismen i Europa. När Imre Nagy – som ledde Ungern under upproret 1956 mot Sovjetunionen – lades i en ny grav i juni 1989 fordrade Orbán i vredgade ordalag att ryska trupper skulle dras bort från ungerskt territorium.

Nu slog han an en helt annan sträng. Han hyllade vad han kallade den "illiberala staten" och lade fram fem exempel på framgångsrika "system som inte är västerländska, inte liberala, inte liberala demokratier och kanske inte ens demokratier". Bland dem återfanns Ryssland och Kina. Det var som om järnridån och stridsvagnarna som krossade Nagys regering aldrig hade existerat, än mindre den unge Orbán själv.

Ryssland och Kina må inte längre vara kommunistiska men de är sannerligen illiberala och absolut inte demokratiska. Ryssland vacklar någonstans mellan auktoritarism och totalitarism, och trots Kinas ekonomiska framåtskridande på senare tid står denna framväxande asiatiska makt stadigt kvar i samma läger.

Orbáns ord, och hans tillkännagivande att han ämnade förverkliga sin vision av ”en illiberal stat”, chockerade alla. Hur kunde han framföra sådana åsikter som ledare för en medlemsstat i EU, samtidigt som han fyllde sin regerings skattkistor med EU-subventioner?

Sanningen är att Orbán bara återgav ett alltmer utbrett resonemang (även om det brukar formuleras med större finkänslighet). Sex år efter den globala finanskrisens början uppkommer obehagliga frågor. Hur ska liberala demokratier kunna behålla sin globala konkurrenskraft? Har de västerländska demokratierna mist sitt självförtroende och sin förmåga att ordna ett bättre liv åt sina medborgare? Är Amerika och Europa i utförsbacke?

Det Orbán skulle beteckna som ”liberala demokratier” i USA och Europa tyngs till jorden av interna problem. I USA har en polariserad politik, manipulerade valdistrikt och en författning som hindrar mer än den släpper fram stoppat reformer och låter landet driva i krabb sjö. Medelklassen urholkas och misslyckade äventyr utomlands har lett till att den en gång ”oumbärliga nationen” inte längre vill bära den globala ledartröjan. Amerika förblir oumbärligt men har dessvärre låtit tanken att det inte vill göra tjänst slå rot.

Samtidigt verkar Europa ur stånd att upprätthålla det samhällskontrakt som dess ekonomiska framgångar efter kriget vilade på. Kontinentens mest framgångsrika ekonomi, Tyskland, insisterar på att andra länder ska tillämpa dess egen form av finanspolitisk konservatism och strypa den tillväxt som skulle göra smärtsamma reformer lättare att genomföra.

Med världens mest framgångsrika demokratier besatta av sina fiaskon har världspolitiken glidit i en farlig riktning. Förnuftig avskräckning, djärva strävanden att reformera internationella institutioner och beredvillighet att fullgöra förpliktelser har alla fallit offer för västs överdrivna känsla av att ha misslyckats och hamnat i ett politiskt dödläge.

Men just när västs demokratier verkar minst förmögna att agera krävs mer av dem. Inget av de länder som Orbán nämnde i sitt tal har presenterat en vision av en annan världsordning. Tvärtom hotar deras inhemska problem att förvandla osäkerhet till fara. Ryssland måste konfrontera effekten av fallande oljepriser på sin petroekonomi. Dess stora företag tigger om statlig handräckning för att hålla näsan ovanför vattenytan. Rubeln faller som en sten.

Också Kinas överljudstillväxt börjar tappa fart. Somliga ekonomer, till exempel Larry Summers, spår att den plötsligt kan stanna av helt. Hur som helst är vägen framåt gropig med tilltagande friktion där politiken skaver mot de ekonomiska teorierna. Hemma (särskilt i Hongkong) och utomlands ger Kina intrycket av att ordet ”kompromiss” inte finns på mandarin.

Orbáns politiska förebilder kommer troligen att hålla en ännu gällare ton och bli ännu mer nationalistiska i sin utrikespolitik medan de försöker bevara medborgarnas stöd. För att säkra fred på hemmafronten kommer ledarna att peka på fienden – verklig eller inbillad – vid porten.

Världens liberala demokratier måste börja tro på sig själva igen. De måste bevisa att Orbáns ord inte var något annat än bombastiskt struntprat.

Chris Patten före detta EU-kommissionär och Storbritanniens siste guvernör i Hongkong.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN 6 feb 2015:

“Troll spricker i solen

Putins nätprovokatörer har en bas i S:t Petersburg, men på Twitter och Facebook når ”Kremls troll” global räckvidd.

DN berättade på torsdagen om Darja och Michail, två tidigare soldater i Moskvas digitala desinformationsarmé. I arbetsbeskrivningen ingick att under olika pseudonymer hylla Putin. Väst och inte minst Ukraina skulle hånas.

Läckta dokument som DN tagit del av vittnar om omfattningen och graden av förfining i den psykologiska krig-föringen.

Metoden är ny, affärsidén däremot uråldrig. Propagandans syfte är som alltid att sprida felaktig information, så tvivel, skapa förvirring och undergräva förtroendet för en antagonist.

Fiendebilden är tydlig. I november 2013 sågs de första protestytt-ringarna på Kievs gator. Från dag ett ekade Rysslands röst: Demon-strationerna är regisserade från Bryssel och Washington.

Ukrainas Majdanrörelse stämplades sedermera som fascistisk, nazistisk och på samma gång styrd av judar. Upprorsmakarna vill trampa på de ryskspråkiga, varnade Moskva. Bilder på barn som fått hakkors inristade i huden fabricerades som bevis.

Därnäst dök gröna män upp på Krimhalvön. Ryska källor sa att de var lokala eldsjälar. Folkomröstningen om självständighet betecknades som ett närodlat initiativ.

Konflikten flyttade sedan norrut, till östra Ukraina, och lögnen följde efter. Ett malaysiskt passagerarplan störtade med nästan 300 civila ombord. Vem sköt? Tja, det måste ha varit ukrainskt flygvapen. Först behövde dock en sida på nätencyklopedin Wikipedia bearbetas för att göra anklagelsen trovärdig.

Den fria pressen, också i Sverige, har stundom låtit sig duperas. Kriget har ju två sidor, varför inte förmedla uppgifter från båda? Så färgar till slut osanningarna opinionen och politiken.

Lögnerna måste inte alltid maskeras. Vittnet ”Andrej” är ett berömt exempel. I en Putintrogen tv-sändning talade han ut i egenskap av Natoavlönad spion. I en annan kanal bar samme man kort därefter vittnesbörd igen, men där som civilt offer för de väststödda styrkornas hänsynslöshet.

Sådana uppenbara bluffar bär också ett budskap till allmänheten. De säger att det inte finns någon objektiv sanning alls i kriget, att skeendet måste betraktas som ett spel tills det är över. Så förvränger de ryska dimridåerna vår syn på fakta.

Detta psykologiska vapen är en viktig del av Putins arsenal. Hybrid-kriget trappas upp, såväl på marken i Donetsk som på nätet i Europa och i Ryssland. Så sent som förra veckan lanserade Kreml en ny franskspråkig nyhetskanal.

Estland och Lettland har stora ryskspråkiga minoriteter som hämtar sina nyheter från medier med bas Moskva. De gör dem till de mest sårbara länderna i den psykologiska krigföringen.

Tillsammans med Danmark och Storbritannien driver de två baltiska staterna på för att EU ska slå tillbaka. EU:s ”strategiska kommunika-tion” är för omodern, för teknisk och slår inte an rätt känslor, skrev de i ett gemensamt dokument förra månaden.

Att bemöta Putins propaganda med kampanjer på samma psykologiska radiofrekvens lär dock vara ett recept för fiasko. Inte heller går det att, som de fyra regeringarna också föreslår, lagstifta bort manipulativa medier.

Det öppna samhället måste erbjuda egna svar. Att ge starkare stöd åt den fria pressen i Ryssland är angeläget.

Mer av oberoende journalistik på ryska kan stödjas. I Baltikum finns planer på att starta inhemska tv-kanaler som vänder sig till minoriteten. Det är lovvärt, så länge länderna i sin iver att mota bort Putin inte gör avkall på kanalernas självständighet.

Troll spricker i solen vare sig de talar ryska eller svenska. Myndigheterna i Ukrainas demokratiska grannländer kan göra mer för att kasta ljus på krigets lögner. Nato, en viktig källa för internationella medier, kan till exempel bli mer transparent och redogöra mer öppet för sina underrättelser.

Europeiska säkerhetsorganisationen Osses observatörer, som övervakar kriget i östra Ukraina, behöver samtidigt tillräckliga resurser för att kunna ge en skarp och trovärdig bild av läget. Inget borde hindra dem från att publicera bilder och bevis på nätet. Ju mer fakta och fler källor, desto bättre.

Regeringarna kan bidra med oberoende utredningar och pengar till forskning, men måste undvika att gräla med Kremls troll.

Ett tungt ansvar faller på medierna och dess konsumenter. Mentalt har Sverige avvecklat sin beredskap på psykologiskt krig. Såväl Facebookanvändare som redaktioner behöver reflektera över propagandans kraft och vikten av källkritik.

Dn 6/2 2015 “

* Europapolitik.

Politik för en EU-minister.

EU_index_sv.htm

Officiell EU-webbplats

EU – en överblick

- Länder
- Fakta och siffror
- EU:s institutioner och andra organ
- Historik
- EU:s symboler
- **Mer om EU**

Politikområden

- Jordbruk
- Ekonomiska och monetära frågor
- Utrikes- och säkerhetspolitik
- Handel
- Sysselsättning och socialpolitik
- **Alla politikområden**

Att bo och leva i EU

- Arbete och pension
- Utbildning och praktik
- Resor
- Bo utomlands
- Hälso- och sjukvård
- **Mer om att bo och leva i EU**

Driva företag

- Finansiering och hjälp
- Import och export
- Moms och tullar
- Offentlig upphandling i EU – regler och allmän information
- Europeiska standarder
- **Mer om att driva företag**

EU-lagstiftning

- Fördragen
- Hitta lagstiftning
- Förordningar, direktiv och andra rättsakter
- Så fattar EU sina beslut
- Tillämpning av EU-lagstiftningen
- **Mer om EU-lagstiftning**

Publikationer

- Statistik och opinionsundersökningar
- Officiella handlingar
- Rapporter, studier och broschyrer
- Bibliotek och arkiv
- Öppna data
- **Mer om publikationer**

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Mattias Karlsson (SD)

anf.56 Annie Lööf (C):

Herr talman! Ryska försök till påverkan sker på många fronter - militärt i Ukraina men också via propaganda, diplomati och kontakter. Kreml, som påverkas hårt av EU:s sanktioner, försöker nu splittra EU-länderna i deras sätt att förhålla sig till den ryska aggressionen.
Här i Sverige talar Sverigedemokraterna om behovet av att rusta upp det svenska försvaret mot bakgrund av Rysslands agerande, men Sverigedemokraterna talar med kluven tunga. Sverigedemokraterna har nämligen i Bryssel röstat som man hade kunnat vänta sig att Vladimir Putin själv skulle ha gjort om han hade varit ledamot i Europaparlamentet.

Sverigedemokraterna har röstat nej till en resolution om situationen i Ukraina, nej till associationsavtal med Ukraina, nej till tullsänkningar för att mildra effekterna av ryskt importstopp, nej till tekniskt och vetenskapligt samarbete med Ukraina och nej till att fördöma Rysslands stängning av människorättsorganisationen Memorial. Detta är tyvärr bara några exempel.

Tillsammans är EU en mycket stark kraft för fred, handel och mänskliga rättigheter. Sanktionerna mot Ryssland är bara ett exempel på hur EU med fredliga medel kan markera med sin kritik mot Rysslands agerande. Hur man röstar spelar roll - inte heller Europaparlamentet är en lekstuga.

Att Sverigedemokraternas ungdomsförbunds ordförande har sagt att han hellre välkomnar Vladimir Putin till Stockholm än Barack Obama framstår plötsligt som väldigt logiskt. Jag vill därför fråga Mattias Karlsson: På vilket sätt kan den ryska aggressionen hindras när Sverigedemokraterna lämnar fritt spelrum för Ryssland i omröstningar i Bryssel? (Applåder)

anf.57 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna har här i riksdagen varit väldigt tydliga med att fördöma det ryska beteendet mot grannländerna, den ryska annekteringen av Krim och mycket annat. Att utmåla oss som lakejer till Vladimir Putin är djupt oseriöst.

Däremot har vi olika uppfattningar i Sverigedemokraterna och Centerpartiet när det gäller EU:s östutvidgning och annat. I många av de omröstningar som Annie Lööf nämner handlar det just om att det har funnits skrivningar där man uttrycker sig positivt om en snabb östutvidgning och om associationsavtal som ska snabba på processen för att ytterligare länder ska släppas in i Europeiska unionen, med följd att Sveriges inflytande minskar ytterligare, att kostnaderna för svenska skattebetalare ökar ännu mer och så vidare.

Sverigedemokraterna har också, som Annie Lööf faktiskt påpekade, länge varnat för faran med den ryska upprustningen. Därför har vi under hela vår tid i riksdagen och även innan dess pläderat för en stark upprustning av det svenska försvaret. Det är först nu som de övriga partierna yrvaket har börjat titta upp och följa efter. Fortfarande är

dock Sverigedemokraterna det parti som satsar överlägset mest på att stärka det svenska försvaret, bland annat för att vi ska ha en bra beredskap och kunna stå upp mot en eventuell rysk aggression. (Applåder)

anf.58 Annie Lööf (C):

Herr talman! Försök inte smita från ansvaret, Mattias Karlsson! Vi har granskat hur Sverigedemokraterna i sin partigrupp i Europaparlamentet har ställt sig till en rad olika frågor som markerar hårt mot Vladimir Putin och Ryssland. En genomgång av gruppens voteringar visar att om Sverigedemokraterna hade röstat emot gruppens linje hade den fallit åtta av tolv gånger då parlamentet behandlat ärenden som gäller Ryssland. Sverigedemokraternas stöd har med andra ord varit helt avgörande för att undergräva EU:s försök att hjälpa Ukraina.

Under det kalla kriget fanns det ett parti, dåvarande Vänsterpartiet kommunisterna, som gick Rysslands ärenden. På 2000-talet finns en arvtagare: Sverigedemokraterna. Sverigedemokraternas dubbelmoral är häpnadsväckande. Er putinism är anmärkningsvärd. Det bör svenska folket veta. (Applåder)

anf.59 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Någon form av sans och balans måste det finnas i debatten i Sveriges riksdag! Om man granskar de uttalanden som Sverigedemokraterna har gjort i riksdagen, de resolutioner som vi har varit med och skrivit under och det vi har sagt i försvarsfrågan och många andra frågor förstår man att Sverigedemokraterna inte går i ledband hos någon främmande makt.

Jag önskar att man kunde säga detsamma om Centerpartiet, men Centerpartiet är Sveriges mest federalistiska parti. Man lägger sig platt för Europeiska unionen i varenda fråga som handlar om maktöverföring från Sverige till en ganska odemokratisk union och till byråkraterna i Bryssel.

Skulle man börja granska hur Centerpartiet har röstat i Bryssel tror jag att de svenska väljarna skulle bli förfärade när man ser hur mycket pengar av skattebetalarnas medel som Centerpartiet sätter sprätt på och hur mycket makt man överför från de folkvalda politikerna i Sverige till byråkraterna i Bryssel. (Applåder)

Till Jonas Sjöstedt (V)

anf.111 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Jonas Sjöstedt och jag har hållit igång under dagen genom att diskutera Europafrågor i sociala medier. Jag ser fram emot att kunna göra det på riktigt här i kammaren.

Jag nämnde ju det faktum att enligt SCB är det fler svenska jobb än någonsin - en miljon jobb - som kommer av att vi är öppna för handel inom Europa och att vi har utvecklat EU:s inre marknad. Då kontrar Jonas Sjöstedt med att barnen svimmar i de grekiska skolorna. Återigen vill jag nämna Jonas Sjöstedts ganska extrema retoriska nivå, om inte annat än för att den är underhållande.

Om vi håller oss till saken måste jag fråga hur den viktiga europeiska återhämtningen - den kan vi nog vara överens om att Europa behöver - skulle bli bättre av att det straffar sig att arbeta genom rekordhög

beskattning. Om man minskar den svenska valfriheten och arbetar färre timmar - till och med färre timmar än vad Miljöpartiet föreslår - om man utmålar företagare som skurkar, om man hotar tillväxten genom att centralisera beslut som människor och företag själva får försvara och om man utmålar handeln som hotfull genom att Vänsterpartiet intar sitt vanliga motstånd mot euron, hur gör någon av dessa saker att Europa blir starkare och kommer ur krisen?

Den 25 januari, Jonas Sjöstedt, är det ju inte bara extra val i ett visst europeiskt land. Då kommer också årets mest efterlängtade lön för väldigt många svenska familjer. Dit brukar det vara långt efter julhelgen. Ju fler som kan få årets första lön, desto starkare blir Sverige. Men hur blir de fler av Vänsterpartiets jobbfientliga politik?

anf.112 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Kinberg Batra beskriver det som underhållning att prata om den sociala krisen i Sydeuropa. Det är massarbetslöshet, det är fattigdom, det är migration och det är på blodigt allvar. Det är därför som så många människor vänder sig mot de partier som har genomfört den här politiken. En del av orsaken till detta är den ekonomiska politik som man har påtvingats av Europeiska unionen. Bnp har fallit med 25 procent i Grekland. Det är en katastrofal utveckling, och den har skett under styre av ditt broderparti, Ny demokrati i Grekland, och diktaten från Europeiska unionen. Att säga att det är en framgångsrik ekonomisk politik är faktiskt helt ödesdigert.

I själva verket har åtstramningen varit så hård att man har skadat den reala ekonomin i grunden. Man kan se på Europas mycket långsamma återhämtning jämfört med USA, som har haft en mer expansiv ekonomisk politik. Jag önskar att det fanns lite mer intellektuell höjd i den svenska borgerligheten så att man förmådde att formulera en ekonomisk politik på något annat sätt än bara genom skattesänkningar och åtstramningspolitik. (Applåder)

Sedan ställde Anna Kinberg Batra en rad frågor. Jag ska försöka att svara på dem så gott jag kan.

Varför är vänsterpolitik bättre för ekonomin? Jo, mycket tyder på att en jämnare inkomstfördelning också ger en bättre ekonomisk utveckling. En ekonomi där mer går till reala investeringar, både privata och offentliga, är bättre än en ekonomi där mer går till spekulation, till exempel på finansmarknaden, som tenderar att blåsa upp bubblor och skada den reala ekonomin på sikt.

Investeringar, miljöomställning, kommunikation, utbildning är sådant som långsiktigt höjer konkurrenskraften. Det har inte bara temporär effekt som skattesänkningar har utan det har en långsiktig effekt på samhällsutveckling och på ekonomisk utveckling i framtiden.

Det finns inget samband mellan en låg andel offentliga utgifter och en bättre ekonomisk utveckling. Tvärtom tenderar länder som har utvecklade välfärdsstater att vara mer stabila och ha en bättre ekonomisk utveckling på sikt. Ni har helt enkelt fel. (Applåder)

anf.113 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Jag ursäktar mig gärna om det som jag sade om underhållning råkade missuppfattas. Det som är närmast komiskt är inte situationen i Grekland som jag tar på mycket stort allvar. Men det som är närmast komiskt är att Jonas Sjöstedt kopplar den situationen till Bryssel och använder uttryck som till exempel EU-diktat.

EU är varken mer eller mindre en av världens mest framgångsrika samarbete mellan demokratier, och det ska vi använda på rätt sätt. Ett litet, öppet land som Sverige har nytta av att svenska företag och medborgare kan röra sig över gränser och använda den möjligheten så väl som möjligt.

Det framgår inte av Jonas Sjöstedts inlägg hur vi skulle bli starkare eller hur jobben skulle bli fler genom ett avståndstagande från EU. Det var från den utgångspunkten som jag ställde min fråga.

Det är fler än någonsin i Sverige som kan se fram emot den 25 januari, och då talar jag inte om Grekland utan om lönen. Det är fler än någonsin som får lön därför att de har jobb, och det är också fler än någonsin som kan leva på sin lön varaktigt, till glädje över att kunna försörja sig själv. De behöver bli fler, det blir de inte med Jonas Sjöstedt.

anf.114 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Tanken i Anna Kinberg Batras argumentation är att EU leder till mer frihandel och mer välstånd. Faktum är att det blev sammantaget fler handelshinder vid EU-medlemskapet eftersom man där var mer protektionistisk än vad vi är i Sverige.
Det andra är att EU är mer byråkratiskt på många sätt. Byråkrati är sällan bra för ekonomisk utveckling, även om borgerligheten tenderar att blunda för det när det kommer från Bryssel.

Sedan när det gäller euron är det väl grundläggande ekonomisk kunskap att länder som har helt olika utveckling av inflation och produktivitet mår bra av att kunna anpassa sådant som växelkurs och räntenivå till de nationella förutsättningarna. Det är helt enkelt det som vi har sett. Det är lika enkelt som Ronny Eriksson beskrev det, att euron är som att ha centralvärme i hela Europa och en termostat som man sätter i Frankfurt. Det är okej för Tyskland, men det kan bli för kallt i Rovaniemi och för varmt i Grekland. (Applåder)

Till Jonas Sjöstedt (V)

anf.119 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag reagerade över beskrivningen av Grekland. Det är sant som Jonas Sjöstedt säger, att valet i Grekland verkligen kan resultera i en stor skräll. Om Jonas Sjöstedts kommunistiska broderparti vinner i Grekland kan det utlösa en ganska stor kris i det europeiska samarbetet, skulle jag säga.

Då säger Jonas Sjöstedt att Greklands problem beror på det europeiska samarbetet. Så ser inte grekerna det. De förstår att det beror på att de levt över sina tillgångar. Sedan vill de gärna att någon annan ska betala. En statsskuld på 180 procent är inte något som bankerna tvingat på dem, Jonas Sjöstedt. Det har de själva gjort. De har själva valt att gå in i detta. De har en fullständigt ohämmad utgiftspolitik. Jonas Sjöstedts drömsamhälle är ett samhälle med alla dessa bidrag och statliga ersättningar som går till precis allting. Det är en fullständig avsaknad av marknadsekonomisk dynamik. I den offentliga sektorn finns bara monopol och stora och tröga byråkratier. Det är ett riktigt socialistiskt drömsamhälle. Det ska sägas att den politiken också har förts av högerregeringar. Den konservativa nya demokratin har minsann inte fört någon liberal västerländsk ekonomisk politik. Det har varit en fullständig monopolpolitik och socialistisk politik. Det är det som försatt Grekland i den situation de nu befinner sig i.

Då säger Jonas Sjöstedt: Nej, nej, det är eurons fel. Den fråga jag vill ställa till Jonas Sjöstedt gäller hans broderparti Syriza, som kanske kommer att vinna valet. De går till val med ett entydigt budskap, att de till inget pris vill lämna eurosamarbetet. Kan Jonas Sjöstedt förklara varför?

anf.120 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Det är sant att Syriza inte vill lämna eurosamarbetet, även om jag tror att de inser att det så småningom kommer att bli så. Jag tror att de gjorde ett stort misstag som gick in i en valutaunion. Du gör det så enkelt, Jan Björklund, men du inser nog att om länder har helt olika ekonomisk utveckling får det oönskade effekter om de har en valutaunion.

Vi hade länder som var överhettade, som hade negativ realränta, till exempel Spanien. Hur bra är det för bostadssektorn? Det kan man fundera på. Det blir en explosion av skuldsättning, och sedan faller banksystemet ihop. Det hände i Grekland, det hände i Spanien, det hände på Irland. Det är klart att det berodde på att de var låsta vid en viss ränta och en viss valuta.

Vad gör då EU? Jo, allt koncentreras på att rädda banksystemet. Det mesta av de pengar som gått till Grekland har gått till att rädda banksystemet och köpa ut de tyska och franska banker som hade lånat ut pengarna. Nu har de klarat sig. Nu är de ute.

Det som förvånar mig mycket, Jan Björklund, är att du inte vill att marknadsekonomin ska gälla finanssektorn. Marknadsekonomin ska bara gälla några saker. Om banker ställer till det, om de lånar ut pengar på ett felaktigt sätt, om de spekulerar, är det alltid skattebetalarna som i slutändan ska betala det hela. Du har någon sorts blind fläck som gör att du inte ser vad den finansiella sektorn ställer till med.

Sedan vältrar man över kostnaderna på grekerna. Ja, det har funnits många problem med Grekland. Det är den grekiska vänstern väl medveten om och också villig att göra någonting åt. Jag kan förstå den vrede som många greker känner när de inte har sjukvård men ändå skulle bankerna köpas ut till varje pris. Pengarna som de "får" går till någon helt annan, och de har inte möjlighet att ta sig ur den ekonomiska krisen.

Jag är ledsen att behöva säga det, Jan Björklund, men det är din önskedröm som har havererat. Det är du som har trott på euron. Det är du som har trott på den ekonomiska politiken. Nu står vi här. Både politiken och länderna har gjort bankrutt, och vanligt folk får betala priset. (Applåder)

anf.121 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Det är ett antal länder i Europa som har fört den ohämmade utgiftspolitiken. De har själva försatt sig i den situationen. Den ekonomiska politik man bör föra är enligt min uppfattning den som Sverige har fört de senaste åtta åren. Vi går ur finanskrisen som en av västvärldens starkaste ekonomier, Jonas Sjöstedt, eftersom vi inte har gjort som Grekland, eller som du hade önskat att också Sverige skulle ha gjort, fört en ohämmad utgiftspolitik där sedelpressarna hade fått rulla. Det fungerar inte.
Ja, systemkritiska banker kan man inte låta gå under. Det är erfarenheterna från 30-talet. När man lät bankerna gå under, gå i konkurs, ställdes vanliga människor med huslån på bar backe. Besparingarna

utraderades över en natt. Det ledde till ett socialt missnöje som i sin tur ledde till att demokratin gick under i Europa. Det går inte att göra så. Den framgångsrika krishanteringen den här gången är att vi inte har fått 1930-talets politiska följder av en kris som på ett sätt hade samma karaktär.
Nej, Jonas Sjöstedt, det är inte euron som östra Europa och Sydeuropa längtar bort från. De går in i eurosamarbetet. Det är socialismen de inte vill tillbaka till. (Applåder)

anf.122 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Vi får väl se vad de längtar efter i Grekland i valet den 25 januari. Det verkar inte riktigt som att Jan Björklunds vänner hör till dem som vinner.

Det här är mycket mer komplext än vad som ryms i Jan Björklunds retorik, som det ofta är. Spanien hade låg skuldsättning, riktigt låg. Irland hade jättelåg statsskuld. Sedan kom eurokrisen, överhettningen, räddningsoperationer för bankerna, och nu har de skulder som de inte kan betala. Att inte kunna se grundläggande nationalekonomiska fakta när man diskuterar frågan gör att man heller inte kommer att hitta lösningar på problemen. Det är där vi skiljer oss åt.

Sedan har vi ett program för att göra någonting åt den här typen av ohämmad finansiell spekulation genom en bankdelningslag. Skilj bankväsendet från spekulationen! Ge garantier till bankväsendet men inte till spekulanterna! Se till att inte tillåta helt bisarra former av finansiell spekulation som är direkt samhällsfarliga! Men ni verkar inte vara intresserade. För er är det viktiga att stå och moralisera över greker, inte att marknadsekonomin ska gälla banksystemet. (Applåder)

Tidningsartiklar om EU har placerats på politikområden som motsvarar kärnan i artiklarna.

* Demokratiproblem, juridik.

Politik för en demokratiminister och en justitieminister.

Partiledarnas inledningsanföranden i partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015.

anf.1 Statsminister Stefan Löfven (S) Inledning:

Herr talman, riksdagsledamöter! I söndags deltog jag i manifestationen i Paris efter terroristattackerna mot tidningen Charlie Hebdo, mot poliser och mot den judiska befolkningen.

Det var på många sätt en mörk dag. Men alla de människor som fanns därute på gatorna, som vi såg i fönstren och som vi såg på deras balkonger - alla de som skanderade "Vi är inte rädda" - bar på ett mycket ljust hopp.

Mitt i all bedrövelsen och sorgen fanns det en stark gemenskap, en beslutsamhet att stå upp för de demokratiska värderingarna. Människor slöt upp i hela världen, också här i Sverige.

Jag kan passa på att föra vidare president Hollandes djupa tack för allt stöd.

Den här manifestationen visar att skiljelinjen inte går mellan länder, kulturer eller religioner utan att skiljelinjen går mellan dem som vill förgöra det demokratiska samhället och vi som tänker stå upp för det demokratiska samhället.

Samtidigt får vi rapporter från Nigeria, där Boko Harams fruktansvärda framfart tar nya människoliv. Minnena av massmorden finns kvar

som sår: London, Madrid, Bryssel, Islamabad, Bagdad, Oslo, Utøya. Även här i Sverige ser vi extremismens framfart. Vi såg självmords attacken här i centrala Stockholm. Vi ser det i nazismens hot och våldsdåd, i avskyvärda attacker mot våra synagogor och moskéer, mot er som går dit för att be.

Terrorismens mål är att så split, hat och rädsla och få det demokratiska, öppna samhället att sluta sig och få människor att stå upp mot varandra och vända sig mot varandra. Men vi ska aldrig låta terrorismen styra oss eller sätta skräck i våra hjärtan.

Herr talman! Vi möter den totalitära terrorn med demokratisk orubblighet. Vi står upp för pressfriheten, yttrandefriheten och religionsfriheten. Terrorismen ska aldrig få tysta det fria ordet. Vi ska visa det öppna samhällets styrka. (Applåder)

Att stärka Sveriges förmåga att möta kriser och säkerhetshot är centralt för regeringen. Vi har inrättat ett säkerhetspolitiskt råd och tillsatt en inrikesminister som samlat ska ha ansvar för polisväsendet och Sveriges civila krishantering. Nu går vi vidare för att ytterligare stärka Sveriges förmåga att förebygga och bekämpa terrorism.

För det första: Att resa utomlands för att begå terroristhandlingar ska kriminaliseras, likaså finansieringen och organiseringen av den typen av resor. Samtidigt ska vi stärka de polisiära myndigheternas arbete för att upptäcka och bemöta terroristbrott och säkerhetshot.

Men det räcker inte. För att minska rekryteringen till våldsbejakande extremism krävs ett intensivt förebyggande arbete med bred förankring i hela vårt samhälle. Vi måste utveckla avhopparverksamheten och ge stöd till anhöriga som med förtvivlan ser sina kära dras in i terroristgrupper.

Regeringens nationella samordnare får därför ökade befogenheter och mer resurser. I grunden måste vi dessutom tillsammans, gemensamt i vårt samhälle, ta fullt ansvar för att aldrig tillåta att den fattigdom och brist på framtidstro föds som riskerar att stärka fanatismen.

För det andra behöver vi bekämpa terroristorganisationerna där de har fått sina fästen. Den irakiska regeringen söker nu stöd för att bemöta Isil. De vill ha fortsatt stöd. Isils dåd ser vi i både Syrien och Irak. De är stundom och oftast alltför fruktansvärda för att man ens ska kunna försöka klä dem i ord.

Sverige ger redan nu ett stort humanitärt bistånd, och det ska vi göra. Men vi kan göra än mer. Därför undersöker nu regeringen förutsättningarna för att föreslå riksdagen att svensk militär personal får sändas till Irak för att bidra till utbildningen av trupper som strider mot Isil.

För det tredje ska den svenska försvarsförmågan stärkas. Åren av nedskärningar är över. De nya, flerdimensionella säkerhetsutmaningarna bör mötas med ett brett stöd här i Sveriges riksdag. Det är också Sveriges tradition.

Jag vill därför att Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samverkan inte stannar vid ett försvarspolitiskt beslut. Jag vill också se samtal kring ett brett säkerhetsperspektiv där vi belyser också andra säkerhetsrisker, exempelvis terrorismen, den digitala sårbarheten, epidemier

och klimatförändringar och utifrån detta skapar en gemensam, nationell säkerhetsstrategi för Sverige. Så kan vi gemensamt peka ut behoven av att stärka Sveriges säkerhet på kort sikt och på lång sikt. Och vi ska göra det inte utifrån det som skiljer oss åt utan utifrån det som förenar oss. (Applåder)

Detta är därför åtgärder som regeringen genomför snarast: ett ännu starkare förebyggande arbete, ett solidariskt internationellt engagemang och en bred samverkan kring just de frågorna i Sveriges riksdag. Så ska vi stärka Sveriges säkerhet. Så ska det öppna, demokratiska och solidariska samhället försvaras.

Herr talman! I en turbulent tid är det viktigare än någonsin att skapa stabilitet i Sverige. I december valde regeringen och de fyra borgerliga partierna att sluta en överenskommelse som innebär att det går att styra Sverige i minoritet. Det skapar större stabilitet, och det kommer att ligga till grund för vår tillväxt. Det skapar också en långsiktighet där Sverige behöver det som mest: för pensionerna, energiförsörjningen och försvaret av vårt land. Det gör att vi äntligen kan flytta fokus från spelet och taktiken till sakpolitiken.

Anna Kinberg Batra, Annie Lööf, Jan Björklund, Göran Hägglund! Ni har visat att svensk borgerlighet kan ta ansvar i opposition. Jag tackar för den insatsen. Nu börjar däremot striden om sakfrågorna. Låt de bästa idéerna vinna! (Applåder)

Det Sverige behöver just nu är reformer för att skapa ett bättre liv för alla, också för dem som nu kräver förändring. Regeringen har ett reformprogram som säkrar det vi kallar det svenska löftet och därmed ger möjlighet till kunskap, trygghet och jämlikhet för alla.

Det innebär ett skifte i svensk politik. Vi går nu ifrån en enögd tro på skattesänkningar till investeringar i aktiv näringspolitik, infrastruktur och utbildning i det som ger verklig konkurrenskraft. Vi byter en skola som drivs av vinstjakt och hotas av konkurser till en skola där barnen får det stöd de behöver när de behöver det och lärarna den lön de förtjänar för att nå de höga krav som vi kommer att ställa.

Vi lämnar privatiseringar som lösningar på välfärdens problem och svarar äntligen på rop efter mer personal och starkare professioner, alltså det som har ekat i snart ett decennium. Vi slutar låtsas att det är någon annan som kan lösa problemen med klimatomställningen åt oss. I stället är vi själva med och tar fram de lösningar som vi behöver och som världen behöver.

Herr talman! Regeringen är redo att ta sig an de utmaningar som Sverige står inför. Det må vara demografin, klimatomställningen eller den globala ekonomin som vi tar oss an. Vi ska göra dessa utmaningar till de möjligheter som de kan vara för Sverige. Nu bygger vi ett samhälle som håller ihop. Nu börjar moderniseringen av Sverige.

(Applåder)

Repliker till statsministerns inledning

2-5 jobb
6-9 demokrati
10-13 jobb
14-17 jobb
18-21 jobb
22-25 migration

anf.26 Anna Kinberg Batra (M) Inledning:

Herr talman, ledamöter och åhörare! Låt mig börja med att återigen konstatera vilken viktig inledning det var på dagens debatt: Vi har bred uppslutning i vårt avståndstagande mot det fruktansvärda terrordådet i Frankrike, som hotar vårt öppna samhälle. Tillsammans står vi enade i vårt försvar av demokratin mot våldet. Det gläder mig att statsministern och jag är överens om det.

Herr talman! Sverige är ett bra land, men det kan bli bättre. Det finns potential i vårt land som inte tas till vara. För att ge fler människor möjlighet att bidra och utvecklas och för att göra Sverige ännu bättre behöver vi nya svar på en rad frågor. Nya Moderaterna kommer att utveckla svar och idéer för ett bättre Sverige. I det arbetet har vi vår grund i viktiga samhällsutmaningar som behöver riktiga lösningar.

I morse gick - eller går om en liten stund eller i kväll - 4,7 miljoner svenskar till jobbet. Det är fler än någonsin i Sverige. Några jobbar i offentlig sektor, några jobbar i små företag och andra i stora. Många gör det i jobb som inte fanns förut. Enligt material från SCB kommer dessutom ungefär en miljon av jobben i Sverige ur vinster av det europeiska samarbetet, tack vare att Europas inre marknad har gjort oss större och starkare. Den resa som Europa har gjort under 100 år från krig och fattigdom till öppenhet, handel och välstånd gör nu andra regioner och länder i världen snabbare.

Det innebär fantastiska möjligheter för miljarder människor, men i en sådan värld står Sverige inför viktiga utmaningar. Jag vill nämna tre. För det första: När gamla jobb försvinner behöver ännu fler nya jobb kunna växa fram överallt. För det andra: När vi utmanas av de växande regionerna behöver vi i Sverige stärka vår konkurrenskraft. För det tredje: När arbetsmarknaden ställer nya krav behöver vi rusta fler för att klara av att ställa om.

Nya Moderaterna antar dessa utmaningar. Vi kommer att utveckla vår politik för att Sverige ska stå bättre rustat, och vi har bättre svar på de här frågorna. Då kan vi stärka den svenska jobbtillväxten, och då kan vi stärka Sverige.

Jobb ger trygghet och gemenskap. Alla de som i dag går till jobbet i snö och rusk, eller vad man nu har omkring sig, utgör den tysta motor som håller vårt samhälle varmt och tryggt. Politiken kan inte reglera var och hur de nya jobben kommer, men vi vet vilka politiska beslut som möjliggör eller hämmar framväxten av nya jobb. Det behöver löna sig bättre att jobba och anställa - inte bli dyrare eller svårare. Utveckling av till exempel infrastruktur behöver genomföras, och inte skjutas upp, för att nämna några saker.

En stark ekonomi är grunden för att göra allt detta möjligt. Det är grunden för att hushållen har möjlighet att driva på tillväxten i stället för att stå vid sidan av. Det är grunden för att företag väljer jobbskapande investeringar i Sverige i konkurrens med andra länder. En stark ekonomi med stabila statsfinanser är grunden för allt detta, och den styrkan får Sverige aldrig tappa bort.

Ett starkt arbetsliv börjar i skolan. Det handlar bland annat om bättre lön för skickliga lärare, mer stöd genom mindre klasser och tidigare kunskapsuppföljning. Beslutet om budgeten i höstas innebär nu till exempel en dubbelt så stor satsning på mindre klasser och fler lärare i lågstadiet än vad regeringen hade föreslagit.

När jobben förändras möter många en arbetsmarknad som ställer nya krav. Det finns många som inser att drömmarna man hade i unga år ändras när man blir äldre, eller går i kras. Det kommer att bli allt viktigare framöver att kunna ställa om mitt i livet. Det kommer att behövas bättre möjligheter att ställa om, byta till någonting nytt och komplettera sin utbildning.

Därför har vi moderater presenterat förslag om att rätten att delta i kommunal vuxenutbildning för att nå grundläggande eller särskild behörighet till högskolan ska utökas och gälla alla vuxna. Det är viktigt att skolan är så bra som möjligt tidigt och från början, men några kommer alltid att behöva en chans till.

Sverige har många som har mer att ge. Det finns utmaningar bland till exempel unga utan fullständiga betyg och bland dem som har kommit till Sverige under de senaste åren men fortfarande inte kommit in på arbetsmarknaden. Samtidigt behöver möjligheterna stärkas för dem som vill arbeta längre. Alla som kan och vill arbeta är viktiga för att bygga ett bra Sverige ännu bättre. Därför har vi bland annat presenterat förslag om att det redan från 64 års ålder ska löna sig bättre att jobba mer. Om Sveriges mest erfarna medarbetare vill göra en insats till och jobba längre ska det inte straffa sig. Det ska löna sig. (Applåder)

Herr talman! Alla som bor i Sverige ska göra allt i sin makt för att utbilda sig och arbeta oavsett om man är född här eller inte och oavsett varför man har kommit hit, om man har gjort det. När andra säger: Go home! säger vi: Gå till jobbet!

Här behöver Sverige bli bättre. Alla som kommer till Sverige har inte tillräckliga möjligheter på en gång att komma in i samhället, även om det är viktigt att slå fast att det aldrig har varit så många utrikes födda som jobbar i Sverige som i dag. Det behövs fler verktyg för att fler ska få det där första jobbet. Det behövs bättre samarbete mellan stat och kommuner, fler bostäder, fortsatt bättre skola och fler reformer för bättre integration.

Herr talman! Vi behöver ta ansvar inte bara för Sverige utan också i en orolig omvärld. Klimatförändringar gör att kampen om vatten och energi hårdnar. Konflikter, krig och kriser i Irak, Syrien och delar av Afrika är några exempel, och fler är redan nämnda här i dag. Osäkerheten ökar även i Sveriges närhet. Kränkningarna av svenskt vatten under hösten kan inte ses som en enskild händelse utan som ett symtom på ökad spänning.

Vi har en viktig tradition av breda politiska överenskommelser om säkerhets- och försvarspolitiken. Vi har redan nämnt här i dag hur viktigt det är att vi har konstruktiva samtal om kommande inriktningsbeslut och även om säkerhetspolitiken. Vi ser fram emot sådana samtal, och vi är öppna även för att diskutera de saker som statsministern nämnde i sin inledning. Men de samtalen måste innehålla en kon struktiv diskussion även om Nato. Statsministern kallade detta för ett sidospår. För mig är det snarare en fråga om att öppet och konstruktivt pröva viktiga strukturer som vi behöver använda för att - som redan den förra försvarsberedningen konstaterade i enighet - bygga säkerhet tillsammans med andra. Det behöver vi göra. Då kan man inte utesluta Nato ur diskussionen. (Applåder)

Herr talman! I dag är det drygt 100 dagar sedan Stefan Löfven blev statsminister efter en valrörelse med många löften till många väljare. Regeringen skulle ta ansvar för Sverige och utarbeta reformer. I stället har både handlingskraft och reformer uteblivit. Rätten att välja skola

skulle finnas kvar, men ersattes av osäkerhet för familjer i åratal framöver. Inga vanliga löntagare skulle få höjd skatt, men de möttes i stället av förslag till skattehöjningar för över miljonen löntagare. Infrastrukturen skulle bli bättre, men viktiga projekt sköts på framtiden för att regeringen inte kunde komma överens internt. Så här ser det ut på många områden. Sverige kan mer. Därför behöver Sverige en annan regering. (Applåder)

Till sist, herr talman, är jag ödmjuk inför att valet inte gav det resultat vi ville. Jag står här och leder en opposition och inget annat. Därför tar vi moderater vårt ansvar och utvecklar nu politiken inom viktiga områden. Sex av dem presenterar vi här i dag. Den ansvarstagande ekonomiska politiken måste vi fortsätta värna och utveckla. Ett öppet Sverige kräver bättre integration. Välfärden måste vara trygg i hela landet. Arbetslivet behöver bli modernare och fungera för fler. En orolig omvärld kräver bättre säkerhet. Tryggheten från brott måste öka i hela Sverige.

Det är ett omfattande arbete, men vi tvekar inte. Vi vet att Sverige står inför viktiga och stora utmaningar, men Sverige har all potential att fortsätta vara ett av världens allra starkaste länder och bästa länder att leva i. Sverige kan mer. (Applåder)

Repliker till moderatledarens inledning

27-30 pengar
31-34 migration
35-38 pengar
39-42 pengar

anf.43 Mattias Karlsson (SD) Inledning:

Herr talman! Det har nu gått drygt tre månader sedan den förra partiledardebatten i riksdagen. Det är tre månader som varit oerhört dramatiska både i Sverige och i vår omvärld. De senaste mest dramatiska och mest tragiska händelserna har utspelat sig i vår omvärld. Jag tänker naturligtvis på Boko Harams massakrer på tusentals civila i Nigeria och på de islamistiska attentaten i Frankrike.

För varje år som går står det alltmer klart att islamismen är vår tids stora ondska och att denna människofientliga ideologi måste bekämpas med samma energi och med samma kompromisslöshet som vi tidigare bekämpat andra antidemokratiska ideologier, såsom nationalsocialism och kommunism. Det var länge sedan som Olof Palmes ord om satans mördare var så tillämpliga som de varit den senaste veckan.

Jag är glad över att så många olika delar av det svenska samhället nu säger sig vara Charlie. Jag har inga synpunkter på hur regeringen så här långt har agerat i efterdyningarna av attentaten. Sorg, medkänsla, tydliga fördömanden och uppvisande av största möjliga enighet är naturliga första steg när en tragedi och ett trauma av den karaktären inträffar.

Efter denna fas bör dock en andra fas infinna sig, en fas där vi börjar diskutera och söka svar på alla de frågor som tragedin gett upphov till. Bland dessa frågor kan bland annat följande nämnas: Hur väl rustat står Sverige för att möta en terrorvåg av samma dignitet, eller värre, som den vi nyss har sett i Frankrike? I Frankrike deltog över 90 000 poliser och militärer med särskilda befogenheter i arbetet med att säkra den allmänna tryggheten och jaga i kapp mördarna. Har motsvarande myndigheter i Sverige de resurser och befogenheter som skulle krävas för att kunna genomföra en motsvarande insats om olyckan skulle vara framme?

Hur står det egentligen till med yttrandefriheten och debattklimatet i vårt land? Hade en tidning som Charlie Hebdo över huvud taget kunnat verka i dagens Sverige, eller hade man fått slå igen efter kort tid på grund av häxjakt och sabotagekampanjer från diverse extremistorganisationer och ständiga åtal för hets mot folkgrupp och förtal?

Hur mycket Charlie var den före detta socialdemokratiska utrikesministern Laila Freivalds när hon 2006 bidrog till att släcka ned Sverigedemokraternas hemsidor efter att SD-Kuriren som en sympatiyttring för den mordhotade danske tecknaren Kurt Westergaard hade publicerat en ovanligt modest och respektfull Muhammedteckning?

Hur mycket Charlie var Världskulturmuseet, Nobelmuseet, Kulturhuset i Stockholm när de plockade ned tavlor, censurerade filmer och ställde in dansföreställningar på grund av islamistisk kritik och rädsla för repressalier?

Hur mycket Charlie har Sveriges riksdag varit när man under en lång rad av år röstat ned motioner om att i yttrandefrihetens namn visa samma principiella stöd för Lars Vilks som man en gång visade för Elisabeth Ohlson Wallin när hon mordhotades på grund av sin utställning *Ecce Homo*?

Är det verkligen rimligt att personer som ansluter sig till IS och åker till Syrien för att delta i slakten på oskyldiga civila sedan ska kunna återvända till Sverige och åtnjuta fulla medborgerliga rättigheter? Är det verkligen rimligt att fundamentalistiska trossamfund, som utövar förtryck av kvinnor och legitimerar terror och antisemitism, ska kunna fortsätta att finansieras med svenska skattemedel?

Dessa och många andra frågor behöver diskuteras framöver i ljuset av den globala islamistiska offensiven. Sverigedemokraterna kommer att vara en garant för att en sådan diskussion faktiskt blir av. I dessa diskussioner inkluderar vi gärna sant moderata och reformistiska muslimska grupper. De människorna ska på intet sätt lastas för de militanta islamisternas illdåd. Samhället måste garantera skyddet för deras liv och egendom i denna tid av växande konflikter.

Herr talman! Som alla i kammaren naturligtvis är fullt medvetna om har de senaste månaderna även ur ett strikt inrikespolitiskt perspektiv varit mycket dramatiska. Valresultatet i september var tydligt. Sverigedemokraterna blev valets enda egentliga vinnare. Alla andra partier stod i praktiken stilla eller gick bakåt.

Det enda som hade hänt sedan 2010 var att betydligt fler väljare ville se ett större inflytande för Sverigedemokraternas politik. Inget av de gamla blocken lyckades få egen majoritet. Man lyckades heller inte komma överens över blockgränserna om vilken politik som skulle föras.

Samtidigt stod Sverigedemokraterna med utsträckta händer och sa att vi var beredda till kompromisser och förhandlingar. Det enda ultimativa krav vi ställde var att den blivande regeringen inte skulle tillåta att västvärldens extremaste invandringspolitik blev ännu extremare när vi inte vet hur vi ska hantera de integrationsproblem som har uppstått i spåren av den.

Inget av blocken valde att ens överväga vårt modesta krav. Inget av blocken var berett att ens föra förutsättningslösa samtal med Sveriges tredje största parti. De övriga partiernas strävan efter att i strid med all rimlighet och allt sunt förnuft fortsätta att öka invandringen från redan historiskt höga nivåer visade sig vara överordnad alla andra sakfrågor och alla löften man hade givit till sina väljare. Och så kallar man oss för ett enfrågeparti!

Herr talman! Sverige har nu en borgerlighet som har lämnat walkover, svikit sina väljare och i grunden övergivit sin roll som opposition. Trots att det finns en klar icke-socialistisk majoritet i riksdagen valde man att släppa fram en socialistisk statsminister och en rödgrön

regering. Trots att man precis har fått igenom sitt eget budgetförslag har man nu gett Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet helt fria händer att under de kommande åren få igenom precis vilken budget de vill, alldeles oavsett vilka galenskaper den innehåller. För att travestera den gode Winston Churchill skulle man kunna säga: Aldrig förr har så många borgerliga väljare haft så få företrädare att tacka för så lite.

För demokratins, Sveriges och det svenska folkets del beklagar jag djupt denna utveckling. För Sverigedemokraternas del välkomnar jag den utmaning som det innebär att under de kommande åren vara riksdagens enda riktiga oppositionsparti. Jag skulle bli förvånad om Jimmie Åkesson inte får hålla sitt anförande före Anna Kinberg Batras efterträdare vid den första partiledardebatten efter valet 2018.

Herr talman! Sverige har nu en regering som kallar sig för en samarbetsregering men som endast representerar 38 procent av befolkningen. Det är en regering som under sin tid vid makten har gjort sig bemärkt genom att presentera illa beredda förslag som den tvingas dra tillbaka, genom att ignorera beslut som fattats av en riksdagsmajoritet, genom att dra på sig tung kritik från Finanspolitiska rådet för att ha lagt fram förslag som bryter mot det finanspolitiska ramverket och genom historiskt låga förtroendesiffror.

Ytterst ansvarig är Stefan Löfven. Han är en statsminister som har hyllat det terroristanknutna och våldsutövande Fatahpartiet i Palestina men vägrar samtala med Sveriges tredje största parti eftersom vi vill ha ungefär samma invandringspolitik som den som förs i våra grannländer. Han är en statsminister som lovade att avgå om hans budgetförslag föll men som ändå satt kvar, utlyste extraval och meddelade att han tänkte gå till val på innehållet i den nedröstade budgetpropositionen. Han är en statsminister som veckan därpå meddelade att innehållet i den nedröstade budgetpropositionen var överspelat och att man tänkte gå till val på en annan politik. Han är en statsminister som till dags dato inte lyckats samla en majoritet bakom sakinnehållet i sin politik och som i stället har lanserat en teknisk maktkartell syftande till att i skarp kontrast mot demokratins grundtankar ge en minoritet ökad makt över majoriteten och till att bakbinda handlingsfriheten hos riksdagsledamöterna i sex riksdagspartier för två mandatperioder framöver. Han är en statsminister som inte vågade stå för sitt agerande inför väljarna utan i stället ställde in det extraval han hade utlovat.

Med tanke på allt det som jag precis har sagt och med tanke på det hårda tonläge som har rått i debatten de senaste månaderna kanske det förvånar några att jag faktiskt tillhör den skara som gillar Stefan Löfven. Jag tror att Stefan Löfven är en sympatisk person som i grunden har goda intentioner men som har misstagit sig om en hel del olika saker. Som statsminister för Sverige har dock Stefan Löfven inte lyckats vinna mitt förtroende. Det ledarskap som vi har sett under de senaste månaderna är inte det ledarskap som Sverige behöver för att kunna klara av de utmaningar som vårt land inför de kommande åren står inför.

Mot bakgrund av vad jag tidigare anförde och i enlighet med 13 kap. 4 § regeringsformen yrkar jag härmed å hela den sverigedemokratiska riksdagsgruppens vägnar på att riksdagen ska förklara att statsminister Stefan Löfven inte längre åtnjuter riksdagens förtroende. (Applåder)

Repliker till SD-ledarens inledning

44-47 polis
48-51 migration
52-55 demokrati
56-59 europapolitik
60-63 pengar
64-67 försvar
68-71 försvar

anf.72 Gustav Fridolin (MP) Inledning:

Herr talman! Året har inletts likt några av de mörkaste kapitlen i vår historia. Rum dit svenskar sökt sig för att utöva sin tro har attackerats. I Frankrike dödades satiriker, poliser, journalister och judar i terrorattacker. Det är kulspruteeld, brandbomber och klottrade hakkors. Det är attentat mot demokratins själva fundament: yttrandefriheten, religionsfriheten, pressfriheten, det vill säga friheten för var och en att leva, tala, tro, tänka.

Det här är inte mitt Sverige och inte min värld.

Herr talman! Vi lever i en tid då det är oroväckande lätt att teckna ett anförande i dystra rader. Diskriminering och hatbrott drabbar romer, judar och muslimer. Tillkämpade rättigheter sätts ifråga när de som utövar dem hotas eller stoppas. I vår världsdel får länder nu kritik för inskränkningar i pressfriheten, ändrade vallagar, attacker mot aborträtt och jämställdhet.

Invid EU:s gräns fortgår oroligheterna i Ukraina efter Rysslands folkrättsbrott. I Nigeria sätter terrorn skräck i människor. I Irak och Syrien har IS fördrivit miljoner människor från deras hem. I Medelhavet lämnas båtar av flyende, vind för våg.

Vår förmåga att möta den allra största av utmaningar vi mött som mänsklighet - klimathotet - prövas, och vi skruvar alla på oss inför tanken på vad vi ska svara våra barn den dag de frågar vad vi gjorde med den värld vi har att lämna till dem.

Det kan tyckas som att själva demokratin är hotad.

Men jag vägrar att acceptera det som den enda beskrivningen av vår tid. Den liberala demokratin är till sin natur optimistisk. Den bygger på övertygelsen om att människor som ges frihet att växa klarar att samarbeta och att människor som samarbetar kan möta också de största hot.

Den liberala demokratins fiende är rädslan. Nationalister, religiösa extremister och rasister - alla säger de säger samma sak. Följ din rädsla! Var rädd! Var rädd för andra människor, för andra kulturer, för mötet mellan olika sätt att leva. Var rädd för att förlora jobbet, för våld, för att inte förstå, för Gud, för att världen runt dig förändras. Var rädd för oss!

Demokrati är organiserat mod, och mot detta mod står den organiserade rädslan.

Demokrati är viljan till utveckling, och mot den viljan står rädslan för utveckling.

Demokrati är tilltron till människors kraft, och mot den tilltron står rädslan för andra människor.

Demokrati är längtan efter kunskap, sanning och vetenskap. Mot denna längtan står lögnerna, ryktesspridningen och fördomarna.

Det här är det val som världen står inför: att med demokrati och vetenskap möta de hot vi har framför oss eller att med inskränkthet och fördomar gömma oss för utmaningarna.

Herr talman! Demokratins grund är egentligen inte de rättigheter och skyldigheter som omgärdar den. Hur stark demokratin står avgörs av människors förmåga att vara en del av den. Det är en förmåga som vi inte skaffar oss genom att börja traggla regeringsformens första paragraf utan snarare i sällskap med Emil i Lönneberga, Pippi-ya goredırêj eller Karlson, kotoryj zhivet na kryshe.

Bara ett land där alla får lära sig att läsa kan bli eller bibehålla en stark demokrati.

Det sägs att det krävs ett ordförråd på 40 000 ord för att läsa och förstå en dagstidning. Som barn lär vi oss, om vi får rätt förutsättningar, 2 500-3 000 ord om året.

Skolan kan alltså aldrig vara någon snabbmatskrog, och kunskap är inte färdigmat som kan hämtas i en lucka. Hemligheten med att tillgodogöra sig kunskap ligger alltid lite närmare den hemlagade maten. Det är något som tar tid, är komplicerat och kräver en kock med den lilla extra kärleken till råvaran.

Men svenska elever får allt mindre tid med sina lärare, och lärarna får allt mindre tid för sitt uppdrag. År 2003 var det bara fyra länder i OECD där eleverna hade signifikant bättre läsförståelse än i Sverige. I dag är det bara tre länder där läsförståelsen är sämre. Det påverkar såklart skolans alla ämnen. Det är inte så lätt att undervisa i historia om eleverna inte förstår läroboken eller kan göra en enkel sökning på internet. Forskarna bakom PISA-provet har visat att elevernas problem med proven i matte och naturvetenskap till 70 procent eller mer hänger samman med elevernas problem med läsförståelse. Det är därför som samarbetsregeringen vill investera så mycket i att stärka läsandet och öka tiden för mötet mellan lärare och elever.

Det ska vara mindre barngrupper i förskolan så att det blir mer tid för varje barn, fler anställda i lågstadiet så att det blir mindre pappersarbete för lärarna, fler speciallärare så att det finns mer tid för just den elev som behöver extra stöd, säkrad tillgång till bra skolbibliotek, en läsa-skriva-räkna-garanti så att så fort som en elev behöver extra stöd ska stödet också komma på plats.

Hur många böcker man har i bokhyllan där hemma ska inte avgöra vilket betyg man kan få. Bildning ska inte vara en exklusivitet för några. Kunskap är inte en begränsad resurs. Tvärtom! Kunskap är en av de få sakerna som bara växer när den delas.

Herr talman! Demokratin vilar i möjligheten för människor att förverkliga sig själva, sina idéer och drömmar. Det brukar kallas för innovationskraft, entreprenörskap eller fri företagsamhet. Hemma hos mig hette det "affären". Det var i affären jag lärde mig att läsa. Det var därifrån jag fick springa ärenden, och det var till en liten herrekipering i en liten skånsk by som min familjs drömmar hade nått. Min morfar växte upp i ett fattigt hem, men han fick, och tog, möjligheten att bli sin egen.

Frihet är den mest kraftfulla ekonomiska faktor som mänskligheten känner till. Är man demokrat är man för ekonomisk utveckling. Det fria tänkandets natur är att komma på nya lösningar, ny teknik, nya sätt att tillverka saker och nya saker att tillverka. Det är en förmåga vi behöver nu, mer än någonsin. Klimathotet hotar oss som mänsklighet, vårt framåtskridande, vår civilisation och hela grunden för vår

ekonomi. När vattnet sinar i brunnen står människan hjälplös. När torkan äter upp sådden står vi vid randen till krig. Inget föder rädsla som hunger. Inget hotar oss som klimatförändringarna.

De tekniska lösningarna på klimathotet finns. Fråga SKF, vars största order i dag rör kullager till vindkraften. Fråga ABB, som förser den förnybara energin världen över med smarta elnät.

Affärsmodellerna för att nyttja snarare än att utnyttja resurser finns. Fråga Ericsson, som snart tjänar mer på att underhålla än att sälja basstationer. Fråga Boliden, som investerar tungt i smältverk för återvinning av metaller.

Men vi har misslyckats med att enas om de politiska styrmedlen. Fråga de svenska forskare vid Uppsala universitet som fick se sina tunnfilmssolceller industrialiseras i andra länder därför att startkapitalet saknades här. Eller fråga alla de entreprenörer med smarta klimatlösningar som ser hur den kraschade handeln med utsläppsrätter i Europa gjort priset på koldioxid så lågt att investeringar i ny teknik fryser inne.

Det är för att ta det politiska ansvaret för att rätt jordmån för nya klimatsmarta lösningar ska kunna växa fram och spridas som samarbetsregeringen vill stärka skatternas miljöstyrande effekt, investera i hållbara transporter och inleda energisamtal med en förhoppning om att enas om ett förnybart energisystem.

Herr talman! Dagen efter attacken mot moskén samlades närboende för att visa sin solidaritet. Hakkorsen klistrades över av hemmaritade hjärtan. Efter attacken mot Charlie Hebdo möttes människor på gator och torg under budskapet: Not afraid! On n'a pas peur! Mit schreif! Vi är inte rädda!

Det är min värld. Det är mitt Sverige - där sjuksköterskan åker för att bekämpa ebolaepidemin, där byn ställer upp när flyktingarna kommer, där entreprenören med en ny klimatinnovation kan skapa jobb och framtidstro, och där varje barn, varje dag, får ta med sig en ännu lite större bit av världen hem då bokstäverna har format sig till ord.

Dissidenten, dramatikern och sedermera presidenten och sympatisören till Tjeckiens gröna parti Václav Havel har uttryckt sig så här: Utan medborgare som känner frihet, självrespekt och autonomi kan det inte bli några fria, självständiga stater. Utan fred mellan människor finns det inga garantier för fred mellan staterna.

Vi lever i en orolig tid - det har upprepats i dag - men vi får aldrig ge efter för oron. I den här kammaren har vi en uppgift större än så, nämligen att fortsätta det bygge som en gång påbörjades och som aldrig blir färdigt. Det är bygget av en stark demokrati som kan stå upp för globala mänskliga rättigheter och hjälpa människor i nöd.

(Applåder)

Repliker till MP-ledarens inledning

73-76 jobb
77-80 näringsliv
81-84 klimat
85-88 näringsliv
89-92 migration

anf.93 Annie Lööf (C) Inledning:

Herr talman! Jag vill börja med att hälsa Moderaternas nya partiledare Anna Kinberg Batra välkommen till debatten.

Vi har just lämnat ett intensivt och händelserikt år bakom oss, både på den internationella arenan och i Sverige. Den ryska aggressionen har stegrats påtagligt det senaste året. Det är krig i världen. Miljontals människor befinner sig på flykt, fruktar för sina liv och söker efter en bättre tillvaro någon annanstans.

Terrorn gör sig påmind, genom avskyvärda avrättningar, förföljelser i Islamiska statens spår och på den afrikanska kontinenten, där en tioårig flicka placerades som självmordsbombare nu i helgen. Det är barbariskt. Det är hjärtlöst.

I delar av Västafrika skördar ebolaviruset fortfarande många liv på sin väg och påminner om att de säkerhetsutmaningar som världens står inför inte enbart är av militär natur.

År 2014 klämtade också klockan för klimatet. Det förberedande mötet i Lima hade behövt lägga en än bättre grund inför det avgörande beslutet senare i år om ett globalt klimatavtal.

Och bara för några dagar sedan skakades världen av terrorattackerna i Paris, bland annat mot den franska tidningen Charlie Hebdo. Dådet är ett ofattbart angrepp på demokratin. Vi får aldrig glömma bort att det demokratiska samhället bygger på press- och yttrandefrihet. Det fria ordet får aldrig tystas. Jag är stolt över det hav av människor som mötte upp på Paris gator men även runt om i vårt land för yttrandefrihet och mot terror.

Herr talman! Här i Sverige har två valrörelser inletts och avslutats. Efter en turbulent och politiskt instabil höst tog Stefan Löfven den 3 december det förhastade beslutet att avisera ett extraval, detta trots att Alliansen kvällen innan föreslagit det som tre veckor senare kom att bli kärnan i decemberöverenskommelsen.

Sverige måste kunna styras, och det måste finnas en offensiv och anständig opposition. Med decemberöverenskommelsen har vi fått tydliga spelregler på plats, spelregler som bygger på den princip som har väglett Sverige under decennier, nämligen möjligheten för det största alternativet att styra. Det gäller oavsett politisk färg, och det gäller även när ett nationalistiskt parti försöker skapa kaos och oreda.

Vänsterregeringen kommer att möta en stark och samlad opposition från Alliansens fyra partier. Riksdagens kommande omröstningar i tusentals frågor kommer att nagelfaras från Centerpartiet. Vi kommer att fortsätta att ta strid för en liberal ekonomisk politik, för fler jobb och företag och för rätten att bestämma själv och för hela landet. Sverige förtjänar bättre än att vara en lekstuga för kaos. Nu när vi är överens om spelreglerna väntar konflikt i det som är politikens livsnerv, nämligen de sakpolitiska frågorna.

Herr talman! Politik det är på riktigt. Politik spelar roll. Det handlar inte bara om vilja, utan det handlar också om att förändra.
Under Alliansens åtta år i regeringsställning blev Sverige ett bättre land att leva i. Sverige står starkt i en orolig omvärld. Men mer behöver göras. Det finns stora politiska utmaningar de kommande åren, och jag ska ta upp några av de mest centrala.

Jag börjar med jobben. Jobben är en nyckelfråga för Sveriges framtid, och vi behöver ta steg mot en fördjupad jobblinje.

Den andra är miljön. Sverige ska fortsätta vara världsledande inom miljö- och klimatpolitiken. Vi behöver en strategi för att fortsätta förena god miljö med ekonomisk tillväxt.

Den tredje handlar om hela landet. Sverige mår bra när alla delar av landet utvecklas. Vi behöver ett land som växer i takt. På många orter runt om i vårt land försvinner jobben i takt med att företag läggs ned eller flyttar. Utanförskapet är fortfarande alltför stort.

De små och medelstora företagen i Sverige är Sveriges största arbetsgivare. I 130 av 290 kommuner är det alla de människor som jobbar i små företag som ger mest skatteintäkter till kommunerna, som bygger den gemensamma välfärden och som är avgörande för vilken service som kommunerna kan erbjuda.

Centerpartiet vill se en fördjupad jobblinje som prioriterar just de jobbskapande företagen. Det är nämligen så vi får mer resurser till välfärden, det är så fler unga kan få jobb, och det är så de som kommer nya till vårt land eller de som står långt från arbetsmarknaden får möjlighet att komma in i värmen på en arbetsplats.

En fördjupad jobblinje bygger på tre ben. För det första måste små och medelstora företag ges bättre möjligheter att anställa genom sänkta kostnader och minskat krångel. Det måste bli mer attraktivt att driva företag. Därtill måste trösklarna till arbetsmarknaden sänkas både genom fler jobb med lärlingslöner och en förändrad arbetsrätt, så att fler unga kan få ett riktigt jobb.

För det andra behöver branscher öppnas upp så att jobben kan växa fram och valfriheten säkras. Barnfamiljer måste fortsatt kunna få välja förskola, äldre måste kunna få välja äldreboende och vårdcentral, och den som står utan jobb måste kunna få välja mellan en mångfald av olika arbetsförmedlare.

För det tredje behövs en fördjupad jobblinje för att integrationsprocessen ska funka bättre. Det handlar om jobben, men det handlar också om bostäder och boenden. Sverige måste erbjuda ett betydligt bättre flyktingmottagande. Det kräver att vi gör reformer, både på arbetsmarknaden och på bostadsmarknaden. Sverige ska inte bygga flyktingläger. Sverige ska erbjuda värdiga boenden.

Vi i Centerpartiet kommer att fortsätta att utveckla vår politik på dessa områden och kommer att återkomma med konkreta förslag inom alla dessa tre områden för en fördjupad jobblinje.

Herr talman! Det finns mer kvar att göra. En seriös och framtidsinriktad miljöpolitik handlar inte om att sätta miljö och tillväxt mot varandra, utan den handlar om att kombinera dessa två. Vi har under de senaste åtta åren lyckats minska utsläppen och gjort det framgångsrikt. Ansvarsfull miljöpolitik handlar om att skapa förutsättningar för en grön utveckling, inte om att hindra, stoppa eller förbjuda. Det är inte genom att man hindrar utveckling, stoppar jobb och förbjuder företag som klimathotet kan mötas, utan det är genom att man stimulerar miljösmarta lösningar och genom att man stimulerar företagare, entreprenörer och innovatörer som varje dag hittar nya lösningar på hur vi ska få mer förnybar energi från skogen och åkern, minska utsläppen eller förbättra den biologiska mångfalden. Det är så miljö och tillväxt kan gå hand i hand.

Centerpartiet vill att Sverige ställer om från fossilt till förnybart. Vi vill se fler miljöbilar, vi vill se fler laddstolpar och elbilar, vi vill se fler lastbilar och bussar som är klimatsmarta, vi vill öka inblandningen av förnybara drivmedel i vanlig bensin och diesel, och vi vill införa en skatt på farliga kemikalier så att barnens leksaker blir fria från gifter. Så skapar vi en grön och modern framtid.

Herr talman! Det finns mer kvar att göra även för att hela landet ska leva. Centerpartiet har en lång landsbygdskamp i ryggen. Vi vill ha

både världens grönaste städer och världens modernaste landsbygd. Så enkelt är det.

Men Sverige måste växa i takt. Bruksorter, förorter, glesbygd och landsbygd är alla delar av Sverige som måste hållas samman. Samhällets värden produceras över hela landet. Det är en felaktig bild att tro att landsbygden lever på grund av staden. Beroendet är ömsesidigt. Utan jobb och företag stannar landsbygden. Utan de resurser som finns i form av malm, mat och mineraler stannar Sverige. Det är därför som vi behöver en jobbpolitik som ser till att industrin, bönder och välfärdsföretag kan blomstra i hela landet.

Vår politik handlar om att satsa på småföretagens villkor och strategiska investeringar, bygga järnvägar i form av höghastighetståg och nya bostäder, se till att tågen får fler stopp och satsa på bredband, service och bra mobiltäckning snarare än att staten ska komma med åtgärdspolitik och Amsplatser.

Herr talman! Vem hade trott att Bromma flygplats skulle bli symbolen för att hela landet ska leva. Vänsterregeringens hot om nedläggning kommer att klippa livsnerven för många av de regionala flygplatserna. Det skulle vara ett direkt hot mot tillväxt, jobb och företagande. Det skulle vara ett direkt hot mot landsbygden.

Under de kommande åren kommer Centerpartiet at stå för en tydlig och aktiv opposition mot vänsterregeringens politik. Vår politik är bra för jobben, den förenar miljö och tillväxt och ger möjligheter att utveckla hela landet. Det är en politik som är bra för Sverige. (Applåder)

Repliker till C-ledarens inledning
94-97 utbildning
98-101 demokrati
102-105 klimat
106-109 försvar

anf.110 Jonas Sjöstedt (V) Inledning:

Herr talman! Vi lever i en tid av betydande politiska förändringar, både i den svenska inrikespolitiken och internationellt.

Det går bara att förfäras över våldsdåden i Paris, attackerna på de som gick och handlade i mataffären inför sabbaten och det förfärliga mördandet av de som uttryckte det fria ordet. Om detta är vi och ska vi vara överens. Det handlar om att försvara det öppna samhället och dess grundläggande värderingar.

Samtidigt är det förfärliga i Paris bara en liten del jämfört med den terror som utspelas i Nigeria där 2 000 människor mördas på en dag eller det besinningslösa våld som Islamiska staten utövar i Syrien och Irak. Inför detta måste vi vara flera saker samtidigt. Vi måste vara fasta och tydliga. Och vi får inte vara naiva i vår kamp mot terrorism, till exempel när det gäller att bekämpa att frivilliga åker även från vårt land för att delta i den här typen av brottslighet.

Samtidigt får vi inte vara rädda på det viset att vi inskränker det öppna samhälle som attackeras av dem som motsätter sig det. Åtgärder mot terrorism som innebär massövervakning eller övergrepp på enskildas integritet är egentligen en seger för terroristerna och inte för dem som försvarar det öppna samhället.

I inrikespolitiken har vi kunnat se en unik decemberöverenskommelse. Även om Vänsterpartiet inte är en del av denna överenskommelse och är fria att agera oavsett överenskommelsen spelar den två positiva delar i den svenska politiken. Den första är att vi nu kan lämna en period då det har fokuserats på politiskt maktspel. Nu kan vi få

någonting gjort. Väljarna har rätt att kräva och förtjänar att det blir lite mer verkstad i Sveriges riksdag.

Den andra är att rasisterna i Sverigedemokraterna inte längre kan kidnappa den politiska processen för att bedriva sitt maktspel i politiken. Detta är i grunden något positivt.

Nu vill vi i Vänsterpartiet genomföra det som vi förhandlade fram med regeringen, med socialdemokrater och miljöpartister. Nu är det dags att få saker gjorda. Vi vill att det som vi kom fram till i vår överenskommelse, om att begränsa kommersialiseringen i välfärden och ta bort vinstjakten, ska bli verklighet. Vi vill att de reformer, efterlängtade reformer, som vi enades om i förslaget till statsbudget ska genomföras så fort som möjligt. Tyvärr går det inte så fort som vi hade önskat, men nu finns alla möjligheter att göra verklighet av politiken.

Grunden för ett fortsatt budgetsamarbete, som Vänsterpartiet är öppet för att förhandla om under mandatperioden, är dock att överenskommelsen om att få bort vinstjakten i välfärden hedras och genomförs som planerat. Vi måste få en välfärd att lita på, en välfärd där utbildning, sjukvård och äldreomsorg fördelas efter behov inte efter vinstintresse. Vi måste få en välfärd där man kan lita på att skolan inte går i konkurs och där man inte ska behöva uppröras över att personal fattas därför att någon gör vinst på ens förälder på äldreboendet.

Välfärden kräver dock mer än så. Att ta bort det råa vinstintresset som styrande i välfärden är ett första steg. Men vi behöver göra mycket mer. Vi behöver ta bort själva marknadstänkandet också i den gemensamma välfärden som ofta hindrar demokrati, medarbetaransvar och inflytande för dem som välfärden är till för. Vi behöver mer resurser, till exempel i äldreomsorgen där vi hade föreslagit det men där det försvann. Vi behöver en demokratisering av välfärden så att den blir mer lyhörd och mindre centralstyrd. Överenskommelsen om att ta bort vinstjakten är ett steg på vägen mot en sådan utveckling.

Herr talman! Nu vill vi också genomföra de nödvändiga reformer som vi kom överens med regeringspartierna om i budgeten. Nu ska fas 3 avskaffas. Nu ska den bortre parentesen i sjukförsäkringen försvinna. Nu ska a-kassan höjas. Nu ska investeringarna i järnvägen ökas. På längre sikt är det viktigt att se till att få en ekonomisk politik som leder till bra ekonomisk utveckling men också ser till att välfärden får de resurser som välfärden behöver.

Vi måste bedriva en aktiv politik för att minska samhällsklyftorna i Sverige, mellan rik och fattig och mellan män och kvinnor. För första gången på många år kunde Sveriges riksdag rösta för en budget som minskade klyftorna i Sverige, som minskade inkomstklyftan mellan män och kvinnor och som satsade på dem som hade allra minst. Men Sverigedemokraterna valde att rösta bort den budgeten tillsammans med de borgerliga.

Vi behöver också se dem som förlorade under många år med borgerligt styre. Det var de ensamstående föräldrarna och den växande barnfattigdomen. I vår budget fanns förslagen: underhållsstödet, en kulturskola som alla barn skulle ha råd att gå i, att alla ska ha råd med mediciner och barnomsorg på obekväm arbetstid. Det är dags att åter genomföra viktiga sociala reformer. (Applåder)

Vi måste dock gå vidare också. Större utmaningar för den ekonomiska politiken väntar framöver. Vi måste öka investeringarna i Sverige, både de offentliga och de privata. Det kan man göra genom ekonomisk politik som inte torftigt fastnar ensidigt vid skattesänkningar.

Vi måste göra klimatomställningen, vi måste få de gröna jobben och om vi ska kunna bekämpa arbetslösheten måste vi se över de ekonomiska ramverken så att den ekonomiska politiken avpassas för att kunna få full sysselsättning i Sverige. Detta är endast möjligt att göra i samarbete med Vänsterpartiet, inte med borgerliga partier i Sveriges riksdag. Så ser det politiska läget ut.

Den 25 januari är det ett viktigt val i Europa. Då väljer det grekiska folket ett nytt parlament. För första gången kan EU få ett medlemsland som säger nej tack till den torftiga högerpolitik, den europolitik och det centralstyre som har lett till mycket elände och mycket fattigdom i södra Europa.

Anna Kinberg Batra talade tidigare i sitt anförande om EU som en ekonomisk motor. Men faktum är att Europa har bland den sämsta ekonomiska utvecklingen i hela världen. En del av det beror på att euron som projekt har misslyckats och att den torftiga högerpolitiken med ständiga åtstramningar har varit inte bara en social katastrof utan också en ekonomisk katastrof för flera av krisländerna.

Därför kan vi se en situation där vänsterpartiet Syriza möjligen vinner en majoritet av mandaten i det grekiska parlamentet - en unik händelse i europeisk politik och någonting som jag hoppas kommer att ske. Det måste bli en politik som sätter människors välfärd, som sätter ungdomars arbete före att bankerna alltid ska gå fria från de misstag och de missförhållanden som de själva har skapat. Det kan ske efter det grekiska valet, även om ingen ska underskatta de enorma utmaningar som landet står inför efter det att EU, euron och högern i skön förening har kört landet i botten.

Det är nästan svårt att begripa hur djup den sociala krisen har varit efter eurokrisen. I Grekland är sex av tio unga utan arbete. Många barn får inte nödvändiga vaccinationer. Det rapporteras regelbundet om barn som svimmar av hunger i grekiska skolor. De betalar högerpolitikens och eurons pris i dag, och det är hoppingivande att någon är beredd att slå in på en annan väg.

Här i Sverige kommer säkerhetspolitiken - i vid mening, hoppas jag - och kanske mest försvarspolitiken att diskuteras. Vi menar att det vore ett ödesdigert misstag att ge upp vår militära alliansfrihet. Den tjänar oss bäst, kanske inte främst för vår egen skull utan främst för att vi då kan spela en bättre roll i världen för fred, för nedrustning och för rättvisa. Det gör man bättre när man inte är bunden till en militär allians, för då får man andra lojaliteter.

Herr talman! Med dessa ord vill jag tacka för mig, och jag ser fram emot replikskiftet. (Applåder)

Repliker till V-ledarens inledning

111-114 europapolitik
115-118 landsbygdspolitik
119-122 europapolitik
123-126 migration

anf.127 Jan Björklund (FP) Inledning:

Herr talman! Attentaten i Paris är ett angrepp på hela vårt öppna samhälle. Vi känner både sorg och bestörtning, men också beslutsamhet i att aldrig ge vika för terror och extremism. Antisemitismen växer i Europa. Attackerna är en grym påminnelse om att ett öppet samhälle också är sårbart, men framför allt en påminnelse om att vi alla har ett ansvar för att stå upp för vår liberala samhällsmodell, för demokrati och yttrandefrihet.

Herr talman! Sveriges finansminister menar att vi lever i ett land där ladorna är tomma. Jag vet inte vilket perspektiv hon har. Inget uttalande från regeringen under hösten har väckt sådan förvåning, och då är ändå konkurrensen rätt hård.

340 000 är en viktig siffra att lägga på minnet. 340 000 fler personer har jobb i dag jämfört med 2006. Den politik som har förts under åtta år har skapat egenförsörjning och minskat bidragsberoendet. Den har lett till ökade välfärdssatsningar och gjort det möjligt för fler att bidra i stället för att leva på bidrag. Den har skapat självkänsla.

Vi är det enda land i EU som sänkte statsskulden mellan 2006 och 2014. Vi sänkte skatter för vanliga människor - låginkomsttagare och medelinkomsttagare. Vi byggde ut välfärden mitt under den djupaste finanskrisen i mannaminne. Detta är facit efter åtta år av alliansstyre. Sverige är i dag ett bättre land att leva i än 2006, för Sverige har i dag en av västvärldens mest välskötta ekonomier.

Herr talman! Den nye statsministern gav ett löfte före valet, då han ännu inte var statsminister. Om han vann skulle varje regeringsbeslut prövas utifrån om det skulle ge fler jobb eller inte, sa han. Han skulle kräva besked om detta från varje statsråd inför varje beslut.

Sedan dess har regeringen föreslagit höjd skatt för att anställa unga - och även för gamla som jobbar - halverat RUT-avdrag och höjda skatter på transporter. Man har öppnat för snabbstängning av kärnkraft och stängning av Bromma flygplats. I all ödmjukhet undrar man vad statsråden svarade när statsministern frågade dem i vilken mån detta ger nya jobb eller inte.

Sanningen är i själva verket att Miljöpartiets antitillväxtromantik har lagt sig som en våt filt över Rosenbad. För att förbli en välfärdsnation i längden behöver Sverige en politik för jobb och tillväxt inte minst med de nya utmaningar som globaliseringen medför. Folkpartiets utgångspunkt är att det bättre än i dag måste löna sig att arbeta, att utbilda sig och att ta ansvar. Strävsamhet ska löna sig. Det har alltid varit liberalismens utgångspunkt för den ekonomiska politiken.

Därför vill vi från Folkpartiets sida framöver när det finns utrymme sänka marginalskatter och avskaffa värnskatten. Framgångsrika företagare och entreprenörer ska stanna i Sverige, och vi ska locka till oss andra från andra länder. Arbetsrätten måste moderniseras. RUT- och ROT-avdragen måste vara kvar. Trösklarna in på arbetsmarknaden ska sänkas. Lärlingssystemet ska byggas ut och reformeras. Lönerna i kvinnodominerade yrken ska höjas.

Vi behöver en ansvarsfull energipolitik både för miljöns skull och för företagens konkurrenskraft. Herr statsminister, Folkpartiet välkomnar de blocköverskridande samtalen om energipolitiken som regeringen har aviserat. En viktig förändring som skett sedan energibesluten för fem år sedan är de kraftigt och sannolikt för lång tid sjunkande olje-

priserna. De riskerar att prisa ut andra energikällor. Låga oljepriser är så klart bra för ekonomin på kort sikt. Men det är samtidigt dåligt ur klimatsynpunkt. Det är en utmaning vi måste hantera.

Vår utgångspunkt är att energipolitiken ska säkra jobb, tillväxt och välfärd och vara bra för klimatet. Det är viktigt med långsiktighet inom energiförsörjningen. Vi kommer att medverka för att försöka nå bred enighet om en ansvarsfull energipolitik. Men Folkpartiet kommer inte att medverka till en uppgörelse som snabbavvecklar den svenska kärnkraften oavsett om en sådan avveckling sker genom direkta förbud eller maskerat genom omotiverade skatte- och avgiftshöjningar som i praktiken är till för att åstadkomma en snabbavveckling.

Herr talman! Den rödgröna oppositionen drev under förra mandatperioden här i riksdagen fram en utredning som regeringen effektuerade om effekterna av det fria skolvalet och friskolorna och de reformer som genomfördes i det sammanhanget på 90-talet. Jag talar inte om Friskolekommittén, utan detta var en annan utredning. Den utredningen tillsattes och har nu levererats av IFAU.

Syftet från vänstersidan med utredningen var naturligtvis att visa att de sjunkande skolresultaten i Sverige skulle ha sin bakgrund i valfrihetsreformerna på 90-talet. IFAU presenterade nyligen utredningen. Deras mycket viktiga slutsats - och hör upp nu, utbildningsministern - var att resultatnedgången började på 1980-talet och inte efter valfrihetsreformerna. Även om PISA-undersökningarna är modernare finns det andra undersökningar längre tillbaka som visar att resultatnedgången i Sverige i skolan började på 1980-talet.

Huvudorsaken till de sjunkande skolresultaten är inte valfrihetsreformerna, utan den flummiga skolpolitik som fördes på 70- och 80-talet är huvudorsaken till de sjunkande skolresultaten. I jämlikhetens namn skulle man avskaffa betyg, prov och studentexamen. Alla de tydliga kunskapskrav som fanns i skolan och alla de tydliga sätt som fanns för att utvärdera kunskapskrav skulle bort. Om man suddade ut kunskapsresultat blev det inte längre synligt att elever kunde olika mycket när de gick ut ur skolan, och det skulle då blir mer jämlikt.

På det sättet slapp man också att hjälpa de elever som hade svårt, för det synliggjordes aldrig. Det var arbetarklassens pojkar som kom att få betala priset för detta och som fortfarande betalar priset för den skolpolitik som fördes i Sverige under årtionden som vi nu mycket beslutsamt gått in för att lägga om sedan några år tillbaka. Men det var de som har betalat priset.

Kunskapsskolan ska tillbaka i Sverige. Det har varit vår ledstjärna i Folkpartiet och Alliansen under åtta år i regeringsställning. Vi har reformerat i stort sett hela den svenska skolan. Det kommer säkert att finnas delar i de reformerna som måste justeras, förändras och kompletteras, men huvudinriktningen har varit fullständigt rätt. Det är ett paradigmskifte bort från den flumskolepolitik som startades i Sverige på 70-talet och 80-talet och som har levt kvar fram till 2000-talet.

Herr talman! Det är en orolig värld vi lever i. Vi har i dag talat rätt mycket om säkerhetspolitiken också för svensk del. Läget har förändrats dramatiskt. Det går nu knappt någon vecka, eller åtminstone inte många veckor, mellan nya kränkningar av vårt lands territorium som skett som medierna rapporterar om. Vi måste gå tillbaka till 1980-talet för att komma ihåg något liknande.

Sverige har kränkts både under och ovanför ytan i Östersjön. Detta måste nu få konsekvenser för försvars- och säkerhetspolitik. Folkpartiet anser och är berett att medverka till att försvarsanslagen nu ska höjas. Men för att matcha ambitioner med försvarsförmåga kommer det inte att räcka med mer resurser. Sverige kommer så småningom att behöva sikta mot ett medlemskap i Nato.

Herr talman! På valmöte efter valmöte varnade jag för kaos om de rödgröna skulle vinna. Tyvärr blev det så. De vann, och det blev kaos. De rödgröna har varit oförberedda. Utfästelser och löften innan valet har i efterhand inte hållits. Det har varit ren och skär Barbapappapolitik. Man vet aldrig vilken form politiken tar sig nästa dag.
Vänstervridningen är påtaglig. Samtidigt som man talar sig varm för välfärdssatsningar slår man undan benen för jobb och företagande. Det fanns stora förväntningar i det svenska näringslivet på Stefan Löfven med sin bakgrund i exportindustrin och Metallindustrifacket. De är väldigt besvikna i dag, Stefan Löfven. Behovet av en stark liberal opposition är stort, och det kommer Folkpartiet att stå för. (Applåder)

Repliker till FP-ledarens inledning
128-131 pengar,
132-135 demokrati
136-139 utbildning
140-143 socialtjänst

anf.144 Göran Hägglund (KD) Inledning:

Herr talman! Den nya regeringen har haft en jobbig höst. Det blev nog inte riktigt som man hade tänkt sig. Det som många utanför regeringskretsen kommer att minnas är det obegripliga och kostnadskrävande stoppet för Förbifart Stockholm. Man kommer att minnas hotet över Bromma flygplats. Det är en flygplats som är viktig för Stockholm men ännu viktigare för regionerna runt om i vårt land, som är beroende av goda förbindelser med huvudstaden.

Vi minns debaclet när regeringen på Jonas Sjöstedts uppdrag ville förhindra nya aktörer att bidra på välfärdsområdet. Lagrådets kritik mot regeringens förslag var inte nådig. Regeringen fick ta tillbaka sitt förslag. Och det största nederlaget var förstås att man inte fick igenom sin budget. I stället utlystes nyval, som sedan togs tillbaka.

Även den som ger en ny regering ett visst utrymme för nybörjarfel och den ovana som finns måste konstatera att hösten varit en besvikelse för den som trott på vad regeringspartierna sa eller lät förstå under valrörelsen.
Det mandat som regeringen har är synnerligen oklart. Skälet är helt enkelt att regeringspartierna före valet inte gemensamt lämnade några verkliga besked till väljarna.

År 1881 höll August Palm, en av den tidiga socialdemokratins förgrundsfigurer, ett tal där åtminstone rubriken blivit en klassiker. Ämnet för talet var: Vad vilja Socialdemokraterna? Så här 134 år senare är frågan mer aktuell än någonsin: Vad vilja Socialdemokraterna?

Sverige har för närvarande en av de mandatmässigt svagaste regeringarna någonsin. Och, vad värre är, det är en av de idémässigt

svagaste regeringarna. Jag ska ärligt säga att jag är rätt förvånad över debatten i dag. Den förra partiledardebatten ägde rum i oktober. Då var regeringen alldeles nytillträdd och hade inte hunnit bli varm i kläderna. De hade knappt hunnit ta sina arbetsrum i besittning. Men nu har det gått tre månader. Jag hade trott att det skulle komma en del nya djärva förslag och en del idéer nu när det har gått över 100 dagar. Men det är inga initiativ för riksdagen att förhålla sig till trots att det är regeringen som enligt konstitutionen styr landet.

I brist på egen politik vill man hantera det mesta genom samtal och överenskommelser. Men det saknas väldigt ofta besked om vad Socialdemokraterna eller regeringen själva vill. Vad vill man åstadkomma? Har man alls någon egen politik och några egna ingångsvärden som betyder någonting? Politik uppstår ju inte bara för att man sätter sig runt ett bord, utan man måste ha någon idé med sig, någonting som duger att ta spjärn emot i samtal för att man ska uppnå en linje, en överenskommelse.

Herr talman! Vi kristdemokrater kommer under den här mandatperioden att fortsätta utveckla vår politik med sikte på 2018. Men vi kommer också att erbjuda lösningar på dagsaktuella och långsiktiga frågeställningar. Vi kommer att se det som en huvuduppgift att noga granska regeringen och dess politik.

Ett område som förtjänar större uppmärksamhet rör integrationen i vårt land. Vi har alla sett bilderna. Vi har svårt att ta in dem. Vi har sett personer halshuggas för att de tillhör en viss befolkningsgrupp eller omfattas av en viss religion. Vi har sett små pojkar med vapen. Vi har sett flickor i tioårsåldern användas som självmordsbombare. Vi har sett de drunknade i Medelhavet. Vi har sett mammor och pappor som bär på blodiga barn. Vi har sett de tomma blickarna.

En del av dessa personer kommer till vårt land. Det är en liten rännil av alla dem som flyr, men det blir ändå ganska många. Här blir de en volym, en överskriden prognos, ett inrikespolitiskt slagträ, någonting som diskuteras i nästan alla sammanhang.

Jag har varit arg och sorgsen under den här hösten över att vi har varit så upptagna med att klistra etiketter på varandra att vi inte har ägnat detta samhällsproblem tillräcklig uppmärksamhet. Låt mig för tydlighetens skull, för jag hörde hur det lät, säga vad jag *inte* menar: Jag menar inte att människor är ett samhällsproblem utan att vi inte lyckas tillräckligt bra med integrationen av de människor som kommer på flykt till vårt land.

Vi ser vilka det är som får betala priset för vår underlåtenhet att göra politiken bättre. Det är de personer som kommer till vårt land som riskerar att fastna i långvarigt socialt och ekonomiskt utanförskap. Morgondagens asylsökande riskerar att möta en stängd dörr om vi inte förbättrar mottagningen i vårt land. En integrationspolitik som inte fungerar undergräver nämligen politikens legitimitet, och när politiken tappar legitimitet riskerar kraven på åtstramning att bli verklighet. Jag tror inte att någon här i kammaren har uppfattningen att vi som folk är vaccinerade mot en sådan utveckling. Det har hänt i andra länder; det kan också hända i Sverige. Vi behöver göra mer. Vi behöver göra bättre i Sverige.

Vi hör alla medborgare som i mejl, telefonsamtal eller direkta samtal är oroliga och bekymrade. Är de onda, de som uttrycker sin oro? Nej, det är de förstås inte. Jag tror att många är högst vanliga och anständiga medborgare, men de är oroliga, för de tycker inte att politiken ger svar på de samhällsproblem som de möter i sin vardag. Vi måste se

och möta dessa människor utan att för den skull anamma de enkla lösningarna.

Det finns inget vaccin, men det finns val att göra. Vi kan fortsätta att försvara en politik som inte lyckas tillräckligt väl. Vi kan fortsätta att sätta etiketter på varandra, eller så kan vi ta oss an problemet och se den oro som finns, ta oss an de utmaningar som vi har.

Vi kristdemokrater har länge kämpat för en migrationspolitik som bygger på öppenhet, respekterar den självklara asylrätten och värnar de värden och principen som skyddsgrunderna bygger på. Det kommer vi att fortsätta med. Det är viktigt för oss att Sverige i dag och i framtiden ger skydd åt dem som flyr undan förföljelse, krig och förtryck.

Vi som står för öppenhet och generositet behöver ge bättre svar på hur vi möter problemen med flyktingmottagandet, annars riskerar vi att resultatet blir att dörrarna till Sverige stängs.
De bättre svaren behöver handla om kostnaderna. Det är ett självändamål att ha en human migrationspolitik, men det är förstås inte ett självändamål att den ska kosta så mycket som möjligt.

De stora kostnaderna ligger bland annat i att vi inte använder den fantastiska mänskliga resurs som kommer till vårt land utan att människor många gånger hamnar i långvarig, ibland livslång arbetslöshet. Vi behöver se till att människor snabbare får en möjlighet att komma i arbete.

Vi kristdemokrater har presenterat några förslag på det här området som har handlat om att åstadkomma förbättringar, sänka kostnader och öka chanserna till jobb. Det handlar om tillfälliga uppehållstillstånd i stället för permanenta sådana. Om skyddsbehoven kvarstår efter tre år, det vill säga om situationen inte har löst sig i hemlandet, får man stanna kvar och få ett permanent uppehållstillstånd. Den som har etablerat sig på arbetsmarknaden ges permanent uppehållstillstånd även om skyddsbehovet inte finns kvar. Detta stärker incitamenten till etablering, eftersom eget arbete säkrar rätten att stanna i Sverige.
Vi har också lagt fram förslag som handlar om att korta väntetiderna, för väldigt många människor får vänta alldeles för länge på besked. Där behöver vi göra mer och bättre när det gäller så kallade säkra länder, och vi behöver skapa bättre ekonomiska incitament så att fler kommer i arbete snabbt.

Det här är svar som är något annat än stängda dörrar. Alla partier har ett ansvar, och jag ska för mitt partis räkning ta ansvar för att presentera ytterligare förslag på det här området.

Vi är nämligen inte nöjda med den politik som inte fungerar. Den som slår sig till ro tror jag tar på sig ett väldigt stort ansvar för någonting som kan bli väldigt besvärligt i morgon. Vi måste jobba hårdare på det här området, och det kommer vi kristdemokrater att göra, herr talman. (Applåder)

Repliker till KD-ledarens inledning
145-148 bistånd

Partiledardebatten var härmed avslutad

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Statsminister Stefan Löfven (S)

anf.6 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! När Stefan Löfven i början av december förra året kallade till presskonferens för att meddela sitt beslut att utlysa extraval var hans motivering till beslutet att de svenska väljarna måste få ta ställning i detta nya politiska landskap, för att det är det som är så viktigt. Det är inte som förr, och då måste väljarna få ta ställning.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga Stefan Löfven: Tycker inte statsministern att decemberöverenskommelsen innebär att det inte är som förr och att vi nu befinner oss i ett nytt politiskt landskap? Varför förvägrar statsministern i så fall väljarna att ta ställning den här gången? Varför är det inte längre viktigt att folket får säga sitt? Har statsministern helt bytt principer på en månad, eller hade statsministern inga principer från första början? (Applåder)

anf.7 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Det är helt rätt att vi befann oss i ett nytt politiskt landskap därför att det fanns ett parti som samlade ungefär 13 procent och som tog sig friheten att ställa ultimativa krav till resten av parlamentet. Det var ett parti som skulle få avgöra huruvida en regerings budget skulle fällas eller inte. Det var ett nytt läge.

Utifrån detta läge tog sex partier i Sveriges riksdag ett ansvar för att riksdagen fungerar oavsett valresultat. Det var detta som var poängen med vårt arbete före valet, under valet och efter valet. Riksdagen måste kunna fungera, och riksdagen ska ta ansvar för alla valresultat och se till att Sverige kan styras.

Därför har vi nu precis den ordning vi har. Det är en bra ordning. Sverige kan styras med minoritet. Vi har skapat ordning från det som var kaos.

Kaos, däremot, är själva livsluften för Sverigedemokraterna. Här har vi ett parti som börjar med att rösta emot sina egna förslag. Man har åkt land och rike runt på valturné och sagt att man vill det ena och det andra. Sedan röstar man emot sina egna förslag, av ett enda skäl, och det är att se till att regeringen faller, att skapa oordning och kaos. Sedan säger man till parlamentet att om ni inte gör som vi vill i den här frågan fäller vi alla regeringar, skapar kaos. Och nu hör jag att det glunkas någonting om misstroendeförklaring, skapa kaos. Det är livsluften.

Skynket är borta. Alla ser vilket parti Sverigedemokraterna egentligen är. Jag har noterat, och jag tror att det stämmer, att Wachtmeister nu lär vara rådgivare åt Sverigedemokraterna. Och det syns, för ni blir alltmer lika Ny Demokrati. Det är ett sådant parti vi har fått in i riksdagen. (Applåder)

anf.8 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Är det någon som skapar kaos är det Stefan Löfven, och han gör det för Sverige. Han för en politik som mot bättre vetande kommer att leda Sverige in på en väg som leder mot ökad arbetslöshet,

mot ökad segregation, mot ökade motsättningar och mot sämre resultat i skolan.

Det var den här politiken som Sverigedemokraterna försökte stoppa. Vi krävde inte fullt genomslag för vår politik. Vi hade en modest begäran, och det var att man inte skulle göra en redan väldigt dålig politik ännu värre. Det kunde Stefan Löfven inte gå med på, trots att Sverigedemokraterna egentligen var valets enda vinnare.

Statsministern har totalt misslyckats med att samla majoritet för sin politik. Han har till dags dato inte lyckats samla majoritet för sakinnehållet i sin politik. I stället har han skapat en teknisk maktkartell som innebär att en minoritet ska kunna styra över en majoritet, i strid med grundprinciperna för demokratin.

Jag tycker att det här läget är så pass nytt och någonting som väljarna borde få ta ställning till. Ändå förvägrar Stefan Löfven det svenska folket en möjlighet att få säga sitt om decemberöverenskommelsen. Det är skamligt. (Applåder)

anf.9 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Sverigedemokraterna är bekymrade över ett läge i svensk riksdag där en majoritet kan besluta om den ekonomiska politiken. Sverigedemokraterna är bekymrade över ett läge där man står för 13 procent och inte ensamma får besluta och diktera villkoren i Sveriges riksdag.

Detta är kännetecknet för det parti som jag har varnat för och som ni faktiskt är. Ni höll upp skynket, ni dolde ett tag vilket parti ni är. Nu visar ni väldigt tydligt vilken typ av parti ni är. Ni vill skapa kaos och oordning. Ni tror egentligen inte på demokratin. Så länge den inte fyller era egna syften tror ni inte på den. Då tar ni alla möjligheter att skapa kaos och oordning.

Bevare oss väl för den typen av parti i Sveriges riksdag! Det är inte det Sverige behöver nu. Sverige behöver en politik för jobben så att folk känner framtidstro, för skolan så att barnen får bästa utbildning och för välfärden. Då krävs det ordning och reda i Sveriges riksdag.(Applåder)

Till Mattias Karlsson (SD)

anf.52 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Jag älskar Sverige, sjöarna, skogarna, doften av ett vårregn eller färgerna på hösten. Jag älskar människorna som jag får dela det här landet med, beredskapen att ställa upp för varandra, viljan att hjälpa till när någon far illa. Jag älskar hur hela byar sluter upp för att ställa upp för människor som behöver fly över halva världen. Jag älskar vår förmåga att se lyckan att vi lever i ett land som människor flyr till och inte ett land som människor flyr från.

Jag älskar våra försök att också se det svåra i vår historia och lära av det. Jag älskar att man nu kan vara svensk på så många olika sätt, tro på olika gudar eller låta bli, bekänna sig till olika ideologier eller förhålla sig kritisk till alla. Jag älskar att jag får bo i ett land där inte alla behöver tycka lika utan där en sverigedemokrat kan möta en miljöpartist i debatt.

Visst kan vi ha olika idéer om Sverige. Sverigedemokraternas EU-politiska talesperson och riksdagsledamot Pavel Gamov, till exempel,

klargjorde nyligen i Upsala Nya Tidning att Sverigedemokraternas långsiktiga ambition är att få bort de andra partierna.

Det är en ambition som vi har hört förr från totalitära krafter, sådana som inte tvekar att berätta vem som hör till och vem som ska bort, vem som är svensk och vem som är jude, vem som är Sverigevän och Sverigefiende. Det är en ambition som skrämmer mig.

Jag vill därför ställa en fråga till Mattias Karlsson. Om nu Sverigedemokraternas ambition är att de andra partierna ska bort, vart ska vi ta vägen? Vart vill ni att alla vi som inte passar in i ert Sverige ska försvinna till?

Jag stannar hellre här och möter dig i debatt i en kammare med åtta olika partier, åtta olika idéer om vad Sverige är och skulle kunna vara. Jag gillar det. Jag tror på det. Ett av de vackraste orden jag vet är demokrati.
(Applåder)

anf.53 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Jag delar Gustav Fridolins uppfattning att demokrati är ett av de vackraste orden som finns. Om vi ska stå här och diskutera lösryckta citat från tidningar kan vi också diskutera Mehmet Kaplans uttalanden där han jämför IS-krigare med Finlandsfrivilliga som slogs för demokratin. Jag tror inte att det är den nivån som vi ska föra debatten på i Sveriges riksdag.

Det som däremot är självklart är att alla partier strävar efter att försöka maximera sitt inflytande och få så mycket röster som möjligt. Visst hade det varit trevligt att ha 100 procent av rösterna. Nu tror jag kanske inte att det är en strävan som de som är aktiva i politiken har. Alla förstår givetvis att det är helt omöjligt. Det är i det ljuset som detta ska tolkas.

Jag tror att vi i grund och botten är ganska överens om de demokratiska spelreglerna. Att försöka låtsas om någonting annat, att demonisera oss eller på något sätt insinuera att vi skulle stå för någonting annat än demokrati och att vi med någon typ av odemokratiska metoder skulle vilja få bort andra partier är djupt oseriöst.

Det spär tyvärr på den polarisering vi ser i samhället i dag där det politiska våldet ökar och där hatet mellan människor ökar på grund av att man har olika uppfattningar. Det tycker jag är djupt tragiskt. Jag hoppas att vi kan undanhålla oss från det i framtiden. (Applåder)

anf.54 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Det finns en ganska viktig skillnad mellan det Mattias Karlsson citerar och det jag citerar, nämligen att Mehmet Kaplan aldrig har sagt något sådant medan Pavel Gamov faktiskt har sagt att hans långsiktiga ambition är att få bort de andra partierna. Det är inte ett lösryckt citat om vad som helst från vem som helst, utan Pavel Gamov är den som du har utsett att sitta i EU-nämnden och förbereda den svenska positionen när EU ska komma med åsikter om pressfrihet, yttrandefrihet och demokrati i länder där det kanske bara finns ett tillåtet parti. Där har någon lyckats med ambitionen att få bort alla de andra partierna.

Ursäkta mig, Mattias Karlsson, jag tror att vi tycker olika om demokratin. Jag tror att vi har olika idéer. Det parti som vill göra skillnad mellan människor i ett land och skilja på vem som är svensk och vem

som är jude, vem som är Sverigevän och vem som är Sverigefiende, har en helt annan idé om demokrati än jag har. (Applåder)

anf.55 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Att särskilja olika folkgrupper och att definiera dem har Gustav Fridolin själv varit med och stött här i riksdagen genom att upprätthålla lagstiftningen om nationella minoriteter. Där stadgas tydligt hur de ska definieras. Det är likadant när det gäller röstlängden till Sametinget, där man också gör skillnad mellan svenskar och samer. Det har Gustav Fridolin aldrig invänt mot.

Jag vet inte om Gustav Fridolin var på plats när den intervju som han gör så stor sak ägde rum. Vet han vad som sas och inte? Det låter så, men jag tror inte att det var fallet.

Vi kan stå här och kasta olika guilt-by-association-anklagelser mot varandra, men jag tror inte att det är konstruktivt. Jag skulle kunna anklaga Gustav Fridolin för samröre med Timbuktu, som har sagt att han vill dunka Sverigedemokraterna gula och blå. Jag skulle kunna anklaga dig för att du stod i Kärrtorp och gungade i takt med hiphop-grupper som sjöng om att de skulle sprätta upp Jimmie Åkesson som en gris och uppmanade publiken att slipa sina knivar. Men detta ska jag inte göra, för jag tror inte att du står för den typen av åsikter. Jag tror att alla i den här kammaren står för demokrati och tror på det öppna och civiliserade samtalet. (Applåder)

Till Annie Lööf (C)

anf.98 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Den 12 september 2014 sa den dåvarande centerpartistiske ministern Eskil Erlandsson till Sveriges television att det värsta hotet mot landsbygden är Miljöpartiet i en regering. Det är ett värre hot än vargarna. Samma dag sa Annie Lööf till SVT att Miljöpartiets politik är en fara för välfärden.

Mot bakgrund av detta skulle jag vilja fråga Annie Lööf varför Centerpartiet har givit en regering där Miljöpartiet ingår carte blanche att genomföra vilken budget man vill under de kommande åren. Anser inte Centerpartiet längre att Miljöpartiet är ett värre hot än vargarna och en fara för välfärden?

anf.99 Annie Lööf (C):

Herr talman! Svaret är enkelt: På grund av att Sverige ska kunna styras stabilt och på grund av Sverigedemokraternas oansvariga agerande och att de har följt andra europeiska nationalistiska partiers väg, nämligen att ens främsta uppgift enbart är att ställa till kaos och oordning i ett parlament.

Sverigedemokraterna stod för bara några veckor och sade att oavsett regering och oavsett budget, och jag förmodar också oavsett innehåll, kommer de att fälla den om man inte lyssnar på Sverigedemokraternas pipa vad gäller kraftigt begränsad invandring. Då krävs det att anständiga partier ser till att styra upp verksamheten och att Sverige, som har haft ett stabilt politiskt system i decennier, också kan styras framöver. Decemberöverenskommelsens kärna handlar om det som gällde innan Sverigedemokraterna valde att bryta praxis i december, nämligen att det största alternativet ska få möjligheten att styra.

Vi stöder inte vänsterregeringens politik. Som jag sade i mitt tal här tidigare kommer vi att vara en aktiv och kraftfull opposition. Vi kommer att utveckla vår ekonomiska politik. Vi kommer också att fälla regeringen, förmodar jag, i tusentals eller hundratals omröstningar under de kommande åren, helt enkelt därför att vi tycker att regeringens politik är fel.

Däremot är jag beredd att ta ansvar tillsammans med andra partier som ser det som hedersamt att Sverige ska fortsätta ha ett internationellt gott rykte av politisk stabilitet, att göra upp om spelregler.

Man ska göra upp om rätt saker. Då handlar det om att Sverige ska kunna funka även i framtiden, trots att vi har ett parti vars politiska idé är att ställa till kaos. Det är jag beredd att försvara. Och jag kommer att fortsätta argumentera mot vänsterregeringen för en bättre lands-bygdspolitik, en bättre företagarpolitik och, som jag precis sade till statsministern, för en bättre skolpolitik där människor ska få bestämma själva. Men faktum är att Sverigedemokraterna röstar både med de rödgröna och med Alliansen när det tjänar deras egna syften. (Applåder)

anf.100 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Om Annie Lööf ville se kaos och oordning på riktigt kunde hon ha åkt ut till Husby eller till någon av de 30 städer som brann för inte särskilt länge sedan. Det var för att undvika den typen av händelser, den typen av utanförskap, segregation och kaos som vi var tvungna att sända en stark signal om att inriktningen på politiken som Sverige har fört under lång tid inte fungerar längre. Den sliter isär Sverige socialt, ekonomiskt och kulturellt, och den hotar jobben, välfärden och tryggheten. Därför var vi tvungna att agera som vi gjorde i budgetfrågan.

Decemberöverenskommelsens kärna är just att en minoritet ska kunna styra över en majoritet. Det är egentligen i strid med grundtankarna i en demokrati. Annie Lööf och Alliansen hade ju andra möjligheter. Man hade kunnat prata och försöka förhandla med Sverige tredje största parti. Då hade man kunnat ha en annan regering. Man valde att inte göra det. Man valde att lägga sig platt och agera dörrmatta åt Stefan Löfven, trots att 57 procent av Alliansens väljare vill samarbeta med Sverigedemokraterna. (Applåder)

anf.101 Annie Lööf (C):

Herr talman! Mina väljare vill inte samarbeta med Sverigedemokra-terna.

Det finns ingen majoritet mot vänsterregeringen. De tre rödgröna partierna är större än Alliansens fyra partier, och jag är ledsen, Mattias Karlsson, men Sverigedemokraterna kommer aldrig att bli det femte allianspartiet. Sverigedemokraterna är nämligen totalt opålitliga.
För drygt ett år sedan samarbetade man med vänsteroppositionen och fällde en skattesänkning, bara för att ställa till kaos. För ett halvår sedan i Sveriges riksdag samarbetade man med vänsteroppositionen för att fälla sänkta arbetsgivaravgifter för småföretag som anställer unga människor.

Ni ställer enbart till kaos. Ni går inte på de politiska idéerna, utan ni ser bara till att få uppmärksamhet. Det tycker jag är beklämmande. (Applåder)

Till Jan Björklund (FP)

anf.132 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Jag skulle vilja veta om Jan Björklund har förtroende för Stefan Löfven som Sveriges statsminister.

anf.133 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag kommer att avstå i den omröstningen. Det gjorde jag i höstas också.
Jag vill egentligen ha en annan regering, men med det parlamentariska läge som finns är detta den regering som är möjlig. Det var därför jag lade ned min röst i omröstningen den 2 oktober, eller när det nu var vi röstade om regeringens tillträde. Det kommer såvitt jag har förstått en ny omröstning inom kort, och då kommer jag att lägga ned min röst. Jag vill ha en annan regering, men med det parlamentariska läge vi har är det denna regering som är möjlig.

anf.134 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Det pratas mycket här i kammaren i dag om en annan regering, om en annan politik och om alla fel och brister som den nuvarande regeringen har, men vid varje tillfälle då Alliansen har möjlighet att påverka väljer man att inte ta chansen. Samtidigt talar Jan Björklund om en stark opposition.

Man har också hört mycket prat om kaos och oordning här. Var verk ligen decemberöverenskommelsen det enda sättet att undvika kaos och oordning? Kunde inte Sverige i likhet med Danmark ha en ordning där alla partier bjöds in och samtalade och där man försöker nå majoritets beslut och kompromissa och förhandla sig fram till en majoritet för sakinnehållet i politiken? Måste man ge carte blanche till en minoritets regering att styra över en majoritet oavsett vilket innehåll man fyller politiken med?

anf.135 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Vi ger inte carte blanche.
Jag hörde vad Mattias Karlsson sa i ett tidigare replikskifte. Han sa att det finns en majoritet för Alliansens budget och undrade om inte den majoriteten kan ta ansvar för Sverige. Det hade varit en rimlig fråga om ni hade menat allvar när ni röstade på vår budget. Om ni hade stått för innehållet i vår budget hade det varit en rimlig frågeställning, men det gjorde ni ju inte. Ni står inte för innehållet.

Ni röstade på vår budget för att ni ville framkalla en regeringskris och kaos. Ni stödde inte vår politik. Du, Mattias Karlsson, stod själv på en presskonferens och sa att budgetalternativen är lika dåliga och att ni röstade som ni gjorde bara för att få en regeringskris. Så kan inte ett land styras.

Ni har nu en unik vågmästarposition med ert röstetal som kammaren nu ser ut. Men när ni går ut och säger att ni fäller alla regeringar funkar det inte. Det är så enkelt. Det kommer inte att fungera.
Den dagen ni stöder vårt budgetförslag, alltså innehållet i det, är det en annan sak, men det gör ni ju inte. Det är bara på låtsas för er. Ni gör det för att ställa till kaos.

Tidningsartiklar

Forskning och framsteg www.fof.se Publicerad 2014-12-29:

“Demokrati är inte allt som behövs

Demokratisk utveckling är ett av våra starkaste honnörsord. Men ny statsvetenskaplig forskning visar att samhället inte automatiskt blir bättre bara för att man inför demokrati. Fungerande institutioner och frihet från korruption är minst lika viktigt – men betydligt svårare att skapa.

– Enbart demokrati räcker inte för att ge ett bra samhälle. Ett väl fungerande samhälle behöver mer än val och demokratiska institutioner, säger Nicholas Charron, docent i statsvetenskap vid Göteborgs universitet. Det är utgångspunkten för vår forskning.

Det han talar om kallas *quality of government*: qog – eller ”kågg”, som han och hans kolleger säger. Det handlar om betydelsen av pålitliga, opartiska, icke-korrupta, icke-diskriminerande och kompetenta offentliga institutioner. Samhällsstyrningens kvalitet, som vi kanske skulle säga på svenska, har en kraftig inverkan på så gott som alla mått på mänsklig välfärd som finns.

– Qog korrelerar till mycket som är positivt, som ekonomisk utveckling, bra utbildning, bra miljö, tillit, jämställdhet och till och med lycka, säger Nicholas Charron. Forskningen om qog är ett viktigt komplement till demokratiforskningen.

Problemet är dock att qog, till skillnad från demokrati, är mycket svårt att få till genom reformer eller politiska beslut. Det tar tid – det kan ta

decennier eller ännu längre tid att förändra rådande byråkratiska förhållanden.

Bo Rothstein, professor i statsvetenskap och i dag en av forskningsledarna på Qog-institutet vid Göteborgs universitet, instämmer:

– Jag är den siste att kritisera den representativa demokratin, men om vi tar alla mått som finns på mänsklig välfärd, tillit och hur nöjd individen är med sitt liv så ger graden av demokrati inte så stora effekter. Om vi däremot betraktar nivån på qog så ser vi en kraftig påverkan på livskvaliteten. Så demokrati räcker inte för att ge folk ett bra liv.

Bo Rothstein har intresserat sig för måttet på lycka, eller hur nöjd man är med sitt liv, vilket undersöks i globala enkät- och intervjuundersökningar.

– Det finns, verkar det som, två och en halv sak som gör människor lyckliga, berättar han. Eller om man vänder på frågan: vad gör folk olyckliga? En sak är ohälsa. Sjuka människor, och människor som inte får den sjukvård de behöver är i regel olyckliga. En annan sak som gör folk olyckliga är att leva i diskriminerande och korrupta samhällen. Och så är det fattigdom. Men man blir bara lycklig av pengar till en viss nivå, fast det handlar om att nå en nivå som de flesta av oss i Sverige ligger långt över. De riktigt fattiga blir alltså lyckligare av att få lite mer pengar.

Slutsatsen man kan dra är alltså att korruption och dåligt fungerande samhällsinstitutioner ger en känsla av att man inte har kontroll över sitt liv. Det skapar en tillvaro präglad av oförutsägbarhet och misstro, där man som individ ofta upplever att man är chanslös. Det kan rent konkret handla om att man måste betala för att få bra betyg i skolan, att man måste tillhöra en viss släkt eller ha en viss etnisk bakgrund för att få ett statligt jobb, att polisen förtrycker medborgare eller grupper av medborgare och att domstolarna bara gynnar dem med rätt kontakter.

Därför är det just mot korruption som Bo Rothstein och hans forskarkolleger riktar sina analysverktyg, eftersom ohälsa förr eller senare drabbar alla, och pengar bara hjälper oss i viss grad.

Korruption är heller inget litet problem. I en ny undersökning vid Pew research center av vad som uppfattas som problem i utvecklingsländer, så toppar brottslighet och korruption problembeskrivningarna. Dessa två problem – som dessutom växer – uppfattas som långt värre än problemen inom hälsovård och skolor eller med dåligt vatten och miljöförstöring. Länderna i Afrika har enligt denna undersökning störst problem med korruption.

Tillit och korruption verkar fungera som kommunicerande kärl – de betecknar i någon mening helt motsatta fenomen (se *Sveriges unika tillit sjunker. Kan man lita på folk?* F&F 8/14). Länder med hög tillit har i regel väl fungerande institutioner och liten korruption, precis som forskarna nu konstaterar att korruptionen äter upp den sociala tilliten.

– Vi vet att tillit och qog hänger ihop. Men vad som orsakar vad är betydligt svårare att reda ut, även om mycket tyder på att det är qog som leder till tillit, säger Bo Rothstein.

Så den centrala frågan måste vara hur man skaparqog?

– Ja, det är knäckfrågan, skrattar Bo Rothstein. Men allvarligt talat, denna forskning är rätt ny. Under min grundutbildning och forskarutbildning hörde jag inte ett ord om detta. De flesta av mina statsvetarkolleger analyserar politik och väljarbeteende, och inte vad som

genererar mänskligt välbefinnande. Detta forskningsfält har växt fram de senaste 10–15 åren. Så kunskapsläget är än så länge rätt skakigt. Vi har ju bara börjat!

Bo Rothstein pekar ut några huvuddrag i resultaten så här långt:

– Vi har länge missförstått korruptionens natur, säger Bo Rothstein. De flesta ekonomer och statsvetare har länge varit ointresserade, eftersom de har betraktat korruption som något som bara smörjer hjulen lite. Det har även anordnats antikorruptionskampanjer i många länder, med information om hur förkastligt det är med korruption. Helt meningslöst, om du frågar mig. Folk i djupt korrupta samhällen vet att korruption är dåligt. I Nigeria tycker man lika illa om korruption som man gör i Danmark, vågar jag påstå. Folk tycker genuint illa om ohederliga människor som berikar sig själva med allmänna medel. Det är ingen ”kulturfråga” – även om det finns forskare som försökt hävda det. Däremot handlar det om rationalitet. I ett genomkorrumperat samhälle är det meningslöst och till och med farligt att inte ta eller ge mutor. Det inser alla, och de handlar därefter.

Det betyder rent konkret att om man måste betala läkaren under bordet för att få sina barn vaccinerade så gör man det, även om man vet att det är fel. Om alla ens poliskolleger samarbetar med knarkmaffian, så är det extremt farligt att inte göra det. Och så vidare.

Ska korruption bekämpas så handlar det om en *big bang change*, menar många forskare. Man måste ändra beteende i ett helt samhälle, samtidigt. Så skedde i Nordvästeuropa för 150 år sedan, även om man inte vet tillräckligt mycket om de exakta historiska omständigheterna kring detta – ännu. Forskning pågår, och F&F lovar att återkomma i frågan.

– Hittills har analyserna visat att etniskt homogena länder i norra och västra Europa med protestantisk befolkning ofta kommer ut mycket bra i dessa sammanhang, säger Bo Rothstein.

– Det är heller ingen nackdel att rent geografiskt vara en ö eller halvö. Dessa samband är vetenskapligt välbelagda – men alldeles värdelösa ut ett policyperspektiv, eftersom man inte kan be länder att ändra sin historia.

Enligt Bo Rothstein finns det fyra mekanismer som verkar kunna bidra till att kvaliteten på samhällsstyrningen ökar i ett samhälle.

Den första är skattesystemet. Om folk inte uppfattar att de betalar för den offentliga verksamheten så bryr de sig mindre om var dessa pengar hamnar. I stater där naturfyndigheter eller biståndspengar finansierar stora delar av statsbudgeten bryr sig folk inte så mycket om vad som händer med pengarna. I länder där många betalar en viss inkomstskatt finns incitament för medborgarna att själva, eller via medier och andra organisationer, granska de offentliga finanserna.

Den andra mekanismen är meritokrati. I många, kanske merparten, av världens länder anställs man bara delvis utifrån kompetens. Långt viktigare är det att ha rätt släktingar, rätt etnicitet, rätt kön, tillhöra rätt parti eller ha rätt kontakter. Men om kompetensen tillvaratas så kommer landet att få såväl bättre förutsättningar att lösa problem, som en arbetsmarknad som inte upplevs som orättvis och utestängande.

En tredje punkten handlar om att skapa ett rättvist och fritt utbildningssystem. Utifrån historiska data kan forskarna se att länder där alla barn får en någorlunda rättvis chans i utbildningssystemet har många fördelar. Länder med en lång tradition av fri skolgång har i regel bra qogvärden.

Klicka på bilden för att förstora
Bild: Johan Jarnestad

Den fjärde och sista faktorn är jämställdhet i det politiska systemet. Ju fler kvinnor i parlament och regering desto bättre förutsättningar för höga qog-värden.

– Titta i vilket fängelse som helst i världen. Där sitter mest män. Nu kanske jag kommer att kritiseras av genusforskarna för att vara könsessentialist, men män tycks vara betydligt mer kriminella än kvinnor. Och eftersom korruption är kriminellt så kommer fler kvinnor i toppen att betyda mindre korruption – och därmed bättre qog, säger Bo Rothstein.

– Dessa fyra åtgärder ger starka signaler från staten till medborgarna om opartiskhet. Staten är till för alla, inte för ministrarna, inte för några etnisk grupp, inte för dem som kan ta för sig.

I Sverige, liksom i andra delar av nordvästra Europa, började denna omvandling i mitten av 1800-talet. Vi fick folkskola, skattereformer, ökad meritokrati och en rationaliserad förvaltning – och vi fick efter hand allt fler rättigheter för kvinnor. Allt detta skedde ett par decennier innan vi fick allmän rösträtt. Men i många länder införs nu för tiden demokrati innan det finns kvalitet i samhällsstyret. Det leder till stater som är demokratier på pappret – men som fungerar dåligt.

Är du optimist eller pessimist?

– En försiktig optimist är jag nog, och det finns tre skäl till att vara optimist. För det första: Detta har inget med kultur att göra. Länder kan förändras. Både till det bättre och till det sämre, kanske man ska påpeka. För det andra har kunskapen inom detta område växt så snabbt. Detta är som sagt ett tämligen nytt forskningsområde. Vi har lärt oss massor på bara tio år, och intresset växer. För det tredje har FN tagit ett beslut mot korruption för några år sedan. *Big deal*, säger du kanske. Men kom ihåg att det tog några decennier innan FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna från 1948 började diskuteras. Så saker tar tid. Men det går åt rätt håll.

– Ett land som Sverige har hög kvalitet på såväl demokrati och qog enligt de index som forskarna sätter ihop utifrån en mängd globala data, medan ett land som Somalia varken har demokrati eller qog, berättar Nicholas Charron.

– Däremot finns det länder som inte är lika entydiga: Singapore är ingen demokrati, men har bra qog-värden, det vill säga liten korruption och fungerande institutioner. På omvänt sätt är länder som Jamaica och Sydafrika bra demokratier enligt alla mått som finns, men de har dåliga qog-värden, det vill säga svåra problem med korruption, diskriminering och kriminalitet som är följden av detta.

Forskningen om qog bedrivs genom analyser av enorma datainsamlingar av exempelvis korruption i Transparency international och Världsbankens årliga dataserier och liknande som forskarna vid Göteborgs universitet sedan gör index av. Många sifferserier går tillbaka till 1990-talet då man började samla data i stor omfattning. Det betyder att forskarna nu börjar få längre tidsserier att analysera.

Nicholas Charron har särskilt studerat spridningen av korruption i Europa. Danmark och Sverige ligger bra till, med sin låga korruption, medan Balkanländer som Rumänien och Bulgarien befinner sig i botten.

– I Europa är spännvidden lika stor som den mellan Nya Zeeland och Panama när det gäller korruptionsvärden, säger han. Och vi forskare älskar variation – för det hjälper oss att förstå världen.

Problemet är, enligt Nicholas Charron, att enbart nationella data om korruption missar en massa variation. Men EU:s statistikenhet, Eurostat, publicerar varje år även regionala uppgifter över till exempel BNP per capita eller arbetslöshet – och betraktar man dessa regionala skillnader så visar det sig att skillnaderna inom länderna ofta kan vara lika stora som mellan länderna. Och, som sagt, forskarna älskar variation. Utifrån detta har de konstruerat en qog-databas över Europa på regional nivå för åren 2010 och 2013. Den bygger på intervjuer med 85 000 respondenter i 206 regioner i 24 europeiska länder. Dessa fick svara på 34 frågor som främst riktade in sig på korruption, myndigheternas opartiskhet och kvalitet. Genom att intervjua ett stort antal medborgare får man det bästa måttet på qog, eftersom det är medborgarna som bäst kan värdera kvaliteten på samhällsstyrningen (se karta ovan).

– Vi mäter qog på tre områden: hälsovården, utbildningen och brottsbekämpningen, berättar Nicholas Charron. Dessa tre är i regel administrerade på regional nivå och kan ge den åtråvärda variationen.

Forskarna frågade till exempel om erfarenheter av korruption inom skolan eller sjukvården – och det visade sig att korruptionen är vanligast i sydöstra Europa och inom sjukvården.

Intervjuerna visade också att länder med mycket korruption hade mer regional variation av korruptionen. Länder med hög qog är däremot mer homogena i sina höga qog-värden. Forskarna kunde konstatera att politiska institutioner, som federalism eller graden av decentralisering, inte kunde förklara variationerna i utfallet.

Ett land som Italien uppvisar stora variationer mellan norr och söder i de flesta hänseenden, så även i qog. De norra regionerna hamnar nära tyska eller österrikiska nivåer, medan de södra snarare har serbiska eller rumänska nivåer.

– Qog handlar helt enkelt om att staten ska behandla alla lika, säger Nicholas Charron.

Klicka på bilden för att förstora
Bild: Johan Jarnestad

Ska det verkligen vara så svårt, kan man undra?

– Ja, för historiskt sett så har det varit annorlunda. Det normala i stora delar av världen, och under vår historia, har varit motsatsen. Det är vi i nordvästra Europa som är undantaget – det kan vara värt att tänka på.

Nicholas Charron är ändå optimistisk i detta sammanhang.

– Vi förstår mer och mer av vad som ger kvalitet i samhällsstyret. Vi får mer och mer data, så på sikt kommer vi att veta ännu mer.

Ur F&F 1/2015

FAKTA:
Qog-forskningen i Sverige
Quality of government institute i Göteborg grundades 2004 av två namnkunniga statsvetarprofessorer, Bo Rothstein och Sören Holmberg. I dag sysselsätter institutet ett trettiotal forskare, och bedriver samarbete med 21 andra forskargrupper i 16 europeiska länder. Förutom att skapa omvärldsförståelse syftar forskningen till att bistå -politiker och beslutsfattare med policyråd.

FAKTA:

Fyra vägar till ett bättre samhälle

Bo Rothstein och hans kolleger vid Qog-institutet i Göteborg har identifierat fyra viktiga faktorer som bidrar till en ökad qog inom en nation. I Sverige och andra delar av nordvästra Europa utvecklades dessa i slutet av 1800-talet.

1 Skattefinansiering
I länder där det offentliga finansieras av skatter (och inte av bistånd eller naturresurser) ökar engagemanget och viljan att granska statens finanser.

2 Meritokrati
Att statliga tjänster tillsätts utifrån kompetens, i stället för släktskap eller etnicitet, minskar risken för korruption.

3 Rättvist och fritt utbildningssystem
Länder med en lång tradition av fri skolgång har i regel lägre korruption.

4 Jämställdhet i det politiska systemet
Ju fler kvinnor på högt uppsatta positioner, desto mindre korruption.

DN 6 januari 2015:

”Bryt den onda trenden och ta kontroll över byråkratin”

“Administrationssamhället. Administrativt arbete riskerar att tränga ut kärnverksamheten och leda till sämre arbetsmiljö. Låt i stället professionerna själva utforma arbetet och anställ professionella administratörer, skriver författarna och forskarna Anders Forssell och Anders Ivarsson Westberg.

Under en följd av år har det återkommande rapporterats om en alltmer betungande administrativ arbetsbörda för många yrkesgrupper inom den offentliga sektorn. Rapporterna har bland annat kommit från domstolar, från högskolor och universitet, från polisen och de senaste åren kanske främst från sjukvården och skolan. Forskare och andra har använt begrepp som ”granskningssamhälle”, ”utvärderingsmonstret”, ”förpappring” och ”dokumentationshysteri” för att peka på aspekter av det här fenomenet.

Vi har i ett forskningsprojekt studerat administration och administrativt arbete med särskilt fokus på sjukvården, skolan och polisen, och vi rapporterar om detta i en nyutkommen bok ”Administrationssamhället” (Student-litteratur) som bygger på en genomgång av en stor mängd rapporter och studier. En slutsats av vår genomgång är att det administrativa arbetet ökar, och särskilt gäller det dokumentation.

Det finns i stort sett två sätt att mäta administration: antingen använder man sysselsättningsstatistik, varvid vissa yrken då klassas som administrativa, eller så gör man tidsstudier av faktiskt arbete. Med den första mätmetoden – sysselsättningsstatistik – ser vi att traditionella administrativa yrken som kanslister, kontorister och sekreterare i dag är på väg att försvinna. I stället har vi fått en kår av nya, oftast väl-utbildade controllers, strateger, koordinatorer, kommunikatörer. Dessutom finns det många fler chefer. Det råder således en ökad professionalisering av administrationen.

Med den andra metoden – arbetstidsstudier – ser vi att det administrativa arbetet i hög grad har ”tryckts” utåt och nedåt i organisationerna, och flyttat över från traditionell administrativ personal som kontorister, kanslister och sekreterare till professionella yrkesgrupper som lärare, läkare, sjuksköterskor, poliser och andra. Samtidigt som man skurit ned på den traditionella administrativa personalen har den moderna datatekniken gjort det möjligt att göra alla till administratörer. Denna trend där administrativt arbete amatöriseras – alltså flyttas över till yrkesgrupper som inte vare sig är utbildade för uppgifterna eller har anställts för att utföra dem – är förmodligen den största förändringen. Arbetsmiljöundersökningar från alla undersökta områden visar även att administrativt arbete upplevs som en allt större påfrestning för de som arbetar i kärnverksamheterna, och leder till en sämre arbetsmiljö.

Vi har inget totalmått på den mängd administrativt arbete som på detta sätt flyttats till yrkesgrupper som är anställda i kärnverksamheter som sjukvård, skola och polis, men många studier tyder på att den är avsevärd, och ökande. Det är ingen nyhet att läkare, lärare och poliser ägnar mindre än hälften av sin arbetstid åt sina huvuduppgifter. Men arbetstidsstudier visar också att de ägnar en stor och ökande del av sin arbetstid åt att på olika sätt dokumentera om och kring sitt arbete. Ett exempel på hur dokumentationskrav på detta sätt ökat och lagts på arbetsbördan för en yrkesgrupp, är de utvecklingssamtal som lärare ska ha med elever och föräldrar. Tidigare var detta ett möte där läraren förde en diskussion om skolsituationen med elev och föräldrar. Numera är dessa samtal en formaliserad administrativ procedur som leder till en individuell utvecklingsplan som även ska föras in digitalt enligt en standardiserad mall. Detta kanske är bra för vissa barn och

föräldrar, men motiverar det den kraftigt utökade arbetsbörda, utan någon resursförstärkning och utan att någon annan uppgift tas bort, som det innebär för lärarna? Detta är bara ett exempel på ökad mängd dokumentation, från ett område.

Det finns flera orsaker till den ökande administrationen, men en är att organisationerna ständigt får nya uppgifter utan att de gamla tas bort. Ett vanligt synsätt är att organisationer ses som ett slags redskap med vissa bestämda uppgifter. Skolan ska lära barnen att läsa och räkna och en del annat, sjukvården ska behandla och helst bota sjuka patienter och polisen ska förebygga brott och fånga brottslingar. Men organisationerna är också sysselsatta med att möta en mängd andra krav som kan vara löst kopplade till huvuduppgifterna. De ska möta krav på miljö och uthållighet, jämställdhet, etiskt handlande, riskhantering, etnisk mångfald, IT-strategier, kvalitetssäkring och utvärdering. Ju större och mer komplex organisation desto fler krav finns. Redan för tio år sedan rapporterades det att en normal svensk kommun kunde ha över 50 olika styrdokument i form av policy-beslut, strategier, riktlinjer och handlingsplaner, alla med olika slags krav, och detsamma gäller andra offentliga organisationer. Vi vet att denna typ av krav med tillhörande styrdokument har ökat för offentliga organisationer under senare år. Så förutom sin kärnverksamhet ska organisationerna även syssla med en mängd andra uppgifter – och alla dessa kräver administration och, därmed, dokumentation.

En konsekvens av detta är att alla förändringar och styrförsök tenderar att leda till mer administrativt arbete. När beslutsfattare till slut började inse att lärarna i så hög grad var sysselsatta med dokumentation i stället för undervisning började man i viss mån förenkla denna. Men samtidigt beslutades om att införa betyg i lägre årskurser, vilket oundvikligen kommer att kräva mer administrativt arbete. Så här fortgår det: Politiker och andra beslutsfattare beslutar om nya åtgärder – oftast välmotiverade och väl-menande – som medför administrativt arbete för de som ska genomföra åtgärderna.

Dessa tendenser – mer administrativt arbete och samtidig amatörisering och professionalisering riskerar leda till att administrativt arbete tränger ut kärnverksamhet.

För att vara konkret: Administrativt arbete ökar på bekostnad av undervisning, sjukvård och brottsbekämpning.

Vi menar att detta tillsammans med larmen om sämre arbetsmiljö gör att en förändring är angelägen.

Vad bör göras?

Några förslag är följande:

• Uppmärksamma problemet med den ökande administrationen i offentlig sektor.

• Uppmärksamma omfördelningen av administrationen till de som arbetar i kärnverksamheterna, och ta larmen om försämringar i arbetsmiljön på allvar.

• Styr mindre. Ge professionella yrkesgrupper ett större utrymme att själva forma sitt arbete.

• Återanställ ”professionella” administratörer.

• Utred de administrativa konsekvenserna vid införande av nya styrmodeller, IT-system och organisationsförändringar.

Anders Forssell, Docent, Studierektor, Företagsekonomiska Institutionen , Uppsala Universitet
Anders Ivarsson Westerberg, Docent, Föreståndare Förvaltningsakademin, Södertörns Högskola “

DN 10 jan 2015:

Redan dags att fälla regeringen?

Riskerar decemberöverenskommelsen att lägga sig som en blöt filt över svensk politik? Oh nej, konfliktviljan lever.

På DN Debatt gav i går fyra företrädare för de borgerliga partierna svar på regeringens utspel om skolsamarbete (5/1). Om inviten var giftig, så inte var svaret aptitligare. Åter hyllades ”samarbete”. Men lika lite som de tre statsråden gjorde oppositionspolitikerna något för att skapa förutsättningar för det.

En annan stridslysten politiker är folkpartiledaren Jan Björklund. Han riktade på fredagen ett hot om misstroendeförklaring mot bostads- och stadsutvecklingsminister Mehmet Kaplan (MP).

Att oppositionen inte gillar regeringspartiernas kompromiss om Bromma flygplats var ingen nyhet. Redan före jul tillkännagav riksdagen att ”någon förhandlingsperson för avveckling av citynära flygplatser inte bör tillsättas”. Det struntade dock regeringen i. Den utsåg som planerat det före detta S-statsrådet Anders Sundström till statlig samordnare.

Oppositionens irritation är lätt att förstå. Bromma var en av de heta potatisar som Socialdemokraterna och Miljöpartiet försökte hålla ifrån sig vid regeringsbildningen genom att skicka dem på utredning. Sannolikt kommer Sundströms Brommauppdrag att visa sig lika meningslöst som de tidigare byggstoppen för Slussen och Förbifart Stockholm. Men misstroendeförklaring?

För det första har Kaplan inte överträtt sina befogenheter utan agerat på regeringens uppdrag. Ska det väckas misstroende är det inte mot ett enskilt statsråd utan mot ministären Löfven som helhet.

För det andra är det svårt att se att regeringen inte skulle ha rätt att tillsätta en utredning. Att denna sannolikt inte leder till något är inte tillräcklig grund för en misstroendeförklaring.

För det tredje skulle följden av att de borgerliga tillsammans med SD genomdriver ett misstroendevotum mot regeringen bli att denna faller. Därmed vore decemberöverenskommelsen överspelad och nyval sannolikt ofrånkomligt. Förklara det för väljarna den som kan!

Men Björklunds hot är inte bara befängt. Det är ytterligare en påminnelse om hur svårt det kommer att bli att finna nya balanspunkter mellan samarbete, konflikt och total konfrontation.

Johannes Åman johannes.aman@dn.se “

DN 10 jan 2015:

Majoritetsval vore bättre

I dag avgår Fredrik Reinfeldt som partiledare. Hans avtryck kan visa sig betydande, inte minst gällande formerna för svensk politik.

Decemberöverenskommelsen var lysande politisk problemlösning i en kaotisk situation, och det tycks mig som om Fredrik Reinfeldts ande svävar över den. Dels är den kulmen på den förskjutning som skedde i svensk politik med Alliansens bildande och enighet. Dels kunde den fungera som ett slags förarbete till ett nytt valsystem anpassat till det moderna pluralistiska Sverige, ett valsystem som den avgående moderatledaren tycks ha agerat i enlighet med sedan länge.

Vad decemberöverenskommelsen gör är att den fingerar majoritetsval med tvåpartisystem. Vägen dit anträddes med Alliansens sprickfrihet, som varit inget mindre än förbluffande. Och helt nödvändig om inte Socialdemokraterna ständigt ska inneha regeringsmakten.

Att förmå de små allianspartierna att inte svikta vad som än hände måste ha krävt ett ansenligt mått av klarsyn, pedagogisk förmåga och uthållighet, kanske även auktoritär hårdhet; därutöver en psykologisk känslighet för vad de olika partierna behövde erbjudas för att orka och vilja ge varandra obruten lojalitet år efter år.

Bilden av Fredrik Reinfeldt som försiktig pragmatiker tror jag är fel. Självbehärskning ska inte förväxlas med pragmatism och i synnerhet inte med svalkande likgiltighet. Den som brinner är den som behöver kontrollera sig. Ingen människa kan eldas av pragmatism. Jag tror mer på att politikern Fredrik Reinfeldt burits av stor passion; en märkvärdig analytisk kyla och blick för politik utöver det vanliga och på en nivå ovanför det dagliga harvandet. Detta i förening med en lidelse så stark att den måste tuktas hårt.

Lidelsen förefaller vara avskyn för det lättsinnigt omyndiga upproret, en viss typ av oansvarig lössläppthet, sig självt applåderande och med en benägenhet att sätta andra i arbete med uppstädningen.

Det vore orätt att påstå att ett proportionellt valsystem som det svenska bejakar det omyndiga upproret i partiskrud, men det premieras mer än i ett majoritetsvalsystem. Där gäller det att samla 51 procent i valkretsen, vilket sällan upproret och lättsinnet gör. Den som når 49 procent får vackert gå hem och samla krafterna till nästa val. För att inte tala om 13 procent. Vid så små siffror tvingas man inse att stödet för att få igenom sin politik helt saknas.

Ett majoritetsvalsystem i enmansvalkretsar är utformat för att det ska gå att styra trots splittring.

Demokratiskt regerande är makt tillfälligt delegerad från medborgarna med det grundläggande syftet att hindra övergrepp på människors frihet. Demokrati uppstår inte av att alla existerande åsiktsriktningar väljs in i riksdagen och säger sitt varje dag i varje fråga i en parlamentarisk variant av direktdemokrati eller byalagsmöte. Tekniskt handlar det om att konstruera ett system som får fram en giltig majoritet och en beslutsför regering.

Det sker lättare genom majoritetsval. Då bestämmer sig valkoalitionerna och kandidaterna för vad de vill, går till val, varpå segraren genomför sin politik tills väljarna tillfrågas på nytt. Som synes försöker decemberöverenskommelsens spelregler efterlikna detta.

Parlamentariska system av svensk typ där partier representeras som en exakt spegling av andelen röster kan förefalla mer rättvisa och

representativa. Men i realiteten har de svårt att få fram regeringar som motsvarar majoriteten och småpartier ges ett större inflytande än de förtjänat. Extrema åsikter premieras, kan man säga – med förbehållet att det som är extremt i en tid kan vara ideal i en annan.

Majoritetsval i enmansvalkretsar gagnar i stället stora lösliga åsiktskollektiv. Majoritetens vilja kommer till uttryck i tävlan mellan två stora grupperingar. Enfrågesammanslutningar och ”extremisters” demokratiska påverkan på opinioner och lagstiftning sker utomparlamentariskt i samhällets fria åsiktsbildning. Om de är framgångsrika gör valkoalitionerna successivt deras frågor till sina.

I ett majoritetsvalsystem måste man kompromissa och förhandla före valet, inte efteråt och i parlamentarisk panik. Det är väl något sådant Fredrik Reinfeldt menat när han talat om att ”komma förberedd” och ”förbereder sig gör man innan”. Länge och konsekvent har han agerat och talat som om han mentalt befann sig i detta majoritetsvalsystem, utan att nämna det vid namn. Jag tror att han därvid har sett något viktigt vad gäller fredande av demokratiska värden.

Det proportionella valsystemet infördes för ett sekel sedan av högerledaren Arvid Lindman. Denne förstod att med den allmänna rösträtten skulle partier som hans eget, byggda på ett graderande av människor, vara förlorade om man inte övergick till proportionellt valsystem. I ett sådant kan däremot den sortens partier frodas, och framstå som stora fast de är små.

Att Sverige inom kort inför majoritetsval med tvåpartisystem är kanske lika troligt som att vi lyckas göra oss av med den beständiga skandal och pinsamhet som kallas monarki. Men frågan vore värd en seriös konstitutionell diskussion i ljuset av samtida skeenden.

Info@Rationalist.Se **Lena Andersson** är författare, skribent och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. “

DN 10 jan 2015:

Uppgörelsen med S splittrar Moderaterna

Decemberöverenskommelsen splittrar Moderaterna inför dagens partiledarval. I flera distrikt har stämningen varit upprörd. – Någ-ra tycker att vi lägger oss platt, att vi inte kommer att kunna agera som opposition och att vi har sålt oss, säger Saila Quicklund, länsförbundsordförande i Jämtland.

I dag väljs Anna Kinberg Batra till ny partiordförande för Moderaterna på en extrastämma som hålls i expressfart.

Efter Alliansens december-överenskommelse med regeringen slipper hon börja sin tid som partiledare med att sparka i gång en valrörelse.

Men i stället kommer hon att få inleda sitt arbete med att ena partiet. DN:s rundringning bland ordförandena i distrikten visar att Moderaterna är splittrade om decemberöverenskommelsen. Från flera håll runt om i landet rapporteras starka känslor och upprördhet.

– Några tycker att vi lägger oss platt, att vi inte kommer att kunna agera som opposition och att vi har sålt oss, säger Saila Quicklund, länsförbundsordförande i Jämtland, men understryker samtidigt att många också är nöjda med överenskommelsen.

Uppfattningen i Jämtland speglar ganska väl hur det moderata partifolket reagerat efter Alliansens uppgörelse med regeringen även om den på vissa håll har passerat utan nämnvärd uppståndelse.

– Det har bara varit sparsamma reaktioner från våra medlemmar, säger Ulf Berg, distriktsordförande i Dalarna.

På andra håll har känslorna svallat betydligt mer.

– Det är väldigt mycket starka reaktioner mot överenskommelsen och de negativa åsikterna överväger. Man tycker att vi lägger oss platt, säger Tord Gustafsson, distriktsordförande i Skaraborg.

Ännu hårdare är tongångarna i Bohuslän.

– Det har varit väldigt upprört bland partiaktiva och förtroendevalda. Framför allt har det fått en demoraliserande och demobiliserande effekt, säger Henrik Sundström, Bohuslän.

Han är också kritisk mot att överenskommelsen inte förankrades i distrikten innan partiledningen gjorde upp med regeringen.

– Förankringen har varit obefintlig. Vi förbundsordförande och riksdagsledamöterna fick informationen en timme efter presskonferensen. Det är inte acceptabelt, säger Henrik Sundström som lägger ansvaret på partiledningen och dem som förhandlat fram överenskommelsen.

Fler reagerar på hur processen gått till.

– Många har varit fundersamma på att överenskommelsen inte varit förankrad vare sig i partiet eller i riksdagsgruppen. Men jag har samtidigt förståelse för att man ibland måste ta snabba beslut utan att blanda in allt för många, säger Gunnar Lidell, Norra Älvsborg.

I Blekinge arrangerade distriktsledningen ett stormöte om överenskommelsen för att upprörda medlemmar skulle få uttrycka sina åsikter.

– Det finns en klar skepsis bland moderater i Blekinge. Man litar inte på att Socialdemokraterna kommer att stå för överenskommelsen i ett skarpt läge. Framtiden får utvisa hur det kommer att slå, säger Magnus Gärdebring, förbundsordförande i Blekinge.

Lars-Ingvar Ljungman, ordförande i det stora Skånedistriktet, beskriver reaktionerna bland medlemmarna som avvaktande.

– Många vet inte vad det kommer att innebära i praktiken. Man vill se vad som händer under våren i riksdagen innan man har några synpunkter på om det är bra eller dåligt, säger han.

DN:s rundringning visar också att det finns ett starkt tryck inom Moderaterna att presentera en ny integrations- och migrationspolitik.

Samtliga tillfrågade utom en nämner detta som en prioriterad fråga för den nya partiledningen.

– Integrationsfrågan blir viktig, även om man ska komma ihåg att välfärdsfrågor är viktigare bland väljarna, säger Patrik Stenvard, Gävleborg.

– Vi måste ge svar på hur Sverige ska kunna vara ett fortsatt öppet samhälle med ordning och reda i migrationspolitiken. Det kommer vi inte ifrån, säger Magnus Gärdebring i Blekinge.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se
Jens Kärrman jens.karrman@dn.se

Fakta.

Fem utmaningar för Anna Kinberg Batra

Vinna förtroende
Ungefär en tredjedel av väljarna uppger enligt DN/Ipsos decembermätning att de har stort förtroende för Anna Kinberg Batra. Den andelen måste upp om hon på allvar ska kunna utmana Stefan Löfven. Ledaren för det största oppositionspartiet måste givetvis vara mer populär än ledaren för sexprocentspartiet C, vilket inte är fallet i dag.

Bli tydlig
Under sin tid som vikarierande partiledare har Anna Kinberg Batra gjort det till en konstart att inte svara rakt på några frågor. Inte ens politiska nördar har i dag en klar bild av var hon står politiskt.

Det kommer inte att hålla fram till 2018. Den nya M-ledaren måste berätta vad hon tycker i ett antal centrala frågor – annars kan det bli en plågsam resa.

Decemberöverenskommelsen
Uppgörelsen med regeringen har internt mötts med stor skepsis. Hur den fungerar i praktiken kommer att bli avgörande för Anna Kinberg Batras ställning i Moderaterna. Om M-politikerna runt om i landet uppfattar det som att M släpper igenom vänsterpolitik kan det börja storma snabbt. Första testet blir vårbudgeten i april.

Hålla ihop Alliansen
Efter att extravalet blåstes av finns det ett stort internt tryck i de mindre alliansspartierna att få friare tyglar i några år. För den nya moderat-ledaren blir det en -balansakt i den högre skolan att tillåta detta utan att partierna glider isär allt för mycket inför valet 2018.

Förnya politiken
Moderaterna åtnjuter stort förtroende bland väljarna när det gäller ekonomi och regeringsduglighet. När det gäller andra områden som väljarna tycker är viktiga såsom sjukvård, skola och äldrevård har partiet betydligt sämre siffror. Dessutom finns ett starkt internt tryck i partiet om att förnya integrationspolitiken för att hejda väljarflykten till Sverigedemokraterna.

DN 10 jan 2015:

Kinberg Batra måste lyssna till kritiken

Anna Kinberg Batra får en tuff start. Locket har blåst av Moderaterna, och därunder kokar -kritiken mot Fredrik Reinfeldts och Anders Borgs politik och hårda styrning. Decemberöverenskommelsen har blivit en katalysator för att släppa ut missnöjet.

Analys.
Kritiken har varit hård från många moderater om uppgörelsen för att kunna regera Sverige i minoritet som de borgerliga träffade med regeringen i december. Kritikerna har varnat för att Vänstern görs till vågmästare med Alliansens hjälp och att överenskommelsen är odemokratisk. Decemberuppgörelsen bär på många sätt den avgående moderatledaren Fredrik Reinfeldts signum. Han är den som länge argumenterat för en överenskommelse med S om att släppa fram det block som relativt blir störst till regeringsmakten. Han har haft borgerligt samarbete som en hjärtefråga ända sedan slutet av 1990-talet.

Skapandet av Alliansen, som förutsatte en moderat rörelse mot mitten, är det viktigaste strategiska arvet efter Reinfeldt. Decemberuppgörelsen gör fortsatt blockpolitik möjlig. Den bevarar också en annan viktig del i Fredrik Reinfeldts politiska arv: föresatsen att inte ge Sverigedemokraterna något inflytande.

Den tidigare moderate statsministern regerade Sverige i åtta år och är redan en gigant i partihistorien. Det är få i partiet som vågar kritisera honom direkt. Decemberöverenskommelsen är mer legitimt att rasa över. Bakom kritiken finns vitt skilda önskemål – vissa vill att M ska samarbeta med SD, andra tvärtom över blockgränsen med S. En tredje grupp hade velat satsa allt på en alliansframgång i ett extraval.

Fredrik Reinfeldt har inte gjort något offentligt för att hjälpa sin efterträdare under kritikstormen. Han deklarerade redan efter valet i höstas att han inte tänkte ägna sig åt dagspolitik, trots att han ända fram till i dag har ansvaret och förtroendet som moderatledare. Anna Kinberg Batra har kastats in som vikarie och fått rida ut stormarna ensam. Hon har gjort det mycket återhållet och försiktigt.

I stora delar kommer hon att få fortsätta att förvalta och försvara Reinfeldts linje. Men på några områden måste hon lyssna till kritiken och presentera en ny politik.

Det område där det finns starkast kritik är migrations- och integrationspolitiken. Moderaternas blivande ordförande kommer ur den mest liberala delen av partiet och har länge brunnit för en generös invandringspolitik. Det är inte troligt att hon kommer att skärpa reglerna för flyktingar eller arbetskraftsinvandrare. Däremot är det sannolikt att hon vill föra en integrationspolitik med starkare krav på eget arbete och hårdare försörjningskrav för att få komma hit som anhöriginvandrare.

Kraven på att Moderaterna åter ska arbeta för en liberalisering av arbetsrätten och återta sin gamla roll som Sveriges mest försvarsvänliga parti är starka. Också här kan det bli förändringar.

”Moderaterna kan inte klamra sig fast vid tio år gamla svar på tio år gamla problem”, skrev Muf-ordföranden Rasmus Törnblom i går i en debattartikel. Hans parti gick till val utan några nya politiska projekt.

Det ledde till ett nederlag som Anna Kinberg Batra i dag måste dra slutsatser av.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se
Fakta. Viktiga datum i vår

10 januari: Moderat extrastämma hålls i Stockholm.

20 mars: Sverigemötet, Moderaternas kommun- och landstingsdagar, hålls i Malmö. Pågår till den 21 mars.

3 juli: Kinberg Batra håller sitt första Almedalstal.

15 oktober: Moderaterna håller ordinarie partistämma i Karlstad. Pågår till den 19 oktober. “

DN 10 jan 2015:

Arvet efter Reinfeldt

DN:s Karin Eriksson summerar avgående M-ledarens politiska testamente

Konservatismen. Han ville hellre leverera än agitera

En konservativ kostymkille, slätkammad och partilojal. Så beskrevs Fredrik Reinfeldt när han som 27-årig riksdagsledamot tog klivet in i den politiska hetluften. Det var hösten 1992, och regeringen Bildts krisuppgörelse med Socialdemokraterna hade fördjupat sprickan i ungdomsförbundet Muf.

Ordföranden Ulf Kristersson var skarpt kritisk. Den mer statsmanna-mässige utmanaren Fredrik Reinfeldt talade om ansvar.

Fredrik Reinfeldt vann slaget i Lycksele, som det kom att kallas, med tre rösters övervikt. Under åren som följde var det inte alltid tydligt varför han sågs som konservativ.

Han gav ut ”Det sovande folket”, med provocerande formuleringar om medelklassens bidragsberoende. Han gick mot partilinjen och röstade för partnerskap för homosexuella. Ibland var han med i tv iförd t-shirt eller flanellskjorta.

Fredrik Reinfeldt var inte, och är inte, en politiker med vad som brukar beskrivas som konservativa åsikter – som mer pengar till försvaret, eller mer inflytande för traditionellt kristna värderingar.

Men konservatismen som ideologi är något annat än bara attityder.

– Konservatismen kan beskrivas som en livshållning, och en hållning till politiken. Det är inställningen att reformer genomförs bäst i små steg, med hänsyn till landets kultur och historia. Man vill inte ha revolutioner eller omvälvande förändringar, säger statsvetaren Katarina Barrling, som ser tydliga konservativa drag i Reinfeldts pragmatism.

Han vurmade tidigt för person-valet och talade om politiken som en ”förtroendebransch”. Det var ingen slump att ”ansvar” blev ett av favoritorden i hans regeringsförklaringar. Det var heller ingen slump att han ägnade de flesta av sina jultal åt mänskligt elände som ungdomsbrott och trafficking, eller att han spelade djupt vemodiga Abba-låten ”Slipping through my fingers” för åhörarna.

Han trodde inte, som nyliberalerna, på perfekta individer eller perfekta marknader.

På partistämman 2011 drev han konservatismen till sin spets genom att varna för visionerna. Filosofin var densamma som i Muf nästan två decennier tidigare: Det är viktigare att leverera än att agitera.

Men när Sverige skakades av regeringskris hösten 2014, valde partiledaren Fredrik Reinfeldt att hålla sig undan. Ansvaret för december-överenskommelsen med Social-demokraterna fick Anna Kinberg Batra ta.

Förnyelsen. Han förde Moderaterna till mittens rike

Mittens rike i svensk politik ligger i Örebro. Det var där som Reinfeldt höll ett av sina viktigaste tal till parti-kamraterna. Han inledde partistämman i Örebro 2005 med att hälsa välkommen till ”de nya moderaterna”. Sedan varnade han för skuggan bakom varje skattekrona, och att varje slant som gick till sänkt skatt också var en utebliven satsning på skolan eller rättsväsendet.

Budskapet till ombuden var tydligt: Partiet skulle vara regeringsfähigt med en trovärdig ekonomisk politik.

Fredrik Reinfeldt hade vid det laget suttit som partiledare i två år. Han var kommunmoderaternas man, utan starka bindningar till den gamla partibunkern.

– Han hade inga lojaliteter när han kom in och det gjorde att det var lättare att bryta med det gamla. Men det krävdes mod och beslutsamhet, säger Gunilla Carlsson, avgående vice ordförande i M.

Det nymoderata projektet var yta och innehåll i salig blandning. Debattutspel om kollektivavtalen och förbud mot pärlhalsband. Konkret arbetslinje och slogan om arbetarparti. Anders Borg kom med erfarenheten från maktens korridorer och utformade den nya ekonomiska politiken. Per Schlingmann gav den en spektakulär förpackning.

– Sedan var vi en yttre ring som fick försvara projektet i partiet. För det var ju en jättejobbig tid. Jag har svårt att se att någon annan än Fredrik skulle ha orkat driva igenom förändringarna, säger Gunilla Carlsson.

De politiska motståndarna tvekade: Var omgörningen på riktigt? Nej, säger en del, tio år senare. De pekar på hur Moderaterna och allians-regeringen trots allt genomförde stora skattesänkningar. De pekar på revor i välfärden. De framhåller att Sverige, trots arbetslinjen, har hög arbetslöshet.

När Fredrik Reinfeldt lämnar partiledarposten är delar av det nymoderata projektet även internt ifråga-satt. Det gäller försvarspolitiken, det gäller migrationspolitiken och det gäller arbetsrätten. Till och med Anders Borg har på sistone propagerat för förändringar av turordningsreglerna och lagen om anställningsskydd.

Men ett slutgiltigt erkännande har förnyaren Fredrik Reinfeldt ändå fått. Den gamle ärkefienden Göran Persson, socialdemokratisk statsminister och huvudmotståndare i valet 2006, intervjuades i SVT:s "Agenda" före jul. Då pekade han ut det gamla högerspöket Moderaterna som den bästa borgerliga samarbetspartnern på andra sidan blockgränsen. ”De har rört sig väldigt långt in mot mitten”, sade Persson.

Alliansbygget. Han såg till att de borgerliga kunde regera

”Jag tror att det ibland är bra att visa att man har en samarbetsförmåga. Och det kommer att gälla alla riksdagspartier i framtiden … Alla kommer att behöva regerings- och samverkansstrategier och då ingår att presentera konkreta förslag före valet.”

Citatet är hämtat från en tidningsintervju 1998, och den som talar är riksdagsledamoten Fredrik Reinfeldt. Han var då ordförande för nätverket ”Forum för borgerlig samverkan”. Det fick ingen större politisk betydelse. Men Reinfeldts engagemang visar ändå hur tidigt han insåg att nyckeln till framgång låg i en gemenskap som var större än Moderaternas, och hur långsiktigt han arbetat med alliansbygget.

Som partiledare hittade han en tydlig samarbetspartner i den dåvarande Centerledaren Maud Olofsson.

– Vi var olika som personer, men vi var båda väldigt mycket resultatinriktade realpolitiker. Vi var eniga om att vi ville ha ett maktskifte och ett värderingsskifte, säger hon.

Mötet hemma hos Olofssons i Högfors i augusti 2004 blev upptakten för Alliansen. Hemma hos Hägglunds i Bankeryd ett år senare lades grunden för den ekonomiska politiken. Sedan kom utspel, uppgörelser och gemensamma turnéer i rask takt. Det uppstod en formel för samarbetet: Inget parti fick lämna en uppgörelse enbart nöjd eller missnöjd. Fredrik Reinfeldt visade också lojalitet med Alliansen genom att stå upp för kompromisserna.

På valnatten 2006 firade de fyra borgerliga partiledarna tillsammans på Moderaternas valvaka på Nalen. Ett mål var nått, en ny resa tog vid.

Det kostar att regera. Efter valet 2010, när de små partierna backat på bekostnad av det stora, började det borgerliga samarbetet att knaka i fogarna. Moderaternas ovilja att sjösätta nya stora reformer bidrog till frustrationen.

Korvgrillningen i Annie Lööfs Maramö för två år sedan blev ett fiasko. Diskodansen på Alliansens valupptakt i juni förra året fick de politiska motståndarna att hånskratta.

Men alliansregeringen höll ihop i åtta år. Och under höstens parlamentariska kaos har de borgerliga partierna klarat att visa upp en enad front. Socialdemokraterna har hittills inte klarat att infria drömmarna om att bryta blockpolitiken.

– Vi har byggt en mycket starkare allians än vad folk utanför kunnat förstå. Det hade inte gått utan Fredrik Reinfeldt, som kanske mer än

alla andra har talat om hur vi måste förbereda oss, säger Maud Olofsson.

Öppenheten. Han tog striden mot Sverigedemokraterna

Fredrik Reinfeldt är inte troende. Ändå lät han snarast biblisk på scenen på Norrmalmstorg i centrala Stockholm i augusti i fjol.

I sitt sista stora sommartal uppmanade han svenska folket att öppna sina hjärtan för världens flyktingströmmar. Det var ett budskap som kom som en överraskning även för högt uppsatta moderater.

Han var inte den som öppnade partiet. I skiftet mellan 80-tal och 90-tal fanns en generation ungmoderater som omfamnade globaliseringen och drömde om öppna gränser och fri invandring. Fredrik Reinfeldt hörde till dem som efterlyste ordnade former och regelverk.

Det var också där han och hans migrationsminister Tobias Billström lade kraften under den första tiden i regeringsställning.

Reformen om arbetskraftsinvandring, som kom 2008, blev den stora sakpolitiska förändringen.

– Samarbetet med Miljöpartiet om migrationspolitiken efter 2010 innebar inte alls lika stora förändringar i sak. Men Sverige genomförde en liberalisering av migrationspolitiken i en tid när nästan alla andra länder gick i motsatt riktning. Fredrik Reinfeldt klarade att stå fast vid den inslagna vägen, säger Andreas Johansson Heinö, statsvetare och medarbetare vid den liberala tankesmedjan Timbro.

Utmaningarna med segregation och utanförskap hade Fredrik Reinfeldt svårare att hantera. Han fick hård kritik för några år sedan, när han försökte resonera om att arbetslösheten inte drabbat ”etniska svenskar mitt i livet”.

På slutet drev han en hårdför linje mot Sverigedemokraterna. Vänner talar om hur han gjort en inre resa, där engagemanget mot rasism och intolerans blivit allt starkare och mer personligt. Det typiskt svenska i Reinfeldts tappning var friheten och öppenheten. Han påpekade gärna att han själv var ättling till en färgad cirkusartist och ett lettiskt hembiträde.

Det råder ingen tvekan om att politiska motståndare på vänsterkanten uppskattade den sidan av Fredrik Reinfeldts politiska budskap. Men till höger fanns åtskilliga skeptiker. Moderaterna tappade mer till Sverigedemokraterna än Socialdemokraterna i valet 2014.

Och talet om öppna hjärtan, Fredrik Reinfeldts slutackord i den inrikespolitiska debatten, väcker fortfarande frågor. Ägnade sig den utpräglade strategen Reinfeldt åt varumärkesvård inför en karriär i näringslivet? Eller ville han slå in på en ny väg i sitt samhällsengagemang?

Kommande år får ge svar. Fredrik Reinfeldt, som fyller 50 i augusti, har sagt att han gärna jobbar till 75.

Karin Eriksson “

DN 11 jan 2015:

Mandat i midvinterdimma

Lördagens moderata partistämma i Solna var ingen alldeles vanlig tillställning. Det var en extrastämma – extra kort, det hela var över inom loppet av ett par timmar. Ombuden var extra enhälliga.

Valberedningens ordförande Lars-Ingvar Ljungman framhöll att det bara fanns ett namn till posten som ny M-ledare: Anna Kinberg Batra. Så valde Moderaterna en kvinna som ordförande för första gången i partiets historia.

I kongressalen var manegen krattad, men förutsättningarna för Kinberg Batras start som partiledare kunde ha varit gynnsammare.

Företrädaren Fredrik Reinfeldt aviserade sin avgång på valnatten, och på stående fot sa han adjöss till politiken. Därefter lämnades det största oppositionspartiet utan formellt ledarskap under tre månaders riksdagstumult och en oviss period i väntan på besked om nyval.

I skuggan av detta kaos fick M lägga ledarskapspussel. Kinberg Batra har i egenskap av gruppledare fört partiets talan och har hunnit bygga ett förtroende som högsta högertopp. Men om hennes handlingsfrihet i riksdagen varit minimal, har utrymmet för sak-politiska markeringar varit obefintligt.

Den politiska krisen ledde fram till decemberöverenskommelsen. Uppgörelsen fäster på papper en doktrin för svensk partikonkurrens som bygger på Fredrik Reinfeldts idé: Största block ska regera och tolereras vid regeringsmakten av det mindre blocket. Så har han velat ha det länge, men Socialdemokraterna har sagt tvärt nej.

Anna Kinberg Batra har inte anmält någon avvikande mening kring denna norm. Tvärtom, snarare. I en intervju med DN för snart femton år sedan såg hon framför sig att svensk politik med tiden just skulle närma sig ett slags tvåpartisystem, gärna med en tydlig rågång mellan höger och vänster.

Men att hon nu ensam får bära ansvaret för uppgörelsen blir en börda. Mot de muttrande gräsrötterna stod hon ensam på stämman.

I sitt avskedstal lovprisade Fredrik Reinfeldt de borgerliga värderingsskiften som inleddes i samband med Carl Bildts valvinst på 1990-talet. Han gjorde en ansats att slå en bro mellan gammelmoderater och nya moderater i kongressalen, och skarva ihop sitt eftermäle med vad han beskrev som Moderaternas livsverk.

Någon spång åt efterträdaren syntes dock inte till. Decemberöverenskommelsen och principerna bakom den gjorde den förre statsministern inga försök att förklara och försvara, trots att det blir ett av de tyngsta och mest betydelsefulla arven efter Reinfeldt.

Samtidigt som Anna Kinberg Batra väljs med det på sina axlar har hon efter höstens partiinterna process inget tydligt uppdrag från ombuden. Hon tvingades vänta till sitt installationstal med att bekänna färg.

De konkreta punkterna på lördagen rörde inkomstskatt, komvux och Nato. Alla tre förslag är klok politik. Moderaterna ska verka för en sorts extra jobbskatteavdrag för alla som fyllt 64, och vuxenutbildningen ska bli bredare.

Beslut om att partiet ska föra Sverige närmare ett Natomedlemskap finns sedan tidigare, men det har den förra ledningen skjutit framför

sig med hänvisning till opinionen och enig-heten mellan blocken. Att Kinberg Batra anmälde frågan på sin dagordning var ett viktigt besked.

När väl den formella kröningen hade ägt rum kunde den nya M-ledaren också tala friare och visa betydligt rikare nyanser än de som synts under hösten.

Partiledarbytet lär innebära en viss nyorientering. Medan Fredrik Reinfeldt stod för en form av kosmopolitisk konservatism företräder Kinberg Batra en mer liberal motsvarighet. I synen på livsstilsfrågor, öppenhet och tolerans skiljer de två sig inte åt radikalt. Men hon kallar sig till skillnad från den förre M-ledaren för feminist.

I sitt tal underströk Kinberg Batra, vilket företrädaren visserligen också har gjort, skolans betydelse för lika livschanser. Men hennes ordval – en likvärdig skola – är inte lika frekvent inom Moderaterna.

Den moderata politiken kan sam-tidigt bli mer reformivrig. Förhoppningsvis lockas den nya ledningen bryta mot nymoderata tabun kring arbetsrätten och värnskatten, till exempel. Fredrik Reinfeldt och Anders Borg har uttömt strategin att arbeta runt konflikterna.

Villkoren för att söka nya strider är fortfarande oskrivna. Moderaternas partianda är sedan tidigare försvagad, och kompassnålen lär cirkla en tid efter valnederlaget. Anna Kinberg Batras mandat att ta ut en tydlig kurs syntes inte till i vinterdimman.

Dn 11/1 2015 "

DN 11 jan 2015:

Kinberg Batra lovar utveckla integrationen

Anna Kinberg Batra inleder sin tid som Moderat-ledare med att försvara decemberöverenskommelsen. Samtidigt öppnar hon för fler pappamånader, sänkt skatt för äldre och medlemskap i Nato. Hon lovar också att partiet ska ta fram en bättre integrationspolitik.

Klockan 13.50 på lördagen, till tonerna av låten "Something New", fick Moderaterna sin första kvinnliga partiledare. Men upptakten till valet blev kanske inte vad den blivande partiledaren hade önskat sig.

Henry Sténson, ordförande för Moderaterna i Stockholms stad, gick upp i talarstolen och krävde att partiet får möjlighet att prata om "elefanten i rummet" – det vill säga den interna kritiken mot decemberöverenskommelsen med regeringen om regler för minoritetsstyre.

I sitt installationstal svarade Anna Kinberg Batra genom att beskriva decemberöverenskommelsen som förutsättningen för att oppositionen ska bli ett tydligt regeringsalternativ.

– Den lägger grunden för att våra fyra partier och Alliansen ska kunna komma tillbaka efter nästa val.

Hon inledde anförandet i den gans-ka karga kongresshallen på den extra M-stämman i Solna med att tacka den avgående partiledaren Fredrik Reinfeldt för "en historisk gärning". Sedan markerade hon att

hon går i företrädarens fotspår med fokus på jobben och ordning och reda i ekonomin.

Anna Kinberg Batra kom också med flera konkreta förslag. Den nya Moderatledaren vill göra det ännu lönsammare att fortsätta arbeta från 64 år. Hon vill också stärka Komvux så att det blir lättare att byta yrkesbana mitt i livet.

Hon lovade även att Moderaterna ska vara med och samarbeta brett om den svenska säkerhetspolitiken – med en viktig utgångspunkt.

– Sverige behöver ta viktiga steg närmare Nato, sa Kinberg Batra som vill utreda ett svenskt medlemskap.

Hon betonade att Sverige behöver en bättre integrationspolitik för de människor som kommer hit.

– Vi säger inte ”Go home!”, vi säger ”Gå till jobbet!”, sade hon.

Hon vädjade till sina partikamrater ute i kommunerna om stöd och samarbete för att utveckla integrationspolitiken.

– Bostäderna måste bli fler. Resurserna till skola och utbildning måste bli bättre. Det måste finnas fler vägar till jobb, sa hon.

Anna Kinberg Batra talade också – med utgångspunkt från julhelgens SVT-dokumentär om Astrid Lindgren – om hur situationen för kvinnor förbättrats sedan början av 1900-talet. Men det finns mer att göra. Den nyblivna M-ledaren utesluter inte fler pappamånader.

– Jag vill ha jämnare uttag av föräldraförsäkringen och har tidigare föreslagit att vi ska stärka jämställdhetsbonusen. Jag lovar att följa frågan noga och återkomma, säger hon till DN.

Hon avfärdar däremot kravet från ungdomsförbundet Muf om förändringar i arbetsrätten.

– Jag tycker att vi ska bygga vidare på det vi har varit starka på de senaste åren. Då ingår tryggheten i den svenska modellen, säger hon.

Under den extra M-stämman fick Kinberg Batra besök av de andra partiledarna i Alliansen. De hjälpte till att försvara decemberöverenskommelsen, och lovade gemensamt att jaga regeringen Löfven.

Men om syftet var att beveka kritikerna i salen, nådde de inte hela vägen fram. EU-parlamentarikern Gunnar Hökmark hävdar att Anna Kinberg Batras tal i övrigt var ett argument mot överenskommelsen.

– Mycket av det andra som hon sa, och det som de fyra alliansledarna sa i sin gemensamma stund, visar hur svårt det är med överenskommelsen. Om vi ska slå vakt om jobblinjen i Sverige måste vi också se till att när det är möj- ligt hindra den typen av skattehöjningar som skadar jobben, säger han.

När en nyvald partiledare håller sitt första tal brukar partikamraterna vara generösa, och M-stämman i Solna blev inget undantag på den punkten.

Riksdagsledamoten Hans Wallmark, som lett partiets valanalys, säger sig vara nöjd.

– Vi konstaterade ju i valanalysen att ekonomin är vårt stora område. Anna markerade att hon vill behålla den frågan. Hon vill också utveckla politiken på ett antal områden, som jobben och integrationen. Det är helt enligt eftervalsanalysen. Hon har uppenbarligen läst den och förstått den, säger han.

Partiveteranen Gun Hellsvik tycker att det var roligt att Anna Kinberg Batra återkom till kvinnor i många av sina exempel.

– Det är väldigt viktigt att vi kvinnor lyfter fram andra kvinnor, säger hon.

Karin Eriksson
Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Fakta. Anna Kinberg Batra

Gick med i Muf redan som 13-åring

Född: 1970 i Stockholm. Till-bringade stor del av barndomen i Nederländerna och pratar flytande nederländska.

Familj: Maken David Batra, komiker. En dotter.

Bor: I Nacka utanför Stockholm.

Bakgrund: Civilekonom från Handelshögskolan i Stockholm. Projektledare i näringslivet och kommunikationskonsult.

Politisk karriär: Gick med i ungdomsförbundet Muf redan som 13-åring. Ordförande i Muf Stockholm 1996. Riksdags-ledamot 2000–2002 och från 2006 och framåt. Ordförande i EU-nämnden 2007. Gruppledare och ordförande i finansutskottet 2010. Finans-politisk talesperson och grupp-ledare 2014.

Nätverk: Tillhörde Ulf Kristerssons liberala falang under striderna i Muf i början på 1990--talet. God relation till den nuvarande vice gruppledaren Tomas Tobé och riksdagsledamoten Jessica Polfjärd.

I korthet. M-stämman

Nya namn i ledningen
Hela ledningen för Moderaterna byts nu ut. Peter Danielsson, kommunalråd i Helsingborg, blir förste ordförande efter Gunilla Carlsson. Den tidigare arbetsmarknads--ministern Elisabeth Svantesson kommer in i presidiet som andre vice ordförande. Hon ersätter Beatrice Ask, som i stället blir ledamot i partistyrelsen.

Efter stämman utsåg partistyrelsen Tomas Tobé till ny partisekreterare. Övriga eventuella personförändringar i M-ledningen tas på den ordinarie stämman i höst.

Något nytt i högtalarna
De svenska housestjärnorna Axwell och Ingrosso fick stå för soundtracket när Moderaterna valde sin första kvinnliga partiledare.

Låten ”Something New” innehåller textrader om hur en ny tid dagas, och att det känns som att vara kysst av en högre makt.

När Fredrik Reinfeldt valdes som partiledare hösten 2003 dånade Sareks ”Genom eld och vatten” i högtalarna.

Ny slogan för fyrklövern
Jaga – det kan bli Alliansens nya slogan. När alliansledarna klev upp på scenen i Solna, konstaterade utfrågaren Catharina Elmsäter-Svärd att de påminde om en berömd popgrupp med två killar och två tjejer. Men initialerna blev inte ABBA, utan JAGA (Jan, Anna, Göran, Annie).

– Ja, det tänker vi göra. Jaga sossar, replikerade Centerledaren Annie Lööf förtjust.

Nytt år – ny diskussion
Det kan bli ett stormigt möte i den moderata riksdagsgruppen på tisdag. Då träffas de 84 ledamöterna för första gången sedan decemberöverenskommelsen slöts den 27 december.

Isabella Hökmark, riksdags-ledamot från Stockholms län och kritisk till uppgörelsen, var inte nöjd med förra mötet.

– Det var en information. Det var inte någon dialog, säger hon. “

DN 11 jan 2015:

Nu måste hon visa musklerna som oppositionsledare

Anna Kinberg Batra tar över rodret i Moderaterna med öppningar för en ny kurs i integrations- och försvarspolitiken. De ligger väl i linje med de andra borgerliga partierna och varslar om en hårdare oppositionspolitik.

Analys
Kul att få börja jobbet på riktigt”, sade Anna Kinberg Batra när hon inledde sin första pressträff som Moderaternas sextonde ordförande.

Under nästan fyra månader har hon varit en ganska stel leverantör av på förhand bestämda talepunkter, som stand in för Fredrik Reinfeldt. I går visade hon till slut var hon står nu.

Hon gav svar på en del av den kritik som sjudit bland partikamraterna och slog fast att partiets politik måste förändras: ”Vi förlorade valet för att vår politik inte var tillräcklig”, sade hon.

Det går redan att skönja konturerna av ett par större förändringar.

Den första gäller försvarspolitiken, där Moderaterna på allvar kommer att driva på för ett svenskt Natomedlemskap. Regeringen Reinfeldt drev aldrig Natofrågan aktivt. Moderaternas formellt Natovänliga linje kom till efter att partiledningen blivit överkörd på en kongress, och Fredrik Reinfeldt visade aldrig någon entusiasm över den.

Anna Kinberg Batra är annorlunda. Hon kräver att försvarsminister Peter Hultqvist tillsätter en utredning om svenskt Natomedlemskap, som ett led i en ny blocköverskridande försvarsuppgörelse senare i år.

Hon markerade också ett star-kare engagemang för försvars-politiken än vad Fredrik Reinfeldt gjort.

Den andra kursomläggningen som Kinberg Batra varslar om gäller integrationspolitiken. Den nya Moderatledaren markerade att hon absolut inte vill strama åt vare sig asylrätten eller arbetskraftsinvandringen. Men däremot vill hon öka kraven i integrationspolitiken.

”Vi säger inte go home, vi säger gå till jobbet!”, sade hon i sitt jungfrutal.

På pressträffen efteråt sade Anna Kinberg Batra att hon vill ha en bättre diskussion med de lokala nivåerna i partiet om integrationspolitiken. Det är ute i kommunerna som kritiken mot att Moderaterna gjort upp med Miljöpartiet om invandringspolitiken är starkast. Formas den nya partilinjen där kommer den att bli hårdare än den gamla.

Moderaternas extrastämma diskades av på dryga två timmar. Den bestod av Fredrik Reinfeldts avskedstal, Anna Kinberg Batras tal och ett besök av de andra borgerliga partiledarna för att manifestera att Alliansen fortfarande är en kärnverksamhet för Moderaterna.

Men något utrymme för debatt mellan ombuden fanns inte. Decemberöverenskommelsen, som fått stark kritik, diskuterades aldrig. Däremot argumenterade Anna Kinberg Batra hårt för den i sitt tal. ”Decemberöverenskommelsen lägger grunden för att Alliansen ska kunna komma tillbaka efter nästa val”, sade hon.

Nu måste hon visa musklerna som oppositionsledare om hon ska kunna mota kritiken. Anna Kinberg Batra måste visa att de borgerliga inte tryckt på snooze fram till valrörelsen 2018, utan kan tillfoga regeringen Löfven hårda nederlag och förödande kritik.

Några av de häftigaste applåderna fick hon av stämman när hon sade: ”Vi är redo för val när det än kommer. Vi vill byta regering.”

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 13 jan 2015:

“S och MP – en vek allians

Meningen är att ministrarna Gustav Fridolin (MP) och Mikael Damberg (S) ska småprata lite spontant och mysigt framför kamerorna. Men atmosfären känns lika avspänd som Ringhals 2, med en dialog ungefär som följer: ”Har du varit i Vittsjö?” ”Själv kommer jag från Bergshamra, vi har en pridefestival.” ”Vad bra.” ”Och vilket väder vi fått sen.” ”Joråsåatteeeh...”

Scenen kommer från rykande färska SVT-dokumentären ”104 dagar” som visades på måndagskvällen. Teamet har följt den politiska turbulensen 2014, från genomfört val till inställt nyval. Bland de politiker som intervjuas djupare finns, förutom de två nämnda, Erik Ullenhag (FP), Rossana Dinamarca (V) och Linus Bylund (SD).

Några avslöjanden kommer dokumentären inte med, inget nytt lyfts fram som inte redan ventilerats av kommentatorer, analytiker och statsvetare. Däremot är den talande om man lyssnar lite mellan raderna. Då säger också den korta scenen med Fridolin och Damberg mer än 10 presskonferenser.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har inte funnit varandra. Det finns inte många beröringspunkter, inte mycket gemensamt i vare sig sakpolitik eller partikultur. Visst, de kan komma överens i vissa sakfrågor. Och de har – lite som cellkamrater i ett fängelse – nästan fyra år på sig att vänja sig vid varandra och klura ut hur de bäst ska kunna umgås utan alltför stor friktion.

Men början har, för att uttrycka sig diplomatiskt, inte varit optimal.

Ett listigt grepp i ”104 dagar” är intervjuerna med några av de två regerings- partiernas kärnväljare. I en valkrets i södra Stockholm kan Maria Bergström (MP) lyckligt konstatera att partiet fått 29 procent av väljarna. Hon är däremot bekymrad över planer på vägar och bostäder i ett område med känslig miljö: ”Vi vill bygga på Bromma flygplats”.

I Oxelösund sitter samtidigt Håkan ”Olga” Carlsson, socialdemokrat och industriarbetare. Han tycks vara aningen skeptisk mot miljöpartister i största allmänhet. Han gillar att köra bil och att äta kött, och om vi avvecklar kärnkraften utan bra alternativ ”kan vi lika gärna lägga ner gamla Svedala”.

Naturligtvis fanns det liknande motsättningar mellan medlemmar i Alliansregeringens olika partier. Men Alliansen var väl förberedd och kunde enas ändå, eventuella konflikter sköttes internt.

I ”104 dagar” räknas motsättningarna inom den nya regeringen upp en efter en. Energipolitiken. Förbifarten, där de inte ens var överens om vad de var överens om. Bromma flygplats. ”Jag upplever inte att vi säger olika saker i regeringen”, försöker Fridolin – se där en tänkbar valslogan 2018.

Dokumentärens mästerstycke är ändå att klippa in Göran Persson. Detta monument till före detta statsminister är på väg att bli ett veritabelt spöke för Stefan Löfven. Persson är inte nöjd. Det är för många miljöpartister i regeringen, för många statsråd, för konstig arbetsfördelning mellan departementen, för många eftergifter till de gröna, för svårt att regera...

”104 dagar” slutar med december-överenskommelsen. Det är långt ifrån säkert att turbulensen inom svensk politik gör det. ”Men hur stark

är uppgörelsen?", frågar dokumentärmakaren, den erfarne politiske journalisten Pontus Mattsson. "Och hur pålitliga är motståndarna?"

Frågorna är högst relevanta. Det aktualiserades så sent som på måndagsmorgonen, då M-ledaren Anna Kinberg Batra intervjuades i radions "P1-morgon". Hon slingrade sig ordentligt kring frågan vad hon skulle göra om moderata riksdagsmän följde sitt samvete och röstade ner en vänsterbudget. Motstånd inom partiet saknas sannerligen inte.

Och om fyra år, med en eventuell ny Alliansregering, ska även de mer vänsterinriktade S-riksdagsmännen vara lojala och förmås att släppa igenom en budget som kanske "sänker skatten för de rika". Allt på grund av en fyra år gammal överenskommelse mellan politiker som kanske inte är kvar ens i maktens närhet. Fan tro't, sa Relling.

Men trots reservationerna om en osäker framtid hade det kunnat sluta betydligt sämre. Något gott har definitivt kommit ut av de 104 dagarna.

Under hela krisen talades det mycket om risken för ökat politikerförakt och likgiltighet bland väljarna. Samtidigt kan det vara värt att tänka på att vi sällan talat så mycket politik som under dessa skälvande veckor. Krisen ledde till en intensiv, viktig debatt som slutade i en kompromiss av just den typ som varit så framgångsrik under den svenska parlamentariska historien.

På det sättet är "104 dagar" mer solskenshistoria än skräckfilm.

Dn 13/1 2015 "

DN 14 jan 2015:

"Så vill vi utveckla Moderaternas politik"

Behöver bättre svar. Sverige kan mer, och nu börjar Moderaternas-utvecklingsarbete för en politik som ger svar på fler av väljarnas frågor. Bättre integration, fler i arbete och högre nationell säkerhet är några av våra huvudpunkter, tillsammans med fortsatt ansvarsfull ekonomisk politik, skriver Anna Kinberg Batra och Tomas Tobé.

Nu tar vi nästa steg med Nya Moderaterna. Den politiska hösten visar på betydelsen av att vara förberedd. Samtidigt ska vi vara ärliga. Nya Moderaterna och Alliansen förlorade valet i september. Vi hade inte tillräckligt bra svar på de frågor väljarna ställde.

Vi är i början av en ny mandatperiod och vårt parti står inför ett omfattande förnyelsearbete. För att kunna genomföra vår politikutveckling på ett relevant och trovärdigt sätt krävs nu en ordentlig genomgång av vilka Sveriges huvudutmaningar är på några prioriterade områden.

Vår utgångspunkt är att Sverige kan mer. Sverige är ett bra land, men det finns saker som inte fungerar. Det finns potential i vårt land som inte alltid tas tillvara. När Sverige förändras måste vi som parti förändras för att fortsätta vara framtidsinriktade. Vår egen politik behöver utvärderas och prövas.

Nya Moderaterna är starkare än de gamla Moderaterna. Vi har under regeringsåren lagt grunden till den positiva utveckling Sverige haft sedan 2006. Den breda uppgången på arbetsmarknaden och att vi har bland Europas starkaste offentliga finanser är tydliga resultat av våra reformer. Men vi har som parti lärt oss, av såväl valvinster som

förluster, att vi behöver vara förberedda för att ta ansvar för Sverige. Det är tydligt att ett stort arbete nu ligger framför oss för att vända dagens utmaningar till möjligheter. Följande områden kommer att vara utgångspunkten för vårt utvecklingsarbete.

Den ansvarstagande ekonomiska politiken ska värnas, samtidigt som arbetslinjen måste utvecklas. Vi kommer fortsatt prioritera ansvar för budgetdisciplin och ordning och reda i de offentliga finanserna. Detta är särskilt viktigt när ökad konkurrens, omvandlingstryck och globalisering har stor inverkan på vår arbetsmarknad och ekonomi. Samtidigt är det tydligt att jobbpolitiken mycket bättre måste anpassas till de särskilda problem vi ser i dag.

Trots ökad sysselsättning står Sveriges arbetsmarknad inför stora svårigheter. Alltför många människor har svårt att få ett jobb. I stor utsträckning handlar det om unga utan gymnasieutbildning, utrikes födda och människor med nedsatt arbetsförmåga. Nya Moderaterna måste bättre kunna svara på vilka insatser som bäst sänker trösklarna och breddar vägarna till att få ett jobb.

Grunden för fler jobb är att fler vill anställa, starta och driva företag. Då ska möjligheterna till tillväxt och villkoren för att anställa vara goda. Svenska företag behöver snabbt kunna ta sig ut på andra marknader, utan för många hinder. Vi måste kunna svara på hur svenska företag ska ges goda förutsättningar att klara sig i en tilltagande internationell konkurrens.

Ett öppet Sverige kräver bättre integration. Krig, konflikter och oroligheter runt om i världen orsakar i dag de kraftigaste flyktingströmmarna sedan andra världskriget. I en orolig omvärld söker sig många till Sverige vilket innebär ett högt migrationstryck på vårt land. Det är tydligt att kvaliteten och effektiviteten i integrationsarbetet måste höjas. Arbetslösheten bland utrikes födda är fortsatt hög och många fastnar i bidragsberoende. Det är inte bara en förlust för den enskilde utan en förlust för Sverige när samhället misslyckas att ta till vara människors potential. Det är avgörande att kommunernas förutsättningar förbättras och underlättas när det gäller mottagande och lokala integrationsinsatser. Att ta ansvar för öppenheten är också att ta ansvar för att den fungerar för alla.

Välfärden ska vara trygg – i hela landet. Det finns en oro hos många människor i dag att välfärdens verksamheter inte fungerar som bäst när man behöver dem. Vi behöver utveckla vår politik för att möta sjunkande kunskapsresultat i skolan, tillgänglighetsproblem i sjukvården och kvalitetsbrister i äldreomsorgen.

Valfrihet är i dag en naturlig del i människors vardag, men en välfärd med en mångfald av utförare ställer mycket höga krav på arbetet med att garantera en likvärdigt hög kvalitet inom alla verksamheter – och hela landet. Människor kommer alltid att välja olika, men orättvisor måste motverkas genom att ständigt förbättra resultaten hos samtliga aktörer. Det ska vara ordning och reda i vår gemensamma välfärd.

Arbetslivet behöver bli modernare och fungera för fler.
Jämställdhet främjas av en politik som värnar jobben och som stärker drivkrafterna för att arbeta och möjligheter till egen försörjning. Både män och kvinnor behöver bättre möjligheter för att underlätta livspusslet, att få vardags- och arbetslivet att gå ihop.

Arbetet för att alla ska kunna komma till sin rätt på arbetsmarknaden behöver också stärkas. För att nå dit behöver en ökad psykisk ohälsa och långa sjukskrivningar motverkas. Det krävs tillika att vi kommer till rätta med den diskriminering och intolerans som många möter i arbetslivet på grund av sexuell läggning, etnisk bakgrund, religiös tillhörighet eller hur man valt att leva sitt liv.

En orolig omvärld kräver bättre säkerhet. Säkerhetsläget i omvärlden har försämrats och en större osäkerhet har vuxit fram i vårt närom-

råde. Den ryska aggressionen i Ukraina tillsammans med ökad militär aktivitet i Östersjöområdet har skapat en större osäkerhet i Sveriges närhet. Det är viktigt att det förändrade säkerhetsläget vägs in i det fortsatta arbetet med att utveckla Nya Moderaternas säkerhets- och försvarspolitik.

Klimat- och miljöfrågor innebär nya prövningar för kris- och säkerhetsberedskapen och kräver utvecklade svar.

Tryggheten från brott måste öka i hela Sverige. För att öka tryggheten krävs arbete på alla nivåer. Kommunala myndigheter, organisationer, företag och polisen måste samverka. Brottsoffer måste få bättre stöd och hjälp. Det krävs ytterligare insatser för att motverka våld i nära relationer och sexualbrott.

Den ökade radikalisering som växer fram bland extrema grupper utmanar tryggheten i vårt samhälle. Vi behöver öka kunskapen och förbättra våra tillvägagångssätt för att motverka denna negativa utveckling. I detta perspektiv är det lokala förebyggande arbetet med unga människor särskilt viktigt.

Bättre svar på alla dessa områden kommer att krävas för att Nya Moderaterna ska kunna svara upp mot de utmaningar Sverige står inför. Vi ser fram emot att nu inleda det arbetet tillsammans med engagerade moderater i hela landet.

Utveckling och förnyelse i dessa frågor är även en förutsättning för möjligheterna att tillsammans med Alliansen åter söka väljarnas förtroende med en politik som fokuserar på ett Sverige som kan mer. Då kan vårt samhälle bli starkare och bättre för alla.

Anna Kinberg Batra (M), Partiordförande

Tomas Tobé (M), Partisekreterare “

DN 14 jan 2015:

“Uppgörelsen splittrar M

Moderaternas riksdagsgrupp är splittrad i synen på december-överenskommelsen. Hur många de 84 riksdagsledamöterna som är missnöjda är oklart. Men flera känner sig inte bundna av överenskommelsen.

Det innebär att uppgörelsen mellan S+MP-regeringen och de fyra borgerliga partierna knakar i fogarna, bara drygt två veckor efter att den slöts.

– Kan jag bli övertygad om att överenskommelsen är bra är jag inte sämre än att jag kan ändra mig, Men jag är inte i det läget nu. Jag kan inte avkrävas lojalitet mot ett beslut som jag inte har kunnat påverka, säger Finn Bengtsson (M), riksdagsledamot från Östergötland.

Inte heller Isabella Hökmark från Stockholms län känner sig bunden till överenskommelsen.

– Jag är inte tillsatt för att rösta fram S-politik i riksdagen. Väljarna har valt mig för att företräda moderat politik, säger hon.

Vid Moderaternas nästan två och en halv timmar långa gruppmöte på tisdagen diskuterades decemberöverenskommelsen för första gången. Men hur många ledamöter som var kritiska var oklart.

– Vi kommenterar aldrig interna diskussioner, säger M-ledaren Anna Kinberg Batra.

Kan en moderat riksdagsledamot rösta efter eget huvud när det gäller till exempel en budgetfråga?

– Vi brukar alltid komma överens om hur vi röstar. Det finns ett antal kritiska röster, även enstaka inifrån riksdagsgruppen. Men vi har brett stöd.

M-ledaren kallar uppgifterna om att hon bara informerat riksdagsgruppen utan att ha förankrat överenskommelsen för ”rykten”. Hon ångrar inget i sitt agerande.

– Jag tycker att vi har en bra diskussion och förankring, säger hon.

Men Finn Bengtsson berättar för DN att han fick kännedom om decemberöverenskommelsen genom att se den direktsända presskonferensen på tv. Först i efterhand fick de moderata riksdagsledamöterna information på telefon.

– Nu har man påbörjat en förankringsprocess felaktigt, tycker jag, i efterhand, säger han.

Moderaternas nya gruppledare Jessica Polfjärd, som valdes på tisdagens möte, undviker att svara på frågan om alla 84 ledamöter är bundna till uppgörelsen.

– Ytterst är det partistyrelsen som har tagit beslutet. Det beslutet har inte fattats i riksdagsgruppen, säger hon. Men majoriteten står bakom.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Fakta.

Decemberöverenskommelsen slöts mellan S, MP och Alliansen den 27 december förra året. Den innebär:

1 Den statsministerkandidat som representerar största partikonstellationen släpps fram vid omröstning i riksdagen om talmannens förslag.

2 En minoritetsregering ska kunna få igenom sin budget. Om det finns en risk för att förslaget skulle falla avstår övriga partier bakom överenskommelsen att delta i omröstningen.

3 Utbrytningar ur budgeten ska inte vara möjliga.

4 Överenskommelsen pekar ut tre områden för samarbete: försvar och säkerhet, pensioner och energi.

Decemberöverenskommelsen tillämpas första gången när regeringen lägger fram vårpropositionen i april 2015 och gäller till och med 2022.”

DN 15 jan 2015:

“Tillbaka på ruta ett

Onsdagens partiledardebatt var den andra i ordningen efter valet i september. Men i luften låg en påtaglig känsla av att politiken har fått en ny start. Höstens vänteläge i riksdagen är över. Valrörelsens retorik är förbi.

De mest vindlande taktiska turerna har partierna lagt bakom sig och framför dem sträcker sig en ny mandatperiod. Partiledarna inställde sig i kammaren med stärkt mod. Nummer ett på talarlistan och kanske mest lättad av alla var statsminister Stefan Löfven, som tackade allianspartierna för goda samtal inför decemberöverenskommelsen och därefter deklarerade: Nu börjar moderniseringen av Sverige. Något som liknar normalläge har inträtt och ljuset riktas mot detta projekt. Blir det fullt blås i S-MP-regeringens arbete? Åt vilket håll går i så fall färden?

Igen blev avsaknaden av en fast politisk kärna tydlig. Näringspolitiken ska bli aktiv, investeringarna behöver ta fart. Och människor måste känna trygghet, säger Löfven.

Även om underrubrikerna på regeringens dagordning vid det här laget känns igen saknar den rödgröna agendan ännu en överskrift. ”Modernisering” får läggas till raden av föga klargörande etiketter. Kan oppositionen, eller någon annan, ha några starka invändningar mot att landet blir mer modernt?

Även efter decemberöverenskommelsen är förutsättningarna dåliga för regeringen att styra i en rak bana. Socialdemokraterna och Miljöpartiet drar i olika riktningar. Alliansens budget är den som gäller i år och det gjorde premisserna för onsdagens debatt ovanliga. Både utbildningsminister Gustav Fridolin (MP) och statsminister Stefan Löfven fick tillfälle att opponera mot den politik som blir verklighet under 2015 och som de tvingas att genomföra. Men tillsammans bildade de ändå ingen tät frontlinje.

Vad som händer sedan är heller inte hugget i sten. En ändringsbudget väntas senare i vår, med delar av den -ekonomiska politik som röstades ned i december. Regeringens förslag kommer att släppas fram av allianspartierna. Men efter uppgörelsen om budgeten har de borgerliga partiledarna hamnat i snålblåst. De måste värja sig mot anklagelsen att de har vikt sig, och bevisa för knorrande partimedlemmar och väljare att de kan agera kraftfullt mot de rödgröna. På onsdagen tog de tillfället att understryka att regeringens politik kommer att fällas så ofta tillfälle ges. Decemberöverenskommelsen blir därför ett tveeggat svärd för Stefan Löfven.

Jonas Sjöstedt betonade i sin tur att Vänsterpartiets stöd är villkorat: Regeringen måste hålla sitt löfte att skrota vinsterna i välfärden. I sitt anförande beskrev Vänsterledaren det som ett första steg mot en ”demokratisering av välfärden”.

Vänsterns höga anspråk förblir ett bryderi för Stefan Löfven. Att både hålla Sjöstedt på gott humör och undvika en konfrontation med de många väljare som trivs med sina privata förskolor och vårdcentraler blir svårt. Djävulen kommer att sitta i detaljerna och Vänsterpartiets tålamod kommer inte att vara outsinligt.

När KD-ledaren Göran Hägglund tog replik på statsministerns anförande blev det också påtagligt hur trögrörlig Stefan Löfven är utanför det inövade stegschemat. Hägglund gick in i partiledardebatten med frågan: Hur ska regeringen reparera förtroendet för migrationspolitiken och integrationen?

Löfven föreskrev höjd a-kassa och skrotad bortre parentes i sjukförsäkringen som bot mot människors oro. Med denna medicin ska dock väl många saker uppnås. Ett uttömmande svar med direkt bäring på integrationspolitiken fick Hägglund i stället från Jonas Sjöstedt.

Sverigedemokraternas vikarierande partiledare Mattias Karlsson har fört sitt parti i en mer konfliktsökande riktning under hösten. I partiledardebatten slog han fast att det ska väckas misstroende mot regeringen, men det stod också klart att partiet blir ensamt i försöket att avsätta Stefan Löfven. De andra partierna deltar inte i Karlssons scennummer och SD kommer aldrig att bli alliansens femte hjul, dundrade Centerpartiets ordförande Annie Lööf.

Efter en omskakande höst är riksdagens konfliktlinjer intakta och Löfvens grundläggande dilemman desamma.

Dn 15/1 2015 "

DN 15 jan 2015:

"Alliansen utlovar hårt motstånd

Alliansen laddar om för att sätta käppar i hjulet för regeringen. Trots uppgörelsen om budgethanteringen tänker oppositionen under våren driva igenom en rad frågor mot regeringens vilja.

Med decemberöverenskommelsen har Alliansen gjort upp om att släppa igenom regeringens ekonomiska politik under mandatperioden. Men i andra frågor kommer Stefan Löfvens regering att möta hårt motstånd, försäkrade samtliga fyra borgerliga partiordföranden efter onsdagens partiledardebatt.

Partiledarna pekar ut flera områden där de tror sig ha goda möjligheter att få i genom sin politik, särskilt när det gäller skolan.

– På skolområdet finns det ett antal förslag som med största sannolikhet har majoritet. Betyg från årskurs fyra, en tioårig skola och möjligheten för skolor att ge ordningsomdömen, säger Jan Björklund (FP).

Han pekar också ut rättsområdet som tänkbara vinnarfrågor för Alliansen.

– Det finns ett antal straffskärpningar som vi lagt fram, bland annat när det gäller våld mot kvinnor, där jag bedömer att vi har majoritet, säger han.

KD-ledaren Göran Hägglund lyfter också skolan som ett möjligt område där regeringen kan tvingas till nederlag.

– Det finns en del saker på skolans område och det kan finnas en del på näringspolitikens område. Sedan kan man också tänka sig att det kan komma ett och annat förslag från regeringen som kan avvisas av riksdagen, säger Hägglund.

Han får medhåll av C-ledaren Annie Lööf:

– De motioner vi har lagt under hösten kommer att behandlas under våren. Det är frågor om alltifrån skola till infrastruktur, företagande och jobb. Där finns det förmodligen en flora av olika förslag där vi kommer att fälla regeringen.

Även den nyligen valda moderatledaren Anna Kinberg Batra tror att regeringen kommer att lida flera nederlag under våren, till exempel när det gäller tidigare betyg i skolan och infrastrukturfrågor. Samtidigt varnar hon regeringen för att lägga in för mycket i den kommande vårbudgeten.

– Vi brukar bli väldigt osams om något parti på någon sida utmanar gränserna för vad som får ingå i budgeten. Jag bara förutsätter att regeringen vårdar överenskommelsen och följer den praxis som finns, säger hon.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Skola och fotboja kommande stridsfrågor

I början av november presenterade allianspartierna sju punkter på skolområdet som de ska driva gemensamt. Sverigedemokraterna ställde sig genast positiva till förslagen vilket innebär att allianslinjen sannolikt går i genom. De mest kontroversiella förslagen är betyg från årskurs fyra och möjligheten för skolor att införa ordningsomdömen på högstadiet och gymnasiet.

Även på rättsområdet har Alliansen lagt fram en gemensam motion. Bland förslagen finns en utökad möjlighet att utdöma fotboja i samband med kontaktförbud. Man föreslår också skärpta straff för allvarliga våldsbrott och narkotikabrott. “

DN 15 jan 2015:

“Flera partier på väg att lägga om kursen

Anna Kinberg Batras första debatt som moderatledare blev ganska blek. Den borgerliga oppositionen söker sin roll och försöker balansera mellan viljan till konfrontation och behovet av tid för att förändra sin politik.

De borgerliga partierna kan välta rege-ringen nästan när de vill, men de har bestämt sig för att låta bli. Sverigedemokraterna har däremot deklarerat att de kommer att rikta ett misstroendevotum mot regeringen. Det kommer inte att få någon betydelse, mer än som en signal om total konflikt gentemot de rödgröna.

Det slår gnistor mellan statsminister Stefan Löfven (S) och SD:s Mattias Karlsson. SD riktar sig nu allt mer och mer till borgerliga väljare och försöker utmåla sig som det enda oppositionspartiet. Mattias Karlsson kallade Moderaterna för dörrmatta i debatten.

Efter en höst av storm, åska och hotande sammanbrott i den svenska riksdagen inledde de andra sju partiledarna det nya året med ett mer resonerande tonläge.

Det är tydligt att flera av dem behöver tid att lägga om kursen.

Miljöpartiet vill söka sig tillbaka till den politiska mitten, och stressas av borgerliga satsningar på miljöpolitik. Förutom Centern har även M börjat diskutera hur en miljöpolitik som inte är vänster bör utformas.

Kristdemokraterna är på väg att ändra sin profil. Göran Hägglund talade så ofta han kunde om invandringspolitik i onsdagens debatt.

Också FP är på väg att ändra den integrationspolitik som drevs under regeringsåren. Jan Björklund har redan skruvat upp tonläget mot regeringen rejält genom att hota med misstroendevotum om regeringen utser en förhandlingsman om Bromma flygplats. I onsdagens debatt höll han fram kravet på Natoutredning.

Moderaternas Anna Kinberg Batra har pekat ut vilka politikområden hon vill förändra, men efter installationstalet i lördags har det inte kommit några besked om hur. Hennes inlägg i partiledardebatten var inte alls lika engagerade som talet på partistämman.

Partiet har lagt om kursen i försvarspolitiken och det återstår att se var nästa kursändring sker. Det finns en förväntan bland vissa moderata kommunpolitiker om att en ny och hårdare invandringspolitik ska kunna locka tillbaka väljare från SD. Anna Kinberg Batra berömde i gårdagens debatt Miljöpartiet och signalerade att hon gärna vill fortsätta att samarbeta med de gröna. Det finns en stor risk att de kritiska moderata kommunpolitikerna blir besvikna.

Den nya moderatledaren utmanas nu av minst ett par kritiska riksdagsledamöter som inte vill följa decemberuppgörelsen. Det är anmärkningsvärt i Moderaterna, som de senaste tio åren har gått i takt. Anna Kinberg Batra måste bevisa att hon kan samla styrkorna, skapa auktoritet och se till att förändringen av partiet inte övergår i ett internt ställningskrig om strategi och sakpolitik.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“ Ewa Stenberg: SD har lagt om partiets kurs efter valet

Misstroendeförklaringen föll, SD strider inbördes och de borgerliga plågas av intern kritik för att ha räddat S-MP-regeringen. Trots det väntar en stökig vår för statsminister Löfven (S).

Under Sverigedemokraternas fyra första år i riksdagen höll partiet en rak kurs. Strategin var tydlig och konsekvent: partiet skulle framstå som ansvarsfullt och normalt. Målet var en stark vågmästarställning.

Men efter valet har kursen lagts om. Sverigedemokraterna drev fram en regeringskris som slutade i en uppgörelse mellan de borgerliga och regeringen. December-överenskommelsen innebär att SD:s vågmästarställning har försvagats.

I går protesterade partiet mot uppgörelsen genom en misstroende-omröstning mot statsminister Stefan Löfven. Den var tänkt att sprida bilden av Sverigedemokraterna som det enda oppositionspartiet.

Alla borgerliga ledamöter lade ned sina röster i stället för att fälla regeringen Löfven.

Men den vikarierande SD-ledaren Mattias Karlsson, som själv tagit initiativ till misstroende-omröstningen, vred fokus genom att inte dyka upp. Mattias Karlsson hade fastnat i flygtrafiken, han hade vare sig tidsmarginaler eller en reservplan för att kunna ta sig fram till riksdagen när det var dags att rösta.

Samtidigt pågår en öppen konflikt i Sverigedemokraterna om partisekreterarposten. Björn Söder har inte velat lämna över till riksdagsledamoten Richard Jomshof. Den sjukskrivne partiledaren Jimmie Åkesson fick i ett mejl till Expressen gå in och avgöra tvisten, något

som med stor sanno-likhet gör att Jomshof väljs till ny partisekreterare på måndag.

”Det finns många frågor där vi inte är överens”, sade Richard Jomshof om Björn Söder i måndags till Aftonbladet.

Så öppen har konflikten i Sverige-demokraternas ledning inte varit förut.

Också i Alliansen bråkas det internt. Där är ämnet decemberöverenskommelsen. Den förre statsministern Fredrik Reinfeldt (M) har förespråkat ett liknande upplägg ända sedan 2010, men ingen kritiserade honom då. Nu är de borgerliga i opposition och kritiken rasar.

Samtidigt luftar ingen socialdemokrat något missnöje med statsministern Stefan Löfven (S), som ända fram till jul förfäktade att blockpolitiken skulle brytas.

Nu bevarar han den i stället och regerar vidare på Alliansens budget.

Vid halvårsskiftet kan regeringen få igenom delar av sin ekonomiska politik. Men läget i ekonomin ser nu mörkare ut, med högre arbetslöshet och lägre tillväxt än förutspått. Det minskar handlingsutrymmet. Nya nederlag väntar för regeringen.

Så sent som i går beslutade riksdagen att mana regeringen att återuppta den nedlagda utredningen som den borgerliga regeringen tillsatte om Arbetsförmedlingen. Oppositionen har redan blåst till strid om skolan, rättspolitiken och vinster i välfärden.

Och listan kommer att göras längre.

Ewa Stenberg är politisk kommentator på Dagens Nyheter.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Hon vill göra det lättare att byta jobb mitt i livet

Jobbpolitiken kommer i första hand för Moderaternas nyvalda partiledare. Anna Kinberg Batra tänker nu inleda samtal med arbetsmarknadens parter för att ta fram förslag på hur människor lättare ska kunna byta jobb mitt i yrkeslivet.

Efter en höst som vikarierande partiledare tog Anna Kinberg Batra för knappt två veckor sedan officiellt över posten som ordförande för Moderaterna efter partiikonen Fredrik Reinfeldt. Under hösten har AKB, som hon kallas i det politiska etablissemanget, haft en försiktig hållning med betoning på riskminimering. Spontanitet och utspel har lyst med sin frånvaro.

Nu är hon vald och har ett mandat från partiet i ryggen. Hon har tillsatt sex arbetsgrupper som ska jobba med politikutveckling med sikte på konkreta förslag till höstens partistämma. Det är knappast någon tvekan om var hon vill att tyngdpunkten ska ligga.

– Både när det gäller jobben och integrationen är den stora utmaningen hur arbetsmarknaden förändras. Det ställer enorma krav på politiken och hur arbetsmarknaden fungerar. Där vill jag lägga mycket reformkraft för vi behöver bli bättre på att ställa om, säger Anna Kinberg Batra.

Hon tror att det blir vanligare att människor vill eller måste byta jobb eller till och med bransch mitt i livet. Antingen för att det inte blev som man tänkt sig eller att det gamla jobbet försvinner eller ersätts av något nytt.

Anna Kinberg Batra tänker därför inleda samtal med arbetsmarknadens parter för att hitta möjliga lösningar. Hon understryker att diskussionen ska utgå från den anställningstrygghet som finns inbyggd i den svenska modellen och där parterna har ett avgörande inflytande över villkoren på arbetsmarknaden. Det innebär i första hand inte några förändringar av arbetsrätten.

– Jag är stolt över att vi har den trygghet vi har i den svenska modellen. Det tror jag är grunden och på den tror jag att vi behöver bygga vidare, fastslår hon.

Ungdomsförbundet Muf har krävt att lagen om anställningsskydd (las) ska ändras, så att kompetens går före antalet anställningsår i ett företag.

– Diskussionen om las handlar lätt om att bli av med jobbet. Det vi vill arbeta med är att färre ska bli det och att jobben ska bli fler och att fler kan få dem och att omställning inte behöver bli otrygg, säger Kinberg Batra.

Grundtanken är att diskutera hur man ska underlätta och stödja bytet mellan olika arbetsgivare eller mellan olika branscher med till exempel utbildning och omställning.

– Den största tryggheten ligger i att det ska vara så lätt som möjligt att få det där nya jobbet. Vad fattas för att fler ska kunna få det? Det är det vi behöver diskutera. Det kan vara möjligheten att prova, det kan vara möjligheten att gå emellan, det kan vara att fylla på med utbildning. Men det är precis det som jag vill diskutera med parterna, säger Anna Kinberg Batra.

Beskedet från M-ledaren lär varken mottas med jubel av medlemmarna i det egna ungdomsförbundet eller de borgerliga kolleger inom Alliansen som krävt omfattande förändringar av arbetsrätten. Anna Kinberg Batra håller dock fast vid att villkoren på arbetsmarknaden behöver förhandlas fram i enighet.

– Det är därför det är så viktigt med samtal med parterna. Jag vill ändå vara rädd om att vi har ett system som är tryggt och välförankrat. Utifrån det vill jag bygga vidare på bättre möjligheter till omställning, säger hon.

Reglerna på arbetsmarknaden är också nyckeln till bättre integration, anser hon. Några konkreta förslag finns ännu inte men inriktningen är densamma som när det gäller omställning i arbetslivet: lägre trösklar för att få in en fot på en ny arbetsplats.

– Det är tydligt att de reformer vi genomfört inte har räckt för då skulle vi inte ha de här problemen. Det handlar om flera olika saker och det är därför vi behöver ut-veckla politiken, säger hon.

Ingen moderatledare kan undvika att ta en diskussion om skatterna och Anna Kinberg Batra utgör inget undantag. Hon framhåller att hon

vill ha skattelättnader både för unga och gamla på arbetsmarknaden och att den långsiktiga målsättningen är att sänka skatterna för alla löntagare.

– Jag tror att det är i den riktningen man ska fortsätta när man kan. Samtidigt vill jag vara tydlig med att vi fortsätter att föra en ansvarsfull ekonomisk politik även när vi är i opposition. Vi måste se till att vi har ordning och reda i statsfinanserna framöver och därför kan jag inte ställa ut några löften om skattesänkningar nu.

Hon vill inte svara på om Moderaterna tänker lägga egna budgetförslag under mandatperioden eller om Alliansen ska gå fram med en gemensam ekonomisk politik. Där-emot är hon tydlig med att det är Alliansen som gäller när det blir dags för nästa riksdagsval 2018.

– Jag ska se till att det syns varför vi behöver Alliansen som regeringsalternativ.

Samtidigt utesluter hon inte att det kan bli flera blocköverskridande överenskommelser med regeringen under mandatperioden. Samtal pågår både om energipolitiken och försvars- och säkerhetspolitiken.

– Om energin tycker jag ganska precis som Stefan Löfven gjorde innan han blev partiledare och innan han blev regeringschef. Vi får väl se vad regeringen kommer överens med sig själv om här i ett läge där det återigen behövs energi till industrin, annars klarar vi inte jobb och tillväxt.

– När vi talar säkerhets- och försvarspolitik har vi även där en tradition av brett samförstånd. Samtidigt är det inte seriöst att föra sådana samtal utan att diskutera Nato konstruktivt när vi har en omvärld som ser ut som den gör, säger Anna Kinberg Batra.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se

Fakta. Anna Kinberg Batra

Född: 1970.

Bor: Nacka.

Familj: Maken David Batra och en dotter.

Utbildning: Civilekonom.

Karriär: Riksdagsledamot i olika omgångar sedan 2000. Gruppledare för Moderaterna i riksdagen 2010–2014. Efterträdde Fredrik Reinfeldt som partiledare den 10 januari.

Fakta. Moderaternas fem senaste ledare

Anna Kinberg Batra (2015–)

Fredrik Reinfeldt (2003–2015)

Bo Lundgren (1999–2003)

Carl Bildt (1986–1999)

Ulf Adelsohn (1981–1986)

Fakta. Sex nya arbetsgrupper

Moderaterna har tillsatt sex arbetsgrupper som ska utveckla partiets politik och ta fram rapporter som ska kartlägga de viktigaste prioriteringarna på respektive område inför valet 2018.

1. Ansvar för ekonomin, fler i arbete och växande företag, ordförande Ulf Kristersson.

2. Stärkt integration i ett öppet Sverige, ordförande Elisabeth Svantesson.

3. En trygg välfärd – i hela landet, ordförande Peter Danielsson.

4. Ett modernt arbetsliv, ett jämställt och tolerant Sverige, ordförande Anna König Jerlmyr.

5. Säkerhet i en orolig tid, ordförande Hans Wallmark.

6. Trygghet mot brott i hela Sverige, ordförande Beatrice Ask. “

DN 23 jan 2015:

“ Inga tecken på återgång till gamla M

Den nya moderatledaren ger inte vika för gammelmoderaternas vilja att föra partiet tillbaka högerut. Hennes nya besked om arbetsrätten signalerar fortsatt mittenpolitik. Däremot är M på väg att byta skepnad från duva till hök i försvarspolitiken.

Analys.
Epoken Reinfeldt är slut och Anna Kinberg Batra har inlett en ny. Valförlusten har sjunkit in i partiet och trycket från parti och ungdomsförbund är hårt för förändring, nu när de har en ledare som öppnat för dialog. En del kommunpolitiker och länsförbund vill gå tillbaka till den gamla moderata politiken när det gäller bland annat försvar, invandringspolitik och arbetsrätt. Släpper den nya moderatledaren fram återställarkraven finner hon sig snart tillbaka i den högerposition som partiet hade före Fredrik Reinfeldt.

Men det politiska landskapet ser inte längre ut som under Bo Lundgrens eller Carl Bildts tid som M-ledare. Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern har gått åt höger och Sverigedemokraterna har växt. Det finns ingen stor vit fläck ledig långt högerut som Moderaterna kan retirera till, och Anna Kinberg Batra tänker av allt att döma inte försöka bryta upp utrymmet. De signaler hon ger om förändring antyder en försiktig högersväng, utan att släppa ambitionen att finnas i den politiska mitten.

Partiet har gjort upp med sin gamla försvarspolitik, och kräver nu väsentligt högre anslag och Natoutredning. Det som sägs om integrationspolitiken antyder hårdare krav. Men å andra sidan

signalerar Kinberg Batra i DN-intervjun fortsatt mittenpolitik, genom att tala om att öka tryggheten för redan anställda som vill växla karriär mitt i livet. Den nya M-ledaren vill i likhet med Fredrik Reinfeldt och förre finansministern Anders Borg slå vakt om fackföreningars och arbetsgivareorganisationers inflytande över arbetsrätten.

Ekonomer brukar tala om insiders och outsiders på arbetsmarknaden, och peka på att arbetsrätten ger insiders en stark ställning som gör det svårt för outsiders (som ungdomar, nyanlända invandrare och arbetslösa) att komma in. De som vill minska anställningsskyddet säger att de vill underlätta för de på utsidan att ta sig in. Anna Kinberg Batra vill i stället stärka dem på insidan, för att de ska kunna byta jobb utan att ge upp sin trygghet.

Moderaterna har tillsatt sex arbetsgrupper som ska se över politiken. De ska bland annat se på diskriminering och intolerans i arbetslivet och varför kvinnor i genomsnitt har lägre lön än män och därtill utför mer oavlönat hem-arbete. Det signalerar inte heller en återgång till gammelmoderata hjärtefrågor.

Kinberg Batra har sagt att hon vill lyssna på partiet. Tänker hon dessutom ta intryck av det hon hör är sista ordet inte sagt om vare sig feminismen eller arbetsrätten.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Sverige förhörs om mänskliga rättigheter

I dag, måndag, förhörs Sverige av FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève. Svenska FN-förbundet kräver nu att regeringen inrättar en oberoende människorättsinstitution.

För fem sedan framförde FN:s människorättskontor kritik mot Sverige för bland annat ökade hatbrott, främlingsfientlighet och rasism mot etniska minoriteter och förvar under lång tid av asylsökande.

I höstas presenterade regeringen en rapport som fick kritik för att vara en skönmålning av verkligheten. Skånepolisens register över romer, som DN avslöjade hösten 2013, fanns till exempel inte nämnt i rapporten.

– Det är förvånande att man inte markerar för att säkerställa att det inte händer igen, säger svenska FN-förbundets ordförande Aleksander Gabelic.

FN-förbundet står tillsammans med 33 andra organisationer bakom en kritisk rapport till FN:s råd. Nu kräver många av organisationerna att regeringen inrättar en oberoende nationell människorättsinstitution.

– Den bör sortera direkt under riksdagen för att människorättsfrågorna ska prioriteras högre, anser Aleksander Gabelic.

Staffan Kihlströmstaffan.kihlstrom@dn.se “

DN 27 jan 2015:

“ Budgethaveri blev start för blårött styre

Socialdemokraterna och Moderaterna närmar sig varandra ute i landet. Nu styr de ihop i 24 kommuner, fler än tidigare i modern tid. I Eslöv inleddes samarbetet med att Sverigedemokraterna – precis som i rikspolitiken fem år senare – fällde en rödgrön budget.

Eslöv.
Under den stora ljuskronan i samlingssalen i Eslövs eleganta medborgarhus sitter två män med en pappkartong. I lådan finns en bunt med vallistor. De båda männen ska sätta ett nummer vid varje namn.

Kommunalråden Johan Andersson (S) och Henrik Wöhlecke (M) arbetar sida vid sida, som vanligt. Det blåröda styret i Eslöv går in på sitt femte år.

– Vi är två partier som är vana att ta ansvar och beredda att ta ansvar, säger socialdemokraten Andersson.

Upptakten till samarbetet i den skånska kommunen påminner om det som hände i rikspolitiken för bara några månader sedan: Hösten 2009 styrde Socialdemokraterna kommunen ihop med Miljöpartiet och Vänsterpartiet i minoritet. Sverigedemokraterna var tungan på vågen, och tog beslutet att stödja oppositionens budgetförslag.

Det kunde ha blivit kaos, som i riksdagen i början av december i fjol. Men partierna i Eslöv tog beslutet att inleda politiska förhandlingar och göra en kompromissbudget. Samtidigt gjorde Socialdemokraterna klart att de hade tröttnat på skakiga minoritetsstyren.

Inget block fick majoritet i valet 2010. Centerpartiet tappade stort och klarade inte att vara stödparti åt Socialdemokraterna. I stället inleddes diskussioner med Moderaterna.

– Vi satte oss ned och jämförde valprogrammen. Då såg vi att vi faktiskt hade mycket gemensamt. Framför allt viljan att driva kommunen framåt, berättar Henrik Wöhlecke.

För medlemmarna var samarbetet inte komplikationsfritt. Två socialdemokrater hoppade av i protest. I början satt ledamöterna från de två partierna på var sin kant på mötena.

– Det var lite beröringsskräck i början. Men efter ett tag upptäckte man att det inte var så farligt, berättar Henrik Wöhlecke.

Det som hänt i Eslöv är inte unikt, bara ovanligt. Färre än en tiondel av Sveriges kommuner har både Social-demokraterna och Moderaterna i styret. Men under de senaste mandatperioderna har de så kal-lade storkoalitionerna ändå blivit fler, från runt dussinet till i dag 24.

– Något har hänt, och det är intressant. Den parlamentariska situationen i riksdagen finns också ute i landet, och då är politiskt sam-arbete en av de möjliga lösningarna, säger Jonas Hinnfors, professor i statsvetenskap.

Det är lättare för partierna att komma överens över blockgränsen lokalt, där ideologin spelar mindre roll. Men Socialdemokraterna och Moderaterna har också närmat sig varandra i rikspolitiken.

– Moderaterna har till exempel accepterat stora delar av välfärdsstaten och arbetsrätten. Socialdemokraterna har accepterat marknadsmeka-

nismer på många områden och har också tydligare tak för skatteuttaget, säger Jonas Hinnfors.

De stora partierna förenas dessutom i själva inställningen till politiken.

— Det finns en samsyn om att man ska vara pragmatisk och inte så ideologisk. Där skiljer sig Moderaterna från Folkpartiet och Centerpartiet som i dag är mer av idépartier, säger statsvetaren Katarina Barrling.

Faktum är att det länge funnits ett särskilt band mellan de stora partierna. Katarina Barrling märkte det i samtalen med ledande socialdemokrater och moderater under sitt forskningsprojekt om partierna i riksdagen 1998–2002.

– De gav uttryck för en grundläggande tillit till varandra, även om det inte sades i offentligheten. De sade sig veta att när det verkligen gäller, när det måste fattas besvär-liga beslut, då kan man ringa varand-ra, berättar hon.

Medborgarhuset i Eslöv ligger precis vid järnvägen. Tågen som svischar förbi blir en påminnelse om kommunens utveckling. Mellanskåne har fortfarande tung industri, men många invånare jobbpendlar till Malmö och Lund.

På andra sidan järnvägsstationen står byggkranarna: en symbol för det blåröda projektet.

– Just nu bygger vi i kommunen mer än vad vi har gjort på flera år, säger Henrik Wöhlecke.

Byggsatsningen är ett exempel på en politisk kompromiss. Bostadsbolaget i kommunen fick avyttra ett miljonprogramsområde. Men det var ingen ren utförsäljning. Köparen förband sig att bygga nytt, samtidigt som kommunen fick pengar till nya bostadsprojekt.

– Vi fick in olika dimensioner, -säger Johan Andersson belåtet.

De styrande i Eslöv tycker att de kan ta tuffa beslut om viktiga investeringar eftersom de har en stabil majoritet. Oppositionspartierna hävdar tvärtom att styret är förvaltande och slutet.

Centerpartiet, Folkpartiet, Miljö-partiet, Vänsterpartiet och lokala Nya Kommunpartiet Eslöv har startat ett valtekniskt samarbete för att fördela poster i ledningen för kommunens nämnder och styrelser. Sverigedemokraterna står utanför allt samarbete.

– Men det är ändå vi som sätter dagordningen. Socialmoderaterna hade inte funnits utan oss, säger gruppledaren Fredrik Ottesen.

SD kräver att kommunfullmäktige håller proportionella val till alla nämnder och styrelser. Det är därför som Henrik Wöhlecke och Johan Andersson måste inleda möteskvällen med att numrera valsedlar.

Uppe på läktaren följer Arvid Frandsen röstningskarusellen med skeptisk blick. För några år sedan var han Sverigedemokraternas gruppledare i Eslöv. Nu är han moderat.

— Jag vill egentligen inte säga det, men jag tycker att Sverigedemokraterna påminner om något som vi hade för 40–60 år sedan. Det var aldrig min mening att stötta de krafterna, säger han.

I valet 2014 gick Sverigedemokraterna om Moderaterna och blev Eslövs andra största parti. Henrik Wöhlecke tröstar sig med att hans parti backade ännu mer på riksplanet. Samarbetspartnern Johan Andersson säger att de flesta kommuninvånare ändå står bakom storkoalitionen.

– I valrörelsen var det många väljare som kom fram och berömde oss för modet att våga ta ansvar och styra kommunen, säger han.

De forna huvudmotståndarna gick till val på var sitt håll, men enades ganska snabbt efter valet om att fortsätta samarbeta.

Samtidigt kunde de följa det politiska kaoset i rikspolitiken, det som i mellandagarna resulterade i den så kallade decemberöverenskommelsen om regler för minoritetsstyre. Både Johan Andersson och Henrik Wöhlecke ställer sig bakom uppgörelsen på riksplanet.

– Regering och oppositionspartier har klarat av att sätta ansvaret att styra i främsta rummet, säger Johan Andersson.

Hade Eslövsmodellen med samarbete om det politiska innehållet varit ett alternativ? Nja. Kommunalrådskollegerna i Eslöv är försiktiga med att ge råd.

– Det är svårare på riksplanet. Partierna står längre ifrån varandra ideologiskt, säger Henrik Wöhl-ecke.

Karin Eriksson

Fakta.

Så har storkoalitionerna vuxit fram

1994–1998: Åtta styren med S och M. Fyra av dem är ”samlingsregeringar” med alla partier i fullmäktige. Därutöver styrs åtta partier av hoppande majoriteter.

1998–2002: Elva styren med S och M. De flesta uppstår mitt i mandatperioden, när samarbeten inom blocken brakar ihop. Hela 16 kommuner styrs av hoppande majoriteter.

2002–2006: Tolv styren med S och M. En kommun styrs med hoppande majoritet.

2006–2010: Elva styren med S och M. Två kommuner styrs med hoppande majoritet.

2010–2014: 17 styren med S och M.

2014– : S och M styr ihop i 24 kommuner. I åtta kommuner ingår inga andra partier i koalitionen.

Källa: SKL.“

DN 27 jan 2015:

“ Sverige får FN-kritik

Flera medlemsländer i FN vill se en oberoende institution som övervakar mänskliga rättigheter i Sverige. Det på grund av en ökad mängd hatbrott liksom etnisk diskriminering.

Annika Söder, kabinettssekreterare på utrikesdepartementet, var Sveriges representant på plats i Genève i samband med förhöret i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Granskningen, som är den andra som Sverige genomgår, innehåller svidande kritik på flera områden, bland annat ökad förekomst av hatbrott mot minoriteter som muslimer, romer och judar i Sverige och en ökning av sexuellt våld mot kvinnor.

– Det många länder tog upp var diskriminering och olika typer av fobi som islamofobi. Det tror jag många länder själva upplever som problem och vill få bukt med, säger Annika Söder.

Ett flertal länder framförde i sina kommentarer att Sverige bör inrätta en nationell institution som övervakar mänskliga rättigheter. Redan 2010 framfördes ett sådant önskemål.

– Det finns två utredningar som ligger på regeringens bord och det finns inget beslut ännu, säger Annika Söder.

Tt “

DN 30 jan 2015:

”KD:s politiska omprövning avgör Alliansen framtid”

“ Efter Göran Hägglund. KD har varit en lojal spelare i Allianssamarbetet – till priset av det egna partiets profil. Med tuffare krav i migrationspolitiken har partiet påbörjat en ideologisk omorientering. Frågan är om Allianssamarbetet håller för detta, skriver Jonas Hinnfors, professor i statsvetenskap.

När Alliansen bildades 2004 ändrades i grunden förutsättningarna för det svenska partisystemet. Socialdemokratin ställdes plötsligt mot en enad huvudmotståndare. Med Göran Hägglunds avgång försvinner den siste av de ursprungliga Allianspartiledarna. Utvecklingen i Allianspartierna efter valet 2014 visar att Alliansen står vid ett vägskäl. Eftervalsdebatterna antyder vilsenhet och osäkerhet, inte minst kring hur partierna skall kunna profilera sig. Vad som händer internt inom KD efter Hägglunds avgång är därför en viktig bricka i spelet om vilken väg Alliansen kommer att välja fram till valet 2018.

Givet hur borgerliga partier tidigare hade agerat låg det nära från början till hands att tro att Alliansen bara skulle bli ännu en etikett för att skyla över det ofta vacklande samarbetet inom borgerligheten. Visserligen hade borgerliga regeringar visat att Socialdemokratin kunde rubbas men interna konflikter var legio. Kärnkraft, familjepolitik och skatter jagade Torbjörn Fälldins regeringar 1976–1982 med flera regeringskriser som följd. Carl Bildts regering 1991–1994 lyckades visserligen hålla samman men bland annat miljö- och familjepoli-

tik hotade hela tiden stabiliteten. Alliansen kom att bryta partiernas ständiga profilering mot varandra.

I stället började de i praktiken agera som ett enat parti. Plötsligt försvann Socialdemokraternas möjligheter att med olika utspel locka in ett av partierna till uppgörelser varvid den borgerliga splittringen om och om igen hade gestaltats. I stället förmådde Alliansen visa på den oenighet som fanns mellan de rödgröna partierna. Under en unik period i svensk politisk historia kom partisystemet till och med att lämna flerpartisystemslogiken och närma sig ett tvåpartisystem – när de rödgröna kände sig tvingade att möta Alliansen med ett enat koalitionsalternativ i valet 2010.

Mycket talade alltså för att bilda Alliansen. Partierna har därefter varit nästan häpnadsväckande lojala mot varandra. Samtidigt har lojaliteten inneburit att partiprofiler med nödvändighet har måst tonas ned till förmån för gemensamma nämnare. Allianspartierna rymmer inom sig allt från liberalism, med såväl mer nyliberala som traditionellt socialliberala valörer, till socialkonservatism. Att finna slagkraftiga projekt att entusiasmera väljarna med var därför en utmaning. Arbetslinjen blev svaret på den reformtörst som många väljare kände. Så länge Alliansen levererade valvinster har krav på partiprofilering också något så när gått att hålla tillbaka. Samtidigt har uppslitande interna strider 2013 kring Centerpartiets idéprogram och inte minst när Göran Hägglund utmanades av Mats Odell om partiledarposten 2011/12 visat på kraften i de underliggande spänningar som funnits.

Ett av Göran Hägglunds viktigaste bidrag har förmodligen varit att hålla samman KD och att därmed lojalt arbeta inom Alliansen. Att undvika fortsatt öppen splittring efter att ha utmanats om partiledarposten visar på stor politisk skicklighet. Samtidigt har priset varit den minsta gemensamma nämnarens politik där varken partiets kärngrupper i den frikyrkliga rörelsen eller mer traditionellt konservativa väljargrupper riktigt fått något i utbyte.

För KD har Allianssamarbetet framför allt inneburit att partiet har kunnat förhindra vissa förslag, till exempel inom familjepolitiken. Däremot har partiet haft betydligt svårare att sätta offensiv KD-prägel på Alliansen, till exempel när jobbskatteavdragen medfört att löntagare betalar lägre skatt än pensionärer. Tydligast blev partiets svårighet att formulera slagkraftiga socialkonservativa vallöften inom Alliansramen när den administrativt lite gråa omorganisationen av landstingen blev ett av partiets viktigaste förslag inför valet 2014.

Även om forskningen inte är entydig visar den att valnederlag i kombination med partiledarbyte tenderar att sätta i gång interna diskussioner som kan leda till ny ideologisk framtoning. När regeringsmakten förlorats har kraven på profilering ökat. Förslag om uppstramad migrationspolitik är dock inget som självklart fungerar inom en Allians där såväl Moderaterna som Centerpartiet tydligt markerat motsatsen. När sedan Sara Skyttedal fortsatt med utspel om hårda tag, med åtgärder som ligger nära SD, anas att delar av KD här ser möjligheter till profilering som går långt bortom den justering av integrationspolitiken, som det tycks växa fram relativt bred enighet om över blockgränsen. Samtidigt är migrationspolitik knappast ett av KD:s traditionella profilområden och det är inte självklart att partiet står enat bakom de lite vildvuxna förslagen. Frågan blir då om Allianssamarbetet klarar av en ideologisk omorientering från KD:s sida med allt starkare krav på partiprofilering?

Faller KD ur Alliansramen faller Alliansen. Även om ledande Alliansföreträdare understryker att de enade avser ställa upp i 2018 års val är det uppenbart att omprövningens tid stundar. Ingen ledande företrädare har till exempel bundit sig för att Alliansen skall lägga fram gemensamma budgetar. Politik består visserligen av mer än budgetar men att avstå från ett av de viktigaste instrumenten inbjuder till splittring mellan de borgerliga partierna, men möjliggör samtidigt profilering av det egna partiets hjärtefrågor. Återigen skulle Socialdemokraterna kunna göra upp med ett eller flera partier i enskilda sakfrågor. Åter skulle borgerlig splittring gestaltas för väljarna och vi närmade oss ett partisystem som i relationen mellan de rödgröna och de borgerliga liknade det som gällde fram till 2004, men nu med SD på ena flanken.

Även om Allianssamarbetet varit logiskt givet det svenska partisystemet är det i slutändan inte självklart att alla partier vill avstå från att försöka satsa på den egna profilen. KD har varit en lojal spelare. I vem som blir Göran Hägglunds efterträdare och vilka ideologiska strömningar det släpper fram ligger en av nycklarna till om Alliansen kommer att finnas kvar i nuvarande form.

Jonas Hinnfors, Professor I Statsvetenskap Vid Göteborgs Universitet”

* Försvar.

Politik för en försvarsminister.

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Mattias Karlsson (SD)

anf.64 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag tänkte även till Mattias Karlsson ställa frågor kring Sveriges nationella säkerhet.

Fyra partier i denna kammare, Alliansens partier, säger nu ja till att Sverige ska utreda frågan om ett svenskt Natomedlemskap. Att de rödgröna partierna säger nej väldigt kategoriskt är väl ingen förvånad över, men jag är väldigt förvånad över Sverigedemokraternas inställning i den här frågan.

Det är inte min sak att tolka Sverigedemokraternas väljare - det måste Mattias Karlsson göra. Jag såg dock i en opinionsundersökning att Sverigedemokraternas väljarkår är den mest Natopositiva i Sverige, efter Folkpartiets. Därför är ert ställningstagande väldigt svårbegripligt.

Jag tycker att det finns tre skäl till att Sverige borde gå med. Och det finns tre skäl till att man åtminstone ska våga titta på frågan.

Det första är att det skulle stärka Sveriges nationella trygghet och säkerhet. Det andra är att jag tycker att det är angeläget att behålla amerikansk närvaro i Europa. Snart tröttnar skattebetalarna i Mellanvästern. Man flyttar över sina resurser till Stillahavsregionen och struntar i Europa. Men det är angeläget för Sverige och Västeuropa att den amerikanska närvaron finns kvar. Det tredje handlar om att tillsammans försvara den västerländska demokratin.
Det är väldigt svårbegripligt med Sverigedemokraternas motstånd, inte bara mot Natomedlemskap. Ni är till och med emot en förutsättningslös utredning och att man söker kunskap i denna fråga.

Varför, Mattias Karlsson, är ni rädda för mer kunskap om Nato?

anf.65 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Jag kan förstå dem som i dessa tider av oro, ökade spänningar och konflikter vill söka sig en trygg hamn och att de kan tro att Nato är just den trygga hamnen.

Jag tror inte att det är lösningen på våra problem. Jag tror att vår alliansfrihet och neutralitet har tjänat oss väl. Jag tror att det har gett oss en unik position i världen när det handlar om att kunna medla i konflikter och på andra sätt spela en konstruktiv roll.

Jag kan inte med gott samvete göra mig beredd att skicka svenska pojkar och flickor och män och kvinnor i döden för andra länders intressen.

Om vi ska ha en försvarsmakt i Sverige tycker jag att den ska vara inriktad på att försvara Sverige. Det är det som jag tycker att vi ska kunna begära av de män och kvinnor som tjänstgör i Försvarsmakten. Om jag skulle delta i att skicka svenska män och kvinnor att dö för andra länders energiintressen eller andra intressen i andra delar av världen skulle jag ha väldigt svårt att kunna sova gott om nätterna.

Den ände vi ska börja i är väl egentligen frågan om resurserna till försvaret. Om jag har förstått det rätt vill Nato att man spenderar 2 procent av bnp om man är medlem. Vi är väldigt långt ifrån det målet i det här läget. Och även om retoriken nu under ett tag har varit ganska hög från Folkpartiet när det gäller resurserna till försvaret såg vi tyvärr inga substantiella resursökningar till Försvarsmakten under den tid som Folkpartiet satt med i regeringen. (Applåder)

anf.66 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag tror att de många väljare som har röstat på Sverigedemokraterna och som kommer från de borgerliga partierna är väldigt besvikna över de här beskeden om säkerhetspolitik. Det är ju er sak, men jag tror att Sverigedemokraterna kommer att behöva fundera på frågan en gång till. Det är nu uppenbart att den här frågan blir på allvar. Det har under 15 år egentligen bara varit Folkpartiet som har lyft frågan, men nu är det fyra partier som gör det. Det blir på riktigt nu.

Socialdemokraterna har någon neutralitetsnostalgi. De andra rödgröna har någon anti-amerikanism. Men jag förstår inte riktigt vad det är av det som ni behöver känna er som bärare av och som ligger till grund för detta. Det handlar om att stärka Sveriges säkerhet. Vi ligger i ett mycket hett område i Europa. Det är väldigt svårt att förstå varför vi skulle säga nej till att få hjälp av andra i en krissituation med ett ryskt hot. Är ni så mycket emot allt som är utländskt att vi inte ens ska få hjälp om vi blir utsatta för hot?

anf.67 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Jag tror att vi måste väldigt försiktiga med de krav som vi ställer på de män och kvinnor som ansluter sig till Försvarsmakten och tjänstgör där. Att begära att man ska ta risker på andra sidan jordklotet för intressen som inte är ens egna är någonting annat än att ta risker för sitt eget land, och det skulle jag ha väldigt svårt att leva med.

När det gäller säkerhetsaspekten av frågan skulle jag vilja säga att det är dubbelt. Det är klart att om vi skulle stå inför ett reellt invasionshot, vilket verkar väldigt osannolikt i det medellånga perspektivet, hade det förmodligen varit väldigt gynnsamt att vara medlem i Nato.

När det gäller de mer sannolika säkerhetshoten mot Sverige i form av terroristattacker, ökad inre instabilitet som finansieras från utlandet och andra saker är det däremot inte säkert att ett Natomedlemskap skulle bidra till att öka vår trygghet och säkerhet. Det kan tvärtom bidra till att dra in oss i konflikter som vi i dag inte är en del av. (Applåder)

Till Mattias Karlsson (SD)

anf.68 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Jag hade egentligen tänkt ställa en annan fråga, men jag tycker att de replikväxlingar som har varit mellan Mattias Karlsson, Annie Lööf och Jan Björklund är intressanta.

Sverigedemokraterna har i EU-parlamentet ett väldigt säreget förhållningssätt gentemot Ryssland. Man har i voteringarna gång på gång hamnat i en väldigt egenartad position. Man har gjort gemensam sak

med partier i Europaparlamentet som uttrycker sin beundran för Putin och förståelse för Rysslands politik. Det har handlat om avtal med Georgien, Moldavien och Ukraina, som vi vet befinner sig i en konflikt med Ryssland. Då har man röstat nej till detta från sverigedemokratiskt håll. Man har röstat nej till att slopa tullar för att lindra effekten av ryska handelsstopp. Man har röstat nej till att fördöma ryska stängningar av medborgarrättsorganisationer.

Det här är konstigt. Många utanför den här kammaren skulle nog bli förvånade om man berättade att Sverigedemokraterna i viktigare omröstningar är avsevärt mer Moskvavänliga än vad Vänsterpartiet är. Jag vill koppla detta till den fråga som Jan Björklund diskuterade. Vi vet att säkerhetsläget har försvårats. Vi lever i en mer osäker del av världen än vad vi gjorde tidigare. Det här ligger inte precis om hörnet, men vi i allianspartierna tycker att det är viktigt att vi inför kommande beslut ser framåt och funderar på hur vi i vårt land ska lösa de säkerhetspolitiska utmaningarna på bästa sätt.

Vi vill fördjupa frågorna som rör Sveriges säkerhetspolitiska vägval och också titta på om Natovägen skulle vara bättre för Sverige. Vad är det för fel på det, Mattias Karlsson?

anf.69 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Jag redogjorde nyss för Jan Björklund en del av problemet med ett Natomedlemskap. Själv tycker jag att om man utifrån principiella grunder inte är beredd att någonsin ansluta sig till Nato som det ser ut i dag, med de paragrafer som finns om krav på deltagande i konflikter där alliansen är inblandad och så vidare, finns det heller ingen större anledning att utreda frågan.

Jag för min del är inte beredd att skicka svenska män och kvinnor i döden, långt hemifrån, för andra länders intressen. Är Göran Hägglund det? (Applåder)

anf.70 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Det beskedet skulle då uppfattas som ett definitivt nej från Sverigedemokraterna att medverka till att Sverige någonsin sänder personer under FN- eller Natoflagg någonstans i världen. Det är i så fall häpnadsväckande. Sverige är en del av världen, och vi behöver lösa en del problem tillsammans, särskilt när det uppstår väpnade konflikter.

Det är klart att man måste göra en bedömning av vad som minskar risken för att krig ska uppkomma och vad som mest minskar risken för att människor ska dödas. Om man då kommer fram till att vi också behöver titta på alternativ som leder fram till att vi söker samarbete med andra, vilket vi gör redan i dag inom ramen för Natosamarbete från svensk sida, uppfattar jag det som att Sverigedemokraterna säger att vi håller oss i vårt eget land. Vi bryr oss inte nämnvärt om vad andra gör. Men då har vi heller inte möjlighet att få skydd för den händelse att någonting skulle inträffa för vår egen del, herr talman.

anf.71 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Självklart är det så att när det handlar om att försvara demokratiska värden och mänskliga rättigheter inom ramen till exempel för FN-uppdrag bör man kunna skicka svensk trupp. Det tycker Sverigedemokraterna också.

Men man får vara mer än lovligt naiv om man tror att de enda intressen som det skulle kunna bli en väpnad konflikt kring där Natoländer är inblandade bara handlar om mänskliga rättigheter och demokrati. Det kan bli väldigt många andra konflikter som vi blir indragna i också där jag inte skulle tycka det vore motiverat att begära att svenska män och kvinnor skulle offra sina liv.

När det gäller allianser tycker vi inte alls att vi bara ska bry oss om oss själva. Vi tycker att vi framför allt har ett ansvar för vårt närområde. Vi vill gärna se ett utvecklat nordiskt försvarssamarbete, inte minst ett fördjupat samarbete med Finland som nu glädjande nog verkar ta vissa steg framåt. Det är någonting vi har pläderat för länge.

Vi hoppas se med tillförsikt fram emot utvecklingen på det området. (Applåder)

Till Annie Lööf (C)

anf.106 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman, Annie Lööf, ledamöter och de åhörare som är kvar i salen! Det är uppenbart i denna debatt och även tidigare under Folk och Försvar i Sälen att vi står inför en ny Natodiskussion i Sverige. Flera borgerliga partier driver på starkt för att vi ska ge upp vår militära alliansfrihet och ansluta oss till Nato som militär allians. Det skulle naturligtvis vara ett stort steg för ett land som har haft en möjlighet att vara alliansfritt och bedriva en neutralitetspolitik under mycket lång tid. Det är en politik som i huvudsak måste kunna beskrivas som framgångsrik.

Jag menar att argumenten för fortsatt alliansfrihet är mycket starka. Det handlar om att vi ska ha en bas för en progressiv och självständig utrikespolitik. Vi ska inte dras in i krig och konflikter som vi skulle ha velat avstå ifrån. Vi vill inte i onödan öka spänningen och upprustningen i vårt närområde. Vi vill avveckla kärnvapnen, och inte ingå under deras paraply i en allians som baseras på kärnvapen. Jag tror att man ska fundera på om det är så bra att vara med i samma militära allians som Turkiet - ett land som konsekvent använder militären mot delar av sitt eget folk.

I denna fråga är Centerpartiet och Vänsterpartiet överens. Centerpartiet är för svensk alliansfrihet och mot Natomedlemskap. Så nu vill jag att du fyller på, Annie Lööf. Vilka är de andra goda argumenten för att vi ska stå fria från Nato även i framtiden? (Applåder)

anf.107 Annie Lööf (C):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att frågor om säkerhet, försvar och utrikespolitik är så tydliga i dagens partiledardebatt. Jonas Sjöstedt och jag är bara några av dem som har deltagit i Folk och Försvars konferens i Sälen under helgen. Den har bjudit på en viktig kunskapsinhämtning men också en bra debatt. Men jag tycker att det är sorgligt när svensk säkerhets-, utrikes- och försvarspolitik kokar ned till bara en enda fråga, nämligen frågan om Nato.

I mitt tal i Sälen lyfte jag både vikten av ett starkare svensk-finskt samarbete och vikten av att samverka i Norden. Jag lyfte behovet av en förstärkt försvarsförmåga och att vi nu lyssnar in både Försvarsmaktens och Försvarsberedningens förslag till ökad övning och ökad möjlighet till ökad incidentberedskap. Det handlar också om att se till att få in modern materiel i Försvarsmakten.

På frågan om Nato kan jag svara att jag inte har någonting emot kunskap. Jag har ingenting emot ny kunskap. Av den anledningen har Centerpartiet under flera år, trots att vi är skeptiska till ett Natomedlemskap, sagt att vi vill ha en utredning som tittar på för- och nackdelar med våra försvarssamarbeten. Vi vill också se en förutsättningslös utredning om just ett Natomedlemskap. Jag tror att alla tjänar på det. Jag är inte rädd för kunskap. Jag är inte heller rädd för att stöta och blöta argument.

Vad gäller Nato är det felaktigt att Sverige är neutralt.
Det har vi förändrat sedan några år. Sedan många år tillbaka har vi haft samarbete i till exempel EU. Vi har en solidaritetsklausul där. Det är en sådan del.

Ett ja eller ett nej till Natomedlemskap måste bygga på fakta, inte på känslomässiga och historiska argument utan på nya och fräscha argument för framtiden. Därför vill jag ha en utredning som tittar på ett ja eller ett nej till Nato. (Applåder)

anf.108 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Jag måste först säga att jag beklagar att Centerpartiet inte försvarar sin egen politik. Om de verkligen är emot ett Natomedlemskap är det dags att höja rösten i den debatt som pågår nu och också ta den debatten.

Det är ganska uppenbart varför man nu talar om en utredning. Det finns två skäl. Det ena är att man stegvis med värdlandsavtal, stora militärövningar och utredning inåt och utåt vill förbereda för Sveriges Natomedlemskap. Det är i praktiken steg på väg mot Natomedlemskapet.

Det andra är att borgerligheten är oenig. Och då utreder man i stället för att ta debatten. Men jag menar att ni får bestämma er. Om ni vill ha in Sverige i Nato är det betydligt ärligare att säga att vi ska ta en diskussion och framför allt att ge svenskarna en folkomröstning.

Kan du vara överens med mig, Annie Lööf, om att ifall frågan om svenskt medlemskap i Nato blir till allvar ska frågan skickas till folket för avgörande? (Applåder)

anf.109 Annie Lööf (C):

Herr talman! Jonas Sjöstedt och jag har debatterat den här frågan ett antal gånger. Jag är inte beredd att förorda en folkomröstning. Anledningen till det är enkel. Min partistämma behöver diskutera frågan. Vi säger nej till svenskt Natomedlemskap, men vi säger ja till kunskap och en utredning om detta. I höst har vi en stämma. Då ska vi diskutera dessa frågor. Jag kommer att följa vad den stämman landar i.
Jag ser fram emot en spännande försvars- och säkerhetspolitisk debatt, både i mitt eget parti och i det övriga samhället, under de kommande månaderna. Men tills dess står jag fast vid de beslut som Centerpartiet har fattat och haft under lång tid.

Men jag vill understryka att det är sorgligt om svensk säkerhetspolitik enbart handlar om nej till Nato eller ja till Nato. Den måste handla om hur svensk försvarsförmåga ska stärkas. Den måste handla om hur vi utvecklar våra försvarssamarbeten, oavsett om det är på nordisk nivå, på europeisk nivå eller på övrig internationell nivå. Det tror jag är viktigt, och jag vill understryka det i den här debatten. (Applåder)

Tidningsartiklar

DN 9 jan 2015:

”Enighet om försvaret är en viktig signal till omvärlden”

Förhandlingarna mellan regeringen och de borgerliga om försvaret har redan smugit i gång i skymundan av regeringskrisen. Försvarsminister Peter Hultqvists (S) främsta prioritering är att förstärka det mest basala: att det finns soldater, att de har utrustning och att deras fordon fungerar.

I decemberöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Alliansen pekades försvaret ut som ett samarbetsområde. När den presenterades strax efter jul hade förhandlingarna om försvarspolitiken i själva verket redan smugit i gång, berättar nu Peter Hultqvist.

Det var den 17 december som representanter för de sex riksdagspartierna samlades på försvars-departementet vid Gustav Adolfs torg. Gruppen fortsätter nu sitt arbete under ledning av Hultqvists statssekreterare, generalen Jan Sale-- strand. Målsättningen är att ett förslag om inriktning för försvaret de kommande fem åren ska läggas fram i riksdagen under våren.

– Jag ser med tillförsikt på det här och jag uppfattar att alla inser hur viktigt det är att komma överens. Det är en signal till svenska folket och omvärlden, säger Peter Hultqvist.

Enligt överbefälhavare Sverker Göranson har politikerna hittills inte skjutit till de pengar som krävs för att leva upp till försvarsberedningens ambitionsnivå. I en rapport från Försvarsmakten strax före jul sägs att satsningar på exempelvis kryssningsrobotar måste skjutas på framtiden om inte nya pengar tillförs.

Hultqvist delar ÖB:s bedömning.

– Vi utgår från det gedigna och realistiska material som Försvarsmakten har lagt fram, men det är för tidigt att säga hur vi gör med pengarna. Nu handlar det om vad vi gör för prioriteringar, men att den militära förmågan ska öka ser jag som väldigt väsentligt, säger Hultqvist.

Gripenplan och ubåtar i all ära; Hultqvist själv vill prioritera mer jordnära och oglamorösa saker. Förstärkningar behövs på den helt basala nivån, i det som han kallar ”Försvarsmaktens bottenplatta”.

– Det är en del grundläggande saker som bara måste fungera. Det är personalförsörjning, personlig utrustning och fordon. Hela den här plattformen tycker jag att det är viktigt att se över nu, säger Hultqvist.

Att stödet för Nato-medlemskap ökar bland svenskarna (se artikel på föregående sida) rubbar inte Socialdemokraternas nej i frågan. I stället framhåller Hultqvist det nordiska samarbetet. Där är det nu upp till bevis i och med att Sverige är ordförandeland i organisationen Nordefco under 2015.

Ökat utbyte mellan de nordiska länderna av information om vad som händer i luften och på vattnet över och på Östersjön är en sak som Hultqvist vill åstadkomma. Att utveckla den gemensamma övningsverksamheten för ländernas flyg-vapen är en annan ambition.

Nordefco handlar dock endast om fredstida samarbete och effekterna beskrivs som mycket begränsade av Nato-anhängare.

Peter Hultqvist avfärdar sådana resonemang som ”alltför enkla” och pekar bland annat på den gemensamma flygverksamheten på Nordkalotten.

– Det har förstärkt vårt flyg-vapens förmåga och att vi agerar gemensamt uppfattas som tröskelhöjande. Varje land har ansvar för sin territoriella integritet, men här kan vi göra saker som förstärker - effekten och vår egen kompetens.

Förhoppningar har knutits till gemensamma upphandlingar och andra kostnadsbesparande materielprojekt inom Nordefcos ram. I tider av knappa försvarsbudgetar vore det än mer angeläget men det har visat sig svårt att komma överens. Peter Hultqvist suckar.

– Jag är väl medveten om att det finns bakslag. Då får man utifrån de erfarenheterna försöka göra det bättre.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se

Fakta. Peter Hultqvist

Politiskt uppdrag: Försvarsminister i Stefan Löfvens regering.
Parti: Socialdemokraterna.
Hemort: Borlänge.
Född: 1958 i Stora Tuna i Dalarna.
Familj: Gift och två barn.
Politisk bakgrund: Kommunalråd i Borlänge i 17 år, kommunstyrelsens ordförande 1998–2006. Riksdags-ledamot 2006–14, 2011–14 ord-förande i försvarsutskottet.
Tidigare karriär: Journalist. Reporter på Dala-Demokraten, ledar-skribent på Norrländska Socialdemokraten, chefredaktör för Aktuellt i Politiken.
Militär erfarenhet: 57 dagar som värnpliktig skyttesoldat, därefter vapenfri tjänst.
Hobby: Radioamatör med anropssignalen SM4HCF.
Fakta.
Söndag den 11 januari börjar den årliga tredagarskonferensen Folk och försvar i Sälen.
Förhandlingar pågår mellan S, MP, M, C, FP och KD om försvarets inriktning 2016–2020. Ett förslag ska läggas i riksdagen i vår.
De pengar som poli-tikerna hittills skjutit till räcker enligt ÖB inte till de ambitioner man har för försvarsförmågan. Dessutom finns sedan tidigare hål i budgeten.
Efter flera års inriktning mot internationella insatser betonas nu försvaret av landets gränser. Främsta skälet är Rysslands mer agg-ressiva beteende. Fler ubåtar och Gripenplan, uppgraderat luftvärn och stärkt beredskap på Gotland är några saker som efterfrågas.
Sverige deltar dock just nu även i en svår fredsbevarande FN-operation i Mali.
Dn "

DN 10 jan 2015:

"Sveriges säkerhetspolitik behöver bred förankring"

"Enighet viktigare än på länge. Sverige är ett land som bygger sin säkerhet tillsammans med andra länder – grannar i Norden och EU. Regeringens uttalanden om alliansfrihet och neutralitet är föråldrade. Stefan Löfven måste nu arbeta för att Sveriges säker-hetspolitiska linje blir tydlig och brett förankrad, skriver Sten Tolgfors.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i Europa och Sveriges närområde är oroande. Samarbete med andra länder om närområdets säkerhet krävs och öppenhet för en rationell och saklig debatt om Sveriges framtida vägval är angelägen.

I en tid med konflikt i Europa saknar regeringsförklaringens föränd-rade beskrivning av Sveriges säkerhetspolitiska linje troligen stöd av andra än Vänsterpartiet, samt möjligen och sannolikt oönskat av Sverigedemokraterna. Utan sedvanliga partiöverenskommelser är det därmed inte entydigt hur Sveriges säkerhetspolitiska linje i dag faktiskt beskrivs.

Därför är Decemberöverenskommelsens besked om att också säker-hetspolitiken skall bli föremål för blocköverskridande samverkan och överenskommelser viktigt. I regeringsförklaringen pekades endast försvarspolitiken ut som ett område för samarbete. Säkerhetspolitiken nämndes inte som ett samarbetsområde. En av de saker som nu, givet Decemberöverenskommelsen, kan och behöver klargöras är hur

landets säkerhetspolitiska linje beskrivs och att det formas en bred förankring för denna beskrivning.

I regeringsförklaringen uttalade regeringen: “Den svenska militära alliansfriheten tjänar alltjämt vårt land väl.” Detta flyttade beskrivningen av säkerhetspolitiken ett par decennier tillbaka i tiden. Det är en återblickande beskrivning av den säkerhetspolitiska linjen, som hittills inte har fördjupats av regeringen. Klart står att den gör det svårt att få säkerhets- och försvarspolitiken att hålla samman. Detta förutsatt att riks-dagens partier skulle acceptera förändringen.

Sverige lämnade den gamla – närmast automatiska – neutralitetspolitiken för mer än tjugo år sedan. 1992 ersattes kalla krigets ”militär alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig”, med militär alliansfrihet syftande till att Sverige skulle kunna – med andra ord ha optionen att – vara neutralt i händelse av konflikt närområdet.

1995 gick Sverige med i ett växande EU och är del av en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik.

Från 2002 beskrevs Sverige endast som ”militärt alliansfritt”. Det fanns ingen utpekad neutralitetsoption. Det sades i stället att denna linje ”har tjänat oss väl”. Alltså användes en tillbakablickande formulering redan 2002.

Det betonades att ”Hot mot freden och vår säkerhet bäst kan avvärjas i gemenskap och samarbete med andra länder.” Svensk neutralitet om ett annat EU-land angreps var osannolik.

I 2004 års försvarsbeslut skrevs: ”Det är svårt att föreställa sig att Sverige skulle ställa sig neutralt i händelse av ett väpnat angrepp mot ett annat EU-land. Det är lika svårt att föreställa sig att övriga EU-länder inte skulle agera på samma sätt.”

Under många år beskrevs säkerhetspolitiken utifrån vad Sverige *inte* var – nämligen *inte* medlem av en militär allians. Men 2009 betonades vad Sverige faktiskt är – ett land som bygger säkerhet tillsammans med andra länder, sina grannar i Norden och EU.

2009 beslutades solidaritetsförklaringen: ”Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.” Solidaritetsförklaringen bygger på det nya EU-fördraget och har sitt naturliga utflöde tillsammans med andra EU-länder och nordiska länder.

Den solidariska säkerhetspolitiken, som har bred förankring, är på så sätt neutralitetspolitikens motsats. Sverige har i bred enighet förklarat att landet inte kommer att förhålla sig passivt om något händer. Hur och med vilka medel Sverige agerar avgör vi själva i varje enskilt fall. Men någon neutralitetsoption finns inte.

Den militära alliansfriheten har under ett antal år sällan betonats, eftersom den inte är tillräcklig för att beskriva Sveriges linje. Men så, 2014, faller regeringen tillbaka och betonar återigen vad Sverige inte är och inte ska göra.

När partierna 2002 konstaterade det uppenbara, att Sverige inte var med i en militär allians – så gjordes ingen dagsaktuell värdering av

detta. Men 2014 säger så regeringen att den militära alliansfriheten ”tjänar oss väl”. Regeringen säger att den ger grund för ”aktivt ansvarstagande för såväl vår egen som andras säkerhet” och utesluter Natomedlemskap.

Regeringen bekräftade samtidigt solidaritetsförklaringen i regeringsförklaringen.

Den militära alliansfriheten kan därför inte som förr avses leda till neutralitet. Sverige agerar solidariskt, tillsammans med andra länder. Vi bygger säkerhet tillsammans med andra. Att Sverige i dag inte är med i en militär allians är ett korrekt konstaterande, men på vilket sätt militär alliansfrihet tjänar Sveriges och andras säkerhet väl i dagens Europa har inte fördjupats av regeringen.

Regeringen ville i regeringsförklaringen och den budget som föll också stänga den dörr för Natomedlemskap som tidigare hållits öppen, genom att frågan inte dömts av. “Sverige ska inte söka medlemskap i Nato”, sa regeringen.

Fredrik Reinfeldt framhöll som statsminister tre kriterier nödvändiga för medlemskap – brett stöd bland allmänheten, brett stöd i riksdagen, samt Finlands position. Den nu sittande regeringen har inga kriterier, utan stänger bara dörren både till medlemskap och utredning av ett medlemskaps konsekvenser. Det är oklokt att för framtiden varken vara öppen för intryck från betydande omvärldsförändringar som kan påverka Sveriges säkerhet, andra partiers uppfattningar, allmänhetens syn på medlemskap, eller Finlands position.

Genom åren har beskrivningen av Sveriges säkerhetspolitiska linje utvecklats i särskild politisk enighet. Förändringar har förankrats i överläggningar partierna emellan, eller arbetats fram i Försvarsberedningen där partierna har varit representerade. Den förändrade beskrivning av den säkerhetspolitiska linjen som Stefan Löfven använde sig av i regeringsförklaringen gjordes utan några partisamtal och utan att försvarsberedningen gett stöd för förändringen. Ingen samsyn hade eftersökts. Utrikesnämnden kan knappast heller vid tidpunkten ha informerats.

Socialdemokraterna har historiskt undvikit att ge vänsterpartiet utrymme i säkerhetspolitiken. Men 2014 baserades regeringens förändring i beskrivningen av den säkerhetspolitiska linjen såvitt känt på stöd enbart från Vänsterpartiet, ett parti som också anser att EU siktar på att bli en militär stormakt och vill kalla hem Sveriges Nato-ambassadör. Detta är olyckligt. Alternativt var avsikten ingen medveten förändring i beskrivningen av linjen alls, utan bara en retorisk eftergift?

Det är därför önskvärt att en bred överenskommelse på den nya grund som December-överenskommelsen ger tydliggör beskrivningen av Sveriges säkerhetspolitiska linje och hur förankringen bland partierna för beskrivningen ser ut. Behovet av bred uppslutning för Sveriges säkerhetspolitiska linje och dess utveckling inte bara kvarstår, utan är viktigare än på länge.

Sten Tolgfors

Försvarsminister 2007–2012, Numera Samhällsdebattör Och Partner I Konsultfirman Rud Pedersen “

DN 12 jan 2015:

S kvar i myternas värld

Attentaten i Paris kastade en mörk skugga också över Sälen, där Folk och försvars årliga rikskonferens inleddes på söndagen. Terrorism är utan tvekan ett otäckt hot i hela världen, även mot Sveriges säkerhet.

Men hela det gångna året är det en gammal välkänd osäkerhetsfaktor som har förändrat vår spelplan: Ryssland.

Ukraina valde EU:s demokratiska modell framför Vladimir Putins auktoritära och korrupta system. Han svarade med att annektera Krim och starta ett separatistuppror i Donbass som han sedan har understött med trupper och materiel. Den ryske presidenten visade att han inte respekterar den europeiska ordning som gällt sedan andra världskriget och som stadgat att gränser inte får ändras med våld.

Kring Östersjön uppträder Ryssland alltmer aggressivt. Svenskt vatten har kränkts av ubåtar, luftrummet av stridsflyg.

Detta aktualiserar frågan om medlemskap i Nato. Opinionsmätningarna spretar en del, men det har helt klart skett ett betydande skifte till förmån för försvarsalliansen. Samtliga borgerliga partier vill nu ha en utredning av för- och nackdelar med att gå in i Nato. Dessutom utgår de från att en sådan blir en del av det blocköverskridande samarbete om försvarspolitiken som förutskickades i decemberöverens-kommelsen.

Socialdemokraterna säger tvärt nej. Utrikesminister Margot Wallström upprepade i Sälen frasen om att allians-friheten har tjänat Sverige väl, utan närmare förklaring än att argumenten för Nato är dåliga.

Här pågår något märkligt. Det är som om inget alls har hänt i Ryssland, Ukraina eller Stockholms skärgård. Ändå citerade Wallström riksdagens solidaritetsförklaring: Sverige kan inte förhålla sig passivt om ett nordiskt eller EU-land attackeras, och vi förväntar oss samma hjälp om vi råkar illa ut. Därefter avvisade hon åter alla tankar på gemensamma försvarsförpliktelser. Detta går inte ihop.

Vänsterledaren Jonas Sjöstedt har i viss mån rätt när han säger att en Natoutredning inte är en teknisk fråga, utan att allt beror på hur man tolkar den. Däremot kan den ta kål på diverse missuppfattningar som motståndarna brukar förmedla. Och framför allt skulle den ge upphov till en nödvändig diskussion som Socialdemokraterna är rädda för.

Wallström vet mycket väl att Sverige aldrig har varit särskilt allians-fritt. -Neutralitetspolitikkommissionen gjorde mos av den myten redan för 20 år sedan. 1994 gick vi med i Natosam-arbetet Partnerskap för fred, och banden är i dag intima. Sverige gör allt med sina vänner utom att vara medlem.

Men en utredning skulle sprida oro vid Östersjön, protesterade Wallström. På frågan om varför Finland, som redan har genomfört ett par tre stycken, inte har stört omvärlden hade utrikesministern inget svar. Det bekymmer hon talar om handlar i själva verket om fruktan för missnöje i hennes eget parti och för att såra pacifisterna i koalitions-partnern Miljöpartiet.

Den utredning om Sveriges försvarssamarbeten som presenterades i oktober beskrev en säkerhetspolitik som är full av motsägelser. Andra länder identifierar oss med Nato, utan att vi åtnjuter försvarsgarantierna. Rege-ringen vägrar att ens skicka utredningen på remiss. Men i stället för att bidra till säkerheten i Östersjöregionen utgör Sverige ett enda stort frågetecken, inte minst med tanke på den egna urholkade militära förmågan.

Hotet från Ryssland ska inte överdrivas. Det är sant att Putin rustar upp, men utgångsläget var dåligt och korruptionen slukar stora resurser. Oljeprisraset har visat hur extremt sårbar landets ekonomi är, och västvärldens sanktioner på grund av invasionen i Ukraina bidrar till den djupa kris Ryssland redan är inne i. Det militära äventyret är dessutom mycket kostsamt.

Men ett Ryssland i kaos är en opålitlig granne. Skulle Putin falla ersätts han inte av någon trevlig västvänlig demokrat, som FOI-forskaren Gudrun Persson uttryckte det på rikskonferensen.

Sverige måste höja försvarsanslagen. Deras andel av BNP, knappt 1,2 procent, räcker inte för att Försvarsmakten ska klara de uppgifter politikerna ålagt den. Men Nato ger fördelen av garantier om hjälp i ett krisläge och resurser som går att dela. Försvarsalliansen är den bästa hemförsäkringen på marknaden. Det har norska, danska, tyska och brittiska socialdemokrater alltid tyckt.

Dn 12/1 2015 “

DN 12 jan 2015:

Ministern: Ubåtsjakt så nära är allvarligt

Att försvaret tvingades bedriva ubåtsjakt i inloppet till Stockholm är ”allvarligt” enligt försvarsminister Peter Hultqvist (S). – Det visar på aggressivitet hos en eventuell inkräktare, säger han.

Sälen.

DN:s avslöjande om ubåtsjakten i Stockholms inlopp, efter den större ubåtsjakten, satte agendan när flera partiledare talade försvarspolitik i Sälen.

Det var den 31 oktober som en misstänkt ubåt observerades i inloppet till Stockholm. Observationen kom från ”en mycket trovärdig person” enligt försvarsmakten som på söndagen bekräftade alla DN:s uppgifter.

– Att bedriva undervattensaktivitet så nära Stockholm är allvarligt och visar på aggressivitet hos en eventuell inkräktare, säger försvarsminister Peter Hultqvist.

Försvarsministern informerades omedelbart då ubåtsjakten drogs i gång den 31 oktober. Han fick också reda på när spaningen avbröts.

I en rutinmässig information senare fick ministern också besked om att analysen visat att det var en ”möjlig ubåt”. Det vill säga klass tre på en sexgradig skala. Försvars-ministern ser dock ett större mönster i det inträffade.

– Alla händelser – från det helt säkra ubåtsintrånget tidigare till den här händelsen – hänger ihop i ett större mönster med ökad - övningsverksamhet över, på och i Östersjön.

Och den makt som övar mest är Ryssland?

– Ja, men jag vill inte peka ut någon makt, svarar Peter Hultqvist.

Det gör däremot både Folkpartiledaren Jan Björklund och Centerledaren Annie Lööf.

– Om det är sant att en ubåt var där är det mycket allvarligt och oroande. Samtidigt är det inte förvånande. Sannolikt är det här en del i den ryska positionsframflyttningen som nu sker i Östersjöområdet. Det är svårt att se att någon annan Östersjömakt skulle ha kapaciteten och intresse av det här, säger Björklund till DN.

– Ryssland står högt upp på de misstänktas lista, sade Annie Lööf från scenen när hon höll sitt anförande på försvarskonferensen.

Hon ser med allvar på DN:s nya uppgifter.

– Det var mycket allvarligt redan med den undervattenskränkning som är bekräftad och har man kommit ännu längre in i svenska farvatten är det ju oerhört allvarligt, säger Annie Lööf till DN.

Moderaternas talesperson i försvarsfrågor Hans Wallmark kände inte till ubåtsjakten så nära Stockholm.

– Jag tror att det är viktigt att hitta nya former där vi politiker blir bättre informerade av försvarsmakten, säger han.

I motsats till FP-ledaren Jan Björklund som pekar ut Ryssland vill Hans Wallmark inte spekulera om vem som kan ha varit inkräktare.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se

Hans Rosén hans.rosen@dn.se

Fakta.

Försvaret het fråga

I går började den årliga tre-dagarskonferensen Folk och försvar i Sälen.

Förhandlingar pågår mellan S, MP, M, C, FP och KD om försvarets inriktning 2016–2020. Målet är att ett förslag ska läggas i riksdagen i vår.

De pengar som politikerna hittills skjutit till räcker enligt ÖB inte till de ambitioner man har för försvarsförmågan. Dessutom finns sedan tidigare hål i budgeten.

Efter flera års inriktning mot internationella insatser betonas nu försvaret av landets gränser. Främsta skälet är Rysslands mer aggressiva beteende. Fler ubåtar och Gripenplan, uppgraderat luftvärn och stärkt beredskap på Gotland är några saker som efterfrågas.

Sverige deltar dock just nu även i en svår fredsbevarande FN-operation i Mali.

Dn

Detta har hänt.

17 oktober

En privatperson lämnar ”mycket trovärdiga uppgifter” om misstänkt undervattensverksamhet i Kanholmsfjärden. Försvaret startar en ”underrättelseoperation” för att ta reda på om det pågår en ubåtskränkning.

18 oktober

Försvaret meddelar att man ut-ökar sin insats.

19 oktober

Försvarsmakten visar på en presskonferens upp en kornig bild av misstänkt undervatten-farkost, tagen av en privatperson vid Ornö.

20 oktober

Sökandet fortsätter från Möja till Ornö med fartyg på fjärdarna och personal som söker av olika öar.

21 oktober

Fortsatta spaningar, bland annat Jungfrufjärden vid Ingarö och söderut vid Utö och Danziger Gatt.

22 oktober

Försvarsmakten håller presskonferens vid Berga och meddelar att insatsen ”gått in i en ny fas”, det vill säga trappas ned.

24 oktober

Försvaret avslutar sin underrättelseoperation. Men undersökningar av bottenspår efter ubåtar fortsätter.

31 oktober

Ett larm från en privatperson utlöste en snabb militär spaningsinsats både till sjöss och land efter en möjlig ubåt mellan Lidingö och Nacka, kunde DN avslöja i söndagens tidning.

Dn “

DN 12 jan 2015:

Svenskar ska lära kurder att slåss mot IS

Regeringen förbereder att skicka svensk militär till Irak för att utbilda kurdiska soldater som slåss mot Islamiska staten. Utrikesminister Margot Wallström (S) ser det som ett sätt att bemöta terrorismen. Hon utlovar också mer resurser till arbetet mot vålds- bejakande extremism i Sverige.

Sälen.
Utrikesministern öppningstalade i går på konferensen Folk och försvar i Sälen. Dådet mot tidningen Charlie Hebdo präglade hennes tal och den efterföljande diskussionen.

Unga människor som fått stridserfarenhet utomlands ses som en särskild riskgrupp. Ett sätt att komma åt terrorismen är därför enligt Margot Wallström att mer effektivt bekämpa den brutala organisationen Islamiska staten (IS).

Regeringen förbereder nu en insats med svensk militär i Irak till stöd för kurdiska så kallade peshmerga-soldater.

– Vi ser en möjlighet att skicka en mindre trupp med utbildare som kan ge dem råd. Det är en begäran från dem som kämpar mot IS. Det handlar inte om stridande förband, säger Wallström.

Hon utlovar också mer personal till det arbete mot våldsbejakande extremism som samordnas av före detta S-ledaren Mona Sahlin. Regeringen ska under 2015 att presentera en handlingsplan mot att människor rekryteras som stridande eller terrorister.

Dådet i Paris har följts av intensiva aktiviteter även inom den svenska säkerhetspolisen, berättar myndighetens chef Anders Thornberg.

– Vi har arbetat febrilt med att stödja den franska säkerhetstjänsten och med att bedöma hur dådet påverkar säkerhetsläget i Sverige. Terrorhotsnivån ligger dock fort-farande kvar på en förhöjd nivå som den gjort sedan oktober 2010.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se "

DN 12 jan 2015:

Utredning om Nato väcker kritik

Alliansen kräver att regeringen tillsätter en utredning om svenskt Nato-medlemskap. Men utrikesminister Margot Wallström (S) är kritisk mot kravet.

Sälen.
Hon varnar för att en Nato-utredning skulle skicka signaler till omvärlden om att Sverige är på väg att överge alliansfriheten.

– Man skickar en väldigt starkt signal som skapar osäkerhet hos alla våra partner, säger Wallström.

Hon vill i stället få i gång en bred säkerhetspolitisk debatt i Sverige som inte bara handlar om det militära försvaret och ska därför i vår ge sig ut på en debatturné i landet.

En utredning skulle, enligt henne, förhindra en sådan debatt, eftersom fokus då hamnar på den mest kontroversiella frågan, ett svenskt Nato-medlemskap.

Wallström påpekar att det även råder splittring inom Alliansen i den frågan. Folkpartiet och Moderaterna vill gå med i Nato, medan Centern och Kristdemokraterna för närvarande säger nej. Wallström menar att utredningskravet är ett sätt för Alliansen att dölja den splittringen.

Centerledaren Annie Lööf bekräftar att partiet fortsatt är skeptiskt till Nato-medlemskap.

Hon tycker dock att det vore bra att utreda för- och nackdelar med ett medlemskap.

– Man tar inte ställning för eller emot medlemskap, utan skaffar sig mer kött på benen, säger hon.

Kraven på en Nato-utredning kan komplicera försöken att nå en bred samsyn kring det svenska försvaret mellan Alliansen och den rödgröna regeringen. Allianspartierna vill ta upp utredningsfrågan när de träffar regeringen för att diskutera den kommande försvarspolitiska propositionen.

Tt”

DN 12 jan 2015:

Nato-tvist skymmer knäckfrågan – vad försvaret får kosta

I helgen har det skett en tonartshöjning i den svenska försvars- och säkerhetspolitiken. Alliansen satsar hårt på att driva fram en Natoutredning, något som får sinnet att svalla hos utrikesminister Wallström (S). Samtidigt kan Nato-frågan ta bort fokus från diskussionen om försvarsanslag.

Analys

Redan i morgon ska företrädare för -Alliansen och regeringspartierna träffas på Högfjällshotellet i Sälen för att förhandla vidare om en ny försvarsuppgörelse.

Den ska vara klar i vår, för beslut i riksdagen före sommaruppehållet. Spelplanen har varit svår redan tidigare, men den gångna helgen blev den än mer hinderfylld. De borgerliga partiernas företrädare höjde tonläget rejält och är nu snubblande nära att ställa ultimatum för att få till stånd en utredning om för- och nackdelar med ett svenskt Nato-medlemskap.

Så brukar inte diskussioner om svensk säkerhetspolitik föras. Tidigare svenska utrikes- och försvarspolitiker har betonat enighet och varit måna om samtalsklimatet.

Regeringen har också valt en hård linje och tidigare kategoriskt avvisat ett utredningsförslag om en Natoutredning. Regeringen Löfvens tydliga nej till Nato står inskrivet i regeringsförklaringen.

Utrikesminister Margot Wallström reagerade upprört på de borgerliga kraven på en utredning. ”Vill vi verkligen dela upp Sverige i två delar – då ska vi göra det”, sade hon sarkastiskt och betonade att en sådan utredning skulle skapa osäkerhet i omvärlden om den svenska allianfriheten.

Men i denna fråga är allians-partierna helt överens. Villkorar de sitt deltagande i en försvarsupp-görelse med att få göra en utredning lär de få gehör, regeringen har ingen majoritet i riksdagen för sin politik. Efter decemberöverenskommelsen behöver de borgerliga bevisa att de inte, som kritikerna sagt, lämnat carte blanche till Stefan Löfven för att regera.

Samtidigt kan Nato-frågan skymma den verkliga knäckfrågan i försvarsbeslutet – hur mycket pengar försvaret ska få de kommande fem åren.

Det senaste försvarsbeslutet byggde på en glädjekalkyl. Den insatsorganisation som skulle ha varit färdig vid årsskiftet blir nu klar först om fem sex år. Det saknas också pengar för att leva upp till det förslag som den parlamentariskt sammansatta försvarsberedningen kom med i våras. Bristen är flera miljarder kronor.

Efter att det förslaget presenterades har det varit flera ubåtslarm. DN avslöjade i går ett tidigare okänt. Efter ubåtsjakten i höstas sade statsministern att Sverige inte accepterar några kränkningar. Frågan är vad det löftet får kosta.

Försvarsminister Peter Hultqvist har ända sedan han tillträde lovat att vara ärlig om bristerna och försöka rätta till dem. Det kan bli ett mycket dyrt löfte. Frågan är vad det andra regeringspartiet, MP, säger om att skaka fram flera miljarder kronor extra om året till militären. Troligen säger de nej. Det finns alltså en viss sannolikhet för att Peter Hultqvist kan bli denna regerings svar på Mikael Odenberg – den moderate försvarsministern som tog sin hatt och gick när han kände att han inte längre hade sin regerings stöd för att kunna ta ansvar för försvarets ekonomi.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 13 jan 2015:

Ryssland fokuserar sinnena

Sälen. Säkerhet kostar, fastslog överbefälhavaren Sverker Göranson i sitt anförande på Folk och försvars rikskonferens i Sälen. Men, som Försvarsmakten rapporterade till regeringen före jul, de ekonomiska ramarna omöjliggör en utveckling av den operativa förmågan så att den motsvarar omvärldslägets krav.

Alltså: antingen får ÖB mer pengar eller måste något skrotas.

Under våren ska riksdagen fatta ett nytt femårigt försvarsbeslut. Den beställning Försvarsberedningen skickade till ÖB i maj har politikerna hittills inte hostat upp finansiering för. Det handlar om att få personalförsörjningen att fungera bättre, om fler övningar och om ny materiel. Sådant är dyrt. 2015 är ett år av vägval, sa Göranson.

Försvarsvännernas bästa vän heter Vladimir Putin. Den ryske presidentens militära överfall på Ukraina har snabbt förändrat stämningen. Kreml rustar upp och beter sig aggressivt även i Östersjöområdet. Det höjer kraven på det svenska försvaret, liksom acceptansen för större anslag. DN/Ipsos visade i förra veckan ett kraftigt ökat stöd i opinionen. Parallellt anser allt fler att Natomedlemskap vore en god idé.

Regeringen och Alliansen har varit överens om en successiv ökning av försvarsbudgeten med 5,5 miljarder kronor till 2024, men mycket ligger för långt bort. ÖB:s minimikrav är att takten accelereras, men han anser också att nivån måste upp med åtskilliga miljarder.

Stor politisk enighet finns om fler Jas Gripen och en extra ubåt, men priset är så högt att ÖB har annat på önskelistan. Här har S och Alliansen värnat försvarsindustrin snarare än försvaret.

Försvarsminister Peter Hultqvist (S) ville inte prata om miljarder eller ens om ören i Sälen. Hans omvärldsbeskrivning skiljer sig knappast från ÖB:s. Vilka budgetkonsekvenser det kan få, om några, är höljt i dunkel. Efter att ha fått Miljöpartiet att skriva under på fler stridsflygplan kan det bli svårt att dessutom krama ur höjda anslag.

Hans Wallmark (M) lät lite dyster över de reformer som genomfördes under Alliansens tid vid makten, men också här har Ryssland lett till omtänkande. Inte heller M har dock några siffror.

Alliansen är överens om kravet att utreda följderna av ett Natomedlemskap. S vägrar ilsket. Viktigare än så är inte blocköverskridande samarbete för regeringen.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN 13 jan 2015:

Här är bilderna som utlöste ubåtsjakten

Här är bildbeviset på den ubåtsobservation som utlöste jakten i Stockholms inlopp den 31 oktober. Larmet kom från en pensionerad marinofficer. Han berättar nu för första gången om vad han såg. Berättelsen styrks av ett annat, hittills okänt, ubåtslarm några timmar tidigare från Kanholmsfjärden.

Som DN avslöjade i söndags startade försvaret den 31 oktober en ubåtsjakt efter larm om en kränkande ubåt vid Lidingö. DN kan i dag publicera den bild som startade ubåtsjakten. Den privatperson som såg något ovanligt den 31 oktober är den pensionerade marinofficeren och överstelöjtnanten Sven-Olof Kviman som berättar:

– Klockan är 15.30. Jag har tvättat bilen och känner mig lite kall. Därför tar jag en kopp kaffe och tittar ut genom fönstret. Då ser jag en ubåt på vattnet framför mig. Jag hajar verkligen till och ropar på min fru. Hon ser samma sak: en ubåt. Jag går ut på balkongen med en kikare medan hon letar fram en kamera.

– Det är en ubåt, det är jag helt bergsäker på när jag tittar i kikaren. Den går i ytläge och jag ser skrovet ovanför vattenytan och tornet, berättar Sven-Olof Kviman.

Under den stora ubåtsjakten vid Hårsfjärden 1982 var överste-löjtnant Kviman chef för kust- artilleriets insatsstyrka vid Mälsten i Stockholms skärgård. Det var hans förband som detonerade skarpladdade minor mot kränkande ubåtar i den då resultatlösa jakten. Senare har Sven-Olof Kviman utbildat marinens personal och varit med och utformat de regler som bland annat gäller vid ubåtsjakt.

– Min första tanke är att ubåten är svensk eftersom den visar sig i övervattensläge. Men den saknar den märkning som svenska ubåtar ska ha på tornet. I stället var det här ubåtstornet helt svart. Dessutom är svenska ubåtar större och har högre torn, berättar Sven-Olof Kviman.

Han uppskattar att avståndet till ubåten först var 800–900 meter. Ubåten avlägsnade sig bortåt medan hans hustru letade fram en mobiltelefon med kamera. De bilder DN i dag kan publicera togs alltså något senare när ubåten kommit 1 100–1 200 meter bort från Kvimans bostad.

– Det var en halvstor båt. Jag uppskattar längden till mellan 30 och 45 meter.

DN kan i dag också avslöja att en liknande observation gjordes av en annan person samma dags morgon, längre ut i skärgården. Denne person såg vid Kanholmsfjärden nära Stavsnäs något som såg ut som en ubåt på väg längre in mot Stockholm. Försvarsmakten bekräftar händelsen:

– Det var i Stavsnäsområdet och vi har inte analyserat färdigt den observationen som är trovärdig. Men informationen därifrån bidrog till att vi efter Kvimans larm satte in korvetten HMS ”Malmö” och personal på land för att spana. Rent teoretiskt är det möjligt att förflytta sig från Stavsnäsområdet med cirka 5,5 knops hastighet så att man

15.30 befinner sig vid den punkt där Kviman gjorde sin observation, säger konteramiral Anders Grenstad till DN.

Han understryker att man inte vet om det var en ubåt som syntes vid Stavsnäs och att Kvimans observation klassas som ”möjlig ubåt”.

– Om någon påstår att det inte var en ubåt jag såg – då blir jag förbannad, säger Sven-Olof Kviman.

Av bilden och Kvimans berättelse framgår att ubåtens torn är placerat rätt långt fram på skrovet. Under 1980- och 1990-talets ubåtsjakter så jagade svenska försvaret ofta en ubåt som var cirka 30 meter lång. I efterhand har det kommit fram att sovjetiska specialförband (Spetznas) hade en 30 meter lång ubåt med ett förligt torn. De kunde vara ute tre-fyra veckor.

Sven-Olof Kviman såg sin ubåt på dagen två veckor efter det första larmet ifrån Kanholmsfjärden, vilket startade den tidigare veckolånga jakten.

– Jag är helt övertygad att det var Sovjet som kränkte oss tidigare och Ryssland nu. Motivet skulle kunna vara rutinmässig krigsplanering – eller att skrämma oss från att inte ha för nära band med, eller gå med i Nato.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se “

DN 13 jan 2015:

Har Sverige råd att fånga in ubåtar?

Det här är en bild som ingen av de försvarspolitiker som gjorde upp om försvarspolitiken i maj förra året kunde föreställa sig. Det ser ut som en ubåt nära Lidingö. Frågan är om de har råd att fånga in den, när det redan saknas många miljarder kronor för att förverkliga försvarsplanerna.

Sälen.
Före november månad var det mycket få svenskar som någonsin funderade över observationer av främmande ubåtar i skärgården. Det hörde till kapitlet gamla minnen från kalla kriget. Men de senaste månaderna har rapporter hopat sig som visar att det blivit allt osäkrare och hotfullare i Östersjöområdet. Bilden har ändrats, trots att det bara gått sju månader sedan de fyra borgerliga partierna, S och MP lade grunden till det som ska bli nästa försvarsbeslut. De sade att de skulle täppa igen luckorna i den svenska försvarsekonomin, ge mer pengar till övningar, personal och dessutom köpa fler stridsflygplan, ubåtar och en del annat. Men någon stor förstärkning av ubåtsjaktsförmågan var det inte tal om då, i stället tas fartyg och båtar ur drift eller får nya användningsområden och helikoptrar saknas.

Försvarsberedningens beräkning av vad deras förslag från i maj kommer att kosta var en glädjekalkyl. Som framgår av Mikael Holmströms artikel på nästa uppslag i dagens DN krävs det omkring sex miljarder kronor ytterligare i årliga anslag för att kunna skapa den organisation man vill se.

Försvarsbudgeten skulle behöva ökas från 45 miljarder till 51 miljarder kronor om året. Och då är önskelistan formulerad innan ubåtsoperationen i november, som fick statsminister Stefan Löfven att säga att vi ”kommer att försvara vår territoriella integritet med alla till buds stående medel.” Exakt hur mycket som saknas vill ingen ansvarig säga offentligt. Bakom kulisserna pågår en dragkamp mellan försvarsministern och finansministern. Nu har folkpartiledare Jan Björklund gått in och krävt besked.

Läget i den svenska försvarspolitiken håller på att ändras. Moderaterna har gjort en pudel när talespersonen Hans Wallmark kritiserat regeringen Reinfeldt för att inte ha varit tillräckligt generös mot försvaret och för att dessutom varit för positiv till utvecklingen i Ryssland.

Moderaterna ser ut att byta läger tillbaka till hökarnas, där försvarsminister Peter Hultqvist länge befunnit sig. Frågan är om Hultqvists regering kommer att stå bakom honom och avstå från en stor del av de satsningar den vill göra på a-kassan, skolan, äldrevården och annat för att använda pengarna till militären? Politik är att prioritera. Här på Folk och försvars rikskonferens i Sälen låter försvarspolitiken helt central. Men när den ska vägas mot andra områden och få ok från finansministern skulle det förvåna om försvaret ens fick hälften av de pengar som saknas för att uppfylla målen.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 13 jan 2015:

Stärkt försvar dyrare än vad politikerna tror

Att stärka Sveriges försvar så mycket som politikerna i regeringen och Alliansen enats om kostar 60 miljarder kronor. Försvarets årliga anslag på i dag 45 miljarder kronor skulle därmed behöva höjas till 51 miljarder kronor.

DN i Sälen.
DN kan i dag redovisa nya uppgifter inför årets försvarsbeslut. Riksdagsbeslutet ska gälla till 2020, med förlängning till 2024, och förbereds nu. I dag, tisdag, möts här i Sälen företrädare för regeringen och allianspartierna för en första förhandling om bland annat försvarsekonomin och försvarsanslagen.

Vid Folk och försvars pågående rikskonferens i Sälen har det varit politisk enighet över hela linjen – från Vänsterpartiet till Sverigedemokraterna – om att Sveriges försvar måste stärkas. Att detta kan komma att kosta pengar står klart, men inte vilka belopp det rör sig om.

Interna beräkningar inom Försvarsmakten och regeringskansliet pekar på att det behövs cirka 60 miljarder kronor i tillskott till försvaret fram till 2024. Siffran 60 miljarder är en uppskattning av vad som behövs för att genomföra de förstärkningar som det råder bred politisk enighet om sedan i våras.

– Totalsumman 60 miljarder är en rimlig beräkning, säger en av DN:s källor med insyn i försvarets ekonomi.

När, och i vilken takt, satsningarna ska ske påverkar anslagen år för år. Det naturliga är en stegvis uppräkning. Men räknat som ett genomsnitt så skulle dagens försvarsanslag på 45 miljarder kronor per år behöva ligga sex miljarder över dagens nivå: 51 miljarder kronor. Siffran bekräftas av DN:s källor.

På måndagen framträdde både överbefälhavaren Sverker Göranson och försvarsminister Peter Hultqvist (S) vid rikskonferensen. Bägge vägrade, både i sina tal och på presskonferenser, att tala om hur mycket pengar som krävs för att få försvaret på fötter. Men att det handlade om miljardbelopp framkom ändå.

Den uppgörelse som slöts mellan alliansregeringen och Socialdemokraterna i Försvarsberedningen i våras innebar att försvarets anslagsökning ska ske stegvis. Från en första höjning med 380 miljoner 2015 till en nivåhöjning med 5,5 miljarder år 2024. Summerat år för år blir tillskottet 28 miljarder kronor. Men de stora beloppen kommer först i slutet av perioden. Räknat som genomsnitt skulle försvarsanslaget ligga 2,8 miljarder högre än i dag och hamna på 47,8 miljarder kronor

Den 16 december lämnade Försvarsmakten ett underlag till regeringen inför försvarsbeslutet. I en hemlig bilaga beskrivs tillståndet i försvaret. Men där finns inga belopp angivna, utan de preciseringarna har regeringen nu begärt. Däremot framgår på flera ställen i den öppna skrivelsen att de tillskott som uppgörelsen i våras gav – de 28 miljarderna – inte räcker på långa vägar.

DN:s beräkning, som redovisas i grafiken intill, visar på en totalsumma i storleksordningen 60 miljarder kronor. Det saknas alltså 32 miljarder kronor, jämfört med uppgörelsen i våras.

Det finns flera orsaker. Det ännu gällande försvarsbeslutet från 2009 har varit underfinansierat. Materielinköp för miljarder kronor har försvaret tvingats att skjuta på framtiden i ett jättelikt materielberg. Samtidigt har övergången till det nya yrkesförsvaret kostat över en miljard mer per år än beräknat.

I mars 2014 inträffade Ryssland-Ukraina-kriget samtidigt som antalet incidenter i Östersjöområdet ökade. Politikernas beställningar för att i närtid öka försvarets förmåga innebär en ökad kostnad på 10 miljarder kronor.

Till detta kommer den inköpslista som försvarsberedningen skrev ut i maj. Där står bland annat tio nya Gripenplan, kryssningsrobotar, en ubåt och annat som under åren 2020–24 blir en nota på cirka 10 miljarder. Därmed uppnås totalsumman 60 miljarder kronor.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se “

DN 13 jan 2015:

S och M i upptrappat ordkrig om Nato

Medan ÖB Sverker Göranson talar om att försvaret årligen be'höver miljardbelopp extra är politikerna fortsatt ovilliga att prata högt om pengarna. Samtidigt skärps motsättningen om Natofrågan mellan Socialdemokraterna och de borgerliga inför förhandlingarna om försvarsbeslutet som fortsätter i dag.

Sälen.
Sverker Göranson anser att politikerna inte har skjutit till de pengar som krävs för att Försvarsmakten ska nå den ambitionsnivå som de efterfrågar. Göranson pekar på Natoländernas målsättning att ha försvarsbudgetar som motsvarar 2 procent av BNP, vilket för Sverige skulle innebära en fördubbling. Exakt hur mycket försvaret behöver vill han inte säga men ger ändå en antydan.

– Det handlar om miljonbelopp årligen.

DN kan i dag presentera nya siffror om bristerna i försvarets ekonomi. Politikerna undviker dock att ge besked om pengarna inför de för'handlingar mellan regeringspartierna och de borgerliga som fortsätter i Sälen i dag.

– Jag tänker inte prata om ett enda öre, det får komma i ett senare skede, säger försvarsminister Peter Hultqvist (S).

Samtidigt trappas striden om Natomedlemskap upp.

– Det får inte bli så att politikerna flyr in i en Natodiskussion. Jag tänker koncentrera mig på det handfasta och vardagliga arbete som rör svensk försvarsförmåga, säger Peter Hultqvist.

Moderaternas försvarspolitiska talesperson Hans Wallmark vill däremot göra Natofrågan till en del av förhandlingarna.

– Vi har ett gemensamt politiskt ansvar att se över hur Sveriges försvar kan stärkas. Att utreda ett svenskt Natomedlemskap är en del i att axla just det ansvaret, säger han.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se "

DN 14 jan 2015:

“Prislappar på försvarets behov saknas

Regeringen är alldeles för sent ute med att ta fram de prislappar som behövs som underlag för försvarsbeslutet. Det anser Allan Widman (FP), ordförande för riksdagens försvarsutskott. Gårdagens möte i Sälen mellan regeringen, Försvarsmakten och oppositionen blev enligt honom en besvikelse.

Sälen.
– Anmärkningsvärt nog kunde Försvarsmakten inte svara på vare sig vad försvarsberedningens förslag kostar eller vad deras egna förslag kostar, säger Widman.

Ett nytt och enligt Allan Widman ”mycket beskt besked” som lämnades var dock att de 5,5 miljarder kronor i stegvisa årliga anslagshöjningar som försvarsberedningen ställt sig bakom inte ens räcker till att fullfölja 2009 års försvars-beslut.

– Nu är det jättebråttom. Jag är kritisk till att regeringen inte förrän nu börjar ställa frågor om prislappar, säger Widman.

Förhandlingarna leds av statssekreterare Jan Salestrand och han bekräftar att något besked om kostnader för Försvarsmaktens förslag ännu inte kunnat ges.

– Det är en sådan komplettering som vi har begärt in nu. Vi vet att det är frågan om miljarder. Exakt hur många och hur det ser ut över tid är jag inte beredd att yttra mig om, säger Jan Salestrand.

Ett förslag till försvarsbeslut ska läggas fram i riksdagen i mitten av april.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

DN 19 jan 2015:

“Vittnet: Där borta kom ubåten

För första gången framträder nu det andra vittnet som bidrog till att försvaret drog i gång en ubåtsjakt den 31 oktober. Båtmekanikern Robin Klameth gjorde sin observation utanför Stavsnäs tre timmar före vittneslarmet om en ubåt nära Lidingö. ”Jag ser en del av tornet och vattnet som skummar framför båten”, säger Robin Klameth till DN.

Stavsnäs. – Där borta kom ubåten! Jag var tvungen att stanna annars hade jag krockat med den.

Dagens Nyheter har följt med Robin Klameth till platsen utanför Stavsnäs i Stockholms skärgård där han såg en ubåt. När vi befinner oss på exakt samma ställe och han pekar ut var ubåten befann sig förstår vi hur oerhört nära han faktiskt var.

För Dagens Nyheter berättar Robin Klameth för första gången vad han såg några timmar före ubåtsobservationen vid Lidingö som DN berättade om förra veckan.

Det är fredagen den 31 oktober 2014. Klockan är ungefär halv tolv på dagen. Det är vindstilla och inte ett moln på himlen. Vattnet ligger spegelblankt. Det har inte gått mer än en vecka sedan försvaret avblåste ubåtsjakten som pågick intensivt i skärgården i mitten av oktober.

Robin Klameth jobbar på båtverkstaden i Stavsnäs. Han har precis fixat en båtmotor och ska provköra den lilla aluminiumbåten runt ön Södra Berghamn väster om Runmarö.

Precis när han ska vika av mot sundet mellan Norra och Södra Berghamn ser han något som bubblar i vattnet rakt framför honom. En val, var första tanken.

Inga andra båtar syns till. Robin Klameth är ensam i sin lilla aluminiumbåt på havet och kör vidare mot föremålet.

När det bara är några hundra meter kvar så inser Robin Klameth vad det är som nu kommit rakt framför honom: En ubåt. Den går i cirka tre knop, bedömer han.

– Jag ser en del av tornet och vattnet som skummar framför båten. Den svarta kroppen ligger så nära vattenytan att vattnet strömmar över den. Fartyget är ungefär 20 meter långt. Hade jag legat alldeles intill hade jag kunna sträcka ned handen och ta på den, säger Robin Klameth.

Blev du rädd när du befann dig alldeles ensam i en liten båt så nära en ubåt?

– Det var en respektingivande syn. Jag var inte direkt sugen på att åka fram och knacka på den, utan höll mig på behörigt avstånd.

Robin Klameth ligger kvar och iakttar ubåten under ytterligare cirka 20 sekunder för att vara helt säker. Veckan innan hade han tappat sin mobil i vattnet. Därför hade han lämnat sin nya telefon i land, vilket gör honom ”lite irriterad”. Det enda han vill är ju att ta en bild.

Han vänder om och sätter fart mot Stavsnäs efter mobilen och tar med sig en kollega tillbaka.

– Jag var borta i kanske fem minuter. När vi kom tillbaka syntes inte ett spår av ubåten, säger Robin Klameth.

Han är dock lite misstänksam och ringer företaget som har en turistubåt i området. Men den ligger upplagd för underhåll.

Först då kontaktar han försvaret som är på plats inom några timmar och förhör Robin Klameth.

– De ville veta allt: väder, vindar, landskapet, hur vattnet rörde sig. Flera gånger fick jag berätta i detalj vad jag hade sett. Och då hade jag ju fortfarande ett klart minne av detaljerna, säger Robin Klameth.

En vecka senare kommer militären på besök igen. Den här gången med en tecknare för att avbilda föremålet.

Robin Klameth har inte tidigare berättat sin historia offentligt och det krävs en hel del pusslande innan DN lyckas hitta honom.

Vi har talat med honom i telefon vid tre tillfällen och därefter tagit med honom ut till observationsplatsen i båt.

Robin Klameth ger ett stillsamt intryck. Han är uppvuxen i skärgården, känner farvattnen väl, har jobbat länge med båtar av olika storlekar och vet hur de beter sig i vattnet. Han beskriver detaljerat de speciella vågrörelser framtill som en större båt med bulb i fören ger, och som han kunde se vid ubåtens för.

Har du aldrig tvivlat på att det verkligen var en ubåt som du såg?

– Jag har bott hela mitt liv här ute och har aldrig sett något liknande. Det var helt vindstilla. Inga andra båtar fanns i närheten. Jag är hundra procent säker på att det var en ubåt, säger Robin Klameth.

Försvarsmakten betraktar Robin Klameths observation som trovärdig men den är fortfarande inte officiellt klassad av försvaret.

Observationen kan vara extra intressant eftersom den gjordes från vattnet. Det stora flertalet görs från land.

– Man kommer oftast närmare på vattnet. Den här observationen gjordes på närmare håll än den vid Lidingö, säger konteramiral Anders Grenstad, ställföreträdande insatschef för försvarsmakten.

Han vill inte kommentera om det kan ha varit en ubåt som Robin Klameth såg.

– Hur vi ser på de observationer vi får in behåller vi för oss själva. Men jag kan i alla fall säga att den här personen har reagerat helt rätt när han inte satte i gång att jaga före-målet utan ringde försvaret.

Hans Arbman hans.arbman@dn.se

Detta har hänt.

Söndag 11 januari.

DN avslöjar att en snabb militär spaningsinsats inleddes den 31 oktober 2014 efter att en privatperson observerat en ubåt vid Lidingö inne i Stockholms inlopp. Försvaret klassar händelsen som ”möjlig ubåt”.

Tisdag 13 januari. Dagens Nyheter publicerar bilder på den möjliga ubåten utanför Lidingö. De är tagna av Sven-Olof Kviman, pensionerad marin-officer och före detta ubåtsjägare. DN avslöjar också att ytter-ligare en observation gjorts några timmar tidigare vid Stavsnäs.

Måndag 19 januari. Vittnet Robin Klameth, båtmekaniker som gjorde observationen vid Stavsnäs, träder fram. Det är hans berättelse tillsammans med Sven-Olof Kvimans som gjorde att militären inledde en spaningsinsats den 31 oktober.

DN tv. “

DN 19 jan 2015:

“Ytterligare tips efter DN:s artiklar

Sedan DN i tisdags publicerade bilden på en ”möjlig ubåt” vid Lidingö har Försvarsmakten fått in tre nya iakttagelser av vad som uppfattats som ubåtar i samma område.

För en dryg vecka sedan avslöjade DN att försvaret bedrivit en hemlig utbåtsjakt i Stockholms inlopp den 31 oktober. Insatsen sattes i gång efter två av varandra oberoende observationer från allmänheten.

Den ena alldeles utanför Stavsnäs vid halv tolvtiden på dagen (se artikel intill), den andra på eftermiddagen i närheten av Lidingö.

– Efter Dagens Nyheters publicering av bilden vid Lidingö i förra veckan så har vi fått in tre rapporter med observationer i samma område under ungefär samma tid som beskriver att de har sett i stort sett samma sak, säger konteramiral Anders Grenstad.

Båda de rapporterade ubåtarna har färdats helt öppet i dagsljus med stor risk att bli upptäckta. I farleden väster om Runmarö, där den ena observationen gjordes, är det uppåt 80 meter djupt.

Varför skulle man med en ubåt köra i ytläge i en ganska trafikerad farled mitt på dagen?

– En ubåt som uppträder i ytläge vill synas så att man inte kör på honom. Om en främmande ubåt skulle gå i ytan, då handlar det ju också om att man vill synas. Men varför man skulle vilja det och varför man skulle vilja ta den risken? Vi förstår inte uppträdandet här riktigt, säger Anders Grenstad.

Han vill inte uttala sig om sannolikheten för att det verkligen var en ubåt som fångades på bild vid Lidingö.

– Jag kan inte avskriva det, eftersom vi klassar det som möjlig ubåt. Vi förstår inte varför ingen av båtägarna som har varit runtomkring, och som troligen har sett bilden i Dagens Nyheter, inte hört av sig, säger Anders Grenstad.

Det innebär att de tre senast rapporterade observationerna inte kommer från någon av de båtar som rör sig nära den misstänkta ubåten på de bilder som togs vid Lidingö. Ingen av de tre nya rapportörerna har heller tagit någon bild på vad de sett.

Anders Grenstad säger att Försvarsmakten sedan oktober har flera hundra inkomna observationer att beta igenom, men understryker att så fort en ny observation kommer in läggs det andra analysarbetet åt sidan.

– Det som varit bra med uppmärksamheten i höstas och nu är att människor som rör sig i skärgårdsområdet återigen får en påminnelse om att ta en bild ifall man ser någonting som man tror inte ska vara där, för det hjälper oss, säger Anders Grenstad.

Hans Arbman hans.arbman@dn.se “

DN 24 jan 2015:

“ Försvaret kräver 31 nya miljarder

Att få Sveriges försvar på fötter kräver ett tillskott på fyra miljarder kronor om året. Ännu mer pengar behövs på sikt, enligt Försvarsmakten. Försvarsminister Peter Hultqvist (S) säger att det finns ett ”reellt glapp” mellan dagens anslag och politikernas ambitioner.

I år kostar Sveriges militära försvar 45 miljarder kronor. I ljuset av kriget i Ukraina, rysk upprustning och intensiv militär verksamhet i vårt närområde blev det förra året bred politisk enighet om att försvarets förmåga måste stärkas.

– Det är ett helt nytt omvärldsläge, understryker Peter Hultqvist.

På fredagen kom notan. Försvarsmakten redovisar att de anslagshöjningar som allianspartierna och Socialdemokraterna var ense om i fjol inte räcker på långa vägar. Dessutom behövs pengarna snabbt.

Under åren 2016–2019 krävs enligt försvaret en höjning av anslaget med fyra miljarder årligen. Detta för att ge soldaterna personlig utrustning, öva mer på bland annat Gotland, bemanna marinens fartyg, samt köpa ammunition och fordon till trupperna. Fyra miljarder under fyra år innebär ett tillskott på 16 miljarder.

Till detta kommer från 2020 hela den inköpslista på tio Gripenplan, en ubåt, kryssningsrobotar, kustrobotar och annan materiel som enligt försvarsberedningen behövs. Inköpslistan slutar på 15 miljarder kronor. Totalt saknas därmed 31 miljarder kronor för att genomföra politikernas beställningar.

– Det finns ett reellt glapp. Nuvarande pengar räcker inte för att klara av och leva upp till Försvarsberedningens ambitioner, säger Peter Hultqvist.

Han avvisar DN:s fråga om att det inte är så att försvaret alltid vill ha mer pengar med att det är ”en hårt rationaliserad verksamhet som redan gjort stora neddragningar”.

Försvarsministern vill ännu inte ange hur stora anslag som behövs. Vad som ska prioriteras och kostnader avgörs i den grupp där S-MP-regeringen och allianspartierna ska samarbeta i enlighet med decemberöverenskommelsen. Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna deltar inte i de överläggningarna.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se

Fakta. Annekteringen av Krim sköt upp försvarsbeslut

Regeringen ska i april föreslå riksdagen ett nytt långsiktigt beslut om försvarets inriktning till och med 2019. Det senaste försvarsbeslutet togs 2009 och ett nytt beslut skulle ha fattats våren 2014. Men i och med Rysslands annektering av Krim och ett skärpt läge i Sveriges närområde sköts beslutet ett år framåt.

I maj 2014 enades allianspartierna och Socialdemokraterna om att försvaret fram till 2024 skulle få ökade anslag på sammanlagt 28 miljarder. Men nu krävs ytterligare 31 miljarder, enligt Försvarsmakten.

Dn “

DN 24 jan 2015:

“ I krig är det tanken som räknas

För 100 år sedan byggdes ett första motorfordon av ett slag som världen helst kunde ha klarat sig utan. Den motoriserade stridsvagnen föddes i England 1915.

Det första världskrigets utbrott 1914 ledde snart, på Västfronten, till en ny slags krigföring: skyttegravskrig. De olika arméerna grävde ned sig. Kombinationen artilleri, kulsprutor, taggtråd och skyttegravar gjorde det mycket svårt för soldaterna att avancera framåt.

Redan under det första krigsåret ivrade engelska officerare för att man borde konstruera ett slags bepansrat fordon som kunde forcera hindren.

Det dröjde till februari 1915 innan en kommitté tillsatts för att se vilka möjligheter som fanns. Det existerade redan bandtraktorer vilka användes för att dra kanoner. Redan 1904 hade den första bepansrade bilen skapats i Österrike. Det fanns alltså en vision, tekniska grundförutsättningar och ett behov.

Företaget William Foster & Company of Lincoln fick i uppdrag att ta fram det nya stridsfordonet. Det skulle klara av att ta sig över en 1,5 meter bred skyttegrav. Drivband garanterade framkomlighet i den svåra frontmiljön varför ett traktor-underrede fick utgöra bas för det som kom att heta: No 1 Lincoln Machine, men snart fick smeknamnet ”Little Willie”.

Pansarbeklädnad skulle skydda besättningen. En 13-liters bensinmotor med 105 hästkrafter ge kraft nog för framkomligheten. Det fanns två växlar för körning framåt samt en backväxel. Den sista delen av kraftöverföringen utgjordes av kedjor. Beväpningen var tänkt att utgöras av en kanon och kulsprutor. Maximal hastighet var 3 km/tim.

I september 1915 begicks premiär-turen. Det går inte att säga att proto-typen var framgångsrik i sig. Den visade snarare att man var på rätt spår och att det fanns stor möjlighet att utveckla den här typen av fordon som med tiden kom att kallas tank därför att man längre fram dolde utvecklingsprojektet under täcknamnet ”mobil vattentank”.

Little Willie deltog i aldrig i strid. Den användes främst för att demonstrera möjligheterna samt till utbildning av förare. Mirakulöst nog överlevde stora delar av fordonet och har numer en skyddad tillvaro på The Tank Museum i Bovington, England.

Det dröjde ända tills den 15 september 1916 innan den nya typen av stridsfordon togs i bruk på riktigt vid engelsmännens och fransmännens -offensiv i det som senare kom att kallas slaget vid Somme.

De Mark 1-stridsvagnar som deltog fick ingen avgörande roll. De var fortfarande för opålitliga och gick ofta sönder och blev stående.

Storbritannien tillverkade cirka 2 600 tanks under kriget. I Frankrike utvecklades under kriget den moderna tankens design i form av Renault FT med fullt roterande torn och motorn bak.

Jacques Wallner jacques.wallner@dn.se “

DN 25 jan 2015:

“ Karin Bojs: Polacken som knäckte koden är också stoff till film

På bara några månader har det kommit tre internationella storfilmer om matematik och grundläggande fysik. Visst är de romantiserade. Men de öppnar ändå ett fönster mot mer kunskap.

Krönika.
Diskussionen om filmer som ”Interstellar”, ”The Imitation Game” och ”The Theory of Everything” tenderar att gnälla på några detaljer som inte stämmer med verkligheten.

Själv blir jag mest glad över att filmmakarna lyckas trycka in så mycket korrekt matematik, fysik och vetenskapshistoria i sina filmer. Att de vågar göra så visar vilket uppdämt intresse för dessa ämnen som finns hos den breda allmänheten.

I veckan såg jag ”The Imitation Game” om den brittiske matematikern Alan Turing och hans arbete med maskinen som knäckte tyskarnas kod Enigma under andra världskriget.

Sedan gick jag raka vägen hem och läste om avsnittet om Enigma i ”Kodboken” av Simon Singh. Jag ville jämföra filmen med verkligheten.

Den största skillnaden är att filmen ”The Imitation Game” har ett tämligen snävt, för att inte säga -nationalistiskt, engelskt perspektiv. Polackernas insatser avfärdas i en mening, och då bara att de fixade fram en kopia på själva Enigmamaskinen.

Simon Singh däremot berättar utförligt om de polska matematikernas arbete och i synnerhet om den främste av dem: Marian Rejewski.

När jag läste ”Kodboken” första gången, när den kom ut 1999, var det Marian Rejewskis öde som fascinerade mig mest i hela boken.

Han hade studerat försäkringsmatematik vid universitetet i Poznán och blev som 23-åring uttagen vid ett test som den polska militära dechiffreringsbyrån anordnade.

Mariam Rejewski visade sig vara den mest begåvade kodknäckaren av alla de uttagna. I stort sett på egen hand lyckades han lösa Enigma på 1930-talet.

Han hade förstås god hjälp av att en tysk spion, Hans-Thilo Schmidt, hade överlämnat ritningar till själva maskinen till Frankrike. Fransmännen använde sig inte av kunskapen. Polackerna däremot (som också fick ritningarna på grund av ett samarbetsavtal med Frankrike) gick vidare, de byggde upp kopior av maskinen och Rejewski lyckades lista ut de intrikata kombinationerna av huvudnycklar och dagsnycklar. Framför allt slet han med att lista ut dagsnycklarna.

Vad han inte visste var att hans chefer, via den tyske spionen Hans-Thilo Schmidt, faktiskt hade tillgång till dessa dagsnycklar för en månad i taget. Cheferna undanhöll den informationen för Marian Rejewski. Major Gwido Langer hade dagsnycklarna inlåsta i sin

skrivbordslåda. Det kan man tycka var elakt av honom. Men major Gwido Langer insåg – smart nog – att Marian Rejewski behövde träna på att knäcka koderna utan tillgång till nycklar. På så sätt skulle han hålla sin hjärna på toppnivå, som en elitidrottare, utan att slappna av. Tids nog skulle flödet av dagsnycklar från den tyska spionen utebli, och då skulle Rejewskis färdigheter behövas.

Mycket riktigt slutade nycklarna att komma 1939, och senare samma år bröt kriget ut. Tyskarna hade höjt svårighetsnivån på Enigma, och polackernas kunskaper var inte längre tillräckliga för att knäcka koderna.

Marian Rejewski flydde till i England. Där fick han sitta vid en mindre underrättelseenhet vid namn Boxmoor flera mil från Bletchley Park och lösa triviala uppgifter. Han fick inte hjälpa Allan Turing och de andra engelska toppkrafterna att knäcka Enigma en gång till.

Det är fortfarande oklart varför. Kanske betraktades han som en säkerhetsrisk eftersom han var polsk och inte engelsk.

Enligt (osäkra) beräkningar förkortades andra världskriget med ett par år tack vare Allan Turings arbete, och många miljoners människors liv kunde räddas.

Tyvärr har jag inte sett några beräkningar på hur många liv som kunde ha räddats om Marian Rejewski också hade fått hjälpa till.

Se där ett uppslag till en ny storfilm om matematik, krig, död och stora hjältar.

Karin Bojs vetenskap@dn.se “

DN 27 jan 2015:

”Så kan FN:s fredsbevarande verksamhet bli effektivare”

“ Rapport till FN. Det förändrade konfliktläget i världen påverkar FN:s fredsbevarande insatser. Arbetet måste anpassas till nya hot som -terrorism och organiserad brottslighet. Sverige ska också vara drivande i att bekämpa sexuellt våld i konflikter, skriver utrikesminister Margot Wallström (S) och Sven-Eric Söder, Folke Bernadotteakademin.

FN:s fredsbevarande verksamhet står inför många utmaningar. Efterfrågan på FN-insatser ökar samtidigt som de begränsade resurserna måste hushållas.

Det internationella konfliktlandskapet har ändrat karaktär under de senaste 25 åren. Mellanstatliga väpnade konflikter har till stor del ersatts av inomstatliga konflikter, ofta i länder med svaga statsinstitutioner och nedsatt förmåga att skydda sin egen befolkning. I dag lever 1,5 miljarder människor i fragila och konfliktdrabbade länder eller i länder där kriminellt våld är mycket vanligt.

Detta ställer nya krav på internationell krishantering och fredsbevarande verksamhet. Det som tidigare huvudsakligen var militära åtaganden har övergått till att bli mer komplexa, multidimensionella FN-uppdrag, där militärer, poliser och civila funktioner verkar sida vid sida.

Såväl FN som EU och andra regionala aktörer måste stärka och anpassa sina fredsbevarande instrument och förmågor för att hantera dagens utmaningar. Efter FN:s misslyckanden i Rwanda och på Balkan i mitten av 1990-talet genomförde FN en genomgripande översyn av den fredsbevarande verksamheten. Den resulterade i en rad reformer, bland annat att civila och militära komponenter integrerades i FN:s fredsoperationer. När EU ungefär samtidigt började utveckla sin krishanteringsförmåga satte man tidigt fokus på de civila verktygen, bland annat på svenskt initiativ.

FN har en central roll att spela i den internationella krishanteringen tack vare sin legitimitet och den utbredda fältnärvaron. Samtidigt har världsorganisationen begränsade resurser att hushålla med och ständigt nya utmaningar att hantera. Denna ekvation går inte ihop.

FN:s fredsbevarande verksamhet har återigen kommit till ett vägskäl. Dagens konflikter handlar mer om att skydda civila än att observera ett vapenstillestånd. Nya hot som organiserad brottslighet och terrorism påverkar också den fredsbevarande verksamheten. FN måste återigen vässa sina instrument. FN:s generalsekreterare beslutade därför förra året om en ny översyn av FN:s fredsoperationer. En högnivåpanel med experter har tillsatts och den väntas avlägga en rapport senare i vår.

Sverige deltar sedan 1996 i Challenges Forum, en unik internationell nätverksorganisation med representanter från sex kontinenter och 21 länder, som bidrar till att finna lösningar på utmaningar som internationella fredsoperationer ställs inför. Som värd för det internationella sekretariatet för Challenges Forum står Folke Bernadotteakademin.

Challenges Forum har, som sitt senaste bidrag, tagit fram en rapport som innehåller 24 riktade rekommendationer om hur FN:s fredsoperationer kan vidareutvecklas. Å hela partnerskapets vägnar kommer vi i dag den 27 januari att överlämna rapporten till FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon i FN-högkvarteret i New York. Överlämnandet sker i ett strategiskt läge där rapporten kommer att kunna bidra till FN:s egen översyn av den fredsbevarande verksamheten.

Rapporten rekommenderar bland annat följande:

Att FN måste stärka sin förmåga att identifiera och utveckla strategier för att möta nya transnationella hot, såsom terrorism och organiserad brottslighet.

Att FN:s fredsoperationer bör tillämpa ny teknologi för att stärka sin förmåga att inhämta underrättelseinformation och medlemsstaterna ställa erforderliga resurser till FN:s förfogande för att kunna göra det.

Att samarbetet mellan FN och regionala organisationer engagerade i fredsoperationer måste stärkas och effektiviseras.

Att integrerade riktlinjer för att genomföra strategier i fredsoperationer bör tas fram, i till exempel jämställdhetsfrågor.

Sverige vill bidra aktivt till att stärka FN:s förmåga att hantera internationella konflikter på olika sätt. Därför stärker Sverige nu sitt engagemang i FN, inom såväl fred och säkerhet som inom hållbarhet, jämlikhet och jämställdhet. Vi gör det genom att driva viktiga

normativa frågor och genom att lämna konkreta bidrag till FN:s verksamhet.

Vi gör det genom att bidra med svensk trupp, poliser och civil personal till internationella fredsoperationer. Det senaste exemplet är att Sverige nu håller på att utstationera svenska militärer i FN:s fredsbevarande operation Minusma i Mali.

Vi gör det genom att driva frågan om att förhindra sexuellt våld i konflikt. Det har förekommit under århundranden, men fram till nyligen har frågan och dess offer tystats ned. Det är först nu när man systematiskt börjat samla information och data kring sexuellt våld, som man insett den enorma vidden av dessa förbrytelser – företrädesvis riktade mot kvinnor och flickor.

Vi gör det genom att aktivt verka för att stärka kvinnors aktiva engagemang och deltagande i frågor rörande fred och säkerhet. En hållbar fred kan endast uppnås om all kompetens tillvaratas. Kvinnor måste involveras såväl runt förhandlingsbordet som i återuppbyggnaden av landet efter avslutad konflikt.

Sveriges olika bidrag till FN:s fredsbevarande verksamhet, liksom Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd 2017–2018, är centrala uttryck för Sveriges stärkta FN-engagemang. Sverige vill ta ansvar och aktivt medverka till att FN står bättre rustat att hantera dagens globala utmaningar.

Margot Wallström (S), Utrikesminister Sven-Eric Söder, Generaldirektör, Folke Bernadotteakademin

Fakta. Challenges Forum

International Forum for the Challenges of Peace Operations, eller Challenges Forum, är ett internationellt nätverk mellan partnerorganisationer från sex kontinenter och 21 länder, bland annat de fem ständiga medlemsländerna i FN:s säkerhetsråd och de stora truppbidragarländerna till FN:s freds-operationer, som initierades 1996.

De svenska partnerorganisationerna är Försvarsmakten, Polismyndigheten, Kriminalvården och Folke Bernadotteakademin, där också det internationella sekretariatet för Challenges Forum är placerat.

Challenges Forum utarbetar rekommendationer för att utveckla och förbättra internationella fredsoperationer, samt gör upp strategier för genomförandet av dessa rekommendationer. “

DN 27 jan 2015:

“ Risk att avtal med saudier blir förlängt

Sverige har exporterat vapen för miljarder till hårt kritiserade Saudiarabien. Nu har regeringen knappt fyra månader på sig att säga upp avtalet – annars förlängs det i fem år. – Det här är en av de värsta förtryckarregimerna, säger Linda Åkerström på Svenska Freds.

I söndags rapporterade tidningen Bild att Tyskland fryser vapenexporten till Saudiarabien på grund av det instabila läget i regionen. Men uppgifterna har ännu inte bekräftats från officiellt håll, skriver nyhetsbyrån Reuters.

Mellan 2009 och 2013 exporterade Sverige vapen till diktaturen för drygt 4,8 miljarder kronor. Det handlade främst om det flygburna spaningsradarsystemet Erieye och pansarvärnsroboten Bill.

Den 15 april ska regeringen presentera en utredning om vapenexporten till icke-demokratiska stater.

Nu varnar försvarsutskottets ordförande Allan Widman (FP) för att det nuvarande samarbetsavtalet med Saudiarabien måste sägas upp senast den 15 maj, annars förlängs det automatiskt i ytterligare fem år. På måndagen lämnade han in en interpellation, där han ställer frågan till utrikesminister Margot Wallström (S) om vilka åtgärder hon är beredd att vidta för att minska Sveriges uppbindning till diktaturen.

– Min bedömning är att den alltmer omdiskuterade inrikessituationen i Saudiarabien har blivit sämre. Landet präglas rent allmänt av hårdhänt straffrätt, i synnerhet mot personer som vill utöva sin yttrandefrihet, säger Allan Widman.

Saudiarabien har länge kritiserats för bristen på mänskliga rättigheter, bland annat för hur religiösa minoriteter och kvinnor behandlas.

Linda Åkerström, ansvarig för nedrustningsfrågor på Svenska Freds, tycker att det är positivt att Tyskland tagit beslut om att frysa vapenexporten.

– Det borde Sverige också göra till alla icke-demokratiska stater.

Men utrikesminister Margot Wallströms pressekreterare Erik Boman säger att regeringen inväntar utredningen om den svenska vapenexporten, som ska leverera ett betänkande i vår.

– Det som utredningen kommer fram till kan mycket väl påverka länder som Saudiarabien, säger han.

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se “

* Klimat och klimatpolitik

Politik för en miljöminister.

Något om klimat.

Sven Wimnell 30 januari 2010: Planering, klimat och välfärdsfördelning.
(http://wimnell.com/omr36-39za.pdf)

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Gustav Fridolin (MP)

anf.81 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman, ledamöter, åhörare och Gustav Fridolin! I min hand håller jag den kanske viktigaste bok som har skrivits om klimatfrågan de senaste åren. Den heter *This Changes Everything* och är skriven av Naomi Klein. Det Klein gör är att peka på hindren för att lösa klimatfrågan och göra de investeringar och förändringar som är nödvändiga för att få ned utsläppen av växthusgaser.

Klein tar också upp motsättningen mellan dogmen om frihandel och miljöpolitik, och hon visar att det finns en konflikt. Handelsregler, som i regel är bindande, mal ned miljöhänsyn när det blir en konflikt till exempel i rättsliga instanser. Klein ger exempel från sitt eget Ontario, där man ville göra en jättesatsning på förnybar energi med lokal produktion. Det stoppades av en rättstvist i WTO.

Indien har råkat ut för något liknande.
Nu står vi inför en liknande debatt i Sverige. Den gäller frihandelsavtalet med USA, TTIP, och om det ska utrustas med ett krav på det som kallas investeringsskydd.

I Kanada finns ett annat exempel på hur sådana paragrafer kan fungera. Oljeföretaget Lone Pine stämmer en delstat för att den inte vill tillåta frackning, en mycket miljöskadlig metod för att utvinna olja. Det kan ett investeringsskydd leda till.

Ska vi acceptera att amerikanska företag kan stämma oss om vi tar hänsyn till miljön? Den frågan handlar debatten om TTIP och investeringsskyddet om, mycket konkret.

Förut räknade jag Miljöpartiet som en allierad i den striden. Ni var tydligt emot att företag skulle kunna stämma oss om vi skyddar miljön eller tar andra hänsyn. Men vad tycker Miljöpartiet i dag? Kommer ni att rösta nej till ett avtal som innehåller en paragraf om investeringsskydd som ger företag rätten att stämma Sverige på grund av demokratiska beslut som fattas till exempel av miljöhänsyn?

anf.82 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Tack, Jonas Sjöstedt, för frågan! Vi förbehåller oss rätten att studera avtalet, ta del av hela förhandlingarna och delta i pågående förhandlingar innan vi beslutar oss för om det är ett bra eller ett dåligt avtal.

Men för oss är det viktigt - det redogjorde också statsministern för i sin regeringsförklaring, som lämnades till kammaren förra året - att handelsavtal är utformade på ett sådant sätt att de respekterar demokratiskt fattade beslut och inte står i vägen för regler om miljöskydd eller hälsa. Det var en grundläggande princip för oss, för Socialdemokraterna och för Vänsterpartiet i såväl EU-parlamentsvalet som riksdagsvalet under det föregående året. Den principen tänker vi värna också när vi nu som regering får möjlighet att delta i de förhandlingar som leder fram till det handelsavtal som föreligger.

Jag tycker också att Naomi Kleins bok är läsvärd. Den tappar dock lite av sin övertygande kraft eftersom den skriver in sig i en väldigt amerikansk tradition av att slå fast att man har den enda sanningen och att alla andra har missförstått allting. Det är väl en tradition som vänstern, såväl i USA som i Sverige, ibland har lätt att ansluta sig till.

Jag skulle hellre rekommendera Christian Azars lysande bok *Makten över klimatet* till läsning. Det är en bok som visar att klimatfrågorna, miljöfrågorna, inte är så lätta att man kan reducera dem till en höger-vänster-skala och som visar faran med att göra det. För alla som tror att vi måste ställa om vår ekonomi och vårt samhälle för att möta en ny tid är faran om miljökrav reduceras till vänsterkrav att de så lätt kan avskrivas av just dem som vi måste ha med i båten: näringslivet och de borgerliga partierna. (Applåder)

anf.83 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Det här handlar om någonting väldigt konkret: Ska vi ge företag rätten att stämma oss om vi har en hårdare miljölagstiftning? Jag tycker att det är fel; så enkelt är det. Jag tycker att det är fel. Det handlar om en principiell demokratifråga.

Jag frågar Miljöpartiet: Vad tycker ni? Och ni säger: Vi får se. Jag tycker inte att det duger. Jag tycker att ni ska lyssna på alla de folkrörelser runt om i Europa som nu höjer rösten mot den här typen av investeringsskydd. Jag tycker att ni behövs i den här debatten. Jag tycker inte att ni ska backa i den här viktiga frågan.

Faktum är att den svenska regeringen, där ni ingår, har agerat *för* just ett sådant här investeringsskydd. Vem var det som skrev och krävde det? Jo, Mikael Damberg - för den regering ni sitter i. Ni har hamnat i konfrontation med miljörörelsen, med fackföreningsrörelsen och med folkrörelsen, som inte vill se demokratiska beslut överkörda av den typ av paragrafer som din regering, Gustav Fridolin, faktiskt kräver.

anf.84 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Nej, Jonas Sjöstedt, du frågade hur vi skulle rösta till handelsavtalet. Jag konstaterade att handelsavtalet inte är färdigförhandlat och att jag förbehåller mig rätten att fatta beslut om det när handelsavtalet finns på bordet.

För oss är det grundläggande, precis som jag redovisade i min replik, att handelsavtalet måste utformas på ett sådant sätt att man har en respekt för miljö och hälsa som gör att man respekterar demokratiskt fattade beslut. Tyvärr har ganska många av de handelsavtal Sverige har skrivit under med andra länder sedan lång tid tillbaka inte varit utformade så.

Miljöpartiet vill se ett näringsliv som kan delta i frihandel världen över. Jag redovisade i mitt anförande hur viktigt näringslivet är för att vi ska möta miljöutmaningen, hur ett frihetligt näringsliv som kan hitta nya lösningar och sprida de lösningarna över världen är avgörande för att möta klimathotet. Men då ska vi inte ha avtal som begränsar möjligheterna för stater att ställa den typ av krav som gör att nya klimatlösningar växer fram.

Till Annie Lööf (C)

anf.102 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! På inget enskilt område blev konsekvenserna så stora av att de borgerligas budget gick igenom med Sverigedemokraternas stöd som på miljöområdet. Miljöbudgeten skars ned med 22 procent.

Det handlar om att man skar ned 1,2 miljarder till järnvägsunderhåll, 660 miljoner till skydd av värdefull natur och 350 miljoner på åtgärder för artbevarande viltförvaltning och biologisk mångfald. Man skar ned hela regeringens förslag om medfinansiering av klimatinvesteringar i kommuner och regioner, 183 miljoner till sanering och återställning av förorenade områden, 150 miljoner till förebyggande åtgärder mot naturolyckor och jordskred, hela regeringens investering i bra arbetsmiljö i klimatsmarta lokaler för landets lärare och elever, 100 miljoner till insatser för skydd av skog, 75 miljoner till övervakning av sådant som kemikalier i grundvatten som kan komma i dricksvattnet, 75 miljoner till åtgärder för havs- och vattenmiljö - nu tog fingrarna slut!

Man skar bort 50 miljoner till klimatanpassningsåtgärder för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar, 50 miljoner till utveckling av transportinfrastruktur, 20 miljoner till lantbrukare som drabbas av rovdjursskador eller som vill sätta upp stängsel för att förebygga rovdjursskador, 100 miljoner till energiteknik, 20 miljoner till energiforskning, 11 miljoner till Sveriges lantbruksuniversitet, 5 miljoner till miljöförbättrande åtgärder i jordbruket, 5 miljoner till bidrag för veterinärverksamhet i fält och hela regeringens medfinansiering av upprustning och energieffektivisering av miljonprogrammets bostäder.

På inget område var effekterna så stora av att Alliansens budget gick igenom med Sverigedemokraternas stöd som på miljöområdet. Därför måste jag fråga Annie Lööf: Anser Centerpartiet att dessa budgetsatsningar på en fungerande miljö och på att Sverige ska nå sina miljömål var onödiga?

anf.103 Annie Lööf (C):

Herr talman! Och på skolans område blir det ett högre anslag med Alliansens budget än med den som Gustav Fridolin och vänsterregeringen lade fram. Det måste glädja utbildningsministern.

Jag skäms definitivt inte för vad Centerpartiet och Alliansen har gjort de senaste åtta åren i svensk miljö- och klimatpolitik. Först och främst höjde vi anslaget med 5 miljarder mellan 2006 och 2010 gentemot vad S och MP hade för budget 2002-2006. Det höga anslaget på totalt 20 miljarder under fyra år bibehöll vi fram till 2014.

Det har gjort att den förnybara energin har vuxit kraftigt. Snacka om resultat! För vindkraften handlar det om att vi har gått från en terawattimme till tio. På miljöbilssidan handlar det om att det fanns drygt 20 000 miljöbilar när de rödgröna lämnade regeringsmakten 2006 till att det i dag finns över 700 000. Resultaten har verkligen varit kraftiga. OECD sa så sent som för ett halvår sedan att om övriga länder i världen hade följt Sveriges exempel på miljö- och klimatpolitiken hade världens klimatproblem varit lösta. Nu tror kanske inte jag det, men det var ett gott omdöme för vad Centerpartiet och Alliansen har gjort. Frågan är vad Miljöpartiets miljöpolitik kommer att vara i framtiden. Som jag sa i ett tidigare replikskifte krävs det någon form av skatteintäkter från människor som jobbar och från företag som genererar saker för att man ska kunna ha någonting att fördela. Om man inte tror

på ekonomisk tillväxt och om man har en budget som vänsterregeringen har lagt fram som kommer att innebära - som de själva säger - en dämpning av sysselsättningen och bnp blir det i framtiden ganska tufft att fördela medel till både infrastruktur och miljö, till exempel. Jag är stolt över den budget som alliansregeringen har lagt fram. Helheten står för jobb och företag och offensiva satsningar på infrastruktur, miljö och klimat. Vi kan alltid göra mer, och det kommer Centerpartiet att visa under de kommande åren i opposition. (Applåder)

anf.104 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Annie Lööf är nöjd och stolt. Jag är snarare orolig. Jag är orolig för vad det har inneburit att vi i åtta år, och nu med ytterligare en budget genomröstad, har haft en ekonomisk politik som inte har prioriterat skola och klimat. Utgiftsområde 16 för utbildning skars ned med en halv miljard i den budget som röstades igenom i riksdagen av Alliansen och Sverigedemokraterna. Utgiftsområdet för miljön skars ned med 22 procent. Det var alla de satsningar som jag räknade upp i mitt förra anförande.

Jag är inte nöjd. Jag är inte stolt. Jag är väldigt orolig. Sverige håller på att missa 14 av de 16 miljömål vi satte upp i bred politisk enighet. Det handlar om luften vi andas, vattnet vi dricker, gifterna i barnens leksaker och klimatet. Vi håller på att missa miljömålen. Då måste man ta krafttag för miljön. Därför gjorde vi dessa investeringar. Det handlar om investeringar i underhåll av järnväg så att tågen kommer i tid och investeringar i att rusta upp miljonprogrammets bostäder. Är det verkligen onödiga investeringar, Annie Lööf?

anf.105 Annie Lööf (C):

Herr talman! Investeringar behövs, inte minst i infrastrukturen. Det är därför vi har lagt miljard efter miljard på bredbandsutbyggnad och fiberutbyggnad runt om i landet. Det är därför vi har lagt fram en investeringsbudget på över 500 miljarder till järnväg och väg under de kommande åren. Det gäller också i Sverige, och det är Alliansen som står bakom den politiken.

Det är också därför Centerpartiet har varit pådrivande för höghastighetståg. Vi har inte bara stått på barrikaderna och talat om detta utan också konkret presenterat det i Alliansens valmanifest och i den budget som nu ligger till grund som Sveriges statsbudget.

Jag ser fram mot att se hur Stefan Löfven och Gustav Fridolin nu kommer att förverkliga Alliansens budget, som gäller under 2015. Jag förutsätter att man gör detta och inte inför massiva skattehöjningar på jobb och företagande. Man ska se till att satsa på jobb och företag, för det är så vi får in medel och resurser för att kunna satsa på miljön, på infrastruktur och på en bra skola, till exempel. (Applåder)

Tidningsartiklar

DN 13 jan 2015:

“ Efter Egons framfart – nu väntar nytt lågtryck

Tusentals hushåll saknade ännu på måndagen ström efter stormen Egons framfart. Även om stormen passerat varnade SMHI för hårda vindar på västkusten och i fjälltrakterna. Och det ostadiga vädret består och ett nytt lågtryck väntas in på torsdag.

Från flera håll i de mellersta delarna av landet rapporterades på måndagen om svår halka på vägar och trottoarer. Snabba temperaturväxlingar kring nollstrecket och hård vind som polerat isen och gömt den under ett förrädiskt tunt snötäcke vållade många fallskador och köer på akutmottagningarna.

I Västerås uppmanades personer som inte oundgängligen var i behov av akut vård att inte åka till akuten eftersom det vid 13-tiden fanns 18 personer i kö med ortopediska skador.

SMHI varnade också för fortsatt ishalka i ett stråk från Värmland, över Närke och Västmanland till Södermanland och Uppland där snöfall övergår i regn och på kalla vägbanor.

Uppröjningsarbetet för att åter få i gång tågtrafiken var på måndagen inte klart. På eftermiddagen ställdes tågtrafiken in bland annat på sträckan Uddevalla-Borås-Varberg, och på kvällen mellan Uddevalla och Strömstad.

En reaktor vid kärnkraftverket Ringhals har stängts tillfälligt på grund av att vatten kommit upp ur golvbrunnarna, men reaktor-säkerheten påverkas inte enligt Ringhalsverket.

I Jönköpings län var cirka 2 500 hushåll utan el på måndagsförmiddagen. Kraftbolaget Eon öppnade informationskontor i Aneby och Bodafors, orter som drabbades extra hårt av strömavbrottet, för att bistå kunderna.

– Tanken är att de ska kunna komma hit och få information, råd och stöd om hur de klarar sig utan el. Vi har även en del förnödenheter som filtar och värmeljus, säger Björn Persson som är regionchef på Eon.

Under måndagen hade strömlösa i Jönköping även möjlighet att hämta vatten, duscha och värma mat i mikrovågsugn på ett servicekontor som kommunen tillhandahåller, rapporterade P 4 Jönköping.

Familjen Arvidsson i Guthult utanför Bodafors har varit utan ström sedan natten mot söndagen. Pappa Joel Arvidsson berättar att det värsta är att klara sig utan vatten i kranen. Ett annat problem är frysen.

– Den mat vi har i frysen börjar bli för varm. Jag har lånat ett reservkraftverk av föräldrarna för att kyla ned den igen, säger han.

Men familjen är ändå rätt så väl förberedd. Medlemmarna eldar i kamin och eldstäder för att hålla uppe värmen. Mat lagar de på gasolkök och toaletterna spolas med hjälp av vatten från ett vattendrag i närheten av huset.

Nackdelen är att någon hela tiden måste vara hemma och elda för att hålla uppe värmen.

– Det är ingen bra kombination om man måste jobba. Jag tog faktiskt ledigt i dag för att kunna hålla huset varmt.

Duschat har de inte gjort sedan strömmen bröts.

– I går sade jag till barnen att vi måste åka till en badinrättning om strömmen inte är tillbaka på onsdag. Men något dygn till klarar vi oss.

Fredrik Johansson bor i Källstorpsmo i Kalmar kommun. Han vaknade vid tretiden natten mot söndagen av att det blåste rejält ute. När han kom ut på morgonen hade två träd fallit på tomten, men hade hamnat på var sin sida om uthuset.

– Det var maximal tur i oturen, säger han.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se

Fakta.

Totalt 70 000 hushåll strömlösa efter ovädret

Stormen Egon, som drog in över södra Sverige i lördags, var säsongens första ordentliga oväder, enligt SMHI.

Högsta vindhastighet i byarna, 40 meter i sekunden, uppmättes vid Väderöarna, där också högsta medelvinden, 30 m/s, noterades. Orkanbyar, över 32,7 m/s, rapporteras från flera håll längs västkusten. Inne i landet uppmättes orkanstyrka, 35 m/s, endast vid Åsbräcka-Torpabron i Västergötland.

Norr om lågtrycket föll mycket snö. I Höglekardalen i Jämtland ökade snödjupet med 55 centimeter, största ökningen i landet. Mest snö fanns i söndags morse i Gördalen i västra Dalarna, med 112 centimeter.

Totalt miste 70 000 hushåll strömmen kortare eller längre tid på grund av stormen.

Dn “

DN 17 jan 2015:

“2014 var världens varmaste år

Det var varmt under 2014 – rekordvarmt. Fjolåret var jordens varmaste år sedan temperaturerna började mätas 1880. Även Sverige hade ett rekordvarmt år.

Förra året var jordens genomsnittstemperatur 14,59 grader Celsius. Det är 0,69 grader högre än medeltemperaturen under 1900-talet, när man kombinerar medeltemperatur över land och hav, enligt NOAA, som övervakar tillståndet i haven och atmosfären.

Nio av de tio varmaste åren som har uppmätts sedan 1880 har inträffat efter år 2000.

– Den långsiktiga trenden är ju uppåt, säger Lars Bärring, klimatforskare vid SMHI.

Ett varmare väder gör att det blir vanligare med extremväder, till exempel blir skyfall kraftigare.

Sedan mätningarna började 1880 har jordens medeltemperatur stigit med cirka 0,8 grader Celsius. Och en stor anledning till det är människans utsläpp av växthusgaser, enligt Nasa.

Även Sverige hade ett år med rekordvärme. Medeltemperaturen för fjolåret blev cirka 0,15 grader har grader högre än det tidigare rekordet på 6,73 grader Celsius från 1934.

– I Sverige var det drygt två grader varmare i fjol än medelvärdet, säger Lars Bärring.

Tt “

DN 18 jan 2015:

“Karin Bojs: När Doggerland gick förlorat i havet

På Doggerland levde människor i tusentals år. Deras marker hörde till de rikaste i Europa. Men så kom havet och svepte undan allt. Vi har en del att lära av deras öde.

Det står nu klart att år 2014 var det varmaste som mänskligheten någonsin har uppmätt. Instrumenten visar att det var något varmare än de två näst varmaste uppmätta åren, som var 2005 och 2010. Om man tittar på årsringar från träd för att gå ännu längre tillbaka, ser 2014 ut att vara det varmaste året åtminstone sedan 1500-talet. Och då ska man veta att vi under 2014 *inte* hade någon El Niño – det väderfenomen som höjer temperaturen vid marken och världshavens ytnivå.

Detta är just precis vad klimatforskare har förutsagt i årtionden. När man går tillbaka till FN:s klimatpanels sammanfattning från år 2001 och 2007 är det nästan kusligt hur deras datamodeller har räknat rätt. Flera enskilda forskargrupper var ännu mycket tidigare.

De var alltså kusligt skickliga på att förutsäga hur temperaturen skulle komma att påverkas av våra utsläpp av växthusgaser. När det gäller havsytan var de inte fullt lika framgångsrika. Och det är ärligt talat ännu kusligare.

Faktum är att havsytan stiger snabbare än FN:s klimatpanel förutsåg år 2001 och även år 2007.

I torsdags publicerade amerikanska forskare, med Carling Hay som första namn, en ny kurva i tidskriften Nature. De har tittat på satellitmätningar, som numera går ett tjugotal år tillbaka. De har också tittat på data från tiden före satelliterna, till exempel strandlinjer. Den senare typen av data lämnar större utrymme för osäkerhet och tolkningar. Därför får olika forskargrupper något olika resultat. Men den övergripande bilden är samstämmig. Havsytans stigning accelererar. Mellan år 1900 och 1990 höjdes havet i genomsnitt lite över 1 millimeter om året. De senaste tjugo åren har havsytan höjts 3 millimeter om året.

Det innebär att många människor kommer att få sina hem och jordbruksmarker översvämmade, på grund av våra utsläpp.

Jag har tänkt mycket på detta faktum de senaste dagarna, eftersom jag har varit i England och besökt en av världens främsta experter på det försvunna landet Doggerland. Han heter Vincent Gaffney, är professor i arkeologi i Bradford och har skrivit en intressant bok om ämnet som heter ”Europe’s lost world”.

Om Vincent Gaffney och jag hade träffats för 10 000 år sedan hade jag kunna gå till Bradford, även om det skulle ha tagit några veckor. På vägen skulle jag ha träffat på lokala jägare och fiskare. Enligt Gaffney levde dessa människor det bästa livet i Europa – med ovanligt mycket fisk och jaktbyten att leva av.

Men numera är Nordsjön en del av Atlanten. Havsdjupet är i genomsnitt omkring nittio meter. Många ställen – däribland Doggers bankar – är betydligt grundare. På de grundaste ställen kunde människorna bo kvar längst – kanske till för 7 000 år sedan eller ännu senare. Under den kallaste tiden – för ungefär 18 000 år sedan – kunde de gå ända upp till Shetlandsöarna och mycket nära den norska kusten.

Nu försöker Vincent Gaffney och andra forskare att rekonstruera kartor över Doggerland, bland annat med hjälp av data som oljeindustrin har tagit fram. De kan visa var floder har flutit fram och var berg, sjöar, träsk, och flodmynningar har legat. På några ställen har de hittat gamla bosättningar där de har borrat och hittat spektakulära fynd.

Att Doggerland sjönk ned i havet hade naturliga orsaker. Istiden tog slut på grund av förändringar i jordens bana runt solen. Därför smälte glaciärer, det uppvärmda vattnet tog större plats och människorna fick se sina bästa jaktmarker försvinna.

I dag höjs havsytan av skäl som vi kan påverka. Annars kan det gå för nutidens människor som det gick för dem i Doggerland – med den skillnaden att de levde i hyddor och på sin höjd var några tusen individer, och nu hotas städer med många miljoner invånare.

Karin Bojs vetenskap@dn.se “

DN 22 jan 2015

“Röding dubbelt hotad av varmare klimat

Storrödingen i Vättern är akut hotad. Beståndet har minskat kraftigt sedan 50-talet och nu hotas den också dubbelt av klimat-förändringen, visar en studie från Sveriges lantbruksuniversitet.

Varma vintrar kläcks rödingens yngel innan tillgången på deras föda, djurplankton, har blivit god. Äldre rödingar påverkas genom att tillgången på deras föda minskar eftersom deras bytesdjur, siklöjan, har samma problem med sina yngel.

Att rödingen inte hittills inte har anpassats till de senaste 25 årens varmare klimat tyder enligt studien på att genetisk variation för denna egenskap saknas eller är otillräcklig. Får beståndet hjälp att växa ökar den genetiska variationen och rödingen får större chans att klara klimatförändringarna.

Det handlar bland annat om att begränsa att inplanterade kräftor äter rommen, konkurrens för inplanterad lax samt att minska fisket.

Under varma vintrar utvecklas rödingrommen snabbare och kläcks för tidigt. Ynglen hinner då förbruka sina näringsreserver innan tillgången på föda, djurplankton, har blivit god i sjön.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

Stefan Lisinski stefan.lisinski@dn.se “

* Transporter.

Politik för en infrastrukturminister.

Något om transporter.

Sven Wimnell 29 april 2011: Brev till kommunstyrelsen i Strängnäs om järnvägen i Strängnäs. http://wimnell.com/omr71i.pdf

Boverket maj 2011: Regelsamling för hushållning, planering och byggande. Lagar med förordningar och föreskrifter. Plan- och bygglag (2010:900), Miljöbalken m m. http://wimnell.com/omr71k.pdf

Sven Wimnell 16 juni 2011:
Fysisk planering i Sverige. (Område 71)
http://wimnell.com/omr71l.pdf

Sven Wimnell 9 jan 2012:
http://Världsarvslistan http://whc.unesco.org/en/list/
http://wimnell.com/omr91b.pdf

Sven Wimnell 28 februari 2012: Yttrande till Plan- och byggnadsnämnden i Strängnäs kommun angående järnvägen i Strängnäs. http://wimnell.com/omr71m.pdf

DN 11 jan 2015:

Sverige trycker på för nytt flygregister i EU

Ett nytt EU-register med uppgifter om flygpassagerare. Det är ett EU-förslag som drivs fram efter terrorattentaten i Frankrike och Sverige hör till de länder som trycker på.

Efter attentaten i Frankrike har EU:s kamp mot terrorn åter hamnat högst upp på den politiska dagordningen.

Frankrikes inrikesminister Bernard Cazeneuve har bjudit några av EU:s inrikesministrar till Paris för att diskutera hur terrorn kan hejdas. Mötet hålls i dag och USA:s justitieminister och EU:s särskilda samordnare för deltar också.

En fråga som säkert kommer upp är det särskilda EU-register med uppgifter om flygpassagerare som har diskuterats under flera år men ännu inte klubbats.

Registret kallas PNR, passenger name record. Tanken är att EU ska samla uppgifter om flygpassagerares namn, biljettbokningar, kreditkort, hotellbokningar och en mängd andra data som kan avslöja mönster i människors resande och därmed potentiella terrorister.

Inrikesminister Anders Ygeman har bjudits in till överläggningarna i Paris och Sverige hör till de länder som sedan lång tid trycker på för att EU ska upprätta ett passagerarregister.

I Sverige och flera andra EU-länder samlas redan liknande information. Men eftersom det tar tid för nationell polis att begära och få tillgång till uppgifter från andra länder behövs det ett centralt EU-register, anser både kommissionen och EU-staternas regeringar.

I EU-parlamentet finns dock många invändningar. Parlamentet hävdar att det behövs ett starkare skydd för den personliga integriteten och därför har förhandlingarna om den nya EU-lagen hittills inte lett till något resultat.

Efter attentaten i Paris har det politiska trycket på parlamentet ökat påtagligt.

Nästa vecka tänker Donald Tusk, Europeiska rådets ordförande, vädja till EU-parlamentet om att det nya EU-registret ska antas så snart som möjligt.

Kampen mot terrorn kommer också att dominera EU-toppmötet i mitten av februari.

En känslig och omdiskuterad fråga är om det behövs fler kontroller inom EU:s passfria Schengenområde.

I Frankrike kräver Nationella fronten att Schengensamarbetet ska upplösas.

Borgerliga UMP:s ordförande Nicolas Sarkozy vill också ha skärpta gränskontroller i EU, men hittills har kommissionen och flertalet länder sagt nej till sådana förslag.

I en kommentar efter attentaten i Paris förklarade emellertid EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker att han tycker att det behövs en översyn av Schengensamarbetet.

Juncker vill också ha ett ännu tätare samarbete mellan EU-ländernas polismyndigheter och ”beslutsam handling” mot radikala jihadisters webbplatser.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. Det händer i dag

Manifestationer runt om i världen

11 januari. USA:s justitieminister och några av EU-ländernas inrikesministrar träffas i Paris

12 januari. Debatt om terrorn i EU-parlamentet

19 januari. EU:s utrikesministrar träffas i Bryssel

12-13 februari EU-toppmöte i Bryssel

I dag, söndag, kommer manifestationer att hållas runt om i Europa, i USA och andra delar av världen för att visa stöd för terrorns offer i Frankrike, och för yttrandefrihet och journalistiskt oberoende.

Frankrike

I Paris hålls en demonstration med start klockan 15 på Place de la République som tros kunna locka uppemot en miljon deltagare.

Tysklands förbundskansler Angela Merkel, Storbritanniens premiärminister David Cameron, Spaniens premiärminister Mariano Rajoy, Sveriges statsminister Stefan Löfven och flera andra europeiska regeringschefer och ministrar gör den franske presidenten François Hollande sällskap.

Manifestationer väntas också äga rum i en rad andra franska städer.

Sverige

I Stockholm arrangerar Reportrar utan gränser och Svenska tecknare en manifestation på Sergels torg. Klockan 13.30–14 hålls först en tyst minnesstund. Sedan hålls anföranden av Frankrikes ambassadör i Stockholm, Reportrar utan gränsers ordförande och en rad andra talare.

I Göteborg anordnas ett torgmöte ”för allas rätt till yttrandefrihet” på Götaplatsen klockan 15. Arrangörer är ett antal privatpersoner.

Övriga världen

I USA:s huvudstad Washington genomförs en tyst demonstration till minne av offren, liksom i San Francisco och i Boston.

Manifestationer anordnas även i Buenos Aires, Jerusalem, Berlin, Edinburgh och på en rad andra platser i världen. Arrangörerna uppmanar deltagarna att ta med pennor att hålla i luften.

Dn “

DN 11 jan 2015:

Ett bilfritt familjeliv kräver god planering

Skulle du klara att leva bilfritt? För familjen Fogelberg-Wiklund i Tallkrogen i Stockholm går det bra att ersätta bilen med miljövänliga elfordon. Om fler skulle göra likadant skulle utsläppen minska rejält och trängseln i trafiken minska.

Familjen som levt bilfritt sedan oktober har förändrat sina vardagsvanor. Men inte så mycket.

– Det går över förväntan. Jag trodde att vi skulle påverkas mer. Vi gör inte de ”onödiga” bilresorna längre. Och vi måste planera lite mer, konstaterar Nina Fogelberg.

– Man tänker inte på att man gör saker på ett annat sätt. Man väljer helt enkelt bort en del när man inte har en vanlig bil, säger Tommy Wiklund.

Projektet ”Ett bilfritt år” finansieras av Energimyndigheten och drivs av KTH Green Leap i sam-arbete med Sustainable Innovation, som ägs av den ideella Föreningen för energieffektivisering.

Via Facebook söktes kandidater som ville byta bilen mot något klimatmässigt hållbart. Elva familjer intervjuades och tre valdes ut för att leva energisnålt utan bil. Ett villkor var att bilen skulle säljas eller ställas av.

– Lätta elfordon har en extrem energieffektivitet jämfört med bil. Det skulle aldrig gå att spara så mycket energi till exempel i en fastig-het eller en industri. Och om fler skulle använda lätta elfordon skulle vi få mindre trängsel och parkeringsproblem, all nyttotrafik skulle gynnas med minskade utsläpp som följd, säger Roland Elander vid Sustainable Innovation.

Han tror att nästan alla skulle kunna minska sina fossilberoende resor med egen bil med hälften.

– Och då skulle egentligen all trängsel vara borta, säger Roland Elander.

Nina Fogelberg berättar att familjen sålt bilen och hyr en elcykel, en elektrisk EU-moped och en liten tvåsitsig billiknande fyrhjulig elmotorcykel av projektet för ungefär vad bilen tidigare kostat dem med försäkring och allt.

– Men vi tankade också för kanske 1 500 i månaden tidigare. Det blir billigare nu, men hur mycket vet vi inte riktigt. Elförbrukningen har vi inte kunnat räkna på än, säger hon.

Hon är den som använder den tvåsitsiga fyrhjulingen mest. Tommy använder oftast elmopeden. Minst används elcykeln.

Tommy Wiklund arbetar i Kista och åker kommunalt precis som tidigare eftersom det är snabbast.

Nina Fogelberg tog tidigare bilen trots att hennes arbete bara är tio minuters resväg från bostaden, men hon passade då också på att skjutsa ett eller flera barn till skolan.

– Nu tar jag min vanliga cykel för att också få motion. Om jag ska göra något efter jobbet blir det tunnelbana, säger hon.

13-årige sonen Adam åker buss och t-bana till skolan, 15-årige Samuel går till skolan någon kilometer bort, liksom 8-årige -Simon. När det gäller fritidsaktiviteter är det 13-åringen som påverkas mest av det nya klimatvänliga livet.

– Han tränar friidrott på vintern i Sätra ganska långt bort, och vi skjutsar honom i den lilla tvåsitsiga elmotorcykeln, säger Nina.

Den väcker mycket uppmärksamhet, nästan för mycket. Folk tittar och fotograferar och gör ”tummen upp”.

En förändring är att familjen inte längre handlar som tidigare, med bil. Bara fyra matkassar går in i det minimala baksätet.

– I stället beställer vi via nätet och får maten hemkörd. Men ska man ha stor fest och handla mycket kan man sakna bilen, säger Nina.

Men det finns också problem. Ett är att forsla bort skräp, ett annat att frakta hem sådant som behövs för husjobb och renoveringar. Och att det inte går att åka fler än två tillsammans.

– Den största nackdelen, konstaterar Tommy, som gärna sett att yngsta sonen kunnat åka med ibland i stället för att stanna hemma när Adam ska skjutsas till träning.

På sportlovet har familjen oftast tagit bilen till fjällen.

– I år tar vi bussen till Romme. Det hade också gått att åka tåg till Åre. Vi har lite funderingar över hur vi ska göra i sommar utan bil. Det är lite utmaning över det, säger Nina Fogelberg.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se

Fakta. Bilfritt år

I projektet ”Ett bilfritt år” deltar tre familjer. Det är tillåtet att ta bilen upp till 24 gånger per år. Ta bilen betyder då att hyra eller låna någon annans bil. På ett särskilt papper ska dessa lån antecknas.

Mer högteknologisk är den app som del-tagarna har installerad i sina telefoner och som gör att projektet kan följa och analysera familjens resmönster.

Utöver det intervjuas deltagarna regelbundet och får berätta om hur deras vardagsliv påverkas.

Deltagarna får låna lätta elfordon. De betalar hyra men slipper alla kostnader som bilen innebär, försäkringar, bränsle, parkering och liknande.

En fyrhjulig motorcykel för två kostar 2 200 kronor i månaden, EU-mopeden 750 och elcykeln 466, enligt projektets hemsida. **DN”**

DN 13 jan 2015:

SAS ännu störst i Norden

SAS vann slaget om vem som är Nordens största flygbolag sett till antalet passagerare under 2014. Jultrafiken innebar att SAS dessutom stärkte ledningen mot Norwegian. Men sett till börsvärde klår Norwegian däremot SAS med hästlängder.

Priskrig och jakt efter fler resenärer präglade flygbranschen under fjolåret. På den nordiska hemma-planen kunde Norwegian räkna in totalt 24 miljoner passagerare under 2014 vilket är 3 miljoner fler än året innan. Värsta konkurrenten SAS noterade 28,6 miljoner.

Även om Norwegian stadigt knappat in på SAS försprång ledde SAS fortfarande räknat i antal passagerare. Och i december stärkte man försprånget ytterligare.

SAS vd Rickard Gustafson är tillfreds med passagerarsiffrorna. I ett pressmeddelande konstaterar han att bolaget för nionde månaden i rad lyckades förbättra kabinfaktorn, det vill säga betalande passagerare i relation till antalet flygstolar.

Andelen sålda platser i SAS-planen förbättrades med 1,2 procenenheter till 72,2 procent under december och totalt reste 1,9 miljoner passagerare med bolaget, vilket är drygt 7 procent bättre än december 2013. De som flög med Norwegian under december ökade med 2 procent till 1,6 miljoner under samma period.

Kabinfaktorn för hela 2014 hamnade för SAS på 75,3 procent. Norwegian som redovisade sin passagerarstatistik häromdagen är dock snäppet bättre, 81 procent. Och sett till hur de två konkurrenternas aktier värderas på börsen är Norwegian också en vinnare. Norwegians börsvärde uppgår till drygt 11 miljarder kronor mot 5,7 miljarder för SAS.

Passagerarna strömmar till men det sker till allt lägre biljettpriser vilket i sin tur slår mot resultaten. Strax före jul tvingades SAS sjösätta ytterligare ett sparpaket i kampen mot förlusterna. Totalt ska bolaget spara drygt 2 miljarder kronor fram till 2017 och årets sista kvartal slutade med en ny, tung förlust, 450 miljoner kronor.

Men också Norwegian har dragits med problem sedan starten av långdistansflyget Dreamliner för ett drygt år sedan. Extra kostnader för ersättningsflyg har slagit märkbart mot bolagets resultat.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se “

DN 14 jan 2015:

“Kommission ska minska olyckorna när halkan slår till

Minst 19 000 fotgängare har skadats vid halkolyckor de senaste tre vintrarna, de flesta av dem kvinnor. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) efterlyser nu förebyggande åtgärder. Och regeringen ska tillsätta en kommission för att få ned antalet olyckor.

Vilka som kommer att ingå är inte klart än. Men enligt barn-, äldre- och jämställdhetsminister Åsa Regner rör det sig om en bred uppslutning av organisationer, myndigheter, kommuner och landsting.

– Detta berör väldigt många äldre, och bakom döljer sig både en jämlikhets– och jämställdhetsaspekt. Fem personer dör dagligen i sviter av fallolyckor. Det är en stor fråga, säger Åsa Regner.

Hennes besked kommer samma vecka som blixthalka slagit till på flera håll i Sverige. För många stockholmare var det under tisdagen en pina att ta sig till arbete, skola och dagis.

På Karolinskas ortopedakut i Solna hade man redan vid lunchtid på tisdagen fått in drygt 20 personer som ramlat och skadat sig i halkan. Många hade då väntat fyra timmar eller mer, på läkare, på röntgen, på röntgensvar, på gipsning eller operation. Många av dem låg i korridorerna och väntade. På akuten är numera överbeläggning vardagsmat:

– Men inte att korridorerna är fyllda av ortopedpatienter. Många har brutala frakturer, i fotleder, i handleder och överarmar, säger akutsjuksköterskan Madeleine Arpell.

Många var på väg till jobbet, till dagis med barnen eller till skolan när de ramlade.

– Vid sju, åtta på morgonen kom de flesta, säger Madeleine Arpell.

Fallskadorna skapar inte bara lidande utan också stora kostnader för samhället i form av vårdkostnader och produktionsbortfall.

Enligt Jan Schyllander, utredare vid MSB, finns inga exakta beräkningar av de samlade kostnaderna för halkolyckor med fotgängare, men enligt en undersökning från Transportstyrelsen kostade de 1 500 olyckor som registrerades i Skåne vintern 2010–2011 36 miljoner.

– Totalt handlar det om miljardkostnader för samhället, säger Schyllander.

Transportstyrelsen registrerar i systemet Strada halkolyckor, som rapporteras in från landets akutsjukhus. Den visar att det från januari 2012 till december 2014 inträffade 19 142 sådana olyckor i landet. Kvinnor är kraftigt överrepresenterade och drabbas dubbelt så ofta som män.

– Ett skäl är att män kör mer bil än kvinnor, ett annat är att kvinnor oftare drabbas av benskörhet, säger Schyllander, som menar att många olyckor kunde undvikas genom bättre halkbekämpning och förebyggande åtgärder.

Han pekar på att systemet med gratis broddar i vissa kommuner varit framgångsrikt och menar att ökade resurser till kommunernas snöröjning och mer varningar till allmänheten i radio skulle vara lämpligt liksom att lagen om vinterdäck även borde gälla cyklister.

Enligt Schyllander har MSB försökt lyfta frågan hos politiker utan framgång.

– Det måste vara bättre att vi satsar pengar på förebyggande åtgärder i stället för att betala ett högt pris efter att olyckan inträffat, säger han.

I en av korridorerna på Karolinska ligger Nina Andersson från Skarpnäck. Hon var på väg till jobbet, och såg direkt att det inte var sandat och inte skrapat.

– Jag gick längs med väggen där det är minst snö, och höll mig i den. När jag skulle gå över gatan var det bara is, blöt is. Jag hade bra sulor men jag hade inte en chans. Det knäckte till i vänster fotled.

Hon är mäkta upprörd. Men inte över att hon väntat i fyra timmar på röntgen:

– Jag är ilsken för att plogning och sandning sköts så fruktansvärt dåligt. Man får inte utsätta människor för livsfara, det här är ju inte första gången. Sådant här händer varje vinter.

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se
Jens Littorin jens.littorin@dn.se
Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se

Fakta. Kvinnor halkar dubbelt så ofta som män

Statistik som DN begärt ut från Transportstyrelsens system Strada visar att 19 142 halkolyckor med fotgängare inblandade inträffade i Sverige 2012–2014.

Kvinnor är kraftigt överrepresenterade i olycksstatistiken. 12 735 av de skadade är kvinnor. 6 407 är män.

Mer manligt bilåkande, benskörhet bland kvinnor och val av skor pekas ut som orsaker till överrepresentationen. “

DN 18 jan 2015:

“Kvinna och två barn påkörda av tåget – alla tre omkom

Tre personer omkom vid en tågolycka, sex mil norr om Örnsköldsvik på lördagens förmiddag, uppger polisen i Västernorrland för DN.

Polisen larmades till platsen klockan 10.19. Då fanns det uppgifter om att en person med barnvagn blivit påkörd av ett tåg utanför Örnsköldsvik. Vid 11.30-tiden stod det klart att tre personer omkommit.

– Tre personer är avlidna, säger Mats Rasmusson, vakthavande befäl vid polisen i Västernorrland till DN.

Olyckan skedde vid järnvägs-övergången i Trehörningsjö cirka sex mil från Örnsköldsvik. Polisen har inlett en utredning av olyckan, men misstänker inget brott. De döda är en kvinna och två barn.

– Vi kan bekräfta att det rör sig om en kvinna som bodde på ett asylboende, säger Johanna Måhlén på Migrationsverkets presstjänst.

En anställd vid asylboendet berättar för TT att kvinnan, som nyligen anlänt, och hennes två små barn gick ut på förmiddagen.

Det fanns flera vittnen till händelsen och Örnsköldsviks kommun kallade in sin krisgrupp.

– Vi har kommunens Posom-grupp som finns på plats för att hjälpa till att ta hand om vittnena, säger Håkan Wiberg, chef i beredskap på räddningstjänsten i Örnsköldsvik, till TT.

– Vi tar också självklart hand om lokföraren.

Robert Holender robert.holender@dn.se

Ossi Carp ossi.carp@dn.se “

DN 19 jan 2015:

“Expert vill se licens för skoterguiderna

Skotersafari i fjällen är populärt men verksamheten är i princip helt oreglerad. Inga särskilda krav ställs på arrangörer i dagsläget, vare sig på kunskaper om första hjälpen eller kring allmän fjällsäkerhet. – Det är lite av vilda västern, säger Per-Olov Wikberg, fjäll-säkerhetsexpert.

Många lockas att åka på skoter-safari under fjällsemestern, men få vet att det i dag inte finns några formella kompetens- eller säkerhetskrav på arrangörerna. I princip kan vem som helst börja köra utflykter med turister på snöskoter.

– För att köra skotersafari räcker det med F-skattsedel och behörighet att köra skoter, säger Per-Olov Wikberg, fjällsäkerhetsexpert vid Naturvårdsverket.

Han är talesperson för såväl Fjällsäkerhetsrådet som Snöskoterrådet och skulle gärna se någon form av licensiering av verksamheten med skotersafari.

Den som hyr ut skotrar måste ha tillstånd och ska vara registrerad av Transportstyrelsen. I dag finns cirka 150 uthyrare registrerade, många av dem har även skotersafari. Men de som enbart arrangerar skotersafari registreras ingenstans, så ingen vet hur många arrangörer det finns.

– Skoterbranschen är ett område som skulle må bra av att styras upp en del, och då gärna av branschen själv, säger Per-Olov Wikberg.

Enligt statistik från Trafikanalys fanns cirka 162 000 skotrar i trafik 2013, det är en ökning med cirka 25 000 sedan 2009. Allt fler turister vill ha fartfyllda upplevelser i fjällen och många tror att de är i säkra händer hos arrangören.

– Kunderna förväntar sig att en som arrangerar guidade snöskotersafaris har goda kunskaper i först-a hjälpen, kan redovisa en säkerhetsplan och har goda fjällsäkerhets- och lavinkunskaper, säger Per-Olov Wikberg.

I dagsläget finns inga sådana formella krav på safariarrangörer. Konsumentverket är i dagarna på turné i norra Sverige för att presentera en vägledning till förebyggande säkerhetsarbete för guidade turer som man tagit fram tillsammans med Fjällsäkerhetsrådet.

– Vi vänder oss till företagen. Dels handlar det om guidens kompetens, dels om förebyggande arbete för att göra turer säkrare. Dessutom ska konsumenten få tillräcklig information för att kunna bedöma om de klarar av aktiviteten, säger Kerstin Jönsson, handläggare på Konsumentverket.

Myndigheten är tillsynsmyndighet för produktsäkerhetslagen som innebär att konsumenter ska erbjudas säkra varor och tjänster. Om verksamheter bedöms som farliga kan de stoppas.

– Finner vi brister i säkerheten försöker vi alltid få företagaren att frivilligt rätta till dem. Vägledningen som vi ger ut nu innebär att Konsumentverket förtydligar vad en företagare bör tänka på för att erbjuda en säker tjänst, säger Kerstin Jönsson.

Nära 800 personer har skadats och drygt 80 personer har omkommit i skoterolyckor sedan 2005, enligt Fjällsäkerhetsrådet. Kritiker till en licensiering av safariarrangörer påpekar att olyckorna oftast drabbar privata förare medan det har varit få olyckor i kommersiell verksamhet. Per-Olov Wikberg kan på rak arm påminna sig några stycken.

– För några år sedan i Hassela hade man några svåra lårbensbrott när deltagare körde in i ett träd, och det har varit flera incidenter där man har kört i alltför dåligt väder och fjällräddningen har fått hämta dem, säger han och fortsätter:

– Det är ju uppenbarligen en riskfylld aktivitet. Det är ju maskiner som är starka och som går väldigt fort, det är inte på något sätt ofarligt, säger Per-Olov Wikberg.

Han uppskattar att en snöskoter i dag kan nå en maxhastighet på 160–180 kilometer i timmen. Högst tillåtna hastighet är 70 kilometer i timmen, men fartkontrollerna är inte så många ute i vildmarken.

Fjällräddare Rickard Svedjesten i Åre har varit med om att rädda -safarigrupper och skoteråkare.

– Det händer flera gånger per -säsong. De kan ha kört fast eller gått igenom isen. Får de inte hjälp kan det bli allvarliga incidenter. Vi har hämtat grupper på fjället i stort behov av hjälp, säger Rickard -Svedjesten som är ordförande i svenska fjällräddarnas riksorganisation. Han tycker att det borde finnas någon form av licens för skoterguider.

– Det är bra att det finns certifiering för skoteruthyrare men det borde absolut finnas certifiering även för organiserade skoterguider.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

Fakta. Fjällräddarens tips om du ska ut på fjället

1 Planera turen du ska åka mellan två olika punkter.

2 Meddela rutten till anhörig eller i receptionen på hotellet så någon vet vart du åker.

3 Förbered din utrustning. Ta med karta, kompass, spade, vindsäck och extra varma kläder.

4 Åk minst två -personer så du inte är ensam om något händer.

5 Var sökbar. Uppmana anhörig att slå larm om du inte är tillbaka vid utsatt tid. Markera på leden med en stav eller reflex om du måste avvika för att söka skydd.

Fakta. Då får du köra snöskoter i Sverige

För att få köra snöskoter i Sverige krävs att du är 16 år och har ett förarbevis för snöskoter.

Du får även köra snöskoter om du har ett traktorkort eller körkort som är utfärdat första gången före den 1 januari 2000.

Undantag vid skotersafari

Du som har körkort eller traktorkort, även kort som är utfärdade efter den 1 januari 2000, har rätt att köra snöskoter inom organiserad turistverksamhet om färden sker

i en grupp på högst tio förare,

under ledning av en person som har förarbevis för fordonet

och längs en sträcka som ledaren har bestämt i förväg.

Även en person som har körkort med behörighet AM (moped klass 1) har rätt att köra snöskoter enligt dessa förutsättningar, även om han eller hon inte fyllt 16 år. “

DN 24 jan 2015:

“ Framtiden enligt Toyota

Är detta framtiden – eldrift med bränsle-celler och vätgas i stället för batterier? Ja, säger Toyota och en rad andra tillverkare.– Korkat, säger Elon Musk, vd för elbilstillverkaren Tesla.

2015 ska bli genombrottsåret för bränslecellsbilar. Det hoppas flera ledande fordonstillverkare. Toyota, som började styra mot eldrift redan 1997 med hybriden Prius, har nu börjat sälja sin första serietillverkade elbil som tankas med vätgas. Den kallas Mirai, vilket betyder ”framtid”. Hyundai har redan vätgasdrivna versioner av suven ix35 i trafik, varav några i Sverige.

Till skillnad från dagens elbilar – som har batterier som laddas med el från ett externt eluttag – får en bränslecellsbil kraft från en kemisk reaktion mellan vätgas och syre. Processen sker i bränslecellsstacken. Ur avgasröret kommer bara vatten-ånga.

Fördelarna är flera: vätgas tankas på några minuter på samma sätt som man tankar en vanlig bil. En elbil med batterier tar flera timmar att tanka med sladd.

Räckvidden med vätgas blir omkring 50 mil, ungefär som en vanlig bensinbil. En batteridriven elbil kommer bara 10–15 mil.

Det låter som rena drömmen och har varit det i årtionden, utan att det skett något kommersiellt genombrott. Priserna för bränslecellstackarna och övriga delar har varit orimligt höga och driftsäkerheten otillräcklig. Men nu är tekniken så utvecklad och priserna så pressade att serietillverkning inletts.

Mirai kostar motsvarande 57 500 dollar, ungefär 460 000 kronor I Japan och USA. Toyota räknade försiktigt med att sälja 700 bilar totalt i år, varav 400 i Japan. Det visade sig vara en grov underskattning. Det blev 1 500 beställningar – på en månad. Den första Mirai levererades av Toyotas chef Akio Toyoda till Japans premiärminister Shinzo Abe den 15 januari.

– Ett historiskt första steg, deklarerade Toyotachefen och lade till:

– Men det här kommer att bli en lång resa och vi måste alla hjälpa till.

Intresset i USA är stort, särskilt i delstaten Kalifornien. I höst lanseras Mirai i Europa.

Ännu återstår ett avgörande hinder innan bränslecellsbilar kan bli en vanlig syn på vägarna. Det finns nästan inga tankställen. De är mycket dyra att anlägga. Kalifornien invigde nyligen sin tionde tankstation och målet är att täcka delstaten med 100 stationer. EU driver på för ett motsvarande nät av stationer längs huvudvägarna i Europa. Sverige har nyligen fått en station i Skåne och ytterligare en är på gång vid Arlanda flygplats.

Toyota är den tillverkare som tagit tydligast ställning för bränslecellsbilar – och som också tydligt offentligt kritiserat dagens batteridrivna bilar, som alltför begränsade.

En som inte håller med är den kaliforniska uppstickaren Elon Musk, som basar för elbilstillverkaren Tesla. Tesla kom från ingenstans och har på kort tid utmanat branschen med sportbilen Tesla Model S. Det är en elbil med en räckvidd långt över vad andra bilar klarar. Den är sportig och den behöver inte lämnas in på service särskilt ofta – uppdateringar sker trådlöst, precis som med en mobiltelefon.

Vid en konferens i Detroit nyligen sågade Musk bränslecellsbilar. Det teknikspåret var rena idiotin, menade han.

Men då ska man komma ihåg att hans företag varit illa ute flera gånger och att Musk satsat allt och mer därtill på ett enda spår – batteri-drivna elbilar. De är mycket trög-sålda. Man kan också minnas vad Fiat-Chrysler-chefen Sergio Marchionne sade på samma konferens i Detroit – han uppmanade åhörarna att *inte* köpa elbilen Fiat 500e. Orsak: den är så dyr att tillverka och så svår att sälja att Fiat förlorar på varje såld bil!

Lasse Swärd lasse.sward@dn.se

Fakta. Mirai

Pris: Ej klart, lanseras i Europa i höst.
Typ av bil: Elbil med plats för fyra.
Bränsle: Vätgas som lagras i två trycktankar.
Tanktid: cirka 3 minuter.
Räckvidd: Omkring 48–65 mil, beroende på körstil.
Bränslecellstack: Max uteffekt: 114 kW.
Elmotor: Max uteffekt: 113 kW (154 hk).
Batteri: Nickelmetallhydrid.
Längd/bredd/höjd: 489/181/154 centimeter.
Vikt: 1 850 kilo.
Fakta. Vätgas

Kan framställas ur en rad energikällor, exempelvis el, biomassa och naturgas. “

DN 24 jan 2015:

“ Härliga tider, strålande tider – tror vi bara!

Hur bra går bilförsäljningen i Sverige – egentligen?

Branschföreningen Bil Sweden beskrev nyligen 2014 som ett ”urstarkt” år. Totalt nyregistrerades 303 948 bilar. Det var det sjunde bästa året sedan mätningarna började 1946.

Men tittar man närmare på siffrorna verkar de pumpade med en hel del luft. Ta december till exempel, en tid av slutspurt för många handlare för att de ska klara uppställda säljmål, mål som ofta är kopplade till bonus.

Enligt myndigheten Trafikanalys registrerades 28 081 bilar i december, varav 70 procent gick till företag och organisationer, som finansbolag, hyrbilsfirmor och kommuner. Men hela 38 procent av bilarna i denna grupp registrerades i kategorin ”företag i bildetaljhandeln”. Det betyder att statistiken lyfts av tusentals bilar som registrerats av bilhandlare.

Mercedes var tidigare ett av de märken som hade mycket hög andel egna registreringar, men har sedan något år tillbaka ändrat strategi för att få ned kostnaderna, stabilisera andrahandsvärdet och få en mer rättvisande bild av efterfrågan.

Man kanske kan tro att december månad var ett undantag, men Trafikanalys visar att fenomenet snarare är regel än undantag. Andelen egna registreringar (företag i bildetaljhandeln) under 2014 pendlade mellan 26 procent (mars månad) och 38 procent (september och december). Den genomsnittliga andelen under året var 32 procent.

Sett över en längre tid spelar detta mindre roll eftersom bilarna förr eller senare rullar ut från bilhandeln och säljs till ”riktiga” kunder – ofta till pressade priser, vilket är bra för slutkunden. Sverige är inte unikt, det ser likadant ut i många andra länder i EU.

Men som ögonblicksbild av bilkonjunkturen blir registreringsstatistiken från Bil Sweden ett tämligen trubbigt instrument.

Lasse Swärd lasse.sward@dn.se “

Under körningen tillbaka till Stockholm håller kollegan Jacques Wallner ett lugnt tempo och ser hela tiden till att hålla sig inom det gröna fältet på instrumentet som visar kraftuttaget från batteriet. Det hjälper föga. Räckvidden i kilometer minskar i högre takt än den faktiska sträcka vi avverkar. Det hjälper inte att stänga av luftkonditioneringen.

Detta förhållande visar sig gälla under hela testperioden. Full laddning – tar mellan två och fyra timmar beroende på strömstyrka – ger omkring 36 kilometer enligt färddatorn, men bara mellan 25 och 30 kilometer i verklig trafik. Nu ska de betonas att väderförhållandena var tuffa med mest våta, snöslaskiga vägar. Det kostar på i form av kraftigt ökat rullmotstånd.

Bilen har plats för fem passagerare. På papperet. I verkligheten är det trångt om saligheten, särskilt i baksätet. Även fram känns bilen tajt. Den upplevda kvaliteten är på känt Audimaner hög. Avfasningen av nedre delen av ratten signalerar sport. Känslan av det blir extra tydlig

om man trycker ned gasen, vilket får båda motorerna att jobba för fullt med total systemeffekt på 204 hk och 350 newtonmeter i vridmoment.

Det känns! Bilen klarar 0–100 km/timmen på 7,6 sekunder.

Priset är 372 500. En vanlig A3 med 1,4 TFSI 150 hk och 7-stegad DSG kostar 278 700. Laddhybriden är med andra ord drygt 90 000 kronor dyrare. Räknar man bort supermiljöbilspremien blir det 50 000 kronor i påslag. Den ultralåga förbrukningen på 1,5 liter/100 km ger superlåga milkostnader, men man måste köra väldigt långt innan kalkylen går ihop. För tjänstebilsföraren däremot blir laddhybriden synnerligen attraktiv med ett förmånsvärde på endast 1208 kronor netto vid 50 procents marginalskatt.

Ett alternativ inom koncernen är VW Golf GTE för 369 900. Den har under skalet samma teknik som A3.

Lasse Swärd lasse.sward@dn.se

Fakta. Audi A3 e-tron

Miljö
Koldioxidutsläpp: 35 gram/km.
Bränsleförbrukning: 1,5 liter/100 km.
Miljöförmåner: Ja, supermiljöbil. 40 000 kronor i premie.
Ekonomi
Pris: 372 500 kronor.
Förmånsvärde: 12 08 kr/mån räknat på 50% marginalskatt och 40% skattereduktion.
Årlig fordonsskatt: 0 kronor i fem år.
Servicekostnad 3 år/6 000 mil: Serviceavtal 100 kr/månad = 3 600 kr.
Bensinkostnad 2 000 mil/år: 3 700 kr.
Garantier: Nybil 2 år, rostskydd 12 år, vagnskada 3 år, assistans förnyas vid varje service utförd enligt serviceplan.

Teknik
Motor: 4-cylindrig turbo 1,4 liter, 150 hk vid 5 000–6 000 varv/min, 250 Nm vid 1 600–3 500 varv/min.
Elmotor: 75 kW, 330 Nm.
Total systemeffekt: 204 hk–350 Nm.
Drivning: Framhjulsdriven.
Växellåda: 6-växlad automat av DSG.
Prestanda
Acceleration 0-100 km/tim: 7,6 sek.
Toppfart: 222 km/tim (130 km/t med enbart el).

Mått/vikt
Längd/bredd/höjd: 431, 176, 142 centimeter.
Bagagevolym: 280/1120 liter med bakre ryggstöd uppe/nedfällt.
Tjänstevikt: 1 615 kilo.
Maximal dragvikt: Drag ej möjligt.
Betyg del för del
Ekonomi 4
Miljöegenskaper 5
Utseende/image 4
Säkerhet 5
Komfort 3
Utrymme/last 2
Köregenskaper 4

Totalbetyg 27 av 35
Plus
Förbrukning, prestanda, image.
Minus
Baksäte, bagageutrymme, utsatt läge av laddkontakt i fronten. “

DN 26 jan 2015:

“ Politiker i toppmöte för att klubba nya tunnelbanelinjer

Stockholm växer snabbt - och tunnelbanan måste växa i takt med det.Landstinget bjuder nu in kommunerna till samtal om en utbyggnad av t-banan till bland annat Täby och Orminge. Men en ny tunnel under Mälaren kan också bli verklighet.

Det är drygt 20 år sedan den senaste tunnelbanesträckan i Stockholm – förlängningen från Bagarmossen till Skarpnäck – invigdes. Fram till 2012 var nya tunnelbanor något som i politiken enbart förekom som gräl om huruvida stumpen mellan Odenplan och Karolinska skulle få tunnelbanespår i underjorden eller spårvägsspår ovan jord.

Då bestämde regeringen att nya tunnelbanor och tiotusentals nya bostäder var viktigt inte bara för Stockholm utan för hela landet.

Resultatet av det blev 2013 års Stockholmsförhandling och en tunnelbanesatsning på omkring 20 miljarder kronor – som inkluderade depå och tåg – som ska stå klar omkring 2025. Men det finns ett liv efter 2025 och alla prognoser pekar på att Stockholm ska fortsätta att växa snabbt.

Strax före jul bestämde den nya regeringen att den statliga förhandlingsgrupp som bytt namn till Sverige-förhandlingen för att fokusera på nya snabbtågslinjer även ska ta itu med Stockholms framtida tunnelbanenät.

Uppdraget lyder att utreda en tunnelbanesträckning mellan Liljeholmen och Norrmalm över Kungsholmen. Allt talar för att uppdraget kommer att utvidgas, precis som det gjorde 2013.

Det är bland annat det som är bakgrunden till att trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons (M) bjuder in alla kommuner i länet till ett regionalt toppmöte om framtida tunnelbanor.

– När det finns en öppning från staten som betyder att staten är beredd att finansiera en stor del av utbyggnaden vore det dumt att inte ta chansen att gå fram med ett samlat förslag som är förankrat i hela regionen, säger han.

Han tycker att det är viktigt att även kommuner som inte kommer att få någon tunnelbana finns med i diskussionerna eftersom tunnelbanans linjenät påverkar resmöjligheterna för människor i hela länet.

I mitten av februari ska det regionala toppmötet genomföras och det ska följas av flera möten och en rad utredningar om var nya tunnelbanor gör mest nytta för nutida och framtida resenärer och var det finns bäst möjligheter att bygga mycket nya bostäder.

– Vi vet av erfarenhet att Stockholmsregionen får bäst utfall i förhandlingar med staten om vi är väl förberedda och eniga om vad vi vill göra, säger Kristoffer Tamsons.

Om den nya Stockholmsförhandlingen inte blir helt resultatlös är det givet att ett av resultaten blir en tunnelbana under Mälaren väster om Citykärnan. Med all sanno-likhet kommer den att dras från Liljeholmen till Fridhemsplan och sedan vidare – antingen mot Odenplan eller Nya Karolinska. Det finns dessutom flera tunnelbanevisionärer som före-slagit en förlängning mot söder mot Årstafältet och Älvsjö.

Utöver denna västliga t-bana finns det flera andra tänkbara sträckningar som diskuterats de senaste åren. En förlängning av gröna linjen från Hagsätra till Älvsjö har diskuterats i många år och flera partier har föreslagit att den kommande förlängningen av blå linjen till Barkarby ska fortsätta till Hjulsta. Att bygga ut tunnelbanan till Täby eller Arninge kommer att finnas med i förhandlingarna. Kanske också en förlängning från Nacka till Orminge.

– Men ingenting är givet. Det centrala är att fokus ligger på utbyggnader av tunnelbanenätet som ger riktigt mycket nya bostäder, säger Kristoffer Tamsons.

I de regionala diskussionerna kommer även förslag till nya stationer längs dagens tunnelbanelinjer – eller de linjer som snart ska byggas – att tas upp.

En station mellan Karolinska och Arenastaden på den blivande gula linjen – kanske vid Haglund – är en möjlighet. Att öppna en station i Kymlinge på blå linjen där det redan finns en plattform en annan.

Kristoffer Tamsons, som varit kommunpolitiker i Sundbyberg, vet att bostäder i Kymlinge är en kontroversiell fråga.

– Det finns ett starkt motstånd mot bebyggelse i Kymlinge i Sundbyberg. Men att inte väcka frågan och diskutera den vore dumt, säger han.

I de nya tunnelbaneförhandlingarna finns öppningar även för att bygga nya uppgångar vid stationer som bara har en uppgång. Universitetet och Telefonplan är två stationer som behöver en ny uppgång och just i de fallen kanske det går att bygga något före 2025.

Allt det andra kommer senare.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se

Fakta.

2013 års Stockholmsförhandling började som ett uppdrag att utreda en tunnelbana till Nacka, men mynnade ut i fyra tunnelbanesatsningar.

En förlängning av blå linjen från Kungsträdgården till Nacka.

En sammankoppling av gröna linjens Hagsätragren och den blivande blå linjen från Gullmarsplan till östra Södermalm. Då ersätts stationerna Globen och Enskede gård av en ny underjordisk station, Slakthus-området.

En förlängning av blå linjen från Akalla till Barkarby station.

En början till en ny gul linje från Odenplan till Arenastaden.

Kostnaden för hela paketet beräknas till 19,5 miljarder kronor – inklusive depå och tåg.

De berörda kommunerna, Stockholm, Nacka, Solna och Järfälla, lovar att bygga 78 000 bostäder.

Utbyggnaden av tunnel-banorna ska vara klar omkring 2025. Först därefter kan en eventuellt ny tunnelbanesatsning börja byggas. “

* Planering av fysiska miljöer.

Politik för en plan- och byggminister.

Något om planering av fysiska miljöer.

Sven Wimnell 30 januari 2010: Planering, klimat och välfärdsfördelning. (http://wimnell.com/omr36-39za.pdf)

Sven Wimnell 30 november 2010 : En fortsättning på omr 36-39zf. Klassifikationssystemet, samhällskunskapen, partierna, skatterna, s-problemen, framtidsplaneringen, hälsa och jämlikhet mm. http://wimnell.com/omr36-39zg.pdf

Sven Wimnell 29 april 2011: Brev till kommunstyrelsen i Strängnäs om järnvägen i Strängnäs. http://wimnell.com/omr71i.pdf

Boverket maj 2011: Regelsamling för hushållning, planering och byggande. Lagar med förordningar och föreskrifter. Plan- och bygglag (2010:900), Miljöbalken m m. http://wimnell.com/omr71k.pdf

Sven Wimnell 16 juni 2011:
Fysisk planering i Sverige. (Område 71)
http://wimnell.com/omr71l.pdf

Sven Wimnell 9 jan 2012:
http://Världsarvslistan http://whc.unesco.org/en/list/
http://wimnell.com/omr91b.pdf

Sven Wimnell 28 februari 2012: Yttrande till Plan- och byggnadsnämnden i Strängnäs kommun angående järnvägen i Strängnäs. http://wimnell.com/omr71m.pdf

DN 15 jan 2015:

“Att ha rätten till en stad

Akut bostadsbrist och lägenheter till fantasipriser – Stockholm är inte alla medborgares huvudstad. Ola Andersson läser en kunnig rapport om staden i praktiken.

Ulf Stahre
”En stad för de många eller för de få. Om allmänningar, sociala rörelser och rätten till staden i det nutida Stockholm”
Atlas Akademi

Den som är intresserad av städer som fenomen har många böcker att välja på, men det finns en hake. De flesta av dem handlar om hur staden borde vara, inte hur den är. Inte om vad som hänt, utan om vad som borde ske.

Staden är uppenbarligen en oemotståndlig projektionsyta för våra fantasier. Tycker du att din stad, ja, alla städer, skall vara en skog av skyskrapor? Att den skall vara en grön utopi utan bilar där alla lever nära naturen? Att den skall se ut som städer gjorde på 1800-talet? Att städer borde avskaffas? Eller att alla borde bo i städer?

Det finns böcker för dig därute, jag lovar. De flesta författare i ämnet vill till framtiden, eller möjligen tillbaka till det förflutna.

Men vill du läsa om hur dagens städer fungerar i praktiken, snarare än ta del av författarens fantasier – vanligtvis marknadsförda under beteckningen ”visioner” – är det svårare. Vardagen i de städer vi bor i väcker inte samma intresse.

Letar du ändå efter en sådan bok kan jag rekommendera Ulf Stahres bok. Istället för framtidsvisioner, den ena tröttsammare än den andra, får läsaren en lättillgänglig guidning i det som hänt i våra städer under det senaste halvseklet, med Stockholm som utgångspunkt.

Vår guide är något tankspridd. Han hoppar gärna till ett nytt ämne när det börjar bränna till, på ett sätt som inte är ovanligt hos kunniga personer som varit med länge och sett det mesta. Vis av erfarenhet landar han ändå i sakliga och matnyttiga beskrivningar av nästan alla aktuella frågor, från allmänning till nolltolerans.

Till stor del handlar boken, som titeln anger, om hur medborgare som velat förändra, bevara eller bara ta plats agerat. Hur har det förändrat staden och hur har de påverkat de som fattat de avgörande besluten, politikerna och fastighetsägarna? Här behandlas allt från sextiotalets byalagsrörelser till YIMBY (kort för ”Yes in my backyard!”, en reaktion mot NIMBY, Not in my backyard)), från graffitiscenen till Stoppa förbifarten.

Ulf Stahre beskriver dessa rörelser som en del av kampen mellan ekonomiska intressenter och de som bor i och brukar staden. Den kamp som räddade almarna i Kungsträdgården genom våldsamt motstånd mot polis i maj 1971 beskriver han som ”de mångas kamp mot de få”.

Det är, åtminstone om vi ser till de som faktiskt engagerade sig, en riktig beskrivning. Där och i andra strider i slutet av förra seklet

handlade det om ett lokalt motstånd från en krympande skara invånare i innerstadens rivningshotade kvarter.

På sjuttiotalet formulerade säkert dessa rörelser ”invånarnas – de mångas – krav”. De såg till att åtminstone delar av innerstaden, i Stockholm och på en del andra håll, överlevde rivningsraseriet. Inte förrän i början av nittiotalet, tjugo år efter almstriden, var striden till slut vunnen. Åtminstone för de följande decennierna.

Men hur är det idag? Sedan innerstadens befolkning i Stockholm nådde sin lägsta notering 1981 har befolkningen vuxit med över hundra tusen. Priser på bostäder och lokaler i de en gång rivningshotade husen har nått nivåer som de som kämpade för deras överlevnad knappast kunde föreställa sig. Hur är det med allas rätt till detta?

En av de rörelser som Stahre beskriver, Stolta Stad, engagerade sig i slutet av nittiotalet mot bygget av moskén vid Björns Trädgård i Stockholm. Stödda av bland andra författaren Per Wästberg förde de fram alla upptänkliga argument för att slippa detta främmande inslag på Södermalm.

De som bor vid Rosenlundsparken på Södermalm och kämpar mot att parken i deras kvarter förvandlas till nya allmänna gator och bostäder, kämpar de verkligen för de många, eller försvarar de en stad för de få?

Frågan är om det, när innerstäderna gentrifierats, längre är rimligt att jämställa dess invånare med de många? Snarare är det så att många av dessa rörelser idag snarare försvarar sin stad mot de många. De många som flyttat hit och de som växer upp, och i stigande desperation söker sin plats i staden.

Utvecklingen under de senaste fyra årtiondena har skapat nya problem. Bostadsbristen, avskaffad efter miljonprogrammet, dikterar åter invånarnas liv. Segregationen, som åtminstone i Stockholms innerstad varit en begränsad företeelse, har nått nivåer som saknar motstycke i stadens historia.

Den utveckling Ulf Stahre så väl beskriver har idag lett till en situation där de ekonomiska intressenterna och den gentrifierade stadens boende och brukare inte längre står emot varandra. Istället har de ett gemensamt intresse av att förneka andra deras rätt till staden.

YIMBY, graffitirörelsen och vissa andra grupper kan knappast anklagas för att vilja stänga någon ute. Men de lokala grupper som tidigare stred för stadens fortlevnad har i allt högre grad blivit försvarare av en stad för de få.

Naturligtvis är det både rätt och riktigt att invånarna engagerar sig i sin stad. Men det är viktigt att vi kan skilja på de som företräder allas rätt till staden och de som förvarar sin egen rätt på andras bekostnad. Vem strider för våra gemensamma intressen, vem strider bara för egenintresset?

Ola Andersson “

DN 15 jan 2015:

“Ove Hidemark

Professor Ove Hidemark, Stockholm, har avlidit 83 år gammal. Hans närmaste är hustrun, docent Elisabet Stavenow-Hidemark, dottern Ika och sonen Jacob, båda med familjer.

Ove Hidemarks gärning kretsar kring en syn på arkitektur och bebyggelse där kontinuitet och traditionens kraft får sitt självklara utrymme. Med energi och mod trotsade han efterkrigstidens dogmer om nya tekniker och nya material i gamla byggnader och verkade för en byggnadsvård som kunde omfatta all äldre bebyggelse på dess egna villkor.

Kraftprovet var restaureringen av Skoklosters slott, där han gick emot statliga direktiv om genomgripande byggnadsteknisk förändring och kunde övertyga om hur kunskap om de gamla förhållningssätten alltjämt hade aktualitet. Det skedde i skuggan av den förödande stadsombyggnad som under dessa 1960-talsår drabbade de svenska stadskärnorna.

Ove Hidemark var en sällsynt intellektuell, högt begåvad, beläst, nyfiken och ifrågasättande lika väl i humaniora som i teknologi. Egentligen fanns ingen gräns mellan områdena, de smältes samman i hans personlighet. Han hade en god bas att stå på, som arkitekt från KTH i Stockholm och vid Konsthögskolan som trogen elev till sin föregångare Erik Lundberg. Den engelska arts- and craftsrörelsens William Morris och det tidiga 1900-talets restaureringsarkitekt Sigurd Curman var de gestalter som Hidemark själv ansåg vara de som påverkat honom mest.

För Ove Hidemark var dåtid och nutid lika närvarande, på samma sätt som restaurering inte var skild från att rita nya hus. Ljusets kapell vid Lilla Aska krematorium renderade honom Kasper Salin-priset 1989. Och i Birgittakyrkan i Kalmar 1975 visade han i en helt ny byggnad historiska avlagringar på ett symboliskt och estetiskt fullödigt sätt. Återuppbyggnaden av den brunna Katarina kyrka i Stockholm är också ett bestående storverk av honom: Att välva rummet och bygga upp den intrikata timmerstommen i kupolen på gammalt vis och samtidigt ge det förstörda inre ett rikt historiskt innehåll och väl tillgodosedd funktion.

Ove Hidemark blev sin generations store restaureringsarkitekt med räckvidd långt utanför landets gränser. Han ledde ett framgångsrikt arkitektkontor och innehade landets viktigaste befattningar inom ämnet som slottsarkitekt på Stockholms och Drottningholms slott.

Kanske allra viktigast var ändå hans lärargärning vid Konsthögskolans arkitekturskola, där en särskild professur i restaureringskonst skapades för honom. Genom hans många studenter lever hans ande och hans synsätt vidare.

Fredric Bedoira, Prof. Em. I Arkitekturhistoria Vid Konsthögskolan “

DN 17 jan 2015:

“Han ska få fram 40 000 bostäder

Torleif Falk – så heter Stockholms nya byggeneral. Han ska använda både smörjmedel och blåslampa och betonar att Stockholm inte ska bygga bostadsområden – utan stad. Målet: att hjälpa den rödgrönrosa majoriteten i Stadshuset att få fram 40 000 nya bostäder till 2020.

Stockholms stad byggde ganska under några decennier fram till 2002. Annika Billström (S) som då blev finansborgarråd kommer att gå till historien som den politiker som fick fart på bostadsbyggandet. Det skedde genom hård styrning mot ett skarpt mål – 20 000 bostäder på fyra år – och i tätt samarbete med byggbranschen. Bostadsbyggandet har sedan 2002 legat på en hög takt – oftast 4 000 till 5 000 bostäder varje år

Nu ska bostadsbyggandet öka rejält igen – med omkring 50 procent. Den rödgrönrosa majoriteten står eniga bakom målet att bygga 40 000 bostäder till 2020. Den borgerliga oppositionen hade i valrörelsen ännu mer långtgående bostadslöften. Att öka takten till 7 000–8 000 bostäder varje år kräver, ekonomiska muskler och ett starkt fokus på att arbeta fram bostadsprojekt från arkitektskisser till färdiga lägenheter.

– Det här är väldigt tufft. Vi behöver hjälp av alla som vill bygga i Stockholm och vi ska se till att allmännyttan får bygga mer eftersom vi första hand behöver fler hyresrätter säger finansborgarrådet Karin Wanngård (S).

På fredagen presenterade hon den grupp av förvaltningschefer och direktörer för de allmännyttiga bolagen som ska styra bostadsbyggandet och den byggeneral som blir ansvarig för att projekten blir verklighet för en rad av Stockholms byggföretag. Torleif Falk, som inte tvekade att ta jobbet som byggeneral, är arkitekt i grunden och har lett många bostadsprojekt, senast hos Stockholmshem.

– Jag har haft många synpunkter på byggprocessen och nu får jag chansen att förbättra den. Det krävs mycket samverkan och samordning så att inte planer blir liggande på ett skrivbord eller bromsas för att olika aktörer som politiker, byggherrar och arkitekter inte kan komma överens, säger Torleif Falk.

Stadsbyggnadskontoret – som varit inne i en generationsväxling – anställer nu nya handläggare och även allmännyttan kommer att behöva anställa för att klara av 2 500 bostäder per år. Oppositionen oroas för att allmännyttan ska få en gräddfil genom att deras direktörer sitter i styrgruppen.

– De senaste åren har många privata byggherrar byggt hyresrätter. Om allmännyttan får en gräddfil kan att deras intresse svalna rejält, betonar oppositionsborgarrådet Joakim Larsson (M).

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se “

* Landsbygdspolitik.

Politik för en landsbygdsminister.

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Jonas Sjöstedt (V)

anf.115 Annie Lööf (C):

Herr talman! En god landsbygdspolitik handlar om att skapa förutsättningar för att arbeta och leva i alla delar av landet. Grunderna för hur hela Sverige ska kunna utvecklas och växa handlar om att skapa möjligheter för jobb och företagande, om att sänka kostnader och om att riva hindren för att driva företag.

Den som känner till Sveriges geografi vet att det är ett avlångt land med stora avstånd. Många företag, särskilt skogsindustrin står för 127 miljarder i exportnetto. Det är en viktig kugge för svensk ekonomi och svensk export. Lastbilstransporter är då ofta det enda alternativet. Jonas Sjöstedt säger sig värna landsbygden, Norrland och sitt hemlän Västerbotten och Umeå, men i praktiken slår hans politik undan benen för företagen och därmed för jobben utanför storstäderna. I Frankrike och i Danmark har socialistiska regeringar stoppat liknande kilometerskatt och lastbilskatter just av det skälet att man vill värna landsbygd, jobb och företagande.

Jonas Sjöstedt borde dra lärdom av sina röda systerpartier. Rött må vara Jonas Sjöstedts favoritfärg, och med hans politik blir det inget annat än röda siffror i företagens bokslut. Jag vill därför fråga Jonas Sjöstedt: Varför är röda siffror för de jobbskapande företagen svaret på hur hela landet ska utvecklas?

anf.116 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Jag vill tacka Annie Lööf för att hon lyfter upp landsbygdsfrågorna i den här debatten. Det är bra att de får den plats de förtjänar.

Frågan gäller vägslitageavgift för de tunga lastbilarna i Sverige. Varför behövs den? Varför är den bra? Det ska jag gärna förklara. Det första är att vi har ett akut klimathot. Den enskilt snabbast växande källan för utsläpp är de tunga lastbilstransporterna. Det går inte att komma ned till utsläppsnivåer som är hållbara om vi inte styr om från lastbilstrafik till järnväg och till mer miljövänliga sätt att transportera saker.

Det här är ett av de svåra ögonblicken då intressen står mot varandra i politiken och då man tar konsekvensen av att vara grön. Vi måste ställa om. Det gäller allvar. Klimatet väntar inte. Vi vågar ta den konsekvensen. Jag beklagar att Centerpartiet, när det ställs inför dessa val, gång på gång tar den enkla vägen och inte vågar ta något svårt beslut som klimatet kräver.

Ett sådant system kan naturligtvis avpassas till Sveriges geografiska förutsättningar. Man kan välja att lägga en lägre skatt på vissa vägsträckor, till exempel på dem som skogsindustrin behöver. Det tycker jag att man ska göra. Jag inser att det kan bli problem, även om de överdrivs våldsamt av den borgerliga sidan.
Utöver det avgörande miljöargumentet finns ett annat tungt argument, nämligen att den svenska åkerinäringen blöder. Företagen går i konkurs. De slås systematiskt ut, och det sker på grund av fiffel och båg, svartarbete, dumpning av arbetsvillkor och chaufförer som utnyttjas hänsynslöst. En lika beskattning i form av kilometerskatt, som baseras på gps och ger större möjligheter till kontroll av vem som faktiskt kör,

skulle kunna ge svenska åkerier en sjyst konkurrens. Svenska lastbilschaufförer skulle få möjlighet att konkurrera på lika villkor.

Jag förstår inte hur ni, Annie Lööf, kan försvara ett system som sätter utnyttjande av människor från andra länder i system. Det är det ni gör när ni inte vill se dessa problem och inte vill använda moderna, styrande verktyg. (Applåder)

anf.117 Annie Lööf (C):

Herr talman! Kilometerskatt, lastbilsskatt, vägslitageavgift - kärt barn har många namn i Vänsterns Sverige. Faktum kvarstår att socialistiska regeringar i både Danmark och Frankrike har valt att ta bort den skadliga skatten. De har argumenterat för att ta bort den på grund av att den slår hårt mot företag, jobb och landsbygd.

Det stämmer, Jonas Sjöstedt, att vi måste ställa om till en ökad andel förnybara bränslen. Det är därför Centerpartiet föreslår miljöbonus, alltså för att man ska köpa klimatsmarta lastbilar och bussar. Där behöver vi göra mycket.

Låt oss se på förutsättningarna för exempelvis skogsindustrin. Inom skogsindustrin är avstånden för transporter ofta mindre än 10 mil. Därför är järnvägen sällan ett alternativ. Ska man differentiera det som Jonas Sjöstedt säger innebär det att om vi sänker skatten på en väg måste den höjas på en annan, till exempel där mjölktransporterna går, för att få in de 4 miljarder som lastbilsskatten ska dra in.

Jag ställer återigen frågan till Jonas Sjöstedt: Vad säger du till dina vänner i Västerbotten och Umeå när du vill lägga på dem en skatt på avstånd, en straffskatt just för att de bor i Norrland? (Applåder)

anf.118 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Är en kilometerskatt eller en vägslitageavgift skogsnäringens död? Nej, naturligtvis inte. Dels kan den avpassas efter olika näringar, dels överdriver man de problem som finns. Jag tycker att ni är väldigt okloka, Annie Lööf, när ni väljer den frågan som stridsfråga. Också ni kommer så småningom att komma fram till att det är nödvändigt, och det blir lite mindre pinsamt att backa om man inser det. Jag tror att många borgerliga politiker inser att det är väldigt rationellt att använda ekonomiska styrmedel, att det är så det fungerar. Då får man nödvändiga resurser till att renovera järnvägar som man inte kan köra gods på. Vi var båda i Sälen. Västerdalsbanan har förfallit. Sågarna vill köra sina trävaror på den men det går inte, för banstrukturen håller inte. Att då säga att vi ska satsa mer på lastbilarna och inte satsa på järnvägen är helt enkelt en väldigt oklok politik både för landsbygdsutvecklingen och för miljön.

Man kan använda timmerterminaler. Man kan ha omlastningar. Många skogsföretag gör det redan i dag. Frågan är: Vill vi vara moderna eller vill vi vara populistiska? (Applåder)

Tidningsartiklar

DN 16 jan 2015:

“Fritt fram för vargjakt

Vargjakten i Örebro och Värmlands län kan nu starta sedan Kammarrätten i Göteborg upphävt Förvaltningsrättens beslut om att jakten ska stoppas tillfälligt.

Naturvårdsverket, som numera är sista instans i denna fråga enligt jaktförordningen, beslutade förra måndagen om ja till vargjakt i de båda länen. Miljöorganisationerna ifrågasatte om överklagandeförbudet var i enlighet med EU:s rättsregler och fick stöd av Förvaltningsrätten i Karlstad.

Nu har Kammarrätten i Göteborg kommit till motsatt resultat. Kammarrätten hänvisar till ett utslag i EU-domstolen i ett annat ärende om miljöskydd, och anser att det inte går att tolka den svenska jaktförordningen på annat sätt än att Naturvårdsverkets beslut inte kan överklagas, och att den rättsliga prövningen inte heller måste ske i domstol.

Torbjörn Lövbom, ordförande Svenska Jägareförbundets rovdjursråd, beklagar att det juridiska hanterandet gjort att en vecka försvunnit från jakttiden.

– Men vi hoppas ändå att licensjakten på varg kommer igång så fort som möjligt för att jägarna ska kunna klara av den avskjutning som länsstyrelserna vill ha utförd, säger han.

Staffan Kihlströmstaffan.kihlstrom@dn.se

Fakta. Vargar och vargjakt

En stor del av vargstammen, cirka 175 vargar, finns i Värmland. Därefter följer Dalarna och Örebro län med cirka 80 respektive 70 vargar.I Örebro och Värmlands län gav länsstyrelserna klartecken för licensjakt på totalt 36 vargar. För Dalarnas del stoppades vargjakten av Naturvårdsverket efter ett överklagande. “

DN 17 jan 2015:

”Domstolarna inte rätt forum för en hållbar vargpolitik”

“Alla förlorar. Den hetsiga vargdebatten leder ingenstans. De inblandade tycks inte vilja nå konsensus. Det är tid att inrätta en permanent varg-kommitté som får hantera dialogen mellan regeringen och parterna i stället för att låta domstolarna göra det, skriver Rolf Annerberg, Peter Egardt och Lars-Erik Liljelund.

Debatten och diskussionen om varg präglas av en betydande brist på sans och balans. Den tar mer och mer tid och kraft från såväl enskilda aktörer som viktiga politikområden i sig. I tider av allt större medvetenhet om de stora globala utmaningarna vad gäller till exempel klimat-förändringar och resursutnyttjande framstår det som fullständigt orimligt att en debatt om varg, baserad på en sifferexercis som understundom framstår som rätt bisarr, ska få ta så mycket kraft och energi. I det spänningsfält som finns mellan de olika sidorna i denna fråga finns enskilda individer som aldrig skulle få ta så stor plats och uppmärksamhet om debatten hade varit mera sansad.

Vi tre undertecknare av denna artikel har från våra olika utgångspunkter (som fd generaldirektörer för Naturvårdsverket, som statliga jordbruks-, rovdjurs- och vargutredare, som landshövding och ordförande för länets viltförvaltningsdelegation) blivit mer och mer oroade över utvecklingen i vargfrågan. Som det nu ser ut förefaller vi få en vargavinter i Sverige som få önskar sig.

Vi är oroade över att den konsensus som uppnåddes inom ramen för Vargkommitténs arbete nu håller på att förbytas mot ett förnyat skyttegravskrig. Experter från hela nio organisationer (Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden, Svenska Jägareförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Rovdjursföreningen, Svenska Samernas Riksförbund, Sveriges Fäbodbrukare-förening, Sveriges Kommuner och Landsting och Jägarnas Riksförbund) ställde sig i princip bakom kommitténs betänkande om åtgärder för samexistens mellan människa och varg (SOU 2013:60). Riksdagen fattade samma år beslut om rovdjurspolitiken för varg, i huvudsak baserade på kommitténs förslag.

Syftet med kommitténs förslag och seder-mera riksdagsbeslutet var att utvecklade och delvis förnyade målbilder tillsammans med en bättre fungerande skyddsjakt, ett delvis nytt ersättningssystem, en ny förvaltningsplan för varg samt en delvis ny lagstiftning skulle återskapa förtroendet för den svenska vargpolitiken, samtidigt som Sverige uppfyller kraven i EU:s art- och habitatsdirektiv.

Nu verkar vi dock vara tillbaka på ruta ett igen. Det verkar nu som att det finns de som inte vill uppnå konsensus i vargpolitiken. Men det leder bara till att alla blir förlorare. Dagens uppskruvade tonläge leder ingenstans. Vad som krävs är litet mer ödmjukhet. Det är inte kännetecknet för diskussionerna i dag. I den siffer-exercis som präglar diskussionerna saknas såväl ödmjukhet som insiktsfullhet om den naturvetenskapliga grunden för vargpopulationens mer långsiktiga överlevnad i Skandinavien. Debatten – även bland forskarna – förs ofta i termer av att ett fåtal individer hit eller dit är detsamma som försvinnande eller överlevnad. Men så enkelt är naturen inte funtad.

Riksdagsbesluten i vargfrågan ifrågasätts från olika utgångspunkter och så ska det vara i en demokrati. Men i demokratibegreppet ligger också att respektera vad det demokratiskt valda parlamentet har fattat för beslut, oavsett vad man tycker om detta, och att visa respekt för de myndigheter som har att genomföra dessa beslut.

I begreppet ödmjukhet ligger också förmågan att inse att alla glesbygdsboende inte gör vågen när man får en vargetablering inpå knuten. Och att förstå och erkänna att livskvaliteten inte alltid går hand i hand med oron för att låta barnen gå till skolbussen en mörk novembermorgon, även om det inte ens är i mannaminne sedan varg attackerade människa i det fria. Men ödmjukheten innebär också respekt för besluten om att vi ska ha en vargstam med gynnsam bevarandestatus, vilket vi i dag har.

Vi menar – i likhet med Vargkommittén – att en långsiktigt hållbar rovdjurspolitik i större utsträckning än i dag måste balansera landsbygdsnäringarnas, inklusive jägarnas, behov och åtgärder för bevarandet av biologisk mångfald. Förvaltningen måste skapa former för samexistens mellan människa och varg, både för människans och för vargens bästa.

Våra domstolar, som inte alltid har den främsta expertisen i just rovdjursfrågor, borde förskonas från att hantera så många överklaganden av jaktbeslut som de måste hantera i dag. Att inte överklaga betyder inte att man därmed har ändrat uppfattning. Det borde såväl intresse-organisationer som myndigheter ta till sig.

Kammarrätten i Göteborg fattade i torsdags beslutet att undanröja förvaltningsrättens i Värmland tidigare beslut om så kallad inhibition, det vill säga att årets vargjakt i Värmlands och Örebro län inte skulle få inledas i avvaktan på dom i ett överklagat mål. Vi hoppas innerligt att ingen överklagar också detta beslut. Låt i stället årets begränsade jakt äga rum och utvärdera efteråt. Någon skada – förutom på de direkt berörda vargarna – lär inte åstadkommas. Vargpopulationens överlevnad i stort är ändå tryggad. Och den fortsatta diskussionen kan därefter baseras mer på verklighet än på tro.

Vargkommittén slog fast att tilltro till politiken och myndigheternas agerande är avgörande för acceptansen för rovdjurspolitiken. Den föreslog därför att en permanent vargkommitté skulle inrättas för en direkt dialog mellan regeringen och ledningarna för berörda organisationer. Representanter för centrala eller regionala myndigheter skulle inte delta annat än som föredragande av aktuella ärenden.

Vi tycker att det är hög tid att regeringen sätter ned foten och gör verklighet av detta förslag.

Rolf Annerberg, Fd Generaldirektör Naturvårdsverket Peter Egardt, Landshövding I Uppsala, Fd Ordförande Vargkommittén Lars-Erik Liljelund, Fd Generaldirektör Naturvårdsverket “

DN 17 jan 2015:

“Mjölkjätten hoppas på framtidens medelklass

Fallande mjölkpriser pressar de svenska mjölkbönderna. Arlachefen, dansken Peder Tuborgh, är på kort sikt bekymrad, men på lång sikt är han optimistisk.

Arlachefen Peder Tuborgh pratar entusiastiskt om den ljusa framtid som väntar svenska mjölkbönder, ja mjölkbönder i hela världen. Kontrasten är stor mot den mjölkbonde som i radions P1 i torsdags hävdade att bönder gråter och inte kan betala sina räkningar. Skillnaden handlar om kort och lång sikt.

– Jag hyser djup respekt för den situation som all världens mjölkbönder befinner sig i, ja alla bönder, även de som producerar kött och spannmål. Marknaden är volatil och pressad i botten, men den kommer upp igen, säger Peder Tuborgh.

När?
– Hela 2015 kommer att bli mycket tufft, men i slutet av året vänder det förhoppningsvis, säger den 51-årige dansken.

I takt med globaliseringen har världens mjölkbönder ökat sin produktion. Det hela tog ännu mer fart 2013 då priserna var höga och vädret gynnsamt. Dessutom visste bönderna att EU:s kvotsystem, som reglerade produktionen, ska tas bort våren 2015. Samtidigt är Kina världens största importör av mjölk, oftast i form av mjölkpulver, men efter att ha köpt mycket har landet nu i princip lämnat världsmarknaden. Överproduktionen var ett faktum.

När sedan Rysslands embargo mot EU kom i höstas pressades det mjölkpris bönderna får, det så kallade avräkningspriset, ned ytterligare. Särskilt stor skillnad blir det om man jämför med de rekordpriser som rådde 2013 och början av 2014. Endast 1 procent av Arlas omsättning gick till Ryssland, men 30 procent av EU:s ostexport såldes i det stora landet i öster. Tillsammans stod Kina och Ryssland för 28 procent av världshandeln.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht har lovat att skapa en grupp bestående av bland annat mjölkbönder, mejerier, politiker och handel för att hitta lösningar på krisen.

Peder Tuborgh – som har jobbat med mjölk i hela sitt liv, i Danmark, Tyskland och Saudiarabien – välkomnar initiativet, men vill inte säga att bönderna bör få subventioner.

– Här i Danmark samlade den danska regeringen bönder för två år sedan i ett försök att skapa exporttillväxt och nya jobb. Det blev en hel katalog av möjligheter. Det är bra att Sveriges landsbygdsminister skapar en grupp.

Vad är lösningen?
– Det kan vara flera saker, som att förenkla regelverket eller att garantera lån. Det behöver inte kosta samhället något, förutom risken.

Överproduktionen är till stor del självförvållad, varför ska politikerna hjälpa till?

– Det är en helt exceptionell situation. Det ryska embargot i september gjorde det hela mycket värre.

Peder Tuborgh anser att det vore dumt att begränsa den svenska mjölkproduktionen till enbart Sveriges behov.

– Vi är en del av globaliserad värld och inga andra företag begränsar sig. Framtiden är spännande. År 2030 kommer vi att ha 9 miljarder munnar att mätta. Medelklassen växer från 2,5 miljarder till 5 miljarder år 2030.

Han håller verkligen inte med förre finansministern Anders Borg som för ett år sedan sa att svensk jordbruksindustri är dödsdömd och att den enda vägen framåt var småskaliga nischprodukter.

Peder Tuborgh viftar också bort en studie från Uppsala universitet som visar att vuxna som dricker mycket mjölk löper en högre risk att dö i förtid och att drabbas av hjärt- och kärlsjukdomar.

– Det finns tonvis med bevis för motsatsen.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

Fakta. Peder Tuborgh

Titel: Koncernchef för mejeribolaget Arla.

Ålder: 51.

Bor: Århus.

Familj: Hustru och fem barn, varav två är födda i Saudi-Arabien.

Utbildning: Mastersexamen i ekonomi vid Odense universitet, 1987.

Karriär: Har jobbat med mjölk hela sitt liv. Först i Tyskland, sedan i Saudi-Arabien och nu i hemlandet Danmark. “

DN 20 jan 2015:

“Svenska grisar fria från MRSA-bakterier

De antibiotikaresistenta MRSA-bakterierna som många danska grisar bär finns inte hos svenska avelsgrisar. Det visar en ny undersökning som Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt och Svenska Djurhälsovården har gjort.

– Det är mycket glädjande att MRSA inte hittades hos de svenska avelsgrisarna. Om bakterien finns hos den typen av grisar är risken nämligen stor att den sprids vidare till andra grisgårdar, säger veterinär Helle Unnerstad, vid Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA.

Undersökningen har gjorts på de 39 gårdar som säljer djur till gårdar som föder upp de grisar som sedan går till slakt. Gårdarna anses ha en nyckelroll för en eventuell spridning av MRSA i Sverige.

I Danmark bär två av tre grisar på den antibiotikaresistenta MRSA-bakterien. Förra året blev det känt att fyra danskar dött till följd av bakterien som har ökat kraftigt bland grisbesättningar i Europa de senaste åren.

Ett test som DN gjorde och publicerade i november visade att var femte dansk och var tjugonde tysk förpackning med fläsk i svenska butiker innehåller den resistenta bakterien. DN lät även testa ett mindre antal svenska fläskförpackningar och där hittades inte bakterier.

Hos svenska grisar har MRSA bara hittats vid ett tillfälle hos en gris. Kartläggning av bakterien bland svenska grisar har gjorts fyra gånger tidigare, den senaste genomfördes 2011. Den nya undersökning som gjordes under hösten är ett samarbete mellan SVA, Jordbruksverket och Svenska Djurhälsovården.

– Det här är ett kvitto på att vi har en väl fungerande svensk modell. Det var osannolikt att vi skulle ha MRSA bland de svenska grisarna, säger Ingrid Eilertz, chef för avdelningen för djurskydd och hälsa på Jordbruksverket.

I Sverige har grisnäringen sedan länge själv infört regler för djur som importeras, bland annat för de sitta i karantän och provtas för MRSA.

– Vi har ett gott smittoläge i dag och det är viktigt att vi behåller det. I det fortsatta arbetet kommer berörda folkhälso- och djurhälsomyndigheter bland annat värdera risken för att smitta förs in i svenska grisbesättningar via människor, säger Ingrid Eilertz.

Den typ av MRSA som grisarna bär på kallas CC398 och anses inte ha lätt att smitta till människor. De som främst drabbas är personer som arbetar med grisar, men även andra har drabbats. De fyra personer som har avlidit i Danmark hade inte haft direktkontakt med grisar.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

Fakta. MRSA

MRSA är en antibiotikaresistent bakterie som kan finnas hos både människor och djur.

Bakterien överförs framför allt genom kontakt men också via en förorenad om-giv- ning. En hög användning av antibiotika gynnar resistenta bakterier och deras spridning.

Problemet med MRSA hos grisar är risken att bakterien sprids till människor, där den kan orsaka mer eller mindre svåra infektioner, framför allt hos personer med nedsatt immunförsvar.

Källa: Statens veterinärmedicinska anstalt “

DN 22 jan 2015

“ Bävrar gnager pilar mitt i stan

Bävrar har börjat simma omkring mitt i stan de senaste åren. Jag gick förbi relativt nygnagda stammar på två pilträd i strandkanten av Karl-bergssjön på Kungsholmssidan nedanför Grubbensområdet men såg förstås inte skymten av de skygga djuren. Det har dock stadens vilt-vårds- och skadedjurssamordnare Tommy Tuvunger på trafikkontoret gjort. ”Vi har sett dem från kontoret simma omkring i Klara sjö” några gånger. Han tror att de har sin hydda på andra sidan kommungränsen i Solna, hanen, honan och ungarna.
Tommy Tuvunger kan inte säga hur många bävrar det finns i innerstan, men säger att det för dagen inte är aktuellt med några åtgärder för att decimera stammen.
Lars Epstein larsepstein@hotmail.com “

DN 23 jan 2015:

“ Butiker höjer mjölkpriset för att stötta lantbrukarna

Efter krislarmet höjer flera butiker mjölkpriset med en krona per liter som går direkt till de svenska bönderna. Samtidigt lanserar Centerpartiet kampanjen Mjölklöftet för att få fler livsmedels-handlare att rädda den svenska näringen.

– Det låter jättebra och kan man hitta en sådan lösning på nationell nivå vore det fantastiskt, säger Jonas Henriksson, mjölkbonde som driver Alvans gård på Gotland.

EU–sanktionerna mot Ryssland och minskad efterfrågan på världs-marknaden har lett till fallande priset på mjölk vilket gör att många svenska mjölkbönder riskerar att slås ut, enligt Lantbrukarnas riksförbund. På drygt ett år har mjölkpriset till bonden fallit med 86 öre per kilo mjölk, vilket är en nedgång med cirka 23 procent. Förra veckan möttes branschföreträdare för att diskutera krisläget. Nu har flera handlare tagit initiativ för att stötta de svenska mjölkbönderna genom att höja priset med en krona per liter mjölk. Påslaget i butiken går oavkortat till lantbrukaren.

Livsmedelshandlaren Lars Ocklind i Åre har redan höjt priset, vilket har fått försäljningen att stadigt öka. Och fler handlare är på väg att följa efter, enligt Sveriges Radios Ekot.

– Det måste vara något fel när ingen reagerar på att man betalar hur mycket som helst för vatten på flaska. Det köper folk helt vilt och glatt och betalar dubbelt så mycket som man gör för en halv liter mjölk. Då har vi sagt att självklart ska vi behålla den här kronan på mjölken, säger Lars Ocklind till Ekot.

Kampanjen har fått Centerpartiet att haka på med ett upprop som de kallar Mjölklöftet för att få fler handlare att ansluta sig.

– Vi är övertygade om att väldigt många svenskar är beredda att betala en krona extra för mjölken, om de vet att den kronan säkerställer att den lokala mjölkbonden kan fortsätta leverera mjölk i många år till, säger förra landsbygdsministern Eskil Erlandsson (C) i ett pressmeddelande.

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se “

DN 24 jan 2015:

“Nya tekniken ska förhindra brist på mat

Framtidens mat är redan här. Om några veckor är det svensk premiär för industriell odling av jätteräkor. Det är ett exempel på hur matproduktionen förändras i en värld där befolkningen växer snabbt.

År 2050 beräknas jordens befolkning ha ökat från dagens drygt sju miljarder till omkring nio miljarder. Ska maten räcka till alla och klimatförändringar bromsas måste välfärdsländer som Sverige ändra matvanorna.

Friterade gräshoppor och maskar dyker ofta upp som framtida föda. Men så drastiskt behöver vi inte ändra middagsmaten, anser forskare.

– Vi kommer nog att äta ungefär samma sak. Men produktionssätten blir annorlunda, säger Anders Kiessling, professor i akvakultur vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Hållbara matvanor handlar om att äta mindre och bättre kött, mer proteiner från växtriket som bönor och mer från hållbara odlingar i vatten, och då kanske inte bara fisk och skaldjur.

– Jag tror att alger är potentiellt jätteintressant för framtiden, säger Anna Richert, matexpert på Världsnaturfonden.

Enligt FN:s matorgan FAO måste produktionen av livsmedel öka med minst 60 procent till 2050. Men prognosen är ett trubbigt verktyg.

– Siffran förutsätter att vi uppför oss som i dag. Att öka produktionen i stället för att minska svinnet är mindre smart, säger Anna Richert.

I dag bor över hälften av världens befolkning i städer. Den siffran ökar hela tiden. Världens jordbruks-marker är utnyttjade till bristningsgränsen.

Klimatförändringar kan ytterligare förvärra situationen.

– Vi måste fundera på hur vi kan få in matproduktionen i staden, undvika transporter och hur vi ska återanvända resterna, säger Anders Kiessling på projektet Urban matförsörjning i en globaliserad värld som stöds av statliga innovationsmyndigheten Vinnova.

Han anser att odlingar som inte är bundna till åkerjord behövs för att avlasta markerna.

Det handlar om slutna system i växthus eller bassänger där man har full kontroll över allt som kommer in och ut.

Odling i vatten, akvatisk odling, har pekats ut av bland andra FAO som en av vägarna till att lösa framtidens proteinbehov. Hälften av all fisk som äts i dag är odlad.

– I dag odlas 600 arter i vatten. I princip allt du äter av vattenprodukter kan också odlas, säger Anders Kiessling.

I Sverige skulle exempelvis gös och piggvar kunna odlas.

Slutna system är oberoende av väder och därmed både lättare att planera och mer effektiva. På grund av vädret skördas bara drygt hälften, 60 procent, av det som odlas i Norrland.

Stadsodling i bassänger och växthus kan ske i stor skala på gamla industriområden eller hustak. Uppvärmningen ska komma från överskottsvärme från stad och industrier som i dag bara går upp i rök.

– Vi tycker det är intressant att man vill använda spillprodukter från städerna. Men man ska se upp med vad det egentligen kostar energi- och pengamässigt. Det är viktigt att få fram nyckeltal så att man kan jämföra hur resurseffektiva olika system är, säger Jan Eksvärd, expert på hållbar utveckling med uppdrag för Lantbrukarnas riksförbund.

Om några veckor startar odling av jätteräkor i slutet system i ett industriområde i Uppsala. I sommar utvidgas den med odling i kommersiell skala i skånska Bjuv i samarbete med Findus.

Anna Richert tycker att en hel del positivt händer i Sverige, även om det finns globala utmaningar. Svenska köttkonsumtionen planar ut, kändiskockar lagar vegetariska rätter och trenden att äta upp hela djuret, inte bara filén, pekar åt rätt håll.

– Mat är lust och glädje. Det är inte svårt, hemskt och jobbigt, utan enkelt med förvånansvärt små förändringar, menar Anna Richert.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

Så äter du hållbart och hälsosamt

Ät grönare och lagom mycket.

Begränsa rött kött och charkprodukter till högst 500 gram vecka.

Minst 500 gram grönsaker och baljväxter per dag.

Mer frukt, bär, nötter och frön.

Ät det som är i säsong.

Fisk och skaldjur 2–3 gånger i veckan.

Minska matsvinnet, ta hand om rester och ät upp det du har köpt.

Köp närproducerade varor.

Drick kranvatten. “

DN 24 jan 2015:

“ Här odlas Sveriges första miljövänliga jätteräka

I en industrilokal väntar tre stora bassänger på tvåhundratusen räklarver. Om några veckor kommer larverna från Florida. Det är startskottet för en ny, storskalig odling av jätteräkan.

Uppsala.

Jätteräkan har ett rykte som miljöbov. Odlingarna har ofta inneburit skövlade mangroveträsk och hav som länsas på småfisk som mals till räkmat.

Men om några veckor går startskottet för en helt ny typ av räkodling. Uppfödning där restvärme och matrester tas tillvara ska göra de första svenska jätteräkorna skonsamma mot miljön.

– Vi ville hitta ett miljövänligt odlingssystem som fungerar på land och även i sjöar och hav, säger Matilda Olstorpe, docent i mikrobiolog och vd för bolaget som driver odlingen i Uppsala.

Hon arbetar även vid Sveriges lantbruksuniversitet och är en av forskarna bakom det nya odlingssystemet.

– Vi vill inte att man fångar fisk för att odla annan fisk och räkor. Därför har vi utvecklat ett system för att minska behovet av fiskmjöl.

En blandning av bakterier, mikrosvampar och alger får växa till sig och bli vad forskarna kallar en bioflock. Det smarta är att den har dubbla funktioner. Förutom att vara föda åt räkorna tar den även hand om räkornas avföring som den använder för sin egen tillväxt.

– Egentligen har konceptet funnits i femtusen år. När solen lyser på vattnet växer alger till sig och blir fiskmat. Vi har bara förfinat systemet, säger Matilda Olstorpe.

Bioflocken står för en del av räkornas föda, men det krävs ytterligare näring och där ska matavfall användas.

Forskarna samarbetar med mattillverkaren Findus och kommer att ta tillvara rester från företagets produktion, bland annat ärtor som inte går att sälja.

– De har 500–1 000 ton ärtor och 40 ton fiskrester som i dag eldas upp som biogas. Vi kan använda det till foder. Sedan kan restprodukter från vår produktion gå till biogas, berättar Matilda Olstorpe.

I sommar startar även en odling av jätteräka i Bjuv i Skåne. Då ska bassängerna värmas av restvärme från fabriken, värme som i dag går ut i skorstenen.

– Det finns otroligt mycket spillvärme i samhället som inte håller så hög temperatur att den kan användas som fjärrvärme. Men vi behöver bara trettio grader, så för oss är den perfekt, säger Matilda Olstorpe.

För att använda restvärmen från bassängerna finns planer på att koppla växthus till räkodlingen.

En jätteräka når ätstorlek på cirka tre månader. Själva odlingssystemet går även att använda på fisk.

– Lax kan inte odlas på det här sättet. Men tilapia, världens femte mest odlade fisk, fungerar mycket bra, säger Matilda Olstorpe.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

200 000 räklarver från Florida är på ingång till de tre bassängerna i Uppsala. “

DN 1 feb 2015:

”Staten måste sluta avverka sin egen skyddsvärda skog”

Rädda mångfalden. Sveriges skogar rymmer 1 800 hotade arter – trots det avverkar statens skogsbolag Sveaskog arealer som nyss ansågs vara skyddsvärda. Regeringen måste se till att statens skog används för att skydda den biologiska mångfalden, skriver fem naturskyddsorganisationer.

Sveriges nya regering verkar glädjande nog vilja ta ansvar för att bevara skogens mångfald. Vi miljöorganisationer vill nu påminna om två viktiga pusselbitar: ökade anslag och kostnadseffektiva lösningar för skydd av skog.

Regeringen bör återkomma redan i vårbudgeten med en avisering om att den uteblivna förstärkningen för naturvård om en miljard genomförs 2016 i stället. Redan nu kan dock riktningen styras genom andra politiska beslut, som regleringsbrev och instruktioner. Nu måste vi använda vår gemensamma skog för att rädda mångfalden och på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt närma oss miljömålen. Detta kräver bland annat ändringar av de ägardirektiv som den förra regeringen införde.

Såväl den nya som tidigare regeringen har tydligt deklarerat att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Sittande regering har dessutom gått längre genom att uttala att den vill skydda alla de artrika naturskogar som finns kvar i Sverige. Budgetförslaget för 2015 med en förstärkning om en miljard till skydd och skötsel av värdefull natur var ett mycket viktigt steg i rätt riktning, även om det inte hade räckt för att nå vare sig nationella mål eller internationella åtaganden. Vid sidan av budget och anslag bör regeringen fatta politiska beslut, till exempel genom en ny skogspolitik, för att bromsa utarmningen av skogen och nå de miljömål som rör skog och skogsbruk. Och det är bråttom!

Svenska skogens mångfald är hotad. Nästan 1 800 skogslevande arter är upptagna på den nationella rödlistan över arter vars framtid är osäker. Dessutom är statusen för en majoritet av landets skogliga naturtyper oroväckande dålig. Skogens värde för friluftslivet urholkas i takt med att kalhyggen, produktionsskogar och plantager breder ut sig. Förstörelsen av livsmiljöer, kulturvärden och möjligheterna för turism är väl dokumenterad och fortsätter. I dag kalhuggs fortfarande många av de skyddsvärda skogar som regeringen sagt att den vill skydda.

Trots lagstiftning, miljömål och internationella överenskommelser fortsätter utarmningen av landets skogsekosystem. Riksdagens miljömål som rör skog nås inte. Hotet utgörs främst av dagens skogsbruk med kalhyggen som i princip den enda skogsbruksmetoden, samt dagens skogspolitik uppbyggd på devisen ”frihet under ansvar”. För att miljömålen ska kunna uppnås krävs dessutom att skogsbruket tar ett större ansvar än vad lagen kräver. Myndigheternas uppföljningar visar dock med all tydlighet att så inte sker.

Regeringen har en möjlighet att ta ett krafttag för att vända trenden. Som en viktig dellösning föreslår vi att statens egna skogsinnehav används för att uppnå de politiska målen för skogen. Statlig skogsmark ska förvaltas som ett föredöme och med höga naturvårdsambitioner. Det statliga skogsbolaget Sveaskog har jämförelsevis höga naturvårdsambitioner i sin miljöpolicy. Dock är det uppenbart att denna miljöpolicy, tillsammans med Sveaskogs nuvarande uppdrag, inte räcker för att säkerställa de skyddsvärda skogar som regeringen har uttalat att den vill skydda. Som en del av sin policy och miljöcertifiering avsätter Sveaskog frivilligt skyddsvärd skog för naturvård. Dock har bolaget en begränsning av hur stor areal skog som ska avsättas, vilket är en anledning till att Sveaskog nedklassar och avverkar

tidigare avsatta, skyddsvärda skogar. Att ett statligt bolag avverkar skyddsvärd skog är en skandal i sig. Att dessutom ständigt ändra vilka skogar som är avsatta försvårar för regering och riksdag att uppnå miljömålen. Detta eftersom det är omöjligt att värdera avsättningarnas nytta för måluppfyllelse om det råder oklarhet kring om de blir kvar eller kommer att avverkas inom något decennium. Det är därför högst rimligt att Sveaskog, folkets eget skogsbolag, tar ett betydligt större miljöansvar än i dag och att de skogar staten själv kan styra över används för att nå miljömålen.

Vi föreslår därför att:
1 Regeringens direktiv för statens skogar och framför allt Sveaskog omformuleras för att skydda mångfald och gynna mångbruk. Dagens vinstkrav måste sänkas och fokus i direktiven bör ligga på att skapa ett varierat naturnära/miljöanpassat brukande och en grön infrastruktur som bland annat säkerställer spridningsmöjligheter för arter. Sveaskog har en ambitionsnivå om 20 procent naturvård om man räknar in hyggeshänsyn, avsatta skogar och de reservat som Sveaskog tillgodoräknar sig inom sin ambitionsnivå. Därför bör naturvårdsambitionen höjas, till en början till 30 procent naturvård. Det finns goda förutsättningar för detta om man ser till Sveaskogs skogar och ekonomi.

2 Samtliga statligt ägda skogar med höga naturvärden eller med höga värden för rekreation och friluftsliv ska ges långsiktigt, transparent och kvalitetssäkrat skydd. När statligt ägda skogar skyddas genom avsättning ska pengarna inte tas från anslaget för skydd av skog.

3 Regeringen beslutar om ett omfattande bytespaket som innebär att skogsmark från Sveaskog med låga naturvärden kan bytas mot skogar med höga naturvärden som i dag ägs av privata bolag och markägare. Tidigare erfarenheter av sådana byten visar att de rejält underlättar reservatsbildandet. Byten med flera markägare inblandade ska vara möjliga att genomföra.

4 Statens skog ska användas för att skapa grön infrastruktur. Restaurering och återuppbyggnad av värden på den statligt ägda skogsmarken skulle ge en ökad möjlighet till att uppnå målet i det internationella Nagoyaåtagandet som Sverige har skrivit under. Åtagandet innebär, bland annat, att fragmenteringen av de skogliga naturtyperna ska minska.

5 Regeringen beställer en ny inventering av naturvårdsvärdefulla skogar på statens mark. En sådan genomfördes framgångsrikt i början av 00-talet, och fick stor betydelse, i form av förbättrad information om sådana skogar. Tiden är nu mogen att göra detta igen, i syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att identifiera fler skyddsvärda skogar på statens mark.

6 Mångbruk, inklusive ekoturism, renskötsel och rekreation ska gynnas. I statens skogar måste betydligt större hänsyn tas till sociala värden, turism, urfolk och lokalbefolkning. Det är beklämmande att urfolket i Sverige år 2015 måste ta FN till hjälp för att få sin mark fredad från skogsförstörelse och gruvbrytning.

Majoriteten av svenskarna anser att den statliga skogen främst ska användas för bevarande av biologisk mångfald, rekreation, folkhälsa och mångbruk. Det är dags att regering och riksdag lyssnar på det.

Johanna Sandahl, Ordförande Naturskydds-Föreningen
Viktor Säfve, Talesperson Föreningen Skydda Skogen
Sara Vikström Olsson, Ordförande Fält- Biologerna
Dennis Kraft, Ordförande Sveriges Ornitologiska Förening – Birdlife Sverige
Ellie Cijvat, Ordförande Jordens Vänner “

* Bistånd.

Politik för en biståndsminister.

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Göran Hägglund (KD)

anf.145 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Miljöpartiet och Kristdemokraterna har i många år tillsammans stått upp för Sveriges solidaritet med den fattigaste världen. Våra båda partier är sprungna ur rörelser med starkt svenskt biståndsengagemang, och det har ofta synts i vår politik.

Därför blev jag uppriktigt förvånad när den borgerliga budget som Kristdemokraterna drev igenom tillsammans med Alliansen och Sverigedemokraterna innebar en nedskärning på biståndet med 500 miljoner för i år. Jag kan faktiskt inte förstå hur det kan vara en kristdemokratisk prioritering att spara på de fattigaste av fattiga i världen.

Nedskärningen riskerar tyvärr till och med att påverka de människor och de länder som vi redan har ingått avtal med, dem som vi som nation - även du och dina allianskolleger i den föregående regeringen - har lovat att hjälpa.

I samarbetsregeringen kommer vi att göra allt för att freda dessa avtal så att Sida åtminstone kan skära i annat än hjälp som vi redan har utlovat. Med en nedskärning på 500 miljoner måste man erkänna att det blir en svår uppgift.

Jag förutsätter att Göran Hägglund som kristdemokratisk partiledare har varit involverad i utformandet av Alliansens budgetförslag om biståndet som vann kammarens stöd. Därför tänker jag också att du bör ha anledning att inför kammaren svara på var du och Kristdemokraterna anser att nedskärningar på biståndet ska göras.

Jag vill alltså fråga: I vilken del av världen anser Göran Hägglund att Sverige ska dra ned sitt engagemang mot bakgrund av den budget som han presenterade och drev igenom i riksdagen?

anf.146 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Vi ska vara stolta över att vi bor och verkar i ett land med ett av världens mest generösa bistånd. FN rekommenderar som bekant 0,7 procent, och vi levererar 1 procent.

Sverige har gjort enastående insatser under många decennier på det här området, och det spelar en ofantligt stor roll. Biståndet är viktigt för oss kristdemokrater, inte för vår egen del, utan naturligtvis för alla de människor och länder som blir mottagare. Där handlar det om att bygga sjukvårdssystem, ge utbildning och motverka de situationer som kan uppkomma efter kortsiktiga katastrofer. Det mesta används dock för långsiktigt bistånd.

Vi har slagit vakt om biståndet, och jag tror att Gustav Fridolin är medveten om att det har gjorts avräkningar genom åren när det har handlat om flyktingströmmar och flyktingmottagning, i enlighet med de Dacregler som finns. Men biståndet har under de år som vi har varit i regeringsställning ökat mycket kraftigt.

Det är jag stolt över, och jag kommer att fortsätta att arbeta för att Sverige ska vara en stormakt på det här området, dels för vår egen skull, för det betyder mycket att vi kan bistå, men inte minst för dem som är mottagare.
När det handlar om förändringar inom de ramar som riksdagen beslutar om är det så att först och främst regeringen, men också de myndigheter som regeringen har under sig, får göra en bedömning av var förändringar ska ske. En del avtal är långsiktiga till sin karaktär. Andra avtal är kortsiktiga. En del är sådant som ges på årsbasis till olika projekt. Där har regeringen en stor frihet att kunna bestämma.

anf.147 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Sverige gör avräkningar på biståndet i enlighet med Dacreglerna. Det går väl att försvara med tanke på att en av de viktigaste sakerna man kan göra i en akut katastrof är att erbjuda människor stöd och hjälp. Vi vet att globalt sett är de remitteringar som kommer av att människor har fått en fristad och kan fortsätta att hjälpa släktingar och vänner som är kvar i en krigshärd vida överstigande det globala biståndet.

Det går att diskutera hur avräkningar ska göras, men det här replikskiftet handlar inte om avräkningar i enlighet med Dacreglerna utan det handlar om att i den budget som Kristdemokraterna presenterade för riksdagen och drev igenom med Alliansen och Sverigedemokraterna skar man ytterligare 500 miljoner från biståndet. Därför tycker jag också att Kristdemokraterna bör svara på var man tycker att det svenska engagemanget i världen ska minska. Hur ska vi spara dessa 500 miljoner som ni har ålagt oss genom ert budgetbeslut att göra?

anf.148 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Jag är glad över att Gustav Fridolin säger det han säger beträffande avräkningar. Så lät det nämligen inte när Miljöpartiet var i oppositionsställning. Det är ett bra besked.

Gustav Fridolin tycker nu att det är besvärligt att ha hamnat i regeringsställning. Riksdagen har fattat beslut om budgeten. Det är regeringen som styr landet, och det är regeringen som fattar de konkreta besluten. Om det är alltför besvärligt kan det lösas på olika sätt, men jag tror att man får finna sig i att i regeringsställning ta ansvar för de beslut som riksdagsmajoriteten kommer fram till.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

Tidingsartiklar

DN 11 jan 2015:

”Politiskt kaos och stillestånd – låt inte Haiti falla i glömska”

Fem år efter jordbävningen. Tyvärr har varken det internationella samfundet eller de haitiska politikerna levt upp till de stora löftena från katastrofåret 2010. Läget är fortfarande akut. Nu behövs förnyat stöd både till den haitiska demokratin och till landets utveckling, skriver Mats Lundahl, professor i utvecklingsekonomi.

Den 12 januari 2010 ödelades Haitis huvudstad, Port-au-Prince, av en katastrofal jordbävning. Staden hade i praktiken redan brakat samman under befolkningstrycket – över 2 miljoner. Vatten, sanitet, elektricitet, transport, skolor, sjukvård – allt var otillräckligt. Staden hyste några av de värsta slumområden som gick att uppleta på denna jord. Mitt i detta slog jordbävningen till: mellan 66 000 och 112 000 döda, enligt oberoende beräkningar – var den officiella siffran på 230 000 kommer ifrån vet ingen – kaos och tältläger överallt. I oktober samma år drabbades Haiti dessutom av en koleraepidemi.

Var befinner sig landet fem år senare? Hur ser framtiden ut? Haiti är ett land i politisk kris. President Michel Martelly har varit ”lame duck” ända sedan han tillträdde 2011 och har bara ett drygt år kvar innan han måste kliva av sitt ämbete. Han har svagt stöd i parlamentet – inga senatorer och bara tre av 99 deputerade – och han förstår inte att man måste bygga koalitioner. Krisen är dessutom på väg att bli akut. Den tredjedel av senaten som skulle ha valts 2012 och 2014 valdes aldrig. Under 2014 skulle också val till hela deputeradekammaren ha hållits. Den 12 januari upphör parlamentet att fungera och presidenten kan styra genom dekret. Oppositionen har motarbetat de försök Martelly har gjort att få till den valkommission som krävs. Nu har emellertid en

överenskommelse undertecknats som syftar till att förlänga parlamentets mandat och hålla val inom 120 dagar.

Kolerasituationen tycks vara under kontroll, efter 717 000 smittade och 8 700 döda i november 2014. Dödligheten har sjunkit till 1,2 procent, men Haiti är på intet sätt kolerafritt och kommer inte att bli det förrän man fått ordning på dricksvatten och sanitet, och dit är det långt. Antalet tältläger har minskat drastiskt. Av den 1,5 miljon som fanns i lägren i juli 2010, återstår nu bara drygt 100 000. Lägren har tömts med kontantbidrag och med tvång. De flesta har flyttat tillbaka till sina förstörda hus eller till andra provisoriska bostäder. Inga större ansträngningar har gjorts att skaffa fram nya bostäder utan människorna måste själva ta ansvar för sin situation. Det saknas inte grandiosa planer för återuppbyggnaden av Port-au-Prince till en leende, supermodern stad. Men var finns realismen? Vem vill man bygga för? Arkitektritningarna har en tendens att dölja både människorna och det desperata behovet av en upprustning av infrastrukturen.

Haiti är på väg att bli bortglömt av det internationella samfundet. Återuppbyggnadsarbetet går trögt. Endast 56 procent av de pengar som utlovades efter katastrofen hade betalats ut i december 2012. Därefter går det inte att hitta några systematiska uppgifter – ett illavarslande tecken på givartrötthet.

Utbetalningarna från de två länder som lovat mest, Venezuela och USA, lämnar mycket att önska. I slutet av 2012 hade Venezuela endast betalat 19 procent och USA 33 procent av de utlovade pengarna, och ingen bättring är i sikte. PetroCaribe-programmet, som ger subventionerad olja och krediter till Haiti, äventyras genom den vanvettiga ekonomiska politiken i Venezuela. I USA fastnar pengarna i den tröga politiska situationen, där republikanska budgetfundamentalister motsätter sig alla utgifter.

Att pengar utbetalats betyder inte att något konkret gjorts. Det är så gott som omöjligt att få någon uppfattning om vilka projekt som fungerar – troligen få. USAs bistånd erbjuder ett belysande exempel. 2012 hade mer än hälften av alla pengar som slussats via USAID gått till amerikanska företag i ”The Beltway” (Washington, DC, Virginia, Maryland), att jämföra med 0,7 % till haitiska företag och organisationer. Pengarna försvann in i en svart låda. Det gick inte att se hur de använts. I september 2011 hade USAID bara använt 0,8 procent av de frigjorda resurserna. Projekten är underfinansierade och försenade. Det aviserade bostadsbyggandet reducerades med 80 procent. I juli 2014 blev den amerikanska kongressen tvungen att rösta igenom en speciallag för att öka transparensen i kontrakteringen, tvinga fram regelbunden rapportering och öka det haitiska inslaget.

BNP-tillväxtsiffrorna för 2011–13 visar på återhämtning efter katastrofen. Den långsiktiga trenden är däremot negativ. Mellan 1993 och 2012 sjönk BNP per capita i reala termer med 0,9 procent per år. Den haitiska ekonomin har ett svårt strukturellt problem. Befolkningstillväxten på landsbygden har lett till den värsta jorderosionen på västra halvklotet. Efterhand som befolkningen ökar kryper odlingarna uppför de branta bergssidorna, för att spolas bort av de tropiska slagregnen. Härigenom faller inkomsterna på landsbygden och människorna tvingas flytta till städerna, där de hänvisas till den informella sektorn för sysselsättning: byggen, gatuförsäljning och diverse tjänster.

De formella jobben är lätt räknade. Den offentliga sektorn är stängd för dem som inte har förbindelser och industrijobben är få. Den industrizon i Caracol i norra Haiti som invigdes 2012 har inte lyckats skapa mer än 2 600 arbeten, mot de 20 000 man hade hoppats på. Ingen vill investera i Haiti, trots att presidenten upprepade gånger har framhållit att landet är öppet för business. Det är inte så konstigt. Världsbankens Ease of Doing Business Index har Haiti på plats 180 av 189. Det är ingen som investerar i omöjliga länder med instabila institutioner där man inte kan lita på att få tillbaka sina pengar.

Haitis regering har en plan för ekonomisk utveckling och fattigdomsreduktion. IMF och Världsbanken kräver det. Den haitiska planen har emellertid betänkliga likheter med Jönssonligans. Den baseras på diffusa ”visioner”, önsketänkande och optimistiska prognoser men bevärande få fakta. Man hoppas på att biståndsinflödet ska fortsätta och tillväxten komma igång. Det är knappast tillräckligt för att landet på allvar ska resa sig ur askan.

Tyvärr har varken det internationella samfundet eller de haitiska politikerna levt upp till bragelöftena från 2010. Den internationella bilden av Haiti är den av ett litet skitland som det inte finns anledning att engagera sig i och i den inhemska politiken dominerar, som alltid, de personliga maktambitionerna över viljan att ge majoriteten en anständig levnadsstandard.

Haitis framtid framstår inte som ljus. Det är dags att ändra på det. Landet behöver politisk stabilitet. Det måste bli val, men det räcker inte. Regering och opposition måste också bryta med den politiska konfrontationstraditionen och så behöver Haiti en utvecklingsstrategi som syftar till att skapa sysselsättning utanför jordbruket – en strategi som på allvar backas upp av de utländska biståndsgivarna.

Mats Lundahl, Professor Emeritus I Utvecklingsekonomi Vid Handelshögskolan Och Författare Till Sex Böcker Om Haiti. **“**

DN 11 jan 2015:

Såren läks långsamt efter skalvet

Fem år efter jordbävningen i Haiti är många av de yttre spåren efter katastrofen bortstädade. Nya hus byggs, brottsligheten har minskat och färre hemlösa bor i tältläger. Men Haiti är fortfarande ett av världens fattigaste länder. Och att skapa ett fungerande samhälle är svårt när männen i hög grad är frånvarande och barn och kvinnor skyddslösa.

• **Hopp.** Det är i kyrkan på berget som lyckan bor i Haiti. Eller? Vid - närmare betraktande är den kanske inte helt ogrumlad. Att människor gifter sig borde ändå tyda på att de hyser ett hopp om att det ska bli bättre.

– Framtiden? Den vet jag inget om, men fem barn vill jag ha, säger 23-åriga Blanc Widemise, som just har sagt ja till Milice Therlange.

Bruden har en femårig son, men barnets far är sedan länge försvunnen. Brudgummen är 42 år, alltså nästan dubbelt så gammal som hon, och har tre barn sedan tidigare.

Blanc är kosmetolog och Milice affärsman i byggbranschen. De träffades i ett flyktingläger vid en begravning av en gemensam bekant. De har nu varit ett par i ett år.

De nygifta har just kommit ut från den lilla kyrkan i Montagne Jerusalem i stadsdelen Carrefour. Blanc byter om från den vita bröllopsklänningen till vardagskläder.

Bruden ler, men ögonen är inte lika glada. Av vad hon säger och uttrycker framgår att hon inte gifter sig av romantisk kärlek, kanske inte heller pengar, men säkert för trygghet.

En ensamstående mamma utan jobb kan inte klara försörjning och skolavgifter, inte utan hjälp från föräldrar. Och Blancs mamma är svårt cancersjuk.

Brudgummen ser för sin del ut som om han just avslutat en affärsuppgörelse.

Under ceremonin i kyrkan har den evangeliske pastorn förklarat vad som gäller i äktenskapet: Hustrun ska lyda och tjäna maken, göra allt hemma, och viktigast är att laga god mat, så att mannen blir i bättre stånd att uppfylla sina äktenskapliga plikter... eftersom en lycklig man kan göra hustrun lycklig.

Prästen vänder sig till bruden: Du måste vara trogen, men om kärleken tar slut har *mannen* rätt att söka sig kärlek på annat håll.

Han säger ingenting om huruvida *hustrun* har samma rätt.

Längs bak i salen börjar två män skratta och de viskar till varandra: ”Haha, det ska prästen säga, han som lever med *tre* olika kvinnor.”

Sådan är den rådande mentaliteten och maktordningen i Haiti.

• **Barn.** De lever i fallfärdiga och smutsiga skjul av plåt, plywood och presenningar, på en yta av kanske tre eller fyra kvadratmeter.

Alla grundläggande bekvämligheter saknas och det råder brist på mat och friskt vatten. Men officiellt är detta inget läger för de hemlösa offren för jordbävningen. Några sådana ska praktiskt taget inte längre finnas.

Så är det i varje fall om man frågar myndigheter och hjälporganisationer: Från att 1,5 miljoner människor trängdes i hälsovidriga och farliga tältläger omedelbart efter katastrofen för fem år sedan, var siffran 350 000 för två år sedan. Nu ska den vara nere på 80 000.

De hemlösa finns, men ska inte synas. Därför är lägren bortflyttade från centrala Port-au-Prince.

Det verkliga antalet hemlösa, och var de befinner sig, är det ingen som känner till.

Ett knep för att få ner siffran på antalet hemlösa är att kalla lägren för något annat, inte ”camps” utan ”shelters”. Ett sådant är lägret Corail i stadsdelen Petionville. Lägret är precis som det har varit de senaste fem åren: horder av barn leker i leran och dammet, männen vegeterar i tältens skugga och kvinnorna släpar på spädbarn och vatten.

Bland de tusentals invånarna i Corail har varje människa en skakande historia att berätta. 27-åriga Sherly Lormeus, som vi träffar i hennes trasiga träskjul, har varit flykting i sitt eget land sedan jordbävningen raserade hennes hem.

Hon har tre barn, men snart kan hon förlora två av dem. Endast sexåriga Valentina blir kvar.

Femåriga dottern Sterling ska adopteras bort till en familj i Argentina. Modern saknar inkomst och barnens pappa omkom i en bilolycka förra året.

– Jag har ingen möjlighet att ge henne ett bra liv här. Nu får hon komma till en rik familj i Buenos -Aires och får en framtid.

När jag frågar Sherly Lormeus om hur hon tänkte när hon valde att lämna bort sitt barn gråter hon stillsamt. Sedan säger hon:

– Jag är så fruktansvärt ledsen, jag kom fram till det efter en lång inre kamp. Jag vet att Sterling kommer att vara långt borta och att jag troligen aldrig får se henne mer. Det kommer att bli svårt.

För lille Daniel, sex månader, är situationen än mer tragisk. Mycket talar för att han inte får leva länge.

Modern försökte fördriva fostret genom att svälja flera slags läkemedel och dricka mängder med alkohol. Hon höll på att dö på kuppen.

Men att utsläcka ett ofött människoliv var inte enkelt. Barnet föddes, svårt skadat, med endast 25 procent av hjärnan kvar och utan ryggmärg.

I systerns famn hänger den lille pojkens ben och huvud lealöst. Det är outhärdligt att se.

Dessutom är Sherly nu steril. I samband med förlossningen, under narkos, skar läkarna av hennes äggledare. De ansåg inte att hon skulle ha fler barn efter vad hon försökt göra med sitt yngsta.

– Doktorn sade häromdagen att pojken är blind och aldrig kommer att kunna gå. Men jag hoppas ändå på att Gud gör att han kan gå. Och att han får leva.

Storasyster Valentina är medveten om vad som händer omkring henne.

– Jag tycker inte om det, jag vill att Sterling stannar här med mig, säger hon och kramar sin syster.

– Men när jag frågar om hon inte kan få stanna hemma säger mamma nej.

• **Brott.** Den som försöker ta ett foto av haitisk polis blir skjuten. Vanligtvis. Det säger Carmel Florent, poliskommissarie för divisionen BIM, Brigade d'Intervention Motorisée.

– Fast vi har inte rätt att skjuta på journalister och läkare, säger han och det breda ansiktet spricker upp i ett stort leende.

DN:s fotograf Paul Hansen och jag skulle nog ändå vara utom fara, för nu är vi inbäddade i en motorcykelburen elitstyrka inom poliskåren i Port-au-Prince och ska följa den en vanlig arbetsdag.

Dagen börjar med samling på polishögkvarteret i stadsdelen Claircin. Polischef Carmel Florent mönstrar sina vapenförsedda mannar (och några kvinnliga poliser) och redogör för dagens uppdrag i Port-au-Prince.

– Vår uppgift är att svara för allmän säkerhet, det vill säga vi patrullerar på gatorna, upprätthåller ordningen och löser olika konflikter, säger han.

Jag sätter mig intill Florent som rattar sin stadsjeep i spetsen för konvojen av svartklädda mc-poliser. Under färden på den knaggliga grusvägen, förbi halvt raserade hus och torftiga marknadsstånd, berättar han om BIM:s uppgift: att bekämpa småbuset. Det kan ske bara genom att polisen visar sig. Om inte annat så kan varje potentiell brottsling på långt håll se att poliskonvojen är i antågande, och kan lugnt försvinna in i folkmyllret. Möjligen har det en viss effekt.

– Det är en stor positiv utveckling av brottsläget mot två-tre år sedan, då kidnappningar inträffade dagligen. Nu har vi bara haft tre fall under det senaste året. Vanliga haitier kan känna sig tryggare.

Poliskonvojen bromsar in. Carmel Florent hoppar ut och ställer sig bredbent mitt i en korsning med ett gevär i handen. Poliserna sprider ut sig och börjar kontrollera id-handlingar och körkort hos förbifarande trafikanter.

För ett otränat öga före-faller det som en märklig åtgärd, men enligt polischefen är en stor del av småbrottsligheten mc-buren – som rån och drogtransporter – och därför är det effektivt att hålla efter just motorcyklisterna.

Nästa gång stannar vi till vid en marknad. Det stinker av ruttnande mat. Detta är en riskzon med mycket vapen. Några män utan legitimation handfängslas och plockas med till polisstationen.

Medarbetarna i brigaden verkar uppskatta sitt jobb.

– Jag gillar det här mer än när jag var en vanlig polis, säger Michel, en yngre polisman.

– Här får vi fajtas ofta. Det är kul att jaga tjuvar och att sätta dit kriminella.

• **Skadade.** Varje gång en lastbil dundrar förbi huset väcks Lindy Joseph av vibrationerna. Då befinner hon sig mitt i en dröm om att det är jordbävning igen.

Att minnet av katastrofen i Haiti fortfarande är levande efter fem år är inte underligt. Hon behöver bara vända blicken nedåt för att konstatera att hon saknar båda sina ben.

– Mitt mål är att få livet tillbaka och jag räknar med att kunna gå med hjälp av proteser, säger Lindy Joseph när vi möter henne på rehabiliteringscentret Healing Hands for Haiti.

Det var sen eftermiddag den 12 januari 2010 och Lindy Joseph, 42 år, hade dröjt sig kvar på en skola i Port-au-Prince där hon arbetade som textillärare. Då förändrades hela hennes liv av jordbävningen.

Byggnaden kollapsade och två av eleverna dog. Själv fick hon båda benen krossade. Inom någon vecka utvecklades kallbrand, och läkarna var tvungna att amputera båda benen ovanför knäna.

Under fyra år var Lindy Joseph fast i sitt hem. Den protes hon fick av kubansk vårdpersonal fungerade inte och hon fick ingen rehabilitering. Men förra året kom hon till Healing Hands och inledde sin väg tillbaka till livet. Två proteser är under tillverkning.

Hon är en av de minst 4 000 personer som blev så illa skadade under jordbävningen att de fick amputera någon kroppsdel.

Fram till dess fanns inte några rehabiliteringsmöjligheter på Haiti. I detta tiomiljonersland fanns endast tolv sjukgymnaster, berättar Patrick Sénia vid Handicap International, en internationell hjälporganisation.

– Direkt efter katastrofen, då det fanns amputerade och skadade överallt, kom många hjälporganisationer hit. De erbjöd hjälp och proteser.

Men efter något år drog de flesta av biståndsgrupperna ned på närvaron. Problemet är att efter sex månader måste en ny protes sättas in, och många blev utan rätt hjälpmedel.

Sénia säger att ambitionen är att ordinarie sjukvård har rehabilitering på plats. Men det finns inget nationellt program för att utbilda personal, bara privata utbildningar. Nu finns i varje fall 35 sjukgymnaster och 30 ortopeditekniker i landet.

– Den som bor i Port-au-Prince har hyggliga möjligheter att få hjälp med rehabilitering. Men den är inte längre gratis.

I sin spartanskt inredda hyres-lägenhet får Lindy Joseph hjälp av sin kusin att få på sig sina benproteser. Hon kör ett försiktigt träningspass.

– Jag räknar med att kunna gå utan stöd om sex månader, men det kräver att jag tränar två tre timmar om dagen. Det är jobbigt för ryggen, men jag måste.

Bekymret är hur hon ska klara sin försörjning. Hyran och sönernas utbildning kostar. Några gånger i veckan undervisar hon i bakning och sömnad. Men hon måste ändå extraknäcka genom att sy kläder på beställning.

Före jordbävningen var Lindy Joseph gift, men ett halvår efter att hon förlorat sina ben försvann mannen.

– Han övergav mig och har inte hjälp barnen och mig ett enda dugg.

• **Framtid.** Varje vecka marscherar arga haitier nerför den långa gatan Delmas i protest mot president Michel Martelly och hans regering. Målet är presidentpalatset.

Platsen har stor symbolisk betydelse, men lika talande är att av det inte återstår något av det gräddvita barockpalatset. Byggnaden skadades så svårt vid jordbävningen att den senare revs.

En mur av kravallpoliser i hjälmar och visir har spärrat av området kring det forna palatset. Demonstranterna bär på bilder av den -tidigare presidenten Jean-Bertrand Aristide, som störtades från -makten två gånger och var landsflyktig fram till för tre år sedan. På några plakat står: ”Ned med Martelly!”

– Det här, några hundra i tåget, behöver presidenten knappast vara orolig för, jag har också hört att demonstranterna har fått matpaket och pengar för att komma hit, säger en av poliserna.

Just då hörs en smäll. Någon har kastat en sten på en av polisens pansarbilar.

Jag frågar en yngre man bland demonstranterna: Det är presidentval i slutet av 2015, varför inte rösta på en annan kandidat nästa gång?

– Nej, Martelly tänker ställa in valet och bli diktator! Som det nu är berikar sig de rika, och de fattiga förblir fattiga.

Efter någon timme börjar de flesta demonstranterna troppa av.

Några dagar senare kommer besked om att Martelly har tagit ett första steg i att dämpa den politiska krisen: presidenten och parlamentet har enats om en ny premiär-minister.

Det lär mötas av lättnad från omvärlden, som fruktar att politiskt kaos kan hindra biståndssamarbete med Haiti.

Ambassadör Javier Pérez Niño vid EU-kommissionen, Haitis största biståndsgivare, är mån om att de framsteg som hittills gjorts inte är förgäves. Han betonar att oerhört mycket återstår.

– Är glaset halvfullt eller halvtomt? Jag vill påstå att det gjorts klara framsteg. Korruptionen är på tillbakagång, under fem år har vi inte haft ett enda stort korruptionsfall. Det är i sig en framgångssaga, säger ambassadören.

I övrigt utstrålar Pérez Niño en rea-listisk pessimism. Problemen med Haiti betecknar han som ”strukturella”, till exempel att 80 procent av de utbildade inte ens bor i landet. Eller att välståndsfördelningen är så ojämn; 15 familjer kontrollerar 90 procent av all egendom i landet.

Det gör att president Martelly måste samarbeta nära med dem som har den verkliga ekonomiska makten.

– I Haiti kommer vi att tvingas ägna oss åt sådant grundläggande som nödbistånd, kolerasmitta och mödravård i ytterligare 25 år.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se

Fokus. Så gjordes jobbet

Michael Winiarski och Paul Hansen rapporterade i DN från jordbävningen i Haiti i januari 2010. Under de fem år som gått har de varje år kommit tillbaka till ön för att följa återuppbyggnaden efter katastrofen.

Fakta. Haiti

Självständig från Frankrike: 1804.

Invånare: 10 miljoner.

Huvudstad: Port-au-Prince.

Språk: Kreol, franska.

Statschef: President Michel Martelly.

En mindre del av ön Hispaniola (de östra två tredjedelarna av ön är Dominikanska republiken) är Haiti seismiskt aktiv och har en historia av svåra jordbävningar. Landet är det fattigaste på västra halvklotet och drabbas ofta av orkaner och andra naturkatastrofer.

Dn

Fakta. Jordbävningen

Strax före mörkrets inbrott, sju minuter i fem på eftermiddagen den 12 januari 2010, skakades Haiti av en jordbävning med magnituden 7,0 på richterskalan.

Epicentrum låg 15 kilometer sydväst om den tätbefolkade huvudstaden Port-au-Prince.

Haiti var redan före katastrofen ett av världens fattigaste länder. Panikslagna människor flydde ut på gatorna när de ofta illa byggda husen föll samman. Även sjukhus och skolor kollapsade, liksom parlamentet, presidentpalatset och FN:s högkvarter. Hundratals FN-anställda dödades, liksom 20 procent av Haitis statstjänstemän.

Enligt Haitis regering dödades över 220 000 människor och omkring 1,5 miljoner blev hemlösa. Siffran över antalet omkomna har ifrågasatts, och andra beräkningar har stannat vid mellan 100 000 och 160 000.

Omvärlden mobiliserade till en väldig hjälpinsats, och stora pengar utlovades vid givarkonferenser.

reportern & fotografen

Michael Winiarski och Paul Hansen rapporterade i DN från jordbävningen i Haiti i januari 2010. Under de fem år som gått har de varje år kommit tillbaka till ön för att följa återuppbyggnaden efter katastrofen.

Strax före mörkrets inbrott, sju minuter i fem på eftermiddagen den 12 januari 2010, skakades Haiti av en jordbävning med magnituden 7,0 på richterskalan.

Epicentrum låg 15 kilometer sydväst om den tätbefolkade huvudstaden Port-au-Prince.

Haiti var redan före katastrofen ett av världens fattigaste länder. Panikslagna människor flydde ut på gatorna när de ofta illa byggda husen föll samman. Även sjukhus och skolor kollapsade, liksom parlamentet, presidentpalatset och FN:s högkvarter. Hundratals FN-anställda dödades, liksom 20 procent av Haitis statstjänstemän.

Enligt Haitis regering dödades över 220 000 människor och omkring 1,5 miljoner blev hemlösa. Siffran över antalet omkomna har ifrågasatts, och andra beräkningar har stannat vid mellan 100 000 och 160 000.

Omvärlden mobiliserade till en väldig hjälpinsats, och stora pengar utlovades vid givarkonferenser. “

DN 13 jan 2015:

Nya livet ett lyft för C'est la vie

Port-au-Prince. Det är en tidig eftermiddag i Haiti och en tanig förstaklassare sitter i skuggan och sliter med sitt rättstavnings-häfte: A-l-e-x-i … och sedan: J-u-d-e-l-a-i-n ... Han skriver både för- och efternamnet helt rätt. Alexi är den lille pojken som DN:s utsända mötte första gången efter jordbävningskatastrofen för fem år sedan. Då var han en utsvulten och föräldralös ettåring kallad C'est la vie.

Intill lilla Alexi sitter, som alltid, hans bästa vän Santana, och hon plitar också ned bokstäverna i sin hemläxebok.

Pojken har vuxit till sig ordentligt under det år som gått sedan vi senast var på besök i SOS-barnbyn i Port-au-Prince. Hur gammal han är vet ingen, utom möjligen hans mor, om hon mot förmodan skulle vara i livet. Men inget talar för att hon eller fadern finns bland de levande; snart fem års sökande efter Alexis föräldrar har varit resultatlöst. Det finns inte en enda ledtråd.

Nu har Alexi blivit en bit över sex år, i varje fall är det så det står i hans födelseattest, under noteringen: "Föräldrar okända." Hans officiella födelsedatum är den 21 juni 2009, satt i efterhand. Men det kan rimligen inte vara hans verkliga ålder, även om det kanske inte är så långt ifrån sanningen.

Det var i mars 2010 som DN-fotografen Paul Hansen och jag hittade denne namnlöse pojke – han kallades då för C'est la vie ("Sånt är livet") – utanför ett smutsigt skjul i ett av de flyktingläger som skapats efter jordbävningskatastrofen två månader tidigare.

Pojken var naken, undernärd, utmärglad och utmattad och kunde inte ens stå på sina pinnsmala ben. Vi uppmärksammade personal från Rädda barnen och Unicef på fallet och han kom med Rädda barnens, Unicefs och den lokala polisens hjälp i trygga händer. På SOS barnby fick den föräldralöse pojken ett nytt hem, en ny familj och livet tillbaka.

Och redan den första dagen i barnbyn fick han byta det provisoriska C'est la vie till ett nytt riktigt namn: Alexi. Så småningom blev det kompletterat med ett efternamn (Judelain), och till slut blev den nya identiteten alltså registrerad i en födelseattest.

Han måste redan då ha varit minst ett år, enligt sjukvårdspersonalens bedömning närmare ett och ett halvt. Han var liten för sin ålder.

I dag spelar ingenting av detta någon roll för Alexi. Det viktiga är att han befinner sig i en säker miljö efter den traumatiska händelse som var nära att klippa av hans korta liv. Det är här i SOS barnby, i hus nr 14, som han har sin riktiga familj. Mamma Elmita Jean, som har varit med honom från början, och de andra ungarna.

Som vanligt leker han med de andra, särskilt med sin oskiljaktiga "syster" Santana. Han sitter i sin skolbänk, och på ledig tid sparkar han fotboll med grabbarna.

Han är lika blyg som vid de tidigare tillfällen som vi har besökt honom. Han ler inte ofta, och svarar korthugget och med låg röst på mina frågor. Intervjun med Alexi blir kort.

Vad gillar du bäst att göra?

– Leka med Santana, min syster.

Mycket mer får jag inte veta. Elmita Jean fyller i: Alexi är fotbollstokig och när han leker identifierar han sig med namnen Alexis Sanchez, den chilenska anfallsstjärnan i Arsenal.

– Han är mycket klipsk och stolt över att nu ha fått börja första klass, särskilt över att han fick en skoluniform och en ryggsäck. Han känner sig stor i den. Och det går bra för honom, han har det sammanfattande betyget 8, där 10 är högst.

Mitt i idyllen har jag ändå svårt att värja mig mot att den lille killen med sina allvarliga stora ögon bär på en mörk hemlighet, som han av allt att döma ännu inte är medveten om. Barnbyns ansvariga är väl införstådda med att det är ett problem som de en vacker dag måste ge sig i kast med.

– Det här är vad han ser som sitt normala liv, och det är ännu inte dags för honom att reflektera över det, säger Elmita Jean.

Jag frågar henne om vad Alexi vet om sin bakgrund, kan han minnas separationen från föräldrarna och traumat från sitt första levnadsår?

– Vi kan inte se några spår av det, han är som en vanlig pojke. Men vi vet att det kan komma upp till ytan. Det är inget jag törs spå om, men jag är lite rädd för att det finns något från hans djupa minne som ska komma fram. Han har aldrig känt sina biologiska föräldrar, men det kommer en dag när han förstår att han inte är en del av en vanlig kärnfamilj. Och hur han kommer att reagera på det vet vi inte.

Natasha Perikles, familjekurator i SOS-byn, påminner om att Alexi hade såväl fysiska som psykiska problem när han kom hit.

– Men nu utvecklas han snabbt, som vilken liten pojke som helst. Det vi arbetar med är hans framtid. Det kommer att uppstå ett läge när det blir känsligt. Ett barn som har en så tragisk bakgrund kan aldrig helt avskiljas från sin historia. Vårt arbete går ut på att hans bakgrund inte ska påverka honom allt för mycket.

Grunden är enligt Natasha Perikles att ge Alexi trygghet och att få honom att känna sig älskad. Än så länge vill man undvika att frågor om hans biologiska föräldrar kommer upp. Dagen när det sker närmar sig oundvikligen. Den kärleksfulla miljön som byggs upp kring Alexi ska bädda för den dagen, oavsett när den kommer.

Vad kommer ni att säga när han börjar ställa frågor?

– Vi är inte där än, och det är något som vi fortfarande diskuterar. Det finns inget färdigt recept, men vi vet så mycket att vi ska berätta för honom allt han vill veta.

Michael Winiarskimichael.winiarski@dn.se

Fakta. Vid 21 får han klara sig själv

Namn: Alexi Judelain.

Ålder: Drygt 6 år.

Bor: I SOS barnby i Santo utanför Haitis huvudstad Port-au-Prince.

Bakgrund: Det var i mars 2010, två månader efter jordbävningskatastrofen i januari, som den ettårige pojken, då kallad för C'est la vie ("Sånt är livet"), räddades till livet. Han levde i ett tältläger vid det kollapsade presidentpalatset, misshandlad och övergiven. Ingen visste var han kom ifrån, var hans föräldrar befann sig – om de ens var i livet. DN:s utsända slog larm och den undernärda och apatiska pojken hamnade i säkerhet i SOS barnby i Santo i Port-au-Prince. Alexis fysiska tillstånd förbättrades snabbt i SOS-barnbyn med hjälp av näringsrik mat.

Han kommer att få leva i SOS barnby tills han fyller 16 år, det vill säga i ytterligare tio år. Då slussas han ut till ett ungdomshem. Vid 21 år får han i princip klara sig på egen hand. Den dagen är förhoppningsvis Haiti lite mindre fattigt, våldsamt och laglöst. **DN "**

DN 13 jan 2015:

Avtal i sista stund kan lösa krisen

Haitis president Michel Martelly lyckades i sista stund få till ett avtal med ledarna för fyra oppositionspartier som kan lösa den politiska kris som har lamslagit landets styrande sedan några månader. Enligt uppgörelsen ska parlamentsval hållas någon gång under hösten.

Det var i allra sista stund som uppgörelsen nåddes, inför den deadline som skulle gå ut i går, den 12 januari när de folkvaldas mandatperiod löpte ut. Denna dag råkar sammanfalla med femårsdagen av den förödande jordbävningen i Port-au-Prince.

– Genom uppgörelsen kan vi vara säkra på att få en normalisering av den politiska situationen i landet, sade Martelly efter att förhandlingarna avslutats.

På måndagen var det planerat att det avgående parlamentet skulle hålla en extrasession för att diskutera en ny vallag.

Något parlamentsval har inte hållits i landet efter jordbävningen, som krävde uppemot 200 000 dödsoffer och lämnade 1,5 miljoner människor utan tak över huvudet.

Det efterföljande kaoset har hittills gjort det svårt att organisera ett val. Återuppbyggnaden av Haiti går långsamt, trots stora biståndslöften från omvärlden.

Det är för tidigt att veta huruvida uppgörelsen innebär att oroligheterna och de tidvis våldsamma protesterna mot Martelly kommer att avta. De senaste dygnen har demonstranter, som krävde att Martelly ska avgå, bränt bildäck och kastat sten på kravallpolis som har svarat med tårgas och vattenkanoner.

Skulle uppgörelsen om vallagen ändå spricka i sista stund kommer president Martelly, som hur som helst avgår senast under våren 2016, att styra landet med hjälp av dekret.

De senaste dagarnas överläggningar föregicks av att Martelly i mitten av december avskedade premiärminister Laurent Lamothe och utnämnde en veteranpolitiker, Evans Paul, till ny premiärminister. Den åtgärden fick inte oppositionen att dämpa sina avgångskrav på Martelly, som anklagas för att vara korrumperad och maktfullkomlig. Martelly har från sin sida anklagat oppositionen för att blockera en möjlig uppgörelse som öppnar vägen till parlamentsval.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se "

DN 17 jan 2015:

"SVERIGES SVEK

I dag är det 70 år sedan Raoul Wallenberg togs till fånga av sovjetisk militär i den ungerska huvudstaden Budapest. Då hade han hunnit rädda tusentals judar undan Förintelsen, med svenska skyddspass, fräckhet och mod. Författaren och DN-skribenten Ingrid Carlberg skildrar hans sista timmar som fri man, samt det moras av sovjetiska lögner och exempellöst svenskt svek som därefter tog vid.

Han återvänder på morgonen den 17 januari 1945. Fyra dagar har gått sedan Röda armén nådde fram till östra Budapest och bilen eskorteras nu av tre sovjetiska officerare på motorcykel. De parkerar utanför hans senaste tillhåll, paradvillan där Internationella röda korset har ett kontor.

Han kliver ur.

Raoul Wallenberg är på strålande humör. Han sprider skämtsamheter omkring sig och de som möter honom under snabbvisiten på Benczur-gatan drar slutsatsen att samtalen med befälen vid de sovjetiska staberna öster om Stadsparken måste ha gått bra.

Han har inte kört bilen själv. Vid ratten sitter denna dag, som så många andra, Wallenbergs chaufför och tolk, ingenjören Vilmos Langfelder. Langfelder är en av de tusentals ungerska judar, som har räddats undan nazisterna med Wallenbergs svenska "skyddspass". Han är en av många som tackar genom att arbeta frivilligt i den svenska

räddningsaktionen. Han är 32 år gammal och således jämnårig med sin svenske chef.

Vargavintern håller slutstridernas Budapest i ett fast grepp, gatorna är isiga och förrädiska. Än så länge har det gått bra, men Raoul Wallenberg förbereder sig för en längre resa. Han har bara kommit tillbaka för att hämta sina saker.

För Rödakorsmedarbetarna berättar han att de sovjetiska militärerna har gått honom till mötes. De har lovat att föra honom till sin högste befälhavare, general Malinovskij, i staden Debrecen i östra Ungern.

Röda kors-folket känner igen en av officerarna i eskorten, en major Demtjenko, från lördagens middag. Det var då, den 13 januari, som Röda armén äntligen ryckte fram genom Stadsparken och inledde befrielsen av Budapest. Det var då, när de första sovjetiska soldaterna kom springande på Benczurgatan, som Wallenberg presenterade sig och bad att få tala med en överordnad. Det blev major Demtjenko.

De minns hur trevlig Demtjenko var och hur respektfullt han bemötte den svenske diplomaten. På kvällen åt de alla en bit mat tillsammans. Då höll Wallenberg och Demtjenko var sitt kort vänskapligt tal.

Dagen efter gav de sig iväg till staben.

Den sovjetiska vänligheten tycks hålla i sig. Kanske förklaras den av att Sveriges ambassadör i Moskva nyligen har skrivit till det sovjetiska utrikesministeriet och bett om skydd för de svenska diplomater som är kvar i Budapest. Röda arméns generalstab i Moskva har i alla fall omgående telegraferat en sådan order till sina arméer på plats. För säkerhets skull finns en lista bifogad med namnen på de tio svenskar som ska beskyddas.

Där står, förstås, andresekreterare Raoul Wallenberg. Ett lugnande svarstelegram är redan på väg till Sverige via Moskva: Er Wallenberg har påträffats och tagits i beskydd.

• • •

Han hade anlänt till Budapest den 9 juli året innan. Tillfälligheter gjorde att det blev just Raoul Wallenberg som i all hast fick uppdraget och den fina diplomatiska titeln – andresekreterare vid svenska ambassaden*. På sitt sätt var det märkligt. Trettiotvåårige Raoul Wallenberg var varken diplomat eller skolad hjälparbetare. Han var affärsman verksam i livsmedelsbranschen.

Initiativet till räddningsaktionen för de ungerska judarna kom från den amerikanska regeringen. Under våren hade tyska trupper marscherat in i Ungern och, i en den yttersta ondskans sista desperation, iscensatt andra världskrigets största massdeportation. På sju veckor hade över 400 000 ungerska judar transporterats till Auschwitz, de allra flesta direkt till gaskamrarna.

Det var skarpt läge igen och denna vår 1944 hade den amerikanska regeringen till sist vaknat upp ur sin handlingsförlamning inför den pågående Förintelsen. Nu ville USA agera snabbt, men hade som krigförande nation begränsade möjligheter. Kunde neutrala Sverige tänka sig ett inofficiellt samarbete om en räddningsaktion? Om amerikanerna betalade, kunde Sverige, som hade diplomater på plats,

skicka extrapersonal för att administrera en sådan aktion? Vem borde i så fall åka?

Givetvis spelade det in att Raoul Wallenberg var anställd på ett svensk-ungerskt importföretag, att han hade varit i Budapest flera gånger. Men avgörande för att just han fick frågan var nog ändå att firman i fråga låg i samma hus vid Strandvägen som den amerikanska stockholms-ambassaden.

Hur som hade han aldrig tvekat.

Från början var det tänkt att Raoul Wallenberg bara skulle stanna i två månader, bygga upp strukturen i räddningsarbetet för att sedan lämna. Länge såg det också ut att bli så, särskilt sedan den ungerske regenten Miklós Horthy lyckats stoppa massdeportationerna strax före Wallenbergs ankomst. Men helvetet kom tillba- ka. Efter oktober-kuppen, när de ungerska nazis- terna (pilkorsarna) tog makten, skrin-lade Raoul Wallenberg alla planer på hemresa. En terrorns blodiga anarki bröt ut i Budapest. Deportatio- nerna återupptogs och männi-skor avrättades urskillningslöst på gatorna.

De sista mörka månaderna fram till januari blev en tuff kamp för Wallenberg och de 350 anställda som mot slutet fanns i hans stora räddningsorganisaton. Vid det laget hade Wallenbergmissionen sedan länge vuxit ur den svenska ambassaden, till ett fristående annex med egna kontor. Men samarbetet med ambassadör Ivan Danielsson och andremannen Per Anger hade hela tiden fungerat utmärkt.

Tiotusentals judar fredades ännu hjälpligt i det särskilda ”internatio-nella getto”, som de neutrala ländernas diplomater hade förhandlat fram. De slapp svälten i centralgettot och fortfarande gav neutrala staters skyddshandlingar ett visst skydd på gatorna. Men frågorna hopade sig: Kunde de hålla ut ända tills Röda armén, USA:s allierade i öster, kom fram? Varför dröjde befrielsen så länge?

Raoul Wallenberg var inte den ende neutrale diplomaten som längtade efter ryssarna.

När Röda armén så äntligen närmade sig bad Wallenberg några med-arbetare att ta fram en plan, dels för att rädda det mer utsatta central-gettot i Budapest, dels för att bygga upp Ungern efter kriget. Den skulle han presentera för den sovjetiska militärledningen, så fort de första trupperna kom fram.

Han skulle föreslå dem ett samarbete.

Under julhelgen 1944 hade beväpnade pilkorsare plundrat den svenska ambassaden i en dramatisk attack. Sedan dess var alla kontakter med Sverige brutna. Per Anger, Ivan Danielsson och de andra medarbetarna hade tvingats fly och gömde sig fortfarande i olika källare på slottsområdet. Bara Raoul Wallenberg vågade röra sig fritt omkring i staden. Han var avskuren från omvärlden och saknade alla möjligheter att rätt bedöma det politiska läget.

Kanske skulle hans samarbetsiver ha dämpats något om han varit bättre informerad om den växande kylan i relationerna mellan Sovjet-unionen och USA. Med krigsslutet inom räckhåll hade Josef Stalin fått ordentlig fart på sina konspirationsteorier. Allt oftare uttryckte han förakt för USA och Storbritannien, misstänkte sina västallierade för att gå bakom hans rygg i försök att nå en separatfred med Tyskland. I

Kreml betraktades War Refugee Board, den nystartade amerikanska myndighet som förmedlat pengarna till Wallenberg, som inget annat än en täckmantel för sådana svekfulla initiativ.

Wallenbergaktionens amerikanska koppling var inte riktigt det trumfkort i sammanhanget som de svenska diplomaterna verkar ha trott.

De senaste veckorna hade den sovjetiska utrikesledningen dessutom börjat lägga om sin politik mot Sverige. Nu var tiden kommen att straffa det förment neutrala landet för dess tyskvänlighet, resonerade man i Kreml. Plötsligt bemöttes den svenske Moskvaambassadören Staffan Söderblom med iskyla och irritation vid sina möten på utrikesministeriet. Tonen skärptes betydligt och, slump eller inte, just den 17 januari 1945 chockade Sovjetunionen Sverige genom att överraskande avvisa ett förslag till nytt handelsavtal, som svenskarna trott redan var i hamn.

Något hade hänt.

Samtidigt var Röda arméns lugnande besked rörande Raoul Wallenberg sakta på väg till Sverige. Tisdagen den 16 januari skickade vice utrikesministern Dekanozov det officiella meddelandet vidare till svenske ambassadören Staffan Söderblom: Er Raoul Wallenberg har påträffats och står nu under Röda arméns beskydd.

På torsdagen ringde en UD-tjänsteman hem till Raouls mamma i Stockholm, Maj von Dardel, med det glädjande beskedet. Därefter verkar ärendet ha lagts till handlingarna. I hastigheten tycks ingen på UD ha tänkt på att återkoppla, på att fråga ryssarna mer exakt var Wallenberg befann sig och när han väntades hem.

Raoul Wallenberg var ju i säkerhet. I korridorerna på UD oroade man sig betydligt mer för de andra svenska diplomaterna, från vilka man inget hört sedan dagen före julafton.

Så kom det sig att vice utrikesminister Dekanozov aldrig fick något svar om Raoul Wallenberg från svenskarna. Det var det första stora diplomatiska misstaget, men långtifrån det sista.

Budapest 17/1, 1945

Han stannar en stund på Rödakors-kontoret. Det är fortfarande morgon i Budapest. Kanske tänker Raoul Wallenberg på hur rätt han kalkylerade när han tog sitt pick och pack och flyttade hit till östra Pest, för att snabbast möjligt nå kontakt med ryssarna. Nu behöver han sin ryggsäck och sina tre kappsäckar. Han ska också hämta en portfölj med pengar, som han har lämnat i Internationella röda korsets förvar.

I bilen har han gömt en ansenlig mängd guld och ädelstenar, som oroliga ungrare deponerat mot kvitton i hans kassaskåp. Av allt att döma har han fått i uppgift att rädda med sig värdesakerna till Sverige, undan ryssarnas välkända plundringar.

De sovjetiska officerarna väntar utanför när Raoul Wallenberg kommer ned för trappan med sin packning. På gatan möter Wallenberg också sin vän László Petö, en av de ungerska judar som han känner sedan gammalt. De byter några ord om den glädjande nyheten att

internationella gettot har befriats dagen före. Wallenberg föreslår Petö att han ska följa med honom till Debrecen. Han vill att vännen ska hjälpa till i arbetet med att rädda det stora centralgettot.

Raoul pekar stolt på de tre officerarna och på motorcykeln med sidovagn.

”Dessa är hitkommenderade för min räkning. Jag vet inte om det är för att skydda mig eller för att vakta mig. Jag vet inte om jag är gäst eller fånge.”

László Petö uppfattar det som en av Wallenbergs vanliga lättsamma ironier. Självklart är han deras gäst. Inte skulle Wallenberg be honom följa med till Debrecen om han misstänkte att han i själva verket var fängslad?

• • •

Det lugnande Wallenbergtelegrammet med adress Sverige korsades så när av ett viktigt telegram på väg i andra riktningen, från Moskva till Röda armén i Budapest. Det var en kontraorder daterad onsdagen 17 januari 1945, undertecknad av vice försvarsminister Bulganin och förmodligen avsänd senare under dagen:

”Raoul WALLENBERG som påträffades på Benczurgatan i Budapests östra del skall, i enlighet med anvisningar från kontraspionaget ”SMERSJ”, arresteras och skickas till Moskva.”

Av sovjetiska dokument har senare framgått att kontraordern om arrestering inte verkställdes förrän två dagar senare, den 19 januari. Hur det gick till går inte att fastlägga, men det mesta tyder på att Wallenberg och chauffören Langfelder därefter tillbringade några dagar i ett provisoriskt militärfängelse. Enligt uppgift lugnades de med att det inte alls var fråga om en arrestering, utan bara ett ”skyddshäkte”.

Transporten till Moskva påbörjades den 25 januari 1945. Enligt vad Wallenberg och Lang- felder senare uppgav för sina medfångar hade deras eskorterande soldater återigen försäkrat dem om att de inte var fängslade. De placerades i förstaklassvagn på tåget genom Rumänien och fick kliva av i staden Iasi, för att äta middag på restaurang. Raoul Wallenberg ägnade resan åt att bland annat skriva på en ”spionroman”.

Först den 6 februari anlände de till det beryktade Lubjankafängelset. Där måste oron ändå ha väckts. De fick klä av sig, lämna från sig alla ägodelar och internerades därefter i var sin cell.

Den svenske diplomaten skrevs in i det sovjetiska fängelsesystemet som ”krigsfången” Raoul Gustaf Wallenberg. Han kallades ”diplomatisk observatör” på fångkortet, inte, som brukligt, ”diplomatisk tjänsteman”, vilket signalerade sovjetiska tvivel rörande hans person. Men raden märkt ”brottsrubricering” lämnades tom på fångkortet och några fingeravtryck verkar inte ha tagits.

Raoul Wallenbergs medfånge, nazisten Gustav Richter, skulle senare vittna om hur svensken knappt hunnit in i deras gemensamma cell förr-än han började formulera en protestskrivelse. Han mindes att

svensken hade inskärpt att han var diplomat och att han begärde att få kontakta den svenska ambassaden i Moskva.

När Richter intervjuades av svenska UD tio år senare berättade han att cellkamraten Wallenberg gymnastiserade varje dag, att de spelade schack och pratade om livet, samt att Wallenberg trots allt hade varit på ganska gott humör. Allt var ju ett missförstånd, som snart skulle redas ut.

Men ibland brast det. Richter berättade om en dag då Wallenberg hade oroat sig över vad hans familj skulle säga när de fick veta att han satt i fängelse.

”Jag tröstade honom med (…) att detta under de givna förhållandena alls inte vore någon skam”, sa Gustav Richter till UD:s utsända.

Enligt den ryska säkerhetstjänstens arkivarier finns inga protokoll bevarade från förhören med Raoul Wallenberg i Moskvafängelserna. Under alla omständigheter har några sådana dokument aldrig offentliggjorts. Det enda vi med säkerhet vet är när han förhördes (totalt fem gånger på två och ett halvt år) och hur länge. Eftersom inget åtal någonsin väcktes, ingen rättegång någonsin hölls, är de egentliga skälen för arresteringen fortfarande okända.

Men fångarna berättade för varandra vad de hade utsatts för. Efter Wallenbergs första förhör, natten till den 8 februari 1945, kom han tillbaka till cellen, blek i ansiktet, och berättade om en hemsk förhörsledare, som hade anklagat honom för spioneri. Förhörsledaren hade också betonat att Raoul minsann var känd för dem, eftersom han tillhörde en ”storkapitalistisk familj”. Chauffören Vilmos Langfelder, i sin tur, fick även han höra att han misstänktes för spioneri och då ”för amerikansk – eller möjligen engelsk – räkning”.

Två veckor senare anlände en rapport från kontraspionaget SMERSJ i Budapest till Moskva. En SMERSJ-överste hade samlat ”kompromettterande upplysningar” om verksamheten vid svenska ambassaden. I den fantasifulla rapporten staplades förvridna fakta på varandra och fram växte en skruvad bild av Wallenbergaktionen som ett omfattande samarbete med ”fascister” och ”kontrarevolutionära element”.

Raoul Wallenberg befann sig i en dramatiskt utsatt situation. Han var i trängande behov av ett snabbt och resolut ingripande från det svenska utrikesdepartementet. Av allt att döma trodde han själv att det snart skulle komma, men fortfarande hade ingen frågat efter honom.

Det skulle dröja ända till 1952 innan Sverige för första gången formellt begärde Raoul Wallenberg utlämnad.

Budapest 17/1, 1945

Före avresan till Debrecen vill Raoul Wallenberg besöka det nu befriade internationella gettot. Det ligger i kvarteren vid Donaus östra strand, i höjd med Margaretaön. Han vill träffa sina medarbetare vid den svenska räddningsaktionens kansli på Tátragatan.

László Petö hoppar in i bilen tillsammans med Langfelder och Wallenberg. De ger sig av från Rödakorskontoret, tätt följda av den sovjetiska eskorten. Även denna gång väljer officerarna att vänta

utanför på gatan, men de börjar bli otåliga och skärper tonen. De säger att Wallenberg har högst en halvtimme på sig innan de måste ge sig av.

På kansliet uttrycker Raoul Wallenberg sin stora glädje över att internationella gettot har befriats och att merparten av de ungerska judar han haft ansvar för därmed har räddats. Men eftersom det är bråttom säger han till medarbetarna att de får berätta mer om hur det gick till när han återkommer från Debrecen. Han säger att han sannolikt blir borta minst en vecka.

Raoul Wallenberg uppmanar medarbetarna att fortsätta arbetet efter eget huvud och frågar om de behöver pengar. Innan han lämnar kansliet ger han kassören 100 000 ungerska pengö och får ett kvitto tillbaka.

László Petö är övertygad om att Raoul Wallenberg är de sovjetiska officerarnas gäst, inte deras fånge. Hur kan man annars förklara att officerarna släpper honom ur sikte en hel halvtimme. Om Wallenberg känner sig hotad har han ju alla möjligheter att fly bakvägen från kansliet.

• • •

I mitten av februari 1945 trodde de flesta på svenska UD att Raoul Wallenberg fortfarande befann sig i Ungern. Kanske var det därför den legendariska madame Kollontaj, Sovjets ambassadör i Sverige, då gjorde ett diskret försök att förmedla sanningen. Hon bjöd hem utrikes-minister Christian Günthers fru Ingrid på te och bad henne hälsa sin man att Wallenberg befann sig i Sovjetunionen, att han levde och behandlades väl och att ”det var bättre för honom om svenska regeringen inte bråkade om denna sak”.

Men tyvärr förde Günther aldrig den informationen vidare till sitt UD.

Den sovjetiska hållningen i Wallenbergärendet kan, i ett viktigt avseende, delas in i två perioder. Den första tog slut just här, efter bara en månad, och präglades av officiell sovjetisk information som låg oväntat nära sanningen. Den andra perioden skulle vara i sjuttio år och kännetecknas av sanningens motsats, olika former av desinformationskampanjer.

Ska man försöka förstå det svenska diplomatiska haveriet i Raoul Wallenbergärendet går det inte att bortse från denna omständighet. I Sovjetunionen var lögnen ett naturligt och flitigt använt politiskt instrument. Få var så dåligt förberedda på att hantera detta som svenska diplomater och politiker, skolade som de var i att lita på andra, särskilt högdjur som diplomater och politiker.

I februari-mars 1945 kom svängningen. Den nya ”sanningen” letade sig fram på informella vägar, portionerades ut i sammanhang där källan var svår att spåra. I sovjetiskstyrda radiokanaler och i småpratet på diplomatiska mottagningar började rykten systematiskt spridas om att Raoul Wallenberg inte alls befann sig under sovjetiskt beskydd. Tvärtom skulle han ha omkommit i Ungern i tumultet i januari – kanske i en olycka, i ett rån eller i ett bombanfall.

Den nya desinformationen fick tyvärr snabbt fäste i det svenska utrikesdepartementet. Redan under våren 1945 var övertygelsen på sina håll stor att Raoul Wallenberg inte längre var i livet. När de

svenska Budapestdiplomaterna kom hem till Stockholm i mitten av april var Wallenberg den ende som saknades. Det blev för många en inofficiell bekräftelse på ryktets sanningshalt. Sveriges Moskva-ambassadör Staffan Söderblom var så säker på sin sak att han bara någon vecka senare nämnde olycksteorin vid ett officiellt besök på det sovjetiska utrikesministeriet.

Bland Budapestsvenskarna var det länge bara förstesekreteraren Per Anger, som envist drev tesen att kollegan satt fängslad i Moskva.

En tisdag mot slutet av maj förflyttades Raoul Wallenberg i en skakig fångvagn från Lubjanka till det ökända Lefortovofängelset. Där skulle han bli kvar i nästan två år. Där skulle han få kontakt med nya medfångar, som alla förundrades över hur det kunde komma sig att en diplomat från neutrala Sverige satt som krigsfånge i ett utkylt sovjetiskt fängelse.

Budapest 17/1, 1945

De sovjetiska officerarna, som står och väntar vid sin motorcykel på Tátragatan, har börjat surna till. Tiden är redan ute. Ändå insisterar Raoul Wallenberg på att också få titta in som hastigast på det svenska sjukhuset några portar bort. Det är han som har byggt upp den lilla vårdinrättningen i det internationella gettot, skaffat medicin och rekryterat läkare bland de skyddade ungerska judarna.

Det svenska sjukhuset har räddat många liv, Wallenbergaktionens omfattande livsmedels-leveranser desto fler.

Besöket på sjukhuset varar inte länge. Officerarnas otålighet stressar Raoul Wallenberg. På vägen tillbaka till bilen halkar han på den isiga trottoaren och faller.

• • •

Efter krigsslutet fick Sverige en ny socialdemokratisk utrikesminister. Östen Undén, som tillträdde i juli 1945, skulle bli långvarig på posten. Överst på den fredstida utrikespolitiska agendan placerade han behovet av att förbättra Sveriges relationer med Sovjetunionen. Hållningen var att till varje pris försöka minska de diplomatiska irritationsmomenten mellan länderna.

Den försvunne Raoul Wallenberg var givetvis ett sådant potentiellt irritationsmoment. Mellan skål och väg kunde det låta ungefär så här i UD-korridorerna: Varför bråka med ryssarna och i onödan komplicera relationerna när allt tydde på att Wallenberg tyvärr hade omkommit i Ungern?

Det var denna ängsliga svenska attityd som lade grunden för det exempellösa svenska sveket, för det monumentala diplomatiska haveriet, i fallet Raoul Wallenberg.

De första åren går det ändå att identifiera ett antal tillfällen då historien kunde ha tagit en annan vändning. Dörrar öppnades på glänt, nästan övertydliga signaler sändes, men tyvärr var det få i det svenska regeringskansliet som kunde läsa det sovjetiska spelet rätt. Att den principdrivne Östen Undén betraktade fångutväxlingar som omoralisk handel med liv underlättade förstås inte situationen.

I efterhand är det exempelvis tydligt att Sovjetunionens diplomatiska piruetter i slutet av 1945 inget annat var än ett försök att öppna dörren för en fångutväxling. Snarlika diplomatiska trevare pågick nämligen simultant mellan Sovjetunionen och Schweiz, om två schweiziska diplomater som hade arresterats på samma sätt som Wallenberg.

De schweiziska diplomaterna frigavs i januari 1946, i utbyte mot flera sovjetiska medborgare som satt fängslade i Schweiz. Den svensk-sovjetiska dansen, däremot, tog ett abrupt slut på annandag jul 1945.

Svenske ambassadören Staffan Söderblom besökte då utrikesministeriet i Moskva. När han tog upp fallet Wallenberg påminde han sin kontaktperson om krigssituationen i Budapest, upprepade teorin om en olycka och framförde ett ”personligt önskemål”. Han sa att det ”skulle vara utmärkt” om den svenska ambassaden nu kunde få ett svar ”i just den andan, det vill säga att Wallenberg har dött. Detta är i första hand nödvändigt för Wallenbergs mor, som fortfarande hoppas att hennes son lever och som offrar kraft och hälsa på fruktlösa efterforskningar”.

Men Raoul Wallenberg var fortfarande vid liv och stampade kylan ur fötterna i en ljusfattig fängelsecell bara några kilometer bort.

Nästa stora chans kom våren 1946, när Sovjetunionen återigen lade om sin Sverigepolitik. Den medvetet kyliga hållningen ansågs inte ha gett önskad effekt. Den riskerade bara att driva Sverige i armarna på västmakterna, resonerade man nu på det sovjetiska utrikesministeriet. Våren 1946 blev den sovjetiska tonen i stället oväntat vänlig och tillmötesgående. Det gladde Östen Undén, som i svängningen såg en framgång för den svenska charmoffensiven.

Klimatförändringen öppnade förstås nya möjligheter. Tyvärr utnyttjades den aldrig till att pressa på i fallet Raoul Wallenberg, inte ens i juni, när den avgående svenske ambassadören överraskande fick audiens hos självaste Josef Stalin.

Under stora hedersbetygelser förklarade Staf- fan Söderblom för Stalin att han bara hade ett enda ärende. Det gällde Wallenberg. Söderblom ville ha ett officiellt besked från Stalin om att ryssarna hade vidtagit alla åtgärder för att efterforska den svenske diplomaten.

”Jag är personligen övertygad om att Wallenberg fallit offer för en olycka eller för rövare”, sa Söderblom.

Efter fem minuter var mötet avslutat. Det korta replikskiftet skrevs ned ordagrant och sändes till utrikesministern i Stockholm. Östen Undén gavs alla möjligheter att gripa in, men verkar inte ha haft någon invändning mot det som framförts.

Senare har det framkommit att Stalin och hans medarbetare hade avsatt en hel timme för mötet med Söderblom.

En sista möjlighet att få hem Raoul Wallenberg levande öppnade sig kring nyår 1947, när en avslöjande bok hade gett stor medieuppmärksamhet i Sverige och satt press på regeringen att lösa fallet Wallenberg. Äntligen lades större tyngd i de svenska förfrågningarna.

I dag vet vi att den offensiven gav effekt. Wallenbergs fångenskap diskuterades nu vid upprepade tillfällen på högsta sovjetiska nivå och utrikesminister Molotov förbereddes noga inför ett möte, som den

svenske ambassadören hade begärt strax efter årsskiftet. I samma veva flyttades Raoul Wallenberg också från Lefortovo, tillbaka till Lubjankafängelset.

Men mötet blev aldrig av. I Moskva kunde man andas ut. Den aktuelle svenske ambassadören var på väg hem och därefter stod posten vakant i flera månader.

Det skulle dröja till augusti 1947 innan det första officiella sovjetiska beskedet överlämnades till Sverige: *Raoul Wallenberg finns inte på sovjetiskt territorium och han är inte känd av oss*.

Det var, förstås, en så kallad politisk lögn.

Budapest 17/1, 1945

Bilen där Raoul Wallenberg färdas är på väg från det internationella gettot, med de sovjetiska officerarnas motorcykel tätt inpå. Det är Vilmos Langfelder som kör och han berättar att han har pratat med militärerna. Han har frågat hur lång tid de tror det dröjer innan västra delen av staden, Buda, befrias. ”Inte många dagar”, var deras svar.

László Petö börjar tveka. Han har lovat Wallenberg att följa med till Debrecen, men hans föräldrar gömmer sig i Buda. Om befrielsen är så nära vill han stanna och ta reda på vad som har hänt dem.

Han förklarar sin situation och ber Raoul Wallenberg förlåta honom.

• • •

I nästan fem år skulle det officiella Sverige hålla till godo med den sovjetiska lögnen från augusti 1947. Det smärtade Raoul Wallenbergs familj, hans mamma, styvfar och halvsyskon. De hade aldrig trott på den, men uppmanats av UD att ligga lågt med sina tvivel. Det hette att medieutspel kunde störa den tysta diplomati, som påstods äga rum i kulisserna.

Men hösten 1951 började även utrikesdepartementet att vackla. De första krigsfångarna hade släppts ur Sovjetunionen och en frigiven italiensk diplomat, Claudio de Mohr, vittnade nu om att han hade haft kontakt med svensken Raoul Wallenberg i Lefortovo-fängelset.

Claudio de Mohrs initierade uppgifter övertygade till sist även utrikesminister Östen Undén och i februari 1952 begärde Sverige för första gången formellt Raoul Wallenberg utlämnad. När det sovjetiska svaret blev samma gamla lögn chockade Sverige Sovjetunionen genom att upprepa sin begäran.

De dubbla svenska utspelen uppfattades som en fientlig provokation i Moskva, särskilt som de sammanföll med en större spionaffär, där flera svenskar avslöjats som sovjetiska agenter. I juni 1952 tappade den sovjetiske vice utrikesministern till sist fattningen. Vid ett möte i Moskva skällde han ut Sveriges ambassadör för tjatet om Wallenberg och anklagade den svenska rege-ringen för att förstöra de svensk-sovjetiska relationerna. I affekt hävde han ur sig att Sovjetunionen minsann hade fullständiga uppgifter om ett svenskt spioneri, som de kunde avslöja.

Tre dagar senare sköts ett svenskt militärplan, en DC3:a, ned över Östersjön.

Efter Stalins död 1953 brast till sist de sovjetiska fördämningarna. Startskottet blev frigivningen av tusentals tyska krigsfångar hösten 1955. Plötsligt kunde de läggas på hög, de detaljerade vittnesmålen om Raoul Wallenberg i sovjetiska fängelser. I april 1956, vid ett besök i Moskva, lade statsminister Tage Erlander fram en tjock lunta övertygande bevis för Sovjetunionens nye ledare Nikita Chrusjtjov.

Lögnen från 1947 var spräckt och Moskva tvingades börja arbetet med att fabricera en ny. Enligt senare KGB-vittnesmål fick tjänstemän nu i uppgift att skaka fram en annan version, som kunde ”duga som en halvsanning”.

Fascinerande nog finns denna process dokumenterad, i interna handlingar från utrikesministeriet offentliggjorda i början av nittiotalet. Det första förslaget som kom upp var att Sovjet-unionen nu skulle erkänna arresteringen, skylla på Stalins skräckvälde och påstå att Wallenberg dog på fängelsesjukhuset i Lefortovo i juli 1947. Tjänstemän sattes att gräva i sjukhusarkiven för att försöka hitta en rimlig dödsorsak. Första förslaget var lunginflammation.

Men 1957 lät det annorlunda i det som skulle bli Sovjetunionens nya svar till Sverige, det officiella ryska besked i ärendet som fortfarande gäller: *Raoul Wallenberg dog en naturlig död i sin cell i Lubjankafängelset den 17 juli 1947. Dödsorsak: Hjärtinfarkt.*

En handskriven ”dödsattest” från dåvarande fängelseläkaren Smoltsov bifogades.

I dag svajar den hållningen mer än någonsin. Skälet är bland annat förhör som enligt fängelse-journalen hölls med en anonymiserad ”fånge nr 7” i Lubjanka den 22 och 23 juli 1947. På senare tid har chefen för ryska säkerhetstjänstens arkiv slagit fast att denne fånge under kodnamn ”med största sannolikhet” var Raoul Wallenberg (som satt i cell nummer 7).

Inte ens i Stalins Sovjetunionen hölls förhör med döda.

Budapest 17/1, 1945

Det är onsdagen den 17 januari 1945 och på resan österut från det internationella gettot i Budapest kör Vilmos Langfelder nu förbi Hjältarnas torg, monumentet som utgör porten till Stadsparken i Budapest. László Petö är fortfarande kvar i bilen. Raoul Wallenberg berättar att han hört att de ska stanna till vid den lilla staden Gödöllö nordost om Budapest innan de fortsätter österut.

Men först ska de släppa av László Petö.

• • •

KGB:s inbjudan kom mitt under glasnostyran 1989 och överraskade Raoul Wallenbergs halvsyskon, Nina Lagergren och Guy von Dardel, fullständigt. Efter alla märkliga turer de senaste decennierna, alla dessa släckta förhoppningar, var de plötsligt kallade till Moskva för ett möte med KGB. Det skulle handla om deras bror. Var dagen äntligen kommen för sanningen?

Ännu hade syskonen inte helt hunnit läka sina sår efter den senaste svenska offensiven 1979. Då hade ett nytt vittne dykt upp, som påstod

sig ha träffat Raoul under femtiotalet, samt känna till folk som mött honom betydligt senare än så.

Då, 1979, hade de nya uppgifterna slagit ned som en bomb. För första gången på fjorton år vände sig Sverige officiellt till Sovjetunionen och krävde en ny Wallenbergutredning. Familjens hopp tändes igen, för vilken gång i ordningen, bara för att sluta i en ny entydig sovjetisk dementi. Det var mer än syskonens föräldrar, 87 och 93 år gamla, orkade med. I februari 1979 tog Maj och Fredrik von Dardel sina liv.

Vittnesmålet visade sig tyvärr vara falskt. Vad ingen då kände till var att det lyftes fram för svenska UD i en hemlig CIA-operation, med syfte att chikanera Sovjetunionen under det då djupfrysta kalla kriget.

Dessbättre var det amerikanska engagemanget vidare än så. Syskonen visste att det var den amerikanska regeringens förtjänst att deras halvbror fått det internationella erkännande han förtjänade. Raoul Wallenberg var numera amerikansk hedersmedborgare, den förste efter Winston Churchill.

Nina Lagergren och Guy von Dardels möte med KGB ägde rum i oktober 1989. Syftet var uppenbart. KGB-generalen de fick träffa hade i uppgift att sätta punkt för 44 år av diplomatisk missämja genom att en gång för alla övertyga familjen om att Wallenberg var död. Mitt under samtalet reste sig KGB-generalen och hämtade en trälåda, som han ställde på bordet och öppnade. Syskonen fick en chock.

Där låg, bland mycket annat, Raoul Wallenbergs diplomatpass, hans telefonbok och hans kalender.

Papper och penna lades fram för syskonen. De uppmanades bekräfta mottagandet och därmed broderns död.

De fick med sig sakerna, men vägrade signera.

Budapest 17/1, 1945

Det är onsdagen den 17 januari 1945 och Vilmos Langfelder bromsar in i hörnet av Benczurgatan i Budapest. Motorcykeleskorten följer efter. De ska bara stanna en kort stund, för att släppa av Raoul Wallenbergs vän.

Senare ska László Petö beskriva det sista ögonblicket så här: ”Vi tog ett mycket varmt farväl, och jag önskade honom allt gott på den under nuvarande omständigheter verkligt äventyrliga resan. Därefter försvann bilen ur min åsyn.”

Ingrid Carlberg är författare och journalist. För boken ”Det står ett rum här och väntar på dig… Berättelsen om Raoul Wallenberg” (Norstedts, 2012) tilldelades hon Augustpriset 2012 och Axel Hirschs pris 2013 av Svenska Akademien. I höst kommer hennes bok ut i England och USA.

Dagens artikel om efterkrigsdramat kring Raoul Wallenberg är specialskriven för Dagens Nyheter.

Ingrid Carlberg

På Raoul Wallenbergs torg i Stockholm anordnas i dag, lördag, en ljusmanifestation för att hedra den svenske diplomaten. Wallenbergs syster Nina Lagergren närvarar. Tid: 17.00. #ljusförRaoul

Fakta. Wallenbergaktionen

Raoul Wallenberg anlände till svenska ambassaden (legationen) i Budapest den 9 juli 1944.

Han tog över administrationen av svenska skyddshandlingar för ungerska judar med svensk koppling. Parallellt skapade han en räddningsorganisation, till stora delar finansierad med amerikanska pengar: ”Svenska legationens humanitära avdelning”.

Mot slutet hade Wallenbergaktionen 350 anställda och flera kontorsfilialer i Budapest.

Minst 10 000 ungerska judar har Wallenbergaktionen att tacka för sina liv.

Wallenberg var inte ensam. Andra neutrala diplomater arbetade på snarlikt sätt. Totalt överlevde omkring 100 000 av Budapests drygt 200 000 judar. Den ungerska landsbygden, däremot, var tömd på sin judiska befolkning. Före kriget fanns 800 000 judar i Ungern.

Raoul Wallenberg är hedersmedborgare i USA, Kanada, Israel och Ungern. År 2013 blev han också Australiens förste hedersmedborgare någonsin.

Den 9 juli 2014 tilldelades Raoul Wallenberg amerikanska kongressens högsta civila utmärkelse, The Congressional Gold Medal, för sitt heroiska arbete under Förintelsen.

Fakta. Raoul Wallenberg

Född den 4 augusti 1912.

Son till Raoul Oscar Wallenberg, som avled innan sonen föddes. Fadern var sonson till André Oscar Wallenberg, grundaren av SE-banken, samt kusin till bröderna Jacob och Marcus Wallenberg, som ledde familjeimperiet under krigsåren.

Mamma Maj var änka när Raoul föddes. Hon gifte om sig 1918 med Fredrik von Dardel. Paret fick två barn, Guy (1919) och Nina (1921).

Raoul Wallenberg hade arkitektexamen från College of Architecture vid University of Michigan (1935).

1941 anställdes han som ”utlandsdirektör” på Mellaneuropeiska Handelsaktiebolaget, som importerade livsmedel främst från Ungern.

Sommaren 1944 utsågs han till andresekreterare vid svenska legationen i Budapest, med uppgift att administrera en räddningsaktion för de ungerska judarna.

Fakta. Andra personer i reportaget

Vilmos Langfelder
Raoul Wallenbergs chaufför och tolk de sista månaderna i Budapest, ingenjör från en välbärgad ungerskjudisk familj. Han påstods senare ha avlidit i sovjetiskt fängelse den 2 mars 1948.

László Petö
Son till en av ledarna för Judiska rådet i Budapest, Ernö Petö. Raoul Wallenberg och László Petö hade träffats som tonåringar under studier i Frankrike. I Budapest 1944 möttes de igen.

Staffan Söderblom
Sveriges ambassadör i Moskva 1944–1946. Söderblom var son till ärkebiskop Nathan Söderblom och chef för UD:s politiska avdelning under kriget.

Östen Undén
Sveriges utrikesminister 1945–1962, ofta betraktad som den svenska neutralitetspolitikens främste uttolkare. Undén var professor i civilrätt.

Tage Erlander
Valdes till ny social-demokratisk partiordförande efter Per Albin Hanssons hastiga död i oktober 1946. Han blev då också statsminister, en post han behöll i 23 år.

Josef Stalin
Sovjetunionens högste ledare från 1924 till sin död i mars 1953.”Man of the year 1942” i amerikanska Time Magazine, efter den framgångsrika östoffensiven mot Hitler. Populariteten svalnade med tiden.

Nikita Chrusjtjov
Sovjetunionens högste ledare 1953–1964.

Fakta. Efter Budapest

13 januari 1945 Raoul Wallenberg söker frivilligt kontakt med Röda armén.

16 januari 1945 Sovjetiska utrikesministeriet meddelar Sverige att Röda armén påträffat den svenske diplomaten och tagit honom i beskydd.

17 januari 1945 Raoul Wallenberg ses i frihet i Budapest sista gången.

19 januari 1945 Wallenberg arresteras. Ordern undertecknas den 17 januari 1945 av vice försvarsminister Bulganin i Moskva.

6 februari 1945 Raoul Wallenberg och chauffören Vilmos Langfelder anländer till Lubjankafängelset i Moskva.

29 maj 1945 Wallenberg förflyttas till Lefortovofängelset.

15 juni 1946 Sveriges ambassadör Staffan Söderblom får audiens hos Josef Stalin.

13 november 1946 Wallenberg-ärendet blir riksdagsfråga för första gången.

1 mars 1947 Wallenberg förflyttas tillbaka till Lubjankafängelset.

18 augusti 1947 Sovjetunionens första officiella besked: Wallenberg finns inte i Sovjetunionen och han är inte känd av oss.

11 december 1951 Övertygande vittnesmål från en krigsfånge, som haft kontakt med Raoul Wallenberg i Lefortovo.

11 februari 1952 Sverige begär för första gången Raoul Wallenberg utlämnad från Sovjetunionen. Sovjet dementerar.

Påsken 1956 Tage Erlander reser till Moskva, med övertygande bevis för att Wallenberg suttit fängslad i Sovjetunionen.

6 februari 1957 Sovjetunionens andra officiella besked: Raoul Wallenberg dog en naturlig död i sin cell i Lubjanka den 17 juli 1947.

25 februari 1961 Professor Nanna Svartz har träffat en kollega i Moskva, som berättat att Wallenberg finns på mental- sjukhus i Sovjet. Erlander skriver till Chrusjtjov, men Sovjet dementerar. Bråket pågår i fyra år.

3 januari 1979 Nya uppgifter om att Wallenberg setts i livet, så sent som 1975. Första noten till Sovjet i Wallenbergärendet på fjorton år. Sovjet dementerar.

5 oktober 1981 Raoul Wallenberg utnämns till hedersmedborgare i USA.

16 oktober 1989 KGB tar emot Nina Lagergren och Guy von Dardel i Moskva. De får ta emot broderns tillhörigheter.

September 1991 En svenskrysk arbetsgrupp påbörjar en gemensam utredning om Wallenbergs öde.

12 januari 2001 Den svenskryska arbetsgruppen presenterar två slutrapporter. Ryssarna hävdar att Wallenberg dog den 17 juli 1947, förmodligen avrättad. Svenskarna slår fast att bevis saknas och att man inte kan utesluta att han lever.

5 september 2013 USA:s president Barack Obama besöker Sverige. Han lovar Nina Lagergren att göra allt som står i hans makt för att bringa klarhet i Raoul Wallenbergs öde. “

DN 18 jan 2015:

“Ljusmanifestation för Raoul Wallenberg

I går var det 70 år sedan Raoul Wallenberg försvann. Hans syster, Nina Lagergren, var en av dem som hedrade Wallenbergs minne vid en ljusmanifestation på torget i Stockholm som uppkallats efter honom.

– Det är otroligt fint med ljusen och den stora uppslutningen, sade Nina Lagergren där hon stod omgiven av brinnande ljus i januari-mörkret.

Några hundra personer hade samlats på Raoul Wallenbergs torg vid Nybrokajen i centrala Stockholm. 70-årsdagen av försvinnandet uppmärksammades också med en digital ljusmanifestation under hashtaggen #ljusförRaoul. Några av åhörarna tog bilder på ljusen med sina telefoner för att kunna delta även i den.

– Jag känner värmen trots att det är kallt. Jag tror så många har kommit hit i dag för att Raoul berör och för att det är viktigt att fortsätta kampen mot orättvisa, säger Nina Lagergren.

Även Ninas barnbarn Michael Wernstedt, verksamhetsansvarig på Raoul Wallenberg Academy, var på plats.

– Det är jättefint, fantastiskt viktigt och respektfullt. Framför allt nu när vi ser mörkret sprida sig över Europa och Sverige, säger han.
Emma Löfgren emma.lofgren@dn.se “

* Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.

Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

DN 11 jan 2015:

Karin Bojs: Arv, otur och miljö orsakar cancer

Cancer beror på våra arvsanlag, på vår miljö och på ren otur. Den senaste veckan har just oturen fått mycket fokus. Men det är lätt att låta sig luras av förföriska budskap.

I januari väller livsstilsråden över oss, det ena mer beskäftigt än det andra. En del råd är flummiga och saknar vetenskaplig grund. Som att vi bör ”detoxa” oss. Andra är sakliga och välkända, men känns just därför så tråkiga, beskäftiga och gamla. Vi har hört dem förut, och de var rätt då också. Det är bra att sluta röka, att hålla vikten, att motionera, att skydda sig mot stark sol, att vara måttlig med spriten.

Och det ska vi behöva höra, just när vi har gått upp ett par kilo under helgerna och drömmer om nya resor till varma, soliga länder.

Inte konstigt att studien i förra veckans Science fick så stort genomslag. Enligt somliga rapporter skulle den ha kommit fram till att ”två tredjedelar” av all cancer beror på ren otur. Bara att luta sig tillbaka och låta ödet styra, alltså.

Nå, det beror ju på hur man räknar. Forskarna Cristian Tomasetti och Bert Vogelstein på Johns Hopkinsuniversitetet i Baltimore har jämfört olika slags vävnader i kroppen. Det har varit känt i över hundra år att vissa sorters vävnader är mer benägna än andra att drabbas av cancer. Den kan skilja miljoner gånger. Tjocktarmen drabbas oftare än tunntarmen. Basalceller i huden drabbas mer än andra hudceller. Nu kan forskarna i Boston förklara vad det beror på – nämligen att de vävnader som drabbas mest innehåller stamceller som oftare delar sig. Ju fler delningar, desto större risk att något går snett med tiden.

Studien innehåller en lista, där Baltimoreforskarna har klassat 31 olika vävnader efter hur mycket de beror på otur. Cancer i tunntarmen och tolvfingertarmen hör till dem som beror mycket på slumpen. Cancer i tjocktarmen, hudens basalceller och lungorna är mer känsliga för miljöfaktorer. Vanliga former som bröstcancer och prostatacancer finns inte med i jämförelsen.

Ett par veckor tidigare kom en annan stor sammanställning, som lustigt nog inte alls fick samma genomslag i den svenska offentligheten. Den kom från Cancerresearch UK – Storbritanniens motsvarighet till Cancerfonden – och handlade, till skillnad från Bostonstudien, om cancerfall hos individer. Slutsatsen var att fyra av tio cancerfall kan undvikas med några få faktorer som människor själva kan påverka.

Listan toppas av rökning, övervikt, dålig diet (däribland för mycket kött och charkuterier och för lite grönsaker), alkohol, solning och stillasittande.

En orsak till att studien om otur hälsades med sådan entusiasm, är att många människor som redan har drabbats av cancer känner sig stigmatiserade av beskäftiga livsstilsråd. Det uppstår en moralistisk anda att de får skylla sig själva när de har misskött sina kroppar.

Sådan moralism finns all anledning att vara uppmärksam på. Allt för många cancerpatienter drabbas av beskäftiga råd från omgivningen, och ofta dessutom felaktiga råd. Detta är mycket obehagligt.

Men det ska inte förväxlas med korrekta råd om att förebygga cancer. Sådana råd måste få komma fram, även om kommersiella intressen som tobaksbranschen, köttbranschen och solarieföretag försöker dimma till informationen.

Om du har bestämt dig för att sluta röka och börja motionera år 2015 – gör det! Låt inte felaktig information om slumpen hindra dig. Visst styrs våra liv delvis av tur och otur, men det finns mycket vi kan påverka också.

Karin Bojs vetenskap@dn.se "

DN 13 jan 2015:

”Jag blir glad när någon vågar fråga”

Tioåriga Tuva Stråhle har Crouzons syndrom. Hennes ben i skallen och ansiktet växer inte som de ska. Hon har slutat att rygga tillbaka när andra viskar och pekar. I stället kliver hon fram och frågar om det är något de vill veta.

I Sverige föds varje år 100 barn med kraniofacial diagnos. Det betyder att deras ben i skallen och ansiktet inte växer som de ska. Tioåriga Tuva Stråhle föddes med en variant som heter Crouzons syndrom. Vi träffar Tuva och hennes mamma Helene Näslund i deras hus i Nacka. Tuva berättar att hon vid flera tillfällen har genomgått stora operationer för att hennes skallben har blivit för trångt.

Hur känns det inför en sådan operation?
– Nervöst, det är sådana gånger som det känns extra skönt att ha kompisar som stöttar. En gång hade de ordnat en överraskningsfest innan jag åkte in till sjukhuset, säger Tuva.

Hon var i treårsåldern när hon började bli medveten om att hon hade Crouzon.

– Jag märkte det nog eftersom det var så många som viskade och pekade, säger hon, medan hon hänger upp och ned över armstödet i soffan.

Även om hon är en ganska sprallig tioåring, får man snart klart för sig att hon samtidigt är eftertänksam och mogen för sin ålder. Hon gillar inte att man försöker försköna eller dölja något bara för att det kan kännas svårt att prata om.

Vad tänkte du när du var liten och andra pekade och viskade?
– Jag gillade det inte. Jag tycker att det är bäst när man frågar mig om det är något som man undrar över.

Det hände ofta att hon blev ledsen eftersom hon inte riktigt visste vad hon skulle säga eller göra när folk stirrade.

– Jag tyckte själv att jag var ganska vanlig och inte särskilt speciell. Men så insåg jag att jag ju faktiskt var ganska speciell.

Så du vande dig?
– Ja, nu är jag väldigt van. När någon frågar kan jag ge väldigt bra svar.

Så hur brukar folk reagera när de ser dig första gången?
– En del viskar och säger ”kolla, kolla”, och så pekar de. Det är för att de inte vågar gå fram och fråga. Men jag tycker verkligen att det är bättre om de kommer fram.

Vad brukar de fråga i så fall?
– Varför jag har så stora ögon. Då berättar jag att det är för att de ligger litet längre ut och att jag har en sjukdom som heter Crouzon.

Ibland händer det att Tuva går fram och frågar dem som viskar om det är något som de vill veta. Då är det inte alltid de törs stå för att de har viskat.

– Då kan jag bli litet arg och säga att de måste kunna erkänna och våga fråga om det är något som de undrar.

Händer det att du blir ledsen?
– Nej, inte längre. Antingen blir jag arg för att de viskar och inte frågar, eller så blir jag glad när det är någon som faktiskt kommer fram. Alla kan ju inte veta vad Crouzon är för något.

Det låter som om du är ganska vuxen?
– Ja, men jag vill vara barn hela livet. Det är mycket roligare, säger Tuva och berättar att det är vanligt att vuxna blir skärrade och försöker gå i väg med sina barn om de viskar och pekar. Men de måste ju fråga för att kunna få veta något.

Tuva berättar om några händelser som hon har varit med om på badhuset. En gång var det en pojke som sa till sin pappa ”titta en utomjording”. Pappan blev så nervös att han gick i väg med pojken utan att Tuva fick prata med honom.

En annan gång var det en flicka som sa till sin mamma att hon tyckte Tuva hade utstående ögon. Mamman svarade att det var för att Tuva hade glasögon. Då gick Tuva fram och sa: ”Nej, det är inte glasögonen. Jag har en sjukdom som heter Crouzon”.

Tröttnar du aldrig på att förklara?
– Jo ibland. Men jag har varit med så mycket att jag har vant mig. Det är ju för barnens skull. Om de aldrig har sett någon som ser ut som jag, måste de ju så klart få fråga.

Även om du inte vill vara vuxen, så verkar du i alla fall vara ganska mogen?
– Ja, jag har blivit mognare och mognare av att ha den här diagnosen. Det är inte bara jag som ser annorlunda ut. Det finns massor av andra barn som går igenom samma sak som jag, med folk som pekar och pratar.

När vi ska fotografera Tuva går vi till hennes rum på nedervåningen där hon har en symaskin som hon använder mycket. På garderobshandtaget hänger en festklänning som hon sytt och som hon hade på nyårsaftonen. Hon gillar också att sjunga, spela gitarr och teater.

Vad är det som är roligt med teater?
– Att ta plats på scenen, svarar hon högtidligt och gör en dramatiskt svepande gest med armen.

I morgon är hon med i dokumentärfilmen ”Brev till allmänheten” som hennes mamma Helene Näslund har gjort och som sänds i SVT. Den handlar om åtta unga personer som har kraniofaciala diagnoser. Helene säger att hon har gjort filmen för att förmedla några av alla de insikter som hon har fått under alla åren tillsammans med Tuva, och med andra barn som har liknande diagnoser.

Precis som Tuva tycker hon att alldeles för många undviker att ta kontakt med människor som avviker på ett eller annat sätt, av rädsla för att säga eller göra fel.

– Ofta tycker vi att vi är så toleranta och öppna. Fast när vi möter någon som inte svarar mot våra förväntningar drar vi oss undan. Men att vara tyst räcker inte om man vill kalla sig tolerant. Då måste man också jobba aktivt med att bryta sin trygghetszon, säger Helene.

Men en del vill kanske att man bara ska strunta i att de ser annorlunda ut?
– Jo, i stället för att fråga varför någon ser ut som den gör, kan man visa intresse på andra sätt. Det viktigaste är att man visar respekt och vågar möta den andras blick. Det sämsta är att ignorera genom att bara titta bort.

Så hur känns det, Tuva, att du snart ska vara med i tv?
– Det känns inget särskilt. Det är mer mamma som tycker att det är pirrigt eftersom jag är så liten. Men jag är tio år och tycker att jag måste få vara med.

Din mamma har sagt att hon känner sig stolt över dig. Hur tänker du när du hör det?
– Jag vet inte vad jag ska säga.

Är du stolt över dig själv?
– Ja, för att jag har lyckats så bra, hahaha. Nej, jag vet inte.

Hur känns det att vara olik andra?
– Bra, för det betyder att jag är ”speciell”, säger hon och gör ännu en teatralisk gest med handen. Det har gjort mig modigare att få så många svåra frågor.

Vad hoppas du med filmen?
– Att fler ska förstå att även om man ser annorlunda ut kan man göra vanliga saker, som att rida, spela teater, skriva och gå i skolan. Vi är som vem som helst, samtidigt som vi är annorlunda.

Peter Letmarkpeter.letmark@dn.se

Fakta. Kraniofacial diagnos

Varje år föds cirka 100 barn i Sverige med kraniofacial diagnos. Diagnoserna kan se olika ut men gemensamt är att skall- och ansiktsbenen inte växer som vanligt och att det ofta innebär många komplicerade operationer.

Hur det känns att växa upp med diagnosen får vi veta i UR-dokumentären ”Brev till allmänheten” som sänds i SVT i morgon kväll. Där berättar åtta unga personer om hur det är att leva med en kraniofacial diagnos.

Dokumentären är skapad av UR-producenten Helene Näslund som förra året var nominerad till Stora journalistpriset med dokumentärserien ”Sverige sviker”. Hennes dotter Tuva, som intervjuas i artikeln här intill, har kraniofacial diagnos.

”Brev till allmänheten” sänds den 14 januari klockan 22.00 i SVT1 och därefter i UR Play.

Tuva Stråhle
Ålder: 10 år.
Bor: Saltsjö-Boo.
Familj: Mamma Helene Näslund, pappa Janne Stråhle, och syster Ellen, 8 år.
Gör: Går i tredje klass i Nacka.
Budskap: Även om vi ser annorlunda ut, är vi som vem som helst. “

DN 13 jan 2015:

”Vi vill ju bara att mamma ska vara nykter”

Systrarna Josefin och Christina har levt med missbruk sedan de var mycket små. Nu har deras mor fått en dödsdom – levern orkar inte mycket längre – och de har fastnat i ett moment 22. Samhället har kapitulerat.

I Christinas vackra och välordnade lägenhet norr om Stockholm berättar de om hur de kört fast. Socialtjänsten kräver ett läkarintyg på alkoholmissbruk innan de kan agera. Polisen säger ”ring ambulans”. Ambulansen tar inte med någon mot deras vilja. Och deras mor är döende, men håller fast vid att hon ”bara tar ett glas vin till maten ibland” och inte behöver någon hjälp.

– Vi har levt med det här hela vårt liv, säger Josefin.

– Sedan vi var bebisar, säger Christina.

Det skiljer ett år mellan systrarna, deras mamma har haft alkoholproblem så länge de kan minnas men de eskalerade när systrarnas mormor dog i början av 1990-talet. Mormor var familjens klippa, den som höll ihop livet. I övrigt var det ofta kaos.

– Socialjouren och polisen kom och bankade på fönstren, vi låg under borden för att låtsas att vi inte var hemma, säger Josefin.

Förskolan och skolan gjorde anmälningar till socialtjänsten, men ingenting hände. När systrarna gick på mellanstadiet flydde de hemifrån.

– Det var en liv- eller dödkänsla, säger Josefin.

De flyttade runt bland släktingar, vänner, fosterfamiljer. För två år hittade Christina ett papper från vårdcentralen i mammans lägenhet, där det stod att hon fått skrumplever.

– Hon brydde sig inte om det. Vi lade papperen på bordet framför henne och jag ställde ett ultimatum: om du inte går till läkare så klipper jag kontakten med dig, säger Josefin.

Lillasyster Christina ställde inget ultimatum.

– Jag kan inte släppa taget, mamma är jättebra när hon är nykter. Och om jag försvinner så försvinner hennes livboj, då har hon ingen som finns där för henne, säger Christina.

De gjorde en LVM-anmälan till kommunens socialtjänst, mamman fick en dom om tvångsvård och plats på ett behandlingshem.

– Om inte vi hade legat på som idioter och ring hela tiden hade det inte hänt någonting, säger Josefin.

På behandlingshemmet hamnade mamman i leverkoma och blev inlagd på sjukhus. Sedan flyttade hon hem till sin yngsta dotter.

– Det kostar inga pengar för kommunen, skitbra, tycker de, säger Josefin.

När LVM-domen på två månader upphörde stack mamman hem till en kompis i en annan kommun. Systrarna ringde socialtjänsten igen, som sade att de inget kunde göra, eftersom mamman bodde i en annan kommun.

– De skrev av henne och släppte allting, säger Josefin.

I somras hittade en granne mamman till synes livlös i soffan, det blev ambulanstransport till sjukhus.

– Läkaren sade att hon inte skulle leva till jul, att hon behövde palliativ vård, säger Josefin.

Socialtjänsten och landstinget var oense om vem som skulle betala för vård i livets slutskede och systrarnas mamma hamnade till slut på ett demensboende.

– De bara dumpade henne. Det är inget värdigt slut för någon som är klar i huvudet. Jag tog hem henne till mig igen, hon var jätteglad över att hon fick komma hit, säger Christina.

Efter en tid började mamman åka i väg till en kompis mer och mer och i längre och längre perioder.

– Hon svarade inte när jag ringde, jag visste inte om hon levde, säger Christina.

Systrarna ringde socialjouren som svarade:

– Vi kan inte göra något om vi inte vet med 100 procents säkerhet att hon dricker.

En granne bekräftade att mamman drack. Josefin ringde socialjouren igen.

– Kör henne till sjukhus, vi måste ha ett läkarutlåtande, sade de.

– Men hur ska vi få henne dit? Hon vill inte.

– Vi måste ha bevis för att hon har druckit.

Systrarna ringde polisen som sade: ring ambulans! Efter fyra timmar kom ambulansen, men åkte igen.

– Vi kan inte ta med henne mot hennes vilja, sade ambulanspersonalen.

Socialtjänsten menade att mamman måste gå med på att ta ett blodprov.

– De har hennes journaler, de vet att hon är dödssjuk. LVM-vård kostar pengar, jag är helt övertygad att det handlar om pengar, säger Josefin.

Sedan oktober har ingenting hänt. Socialtjänsten har inte hört av sig, det blev ingen plan B för systrarnas mamma.

– De menar väl att det inte finns något att göra. Vår mamma är inte ett piss värd, men hon är ändå en människa, säger Josefin.

Hur mår ni?

– Det har varit så mycket fokus på mamma, jag har stängt av mina egna känslor. Det är inte så att mamma har valt att supa ihjäl sig, hon är sjuk, det är beroendet som styr. Alla bara struntar i det, men om vi fortsätter så kommer det aldrig att bli en förändring. Det är inte okej, säger Josefin.

Fotnot: Josefin och Christina heter egentligen någonting annat.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta.

Lagen om vård av missbrukare i vissa fall

4 § Tvångsvård skall beslutas om,

1. någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk,

2. vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen eller på något annat sätt, och

3. han eller hon till följd av missbruket

a) utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara,

b) löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller

c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Kostnaden för vård enligt LVM ligger, enligt Statens institutionsstyrelse, på mellan 3 450 och 4 100 kronor per dygn.

Dn

DN 13 jan 2015:

Färre får vård i Stockholm än i Göteborg

Tvångsvård enligt LVM beviljas uppemot tre gånger så ofta i Göteborg som i Stockholm. 2013 var antalet vårddygn 6 593 i Stockholms stad och 17 068 i drygt hälften så folkrika Göteborg.

– Jag har ingen uppfattning om varför Stockholm och Göteborg arbetar så olika. Det viktiga för oss nu är att vi får det resultat vi vill ha av insatserna, säger Ewa Larsson (MP), vikarierande socialborgarråd i Stockholm.

De senaste åren har antalet personer i Stockholms län som tvångsvårdas enligt LVM legat på cirka 150 om året visar Socialstyrelsens statistik.

Lagen om vård av missbrukare användes flitigast åren runt 1990, då fick nära 600 personer om året insatsen beviljad i Stockholms län. Antalet vårddygn minskade under 90-talet, enligt socialdepartementet till stor del på grund av kommunernas ekonomiska läge.

– Vi ville att frågan skulle ses över redan när vi satt i opposition, 2012 fick vi rapporter från Socialstyrelsen om en ökning av narkotikarelaterade dödsfall i Stockholms län. Den utvecklingen måste brytas, säger Ewa Larsson.

LVM är inte en lag som ofelbart träder i kraft om vissa kriterier är uppfyllda, det handlar om avvägningar.

– Socialtjänsten får bedöma i varje enskilt fall om läget är så allvarligt att det krävs ett ingripande enligt LVM. Den bedömningen kan göras även om personen själv förnekar sitt missbruk. Men den uppfattning jag har fått är att de ofta först prövar frivillig vård, säger Marcus Nydén som är jurist på Socialstyrelsen.

Enligt honom behöver inte avsaknaden av läkarintyg – som i Josefins och Christinas mammas fall – i sig inte vara något definitivt hinder mot att ingripa mot personens missbruk med stöd av LVM. Socialnämnden kan även mot personens vilja kan besluta om att han eller hon ska läkarundersökas.

Den rödgröna majoriteten i Stockholms stadshus har, enligt Ewa Larsson, satsat extra resurser på arbetet mot missbruk. I budgeten för 2015 finns 4 miljoner kronor extra som är särskilt riktade till missbruksvård, 10 miljoner extra till fältsekreterare, 40 miljoner extra till barn- och ungdomsvård, där hjälp till missbruk ingår, 20 miljoner extra till socialsekreterarna för mer tid att göra bedömningar, av bland annat stöd till missbrukare.

– Vi ska också följa upp effekten av beviljade insatser och utreda hur många av de LVM-anmälningar vi får in som leder till beslut om tvångsvård, säger Ewa Larsson.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 14 jan 2015:

”Många vill prata mer om mens”

“2014 var året då Sverige pratade mens. Men var det en tillfällig boom eller en bestående mensrevolution?

– Jag tror att vi som pratar om det och intresserar oss fortfarande bara är en invigd liten krets, det har inte nått den breda massan, säger Rebecka Hallencreutz, ordförande för ”Mensen”.

Menstruation är en biologisk funktion hos människor med livmoder. Under en tidsperiod på ungefär 40 år utsätts kroppen för höga och svängande östrogen- och progesteronnivåer. Cykeln ger upphov till liv, smärtor, sjukdomar och humörsvängningar – inte bara blödningar. Mens angår alla, även dem som inte personligen har det. Ändå är det något det talas tyst om.

Även om det skedde en första mensrevolution på 1970-talet, då kvinnorörelsen lyfte ämnet, har det funnits ett fortsatt tabu. Mens har ansetts pinsamt och äckligt. Men under året som just tagit slut var det någonting som lossnade.

– Det är tydligt att många längtat efter att få prata, fråga och öppet tycka saker om sin mens. Tack vare feminismens framsteg får andra än cismän (män som entydigt definierar sig som män) komma fram med sina erfarenheter och behov, säger Rebecka Hallencreutz, en av grundarna av organisationen Mensen som sedan starten i mars 2013 har svämmats över av förfrågningar och åtaganden.

– Skam är ett effektivt sätt att kuva. Vi vill få den begränsande attityden som finns kring mens att försvinna.

Som ett konkret exempel anger hon mensens plats i politiken.

– Den är obefintlig. Mens nämns nästan aldrig ens i samband med jämställdhet och kvinnors rättigheter, vare sig i biståndsarbete eller i Sverige. När jag har letat har jag hittat en enda motion som berör mens de senaste åren. Den handlade om att lägga pengar på forskning om kemikalier i mensskydd och avslogs.

På riksnivå är den enda som lyckats få uppmärksamhet kring mens den dåvarande jämställdhetsministern Jens Orback (S) som 2004 föreslog ett införande av “menskarens”. De kvinnor, cirka 100 000 varje månad, som var tvungna att stanna hemma från jobbet på grund av sin mens skulle inte behöva ta ut en karensdag och förlora pengar.

– Det behövs pengar till forskning på mensrelaterade sjukdomar och botemedel. Nu finns bara sätt att lindra symtomen, säger Rebecka Hallencreutz.

Det pratas om att 2014 var ”mensens år”, tycker du att någonting har förändrats?

– Bara att vi pratar om det bevisar att nya perspektiv får komma fram. Den så kallade kvinnokroppen har traditionellt setts som avvikande från det som ansetts vara normkroppen: mannen, trots att de är lika vanliga. Samtidigt är det fortfarande bara en liten invigd krets som nås av budskapet – inte den breda massan, säger Rebecka Hallencreutz.

Starten på den nya mensvågen brukar tillskrivas hyllade serietecknaren Liv Strömqvist som 2013 ägnade sitt ”Sommar” i P1 åt mens. Snart kom en hel bok av and-ra serietecknare, ”Kvinnor ritar bara serier om mens”, och hennes egen bok ”Kunskapens frukt”. Under 2014 togs mensaktivism upp i Dagens Arena, Re:public och i Sydsvenskan. SVT:s ”Kobra” ägnade ett program åt mens i kultur och konst, ”Nyhetsmorgon” uppmärksammade mensdagen och GP skrev om hälsoproblem till följd av tabut. Magasinet ”Hjärnstorm” ägnade ett helt nummer åt mens och pjäser som “Girls will make you blush” – om flickors pubertet sattes upp.

Josefin Persdotter är sociolog och forskar om mens, normer och mensaktivism. För henne började det för åtta år sedan med att hon tog upp ämnet i sin konst, och trots att hon omedvetet höll igen blev reaktionerna så väldigt starka.

– Det var bortom alla proportioner. Då kunde jag, som sociologistudent, inte värja mig. Vad fan är det här, liksom? Finns det ett så stort tabu kvar? I Sverige där vi är så stolta över att vi ”pratar om allt”, säger hon.

Josefins örhängen, som ser ut som små halvblodiga tamponger, fick plockas ned från försäljningsbordet på en marknad i Nordstan i Göteborg och säljas under disk.

– Som om det var någonting olagligt, berättar hon.

Det var några år sedan nu och Josefin Persdotter håller med Rebecka Hallencreutz om att det verkar gå framåt, men vill även hon lägga in en brasklapp.

– Folk får sin första mens hela tiden. Om den här förändringen inte består så är det ytterst få som får ta del av den. Det återstår verkligen att se om den håller i sig. Det handlar om att förändra vår verklighetsuppfattning som säger att kvinnors erfarenheter inte ingår i vad som är “normalt”.

Josefin Persdotter ser ytterligare ett problem. Och även om hon menar att det är oundvikligt så är det någonting man måste tänka på.

– Den befintliga normen säger att alla kvinnor ska ha mens, att det ska göra lite ont och vara jobbigt. Hur vi än gör i den menstruella motrörelsen så kommer vi att skapa nya normer. Det gör ju vi människor alltid, hela tiden. Risken är att vi också förstärker vissa aspekter av de befintliga normerna – som att menstruerande bör ha regelbunden mens.

Omkring 15 procent av alla kvinnor i fertil ålder har vad som kallas polycystiskt ovarialsyndrom, PCOS, som leder till oregelbunden eller utebliven mens och ägglossning.

– Vi måste ha ett vaket öga så att inte folk hamnar i kläm och känner sig uteslutna, säger Josefin Persdotter och nämner också hur jobbigt det kan vara vid könsbyten åt båda håll – att som man ha mens eller att som kvinna inte ha det.

– I ett samhälle med en stark mensnorm blir det jobbigare för vissa grupper och dem får vi inte glömma bort, säger hon.

Jenny Nordlander

Det röda skynket

Del 1.

Halva mänskligheten har det. Men under många år var mens ett tabu- och skambelagt ämne. Trots att det började lätta på 1970- talet, när kvinnorörelsen tog upp ämnet, har tabut delvis levt kvar. Nu drar en ny våg av mensaktivism fram över landet.

Det hände mig

"Enda gången jag har varit riktigt stolt över min mens var första gången den kom. Den bekräftade att jag var på väg att bli vuxen – vilket var allt jag ville bli när jag gick i sexan. Dagen efter hade alla tjejerna i klassen möte med skolsyster för att prata blommor och bin etcetera. När ämnet mens skulle diskuteras frågade hon: ’Är det någon här inne som har fått mens?’ Jag var en av fem som sträckte upp handen. ’Fick i går’, sa jag stolt."

Marie

"När jag fick min första mens gick mamma och pappa ut med mig och ’firade’ med banana split, det var gulligt. Annars är det mest kopplat till skam. Som när jag var på väg hem från Dubai i våras och fick supermycket mens när jag sov på flyget. När jag vaknade var det blod över hela byxorna och sätet. Satt kvar till sist på planet, knöt en tröja kring midjan och sprang runt på flygplatsen och letade toa men det fanns inte förrän efter säkerhetskontrollen. Fick panik när jag insåg att jag antagligen skulle vara tvungen att ta av mig tröjan när jag skulle gå igenom metalldetektorn."

Christina

Stoppdukarna fick torkas i smyg

Min mormor, som bör ha fått mens för ungefär hundra år sedan, virkade ”stoppdukar” i bomullsgarn. Både virkandet, tvättandet och torkandet av stoppdukarna skulle ske under största diskretion, berättade mormor. Det var inte tal om att hänga dem på tork så att grannarna, speciellt då de manliga, skulle kunna se dem. Och mens var definitivt inget man pratade om, varken hemma eller borta.
Kvinnor var ”opassliga” eller hade ”sina saker”. Lite längre in på 1900-talet blev det något öppnare och man kunde tala om ”lingonveckan” eller ”röda dagar”. Det började komma böcker om sexuallivet och födelsekontroll som även omfattade ”regleringen”, ett ord min mormor själv använde till sin död på 1980-talet.
Mormor hängde aldrig riktigt med i den stora förändringen som skedde på 1970-talet. Då, när kvinnorörelsen svepte fram och ett av budskapen var att kvinnor skulle ta makten över sina egna kroppar, göra upp med tabun och skam. Kvinnor hade självhjälpskurser där de tittade på sina egna könsorgan, och de läste den banbrytande boken ”Våra kroppar, våra jag”, skriven av ett kvinnokollektiv i Boston (första svenska upplagan kom 1975). Nu skulle det inte vara tyst om mensen längre.
– Det kom ju då, jag minns att vi ägnade ett helt nummer av Kvinnobulletinen åt mens, säger Ebba Witt-Brattström som var med i Grupp 8 från tidigt 1970-tal. Jag kommer ihåg den där hitten som ett danskt band hade, ”tycker du att jag är äcklig när jag drar i min röda tråd?” eller något sådant. Det är roligt att det här kommer tillbaka.
Malin Nordgren malin.nordgren@dn.se “

DN 14 jan 2015:

“Göteborg lägger fyra gånger mer på missbruksvård

Göteborg lägger fyra gånger mer pengar per invånare på missbruksvården än vad Stockholm gör.– Vi har tydliga riktlinjer: där frivillig vård inte räcker till använder vi LVM-insatser stipulerade i lagstiftningen, säger Jahja Zeqiraj (S), ordförande i Västra Hisingens stadsdelsnämnd.

Göteborg följer de kontinuerliga jämförelser som Socialstyrelsen gör mellan storstädernas tillämpning inom LVM. Kostnaden för missbruksvården är fyra gånger högre per invånare i Göteborg än i Stockholm och två gånger högre i Göteborg än i Malmö.

Även när de räknar på LVM-dygn per 1 000 invånare visar sig samma skillnader, enligt Jahja Zeqirai. Förklaringen, menar han, är att vårdkedjan ser lite olika ut i de svenska storstäderna.

– I Stockholm har man fokuserat mer på frivilliga insatser. Vi har en uttalad ambition att möta behoven med rätt insats vid rätt tid, när det inte har fungerat i vårdkedjan har vi använt tvångslagstiftningen för att se till att personen får den vård den behöver, säger Jahja Zeqiarj.

Tycker ni att LVM fungerar bra?
– Ja, det tror vi här i Göteborg, vi ser LVM som ett komplement och vi följer socialtjänstlagen: tvångsvård ska beslutas när kriterierna för det är uppfyllda, oberoende av om patienten samtycker.

– I många andra delar av landet inväntar man den enskildes samtycke trots att det i lejonparten av ärendena finns ett vårdbehov och ett

ingripande enligt LVM är tillämpligt. Då blir det färre insatser, säger Jahja Zeqiraj.

Tvångsvård enligt LVM är dyrt, ett dygn kostar 3 500–4 000 kronor. Har ni tagit med det i beräkningen?
– Nej, egentligen inte. Vi har ansvar för att våra invånare får den vård som bedöms behövas i varje enskilt fall. Och tvångsvård får en person under en väldigt kort period, visar våra och Socialstyrelsens kartläggningar, sedan går den över i frivillig vård, säger Jahja Zeqiraj.

Han hänvisar till regeringens missbruksutredning.

– Utredaren Gerhard Larsson föreslår ett par långtgående förändringar, bland annat att flytta ansvaret för missbruksvården från kommunerna till landstingens hälso- och sjukvård. Han menar att den inte fungerar i dag eftersom det finns så stora skillnader mellan kommunerna vad gäller tvångslagstiftningen, säger Jahja Zeqiraj.

I utredningen skriver Gerhard Larsson att bland annat att ”den otydliga lagregleringen av kommunernas och landstingens ansvar för de centrala länkarna i vård- och stödkedjan gör att verksamheter och insatser blir ineffektiva, försenas eller inte alls kommer till stånd”.

Han påpekar också att ”Tillgången på vård avgörs i dag av var en person är bosatt. Därtill är tillämpningen inte rättssäker, vilket avspeglas i att användningen av tvångsvård varierar kraftigt mellan kommuner med likvärdiga vård- behov”.

Missbruksutredningen var klar våren 2011. Alliansregeringen genomförde en del åtgärder mot bakgrund av förslagen. Men hittills har varken den förra eller den nuvarande regeringen lagt någon proposition eller skickat något förslag till lagrådet om förändringar i missbruksvården.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta. LVM

Lagen om vård av missbrukare i vissa fall

4 § Tvångsvård skall beslutas om,

1. någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk,

2. vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen eller på något annat sätt, och

3. han eller hon till följd av missbruket

a) utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara,

b) löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller

c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Kostnaden för vård enligt LVM ligger, enligt Statens institutionsstyrelse, på mellan 3 450 och 4 100 kronor per dygn. “

DN 15 jan 2015:

De lade grunden för gentekniken”

Japanskan Tomoko Ohta och amerikanen Richard Lewontin revolutionerade vår syn på gener och mutationer och lade grunden för hela den moderna genetiska forskningen. Nu delar de årets Crafoordpris.

I dag klockan 6 meddelar Kungliga Vetenskapsakademien att årets Crafoordpris går till genetikerna Tomoko Ohta vid Nationella institutet för genetik i Mishima i Japan och Richard Lewontin vid Harvarduniversitetet i USA. De har revolutionerat hur vi ser på genetiken och lagt grunden för att vi nu använder dna-teknik i alltifrån faderskapsutredningar och kartläggning av människans och andra arters utveckling till ekologiska studier av hotade växter och djur.

– De gjorde sina upptäckter på 60- och 70-talen, men resultaten är mer aktuella i dag än någonsin, säger Kerstin Johannesson, professor i marin ekologi vid Göteborgs universitet.

År 1966 visade Richard Lewontin att den genetiska variationen hos bananflugor är väldigt mycket större än vad någon hade kunnat ana. Flugor som levde i samma miljö och såg ut att ha samma egenskaper hade helt olika varianter av gener.

– Det var närmast som en bomb som slog ned, säger Kerstin Johannesson.

I dag vet vi alla att vår genetiska kod är lika unik som våra fingeravtryck, men på 1960-talet stred det helt mot vad biologerna trodde och vad deras modeller sa. Enligt Darwins teori om det naturliga urvalet borde förändringar i dna, mutationer, som är dåliga för individen snabbt försvinna, medan mutationer som är bra sprids till alla i populationen så att alla till slut får i stort sett samma genvarianter.

Richard Lewontins resultat ledde till en teori om att mutationer inte bara är antingen bra eller dåliga utan också kan vara neutrala. Tomoko Otha, den andra pristagaren, byggde vidare på den teorin, och visade att verkligheten är mer komplex. Mutationerna i generna är inte helt neutrala. De allra flesta av dem är en aning skadliga, men den dåliga effekten av dem är så liten att anlagen ändå kan leva kvar och föras vidare till kommande generationer.

– Där har vi mycket mer data i dag som visar att hon hade rätt, säger Kerstin Johannesson.

Läs mer om Tomoko Othas och Richard Lewontins forskning på vetenskapssidan på söndag.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se

Fakta. Craafordpriset

Instiftades 1980 av Holger Crafoord, grundare av företaget Gambro, och hans maka Anna-Greta Crafoord. Det delades ut första gången 1982.

Priset vill belöna och uppmuntra grundforskning inom områden som hamnar utanför Nobelpriset.

Pristagarna utses av Kungliga Vetenskapsakademien inom astronomi, biovetenskap (framför allt ekologi), geovetenskap, matematik, och forskning om sjukdomen polyartrit (ledgångsreumatism), som Holger Crafoord själv led av.

Vart tredje år går priset till astronomi och matematik, vart tredje till geovetenskap och vart tredje till biovetenskap. Pris till polyartritforskning delas ut då tillräckligt stora vetenskapliga framsteg gjorts.

Prissumman är sex miljoner kronor. “

DN 15 jan 2015:

“Emilies smärtor kan lindras men inte botas

Sverige har börjat prata om mens. Men de vanliga och jobbiga sjukdomarna som hör till cykeln har i många fall inte ens sjukvården koll på. Emilie är 20 år och har varit sjukskriven i två. Angela är 21 år och känner sig inte som en “riktig kvinna”.

Det pärlar på 20-åriga Emilie Timerdahls panna. För att inte förstöra sminket duttar hon försiktigt en servett där, på kinderna och på överläppen medan hon förklarar att det är för att hon ”satts in i typ klimakteriet”. Hon har alltså en vallning.

– Inte så kul om man ska på dejt. Vad ska man säga då liksom? Man får sitta där och låtsas som ingenting eller att man är jättenervös eller någonting, säger hon.

Något annat som inte är kul är att Emilie har så ont att hon varken kan jobba eller gå i skolan.

– Jag har försökt men när jag blir stressad hamnar jag ofta i ett skov. Då är det som att någon hugger en i magen med en kniv om och om igen.

Emilie har endometrios, en sjukdom som drabbar ungefär en av tio kvinnor. Slemhinnan som stöts ut från livmodern när ett ägg inte befruktats tar andra vägar än bara ut genom slidan. Den sätter sig på till exempel äggstockar eller i bukhinnan och då kan inflammation och cystor uppstå.

Det faktiska antalet drabbade förmodas vara högre än tio procent eftersom det är en sjukdom som vården har uppenbara problem med att upptäcka. Den genomsnittliga tiden från det att en kvinna söker hjälp till dess att hon diagnostiseras med endometrios är åtta år, enligt patientorganisationen Endometrios-föreningen. DN har pratat med flera kvinnor som fått vänta i över tio år och under den tiden haft mer än 40 olika vårdkontakter. Historierna är många om hur läkare ifrågasätter deras smärtor, ger dem värktabletter och säger att problemen ”hör till att vara kvinna”.

Emilie har haft tillgång till starka smärtstillande preparat sedan hon var 16 år gammal. För henne gick det relativt snabbt att få diagnosen eftersom hennes mamma också har den.

– Vi var liksom beredda på det, hade tentaklerna ute och kunde nämna möjligheten från början.

Även om hon är glad att hon faktiskt fått en diagnos och, oftast, tas på allvar nu hjälper det inte så mycket när hon väl har ont. För det finns inget botemedel, bara sätt att lindra symptomen. Behandlingarna ser olika ut för olika kvinnor, och det som funkat bäst för Emilie – att sluta äta gluten – har hon fått tips om från andra drabbade, inte från sjukvården.

– Jag har bönat och bett om en hysterektomi (när livmodern tas bort) men det finns ingen gynekolog i Sverige som går med på att göra det på en så ung kvinna som jag, säger hon.

Än så länge finns dessutom inga bevis för att det hjälper att avlägsna livmodern. Det man vet är att problemen oftast minskar eller försvinner helt i klimakteriet. Då avtar mensblödningarna och man

slipper att ny slemhinna letar sig in i buken. Det är också det man försöker åstadkomma genom att hormonbehandla Emilie nu.

Ibland hör man att om någonting liknande drabbade män, att en av tio fick godartade cystor i pungen med enorma smärtor som följd, då hade det funnits ett botemedel nu.

När DN hör av sig till en av Sveriges största kvinnokliniker säger en överläkare där att man inte någonsin ska förvänta sig ett botemedel, inte för att det är en kvinnosjukdom utan på grund av sjukdomens karaktär.

– Att det inte talas så mycket om den, och därför ibland saknas kunskap, kan däremot vara för att det handlar om menstruationen som inte så många pratar om, säger hen och menar att detta även är anledningen till att det kan ta tid att ställa diagnos. Kvinnor söker sällan för smärta eftersom de tänker att det ”ska” kännas så. På grund av det ”känsliga ämnet” vill läkaren inte ha med sitt namn i artikeln.

Angela Engström hade alltid haft oregelbunden mens men när hon var 18 år slutade den komma. Hon gjorde fyra negativa graviditetstester innan hon beslutade att vända sig till sjukvården.

Det första läkaren sa till henne när hon fick diagnosen PCOS, polycystiskt ovarialsyndrom, var ”du borde skynda dig att bli gravid”. Detsamma gällde Emilie. Både PCOS och endometrios kan leda till svårigheter att bli gravid. Angela var 18 år och Emilie 16 när de fick höra det här.

– Man ska absolut tona ned att man måste bli gravid på en gång. Jag tycker det är oerhört beklämmande att unga tjejer som får diag-noserna fortsatt får höra detta, det är inte sant. Många kvinnor blir gravida utan problem trots endometrios och vid PCOS finns det absolut ingen anledning att stressa, tvärtom. Med den diagnosen kan man bli gravid långt upp i åldern, säger gynekologen vid kvinnokliniken som DN talat med.

PCOS innebär att äggstockarna är fulla av vätskefyllda blåsor och att man har hormonrubbningar. Det kan innebära utebliven ägglossning, eller ägglossning bara ibland.

Angela fick hormoner att äta en gång i månaden för att få ägglossning och har fortsatt med det fram till för några månader sedan.

– Folk brukar säga att jag borde tycka det är skönt att inte ha mens men jag tycker inte att man kan uttala sig om man inte har varit i samma situation själv. Det kanske vore skönt om man hade ett val men om jag inte får mens känns det som att någonting är trasigt.

Samtidigt som det finns ett väldigt tabu kring mens i dagens samhälle menar Angela Engström att det finns en social press åt andra hållet. Du ska ha mens. En normal mens.

– Alla förutsätter att du har mens och att du har det varje månad.

Kan mensdebatten som uppstått göra att du känner dig extra utanför?

– Definitivt. Jag visste inte själv att jag kände så förrän jag såg Kobra-avsnittet på SVT om mens. Då var det verkligen så att shit jag är inte... vad är det för fel på mig? Jag grät efteråt för jag fattade plötsligt hur viktigt det var för mig att vara med i mensnormen.
Angela tycker att sjukdomar som PCOS och endometrios borde tas upp i skolan, i sexualundervisningen.

– Jag var helt övertygad om att bara undernärda förlorar mensen. Hade man bara fått höra talas om det tror jag det hade fått bort generaliserandet. Folk skulle vara lite mer försiktiga med vad de sa.

Inte förrän hon ätit hormoner i flera år fick hon höra hur vanligt det är. 15 procent av alla kvinnor har det. Precis som endometrios är det vanligare än diabetes – en av "Sveriges stora folksjukdomar".

– Ändå är det ingen som vet vad det är.

Jenny Nordlander jenny.nordlander@dn.se

Fakta. Menskomplikationer

Endometrios drabbar 10-15 procent av alla livmoderbärare i fertil ålder, i Sverige rör det sig om ca 200 000 personer. Slemhinnan, som vanligtvis stöts ut vid mens, finns på andra ställen än i livmoderns innersta skikt. Då uppstår inflammation och ibland cystor. Symtom: Extremt smärtsam mensvärk, riklig och/eller oregelbundna blödningar, smärta vid ägglossning, toalettbesök och/eller sex och svårigheter att bli gravid.

Polycystiskt ovarialsyndrom är en hormonrubbning som drabbar ungefär 15 procent av alla kvinnor i fertil ålder. Du kan ha PCO utan direkta symtom utöver äggblåsor på äggstockarna. När hormonrubbningar uppstår kallas det PCOS som innebär att mensen kommer mindre regelbundet eller inte alls eftersom ägglossningen uteblir. Det är vanligt med viktuppgång och nedsatt fertilitet. Andra symtom är akne och ökad hårväxt i ansiktet, på magen, låren eller bröstkorg och bröst.

Premenstruellt dysforiskt syndrom (PMDS) är en allvarlig form av premenstruellt syndrom (PMS). Ett eller flera PMS-symptom drabbar ca 75 procent av alla menstruerande, medan cirka 5 procent uppges lida av PMDS. PMDS påverkar påtagligt vardagen för den drabbade. Många feldiagnostiseras då symptomen liknar dem vid vissa psykiska sjukdomar. Symptom: Nedstämdhet, irritabilitet, humörsvängningar, ångest/oro, trötthet, koncentrationssvårigheter, aptitförändring, sömnstörning.

Dysmenorré/mensvärk: För att stöta ut slemhinnan vid mensen måste musklerna i livmodern jobba och det kan göra ont. Olika kroppar har olika halter av de ämnen som orsakar sammandragningar i livmodern och därmed olika mycket ont. Många blir dåliga i magen samtidigt eftersom sammandragningarna i livmoderns muskulatur påverkar tarmarna. Knep för att lindra: värme på magen, träning och orgasm.

Källor: 1177 Vårdguiden, Endometriosföreningen"

Det röda skynket

Del 2. Halva mänskligheten har det. Men under många år var mens ett tabu- och skambelagt ämne. Trots att det började lätta på 1970- talet, när kvinnorörelsen tog upp ämnet, har tabut delvis levt kvar. Nu drar en ny våg av mensaktivism fram över landet. "

DN 15 jan 2015:

“Clara vill att bloggen ska peppa tjejer

Hur skulle det vara om vi, halva jordens befolkning, hade vägrat betala för mensskydd?

”Blod, everywhere. I väntrum, på bussar, på restauranger, i skolbänkar, på kontor. Slingriga spår på alla trottoarer. Tänk er som en zombieapokalyps, fast utan zombier. Inte ens en mens-lover som den här tycker att det vore speciellt kul...”.

Clara Henry, 20 år, är vloggare – hon videobloggar på Youtube, och citatet ovan är från en av hennes mensbloggar där hon argumenterar för fria mensskydd och värktab-letter mot mensont.

– Av mina 130 videobloggar handlar tio om mens. Men det är dem jag har blivit mest känd för, som Mens-Clara, säger Clara som har uppemot 300 000 följare och nyligen kom på plats 61 när Göteborgs-Posten listade Göteborgs 100 mäktigaste personer. Hon bloggar också på Vecko-Revyn och har ett program på Kanal 5 Play.

Första gången hon videobloggade om mens blev responsen jättestor, berättar hon. Folk ville se mer. Bland annat har hon berättat om hur det var att få den första mensen, i skolan, när hon inte vågade tala om det för någon och i stället proppade trosorna fulla med toalettpapper.

– Reaktionerna har varit övervägande positiva. Negativa kommentarer har mest kommit från tonårs-killar som kanske inte känner sig inkluderade.

Många skriver till Clara om mens, ibland med frågor som ”jag är tio år och har fått mens, är jag normal?”, eller ”jag är sexton och har inte fått mens, är jag onormal?”, berättar hon.

– Jag är ju ingen barnmorska, men det visar kanske hur svårt det är att tala om mens. Jag vet själv hur asjobbigt det var att prata om det i början, när man fick det. Många känner sig peppade av mina mensbloggar och säger att de får dem att känna sig mer bekväma med att tala om det. Jag hoppas att jag kan bidra till att göra det mindre jobbigt.

I videobloggen om gratis mensskydd räknar Clara ut att hennes mens kommer att kosta henne 56 000 kronor om hon har den tills hon blir 50 – värktabletter och extra toapapper ej inräknade. Hon kommer till slut fram till att jordens befolkning riskerar att dö ut om inte mensskydden blir fria. Vad tycker hon på riktigt?

– Bloggen är ju gjord med många överdrifter, inget av mina argument där håller egentligen. Men på något sätt borde skydden vara subventionerade, i alla fall för unga.

Malin Nordgren malin.nordgren@dn.se “

DN 15 jan 2015:

“Rekordstora förluster för Stockholms akutsjukhus

De senaste siffrorna från landstinget är om möjligt än mer dystra än tidigare förlustprognoser. Akutsjukhusen väntas gå 821 miljoner back under 2014, vilket är 200 miljoner mer än höstens prognos.

De senaste siffrorna från landstinget är om möjligt än mer dystra än tidigare förlustprognoser. Akutsjukhusen väntas gå 821 miljoner back under 2014, vilket är 200 miljoner mer än höstens prognos.

– Sjukhusens budgetavvikelse har i absoluta tal aldrig varit större. Vi har bland annat haft högre kostnader för bemanning, läkemedel och en mängd olika småposter. Det är tecken på att vi måste hålla i nog-granare i kostnaderna när vi har en så stark expansion, säger landstings-direktör Toivo Heinsoo.

De ekonomiska problemen är ungefär lika stora på de olika sjukhusen i relation till omsättning. Karolinska går back med 568 miljoner, Danderyds sjukhus med 135 miljoner och Södersjukhuset med 115 miljoner.

– Karolinska har en svårare situation. De måste både hålla koll på kostnader och fundera på vem som ska göra vad i framtiden. Samtidigt har man ett program för detta, en ny vd och styrelseordförande, jag tror att de kommer att klara sin -situation, säger Toivo Heinsoo.

Kostnaden för inhyrd personal ökar också kraftigt med 130 miljoner och slutnotan väntas hamna på drygt 430 miljoner. Landstingsdirektören leder nu den krisinsatta analysgrupp som ska ta fram ett åtgärdsprogram inom några veckor för att stoppa de skenande kostnaderna.

– Vi kommer långsiktigt att klara sjukvården i Stockholm också ekonomiskt. Däremot kommer vi under några år behöva göra strukturella förändringar. Vi måste snabbare anpassa sjukhusens förutsättningar och se till att patienterna hamnar på rätt nivå.

Just nu pågår förhandlingar på samtliga sjukhus om kraftiga sparåtgärder där personalen protesterar och menar att både verksamhet och patientsäkerhet är hotade. På Karolinska i Solna sade en akutklinikchef upp sig när enhetens sparkrav hamnade på 40 miljoner, ett krav som nu minskats till 20 miljoner.

– Patientsäkerheten ska inte vara hotad. Men vi behöver skärpa oss för att vara en attraktiv arbetsgivare. Hela förmånsdelen för de som jobbar i landstinget behöver hela tiden marknadsanpassas, säger Toivo Heinsoo.

I december tog alliansen bort det årliga sparkravet på två procent för hela mandatperioden och menar att sjukhusen därmed slipper besparingar på en halv miljard i år. Samtidigt får sjukhusen inte öka sina kostnader i år med mer än 3,5 procent, trots att kostnadsökningarna under 2014 låg nära sju procent.

Hur ska det gå ihop?
– Vi satsar 2,1 miljarder och har inte råd med en tillväxt på mer än 3,5 procent, det finns inte mer pengar. Jag tar akutsjukhusens röda siffror på största allvar, det är enorma summor. Koncernen går fortfarande ihop men så här kan det inte fortsätta och det tror jag sjukhusledningarna förstår, säger finanslandstingsråd Torbjörn Rosdahl (M).

Är det personalprotester och hot om att sluta som fått er att ta bort det tvåprocentiga sparkravet?
– Vi har lyssnat på professionen och förstått att effektiviseringskravet inte är bra i samband med hälso- och sjukvårdens stora förändring. När personal hotar att sluta är det en sjukhusfråga, där går vi som landstingsråd inte in. Däremot vill vi ju att man ska känna glädje när man går till jobbet och inte behöva hota med att sluta, utan faktiskt vilja jobba hos oss, säger Torbjörn Rosdahl.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se "

DN 18 jan 2015:

"Prisad genupptäckt mer aktuell än någonsin

Årets Crafoordpristagare Richard Lewontin och Tomoko Ohta förändrade för alltid vår syn på gener, dna och mutationer och visade att världen inte fungerar riktigt som Darwin trodde.

Dna-analyser har nästan blivit vardagsmat. Polisen använder dna-spår för att hitta brottslingar, både på film och i verkligheten. Företag säljer gentester på nätet till människor som vill släktforska eller ta reda på om de bär på anlag för svåra sjukdomar. Biologer och genetiker tar fram detaljerade kartor som visar släktskap i naturen och arters ursprung och utveckling, utifrån deras arvsanlag.

För 50 år sedan hade ingen kunnat förutsäga att detta någonsin skulle bli möjligt. Enligt de modeller biologerna använde då var inte våra arvsanlag särskilt unika.

– Forskarna visste att dna-molekylen fanns och hur den var uppbyggd, men de trodde att de flesta individer var ganska lika om de tillhörde samma population och delade samma egenskaper. Såg individer lika ut utanpå trodde man att de också hade i stort sett samma genetiska kod, säger Kerstin Johannesson, professor i marin ekologi vid Göteborgs universitet.

Så borde det också vara enligt Darwins teori om det naturliga urvalet. Mutationer, förändringar i dna, uppkommer hela tiden. Är en mutation

dålig för en individ minskar det hennes chanser att fortplanta sig och föra sina gener vidare. Därför borde sådana mutationer snabbt rensas ut och försvinna. En mutation som ger bättre egenskaper borde i stället spridas till hela populationen så att alla till slut får i stort sett samma genvarianter.

Men när den amerikanske genetikern Richard Lewontin i mitten av 1960-talet började använda ny teknik för att undersöka generna hos bananflugor upptäckte han helt oväntat att variationen mellan flugor som levde i samma miljö och såg likadana ut var enormt mycket större än vad någon hade kunnat ana. En gen för en egenskap kunde se ut på många olika sätt.

– Det var närmast som en bomb som slog ned, säger Kerstin Johannesson.

Resultaten visade sig gälla för alla arter, och i dag vet vi att vår genetiska kod är lika unik som våra fingeravtryck.

– Det spelar inte så stor roll hur mönstret på våra fingertoppar ser ut. Våra fingrar fungerar lika bra ändå. Det är likadant på dna-nivå. Det kan vara en hel del variation i dna-koderna som talar om vilka aminosyror som ska ingå i proteinerna utan att det blir någon egentlig förändring av hur proteinerna ser ut och fungerar. Så länge de funkar på ungefär samma sätt så kommer egenskaperna att vara ganska lika, även om vi har små skillnader i den genetiska sekvensen, säger Kerstin Johannesson.

Detta stämde alltså inte med biologernas teorier om att mutationer antingen sprids till alla eller snabbt försvinner. I stället tydde Richard Lewontins resultat på att det finns mutationer som varken var bra eller dåliga utan helt neutrala, och som inte alls påverkar individens möjlighet att överleva och föröka sig.

Men riktigt så enkelt var det inte heller. I början av 1970-talet kunde den japanska genetikern Tomoko Ohta visa att mutationer i generna aldrig är helt neutrala. De allra flesta av dem är en aning dåliga för individen. Men den skadliga effekten av dem är så liten att anlagen ändå kan leva kvar och föras vidare till kommande generationer. Hon visade också att det naturliga urvalet fungerar sämre om populationen är liten, och att nya mutationer har lättare att överleva där, och evolutionen går fortare. Teorin om neutrala och nästan neutrala mutationer är inte lika viktig för biologin som Darwins evolutionsteori, men enligt Kerstin Johannesson kommer den in som god tvåa och är nödvändig som komplement.

– Hade vi släppt lös Darwin i dag hade han haft oerhört svårt att förklara det vi ser, med all den dna- information som vi har, just för att han inte hade insikten att en del förändringar kunde vara neutrala och inte påverka överlevnaden, säger hon.

Nu har Kungliga Vetenskapsakademien beslutat att ge sitt näst största pris, Crafoordpriset, till Richard Lewontin och Tomoko Ohta. Crafoordpriset belönar forskningsområden som ligger utanför Nobelprisen enligt ett rullande schema. Var tredje år går priset till astronomi och matematik, var tredje år till geovetenskap och var tredje till biovetenskap. Priset kan även gå till forskning om polyartrit, eller ledgångsreumatism, när tillräckligt stora framsteg har skett där. Holger Crafoord, som instiftade priset tillsammans med hustrun Anna-Greta Crafoord, led själv av polyartrit.

Även om upptäckterna som Richard Lewontin och Tomoko Ohta belönas för gjordes för länge sedan är de mer aktuella än någonsin, i vitt skilda fält. Inom medicinen pågår forskning för att ta fram individanpassade mediciner, och ekologer använder kunskaperna för att studera hotade arters sårbarhet och kan även använda dna från spillning för att ta reda på hur stora populationer är, bland mycket annat.

Båda pristagarna är över 80 år gamla, men i alla fall Tomoko Ohta är fortfarande aktiv som forskare. Richard Lewontin har tidvis kallat sig marxist, och även uttalat sig starkt när han tycker att andra forskare har övertolkat genernas betydelse för människors beteenden och egenskaper.

– Han är inte en helt okontroversiell person, men hans forskningsinsatser höjs till skyarna i hård konkurrens med andra. Jag tror att tiden har ställt upp på hans sida. Även inom forskning har det funnits en tendens att tolka konstiga beteenden med felaktiga gener. I dag förstår vi att genetiken är mer komplex, säger Kerstin Johannesson.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se "

DN 20 jan 2015:

"**För mycket dokumentation äventyrar patientsäkerheten**"

" Bättre vård med färre riktlinjer. Patientsäkerhetsarbetet har byråkratiserats på ett sätt som i sig självt kan innebära risker för patienterna. Bättre kommunikation, mer kärnfull dokumentation och färre nya riktlinjer skulle göra vården bättre och -säkrare, -skriver general-direktören för Inspektionen för vård och omsorg, Ivo.

Mer kärnfull dokumentation inom svensk hälso- och sjukvård skulle kunna bidra till ökad patientsäkerhet. Sektorn håller på att byråkratiseras i för hög grad och den egna lösningen på många problem heter i dag fler riktlinjer eller rutiner. Men vårdpersonal behöver inte nödvändigtvis dokumentera mer utan i stället kommunicera bättre utanför journalerna. Även Ivo behöver fokusera mindre på dokumentation och formalia i vår tillsyn och mer på hur patientsäkerhetsarbetet bedrivs i praktiken och på konkreta resultat.

När vårdgivare själva föreslår och vidtar åtgärder för att komma tillrätta med brister i vården är framtagandet av nya eller reviderade riktlinjer, rutiner och policys de i särklass vanligaste. Det förekommer till och med att det tas fram rutiner för att följa upp befintliga rutiner. Problemet är att nya styrdokument kräver förankring, utbildning och organisation. Trots alla rop om underbemanning inom svensk hälso- och sjukvård så tillhör vi de länder som har absolut flest läkare och sjuksköterskor per tusen invånare. Men samtidigt vet vi att en läkare redan i dag i genomsnitt lägger mindre än hälften av sin tid på

patienten. Merparten av tiden går till andra uppgifter som bland annat administration. Fler rutiner riskerar alltså att leda till ännu mindre tid för patienterna – samtidigt som att inget tyder på att mer dokumentation i sig leder till ökad patientsäkerhet. Snarare tvärtom. Det är dags att tänka nytt och rätt.

Patientsäkerhetsarbetet har byråkratiserats på ett sätt som väcker frågetecken kring åtgärdernas effektivitet. Flera studier av vården visar att en betydande del av exempelvis information i patientjournaler är upprepningar och att dokumentationsrutinerna medför alltför omfattande journaler som skapar förvirring och ineffektivitet. Det som krävs är dokumentation av vad som faktiskt sker i vårdsituationen. Att processer kompliceras på detta sätt beror sällan på enskilda individers tillkortakommanden utan speglar mer en organisationskultur.

Ivo startade juni 2013. I höstas genomförde myndigheten sin första egna analys för att identifiera riskområden i hälso- och sjukvården som är angelägna att granska. Brister i informationsöverföring och kommunikation mellan aktörer i hälso- och sjukvården kommer högt i listan över vad som är orsaken till sviktande patientsäkerhet. Ingen är förvånad över det resultatet. Och fenomenet är varken nytt eller enbart svenskt. Enligt det internationella kvalitetsinstitutet Joint Commission är brister i kommunikationen den enskilt viktigaste orsaken till vårdskador. WHOs rapporter visar att 70 procent av alla så kallade händelseavvikelser i vården beror på bristande kommunikation.

I Ivo:s nyutkomna rapport Kommunikationsbrister i vården har vi tittat närmare på vad som gått fel i informationsöverföringen i ett urval av händelser som anmälts till myndigheten. Rapporten är en av flera analyser där Ivo kan konstatera att undermålig kommunikation är ett omfattande problem och där bristerna riskerar leda till allvarliga konsekvenser för patienterna. Exempel på följder vi sett är fördröjd inledning av cancerbehandling, komplikationer vid förlossning och hjärnblödning som hade kunnat undvikas. Listan kan göras lång över exempel där misstag sker på grund av brister i överföring av information mellan olika anställda eller verksamheter inom hälso- och sjukvården.

Det finns ett antal situationer som extra tydligt framträder som kritiska: hanteringen av remisser, provsvar och röntgenbilder. Men även journalföringen som sådan är problematisk. Dagens dokumentationskrav genererar omfattande journaler som riskerar att skapa otillräcklig överblick och resultera i att central information inte uppmärksammas. Långa vårdkedjor där många kliniker och professioner är inblandade ställer höga krav på kärnfull dokumentation för att undvika missförstånd.

Vårdgivare behöver arbeta med patientsäker-het ur ett mer strategiskt perspektiv. Färre dokumentationskrav och en bättre kommunikationskultur skulle kunna leda till ökad kvalitet och säkerhet. Som exempel rekommenderar många landsting redan i dag sina verksamheter att arbeta enligt kommunikationsmodellen SBAR (situation, bakgrund, aktuellt tillstånd och rekommendation). Det är en modell som ställer krav både på den som ger och tar emot information. Det handlar om att formulera sitt budskap, skilja viktigt från oviktigt och bjuda in till dialog. Den som tar emot information kan inte vara passiv utan måste vara aktiv, lyssnande och inriktad på att hitta lösningar. En annan viktig åtgärd är att säkerställa att patienten själv är välinformerad. Färre avvikelser sker om patienter informeras om planerade insatser, provresultat, diagnoser med mera. Patienter ska ses som en resurs och en medaktör i vården. Även här finns det framtagna modeller för säker

informationsöverföring mellan vårdpersonal och patient. Dessa modeller rekommenderas redan i dag av Socialstyrelsen.

Även om det är vårdgivarna som har ansvar för patientsäkerheten krävs det även att vi ser över våra förhållningssätt och metoder i vår tillsyn. Som tillsynsmyndighet skulle vi behöva fokusera mer på hur patientsäkerhetsarbetet bedrivs i praktiken och vad resultatet blir för vårdtagarna. Det kan till och med vara så att tillsynsmyndighetens traditionella fokus och efterfrågan på riktlinjer och rutiner har bidragit till en ökad och inte alltid ändamålsenlig byråkratisering. Det vi letar efter och begär in påverkar självklart vad vårdgivaren prioriterar. Vi måste börja reagera lika kraftfullt på överdokumentation som när vi konstaterar att viktiga händelser inte är dokumenterade.

Det är lämpligt för vården att anamma beprövade kommunikations-modeller och ha ett förhållningssätt där man inte försöker lösa problem med att i första hand skapa nya riktlinjer. Om ett nytt styrdokument verkligen behövs är en bra grundregel att bara skapa ett sådant om det samtidigt leder till att dokumentationskraven totalt sett minskar. Det behövs en kultur där vi ser en välinformerad patient som en viktig resurs och medaktör i vården. I arbetet med att få till stånd denna förändring behöver även Ivo och andra myndigheter ändra arbetssätt. Vårt arbete ska i lägre grad resultera i nya riktlinjer hos vårdgivaren, men i insikter och verktyg för effektivare dokumentation, kommunikation och patientmedverkan.

Gunilla Hult Backlund, Generaldirektör, Inspektionen För Vård Och Omsorg “

DN 20 jan 2015:

“Hjältehund räddade tre personer

Patrullhunden Yatzy har blivit polishjälte i Västernorrland. På bara några veckor har den fyraåriga tiken hittat och räddat livet på tre försvunna personer. – Hon är en hejare på att spåra, säger Daniel Vesterlund, hund-förare och polis i Härnösand.

En man i Hammarstrand, en kvinna i Timrå och en man i Härnösand – alla kan de tacka Yatzy för att de är återfunna. Inom loppet av några veckor har schäfern Yatzy och hennes förare Daniel Vesterlund räddat livet på tre människor, vilket gjort att de blivit omskrivna i lokaltidningen Dagbladet.

– Vid alla tre tillfällena var det minusgrader och mörkt. Utan Yatzys hjälp hade det varit omöjligt att hitta dem, säger Daniel Vesterlund.

För Daniel Vesterlund har Yatzys succé varit överraskande och han är stolt över sin fyrbenta partner.

– Jag utbildade mig till hundförare under 2014 och har bara haft Yatzy sedan november 2013. Normalt sett ska det ta upp till tre fyra år innan vi ska bli ett fullgott team.

Får hon någon särskild belöning för sina stordåd?

– Hon får en bit brandslang och ett grisöra att gnaga på, säger -Daniel Vesterlund. **Anders Forsström** anders.forsstrom@dn.se “

DN 20 jan 2015:

”Mensen är alltid ett tecken på hälsa”

“Krävande PMS-monster, gråtande glassätare, blod och smärta. Få har någonting positivt att säga om menscykeln och hur den påverkar oss. Men en växande rörelse menar att det handlar om perspektiv. ” Vår egen menscykel kan lära oss mycket om oss själva. Att få mer kunskap om den kan öka självtilliten”, menar barnmorskan Malin Söderberg.

Forskaren och barnmorskan Malin Söderberg jobbar för att vi ska använda oss av menstruationscykeln för att förstå och stärka oss själva.

– För det första är mensen alltid ett tecken på hälsa – bara det är ju positivt. Men framför allt kan du ur din menscykel få så mycket kunskap om dig själv, kunskap som är unik för varje kvinna. Det är ju enastående!

Kvinnan har inte bara flytningar utan också ett sekret som det sällan eller nästan aldrig talas om. Kvinnor är ofta medvetna om den glidiga karaktären sekretet får ibland, men färre vet att det är ett tecken på ägglossning och att man är inne i en fertil period.

– Vi har inte lärt kvinnan att tolka det. Det förändras hela tiden och ser olika ut vid uppbyggnad och ägglossning. Att förstå det här är som att lära sig ett språk.

Malin Söderberg jobbar med kvinnor och par som antingen vill bli gravida eller förhindra graviditet. Genom att mäta kroppstemperatur varje morgon, tolka slidsekretet och känna på din livmodertapp kan du förhindra graviditet, säger hon. Oavsett om du har regelbunden eller oregelbunden mens eftersom det är dagsfärska data. Samtidigt får du förståelse för de olika faserna kroppen hela tiden genomgår.

– I en tid när kvinnan ifrågasätts så mycket överallt hela tiden gör det här att man stärker sig själv. Du får en tillit till dig själv och din kropp. Det är väldigt grundläggande information som gör att man kan ta beslut om och påverka sitt eget kvinnoliv.

– Det är konstigt att vi har glömt bort ett sådant bra redskap. Mycket försvann när p-pillren kom och p-piller är såklart något fantastiskt – men de slår ju ut vår vanliga cykel och man kan tycka att det är synd att missa de fördelar som den faktiskt har.

Malin Söderberg tycker det är skandal att information om hela menscykeln inte tas upp i skolan. Det borde göras redan innan flickor får mens, innan det blir pinsamt att prata om, tycker hon.

– Att vara kvinna känns i kroppen hela tiden men det påverkar också män. Vi måste prata om hela cykeln, inte bara om blodet, och pojkarna ska också vara med.

Barnmorskan och forskaren Gun Rembeck har visat att unga flickor som relativt kort före sin mensdebut har fått lära sig mer om kvinnokroppen och menstruationscykeln, och har fått ställa frågor och diskutera, får en mer positiv attityd till sin mens och känner sig mer stolta över den.

– Det är kanske inte så konstigt egentligen. Det konstiga är ju att vi inte pratar om det, säger Malin Söderberg.

Halva världens befolkning består av kvinnor, men vårt samhälle och vad vi förväntar oss är skapat för män, det menar den spanska ”mensutbildaren” Erika Irusta som jobbar i Barcelona.

– Vi har fått lära oss att det inte finns någonting som är bra med, och i, den kvinnliga kroppen. Man lär sig att kvinnan är svag, bräcklig och för känslosam. Att vi har för många tankar och att det inte finns någon ordning bland dem, säger hon.

Erika Irusta är barnmorska i grunden men kallar sig alltså för mensutbildare. Genom workshoppar och föreläsningar jobbar hon för att kvinnor ska undersöka och lära sig av och om sin kropp och den egna menscykeln.

– Kvinnor är starka. Vi överlever i ett system som inte passar oss, ett system som bryter ner oss. Vi har blivit tillsagda att vi är någonting vi inte är. Därför måste vi omforma bilden vi har av oss själva och hitta platser där vi får vara dem vi är.

Erika Irusta vill trycka på att människan hela tiden förändras, också män, men kvinnor hela tiden.

– Vi lever i fyra olika världar på bara 28 dagar men vi och alla andra förväntar sig att vi är i samma fas hela tiden.

Många kvinnor som läser det här vet nog vilken fas hon menar – den när man varken är extra arg, ledsen, tänker särskilt mycket, blöder eller har ont. Fasen som infaller ungefär en av fyra veckor under tiden en menstruerar.

Erika Irusta menar att kvinnor ofta mår som bäst precis innan och under ägglossning. Men inte för att vi just då egentligen mår bättre än annars utan för att det är då vi passar in i samhället på bästa sätt, säger hon.

– Men även den fasen har sidor som inte alltid är så uppskattade, menar hon.

– Då kan vi vara väldigt självständiga och kåta. Och det ses som någonting bra men det får inte gå för långt så att vi blir för stöddiga och ”maskulina” eller så kåta att vi inte vill vara monogama längre.

Första fasen är menstruationen, andra fasen follikelfasen, tredje ägglossningsfasen och fjärde lutealfasen. Och det är i den fjärde vi ofta känner som mest värdelösa, då vi ofta säger att vi har PMS.

– Men det hade inte behövt vara så. Det är så otroligt normalt att vi blir arga och ledsna för i den här fasen ser vi varenda orättvisa. Man brukar prata om att ”intuitionen” ökar och vi ser allt kristallklart. Också att vi lever i en värld som inte är anpassad för oss.

Erika Irusta vill få kvinnor att se det här, sluta skämmas och dra fördel av de olika faserna. Att bli klarsynt och arg kan vara bra och leda till förändring, eller så behöver man dra sig undan. I samma period blir vi också mer kreativa.

– Du är inte ett misslyckande. Det är systemet som är det.

Jenny Nordlander jenny.nordlander@dn.se

Det röda skynket

Del 3. Halva mänskligheten har det. Men under många år var mens ett tabu- och skambelagt ämne. Trots att det började lätta på 1970- talet, när kvinnorörelsen tog upp ämnet, har tabut delvis levt kvar. Nu drar en ny våg av mensaktivism fram över landet. Det här är den tredje artikeln i Insidans serie. De tidigare var publicerade den 14 och 15 januari.

Golgatavandring med blodiga shorts

”Körstämma i Skinnskatteberg – 1986. Början av juni, försommarglädje – ”En vänlig grönskas rika dräkt” ur flera tusen jublande strupar. Herrgårdsängen är platsen för invigning av körstämman och i den gröna sluttningen ner mot sjön ses ett hav av entusiastiska sångare. Man har dukat upp vitt vin och läckra sommarrätter på färgglada filtar och rutiga bomullsdukar. Alla de tusentals sångarna sitter och halvligger tätt, tätt ihop i en enda somrig och kollektiv lyckokänsla. Barn pilar spralligt omkring mellan grupperna av stämmobesökare och sommarens frihetskänslor bubblar av trivsel och skön samvaro. Jag och mina vänner har fått plats nära scenen, där Cyndee Peters strax ska inviga stämman. Solen värmer våra ansikten och fler än en av oss kommer att vara lätt rödbrända före kvällen.

Då händer det… En plötslig och knipande smärta i nedre delen av min buk signalerar det som bara inte FÅR hända just nu. All somrig njutning rinner bort i den störtflod av mensblod som nu letar sig ut ur mig. Mina ljust turkosa Adidas-shorts blir snabbt genomblöta – jag vågar inte ens titta neråt byxgrenen. Insidan av låren börjar klibba. Jag blir förtvivlat medveten om den katastrof som nu drabbat mig. I packningen där på ängen finns vare sig bindor eller extratrosor eller – än mindre – bytesshorts. Invigningsceremonin har knappt börjat – ännu väntar några timmars musikalisk samvaro innan sluttningen ska börja tömmas på människor igen.

Jag har inget val. Efter många och långa och ångestfyllda överläggningar med mig själv reser jag mig ur folkhavet. Det känns som en Golgatavandring – jag fäster blicken mot trädtopparna och låtsas att jag inte ser alla tusen par ögon som givetvis nu stirrar mot mina blodiga shorts. Alla tusen ögonparen som finns just i nivå med min rumpa. Åh, vad jag skäms. Åh, vad jag önskar att just denna vandring inte skulle behöva göras.

Toaletterna fanns i en skola i närheten – var det tvåhundra meter dit, eller var det tvåhundra mil? Toalettkön var oändligt lång, men jag sänder fortfarande en tacksamhetstanke till den skolvaktmästare som snålade på ljuset i källarkorridoren. Där var det skumt som på natten, och de flesta verkade upptagna med att koncentrera sig på sina egna behov. Och när det äntligen blev min tur kunde jag konstatera att det fanns gott om toapapper och till och med tvål – jag lyckades sanera både mig själv och trosor och shorts. Och papperet räckte även till att tillverka en nödblöja. Jag låtsades oberörd efter mitt halvtimmesbesök på toaletten, jag ignorerade menande blickar från den nödiga kön.

Jag valde en annan rutt på vägen tillbaka till kompisarna. De nu blöta kläderna påminde om den skam jag genomlidit. Någonstans i den påminnelsen fanns också en segerkänsla – det som hänt var något naturligt, något som inte borde vara skambelagt, något som bevisade för mig själv att jag var en stark kvinna. Men minnet av en pinsam upplevelse finns kvar.

Gunilla “

DN 20 jan 2015:

“Södersjukhuset: ”Vi vill sticka ut”

Varm och gosig stickgrafitti ska locka 70 nya sjuksköterskor till Södersjukhuset i sommar. – Vi vill sticka ut och visa att vi är en varm arbetsgivare, säger Hanna Ahonen, Sös kommunikationschef.

Stickgrafitti har synts förr på Stockholms gator men aldrig tidigare i rekryteringssyfte. Men så är också läget prekärt för akutsjukhusen i länet som har behov av hundratals nya sjuksköterskor.

Södersjukhuset har tagit en kommunikationsbyrå till hjälp i sin rekryteringsprocess inför sommaren. De använder sig av det amerikanska fenomenet ”Knitta please” som går ut på att plantera budskap i form av instickade föremål i stadsrummet.

Därför kommer Sös att placera ut stickade sjukhusföremål som rullstolar och droppställningar i färgglatt garn utanför flera av sjuksköterskeutbildningarna i länet, med början på KI i Huddinge i dag.

– Vi vill sticka ut och väcka uppmärksamhet på lite annorlunda sätt. Stickningarna passar också väldigt bra till Söderandan på Sös. Det är färgglatt, trevligt och varmt och speglar våra värderingar väldigt bra, säger kommunikationschef Hanna Ahonen.

Förhoppningen är att kampanjen ska locka 70 sjuksköterskor till Södersjukhuset i sommar.

– Det här är en del av en mer långsiktig kampanj att rekrytera personal, säger Christine Engius, personalchef.

Ska det verkligen behövas sådana extraordinära insatser?

– Vi vill gärna visa att vi satsar på att bli den trevligaste arbetsplatsen för sjuksköterskor i Stockholm. Vi vill marknadsföra det arbete vi har gjort för att utveckla arbetsmiljön och vara attraktiva för den här gruppen.

Lovar ni högre lön också?

– Vi har arbetat med lönen också och jag tror att vi ligger på ett gemensamt löneläge för alla nyutexaminerade på akutsjukhusen.

Men sjuksköterskorna krävde minst 25 000 kronor förra året?

– Vi hamnar kring 24 000 kronor, vilket vi tycker är ett rimligt löneläge. Sedan handlar det också om erfarenhet, säger Christine Engius.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 20 jan 2015:

“Stockholmarna klagar mer och mer på akutsjukvården

Klagomålen på vården ökade med elva procent förra året. Flest klagomål fick akutsjukvården enligt patientnämnden. – Det är bara toppen av ett isberg, säger Staffan Holm, förvaltningschef på patientnämnden.

Förra året vände sig 6 033 stockholmare till landstingets patientnämnd för att klaga på vården. Det är en ökning med elva procent jämfört med föregående år.

Vart tredje klagomål riktades mot akutsjukvården, vart fjärde gällde primärvården och vart sjätte gällde psykiatrisk vård.

– Vi har haft en kraftig ökning men anmälningarna är bara toppen av ett isberg eftersom klagomålen bara utgör 0,3 promille i relation till alla vårdtillfällen, säger Staffan Holm, förvaltningschef på Patient-nämnden.

Cirka hälften av stockholmarnas klagomål gäller medicin och behand-ling och omkring 15 procent hur patienterna blivit bemötta i vården.

Det är framför allt klagomålen via e-post som ökar mest, med hela 29 procent. Enligt patientnämnden finns det flera olika förklaringar till att klagomålen ökar och det handlar inte nödvändigtvis om att vården blivit sämre.

– Patienterna är mer informerade och ställer högre krav och har större förväntningar på vården i dag. Länets befolkning växer också och därför blir kontakterna med vården fler. Jag tror också att vår verksam-het har blivit mer känd bland allmänheten, säger Staffan Holm.

Samtliga skriftliga klagomål och e-post-ärenden utreds och patient-nämnden hämtar in yttrande från vården och ser till att patienten får svar på sina frågor. Till skillnad från tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg, IVO, har patient-nämnden inte möjlighet att kritisera och ställa krav på åtgärder av vårdgivaren.

– Mellan 20 till 25 procent av våra ärenden leder ändå till konkreta förbättringar. Det är ett bra betyg till vården som tar patienternas klagomål på allvar och visar att klagomålen i sig är väldigt viktiga som underlag för att förbättra vårdkvaliteten, säger Staffan Holm.

Just nu pågår en klagomålsutredning som ytterligare kan öka trycket på patientnämnderna i landet. Utredningen som ska vara klar till årsskiftet väntas föreslå att patientnämnderna tar över ansvaret för fler av klagomålen som i dag hamnar hos IVO.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“Betydligt färre risker i dag vid IVF

Risken för för tidig födsel, låg födelsevikt eller fosterdöd har minskat väsentligt i Norden under de senaste 20 åren för barn som blir till genom assisterad befruktning. Det visar den största studien hittills.

År 2011 såg 3 850 svenska barn dagens ljus tack vare assisterad befruktning. Nordiska forskare har nu granskat 92 000 av dessa förlossningar i Danmark, Finland, Norge och Sverige mellan åren 1988 och 2007. Knappt 30 000 av barnen var tvillingar.

Det visar sig att risken för av-vikelser har minskat betydligt under årens lopp och att denna risk nu nästan är densamma för barn som blir till den naturliga vägen.

– Vi såg en anmärkningsvärd minskning av risken att födas för tidigt. Risken för låg födelsevikt bland ”ensambarn” minskade också, så även risken för fosterdöd eller död inom det första levnadsåret för både ”ensambarn” och tvillingar, säger Anna-Karina Aaris Henningsen vid Rigshospitalet i Köpenhamn, en av forskarna bakom studien som publiceras i Human Reproduction.

Risken har för för tidig födsel har minskat från 13 procent under åren 1988–1992 till 8 procent under åren 2003–2007. Det är en siffra som ligger mycket nära den 5-procentiga risk som andra barn har.

På liknande sätt har risken för fosterdöd och död inom det förs-ta levnadsåret mer än halverats. Fosterdöd minskade från 0,6 till 0,3 procent, medan risken för död inom det första levnadsåret minskade från 1 till 0,3 procent. Motsvarande risker för andra barn var 0,3 respektive 0,2 procent.

Det finns flera förklaringar till förbättringen, menar forskarna. Både laboratorieteknikerna och de kliniska kunskaperna har blivit bättre. Men framför allt implanteras färre embryon i dag än tidigare, vilket har minskat antalet tvillingfödslar drastiskt – utan att chanserna till en lyckad graviditet har påverkats nämnvärt.

– Genom att bara överföra ett embryo undviker vi inte bara flerbörder och alla de problem som är associerade med sådana graviditeter och förlossningar, det resulterar också i friskare barn, säger Anna-Karina Aaris Henningsen.

Tt “

DN 22 jan 2015

“Regeringen oroad för ökade sjukfrånvaron

Sjukskrivningarna ökar mer än väntat. Prognosen för årets sjukkostnader skrivs upp ytterligare. Kvinnor med ångest och depression är den grupp som ökar mest. Enligt regeringen är utvecklingen oroande.

Försäkringskassans tidigare prognos för sjukpenningen håller inte och den kan komma att tvingas begära mer pengar från regeringen – en miljard kronor i år och 1,5 miljarder nästa år. Orsaken är att antalet nya sjukskrivningar ser ut att öka mer än man trott. Totalt väntas nu kostnaderna för sjukpenning i år landa på 31,5 miljarder kronor.

Det är 10 miljarder mer än för bara tre år sedan, och man får gå tillbaka till 2005 för att hitta lika höga tal.

Sjukfrånvaron ökar i alla yrken och alla branscher – men fram-förallt bland kvinnor och fram-förallt i psykiska diagnoser.

– Psykisk sjukdom är nu den vanligaste diagnosen bland samtliga sjukskrivna. Vad som är den underliggande orsaken kan vi inte riktigt svara på, men det är en trend vi sett under en längre tid, säger Laura Hartman, analyschef på Försäkringskassan.

Utvecklingen är problematisk, inte minst eftersom sjukskrivningar i psykiska diagnoser tenderar att bli mer långvariga.

– Vad vi ser i dagsläget är att både inflödet och varaktigheten ökar. Det hänger väldigt tätt ihop med att psykiska diagnoser blir vanligare, säger Laura Hartman.

Enligt socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S) är situationen bekymmersam.

– Uppgången nu visar stor likhet med den kraftiga uppgången vi hade i slutet av 1990-talet, säger Strandhäll till TT.

Samtidigt är marginalerna i statens finanser redan ytterst små, och Strandhäll lovar ”krafttag” bland annat när det gäller förebyggande arbete och tidiga rehabiliteringsinsatser. Regeringen vill också slopa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, trots att det i dag inte finns någon analys om vad detta skulle få för effekt på antalet sjukskrivna.

– Den har funnits sedan 2010 och sedan dess har sjukskrivningarna ökat med 55 procent. Både Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har gjort klart att den inte har fungerat som avsett, säger Annika Strandhäll.

Av dem som utförsäkrats en andra gång hamnar en majoritet åter i sjukförsäkringen som nya sjukfall, påpekar hon.

Tt

Fakta. Prognosen

Statens kostnad för sjukskrivningar var 26,4 miljarder 2013. Motsvarande siffra för 2008 var 24,6. 2009 och 2010 sjönk sjukskrivningskostnadernas till 20,6 respektive 18,4 miljarder. Därefter började kostnaderna öka igen till 21,2 miljarder 2011 och till 23,4 miljarder 2012.

En bidragande orsak är att vissa av de cirka 17 000 personer som försvann ur sjukstatistiken 2009 till 2011 på grund av nya sjukskrivningsregler, nu är tillbaka som sjukskrivna efter en period som arbetssökande.

En annan förklaring är att långtidssjukskrivningen bland arbetslösa har ökat. “

DN 22 jan 2015

“ Snabbare vård: Skype ska minska köerna till akuten

Alla närakuter ska rustas för att stoppa akut-kaoset. Dessutom ska patienterna kunna möta husläkare via mobilen och Skype och i hemmet. – Människor med akuta behov ska få ett bättre mottagande, säger sjukvårdslandstingsråd Anna Starbrink (FP).

Åtgärdspaketet som klubbas nästa vecka i hälso- och sjukvårdsnämnden ska minska trycket på akutsjukhusens akutmottagningar och innehåller flera innovativa nyheter.

Bland annat startas ett pilotprojekt för videobedömning av läkare via Skype eller mobil.

– Vi vill att man ska kunna konsultera läkare med modern enkel teknik som en mobiltelefon i stället för att sätta sig i bilen och åka till husläkarmottagningen, säger Anna Starbrink.

Landstinget kommer också att erbjuda mobil röntgen vilket redan testats i andra landsting med lyckat resultat.

– I dag åker många äldre som faller ambulans till akuten alldeles i onödan när de inte har brutit sig. Om röntgen kan komma ut till patienten i stället med modern enkel utrustning så är väldigt mycket vunnet för de äldre, och vi frigör resurser på akutsjukhusen.

Renodlade sjuksköterskemottagningar ska också införas successivt på vissa husläkarmottagningar i länet för att hjälpa patienter med lättare sjukdomstillstånd.

Läkarna ska också i högre grad än i dag komma till patienter som har svårt att ta sig till vården, framför allt äldre och barnfamiljer. Dagens jourläkarbilar används alldeles för sällan, enligt landstingsrådet som vill öka besöken från 2 000 till 12 000 per år.

Orsakerna är att patienterna inte vet om att möjligheten finns, att vårdguiden inte hänvisar dit och att de som utför uppdragen inte har tillräckliga ekonomiska incitament för att göra det.

En av de tyngsta punkterna för att snabba upp akutvården blir att rusta närsjukhusen så att alla erbjuder samma vård, servicegrad och öppettider.

– För att få heta närakut måste man uppfylla vissa krav. Alla ska ha tillgång till lab och röntgen på kvällarna. De ska ge bättre service och patienterna måste få veta vad man kan få för vård.

Hur många patienter hamnar fel på akuten i dag?
– Man ska akta sig för att säga att det är en massa onödiga besök på akuten. Vissa säger att det är många förkylningar som sitter på akuten. Men en väldigt stor andel blir sedan inlagda på sjukhusen. Ur patientens perspektiv är det inte ett onödigt besök. De kan inte förväntas veta hur vården är organiserad eller bedöma sin sjukdomssituation. Det är vårt uppdrag att se till att de vet att de kan få bra vård utanför akutsjukhusen.

Kommer detta att stoppa akutkaoset?
– Jag tror inte på någon quick-fix. Vissa dagar kommer det att vara stor belastning på akuterna. Men toppar ska vara toppar och inte normaltillstånd som många upplever i dag. Detta tillsammans med utbyggnad av akutsjukhusen kommer att rusta oss bättre för patienttrycket, säger Anna Starbrink.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se

Fakta. Åtgärdspaket för snabbare akuthjälp.

Närakuterna: Alla ska erbjuda samma service, lab och röntgen, och ha samma öppettider.

Husläkarmottagningarna: Alla ska ge snabb och enhetlig akutvård. Vissa ska få sjuksköterskemottagningar, kunna erbjuda videobedömning i hemmet och e-hälsotjänster.

Jourläkarbilarna: I dag görs 2 000 besök per år, trots att det finns kapacitet för 6 000. Nu höjs ambitionsnivån till 12 000 besök. Man ska också erbjuda mobil röntgen.

Vårdguiden: Förbättra tjänsten så att fler kan få bättre information om akutvård."

DN 22 jan 2015

"Kampanjen är trams"

" Sluta upp med tramsig stickgraffiti och ge oss ett riktigt erbjudande. Vårdförbundet Student kritiserar Södersjukhusets sjuksköterskekampanj. – Kampanjen är fördomsfull, säger Daniel Larsson, ordförande.

Södersjukhusets rekryteringskampanj för att locka sjuksköterskor med stickgraffiti riskerar att få motsatt effekt. Vårdförbundet Student är skarpt kritiskt.

– Kampanjen är fördomsfullt trams och dålig pr för Södersjukhuset. Hur tror de att de ska locka oss sjuksköterskestudenter med stickgraffiti, säger Daniel Larsson, ordförande i Vårdförbundet Student.

I veckan besöker Södersjukhuset alla sjuksköterskeutbildningar i Stockholm med instickade vårdföremål som rullstolar för att visa att man är en varm och välkomnande arbetsgivare med "söderanda".

– Stickade rullstolar kommunicerar inte att det är en varm arbetsplats utan snarare en fördomsfull arbetsplats som nedvärderar sjuksköterskestudenter, säger Daniel Larsson.

Redan 2012 orsakade sjukhuset stort rabalder när de ville rekrytera "tv-seriesnygga sjuksköterskor".

– Det klavertrampet var ännu värre. Men de spelar fortfarande på förlegade könsnormer, att sjuksköterskeyrket är ett feminint yrke. Det finns en stor kunskapsbrist om genus inom sjukvården.

Vad borde Sös ha gjort?

– De borde locka oss med ett riktigt erbjudande, inte med falskt effektsökeri. Det vill säga bra lön och ordentliga introduktionsprogram. De borde också visa att Södersjukhuset inte jobbar med förlegade könsnormer, det hade lockat studenter, säger han.

På Södersjukhuset är man förvånad över de starka reaktioner som kampanjen mött.

– Valet av stickgraffiti har ingen koppling till just sjuksköterskor även om det är dem vi riktar oss till. Det var ett sätt att synas och få en dialog med studenterna och berätta om våra utvecklingsmöjligheter. Stickningen är kopplad till Södersjukhuset som helhet, alla yrkesgrupper, säger Hanna Ahonen, kommunikationschef.

Men hur lyckat är det om målgruppen tycker att kampanjen är fördomsfullt trams?

– Det finns säkert olika åsikter, och vi får väl se om det var rätt. Men vi gör ingen koppling mellan kvinnor och stickning. Det har varit en könsneutral trend i flera år, precis som surdegsbakande, säger hon.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Gen som orsakar sen fosterdöd har hittats

En gen som kan orsaka fosterdöd i ett sent skede av en graviditet har upptäckts av svenska forskare. Resultatet kan komma att användas vid fosterdiagnostik, och för att ge en diagnos när foster har dött före födseln.

Studien som gjorts av forskare från Uppsala universitet, Akademiska sjukhuset och Scilifelab publiceras i dag, fredag, i tidskriften Journal of Medical Genetics.

Den gen som forskarna identifierat orsakar att musklerna slutar att fungera, ett syndrom som kallas FADS. Det märks genom att fostret rör sig mindre, i minskad tillväxt i livmodern, i avvikande ansiktsdrag och fel i leder. De flesta foster med syndromet dör i livmodern, eller strax efter födseln på grund av underutvecklade lungor.

Risken för fosterdöd efter vecka 28 i graviditeten är fyra på tusen födda barn och kan bero på infektioner, kromosomavvikelser, missbildningar eller problem med moderkaka eller navelsträng. Men i cirka hälften av fallen är orsaken oklar.

Forskarna har utgått från en svensk familj där alla barn utom ett drabbats av FADS, och där alla, inklusive föräldrarna, hade en muterad gen som kallas Musk.

Föräldrarna hade den muterade genen i enkel uppsättning, men hos alla sjuka foster fanns den i dubbel uppsättning. För att ett foster ska

drabbas är det nödvändigt att båda föräldrarna har den muterade genen.

Men hur vanlig just denna muterade gen är i befolkningen vet man inte och det ska nu kartläggas.

– Vi kan inte säga exakt hur stor andel av de ouppklarade fallen som beror på den här mutationen, men troligtvis är den väldigt ovanlig eftersom just denna gen inte identifierats tidigare, säger Maria Wilbe, forskare vid Institutionen för immunologi, genetik och patologi vid Uppsala universitet.

Forskarna hoppas nu att kunna använda kunskapen vid fosterdiagnostik och det kan också bli möjligt att kunna ge en korrekt diagnos vid fosterdöd.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se

Fakta. Fosterdöd

Med fosterdödlighet avses frekvensen av foster som dör i livmodern efter vecka 22 och fram till förlossningen. De senaste decennierna har fosterdödligheten minskat från omkring 30 av tusen födda barn till cirka fem av tusen.

Fosterdöd och missfall är inte samma sak. Med missfall menas att en graviditet avslutas ofrivilligt före 22 veckan, innan embryot eller fostret är så utvecklat att det kan leva utanför moderns kropp. “

DN 23 jan 2015:

“ Menstruationen – ett förbjudet ämne år 1896

Artikelserien om mens har mött stort gensvar bland läsarna. Insidan publicerar i dag ett urval, däribland ett från Ann-Sofie Ohlander, professor emeritus i historia.

År 1896 publicerade tidningen Idun en artikel ”Om menstruationen och dess hygien” av Karolina Widerström, Sveriges första kvinnliga läkare. ”Menstruationen är det synliga fenomenet af en periodiskt stegrad lifsverksamhet hos könsorganen”, står det i inledningen.

Enkelt och pedagogiskt redogör hon för kvinnors anatomi, för menstruationens förlopp, och för dess funktion för ägglossning och fortplantning.

Hygien är viktigt. ”Renlighet, systematiskt och noggrant genomförd, är viktigare än alla antiseptiska medel”. Stoppdukar bör lätt suga upp vätska och inte skava. De bör vara av ”mjukt tyg, helst taget på snedden”.

En stoppduk av ”renad vadd” beskrivs som särskilt bra på resor. Vadden klipps i lämplig längd och tjocklek. I varje ända fästs ett elastiskt band som sedan kan tas om midjan. Vid ombyte bränner man upp vadden. Det finns också stoppdukar av trämassa med god uppsugnings-förmåga. Dessa är dock dyrbara.

I en tidsanda som gärna såg kvinnan som svag, manas till försiktighet och till att avstå från påfrestande kroppsrörelser under menstruationen. Men i övrigt rekommenderar Karolina Widerström, som också var utbildad sjukgymnast, kroppsrörelse.

”Gif den uppväxande flickan tillfälle till en sund och allsidig kropps-utveckling genom lekar, gymnastik och lämpligt kroppsarbete och härda hennes hud och nervsystem genom bad och vistelse i friska luften, och hennes första menstruation skall i regel infinna sig utan sjukliga symptom.”

Men en sådan artikel, om än i en respekterad kvinnotidning, ledde till protester. Två tidskriftsnummer senare meddelar redaktionen ”Med anledning af doktor Karolina Widerström uppsats”, att åtskilliga skrivelser inkommit som klandrar åtgärden ”att öppna Iduns spalter för en utredning i ett så ömtåligt ämne ”.

Ja, redaktionen hade tvekat, och ”först efter inhämtande af flere högtbildade och finkänsliga kvinnors åsikt beslutat att föra in den”. I fortsättningen, lovar man, ”till de upprördas lugnande”, skall läkar-artiklar röra sig på områden, som ”i detta afseende ej ge någon anledning till betänkligheter.” I redaktionens avbön nämns inte ens ordet menstruation.

Men Karolina Widerström och andra bland de första kvinnliga läkarna fortsatte ett envetet upplysningsarbete för kvinnor. Som gynekolog i Stockholm med stor tillströmning av patienter upptäckte Widerström att kvinnor just inte visste någonting om sina kroppar, om sexualitet, fortplantning och om veneriska sjukdomar.

Om dessa ämnen föreläste hon genom livet flitigt för blivande lärarinnor, i skolor, kvinno- och arbetarföreningar. Hon skrev också boken ”Kvinnohygien” i två delar. Den andra delen handlar om könssjukdomar. Boken kom ut i sju upplagor och trycktes i över tjugotusen exemplar.

Ann-Sofie Ohlander professor emeritus i historia, har skrivit ”Tusen svenska kvinnoår. Svensk kvinnohistoria från vikingatid till nutid” (tillsammans med Ulla-Britt Strömberg).

Fakta. Fler läsarbrev

Problemen hade lösts om de tagits på allvar

Som 40-talist med problemfria menstruationer ända fram till menopausen har jag inte riktigt förstått vilket helvete en del kvinnor får utstå varje månad.Det är jättebra att problemen äntligen, äntligen, lyfts upp i ljuset. Detta kan inte vara nytt. Hur uthärdade våra anmödrar utan smärtstillande tabletter och tillförda hormoner? Om det varit männens problem hade de tagits på allvar och antagligen varit lösta för länge sedan.

Siv Tönder

Dagens ungdomar har en annan syn på saken

Unga i dag verkar har ett annat sätt att se på mens. När min tonårsdotter och jag städade ut gamla leksaker för några veckor sedan, hittade jag ett par ihopknölade underbyxor med gammalt intorkat blod i en låda med leksaker och tänkte slänga dem. Då sa min dotter: Men

mamma det där är ju min första mens! – ”den” vill jag absolut spara som minne. Jag blev lite paff och tyckte att vi borde slänga dem, men hon vägrade.

Tonårsmorsan

Skrämmande att se hur mitt barn äcklas
Jag är mamma till en dotter som fick mens för cirka två år sedan, hon och jag gick ut på restaurang för att fira det. Sedan ett år tillbaka har hon blivit väldigt utseende- och kroppsfixerad, något hon delar med många flickor i den åldern. Det som är skrämmande för mig är att se hur hon äcklas av mens och av kroppsbehåring, hon föraktar även äldre kvinnors kroppar i sitt språkbruk. Jag kan tycka att det är som en otrolig backlash på den öppenhet som äntligen finns nu om kvinnokroppen, jag har till exempel inte sett henne (eller mina söner) naken sedan kanske tolvårsåldern. Jag själv växte upp helt orädd att gå naken hemma, på väg till duschen eller i badsjön. Vad är det för strömningar i samhället som plötsligt gör att nakenhet, mens, könshår, allt som är naturligt i mina ögon, är fult?

Jag tycker att en flickas inträdande i livet som ung kvinna är så vackert och att mens är en ynnest, att få möjlighet att kunna få barn. Menscykeln är något fantastiskt, med alla ägg som finns färdiga i äggstockarna vid födseln. Magiskt nästan!

Calle

Vad har det med politik att göra?
Jag är man, gift, och med min frus döttrar i min närhet. Jag tycker det är bra att mensproblematiken tas upp, det är en naturlig fas i en kvinnas liv att förstå att detta kommer att finnas i ens liv under lång tid, och att det är en helt naturlig företeelse.Men jag förstår inte vad detta har med politik att göra, som sades i en av artiklarna. Denna naturliga kroppsliga funktion hör väl knappast hemma i politiken, det finns väl angelägnare jämlikhetsfrågor att ta upp? Om mensen ska bli en politisk fråga får man väl i jämlikhetens namn även ta upp pojkars motsvarighet i unga år, nattliga sädesavgångar, ofrivillig ejakulation, som kan vara väl så pinsam som en flickas första menstruation.

Stefan Hjelm

Flugor kan vara en del av förklaringen
Jag tror att mycket av känslan för att mensblod är orent också kommer från de svårigheter man har haft att kunna hålla sig ren i underlivet under mensen. Tyvärr är det ju så att blodlukt drar till sig flugor och att man i Bibeln har skrivit om kvinnor som har mens som orena, har nog berott på mängden flugor som omsvärmat den menstruerande kvinnan. Detta måste ha varit speciellt svårt i ökenländer, två av våra stora religiösa skrifter kommer ju från länder med varmt och torrt klimat där vattentillgången varit liten. Men även i Sverige måste det ju varit svårt förr när vatten skulle hämtas upp ur brunnar, jämfört med dagens rikliga vattentillgång.

Gunnel Sundström “

DN 23 jan 2015:

“ En fråga om mänskliga rättigheter

Mens är något som har med mänskliga rättigheter att göra. Det menar RFSU, som har lyft fram frågan som ”menskliga rättigheter”.

– Det är en ordlek. Men det är allvar bakom. Mens är verkligen kopplat till flickors och kvinnors mänskliga rättigheter, säger Maria Andersson, RFSU:s generalsekreterare.

I dag menstruerar mer än 330 miljoner människor i världen. Globalt sett görs mycket lite för att möta flickors och kvinnors behov i samband med mensen, framhåller RFSU. En av tre kvinnor saknar till exempel tillgång till en toalett, enligt den ideella organisationen Water aid.

– Man pratar sällan om mens, eller bagatelliserar problemen. Tabu och skam förstärker kvinnornas utsatthet, kvinnor och flickor påverkas på så många sätt, säger Maria Andersson.

I exempelvis Indien beräknas 66 procent av landets flickskolor helt sakna fungerande toaletter, och liknande problem finns i flera länder. Det gör att flickor missar skoltid, och i värsta fall slutar i skolan. Tillgången på hygieniska mensskydd är också begränsad i fattiga delar av världen, vilket kan leda till allvarliga infektioner när kvinnorna använder vanliga substitut som smutsiga trasor, lera eller torkad djuravföring.

Många flickor får inte information om mens och om hur kroppen fungerar, eller om hygien. Dessutom gör traditioner och tabun kring mens att flickor och kvinnor på många håll isoleras från samhället under mensen.

– Det här är oacceptabelt och en fråga som vi behöver prata om nu, menar Maria Andersson. Det handlar om att ge kvinnor och flickor rätt till bästa möjliga hälsa, rätt till utbildning och information om kroppen, om sexuell och reproduktiv hälsa.

Malin Nordgren malin.nordgren@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Nu ska skallarna lämnas tillbaka till Nya Zeeland

Delar av kraniesamlingen på Karolinska institutet som DN skrev om i går ska lämnas tillbaka till Nya Zeeland. Beslut fattas av regeringen senare i år.

– Vi måste först kontrollera att det blir rätt mottagare, säger Katarina Bjelke, departementsråd på utbildningsdepartementet.

En begäran från Museum of New Zealand i huvudstaden Wellington om att kranier och andra kvarlevor som stulits från gravar och använts i rasbiologisk forskning i Sverige ska lämnas tillbaka har tagit flera år, till skillnad från när Etnografiska museet lämnade tillbaka kvarlevor till Australien. Flera påstötningar har kommit från Nya Zeeland.

– Det är ingenting som jag fått information om. Som jag har förstått det hela kom den här förfrågan in till departementet i slutet av 2014, säger Katarina Bjelke.

Hur lång tid det tar innan kvarlevorna ska lämnas tillbaka är oklart. Men regeringen tror att ett beslut kan fattas under 2015.

– Det beror på hur fort vi kan få bekräftat därifrån att det blir rätt mottagare av materialet. Vi handlägger det här skyndsamt. Att det blir under året är sannolikt, säger Katarina Bjelke.

I söndagens DN-reportage där några av de nästan 800 kranierna visas offentligt för första gången framgår det att ett skäl till att det tagit lång tid är att samlingarna av skallar varit deponerade och att ingen skött dem ordentligt. De måste systematiseras innan man kan få koll på vad som finns.

Det var efter det arbetet som Karolinska institutet i december lämnade in en förfrågan till utbildningsdepartementet om att överföra ägandet till Nya Zeeland.

Av de ministrar som berörs av frågeställningarna kring kraniesamlingen var det bara kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP), som även ansvarar för minoritetsfrågor, som ville uttala sig på söndagen.

– Det är oerhört viktigt att de här frågorna uppmärksammas, inte minst i den tid vi lever i. Det finns inget mer effektivt sätt att undvika att historien upprepar sig än att först våga se historien i vitögat, och komma till insikt om vad vi gjort och vad vi är, säger hon.

Juan Flores juan.flores@dn.se

Bakgrund. Kranier på svenska universitet

Karolinska institutet (KI) i Stockholm och universiteten i Lund och Uppsala har stora samlingar med mänskliga kranier. Fattiga, kriminella, självmördare och människor som inte kunde betala för sin begravning dissekerades av anatomer under 1800-talet och början av 1900-talet. Antalet kranier varierar från 792 stycken på KI till tusentals i Lund.

Samlingen på KI skiljer sig genom en stor mängd utomeuropeiska kranier. En majoritet av dessa bedöms vara stulna på begravningsplatser i Afrika, Sydamerika, Karibien. Kraniemätningen skedde delvis i rasbiologiskt syfte: Forskarna trodde sig kunna utröna skillnader mellan folkslag utifrån skallform.

Nu vänder sig länder till KI för att återfå sina mänskliga kvarlevor – hittills utan större framgång.

Dn “

DN 27 jan 2015:

“ KI ber om ursäkt för skallsamlingen

Karolinska institutet, KI, beklagar sin långa handläggning av Nya Zeelands begäran om att få tillbaka de maoriska skallarna som varit i KI:s ägo sedan 1800-talet. KI hävdar att man nu skärpt rutinerna.

”Jag vill verkligen beklaga att KI dröjde med att besvara det nyzeeländska nationalmuseets begäran om återlämning. Handläggningen av den här typen av ärenden ska naturligtvis inte ta så här lång tid och vi har nu bättre rutiner på plats”, skriver rektor Anders Hamsten i ett pressmeddelande.

KI har 792 kranier i sin samling av mänskliga kvarlevor, kunde DN berätta i söndagstidningen efter ett unikt besök på lärosätet.

En stor del av skallarna är utomeuropeiska och de flesta bedöms ha stulits från gravplatser för att sedan ligga till grund för rasbiologisk forskning.

De åtgärder som vidtagits för samlingen syftar enligt Karolinska institutet till att man i framtiden ska kunna vara mer proaktiv när det gäller återlämningsärenden och att handläggningen ska gå fortare än i dag.

”Det är en viktig fråga för ett öppet demokratiskt samhälle att våga diskutera problematiska delar av vår historia i denna tid av växande främlingsfientlighet”, skriver Anders Hamsten i pressmeddelandet som påminner om att KI:s enhet för medicinens historia och kulturarv ska arrangera ett internationellt forskningssymposium om vetenskaplig rasism.

Ossi Carp ossi.carp@dn.se “

DN 27 jan 2015:

“ Josefin har tagit sitt sista bloss

Josefin Ripa, 21, började röka när hon var 13 år och i höstas slutade hon. ”För gott”, säger hon. Inte sedan 1970-talet har så få elever i årskurs nio rökt. Däremot minskar inte tobaks-bruket på samma sätt i gymnasiet.

Josefin Ripa började röka i de tidiga tonåren. De första cigaretterna smakade inget vidare, men efter hand vande hon sig. Efter att ha rökt mer eller mindre i sex år fimpade hon för gott - – det är i alla fall hennes förhoppning. Och i dag har Josefin varit rökfri i över tre månader.

– Jag var tjugoett år när jag till slut bestämde mig för att sluta röka. Jag såg en inre bild av mig som en medel-ålders kvinna med en cigarett i mungipan och det kändes inte bra. I så fall skulle jag ju ha rökt i mer än halva mitt liv, säger Josefin.

Hon är uppvuxen i Haninge några mil söder om Stockholm. Mamman rökte när Josefin var liten, men slutade för drygt tio år sedan och snusar nu i stället.

– Själv smakade jag min första cigarett när jag var tretton år, berättar Josefin. Några tjejkompisar hade redan provat och jag tyckte att det verkade coolt att röka. Kompisarna lärde mig att dra halsbloss, det var inte skönt eller gott. Men som med kaffe och vin vänjer man sig.

Josefin och tjejkompisarna tjuvrökte på rasterna och när det var disko på helgerna. Hon säger att de nog visste om att det kunde vara skadligt för hälsan att röka, men det var inte något de pratade om.

– Hos skolsyster fanns ett snöre som symboliserade kampanjen ”sluta-röka-linjen”. Jag kommer också ihåg att några elever i nian som ett skolarbete satte upp affischer som diskuterade tobaksbolagens reklam. Annars förekom det ingen kampanj eller någon upplysning om rökningens risker.

Under de tidiga tonåren gjorde Josefin allt för att hennes föräldrar inte skulle upptäcka att hon rökte. Det blev mycket tuggummi och mycket parfym, säger hon. Dock visste de nog om att hon rökte.

– Min pappas nya fru rökte och jag och mina systrar, som också rökte, försökte ta några cigaretter ur hennes paket. Men hon hade stenkoll och märkte det direkt. I dag har hon också slutat röka, berättar Josefin.

När hon var mellan femton och sjutton år rökte hon ett paket, det vill säga tjugo stycken cigaretter, varje dag. I dag tycker hon att det var helt galet. Efter att ha fyllt sjutton år slutade Josefin att röka under ett halvår. Fram till dess hade hennes något äldre pojkvän köpt ut cigaretter till henne. Den som är under arton år får inte inhandla någon form av tobaksvaror i Sverige. Pojkvännen rökte för övrigt inte själv.

– Jag tänkte att jag skulle sluta röka innan jag skulle få köpa cigaretter själv. Efter en fest slängde jag ut mitt cigarettpaket genom rutan på min pojkväns bil. Men när jag hade hållit upp en tid blev suget för starkt.

Under Josefins tonårstid rökte alla hennes nära vänner utom en, liksom två av hennes systrar. Efter det halvårslånga uppehållet började Josefin röka igen. Men innerst inne kändes det inte rätt.

– Vi fick absolut inte röka inomhus hos pappa så det gjorde jag aldrig. Det fanns två askkoppar utanför villan där han bodde, en på framsidan och en på baksidan. Jag gick alltid till baksidan när jag ville ha en cigarett. Vet inte varför, men jag ville bara inte att pappa skulle se på när jag rökte.

En dag förra året berättade en av Josefins vänner som arbetar på den ideella organisationen ”Non smoking generation” om hur de stora tobaksbolagen manipulerar fattiga familjer att satsa pengar på att odla tobaksplantor. Bolagen utlovar stora vinster och familjerna får låna pengar till sina odlingar.

– Då låter familjerna sina barn sluta i skolan för att hjälpa till i odlingarna. Tobaksplantorna är nämligen väldigt krävande. När bönderna sedan ska sälja sina skördar går bolagen ihop och bestämmer ett så lågt pris att det inte blir någon förtjänst. Och det leder till att de fattiga odlarna blir skuldsatta hela livet och till att barnen inte får någon utbildning.

– Under en period hade jag arbetat i Norge med att sälja fadderskap åt SOS Barnbyar, och det min vän berättade gav mig en tankeställare. Jag ville att barn i fattiga länder skulle få det bättre samtidigt som jag genom mitt rökande ju stödde tobaksindustrin och dess tvivelaktiga marknadsföring.

Efter att ha känt sig ganska illa till mods under två månader bestämde sig Josefin för att nu skulle det vara slutrökt en gång för alla. Under den sista tiden fylldes hon av ångest varje gång hon tände en ny cigarett. Men när hon verkligen slutade var det på sätt och vis följden av en impuls i stunden.

– När jag varit ute på krogen brukade jag alltid köpa med mig ett paket hem för att vara säker på att det skulle finnas cigaretter på morgonen. Men när jag en lördagskväll gick förbi Pressbyrån frågade jag i stället en tjej som stod i kön om jag kunde få en cigg av henne.

På hemvägen rökte Josefin cigaretten, och när hon vaknade upp morgonen därpå bestämde hon sig för att inte gå till butiken och köpa några nya. Och nu har hon alltså inte rökt på tre månader.

Var det svårt att sluta?

– Första dagen var lätt, sedan blev det tuffare. Jag var grinig och sur och ersatte cigaretterna med socker och godis. Samtidigt ville jag visa att jag hade disciplin och karaktär nog att kunna sluta röka. Om jag misslyckades den här gången skulle jag känna mig som en misslyckad människa.

Under den första månaden efter beslutet att inte längre röka höll sig Josefin mest hemma, hon ville inte riskera att frestas att ta en cigarett.

– Jag var rädd att tappa omdömet efter att ha druckit lite och börja röka igen, berättar Josefin.

Känner du fortfarande ett sug efter cigaretter?

– Jag väntar fortfarande på den första dagen utan ett sug. Ja, jag längtar efter den dagen.

Hur reagerade din omgivning?

– Min pojkvän blev självklart jätteglad när jag slutade eftersom han inte röker själv. Mina föräldrar tycker också att jag gör helt rätt, och en av mina systrar har också slutat. Vi stöttar och peppar varandra.

Vad krävs för att sluta röka?

– En egen motivation. Om du inte själv är övertygad hjälper det inte att andra säger att det är skadligt, dyrt och så vidare. Jag frågade min pojkvän varför han inte legat på hårdare för att få mig att fimpa för gott. Han svarade att det nog snarare hade haft motsatt effekt.

Har du känt någon som avlidit till följd av rökning?

– Nej, inte direkt. Men jag har vänner där nära anhöriga till exempel dött i lungcancer.

Vad vill du säga till unga som röker?

– Jag vill inte komma med pekpinnar. Jag tycker om när reklam och information lyfter fram det som är bra, snarare än att trycka på det som är dåligt. Att fokusera på hälsan, som ju är en enorm trend i dag, tror jag är ett bra sätt att bekämpa rökningen.

– De stora internationella tobaksbolagen satsar stort på att fattiga bönder ska odla tobak, vilket som jag nämnde bland annat får konsekvenser för deras barn. Alla som röker här i Sverige är indirekt med om att stötta en sådan utveckling.

När du som trettonåring rökte din första cigarett smakade den illa, till och med äckligt. Ändå fortsatte du?
– Som tonåring är man ganska beroende av vad ens kamrater gör och tycker. Ingen vill riskera att hamna utanför. Bland mina kompisar i högstadiet och gymnasiet var det bara en tjej som inte började röka. Så här i efterhand tycker jag att det var modigt av henne.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

Fakta. Josefin Ripa

Ålder: 21 år.

Bor: Sundbyberg.

Familj: Pojkvän, föräldrar och tre systrar.

Gör: Arbetar på ett mindre bolag som arrangerar event, konferenser med mera.

Om rökning: Att sluta röka är den bästa satsningen på egen friskvård som en människa kan göra. När du vet ditt eget värde så finner du motivationen till att sluta röka. Då vill du aldrig mer göra något så skadligt mot din kropp.
Rökning och unga
Del 1. Under 2000-talet har rökningen bland niondeklassare nästan halverats. Men många unga börjar ändå röka, och i gymnasiet vaneröker var tionde elev. “

DN 27 jan 2015:

“ Rökning har blivit otrendigt bland unga

Rökningen bland elever i årskurs nio i grundskolan ligger nu på en rekordlåg nivå. Det visar den senaste statistiken från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN).

– Minskningen är drastisk jämfört med 1970-talet då vi började undersöka rökvanorna i den här åldersgruppen, säger utredaren Clara Henriksson på CAN.

Bland niondeklassarna är i dag var tjugonde elev ”frekventa rökare”, det vill säga de röker dagligen eller nästan varje dag.

– Under 2000-talet har rökningen bland flickorna och pojkarna i nian nästan halverats. Det är en väldigt stor minskning.

Däremot har rökningen i gymnasiets årskurs två legat på en ganska konstant nivå. Var tionde elev röker dagligen eller nästan dagligen.

– Sett över tid röker unga allt mindre och det är väldigt positivt. Men de negativa effekterna på folkhälsan blir ändå stora eftersom det fortfarande är många unga som väljer att börja röka. Det i sin tur för med sig både samhällsekonomiska och mänskliga kostnader, konstaterar Clara Henriksson.

Bakom CAN står ett drygt fyrtiotal organisationer. Förbundets uppgift är att sprida information om alkohol, tobak och andra droger.

Sedan 1970 har rökningens omfattning bland niondeklassare undersökts. Under senare år har även elever som går andra året i gymnasiet fått svara på frågor om sina tobaksvanor.

– Det vi kan se i undersökningen av rökvanorna i årskurs nio är att debutåldern skjutits upp. De som röker börjar alltså senare. Däremot är det fortfarande relativt många som röker i gymnasiet. I den allra senaste undersökningen har rökningen bland gymnasieflickorna dock minskat, men samtidigt har den ökat bland gymnasiepojkarna och det är viktigt att fortsätta arbeta tobakspreventivt med unga.

Clara Henriksson påpekar att flera studier visar att dagligrökare sällan tar sitt första bloss när de närmar sig trettioårsåldern. Rökvanorna grundläggs betydligt tidigare.

Sedan 1998 är det inte tillåtet för personer under 18 år att köpa cigaretter eller andra tobaksprodukter. Direkt efter att lagen infördes märktes inga större skillnader i ungdomars rökande, men den kraftiga minskningen bland de allra yngsta tonåringarna kan nog delvis förklaras med förbudet, tror hon.

– En annan förklaring är att det i dag är mer avvikande att röka än tidigare eftersom allt färre gör det. Jag tror att den information som spridits under en lång tid gjort de allra flesta medvetna om att rökningen skadar hälsan.

Clara Henriksson tycker sig ha märkt att rökning i dag är rätt otrendigt bland ungdomar. Visst finns det unga som röker som en protest mot vuxenvärldens normer, men de är betydligt färre än tidigare.

– I dag är utseendet viktigt bland unga, på gott och ont. Vi ser också en trend där det är viktigt att vårda hälsan och träna regelbundet. I den bilden passar rökningen ganska illa. Att gå omkring med en cigarett i munnen ses som ganska ofräscht.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

Fakta. Fortfarande röker många i gymnasiet

I gymnasiets årskurs två röker 28 procent av pojkarna och 29 procent av flickorna. Här ingår de som röker varje dag, nästan varje dag eller ibland. Siffrorna är de lägsta sedan mätningarna startade på 70-talet.

I gymnasiets årskurs två är 10 procent av pojkarna och 11 procent av flickorna ”frekventa rökare”, det vill säga de röker varje dag eller nästan varje dag.

Riksrepresentativa drogvaneenkäter bland skolelever har genomförts sedan 1971 i årskurs 9, och sedan 2004 även i gymnasiets år 2. Undersökningarna genomförs som lärarövervakade anonyma grupp-enkäter i klassrummen under skrivningsliknande former och eleverna deltar anonymt.
Källa: Skolelevers drogvanor 2014 (CAN) “

DN 29 jan 2015:

”Ingen ska kunna köpa sig till bättre offentlig vård”

Ny rapport. Patientens behov av sjukvård, inte hennes möjligheter att betala, ska avgöra vilken insats den offentliga vården ska erbjuda. Annars finns det en risk för att vi överger tanken om en vård av hög kvalitet till alla. Det skriver Statens medicinsk-etiska råd som har granskat möjligheten att betala för bättre hälso- och sjukvård.

Ska man i den offentliga hälso- och sjukvården kunna betala extra för att få vård av bättre kvalitet? I vissa landsting kan man numera få en mer sofistikerad hörapparat om man själv står för extrakostnaden. Vid starroperation betalar landstingen för vanliga linser. Men vill man som patient passa på att sätta in en speciallins får man stå för mellanskillnaden.

Detta är exempel på medfinansiering, en finansieringsform som de senaste åren vunnit insteg i den offentliga vården. Andra exempel som diskuterats men ännu inte tillämpats i svensk offentlig vård är eget rum på sjukhuset eller bättre mat mot att man betalar för sig.

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har granskat om medfinansiering är godtagbar ur etisk synpunkt. I en rapport som offentliggörs i dag finner vi att de etiska problemen kring medfinansiering är stora. Vi uppmanar landstingen att göra en ingående etisk analys av varje insats där man överväger att införa medfinansiering.

Det viktigaste etiska dilemmat vid medfinansiering är:

○ Å ena sidan kan patienter som har råd att köpa vissa hälso- och sjukvårdsinsatser höja sin vårdkvalitet.

○ Å andra sidan finns risk för en utveckling mot vård på ojämlika villkor.

Det främsta argumentet för att införa medfinansiering är att patientens valmöjligheter ökar. Hen får möjlighet att välja produkter och tjänster som ligger utanför det som erbjuds inom den offentligt finansierade vården, även om hen då själv får bekosta mellanskillnaden. Detta skulle ligga i linje med den etiska principen om rätten till självbestämmande.

När Smer nu ändå ställer sig avvisande mot medfinansiering, så har hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf varit en viktig utgångspunkt. Den säger att hälso- och sjukvårdens mål är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Den som har största behovet av hälso- och sjukvård skall ges företräde.

Det är alltså patientens behov av vård, inte hennes möjligheter att betala, som ska avgöra vilken insats den offentliga vården ska erbjuda. Smer menar att medfinansiering kan komma att påverka värdegrunden för hälso- och sjukvården – vård ska ges på lika villkor efter behov. På sikt skulle medfinansiering kunna leda till en offentlig hälso- och sjukvård där basnivån blir lägre än i dag – det finns en uppenbar risk att vi gradvis överger tanken om en vård av hög kvalitet till alla. Förtroendet för den offentliga hälso- och sjukvården skulle äventyras.

Även om etiska överväganden talar mot medfinansiering i offentlig vård, inser vi att det kan finnas andra bevekelsegrunder för att införa medfinansiering. Vi ger i vår rapport en handfast vägledning till

landstingen hur man bör analysera de etiska aspekterna kring varje insats för sig när man överväger införa medfinansiering.

I och med att vissa landsting nu infört medfinansiering för några av de insatser man erbjuder medan andra ställt sig avvisande eller inte tagit ställning, har olikheterna över landet ökat. Exempel kan hämtas från hörselvården. I Stockholm sker utprovning av hörapparater i privat vård. Patienten får en ”hörselcheck” från landstinget och kan välja en apparat ur landstingets basutbud. Vill hon ha en annan hörapparat betalar hon extrakostnaden själv. Kritiker menar att de som provar ut apparaterna har alltför starka incitament för att marknadsföra dyrare, men inte alltid bättre, alternativ.

Det finns landsting som infört hörselvård där patienten kan välja privata utprovare men bara kan välja ur ett basutbud av hörapparater – någon medfinansiering finns inte. I de flesta landsting ligger hörselvården helt kvar inom landstinget. Stora skillnader mellan landstingens inställning till medfinansiering finns också när det gäller speciallinser vid starroperation och för vissa hjälpmedel vid funktionsnedsättning.

Smers uppfattning är att stora skillnader i om man måste betala eller inte för hälso- och sjukvårdsinsatserna strider mot lagens intentioner om vård på lika villkor för hela befolkningen.

Om Smer nu ställer sig avvisande till medfinansiering, hur är det då med egenfinansiering? Det finns redan i dag många medicinska insatser där patienten själv står för hela kostnaden. Det kan röra sig om allt från åderbråcksoperationer av kosmetiska skäl till vaccinationer inför utlandsresor och psykoterapi för personlig utveckling. Dessa insatser utförs i regel i privatvård. Egenfinansieringen innebär att rätten till självbestämmande tillgodoses. Vi anser att det av praktiska skäl, till exempel långa avstånd till privata vårdgivare, kan vara motiverat att enklare insatser utförs också i offentlig vård mot egenfinansiering.

Var ska gränsen dras mellan offentligt finansierad vård och egenfinansiering? Det rör den stora frågan om det offentliga åtagandet i vårt samhälle. Smer finner att etiska skäl talar för att det offentliga bör betala för insatser med tydligt gynnsamma medicinska effekter om kostnaden är rimlig i förhållande till effekterna. Patienter som efterfrågar insatser med inga eller bara små medicinska effekter kan hänvisas till privatvård och får då själva stå för hela kostnaden. Med detta balanseras rättvisa och självbestämmande på ett acceptabelt sätt.

Det är uppenbart att det hittills saknats samsyn bland landstingen när frågor om med- och egenfinansiering blivit aktuella. Smers rapport ger nu etisk ledning när landstingen ska ta ställning. Vi manar till eftertanke och återhållsamhet. Eftersom med- och egenfinansiering i så hög grad handlar om de grundläggande värderingarna i den offentliga hälso- och sjukvården, välkomnar vi en bred samhällsdebatt i dessa svåra frågor.

Kjell Asplund, Ordförande I Statens Medicinsk-Etiska Råd
Sven-Olov Edvinsson, Vice Kommunstyrelse-Ordförande (C) I Umeå
Anders Henriksson, Landstingsråd (S) I Kalmar
Elina Linna, F D Riksdagsledamot (V)
Chatrine Pålsson Ahlgren, F D Riksdagsledamot (Kd)
Barbro Westerholm, Riksdagsledamot (Fp)
Anders Åkesson, Regionråd (Mp) I Region Skåne
Samtliga Är Nuvarande Eller Tidigare Ledamöter I Smer.

I korthet. Statens medicinsk-etiska råd

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) består av en ledamot från varje riksdagsparti, en politiskt oberoende ordförande samt tio sakkunniga. I rådets uppgifter ingår att ge råd till riksdag och regering och stimulera till bred samhällsdebatt i medicinsk-etiska frågor.

Medfinansiering: Landstinget betalar för ett basutbud av vårdinsatser medan patienten själv står för extrakostnaden för ett dyrare alternativ eller tilläggstjänst.

Egenfinansiering: Patienten står för hela kostnaden direkt i anslutning till vårdtillfället eller via privat försäkring. “

DN 31 jan 2015:

”Urholkad mödravård ökar risken för mammor och barn”

“ Krav på mer resurser. Mödra- och spädbarnsdödligheten i Sverige är en av de lägsta i världen. Men de kraftigt utökade arbetsuppgifterna för personal på barnmorskemottagningarna gör att den förebyggande hälsovården blir lidande, skriver företrädare för barnmorskorna och Vårdförbundet.

Tack vare en unik mödrahälsovård är mödra- och spädbarnsdödligheten i Sverige en av de lägsta i världen. Den hälsovården tar vi för given. Tyvärr är den på väg att urholkas. De kraftigt utökade arbetsuppgifter vi barnmorskor har fått utan att samtidigt få mer resurser leder till ökade risker för både mammor och barn.

Bilden av oss barnmorskor på mödravårdscentralen som bara lyssnar på fosterljud, mäter magar och blodtryck har aldrig stämt med verkligheten. Vi har alltid haft ett långt större ansvar i det förebyggande hälsoarbetet. Ett ansvar som nu blivit ännu större. På barnmorskemottagningarna, BMM tidigare MVC, träffar vi kvinnor under en stor del av deras liv. Vi möter dem under preventivmedelsrådgivning, vid provtagning, graviditet, gynekologisk hälsokontroll, rådgivning om klimakteriet och den åldrande kvinnans besvär. Förebyggande hälsovård är nyckeln till en befolkning med god hälsa. Vi barnmorskor har både kunskap och kompetens på området. Kvinnor och flickor lyssnar på oss och känner tillit.

Enligt nationella riktlinjer rekommenderas högst 85 inskrivna gravida kvinnor per heltidsanställd barnmorska och år. I exempelvis Stockholms län har vi i genomsnitt 120 kvinnor.

Barnmorskeupproret har tidigare krävt förutsättningar för en trygg och säker förlossningsvård. Nu kliver även vi barnmorskor på BMM fram för att kräva ökade resurser till den viktiga förebyggande hälsovården. Förutom en kraftig överinskrivning är det ett flertal punkter som gör att situationen nu blivit ohållbar för barnmorskor på BMM runt om i landet:

○I dag behöver var tionde kvinna extra stödåtgärder på grund av förlossningsrädsla. Det gäller både först- och omföderskor. På grund av sjukhusens resursbrist faller uppdraget tillbaka på mödrahälsovården.

○I Sverige är en fjärdedel av de gravida överviktiga och 13 procent har diagnosen fetma. Vi måste motivera överviktiga kvinnor till en sundare livsstil. Vi vet att övervikt vid graviditet ger ökad risk för komplikationer hos både mamma och barn vid förlossningen.

○Sedan 1980-talet har vi barnmorskor informerat blivande mammor om rökningens risker. Det har bidragit till att antalet kvinnor som röker i tidig graviditet sjunkit till 6 procent. Dagsfärsk statistik visar att hela 30 procent av de 17-åriga tjejerna röker. Vad leder det till i framtiden om vi inte får resurser för att fortsätta arbeta förebyggande?

○Hot och våld i nära relationer är ett folkhälso- problem. En tiondel av alla barn har varit med om våld i nära relationer. Vi barnmorskor måste kunna identifiera, hjälpa och stötta dessa kvinnor och familjer.

○Cirka 10 procent av de gravida kvinnorna i landet uppvisar symtom på depression. Psykisk ohälsa ställer ökade krav på mödrahälsovården. Tar vi inte tag i det får barnet en dålig start i livet.

○I exempelvis Stockholms län har var tredje kvinna utländsk bakgrund i dag, vilket kan betyda ökade behov. Det kan behövas en tolk. Kvinnan kan dessutom vara traumatiserad av krigsupplevelser från hemlandet. Hon kan vara könsstympad eller förtryckt på andra sätt. Barnmorskan blir en person som många kvinnor känner förtroende för. Då behövs mer tid för det viktiga mötet.

○Barnmorskan spelar också en viktig roll när det gäller rådgivning kring preventivmetod och förskrivning av preventivmedel. Vi behöver mer tid för rådgivning för att förebygga oönskade graviditeter.

○Inom tio år går 40 procent av barnmorskorna i pension. Många av dem finns på barnmorskemottagningarna.

Det förebyggande hälsoarbetet är centralt i barnmorskans profession. Så kallade livsstilssjukdomar som hjärt-kärlsjukdom, diabetes, vissa former av cancer samt fetma är nu vanligare än smittsamma sjukdomar i världen. Vad blir konsekvenserna om vi inte hinner med det förebyggande hälsoarbetet? Om vi inte får tid till samtal om kost och motion hos den överviktiga gravida kvinnan kan det utvecklas till en riskgraviditet med högt blodtryck och diabetes. Kvinnan får en mer komplicerad graviditet och sämre livskvalitet. Risken för komplikationer för både kvinnan och barnet under förlossningen ökar dramatiskt. Barnet växer sen upp i en familj med livsstilsvanor som leder till ohälsa i framtida generationer.

Vi menar att föräldrautbildning på barnmorskemottagningar inte prioriteras i dag. Det är tydligt i och med den låga ersättning som ges. Föräldrautbildning är viktig både för att vara väl förberedd inför förlossningen, för den avgörande anknytningen till barnet och för jämställdheten mellan föräldrarna. Forskning visar att föräldrautbildning vid fler än tre tillfällen ger en ökad tillfredställelse och ökad förberedelse. Forskning visar också att vanliga samtal med barn-

morskan minskar rädslor. Vi barnmorskor på BMM har också en nyckelroll i att amningen fungerar. De förstföderskor som gått de förlossningsförberedande utbildningarna på BMM ammar i större utsträckning än andra.

Vi kräver nu att regeringen och hälso- och sjukvårdsministern ger mer resurser till det förebyggande hälsovårdsarbetet som vi barnmorskor utför på BMM. Pengar i vårens ändringsbudget kan vara en god början. Vi vet att det är samhällsekonomiskt lönsamt. Vi har redan kvinnornas förtroende – så ge oss tid, pengar och möjlighet att fortsätta utveckla en mödrahälsovård i världsklass!

Ewa Andersson, Leg Barnmorska, Medicine Doktor
Anna Akselsson, Leg Barnmorska
Carina Bergqvist, Leg Barnmorska
Helene Borgkvist, Leg Barnmorska
Renée Creutzfeldt, Leg Barnmorska
Cecilia Lind, Leg Barnmorska, Ordförande Stockholms Barnmorskesällskap
Kristina Lindelöw, Leg Barnmorska, Stockholms Barnmorskeråd
Christin Myrberger, Leg Barnmorska
Anette Roslund Arvidsson, Leg Barnmorska
Jane Stegring, Ledamot I Styrelsen För Vårdförbundet
Malin Söderberg, Leg Barnmorska, Medicine Doktor
Kristina Wally Byström, Leg Barnmorska
Susanne Åhlund, Leg Barnmorska, Doktorand Ki, Stockholms Barnmorskesällskap
Sineva Ribeiro, Ordförande Vårdförbundet "

DN 2 feb 2015:

"Så mycket tid lägger läkarna på nödvändig administration – jag räknade timmarna"

Timstudie. Läkarna behöver administrativ tid. Den som hävdar att administrationen rätt och slätt kan skäras bort, har inte förstått vad vården gör, skriver professorn och barnläkaren Jonas Ludvigsson och redogör för hur han använder sin arbetstid.

Allt oftare hörs åsikten att läkare och annan vårdpersonal ägnar för mycket tid åt administration. Vissa debattörer får det att låta som om läkares administrativa tid kan slaktas och vips har man en formel för hur läkare kan träffa dubbelt så många patienter. Det är tongångar som får det att vattnas i munnen på den som söker enkla lösningar, men som egentligen är helt orealistiska.

Läkare behöver administrativ tid! För att illustrera vad administration innebär har jag från slutet av oktober till mitten av januari valt ut 16 slumpvisa arbetspass: dagtid såväl som jourtid och registrerat all faktisk administrativ tid. Sammanlagt arbetade jag 138 timmar på kliniken, varav 42,3 timmar (30,7 procent) utgjordes av administration.

Att skriva och diktera journaler tog 6,4 procent av de 138 timmarna. Att mötet med patienten dokumenteras ligger i både patientens och vårdens intresse. I patientens, för att vården ska ta vid där den senast slutade, för att undersökningar inte görs i onödan, och för att rätt diagnos ska ställas snabbare. I vårdens, för att nästa läkare snabbt ska kunna sätta sig in i patientens sjukhistoria, för att samarbetet mellan sjukhusen och primärvården och habiliteringen ska fungera och så

vidare. Vårdtiden på sjukhus dokumenteras genom daganteckningar. Vi måste veta om ett barn med misstänkt urinvägsinfektion fortsätter att ha feber trots insatt behandling, för då kanske vi har valt fel behandling. I sällsynta fall dör barn och då ska någon skriva dödsorsaksbevis/dödsorsaksintyg.

Överrapportering (2,3 procent). Varje morgon går läkargruppen kort igenom nattens händelser på akutmottagningen och vårdavdelningarna. På samma sätt summerar vi dagens arbete vid 16-tiden när kvällsjouren/nattjouren tar vid. Vi berättar vilka patienter som är svårast sjuka, vad vi förväntar oss kan hända under natten, och om vi under dagen haft kontakt med någon patient som förväntas söka under natten och vad vi då rekommenderar att man gör.

När jag lägger in en svårt sjuk patient på vårdavdelningen behöver vissa nyckeldata överrapporteras: till exempel patientens namn, personnummer, besvär, omedelbar behandling och planering. Det händer också att jag har svårt sjuka patienter som jag behöver diskutera med en superspecialist; huruvida vi ska ändra respiratorinställningarna för ett barn på nyföddhetsintensiven, om jag ska behandla bristen på blodplättar och överhängande blödningsrisk hos ett kroniskt sjukt barn. Överrapportering och diskussioner tar 1,6 procent av min tid.

Ibland hör vårdpersonal av sig till mig (0,9 procent av tiden). Det kan röra sig om vaccinationsfrågor på barnavårdscentralen (Familjen P ska åka till Thailand och undrar om deras nio månaders flicka kan vaccineras före resan), tillväxtfrågor (vilka spädbarn behöver utredas?), men även frågor om barn som inte sover, inte bajsar, eller har behov av förnyade recept.

Provsvar (1,1 procent). Både hos det sjukhusvårdade barnet, och barn på mottagningsbesök tar jag prover för att ställa diagnos, följa hälsotillståndet och behandlingen. På ett barn med misstänkt hjärnhinneinflammation görs lumbalpunktion (”stick i ryggen”) och ryggmärgsvätska skickas till laboratoriet. Alla provsvar måste läsas igenom och värderas.

Vissa sjuka barn måste undersökas med röntgen (akut ultraljud av njurarna hos barn med hög urinvägsinfektion, magnetröntgen av skelettet för att utesluta tumör), träffa annan vårdpersonal (exempelvis dietist i samband med komjölks-proteinallergi hos krälande småbarn), eller särskilda prover tas. För allt detta krävs att jag skriver remisser (0,9 procent av min arbetstid).

Indirekt patientkontakt (1,3 procent). Efter mottagningsbesöket behöver många patienter följas upp. Det kan röra sig om att vi ger svar på prover per telefon eller via brev (visade blodprovet tecken till glutenintolerans?), eller att vi vill veta om en medicin har haft effekt (har du mindre besvär med den nya astmasprayen?). Indirekt patientkontakt inbegriper också tid för att ordna intyg till föräldrar som är hemma för sjuka barn etc.

Egen och andras fortbildning (1,4 procent) är viktigt för att vi ska hålla en hög kompetens inom vården. Det inbegriper planering av fortbildning till yngre läkare/sjuksköterskor och handledning av projektarbeten. På samma sätt har jag egen fortbildning/kurs. Då ett av mina 16 arbetspass som registrerades var en kursdag så innebar det att sammanlagt 6,0 procent av min tid gick åt till egen fortbildning inklusive teoretisk inläsning.

Många läkare är engagerade i arbetsgrupper för att driva vården framåt, förbättra logistiken på avdelningen, planera mottagningsverksamheten etc. För egen del är jag ordförande i Svenska barnläkarföreningen. Som ordförande har jag regelbundet kontakt med medier, läser utredningar, tar ställning till ekonomiska frågor, utarbetar nationella riktlinjer för vård, och planerar större möten etc (7,1 procent). Till detta kan läggas mitt arbete med kvalitetsregister (1,0 procent). Jag sitter i styrgruppen för det nationella kvalitetsregistret för inflammatorisk tarmsjukdom, där vi följer upp effekterna av den nya typen biologiska läkemedel samt hur vi bäst ska kunna registrera livskvalitet hos kroniskt sjuka i vården. Slutligen ägnade jag en timme arbetstid åt information från klinikchefen respektive sjukhuschefen (0,7 procent).

I mitt fall utgjorde administration inklusive fortbildning var tredje arbetstimme. Behovet av administration kan vara större eller mindre för andra läkare (distriktsläkare med många korta besök torde behöva betydligt mer administrativ tid än jag).

Visst kan den administrativa tiden minskas, men för det krävs nya resurser. Bristen på välfungerande it-system (datajournalsystem). är en väldig tidstjuv. Den administrativa bördan ökar när landstingen gör sig av med kringpersonal såsom receptionister och sekreterare.

Men mycket av det vi gör när vi inte träffar patienterna kräver ändå läkarkompetens. Jag skulle naturligtvis spara mycket tid på att sluta skriva remisser för patienter som behöver röntgenundersökningar eller meddela provsvar. Och nog skulle jag spara tid om jag chansade i min behandling av den 14-åriga flickan med leukemi i stället för att ringa barncancerspecialisten i Uppsala, men är det rätt prioritering? Nej, det är fel. Vi läkare bryr oss om våra patienter och det är därför vi dokumenterar, skriver remisser och kontaktar kolleger för diskussion.

Visst vill jag jobba effektivt, men vägen dit går inte automatiskt via mindre administrativ tid. Den som argumenterar för att svenska läkares administration är dödkött som rätt och slätt kan skäras bort, har inte förstått vad vården gör och vad vi är till för.

Jonas Ludvigsson, Barnläkare, Universitetssjukhuset I Örebro, Professor I Klinisk Epidemiologi, Ordförande I Svenska Barnläkarföreningen “

DN 3 feb 2015:

”Låt kranierna sprida ljus över Sveriges mörka historia”

“ Bevara samlingarna. DN:s artiklar om Karolinska institutets kranier har satt fart på debatten om svensk rasvetenskap och ryggmärgsreflexen är att kranierna ska bort. Men de anatomiska samlingarna kan bli grunden för ett kunskapslyft om den svenska rasvetenskapens mörka historia, skriver forskningschef Fredrik Svanberg.

Kraniesamlingen på Karolinska institutet väcker starka känslor. När journalister från Dagens Nyheter de senaste veckorna skriver om hur de hundratals kranierna samlats in och om Anders och Gustaf Retzius roller i den svenska rasforskningen är debatten snabbt i gång. En liten grupp journalister och forskare förklarar att kranierna har med rasbiologin att göra, forskningsministern vill lämna tillbaka skallarna till andra länder och i mitten står Karolinska som verkar osäkert på hur arvet från de tidigare hyllade men nu ifrågasatta 1800-talsforskarna ska hanteras.

Det offentliga minnet är kort. Liknande inslag i medierna om de tre stora svenska anatomiska samlingarna som finns på Karolinska samt vid universiteten i Uppsala och Lund har kommit i omgångar sedan 1980-talet. ”Svensk rasism göms på vind” förklarade DN redan 1984 i en stor artikel om samlingen i Lund. Samma samling togs upp flera gånger av Niklas Orrenius i Sydsvenskan för ett tiotal år sedan och av Gellert Tamas i ”Uppdrag granskning” 2010. Karolinskas samling diskuterades i en stor artikel i Svenska Dagbladet 2011. Samlingen i Uppsala har uppmärksammats för de samiska kranier som finns där. Kort sagt finns en medial rundgång av ”återupptäckter” av de gamla kraniesamlingarna och deras koppling till den äldre svenska rasvetenskapen.

Ryggmärgsreflexen är att kranierna ska bort. In i magasinet igen säger en äldre forskare på Karolinska och så har frågan hanterats sedan 1950-talet när de gamla anatomiska samlingarna slutade vara aktiva forskningsmaterial inom medicinen. Tusentals mänskliga kvarlevor har stoppats undan i magasin på olika håll i Sverige. Stora delar av samlingarna har faktiskt bränts och i Lund och Uppsala har de medicinska institutionerna fört över materialet till historiska museer.

Problemet är att när vi gömt, bränt och glömt det besvärliga kulturarvet så blir det också lätt att glömma den mörka historien. Utan de materiella objekten blir det möjligt att ifrågasätta historieskrivningen om rasforskningen. Samlade Gustaf Retzius verkligen kranier, hur vet vi det? De gamla samlingarna är i sig själva viktiga historiska källor som bland annat har kunnat användas i forskningsprojektet ”Människosamlarna” vid Historiska museet. Projektet avslutas med en publikation nu under våren som dokumenterar och analyserar en del av det äldre samlandet, fast det finns mycket kvar att undersöka och samlingarna är bara till liten del fullt dokumenterade.

Flera kommentarer av olika intressenter i Björn af Kleens artiklar i DN visar på en okunskap om den äldre anatomin och rasvetenskapens historia i Sverige bortom Herman Lundborg och rasbiologiska institutet. Frågan kring Gustaf Retzius roll tycks för många exempelvis öppen. Men det fanns i själva verket en omfattande rasforskning inom det anatomiska ämnet långt innan Herman Lundborg och själva rasbiologin som inriktning kom på banan. Rasbiologin betraktas i dag som pseudovetenskap men både kranieforskningen inom anatomin och den senare rasbiologin var helt accepterad vetenskap och samhällskunskap i sin tid. Detta är något mycket större och mörkare än att det bara var enstaka tokar och ett obskyrt institut som agerade lite för sig själva.

I stället för reflexen att gömma undan samlingarna och för att vi ska kunna komma ur loopen av återupptäckter behövs en aktiv hantering

och en ny humanistisk forskning. Samlingarna behöver dokumenteras och analyseras för att vi ska få veta vad som faktiskt hände. Vem samlade vad och varför? Hur hänger kranierna och den äldre anatomin ihop med rasvetenskapen? Vad fick alltihop för samhällskonsekvenser? Hur ser egentligen innehållet av kvarlevor från samer, romer och från andra länder ut i samlingarna? Allt detta är fortfarande delvis oklart.

Kring rasvetenskapens historia behövs ett kunskapslyft. Att förstå var vårt samhälle varit för bara hundra år sedan i frågor kring rasism, en radikalt olika värdering av människor och apropå vad medicinen kunde göra med mänskliga kvarlevor är en angelägen kunskap för att vi ska förstå var det moderna svenska samhället kommer ifrån och vilka vi är i dag. Ultranationella rörelser arbetar med till synes allt större genomslag kring idéer om hur människor i Sverige bör klassificeras och värderas olika. Det är idéer med en egentlig bakgrund i det rasbiologiska tänkandet men som är svåra att bena ut utan tillräcklig kunskap om historien.

Någon snabb lösning för kraniesamlingarna finns inte. De tre stora äldre anatomiska samlingarna av kranier och andra kvarlevor ska inte alls stoppas undan eller förstöras. Det korta offentliga minnet behöver ett mera långsiktigt stöd i en aktiv minnespolitik, museikultur och forskning. Samlingarna behöver till att börja med en genomtänkt förvaltning och en grundläggande dokumentation. Till denna kan forskningsuppgifter knytas som kan sätta samlingarna i ett sammanhang och öka kunskapen om den äldre anatomin och den svenska rasforskningens historia. En del av kranierna bör med rätta lämnas tillbaka men redan detta är ett större arbete som behöver en genomtänkt arbetsprocess. Delar av samlingarna behöver ställas ut offentligt i genomarbetade museisammanhang där syftet är att berätta om och väcka diskussion om medicinhistoriens olika dimensioner och rasvetenskapens roll i den svenska historien.

○ Öka resurserna till de enheter vid Karolinska, samt vid universiteten i Uppsala och Lund som förvaltar samlingarna för att samla ihop och långsiktigt ta hand om det delvis spridda materialet samt de arkiv och fotosamlingar som hör till det. Mycket är i dag svåråtkomligt eller på avvägar.

○ Ge dessa enheter i uppdrag att skapa en grundläggande dokumentation och digitalisering som gör materialet tillgängligt för forskare och allmänhet fast med en bibehållen etisk blick för att allt inte kan kommuniceras brett (som till exempel personlig information och identifierade kvarlevor).

○ Skapa genom Vetenskapsrådet ett forskningsprogram i likhet med det som tidigare genomförts kring Sverige under andra världskriget och som kan genomlysa den svenska rasvetenskapens historia och skapa ny grundkunskap som därefter också kan omsättas i undervisningsmaterial och publik museiverksamhet.

Fredrik Svanberg, Forskningschef Vid Statens Historiska Museer, Författare Till Den Kommande Boken ”Människosamlarna. Anatomiska Museer Och Rasvetenskap I Sverige Ca 1850-1950”

Bakgrund.

DN avslöjar den 25/1 att Karolinska institutet har en samling med nästan 800 kranier som det bedrivits rasforskning på.

Karolinska institutet i Stockholm och universiteten i Lund och Uppsala har stora samlingar med mänskliga kranier. Kriminella och människor som inte kunde betala för sin begravning dissekerades under 1800-talet och in på 1900-talet. KI har en stor mängd kranier stulna på begravningsplatser i Afrika, Sydamerika och Karibien. “

* Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.

Politik för en hem- och konsumentminister och en energiminister.

Något om hushållsverksamheter.

Boverket maj 2011: Regelsamling för hushållning, planering och byggande. Lagar med förordningar och föreskrifter. Plan- och bygglag (2010:900), Miljöbalken m m.
http://wimnell.com/omr71k.pdf

Sven Wimnell 16 juni 2011:
Fysisk planering i Sverige. (Område 71)
http://wimnell.com/omr71l.pdf

Sven Wimnell 9 jan 2012:
http://Världsarvslistan http://whc.unesco.org/en/list/
http://wimnell.com/omr91b.pdf

Sven Wimnell 3 april 2014: Hushållsverksamheter, hushållsbudgetar, inkomster och boende, skatteproblem m m. Och sedan: Statistisk årsbok för Sverige 2014 och regeringens verksamheter inlagt i 22 politikområden, med många länkar.
http://wimnell.com/omr36-39zzi.pdf

Sven Wimnell 1 dec 2014: Några kommentarer om sådant som de politiska partierna inte bryr sig om och tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014 för de första 11 politikområdena..
http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf

Koll på pengarna 2015 Ladda ner

Konsumentverkets beräkningar 2015

Konsumentverket gör varje år en beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek. Siffrorna kan vara en utgångspunkt när du vill gå igenom din ekonomi. Du kan också jämföra våra beräkningar med dina egna.

Detta innehåller kostnadsposterna

Mat. All mat ingår hemma. Matkostnad för alla måltider i Konsumentverkets matkorg. Det är en lågprisnivå med matkorg som tänkts dagsbehov av energi och näring för rätt hållbar kostgrupp. Matmåltider kräver en frukost, lunch, middag och vid till mat mellanmål.

All mat ingår hemma utom lunch vardagar. Medelmatkost utom lunch för dagar på skolan. (Barn och unga i skolan och vuxna på arbetsplats). Övriga medelmatkostnadsnivå som du hur för Konsumentverkets matkorg och Centra lika (hemma eller på arbetsplats) ingår mat i beräkningen. Du måste själv lägga till dina kostnad du har för dina.

Barn	0–11 mån	1 år	2–5 år	6–9 år		Flickor 10–13 år	14–17 år	Pojkar 10–13 år
All mat ingår hemma	750	770	950	1 570		1 580	1 890	1 930
All mat ingår hemma utom lunch vardagar	580	590	720	1 160		1 290	1 440	1 470
	0 år	**1–3 år**	**3 år**	**4–6 år**	**7–10 år**	**11–14 år**	**15–17 år**	**11–14 år**
Personlig hygien inkl. tandvård	500	430	150	110	140	280	400	210
Kläder och skor	370	440	440	520	560	580	590	570
Fritid och lek	80	180	380	400	620	710	720	710
Möbler/bäddar						200	340	200
Barn-/ungdomsförsäkring	130	130	130	130	130	130	130	130
Summa kostnader, exklusive livsmedel	1 080	1 180	900	1 160	1 450	1 900	2 080	1 820

	14–17 år	Kvinnor 18–30 år	31–60 år	61–74 år	75 år >	Män 18–30 år	31–60 år	61–74 år	75 år >
All mat ingår hemma	2 420	1 840	1 810	1 660	1 610	2 420	2 310	2 080	1 880
All mat ingår hemma utom lunch vardagar	1 860	1 410	1 380	1 270	1 230	1 860	1 770	1 590	1 440
	15–17 år	**18–30 år**	**31–49 år**	**50–60 år**	**61 år >**	**18–30 år**	**31–49 år**	**50–60 år**	**61 år >**
Personlig hygien inkl. tandvård	350	520*	520	500	500	390*	390	390	390
Kläder och skor	580	600	600	600	600	580	580	580	580
Fritid och lek	720	640	640	640	640	640	640	640	640
Möbler/bäddar	340	250	240	250	210	250	240	230	210
Barn-/ungdomsförsäkring	130								
Summa kostnader, exklusive livsmedel	1 920	2 010	2 000	1 990	1 950	1 860	1 850	1 840	1 820

	1 person	2 personer	3 personer	4 personer	5 personer	6 personer	7 personer
Fastighetsavgift/hyra	100	130	220	260	320	370	410
Hemförsäkring	370	450	540	620	730	890	880
Mat	940	970	990	1 010	1 030	1 050	1 070
Hushållsel							
storstad	120	130	150	160	160	180	180
mellanstor stad	90	100	110	110	120	120	120
mindre tätort	80	90	90	110	110	110	120
Summa genomsnittskostnader							
storstad	1 530	1 680	1 900	2 050	2 240	2 420	2 540
mellanstor stad	1 500	1 650	1 860	2 000	2 200	2 360	2 480
mindre tätort	1 490	1 640	1 840	2 000	2 190	2 350	2 480

Mitt hushåll per månad	Konsumentverkets beräkningar	Min kostnader

Konsumentverkets beräkningar

Beräkningarna baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för bredgård eller reparationer.

Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte ingår är till exempel for resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kaffe, alkohol, tobak och spel.

For in dina egna kostnader i tabellen eller använd Konsumentverkets siffror om du är osäker på hur mycket du ger av med. For sedan over dina kostnader till budgeten pa sidan 23.

Beloppen i tabellerna har avrundats till jamna tusental kronor.

Läs mer

Vill du läsa mer om Konsumentverkets beräkningar kan du läsa Rapport 2013:1 och 2013:4 som finns att ladda ner fran: www.konsumentverket.se

Du som ska ange kostnader per månad

- Fastighetsavgift/hyra
- Hemförsäkring
- Mat
- Hushållsel
  - storstad
  - mellanstor stad
  - mindre tätort
- Summa genomsnittskostnader
  - storstad
  - mellanstor stad
  - mindre tätort

DN 11 jan 2015:

DN 8 jan 2015:

“Här kommer solen

Vid årsskiftet infördes nya regler för små solelsproducenter som kan ge fortsatt skjuts åt den snabbt växande marknaden.

Den knallgula boken ”Solrevolution” (SNF, 2014) utövar en oemotståndlig lockelse i kolsvart midvintertid. Kapitlen har titlar som ”Solsidan” och ”Solklart”, och läsningen är en mental ljusbehandling för alla som tvivlar på solens kraft på våra breddgrader.

Den som deppat över antalet soltimmar under november 2014 kan trösta sig med att säsongen för solel ändå är relativt lång, betydligt längre än högsommarmånaderna. Mars kan till exempel vara riktigt bra, eftersom produktionen ökar när solcellerna är lite svalare.

Under ett år går det också att producera mer el i norra Sverige än i Malmö, om man använder solföljare, det vill säga teknik som vinklar panelerna mot ljuset för att öka effekten. Medeltalet för solinstrålningen i Sverige är ungefär densamma som i Mellaneuropa. Tyskland får drygt 5 procent av elen från solceller, och fina sommardagar kan så mycket som halva Tysklands elanvändning komma från solen.

Priset på solceller har sjunkit från 700 till 2 kronor per watt sedan sjuttiotalet. Bara mellan 2008 och 2012 sjönk priset med 80 procent. Det dramatiska prisfallet är en effekt av framför allt tysk politik och en växande solcellsindustri i Kina.

Prognosen som det internationella energirådet IEA ställde om 200 GW installerad kapacitet i världen år 2020 kommer att nås fem år i förväg. Enligt IEA:s senaste färdplan kan solen generera ungefär en tredjedel av all el år 2050. Tekniken (åtminstone viss typ av solcellsteknik) har mognat och energislaget får folklig draghjälp av Ikea, som säljer solpaneler i Storbritannien, Schweiz och Holland i sina möbelvaruhus.

Utvecklingen har tagit fart även i Sverige. Strax före jul meddelade Stockholms läns landsting att 20 000 kvadratmeter solceller ska installeras på lämpliga byggnader, med målet att producera el motsvarande Norrtälje sjukhus årliga behov.

Men mest är det privata hushåll och små föreningar som investerat i solpaneler. De står för 96 procent av den nätanslutna solcellseffekten. Runt 3 000 svenskar uppskattas ha nätanslutna solcellsanläggningar, men siffran är lite osäker eftersom ingen har samlat in uppgifter från landets 170 nätägare.

För att få riktig snurr på solkraften krävs dock långsiktiga spelregler. Den spirande gräsrotsrörelsen kring solenergin har väntat i åtta år, medan olika utredningar har avlöst varandra. Därför är det glädjande att det från den 1 januari 2015 äntligen införs regler som garanterar små producenter av förnybar el en rimlig ersättning för sin överskottsel.

Det rådde en del osäkerheter kring vad som skulle gälla när regeringens (S+MP) budget röstades ner. Men finansdepartementet har nu bekräftat till branschorganisationen Svensk Energi att den skattereduktion som alliansen föreslog ska träda i kraft. Det innebär att mikroproducenter som matar in förnybar el (sol, vind, vågor, biomassa mm) på elnätet kan få en skattereduktion på 60 öre per inmatad kWh, till ett värde av max 18 000 kronor per år.

Begäran om skattereduktion ska göras i inkomstdeklarationen, och elnätsföretagen är skyldiga att lämna kontrolluppgifter till Skatteverket om hur mycket el som matats in respektive tagits ut. Elbolagen får

också en mottagningsplikt. Bolag som säljer el till en viss villaägare måste ta emot den förnybara el som hen skickar in på nätet.

Förslaget har kritiserats av myndigheter och miljörörelsen för att vara onödigt krångligt. Det ger inte lika god ekonomi för solcellsentusiaster som till exempel nettodebitering. Med nettodebitering får överskotts-elen samma värde som den egenanvända elen.

Skattereduktion i samband med deklarationen är också en administrativt mer krävande modell än en enkel kvittning på elräkningen. Men Alliansen har inte velat införa nettodebitering eftersom det skulle strida mot EU:s momsskattedirektiv.

Lite bökigare blir det onekligen med Alliansens förslag, men enligt tidigare energiminister Anna-Karin Hatt ska i vart fall de hushåll som producerar förnybar el inte behöva momsregistrera sig vilket kanske kan sänka trösklarna något för de som funderar på att pytsa in lite el till nätet. Skattereduktionen tillsammans med fallande priser på solceller, gör att en del experter menar att investeringsstödet som finns för solceller kan sänkas per sökande. Fler skulle då kunna ta del av stödet, som är kraftigt översökt.

Även om vi inte placerar solceller på alla befintliga tak i Sverige, vilket skulle ge många tiotals TWh, har solel potential att spela en betydligt viktigare roll i svensk energimix. Den mest omvälvande effekten av solelen är att den flyttar makt över energiproduktionen närmare konsumenten. Det är en tilltalande utveckling. Solel kräver inte exploatering av mark och landskap, och den är i det närmaste underhållsfri under sin livstid på 20–30 år.

Att skörda solens strålar är klimat-smart. Vad mer behöver sägas? Framtiden ser rätt ljus ut.

Jenny Jewert Jenny.Jewert@Telia.Com vetenskapsjournalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. “

DN 10 jan 2015:

Bränsle åt nya stimulansplaner

På ett halvår har oljepriset mer än halverats. Blir det knuffen som får Europa att lägga den ekonomiska krisen bakom sig?

Eller lägger den oväntade utvecklingen krokben för Europeiska centralbanken, ECB, och Riksbanken?

Höstens oljechock har en del uppenbara vinnare och förlorare, och vore det inte för att vanliga människor betalar priset skulle det finnas ett mått av gudomlig rättvisa i mönstret. Indien och Indonesien, som båda nyligen genomfört demokratiska val, väntas gå betydligt rikare ur den stora bränslerean.

Under tiden svettas oljedespoterna i Moskva, Caracas och Teheran. För att plus och minus ska gå ihop i Putins budget krävs att oljepriset ligger omkring 105 dollar per fat. Iran behöver i sin tur sälja för 140. Veckans notering under 50 dollar föser de vanskötta ekonomierna närmare kaoset.

Den sammantagna kraften är positiv. Världsbanken räknar i en ny rapport med att oljeprisets totala smörjeffekt ger ungefär en halv procentenhet högre global tillväxt under 2015.

Men för euroländerna och Sverige innebär prisfallet ett speciellt dilemma. Billigare bränslen bidrog till att euroländerna i december hade deflation, alltså en sjunkande prisnivå i hela ekonomin. Samma

kraft verkar i svensk ekonomi. Fortfarande visar inflationssiffrorna minus.

Höstens oljeprisras gör Riksbankens inflationsmål än mer avlägset. Vår höga koldioxidskatt och vårt låga oljeberoende innebär en begränsad priseffekt, men även tillväxtknuffen blir medioker. Det finns inga garantier för att sambandet ”lägre oljepris, högre tillväxt” uträttar några underverk. Den låga inflationen kan göra att hushållen vill vänta och se, och att pengar som sparas vid bensinpumpen läggs under madrassen. Särskilt i euroländerna kan högt belånade företag och hushåll gneta extra med avbetalningarna.

Någon kraftig skjuts åt efterfrågan blir det i så fall inte.

Det protokoll från riksbanksdirektionens möte som publicerades i torsdags skvallrar om chefernas osäkerhet. En viktig hälsoindikator viker nedåt: förväntningarna på inflationen sjunker. Oljan eldar på nedgången, men styrräntan är redan noll.

Sedan mötet i december har priset rasat ytterligare.

ECB:s ekonomer har varslat om nya åtgärder för att få upp inflationen. Också Riksbanken säger sig vara redo. Bäst vore att stimulera mera.

Carl Johan Von Seth carljohan.vonseth@dn.se “

DN 10 jan 2015:

”Förnybar energi får utrymme”

Oljeprisfallet är till hjälp för en mer hållbar global utveckling. Kostsamma projekt för ökad utvinning av fossila bränslen blir olönsamma och kommer att skrotas. Utrymmet ökar för förnybar energi, menar den amerikanske ekonomen Jeffrey Sachs.

– Djuphavsborrning efter olja, liksom utvinning av oljesand, lönar sig inte längre. När det gäller skiffer-olja och gas är det stora uppsvinget passerat. Det är positivt, eftersom fossila bränsletillgångar måste stanna kvar i marken om klimatet ska kunna räddas, säger Jeffrey Sachs.

Han är chef för The Earth Institute vid Columbiauniversitetet i New York och ett världsnamn inom hållbar utveckling. Jeffrey Sachs är nationalekonom med ett brett perspektiv där miljö- och klimatfrågor, tillsammans med fattigdomsbekämpning, väger tungt.

Vid Skagen fonders nyårskonferens i Stockholm är hans uppmaning till investerare att satsa långsiktigt.

– Privat kapital är nödvändigt för investeringar i förnybar energi, infrastruktur och mycket annat som motverkar den globala uppvärmningen. De verkligt stora behoven, liksom affärsmöjligheterna, finns i Asien och Afrika. Dessa världs-delar väger snart tyngst i världsekonomin.

Jeffrey Sachs väjer inte för att vara kontroversiell. I hans ögon är kärnkraften ett nödvändigt energi-slag, om de fossila bränslena ska kunna fasas ut. Han sticker också ut hakan genom att vara starkt kritisk mot planerna på ett frihandels- och investeringsavtal mellan EU och USA:

– Min invändning är främst att avtalet ska innehålla ett investerings-skydd för företag, vilket kan inkräkta på de politiska möjligheterna att fatta beslut till förmån för miljö och klimat. Sedan anser jag också att förhandlingarna sker under ett oacceptabelt hemlighetsmakeri, där inte ens USA-kongressen ges full insyn, säger han till DN.

Enligt Jeffrey Sachs är det mycket i världen som går åt rätt håll. Han pekar, bland annat, på att andelen extremt fattiga har minskat kraftigt och att klyftan mellan rika och fattiga länder krymper.

Men samtidigt finns flera oroande utvecklingstrender:

– Ojämlikheten inom länderna stiger, vilket kan leda till ökade sociala spänningar. Befolkningen i världen fortsätter att växa, med påföljd att trycket på miljön blir allt större.

– Det blir allt svårare att hålla emot den globala uppvärmningen, så att temperaturhöjningen begränsas till två grader och inte blir betydligt större. När det gäller klimatet blir 2015 ett avgörande år, med flera tunga internationella möten som måste ge resultat.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

Fakta. Jeffrey Sachs

Chef för The Earth Institute och professor i hållbar utveckling vid Columbiauniversitetet i New York.

Rådgivare till FN-chefen Ban Ki-Moon beträffande millenniemålen för global utveckling.

Gjorde sig på 1990-talet känd som förespråkare av chockterapi i tidigare kommunistiska länder, däribland Polen och Ryssland.

Född 1954, blev professor vid Harvarduniversitetet när han var 28 år.

Dn “

DN 11 jan 2015:

“Byt elavtal och spara pengar

Elpriserna är rekordlåga på grund av det milda vädret. Precis som med bankränta kan det löna sig att binda när priset ligger lågt.– Det skiljer inte mycket mellan ettårspriser och treårspriser just nu, säger Jesper Regnström, på jämförelsesajten elskling.se.

Det lönar sig för de allra flesta att byta elavtal, menar Jesper Regnström.

– Särskilt de som har så kallat anvisningspris bör absolut byta, säger Jesper Regnström.

Vem har den typen av pris?

– De som aldrig bytt har detta som är ett slags tillsvidarepris, och det är det absolut dyraste.

Hur mycket kan det skilja?

– Det anvisade priset förändras sällan och långsamt, det kan skilja 30–60 procent mellan rörligt och trögrörligt. Har man en villa på 20 000 kilowattimmar handlar det om flera tusenlappar per år.

Den som bundit sitt elpris på ett eller flera år får räkna med en kostnad för att bryta kontraktet.

– Det kan handla om en straffavgift på 1 000 kronor, till exempel. Och därtill får man betala en del av den mängden el man förväntades förbruka, säger Jesper Regnström.

En annan vanlig fråga som elskling.se ibland får är: Riskerar man ett strömavbrott om man byter elbolag?

– Svaret är nej, det funkar inte så. Strömmen slås aldrig av, utan det är bara leverantören som ändras.

Det vanligaste kontraktet löper på ett år, men det finns bindnings-tider på allt från tre månader till fem år, förklarar Jens Regnström.

Är det läge att binda nu?

– Man får utgå från sin ekonomiska situation. Vill man ha koll är fast pris att föredra, tål man svängningar är rörligt bättre. Men visst är de fasta priserna lågt satta just nu, det skiljer inte så mycket mellan ettårs- och treårspriserna.

Elpriset för 2014 blev enligt elskling.se i snitt 29 öre/kWh för samtliga elområden. Det är 16 procent lägre än år 2013. Enligt en analys elskling.se gjort ser marknaden 2014 som ett bottenår. Elpriset förväntas stiga med cirka 10 procent i år.

Vilka faktorer styr elpriserna?

– På kort sikt är priserna väldigt väderberoende. På lite längre sikt handlar det om råvarupriser, och har vi underskott så får vi köpa från Tyskland. Den ekonomiska konjunkturen i Europa spelar förstås också in då.

En annan del av elräkningen, nätavgiften, varierar utifrån vilket elområde man tillhör och vad el-bolaget som äger nätet satt för pris.

Energimarknadsinspektionen måste se till att konsumenten får rimliga nätpriser på sina fakturor, menar Stefan Stjernedal, regionchef på Villaägarna.

– Elnätsbolagen har lyckats få igenom en beräkningsmodell som gör det möjligt för dem att sätta priser utifrån att deras anläggningar är helt nya, vilket de oftast inte är. Dessutom har de fått rätt att höja hur mycket de vill, även om branschorganisationen Svensk Energi lovat att de inte ska göra det.

Inom kort ska fallet avgöras av Högsta förvaltningsdomstolen.

– Om elbolagen får rätt kan det handla om flera tusenlappar mer om året för villaägarna.

En annan tvistefråga för Villa-ägarna är uppdelningen i elnätsområden, som ägde rum 2011 och som placerade södra Sverige i det dyraste området.

– Vi har räknat på att sydsvenskarna har betalat 750 miljoner kronor mer för spotpriser än de övriga. Vi kommer att pressa energi-minister Ibrahim Baylan på detta framöver.

Sarah Nylund

Fakta.

Rörligt pris billigare på senare år

I en jämförelse från 2010–2014 för hushåll som under december tecknat rörligt respektive fast elpris i elområde Malmö med ett års bindningstid, har rörligt elpris varit billigast de senaste fyra åren. Elprisutfallet har blivit lägre än vad marknaden förväntat sig. Under 2010 var fast elpris billigare än rörligt elpris i jämförelsen. Till elpriset kommer energiskatt och moms.

Källa: Elskling.se “

DN 11 jan 2015:

“Krogbranschen vill locka unga

De närmaste åren kommer rekryteringsbehoven inom hotell- och restaurangbranschen att öka kraftigt. Därför startar Visita nu en kampanj för att få fler unga att söka till utbildningarna.

Arbetslösheten i Sverige beräknas sjunka något under 2015, men kommer ändå ligga kvar på relativt höga nivåer enligt Arbetsförmedlingens prognos. Trots det finns branscher där behovet av nyanställningar är betydligt större än vad det finns utbildad personal att anställa.

Inom hotell- och restaurangbranschen förväntas rekryteringsbehovet öka markant de närmaste åren. Men redan nu har företagen svårt att rekrytera personalmed rätt utbildning.

– Vår bransch går oerhört bra nu. Förra året var ett riktigt kalasår ,men vi har stora problem att se hur vi ska klara kompetensförsörjningen för framtiden, säger Eva Östling, vd på Visita.

På grund av personalbristen startar nu branschorganisationen Visita en kampanj som kommer pågå i två månader där man vill informera om möjligheterna till jobb inom hotell och restaurang och få fler unga att söka utbildningar inom branschen.

Visita ska bland annat satsa på ökad reklam och även informera ute på skolor för att få fler unga människor att söka sig till yrken som Kock, receptionist, servitör eller bartender som förväntas bli de största brist-yrkena.

Visitas förhoppning är att fler ska vilja utbilda sig och man hoppas på att kunna fylla utbildningsplatserna som finns i dag.

– Vi har en hög arbetslöshet i Sverige men här står vi och skriker efter personal. Därför är det viktigt för oss att fler söker de här utbildningarna. Det här är en positiv bransch med otroliga möjligheter, säger Eva Östling.

Rekryteringsbehovet beror delvis på att svenskarna förväntas spendera mer pengar på restaurangbesök och nöjen under de kommande åren, men också på att personalomsättningen inom hotell – och restaurangbranschen är hög och många anställda går vidare antingen inom samma företag eller till andra branscher.

Jakob Lind jakob.lind@dn.se

Fakta.
Så många kommer att behövas i framtiden
2015 43 318
2016 44 254
2017 45 153
2018 45 780
2019 46 576
2020 47 270
2021 47 939
2022 48 608
2023 49 261
Källa: Visita “

DN 12 jan 2015:

“Birgitta Forsberg: Risker på överhettad fastighetsmarknad

Många lycksökare dras till fastighetssektorn – i hopp om att göra stora klipp. Vissa, som Fastpartners storägare Sven-Olof Johansson och Balders storägare Erik Selin, blir miljardärer, medan andra står på näsan. Nu boomar branschen och riskerna ökar.

Den svenska fastighetsmarknaden kretsar kring relativt få personer som nästan alla känner varandra. Samtidigt har det länge funnits ett inslag av vilda västern här.

Det senaste året har svenska fastighetsaktier rusat. Sagax har svingat sig upp 86 procent, Hemfosa 79 procent och Balder 73 procent, för att nämna några av de mest lysande börsstjärnorna. Som jämförelse har börsen som helhet gått upp 11 procent. Kort sagt, fastighetssektorn boomar, eldad av låga räntor.

Bolagen kan låna pengar till runt 2,5 procents ränta för att köpa fastig-heter som ger 4–5 procents direkt-avkastning. Det blir positivt kassaflöde från första dagen, vilket sällan är fallet i den här branschen, därav euforin. När det gäller bostäder kan ägarna renovera ytskikten och på så vis höja hyran med runt 40 procent. Men det greppet går bara att göra en gång per lägenhet.

Betänk också att bolagen i de flesta fall äger gamla hus. Och fastigheterna har inte ökat lika mycket i värde som aktierna, trots att det har varit full fart på själva fastighetsmarknaden. Många hus har bytt ägare och priserna har stigit.

”Det är väldigt mycket snubbar från Stockholm som försöker köpa fastig-heter här och där”, säger en person i fastighetsbranschen.

Det är en varningsklocka av samma dignitet som då kvällspressen tipsar om köpvärda aktier på börsen.

En investerare påpekar att bostadsfastigheterna i Stockholms innerstad är så dyra att det inte lönar sig att köpa dem längre.

Priserna på fastigheter har faktiskt stigit så mycket att den kända fastighetsrådgivaren Lennart Schuss, som hade tänkt investera i miljonprogrammet, avstår. I stället köper han i Bollnäs och Sundsvall. Men han är ändå i grunden positiv till fastighetsmarknaden.

Andra väljer att notera sina bolag. Så gjorde Hemfosas grundare och delägare, Jens Engwall, i fjol. Likaså Rickard Backlund och hans affärspartner Andreas Nelvig som noterade NP3 på börsen i december 2014.

Att börsnotera kan ge mer kapital för att expandera, men det är också ett sätt för storägarna att flytta en del av risken till övriga aktieägare.

Att ge ut så kallade preferensaktier, för att få in ytterligare kapital och dela ännu mer risk, har också blivit högsta mode. Sådana papper ger sina ägare förtur, bland annat till en i förväg specificerad utdelning. De går även före andra aktieägare vid en eventuell konkurs.

Skatteexperten och fastighetsmagnaten Roger Akelius har noterat preferensaktier för en halv miljard kronor på börsens sidolista First North. Jens Engwalls Hemfosa tog strax före jul in 1,6 miljarder kronor genom att notera preferensaktier. Sagax har genom åren tagit in mer än 1 miljard kronor via preferensaktier medan Erik Selins Balder har dragit in 3 miljarder och Rutger Arnhults Klövern har fått in i runda slängar 4,5 miljarder.

För bolagen är preferensaktier vid en första anblick bra. Svenska banker räknar dem som eget kapital. Men vissa utländska analytiker ser dem mer som en form av lån. Bolagen har lovat att betala en viss utdelning, som en sorts ränta.

Att ha många preferensaktier betyder att bolagen är piskade att betala utdelning även om det går dåligt. Att inte betala skulle döda preferensaktie-marknaden. Visserligen kan bolagen skjuta upp utbetalningen till ett annat år, men då flyttar de bara problemet framåt.

De bolag som är mest aggressiva på sina shoppingrundor måste ha tillräckligt mycket kvar i kassan efter att de har delat ut pengar till ägarna av preferensaktierna. Dessutom måste de se upp med risker som skulder, låneförfall och räntebindningsstrategi.

Därmed inte sagt att sektorn är på väg att krascha. Räntorna ser ut att bli låga ett bra tag framöver. Men det gäller att inte tappa huvudet och dras med i glädjeruset. Ett öga på riskerna är att rekommendera. Liksom en hälsosam säkerhetsmarginal för till exempel stigande räntor eller en svagare konjunktur med tappade hyresgäster som följd.

Fastpartners vd och storägare Sven-Olof Johansson har till exempel räntesäkrat 45 procent av bolagets låneportfölj.

Birgitta Forsberg är näringslivskrönikör.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

DN 13 jan 2015:

“Ett av tre hushåll saknar fast telefon

Allt fler gör sig av med sin fasta telefon. I dag saknar vart tredje hushåll i Sverige fast telefoni. Samtidigt monterar Telia ned sitt gamla trådbundna telefonnät i glesbygden och ersätter det med mobil teknik.

I mitten av 2000-talet hade nästan alla hushåll i Sverige fortfarande en fast telefon. Sedan har minskningen gått snabbt. Nästan alla har i dag en mobiltelefon. Många har ett mobilabonnemang med fast pris där man kan ringa obegränsat inom landet. Täckningen har byggts ut och driftssäkerheten blivit bättre.

Det har gjort att behovet av en fast telefon i hemmet minskat. Men minskningen har inte gått så snabbt som man kanske kan tro. Nästan 70 procent av de svenska hushållen har fortfarande ett fast teleabonnemang, enligt Post- och telestyrelsens, PTS, senaste rapport om svensk telemarknad.

Enligt rapporten fanns det den sista juni 2014 3,8 miljoner fasta telefoniabonnemang i Sverige, varav 2,8 miljoner var privata. Det var en minskning med 5 procent på ett år.

– Det är en konsumentdriven förändring. Nästan alla har en mobiltelefon i dag. Där har vi våra kontakter. Vi söker en viss person när vi ringer, inte ett hushåll. Behovet av en fast telefon har minskat. Det finns också en kostnadsaspekt. I dag behöver det inte vara dyrare ringa med en mobiltelefon och månadskostnaden för den fasta telefonen kan då upplevas som onödig, säger Peter Ekstedt, presschef på PTS.

Men i ett internationellt perspektiv har vi fortfarande många fasta telefonabonnemang i Sverige. I Finland har man till exempel blivit mobila i en betydligt högre omfattning.

Och det finns vissa fördelar med den fasta telefonen.

– Många upplever fortfarande att ljudkvaliteten är bättre i en fast telefon. I våra individundersökningar ser vi också att ganska många fortfarande ser den fasta hemtelefonen som en trygghet man ska ha i sitt hushåll, säger Peter Ekstedt.

Den traditionella telefonen har till exempel egen elförsörjning via kopparnätet, vilket kan vara en trygghet vid strömavbrott. Detta gäller dock inte den fasta bredbandstelefonin. Trygghetslarm för äldre är fortfarande ofta kopplade till den analoga tekniken, även om en digitalisering är på gång.

Och det är just de traditionella analoga telefoniabonnemangen som minskar. Från att tidigare ha varit helt dominerande har de nu cirka 55 procent av den fasta telefonmarknaden. Antalet fasta abonnemang med ip-telefoni via bredband eller kabel-tv fortsätter att öka och har nu 43 procent av alla fasta telefoniabonnemang.

Telia, som en gång hade monopol på området, har fortfarande ett fast grepp om den fasta telefonin med en marknadsandel på nästan 60 procent, men har tappat något det senaste året.

– Vi ser att den fasta analoga telefonin minskar hela tiden. Ungdomarna tecknar inga nya abonnemang och barnbarnen vet knappt vad en fast telefon är för något, säger Björn Berg, presschef på Telia.

Sedan några år tillbaka driver Telia ett teknikskifte i glesbygden. Cirka 35 000 kunder kommer innan 2015 är slut att ha fått sin trådbundna telefon ersatt av en mobil lösning där de fortfarande kan använda sina fasta telefoner i hemmet, alternativt ett vanligt mobilabonnemang.

Det handlar om områden där det är långt mellan kunderna och telestationerna uppåt 80 år gamla med gamla nät.

– Men vi kommer inte att röra telestationer som har bredband. Telia har i dag inga planer på att avveckla kopparnätet. Det kommer att finnas kvar inom överskådlig tid, säger Björn Berg.

Hans Arbman hans.arbman@dn.se “

DN 13 jan 2015:

“ Borgarrådet: Kallt är kallt och var går gränsen?

I måndags natt var akuthärbärget öppet för då var det minus sju grader. Men i natt höll det stängt för då var det plus. – Vi ska nu utvärdera gradtalet och se över om det är bra eller dåligt, säger Ewa Larsson (MP), vikarierande socialborgarråd.

Det är inte lätt att vara uteliggare under vintern i Stockholm. Och inte blir det enklare av stadens nya regler om att EU-medborgares rätt till tak över huvudet gäller först vid minus sju grader.

Natten mot måndagen premiäröppnade Stockholms akuthärbärge i Vårberg. Tre EU-migranter hittade dit i vinterkylan trots knapphändig information. Men i natt fick de hitta annan sovplats eftersom temperaturen enligt SMHI ska hamna över nollan.

– Det här är en extra insats för akut kalla nätter. Det bestäms från dag till dag om det är öppet eller inte. Det är SMHI:s väderprognos som gäller, säger Veronica Wolgast Karlberg, projektledare på socialförvaltningen.

Är det rimligt att sätta en gräns minus sju grader?

– Vissa jämför med Malmös gräns på noll grader men det är att jämföra äpplen och päron. Vi har även ett helt väderoberoende vinterhärbärge (Vinternatt) för EU-migranter från november till sista

april. I Malmö har man inte haft något vinterhärbärge alls tidigare, säger hon.

Gränsen på sju minusgrader kom till under hösten och gäller ett femtiotal extraplatser som ska komplettera vinternattplatserna som just nu är omkring 90 stycken och i mitten av februari utökas till 130.

Vikarierande socialborgarråd Ewa Larsson (MP) lovar nu att minus sju-regeln ska ses över.

– Vi ska utvärdera om minus sju är det optimala i veckan som kommer. Då ska vi se om det är bra eller dåligt och om vi kan göra på något annat sätt, säger Ewa Larsson.

Varför blev det just minus sju grader?
– Någonstans ska man hamna. Kallt är kallt och var går gränsen? Det här är en jättesvår fråga. Vi införde det här för att lösa en akut nödsituation för att människor inte ska behöva frysa ihjäl i Stockholm. Socialförvaltningen tittade på hur andra har löst frågan och i Oslo har man minus tio och då bestämde man minus sju här.

Vad tycker du själv om minus sju regeln?
– Jag tycker att det är viktigt att veta att vi även varje kväll har ett uppsökarteam ute som ger möjlighet till en nödprövning alldeles oavsett hur många grader det är ute. Jag vill höra med uppsökarteamet först som möter människorna och därefter ska vi utvärdera gradantalet, säger Ewa Larsson.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se

DN 13 jan 2015:

Hundåren över för hunddagiset

Efter några riktiga hundår kan ägaren till det hotade hunddagiset i Vasastan andas ut. Nu får hundarna tillräckligt med dagsljus. – Jag känner stor, stor lättnad, äntligen är verksamheten godkänd, säger Kerstin Ekegren.

När DN besökte hunddagiset på Norrbackagatan för två år sedan såg läget mörkt ut. Enligt Jordbruksverkets reviderade bestämmelser krävdes dagsljusinsläpp i lokaler för hundverksamhet och Kerstin Ekegrens hunddagis låg i en källarlokal under jord, utan fönster.

– Jag kan inte säga att reglerna är fel. Men jag tycker att det är osportsligt att ha haft en godkänd verksamhet i tolv års tid och så helt plötsligt ändras reglerna så att man blir olaglig. De drog undan mattan för många företagare, säger Kerstin Ekegren.

Hennes försök att hitta en ny lokal stupade på att hyresnivån för lokaler i gatuplan med dagsljus är för hög i innerstaden och att få hyres-värdar vill ha hundverksamhet i sina fastigheter. Men när allt såg som mörkast ut hittade någon av en slump två gamla igensatta koks- och kolluckor i fasaden.

– Jag kontaktade hyresvärden som godkände att vi öppnade luckorna och satte in fönsterglas. Jag bytte även till glasdörr och satte in plexiglas i trappan för att släppa in mer ljus.

Den stora ombyggnaden tog två år och kostade omkring 250 000 kronor. Ljusinsläppen besiktigades före jul av länsstyrelsen som då gav klartecken för att verksamheten skulle få fortsätta.

– Jag känner en stor, stor lättnad i dag. Det känns jätte-bra att det äntligen har blivit godkänt.

Samtidigt berättar hon om ett par rejält skakiga år för henne själv och ett trettiotal hundägare och är kritisk till hur långsamt byråkratins kvarnar mal.

– Handläggningstiderna är orimligt långa. Det tog två år från min första kontakt med Svenska Bostäder tills myndigheterna godkände allt. Jag tvingades säga upp en i personalen och utan ett arv hade jag inte klarat mig under den här tiden, säger Kerstin Ekegren.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Oljepriset har nått sitt nya tak

Avgörande för olje-priset är om det finns ett monopol eller råder konkurrens. Skifferoljan från USA har brutit Opecs makt. Dagens till synes låga nivå är därför inte botten utan det nya taket.

Om det finns ett tal som avgör världsekonomins öde är det priset på ett fat olja. Alla globala recessioner sedan 1970 har föregåtts av minst en fördubbling av oljepriset, och så fort det fallit med hälften och legat kvar i något halvår har den globala tillväxten accelererat kraftigt.

Efter fallet från 100 till 50 dollar per fat pendlar oljepriset nu kring denna kritiska nivå. Ska vi vänta oss att 50 dollar blir golvet eller taket för handeln med olja?

De flesta analytiker ser alltjämt 50 dollar som ett golv – eller som en trampolin, därför att terminsmarknaden tyder på förväntningar om en ganska snabb studs tillbaka till 70 eller 80 dollar. Men tidigare erfarenheter tyder på att dagens pris är ett sannolikt tak och att bottennivån kan ligga så lågt som 20 dollar.

Oljemarknaden har alltid utmärkts av en kamp mellan monopol och konkurrens. Men vad de flesta västliga iakttagare inte vill medge är att konkurrensens förkämpe numera är Saudi-arabien, medan Texas frihetsälskande oljeproducenter ber till Gud att Opec ska hävda sin monopolmakt igen.

Sedan Opec bildades 1974 har vi haft två tydliga prissättningssystem. Från 1974 till 1985 svängde det amerikanska riktpriset mellan 50 och 120 dollar i dagens penningvärde. Från 1986 till 2004 rörde det sig mellan 20 och 50, utom två korta avvikelser efter invasionen av Kuwait 1990 och den ryska devalveringen 1998. Från 2005 till 2014 handlades olja återigen på 1974–1985-skalan mellan 50 och 120 dollar, med två mycket kortvariga toppar under finanskrisen 2008–2009.

De senaste tio årens prisspann liknade Opecs under dess första årtionde, medan de 19 åren från 1986 till 2004 representerade en helt annan ordning. Det verkar troligt att skillnaden mellan dessa båda system berodde på att Opec tappade sin makt 1985 i och med utvecklingen i Nordsjön och Alaska, som försköt prissättningen från monopolistisk till konkurrensdriven. Så var det fram till 2005 då Kinas stigande efterfrågan tillfälligt skapade brist på olja i hela världen. Det gav Opec möjlighet att återupprätta sin ”prisdisciplin”.

50 dollar är alltså en tänkbar demarkationslinje mellan de monopolistiska och konkurrensdrivna systemen. Och teorin om marknadskonkurrens kontra monopolprissättning antyder varför 50 blir ett tak, inte ett golv.

På en konkurrensutsatt marknad bör priserna vara lika med marginalkostnaderna. Priset speglar de kostnader en effektiv producent måste hämta in genom att producera det sista fatet olja som behövs för att den globala efterfrågan ska tillgodoses. Vid monopolprissättning kan däremot monopolisten välja ett pris som ligger ett gott stycke över marginalkostnaden och skära ner produktionen så att tillgången inte överstiger efterfrågan.

Fram till i somras sattes oljepriset av en monopolregim eftersom Saudiarabien minskade tillgången så fort den översteg efterfrågan. Men detta skapade starka incitament för andra oljeproducenter, särskilt i USA och Kanada, att kraftigt öka sin produktion. Trots sina mycket högre kostnader kunde nordamerikanska producenter av skifferolja och -gas göra stora vinster tack vare saudiernas prisgaranti.

För att kunna upprätthålla höga priser var saudierna tvungna att reducera sin egen produktion och bereda plats på världsmarknaden för den ständigt stigande amerikanska produktionen. I höstas tycks saudierna ha insett att det var fel. Till sist skulle USA ha blivit världens största oljeproducent medan Saudiarabien sjönk tillbaka i obetydlighet, som oljeexportör och kanske också som ett land som USA kände sig förpliktat att försvara.

Mellanösterns oljepotentater går nu in för att vända denna statusförlust. Men enda sättet för Opec att få tillbaka eller behålla sin marknadsandel är att pressa ner priserna tills USA minskar sin produktion så att det blir balans mellan global tillgång och efterfrågan. Saudierna måste tvinga USA:s skiffer-oljeproducenter att göra som de själva gjorde tidigare.

Skifferolja är dyr att utvinna och bör därför ligga kvar i marken tills alla världens konventionella oljefält med låga kostnader pumpar maximalt. Dessutom är det billigt att vrida skifferoljans kranar av och på.

En marknad präglad av konkurrens pressar Saudiarabien och andra lågkostnadsproducenter att alltid gå för fullt. Amerikanska skifferoljeproducenter däremot ska genomgå de cykler som är typiska för

råvarumarknader, stänga när den globala efterfrågan är svag eller nya lågkostnadsleverantörer kommer seglande från Irak, Libyen, Iran eller Ryssland, och trappa upp produktionen enbart under globala högkonjunkturer när efterfrågan på olja är som högst.

Marginalkostnaden för amerikansk skifferolja blir då ett tak för globala oljepriser, medan kostnaderna för tämligen avlägsna konventionella oljefält i Opec och Ryssland fastställer ett golv. Skifferoljans kostnader ligger mestadels kring 50 dollar, medan den kritiska punkten på konventionella oljefält ligger på cirka 20 dollar. I den konkurrensutsatta oljans sköna nya värld bör priset alltså ligga ungefär mellan 20 och 50 dollar.

Anatole Kaletsky brittisk ekonomijournalist och ordförande för The Institute for New Economic Thinking

Översättning: Margareta Eklöf. **“**

DN 16 jan 2015:

“Så ska regeringen få fart på byggandet

Bostadskrisen kan bara lösas om fler bolag bygger bostäder. Därför vill bostadsminister Mehmet Kaplan (MP) underlätta för mindre byggbolag att få lån på rimliga villkor. Nu bjuder han in oppositionen till en bred överenskommelse för att lösa bostadskrisen.

Enligt en undersökning Hyresgästföreningen gjorde 2014 är bostadsbehovet skriande, inte minst för unga människor. Nära 150 000 unga vuxna bor i dag ofrivilligt hos sina föräldrar och sammantaget är det nära 290 000 i åldrarna 20 till 27 år som vill ha egen bostad men som saknar det i dag. Och som DN berättat tidigare slår storbolagen i kapacitetstaket. Bostadsminister Mehmet Kaplan (MP) håller med om den beskrivningen.

– Vi har en akut bostadsbrist i landet. Inte minst drabbar den ungdomar som vill flytta hemifrån och studerande som inte hittar boende, säger han.

Enligt Mehmet Kaplan är det enda sättet att råda bot på bostadsbristen att bygga men staten bygger inte längre. Han ser också bostadsbristen som ett hot mot hela ekonomin.

– Klarar vår ekonomi att unga som söker till utbildningar inte kan tacka ja, eller någon som söker ett jobb på grund av att de inte hittar en bostad, frågar han sig.

Och bostadsbristen är inte bara ett Stockholmsfenomen. Det saknas bostäder även i städer som Linköping, Växjö och Skövde, konstaterar Kaplan.

– Men ytterligheterna syns mest där jobben skapas, bland annat i Stockholm.

Regeringen har satt upp ett mål om 250 000 bostäder till 2020. Räcker det?
– Det är en viktig och bra målsättning. Om man uppnår det så kommer situationen att vara betydligt bättre.

Men kommer det att vara tillräckligt?
– Det vet vi inte. Det är en hygglig takt. Man kan diskutera länge om målet är för högt eller för lågt satt.

Mehmet Kaplan ser flera hinder som måste undanröjas för att få fart på byggandet. Ett är tillgången till attraktiv mark nära städernas centrum. Här sätter han sitt hopp till de så kallade stadsmiljöavtalen som regeringen lanserat. De innebär att kommuner får hjälp med finansieringen av en utbyggnad av kollektivtrafiken. Det leder till att marken runt de nya sträckningarna av trafiken blir mer attraktiv och därmed lönsam för bolagen att exploatera.

En annan sak som bekymrar ministern är att de små och medelstora byggbolagen behöver få en ökad tillgång till lånade pengar. De har inte råd att ligga ute med en stor andel av eget kapital bundet i många år.

– Ibland klarar de mindre bolagen inte ens av ett mindre bostadsområde, med mindre än att kreditgivningen är anpassad för dem, säger han.

Exakt hur de mindre och medelstora bolagen ska kunna få tillgång till mer kredit har Mehmet Kaplan ännu inget svar på. Däremot har han sett till att den frågan utreds inom departementet.

Det låter som att det blir statliga garantier eller liknande, för att de mindre ska kunna få gå in i projekt med en högre belåning?
– Det är ett av de områden som jag har gett i uppdrag att vi ska titta på. Jag vet också att Per Bolund (finansmarknadsministern) jobbar med de här frågorna.

Han betonar att ännu är inget bestämt. Ett svar kommer sannolikt under året.

För ett drygt år sedan efterlyste riksbankschef Stefan Ingves i en DN-intervju en bostadskriskommission. Nu kan han bli bönhörd.

Mehmet Kaplan bjuder in oppositionen att delta i arbetet med att lösa bostadsbristen. Det sitter redan en parlamentarisk kommitté som utreder delar av plan- och bygglagen och den ser han som ”ett embryo” till ett bredare samarbete, likt det regeringen och allianspartierna har om pensionssystemet.

Kommittén ska lämna sina förslag till sommaren och om det finns en bred enighet där kan Kaplan tänka sig att driva samarbetet vidare.

– Vi får se, säger han och ler.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se
Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Johan Schück: En bostadskrasch kan liknas vid ett kärnkraftshaveri

En krasch på svenska bostadsmarknaden kan, litet drastiskt, jämföras med ett kärnkrafts- haveri. Risken är liten, men om olyckan ändå är framme kan effekterna bli förödande. Därför finns anledning till en försiktighet som annars kan tyckas överdriven.

Finansinspektionen, FI, ska inom någon månad presentera förslag om hur amorteringskraven för bostadslån ska utformas. Även om principerna är klara sedan i november, är det mycket som behöver konkretiseras. Detaljerna blir avgörande för hur de nya reglerna kommer att fungera.

Dit hör hur man ska skilja på nya bostadslån, som ska omfattas av amorteringskraven, och gamla lån där sådana bindande krav inte ska gälla. Där finns också frågan om hur tillfälliga undantag ska kunna beviljas för hushåll med ansträngd ekonomi vid arbetslöshet, sjukdom eller dödsfall.

Här är det viktigt att lån med löptid som går ut ska kunna förnyas utan att villkoren plötsligt görs mycket hårdare. Flexibilitet behövs om de nya reglerna inte ska slå blint och, i yttersta fall, tvinga fram försäljningar av bostäder. Samma gäller i de fall där en förändrad familjesituation gör det nödvändigt med undantag från amorteringar.

En större fråga som också behöver övervägas är vad amorteringskravet ska relateras till. Enligt vad FI hittills har låtit förstå är det i förhållande till lånets storlek, alltså i praktiken till inköpspriset på bostaden.

Klart utsagt är att lån med belåningsgrad över 70 procent i ett första steg ska amorteras med minst 2 procent av det ursprungliga lånebeloppet varje år. Därefter ska kravet gälla 1 procents årlig amortering tills lånet är nere på 50 procent.

Denna regel får dock besynnerliga effekter om bostaden samtidigt har stigit kraftigt i värde, vilket gör att den faktiska belåningsgraden blir betydligt lägre. Här bör man visserligen vara försiktig med att låta en tillfällig prisuppgång påverka hur mycket som ska amorteras. Men om en högre prisnivå långsiktigt har etablerats skulle ett strängt formulerat amorteringskrav betyda att lånen måste ned långt under hälften av marknadsvärdet.

Ett annat problem gäller inlåsningseffekterna på bostadsmarknaden, alltså att färre skulle bli beredda att byta bostad om detta medför hårdare lånevillkor. Man kan också peka på generationskonflikten: regler som enbart gäller för nya lån slår hårdare mot unga hushåll än mot äldre.

Följderna av FI:s kommande beslut ska dock inte överdrivas, eftersom flera banker ligger steget före och på egen hand redan har skärpt sina krav. Skillnaden med nya amorteringskrav behöver därför inte bli så stor, såvida dessa är flexibelt utformade och låter bankerna ta hänsyn till uppkommande situationer. I det enskilda fallet klarar nog bankkontoren den uppgiften bättre än vad en central myndighet kan göra.

Men kritiska synpunkter till trots är det viktigt att inte glömma varför amorteringskrav och andra regler som begränsar hushållens skuldsättning behövs. Vid rådande höga bostadspriser finns en fara för prisfall som kan få starkt negativa konsekvenser för ekonomin.

Riskerna för en krasch kan visserligen bedömas som små, vilket SNS Konjunkturråd gör i sin nya rapport ”Den svenska skulden”. De svenska bankerna är starka nog att klara ökade kreditförluster. Men hotet gäller också att hushållen kan känna sig tvungna att plötsligt strama åt sin konsumtion, på ett sätt som leder till ett allvarligt bakslag för hela samhällsekonomin.

Sannolikheten för detta är inte övervägande. Men vad som redan hänt i Danmark och Nederländerna, där fallande bostadspriser har drivit in ekonomin i recession, kan rimligtvis inträffa även hos oss. Därför är det svårt att instämma när SNS Konjunkturråd vill att amorteringskravet ska vara helt förhandlingsbart mellan bankerna och deras kunder.

Försiktigheten kan verka överdriven, men finanskrisen 2008–2009 borde fortfarande vara i färskt minne. Av den kan man lära att katastrofer inte går att förutse och man därför bör hålla hög beredskap. Det är som vid ett kärnkraftshaveri: risken är liten, men om olyckan ändå är framme kan effekterna bli förödande.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 17 jan 2015:

“Fortsatt stigande bopriser i hela landet

Priserna på både villor och bostadsrätter steg med 9 procent förra året, visar statistik från Svensk Mäklarstatistik. Det är ett trendbrott då bostadsrätter tidigare har ökat mer i pris än villor.

Trots att det redan i somras stod klart att låntagare skulle möta tuffare krav, har priserna ändå fortsatt uppåt.

– Extremt låga räntor och ökande inkomster är ett par av förklaringarna, tror Per-Arne Sandegren, analyschef på Svensk Mäklarstatistik.

Det har lett till att hushållen lägger en ganska liten andel av sina inkomster på boendet. I Storstockholm ligger andelen i snitt under 20 procent.

– Om man lägger mindre än en femtedel av sin inkomst på boendet så finns det förstås en marginal (för prisökningar), menar Per-Arne Sandegren.

De stora mäklarfirmorna hänvisar till en stark efterfrågan och ett ovanligt lågt utbud, som förklaring till att priserna fortsätter att stiga. Per-Arne Sandegren håller delvis med, men vill modifiera bilden.

– Den stora skillnaden är att omsättningshastigheten har ökat. Säljtiden har gått ner och det påverkar hur många annonser som finns vid varje givet tillfälle, säger han.

– När vi tittar på hur många affärer som görs så ser vi ingen skillnad, snarare en liten uppgång, tillägger Sandegren.

Mest steg priserna på bostadsrätter, 33 procent, i Örebro län. Lägst ökning, två procent, noterades i Blekinge län.

Villapriserna steg mest i Västmanlands och Uppsala län, där de steg med 13 procent i fjol. Lägst ökning, fem procent, noterades i Blekinge och Västernorrlands län.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se "

DN 18 jan 2015:

"Hett värma upp huset med energi från berget

Johan Strömhage bor med sin fru och två barn i Klagshamn i Malmö i ett renoverat hus som byggdes vid sekelskiftet.

För några år sedan visade husets elpanna tecken på att lägga av.

– Vi började undersöka vilka alternativ som fanns för uppvärmning. För oss var det viktigt att det skulle vara så underhållsfritt som möjligt, säger Johan Strömhage.

Familjen hade dessutom precis byggt en pool i trädgården så de visste att energiförbrukningen skulle öka.

De valde till slut bergvärme som innebär att energi utvinns ur berggrunden.

– Vår trädgård var för liten för att dra slingor i marken. Vi har borrat neråt i stället.

Kostnaden för hela installationen slutade på cirka 250 000 kronor. Familjens energiförbrukning har halverats, vilket innebär att kostnaden för uppvärmningen minskat med ungefär 15 000 kronor per år.

– Vi valde inte bergvärme främst av ekonomiska skäl. Vi kommer inte att räkna hem investeringen genom det vi sparar. Men det finns andra vinster. Jag tycker att bergvärme är bekvämt och dessutom ett framtidssäkert och slutet system.

– Det allra bästa hade varit om vi kunnat koppla upp oss på fjärrvärme, men vårt område finns inte med på Eons visionskarta för det.

För Johan Strömhage var det också viktigt att kunna styra bergvärmepumpen via webben.

– Jag är tekniskt intresserad och uppkopplad på många andra sätt. Det är praktiskt att kunna göra det från mobilen.

Fast en stor nackdel med bergvärme tycker familjen var den åverkan borrningen hade på trädgården.

– Det blev stora markskador när borrmaskinen skulle in och ut på tomten. Dessutom lade sig den borrmassa som kom upp som ett lager ovanpå växterna i trädgården. Det tycker jag man ska tänka på när man funderar på bergvärme.

Bergvärme är enligt Energimyndigheten i dag en av de vanligaste och billigaste uppvärmningsmetoderna för svenska hushåll.

– Försäljningen av bergvärmepumpar har gått upp de senaste åren. Många som haft direkt-verkande el har bytt till det. Det är en ganska het marknad, säger Martijn Jansen på Energimyndigheten.

Förra året ökade antalet hushåll som har berg-, jord- eller sjövärme med nästan 8 procent till strax under 400 000.

Men det är viktigt att kolla upp vissa saker innan man sätter i gång med att ta in kostnadsförslag om att installera bergvärme. Det menar Johan Smeds, byggnadsteknisk rådgivare hos Villaägarnas riksförbund.

– Ett vanligt misstag är att man först inte kollar med sin kommun om man verkligen får borra ett hål. Det måste vara minst 20 meter mellan hålen och det kan ju hända att grannarna också har ett som ligger för nära, säger han.

Kolla också så att marken verkligen lämpar sig för borrning.

– Fast berggrund är bra, rullstensåsar i Skåne är mindre bra, säger Johan Smeds.

Ta in offerter från flera företag, är ett annat råd.

– Det är inte ovanligt att kostnaden ligger på cirka 150 000 kronor, men den kan variera beroende på hur gammalt hus man bor i och hur djupt företaget tycker att man bör borra, säger Johan Smeds som också- påminner att arbetskostnaderna ger rätt till rotavdrag.

Han tycker dessutom att man helst bara ska anlita certifierade brunnsborrare.

– Och ta gärna med i avtalet vad som gäller för när trädgården ska återställas.

Elisabeth Andersson elisabeth.andersson@sydsvenskan.se

Fakta. Så fungerar bergvärme

Ett bergvärmesystem överför lagrad solvärme från berggrunden till husets värmesystem med hjälp av en värmepump.

En vanlig anläggning för ett småhus består av ett eller flera djupa hål som borras ner i berget.

Värmeupptagningen sker genom en slang där det flyter en vätska som ofta består av en blandning mellan vatten och frostskyddsmedel. Vätskan värms upp av berget till mellan fem och åtta grader. Värmen förs sedan upp med vätskan och koncentreras i värmepumpen. När vätskan lämnat ifrån sig all värme leds den ned i borrhålet igen.

Källa: Bergvarme.n.nu och Villaägarna

Dn "

DN 18 jan 2015:

"Jämtar sparar mest el

De svenska hushållens totala elförbrukning har minskat sedan 2010. Experter menar att vädret är den största förklaringen till skillnaderna på kort sikt. Mest minskade elanvändningen i Jämtland, medan den tvärtom ökade med nästan en fjärdedel på Gotland.

Hushållens elförbrukning har minskat de senaste åren. Det visar siffror från Statistiska centralbyrån som tidningen sammanställt. Totalt har förbrukningen minskat med 7,5 procent sedan 2010.

Lars Nilsson, handläggare på Energimyndigheten, säger att hushållens totala elanvändning legat "ganska stabilt" de senaste tio, femton åren. De senaste decennierna har två trender motverkat varandra: elanvändningen till uppvärmning minskar medan hushållselen, som används till att driva alla olika apparater i hemmet, ökar.

– Användningen av elvärme har minskat de senaste tjugo åren, man har kommit bort från direktverkande el och som regel installerat värmepumpar. Det har gjort att elanvändningen för uppvärmning har minskat ganska mycket.

Däremot har användningen av hushållsel ökat, en utveckling som påverkas av motsatta trender. Å ena sidan förbjuder EU-regler numera de allra mest energiförbrukande produkterna, exempelvis glödlampor, och nya produkter på marknaden tvingas att vara energieffektivare. Å andra sidan använder hushållen alltfler strömslukande apparater.

– Sedan införs också större krav på inomhusmiljöer. De gör att man kanske kyler ner byggnaderna på somrarna och då använder man ju el där också.

Lars Nilsson menar att det är svårt att veta att säga hur dessa motverkande trender kommer att utvecklas framöver. Det faktum att många hushåll redan har konverterat från direktverkande el som uppvärmning talar för att elanvändningen till uppvärmning inte kommer att minska lika snabbt som tidigare.

– Och angående hushållselen är det lite svårare, vad kommer att vinna här? Kommer vi att använda allt fler apparater, och kyla mer och mer på sommaren? Eller kommer kraven på energieffektivitet på apparaterna och de energimärkningar som finns att göra att elanvändningen minskar?

Att den totala elkonsumtionen kan variera förhållandevis mycket mellan enskilda år förklaras enligt Lars Nilsson av vädret.

– 2010 hade man ganska hög elanvändning jämfört med de omgivande åren, det beror på att 2010 var väldigt kallt.

I de senaste årens minskning döljer sig stora regionala variationer. Stockholms läns hushåll har minskat sin elanvändning med 7,9 procent, en något större minskning än genomsnittet för riket. Skåne är ännu ”bättre” med en nedgång på 8,9 procent. Västra Götalands län, som minskat med 6,7 procent, är ”sämre” än både genomsnittet och de båda övriga storstadslänen.

De största minskningarna står Jämtland (14,2 procent) och Jönköpings län (13,7 procent) för. Bara i tre län har hushållen sedan 2010 ökat sin elanvändning. Sämst i klassen är Gotland, där användningen gått upp med hela 23,5 procent.

Lars Nilsson har svårt att se några naturliga förklaringar till de regionala skillnaderna.

– Jag vet inte hur jämnt fördelat det är att använda direktverkande el för uppvärmning, till exempel. Om konvertering skett mycket i ett län under perioden kan det ju få effekter. Men skillnaderna generellt just från 2010 till 2013 beror framför allt på att 2010 var betydligt kallare, det är den stora förklaringsfaktorn.

Ola Nilsson “

DN 20 jan 2015:

“Allt dyrare hyra bostad i andra hand

Över 67 000 andrahandsbostäder annonserades på Blocket förra året. Lägenheterna är något färre än 2013 men blir allt dyrare.

Priset för att hyra en bostad i andra hand steg allra mest i Stockholm. Nio procent jämfört med sju procent i övriga landet.

I Stockholm kostar en enrummare i snitt 6 800 kronor i månaden – 2 700 kronor dyrare än rikssnittet.

– Den nya uthyreslagen som trädde i kraft för ett par år sedan gav utvecklingen en skjuts både vad gäller priser och utbud – särskilt i Stockholm, säger Linnéa Aguero, pressansvarig på Blocket Bostad.

Tt “

DN 22 jan 2015
40 942 Med så många personer växte bostadskön i Stockholm under 2014, enligt Svenska Dagbladet. Nu står snart en halv miljon i kö för bostad i huvudstadsregionen.

DN 24 jan 2015:

“ Florin, 27, lever på våra sopor

Mannen på bilden heter Florin. Han är 27 år gammal och sorterar Östermalmsbornas sopor bakom skolan Östra real. Ibland får han lite pengar. Oftast får han betalt i pant.

Det är lördagsförmiddag. Florin, 27 år, skyndar sig fram till återvinningscentralen på Östermalm. Han kommer dit samtidigt som avfallsbilarna. Fredagskvällen har inneburit att containrarna är överfyllda.

Bilar i halvmiljonklassen står prydligt uppradade längs gatan bakom skolan Östra real. Porsche Cayenne, 2011 års modell. Den senaste Volvon, den som Zlatan gjorde reklam för.

Vid lunchtid börjar arbetet på riktigt. Mängder av Östermalmsbor kommer förbi med papperspåsar fyllda av glas, papp, tidningar och metall.

Dags för Florin att sätta i gång med dagsverket.

– Hej hej. Panta?

Florin går fram till en äldre man, tar upp en pappkartong, lägger den på marken framför sig och börjar hoppa på den. Sedan viker han ihop den, går till pappåtervinningen och trycker ned kartongen.

Mannen tittar skeptiskt mot Florin. Han försöker få Florin att förstå att han inte behöver hjälp, men tackar för att Florin ville hjälpa till. Florin förstår inte vad han säger, han pratar varken engelska eller svenska. Så Florin tar en påse med några tomma kartonger och gör samma sak igen.

Den välklädde mannen orkar inte försöka säga emot en gång till. Men han försöker få Florin att förstå att han inte kommer att få några pengar för att han sorterar soporna åt honom. Florin ser detta och viftar bort det innan han går och trycker ned lådorna i containern. Längst ned i påsen hittar han en plastflaska. Florin fiskar upp den, inspekterar etiketten. Flaskan höll tillräckligt god kvalitet. Han tar flaskan och knallar tillbaka till sin plats vid stenväggen.

Florin har precis sorterat nästan alla mannens sopor. Lönen för mödan: En tom halvlitersflaska Loka citron.

På många av återvinningsstationerna runt Östermalm fungerar det på samma sätt. En man – alltid en man – står och väntar på att boende i området ska sortera sina sopor. De kommer någon gång runt elva och lämnar platsen vid fyra på eftermiddagen.

Florin berättar att han är här varje dag förutom söndag. Han kommer till återvinningsstationen, sorterar soporna, samlar panten och åker därifrån.

Han säger att han sover i olika parker runt om i stan. Ibland sover han i Hökarängen. Ibland på Söder och ibland i området runt Gärdet. Det beror på.

En stund efter lunch kommer Florins fru Geamanu förbi. Florin har fått ett sexbitarspaket kycklingnuggets av en förbipasserande, som de nu delar på.

Hon pratar lite engelska. Geamanu berättar att hon och Florin båda kommer från Rumänien och är ett par. De har två barn tillsammans, två och sex år gamla. Barnen är kvar i Rumänien. Florins mamma tar hand om dem medan de är här.

De vet inte hur länge vistelsen i Sverige blir. Men en sak är säker – lunchen är slut. Dags att börja arbeta igen.

Arbetet går bra i dag. Florian har fullt upp.

Han har tagit emot massor av sopor under dagens två första timmar. Redan strax efter klockan ett har han nästan fyllt en hel sopsäck. När dagen är slut kommer han att ha samlat ihop två sopsäckar pant.

Så är det inte varje dag. Två dagar senare, på måndagen, är plastsäcken halvtom. Lördagarna är bäst. På eftermiddagarna är det full fart på Florin, han sorterar metodiskt och effektivt kartongerna. Om något hamnar på gatan utanför plockar han bort det. Det måste se städat ut.

Anders Wallén går förbi tillsammans med sina två barn. Han sorterar sina sopor själv, Florin är upptagen. Längst ned i påsen hittar han en tomflaska som han plockar upp och räcker över till Florin.

Han brukar sortera sina sopor här på återvinningscentralen. Han har träffat Florin förut och brukar lämna över sina flaskor om han har några.

– Mig stör det verkligen inte. Det är bättre att han gör det här än behöver sitta på gatan, säger Anders Wallén.

Men alla reagerar inte likadant. En yngre man blir arg när Florin kommer fram. Han viftar bort honom, tar ett fastare grepp om påsen och går mot glasåtervinningen. Florin fattar vinken och går iväg.

Mannen hittar en colaflaska i påsen. Men han vill inte ge den till Florin. I stället tar han flaskan, trycker ned den i ett whiskeyrör och slänger ned det i metallåtervinningen. Florin ser inte vad som händer.

En annan herre säger till Florin att han inte har några kontanter. Men Florin fortsätter att sortera påsarna. När påsarna är slut säger mannens fru att Florin måste få pengar.

– Det är som med all risktagande affärsverksamhet. Ibland får man betalt. Ibland får man det inte, säger mannen.

Florin har hittat en leksaksbil och en plastapa. Han kommer fram och visar upp fynden. Leksakerna ska gå till hans barn, säger han.

Solen har gått ned bakom stenfasaderna. Dagen börjar närma sig sitt slut, klockan är snart fyra. In på gatan rullar en vit BMW av nyare modell. Florin går fram till bilen och börjar hjälpa mannen. Tillsammans sorterar de soporna, ett jobb som tar ett par minuter. Men det finns ingen pant. Florin vänder sig mot mannen.

– Hej, har du pengar?

Mannen skakar först på huvudet. Sedan kommer han på att det finns lite parkeringsmynt framme vid förarsätet. Florin hänger på till bilen. Mannen dyker in och kommer ut med lite mynt. Florin tackar och går därifrån. Sedan lastar han upp plastsäcken över axeln och lämnar platsen. Dagsverket är avslutat.

Han möter upp sin fru Geamanu vid Tössebageriet. Snart börjar kvällspasset. Under kvällen ska Geamanu och Florin hålla till vid Hötorget. Det finns mycket pant runt klubbarna och barerna.

De vandrar Karlavägen ned in mot centrum. På vägen möter Geamanus pappa Nicolai upp. Han har suttit i Gamla stan under dagen. Först åker de in till Hötorget, sedan rör de sig runt området i centrala Stockholm i några timmar. Sedan är det dags att hitta någonstans att sova.

På måndag börjar Florin om igen. Någon måste ju ta hand om arbetet vid återvinningscentralen bakom Östra real.

Anton Säll anton.sall@dn.se “

DN 24 jan 2015:

“ Nya miljoner ska ge fler sovplatser

Stockholm satsar 5,3 extra miljoner på fattiga EU-medborgare. Sovplatserna fördubblas, avhysta människor ska få evakueringsplats och mer hjälp till ideella föreningar och projekt i Rumänien.– Det är inte humant och mänskligt att bo i parker eller på gator, säger Ewa Larsson (MP), vikarierande socialborgarråd.

Staden skjuter till 5,3 miljoner kronor för att lösa den akuta krisen med att allt fler EU-medborgare sover på Stockholms gator. De elva miljoner som anslogs i budgeten räcker inte på långa vägar och åtgärdsprogrammet är första steget i en långsiktig strategi som ska vara klar innan årets slut.

En dryg miljon går till två personer som bara ska jobba med fattiga EU-migranter. En miljon går till ideella sektorn för basala behov som mat, dusch och kläder, och Crossroads hjälpverksamhet får fortsatt stöd.

Två miljoner går till en evakueringslokal där personer som avhysts från tältläger får tillbringa fyra till sju nätter i väntan på hjälp från frivilligorganisationer eller en betald bussbiljett hem. Lokalen ska också användas vid extrem kyla.

Är det fortfarande minus sju grader som gäller?

– Riktlinjen för förvaltningen är minus sju grader men vi säger kallt väder. Det går inte att säga exakt. Vi har fördubblat vinternattsplatser öppna oavsett temperatur, säger Ewa Larsson (MP).

Men 130 härbärgesplatser räcker ju inte?

– Nej, i november bodde 500 personer i bosättningar och nu börjar de komma tillbaka efter jul. Jag såg en ny bosättning på Sveavägen i går. Därför måste vi sätta i gång och säga att det inte är okej att bo så och informera om alternativen.

Evakueringslokalen för avhysta erbjuds upp till sju dagar, varför då?

– Det är en nödlösning. Vi vill tala om för de som sover på ute att det finns andra alternativ. Det kan också få hjälp med nödprövning och en bussbiljett hem.

Men många vill ju inte åka hem?

– Nej, där kommer frivilligorganisationerna in med fortsatt stöd för att bygga långsiktigt samarbete med organisationer i Rumänien. Vi måste jobba på flera plan.

Precis som regeringen vill staden utöka samarbetet med länder som Rumänien och ge bistånd på plats snarare än på hemmaplan.

– Enligt Stadsmissionen har 99 procent av alla i den här utsatta gruppen ett hem hemma. I stället sitter de på gatan och tigger och bor i skogen eller parker eller på gatan i en kartong. Vi vill inte ha det så. Vi vill hjälpa dem att slippa det och i stället kunna vara hemma och få utbildning.

Vill stockholmare att kommunpengar går till bistånd i Rumänien?– Jag vet att stockholmarna vill att vi ska göra någonting och inte vill att människor ska bo på gatan. Det vill inte vi heller. Därför öppnar vi för nya former av bistånd med hjälp till självhjälp i andra länder.

Löser det problemet med fattiga EU-medborgare?

– Nej, jag ser ingen snabb lösning. Men många ideella föreningar är med och jag hoppas att även regeringen tar nationellt ansvar för att alla kommuner ska göra lika.

Vill du förbjuda tiggeri?

– Nej, och jag har inte hört några röster för förbud i politiken. Jag uppfattar det som en nationell fråga.

Hur reagerar du om tiggare vill sortera dina sopor?

– I Björkhagen brukar folk ställa sina burkar bredvid sopstationen till EU-medborgare. Om jag skulle möta en människa som vill sortera mina burkar så skulle jag naturligtvis ge bort burken. Jag har också pantat burkar. Men det var en helt annan situation, jag var 20 år och ville fixa pengar till en biobiljett. Det här är fattiga människor i nödsituation. Det är ju fattigdomen vi försöker komma åt på sikt, hjälp till självhjälp i det egna landet, säger Ewa Larsson.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se

Fakta. Åtgärdsprogram för fattiga EU-medborgare

2 miljoner till en evakueringslokal för personer som avhysts från illegala boplatser eller vid särskilt kalla nätter.

1,3 miljoner till två extra handläggare som bara jobbar med fattiga EU-migranter.

1 miljon till den ideella sektorn för att ge mer basbehov som mat, dusch och rena kläder.

1 miljon till att ut- veckla samverkan med polisen, ambassader, landstinget, ideella organisationer och kyrkor/trossamfund.

Åtgärdsprogrammet klubbas nästa vecka i kommunstyrelsen. “

DN 24 jan 2015:

“ Symaskinen

En 200 år gammal uppfinning har monumentalt förändrat vår syn på kläder. Inför Stockholm Fashion Week reder Lördagsmagasinet ut vad som egentligen är grejen med symaskinen.

Amerikanska Singer tillverkade de första maskinerna för hemmabruk på 1850-talet. Då maskinerna var dyra så uppfann Singer världens första av-betalningssystem 1856. Singer var även först med fotpedalen.

I dag är många symaskiner digi-taliserade med ett otal avancerade sömmar och inställningar. För de flesta kläder och hem-textilier räcker det dock med vanlig raksöm och sicksacksöm.

1854 tillverkades den första svenska symaskinen, en utvecklad variant av Singers maskin, av mekanikern J G Wikström som hade verkstad på Götgatan i Stockholm.

I början av 1900-talet fick kvinnliga fångar lära sig att sy för både fängelser och statliga inrättningar, exempelvis monogram för SJ.

Fyra symaskinssömmar:

Tillverkare och återförsäljare av symaskiner var pionjärer i att använda sig av annonser i dagstidningar för sina ”konsument-kapitalvaror” under 1860-talet.

För elastiska tyger finns särskilda overlock-maskiner. De skär även tygets kanter medan de sammanfogas.

De första symaskinerna kunde sy upp till 300 stygn per minut. Dagens hemsymaskiner hinner med 1 000 stygn medan en industrimaskin kan sy upp till 9 000 stygn per minut.

Husqvarnas första sicksackmaskin, Zig-Zag, kom 1947. Innan dess fick man kasta kanterna för hand. Maskinen på bilden är en Zig-Zag från 1953.

Detta exemplar köpte Lördagsmagasinets redigerare Nina Simonsson på Göteborgs symaskinsagentur 1978 för omkring tusen kronor. Endast en reparation har behövts sedan dess.

Med hjälp av den steglösa ratten kan man styra hur hårt övertråden ska spännas.

Tidigare ägare var Inger Möllerot på Orust. Maken Kurts personnummer ristades in som stöldmärkning på 70-talet. Inger var sömmerska på ett företag i Göteborg som sydde upp kläder till modevisningar i Milano, Genève och Paris. Inger avled den 1 november i fjol, 87 år gammal.

Kungakronan markerar företagets koppling till kronan (staten). Fabriken grundades på konungens befallning 1689 för att tillverka vapen.

Matarfötterna är kuggförsedda delar som sitter nedsänkta och som höjs samtidigt med en matande rörelse i takt med nålens förflyttning, så att tyget automatiskt förs framåt.

Ingrid Borggren ingrid.borggren@dn.se

Källor: ”Symaskinen” av Kerstin Sjöqvist (LT:s förlag 1972), Husqvarna Viking, Finska Museiverket, Wikipedia och NE “

DN 25 jan 2015:

“ Viktigt att ge barn ansvar för pengar

Att ge barn och unga månadspeng är viktigt. Men att betala för mycket åt sina barn kan ge dem en skev syn på pengar. Det anser Swedbanks privatekonom Arturo Arques.

Swedbank har med hjälp av TNS Sifo gjort en undersökning som kartlägger föräldrar och barns syn på sparande och månadspeng. Undersökningen visar bland annat att barn och unga i snitt får mellan 300 och 400 kronor i månaden av sina föräldrar när de går på mellanstadiet. Månadspengen ökar i högstadiet till mellan 600 och 1 000 kronor och i gymnasiet ligger ungdomarnas månadspeng på mellan 1 000 och 1 400 kronor.

Arturo Arques anser att de är viktigt att ge barnen pengar att ansvara över.

– Barn ska få lära sig att hantera pengar så tidigt som möjligt. Med ökad mognad kan beloppet öka. Ett litet barn har svårare med tids-uppfattning så därför är det bättre att ge små barn en liten summa en gång i veckan. När barnet blir äldre kan man öka summan och ge mer sällan, säger han.

Alla barn förstår inte pengars värde och hur man får dem, tror Arturo Arques.

– I takt med att kontanterna försvinner ökar risken för att barn ska tro att pengar är något som det finns oändligt mycket av och att de

kommer ut ur ett hål i väggen så fort man stoppar in sitt kort. Ett sätt att lära barnen skillnaden på gåva och ersättning är att villkora vecko- eller månadspengen mot en prestation. För små barn kan det handla om saker som att borsta tänderna utan gnäll medan äldre barn och ungdomar kan bidra mer till hushållet.

En intressant detalj som kom fram i undersökningen är att flickor generellt sett får högre månadspeng än pojkar. Räknar man med alla tillskott, alltså även pengar för att hjälpa till hemma, får flickorna hela 14 procent mer än pojkarna i månaden.

En förklaring till skillnaden mellan flickor och pojkar är att flickor är bättre på att tjata till sig pengar än vad pojkar är, vilket också ger resultat. Flickor mellan 15 och 16 år får mest pengar efter tjat och får även pengar till saker som de egentligen skulle ha köpt för egna pengar eller var tänkta som presenter. Flickor betalar dock oftare själva för sina kläder och skor jämfört med pojkarna. Detsamma gäller för nöjesresor. Däremot får pojkarna oftare betala för teknikprylar.

– Min reflektion på det är att det är vanligare att pojkar mognar senare än flickor och att ersättningen står i proportion till barnens mognad och ansvar, säger Arturo Arques.

En annan trend är att föräldrarna betalar mer åt sina barn jämfört med tidigare. Det gäller ända upp till gymnasieåldern.

– Jag är förvånad över att gymnasieungdomar inte själva i högre grad betalar för exempelvis busskort och mobilabonnemang, säger Arturo Arques som tror att den typen av så kallad pengacurling kan leda till frustration och att ungdomarna får en skev syn på pengar.

Jämför man olika regioner i Sverige ser man att föräldrarna i Stockholm betalar saker för sina barn i högre grad än i andra regioner. Barn i Stockholm är bäst på att tjata till sig onödigt dyra saker och de slipper oftare bekosta exempelvis busskort och mobilabonnemang själva. Endast vart fjärde barn behöver bidra till att köpa nytt och föräldrarna anser själva att barnen har dålig kontroll över sina pengar.

Det är också allt färre unga som jobbar extra. Bland gymnasieungdomar har ungefär tre av tio ett extrajobb.

– Jag tror inte det beror på att barnen är slöa. Det är svårare att få jobb som ung i dag.

Undersökningens målgrupp är vårdnadshavare till barn i åldern 10–17 år och urvalet är hämtat från TNS Sifos onlinepanel. Totalt har 1 662 intervjuer med föräldrar och 1 504 intervjuer med barn genomförts.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se

Privatekonomens bästa tips

Så kan man tänka kring månadspengen, tycker Arturo Arques.

1. Undvik att ge barnen extra pengar vid behov. Ge hellre en tillräcklig veckopeng eller månadspeng och lär barnen att om pengarna är slut så är pengarna slut.

2. Kom överens som vad som ska ingå. De barn och föräldrar som är mest nöjda är de som har en tydlig överenskommelse om vad vecko- eller månadspengen ska gå till.

3. Villkora med en prestation. Lär barnen skillnaden mellan gåva och ersättning.

4. Våga prata om pengar med barnen. Introducera dem för hushållets ekonomi, behovet av att spara och att planera sin ekonomi.

5. Lär barnen att när månadspengen är slut så är den slut. De föräldrar som håller hårt är inte hårdare eller tuffare mot barn i allmänhet. Det är också de föräldrarna som har också minst problem med tjat.

6. Ta barnens pengatjat på allvar. Det ligger i sakens natur att de vill ha upp sin inkomst. Många barn tror de har lägre månadspeng än andra. Men i själva verket är spridningen väldigt liten.

7. Tipsen till barn som vill ha högre månadspeng är att vänta tills föräldrarna är på gott humör och sedan erbjuda sig att göra mer saker hemma mot ersättning.

Chatta med Arturo Arques

Chatta om barnens ekonomi Har du frågor som gäller barn och pengar? Chatta med Swedbanks privatekonom Arturo Arques på DN.se på måndag klockan 13.00. “

DN 25 jan 2015:

“ Så höjer sjundeklassarna månadspengen: dammsuga, putsa fönster och rasta hunden

Månadspeng är bra eftersom man blir mer ansvarsfull då. Men hur mycket man ska få och vad man ska använda pengarna till råder det ibland delade meningar om, berättar de sjundeklassare som DN träffat.

Sofia Jonback, Linnea Carlenius, Carl Johansson, Johan Karlsson och Adam Bratt går i sjunde klass på Johan Skytteskolan i Älvsjö utanför Stockholm. De får alla månadspeng av sina föräldrar men vad de väljer att använda pengarna till varierar.

– Jag köper mest kläder och godis, säger Sofia Jonback och Linnea Carlenius håller med.

– Kläder har jag aldrig lagt ett öre på, jag köper spel till datorn och betalar om jag går på bio med kompisar eller spelar bowling, förklarar Carl Johansson.

Exakt vad som ska ingå i månads-pengen och vad föräldrarna ska betala är inte helt glasklart.

– Vill man ha något som man tycker att föräldrarna ska betala får man förhandla, säger Linnea Carlenius.

Hon förklarar att hon ibland vill köpa märkeskläder medan föräldrarna tycker att det är onödigt.

– Då får man spara till just det själv, säger hon.

– Jag sparar till exempel till en dator, säger Johan Karlsson.

De fem sjundeklassarna har flera strategier för att få sina föräldrar att betala olika saker.

Alla hjälper redan till med sysslor hemma och tycker att det är självklart att göra det. Deras bästa tips för att få mer pengar hemma är att hjälpa till mer med sådant.

– Man kan till exempel säga att man ska dammsuga hela huset, föreslår Adam Bratt.

Att putsa fönster, gå ut med hunden, klippa gräset eller att städa sitt rum oftare är andra tips till den som vill öka sina inkomster.

– Man kan också förhandla om varför jag behöver just den grejen man vill ha och om det är något man verkligen kommer att använda mycket kan föräldrarna gå med på det, säger Johan Karlsson.

Han och hans klasskompisar tycker att det är viktigt med månadspeng och de tror att man blir mer ansvarsfull om man får ha egna pengar.

– Man lär sig att man måste spara om man vill köpa något och det är bra att kunna när man blir vuxen, säger Sofia Jonback.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se “

DN 25 jan 2015:

“ Maria Crofts: Ett bra verktyg för att lära om sparande

Att få egna fickpengar är en bra förberedelse för vuxenlivet. Särskilt om barnen lär sig att spara till något de önskar sig. Det har de nytta av senare i livet.

För många ungdomar verkar vuxenlivets krav komma som en överraskning. Ett sätt att rusta dem bättre är skolans undervisning i privatekonomi. Men föräldrarna har alltid det största ansvaret och då är fickpengarna ett viktigt verktyg.

Poängen är inte i första hand att ge barnen pengar till godis och bio utan att få dem att förstå att saker kostar pengar och att de inte går att köpa när pengarna är slut. En annan viktig del är att lära barnen att spara och vad det innebär att ta lån.

Genom fickpengarna får barnen insikt i själva grunden i sparandet. Att man lägger undan pengar i stället för att köpa upp dem och kan använda dem vid ett senare tillfälle.

Om föräldrarna i stället fungerar som bankomater och skjuter till pengar till än det ena och än det andra går barnen miste om viktiga kunskaper. Då inser de inte att pengarna faktiskt kan ta slut och att det inte bara är att be om nya.

Många av barnen i vår artikel här intill tipsar om att det lönar sig att hjälpa till hemma. De får en extra slant när de gör något extra. Det är förstås också en bra metod eftersom de lär sig att inkomster är förknippade med en prestation.

Genom fickpengarna kan barnen också förstå skillnaderna mellan att spara och att låna. När barnen önskar sig en sak som vecko- eller månadspengen inte räcker till kan de välja mellan att spara ihop beloppet eller försöka få förskott.

När de sparar till den större saken måste de avstå från annat om de vill ha något speciellt som är lite dyrare.

Men det behöver inte vara fel att låta barnen få förskott och inteckna fickpengen flera veckor eller månader framöver.

Poängen med det är att barnen lär sig vad det innebär att låna och att det är trist när inkomsterna går åt till att betala skulder. Det är en väldigt viktig lärdom som verkar vara svårare att ta till sig än hur sparande fungerar.

Ungdomar har i allmänhet diffusa begrepp om vad det innebär att skuldsätta sig och vad som är en skuldsättning. Att den som lånar ut pengar vill ha betalt i form av ränta är också okänt för många.

Nu är de verkligen inte så att jag tycker att föräldrar ska ta ut ränta av sina barn. Men förskotten kan vara ett lämpligt tillfälle att berätta att det bara är hos kompisar och släktingar som lånen är gratis och att företag som lånar ut vill ha bra betalt.

Då kanske vi slipper se så många unga vuxna som sitter fast med skulder på grund av sms-lån med skyhöga räntor och mobilabonnemang som i själva verket är avbetalningsköp.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Anpassar vi maten för mycket efter vår dotters ätstörningar?

Den unga, vuxna dottern har ett ätstört beteende. Hur kan föräldrarna bäst stötta henne? Hjälper de henne när de anpassar sig efter henne när det gäller matinköp och matlagning, eller innebär det att de är medberoende? Psykolog Martin Forster kommenterar.

Fråga: Min fråga gäller hur vi bäst kan hjälpa vår dotter att hantera sina ätstörningar. Hon bor kvar hemma trots att hon är över 20 år. Anledningen är att hon pluggar och vill undvika studielån, och att vi som föräldrar har möjlighet att ge henne denna goda start i livet. Det som komplicerar tillvaron, utöver det att vi är tre vuxna som ska försöka få ihop tillvaron till allas bästa, är att vår dotter har ett ätstört beteende. Det hela kan ha sin upprinnelse i att hon som barn var överviktig precis som hennes pappa var som barn. Pappa är sedan sena tonåren normalviktig. Jag själv skulle kunna väga några kilo mindre men prioriterar inte det framför god mat och lite extra gott till helgen.

Vi remitterades till läkare och fick hjälp av dietist när hon var barn. Jag vet inte om den hjälpen hjälpte vare sig henne eller oss. Jag tycker nog att vi redan hade, och har, både sunda matvanor och är en familj med en aktiv fritid.

Jag definierar vår dotter som en typiskt ”duktig flicka”. I gymnasiet började hon kämpa med sin vikt mer målinriktat, och på sina egna premisser. Det ledde till en viktminskning till något underviktig som hon är i dag. Nu till min fråga, hur hjälper vi henne bäst att hantera detta med mat och ätande?

Vår dotter är ”boss” i köket, och vi låter henne hållas. Hon styr med järnhand över matinköp och matlagning. Visst, vi hennes föräldrar äter ju annat än keso och tonfisk i vatten, men allt som lagas är baserat på lightprodukter. Det är ju något gott med detta för det är bra med nyttig mat, men ack så trist i längden. När det kommer till sötsaker som godis och kaffebröd så är det bannlyst hemma. Det får vi oftast smyga med om hon inte själv köper för att hon vill ha, för det vill hon ibland. Det är väl nu vi närmar oss min kärnfråga egentligen.

Hjälper vi henne genom att anpassa oss? När vi plockar undan eller låter bli att köpa frestelser för att hon inte ska hetsäta? Eller agerar vi medberoende? Jag kan tillägga att hon i dagsläget är något underviktig och att hon också är insiktsfull. Hon säger själv att det handlar om att hålla sitt inre kaos stången. Hon kämpar mot sina demoner, att inte vara tillräckligt smal och inte duga. Jag kan nog säga att både jag och hennes pappa har gjort vårt yttersta för att sätta hennes behov i centrum, gett all den kärlek och stöd vi någonsin kunnat. Hon går sedan ett år tillbaka hos en bra psykolog som hon tycker jättebra om. Men hur hjälper vi bäst?

Svar: Tack för ditt brev, där du tar upp en flera svåra och viktiga frågor. Jag vet inte hur allvarligt det du kallar för ätstört beteende har varit eller är, men det är välkänt att ätstörningar generellt innebär en stor belastning för familjen som helhet. Föräldrar och andra närstående riskerar att bli indragna och på olika sätt bidra till problemen, vilket är en farhåga du tar upp. Jag vill samtidigt understryka att inget i ditt brev tyder på att ni skulle ha gjort några allvarliga misstag eller fel, vilket jag återkommer till senare i svaret.

Mitt första råd till er är att fråga dottern om ni kan ta kontakt med hennes psykolog för att få svar på era frågor. En möjlighet är att ni träffar psykologen tillsammans med dottern för att diskutera hur ni ska förhålla er till problemet. Då har ni chans att få mycket bättre svar än vad jag kan ge.

Du tar upp frågan om medberoende, vilket innebär att närstående anpassar sig på ett sätt som i längden underlättar och förstärker en beroendeproblematik. Man vet att det förekommer i samband med ätstörningar och det är något man brukar ta upp i behandling och terapi. Det generella rådet är förstås att omgivningen ska sluta anpassa sig och därmed skapa förutsättningar för den drabbade att ta itu med problemen.

Ska ni alltså ställa fram chipsskålar och tvinga er dotter att hälla grädde i såsen? Nja, det gäller så klart att göra det på ett balanserat sätt, som kan liknas vid behandling av missbruk. Om någon exempelvis lider av alkoholmissbruk måste personen å ena sidan lära sig att motstå frestelser, som att hantera sina känslor och impulser i sammanhang där det förekommer alkohol. Å andra sidan bör personen på längre sikt inte utsätta sig för överdrivna frestelser, som att ständigt umgås med vänner som dricker mycket.

I ert fall kanske ni ska låta dottern styra över sitt eget ätande, samtidigt som ni utan att smyga tar fram den mat och de godsaker ni vill äta. I vilken mån ni ska rensa hemmet från frestelser beror också på var er dotter befinner sig i terapin. Återigen är det därför bra att få information från hennes psykolog. Kanske hon just nu behöver träna på att ta del av frestelser utan att hetsäta? Kanske är hon inte där än?

Sedan är frågan om er dotters mat-vanor är det stora problemet, eller om det snarare handlar om vilka krav hon rent allmänt ställer på sig själv? Höga krav, kontrollbehov och missnöje med utseende hänger ofta ihop med ätstörningar. I de flesta behandlingar ingår det därför i regel även arbete med dessa områden, vid sidan av att normalisera själva ätandet.

När det gäller barn och ungdomar är behandlingen ofta familjeterapi, där man jobbar mycket med just det du frågar om – hur kan föräldrar stötta barn på bästa sätt? Utgångspunkten i dessa terapier är bland annat att förändra det destruktiva samspel som kan uppstå i familjen. Som sagt är överdriven anpassning till barnets ätstörning ett exempel på detta, men det finns fler och kanske viktigare exempel.

Ett typiskt mönster är att föräldrar till barn med ätstörningar börjar utöva för mycket kontroll. Det gäller inte bara hur barnet äter utan brukar även omfatta andra områden, som skola, kamrater och fritid. Det hindrar barnet från att utveckla självständighet och tilltro till förmågan att leva sitt liv. Man har i forskning särskilt uppmärksammat de negativa effekterna av att föräldrar utövar indirekt kontroll, till exempel genom att uttrycka saker mellan raderna med skuld och skam som medel. Inget av detta framgår i ditt brev, men en möjlig koppling till rak kommunikation skulle kunna vara att ställa samma frågor direkt till er dotter som du tar upp i brevet. Vill hon att ni ska gömma godsaker?

Ett annat samspelsmönster som brukar lyftas fram är den känslomässiga kommunikationen. Det finns en tydlig koppling mellan ätstörningar hos barn och ett fientligt, kritiskt och överdrivet känslomässigt klimat i familjen. Ingen förälder vill förstås vara på det sättet, men den belastning en allvarlig ätstörning innebär gör att många kan hamna där ändå. Det är förstås också negativt om föräldrar själva har ett osunt förhållande till mat, vikt och utseende, i synnerhet om de uttrycker detta till barnet. Ni verkar inte alls vara i riskzonen för det, med tanke på hur du beskriver er attityd.

En sak som kanske är mer relevant för er är självkänsla. Du skriver om dotterns demoner och känslor av att inte duga. Det är vanligt att personer med ätstörningar klandrar och ogillar sig själva, i synnerhet kroppen och utseendet. Den naturliga impulsen som förälder är förstås att försöka övertyga sitt barn om motsatsen. Mitt råd brukar vara att minska de ansträngningarna – att argumentera mindre. Givetvis ska man säga att man inte håller med när barnet klandrar sig självt, men mer än att med ord övertyga barnet om dess värde måste man visa det i handling. Genom att finnas där. Genom att ge stöd. Genom att visa naturlig uppskattning och bekräftelse i vardagen. Genom att bekräfta både negativa och positiva känslor hos barnet. Genom att ta den plats man förtjänar och agera på ett sätt som visar att man själv har ett värde. Och genom att förlåta sig själv och andra för misstag och tillkortakommanden.

Även detta skriver du om i ditt brev – om hur ni stöttat er dotter genom åren. Kanske följer ni redan alla råd jag gett, men det är väl i så fall gott.

Martin Forster

Fråga Insidans experter

Legitimerade psykologen och psyko-terapeuten **Liria Ortiz** svarar på frågor om självhjälp, förändring- och parrelationer. **Martin Forster**, legitimerad psykolog och forskare,- svarar på frågor om barn och familjerelationer.

Fakta. Referenser

På www.forster.se/referenser150126 finns referenser till forskning om ätstörningar. “

DN 26 jan 2015:

“ Få säljer sin bostad – då stiger priserna

Det har inte varit så få bostäder till salu i Stockholm på många år som just nu. Nedgången på ett år är 30 procent. Det mycket låga utbudet gör att priserna väntas öka även i år.

De flesta som letat efter en bostadsrätt eller en villa den senaste tiden vet att det inte finns mycket att titta på och att många bostäder är sålda innan första visningen. Många som bor i villa eller bostadsrätt har upptäckt att det kommer fler mäklarbrev med berättelser om hur mycket folk i grannskapet fått betalt.

Det är tydliga tecken på att det finns många fler köpare än säljare. Det antyder även statistik från Hemnet. Under årets första tre veckor kom 1 620 bostadsrätter och 295 villor ut på marknaden i Stockholmsregionen mot 2 229 bostadsrätter och 486 villor under motsvarande veckor förra året.

Minskningen kom från en låg nivå. Det kom ut betydligt fler villor och bostadsrätter på marknaden de tre första veckorna 2012 och 2013. Att utbudet är litet och efterfrågan stor betyder att det mesta talar för att priserna – som är mycket höga – kommer att fortsätta att vara höga. Detta trots alla propåer från regeringen och olika finansexperter om vikten av att amortera och bankernas krav på amortering och hårdare hållning mot den som vill låna varenda krona till en bostad som kostar en handfull miljoner.

När fastighetsmäklarkedjan Bjurfors nu i januari frågade dem som står i företagets spekulantregister vad de trodde om bostadspriserna i Stockholm svarade 73,5 procent av de över 4 400 personer som svarade att de tror på högre bostadspriser.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se “

* Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst

Politik för en barn-och äldreminister med välfärd och socialtjänst o d

Något om socialtjänst, sociala relationer o d.

Sven Wimnell 4 maj 2011: Om mänskliga rättigheter 2007 i alla världens länder enligt Urikesdepartementets utredningar. http://wimnell.com/omr103a.pdf

Sven Wimnell 10 maj 2011: Barnfattigdom och annan fattigdom. http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf

Sven Wimnell 16 mars 2008: Något om sociala miljöer. Kompletterad 1 juni 2012 med våldet i världen, mänskliga rättigheter, mobbning, diskriminering o d. http://wimnell.com/omr7952-7956d.pdf

Sven Wimnell 1 dec 2014: Några kommentarer om sådant som de politiska partierna inte bryr sig om och tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014 för de första 11 politikområdena.. http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Jan Björklund (FP)

anf.140 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Jan Björklund, ledamöter och åhörare! Här i salen sitter Barbro Westerholm. Hon var en av pionjärerna i fråga om att stå upp för hbtq-personers rättigheter i Sverige. Hon gjorde beundransvärda och viktiga insatser för att förändra Sverige till ett mer öppet och mer tolerant land. En annan av pionjärerna heter Jörn Svensson. Han var vänsterpartist.

Inte sällan var det folkpartister och vänsterpartister som gick i täten för att göra Sverige till ett modernare och mer tolerant samhälle i fråga om hbtq-personer. Det har förändrat vårt samhälle till det bättre, men vi är långt ifrån framme.

En av de saker som oroar mig i dag i fråga om hbtq-personers rättigheter är allt hat och alla hot som finns. Det är också den psykiska ohälsan i gruppen unga transpersoner. Var fjärde ung transperson har försökt ta sitt liv. Var tredje ung transperson har någon gång inte vågat gå ut på grund av hot.

Men vi kan förändra det här. Vi kan fortfarande förändra de här normerna. Vi kan fortsätta att gå i spetsen för att göra det här och bekämpa transfobin.

Jag har tre förslag. Jag undrar hur du och Folkpartiet ställer er till dem. Det första är att man ska införa ett annat juridiskt kön än man eller kvinna. Många länder har gjort det. Göteborgs kommun gör det redan i sina medarbetarundersökningar. Varför ska människor som inte passar in i de snäva normer som vi har inte ha en lagstiftning som är anpassad även efter dem?

Det andra förslaget är att man ska ta bort 18-årsgränsen för byte av juridiskt kön. Varför ska en 17-årig kvinna tvingas leva med pass och id-kort där det står att hon är man?

Det tredje som jag funderar över är alla dem som tvångssteriliserades fram till vår tid. Är det inte dags att de får både ursäkt och skadestånd?

anf.141 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Tack, Jonas Sjöstedt, för att du tar upp ett samhällsproblem som inte omfattar den stora majoriteten men en liten grupp som har varit väldigt utsatt! Historiskt har de varit ännu mer utsatta. Och de är utsatta i dag också. Jag tycker att det är bra att du tar upp detta.

Vi har ju med jämna mellanrum möjlighet att diskutera den här typen av frågor, inte minst inför organisationer, då vi ofta tillsammans deltar i olika samtal.

Nu lade du fram tre förslag, och du vill att jag ska ta ställning omedelbart. Det är jag inte beredd att göra, men jag vill inte utesluta något av dem.

Allt det här var ju olagligt förr i tiden. När det gäller homosexuella har det nåtts en betydande grad av tolerans i dag. Men för gruppen trans-

personer tror jag att det är längre kvar. Jag delar den uppfattningen. Det är ett psykiskt lidande som dessa personer utsätts för. Jag är helt beredd att i stor ödmjukhet delta i samtal för att förbättra de här personernas situation på olika sätt.

anf.142 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Jag vill tacka Jan Björklund för svaret. Jag menar att det är bråttom. När man ser den enorma utsatthet som finns - de utsätts för både hot och hat - och att det är en så hög nivå av psykisk ohälsa är det ganska brådskande.

Jag tolkar ändå ditt svar som att du är beredd att överväga ett nytt juridiskt kön. Det tycker jag är ett stort och viktigt steg. Sverige ligger lite efter här. Jag tolkar det som att du är beredd att avskaffa 18-årsgränsen för byte av juridiskt kön och att det är dags för en kompensation till dem som tvångssteriliserats. Det har hänt i andra fall att man har gått med på en kompensation.

Jag skulle välkomna detta i så fall. Då kanske vi kan hedra sådana som Barbro Westerholm och Jörn Svensson som gick före, och då fortsätter vi att driva på i de här frågorna.

anf.143 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Ja, nu fick Jonas Sjöstedt det att framstå ungefär som att jag sagt ja till förslagen. Det har jag inte gjort, men jag sa att jag absolut är beredd att titta på dem och fundera på dem.

Det är en grupp som har lidit mycket. De lider fortfarande mycket i det svenska samhället. Även om vi sannolikt är mer moderna, toleranta och liberala i våra värderingar än de flesta andra samhällen i det här sammanhanget har vi ytterligare en bit kvar. (Applåder)

Tidningsartiklar

DN 11 jan 2015:

Gediget porträtt av en pionjär

Sverige hade blivit rätt mycket sämre utan Ada Nilsson. Det är Maria Schottenius slutsats efter att ha läst en högintressant bok om en av förgrundsgestalterna i den svenska kvinnorörelsen på 1900-talet.

Kristina Lundgren
”Barrikaden valde mig. Ada -Nilsson. Läkare i kvinnokampen”
Wahlström & Widstrand
Nej, det är inte längre Sverige som är världens mest jämställda land. Det är Island. Svenskarna har åkt ner på fjärde plats. Men dock. Landet har suttit på den tronen och lever fortfarande i tron att i Sverige råder jämställdhet mellan kvinnor och män. Trots en tillfällig omkörning i det nordiska mästerskapet.

År 1919 fattade den svenska riksdagen beslut om kvinnlig rösträtt, efter kohandel för att få högern att ge upp sitt motstånd. Skandalöst nog sist bland de nordiska länderna. Så det måste ha varit något annat som skapade förutsättningarna för kvinnorna i det svenska samhället.

Som vanligt måste man se till individerna. De besjälade och beslut-samma. I detta fall kvinnor som förstod att man måste organisera sig och i större och mindre grupper driva igenom förändringar som steg för steg kunde förvandla samhället.

Kristina Lundgren, docent i journalistik, har skrivit en mycket genomarbetad och högintressant bok om Ada Nilsson, en av

förgrundsgestalterna i den svenska kvinnorörelsen på 1900-talet. Hon föddes på Toarps säteri utanför Ulricehamn, blev en av de första kvinnliga läkarna i Sverige, frisinnad, medlem i Fogelstad-gruppen, aktiv i internationell fredsrörelse och det var i hennes lägenhet och läkarmottagning på Triewaldsgränd 2 i Gamla Stan, som tidskriften Tidevarvets redaktion fick husrum. Och inte bara den. I denna stora lägenhet ”fördes en kamp på fem fronter”, skriver Ada Nilsson själv i sin memoarbok ”Barrikaden valde oss” (1940) ”för kvinnofrågan, fredsfrågan, befolkningsfrågan, jordfrågan, och frågan om den liberala linjen” (Hon arbetade för kvinnlig rösträtt och med det omfattande sociala reformarbete, som la grunden till det svenska folkhemmet).

Efter att ha läst de drygt 400 sidorna i denna vackert formgivna bok med rikt bildmaterial och pedagogisk tidsorientering är jag mer än någonsin tidigare övertygad om att framgången för den svenska kvinnokampen under 1900-talet berodde på att den var genomgående konstruktiv. Den släppte inte taget, for inte ut i extremism, gjorde sig aldrig omöjlig och på så sätt lätt att avvisa. Den opererade i de inre kretsarna av samhällsbygget, tog ansvar. Pekade på missförhållanden men också på kreativa lösningar.

Den tradition av ansvarstagande kvinnokamp som rösträttskvinnorna la grunden till i början av 1900-talet var avgörande för den svenska välfärdsmodellen. Ada Nilsson var en sådan kvinna, radikal och rakryggad. Hon tecknas i historieskrivningen över denna period som en stötte-pelare, rättrådig, pålitlig. Men i Kristina Lundgrens biografi, som jag haft stor glädje av i julhelgen, nyanseras bilden. Ada Nilsson är förvisso en klippa, men hon har också starka känslor, blir förälskad, drabbas av sorger och förluster och lägger -efter hand ner hela sin personlighet i arbetet, som med tanke på alla kommittéer och organisationsuppdrag är så omfattande att det är obegripligt att tänka sig att hon bara hade ett liv. Även om det blev långt. 92 år, som hon fyllde omsorgsfullt.

Ada Nilsson (1872–1964) lyser med sin starka livstråd genom den tidiga 1900-talshistoriens väv. Var-ifrån man än tittar på denna av-görande period, så finns hon där och eldar på kvinnokampen med sitt brinnande engagemang och sin praktiska styrka. Men först här och nu syns hon i helfigur.

Hon var radikal, men hade också förmågan att vara strategisk, och få med sig flera av de tongivande männen i sitt tänkande. Socialminister Gustav Möller var en av de politiker som gick på sammanträden i Ada Nilssons hem liksom en rad konstnärer och författare, som ”tittade upp för mat och prat”. Albert Engström, Hasse Z och Karl Gerhard nämns i boken. Överhuvudtaget var Ada Nilsson mycket generös, hon hade ett varmt hjärta och bjöd ständigt på lunch och upplät sitt hem för internationella gäster eller kvinnor som behövde en sovplats.

Elin Wägner, som tillhörde Fogelstad-gruppen och stod Tidevarvet nära, fanns också med i Ada Nilssons liv. Men det var ingen okomplicerad relation. På Elin Wägners 50-årsdag kom inte Ada Nilsson, utan gratulerade i Tidevarvets namn, vilket förorsakade en del förstämning. Kontakten mellan kvinnorna i rörelsen var tät och känslosam, breven fulla av ömhetsbetygelser och älskligheter, så när det gnisslande så syntes även det. Ada Nilsson och Elin Wägner hittade tillbaka till varandra senare och är förbundna historiskt och litterärt. Elin Wägners romangestalt i ”Helga Wisbeck” (1913), har Ada Nilsson som förebild.

Den finlandssvenska författarinnan och kritikern Hagar Olsson – Edith Södergrans närmaste vän –kom till Stockholm och livade upp Tidevarvet under en period när den var på väg neråt. För Ada Nilsson blev den 20 år yngre och känslostarka ”revolutionära Quinnan Hagar” precis vad hon och rörelsen behövde. Hagar Olssons inspirerade tal “Den upproriska kvinnan” (publicerad som artikel i Tidevarvet) gick till historien. När Olsson själv återger tillfället för anförandet får Ada Nilsson beröm och Elin Wägner kritik: ”jag hade stått mig slätt om inte Ada Nilsson varit. Hon gick på så frejdigt och klokt och rakt på sak så det var en fröjd att se och höra/…/ Elin Wägner satt naturligtvis mellan två stolar som vanligt.”

En stark och trofast vänskap utvecklades också mellan Ada Nilsson och den ryska bolsjeviken, författaren och diplomaten Alexandra Kollontaj, Lenins förtrogna minister och vän, som blev världens första kvinnliga ambassadör. Hon var stationerad i Stockholm i femton år från 30-talet till slutet av andra världskriget. Ada Nilsson blev hennes läkare och som vanligt där Ada Nilsson drog fram bildades det en förening: ”Sällskapet för främjandet av kulturella och ekonomiska förbindelser mellan Sverige och Sovjetunionen”. (Alexandra Kollontaj besökte Fogelstad och förde in kontakt med den socialistiska europeiska rörelsen. Förutom Lenin, så Karl Liebknecht, Clara Zetkin, August Bebel, Paul Lafargue och hans hustru, Karl Marx dotter Laura.

Mellan Alexandra Kollontaj och Ada Nilsson, som i hela sitt liv förblir liberal, växer vänskapen. De går på restaurang, gärna Den Gyldene Freden, de reser på vilohem och de arbetar tillsammans. Och när Kollontaj kommer tillbaka till det krigshärjade Moskva är korrespondensen intensiv. Ada Nilsson skickar försändelser till sin vän, som har brist på vardagsartiklar. Hon får allt möjligt, aluminiumkittlar och ”stadiga svenska skurtrasor”, en päls, skedar, medicin. Och hon får efter upprepade böner personligt besök i Moskva av Ada Nilsson och skickar henne ett tackbrev:

”Kära Ada, älskade vän, Det är så tomt i huset utan Dig. Alexander (katten) vill inte lägga sig på kvällen och söker tydligen efter Dig.”)

Kristina Lundgren rör sig fritt och säkert i denna period av 1900-talets demokratiska utveckling. Hon spekulerar inte, hon håller sig till dokument och fakta, vilket är väldigt skönt. Och hon övertygar mig om att Sverige utan Ada Nilsson hade blivit rätt mycket sämre.

Maria Schottenius maria.schottenius@dn.se “

DN 12 jan 2015:

Hur kan vi hjälpa vår son att kunna sysselsätta sig själv?

Den treårige sonen leker bra tillsammans med andra barn. Men han har svårt att leka för sig själv, och vill hela tiden ha föräldrarnas uppmärksamhet. När de inte har tid att sysselsätta honom ”busar” han genom att kasta saker, skrika och banka. Hur kan föräldrarna hjälpa honom att kunna sysselsätta sig själv ibland?

Fråga: Jag och min man har ett underbart barn på knappt tre och ett halvt år. Han är mycket verbal och social. Han leker bra tillsammans med andra barn – särskilt barn som är något äldre än han själv. Vi har dock ett problem som vi upplever växer, och det är att han i stort sett aldrig leker för sig själv längre än någon minut. Han vill stå i centrum och konstant ha vår uppmärksamhet. Detta är ju inte möjligt, och när vi inte har tid att sysselsätta honom påkallar han vår uppmärksamhet genom att kasta saker, skrika eller banka och slå på oss. Han gör det inte i vredesmod, utan mer ”på bus”.

Vi har försökt att inte ge honom så mycket negativ uppmärksamhet i samband med detta, samtidigt som vi känner att vi måste säga ifrån när han gör oss illa eller riskerar att göra det, exempelvis genom att kasta hårda leksaker. Vi försöker föreslå aktiviteter för honom – exempelvis lägga pussel eller bygga med lego, men han vill bara göra sådant om vi gör det tillsammans. Det gör vi så klart gärna, men ibland måste vi ju också laga mat och fixa med sådant som vuxna gör. Hur kan vi hjälpa honom att komma i gång med att leka och sysselsätta sig själv? Vi blir både trötta och ledsna av detta.

Svar: Tack för ditt brev. Vilka föräldrar har inte blivit frustrerade över att deras barn har svårt att leka på egen hand? Antagligen ganska få, men er utmaning är större eftersom sonen gör mer än att bara tjata och gnälla. Det är svårt att undvika negativ uppmärksamhet när ett barn slår eller kastar hårda saker, även om det mest är på bus. Det vanliga rådet är att ni ihärdigt ska uppmärksamma hans ”bus” så lite som möjligt. Det gäller att visa honom att det inte lönar sig. Ni verkar dock redan följa detta råd och samtidigt vara kärleksfulla föräldrar som ger tillräckligt med uppmärksamhet i allmänhet. Jag ska därför ägna svaret åt din avslutande fråga: Hur kan man hjälpa ett barn att finna glädje i att (också) leka självständigt? Det är i regel också en bättre utgångspunkt än att fokusera på hur man ska handskas med buset.

Många föräldrar kan känna dåligt samvete när de försöker få sina barn att leka själva. Råd från allehanda barnexperter (mig själv inräknad) om att föräldrar ska vara närvarande och lyhörda kan säkert bidra till det. Självklart finns det, precis som du skriver, ingen möjlighet för föräldrar att ständigt vara med sina barn. Det är också viktigt att poängtera att syftet med självständig lek inte enbart är att föräldrar ska få en lugn stund. Det bidrar också till barns utveckling på vissa sätt som lek tillsammans med vuxna inte gör. Exempelvis kan barn lära sig att bli mer utforskande, kreativa och att klara av att fokusera på en uppgift utan att behöva stöd från vuxna.

Du skriver att ni brukar föreslå olika aktiviteter utan framgång. Generellt är det lättare att engagera barn i självständig lek om man gör leksaker och material tillgängliga snarare än att ge förslag. Har barnet väl börjat tacka nej till förslagen brukar det ofta vara kört. Det bör vara flera olika saker som barnet kan välja mellan och gärna saker som kan engagera under lite längre tid. Det kan exempelvis vara lådor med flera

leksaker i som barnet kan utforska eller material för att pyssla, bygga eller måla. Det är naturligtvis bra att med jämna mellanrum rotera leksaker – kanske ha en låda i förrådet som man byter ut då och då. En särskild fördel med skapande lek är att barnet får möjlighet att visa upp vad det har gjort efter leken.

Ni kanske redan har försökt även detta utan framgång? Er son kanske genast vill att ni ska vara med och leka? Mitt förslag är att ni försöker se detta som något han behöver lära sig, där ni till en början inte kan räkna med att han kan klara att leka själv så långa stunder. Jag har ingen statistik på hur länge treåringar i allmänhet brukar leka själva, men en uppskattning jag har sett är 10–15 minuter. För att han ska börja lära sig detta är det bra att försöka etablera en rutin som blir tydlig för honom. Om ni exempelvis först leker tillsammans ungefär en kvart när ni kommer hem från förskolan, kan ni därefter säga att det är ”egenlek”. Om detta sker vid ungefär samma tidpunkt (när ni ska laga mat?) och på samma plats varje dag blir det lättare för honom. Välj en plats i närheten av er, eftersom barn engagerar sig mer i lek om vuxna är i samma rum. Även om ni inte hinner laga mat på 10 minuter är målet framför allt att han ska börja upptäcka att det också kan vara roligt att leka själv.

Det som krävs för att rutinen ska fungera är förstås att ni är konsekventa. Det betyder att ni får försöka avstyra hans försök att leka tillsammans med er medan egenleken pågår. Därmed inte sagt att ni fullständigt ska undvika att uppmärksamma eller prata med honom. Ni ska bara inte avbryta er egen aktivitet och börja leka tillsammans (eller börja argumentera för mycket). Ni måste också vara beredda på att faktiskt låta honom leka fritt med sakerna ni lagt fram. Det får bli stökigt, högljutt och kladdigt, så länge han inte uppenbart förstör saker eller beter sig våldsamt.

Vid sidan av den nya lekrutinen är det förstås också viktigt att tänka på hur ni samspelar i övrigt med er son. Det finns till exempel mycket forskning som handlar om hur barn rent generellt utvecklar självständighet som pekar på vikten av att vuxna ger lagom mycket stöd. Oavsett om man hjälper för mycket eller för lite tappar barnet egen motivation och ork. Det gäller alltså att förstå vilken nivå barnet befinner sig på och att anpassa stödet därefter. Man ska hjälpa barnet precis över tröskeln och sedan lämna över när man ser att det klarar sig självt. Ni gör säkert redan så, men konsten att hjälpa lagom mycket är något alla föräldrar kan utveckla. Om ni leker med lego tillsammans på det sättet är chansen större att han vill bygga själv nästa gång legolådan är framme.

Martin Forster

På www.forster.se/referenser150112 kan du läsa mer om forskningen som tas upp i svaret.

Skicka din fråga till:

fragainsidan@dn.se. Utvalda frågor besvaras och publiceras på *dn.se/insidan* och i papperstidningen. “

Fråga Insidans experter

Legitimerade psykologen och psyko-terapeuten **Liria Ortiz** svarar på frågor om självhjälp, förändring- och parrelationer. **Martin Forster**,-legitimerad psykolog och forskare,-svarar på frågor om barn och familjerelationer. “

DN 16 jan 2015:

“Ducka inte för barnens frågor

Vi måste våga tala med barnen om det svåra, som terrorattackerna i Paris i förra veckan. Det menar tre experter med lång erfarenhet av arbete med barn. Här ger de råd om hur föräldrar och personal kan tänka.

Terrorattentaten i Paris i förra veckan, skolbarn som kidnappas i Nigeria, miljoner människor på flykt från krigets fasor i Syrien … omvärlden tränger sig alltmer in i den ”trygga” svenska vardagen.

Psykologen Martin Forster är känd för Insidans läsare efter att under flera år ha svarat på frågor om barn och relationer. Han menar att barn mår bra av tala om svåra saker, men att ”lagom är bäst”.

– Generellt sett ska föräldrar och andra vuxna begränsa de allra yngsta barnens intryck av bilder, i till exempel tv-nyheterna och i tidningar. Just bilder tycks framkalla oro och rädsla hos små barn, konstaterar Martin Forster.

Men om ett förskolebarn ändå fått information om exempelvis det som inträffade i Paris gäller det att sakligt berätta om det som hänt – och att inte låtsas som om inget hänt.

– Studier har visat att barn mår sämre både i familjer där man lägger locket på negativa känslor och i familjer där känslorna får svalla fullständigt fritt. Det gäller både när till exempel någon anhörig dött och efter ett blodigt terrorattentat, säger Martin Forster.

Han påpekar vikten av att sätta in terrorattentaten i Paris i ett större sammanhang och framhålla att även om det är mycket rapportering i tidningar, radio och tv är liknande händelser mycket ovanliga. Risken att drabbas är därför otroligt liten.

– Jag brukar säga att det grundläggande är att alltid lugnt och sansat försöka svara på barnens frågor. Det är också viktigt att som förälder i förväg reflektera en stund över vad barnet vill och tål att höra. Då blir man inte ställd om det kommer en oväntad fråga, säger Martin Forster.

Åsa Landberg arbetade under flera år som psykolog på Rädda Barnen. Hon tycker att det är viktigt att tala om det som hände i Paris utan att gå in på alla detaljer. Berätta att några män gick in på en tidningsredaktion och i en butik och dödade andra människor. Men betona samtidigt att det är en ytterst ovanlig händelse, understryker även Åsa Landberg.

Efter terrorattacken i Paris spreds många obehagliga bilder i tv, i tidningar och på nätet. För bara några år sedan räckte det med att föräldrarna stängde av nyhetssändningen och gömde undan tidningen för att barnen skulle vara ”skyddade”. Möjligen kunde de läskunniga påverkas av tidningarnas löpsedlar.

– I dag har även ganska små barn tillgång till datorer, smarta telefoner och läsplattor och kan själva hitta bilder från det som hände i Paris. Det gör det ännu viktigare att våga prata om otäcka saker i vår omvärld, menar Åsa Landberg.

Men vuxna får aldrig pressa på barn och unga informationen, betonar hon. En del barn vill verkligen inte ta del av det hemska, och kan bli

ännu oroligare av att få höra en massa detaljer. Andra vill ha reda på så mycket som möjligt.

Hur ska vi då tala med barn om döden och andra svåra saker?
– Vi vuxna ska ge utrymme för barnens frågor och tankar. Det handlar om att finnas till hands när barn kommer med sina funderingar. I det aktuella fallet skulle jag kanske visa bilder från när miljoner människor demonstrerade på Paris gator mot det som hänt. Det är ofta tryggt för barnen att få reda på att vuxna protesterar mot det fruktansvärda, svarar Åsa Landberg.

Psykoterapeuten Börje Svensson arbetar sedan många år bland annat med utsatta pojkar. Han har ingått i Räddningsverkets stödstyrka för svenskar som drabbas av krig eller katastrofer utomlands, exempelvis i samband med terroristattacken i Londons tunnelbana 2005.

– Då fungerade jag som ett krisstöd för barn och föräldrar, berättar Börje Svensson.

Efter terrorattacken i New York den 11 september 2001, då två flygplan flög in i Word trade center, funderade han på om barn kan bli traumatiserade av att titta på tv. Många svenska mellanstadiebarn var ensamma hemma efter skolan den dagen. Direktsända bilder och rapporter invaderade deras vardagsrum.

En tid efter terrorattacken intervjuade Börje Svensson ett antal barn mellan sex och tretton år. Han tog också del av en holländsk undersökning som studerade förekomsten av rädsla kopplad till tv-tittande. Fyra olika typer av inslag kunde verka skrämmande för barn:

1. Våld mellan människor som visar verkliga händelser.

2. Krig och lidande.

3. Svåra olyckor och brandkatastrofer.

4. Underhållningsvåld, fantasifigurer som drakar och monster.

Det visade sig att monstren och underhållningsvåldet i större utsträckning skrämde de mindre barnen än de större. Rädslan för krig och lidande var hög i alla åldersgrupper, och flickor blev oftare än pojkar skrämda av realistiskt våld.

I sin undersökning fann Börje Svensson att en del av barnen han intervjuade visade tydliga tecken på att ha blivit traumatiserade av att ha bevittnat attacken på World trade center.

– Vad vi berättar måste anpassas till barnets ålder. Pojkar och flickor som inte är läskunniga bör om möjligt skyddas från all information. Barn som är sex–sju år kan själva ha läst om det som inträffade i Paris eller ha pratat om det i skolan. Då gäller det att lyhört lyssna in barnet, menar Börje Svensson.

Han säger att när barnen blir äldre, kanske mellan nio och elva år, står moralutvecklingen på topp. De vill resonera om vad som rätt och fel. Varför gör vissa onda saker? Hur kan någon döda en annan människa?

– Unga i den här åldern vill ofta ha reda på detaljer och få veta hur det är i den stora världen. Då är det viktigt att vara förberedd och ha tänkt igenom svaren, kanske till och med innan frågorna kommer.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

Fakta. Psykologernas råd

Våga tala med barn och svåra och obehagliga händelser. Försök att inte överföra din egen oro och rädsla på barnen.

Lyssna in barnen för att veta hur mycket detaljer de vill ha reda på och vad de vill resonera om. ”Lagom är ofta bäst”. Betona att det är ytterst ovanligt att till exempel en terrorattack eller flygplansolycka inträffar i Sverige.

Lyft fram positiva exempel där vuxna protesterar mot våld och krig.

Förskolebarn bör om möjligt skyddas mot all information, särskilt obehagliga bilder.

När barnen nyss börjat skolan kan kamrater berätta vad som hänt. Genom smarta telefoner och liknande kan barnet självt också hitta bilder och filmklipp från otäcka händelser. Då gäller det att lyhört svara på barnens frågor.

Lite äldre barn vill ofta ha reda på detaljer. Som vuxen får man vara förberedd och tänka igenom hur man ska svara. “

DN 18 jan 2015:

”Välfärd behöver både privat och offentlig verksamhet”

“Orimlig polarisering. För att utveckla den svenska välfärden borde regeringen bejaka att ideella, privata och offentliga aktörer kan verka sida vid sida i stället för att förbjuda vissa organisationsformer inom välfärden, skriver Nils Karlson och Mattias Lundbäck, vd och forskare vid Näringslivets forskningsinstitut.

Debatten om vinst i välfärden har i hög grad präglats av tanken att det finns två alternativa sätt att organisera verksamheten. Antingen den offentliga förvaltningsmodellen eller också den privata marknadsmodellen. Det är hög tid att vidga perspektiven.

Vård, omsorg och utbildning är till för att hantera grundläggande mänskliga behov. De utmärks också av ”samproduktion”, det vill säga att brukarna själva är involverade i produktionen av välfärdstjänsterna, ett faktum som i hög grad glöms i debatten. Det gör att välfärdssektorn är olämplig att entydigt kategorisera som antingen byråkrati eller marknad.

Det är väl belagt i forskningen att offentliga byråkratier tenderar att förstenas och inte tillräckligt snabbt förmår utvecklas i takt med att omvärlden förändras. Detta är en viktig förklaring till skillnaden i effektivitet mellan marknadsekonomier och planekonomier. Ju fler regler och hinder för omprioritering som det finns, desto svårare blir det för dessa organisationer att anpassa och förnya sig.

Därför är det inte så lite ironiskt att merparten av de reformförslag som lagts fram på exempelvis skolområdet de senaste tio åren går ut på att

låsa upp verksamheten ännu mer. Det visar att vare sig borgerliga eller socialdemokratiska regeringar förstått att centralstyrning riskerar att kväva innovationskraften och arbetsglädjen i välfärdssektorerna.

Regleringar med krav som berör skolbibliotek, lärartäthet, gympa, matte och klasstorlek, förväntas lösa problem som bara kan hanteras genom att man ger skolornas anställda större inflytande och ansvar. Det är här den form av New Public Management som tillämpats sedan de socialdemokratiska regeringarna i mitten på 1980-talet gått fel.

Lika fel är det att beskriva dessa offentligt finansierade och reglerade verksamheter som marknader. Visserligen finns i dag en mängd olika privata utförare av välfärdstjänsterna; utförare som med dagens valfrihetssystem ofta är populära hos brukare och anställda. Men det är inte någon marknad i egentlig mening, eftersom vare sig priserna, konkurrensen eller tjänsternas utformning är fria.

Det är därför intressant att regeringen, i den i dag förvisso förkastade budgetpropositionen, vill ”... ta ett första steg i en riktning som innebär att professionernas kunnande och yrkesetik blir mer vägledande än vad de är i dag” inom välfärdssektorerna. Regeringen aviserar att en ny form av styrning av den välfärdssektorn ska utredas. Ardalan Shekarabi, ansvarig civilminister, har dock ännu inte – närmare fyra månader efter valet – specificerat hur denna översyn ska ske.

Som forskare inom statsvetenskap, nationalekonomi och offentlig förvaltning menar vi att nobelpristagarens i ekonomi Ellinor Ostroms forskning inom Bloomingtonskolan skulle kunna tillföra fruktbara perspektiv. Hon har visat att gemensamma, kollektiva nyttigheter ofta bäst kan utvecklas i en polycentrisk process underifrån mellan de närmast berörda aktörerna. De normer, regler och institutionella strukturer som bär upp de gemensamma lösningarna skapas i huvudsak av aktörerna själva, eftersom det är på lokal nivå relevant kunskap finns. Det är också en analys som ger ideella aktörer en viktig roll.

I själva verket finns ofta förvaltningar, ideella organisationer och vinstdrivande företag parallellt i de flesta välfärdssektorer. De kompletterar varandra. Ibland dominerar förvaltningar – ofta under stabila förhållanden då stordriftsfördelar kan nyttjas. Ibland dominerar ideella organisationer, vilket kan vara för att brukarna hyser stort förtroende för ideella utförare. Där finns oftast starkast professionell kultur. Ibland dominerar vinstdrivande företag, vilket kan vara fallet då det behövs innovationer, snabb omställning och uppbyggnad av nya strukturer, exempelvis rikstäckande ”kedje-företag”.

Den vanligaste modellen internationellt sett är just polycentrisk, där ideella, vinstdrivande och offentliga utförare verkar sida vid sida. I exempelvis USA utgör de icke-vinstdrivande sjukhusen 65 procent av samtliga sjukhus, medan motsvarande siffra för särskilda boenden är drygt 30 procent. På kontinenten i Europa dominerar de ideella aktörerna oftast helt välfärdsområdet.

Sverige är en avvikare. Här dominerades välfärdssektorn länge av den kommunala förvaltningsformen. De senaste 30 åren har dock privata utförare övertagit en betydande del av produktionen inom vård, omsorg och skola. I vissa kommuner bedrivs hemtjänsten uteslutande av privata utförare.

Problemet för oss i Sverige är dels att en sammanhållen analys av polycentriska system för välfärdsproduktion saknas, dels att styrformerna för denna typ av system är helt outvecklade – något som torde vara uppenbart med tanke på de kvalitets- och effektivitets-problem som dagligen rapporteras.

Tillämpat på välfärdsområdet ligger den viktigaste utmaningen i att utveckla ett antal professionella normer kring kvalitet och effektivitet som är gemensamma inom skol-, vård- eller omsorgssystemen.

En nyckel ligger här i att bejaka välfärdens ”samproduktion”, att producenter och brukare tillsammans producerar utbildning, omsorg och hälsa. Det är så gemensamma normer utvecklas, oavsett om produktionen är ideell, privat eller offentlig. Det kan endast ske lokalt, organiskt och underifrån, och med bevarad valfrihet.

Om regeringen vill ta diskussionen om välfärdens styrning ett steg längre kan det första steget vara att acceptera att allt kanske inte kan eller bör styras uppifrån. New Public Management-tänkandets centrala läroplaner, riktlinjer och prestationsmål är medel som i dag används för att styra verksamheter som snarare, mer än något annat, är i behov av yrkesstolthet, brukarmedverkan, generella normer och flexibilitet.

Svaret på välfärdssektorernas problem finns sannolikt i att i ökad utsträckning bejaka professionernas autonomi, etik och personliga ansvar för vårdens, omsorgens och utbildningens kvalitet. Inte i att förbjuda vissa organisations- eller verksamhetsformer. Tvärtom bör välfärdens polycentriska inslag förstärkas och bejakas. Inte minst genom att ge de ideella aktörerna väsentligt större utrymme, men också genom att ge bättre förutsättning för såväl kommunala som vinstdrivande verksamheter att fylla sina respektive roller.

Om detta är syftet med regeringens satsning på nya styrmodeller välkomnar vi initiativet.

Nils Karlson, Docent, Vd För Ratio – Näringslivets Forskningsinstitut
Mattias Lundbäck, Forskare Ratio, Handläggare Vid Skl, Samt Frilansskribent “

DN 19 jan 2015:

“Hälften av fosterbarnen ersätts inte

Drygt 5 200 tidigare fosterbarn hann ansöka om ersättning för vanvård innan tiden gick ut i januari. Drygt hälften har hittills fått nej. Totalsumman väntas därmed hamna långt under regeringens kalkyl.

Många fosterbarn utsattes under 1900-talet för kränkningar, övergrepp och vanvård i samhällets vård. 2011 beslutades att en del av de som vanvårdats i fosterhem eller barnhem skulle kompenseras ekonomiskt och de senaste två åren har vanvårdade kunnat ansöka om ersättningen på 250 000 kronor hos Ersättningsnämnden. Hittills har nämnden avgjort 3 003 ärenden, av totalt 5 286. Över hälften, 50,7 procent, har fått nej.

– Lagen är formulerad som så att det krävs rätt mycket för att man ska få ersättning. Det ska vara de allvarligaste formerna av övergrepp eller försummelser. Med den utgångspunkten är jag inte överraskad att det blev på det här viset, säger Göran Ewerlöf, ordförande i Ersättningsnämnden.

Men Anne Skånér, som länge engagerat sig för de tidigare fosterbarnen, är besviken.

– Det är alldeles för många avslag. Och det beror inte bara på att lagen är dålig, utan också på att nämndens tolkning av begreppet vanvård i många fall är godtycklig, säger hon. **Tt “**

DN 19 jan 2015:

“Stressad, slutkörd och maken bara surar – ska jag skilja mig?

De bråkar sällan numera, men relationen är inte bra. Hon är stressad på jobbet och gör det mesta hemma, och börjar tröttna på det. Han vill inte prata om förhållandet utan ”tjurar” mest. För henne är de tre barnen viktigast av allt. Borde hon skilja sig? Psykolog Liria Ortiz ger råd.
Fråga:

Hej, jag lever i en relation sedan 20 år tillbaka. Vi träffades som tjugoåringar. De första åtta åren bråkade vi mycket. Jag mådde väldigt dåligt psykiskt då. Nu, tolv år senare, mår jag bättre och vi har tre underbara barn. Och bråkar sällan. Men min man är förändrad och säkert även jag. Jag vill ha ett lugnt liv och sätter barnen först. Själv hade jag en jättejobbig uppväxt med slag och övergrepp. Mina barn ska ha det bra. Det är jätteviktigt för mig.

Jag har mycket stress på jobbet och hemma. Jag får göra det mesta hemma. Och börjar väl tröttna. Jag tror att jag älskar honom men i dag är han inte den han var. Bara tjurig, och säger man något vänder han det till att det är synd om honom. Jag vet inte vad jag ska göra, han vägrar att gå och prata med någon.

Jag har också problem med vårt sexuella samliv. Min man vill ha sex jämt. Inte lätt med en trotsig fyraåring, en tioåring och en tonåring. Självklart vill jag ha sex men när jag själv vill. Men jag är nöjd om han bara finns här och vi är en familj. Vet inte om jag orkar längre. Är trött. Ska jag skilja mig?

Tveksam

Svar:

Hej! När man börjar tänka att det kanske vore bäst att skilja sig infinner sig nästan alltid mycket motstridiga känslor. Ofta en stark känsla av lättnad. Det finns en väg ut, och bort från allt det som irriterar och är trist. Men även en känsla av olust och oro för vad en skilsmässa ska innebära, för barnen och ekonomin, och för en själv.

Om man har levt länge med någon kan en vardag som ensam kännas svår att föreställa sig och kännas ganska skrämmande. Jag uppfattar din fråga om du ska skiljas eller inte som att du befinner dig ungefär där, i ett läge med stor osäkerhet. Samtidigt som du har blivit allt mer övertygad om att som det är nu kan det inte få fortsätta.

Jag kommer inte att svara på din fråga om du ska skilja dig eller inte. Det måste du så småningom göra själv. Men jag kommer att ge dig några råd som kanske kan hjälpa dig att komma fram till ett svar på din fråga. Ett svar som du kan känna är genomtänkt, och rimligt att börja handla utifrån. För det verkar vara så att det är mycket upp till dig att åstadkomma en förändring av ert äktenskap – eller att ta initiativet till att skiljas. Din man verkar vilja hålla era problem ifrån sig. Det är också möjligt att han inte delar din bild av hur mycket problem det finns i ert äktenskap.

Vad kan du då göra för att komma fram till ett svar på din fråga? Ett viktigt steg tror jag är att du börjar gå i familje-rådgivning. Sådan finns att få genom kommunen där du bor. Att din man inte är intresserad är inget hinder. Du kan gå för egen del. Familjerådgivning har utgångspunkten att man i en relation har fastnat i besvärliga mönster som man inte vet hur man ska bryta på egen hand. Kommunernas familjerådgivare berättar att ett av de vanligare skälen till konflikter i äktenskap är att arbetsfördelningen känns orättvis, eller att man har olika sexuella förväntningar och svårigheter att tala med varandra om detta. Ett annat vanligt problem är att man känner att man har vuxit ifrån varandra.

Familjerådgivning tror jag kan få två viktiga betydelser för dig. Den ena är att du får en möjlighet att ”få prata av dig” kring det som känns tungt, och bli förstådd och bekräftad. Det andra är att du kan börja sätta ord ännu mer på hur du tänker och känner inför ditt äktenskap. På gott och ont. Det professionella samtalet erbjuder, när det fungerar bra, en möjlighet att få berätta öppet i närvaro av en person som lyssnar utan avbryta och värdera. En person som i stället genom frågor och reflektioner hjälper till att göra de egna känslorna och tankarna tydligare. Det ger en möjlighet att börja sortera det som känns kaotiskt. Och börja se lösningar. Eller att sakligt inse vad som inte går att förändra, eller vad man inte längre kan acceptera.

Jag tror att det är precis den typ av samtal du behöver nu. Jag hoppas att du trots en krävande vardag som yrkesarbetande trebarnsmamma kan få plats för detta. Det handlar om cirka en till två timmar i veckan.

Så småningom är det förstås nödvändigt att din man accepterar att prata med dig om hur ni har det, och om vad ni ska göra. Åtminstone om ni ska fortsätta att leva ihop.

Du kan ta initiativet, och du kan visa din goda vilja och omsorg om ert äktenskap. Men det är förstås så att din man också måste svara på det du gör för att det ska vara meningsfullt för dig att fortsätta. Jag skulle vilja be dig att fundera på var dina gränser går. När får det vara nog för dig?

Jag vill också stanna ett ögonblick vid något som jag tror att du kanske oroar dig en del kring. Du skriver så kärnfullt och kärleksfullt att dina barn ska ha det bra. Och barns största oro är ofta att föräldrarna ska skilja sig. Men ändå är det så att psykologisk forskning visar att det är bättre för barnen att föräldrarna skiljer sig än att de lever olyckliga tillsammans.

Du skriver att du hade en svår uppväxt med ”slag och övergrepp”. Jag tror att du på många sätt är en stark person. Trots din bakgrund har du skaffat dig ett hyggligt liv med arbete och familj. Det har säkert krävt en hel del av dig. Jag vill ändå säga att om du skiljer dig så förbered dig på olika sätt. Vid en skilsmässa väcks lätt tidiga känslor av utsatthet och övergivenhet, särskilt om sådana erfarenheter finns i ens personliga historia. Du kan få flera praktiska råd om vad som kan vara klokt att tänka på för egen del, och för barnen, inför en separation och skilsmässa på www.1177.se

Det kommer ju att ta en tid innan du hittar en lösning på dina problem. Så du behöver nog ta hand om dig själv under en tid framöver. Inte

minst för att få tid och kraft att tänka och känna efter vad du vill och behöver göra. Här är några råd som kanske kan vara till hjälp för detta:

Prata med någon vän som du har förtroende för om det som händer. Skriv gärna dagbok, där du noterar dina tankar och upplevelser. Det hjälper dig att få perspektiv och bearbeta det som händer dig.

Ge dig mer av egen tid. Det är tid som man fullt ut äger på egen hand. Jag inser att det inte är så lätt i en trebarns-familj. Men försök att schemalägga sådan tid någon gång då och då. Gör på den tiden något som du mår bra av. Som att träffa folk som gör dig på gott humör. Eller kanske du bara vill vara ensam ett tag. Bara någon timme i veckan av egen tid räcker för att göra skillnad.

Försök att bli avlastad hemma. Det verkar inte vara så möjligt att bli det av din man för tillfället, men kanske redan nu av dina äldsta barn. Du kanske exempelvis kan komma överens med dem om att ta hand om sina rum ännu mer, eller hjälpa till med inköp, eller något annat som en tioåring och en tonåring klarar. Berätta som det är, att du är trött och behöver avlastning. Barn i den åldern kan både förstå och vara medkännande.

Sätt en tidsram för hur länge du ska fundera över om du ska skiljas eller inte. Låt inte bara tiden gå. Kanske en rimlig tidsram kan vara sex till åtta veckor?

Ta väl hand om dig!

Liria Ortiz "

DN 19 jan 2015:

"Fem minuter för klädbyte – i veckan

Efter en fallolycka i höstas blev 78-åriga Fransisca Bälter helt sängliggande. Då drogs hemtjänsten ner. Nu är hon beviljad totalt en kvart i veckan för bad eller dusch, fem minuter i veckan för klädsel – och ingen tid alls för frukost eller social samvaro.

– Det är så tråkigt att de fina orden om värdigt liv och skälig levnadsnivå inte omsätts i praktiken, säger Sanja Jagustin Christiansson, chef för det hemtjänstföretaget CuraNova Omsorg som Fransisca Bälter anlitar.

Från sängen i sin tvårummare i Skärholmen har Fransisca Bälter utsikt över träd och himmel. Hon har mobiltelefonen och fjärrkontrollen till hands, tv:n är omgiven av bilder på de fem barnbarnen som bor i Göteborg.

Hemtjänsten kommer flera gånger om dagen, och på natten. Om kundens hjälpbehov förändras är företaget skyldigt att anmäla det till kommunen.

– Det gjorde jag i slutet av november. Fransisca hade blivit sämre och vi klarar inte att ge henne omsorg under trygga förhållanden med det nuvarande biståndsbeslutet, säger Sanja Jagustin Christiansson.

Biståndshandläggaren gjorde ett hembesök – och minskade tiden. "En anledning till att tiden minskades är att klienten är helt sängliggandes", skriver en biträdande enhetschef.

– Jag har tjatat jättemycket med stadsdelsförvaltningen och frågat dem: hur kan det vara rimligt att ni sänker insatsen när hon behöver mer hjälp? De svarar bara att det är rimligt därför att hon är sängliggande, säger Sanja Jagustin Christiansson.

Sedan 2010 använder biståndshandläggarna en beräkningsmall med schablontider. Där finns poster som bad/dusch, klädsel, bäddning, sällskap vid måltid/äthjälp, städning, tvätt, ärenden med mera.

När Fransisca Bälter blev sängliggande drogs tiden för bad/dusch ner till en kvart en gång i veckan – det går inte enligt Sanja Jagustin Christiansson, det blir i stället tvättlappar i sängen. Tiden för klädsel – i Fransiscas fall betyder det att byta nattlinne – till 5 minuter en gång i veckan, tiden för toalettbesök från 15 till 5 minuter sju gånger per dygn och för sällskap vid måltid/äthjälp till tio minuter två gånger om dagen.

– Socialtjänstlagen talar om skälig levnadsnivå och att äldre människor har rätt till ett värdigt liv under trygga förhållanden, men Stockholms stadsdelar använder sina egna principer för att klara ekonomin. Man ska inte bli kränkt och diskriminerad bara för att man blir gammal, säger Sanja Jagustin Christiansson.

Schablontiden för att duscha eller bada, till exempel, är 30 minuter.

– Men den sänks alltför ofta. I självklara fall, som när det gäller Fransisca, borde de inte kunna göra det. Men hon har inte sina släktingar här i stan, det är bara vi som kan ringa och säga att det inte fungerar och stadsdelsförvaltningarna bemöter oss med stor misstro, säger Sanja Jagustin Christiansson.

Hon och hennes man Lars Christiansson – de äger företaget tillsammans – tror att det finns många utförare som inte vågar berätta hur det är.

– Så fort det händer något negativt i hemtjänsten är det de privata utförarnas fel, säger Lars Christiansson.

När de tar upp tidsminskningen med den centrala äldreförvaltningen hänvisar de till att kunden kan överklaga till förvaltningsrätten.

– Men den tid våra kunder blir tilldelade går inte att överklaga, det är en återvändsgränd, säger Lars Christiansson.

Nu ska de göra en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg.

– Det ska vara individuella behovsbedömningar men det är det nästan aldrig, sociala behov tas oftast inte hänsyn till, säger Sanja Jagustin Christiansson.

På listan över schablontider finns punkten Social samvaro och tiden 30 minuter. I Fransisca Bälters biståndsbeslut är den inte ikryssad, Sanja och Lars har aldrig sett att någon kund har beviljats tid för social samvaro, de har heller aldrig sett att någon – på någon punkt – har fått mer än schablontiden.

Varje moment hemtjänstpersonalen utför registreras, om företaget tillbringar mer tid hos kunden än vad som beviljats måste den godkännas i efterhand.

Fransisca Bälter har inte beviljats tid för frukost eller för att någon ska gå ut med soporna. Hon har vackert röda naglar, men någon punkt för Måla naglar finns över huvud taget inte i beräkningsmallen.

– Vi är alltid här längre än vad vi har betalt för, i många fall godkänner inte stadsdelsförvaltningen det, säger Sanja Jagustin Christiansson.

– Vi har minsann inte sett några vinster i välfärden, säger Lars Christiansson.

Mia.Tottmar@Dn.Se "

DN 19 jan 2015:

"Nya borgarrådet: Förstod snart att det finns brister

Runt månadsskiftet inleder den nya majoriteten i Stadshuset en total översyn av hemtjänsten. – Det tog inte mer än några veckor innan jag förstod att det finns stora brister, säger äldreborgarrådet Clara Lindblom (V).

Clara Lindblom känner igen den beskrivning av hemtjänsten som Sanja Jagustin Christiansson ger i artikeln här intill, hon har blivit kontaktad av både hemtjänstkunder och personal.

Stadens hemtjänstutredning ska jämföra LOV – där alla godkända utförare får etablera sig och kunden väljer – med LOU – där kommunen upphandlar en verksamhet. Den ska också utvärdera biståndsbeslut och ersättningssystem.

– I dag har Stockholm över 100 utförare av hemtjänst. Vi vill ha ett hanterbart antal och höja kvaliteten. Färre men bättre, säger Clara Lindblom.

Staden ska ställa hårdare krav i upphandlingarna, på kontinuitet, utbildning och bemanning. När det gäller tidstilldelningen är Clara Lindblom kritisk till att den är så detaljstyrd. Hon menar att det blir väldigt stelbent och oflexibelt.

– Jag skulle vilja gå mot ramtider. Då fattar staden beslut om ett antal timmar per vecka och vilka behov som ska tillgodoses, sedan är det upp till den enskilda individen att tillsammans med hemtjänsten komma fram till vad tiden ska användas till, säger hon.

Det är paradoxalt, menar Clara Lindblom, att kunna välja bland hundratals utförare men inte kunna välja när man vill duscha eller ta en promenad.

– Det devalverar också yrkeskompetensen hos en hel yrkesgrupp, det finns små möjligheter att göra egna bedömningar och att ha tid för samtal, säger hon.

Clara Lindblom vill också ha bort korta, uppstyckade insatser på kanske bara fem minuter.

– Det är inte bra. Jag vill ha möjlighet att sätta en gräns för hur kort ett besök kan vara, det måste behandlas som det mänskliga möte det är, säger hon.

Fransisca Bälter fick sin tid neddragen när hon blev sängliggande, enligt äldreborgarrådet beviljar vissa stadsdelar för lite tid i biståndsbesluten.

– Många stadsdelar – 11 av 14 – går med underskott, det är därför de drar ner på tiden, säger Torun Boucher, som sitter i äldrenämnden för Vänstern.

Hur går det till? Får de order om det?

– Nej, men om man får tydliga signaler om att man måste spara så använder man de verktyg man har. Biståndshandläggarna har tiden, säger Clara Lindblom.

De är eniga om att det behövs mer pengar till hemtjänsten, till tid för utevistelse, sällskap vid måltider och social samvaro.

– Vi ska begära in statistik på hur mycket tid för social samvaro som har beviljats, säger Torun Boucher.

Hemtjänstutredningen ska vara klar till sommaren och förhoppningsvis, säger Clara Lindblom, ska förändringarna träda i kraft den 1 januari 2016.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“ Klagomålen ökar men leder sällan till åtgärder

Missnöjet med landets socialtjänster ökar. Bara under förra året utredde tillsynsmyndig-heten Ivo över 3 300 klagomål – en ökning med nära 25 procent på fyra år. Men endast en tiondel av klagomålen ledde till krav på åtgärder.

Socialsekreterare över hela landet har under det senaste året vittnat om en ohållbar arbetssituation. Ökade krav på administration och dokumentation gör att utredningar drar ut på tiden och anmälningar blir liggande för länge utan att någon tar tag i dem. Samtidigt som antalet anmälningar om misstänkta missförhållanden blir fler.

Konsekvenserna syns tydligt i statistiken från tillsynsmyndig-heten Ivo, Inspektionen för vård och omsorg.

Antalet utredda klagomål på socialtjänsten har ökat stadigt de senaste åren – sedan 2011 med nära 25 procent. Förra året utreddes 3 386 klagomål, enligt preliminära siffror från diariet. År 2011 var siffran 2 742.

Flest klagomål fick socialtjänsterna i Ivo:s befolkningstäta mittregion där kommuner som Örebro, Uppsala, Gävle och Eskilstuna ingår.

– Väldigt många av ärendena handlar om utdragen handläggning av ärenden, inte minst när det gäller barn och familjer. Men det rör också brister i bemötande, man tycker inte att man får kontakt eller svar av sina handläggare, säger Lars-Erik Gotthard på Ivo.

Dryg tio procent av klagomålen som utretts de senaste åren har lett till krav på åtgärder.

– Jag förstår att det kan verka vara få, men alla brister behöver inte leda till att vi ställer krav på åtgärder. Vi kan också göra påpekanden om att något behöver rättas till. Sedan är det också ganska vanligt att medborgare tycker att något är felaktigt eller borde vara på ett annat sätt – men vi måste hålla oss till bestämmelserna som finns, säger Gotthard.

Elin Lindén arbetar som social-sekreterare i Stockholm sedan fyra år tillbaka. Hon är inte förvånad över att klagomålen blivit fler och fler.

– Jag kan förstå att klienterna känner att de får dåligt bemötande. Vi hinner inte med helt enkelt. Vi är alldeles för få i förhållande till vad vi förväntas prestera och hinner inte ha så mycket kontakt med klienterna som vi önskar, säger hon.

Personalomsättningen på socialkontoren är ofta mycket hög. Elin Lindén berättar om vissa arbetsgrupper som under ett år bytt ut hela personalstyrkan.

– Många söker sig bort från myndighetsutövningen och tar jobb som kuratorer eller liknande i stället. Man orkar inte med ar-betssituationen helt enkelt. Vi vill ju naturligtvis göra ett jättebra jobb, men förutsättningarna är små.

Enligt Elin Lindén har den närmsta ledningen ofta stor förståelse för socialsekreterarnas situation, men har svårt att göra något åt den med hänvisning till en begränsad budget.

Åsa Regnér (S), barn-, äldre- och jämställdhetsminister, påpekar att det är kommunerna som bär ansvaret för socialtjänsternas verksamhet, men hon säger sig vara väl insatt i problematiken och följer debatten noggrant.

– Vi försöker göra så mycket vi kan för att stötta kommunerna. Jag följer utvecklingen noga och är det lagstiftning som kommer att krävas för att förbättra situationen är jag öppen för diskussion, säger Åsa Regnér.

En av den borgerliga rege-ringens åtgärder för att förbättra situationen var att anställa en nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården. Cecilia Grefve började på sitt nya jobb i november förra året och ska resa runt till socialtjänster i 50 kommuner de kommande åren för att kartlägga problemen.

Den nya ministern har skärpt uppdraget ytterligare.

– Samordnaren ska inte bara lyssna, hon ska även återföra förslag till mig om vad som kan förbättras och rapportera oftare, säger Åsa Regnér.

Vad säger du till alla frustrerade socialsekreterare som inte tycker att de har förutsättningar att klara sitt arbete?

– Socialsekreterare är ett hög-utbildat kvinnodominerat yrke och jag är så klart mån om att de ska ha de bästa förutsättningarna för att utföra sitt arbete.

Josefin Sköld josefin.skold@dn.se”

DN 22 jan 2015:

”Jämställdhet ska prioriteras redan i vår ändringsbudget”

“ Feministisk regering. Regeringen och regeringskansliet är nu jämställt på de -politiska posterna. Nu går vi vidare med flera förslag för en feministisk och jämställd politik. Arbetet kommer att prioriteras såväl i statsförvaltningen som i bistånds- och välfärdspolitiken, skriver Stefan Löfven och Åsa Regnér.

Just nu pågår World Economic Forum i Davos. En av de viktigaste frågorna som Sverige kommer att lyfta där är vikten av ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Sverige är och ska vara ett föregångsland på jämställdhetsområdet.

Den svenska regeringen är en feministisk regering. Vi sätter jämställdheten i centrum i såväl det nationella som i det internationella arbetet. Jämställdhet är i grunden en demokrati- och rättvisefråga. Alla människor ska få vara fria att vara den person de är utan att låsas in i könsbundna normer. Men det är också del av regeringens idé om det moderna välfärdssamhället. Jämställdhet bidrar till ekonomisk utveckling.

Därför ska sysselsättningen vara lika hög bland kvinnor som bland män. Kvinnor ska i samma utsträckning som män ha ett betalt arbete, med bra arbetsmiljö och karriärmöjligheter. Löneskillnaderna mellan könen ska minska. Alla ska ha rätt att arbeta heltid och vara ekonomiskt självständiga.

Men vi har en lång väg dit. Fortfarande skiljer det tre och en halv miljon kronor i livsinkomst mellan kvinnor och män i Sverige.

Kvinnor står fortfarande för den största delen av det obetalda arbetet och männen tar bara ut en fjärdedel av föräldraförsäkringen. Vi ser i dag hur många kvinnor tvingas gå ner i arbetstid för att välfärden inte håller måttet, för att personalen i äldreomsorgen inte räcker till eller för att öppettiderna i förskolan är för snäva.

I budgeten satsade regeringen stort på insatser för att motverka jämställdhetsgapet. Vi föreslog stora investeringar i att öka bemanningen i äldreomsorgen för att anhöriga inte ska behöva gå ner i tid för att vårda äldre släktingar, ett ansvar som oftast kvinnor tar på sig. Vi investerade stort i förlossningsvården och kvinnors hälsa. Vi ökade också underhållsstödet för ensamstående föräldrar och ville bygga ut förskolan på obekväm arbetstid för att ensamstående föräldrar – ofta mammor – ska kunna ta de jobb som erbjuds och försörja sina barn. Tyvärr röstade Alliansen tillsammans med Sverigedemokraterna ner regeringens budget.

Vi vill nu göra föräldraförsäkringen mer jämställd genom att införa en tredje månad i försäkringen som reserveras åt den andra föräldern. De borgerliga partierna och Sverigedemokraterna har hittills valt att i stället fortsätta satsa på det hårt kritiserade vårdnadsbidraget, trots att uppföljningar visar att bidraget håller de mest ekonomiskt utsatta kvinnorna utanför arbetsmarknaden. Det här är en bakåtsträvande politik som tar Sverige i helt fel riktning.

Sveriges nya regering går nu vidare med att bygga upp världens första jämställda statsförvaltning och vi ger jämställdhetspolitiken en mycket större tyngd också i regeringskansliet. Redan nu står det klart att det nya regeringskansliet är helt jämställt vad gäller kvinnor och män på de politiskt tillsatta posterna och tjänsterna. Tack vare en medveten utnämning och rekrytering är lika många kvinnor som män statsråd, statssekreterare och politisk sakkunniga.

En feministisk regering nöjer sig inte enbart med att analysera konsekvenserna av de politiska besluten, utan ser även till att de leder till ökad jämställdhet. Feminism ska genomsyra hela regeringens politik, i alla prioriteringar och beslut. Därför tar vi initiativ till en styrgrupp inom regeringskansliet för att ge alla statsråd verktyg i hur jämställdhetsfokus ska avspeglas i regeringens samlade arbete. Vi påbörjar även arbetet med jämställdhetsbudgetering.

Vi ger också alla departement i uppdrag att arbeta med jämställdhetsintegrering i all sin verksamhet. Det innebär att beslut inom alla politikområden ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

I dag bedrivs ett utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i arton myndigheter (JiM). Lärdomarna från JiM ska nu spridas till fler myndigheter. Regeringen utökar därför denna satsning till att omfatta 41 myndigheter, däribland Försäkringskassan och Skatteverket. Myndigheterna ska i sina regleringsbrev redovisa hur de ska arbeta med jämställdhets-integrering under 2015–2018 för att bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen. Varje myndighet ska beskriva på vilket sätt jämställdhet kan integreras och bli en del av myndighetens ordinarie verksamhet, exempelvis i myndig-hetens styrprocesser.

Det svenska jämställdhetsarbetet har tjänat vårt land väl. Förutom att det är moraliskt riktigt har det bidragit till Sveriges höga sysselsättning och tillväxt. Men det har inte skett av sig självt, utan är i mångt och mycket resultatet av politiska beslut, som exempelvis den första och den andra pappamånaden och avskaffande av sambeskattning.

En feministisk regerings ambitioner för ökad jämställdhet gäller såväl nationellt som i det internationella samarbetet. Utvecklingen i världen går framåt. I dag börjar lika många flickor som pojkar i grundskolan världen över, andelen kvinnor i världens parlament har ökat och

globalt sett arbetar fler kvinnor utanför jordbrukssektorn. Det är en bra utveckling, men mycket återstår att göra.

Svenskt bistånd ska bidra till att kvinnors och flickors systematiska underordning i samhället motverkas. Frånvaron av alla former av våld mot kvinnor och flickor är centralt i detta. Regeringen prioriterar arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Hittills har främst kvinnor drivit jämställdhetsarbetet. Under senare år har en global och svensk medvetenhet om män och pojkars roll vuxit i jämställdhetsarbetet. Mäns och pojkars delaktighet är en viktig del av regeringens strategiska jämställdhetsarbete. Bland annat genom vårt engagemang i FN-kampanjen HeForShe.

Vår starka övertygelse är att politiken måste fortsätta att driva jämställdhetsarbetet framåt. Vi vill ha en jämställdhetspolitik som speglar det samtida Sverige och alla som bor i vårt land. Det är inte en fråga som löser sig av sig självt. Därför kommer regeringen att prioritera reformer som leder till ökad jämställdhet i kommande budgetpropositionen och i den ändringsbudget vi lägger redan i vår.

Dagens och framtida generationer ska mötas av ett jämställt samhälle där varje enskild människa kan uppnå sin fulla potential. Jämställdhet är inte bara rätt, utan smart politik som skapar tillväxt och utveckling. Hälften av världens alla begåvningar måste få möjlighet att komma till sin rätt.

Stefan Löfven (S), Statsminister

Åsa Regnér (S), Barn-, Äldre- Och Jämställdhets-minister “

DN 24 jan 2015:

“ Snacka om korruption

Det var smällkallt i Bukarest förra vintern. Så kallt, skrev en parlamentsledamot i det socialdemokratiska regeringspartiet på sin Facebooksida, ”att jag faktiskt såg en zigenare med händerna i fickorna”.

I fall de rasistiska nyanserna gick någon förbi: De tjuvaktiga fingrarna, som annars alltid står i färd att stjäla ur andras fickor, hade alltså dragit sig tillbaka.

Sådana kvickheter tvingas romer i Rumänien fördra. Tabut mot antiziganistiska skämt och utspel är inte starkare än att etablerade röster i -offentligheten kan vädra en och annan tanke om tvångssterilisering.

Men diskriminering förekommer inte i Rumänien, enligt landets socialminister Rovana Plumb. På fredagen besökte hon sina svenska social-demokratiska kolleger Åsa Regnér och Annika Strandhäll, båda på social-departementet, för att ha samtal.

Tonläget mellan länderna tycks ha skruvats ner sedan Allians-ministrarna höll i överläggningarna. EU-minister Birgitta Ohlsson (FP) bedrev hård kampanj för att förmå Rumänien att ta större ansvar för den romska befolkningens umbäranden, men förra våren skar det sig.

”Vi är inte en svensk koloni”, protesterade en representant efter att svenskarna insisterat på att inrätta en särskild expertstyrka för tiggarna.

Enligt en källa till DN tappade den rumänska regeringen helt lusten att samarbeta. Men nu är stämningen bättre. Samarbetet har återupptagits och ska stärkas.

Nästa steg blir ett formellt gemensamt uttalande. Ett slags vänorts-utbyte ska inledas, där erfarenheter kan utväxlas och svenska kommuner bilda länk till lokala myndigheter i Rumänien. Sverige får i samma vända en nationell samordnare som ska hantera frågor kring de migranter som har blivit en så vanlig syn i gathörn och utanför butiker.

Inget av det som presenterades på fredagen behöver vara dåligt. Men det vore synd om även de svenska ministrarna reducerade frågan till socialpolitik.

I regeringens utrikesdeklaration heter det högtidligt att Sverige ska bekämpa främlingsfientligheten och trångsyntheten i EU med kraft och övertygelse. På fredagens pressträff väjde socialförsäkringsminister Annika Strandhäll för -ordet rom. Problemet gällde ospecificerat människor ”i en utsatt situation”. Hon ville föra ”konstruktiva samtal om välfärdsstaten”.

Sverige kan förstås inte gräla bort rasism i andra länder. Att ta upp minoritetsfrågor med Rumäniens regering borde ändå vara självklart.

För Socialdemokraternas kolleger i Bukarest är det bekvämare att se romernas situation som en fråga om tillväxt, barnbidrag och minimilöner. Men även om fattigdomen hör till bilden är dilemmat inte utpräglat ekonomisk-politiskt.

I vägen för välfärdsstaten står en murken rättsstat. Rumäniens politiska liv präglas fortfarande av klientelism, alltså förhållandet beskyddare–klient. I ett sådant system krävs personliga band för att myndighetsbeslut ska gå ens väg och utbetalningar hamna på kontot.

Det går inte att förverkliga idén om allmän välfärd så länge tjänster och gentjänster utgör bränslet i det offentliga. Den som enbart utökar rättighetskatalogen riskerar att göra redan obalanserade relationer ännu mer ojämlika. Privilegieekonomin tenderar att stimuleras.

Marginaliserade grupper är ofta de stora förlorarna i klientelismen och ett tydligt exempel är romerna i Rumänien. Antiziganismen, rättspolitiken och välfärden hänger så ihop.

De allra senaste åren har det gjorts framsteg. Tidigare var Rumänien det EU-medlemsland som på grund av korruption och dålig förvaltning hade överlägset svårast att tillgodogöra sig unionens fonder. Miljarder öronmärktes åt minoriteter utan att pengarna kom någon till del. Det håller på att förändras, och förhoppningsvis hamnar medlen rätt. Arbetet mot korruptionen rör sig samtidigt framåt och fler döms i domstolarna.

De socialdemokratiska ministrarna i Bukarest är dock inga ivriga tillskyndare. Snarare är de korruptionsåklagarnas fiende.

Sveriges regering måste samarbeta ändå, men korruptionen och romhatet kan inte lämnas utanför samtalen.

Dn 24/1 2015 “

DN 24 jan 2015:

“ Samarbete ska ge tiggare bättre liv på hemmaplan

Sverige och Rumänien ska samarbeta om att hjälpa landets romer i hemlandet. Men under Sverigebesöket hade den rumänska socialministern inte tid att besöka något av Stockholms tältläger.

De senaste åren har antalet tiggare i Sverige blivit fler. En majoritet av dessa är romer från Rumänien. Sverige och flera andra EU-länder har länge drivit linjen att Rumänien ska ta större ansvar för sina medborgare.

Så sent som i april brakade samtal mellan Sverige och Rumänien samman, vilket slutade i en offentlig konflikt. Nu gör regeringarna, som båda leds av Socialdemokraterna, ett nytt försök.

Under ett möte på fredagen kom de svenska S-ministrarna Åsa Regnér och Annika Strandhäll överens med rumänska socialministern Rovana Plumb om att länderna ska underteckna en gemensam avsiktsförklaring. Tyngdpunkten i samarbetet ligger på att förbättra situationen för romer i Rumänien.

– Det handlar om stöd till skola, förskola och att mota ungdomsarbetslöshet och främja jämställdhet, säger barn- äldre och jämställdhetsminister Åsa Regnér.

Den svenska regeringen menar att samtalsklimatet med Rumänien nu är bättre än tidigare.

– De är väl medvetna om att den här situationen finns och de är väl medvetna om att många människor är bekymrade och engagerade, säger Åsa Regnér.

Enligt Rovana Plumb har Rumäniens regering nyligen inlett flera program riktade mot landets fattigaste invånare, däribland en strategi för ”social inkludering” av romer.

Rumänien har fått hård kritik av övriga EU-länder för att man bara använt en bråkdel av unionens sociala fonder. Andelen har ökat de senaste åren och uppgick förra året till 52 procent.

Tidigare har Rumäniens ambassadör sagt att integrationen av romer i Rumänien skulle underlättas om tiggeri var förbjudet i Sverige, något som nu föreslås i Norge. Socialministern svarar försiktigt på DN:s fråga om ett tiggeriförbud vore bra.

– Jag tror att det viktigaste är att försäkra oss om social inkludering för de här människorna.

Under besöket i Sverige hade den rumänska ministern inte tid att besöka något av de tältläger som finns i Stockholmsområdet.

– I framtiden har jag ambitionen att se verkligheten, säger hon.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se “

DN 24 jan 2015:

”Jag har slutat att hoppas på Rumänien”

“ Småpengarna de samlar in på Sveriges gator är deras enda inkomst. Tiggare DN talat med har inga förhoppningar om att samtalen mellan Sverige och Rumänien ska förbättra situationen i hemlandet.

Lenutza, 48 år, sitter under en filt utanför ett apotek i centrala Stockholm. Hon kom till Sverige för drygt en månad sedan och bor i en husvagn i skogen tillsammans med sin son och hans hustru. Pengarna hon samlar in i sin pappmugg ska räcka till mat och mediciner hemma i Rumänien.

– Det är kallt, men det går. Jag har det ändå bättre här än hemma, säger hon.

Några kilometer bort från där Lenutza brukar sitta tog på fredagen socialförsäkringsminister Annika Strandhäll och barn-, äldre- och jämställdhetsminister Åsa Regnér emot den rumänska socialministern Rovana Plumb. Men Lenutza är skeptisk till vad mötet kan resultera i.

– Jag har slutat att hoppas att Rumänien ska göra något för oss. De har inte gjort det förut, varför skulle de börja nu? Svenskarna är snälla. De kanske kan hjälpa oss här?

En bit bort i tunnelbaneuppgången sitter Nikolaj. För två månader sedan förstörde översvämningarna hans hus i Oltenia i södra Rumänien. Han skakar på huvudet åt ministerns Sverigebesök.

– Tror du hon kommer och ser hur vi har det? Hur vi bor?

Nikolajs förtroende för den rumänska regeringen har nått sin botten för länge sedan.

– Sverige kan säkert ge dem råd och vägledning om hur man skapar ett fungerande samhälle, men det spelar ingen roll. De stoppar ändå bara pengarna i sin egen ficka. Det är inte deras slantar som hamnar i min mugg, säger han.

Josefin Sköld josefin.skold@dn.se “

DN 24 jan 2015:

“Problemet måste lösas i Bukarest

I fjol havererade förra regeringens försök att samarbeta med Rumänien om deras medborgare som tigger i Sverige. I går höll den nya regeringen pressträff med den rumänska socialministern om samarbete. Men frågan är om tiggarna kommer att märka någon skillnad.

Rumänien är ett av EU:s fattigaste länder. Många av landets fattigaste, ofta romer, har de senaste åren sökt sig till svenska gator och torg för att tigga. Det har gjort vissa arga, and-ra medlidsamma och frågan har klättrat på den politiska agendan. Flera partier har motionerat i riksdagen och kommit med förslag.

Här är några:

1 **Förmå regeringen i Bukarest** att förbättra romernas situation och att använda de bidrag landet får från EU. Det är denna linje som regeringen nu praktiserar.

2 **Förbjud tiggeri** i likhet med Danmark och Norge. Det förespråkas av SD och några enskilda moderatpolitiker. De andra partierna invänder att den fria rörligheten i EU gäller också fattiga och att förbud inte löser fattigdomsproblemet.

3 **Ordna jobb** åt tiggarna. Ekonomiprofessorn och krönikören på DN:s ledarsida Lars Calmfors har påpekat att det skulle hjälpa utsatta människor, men troligen inte stoppa tiggeriet.

4 **Stöd biståndsorganisationer** som hjälper romer på plats i Rumänien.

5 **Låt Rumänien betala** social-bidragskostnaderna för sina medborgare som reser till Sverige. Det skulle ge landet drivkrafter att hjälpa romerna i deras hembyar. Förslaget har bland annat förts fram i en riksdagsmotion av Edward Riedl (M).

6 **Utse en tiggerisamordnare.** Regeringen planerar att göra det inom kort. Hen ska ha kontakt med kommuner och myndigheter samt ideella organisationer i Rumänien som kan hjälpa hemvändande tiggare.

Många rumäner väljer dessa dagar att sitta i snö och kyla och vänta på att få växelpengar i en pappmugg. Det säger mycket om hur de lever hemma i sitt land. Nyckeln till problemet finns förstås där. Men frågan är hur mycket den rumänska regeringen egentligen vill göra för romerna.

– Det finns ingen diskriminering i Rumänien, säger Rumäniens socialminister Rovana Plumb – trots alla vittnesmål om motsatsen.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 24 jan 2015:

“ Hanna Hellquist: Den förälskades vilja att äga en allt annat än hjälplös man

När mamma och jag åkte och hämtade Ines så var hon bara åtta veckor gammal och rätt så liten och hjälplös. Mamma höll valpen mot bröstet hela vägen hem från Tierp och jag genade med bilen genom Hagaparken när köerna på E4:an tornade upp sig, jag tänkte att om polisen kommer och tar mig nu så har de säkert överseende när de ser lilla Ines. Och mamma.

Några dagar senare åkte vi ut till landet, mamma, jag, katten och lilla valpen. Och efter ytterligare några dagar kom vännerna på besök.

Jag kände direkt en sådan otrolig kärlek för Ines, vilket inte är konstigt alls, de är ju liksom designade för det. Men utöver det, jag ville äga henne. Inte bara på papper, jag ville ha henne helt för mig själv, rent känslomässigt. Jag ville att hon bara skulle vara min.

Så när Linda kom och hälsade på och Ines den första natten gjorde som en liten bädd av Lindas blonda hår och kurade ner sig där och sov där hela natten, då blev jag så otroligt vansinnigt svartsjuk. Och när Linda på sitt obekymrade sätt stolt återgav nattens händelser för mig så ville jag i ärlighetens namn bara slå henne på käften. Hårt och länge.

Nu är Ines snart två år. Vi lever ihop hon och jag. Det finns en mängd människor i min närhet som hon älskar, i alla fall till synes, mycket mer än mig. Jag har fått lära mig att leva med det. Jag har fått börja tänka i andra banor. Jag har tvingat mig själv att vara storsint med min älskade hund, att vara generös, och även – hur töntigt det än må låta – tacksam. Det är ju ändå jag som får ha henne det mesta av tiden. Och för det är jag faktiskt tacksam. Jag älskar henne.

Nu har jag träffat en man. En underbar, härlig och allt annat än hjälplös man, som jag av olika anledningar inte kan flytta ihop med direkt och bilda familj. Vi bor i olika städer, han har barn, han kan inte flytta, jag vill inte flytta, jag har mitt jobb och så vidare i all oändlighet, det är som det är. Just nu i alla fall. Vi ses så ofta vi kan.

När jag hälsar på honom i hans stad så kommer jag på mig själv med att gå runt i hans lägenhet och sura. Jag går omkring bland hans saker och väntar på att han ska komma hem från jobbet och jag surar, jag surar över allt som jag inte har fått göra med honom. Allt som han har gjort med någon annan. Flera gånger om dessutom. Flyttat ihop, skaffat barn, köpt nya sänglampor, käkat pulverpastasås en vanlig jävla tisdagskväll. Haft en favoritserie ihop. Bränt en kastrull. Köpt den där tavlan. De här vardagliga händelserna, som ingen minns men som är som ett lim som aldrig släpper, man gnuggar och gnuggar men det sitter alltid kvar på något vis.

På hans kyl sitter foton och teckningar och tandläkartider, och jag blir liksom helt matt inuti, var får jag plats? Jag jämför mig med alla hans ex, alla, jag undrar vem han har älskat mest, och jag vet att man inte kan tänka så, att allt handlar om tiden man varit tillsammans och alla små ögonblick man delat och ju längre man lever med varandra, desto tajtare blir man, tills vissa når den där gränsen då det inte går längre, och då finns det egentligen inte så mycket att sura över. Det vi har är här och nu.

Jag vet inte om det är för att jag är ett ensambarn som jag känner den här viljan att äga någon så mycket. Min mamma har alltid varit bara min och jag har aldrig behövt tvivla på hennes kärlek, jag har aldrig känt mig utanför med henne. Jag skiter egentligen i vilket, jag vill bara bli av med det. Jag vill inte vara så sniken.

Om man ständigt jämför sig med andra, och om man envisas med att mäta och väga kärlek, då kommer man garanterat att bli olycklig.

Det kommer man ju ändå att bli förr eller senare så fram till dess får jag, för min egen sinnesfrid, försöka att se på honom ungefär som jag ser på Ines. Att jag får vara glad för att han verkar tycka om mig, och, ja, i brist på ett bättre ord – tacksam.

Hanna Hellquist

Hanna Hellquist är 34 år och bor i Stockholm. Hon är född i Karlstad och har medverkat i DN sedan 2002. År 2009 debuterade hon som författare med ”Karlstad Zoologiska”. Hon är också en välkänd profil i tv och radio och hörs bland annat i ”Morgonpasset” i P3. Hanna är oerhört glad för sin tax Ines och sin katt Isa. “

DN 25 jan 2015:

“ Moderat föreslår förbud mot tiggeri

Norges högerregering är på väg att införa tiggeriförbud. Nu föreslår flera moderata riksdagsmän ett förbud även i Sverige. Men de har inget stöd i partiledningen.

I veckan stod det klart att det finns en politisk majoritet för ett generellt tiggeriförbud i Norge. Den norska regeringen med Høyre och Fremskrittspartiet får stöd även av Senterpartiet.

Flera moderater har väckt frågan om en sådan lag även i Sverige. Under valrörelsen i höstas skrev den moderata riksdagskvinnan Cecilia Magnusson från Göteborg en uppmärksammad artikel på DN Debatt där hon ställde sig bakom ett förbud.

Hennes västsvenska riksdagskollega Jan Ericson föreslår nu i en motion att det tillsätts en utredning som ser över ”möjligheter och problem med ett tiggeriförbud i Sverige”.

– Det här är ett stort samhällsproblem. Kommunpolitiker är ganska uppgivna. De vet inte vad de ska göra, säger Ericson.

Han varnar för att fler tiggare skulle söka sig till Sverige om Norge följer Danmarks och andra EU-länders exempel och inför ett förbud. Därför menar han att det krävs ett brett åtgärdspaket och en enhetlig linje bland Europas länder.

– Ett tiggeriförbud måste kopplas till åtgärder på plats och att EU går in med pengar för att bygga upp ett socialt skyddsnät i hemländerna, säger Jan Ericson som besökt Rumänien för att informera sig om problemet.

Han har också varit i kontakt med utsatta personer i Stockholm och Borås.

– Det är inget tvivel om att de här personerna utnyttjas. Det är på gränsen till människohandel, hävdar Ericson.

Cecilia Magnussons debattartikel fick kritik från partiledningen. Dåvarande justitieminister Beatrice Ask sade att ”många är engagerade och har enkla lösningar” och betonade att partiets linje ligger fast om att förslag om tiggeriförbud inte är aktuellt. I valrörelsen i höstas drev Sverigedemokraterna att ett nationellt tiggeriförbud skulle införas.

I fredags kom de svenska S-ministrarna Annika Strandhäll och Åsa Regnér överens med den rumänska socialministern Rovana Plumb om ett samarbete för att förbättra romers situation i Rumänien.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se

Fakta.

Efter valsegern 2013 öppnade den norska högerregeringen för ett nationellt tiggeriförbud. Genom en lagändring blev det i fjol tillåtet för norska kommuner att införa lokala förbud. Hittills har bara ett fåtal kommuner använt möjligheten.

Frågan om ett generellt förbud diskuteras nu av Stortinget. En lag kan bli verklighet senare i år.

Förslaget har fått hård kritik. Europarådets människorättskommissionär Nils Muiznieks kallar det ”problematiskt” och gav regeringen rådet att lägga det på hyllan.

I en rad EU-länder är tiggeri olagligt, till exempel i Danmark och Storbritannien. I Finland röstades ett lagförslag om tiggeriförbud ned 2010. “

DN 4 feb 2015:

”Ta FN:s kritik på allvar – så kan Sverige bli ett bättre land för barn och unga”

FN-granskning. Barn får inte komma till tals och de har svårt att få upprättelse när de kränks. FN:s barnrättskommitté lägger i dag fram sina rekommendationer för hur Sverige ska rätta till bristerna. Barnrättsorganisationer pekar på sex punkter som måste förbättras.

I dag publicerar FN:s barnrättskommitté sina rekommendationer för hur Sverige ska arbeta vidare för att säkerställa att alla barn i Sverige får alla sina rättigheter tillgodosedda enligt barnkonventionen. Som barnrättsorganisationer har vi varit delaktiga i processen och bland annat skickat in egna rapporter till kommittén. Vi var också närvarande i Genève 13–14 januari när regeringen frågades ut om hur barnkonventionen efterlevs i Sverige. Utifrån utfrågningen och vårt dagliga arbete vill vi lyfta sex områden där Sverige omedelbart måste stärka barns rättigheter.

1 **Lyssna på barn och unga och ge dem verkligt inflytande.**
FN ställde många frågor till Sverige när det gäller hur barn och unga kommer till tals. Det gäller inom skolan och annan kommunal verksamhet, men också i enskilda ärenden som berör dem. Barns rätt att bli hörda, en av fyra huvudprinciper i barnkonventionen, är ett område som vi har lyft under en längre tid. I barnkonventionen finns inga åldersgränser för att få påverka beslut som berör barnets eget liv. Ett barn har inte bara rätt att säga sin åsikt utan även rätt att få dessa åsikter respekterade och beaktade av vuxna. I Rädda Barnens under-

sökning Ung Röst 2014 vill till exempel 60 procent av de 25 000 svarande ungdomarna ha mer inflytande och fler möjligheter att påverka i frågor som rör barn. I en undersökning som Nätverket för barnkonventionen genomförde förra året framkommer att 44 procent av landets kommuner sällan tillfrågar barn i frågor som berör dem. Regeringen behöver nu bland annat säkerställa modeller för barn och ungas inflytande i kommunerna och i skolor.

2 **Satsa på utbildning av professionella.**
Barnrättskommittén lyfte vikten av utbildning och kompetensutveckling bland yrkesverksamma som på något sätt arbetar med eller för barn. Kommittén pekar på kunskapsbristen inom myndigheter och på vikten av att barnets bästa utreds i varje enskilt fall samt hur barnets åsikter beaktas innan vuxna fattar stora beslut om hur det enskilda barnet påverkas.

Vi har länge påtalat för regeringen vikten av att satsa på utbildning, särskilt av domare, åklagare och advokater, poliser, socialtjänstemän, hälso- och sjukvårdspersonal, lärare, förskolelärare och beslutsfattare inom olika myndigheter. Fram till för ett par år sedan utbildade till exempel Ecpat, tillsammans med polisen, blivande domare (fiskaler) om barns rättigheter och sexuell exploatering av barn. Fiskalerna utbildas inte längre, samtidigt som vi ser att domar som rör sexuell exploatering av barn saknar barnperspektiv. Vi vill att utbildningen för fiskaler och andra yrkesverksamma snarast återinförs.

3 **Säkerställ att barn kan få upprättelse när rättigheterna kränks.**
När ett barns rättigheter kränks är det väldigt svårt för barnet att få upprättelse. Barnrättskommittén har riktat upprepad kritik mot Sverige för att Barnombudsmannen inte kan ta emot enskilda klagomål från barn och driva dem vidare. Barnombudsmannen är i dag den enda ombudsman i Sverige som inte kan ta emot klagomål från gruppen som ombudsmannen är satt att representera.

Vi anser därför att Sverige måste ge mandat till Barnombudsmannen att ta emot enskilda klagomål och tillträda det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen, som gör det möjligt för barn att föra fram sina klagomål till FN:s barnrättskommitté.

4 **Sätt särskilt fokus på barn i de mest utsatta situationerna.**
Barnrättskommittén lyfte under granskningen flera grupper av barn i särskilt utsatta situationer, där Sverige bör göra mer för att se till att de får det stöd och hjälp som de behöver. Kommittén uttryckte också stor oro för den ökande rasismen och främlingsfientligheten i Sverige och hur den drabbar barn. Det handlar om barn som söker asyl i Sverige, barn med funktionsnedsättningar, barn som utsätts för sexuella övergrepp och sexuell exploatering, barn med psykisk ohälsa och barn från minoritetsgrupper.

Vi uppmanar regeringen att prioritera dessa barn i arbetet med kommitténs kritik och rekommendationer.

5 **Avskaffa postnummerlotteriet om hur barns rättigheter efterlevs.**
Sverige har vid varje granskning av barnrättskommittén fått kritik för de kommunala och regionala skillnaderna i hur barns rättigheter efterlevs. I dag är det ett lotteri kring vilket stöd och hjälp ett barn kan få, beroende på var barnet bor. Det handlar bland annat om nivåer av barnfattigdom och skolresultat, tillgängliga och förebyggande satsningar på elevhälsan, stöd och skydd när ett barn utsätts för övergrepp

eller våld, men även mottagande av barn på flykt. Det är hög tid att regeringen inför minimiregler för vad varje kommun ska kunna erbjuda för att tillgodose alla barns rättigheter.

6 **Se till att biståndet lever upp till barnkonventionen.**
Vi välkomnar att FN:s barnrättskommitté ställde många frågor om hur Sverige säkerställer att det svenska biståndet verkligen genomsyras av ett barnrättsperspektiv. Kommittén påtalade att Sverige kan stärka detta arbete ytterligare genom att göra barnkonsekvensanalyser av de svenskstödda insatserna. Vid utfrågningen i Genève menade svenska regeringen att man arbetade med frågan och att man, i framtagande av de strategier som styr svenskt utvecklingssamarbete, har för avsikt att göra tydliga analyser kring barns rättigheter. Detta är ett steg i rätt riktning och vi vill se att regeringen nu går från ord till handling.

Regeringen måste nu med utgångspunkt i dessa sex punkter stärka barns rättigheter. Vi är övertygade om att barnkonventionen och dess tilläggsprotokoll då får större genomslag i praktiken, och att Sverige kan förbli ett föregångsland för att tillgodose alla barns rättigheter.

Kattis Ahlström, Generalsekreterare Bris
Inger Ashing, Ordförande Rädda Barnen
Lisa Eriksson, Ordförande Nätverket För Barnkonventionen
Anna Hägg-Sjöquist, Generalsekreterare Plan Sverige
Véronique Lönnerblad, Generalsekreterare Unicef Sverige
Anders L Pettersson, Generalsekreterare Ecpat Sverige “

* Utbildning. Forskning.

Politik för en utbildningsminister.

Något om utbildning och forskning.

Sven Wimnell 30 januari 2010: Planering, klimat och välfärdsfördelning. (http://wimnell.com/omr36-39za.pdf)

Sven Wimnell 8 mars 2010 : Politik i början på 2010. Skolverkets förslag. Demonstration av klassifikationssystem för verksamheter. En fortsättning på 36-39za. (http://wimnell.com/omr36-39zc.pdf)

Sven Wimnell 10 april 2010 :En fortsättning på 36-39zc. Politik mm. Grundskolan. Universitet och Högskolor. (http://wimnell.com/omr36-39zd.pdf)

Sven Wimnell 25 juni 2010 : En fortsättning på 36-39zd. Samhällsplaneringens problem, gymnasiet och politik april-juni 2010. http://wimnell.com/omr36-39ze.pdf

Sven Wimnell 25 oktober 2010 : En fortsättning på 36-39ze. Samhällsplaneringens problem, grundskolan och politik hösten 2010. http://wimnell.com/omr36-39zf.pdf

Sven Wimnell 20 december 2010 : Klassifikationssystem för verksamheter. Förbättring av länkkataloger för Samhällskunskapen i skolan. Regeringens arbete. http://wimnell.com/omr36-39zh.pdf

Sven Wimnell 11 januari 2012: Kulturutredningar och kulturbudgetar. http://wimnell.com/omr70c.pdf

Sven Wimnell 10 april 2012: Universitet och högskolor. Utbildning och forskning. http://wimnell.com/omr40zh.pdf

Sven Wimnell 24 december 2013: Socialdemokraternas politik. Krav om bättre politik och bättre information om politik. Krav om bättre samhällsinformation och bättre skolundervisning. http://wimnell.com/omr36-39zze.pdf

Sven Wimnell 31 januari 2014: Fel i skolor. Folkrörelser, Folkbildning och Studieförbund. Utbildning och forskning. Vuxnas och 15-åringars kunskaper. PISA. Civilsamhället. Kultursamhället

Sven Wimnell 4 september 2014: Utbildningssystemet och samhällsplaneringens problem. http://wimnell.com/omr36-39zzm.pdf

Sven Wimnell 1 dec 2014: Några kommentarer om sådant som de politiska partierna inte bryr sig om och tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014 för de första 11 politikområdena.. http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Annie Lööf (C)

anf.94 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Det finns ett område där Sverige har blivit världsunikt under den borgerliga regeringstiden, och det är ingenting som jag skulle vara speciellt stolt över. Det är nämligen ett skolsystem som är offentligt finansierat men där skolföretag får ta ut hur mycket vinst som helst.

På tal om liberalism får det väl ändå betecknas som extrem ny liberalism. Det finns ett land som har ett liknande system, och det är Chile. Jag träffade Chiles president Michelle Bachelet vid årsskiftet, och vi funderade på hur det kunde komma sig eftersom Chile förut har haft Sverige som ett föredöme när det gäller skolsystem. Nu undrade hon hur det kunde komma sig att just våra två länder hade de mest nyliberala skolsystemen i världen. Varken USA eller något annat nordiskt land tillåter privata företag att ta ut vinster på detta sätt. När vi gjorde en liten översyn av hur det såg ut läsåret 2013/2014 kunde vi se att de största skolföretagen i Sverige under detta år på grundskolor och gymnasieskolor hade tagit ut över 650 miljoner kronor i vinst, pengar som skulle ha kunnat gå till resurser till barnen och till lärarnas villkor. Men de gjorde inte det.

Konservativa Torys i Storbritannien, som ett tag övervägde att införa det skolsystem som de borgerliga partierna införde här, ändrade sig snabbt. Och Höyre i Norge ville i deras valkampanj inte kännas vid det skolsystem som högern har skapat i Sverige.

Nu hör vi allt fler som är bekymrade över den här utvecklingen. Men det finns ett parti som fortfarande inte verkar vara så bekymrade över utvecklingen, och det är Centerpartiet. Nu är frågan: Är det inte dags också för Centerpartiet att ompröva politiken på det här området?

anf.95 Annie Lööf (C):

Herr talman! Jag vill tacka Stefan Löfven för frågan men också korrigera honom på några punkter. Sverige är världsunikt på många områden, bland annat när vi kommer till den förnybara energin där Sverige är Europaledande och där det har skett en otrolig utveckling under Alliansens tid vid makten. Ett annat handlar om styrkan i vårt ekonomiska system och jobbtillväxten som vi har kunnat se i Sverige under de senaste åtta åren. Internationella bedömare och experter har rosat Sverige under de senaste åren. Och jag hoppas att statsministern har sett just detta och vill fortsätta det arbetet på dessa världsunika saker.

Nu är det Stefan Löfven som är statsminister, och vi har sett vad han som klassisk socialist har velat göra med det svenska skolsystemet. Han vill vrida tillbaka klockan. Han vill se till att föräldrar och elever inte ska få möjligheten i framtiden att välja skola. Han vill lägga sordin på friskolor som tar över nedläggningshotade byskolor på landsbygden. Han vill se till att kooperativ inte ska få finnas genom att han vill ha ett kommunalt veto.

Jag tycker att det är helt rimligt att den politiska debatten ska handla om ifall man vill gå tillbaka till en modell, en skola, där adressen och folkbokföringen ska avgöra var man ska gå, eller om man vill ha Centerpartiets modell med flera olika driftsformer inom skolans verksamhet och kunna välja pedagogisk inriktning, oavsett vem som är ägare.

Sedan ska det vara ordning och reda med den svenska skolan. Därför slöt Alliansen en friskoleuppgörelse med Socialdemokraterna och Miljöpartiet just för att få ordning och reda. Vi såg också till att täppa till en del av de saker som Stefan Löfven tog upp. Men denna uppgörelse har Stefan Löfven och den nya vänsterregeringen brutit. Frågan är varför Stefan Löfven inte står upp för de samarbeten som vi har haft under något år. (Applåder)

anf.96 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Jag har sagt det förr från den här talarstolen, att en lögn inte blir mer sann bara för att man upprepar den. Det går mycket väl för vem som helst att läsa betänkandet från friskolekommittén. Där står exakt på vilka punkter man reserverade sig.

Frågan är ändå, Annie Lööf, hur många skolor som ska gå i konkurs. Hur många ska det bli? Ska det bli fler än JB Education, Praktiska gymnasiet och Snitz grund- och gymnasieutbildning i Göteborg? Detta är exempel på skolor som har slagit igen därför att de gick i konkurs. De stängde dörren rakt i ansiktet på eleverna. Detta vill vi komma till rätta med och få en ändring på.

Det är klart att det också finns fristående skolor, ja, som gör ett bra jobb, och de ska vara kvar. Men det är just vinstkravet som ni absolut vill ha kvar och inte vill göra någonting åt. Ni vill beteckna skolan som en marknad vilken som helst. Vi tycker att det är fel.
Ni säger att ni vill ha låga skatter. Vore det då inte bättre att de låga skatterna gick just till skolbarnen och inte till vinster för skolföretagen? (Applåder)

anf.97 Annie Lööf (C):

Herr talman! Alliansen lägger mer pengar 2015 på skolans område än vad vänsterregeringen gjorde i sitt budgetförslag. Det går att läsa svart på vitt.

En lögn blir inte en sanning bara för att man upprepar den, säger Stefan Löfven. Nej, det stämmer, och Stefan Löfven bröt friskoleuppgörelsen. Trots att han står och hävdar att han inte har gjort det stämmer det.

Jag tror att statsministern behöver få en kurs i marknadsekonomi, för ska man ha olika alternativ inom skolans område med olika driftsformer och möjligheten till valfrihet krävs det att företag också ska kunna driva verksamheter. Ska man kunna vara företagare och driva en verksamhet ska det inte behöva krävas att man ska gå med underskott eller gå i konkurs, utan man måste kunna göra ett överskott, både för att kunna investera i sina egen verksamhet och för att få tillbaka insatta och investerade kronor. Jag tycker att det är rimligt att så är fallet.
Jag hade förväntat mig en statsminister som stod upp för gjorda överenskommelser och ordning och reda inom skolans värld, precis som på många andra områden. (Applåder)

Till Jan Björklund (FP)

anf.136 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Jag vill ta tillfället i akt att tacka Jan Björklund för det jobb han lagt ned för svensk skola. Vi har inte alltid varit överens om vad som behöver göras, men jag är övertygad om att det du har gjort har du gjort för att du tror att det är rätt för Sveriges lärare och elever. Vi har ett mycket stort gemensamt ansvar. När klockorna ringde ut för sommarlov sist lämnade fler barn än någonsin tidigare den nioåriga svenska grundskolan utan att kunna gå vidare till gymnasiet: 12 700 elever, över 13 procent. Det är en situation vi aldrig kan vara nöjda med.

Den rapport från IFAU som Jan Björklund nämnde i sitt anförande är mycket intressant. Den visar att inget enskilt beslut kan lastas för hela resultatet. Man kan inte hävda att allt beror på skolvalet eller på kommunaliseringen, men vi har fått en utveckling där skolresultaten sjunker. I somras lämnade fler elever än någonsin skolan utan att kunna gå vidare till gymnasiet.

Det man däremot kan konstatera är att många av de stora skolreformerna har drivits igenom riksdagen med mycket liten marginal. Den första av dem var kommunaliseringen, och den har sedan följts av nya stora reformer med mycket liten riksdagsmarginal. De länder som har ett bättre skolsystem har det ofta i en situation där man betraktar skolpolitiken på samma sätt som säkerhetspolitiken - man ger lärare stor professionell frihet genom att göra upp om reformer i bred enighet.

Därför vill vi samarbeta om skolpolitiken. Vår utgångspunkt för det samarbetet är att det vi gör ska bygga på forskning och respekt för professionen.

Vi vill göra några saker. En av de viktigaste är att öka attraktiviteten i läraryrket. Därför är vi beredda att avsätta 3 statliga miljarder från 2016, så att parterna kan ta ansvar för höjda lärarlöner. I den budget som Folkpartiet stödde i riksdagens omröstning före jul var dessa 3 miljarder strukna. Jag vill därför fråga: Betyder detta att Folkpartiet inte står bakom förslaget om att tillföra parterna 3 statliga miljarder för att höja lärarlönerna?

anf.137 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Budgeten för 2016 får vi återkomma till. Det är ju inte under innevarande år som pengarna ska tillföras, utan det är kommande år, inför de avtalsförhandlingar som sker 2016.
Jag har medverkat till och i själva verket drivit fram att staten går in med pengar till lärarlöner genom karriärtjänster, och jag är inte främmande för detta heller. Lärarlönerna i Sverige måste upp.

Låt mig bara säga, Gustav Fridolin, att om vi vill lyfta PISA-resultaten, alltså kunskapsresultaten, kanske vi skulle titta lite på vad man gör i de länder som ligger i topp i PISA. Det kanske inte är en dum idé.

Vi kan titta på Finland, men vi kan också titta på de asiatiska länderna. Det finns ett antal länder till som ligger i topp i PISA.

Visst har man varit eniga om reformer. Riksdagen var enig om att ta bort betygen, men det var inte bra. Det handlar inte bara om att vara

eniga, utan frågan är vad man är enig om. I de länder vi talar om har man betyg tidigt. Man har kunskapskrav tidigt. Man har krav på hög studiedisciplin i skolan. Man håller läraryrket i hög status, och där finns det en nyvaken insikt i Sverige om att vi måste ändra på oss där. Den enigheten är bra.

Kunskapspolitiken är i grunden den politik som vi har drivit under åtta år, och jag menar att Sverige måste fortsätta driva den. Den för man i alla de länder som ligger i topp. Det är inte den kravlösa politik som de rödgröna har stått för. Det är inte den politiken man för, utan det är en politik med höga kunskapskrav. Den är man enig om

Jag är beredd att medverka till enighet, men det centrala är vad man är enig om, inte enigheten i sig. Är man enig om reformer som driver ned resultaten är det inte bra. Vi ska i så fall vara eniga om reformer som lyfter de svenska kunskapsresultaten, och det är Folkpartiet absolut berett att medverka till.

anf.138 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Jag tror inte på en kravlös skolpolitik. Jag tror på en skolpolitik där man ställer krav på elever, lärare och politiker. Två rimliga krav jag tycker att man kan ställa på politiker är att de förslag vi lägger fram ska vara baserade på forskning om vad som kan ge goda förutsättningar för en skola och att man ska ha respekt för den professionella kunskapen och vad professionen ser behöver göras.

Jag är medveten om att Jan Björklund utredde ett förslag om att införa betyg för tioåringar, och jag förstår att det är det han talar om. Jag kan berätta att remissvaren på det förslaget har kommit in från de remissinstanser som du, Jan Björklund, valde ut. Samtliga företrädare för skolforskningen, samtliga skolmyndigheter och båda lärarfacken avstyrker förslaget.
Om du delar min grundförutsättning att man ska kunna ställa krav också på skolpolitiker om att de förslag vi lägger fram ska vara baserade i forskning och ha respekt för professionen, är det då rimligt att genomdriva reformer mot företrädare för forskningen och båda lärarfacken?

anf.139 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag är absolut beredd att lyssna på lärarfacken, men det är inte de som bestämmer skolpolitiken i Sverige. Det är klart att betygsättning är en arbetsuppgift som många lärare tycker är krävande, men det är inte ett tillräckligt skäl för att avstå. I hela världen är betygsättning en del i läraryrket. Om vi tror att det är viktigt måste vi kunna driva igenom det även om lärarna tycker att det är en krävande uppgift.
Forskningen är splittrad, och det vet Gustav Fridolin. Det var professor Martin Ingvar, en av våra främsta hjärnforskare, som lade fram utred ning och förslag om betyg i årskurs 4. Hjärnforskningen är väldigt entydig när det gäller detta. Internationell forskning visar att det är mycket viktigt med utvärdering.

Forskarvärlden är, som så ofta, delad. Naturvetenskaplig forskning kan alla vara överens om - där finns fakta. Det är inte så med humanistisk forskning och samhällsforskning. Nu är du utbildningsminister, Gustav Fridolin. Om du inte redan vet det kommer du att upptäcka att forskare kan tycka helt olika saker, och alla är lika övertygade om att de har rätt. Så är det när det gäller betyg i skolan. Pedagogerna är ofta emot. Hjärnforskarna är för. Som politiker får man försöka lyssna och ta ansvar för sina egna ställningstaganden.

Tidningsartiklar

DN 5 januari 2015:

”Vi måste bli överens om grunderna för skolpolitiken”

“Samförstånd behövs. Det är tid för ansvar. Vi hoppas att regeringen och Alliansen nu tillsammans kan arbeta för en skolpolitik som ligger fast över val och förankras i forskning och bland skolpersonal, skriver de tre ministrarna vid utbildningsdepartementet Gustav Fridolin, Helene Hellmark Knutsson, Aida Hadzialic.

Med decemberöverenskommelsen finns förutsättningar för ett nytt samtalsklimat i svensk politik. Regering och opposition ska debattera Sveriges vägval, men måste samtidigt vara beredda att komma överens i större och viktigare frågor. I överenskommelsen pekas energi, säkerhetspolitik och pensioner ut som tre frågor för fortsatt och närmare samarbete.

Det är bra, men det finns fler frågor där brett politiskt ansvarstagande skulle vara välkommet. Skolans bästa måste väga tyngre än partitaktik. Elever och lärare förtjänar trygghet och arbetsro. Skolans styrdokument bör inte målas om varje gång det byts färg på regeringen. De borde i stället grundas i en gemensam över-tygelse om att varje barn har rätt till de kunskaper man behöver i livet, och formas utifrån modern forskning om hur varje elev kan tillgodogöra sig den kunskapen.

Sverige har här att lära av Finland. Den finska skolan, såsom flera av de andra framgångsrika skolsystemen i världen, kännetecknas av att politiken läggs fram i brett samförstånd och att professionen ges ett stort ansvar. I den djupgranskning av svensk skola som nu genomförs av OECD påtalar man behovet av detta, att lärar-kåren måste ges tillit och förutsättningar att möta skolans utmaningar. Det kräver självklart

mycket av lärarkåren, men det kräver lika mycket av oss politiker. Vi måste klara att fokusera på förutsättningarna för lärare och skolledare, snarare än att försöka detaljstyra lärarnas vardag. Vi måste lita till att lärare och skolledare med rätt förutsättningar kan ge varje elev en bra start, snarare än att ständigt riva i nyss genomförda reformer. Och vi måste klara att komma överens om grunderna för skolpolitiken.

I 2014 års val var skolan den allra viktigaste valfrågan. Det var självklart mot bakgrund av utmaningarna vi har. När klockorna ringde för sommarlov 2014 var det fler barn som lämnade nio år i svensk grundskola utan att kunna gå vidare till gymnasiet än någonsin tidigare. Ger vi inte alla barn en bra start går vi som land miste om talanger, vår ekonomiska utveckling hotas, vi kommer misslyckas med att lösa de stora framtidsutmaningarna och klyftor mellan människor kommer att växa.

Samtidigt grävde den heta valdebatten om skolan allt djupare politiska skyttegravar, och det är nu vårt gemensamma ansvar att för skolans bästa försöka ta oss ur dem. Det finns då anledning att konstatera att det växt fram en enighet om behovet av att investera i skolan. Det är välkommet. I den sista budgeten alliansen la fram som regering prioriterade man 62 procent av satsningarna på skattesänkningar och bara två procent på skolan. När den prioriteringen nu ändras görs det i stort i samstämmighet. I den borgerliga budget som gick igenom med Sverigedemokraterans stöd skars i och för sig utgiftsområdet för utbildning ned med en halv miljard 2015 jämfört med regeringens förslag, men genom decemberöverenskommelsen får regeringen möjlighet att tillföra de nödvändiga resurserna i tilläggsbudget och höstbudget för kommande år.

Det finns också flera gemensamma nämnare mellan regering och opposition om vad som nu behöver göras. Regeringen prioriterar tidiga insatser till den elev som behöver extra stöd, satsningar för att öka attraktiviteten i läraryrket och en mer jämlik skola genom mer resurser till de skolor som har de tuffaste utmaningarna. Flera av de investeringar som regeringen föreslagit här har också accepterats av de borgerliga partierna såsom mindre barngrupper i förskolan, fler anställda i skolans tidiga år och ökade resurser till skolor med särskilt tuffa utmaningar. Med decemberöverenskommelsen finns också möjlighet för regeringen att inleda den nödvändiga nationella samling för lärar-yrket som vi aviserat, och leva upp till löftet om tre statliga miljarder på årsbasis från 2016 för att parterna ska kunna höja lärares löner.

Samarbetsregeringen har tre utgångspunkter för de förslag vi för fram för skolan:

1 **Vi kommer i** varje läge att eftersträva brett politiskt stöd för de reformer vi lägger fram. De som arbetar i skolan ska kunna känna trygghet i skolans styrdokument, att det som sägs i dag också gäller i morgon. Då krävs brett politiskt ansvarstagande. Det är tydligt att detta varit en framgångsfaktor för flera av de mest framgångsrika skolsystemen.

2 **Stora skolreformer ska** vara förankrade bland dem som arbetar i skolan. Det är skolledare och lärare som gör jobbet med att möta varje barn. Det är de som måste leda skolans utveckling. Vår uppgift är att se till att de har förutsättningar för det arbetet. För att lärare och skolledare ska kunna ta ägarskap för skolans utveckling, kan inte reformer drivas igenom över huvudet på dem som arbetar i skolan.

3 **Förändringar i skolsystemet** ska vara förankrade i modern forskning. Sådant som läroplaner, kursplaner och betygssystem ska inte styras av ideologi, utan utifrån vad vi vet om hur man skapar de bästa möjligheterna för inlärning hos varje elev.

Regeringens fokus på tidiga insatser, läraryrkets attraktivitet och en jämlik skola tar avstamp i dessa utgångspunkter. Det står i kontrast till några av de förslag som förts fram i motioner i Sveriges riksdag från de borgerliga partierna. Om de borgerliga till exempel framhärdar med att fortsatt vilja genomdriva ännu en förändring av betygssystemet trots att det saknar forskningsstöd, så skulle man behöva göra det med svagt parlamentariskt underlag byggt på Sverigedemokraternas stöd och mot lärar-fackens uttalade vilja. Det finns anledning att tvivla på om svenska folket vill att skolpolitiken ska behandlas på det sättet.

Regeringen har här visat på de tre utgångspunkter vi ser som nödvändiga för att säkerställa att reformer i skolan leder till en bättre skolutveckling. Om de borgerliga partierna inte delar någon av utgångspunkterna får man gärna förklara för skolans medarbetare, svenska elever och föräldrar varför man vill göra förändringar i skolan som saknar forskningsstöd eller inte ger rätt förutsättningar för lärare och skolledare. I annat fall hoppas vi att vi kan mötas också i de frågor där vi i dag tycker olika, och tillsammans arbeta för en skolpolitik som ligger fast över val och är förankrad i såväl forskning som bland de som arbetar i skolan.

För utmaningarna i skolan är på riktigt. Alldeles för många lärare upplever att man inte får den tid man behöver med sina elever. Skolledare ges alldeles för ofta dåliga förutsättningar att utöva pedagogiskt ledarskap. Stödet till elever som halkar efter dröjer upp i årskurserna och problem som hade kunnat mötas tidigt växer och blir alltför stora. Läget är allvarligt. Då är det tid för ansvar, snarare än konflikt.

Gustav Fridolin, Utbildningsminister (Mp)
Helene Hellmark Knutsson, Minister För Högre Utbildning Och Forskning (S)
Aida Hadzialic, Gymnasie- Och Kunskapslyfts-minister (S) “

DN 6 januari 2015:

“Alliansen säger nej till skolsamarbete

Regeringen vill ha ett blocköverskridande samarbete i skolpolitiken. Men alliansspartierna avfärdar inbjudan. – Vi hade redan en bred överenskommelse men det första regeringen gjorde var att riva upp den, säger Christer Nylander (FP), vice ordförande i utbildningsutskottet.

I en artikel på DN debatt bjuder regeringens tre ministrar på utbildningsområdet in alliansspartierna till en överenskommelse om svensk skolpolitik.

De två blocken har redan genom den så kallade decemberöverenskommelsen pekat ut energi-, säkerhets- och pensionspolitiken som samarbetsområden.

Utspelet tas väl emot av de båda lärarfacken men en rundringning till alliansspartierna visar att de är långt ifrån imponerade av regeringens skolinvit.

– Det är inte så mycket nytt utan det där har de sagt förut. Vi kan samarbeta i enstaka frågor men jag tror det är viktigt att det finns en tydlig opposition mot dålig skol-politik, säger Christer Nylander (FP), vice ordförande i utbildningsutskottet.

Han pekar också på den tidigare friskoleöverenskommelsen som alliansspartierna menar att rege-ringen spräckte genom att nu driva frågan om ett kommunalt veto mot friskoleetableringar.

– Vi hade redan en bred överenskommelse, men det första regeringen gjorde var att riva upp den. Då undrar man vad de menar att ett nytt samarbete ska innebära, säger Christer Nylander.

Moderaternas nya utbildningspolitiska talesperson, Camilla Waltersson Grönvall, säger att hon - i grunden är positiv till en bred överenskommelse men att rege-ringen själv satt käppar i hjulet för ett sådant samarbete.

– Vi behöver klara besked om att överenskommelser som man ingår med regeringen faktiskt håller. Men de bröt friskoleöverenskommelsen och nu har Fridolin (utbildnings-minister (MP), reds anm) dessutom sagt att han inte tänker bereda frågan om betyg i årskurs fyra, trots att det är med i budgeten som riksdagen antagit. Det är allvarligt, säger Camilla Waltersson Grönvall (M).

Både Folkpartiet och Moderaterna är villiga att samarbeta i enstaka sakfrågor, som satsningar på läraryrkets status och mindre klasser - i lågstadiet.

Även Centerpartiets skolpolitiska talesperson Ulrika Carlsson avvisar regeringens förslag.

– Vi ser inte att det finns förutsättningar för en bred politisk överenskommelse om skolpolitiken, säger Ulrika Carlsson (C).

Kristdemokraternas Annika Eclund är precis som sina allianskolleger kritisk till regeringens hantering av den tidigare överenskommelsen. Hon säger att hon ändå välkomnar ”samsyn och långsiktiga villkor” för skolan men att regeringen måste ha något att erbjuda i samtalen.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se

Fakta. Tre ministrar skrev

I en artikel på DN debatt i går bjöd ministrarna Gustav Fridolin (MP), Helene Hellmark Knutsson (S) och Aida Hadzialic (S) in regeringen till en överenskommelse på skolområdet.

Regeringen säger att den kommer att söka brett politiskt stöd för sina framtida skolreformer. Enligt debattartikeln ska reformerna vara förankrade bland lärare och skolledare och bygga på modern skolforskning.

Samtidigt säger regeringen att om allianspartierna vill fortsätta driva frågan om betyg i lägre årskurser så måste de göra det med stöd av Sverigedemokraterna.”

DN 14 jan 2015:

“Förskolan ska få ny läroplan

Regeringen vill ändra i läroplanen för att förbättra i fritidsverksamheten och i förskoleklasserna. Bakgrunden är rapporter om växande barngrupper och sjunkande kvalitet på grund av låg utbildningsnivå hos personalen.

Enligt ett PM som presenterades i går ger utbildningsminister Gustav Fridolin (MP) Skolverket i uppdrag att lämna förslag på förändringar i läroplanen som gäller för förskoleklasser och fritidshem.

Regeringens tar utgångspunkt i Skolverkets statistik som visar att eleverna i fritidshem får allt sämre tillgång till personal, grupperna blir större och personalens utbildningsnivå sjunker.

Regeringen konstaterar att de läro- planer som gäller i dag har klara brister som skapar en otydlighet för både huvudmän och personal.

En redovisning av uppdraget ska lämnas senast den 30 november 2015.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

DN 15 jan 2015:

“Kvinnorna saknas i skolans historieböcker

Historieböckerna är fyllda av nazister, men kvinnorna saknas. DN:s granskning visar att i de vanligaste läroböckerna utgör kvinnor i snitt bara 13 procent av alla personer, och andelen minskar i kapitlen om 1900-talet.”Det är horribelt”, säger historikern Svante Norrhem vid Lunds universitet.

DN har granskat fyra läroböcker i historia från de fyra största läromedelsförlagen. Genom att räkna antalet namngivna kvinnor och män framträder en tydlig bild.

I boken ”Impuls Historia” från förlaget Natur & Kultur är exempelvis bara 32 av bokens 324 namngivna personer kvinnor.

Resultatet är genomgående. I den tredjedel av läroboken ”Prio Historia” som är avsedd för elever i årskurs åtta finns det fler namngivna nazister än kvinnor – 31 nazister och 21 kvinnor (om Hitlers fru Eva Braun enbart räknas som kvinna).

Resultaten gör Ann-Sofie Ohlander, professor emerita, bedrövad. År 2010 gjorde hon en liknande undersökning på uppdrag av rege-ringen.

– Det är chockerande läsning du har skickat. Jag blir lite stum faktiskt, och det är rätt ovanligt, säger hon efter att ha tagit del av granskningens resultat.

Alla böckerna är skriva för den nya läroplanen som började gälla 2011, och som ställer högre krav på exempelvis jämställdhet i undervisningen.

– Det här är upprörande ur ett demokratiperspektiv. Risken är stor att unga flickor struntar i historieämnet eftersom det inte handlar om dem, säger Ann-Sofie Ohlander.

Ett vanligt argument för att män dominerar historieböckerna är att ”alla kungar var män”. Makten har historiskt legat i männens händer.

Men i två av läroböckerna sjunker andelen kvinnor ju närmare nutid läsaren kommer. I den senare delen av boken ”SO Historia”, för årskurs nio, nämns exempelvis bara fyra kvinnor – varav två endast i bildtext.

Bara i en av böckerna är andelen kvinnor högst under avsnittet om 1900-talet.

Även Svante Norrhem, forskare vid Lunds universitet som skrivit böcker om kvinnliga makthavare i historien, upprörs av resultatet i DN:s granskning.

– Det är horribelt. Ingen männi-ska kan påstå att det inte fanns otroligt viktiga kvinnliga aktörer under 1900-talet och även tidigare, säger han.

Både han och Ann-Sofie Ohlander anser ändå att det stora problemet är att förlagen och författarna är konservativa när de väljer vilka händelser och personer som är viktiga.

– Vi ska verkligen inte ta bort Hitler eller Gustav Vasa ur skolböckerna. Men hade kvinnors historia fått ta större utrymme hade en viss ojämlikhet i namnen inte heller varit ett så stort problem, säger Svante Norrhem.

På förlaget Liber är man medveten om problematiken. De ger ut boken ”SO Historia” där 13 procent av alla namngivna personer är kvinnor.

– Målsättningen är att göra det så jämt fördelat det bara går. Men det är knepigt och i historieböckerna måste man sovra bort så mycket. Det blir standardhistorian som är kvar och den innehåller mest män, säger förlagets ansvariga förläggare Thomas Johansson.

Både han och konkurrenterna på de andra förlagen säger att de försökt lyfta in ett kvinnligt perspektiv men att det ofta sker ”opersonligt”, utan namngivna kvinnor.

Även Thomas Johansson reagerar på att andelen kvinnor sjunker i avsnitten om den moderna historien.

– Det är trist om det är så. Jag tror att man gör schablonmässiga urval när vi exempelvis nämner en manlig politiker i stället för en kvinnlig. Medvetet eller omedvetet värderar vi olika personer. Vi måste uppenbarligen bättra oss och göra andra prioriteringar.

Varför har ni inte gjort det tidigare?

– Det finns en diskussion på förlaget och vi ger ut ”testballonger”, böcker som har andra perspektiv. Men de säljer inte. Vi måste lyssna på användarna och lärarna. Det är ett samspel som är svårt att bryta.

I boken ”Impuls Historia” från Natur & Kultur får eleverna lära sig om den ”mycket skickliga” tyska fältmarskalken Rommel och hans motståndare general Montgomery. Men inte om människorättsikonen Rosa Parks eller premiärministern Margaret Thatcher. Förlagets projektledare Magnus Öljemark är självkritisk.

– Det finns ingen anledning att de inte ska vara med i nutidshistorien. Men kvinnor faller ofta bort och gubbarna träder fram. Ibland av hävd eller av tradition. Vi har tagit fram ett policydokument för att läromedlen ska lyfta fram fler perspektiv, men det går trögt.

Forskarna är upprörda över att den kunskap som finns på universitets- och forskningsnivå inte når läroböckerna. Ingela Bengtsson på förlaget Sanoma utbildning som ger ut ”Historia Prio” håller med.

– Vi är en trögrörlig bransch och det tar lång tid innan ny kunskap når läromedlen. Det är kännetecknande och dåligt, säger hon.

Mikael.Delin@Dn.Se

Fakta.

Så gjorde vi undersökningen

DN har räknat namngivna män och kvinnor i historieböcker för årskurs sju till nio i grundskolan.

Alla böcker är anpassade efter den nya läroplanen, marknadsförs på förlagens hemsidor och är publicerade eller omtryckta senast 2013 – något som talar för att de fortfarande anses vara nya ute i skolorna.

De granskade böckerna kommer från fyra av landets största förlag för läromedel. Varje bok är uppdelad i tre delar, en för varje årskurs.

En av böckerna är en e-bok, i den har bara de skrivna texterna och inte videoklipp eller ljudinspelningar granskats.

DN har exkluderat namngivna personer som är uppenbart fiktiva eller vars existens är omstridd. Detta har påverkat resultatet något till kvinnors nackdel eftersom återgivning av myter och gudar är mer jämställd än återgivningen av historien.

Dn “

DN 15 jan 2015:

”Alla män som gjort minsta lilla kommer med”

”Killarna har gjort allt bra, medan tjejerna bara lagat mat. Eleverna på Bagarmossens skola har tröttnat på den skeva könsfördelningen i sina historieböcker.

DN:s granskning av fyra läroböcker i historia visar att i snitt bara 13 procent av alla namngivna personer i böckerna är kvinnor.

Eleverna på Bagarmossens skola i Stockholm är besvikna över resultatet av granskningen – men inte förvånade. De använder själva två av de granskade böckerna i sin undervisning.

– I böckerna verkar det som att det alltid har varit killarna som har gjort bra saker i historien. Tjejerna har bara varit hemma och lagat mat, säger Martin Martinsson.

Han och klasskamraterna i årskurs åtta tror att det manliga perspektivet i historieböckerna har påverkat deras bild av både historien och nutiden.

– Vissa kanske blir påverkade och tänker att det inte är så konstigt att kvinnor har lägre lön, eftersom de ändå inte gjort så mycket historiskt, säger Frida Bogren.

Under en skoluppgift har de skrivit om historiska personer. Frida Bogren har skrivit om Rosa Parks, kvinnan som vägrade ge sin plats på bussen till en vit man. Människorättsikonen är bara med i två av de granskade böckerna.

Klasskompisen Viktoria Miloseljevic har skrivit om demokratikämpen och fredspristagaren Aung San Suu Kyi från Burma. Hon är inte nämnd i någon av böckerna.

– Hon är inte med trots att hon har haft en jättestor betydelse. Men alla män som gjort minsta lilla kommer med, säger Viktoria Miloseljevic.

För att lära sig mer om kvinnor i historien förlitar sig eleverna allt mer på källor på internet, trots att de tycker att de har fått rätt lite undervisning i källkritik.

– Men om jag bara läste i historieböckerna skulle jag inte veta något om kvinnor. Jag hade inte velat lära mig något om historia om det bara handlade om män, säger Frida Bogren.

De efterlyser också fler perspektiv än bara det kvinnliga. Simon Malmcrona tycker att Sverige alltid framställs i för god dager.

– Jag skulle vilja veta mer om Sveriges historia av slavhandel. Det står kanske lite om det i en av böckerna, men vi pratar aldrig om det. Som att Sverige aldrig gjort något dåligt, säger han.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se “

DN 15 jan 2015:

“ Jonas Thente: Läroboksredaktörer måste skärpa sig

När vår historia skrivs i framtiden kommer 1900-talets mest utmärkande drag att vara kvinnornas plötsliga frambrytning.

Efter att i millennier ha framträtt som i bästa fall kuriosa bland massan av manliga aktörer, stormar under förra seklet kvinnorna in som huvudpersoner. Och det kommer kvinnorna att förbli, i allt högre grad, till dess att andelarna i framtiden blir ointressanta att ens räkna.

Men när vi i dag skriver vår närhistoria saknas uppenbarligen den insikten.

Man kan förstå svårigheterna i att hitta världshistoriskt inflytelserika kvinnor i vikingatiden, under kolonisationen av Amerika eller vid korstågen. Men att andelen kvinnor i historieböckerna minskar ju närmare modern tid vi kommer är bara bisarrt.

Frånsett detta så kan var och en inse det problematiska med alla de – ofta motstridiga – uppdrag som en läroboksförfattare har att ta hänsyn till. Olika tider har olika prioriteringar. Patriotiska tendenser har fordom uppmuntrats. På 1970-talet debatterade man ilsket det faktum att ”folkets historia och kamp” inte fick tillräckligt utrymme i läroböckerna. Under 1990-talet kom kraven att nazismens brott skulle prioriteras (vilket dagens böcker uppenbarligen har hörsammat). I dag granskar man böckerna utifrån genuskritiska och postkolonialistiska program.

Men en omständighet som ofta försvinner när man skärskådar läroböcker utifrån mer eller mindre ideologiskt motiverade kriterier är situationen i klassrummet.

En högstadielärare har att undervisa klasser där förkunskaperna sträcker sig från uppfattningar som att Gud skapade människan och att nazisterna var först på månen, till mycket införstådda och kritiska uppfattningar om perspektiv och tolkningsföreträden. Kravet att samtliga elever på kort tid ska tillgodogöra sig kursplanen innebär naturligtvis konflikter som läraren måste försöka medla i.

Läraren har att använda läroböckerna som diskussionsunderlag, inte kanon. Jag är till exempel övertygad om att häxprocesserna har ett betydligt större utrymme på lektionerna än de har i läroböckerna, samt att viktiga gestalter som Rosa Parks i klassrummen får sin rättmätiga plats i historien.

Det finns gott om böcker som mer utpräglat sätter fokus på aspekter av historien som grundböckerna av olika skäl missar. Historielärarna – liksom för övrigt alla andra lärare – borde få större möjligheter att förkovra sig i dessa och utarbeta levande och dynamiska lektioner, snarare än att drunkna i administration och psykosociala dilemman.

Till dess får man helt enkelt be läroboksredaktörerna att skärpa sig.

Jonas Thente jonas.thente@dn.se "

DN 16 jan 2015:

"Inga hållbara argument för betyg redan i fjärde klass"

"Brister i utredningen. Utredningen bakom förslaget om betyg i fjärde klass är bristfällig. Det vetenskapliga stödet för tidiga betyg är mycket svagt. Skolans reformarbete bör i stället inriktas mot att stärka lärares kompetens, skriver Kungliga Vetenskapsrådets arbetsgrupp Framtidens skola.

En av alliansregeringens sista åtgärder var att ge professor Martin Ingvar i uppdrag att utarbeta ett förslag om att betyg ska kunna införas från och med årskurs 4 i grundskolan. En viktig del av uppdraget var att redovisa de forskningsbaserade argumenten för tidiga betyg. Resultaten redovisas i Utbildningsdepartementets promemoria En bättre skolstart för alla: bedömning och betyg för progression i lärandet (U2014/4873/S). Vi menar dock att utredningen inte redovisar hållbara argument för tidiga betyg och att ett beslut om betyg från årskurs 4 inte skulle vila på vetenskaplig grund. Det vore dessutom ett beslut som ytterligare skulle belasta lärarkåren.

Martin Ingvars främsta argument för tidiga betyg är att frånvaron av betyg i årskurs 1–7 sammanfaller med en period av snabbt sjunkande elevresultat. Betygen i åk 3 och 6 avskaffades med införandet av Lgr80 (Läroplan för grundskolan 1980), varför vi enligt Ingvars argument borde observera sjunkande elevresultat från ungefär mitten av 1980-talet. Men så är inte fallet. Svenska elever i åk 3 och åk 8 hade läs-resultat i internationell toppklass i en läsundersökning år 1991, och elever i åk 8 hade mycket goda resultat i matematik och naturvetenskap enligt en annan internationell undersökning år 1995. Elevresultaten började falla en bit in på 1990-talet och detta har alltså knappast något med frånvaron av tidiga betyg att göra.

Ingvar stöder också sin tes på en undersökning genomförd av IFAU (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering) år

2010, där effekterna av avskaffandet av tidiga betyg i samband med Lgr80 utvärderats. Enligt denna studie fanns det inte någon generell effekt av betyg, men man drog slutsatsen att frånvaron av de tidiga betygen missgynnade vissa svagpresterande grupper av elever.

En annan undersökning av samma reform (Klapp m fl: The effect of being graded on later achievement: evidence from 13-year olds in Swedish compulsory school. Educational Psychology, 2014) fann inte heller några generella effekter av tidiga betyg, men däremot en negativ effekt av betyg i åk 6 på studieresultat i åk 7 för elever med lägre kognitiv förmåga.

Ingvar lägger fram ytterligare argument för tidiga betyg, som att många OECD-länder har sådana, att de ger en grund för systematisk uppföljning, och att de genom sin tydlighet underlättar kommunikationen med föräldrarna. I den mån dessa omständigheter är av betydelse för elevernas lärande borde de dock ha fått genomslag i de ovan redovisade undersökningarna.

Sammanfattningsvis drar vi slutsatsen att det inte finns stöd i vare sig svensk eller internationell forskning för att tidiga betyg skulle ha positiv effekt på elevernas lärande. Att då ändå föreslå att tidiga betyg skall införas framstår som obefogat. Den svenska skolans politiska nutidshistoria erbjuder tillräckligt många avskräckande exempel på vad som kan hända när snabba förändringar utan stöd i forskningen genomförs.

Genomförandet av den föreslagna betygsreformen skulle dessutom innebära en stor belastning på dem som är verksamma i skolan. Den konsekvensanalys som Ingvar presenterar ger förmodligen en underskattning av denna belastning. Exempelvis nämns inget om behov av ytterligare nationella prov, eller om omskrivna kursplaner och kunskapskrav för att stödja den tidiga betygssättningen.

I utredningsuppdraget ingick även att lämna förslag om hur forskningsbaserade bedömningsstöd för läsning/skrivning och matematik ska kunna införas för att tidigt identifiera elever som är i behov av särskilt stöd eller extra stimulans. Förslagen i denna del av utredningen framstår som väl övervägda. Framförallt finns en god grund för att hävda att bedömningsstöd kan ge positiv effekt på elevernas lärande. Det handlar om en form av så kallad formativ bedömning, där läraren använder bedömningsinformation för att anpassa undervisningen för att möta elevernas behov. Forskningen har visat att formativ bedömning har mycket god effekt på elevernas lärande till skillnad från betyg. En förutsättning är dock att lärarna ges möjlighet att utveckla sin kompetens i användning av bedömningsstöden. Att lärares ämnesdidaktiska kunskap spelar stor roll för elevernas kunskapsutveckling är känt sedan länge, och flera aktuella studier befäster denna slutsats ytterligare. Skolans reformarbete bör därför inriktas mot att stärka lärares kompetens och professionella roll.

Ur en politisk synvinkel har frågan om betyg och frågan om fortbildning av lärare helt olika karaktär. I vilken årskurs betyg skall ges är något som politiker enkelt kan förändra genom ett beslut. Betygsfrågan tenderar också att användas som tillhygge i partipolitiken. Att öka lärares ämnesdidaktiska kunskap har inte någon sådan partipolitisk karaktär men kräver tilldelning av resurser och att förutsättningar skapas för att lämplig fortbildning skall kunna utarbetas, genomföras och upprätthållas. Matematiklyftet, som för närvarande pågår och som initierades av Alliansregeringen, är ett exempel på en sådan fortbildningssatsning. Åtgärder av denna karaktär får mindre uppmärksamhet i medier, men det är inte i den politiska diskussionen i medier som våra elevers framtid avgörs utan i skolan.

Regeringen avser att tillsätta en skolkommission som skall åtföljas av en parlamentarisk referensgrupp. Vår förhoppning är att kommissionen och politikerna nu tar ett långsiktigt och ansvarsfullt grepp om skolan. Att införa tidigare betyg utan systematisk kunskap om att detta har positiva effekter vore olämpligt.

Kungl. Vetenskapsakademiens arbetsgrupp Framtidens skola:

Jan-Eric Gustafsson, professor i pedagogik, Göteborgs universitet

Bengt Gustafsson, professor emeritus i teoretisk astrofysik, Uppsala universitet

Sven-Olof Holmgren, professor emeritus i elementarpartikelfysik, Stockholms universitet

Per Olof Hulth, professor emeritus i experimentell astropartikelfysik, Stockholms universitet

Lena Kjellén, professor i medicinsk glykobiologi, Uppsala universitet

Dan Larhammar, professor i molekylär cellbiologi, Uppsala universitet, ordförande i akademiens arbetsgrupp Framtidens skola

Ulf Lindahl, professor emeritus i medicinsk och fysiologisk kemi, Uppsala universitet

Ola Helenius, biträdande föreståndare, Nationellt centrum för matematikutbildning, Göteborgs universitet

Per Kornhall, oberoende expert i utbildningsfrågor

Britt Lindahl, universitetslektor i ämnesdidaktik, Högskolan Kristianstad

Pernilla Nilsson, professor i naturvetenskapernas didaktik, Högskolan i Halmstad

De sju första medlemmarna i listan ovan är ledamöter av Kungl. Vetenskapsakademien. “

DN 16 jan 2015:

“Fridolin kräver en förklaring av förlagen

Det kan finnas anledning att se över den statliga granskningen av läromedel. Det anser Skolverket efter DN:s granskning av skolans historieböcker. Utbildningsminister Gustav Fridolin vill ha en förklaring till varför kvinnorna saknas.

Granskningen visar att bland alla namngivna personer i grundskolans vanligaste historieböcker är bara 13 procent kvinnor.

Det har väckt stark kritik från både historieforskare och elever som anser att eleverna riskerar att få en skev och i värsta fall falsk bild av historien.

Gustav Fridolin konstaterar att läroplanen lyfter fram jämställdheten. Nu ska han kalla till sig Läro-medelsproducenter och Läromedelsförfattares förbund för att få en förklaring:

– Jag vill höra vilka planer de har för att förbättra situationen. Det är inte staten som skriver läromedel men vi ställer krav på lärosituationen och då måste lärarna och rektorerna och kommunerna som köper in böcker veta att det finns läromedel som följer läroplanen, säger Gustav Fridolin.

I dag finns det ingen statlig förhandsgranskning av läromedel men Skolverket har tillsammans med Skolinspektionen möjlighet att i efterhand se över läromedel. Ulrika Lundqvist är chef på Skolverkets grundskoleenhet och även hon reagerar på resultatet i DN:s granskning.

– Det är jätteintressant, man måste analysera vad det kan få för konsekvenser. Som lärare måste man analysera sin val av läromedel och kritiskt granska vilka perspektiv, som i detta fall på kvinnor och män, som man förmedlar. All undervisning ska ju genomsyras av de normer och värden som anges i läroplanen.

Läroplanen säger inget specifikt om läromedel. I stället är det upp till den enskilda läraren att granska och utvärdera alla läromedel som används i undervisningen.

En undersökning av tidningen Skolvärlden från november förra året visar dock att bara två av tio lärare hinner kvalitetsgranska sina läromedel så mycket som de anser behövs. En fjärdedel säger att de inte hinner alls.

Kristina Lindström är journalist, filmare och författare till två böcker om flickors historia i Sverige och Europa, och aktuell med en ny bok om flickors historia i världen. Hon konstaterar att i denna fråga var det bedrövligt när hon gick i skolan, och att det verkar vara lika bedrövligt i dag.

– Egentligen är jag inte förvånad. Men upprörd. Måttstocken är vad man uträttat i ett visst förutbestämt avseende i historien och män har haft mer makt och inflytande. Kvinnors historier blir osynliga, och det som är osynligt länge går djupt in i människors medvetenhet. Man måste arbeta med detta på samma sätt som man gör på de historiska institutionerna. Därifrån har på senare tid kommit mycket med just fokus på kvinnor, säger Kristina Lindström.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se
Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se
Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 20 jan 2015:

”Om man verkligen vill något så kommer det att fungera”

Hundra tusen ungdomar står nu inför sitt gymnasieval. Ska de följa sin lust? Eller i första hand satsa på en säker väg till karriären? Laura Lind, 16, valde naturvetenskap och siktar på läkaryrket. Alva Thurfjell Forssgren, 20, gick estetisk. Nu vill hon satsa på teatern.

Båda upplevde gymnasievalet som stort, svårt och ödesdigert:

– Det kändes som att det kunde bli väldigt fel, säger Alva Thurfjell Forssgren, som gick ut programmet Estet och medier på Globala gymnasiet på Södermalm i Stockholm i somras.

Laura Lind började i höstas på natur-vetenskapliga programmet på Stockholms musikgymnasium. Hon konstaterar att ”hela nian handlade om det där”:

– Som om det verkligen var extremt viktigt. Viktigare än det nog egentligen är.

Laura hade ”turen” att hennes intressen och framtidsvisioner sammanföll med ett av arbetsmarknadens mesta bristyrken. Efter gymnasiet hoppas hon ta sig igenom nålsögat till läkarutbildningen via högskoleprovet, om betygen inte skulle räcka.

– Jag har alltid gillat naturämnena och haft en bild av mig själv som läkare. Läkaryrket har så många möjligheter. Man kan jobba utomlands, forska, arbeta med barn och allt möjligt annat. Plus att det förstås känns som en trygghet att arbetsmarknaden väntas fortsätta vara bra.

Alva har spelat teater sedan hon var sju. Nu i vår tänker hon söka Scenskolan och andra teaterutbildningar för att i någon form arbeta med teater – även om hon förstås vet att skådespelare hör till de allra svåraste yrkena att lyckas i. De fasta jobben blir allt färre, frilansuppdragen har inte heller blivit fler, och -lönerna är låga.

– Men jag tror att om man verkligen vill något så kommer det att fungera, säger hon.

I höstas pluggade Alva litteraturvetenskap med dramainriktning, efter estet- och medieprogrammet.

– Innan jag sökte gymnasiet tänkte jag att jag kanske borde läsa matte och NO, bara för att det är bra. Men jag tycker ju att det är tråkigt, och då är det inte smart att tvinga sig. Då orkar man kanske inte gå klart, säger hon.

Monika Wallström, analytiker på Arbetsförmedlingen, håller med:

– Man ska följa sitt hjärta. Är man inte intresserad kommer man kanske inte att fullfölja. Det allra bästa är förstås om man kan välja med både hjärta och hjärna.

En utmaning i gymnasievalet är att många unga bara känner till ett fåtal av alla de jobb som finns. De vet vad en lärare gör, men inte en specialpedagog, en snickare men inte en anläggningsarbetare, en ingenjör men inte en lantmätare, och så vidare.

Monika Wallström rekommenderar Arbetsmedlingens nyss uppdaterade Yrkeskompass. En annan webbplats med handfasta tips är Skolverkets *utbildningsinfo.se*.

– Där kan man se hur det ser ut i olika branscher, på kort och längre sikt. Det går också att hitta angränsande yrken. Vill man arbeta med barn kan man till exempel utbilda sig till förskollärare i stället för barnskötare, som har det betydligt tuffare.

Men vet man redan att man inte vill plugga vidare efter gymnasiet är snabbaste vägen till arbetsmarknaden ett yrkesprogram, påpekar Monika Wallström.

– Många tänker kanske att de ska välja samhällsprogrammet för att bredda sina chanser. Men det är inte lätt att få jobb direkt efter det. Då är det bättre att välja ett yrkesprogram, som ändå ger grundläggande högskolebehörighet och håller flera dörrar öppna.

Arbetsförmedlingen pekar i sin nya prognos ut fyra yrkesprogram som ger särskilt goda chanser till arbete på fem och tio års sikt: bygg- och anläggningsprogrammet, fordons- och transportprogrammet, industritekniska programmet samt vård- och omsorgsprogrammet. Flera yrken, till exempel inom VVS, anläggning och betongarbete, ger relativt goda löner, utan några studie-skulder.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se
Lisa Mattisson,

Fakta. Här finns jobben

Data, tänder och bilar

På följande områden kommer det att finnas stor brist på sökande på fem och tio års sikt:

Kräver eftergymnasial utbildning

Datayrken, förskollärare, förskolepedagoger, grundskollärare, gymnasielärare i yrkesämnen, läkare, sjuksköterskor, specialpedagoger, tandläkare och teknikyrken.

Övriga utbildningsnivåer

Bilmekaniker, CNC-/maskinoperatör, flertalet byggyrken, lastbilsmekaniker, tandsköterskor, undersköterskor, verkstadsmekaniker och verktygsmakare.

Källa: Arbetsförmedlingen

dn.se/gymnasieguiden Hela gymnasieguiden finns att ladda ned som en pdf.

DN 20 jan 2015:

“Karlstads elevhälsa först med hbt-certifiering

Enligt RFSL är flera gymnasie-skolor runt om i landet i start-groparna för att bli hbt-certifierade. Men i dagsläget är elevhälsan i Karlstad den enda verksamheten riktad mot gymnasieelever som fått certifikatet.

Syftet med certifikatet är att få olika verksamheter att arbeta med att alltid ha ett respektfullt bemötande av människor, oavsett bakgrund, kön eller sexuella läggning och målet med arbetet är att kunna skapa en miljö där alla känner sig välkomna.

Elevhälsan i Karlstad är den första och i dagsläget den enda gymnasieverksamheten i Sverige som har fått certifikatet.

– Det handlar om att ändra skolans värdegrund. Att alla ska få känna sig välkomna. Att vi måste se över diskrimineringsgrunderna och fokusera på allas lika värde, -säger Malin Lundgren-Kullgren som är verksamhetschef och samordnare för Elevhälsan i Karlstad.

Inom elevhälsan verkar skolsköterskor/skolläkare, kuratorer, specialpedagoger samt studie- och yrkesvägledare. Arbetet är en del av kommunens strategiska plan och flera av kommunens verksamheter har blivit certifierade.

Syftet är att verksamheterna alltid ska erbjuda ett respektfullt bemötande av besökare och anställda utifrån ett hbt-perspektiv.

Certifikatet räcker endast i tre år så elevhälsan i Karlstad förnyade sitt våren 2013.

Malin Lundgren-Kullgren menar att en hel del har förändrats sedan de blev hbt-certifierade.

– Vi har jobbat mycket med frågorna och försöker sprida kunskapen till personalen på andra delar av skolan. Det handlar om mötet med enskilda och hur man uttrycker sig och använder språket. Vi kan till exempel inte förutsätta att alla lever i heterosexuella relationer eller identifierar sig med ett speciellt kön.

Elevhälsan har även sett över sitt informationsmaterial och sina väntrum så att det till exempel inte bara är bilder eller foton på heterosexuella kärlekspar, relationer eller familjer.

Malin Lundgren-Kullgren berättar att certifikatet och RFSL:s utbildning har öppnat upp för nya diskussioner.

– Det är kul att det uppmärksammas, för när vi för diskussionen så lyfter vi den och börjar prata om alla former av diskriminering. Det är så intressant och givande.

Frida Nygren frida.nygren@dn.se

Fakta. Hbt-certifiering

En miljö där alla kan känna sig inkluderade och välkomna

Certifikatet ges ut av Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, RFSL.

Sedan 2008 erbjuder RFSL utbildningar för hbt-certifiering. Hbt är en förkortning för homosexuella, bisexuella och transpersoner.

För att få certifikatet måste all personal genom-gå RFSL:s utbildning.

Målet med certifikatet är att skapa en miljö där alla kan känna sig inkluderade och välkomna.

Utöver elevhälsan i Karlstad så håller just nu flera andra gymnasie-skolor runt om i landet på att bli hbt-certifierade. “

DN 24 jan 2015:

“ Fusket ökar kraftigt på högskolorna

Åtta studenter i juridik vid Uppsala universitet misstänks ha fuskat på höstterminens avslutande tenta. Att så många misstänks använda otillåtna metoder vid en och samma tenta är ovanligt. Antalet fuskande studenter i hela landet har ökat lavinartat de senaste åren.

Studenterna har nu anmälts till disciplinnämnden som ska avgöra om det verkligen rörde sig om fusk. Till att börja med var de nio, men en anmälan har dragits tillbaka. Fusket kan röra sig om att studenterna har haft med sig otillåtet material, som böcker, på tentan.

– Att så många skulle ha fuskat vid en och samma tenta är mycket ovanligt, säger Magnus Hallberg, universitetsjurist vid Uppsala universitets juridiska avdelning.

Om det visar sig att misstankarna om fusk stämmer kommer studenterna att antingen varnas eller stängas av från utbildningen under en tid, beroende på hur allvarligt fusket var.

Samtidigt blir resultatet på tentan ogiltigt.

Förra året stängdes 21 studenter av för fusk vid Uppsala universitet och 15 varnades. Det var färre än året innan.

I hela landet har antalet studenter som fuskat ökat kraftigt. 2013 var antalet fuskande 736, en ökning med 480 procent jämfört med de 127 som fuskade 2001.

Caisa Lycken, ordförande i Uppsala studentkår, säger till UNT att det faktum att så många misstänks ha fuskat kan vara ett tecken på att de fått otydlig information om vad som är tillåtet vid tentan.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN 25 jan 2015:

“ Så blev Hawking en kändis

Stephen Hawking, världens mest kände levande forskare, är totalförlamad och kan inte prata, har varit med i ”Simpsons” och ”Star Trek”, och har räknat ut att svarta hål till slut dunstar bort. I veckan har den Oscars-nominerade filmen om honom svensk premiär.

– Jag undersöker äktenskapet mellan tid och rum.

Så förklarar Stephen Hawking vad kosmologi är första gången han träffar Jane Wilde, i filmen ”The theory of everything” som har svensk premiär på fredag. Året är 1963 och han är 21 år gammal. Snart ska han få diagnosen als och få veta att han bara har två år kvar att leva.

Nu, mer än 50 år senare, är han världens mest kände verksamma forskare. Nervsjukdomen har gjort att han bara kan kommunicera med omvärlden via en dator som han styr med en kindmuskel. Det har gett honom en nästan mytologisk status som geniet som är inlåst i sin totalförlamade kropp.

I den rollen har han varit med i flera populära tv-serier. Han har spelat ett hologram av sig själv i ”Star Trek”, drivit med Sheldon Cooper, den smartaste fysikern i ”The big bang theory”, och dyker ofta upp som tecknad figur i ”Simpsons”.

Men få utanför fysikervärlden känner till vad hans forskning egentligen handlar om: kosmologi och gravitationsteori.

– Han är en exceptionell forskare. Han har satt sin prägel på hela det stora fältet som har med gravitation att göra, säger Bo Sundborg, docent vid enheten för kosmologi, astropartikelfysik och strängteori vid Stockholms universitet.

Ett av sina första stora genombrott började han arbeta med redan som forskarstudent vid universitetet i Cambridge. Tillsammans med matematikern och fysikern Roger Penrose i Oxford visade han att den så kallade rumtiden – ett sätt att se på världen med tiden som den fjärde dimensionen – kan innehålla singulariteter: områden där våra vanliga fysikaliska lagar bryter ihop och inte längre gäller.

Det fanns förmodligen en singularitet i vårt universums tidigaste barndom.

– Men Hawkings och Penroses teorem är matematiska och säger inte vilken form singulariteterna har eller var de finns, bara att de finns någonstans, säger Bo Sundborg.

Även svarta hål borde innehålla singulariteter. Ett svart hål är ett område med så stark dragningskraft att inte ens ljuset kan lämna det. Det påverkar både rummet och tiden omkring sig, så att tiden går långsammare och ljuset böjs av som av en mycket kraftig lins. En stjärna som finns bakom ett svart hål skulle se ut som en lysande ring runt det svarta hålet när ljuset från den når oss.

Det som Stephen Hawking förmodligen är mest känd för utanför forskarvärlden är att han visat att svarta hål inte är riktigt svarta utan kommer att avge lite värmestrålning, så kallad Hawkingstrålning. Strålningen är mycket svag, men tillräckligt stor för att alla svarta hål till slut kommer att avdunsta och försvinna, i en mycket avlägsen framtid.

– Hawkingstrålningen är nog det mest häpnadsväckande av alla hans resultat, säger Bo Sundborg.

När de svarta hålen avdunstar och förlorar massa blir de konstigt nog varmare och varmare, tvärtom mot hur allt annat vi känner till beter sig.

– De kommer sannolikt att explodera i slutet av sin levnadsbana, säger Bo Sundborg.

Stephen Hawking har för alltid förändrat vår kunskap om svarta hål på fler sätt. Bland annat har han visat att två svarta hål kan slås ihop till ett större, men att ett stort svart hål aldrig kan delas upp i flera mindre.

Ett svart hål är ett klot som inget ljus kan läcka ut ifrån, och ingenting som passerar klotets gräns kan någonsin komma ut igen. Men vi kan aldrig se ett föremål sugas in i hålet. Vi skulle bara se det komma närmare och närmare klotet och sedan långsamt blekna bort.

Rymden vid ett svart hål är inte svart. Hålet omges av en gloria av materia som hettats upp till en lysande gas. En mycket bra bild av hur det skulle se ut finns i filmen ”Interstellar”, där Stephen Hawkings vän och kollega Kip Thorne var vetenskaplig rådgivare till filmskaparna.

Sjukdomen har förmodligen bidragit till Stephen Hawkings ikonstatus, men den har gjort det mycket svårare för honom att forska. Tidigt fick han utveckla tekniker för att göra beräkningar i huvudet när han inte längre kunde använda sina händer och göra anteckningar.

– Man kan ju fundera på vad han hade kunnat åstadkomma utan de fysiska hindren. Bara att kommunicera med omvärlden är enormt tidskrävande för honom. Men tack vare dem som utvecklat hans hjälpmedel är det ändå möjligt, säger Bo Sundborg.

Stephen Hawking har också haft fel. Han menade länge att information kan gå förlorad vid ett svart hål, i strid med andra grundläggande principer inom fysiken. Många argumenterade emot honom, och till slut ändrade han sig, men angav andra skäl än de hans motståndare använde.

– Det var ändå ett väldigt fruktbart påstående som tvingade en hel grupp forskare att vässa sina argument. När en person av Hawkings kaliber formulerar djärva hypoteser hjälper det till att driva utvecklingen framåt, säger Bo Sundborg.

I höstas kom de första experimentella bevisen på något som kan likna Hawkingstrålning. Forskare vid Technion, Israel institute of technology, i Haifa tillverkade ett system som fungerar som ett svart hål för ljud i stället för ljus, och kunde visa att effekten fanns. Tidningen The Economist menade att det borde leda till att Stephen Hawking får Nobelpriset i fysik. Nobelkommittén brukar bara ge priset till teoretiker när deras teorier har bekräftats av experiment eller observationer.

Men Bo Sundborg tvivlar på att Stephen Hawking är en framtida fysikpristagare.

– Det vore roligt, men i det avseendet har han inte valt rätt forskningsfält. Det finns väldigt många intressanta forskningsområden som inte uppfyller kriterierna för ett Nobelpris. Jag och många med mig tycker att det han gör är lika viktigt ändå.

Maria Gunthermaria.gunther@dn.se

Fakta.

Har barnen Robert, Lucy och Timothy tillsammans med första hustrun Jane Wilde.
Als, amyotrofisk lateralskleros, är nervsjukdomen som han lider av.
Wolfpriset i fysik är en av många utmärkelser som Hawkings har fått.
Kosmos. En kort historik” och självbiografin ”Min historia” är två av de böcker han har skrivit.
Isaac Newton och han har haft samma professur: Lucasian professor of mathematics.
Nittonhundrafyrtiotvå, den 8 januari, föddes han i Oxford.
George och den stora smällen” är en barnbok han skrivit tillsammans med dottern Lucy. “

DN 25 jan 2015:

“ Studentnätverk – en väg in i karriären

Möjligheten att knyta kontakter, möta potentiella arbetsgivare och träffa studenter från andra utbildningar gjorde Annahita Nikavar och Jesper Cronsioe nyfikna på talangnätverket Nova. Nu är de ambassadörer för verksamheten.

Att veta vad man vill göra efter studierna är inte alltid helt lätt. Det är inte heller självklart att veta hur man ska knyta kontakter med näringslivet på ett naturligt sätt. Annahita Nikavar som läser sista året på sin kandidatexamen i ekonomi hörde talas om nätverket Nova av några kompisar och bestämde sig för att söka sig dit.

För studenter finns flera sätt att få hjälp att komma i gång med karriären. Ett sätt är att gå med i ett nätverk. Nova 100, som Annahita Nikavar och Jesper Cronsioe är medlemmar i, vänder sig till 700 studenter från hela landet. För att vara med måste man gå igenom en ansökningsprocess.

– Man skickar in cv och ansökningsbrev och får komma på intervju, förklarar Annahita Nikavar.

För att bli antagen gäller det att studenterna har goda akademiska meriter, att de är mogna och ödmjuka och att de har drivkraft och social kompetens.

De som är med i nätverket erbjuds sedan träffar med representanter från olika företag. De träffar också varandra för att knyta kontakter och utbyta idéer kring cv och jobbsökande. Dessutom får de nyhetsbrev med tips om jobb.

Jesper Cronsioe läser just nu en dubbel masterutbildning inom ledarskap på Kungliga tekniska högskolan, KTH, och Handelshögskolan och har tidigare en kandidatexamen som ingenjör på KTH. Han tycker att den största fördelen med nätverket är att man får lära känna personer som läser andra utbildningar och kommer från andra städer.

Annahita Nikavar håller med.

– När man pluggar hamnar man lätt i en bubbla och umgås bara med andra som läser samma sak. Nu träffar vi sådana som exempelvis läser juridik och det är troligen personer vi kommer att jobba tillsammans med i framtiden, säger hon.

En annan fördel med nätverket är att studenterna får insikt i vilka arbetsplatser som kan bli aktuella.

– Det är intressant att lära sig mer om vad företagen gör och i vissa fall finns spännande karriärmöjligheter inom områden som man kanske inte hade tänkt på tidigare, säger Jesper Cronsioe.

Varken han eller Annahita Nikavar har något specifikt drömjobb. I stället tycker de att det är viktigt att hamna på ett företag som har en kultur som de känner att de kan trivas med. De tror inte att de kommer att jobba på ett och samma ställe hela livet.

Deras bästa karriärtips till andra studenter är att ta hjälp av varandra med feedback på cv och personligt brev och att våga gå sin egen väg och satsa på det man tycker är kul.

Vad har ni för tips till studenter som vill gå med i ett nätverk?

– Våga söka! Man förlorar inget på att prova. Nätverk vill ha mångfald och söker ofta människor med olika bakgrund och kompetens. Jag tror att alla har möjlighet att komma med, säger Annahita Nikavar.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se

Fakta. Nova

Nova grundades 1997 med syftet att samla de 100 främsta studenterna i Sverige.

Nätverket består av två delar: Nova 100 som vänder sig till studenter och har cirka 700 medlemmar och Nova Pro som vänder sig till yrkesverksamma och har drygt 6 000 medlemmar. Nova tittar på att de sökande har en kombination av starka akademiska meriter, social mognad och ödmjuk framtoning, samt hög drivkraft, energinivå och relevanta erfarenheter.

Fyra andra studentnätverk

Talents of Sweden: Uppdaterar talanger om hur man bör tänka inför sina karriärval.

4potentials: Ordnar möten via större evenemang, rekryteringsuppdrag, afterwork och coachning.

Talenteye: Coachar studerande talanger till rätt karriär.

Leadership Academy: Ett nätverk som satsar på föreläsningar och workshoppar där man tränar jobb-sökande, frukostmöten och diskussioner. “

DN 25 jan 2015:

”Det handlar om att utvecklas och få kunskap”

“ Det bästa med traineeåret på Holmen var att lära känna hela företaget från grunden och de människor som arbetar där. Linnea Danielsson träffar kemistudenten Jonna Holmqvist över en lunch och berättar om ett utmärkt sätt att inleda en anställning på.

Jonna: Hur hamnade du på just Holmen?

Linnea: Jag pluggade och fick sommarjobb på labbet i Hallstavik. Tog prover i processen och träffade nästan alla yrkesgrupper. Jag trivdes jättebra med jobbet och fick en bra känsla för Holmen, trots att det var en svår tid med nedskärningar. Jag kände att Holmen tog väl hand om folk, det var en bra sammanhållning – sådana saker man värderar alltmer när man tittar på arbetsgivare.

Jonna: Varför sökte du just en traineetjänst?

Linnea: Jag hade hört att det skulle vara lärorikt, men det grundade sig inte på så jättedjupa värden då. I dag har jag en mycket större förståelse för vad det givit mig. Jag har fått en förståelse för hela bolaget.

Jonna: Var det som du förväntade dig?

Linnea: Jag trodde nog innan att det skulle vara tuffare, mer som ett test än som en lärorik resa. Att du ska bevisa dig. Så har jag inte alls upplevt att det varit. Det handlade mer om att utvecklas och bygga kunskap.

Jonna: Hur började din traineeperiod?

Linnea: På Holmen blir man anställd från början och vet redan innan var det är tanken att man ska arbeta efter traineeperioden. Holmen erbjuder också sommarjobb på sina bruk innan traineeprogrammet börjar för dem som blivit antagna. Och då är det uttalat att man ska jobba i produktionen och med skiftgång. En tredjedel av Holmens personal jobbar skift och då tycker de att det är väldigt viktigt att man har testat den livsstilen.

Jonna: Vad fick du göra?

Linnea: Jag ”knuffade pappersrullar” en sommar. Det var jättelärorikt, man fick en förståelse för hela kedjan, hur det fungerar på ett bruk.

Jonna: Hur såg traineeåret ut?

Linnea: På Holmen är det uppdelat på tre perioder, tre olika projekt. I min tjänst som inköpare jobbar jag med alla bruken så det har varit otroligt nyttigt att vara ute på alla bruken. I Iggesund gjorde jag en inköpsanalys på sågverkskontoret som vi fortfarande utgår ifrån. Parallellt med traineeprogrammet löper också ett introduktionsprogram för alla nyanställda tjänstemän.

Jonna: Umgicks ni traineeanställda med varandra?

Linnea: Under hela året löper ett program med traineeträffar då vi både träffade personer i verksamheten och konsulter utifrån och diskuterade hur man fungerar i grupp. En gång hade vi retorik, vid ett annat tillfälle kundkunskap.

Jonna: Vad var mest givande med traineeåret?

Linnea: Det är nog kontaktytan man fått mot hela organisationen, speciellt i mitt arbete där jag jobbar med de här bruken dagligen. Man vet vilka folk är, man har en känsla för organisationen på plats eftersom man var där i tre månader, åt i matsalen och fick mycket frågor. Det är väldigt få förunnat att så tidigt i karriären få en helhetsbild av ett företag.

Linnea: Hur kom det sig att du intresserade dig för pappersmassa?

Jonna: Det började när jag gjorde mitt kandidatjobb, sedan kommer jag ju från Norrköping med Holmens bruk. Det har nog spelat in. Men det handlar nog mest om intresset för kemi.

Linnea: Vad ser du framför dig efter utbildningen?

Jonna: Det känns ju väldigt intressant med produktutveckling. Kanske kommer jag att doktorera. När jag pratar med dig låter ju traineeprogrammet också intressant.

Hans Arbman hans.arbman@dn.se

Lunchmötet.

Var:
Café Linné på Strandvägen i Stockholm
Mat:
Ceasarsallad och quiche
Linnea Danielsson.
Vill fortsätta jobba med ledarskap

Ålder: 25 år.
Bor: Liljeholmen.
Familj: Mamma, pappa, syster.
Gör: Strategisk inköpare, Holmen AB.
Tidigare studier och arbeten: Civilingenjör och lärare, inriktning kemiteknik, KTH. Trainee inom strategiskt inköp, Holmen AB.
Gör om fem år: Jobbar med ledarskap i någon form.
Jonna Holmqvist.
Jobbar ideellt med studentorganisation

Ålder: 25 år.
Bor: Solna.
Familj: Pojkvän Joakim. Mamma, pappa och syskon i hemstaden Norrköping.
Gör: Studerar till civilingenjör på KTH. Jobbar ideellt som ordförande i studentorganisationen Fiberteknologerna.
Tidigare studier och arbeten: Kandidatexamen inom kemivetenskap, avslutar i år master inom makromolekylära material. “

DN 25 jan 2015:

"Programmen vänder sig till engagerade studenter"

“ Traineeguiden samlar Sveriges traineeprogram på sin hemsida. De ordnar också olika aktiviteter varje år med syfte att informera om vad anställningsformen innebär. Webbplatsens pressinformatör Maja Löfgren svarar på de vanligaste frågorna om traineeprogram.

1. Vad är ett traineeprogram?
– Definitionen är ett program som företag använder för att utbilda specialister eller ledare men begreppet kan skilja sig mellan olika länder. Det som utmärker ett traineeprogram är att det är en kvalificerad tjänst och inte en praktik. En praktikplats kan vara oavlönad men det kan inte ett traineeprogram vara. Deltagarna ska få marknadsmässig lön, ut-bildning och relevanta arbetsuppgifter.

2. Hur brukar upplägget för ett traineeprogram se ut?
– Det varierar men generellt sett pågår programmet mellan nio månader och tre år. På de allra flesta program får deltagarna prova på olika roller i olika delar av företaget för att se var de passar bäst. Programmen innehåller både teori och praktik och i vissa fall en utlandsvistelse. Många har också en mentor eller handledare under perioden.

3. Vem får gå ett traineeprogram?
– Det är ofta hög konkurrens om platserna till de cirka 200 traineeprogram som just nu finns i Sverige. Men att man skulle behöva

ha de bästa betygen eller komma från en toppskola är en myt. Det handlar om andra egenskaper och att man ska matcha tjänsten. Generellt sett vänder sig programmen till drivna och engagerade studenter som har läst en femårig utbildning inom ekonomi eller teknik. Men de senaste åren har fler branscher fått upp ögonen för traineeprogram och nu finns det även inom it-branschen, bland myndigheter och i offentlig sektor.

4. Vad är syftet med ett traineeprogram?
– Företagen lägger väldigt mycket pengar på det här och syftet är att göra långsiktiga rekryteringar av nyckelpersoner till företaget. Tanken är att de som har gått traineeprogrammet ska vara kvar på företaget under en lång tid.

5. Hur vet man att traineeprogrammet håller måttet?
– Vi har tillsammans med fackförbundet Civilekonomerna tagit fram ett certifikat för traineeprogrammen. De företag som väljer att certifiera sig garanterar att deltagarna i programmet får marknadsmässig lön, att det finns en planering för hela programmet och att det också leder till en fast anställning.

6. Vilka är de mest populära traineeprogrammen i Sverige?
– ABB har röstats fram till populäraste arbetsplats att vara trainee på två år i rad av deltagarna på Traineeguidens årliga event Traineedagen. Andra arbetsplatser som många söker till är H & M, Ericsson, Capgemini, Arla Foods, Microsoft, Volvo, Scania, Nordea och Siemens.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se “

DN 25 jan 2015:

”Jag lärde mig massor”

“ Många av cheferna på svenska storföretag började sin bana på ett traineeprogram. En av dem är Martin Lundstedt som nu är vd för Scania. Det bästa med hans traineeperiod var bland annat chansen att få nätverka.

Martin Lundstedt kom till Scania som trainee direkt efter sin civilingenjörsutbildning 1992. Det året rådde ekonomisk kris i Sverige och företaget valde därför att endast att ta in tre traineer. Efter traineeperioden har Martin Lunstedt haft ett flertal chefsroller inom företaget, bland har han varit marknadschef, försäljningschef och fabrikschef i Frankrike.

2012 blev han utsedd till vd för Scania.

Varför valde du att söka ett traineejobb?
– Det var ett bra sätt att kunna prova på och lära sig olika delar av verksamheten inom ett företag.

Hur var din traineeperiod?
– Både kul och lärorik. Jag insåg att det fanns verksamheter inom företaget som var mycket roligare än vad jag trodde innan.

Vad var det bästa med att vara trainee?
– Just att man får prova på och får insyn i olika delar av företaget samt möjlighet att skapa ett bra nätverk.

Vad lärde du dig?

– Massor, inklusive att en ingenjörsutbildning öppnar för många olika slags jobb hos ett stort exportföretag. Jag fick skarpa uppdrag och projekt, vilket var mycket kul och stimulerande. Jag var en medarbetare bland andra som förväntades leverera. Det var kul.

Vad har det betytt för din karriär?
– Jag kände direkt att Scania var ett företag där det fanns stora möjligheter att utvecklas, och sedan har det bara fortsatt.

Vad har du för råd till studenter som vill söka traineejobb?
– Om du är en person som är nyfiken på att få inblick i ett bolags olika verksamheter så är trainee ett utmärkt sätt och en unik möjlighet.

Vad har du för råd till unga som vill göra karriär?
– Lyssna och lär, men visa också vad du vill och att du kan leverera.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se

Två andra toppchefer som började som trainee

Carl-Henric Svanberg som är styrelseordförande för Volvo började sin karriär med en traineeplats på ABB, eller Asea, som företaget hette då. Carl-Henric Svanberg hade en civilingenjörsexamen i teknisk fysik och en kandidat-examen i ekonomi i när han sökte programmet.

SEB:s vd Annika Falkengren började som trainee på banken efter en utbildning till civilekonom. ”Jag har haft stor nytta av detaljkunskaperna som jag skaffade. Man bygger också upp ett nätverk under året, som man sedan kan fortsätta ha kontakt med”, skriver hon på SEB:s hemsida. “

DN 25 jan 2015:

"Vi ser på det som en långsiktig investering"

“ Arla är ett av många företag som satsar på årliga traineeprogram för att säkra rekryteringen till nyckelroller i företaget.– Vi ser det som en långsiktig investering, förklarar Ann-Louise Rova som arbetar med rekrytering på Arla.

Att rekrytera med hjälp av traineeprogram blir vanligare och i dag använder cirka 200 företag i Sverige sig av det. Livsmedelsföretaget Arla, som har verksamhet i cirka 40 länder, har haft sitt program i sju år.

Caroline Goldberg var en av de första som fick chansen att gå programmet. Hon tog examen 2009 efter ekonomistudier på masternivå och lockades bland annat av traineeprogrammets möjligheter till internationellt arbete.

Programmet som Caroline Goldberg gick kallas ”Future 15” och det är cirka 15 personer som får gå det varje år. Det är två år långt och deltagarna får under den tiden testa olika roller inom exempelvis produktion, logistik, innovation, finans, marknadsföring och försäljning.

Det ingår också att arbeta en tid utomlands och att man får en av företagets chefer som mentor. Deltagarna får även intern karriärvägledning.

– Att man fick testa så många olika roller var en av de saker som lockade. Jag var inte helt säker på vad jag ville jobba med efter studierna. Det här var ett bra sätt att ta reda på vad jag trivdes bäst

med, säger Caroline Goldberg som nu jobbar som chef för Arlas digitala produkter.

Under sin tid som trainee jobbade hon både i Tyskland och Danmark och sedan hon blev anställd har hon arbetat en hel del i Kina.

– Är man intresserad av en internationell karriär är det här perfekt, säger hon.

För Arlas del är det viktigt att hela tiden rekrytera personer som passar för ledande positioner.

– Vi har en stark tillväxt och därför ser vi det som helt nödvändigt att säkra vår ledarförsörjning, säger Ann-Louise Rova.

Men det är inte helt lätt att bli antagen. Till ”Future 15” ansökte i år cirka 1 800 personer från hela världen.

– Det vi tittar på i första skedet är att de sökande har gått ett masterprogram med ekonomi- eller ingenjörs-inriktning, förklarar Ann-Louise Rova.

– Vi vill också att de på något sätt visar att de är intresserade av att jobba globalt. Det kan handla om att de har studerat eller jobbat utomlands. Vi vill också att de på något sätt visar att de har ledar-potential.

Nästa steg i rekryteringsprocessen är att göra Skype-intervjuer med de drygt 170 av de bästa sökande.

60 av dem får sedan åka till huvudkontoret i Danmark där de får feedback på ett personlighetstest, lösa fiktiva affärsproblem och medverka i en intervju.

Där får de också möjlighet att mingla med chefer, anställda samt nuvarande och tidigare deltagare i traineeprogrammet.

Caroline Goldbergs bästa tips till dem som funderar på att söka traineeprogram är att studera eller jobba utomlands, engagera sig vid sidan av studierna och att inte tänka taktiskt när man väljer kurser.

– Jag tror man kommer längre om man pluggar något man verkligen brinner för.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se

Tio-i-topp.

De populäraste traineeprogrammen bland teknikstudenter
1. ABB
2. Ericsson
3. Scania
4. Capgemini
5. H & M
6. Volvo Group
7. Siemens
8. Saab
9. Eon
10. Microsoft

De populäraste traineeprogrammen bland ekonomistudenter
1. H & M
2. Arla Foods
3. SEB
4. Nordea
5. Coca-Cola
6. Danske Bank
7. Ikea
8. PwC
9. ABB
10. Capgemini

Källa: Traineeguiden, 2014 “

DN 25 jan 2015:

”Inga jobb är bara roliga”

“ Jag är nyutexaminerad från min femåriga universitetsutbildning. Nu jobbar jag inom mitt fält, men har starka tvivel på om det här är rätt bana för mig. Arbetet har delar som jag inte trivs med; arbetsuppgifter som äter upp min tid så jag inte kan koncentrera mig på det jag tycker är roligt och är bra på. Men uppgifterna är en förutsättning för mitt yrke. Jag förstod inte det när jag valde inriktning. Dessutom tyngs jag av allt ansvar. Jag är stressad och orolig, men ibland är jobbet väldigt roligt. Ska jag vara kvar och se om jag vänjer mig? Söka nytt, eller försöka studera vidare?

Jag har dåligt nätverk. Nuvarande jobb har jag bara haft i ett halvår. Jag är 24 år och känner mig redan fast i yrkeslivet (vilket är ganska löjligt, jag vet).

Svar: Som ung vuxen, är det nog vanligt att känna som du gör vid första anställningen. En kombination av rädsla att inte klara jobbet och en oro att sitta fast efter att ha haft stor frihet under skol- och studietiden. Jag minns själv en liknande känsla. Så det handlar nog både om ovanan och osäkerheten inför ett nytt jobb.

Fatta inga snabba beslut. Ge dig själv tid, förslagsvis ett år innan du gör något. Försök att hitta en vuxen yrkesperson som kan bli mentor. Fråga HR. Många företag ger sina nyanställda en mentor. Sök kontakt med före detta studiekamrater, och utbyt erfarenheter. De kan ha liknande känslor. Tyvärr finns det inga jobb som bara är roliga. Självklart finns en gräns på hur fel det kan kännas, men jag tror att allt hänger samman. Stress och ovana. Ge inte upp!

Gunilla Arhén

Karriärrådgivare Gunilla Arhén

DN 2 feb 2015:

”Billig investering att utbilda invandrade akademiker”

“ Ny rapport. Vidareutbildningen av en invandrad läkare kostar bara en tiondel av priset för en svensk läkarutbildning går på. Trots det avsattes förra året endast 70 miljoner för den typen av kompletteringar. Nu krävs en rejäl satsning på kompletterande högskoleutbildningar, skriver Göran Arrius och Josefin Edström på Saco.

Investeringen för att komplettera en invandrad akademikers utbildning är försumbar jämfört med att utbilda en svenskfödd akademiker. Ändå tas inte de invandrade akademikernas kompetens tillvara. 2014 avsattes endast 70 miljoner kronor till kompletterande högskoleutbildningar. Det ger bara en bråkdel av de akademiker som invandrar till Sverige varje år chansen till komplettering. Det är ett resursslöseri.

De flesta är överens om att högre utbildning är en viktig och nödvändig investering för ett land som vill konkurera med kunskap. Därför avsätter Sverige årligen drygt 20 miljarder kronor till högskoleutbildning. En högskoleutbildning kräver dessutom avslutad grundskole- och gymnasieutbildning, vilket är en betydligt större investering. Samtidigt invandrar 5 000–10 000 eftergymnasialt utbildade varje år till Sverige. Med sig i bagaget har de såväl utbildning som erfarenhet.

Saco släpper i dag rapporten ”Vad kostar en akademiker?”. Där jämför vi utbildningskostnaden för en svenskutbildad akademiker med

validering och komplettering av en invandrad akademikers utländska utbildning. Slutsatsen är att investeringen för att anpassa en invandrad akademikers utbildning till den svenska arbetsmarknaden är förhållandevis låg.

I en tid när integrationsförslagen från de politiska partierna kommer slag i slag och debattens vågor går höga är det dags för politikerna att göra mer än att prata. Det är dags för handling och Sacos rapport visar att förbättrad integration också kan minska den tid och kostnad som krävs för att få akademiker med utbildning som är gångbar på den svenska arbetsmarknaden. Att satsa på att snabbt se till att de invandrade akademikernas kompetens kommer till användning vore bra för alla i Sverige.

Mer än en femtedel av alla Sveriges akademiker är utlandsfödda. Alltför få arbetar med något som motsvarar deras utbildningsnivå. Det är ett stort slöseri för såväl individen som samhället att inte till fullo nyttja potentialen hos de nära 300 000 högutbildade invandrarna. För att deras kunskaper ska komma till användning på svensk arbetsmarknad behöver fler få möjlighet att validera och komplettera sin utländska utbildning. Efterfrågan på fler platser kommer inte att minska framöver. Investeringar i kunskapslandet Sverige måste inkludera även dessa akademiker.

En svenskutbildad akademiker som har en 4,5 år lång högskoleutbildning kostar i snitt cirka 450 000 kronor. Om förskola till och med gymnasium räknas in uppgår summan till nära 2,5 miljoner kronor. En svenskutbildad läkare, som är en av de längre och dyrare utbildningarna, kostar mer än 3,2 miljoner kronor. Sacos beräkningar visar att en invandrad läkare genom validering och komplettering kostar drygt en tiondel. Liknande beräkningar finns för till exempel civilingenjörer, ekonomer och arkitekter som alla visar på stora skillnader.

Stora skillnader i utbildningskostnad mellan en svenskutbildad och invandrad akademiker kvarstår även om den svenskutbildades ”framkörningskostnad” från förskola till och med gymnasium på cirka 2 miljoner kronor exkluderas. Av samtliga jämförda utbildningsinriktningar har tandläkarutbildningen den högsta utbildningskostnaden, både för svenskutbildade och invandrade tandläkare. Kostnaden för den ordinarie tandläkarutbildningen är samtidigt nära fyra gånger högre än kostnaden för att komplettera och validera en utländsk tandläkarutbildning. Den minsta kostnadsskillnaden mellan svenskutbildade och invandrade akademiker av de jämförda utbildningsinriktningarna gäller lärare. Kostnaden för en lärare utbildad i Sverige är cirka 1,4 gånger högre än kostnaden för att validera och komplettera en utländsk lärarutbildning.

Utslaget per förväntat antal år i svenskt arbetsliv är skillnaden fortfarande stor, till den invandrade akademikerns fördel. För en svenskutbildad läkare beräknas utbildningskostnaden motsvara cirka 100 000 kronor per förväntat år i arbetslivet, för den invandrade läkaren uppgår motsvarande summa till cirka 14 000 kronor.

Mot den bakgrunden är det svårt att förstå varför staten inte satsar rejält på att korta etableringstiden för de tusentals akademiker som söker sig till vårt land.

Saco föreslår att:

○Regeringen satsar rejält på de kompletterande högskoleutbildningarna både utifrån arbetsmarknadens och utifrån individernas behov.

○De kompletterande högskoleutbildningarna måste bli en del av den reguljära utbildningspolitiken och få en långsiktig finansiering.

Investeringar i utbildning förväntas ge innovativa och produktiva arbetstagare som bidrar till tillväxt och ökade skatteintäkter. Sverige har under lång tid byggt ut och ökat antalet högskoleplatser för att möta arbetsmarknadens och studenternas efterfrågan. De kompletterande högskoleutbildningarna för akademiker med utländsk utbildning är däremot mer undantag än regel. Under 2014 avsattes endast 70 miljoner kronor till de kompletterande högskoleutbildningarna. Omräknat till kostnaden för att ”producera” en svenskutbildad akademiker motsvarar det inte ens 30 akademiker.

Samtidigt kan de kompletterande högskoleutbildningarna inte längre hanteras som ett undantag eller som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. De borde i stället vara en del av högskolans ordinarie uppdrag. Det skulle gynna långsiktigheten för såväl högskolorna som för den som behöver komplettera sin utbildning.

Att satsa på de invandrade akademikerna är en fråga som politiker på båda sidor av blockgränsen borde kunna enas om. Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson lovade en satsning före valet. Det är dags nu.

En ökad satsning på att validera och komplettera invandrade akademikers utbildning är ett sätt att uppnå flera politiska mål:

○Arbetsmarknadspolitikens mål om en väl fungerande arbetsmarknad med god matchning.

○Utbildningspolitikens mål om en framstående kunskapsnation.

○Integrationspolitikens mål om lika rättigheter och möjligheter.

Integrationsfrågan är vår tids ödesfråga. Till en låg kostnad har vi chansen att investera i en förkortad väg till svensk arbetsmarknad för invandrade akademiker och samtidigt säkra arbetsmarknadens behov av kvalificerad arbetskraft.

Göran Arrius, Ordförande I Saco Josefin Edström, Sacoutredare Inom Migration Och Integration “

* IT. Information, Konst, kultur, idrott.

Politik för en IT-minister och en kultur- och idrottsminister.

Något om kultur.

Sven Wimnell 11 januari 2012: Kulturutredningar och kulturbudgetar. http://wimnell.com/omr70c.pdf

Sven Wimnell 29 oktober 2012. Förslag: TV-avgiften avskaffas för privahushåll och ersätts med en kollektivavgift betald av riksdagen. http://wimnell.com/omr36-39zr.pdf

Sven Wimnell 31 januari 2014: Fel i skolor. Folkrörelser, Folkbildning och Studieförbund. Utbildning och forskning. Vuxnas och 15-åringars kunskaper. PISA. Civilsamhället. Kultursamhället. http://wimnell.com/omr36-39zzf.pdf

Som inledning en artikel från 21 jan 2015.

DN 21 jan 2015:

“Fler känner sig säkrare i vardagen

Terrorattacker får allt större rubriker. Men när man frågar människor världen över hur de upplever våld och hot i sin egen vardag, känner många en ökad säkerhet. Det säger Bi Puranen, som i morgon, torsdag, presenterar färska resultat från World values survey.

I en tid av ständiga larm och svarta rubriker om krig och terrordåd, kan det vara bra att vända sig till någon som håller huvudet kallt och samlar in uppgifter ur ett bredare och mer systematiskt perspektiv.

En av dem är Bi Puranen. Hon är generalsekreterare för den världsomspännande organisationen World values survey, som undersöker vanliga människors upplevelser och värderingar i över hundra länder.

Mätningarna startade 1981 och i morgon, torsdag, ska hon presentera den sjätte i ordningen på ett fullbokat seminarium vid Institutet för framtidsstudier i Stockholm.

När Bi Puranen nyligen föreläste på Utrikespolitiska institutet sa hon att världen ”rör sig i en långsam process mot fred och frihet” och att våldet har minskat markant på alla nivåer under de senaste 10–20 åren.

Enligt Global peace index dör allt fler av världens människor i krig och mord. Och enligt Global terrorism database så har även antalet offer för terrorism ökat under 2000-talet.

När jag frågar Bi Puranen om inte fredsarbetet har drabbats av bakslag de senaste åren, svävar hon litet på målet eftersom det är svårt att veta exakt. Det finns heller ingen klar konsensus i forskarvärlden, säger hon.

– Med pågående krig och konflikter i såväl Ukraina som Syrien, Irak och därtill både Mali och Nigeria ser det ju ut som om våldet är på frammarsch. De enorma flyktingströmmarna talar sitt tydliga språk. Men sedan är frågan om det faktiskt ökar sett över längre tid. I fjol hade vi fler döda i trafiken här i Sverige än i förfjol, men den långsiktiga trenden är fallande. Detsamma gäller antalet dödade i krig, konflikter och terrorism. Dessutom tenderar konflikterna att bli fler till antal men mindre i omfattning.

En förklaring till att vi hela tiden tycker att det blir värre är rapporteringen, menar Bi Puranen.

– Förmodligen har det varit illa tidigare också. Men i dag har vi satelliter som gör att allt kommer fram, säger hon och tar Boko Harams attacker mot byar i Nigeria som exempel. Många byar har blivit förstörda genom historiens lopp utan att det har rapporterats lika ingående som det görs i dag.

Jämfört med antalet döda i krig och folkmord är attacken mot tidningen Charlie Hebdo i Paris ett litet brus i statistiken. Men det är sådana attacker som skrämmer mest och får de största rubrikerna.

– Det är så klart viktigt att rapportera om Charlie Hebdo. Men samtidigt är det viktigt att berätta om fattigdomen som minskar och läskunnigheten som ökar dramatiskt. Handel och ekonomiska samarbeten gör att det heller inte längre är kostnadseffektivt att kriga över nationsgränserna.

När den kanadensiske forskaren Steven Pinker skrev sin omtalade bok ”The better angels of our nature: why violence has declined” använde han sig av fakta från WVS. Han var mer intresserad av vanliga människors upplevelser i sin vardag än av vad medierna valt att intressera sig för.

Journalister, politiker, företag, organisationer och olika kommersiella krafter kan välja att blåsa upp händelser för att väcka intresse och opinion.

– Men man får en annan tillförlitlighet om man frågar människor på gatan och i byarna om de har utsatts för våld, om de känner sig hotade och hur de upplever sin säkerhet.

Bi Puranen bläddrar i sina papper för att visa vilken sorts frågor som ställs i undersökningarna. En av frågorna lyder: ”Hur säker känner du dig i dag i området där du bor?”

Efter den frågan följer ett batteri med följdfrågor för att ta reda på vad som har hänt rent faktiskt. Till exempel om man har varit utsatt för rånförsök och om man bär pengar på sig när man går ut.

– Allt som i handling kan visa att det de säger är relevant. Annars kan det handla mycket om ”läpparnas bekännelse”, säger Bi Puranen, som menar att vi ser en tydlig nedgång i den upplevda våldsutsattheten i världens länder, även i Mellanöstern.

I den senaste mätningen har man fått med tretton länder i Mellanöstern, till exempel Qatar, Jordanien, Jemen, Egypten och Irak.

– Här finns en stor rädsla för terrorattacker. Men utfallet, om man räknar antalet dödade, är väldigt litet om man jämför med det generella våldet, som inbördeskrig och krig mellan länder, som drabbar många fler.

Att terrorattacker får mer uppmärksamhet i världens medier betyder alltså inte att människors upplevda känsla av våld har ökat. Terrorhandlingar är en taktik med syftet att väcka uppmärksamhet. Det betyder inte att de nödvändigtvis maximerar våldet och lidandet.

Det är också svårt att definiera vad som är en krigshandling och vad som är en terrorattack. Bi Puranen tar vägminor i Afghanistan som exempel. De används ofta som en krigshandling mellan dem som strider och har tidigare inte definierats som terrorhandlingar.

Jobbet som generalsekreterare för WVS går till stora delar ut på att resa runt och förhandla med de olika ländernas ledare för att få komma in och ställa en hel del känsliga frågor. I ett land som Egypten är det till exempel ett lagbrott att svara nej på en fråga som ”tror du på Gud?”

Hur ska man då kunna lita på undersökningen?

– Vi är ju väldigt noga med metodhänsyn, hur urvalen görs och när man gör undersökningarna. De genomförs också alltid på de lokala språken. De frågor som av olika anledningar är känsliga i ett land får man också vara väldigt rutinerad när man ska tolka.

De länder där begräsningarna blir så stora att man inte kan lita på resultaten tar man inte med. I årets mätning kom inte Saudiarabien med och i Indien gjorde man om undersökningarna.

På den klassiska kulturkartan här ovan hamnar Sverige i det övre hög-ra hörnet. Det beror på att svenskarna har värderingar som är att betrakta som tämligen extrema om man jämför med resten av världen.

Vad får du för frågor om Sverige när du föreläser utomlands?
– Samtidigt som man uttrycker en beundran, har man svårt att förstå oss, säger Bi Puranen och berättar att Sverigedemokraterna och hotet om ett extraval väckte en del förvirring utomlands.

I Frankrike var det många som blev konfunderade eftersom de trodde att vi hade ett så bra system att vi direkt kunde förhandla fram en annan lösning.

När det kommer till demokrati och mänskliga rättigheter är man mycket positiv till Sverige, även om vi är ”landet annorlunda”.

– Man tror också att vi är litet blåögda och säger ofta att ”det där skulle inte fungera hos oss”.

En av frågorna handlar om barnaga. Det händer att hon får frågor om hur man ska kunna uppfostra sina barn om det är förbjudet att slå dem. Hon berättar om en bekant kvinna i Sydfrankrike som har en läderpiska hemma som hon har använt mot alla sina barn. Piskorna säljs i den lokala butiken bland städprylarna.

Andra frågor rör jämställdhet. När Julian Assange-fallet var som mest aktuellt hände det att hon fick frågor som ”skulle en man som bara har haft sex med en svensk tjej kunna hamna i fängelse?”

Vad säger då Bi Puranen om Pisa-undersökningarna? Är den svenska skolan illa ute eller missar vi något i rapporteringen? Eftersom Pisa bara ser till läsförståelse, matematik och naturvetenskap hävdar hon att det krävs fler sätt för att förstå och kunna mäta de svenska framgångarna.

– Det verkar som om den svenska skolan har något som gör oss kreativa men som inte visar sig i Pisaundersökningarna. Om du ser till utfallet så är vi ju trea i världen med vår musikexport. Vi är extremt starka inom spel- och designindustrin, trots att vi är ett sådant litet land. Vi är öppna för nya idéer, som jämställdhet och föräldraledighet.

Det kan ha sin förklaring i att den svenska skolan har varvat de teoretiska ämnen med mer estetiska och kreativt orienterade som slöjd och musik.

– Det är ämnen som inte får ställas emot varandra som någon har föreslagit. Då tappar vi en del av vår särart som har gett oss så mycket.

Peter Letmark peter.letmark@dn.se

Fakta. Bi Puranen
Ålder: 63 år.
Uppväxt: Umeå.
Bor: Hus på Färingsö, Ekerö. Lägenhet i Stockholms innerstad. Hus i Sydfrankrike. Helst vistas hon på Färingsö för att hon uppskattar tystnaden i skogen, det omgivande vattnet och att kunna läsa böcker vid brasan. ”Den svenska skogen är så otroligt mycket vackrare än den franska. Dessutom har vi allemansrätten.”
Gör: Generalsekreterare för World values survey, WVS. Forskare på Institutet för framtidsstudier.
Aktuell: Med den senaste och sjätte mätningen i ordningen för WVS.

Traditional vs. Secular-Rational Values
Survival vs. Self-Expression Values
2,5
2,0
1,5
1,0
0,5
0,0
-0,5
-1,0
-1,5
-2,0
-2,5
-2,0
-1,5
-1,0
-0,5
0,0
0,5
1,0
1,5
2,0
2,5
Baltic
Estonia
Lithuania
Latvia
Confucian
Japan
China
Taiwan
S. Korea
Hong Kong
Protestant Europe
Sweden
Finland
Norway
Netherlands
Denmark
Germany
Belarus
Bulgaria
Czech Rep.
Slovenia
Catholic Europe
Andorra
Austria
France
Switzerland
Iceland
Ukraine
Russia
Hungary
Spain
Luxembourg
Serbia
Montenegro
Slovakia
Australia
Moldova
Albania
Bosnia
Croatia
Greece
Belgium
New Zealand
Great Britain
Orthodox
Lebanon
Bahrain
Macedonia
Portugal
India
South Asia
United States
Kazakhstan
Vietnam
Thailand
Uruguay
Romania
Indonesia
Cyprus
South Africa
Chile
Canada
English Speaking
Kyrgyzstan
Azerbaijan
Georgia
Ethiopia
Argentina
N. Ireland
Poland
Ireland
Tunisia
Armenia
Zambia
Iraq
Algeria
Brazil
Palestine
Malaysia
Kosovo
Peru
Rwanda
Turkey
Pakistan
Malta
Latin America
Morocco
Burkina Faso
Mali
Yemen
Phillipines
Zimbabwe
Nigeria
Jordan
Guatemala
Mexico
African-Islamic
Ecuador
Colombia
Ghana
Trinidad
Qatar
Muslim-majority countries are in italics

Fakta. Kulturkartan
World values survey startade med mätningar 1981. Nära 350 000 intervjuer har genomförts i över hundra länder. Nu presenteras den sjätte i ordningen. Den baseras på resultatet från omfattande undersökningar som gjordes mellan hösten 2010 och våren 2014.

61 länder deltog i den senaste mätningen. 1 200–5 000 personer i varje land svarade på drygt 1 000 frågor. Till exempel handlade frågorna om hur man såg på familj, arbete, religion, politik, samhälle, vetenskap, trygghet, säkerhet, våld, framtiden.

Den klassiska kulturkartan med alla de deltagande länderna i diagrammet kan ses som en översikt som gör att man kan jämföra länderna med varandra. För att kunna analysera skillnaderna på djupet måste man gå in i frågeformulären och analysera svaren.

Den undre, vågräta axeln mäter synen på livet i en rangordning från ren överlevnad till livskvalitet, tillit och självförverkligande. Ju längre åt höger ett land placerar sig, desto mer vurmar dess invånare för individens frihet.

Den vänstra, uppåtgående axeln mäter traditionella värderingar där religiösa föreställningar och respekt för auktoriteter hamnar långt ned och sekulära, rationella värderingar hamnar högre upp på skalan.

De flesta länder, särskilt i västvärlden, rör sig mot det övre högra hörnet. Enligt Bi Puranen beror det på den ekonomiska utvecklingen, globalisering och utbildningsnivå. Samtidigt menar hon att religionens makt ökar i världen. Ryssland har till exempel sjunkit på den vänstra axeln och heller inte kommit så långt högerut på den undre sedan den förra mätningen.

De baltiska länderna har brutit sig ut, och rört sig högerut och närmat sig väst. Men det kan förändras beroende på vad som händer i relationen till Ryssland.

Turkiet har gått nedåt på den vänstra axeln och bakåt på den undre.

Sverige däremot är fortsatt sekulärt och placerar sig högst upp i högra hörnet. Sverige är alltså inte ”landet lagom” utan ett av världens mest extrema värderingsmässigt sett.

Kartan är så färsk att den inte hunnit översättas till svenska. “

DN 10 jan 2015:

“Därför behöver historien skönlitteraturen

Är historieskrivning i grund och botten ett slags litteratur? Vad händer när litteraturen alltmer tar sig an historiska skeenden? Hans Ruin fortsätter Steve Sem-Sandbergs diskussion om en omdiskuterad relation.

Är historia konst eller vetenskap? Kan historikerns beskrivning av det förflutna verkligen göra anspråk på att säga *sanningen om hur det var*, eller bör den snarare betraktas som en på källmaterial byggd litteratur?

Den franske historieteoretikern François Hartog har hävdat att Herodotos i sin ”Historia” om Perserkrigens upprinnelse mer eller mindre snubblade över historievetenskapen när han ville tävla med Homeros. En avgörande skillnad ligger dock i att medan Homeros fritt kunde bygga sin skildring av striderna runt Troja utav hörsägen och fantasi, så erkänner Herodotos sin begränsning och sitt avstånd till det inträffade. Skälet till att det är han och inte Homeros som fått epitetet ”historieskrivningens fader” är att han uttryckligen säger sig bygga på *källor* och inhämtade vittnesmål.

Enligt Aristoteles var historia likväl ingen vetenskap. Den stod enligt honom rent av under litteraturen i rang eftersom den bara ägnade sig åt det faktiska och inte undersökte det möjliga. Just det faktum att historikern lät sig bindas av det som redan inträffat gjorde den historiska skildringen sämre rustad att belysa det inträffades allmänmänskliga mening än till exempel en episk dikt eller tragiskt drama.

Bland greker och romare frodades likväl historieskrivningen under ett halvt årtusende, från Herodotos till Tacitus, med skildringar av krig, kejsare, dynastier och statsbildningar. Under den kristna medeltiden återgår den emellertid till mestadels torftiga krönikor och godtyckliga förteckningar över händelser. Det är som om själva det historiska intresset försvinner under denna tid, kanske som en följd av att hela världsskeendet nu ses som bara ett tillfälligt skådespel inom ramen för en större frälsningshistoria.

Det är först med den tilltagande sekulariseringen och de moderna humanvetenskapernas framväxt som historieskrivning i full skala träder fram på nytt, och nu med anspråket att vara en vetenskap med en egen metod för att ta reda på *hur det verkligen var*. I centrum av denna nya anda, som den utformades under 1800-talet av framför allt tyska pionjärer som Leopold von Ranke och Gustav Droysen, stod källkritiken och den opartiska blicken.

Under efterkrigstiden invaderades historieskrivningen av andra discipliner och kritiska perspektiv. Genom sociologi och ekonomi, genom feministisk och postkolonial kritik, och genom intresset för muntlig och ”subaltern” historia, kom dess trygga position som det förflutnas förvaltare att skakas om. Frågan om vem som skriver vems historia och för vem ledde en ny generation av historiker att ompröva sitt material och sin hållning.

Det gällde såväl *hur* historia skrivs som *vad* som kunde bli föremål för historieskrivning. Denna självprövning sammanföll nämligen med en dramatisk utökning av historieskrivningens domän. Om äldre historiker framför allt arbetade med politiskt-diplomatiska skeenden utifrån statliga arkiv, så växte det nu fram en historieskrivning om

alltifrån kost-vanor och sexualitet till tekniska artefakter, institutioner och praktiker. Det tycktes inte längre finnas några gränser för vad som kunde historieras.

Redan under andra hälften av 1800-talet uppträdde kritiker som Friedrich Nietzsche och Wilhelm Dilthey, som menade att anspråket på historisk objektivitet vilade på en illusion. Eftersom vi alltid redan själva är en del av historien kan vi inte betrakta den utifrån. Det bästa vi kan hoppas på är att vittna från vår egen historiska situation. Ingen kan se världen med guds öga, hur gärna de stora historikerna än skulle vilja uppnå denna nivå.

Kritiken mot historikerns anspråk på ”objektivitet” fick dock ett nytt och explosionsartat uttryck 1973 när den amerikanske litteraturforskaren Hayden White publicerade sin ”Metahistory”. Det var den första i en rad böcker som visade hur historiker alltid använt sig av litterära berättarformer. Whites tanke i ett nötskal var att vi inte kan skildra *historien* utan att samtidigt också just *berätta en historia*.

På ett plan kunde hans påpekande förefalla okontroversiellt. Hur skulle det kunna vara annorlunda? Skälet till att det fick ett sådant genomslag var att det tycktes underminera det som en gång urskilt historia från litteratur, nämligen att inte bara vara en fantasi utan också en *sanning*, eller åtminstone ett *anspråk på sanning*. För vad händer med idén om *hur det verkligen var* om historieskrivning bara är en berättelse bland andra? Om det inte finns någon väsentlig skillnad mellan historia och litteratur, slungas vi då inte ner i en avgrund av ovisshet, där ingen berättelse har företräde framför någon annan och där lögn och sanning blir en fråga om stilgrepp och retorik? Genom sitt argument blev White indragen i stundtals bittra metodologiska strider, anklagad bland annat för att teoretiskt bana väg för historierevisionister och Förintelseförnekare.

I dag har dessa stormar från historievetenskapens egen postmodernismdebatt mestadels ebbat ut. Historien överlevde hotet om sin egen litteralisering. Efter 1989 har det förflutna vältrat sig in över världen. Sedan länge bortglömda och döda har stigit upp ur sina gravar och gjort anspråk på att bli ihågkomna och få sin historia skriven men också att på nytt ta plats i historiens skeende. I dag ser vi ett uppsving för det historiska på många plan. I ljuset av en tilltagande politiserad mytologisering av det förflutna framstår behovet av saklig och kritisk historieskrivning därtill som mer angelägen än på länge.

Till den ökade historiseringen av kulturen hör också uppsvinget för den historiska romanen, alltifrån det populära och rabulistiskt-episka till djuplodande utforskningar av det bortträngda och smärtsamma. Om postmodernismen intresserade sig för historien som litteratur är fokus nu snarare på litteraturen som historia. Vad betyder det för den seriösa litteraturen att den i dag allt oftare närmar sig det faktiskt-historiska?

Under ett seminarium häromåret ställdes denna fråga av en grupp forskare i historieteori till två framträdande representanter för den historiska romanen i Sverige i dag, Steve Sem-Sandberg och Ola Larsmo. Diskussionen som följde gav flera oväntade ingångar, som ställde skillnaden och likheten mellan historia och litteratur på sin spets liksom vad *trohet* mot det förflutna egentligen kan betyda.

I sitt inlägg betonade Ola Larsmo att det litterära skrivandet aldrig står fritt från det historiska. Författaren befinner sig alltid i ett redan existerande historiskt erfarenhetsrum. Litteraturen kan likväl markera

sin frihet i förhållande till den etablerade historien genom att förhålla sig ironiskt och kritiskt, i synnerhet genom att uppmärksamma det glömda. Till dess privilegium hör särskilt att kunna låta parallella och motsägelsefulla narrativ få finnas sida vid sida utan att nödvändigtvis söka enhetlighet och försoning. Däri ligger enligt Larsmo litteraturens demokratiska potential.

Sem-Sandberg pekade (i följande artikel) på vikten av att värna det litteräras autonomi. Det gäller också den litteratur som uttryckligen väljer ett historiskt tema. Vägran att låta sig reduceras till sannings-anspråk, vittnesmål och historicitet i vanlig mening är inte bara ett estetiskt krav. Paradoxalt nog, menar han, kan det också vara ett sätt att rädda det historiska självt, nämligen det historiska innan det blivit till historia.

Vad litteraturen i bästa fall kan röra vid är nämligen tidens och det historiskas egen livsmateria innan den formats till historisk sanning. För att återigen tala med Aristoteles, skulle man kunna säga att vad litteraturen kan skydda är just historien som *möjlighet* snarare än som faktisk inträffad *verklighet*. Det gör den genom att bevara sin trohet mot den unika mänskliga, sårbara existensen.

David Gaunt, professor i historia och folkmordsexpert, menade i den efterföljande diskussionen att Sem-Sandberg genom sin mångbottnade litterära gestaltning i ”De fattiga i Lodz” faktiskt lyckats med att föra oss närmare den omstridde gettoledaren Rumkowski än kanske någon historiker före honom. Samtidigt var han mån om att påpeka att historikern, till skillnad från författaren, är mer benägen att låta luckorna kvarstå i den historiska skildringen. Där författaren söker sig mot den mänskliga kärnan för att närma sig det historiskas egen inre levda sanning, kan historikern genom sitt ansvar mot källornas bristfällighet vara mer trogen mot den historiska förståelsens ofrånkomliga begränsning.

I detta ögonblick kan vi se hur relationen mellan det litterära och det historiska kastas om och belyser varandra i sitt ömsesidiga beroende. Historieskrivningen behöver litteraturen, inte bara för berättandets form utan också för att röra vid sin egen djupaste verklighet, det mänskliga handlandets gåta. Samtidigt behöver litteraturen historikerns blick och hållning för att påminnas om att det förflutna genom sin ofrånkomliga förmedling till sist aldrig låter sig fullt ut omfattas och förstås.

Hans Ruin
Professor i filosofi vid Södertörns högskola, ansvarig för forskningsprogrammet Tid, minne, representation (www.histcon.se) “

DN 10 jan 2015:

“I en roman får historien vara utan mening

Den 27 januari har det gått 70 år sedan Auschwitz befriades. Minnet av Förintelsen kommer att stå i centrum under 2015. Här skriver författaren Steve Sem-Sandberg om hur romanen i bästa fall får läsarna att närma sig den outhärdliga verkligheten sådan den var innan den blev historia.

1 Är jag en roman eller är jag ett litteraturseminarium? frågade sig den spanske författaren Enrique Vila-Matas i en av sina böcker. Han är uppgiven, han vet inte vad han skulle tro om vad han skrivit. Kanske skulle man kunna formulera om frågan. Är jag en roman eller är jag en historielektion? Eller, med viss tillspetsning: *är romanen det som dess upphovsman (eller -kvinna) vill att den skall vara, eller är den vad den blir läst som av merparten av sina läsare?* Att de två uppfattningarna inte behöver sammanfalla, faktiskt rätt sällan gör det, har jag som författare av romaner som påstås vara ”historiska” eller rent av ”dokumentära” ofta haft skäl att fundera över.

Vad är då en dokumentär eller historisk roman, och vad skiljer dem från andra sorters romaner? I en mening är väl alla romaner historiska så till vida att de sysselsätter sig med något som förevarit, och dokumentära kan romaner ju sägas vara så fort de utgår från eller stöder sig på konkreta skriftliga eller andra källor, vilket ganska många romaner gör. Men det är inte där komplikationen uppstår. Komplikationen uppstår när en verklighet skildras i fiktiv form som även många läsare själva anser sig vara förtrogna med, direkt eller indirekt. Vi tänker inte så ofta på det, men traditionellt uppfattas romanen som mycket privat eller personlig och läsandet som en mycket intim akt. Kanske kan man uttrycka det så här: att läsaren bjuds in av författaren att vistas i hans eller hennes privata sfär och ju mer intimt och förtroligt det utbyte som sker här är, desto mer autentisk uppfattas även romanen. Om en författare tvärtom går från det privata till det offentliga, från sin egen erfarenhetsvärld till en värld han eller hon delar med andra, uppstår omedelbart misstro. Inte bara om verket som sådant (”är det här verkligen en roman?” eller ”varför måste just det här vara en roman?”) utan också om syftet, intentionen. ”Varför är du som författare så intresserad av andra världskriget?” är en fråga som jag ofta fått som om det funnits en motsägelse däremellan.

Efter det att mina romaner börjat utkomma på andra språk finns det också en etnisk twist på den här frågan: ”Varför är du som *svensk* så intresserad av *tysk* 1900-talshistoria?” Underförstått: det *borde* du inte vara. Att det verkligen handlar om chauvinistiska gränsdragningar och definitioner som kan röra upp rätt starka känslor hos vissa läsare har varit uppenbart för mig ganska länge. Jag ska ge ett exempel. För ett tag sedan blev jag inbjuden till ett litteraturseminarium i det land där jag numera bor, Österrike. Seminariets arrangörer hade tyckt sig märka en ökande tendens bland samtida författare att ta sig an historiska ämnen och jag inbjöds som en av dessa att ge min syn på hur detta fenomen skulle tolkas. Ungefär så här stod det i inbjudan: Ska man se den här tendensen som en utvidgning av litteraturens verkningsområde eller som en underminering av dess (egen)värde? Är det så att dagens läsare inte förmår engagera sig i det imaginära längre? Och att författare känner av den tendensen och börjar parasitera på verkliga händelser, eller på kända personers livsöden, för att på detta sätt hitta tillbaka till sina läsare igen? Håller litteraturen på att uppslukas av infotainmentindustrin och vilka konsekvenser får i så fall det?

Allt det här gjorde mig först stum, sedan full av trots. Det första som slog mig är att om det är något som måste försvaras här och nu så är

det *fiktionens rätt att vara fiktion* oavsett vilket material den tar i anspråk, också och kanske i synnerhet om detta material är av historisk art. Lika viktig att försvara är författarens frihet att göra med detta material precis vad han vill, oavsett vilka gränser (genremässiga eller andra) han därigenom överskrider. Viktigt att slå fast är också att litteraturen aldrig kan ses eller tolkas som ett redskap för något annat än sig själv.

Litteraturens syfte är inte, och kan inte vara, att till exempel synliggöra historiska skeenden eller begripliggöra historiska sammanhang. (Något sådant kan möjligen bli följden av en litterär gestaltning, men det kan aldrig vara syftet.) Lika litet ska litteratur kunna läsas som något slags levandegörande illustration till verkliga händelser. Eller för den delen vittna om någon eller för något. Allt detta vore (igen) att reducera litteraturen till något den inte är eller har några som helst förutsättningar för att vara. För att alls förstå vilket förhållande fiktionsprosan står i till historien, eller till historieskrivningen i stort, måste man förstå litteraturen som autonom, helt oavhängig också den verklighet den så många gånger sägs avbilda (eller parasitera på): som en kunskapsform i egen rätt.

2 Var börjar då en roman? För mig börjar det oftast med en plats. Platsen kan vara reell eller imaginär, men den är alltid konkret och tydligt avgränsad. Ett sjukhus, som i min senaste roman, ”De utvalda”; eller ett getto, som i ”De fattiga i Lodz”. Nära sammanhängande med denna plats, som för det mesta också blir romanens spelplats, är vad en kollega till mig en gång mycket träffande kallade *det obönhörliga*. En olöslig konflikt, eller ett tvingande existentiellt eller moraliskt dilemma. Det är det som sätter alltsammans i rörelse.

I inledningskapitlet till ”De fattiga i Lodz” handlar det om den av naizisterna utnämnde judeäldstens Mordechai Chaim Rumkowskis desperata försök att rädda befolkningen i Litzmannstadtgettot genom att offra de svaga och sjuka. Hur han än gör, gör han fel, men han måste göra något: annars går inte bara han utan hela världen under. Nu är ju gettot en verklig plats, och Rumkowski var en verklig person som härskade över gettot som nazisternas lydiga redskap under en lång följd av år. Vad som tilldrog sig under de här åren är dessutom mycket väl dokumenterat och medan jag skrev romanen ägnade jag ganska mycket tid åt att studera den här dokumentationen.

I fall som det här, när en roman utgår från en verklig plats och reella livsöden, tror jag att historikerns och romanförfattarens sätt att arbeta i grund och botten inte skiljer sig särskilt mycket åt. Båda måste bemöda sig om fakta, minsta detalj är viktig. Men de gör det av olika skäl. Historikern gör det för att skaffa sig så en så tydlig och täckande bild av en historisk tilldragelse som möjligt. Författaren gör det för att *fiktionen* skall framstå som så trovärdig som möjligt. För att uttrycka det lite drastiskt är det viktigt för författaren att behärska sitt material av precis samma skäl som det är viktigt att han behärskar det språk han skriver på, elementär syntax och grammatik. För att inte läsaren ska behöva snubbla över en mängd iögonfallande faktafel när han läser.

Det är det som gör att detaljerna har så stor betydelse. En historiker vill att läsaren skall se de detaljer han grävt fram, en romanförfattare vill helst att läsaren *inte* ser dem. Eller i alla fall ser dem på ett annat sätt, som en organisk del av romanens helhet som gör texten mera djupverkande och får den att framstå som fylligare och mer perspektivrik, och därigenom också trovärdig – som *fiktion* nota bene. Om de är inlagda på rätt ställe kan detaljer också bidra till att skapa nödvändig friktion i texten, en viss strävhet: en kvalitet som är svår att

tydligt avgränsa men som Roland Barthes kallat *l'effet de réel*, textens verklighetseffekt. Känner vi när vi läser att det finns ett visst övermått av detaljer i texten uppfattar vi den i regel som mer verklig. Men det historiska materialet kan även bidra till romanens själva rytm och form.

Den serbiske författaren Danilo Kis gör i sin bok ”Anatomilektionen” – ett slags poetik för den dokumentära romanen – en avgränsning mellan vad han kallar ”auktoritativa” och ”dekorativa” citat. När en författare citerar ur ett material, låt oss säga en historisk källa, kan det naturligtvis vara av samma skäl som en historiker gör det: för att just det textstället tillför romanen något väsentligt, något som det är värt att särskilt framhäva. Men det kan också vara för att texten som helhet kräver ett brott just här, att ett perspektivskifte äger rum, att en annan stämma gör sig hörd. Allt är naturligtvis medel för att nå ett mål: för att komma ytterligare ett steg närmare det centrala predikamentet, det som jag kallade det obönhörliga. På så sätt har inte det historiska materialet i en roman något som helst egenvärde, tvärtom: den grund av historiska fakta en roman ”bygger på” är snarast som en språngbräda för författaren att ta sig de friheter han måste ta sig, som fiktionen tvingar honom att ta sig, för att bättre gestalta den existentiella eller moraliska problematik som är romanens smärtpunkt och utan vilken – om jag nu får använda min egen roman som exempel – det inte skulle ha funnits någon historisk verklighet att skildra, inga stängsel, ingen taggtråd, inget getto.

3 Bör då författaren inte avkrävas något som helst ansvar för det sätt på vilket han använder historiska fakta eller dokumentärt material i sina böcker? Är det inte möjligt att det sätt på vilket författaren, låt vara i fiktiv form, skildrar ett historiskt förlopp eller en historisk karaktär även förskjuter eller rent av på ett avgörande sätt förändrar läsarens bild av detta förlopp eller den karaktären.

Frågan kan ställas om flera av mina romaner, om Ulrike Meinhof i min roman ”Theres” (1996) eller om eutanasiläkarna och deras ”patienter” på sjukhuset Steinhof i min senaste bok, ”De utvalda”. Det finns fortfarande många som envisas med att ifrågasätta vad de menar är min ”bild” av Rumkowski i ”De fattiga i Lodz”. Mitt svar på kritiken är att det inte finns en enda, entydig bild av Rumkowski i min bok; det finns flera bilder, och de stämmer inte alla överens: de skildrar inte en enda sammanhängande person. Det är det som gör romanen som konstnärlig uttrycksform så unik. Med de många olika uttrycksmedel som står den till buds kan den laborera med flera perspektiv samtidigt, perspektiv som inte utesluter varandra utan bara adderar till textens komplexitet och laddning. Ändå är det faktum att författarens uppfattning om sin roman och läsarens uppfattning om samma text inte alltid stämmer överens och frågan om författarens ansvar för det han skriver måste naturligtvis tas på stort allvar.

Jag tänker mig emellertid att frågan kan ställas på ett annorlunda sätt. Varför är det så många historiskt intresserade personer som söker sig till skönlitteraturen, som rent av tycks föredra litterära framställningar av historiska händelser framför ren sakprosa? Det finns naturligtvis många möjliga förklaringar till det, men det är framför allt en jag vill ta fasta på. Jag tror nämligen att det hos många läsare finns en uppfattning, outtalad men desto mera utbredd, om att skönlitteraturen har en funktion *utöver* att vara just litteratur, eller att många läsare i alla fall tillskriver litteraturen en sådan. Förmodligen hör det ihop med själva det faktum att berättelser sällan är oavslutade, att de hänger ihop med andra ord. En litterär form skapar i sig sammanhang och sammanhang verkar tydliggörande. Man misstar då den litterära

trovärdigheten för en reell, konkret trohet mot det historiska material som ligger till grund för berättelsen.

Ett exempel på det är ju att det blivit mera vanligt nu för tiden att även uttalat litterära skildringar av Förintelsen betraktas som vittnesbörd av något slag. På det sättet slipar man ju helt ned den tröskel som skiljer en fiktiv berättelse om Förintelsen från till exempel en överlevandes redogörelse för sin egen överlevnad: två slags texter som (om det stämmer som jag försökt göra gällande här) inte bara arbetar på helt skilda sätt med ett historiskt erfarenhetsmaterial utan också rör sig med helt skilda sanningsbegrepp.

Varför då denna sammanblandning? Kanske är det därför att man i litterära berättelser om Förintelsen följer, eller tror sig följa, förlopp som förs till ett begripligt slut och därigenom leder det till synes obegripliga fram någon form av förståelse, en försonande slutpunkt rent av, *closure*. Förintelsen skildras alltså inte som det vi vet att den var, alltså som ett sammanbrott av allt mänskligt som inte bara slog hela familjer i spillror utan också gjorde kallblodiga mördare av helt vanliga civiliserade män och kvinnor, utan som en händelse som trots allt har en mening: om än inte i någon annan mening än att den låter sig skildras på ett sammanhängande och meningsfullt sätt. Denna felläsning, om man nu kan kalla det så, är inte bara något som den enskilda individen gör sig skyldig till. Det finns ett oerhört tvång i samhället att traumatiska händelser måste fås att *betyda* något, och de flesta tycks anse att det faller på just skönlitteraturens bord att bidra med den betydelsen.

Den österrikiske författaren och filosofen Jean Améry, som själv torterades som politiskt fånge och satt i koncentrationsläger, har beskrivit detta mycket väl. Ett samhälle har lättare för att förlåta en massmördare som bekänner sin skuld än att förlåta ett offer som vägrar försonas med sina förövare. Den förstnämnde kan tas till nåder igen, den sistnämnda måste stötas ut av det enkla skälet att samhället inte tål vare sig motsägelser eller inre konflikter.

Och här kommer vi till det viktigaste skälet till varför en roman aldrig kan tolkas utanför de ramar den själv uppställer, varför den aldrig kan tjäna som ett exempel på eller en illustration av något annat eller, i sista instans, läsas som någots eller någons vittnesbörd.

Eftersom samhället inte tål motsägelse måste litteratur bygga på just motsägelser. Detta för att inte svika den grundläggande mänskliga konflikt den, och bara den, kan skildra. Och för att den vet – *litteraturen* vet – att det bara är genom att skildra denna konflikt så inträngande som över huvud taget möjligt som den kan försvara sitt eget existensberättigande. Eftersom romanen kan hålla samman flera olika till synes oförenliga perspektiv samtidigt så förmår den också göra så mycket mer än att bara illustrera eller bära vittne. I bästa fall kan den till och med närma oss till verkligheten sådan den var *innan* den slöts och blev historia. Och det är också, tror jag, genom att hålla fast vid den mångfalden – att envist låta bli att sluta några perspektiv, att förenkla, försköna, eller försona – som författaren bäst tar sitt ansvar även inför sina läsare. Liksom han eller hon tar sitt ansvar för det material han eller hon använder sig av. Själva historien med andra ord.

Steve Sem-Sandberg “

DN 11 jan 2015:

Ni kommer aldrig att bli nöjda

Idrott för unga engagerar. Så har det varit åtminstone sedan Olof Palme i en annan värld anklagade Moderat-ledaren Ulf Adelsohn för att med iskall avgrundsandedräkt vilja djupfrysa precis all ”knatteidrott” i konungariket.

I veckan genomförde Sveriges Radio en granskning av ungdoms-idrotten. Där rapporteras att antalet barn och unga som idrottar i en förening, enligt Riksidrottsförbundet, har minskat med 10 procent sedan 2004. En av anledningarna ska enligt SR vara resultathets och lagtoppning: ”Den ivriga jakten på pokaler, matchvinster och medal-jer.”

Men är detta en viktig anledning? Det vet vi inte, eftersom Riks-idrotts-förbundets siffror inte säger något om det. Snarare ställer sig förbundet, enligt pressekreteraren Anna Setzman, ”frågande” till de slutsatser som dras i radioreportaget.

”Andra undersökningar som gjorts om föreningslivet i stort visar att all ideell verksamhet minskat och att idrotten minskat minst”, säger hon. Detta tyder antingen på att SR kan dra för snabba slutsatser – eller att hetsen efter pokaler och medaljer är *ännu* större inom till exempel politikens och kyrkans värld. Och att scouternas elitsatsning gör att de toppar sina patruller för tidigt.

Så länge jag själv, och mig närstående unga människor, idrottat har resonemanget låtit likadant: Hetsen är för stor, lagindelningar och elitsatsningar sker för tidigt. Men vet ni: Ni kommer aldrig att bli nöjda. För om man går för långt med avskaffandet av tävlings-moment och laguttagningar efter skicklighet skulle förmodligen ännu fler hoppa av.

Ungarna skulle tröttna för att mycket av spänningen gick förlorad – och föräldrarna, framför allt papporna, skulle bli vansinniga för att lilla Sheriffs och Virvlas exceptionella talang förvägrades den uppskattning som den för-tjänade. En bild som också idrottsledare bekräftade i SR:s granskning. Någon perfekt balans finns helt enkelt inte.

Det är illa när unga människor slutar idrotta på grund av resultathets. Att för många hoppar av sina fotbollslag är dock inte huvudproblemet. Det är att barn och ungdomar generellt rör på sig för lite. Detta beror inte minst på datorspel – som dock ger andra, goda vinster för barnen – men också på att de curlas av sina föräldrar som envisas med att skjutsa dem överallt.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 11 jan 2015:

Vi lever i en datorisk tid – vad vi än säger

Sedan en tid tillbaka låser vi upp dörren hemma med en kod. Det är fantastiskt praktiskt. Ingen nyckel att tappa bort, eller komma ihåg att ta med sig. När grannarna ska vattna blommorna är det bara att lämna en tillfällig kod till dem.

Men så hände det att batteriet tog slut. Och plötsligt kom vi varken in eller ut. Den mycket praktiska lösningen blev inte bara opraktisk utan potentiellt livsfarlig. Tänk om det börjar brinna och kodlåset blir så varmt så att dörrdatorn slutar fungera. Då kommer vi inte ut.

Vi lever i en tid när allt fler funktioner datoriseras. Bilen är en dator, och när datorn i bilen kraschar då slutar bilen helt att fungera. Julbelysningen är datoriserad, och blinkar rytmiskt. Men när den slutar blinka är det inte säkert att det räcker att byta en lampa.

Så vad har denna teknikspaning i en språkkrönika att göra? Jo, frågan är vad vi ska kalla alla dessa maskiner som nu förbättras, kompliceras, utvecklas med hjälp av datorer – och som kraschar, hackas och smittas av virus som datorer. Är de *datoriska*? I nya numret av Språktidningen resonerar kognitionsvetaren Simon Winter om den ytterst datoriska tid vi lever i, men förundras över att just ordet datorisk ändå inte används.

Om du slår i Svenska Akademiens ordlista, SAOL, kommer du finna att ordet datorisk står med. Men om du googlar på ordet är det nästan bara Simon Winters resonemang om ordet och referenser till SAOL som dyker upp. Ingen skriver datorisk i en vanlig text, ingen säger det i ett vanligt samtal. I en tid när allt mer datoriseras, så är ordet som borde vara på allas läppar inte med.

Kanske kan det vara som med järnålder, upplysningstid och mellankrigstid. De kallades aldrig så när de pågick, utan först senare, när vi kunde se tillbaka och analysera tiden. Vi lever i en datorisk tid, men först när vi lämnar den, så kommer vi att benämna den det.

Patrik Hadenius

DN 11 jan 2015:

Så föddes världslitteraturens första moderna terrorister

Attentatet mot den franska satirtidskriften Charlie Hebdo har återigen satt frågan om terrorismens drivkrafter i fokus. Här ger litteraturvetaren Johan Lundberg en bild av hur det politiska våldet frodades i skönlitteraturen på 1800-talet, i verk av Ivan Turgenjev, Oscar Wilde och Henry James.

Under mitt sista gymnasieår gästades skolan av Amaltheamannen Anton Nilson. Han var en bra bit över 90 och berättade medryckande om sin politiska kamp. Några kritiska frågor ställdes aldrig till mördaren, utan besöket liknade mest ett propagandamöte. Avslutningsvis jublade vi elever över hans framträdande och talade med varandra om det beundransvärda i att så gammal ha den revolutionära glöden kvar.

Amaltheadådet var det lilla stänk som vi i Sverige fick från den terrorism som grävde ett djupt hål i västvärlden under decennierna runt år 1900. Så här i efterhand gläds jag ändå över att ha mött en person från en rörelse som inspirerat till flera av litteraturhistoriens mest förträffliga romaner, låt vara att världsbilden i dessa verk i dag ter sig rätt otidsenlig. Men det visste redan en av den dåtida terrorismens första skönlitterära uttolkare, Ivan Turgenjev.

I hans roman ”Obruten mark” (1877) beskrivs hur några medlemmar av en rysk terroristcell besöker ett äldre par som älskar Voltaire, som lever i enlighet med upplysningens värderingar och står i direktkontakt med den europeiska konst- och litteraturtraditionen från romantiken. Paret sägs vara en rest av ”1700-talet”. Berättaren konstaterar att besökarnas värderingar däremot tillhör ”1900-talet”. Han kunde inte ha haft mer rätt.

Ett år efter Turgenjevs roman sköt Vera Zasulitj Sankt Petersburgs guvernör, vilket utlöste en våg av attentat i Europa. Under 1878 utfördes terrorattacker mot tyske kejsaren, spanske kungen och italienske kungen. 1881 mördades den ryske tsaren Alexander II. Några månader senare sköts USA:s president James A Garfield ihjäl av en sinnessjuk anhängare till hans politiska motståndare. I England utförde irländska nationalister över tjugo bombdåd mellan 1881 och 1885. Och mellan 1894 och 1901 mördades den franske presidenten, den spanske premiärministern, kejsarinnan av Österrike, Italiens kung och USA:s president, i samtliga fall av anarkister.

Inte konstigt att skönlitteraturen i slutet av 1800-talet översvämmades av terrorister och anarkister. Fjodor Dostojevskijs ”Onda andar” kom redan 1872, tio år efter att Turgenjev i ”Fäder och söner” introducerat nihilisten i skönlitteraturen. Därpå följde en strid ström av romaner, noveller och dramer: Oscar Wildes ”Vera, or the nihilists” (1880), Robert Louis Stevensons ”The dynamiter” (1885), Henry James ”The Princess Casamassima” (1886), Joseph Conrads ”The secret agent” (1907); ”Under western eyes” (1910), G K Chestertons ”The man who was Thursday” (1908).

Ändå kan det finnas anledning att gå tillbaka till 1800- talets början för att finna den första beskrivningen av den moderna terroristen. Heinrich von Kleists roman ”Michael Kohlhaas” från 1808 utspelar sig på 1500-talet och handlar om en hästhandlare som kommer på kant med

den nye slottsherren på orten, Wenzel von Tronka. Den senare vill demonstrera sin makt genom att godtyckligt bestämma att Kohlhaas måste ha pass för att passera förbi slottet. När Kohlhaas kommer tillbaka med ett intyg från högre ort om att något pass inte behövs, visar det sig att Tronka bytt ut Kohlhaas hästar och misshandlat dennes dräng. Det är startpunkten på en rättslig process som Kohlhaas förlorar på grund av Tronkas kontakter bland högt uppsatta jurister och makthavare. Detta får i sin tur hästhandlaren att starta ett krig med en liten privatarmé mot samhället.

Som modern läsare är det lätt att sympatisera med Kohlhaas. Behandlingen av honom innebär på punkt efter punkt att man går emot de principer som den moderna staten finns till för att garantera, i syfte att upprätthålla individens autonomi. För det första negligeras äganderätten; för det andra principen om likhet inför lagen. Kohlhaas krig mot samhället kan således läsas som en kamp för de grundläggande rättigheter som på upplysningens grund var på väg att institutionaliseras i land efter land i västvärlden efter franska revolutionen.

Turgenjevs ”Fäder och söner” (1862) belyser däremot skillnaderna mellan liberalismen och den filosofi som skulle leda fram till anarkistdåden i slutet av seklet. Medan den liberale anglofilen Pavel kan ses som Michael Kohlhaas efterföljare, pekar nihilisten Basarov fram mot terroristerna hos Henry James och Joseph Conrad. Liberalernas kamp hos Turgenjev gäller nämligen att befria människan från institutionaliserade och lagreglerade system som begränsar hennes frihet. Ett exempel från romanen är livegenskapen.

Ett annat exempel kan åskådliggöra skillnaden. En familj ska inte kunna gifta bort sina barn mot deras vilja. För att minimera en ofrihet som sannolikt leder till olyckliga äktenskap kan man som liberal argumentera för att arrangerade äktenskap bör förbjudas i lag. Däremot ser man det inte som statens sak att stifta allehanda lagar för att på sikt hindra män och kvinnor från att av fri vilja hamna i olyckliga äktenskap.

I slutet av 1800-talet uppfattade man det snarare som att undervisningssystem och bildningsideal hade kapacitet att civilisera människor till beteenden som gjorde att till exempel problem i äktenskap skulle kunna decimeras.

Mot det stod nihilisternas samhällssyn. Den innebar att energin borde läggas på att skapa ett helt nytt samhälle, så perfekt inrättat att människor aldrig fattar beslut som gör dem olyckliga. På frågan ”om samhället förbättras, så kommer det inte att finnas vare sig dumma eller onda människor?”, svarar nihilisten i ”Fäder och söner”: ”I varje fall är det komplett likgiltigt, om en människa är klok eller dum, god eller ond, så snart samhället är rätt konstruerat.”

Vad som avses med ”rätt konstruerat” utvecklas i romanen och kan sammanfattas med att människor i idealsamhället inte låter sig styras av konventioner eller fördomar. De har inte heller respekt för auktoriteter. I nihilisternas ideala värld har en instrumentell naturvetenskap ersatt konst och litteratur som riktningsgivare för hur vi ska leva vårt liv. Merparten av romanerna om 1800-talets nihilister tar fasta på nihilisternas hat mot äldre tiders kultur och bildningsideal. Anledningen till detta hat var att konst och litteratur ansågs vidareförmedla

den typ av konventionella, auktoritära och fördomsfulla värderingar som höll människor fångna inom förtryckande strukturer.

I ”Fäder och söner” ledsnar inte nihilisten Basarov på att kritisera vännen Arkasja för att denne läser romantisk poesi. På motsvarande sätt njuter den tilltänkte attentatsmannen Nezjdanov i ”Obruten mark” ”i hemlighet av konst och poesi och av skönheten i alla dess former” och hela intrigen formar sig för hans del till en kamp mellan estetik och politik. Till slut inser Nezjdanov att han ”har en högre kallelse än litteraturen. Den kunde man ägna sig åt förr i tiden, när något annat inte var möjligt.” Nu gäller det att inse att ”allt, allt är ruttet” och måste ”upp med rötterna”. Problemet är bara att Nezjdanov visar sig vara helt olämplig i den revolutionära kampen och därför går under. Delvis kan hans beklagliga fallenhet för estetik spåras tillbaka till hans fars drastiska åtgärd att hindra sonen från att bli nihilist genom att ”sätta honom ’på estetiken’ (…) det vill säga på den historisk-filosofiska fakulteten”.

Tankefiguren om den estetiska bildningen som ett motvärn mot radikalismen återkommer i Henry James ”The Princess Casamassima”, som handlar om Hyacinth, en ung man som av en bekant till sin fostermor erbjuds arbete på ett bokbinderi i London där han introduceras i en krets av nihilister. Ju mer Hyacinth dras in i gruppens terrorplaner, desto mer försöker hans manlige välgörare, en fattig violinist med bakgrund i radikala kretsar, få sin adept på andra tankar än de vänsterradikala. Hyacinth skickas därför ut på en bildningsresa – finansierad med arvet efter fostermodern – och kommer då i närkontakt med klassisk kultur i Frankrike och Italien.

Han inser därmed vad som kommer att gå förlorat om nihilisterna lyckas med sina uppsåt. Men hans insikt kommer för sent. Han har svurit den revolutionära eden och kan inte backa när han får sitt uppdrag från revolutionsledningen. Hyacinths situation har också komplicerats av hans möte med prinsessan Casamassima, vars aristokratiska tillvaro på slott och herresäten förhäxat Hyacinth. Dock har hennes civilisationströtthet och längtan efter ”barbariet” inte någon motsvarighet hos den unge beundraren. Han törstar tvärtom efter ”civilisationens vin”.

Tematiken kan hos James relateras till hans tidiga konstnärsroman ”Roderick Hudson” (1875), som ”The Princess Casamassima” är en fristående fortsättning på. Där fungerade prinsessan som symbol för det estetiskt sköna. Skönheten är i den romanen förknippat med död och undergång; och dess icke-uppbyggliga karaktär kastar ljus över den politiska tendensen i ”The Princess Casamassima” såtillvida att de elitistiska kulturyttringar som Hyacinth med ångest ser gå under har ett ringa värde utifrån det nyttoperspektiv som är på väg att ta form vid 1800-talets slut. Där har konst som inte har kommersiella eller politiskt revolutionära värden blivit obsolet.

Hur långt vi har rört oss från James och de andra nihilist-kritikernas världsbilder framgår av att det i dag torde vara få som ställer sig bakom Hyacinths hyllning av kulturtraditionen: ”Monumenten och konstskatterna, de stora palatsen och egendomarna, bildningens och smakens erövringar, civilisationens stomme så som vi känner den, må ha skapats genom despotism, grymheter och exkluderingar, genom monopolbildning och girighet, men har samtidigt gjort världen så mycket mindre meningslös och livet så mycket mer uthärdligt.”
Johan Lundberg “

DN 12 jan 2015:

Låt inte fördomarna ta över

Efter dåden i Paris frågar sig många om det finns något i islam som obönhörligen leder till våld och terrorism. Men de flesta muslimer har ingenting med detta vansinne att göra.

Den franska satirtidningen Charlie Hebdo angriper människor av alla trosriktningar och bakgrunder med vassa stick. En teckning föreställde toalett-pappersrullar märkta med ”Bibeln”, ”Torahn” och ”Koranen” och texten lydde: ”Ner i toaletten med alla religioner. ”När maskerade män med kalasjnikov i händerna i onsdags stormade Charlie Hebdos redaktion i Paris och mördade tolv personer i den värsta terrorattacken på årtionden på fransk jord, utgick många av oss genast från att förövarna inte var kristna eller judiska fanatiker utan islamiska extremister.

Chockerade kristna, judar och ateister släpper loss sin vrede på Facebook och Twitter. Många frågar sig om det finns något i islam som obönhörligen leder till våld, terrorism och kvinnoförtryck.

Att frågan uppstår beror på att fanatiska muslimer så ofta mördar i Guds namn, från tågbomben i Madrid 2004 som tog 191 människoliv till mordet på gisslan på ett kafé i Sydney i december. Förra året skrev jag om en växande tendens till intolerans i den islamiska världen sedan en modig pakistansk advokat, min vän Rashid Rehman, mördats för att han hade försvarat en universitetsprofessor som på falska grunder var åtalad för att ha förolämpat profeten Muhammed.

En del av den mest systematiska terrorismen i den islamiska världen har bestått av daglig förföljelse av kristna och andra religiösa minoriteter, från bahaitrogna till yazidier och ahmadier.

Så har vi kvinnoförtrycket. Av de tio länderna längst ner på listan i Världsekonomiskt forums rapport om genusklyftor räknar jag till nio som har muslimsk majoritet.

Så visst finns det en tendens till islamisk intolerans och extremism som bakgrund till attacken på Charlie Hebdo. En brandbomb kastades in på redaktionen 2011 sedan ett omslag som föreställde Muhammed haft texten: ”100 piskrapp om du inte skrattar ihjäl dig.”

Tidigare hade Charlie Hebdo publicerat en teckning av en gråtande Muhammed. ”Det är svårt att vara älskad av idioter”, stod det i pratbubblan.

Terrorattacker föranleder många västerlänningar att se islam som extremistiskt till sin karaktär, men det resonemanget är alltför lättvindigt och enkelspårigt. Små terroristgrupper får rubriker, men de är inte represen-tativa för en komplex och mångskiftande religion med 1,6 miljarder trogna. Mitt Twitterflöde svämmade i onsdags över av muslimer som fördömde attacken och påpekade att fanatiska muslimer skadar bilden av Muhammed långt mer än de giftigaste skämttecknare.

De allra flesta muslimer har förstås ingenting att göra med vansinnet i sådana attacker, utom att de i oproportionerlig grad är offer för terrorism. Morden på Charlie Hebdo var inte ens den dödligaste terrorattacken i onsdags: en bilbomb utanför en polisskola i Jemen, eventuellt utplacerad av al-Qaida, dödade minst 37 personer.

Som journalist har jag lärt mig att inte uppfatta världen genom enkla berättelser eftersom ny information tanklöst matas in i dem. På mina resor från Mauretanien till Saudiarabien, från Pakistan till Indonesien, har extremistiska muslimer delgett mig sina egna berättelser, som de sätter stor tilltro till, om USA som en förtryckarstat styrd av sionister och orubbligt besluten att krossa islam. En absurd karikatyr, och vi ska själva akta oss för att karikera en religion så mångfasetterad som islam.

Låt oss alltså undvika religiös profilering. En vanlig kristen hade ingenting att be om ursäkt för när kristna fanatiker i det forna Jugoslavien begick folkmord på muslimer. De som kritiserar islam ska inte ges skulden för att en antimuslimsk fanatiker mördade 77 människor i Norge 2011.

Låt oss också erkänna att de modigaste, mest fredsälskande invånarna i Mellanöstern som gör motstånd mot muslimska fanatiker själva ofta är fromma muslimer. Några läser Koranen och spränger flickskolor men fler läser Koranen och bygger flickskolor. Talibanerna företräder en variant av islam, fredspristagaren Malala Yousafzai raka motsatsen.

Den stora klyftan löper inte mellan religioner. Den löper mellan terrorister och moderata, mellan dem som är toleranta och dem som alltid skyller på ”den andre”.

Efter gisslankrisen i Australien var somliga muslimer rädda för hämndaktioner. Då visade några icke-muslimska australier vad de gick för: de erbjöd sig att eskortera muslimer och se till att de var trygga. Mer än 250 000 sådana meddelanden twittrades – ett föredöme av varmhjärtad medkänsla efter terrorattacker.

Bravo! Så ska det låta!

Låt oss stå vid Charlie Hebdos sida, för den globala strömmen av stöd har varit inspirerande. Låt oss fördöma terrorismen, förtrycket och kvinnoföraktet i den islamiska världen – och överallt annars. Men låt oss se upp så att vi inte möter terroristernas intolerans med vår egen.

Nicholas Kristof

Översättning: Margareta Eklöf **“**

DN 12 jan 2015:

Fransman i Sverige: Befriande att få sörja

Omkring 3 000 människor samlades i går i snögloppet på Sergels torg i Stockholm för att visa stöd för de terrordrabbade i Frankrike, och för att ta ställning för yttrandefrihet och mediers oberoende.

Hundratals blyertspennor och kulspetspennor i rött och blått höjdes i luften, medan Frankrikes ambassadör, Reportrar utan gränsers och Svenska PEN-klubbens ord-förande talade i ruskvädret.

– Jag är fransman och har känt mig ensam hemma i lägenheten de senaste dagarna. Det känns befriande att få vara här och sörja med både svenskar och fransmän, sade Romain Prioux, vars 4-åriga dotter Alice satt på hans axlar med en skylt med texten ”Je suis Charlie” – till stöd för satirtidningen Charlie Hebdo.

Mellan ett par franska fanor som vajade i folkhavet stod 50-årige Risto Hurskainen från Hägersten.

I näven höll han en tjock blyertspenna.

– Jag har själv skrivit satir och jag är här för att visa hur viktigt det är att värna om yttrandefriheten. Man måste få uttrycka åsikter även i satirisk och bitsk form. Makten ska granskas och då får makthavare stå ut med att det kan svida lite i bland, sade Risto Hurskainen.

Erik De La Reguera erik@delareguera.se “

DN 12 jan 2015:

Rom mindre dolce utan Anita Ekberg

Anita Ekberg lyckades med konststycket att spela sig själv så bländande att det räckte för att skriva filmhistoria med Fellinis ”La dolce vita”. DN:s Peter Loewe minns ett intensivt möte i Rom med en världskänd ikon.

Att få en intervju med Anita Ekberg var lika svårt som att få träffa påven på tu man hand. Men efter att ha försökt i årtal fick jag till sist min intervju i hemmet i Genzano utanför Rom tillsammans med fotografen Denise Grünstein. En intervju som började klockan fem på eftermiddagen och slutade fyra på morgonen!

Det har gått 20 år. Två saker har stannat kvar i mitt minne. Först och främst Anita Ekbergs otroliga humor. I en timme kunde hon tala om en förödande bilresa till Österrike, där precis allting gick fel. Uttrycken liksom gesterna var måleriska, ibland vulgära, men alltid precisa och exakta. Vi kiknade av skratt, inte minst när hon blandade sina tre världsspråk: svenska, engelska och italienska och med sarkasm öste galla över sin hemstads forna flygplats ”The Bulltofta”.

Språngbrädan som blev hennes inträde till Hollywood var att Veckorevyn korade henne till Miss Sweden 1951. Efter det blev hon inbjuden till USA. De amerikanska filmrollerna var små och har inte lämnat många avtryck, med undantag för rollen som prinsessan Aline i King Vidors filmatisering av ”Krig och fred” från 1956.

Men Anita modellade också flitigt. Det var så hon hamnade i Italien. I ett magasin poserade Anita mycket utmanande sittande gränsle över ett trappräcke. Fellini skall ha undsluppit sig ett: ”Gode Gud låt mig få slippa att träffa henne” varpå han omedelbart gav sin agent i uppdrag att leta upp henne.

Fellini har i en intervju beskrivit det första mötet på ett hotell i Rom så här:

”Den känsla av förundran, häpen förvåning och misstrogenhet som man känner inför osannolika skapelser som giraffer, elefanter, baobabträd, återupplevde jag något år senare i Hotel de la Villes trädgård när jag såg henne komma emot mig, föregången, följd och omgiven av tre–fyra små män, den äkta mannen, agenterna, alla försvann de som skuggor runt en strålande ljuskälla”, säger Fellini och fortsatte:

”Jag vidhåller att La Ekberg, frånsett allt annat, dessutom är självlysande. Jag tyckte att de platonska idéerna om tingen och elementen plötsligt stod klara för mig, jag mumlade för mig själv, som en fullständig idiot: ’Aha, så detta är alltså örsnibbar, tandkött, detta är mänsklig hud’.”

Den odödliga badscenen i ”La dolce vita” (”Det ljuva livet”) är helt och hållet hennes egen. Anita Ekberg berättade själv bakgrunden om hur hon under en varm sommarkväll 1958 hade en flirt med paparazzofotografen Pierluigi Praturlon:

– Jag hade tagit av mig skorna. Det var varmt. Pierluigi sa till mig att gå i fontänen och tog en massa bilder.

Bilderna spreds på kändisgatan Via Veneto, där Fellinis manusförfattare hade stambord. De bestämde omedelbart att den scenen där hennes rollfigur, Sylvia Rank, vadar ner i den imposanta fontänen absolut skulle vara med i filmen.

Marcello Mastroianni hade rykte om sig att vara en rejäl ”latin lover” och kvinnotjusare. Men mellan honom och Anita uppstod inte ens sympati. Hon tyckte han var usel.

– Badscenen gjordes under en vecka i januari. Det var iskallt och jag hade bara axlar. Marcello vägrade först att gå i vattnet, trots att han hade våtdräkt under kostymen och drack mängder med vodka. Han var en riktig ynkrygg, sa Anita, som aldrig var rädd för att säga vad hon tyckte.

Det andra jag minns från den långa intervjukvällen i Genzano var hur hon först omedelbart sa nej till allt vi ville göra, för att sedan lägga in 200 procent. Hon skulle inte sätta på sig Lars Wallins specialsydda svarta klänning. ”Det här inget jäkla modelljobb”, skrek hon. Men till sist iförd klänning och smink fick Denise Grünstein sina fantastiska bilder. Anita poserade vant på -terrassen. Hon var ett superproffs.

Hon gjorde flera filmer med Fellini. I episodfilmen ”Boccaccio 70 – det ljuva lättsinnet” poserar hon för en reklambild för mjölk. På ett hustak i Rom ligger Anita utvikt som en mejerifurstinna sprungen ur den skånska myllan. Plötsligt blir hon levande och kliver ner från taket, till förundran och förskräckelse för en liten kort kontorsråtta till italienare som fantiserat om henne.

I Fellinis självbiografiska ”Intervista” (”Intervjun”) från 1987 spelade hon sig själv i hemmet i Rom och återförenades med Marcello Mastroianni. Anita Ekberg filmade aldrig i Sverige. Försöket med Bo Widerberg i ”Kärlek 65” avbröts – inspelningen blev en total kultur-krock. Anita kunde vara både bestämd och besvärlig.

”Det ljuva livet” är i grund och botten en mörk film. Det var också ibland Anita Ekbergs eget liv, när kameran och strålkastarna stängts av. Ofta ensam. Hon hade sju syskon, men hade bara kontakt med brodern Jan Åke. Två olyckliga och svåra äktenskap, där den första mannen, skådespelaren Anthony Steel var en alkoholist som misshandlade henne, medan c-skådisen Rick van Nutter var en skojare som lurade av henne allt hon ägde. Till detta kom en omstörtande kärlekshistoria med Italiens kanske mäktigaste man Fiatchefen Gianni Agnelli, som redan var gift vilket medförde enorma problem.

De sista åren levde Anita Ekberg på en klinik i Rocca di Papa nära hemmet i takt med att hennes hälsa blev sämre. Ett annat skäl var att i samband med ett lårbensbrott för fem år sedan fick hon inbrott i sin stora villa. Tjuvarna stal allt och brände sedan ner huset. Hon kunde aldrig komma tillbaka hem.

– Trots allt detta som hände så förlorade hon aldrig sitt goda humör och sin varma humor. Hon hade roligt i sitt liv och man hade roligt i hennes sällskap, säger psykologen Cecilia Waldekrantz-Piselli, bosatt i Rom sedan länge och som var en nära vän.

Pressagenten Enrico Luccherini, född 1932 precis som Anita, var med under inspelningen av ”La dolce vita”:

– En sak är säker. Filmen satte sin prägel på hela hennes existens och hon stod inte ut med att bara bli ihågkommen för detta, säger Luccherini till nyhetsbyrån ANSA.

I den blygrå januarieftermiddagen köar turisterna för att gå ut på spången över Trevifontänen som just nu är torrlagd och täckt med ställningar för en totalrenovering. Ingen av dem DN frågar har ännu nåtts av nyheten att Anita är död.

Vi stannar kvar medan skymningen faller. Om en stund när platsen är nästan helt tom börjar jag föreställa mig hur den där blonda 29-åriga flickan Sylvia kommer hit. Hon ler och skrattar och ropar lockande i kvällen medan fontänens vatten sköljer över henne:

– Marcello, Marcello come here!

Peter Loewe loewe@tin.it

Röster om Anita Ekberg.

”Fellini hade bett mig vara med och hjälpa till med tre av scenerna. Att för första gången se henne i Trevifontänen var för mig en enorm känsla. Kvinnor av det slaget finns inte längre. Anita kunde vara en diva och även stoppa en inspelning bara för en espresso.”

Enrico Luccherini, pressagent som var med under inspelningen av ”La dolce vita”.

”Anita har alltid varit min drömkvinna, även i mitt arbete.”

Rino Barillari, ”The king”, kungen av Roms paparazzi.

”Det intryck jag fick när jag gjorde min debutfilm (’Ambrogio’) med Anita var att hon var en mycket ensam kvinna tyngd av att ha blivit en otrolig ikon.”

Wilma Labate, regissör.

”Så många ikoner. Ansikten och ögonblick, och nu också du. Du som omfamnade dem alla, alla med ett enda ögonblick. #Anita #RIP”

Stefano Fossa, skådespelare, på Twitter.

”Hon var en färgstark, humoristisk och bestämd dam som jag gillade jättemycket. Hon älskade att vara diva. Det finns vissa som älskar att vara stjärnor och hon var en sådan person. Men i grunden var hon en skånsk gräbba.”

Christina Schollin, skådespelerska (Expressen).

”En filmgudinna har lämnat oss för alltid #Anita-Ekberg, legenden om dig kommer aldrig att dö.”

Wulf Dorn, författare, på Twitter

”Hon var en generös, varm och kvick person, en fajter som alltid kom igen. Jag kommer alltid att -minnas hennes nyfikna och magnetiska ögon. Hon var en stjärna in i det sista.”

Ann-Louice Dahlgren, journalist och kommunikatör. Nära vän med Anita Ekberg.

”RIP #AnitaEkberg vars roll i Fellins #La-DolceVita är huvudanledningen till att italienska män är besatta av svenska blondiner.”

Nima Tavallaey, journalist, på Twitter.

Från ”Miss Sweden” till Fellinis mest kända musa.

Kerstin Anita Marianne Ekberg föddes i Malmö den 29 september 1931 i Malmö och dog i Rom den 11 januari 2015. Växte upp på Östra Fäladsgatan 29 i Malmö. Vinsten i skönhetstävlingen Fröken Sverige 1951 tog henne ut i världen.

Efter jobb som fotomodell i USA filmdebuterade hon 1953 i Howard Hughes ”Olycksfåglarna flyger till Mars”. Efter några framgångsrika roller, bland annat som Hélène Kurgaina i ”Krig och fred” (1956), i William A Wellmans ”Det blodiga sundet” och filmer med Dean Martin och Jerry Lewis, flyttade hon till Italien för att arbeta med Federico Fellini. Hennes mest kända rollfigur blev Sylvia som badar med Marcello Mastroianni i Fontana di Trevi i klassikern ”Det ljuva livet” (1960). Hon spelade även i Fellini-filmer som ”Boccaccio 70” (1962), ”Clownerna” (1970) och ”Intervista” (1987).

Anita Ekberg efterlämnar inga barn, men var gift två gånger, mellan 1956–1959 med den engelske skådespelaren Anthony Steel och 1963–1975 med skådespelaren Rik Van Nutter. “

DN 12 jan 2015:

Ann Heberlein: Det är knappast bara troende som är lättkränkta

Timmarna efter terrorattentatet i Paris som kostade tolv människor livet fylldes flödet i sociala medier av frasen ”Je suis Charlie” (”Jag är Charlie”). Människor som, mig veterligen, aldrig har stuckit ut hakan, aldrig har riskerat något, inte tagit ställning, aldrig stört någon, knappt märkts, hävdar plötsligt att de är Charlie, identifierar sig med de satirtecknare som fallit offer för fanatiska islamister: som mördats för att de har provocerat. Jag är inte alls säker på att ”Je suis Charlie”. Och jag är verkligen inte säker på att alla ni som påstår er vara Charlie verkligen är Charlie. I alla fall inte om ni med det menar att ni är storsinta, toleranta och kompromisslösa försvarare av det fria ordet, människor som står över sådana låga känslor som kränkthet och hämndgirighet. Jag tror att många av er är tjuriga, humorlösa och lättkränkta när det väl kommer till kritan: när det gäller er och ert, när ni och sådant ni tycker är viktigt blir kritiserat, hånat, förlöjligat och föraktat.

Vi lever i ett av världens mest sekulariserade länder, Sverige. Det betyder ju inte att vi inte tror på något. Det betyder bara att de flesta svenskar inte tror på Gud. Behovet av att tro är konstant. Behovet av mening, av något att tro på, är ett djupt liggande mänskligt behov – det är bara föremålen som växlar. Fotboll, heminredning, kärlek, flugfiske, musik, agility eller biodynamisk odling: var och en blir salig på sin egen fason. Var och en tenderar även att bli kränkt då den egna fasonen ifrågasätts eller förlöjligas – det är sannerligen inte bara människor som tror på Gud som är lättkränkta, nej människor som tror på psykoanalys, tarmsköljning eller LCHF är minst lika lätta att uppröra. Upprördheten, lättkränktheten, misstanken om att någon tycker att jag och min övertygelse om råsaftcentrifugens helande

inverkan på min kropp och själ är smått löjlig, att min symbiotiska relation till min hund är lite märklig, eller att mitt intresse för innebandy är överdrivet ligger hela tiden och gnager.

Häromveckan skrev jag i denna tidning en text som, slarvigt läst, kunde tolkas som hånfull mot människor som utövar yoga. Detta föranledde en hel del upprörda känslor bland yogautövare. Jämför min synnerligen milda kritik av yoga med Charlie Hebdos vulgära teckningar av sådant som muslimer finner heligt. Nej, nej, stopp. Inte en endaste sekund försvarar jag användandet av våld. Terror-dådet i Paris kan bara fördömas. Inte en sekund vill jag heller inskränka någons yttrandefrihet.

Däremot borde vi fundera några varv kring våra egna reaktioner när sådant vi tycker är heligt – yoga, hundar, fotboll, maratonlöpning – hånas och förlöjligas. Har vi då förmågan att rycka på axlarna? Skratta bort det? Strunta i det? Jag vet att jag inte alltid har det. Jag vet att jag ibland blir sårad, ibland arg, när det jag anser vara heligt hånas och smutsas ner. Jag blir ledsen när andra trampar på det som är viktigast i mitt liv, och jag förstår inte varför människor vill förstöra det som är vackert för mig. Varifrån kommer driften att skita ner? Varför kan vi inte låta varandra vara? Kan vi inte få ha våra drömmar ifred? Vår tro? Det som gör våra liv meningsfulla utan att någon annan skrattar åt det?

Varje rättighet medför en skyldighet. Det gäller också yttrandefriheten. Den måste hanteras med viss varsamhet, med ansvar och med respekt för andra människor, deras känslor och deras uppfattningar. Man måste inte säga och skriva allt bara för att man kan. Däremot finns det ibland tillfällen då man måste säga och skriva sådant som också kan komma att såra andra – men de tillfällena måste väljas med omsorg. “

DN 13 jan 2015:

“Jag är inte Charlie Hebdo

De flesta av oss sysslar inte med den typ av avsiktligt stötande humor som är Charlie Hebdos specialitet – och vi har goda skäl för det. Ändå måste vi lära oss att tolerera det anstötliga.

Journalisterna på Charlie Hebdo hyllas nu med rätta som åsiktsfrihetens martyrer, men låt oss säga som det är: om de hade försökt publicera sin satirtidning vid något amerikanskt universitet de senaste tjugo åren skulle den inte ha överlevt en halv minut. Studenter och lärare skulle ha anklagat dem för hets mot folkgrupp. Ledningen skulle ha dragit in alla anslag och lagt ner tidningen.

Reaktionerna på attentatet i Paris visar att det finns gott om folk som genast stämmer upp lovsånger till alla som kritiserar de islamistiska terroristernas åsikter men är betydligt mindre toleranta mot dem som kritiserar deras egna åsikter på hemmaplan.

Se bara på alla vid våra lärosäten som har överreagerat på ord och uttryckssätt som de uppfattar som diskriminerande. University of Illinois avskedade en professor som lärde ut den katolska synen på homosexualitet. En professor vid University of Kansas blev tillfälligt avstängd för att ha skrivit ett vasst twitterinlägg mot National Rifle Association. En kristen sammanslutning som krävde att Vanderbilt University skulle ledas av kristna ströks från universitetets lista på erkända samfund.

Amerikanerna berömmer Charlie Hebdo för att den vågar publicera skämtteckningar som förlöjligar profeten Muhammed, men om Ayaan Hirsi Ali blir inbjuden att tala vid något universitet brukar det plötsligt vara omöjligt att hitta någon lämplig lokal.

Det här kan alltså vara en stund för eftertanke. Vi är skakade av slakten på skribenterna och redaktörerna i Paris, men det är på sin plats med en mindre hycklande syn på våra egna kontroversiella figurer, provokatörer och satiriker.

Vi kan väl vara överens om att man ska avhålla sig från att säga ”Jag är Charlie”, vad man än har skrivit på sin facebooksida de senaste dagarna. De allra flesta av oss sysslar inte med den typ av avsiktligt stötande humor som är Charlie Hebdos specialitet.

En gång i tiden gjorde vi det kanske. När man är 13 år är det djärvt och provocerande att ”épater la bourgeoisie”, räcka lång näsa åt makten, förlöjliga andras religiösa tro.

Men efter ett tag känns det puerilt. Vi rör oss i riktning mot en mer komplicerad verklighetsuppfattning och en mer förlåtande syn på andra. (Att förlöjliga andra blir mindre roligt efter hand som man varseblir sin egen ofta förekommande löjlighet.) De flesta försöker visa ett mått av respekt för människor med andra religiösa åsikter och inleda sina samtal med att lyssna, inte med att förolämpa.

Samtidigt vet vi att provokatörer och andra udda existenser fyller värdefulla offentliga funktioner. Satirikerna blottar vår svaghet och fåfänga när vi beter oss som viktigpettrar. De punkterar de framgångsrikas uppblåsthet. De jämnar ut sociala orättvisor genom att ta ner de mäktiga på jorden. När de är effektiva hjälper de oss att gemensamt bemästra våra svagheter: att skratta tillsammans är ett ypperligt sätt att etablera kontakt.

Provokatörer och satiriker avslöjar också fundamentalisternas enfald. Fundamentalister tar allt bokstavligt. De är ur stånd att se saker och ting från olika sidor. Deras religion kan vara värd den djupaste vördnad, men de är blinda för att de flesta religioner är konstiga på ett eller annat vis. Satirikerna blottar dem som inte kan skratta åt sig själva och lär oss andra att vi borde göra det.

Vi ska iaktta hyfs och hut och samtidigt lämna utrymme för kreativa provokatörer som inte hämmas av folkvett och god smak.

Den som vill skapa denna ömtåliga balans med lagstiftning, regler för vad som är politiskt korrekt och förbud mot vissa talare pekar ut vägen till okänslig censur och strypta samtal. Det är nästan alltid fel att strama åt yttrandefriheten, enbart tillåta det som är politiskt korrekt och lämna återbud till inbjudna talare.

Det sociala beteendet är lyckligtvis smidigare och mer formbart än lagar och koder. De flesta samhällen har upprätthållit normer för hövlighet och aktning och samtidigt gett spelrum åt de roliga, ohövliga och förargelseväckande.

Det finns bord för vuxna och bord för barn här i världen. De som läser Le Monde eller etablissemangets organ sitter vid de vuxnas bord. Gycklare och folk som Ann Coulter och Bill Maher sitter vid barnbordet. De anses inte helt rumsrena, men vi lyssnar till dem därför

att de är fritt kringflygande missiler och säger det som måste sägas men som ingen annan vågar ge ord åt.

Friska samhällen förbjuder inte yttrandefriheten men väger människor med olika vikter. Kloka och eftertänksamma lärda lyssnar man till med stor respekt. Satiriker bemöts med konsternerad halvrespekt. Rasisters och antisemiters röster hörs genom ett filter av ogillande och ringaktning. De som vill att andra ska lyssna uppmärksamt måste förtjäna det med sitt uppträdande.

Massakern på Charlie Hebdo borde vara ett tillfälle att avskaffa den politiska korrekthetens tvångströja. Och den borde lära oss att tolerera anstötliga åsikter samtidigt som vi utövar vår sociala urskillningsförmåga.

David Brooks amerikansk journalist och författare.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN 13 jan 2015:

Påstå inte att väst är i krig med islam

Det är inte provokationen, utan kompromissen som har byggt demokratin. ”Ju mer muslimer i Europa känner sig fruktade och under belägring, desto sannolikare är det att de kommer att stödja extremisterna”, skriver författaren Ian Buruma.

Den nederländske filmskaparen Theo van Gogh, som mördades av muslimska extremister i Amsterdam för drygt tio år sedan, hade mycket gemensamt med Charlie Hebdo. Likt de franska redaktörerna och tecknarna var han en provokatör, en moralisk anarkist, en chock-artist som inte kunde se ett tabu utan att vilja krossa det.

Eftersom antisemitismen är efterkrigs-Europas största tabu, förolämpade van Gogh judar med grova skämt om gaskammare. Eftersom vi uppmanas att ”respektera” islam, förlöjligade han Allah och hans profet, på ungefär samma sätt som Charlie Hebdo gjorde.

Tabubrytarnas mål är att utröna hur långt yttrandefrihetens gränser kan sträckas, juridiskt och socialt. För trots de ganska hysteriska utfästelserna efter förra veckans hemska mord, är det fria ordet inte absolut. De flesta europeiska länder har lagar mot hatuttryck. I Frankrike är det rentav förbjudet att förneka Förintelsen, eller för den delen Turkiets folkmord på armenier. Och detta är också åsikter, hur vidriga vi än anser dem vara.

Faktum är att yttrandefriheten är tämligen relativ. Vad en konstnär eller romanförfattare får säga, får inte sägas av en domare eller en politiker.

Språket som används inbördes av amerikanska svarta skulle vara grovt förolämpande om det användes av en vit person. Och så vidare. Enkel hyfs skapar sociala barriärer mot att säga precis vad vi vill.

Provokatörens roll är att utmana dessa sociala barriärer genom att vara avsiktligt ohyfsad. Det bör finnas utrymme för sådana ikonoklaster, inom konsten och i journalistikens utkanter, och de bör utan tvekan inte vara föremål för våldsamma attacker.

Men att likställa Theo van Gogh eller Charlie Hebdo med ”demokrati” eller ”västerländsk civilisation” verkar för storslaget. Man skulle lika gärna kunna hävda att Jemens al-Qaida representerar österländsk eller islamisk civilisation. Västerländsk civilisation är för övrigt ett ganska vagt begrepp. Betyder det grekisk-romersk eller kristen eller rent av judisk-kristen? Eller är det upplysningen? Och i så fall, vilken upplysning? Voltaire? Locke? Adam Smith? Hur som helst så är behovet att bryta tabun knappast unikt för västvärlden. Och förolämpningarnas och provokationernas kultur utgör på somliga sätt motsatsen till hur demokratin verkligen fungerar.

Demokrati, i väst eller var som helst, grundar sig i viljan att kompromissa, att lösa intressekonflikter fredligt inom lagens ramar. För att demokratin ska kunna fungera måste medborgarna vara villiga att ge och ta. Detta innebär också att vi i ett civiliserat samhälle accepterar att leva med kulturella eller religiösa olikheter, utan att medvetet förolämpa dem vars värderingar vi inte delar.

Detta innebär inte något fegt samarbete med ondskan, eller ett offrande av vår yttrandefrihet. Inte heller innebär det, som somliga skulle hävda, en principlöshet. Vad det uppvisar är en motvilja att betrakta sociala värden som absoluta, eller att dela in världen i ont och gott. Inte ens tolerans är absolut. En sak som inget demokratiskt samhälle kan acceptera är användandet av våld för att pådyvla våra åsikter, vare sig de är religiösa eller politiska eller en kombination.

Vi kan bara gissa oss till de psykologiska motiven hos de män som mördade Charlie Hebdos redaktörer och tecknare, eller de fyra i gisslan i kosherbutiken. Kanske var de patetiska losers, som växlade från pubertala drömmar om flickor, fotboll och lätta pengar till Det heliga kriget. Detta verkar ha varit mönstret hos många hemodlade jihadister, inklusive Theo van Goghs mördare. De är knappast de första sårbara unga människor som anammat en revolutionär sak för att få en känsla av makt och tillhörighet.

Vi vet mer om de politiska motiven bakom de våldsamma revolutionära grupper som rekryterar sådana unga män och kvinnor till att utföra dödandet. Somliga hävdar att hädandet eller förlöjligandet av profeten var de grundläggande orsakerna till att Charlie Hebdo och van Gogh attackerades. Jag tvivlar på det. Det är sant att många muslimer kan känna sig förolämpade av hädiska filmer eller teckningar. Men det ligger mer bakom morden än bara förolämpningar.

Brutala angrepp på verkliga och potentiella kritiker är bara ett av målen för revolutionära grupper. Vad revolutionärer mest av allt avskyr är inte de direkta attackerna från deras mest radikala fiender, utan de nödvändiga kompromisserna, givandet och tagandet, förhandlingarna och jämkandet som ingår i detta att leva i en liberal demokrati.

Revolutionärernas viktigaste mål är att rekrytera fler för deras sak. Om de är islamister, så måste de försöka förmå fredliga och laglydiga muslimer att sluta kompromissa med de sekulära samhällen de lever i. De behöver fler Heliga krigare.

Det mest effektiva sättet att uppnå detta är genom att provocera fram en anti-muslimsk backlash genom att attackera symboliska mål, som World trade center i New York, en kontroversiell filmskapare i Amsterdam eller en kontroversiell tidskrift i Paris. Ju mer muslimer i Europa känner sig fruktade, förskjutna och under belägring av den icke-muslimska majoriteten, desto sannolikare är det att de kommer att stödja extremisterna.

Om vi efter förra veckans mord drar slutsatsen att islam befinner sig i krig med väst, så kommer jihadisterna att ha vunnit en stor seger. Om vi välkomnar den fredliga majoriteten muslimer som våra allierade mot det revolutionära våldet, och möter dem som fullt ut jämlika medborgare, kommer våra demokratier att framstå som desto starkare.

Ian Buruma Skribenten.

Ian Buruma är en av Europas tongivande debattörer i frågan om islam och integration.
Han är professor i mänskliga rättigheter och journalistik och sedan 2005 bosatt i New York.

Bland hans böcker på svenska finns ”Mordet i Amsterdam” – om mordet på den nederländske islamkritikern Theo van Gogh – och ”Att tämja gudarna. Om religion och demokrati”.

DN 14 jan 2015:

“Nätjättarna tar över den digitala världen

Internet var platsen där tusen blommor skulle blomma. Det blev precis tvärtom. I dag domineras nätet fullkomligt av fem amerikanska megaföretag. Kritikerna varnar för att den fria marknaden blivit allt annat än fri.

I branschmedia brukar man tala om Google, Apple, Microsoft, -Facebook och Amazon som The Big Five. Ordet stor framstår i sammanhanget som ett ödmjukt understatement. 2013 uppgick Sveriges BNP till 3 775 miljarder kronor. I november 2014 översteg Apples börsvärde 5 200 miljarder kronor.

Den amerikanske entreprenören och författaren John Battelle konstaterar att The Big Five styr internet. Han menar att de utgör våra livs operativsystem.

På kulturområdet är det även värt att nämna filmtjänsten Netflix som expanderar aggressivt -globalt. Redan för knappt ett år sedan -passerade man en miljon användare i Sverige. Men även här är The Big Five närvarande. Amazon äger lejonparten av den molnbaserade infrastrukturen bakom Netflix.

När det gäller digitala produkter verkar det vara en ekonomisk -naturlag att en ensam vinnare tar allt. Rubbet. Tack vare en konsumentdriven darwinism är det världsherravälde eller förnedring som gäller. I Europa behärskade Google 92,38 procent av sök-motormarknaden i oktober. Närmaste konkurrenten Bing noterade 2,67 procent.

– Marknaden för nätföretag har fungerat så bra att den blivit en -antimarknad, säger Andreas Ekström, journalist på Sydsvenskan och författare till boken ”Google-koden”.

Företagens herravälde handlar framför allt om att de är ytterst skickliga på sina respektive områden. Andreas Ekström framhåller även att en rådande uppköpsfeber har en avgörande betydelse.

– De smartskallar som startar nya företag i dag gör det inte för att förändra världen. De gör det för att bli uppköpta. Uppköpskulturen har sabbat det internet som just nu borde tänka fritt och knarkigt. Genom sin storlek så formger de här jättarna passivt nätets utveckling.

Men det finns ett motstånd. EU har länge haft en skeptisk hållning till The Big Five. Sedan 2010 driver EU-kommissionen en utredning mot Google som anses ha miss-brukat sin dominans. Under 2014 blev tonläget mot nätjättarna skarpare än någonsin i Europa. Nu har motståndet också fått praktiska följder. I december släcktes nyhetsaggregatorn Google News ner i Spanien. Anledningen är en ny lag som trädde i kraft i januari i Spanien och som tvingar medier att ta betalt av Google om de publicerar deras -nyheter. I ett pressmeddelande säger Richard Gingras, chef för Google News, att det gör situationen ohållbar eftersom sajten är annonsfri och inte drar in några pengar. Han idiotförklarar lagen och kallar den för ännu ett exempel på europeisk teknofobi.

Richard Gingras vrede kan ses som en symbol för ett ideologiskt ställningskrig. I USA finns en utbredd beundran för de stora nätföretagen. I Europa tenderar de att uppfattas som en digital kolonialmakt. Framför allt i Frankrike. Här dyker numer begreppet les Gafa upp med jämna mellanrum i medierna. Det är en akronym, bildad av de första bokstäverna i Google, Apple, Facebook och Amazon.

Nättidningen Quartz som skriver om digital ekonomi konstaterar att les Gafa är en ny benämning på amerikansk kulturimperialism. Den franska retoriken är kopplad till landets tradition av att skydda inhemsk kultur mot de fria marknadskrafterna med omfattande kvotering. Landets mediemarknad är en av de mest reglerade i världen. När Netflix efter en hel del kulturpolitisk friktion lanserades i Frankrike i höstas var villkoren stränga. Filmtjänsten har bland -annat ålagts att producera egna franska tv-serier.

Nätjättarnas inflytande över vår kulturkonsumtion på nätet är överväldigande. De har en monopolliknande kontroll över allt från e-böcker, musik, tv-serier och film till nyheter. På 70-talet pratade raggsocks- och örtsaltsvänstern ideligen om amerikansk kulturimperialism. Rörelsen hade sannolikt fått ett kollektivt slaganfall av den aktuella maktkoncentrationen. Men kan man verkligen kalla den utveckling vi ser i dag för imperialism version 2.0? Andreas Ekström protesterar.

– Ordet imperialism antyder att det finns ett syfte att etablera en världsbild av politiska och ekonomiska skäl på direkt uppdrag från en galen diktator. Det hände inte på 70-talet och det händer inte nu. Det här handlar om marknads-effekter och aktörerna råkar finnas i Kalifornien.

– Hur stor andel hade Bert Karlsson av den svenska skivmarknaden på 80-talet? 50 procent? Jag tror inte det innebar ett problem för svensk popmusik. Jag ser ingen överhängande risk för att nätjättarnas dominans leder till någon form av utarmning, säger Andreas Ekström.

Tobias Nielsén är kulturekonom och förläggare på det egna förlaget Volante. Han menar att den högljudda debatten kring nätföretagen i Frankrike är problematisk eftersom den tenderar att snöa in på kulturprotektionism. Det avleder uppmärksamheten från betydligt viktigare frågor som integritet och nätneutralitet.

Han påpekar emellertid att de amerikanska företagens inflytande kommer att göra kulturarv till ett allt hetare samtalsämne. Utvecklingen kommer också att påverka nationell särart inom kulturlivet säger han. Den enorma påverkan som Astrid Lindgren haft för den nationella identiteten hade inte varit möjlig i dag.

– En följdfråga blir då varför -nationell särart är viktig. Den suddas ut över huvud taget av en mängd olika anledningar i ett uppkopplat samhälle. Men trots att -saker och ting kommer från ett annat håll rent geografiskt så anpassas de ofta i en lokal kontext. Ett klassiskt exempel är Kalle Anka på julafton. Det är en svensk företeelse, trots att Kalle Anka är amerikansk.

Det här är något som Liam Boogar håller med om. Han är redaktör på Rude Baguette, en fransk blogg som bevakar startup-företag inom tekniksfären. Enligt Liam Boogar, som bor i Paris men är uppvuxen i Silicon Valley, handlar misstron mot nätföretagen om att den franska staten är rädd för att förlora sitt inflytande.

– Frankrike är ett av de sista länderna i Europa att omfamna globaliseringen. Nu försöker man vinna tid eftersom man vill att saker ska vara som de alltid har varit. En typiskt europeisk hållning.

Inte heller Liam Boogar ser några tecken på imperialism.

– Innebär detta verkligen att amerikansk kultur sprids över världen? Jag är inte så säker på det. Pratar vi i termer av imperialism så kan man också fråga sig vad det är som erövras. Jag tror inte att det vi pysslar med på nätet har en avgörande betydelse för det som verkligen definierar ett lands kultur. Google gör inte ett franskt café mindre franskt.

Andreas Nordström andreas.nordstrom@dn.se
Nätjättarna i siffror.

Google
Grundades: 1998.
Områden: Sökmotor, mobiltelefoner, streaming (Youtube), mm.
Omsättning, räkenskapsåret 2013: 493 miljarder kronor.
Apple
Grundades: 1976.
Områden: Datorer, mjukvara, hörlurar, klockor, mobiltelefoner, mm.
Omsättning, räkenskapsåret 2014: 1 838 miljarder kronor.
Microsoft
Grundades: 1975.
Områden: Datorer och spelkonsol (Xbox), mjukvara, mobiltelefoner, Skype, spel (Mojang), mm.
Omsättning, räkenskapsåret 2014: 872 miljarder kronor.
Amazon
Grundades: 1994.
Områden: Nätförsäljning, tv-produktion, mm.
Omsättning, räkenskapsåret 2013: 748 miljarder kronor.
Facebook
Grundades: 2004.
Områden: Socialt nätverk, Instagram), WhatsApp, mm.
Omsättning, räkenskapsåret 2013: 79 miljarder kronor. “

DN 14 jan 2015:

“Tidskriftsstödets vinnare och förlorare

Det omdebatterade stödet till kulturtidskrifterna är nu fördelat. Bland vinnarna märks Glänta, Karavan och Bang. För musiktidningen Sonic, som blir utan, väntar ännu tuffare tider.

Kulturtidskriften Glänta får störst stöd, 725 000 kronor, följd av Karavan (700 000), Bang (675 000), Paletten (650 000), 10TAL (575 000), Lira Musikmagasin (500 000), Lyrikvännen samt Expo (475 000). Utan stödpengar blir den här gången bland andra Magasinet Television, X-Cons, Miljötidningen, Skola och samhälle, liksom Sonic och Form.

Musiktidningen Sonic, startad 2000, har en handfull gånger fått stödpengar från Kulturrådet. Vid ett tillfälle 75 000 kronor, de andra gångerna 50 000 kronor.

– För oss är dessvärre 50 000 kronor ett viktigt stöd eftersom vi likt många småförlag har det tufft. Det hade kunnat bli en hel del artiklar av de pengarna. Vi lever med kniven mot strupen och att inte få stödet är en sådan sak som *kan* få en att lägga av, fast vi inte vill det.

Vad har de tidigare stödpengarna konkret betytt för er tidning?
– De har framför allt gått till de artiklar som inte prompt säljer en massa tidningar, men gör tidningen bra och angelägen. Stora specialjobb där man tar grepp på en musikstad eller en musikscen. Man kan ju inte bara göra jobb om Håkan Hellström.

Vad tror du avgjort att ni inte fick stödpengar just i år?

– Juryn kanske tycker att vi skriver för mycket om kommersiell musik. Men hade vi bara skrivit om supersmal musik så hade vi ju inte sålt några tidningar alls. Eller så tycker de att har vi klarat oss i femton år så gör vi det i fortsättningen med, säger Hellqvist.

Bo Madestrand är chefredaktör på Form och tillika konstskribent i DN. Det är första gången som Form, grundad 1905 och vald till Sveriges bästa facktidsskrift 2014, sökt stödet från Kulturrådet.

– Jag är lite sur och besviken, men jag vet ju inte varför inte vi har fått det. Kanske räknas Form som en medlemstidning enligt referensgruppens sett att se det. Historiskt har den varit det, då alla medlemmar i föreningen Svensk Form får den, men i dag är den i lika hög grad en prenumererad och lös-nummersåld tidskrift. Hade det varit en annan referensgrupp så kanske vi hade fått stödet, säger Madestrand.

Signe Westin, enhetschef på Kulturrådet, beskriver hur fördelningen av stödmedlen styrs av förordningar och föreskrifter. Tidskriften ska till exempel ha en ansvarig utgivare, en fungerande distribution och en viss utgivningstakt. Dessutom görs en kvalitetsbedömning av en referensgrupp med sakkunniga personer utifrån ett antal kriterier.

– Det som ligger till grund för bedömningen är de senast utgivna numren. En omständighet som kan spela in är en väldigt stor omsättning. Eftersom tidskriftsstödet handlar om så lite pengar så kan referensgruppen välja att inte prioritera en tidskrift vars ekonomiska behov inte är så stora – även om den är väldigt bra, säger hon.

Georg Cederskog georg.cederskog@dn.se “

DN 14 jan 2015:

“Anita Ekberg begravs till filmmusik

I dag, onsdag, hålls en begravning med öppen gudstjänst för filmstjärnan Anita Ekberg i Rom. Hennes minne hyllas bland annat med ett jazzinspirerat medley av filmmusik. Men familjens tanke är att hon ska gravsättas i Skåne.

Onsdagens begravning sker i Tyska evangeliska kyrkan, som den svenska kyrkan i Rom samarbetar med då det egna kapellet är för litet.

Kyrkan ligger vid Via Sicilia, bara några steg från Via Veneto där skådespelerskans stora film ”Det ljuva livet” utspelar sig.

Det har inte gått många dagar sedan världen nåddes av dödsbeskedet, men enligt kyrkoherde Per Edler, som kommer att hålla i begravningen, har förberedelserna gått bra.

– Vi bestämmer de sista detaljerna med de anhöriga under dagen (läs: tisdagen). Det blir en vanlig begravning med öppen gudstjänst, säger han till TT.

Psalmerna, däribland ”Amazing grace” och svenska ”O store Gud”, framförs på engelska. Svenska kyrkans organist Concezio Panone kommer även att framföra ett jazzinspirerat medley av filmmusik från några av Anita Ekbergs filmer. Om det blir några talare under avslutet är inte bestämt.

Kyrkan rymmer 300–400 personer och enligt Per Edler är det svårt att spekulera kring hur många som kommer.

– Men italienarna är ett film-älskade folk, säger han.

Om det blir ytterligare någon minnesstund för Anita Ekberg i Rom är ännu inte känt.

– Visst vore det fint om det hölls en annan typ av minnesstund också. Hon var ju en människa som levde för sin roll, bjöd på sig själv och gladdes av fest och glädje, säger Per Edler.

Sverige representeras på begravningen av Sveriges ambassadör i Rom, Ruth Jacoby. Enligt ambassadråd Tobias Axerup planeras ingen minnesstund i ambassadens regi.

– Men om det dyker upp en möjlighet att göra något med italienska partners så varför inte? Hennes död har uppmärksammats stort i italienska medier.

Filmstjärnan Anita Ekberg kan få sin sista vila på Skanörs gamla kyrko-gård intill sin bror som begravdes där 2005.

– Naturligtvis är familjen jätte-välkommen att begrava henne här. Och skulle den vilja ha en begravningsgudstjänst eller en enkel gravsättning så ordnar vi det, säger Richard Aspegren, kyrkoherde i Skanör Falsterbo, till Sydsvenskan.

Svenska kyrkan i Rom har redan varit i kontakt med Aspegren för att diskutera saken.

– Det är min och mina kusiners vision att hon ska bli begravd här. Men vi tänker inte slåss mot några italienare om de vill ha Anita Ekberg kvar, säger brorsdottern Christina Ekberg som själv bor i Skanör.

Anita Ekberg avled efter en tids sjukdom på söndagen på en klinik i staden Rocca di Papa utanför Rom. Hon blev 83 år gammal.

Tt “

DN 15 jan 2015:

“Konstattentat skrämmer till självcensur

Attacken mot Charlie Hebdo har satt ljus på hotbilden mot kulturutövare. Men i Sverige är det inte främst militanta islamister som står för hoten. Nu planerar de svenska konstorganisationerna en manifestation till stöd för hotade konstutövare.

Stockholm, december 2014. På en aborträttsfestival arrangerad av RFSU och tidskriften Ottar pågår filmvisning då tre svartklädda och maskerade män slänger in en rökbomb i lokalen. Flera barn är närvarande och deltagarna chockas. Attacken hyllas av högerextrema företrädare.

Hjortsberga, september 2014. Efter att 25 procent av invånarna röstat på SD i riksdagsvalet meddelar författaren Katarina von Bredow på sin Facebooksida att hon tänker flytta från orten. Uttalandet snappas upp av en nättidning och några timmar senare är hatstormen så stark att hennes mejlsystem i datorn bryter ihop.

Stockholm, maj 2014. När konstnären Dror Feiler går ut för att slänga soporna på morgonen har någon målat ett hakkors på hans lägenhetsdörr. Dessförinnan i Malmö har Dror Feiler blivit förföljd av några män i en bil som skriker ”jävla kommunistjävel” och ”judesvin”. Trakasserierna har föregåtts av att han blivit uthängd med namn och bild på nazistiska nätforum.

Umeå, januari, 2014. Konstnären Carolina Falkholt, känd för sina graffitivaginor, står och målar på ett konstverk i centrum då en man kommer fram och skriker ”vi vill inte ha sådana som dig här”. Stämningen blir alltmer hotfull och till slut blir hon knuffad i bröstet. Ett halvår senare tycker en sverigedemokratisk politiker under en riksdagsdebatt att Carolina Falkholt bör kastas i fängelse.

Gallerian i Stockholm, oktober, 2013. En utställning om ett flyktingläger i Sydsudan, beställd av Läkare utan gränser och gestaltad av filmkonstnärerna Peter Norrman och Anders Birgersson, blir attackerad av nazister, som kastar in rökbomber och flygblad.

Strömstad, juli 2013. Makode Linde arbetar på ett konstverk i en utställningslokal då en berusad man tar sig in i lokalen klockan två på natten och börjar misshandla honom med ett tillhygge försett med en svensk flagga. ”Bögjävlar”, skriker mannen.

Falun, september 2012. Dalateaterns uppsättning av ”Hemsöborna” drar ut på turné i landet. Teatern får ta emot över hundra rasistiska meddelanden och e-brev på grund av att rollen som Carlsson görs av Måns Clausen, en icke-vit skådespelare.

Det är ett axplock av den senaste tidens hot och attacker riktade mot kulturutövare. Tittar man längre bak i tiden tillkommer bland annat mordkomplotterna mot konstnären Lars Vilks efter hans teckningar av Muhammed som rondellhund, mordhoten mot Andrea Edwards i samband med ”Scum-manifestet”, nazisters vandalisering av Nathalia Edenmonts utställning ”Still life” i Stockholm 2004 och Andres Serranos ”A history of sex” i Lund 2007, en utställning som Björn Söder (SD) kort därefter stämplade som ”sjuk”.

Sannolikt finns även ett stort mörkertal, bedömer företrädare för Konstnärernas riksorganisation (KRO), Sveriges författarförbund (SFF) och Riksförbundet Sveriges museer (RSM) vid telefonkontakt. Senaste numret av tidskriften Konstnären har tema ”Konst under hot”. Där framgår i en artikel av Sanna Samuelsson att många hot aldrig blir

polisanmälda, eftersom rädslan är stor för att provocera fram fler hot, men också eftersom de flesta polisanmälningar aldrig leder vidare. Till exempel tyckte polischefen i Strömstad att misshandeln av Makode Linde, som gjorde tårtinstallationen som kulturministern skar i, var en ”ren skitsak”.

I Sverige är det inte i första hand islamister som står för attackerna mot kulturen. Hotbilden sedan 1990-talet utgörs i stället av olika bruna nyanser.

– Det obehagliga är hur lika attackerna är 1920- och 30-talens attentat i Tyskland, då nazister började attackera konstutställningar, filmvisningar och föreläsningar i liten skala. Man släppte ut möss och kastade in rök- och stinkbomber på biopremiären av ”På västfronten intet nytt” eller gick på Thomas Mann-föreläsningar för att skrika, bua och provocera fram bråk. Det började i den här skalan, med småskaliga trakasserier, men följden blev väldigt mycket självcensur hos kulturutövarna, säger Anders Rydell, chefredaktör för Konstnären och författare till ”Plundrarna”.

Sverige sticker ut när det gäller nazistiskt kultursabotage, som inte förekommer i någon jämförbar utsträckning i grannländerna. Enligt Anders Rydell kan det bero på framgången för Sverigedemokraterna och deras historia.

– Dansk Folkeparti och Fremskrittspartiet har sina rötter i populistpartier som egentligen inte var främlingsfientliga från början men sedan blev det. Om man tittar på Sverigedemokraterna så är föraktet för samtidskultur en djupt integrerad del av deras ideologi, vilket det varit ända sedan partiet grundades i slutet av 1980-talet, säger han.

Hur mycket självcensur skapar hoten och attackerna mot kulturen? Det är svårt att mäta i siffror och kan egentligen bara beskrivas av de som själva har upplevt den. En av dem är författaren Katarina von Bredow.

– Numera tänker jag efter ordentligt innan jag publicerar något. Jag sa visserligen att jag inte skulle låta mig skrämmas till tystnad men det som hände var väldigt jobbigt för familjen och barnen. Jag måste nog ärligt säga att det lyckades skrämma mig. Jag förstår nu hur hot känns, den här skräcken som äter sig in i alla detaljer i livet. Att man tittar på bilar som stannar utanför, någon som går sakta förbi, man blir uppmärksam på allting. Rädd, helt enkelt, säger hon.

Även författaren Astrid Trotzig har erfarenheter av självcensurens mekanismer. Genom åren har hon bland annat varit utsatt för brevterror där okända personer har fyllt i rabatt-, prenumerations- och beställningskuponger med hennes namn. För ett par år sedan fick hon ett brev från Nationaldemokraterna efter en intervju om rasism i Dagens Nyheter.

– Har man utländsk bakgrund, syns i någon form av offentlighet, och uttalar sig om främlingsfientlighet, rasism och högerextremism blir man varse att man är iakttagen. Det är en sorts markering, säger hon.

De subtila hoten har inneburit att hennes tröskel för att uttala sig i kontroversiella frågor har höjts.

– Det finns diskussioner och debatter jag undviker. Jag gör en avvägning: är jag beredd? Hur tuff känner jag mig i dag? Ibland kan jag inte låta bli, men ibland tänker jag: nja, jag sitter nog hellre tyst. Det är en avvägning, säger hon.

Hoten riktas även mot hela kulturinstitutioner. När Stockholms stadsmuseum 2011 hade ett somaliskt tema som bland annat omfattade en somalisk fest på Nationaldagen kom flera underförstådda hot. Bland annat skickades invandringskritiska publikationer hem till ansvariga, berättar museichefen Lotta Backlund.

Det var på Historiska museet som Israels ambassadör Zvi Masel vandaliserade ”Snövit och sanningens vansinne” av Dror Feiler och Gunilla Sköld-Feiler 2004. I dag kommer hoten mestadels från människor som retar sig på Historiska museets mångfaldsorientering.

– Vi är alltid ute i blåsväder bland ultranationalistiska grupper, som till exempel när vi skriver att Sverige eller det svenska folket inte fanns på vikingatiden. Då kan vi få mejl om att den här institutionen ska bränas eller förstöras. Eller när vi gjorde vår Mariautställning för några år sedan och Maria Sveland hade skrivit att bebådelsen är världshistoriens första våldtäkt, berättar utställnings- och kommunikationschef Sophie Nyman.

Redan innan terrordådet mot Charlie Hebdo hade Författarförbundet och KRO börjat planera för en gemensam manifestation till stöd för hotade författare och konstnärer. Tanken är att också ta fram en lathund om vad man som författare eller konstnär kan göra när man blir hotad. Hotbilden mot svenska kulturutövare har under senare år ökat, menar Författarförbundets ordförande Gunnar Ardelius.

– Jag upplever att tonläget har skruvats upp. Kritiserar man Sverigedemokraterna riskerar man att råka ut för något. Det är en cocktail av hat, ilska och indirekta hot. Mycket handlar det om att SD har fått sätta agendan, men det har också med det digitala att göra, att det har blivit så mycket lättare att snabbt få ur sig ett hatmejl, säger han.

Manifestationen kommer att äga rum den 14 februari på Kulturhuset i Stockholm.

Sverker Lenas sverker.lenas@dn.se”

DN 15 jan 2015:

“Nya numret av Charlie Hebdo befriande grovt – trots allt

Charlie Hebdo
Nr 1178: ”Le journal des survivants”

Charlie Hebdo är en svårfångad fisk. Den som inte hade köat sedan klockan fem i går morse utanför en tidningskiosk i Paris fick skylla sig själv. Och svenska Pressbyrån, som ska sälja tidningen här i landet tvingades under onsdagen hälsa mängder av kunder tillbaka en annan dag.

Från tre miljoner tryckta exemplar, som omedelbart gick åt i gryningen, trycks nu två miljoner till.

Men de franska tidningarnas prenumererade nätutgåvor citerade under eftermiddagen ymnigt från det nya numret av Charlie Hebdo. ”De överlevandes nummer” som det kallas, visar en blandning av äldre teckningar från de mördade satirtecknarna och nya från de som överlevde attentatet.

Bilden på omslaget som spridits över världen, även om en del amerikanska tidningar valt att inte publicera den, innehåller ännu en Muhammedkarikatyr. En gråtande Muhammed med skylten ”Je suis Charlie” under rubriken ”Tout est pardonné” (”Allt är förlåtet”).

Den är genial och tecknaren Luz, som gjorde bilden, sade på presskonferensen i tisdags, ”Ja, jag är ledsen att det blev en Mohammedteckning igen, men vår Mohammed är en man som gråter.”

Och i dagens ledare skriver chefredaktören Gérard Biard att han hoppas att alla som nu säger ”Jag är Charlie” också menar det. Ofta

har det varit så att människor sagt att det är klart att man inte ska hota journalister eller bränna ner tidningsredaktioner: *Men*. Biard hoppas att det är slut på alla men. Att yttrandefrihet råder. Punkt.

I det nya numret av Charlie Hebdo finns visserligen ett stänk av tacksamhet inför den mobilisering för tidningen som visats. Men samtidigt är fräckheten, vanvördigheten och den plumpa humorn där, som vanligt. En bild visar de snopna terrorist- bröderna Kouachi i svart med huvor flygande i himlen med änglavingar och en pratbubbla där de undrar: ”Bah, Var är de 70 jungfrurna?”. Och får svaret att de är med Charlie-laget.

Några gamla, skrumpna jihadister sitter och diskuterar Charlie Hebdo, och säger att det gäller nu att man inte rör folk på tidningen, för om man inte gör det kommer de att passera som martyrer i paradiset och ”plocka alla våra jungfrur”.

En annan terrorist har fått en blyertspenna spetsad i baken med kommentaren ”Våra blyertspennor kommer alltid att vara vassare än dina ballar”.

Det är befriande att se att hur tidningen trots det som hänt vägrar ta på sig några ideologiska kläder, utan i vanlig busig ordning fortsätter håna och häckla de pretentiösa allvarsmännen med fräna bilder och roliga texter.

De visar även denna gång att det inte finns några hinder för att driva med makten. Den politiska, den religiösa, den militära, oavsett om den givits av Gud eller människor, är begärligt föremål för anarki och komik. Här råder kulturradikalismen i dess grövsta form.

Charlie Hebdo lever i en gammal fransk satirtradition, och visar att denna kommer att överleva allt och alla.

Maria Schottenius maria.schottenius@dn.se “

DN 18 jan 2015:

“Läsare är skribenter – skribenter läsare

Kanske har det aldrig funnits så många skribenter som i dag. Författare och tidningsjournalister är bara en av plutonerna i den armé av människor som använder pennan för att tänka, tycka, berätta och diskutera.

Ta akademin. Det är en storindustri där alla, från uppsatsskrivande 20-åringar till internationellt publicerade professorer, är involverade i den aldrig sinande textproduktionen.

Och skribenternas skara växer. Att kunna formulera ett pressmeddelande och en hyfsad debattartikel är väl minimikrav för den som vill arbeta inom den svällande kommunikationssektorn.

Pensionerade politiker och näringslivstoppar börjar skriva på sina memoarer fem minuter efter att sista presskonferensen är avklarad. Fast varför vänta till pensioneringen? Allt fler skriver (eller låter skriva) en bok om uppväxt och visioner medan karriärkurvan fortfarande pekar uppåt.

Och bloggarna! Många fristående opinionsbildare idisslar samtidens vedermödor i bloggform. Var och varannan lokalpolitiker skriver på den egna bloggen om tillvaron innanför och utanför fullmäktigeväggarna. Brinner du för något – hundar, hästar, inredning, mode, konst, jakt, antikviteter eller historia – då bör du helst ha en egen blogg.

Twitter och kommentarsfält erbjuder arenor för alla som vill öva ord- och argumentationskonst.

Ja, vi skriver så att tangentborden vibrerar. Men *hur* skriver vi?

Harvardprofessorn Steven Pinker utkom förra året med boken ”The sense of style: the thinking person’s guide to writing in the 21st century”. Boken inleds med höjdpunkten, resten är egentligen bara förklaringar och preciseringar. I första kapitlet tar Pinker med läsaren på en textsafari, pekar ut några sällsynt delikata avsnitt från vitt skilda genrer och förklarar varför de är så bra.

Som medarbetare på denna tidning får jag många läsarmejl med invändningar mot hur jag använder språket. Det är mestadels ganska trevligt, i alla fall när de vänliga kommentarerna rör detaljer. Mer besvärande är de mejl vars innehåll kan komprimeras i frågan: ”Vad menar du egentligen?”. Detta är också Steven Pinkers ärende: klarhet.

Pinker framhåller det han kallar ”klassisk stil”, ett ideal för alla som skriver resonerande texter. Det är, mer än en stil, ett uppmärksamt förhållningssätt till språket, en motsats till slentrianmässigt byråkrat- och akademikerspråk. Klassicisten skär bort det som bara är utfyllnad och går i stället rakt på sak. Han bemödar sig om att hitta det enklaste sättet att berätta det komplicerade, tar sig an den välkända berättelsen från en ny vinkel och nöjer sig aldrig med klichéer.

Förutsättningen är att det existerar en ömsesidig respekt mellan skribent och läsare. Det är en tyst överenskommelse om att skribenten ska anstränga sig att undvika onödigt krångel, inte gömma sig bakom slitna fraser, citattecken och löjligt akademiska formuleringar, men däremot utgå från att läsaren är intelligent, intresserad och i stånd att uppriktigt pröva om argument och verklighetsbeskrivning kan stämma. Läsaren å sin sida förväntas acceptera att ingen text innehåller allt som skulle kunna sägas om ämnet eller uppmärksammar varje tänkbart undantag. Varje artikel om en ”jämlik skola” kan inte börja med ett filosofiskt resonemang kring orättvisan i att barn har olika förutsättningar.

I dag är många av oss både läsare och skribenter. Det vore välgörande för debattklimatet om vi ansträngde oss att skriva med den respekt vi förväntar oss av andra skribenter och att läsa med samma generositet som vi hoppas att våra egna texter ska bli lästa med.

Susanna Birgersson susanna.birgersson@dn.se “

DN 18 jan 2015:

“Därför är upplysningens döda filosofer dagens mest levande

Attentatet mot satirtidskriften Charlie Hebdo har gett ny aktualitet åt den franska upplysningen. Idé-historikern Ronny Ambjörnsson läser två böcker som uppvärderar denna radikala tankeströmning – där inte minst det fria ordet stod i centrum.

Hösten 1577 visade sig en komet på himlen. En novembernatt fanns den bara där och pockade på uppmärksamhet. Vad ”betydde” den? Solen och månen rörde sig i kända banor, man kunde förutsäga var de skulle befinna sig, nästa natt, nästa vecka, nästa månad. Det gav trygghet åt tillvaron: ingenting skedde av en slump. Kometerna underminerade denna trygghet. De tycktes ange en annan ordning. Eller ännu värre: brist på ordning – kaos.

I predikningar och flygblad tolkades den oväntade händelsen på himlavalvet som ett förebud för krig, sjukdomar och död. Men det fanns också skeptiska röster. Den danske astronomen Tycho Brahe räknade ut att avståndet till kometen var ofantligt mycket större än vad man trott – den skulle inte krocka med jorden – engelsmannen Edmund Halley visade att kometerna i själva verket hade regelbundna rörelser och 1682 drog den franske författaren Pierre Bayle i en liten skrift, ”Tankar om kometen”, de filosofiska slutsatserna av den nya astronomin. Är det rimligt, frågade han, att tro att kometerna skilde sig från andra himlakroppar, att de hade övernaturligt ursprung och kunde ingripa i människornas öden? Är vi inte fria varelser?

Bayle slår egentligen inte fast någonting, han frågar, resonerar. Utmärkande för hans resonemang är att de leder vidare till andra frågor, med större räckvidd. Om vi är fria, är vi då inte fria att tänka vad vi vill? Kan inte en ateist också omfatta de moraliska bud som omfattas av de troende? Bayles tankar om kometen blev till idéer om människans existentiella villkor.

Bayle är en av historiens tidigaste upplysningsfilosofer. Upplysningen är en rörelse, eller kanske snarare strömning, som förenade radikaler och fritänkare i skilda kulturella miljöer, i första hand i Europa, men efterhand också i Nord- och Sydamerika. Den hade egentligen inget centrum utan spred sig så att säga i horisontalplanet ut över den kulturella kartan. Paris och London är självklara platser, men även i mindre och mellanstora städer som Edinburgh, Berlin och Milano bildades det upplysta kretsar som hävdade tankens frihet och bedrev intellektuellt undermineringsarbete mot dogmatism och förtryck.

”De upplysta” var ett slags tänkandets nomader, de korsade ofta gränser och bytte land och hemvist – av och till en förföljd skara. Deras angrepp riktades mot de filosofiska och teologiska konstruktioner som den kristna överheten under århundraden uppfört åt sig. Flertalet hörde hemma i den urbana medelklassen. Voltaire, den mest kände av upplysningsförfattarna förliknade samhället vid ett glas öl: överst ett glittrande skum som snabbt sjönk ihop, nederst en illasmakande drägg, och däremellan den klara, svalkande drycken.

Upplysningen var på många sätt de professionellas uppror – läkare, jurister, lärare ställde sitt yrkeskunnande mot bördens privilegier. Filosofen Kant formulerade 1784 i en berömd mening upplysningens projekt som ”människans utträde ur hennes självförvållade

omyndighet”. Människorna har hittills låtit sig styras av tradition och nedärvda trosföreställningar, nu är det dags att låta förnuft och kunskap vara rättesnören. När vi i dag talar om upplysningsprojektet är det just föreställningen att det är möjligt att skapa ett förnuftigt och rättvist samhälle, där religionen är en privatsak och mänskliga rättigheter desamma för alla samhällsmedborgare.

Men så ser det inte ut i världen. Religionerna har kommit tillbaka i mediernas rapportering; även i Sverige brinner moskéerna. I den situationen har en del historiker känt sig manade att påminna om upplysningen och det arv från upplysningstiden som vi har att förvalta. Anthony Pagden heter en av dessa, historieprofessor vid University of California, Los Angeles. I en väldokumenterad bok, ”The enlightenment and why it still matters”, rekonstruerar han upplysningens idévärld och pekar på de radikala tankar den fortfarande rymmer.

Det finns väl ingen intellektuell strömning eller rörelse som väckt så starka reaktioner och föranlett så många skilda tolkningar som upplysningen. Eller för den delen gett upphov till så många nyckelbegrepp – modernism, postmodernism, universalism, multikulturalism för att nämna några. Tanken på framsteg genomsyrar upplysningstänkandet, föreställningen att världen på olika sätt blir bättre. Men redan där stöter framstegstanken på patrull. Vad menas med framsteg? Kulturer är ju olika, den universalism som upplysningens företrädare åberopar kan uppfattas som en form av kulturimperialism. Det är inte självklart att mänskliga rättigheter är det som mest efterfrågas i andra kulturer. Vi tvingar i själva verket på andra människor våra egna ideal och värderingar. Den teknologi vi berömmer oss av, hävdar Frankfurtfilosoferna Theodor Adorno och Max Horkheimer, har i grunden haft en avhumaniserande inverkan. Vi har upphöjt förnuftet till Gud, en gud långt mer despotisk ån de gamla gudarna.

Pagdens bok är ett inlägg mot en sådan bild av upplysningen. Den är, hävdar Pagden, ensidig och falsk. Det som förenar människorna är enligt Adam Smith, den ekonomiska liberalismens andlige fader, inte bara förnuft och tänkande utan också en grundläggande förmåga till empati. En annan människas lidande får oss själva att lida. Medlidandet samverkar med en lika grundläggande fantasi som gör att vi också kan engagera oss för människor med ett annat liv och en annan tro. Många upplysningsfilosofer kallade sig kosmopoliter, världsmedborgare. FN bygger på ett arv från upplysningstiden, rörelser som Läkare utan gränser har en liknande bakgrund. När svenska medborgare sluter upp kring hotade moskéer får de säkerligen en hel del uppskattande blickar från det döda filosofers sällskap som upplysningstänkarna utgör. Trosfrihet stod högt på kosmopoliternas agenda, liksom yttrandefrihet och tolerans.

Över huvud taget slog de upplysningstroende vakt om individens rättigheter. Till kollektivet var man mer misstrogen. Upplysningen var ingen revolutionär strömning, även om många av franska revolutionens anhängare åberopade dess idéer. De samhällsförändringar man drömde om skulle utgå från ökade kunskaper och ökad bildning. Det är en uppfattning som fortfarande lever och är stark. När jag på 60-talet sålde Vietnambulletinen var min tanke att om bara folk köpte bulletinen och läste om krigets grymheter skulle de komma till insikt.

Insikt om vad? Att det som bulletinen hävdade var rätt och riktigt? Fullt så naiva var vi kanske inte. Tanken var nog närmast att den som köpte bulletinen gick hem, bläddrade i den, läste lite här och var, funderade. Själva köpet var en handling. Köparen markerade att han eller hon var öppen för samtal. Detta behövde inte föras på platsen, Järntorget i Göteborg. Men det var viktigt att det fördes.

1700-talet är den periodiska pressens århundrade; tidskrifter, journaler och bulletiner ökade i antal och mellanstora städer fick sina dagstidningar. Det var i första hand borgerskapets intressen som avspeglade sig i tidningarnas nyheter: hur börserna utvecklades, hur tullar sattes upp eller försvann – ”shipping news”. Nästan som en affärernas biprodukt förändrades begreppet nyhet. Den kom att innefatta inte bara handelns angelägenheter utan också mer allmänna nyheter, politiska händelser, förändringar i tänkesätt och politik. Från att ha avspeglat vad som hände bidrog tidningarna till att forma det som hände. Efterhand utvecklades en marknad inte endast för nyheter utan också för åsikter, i första hand sådana som tilltalade den egna läsekretsen. Men eftersom det i större städer ofta fanns flera tidningar med olika läsekretsar blev det lätt polemik tidningar emellan, en polemik som spred sig till läsarna. Av skilda röster formades en allmän opinion.

Allt fler samhällsgrupper drogs in i nyhets- och åsiktsflödet. ”Skulle man skriva för de redan bildade vars högsta mål är att bli ännu mer bildade?”, frågade sig en publicist som kritiserades för att flörta med pöbeln. ”Det finns dock personer som står mellan de djupt bildade och den totala okunnigheten.” Utvecklingen underlättades av att läskunnigheten ökade, inte minst bland kvinnorna, vilket skapade underlag för kvinnotidskrifter. Från att i huvudsak ha handlat om etikettsfrågor kom en tidskrift som Journal des dames under ledning av kvinnliga redaktörer att ta sig an upplysningens program, där könsmaktsfrågor ingick i agendan.

I ”The invention of news” skriver den brittiske historikern Andrew Pettegree att det kanske trots allt inte i första hand är tidningar och tidskrifter som är de stora nyhetsförmedlarna under 1700-talet utan att det fortfarande är samtalet: kaféer, värdshus, torg, salonger – muntlighetens alla miljöer. Akademiker framhåller gärna tryckta medier, det är ju från dessa de hämtar sina historiska kunskaper. Muntlig information värderades emellertid under upplysningstiden, tvärt-emot vad man skulle tro, ofta högre än skriftlig.

Men drar vi även in 1800- och 1900-talet i bilden är det nog ändå tidningarna som spelar den viktigaste rollen i spridningen av upplysningens idéer. Det skrivna ordet får en allt större auktoritet medan muntlighetens makt minskar. Dock: tidningarna har haft sin storhetstid, åtminstone i sin papperform. Den yngsta generationen verkar inte läsa tidningarna lika ivrigt som min har gjort. Jag kan själv inte tänka mig en morgon utan den lätta doften av trycksvärta, prasslet från papperet, motsägelselustan när man läser ledarna, det svarta kaffet. Dagen ligger framför en.

Ronny Ambjörnsson är författare och professor i idéhistoria.

Ronny Ambjörnsson litteratur@dn.se

Anthony Pagden

”The enlightenment and why it still matters”

DN 20 jan 2015:

“Sociala medier minskar avståndet till politikerna

Tonläget i sociala medier har höjts under den senaste tidens poli tiska kaos. I dag röstar riksdagen om en misstroendeförklaring mot statsministern. I DN:s nya interaktiva tjänst RiksTwitt kan du följa riksdagsledamöternas debatter och kommentarer på Twitter.

I DN:s nya tjänst RiksTwitt blir det lättare att hålla koll på politikerna på Twitter – utan att själv behöva ha Twitter. När riksdagen i dag röstar om Sverigedemokraternas misstroendeförklaring mot Stefan Löfven (S) kan du klicka dig fram till din riksdagsledamot, eller partiet du är intresserad av, och se ett ordmoln över deras inställning.

Om orden ger mersmak kan du sedan klicka dig vidare till deras Twitterkonto.

Det finns en förhoppning om att politisk kommunikation på sociala medier ska skapa ett större intresse för politiken och att avståndet mellan politiker och väljaren ska minska.

Minst 75 procent av riksdagens leda-möter finns på mikrobloggen Twitter, visar DN:s kartläggning, som tjänsten bygger på. En del trumpetar enbart ut sina egna budskap, andra bråkar oupphörligen. En relativt liten skara försöker regelbundet svara på väljarnas frågor och föra konstruktiv debatt.

Marie Grusell är universitetslektor på Institutionen för journalistik, medier och kommunikation på Göteborgs universitet och forskar bland annat om politisk kommunikation. Hon har undersökt Twitters betydelse vid alla val sedan 2009, då det var EU-val och bekräftar bilden som framträder i DN:s granskning.

– Sociala medier gör att steget mellan politiker och väljare blir kortare. Därmed inte sagt att det har blivit så. Det finns fortfarande kvar stora klyftor mellan männi-skor även om Sverige är ett digitalt uppkopplat land, säger hon.

Drygt en halv miljon svenskar finns på mikrobloggen, men av dem är runt 80 000 personer aktiva och bara 40 000 riktigt aktiva. Tidigare har användare inom media, politik, sport, it/sociala medier och kändisar dominerat. 2014 års Twitter--undersökning från företaget Intellecta visar en tydlig förändring: Ungdomar utgör numera den största gruppen.

Svenskarna är enligt Grusell generellt inte särskilt politiskt aktiva och hänger på sociala medier mer för att umgås med vänner än för att engagera sig politiskt.

– Många gånger lockar Twitter fram det dåliga i människor. Det kan vara låg nivå i diskussioner. Det jag tycker är intressant är om tonen kommer att förändras framöver. Nu är det ”all in” för alla partier, jag tror vi kommer att få se ett hårdare debattklimat, säger Marie Grusell.

Grusell har också studerat hur parti-ledarna på Twitter beter sig. Hon tycker att de som finns där i allmänhet har ”kämpat på bra”, men en som utmärker sig är Göran Hägglund (KD). Han är bäst bland parti-ledarna på att föra samtal och inte bara hålla monolog. 70 procent av hans flöde är just dialog. Näst bäst är Åsa Romson, som ligger på drygt 48 procent.

Göran Hägglund säger att han gärna diskuterar med dem som verkar uppriktigt intresserade, i mån av tid.

– Jag förklarar hur jag tänker, eller försöker öka mitt eget kunnande i en fråga. Twitter kan fungera som envägskommunikation, men jag får ut mer när jag har en dialog med den som undrar, ifrågasätter eller vill veta mer, säger han.

Göran Hägglund tycker att det är viktigt att ha förmågan att sätta gränser på Twitter.

– Det finns många som ligger långt ifrån mig politiskt eller ogillar mig som person. Ibland kan det börja i en väldigt hård ton, men sluta med att vi skiljs på ett sympatiskt sätt. Men är det bara någon som är ute efter att vara elak finns det ingen mening med att kommunicera, då svarar jag kortfattat eller negligerar personen.

Kristdemokraternas ledare skaffade Twitter för att komma närmare medborgarna, vilket han tycker att han gjort till viss del.

– Jag tror att Twitter kan spela roll för att ge en lite annan bild av en person än den man får i det vanliga medieflödet. Sättet att twittra kan, om det är genuint, säga en del om personen bakom. Jag tror att det kan öka respekten för politiker och bidra till kommunikation som annars inte kommer till stånd.

Emma Löfgrenemma.lofgren@dn.se

Hur tycker du att man som folkvald bör bete sig på Twitter?

Eva-Lena Jansson, S

Över 32 000 tweets sedan januari 2009.

– Twittra inte allt du tänker. Man bör föra dialog med andra twittrare och helst inte vara för elak mot sina meningsmotståndare, även om det kan vara svårt. Det fungerar ganska dåligt att vara en partimegafon som bara twittrar ut budskap utan att kommunicera med andra. Twitter i dag är lite som Almedalen i realtid, även om det tillkommer allt fler personer som inte har politiska uppdrag eller jobbar med kommunikation/media/opinionsbildning.

Emil Källström, C

Över 9 000 tweets sedan januari 2009.

– Som på alla andra fysiska och digitala platser. Med hyfs och humor kommer man långt.

Caroline Szyber, KD

Över 50 000 tweets sedan januari 2010.

– Gärna rejäl diskussion, men alltid god ton. Och så bjuda lite på sig själv inte bara trycka ut politiska budskap.

Mathias Sundin, FP

Över 24 000 tweets sedan maj 2008.

– Som folk i största allmänhet med normal hyfs och fason. Det är jag som är på Twitter, inte ”en folkvald”.

Ali Esbati, V

Över 37000 tweets sedan juli 2009.

– Jag tycker inte att det är rimligt med en mall för detta. Det är som att fråga hur en folkvald bör prata. Men jag tror att man måste ha en egen ton som passar hur man är i övrigt, för att vara intressant för många andra att följa.

Sofia Arkelsten, M

Över 17000 tweets sedan september 2010.

– Min bild är att det är bra att bete sig på samma sätt i samtalen oavsett var de förs.

Linus Bylund, SD

Över 44 000 tweets sedan maj 2010.

– Som i verkliga livet.

Jakop Dalunde, MP

Över 20 000 tweets sedan maj 2007.

– Jag tycker att alla har ett ansvar att bete sig ansvarsfullt på Twitter. Att respektera dem som tycker annorlunda än en själv. Men ibland blir man rätt upprörd. Politik är på riktigt.

Ordlista.

Twitter – Mikroblogg

Man skapar ett konto och skriver inlägg, tweets, som högst kan vara 140 tecken långa. Man kan också svara på och sprida andras tweets.

Retweet

Man tycker att någon annan twittrare skrivit något spännande/kul/uppseendeväckande och postar tweeten i sitt eget flöde. Förkortas RT.

Hashtag

Ett sätt att kategorisera diskussioner under olika ämnen, inleds med det här tecknet: #

Diskutera den här artikeln på #RiksTwitt.

Följare

Personer som prenumererar på dina tweets. “

DN 21 jan 2015:

“Hårdare regler efter haverierna i telenätet

De senaste två åren har ett hundratal allvarliga störningar i svenska telefoni- och bredbandsnät inträffat, och haverierna ser inte ut att bli färre framöver. Nu kommer Post- och telestyrelsen med skärpta regler som ska pressa operatörer att rusta mot elavbrott och haverier.

Det senaste året inträffade 47 allvarliga störningar i svenska nät för telefoni och bredband. 2013 var motsvarande siffra 49 stycken. Många av avbrotten har varit långvariga och flera gjorde det omöjligt att ringa nödsamtal till 112.

Det visar en genomgång av rapporter till Post- och telestyrelsen, PTS, den myndighet som har tillsynsansvar för driftsäkerhet i näten. Bara i fjol valde myndigheten att gå vidare med egna granskningar av fyra inrapporterade händelser, ett tecken på att dessa ansågs vara extra allvarliga.

Nu förbereder PTS nya, tuffare bestämmelser för hur operatörerna måste rusta mot avbrott. DN har tagit del av förslaget till de nya reglerna. Bland annat ställs krav på dubbla uppkopplingar, så kallad redundans, till viktiga knutpunkter. Det ska göra att de fungerar även om en av anslutningarna går sönder, eftersom reservuppkopplingen då kan ta över.

Dessutom trappas kraven upp på att klara av långvariga ström-avbrott, till exempel efter en storm. De mest centrala punkterna i näten ska kunna köras på reservkraft, i praktiken ofta dieselaggregat, i upp till 24 timmar. Dessutom ställs krav på övervakning dygnet runt för att ta emot larm och kunna sätta i gång reparationsarbete.

– Det är ett förtydligande och en skärpning av regelverket, säger Anna Wibom, projektledare på PTS nätsäkerhetsavdelning och ansvarig för att ta fram de nya reglerna.

Enligt planen ska regelverket klubbas igenom under våren och träda i kraft från den 1 september i år. Det ska ersätta tidigare föreskrifter som togs fram efter stormen Gudrun, som slog hårt mot telefoni-näten.

Men dessa formulerades som råd och rekommendationer, medan de regler som nu tas fram ställer krav på driftsäkerhet som operatörer måste lyda. Ytterst kan det företag som inte upprätthåller tillräcklig driftsäkerhet tvingas betala vite.

– Samhället har blivit alltmer beroende av elektronisk kommunikation. Betalströmmar, e-tjänster, molntjänster, ändrad mediekonsumtion, listan kan göras lång. Alla tjänster är beroende av att nät fungerar, säger Anna Wibom.

Kraven blir som hårdast i tätbefolkade områden, där ett enskilt haveri riskerar att slå ut kommunikationen för ett stort antal människor. Där ställs krav på reservsystem som omedelbart kan sättas i gång om det ordinarie går sönder, medan anläggningar med färre än 2 000 upp-kopplingar måste komma i gång inom tolv timmar. Just elavbrott är en av de vanligaste orsakerna till störningar i näten.

En annan är uppgraderingar av mjukvara som går snett. Om en felaktig uppgradering skickas ut till många basstationer i ett mobilnät eller centralpunkter i ett marknät kan effekterna bli omfattande. På PTS är man väl bekant med svårigheterna att säkerställa att varje ny mjukvara fungerar som den ska i hela nätverket.

– Dessa system är väldigt komplexa. Även om man har testat mjukvaran så kan det uppstå problem när den driftsätts. Då är det viktigt att ha planer för återställning, säger Anna Wibom.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se

Fakta. Stora telehaverier

Telia, december 2014
Telia utsattes för omfattande överbelastningsattacker, så kraftfulla att bredbandet helt slutade att fungera för kunderna. Senare framkom att kapade bredbandsmodem hade använts i attacken. För många abonnenter låg uppkopplingen nere i flera dagar.

Tre, sommaren 2013
Inom loppet av tre veckor inträffade inte mindre än fyra allvarliga avbrott i Tres mobilnät. Störningarna inträffade från slutet av juli till den 8 augusti och påverkade mobilnätet i flera delar av landet. Tre har senare hänvisat till en rad orsaker till haverierna: Trasig mjukvara, elavbrott och missbedömningar av omfattningen. Skåne, Halland, Kronoberg, Blekinge och Kalmar län drabbades.

Tele2, april 2013
En misslyckad mjukvarupp-gradering slog ut bredbandet för 500 000 hushåll. 70 000 av dem förlorade också sin bredbandstelefoni, vilket ledde till att det inte gick att ringa nödsamtal till 112.

Flera operatörer, 2013
En storm orsakade el-avbrott och fällde träd som rev ned ledningar. Omkring 600 basstationer i mobil-näten fick avbrott, vilket påverkade 275 000 abonnenter. För vissa pågick störningen så länge som 96

timmar. Avbrottet påverkade Skåne, södra delarna av Halland och Bohuslän, Kronobergs, Gotlands, Kalmars och Jönköpings län.

Även denna gång blev det omöjligt för många att ringa 112. ”Det kan innebära en fara för liv och hälsa”, skriver PTS i sin rapport.

Okänd operatör, 2013
Underhållsarbete i ett mobilnät gick snett och anslutningen gick ned för 20 000 abonnenter. För en del av dem pågick störningen i över 13 timmar. De påverkade kunderna fanns i Kalmars län, Småland samt Östergötland. Tack vare att konkurrenternas nät fortsatte att fungera gick det ändå att ringa nödsamtal.

Flera operatörer, 24 september 2013
Ett kabelfel orsakade en brand i en tunnel under Vasa-stan i Stockholm. Fast bredband slogs ut för 20 000 personer. Först efter ett dygn började delar av nätet komma i gång igen, medan delar av det låg nere i flera veckor. Även mobiluppkopplingar påverkades. Många tros ha saknat möjlighet att ringa 112.

Flera operatörer, 2013
Elavbrott efter ännu en storm slog ut 350 basstationer i mobil-nätet. 250 000 abonnenter påverkades. Störningen blev långvarig, mellan 50 och 120 timmar för de värst drabbade.

Många kunde inte ringa nödsamtal eftersom flera operatörer påverkades. De drabbade regionerna var Hallands, Skånes, Jönköpings, Kronobergs, Blekinges, Kalmars och Gotlands län. “

DN 21 jan 2015:

“Gör en skriftlig anmälan om störning av bredbandet

Som konsument är det inte alltid lätt att veta vad man har rätt till om bredbandet eller telefonen krånglar. DN ger dig svaret på de vanligaste frågorna.

1 Kan jag kräva ersättning när bredbandet eller telefonen går ner?
Ja, men i regel kan du bara begära avdrag för den tid som uppkopplingen har legat nere. I praktiken blir ersättningen därför ofta försumbar.

Exempelvis ger ett 24 timmar långt avbrott 13 kronor om månadsavgiften är 400 kronor. För att ersättning ska betalas ut måste man ha anmält störningen själv, och man måste kunna visa när man anmälde det.

Gör det därför skriftligt, eller begär en skriftlig bekräftelse om du gör det via telefon.

Förutom detta kan man kräva ersättning om avbrottet har gett andra kostnader, till exempel köp av ett kontantkort när annan telefoni inte fungerar.

2 Hur snabbt måste en operatör åtgärda en driftstörning?
Det finns inget generellt krav, men reglerna säger att det ska ske inom skälig tid. Vad det betyder är inte helt lätt att säga, utan det beror på hur komplicerat felet är.

Fel som är enkla ska åtgärdas snabbt, medan mer komplicerade störningar ger operatören en längre tidsfrist.

3 Har jag rätt att byta operatör om den fungerar för dåligt?
Om du har bindningstid så är det svårt att bryta den för att skaffa en annan operatör.

”Normala” avbrott räcker i regel inte som skäl för att byta operatör, utan det krävs att avbrotten är mycket lång-variga eller att operatören visar sig ovillig eller inte kapabel att laga fel.

4 Vart kan jag vända mig om jag är missnöjd?
I första hand ska du kontakta operatören och berätta vad som är fel. Gör det gärna skriftligt så att anmälan finns dokumenterad.

I andra hand kan man vända sig till Telekområdgivarna, en organisation som både telekomföre-tagen och Konsumentverket står bakom.

Om problemen ändå inte blir lösta så kan man kontakta Allmänna reklamationsnämnden för att kräva pengarna tillbaka, oavsett om det gäller telefoni eller bredband.

Var dock beredd på att reklamationsnämnden har långa handläggningstider och det kan ta tid innan ditt ärende blir behandlat.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se “

DN 21 jan 2015:

”Man ska kunna ha riktiga åsiktsstrider”

“ För första gången på 229 år ska Svenska Akademien tillsätta en kvinna på posten som ständig sekreterare. Sara Danius tycker om spänningen mellan den starka traditionen och möjligheten att sätta sin egen prägel på arbetet.

Dagens ständiga cyklar. Svenska Akademiens nuvarande ständige sekreterare Peter Englund har försett sig med en tjänstecykel och hans efterträdare Sara Danius anländer till Börshuset i Gamla stan på en röd tvåhjuling.

Det är inte sensationellt på något sätt att akademiledamöter tar sig fram på ett vardagligt färdmedel som har funnits i över 100 år. Att jag ändå reagerar säger kanske -något om den förväntan på förfining som fortfarande omger den svenska kulturvärldens mest upphöjda -position. Tanken på en cyklande ständig är lite karnevalisk, trots allt.

När damcykeln väl är fastlåst i ett byggstaket på Källargränd visar Sara Danius vägen uppför de majestätiska marmortrapporna, genom det nyinvigda Linderummet med målningar från Ulf Lindes konstsamling, det brunmurriga Nobelbiblioteket, en lång bokhylletäckt korridor med röd matta och vidare in i den ljusa, praktfulla Börs- salen med sina 13 kristallkronor i taket.

– I hela den här magnifika byggnaden är rummen stora och vackra, men man känner sig ändå inte förminskad av dem, inte så som man kan känna sig i vissa slott och högtidliga miljöer. Det är något med

1700-talet och tidigt 1800-tal! De ljusa färgerna och det generösa ljuset, men framför allt är dimensionerna fortfarande mänskliga, säger hon under rundvisningen av sin blivande, dagliga arbetsmiljö.

Nyligen har Sara Danius i ett uppmärksammat vinterprat i P1 berättat om sin bröstcancer, om konsten att underkasta sig vårdapparaten och insikten att ambitionerna måste få stå åt sidan ett tag. Nu när bara efterbehandlingen återstår märks inte sjukdomen på annat sätt än att håret är kortväxt.

Mitt i Börssalen vakar en staty av akademiens grundare Gustav III. Bland vittra män i relief på väggarna mellan kolossala kakelugnar är Anna Maria Lenngren den enda representerade kvinnan, upp-skattad av sin tids akademiledamöter, men aldrig invald – som kvinna var hon omyndig. Hon kallades för den nittonde ledamoten och fick årlig pension av Akademien. Numera finns sex kvinnor i Akademien (om man räknar med Kerstin Ekman, som inte deltar i arbetet efter Rushdie-affären) och den 1 juni får Akademien för första gången under sin 229-åriga historia en kvinna som ständig sekreterare.

– Det finns en viktig skillnad mellan mig och mina tre föregångare. Jag bär oftare högklackade skor än de, skojar hon, men tillägger också, -något allvarligare:

– Jag vet att när jag fick frågan var det inte för att jag är kvinna, utan för att jag ansågs ha de kvalifikationer man gärna ser hos sekreteraren.

Sara Danius har en gedigen forskarbakgrund från både Duke University i USA och Uppsala universitet. Hon blev professor i estetik vid Södertörns högskola 2008 och i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet 2013. Vid sidan av den akademiska banan är hon dess-utom litteraturkritiker och författare till flera lovordade essäböcker, senast ”Husmoderns död och andra texter” från i fjol.

Vid ena kortsidan i rummet syns Dörren. Vore det inte kul med ett foto framför den världsberömda dörren, försöker jag ett par gånger. Nej, blir svaret: att ställa sig på den plats där pristagaren tillkännages varje oktober vill hon inte, dörren tillhör fortfarande den nuvarande sekreterarens domäner.

– Det förväntas att varje ny sekreterare ska sätta sin prägel på ämbetet. Samtidigt finns en stark tradition som ska förvaltas. Jag gillar den spänningen. Jag ser det verkligen som att jag står i ett led, att jag har haft föregångare och kommer att ha efterträdare. Sedan har jag en fördel som är historisk, jag har tre av mina företrädare i Akademien. Jag kan fråga dem till råds och vi kan diskutera, säger hon.

Tyder det på att tjänsten som ständig har blivit mindre eftertraktad, när tre personer slutat på så kort tid?

– Nej, Sture Allén satt i tretton år, Horace Engdahl i tio och Peter Englund i sex, som han hade planerat hela tiden. Många tror att ständig betyder att man ska sitta för evig tid, tills man dör, men det är ett missförstånd. Man sitter som längst tills man fyller 70. Men det är också ett långt mer tidskrävande arbete i dag. Det kanske var ett halvtids-arbete tidigare, på Anders Österlings tid, men nu är det heltid. Trycket är så mycket större på sekreteraren nu, vilket bland annat har att göra med mediesituationen, säger Sara Danius.

I en av korridorerna passerar vi De adertons brevlådor, där Sara Danius vittjar postfacket märkt ”fru Danius”. Att titlarna ”herr” och ”fru” fortfarande används både på brevlådorna och på torsdagsmötena, oavsett om man är gift -eller inte, kan framstå som gammalmodigt. Men enligt Sara Danius är det egentligen tvärtom, om man ser till den historiska kontexten.

– Att man skulle tilltalade varandra ”herr” var något som Gustav III hittade på. Det var i själva verket en framsynt idé. Han ville ha in vanliga borgerliga personer i Akademien förutom de adliga, och han ville undvika adelstitlarna eftersom alla skulle vara på samma nivå. Intellektuell skicklighet var det avgörande, börd var ointressant, och därför skulle alla säga ”herr”. Och sedan dess har ”fru” tillkommit.

Efter fotografering och rundvisning promenerar vi ut från Börs-huset, förbi Stortorget och ner längs Svartmangatan i det sista eftermiddagsljuset. Det är samma väg som Akademiledamöterna går i samlad tropp varje kväll efter avslutat torsdagsmöte, då det är dags att inta den traditionsenliga middagen på Den Gyldene Freden.

– Ibland blir det meningsskiljaktigheter på torsdagsmötena och det är något som uppmuntras inåt, att man verkligen ska kunna ha riktiga åsiktsstrider. Då är det väldigt bra att gå och dela en måltid efteråt säger hon.

Nu går vi i stället till ett fint tehus i närheten som tar 90 kronor för en te – exklusive scones – för att fortsätta intervjun. Sara Danius beställer Royal Victoria och berättar hur det känns med allt ansvar, mot historien och traditionen.

Men du får väl inte bara ansvar, utan också makt?
– Ja självklart, men det är inget jag funderat så mycket på, jag tänker mer på ansvaret. Men jag befinner mig i en förmånlig situation. Jag kommer till en väl fungerande organisation med fantastisk personal och god ekonomi. Det är väldigt gynnsamt. Vissa chefer tillsätts med uppdraget att skära bort 25 procent av personalen, eller att vända en förlust till vinst på två år. Det behöver inte jag, säger hon.

Har du någon ambition om jämställdhet vid fördelningen av Akademiens alla priser och stipendier?
– Nej, jämställdhet är inget övervägande. Litterära och intellektuella förtjänster är det avgörande. Och det fina i kråksången är att det sällan är svårt att hitta bra kvinnliga kandidater. Det ser man inte bara inom litteraturen och kulturbranschen i stort, utan också i forskar-världen, inom humaniora och samhällsvetenskap, det finns oerhört många skickliga kvinnliga utövare. Statistiken blir bättre och bättre. Utvecklingen går mot större andel kvinnliga mottagare av priser och samma tendens gäller nog också ledamöterna i akademien, det ser åtminstone ut så, säger hon.

Kanske gäller det även tillsättningen av framtidens ständiga -sekreterare. När Peter Englund i ett mejl kommenterar valet av Sara Danius antyds ett kommande, beständigt matriarkat: ”Jättekul att få Sara till efterträdare; hon är rätt person på posten. Dessutom tilltalar det min fåfänga att få vara den siste mannen…”

Sverker Lenas sverker.lenas@dn.se

I rampljuset 2015. Del 6 av 6I en serie intervjuer möter DN Kultur personer som kommer att ta stor plats under året.

Därför blir 2015 Sara Danius år: Den 1 juni tillträder hon som Svenska Akademiens ständiga sekreterare. För första gången i Akademiens historia kommer Nobelpriset i litteratur i höst att tillkännages av en kvinna.

Född: Täby 1962.
Bor: Kungsholmen.

Bakgrund: Professor i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet. Litteraturkritiker i DN. Disputerade vid Duke University i USA med en avhandling om förhållandet mellan estetik och maskinkultur kring förra sekelskiftet. Har också jobbat som croupière och card dealer.

Därför betyder den här saken mycket för mig: Min gröna - almanacka står för översiktlighet, planering, minne. Sedan har jag alltid gillat att skriva för hand. När jag lärde mig skriva i skolan med skrivstil kommer jag ihåg att det fanns vissa bokstäver som jag gillade särskilt mycket. Jag såg fram emot att nu kommer det snart ett ord med ett D i och då får jag skriva ett D!

Nyårslöfte 2015: God balans mellan arbete och återhämtning. Inte tacka ja till alltför mycket. Hm, ganska tråkigt nyårslöfte kanske. “

DN 22 jan 2015

“Snödrottningen toppar namnlista för nyfödda

Elsa, Alice och Maja. Lucas, William och Oscar. Det är förra årets populäraste namn på nyfödda. Om ditt barn eller barnbarn fick ett namn hämtat från popkulturen är du inte ensam om valet.

Alice, som toppat flickornas lista i tre år, får se sig nedpetad av Elsa, som visserligen varit ett populärt namn de senaste decennierna, men som nu för första gången tagit klivet upp till första plats. En förklaring kan vara Disneyfilmen ”Frost” efter HC Anderssons saga ”Snödrottningen”, där snödrottningen heter just Elsa, som hade premiär julen 2013.

– Uppsvinget för Elsa kan mycket väl bero på att småbarnsföräldrar sett på ”Frost” tillsammans med sina barn. Samtidigt är det ett namn som är etablerat och finns omkring oss. Det är också ett namn som finns i släkten hos många, säger namnforskaren Katharina Leibring vid Institutet för språk och folkminne i Uppsala.

Det finns vanligen flera anledningar till att föräldrar väljer ett särskilt namn på sina barn.

– Vi översköljs av impulser från olika håll: från folk vi känner, från det vi läser och från det vi hör, säger Leibring, som noterar att omsättningen på flicknamn är större än på pojknamn.

– Det är lättare för nya flicknamn att bli vanliga. Ser man på namnet Lilly kom det in på 100-listan för knappt tio år sedan, och ligger nu på femte plats.

Katharina Leibring ser flera skäl till att det kan uppstå tillfälliga namnmoden och att ett ”nytt” namn kan göra en sådan raketkarriär.

– Det kan finnas personer i popu-lärkulturen som heter så, men det kan också vara så att namnet ligger bra i munnen. Det kan vara lätt att ta till sig ett nytt namn, och dessutom kanske föräldrar tror att de kommer att bli ganska ensamma om det namnet.

En annan trend i namngivningen är att välja internationella, vanligen angloamerikanska namn. I den kategorin platsar många av de vanligaste pojk- och flicknamnen på listan.

– Molly är till exempel ett sådant namn. Det är lätt att skriva, lätt att säga, och lätt att uttala på många språk, säger Katharina Leibring.

Hon lägger till att Molly för närvarande också är det populäraste hundnamnet i Sverige.

– Vi ser ofta ganska stora likheter mellan namn på flickor och på tikar.

De tre pojknamnen i topp, Lucas, William och Oscar, har legat där ett tag.

– När det gäller pojknamn är ofta traditionella namn i topp, som Oscar, Axel och Hugo, men också namn som William och kortformen Liam som kom på 90-talet. Och de är också internationella namn.

Att Liam blivit vanligt namn i Sverige på senare år kan bero på Oasis-sångaren Liam Gallaghers stora popularitet, men också på att det blivit vanligt med kortformer som officiella namn, till exempel Theo och Alex samtidigt som Theodor och Alexander fortsätter att vara populära.

– Namnval är olika mellan generationerna, konstaterar Katharina Leibring, och säger att namn kommer och går i cykler.

Ofta tar det nästan tre generationer innan ett namn kommer tillbaka:

– Jag hade själv lite svårt att acceptera att namn som var vanliga på äldre när jag var barn skulle återkomma, som Tage och Svea till exempel som är väldigt etablerade nu.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 22 jan 2015:

”Elbolagen måste också ta ansvar”

“ Operatörerna kan inte axla hela ansvaret för driftsäkerhet vid stormar och elavbrott. Elbolagen måste också göra sitt. Det säger Teliasonera om de skärpta driftsäkerhetsreglerna som riskerar att fördyra bredbandskostnaderna för vanliga kunder.

Kraven på svenska operatörers driftsäkerhet skärps, kunde DN berätta på onsdagen. Post- och telestyrelsen (PTS) förbereder en ny, strängare regelsamling. Bland annat ställs hårdare krav på att telefoni- och bredbandsoperatörer ska klara av långvariga strömavbrott.

Hans G Larsson, informationsansvarig på Teliasonera, säger att Telia och andra operatörer har framfört åsikter om vad reglerna kan komma att betyda i form av ökade kostnader.

– PTS har tagit till sig en del av det vi har framfört, säger han.

Han välkomnar arbetet för ökad driftsäkerhet och säger att diskussionerna nu handlar om att visa för PTS hur omfattande investeringskraven kan bli när kraven höjs. Det gäller inte minst hur väl näten ska kunna fungera med reservkraft om exempelvis en storm har slagit ut strömförsörjningen.

– Vi bygger inte näten för att klara stormarna, som tack och lov kommer relativt sällan. De byggs för att klara vanliga strömavbrott. I vissa områden är risken för strömavbrott större. Där måste man sätta in mer resurser. Men i övrigt måste elbolagen ta ansvar, säger Hans G Larsson.

– Vår målsättning är att parera så mycket som möjligt med reservelverk. Men vi kan inte överta elbolagens roll som leverantörer.

De nya reglerna innebär också att viktiga knutpunkter ska förses med dubbla uppkopplingar mot nätet, så kallad redundans. Varje extra förbindelse ökar kostnaden.

Jon Karlung, vd på den mindre bredbandsoperatören Bahnhof, säger att staten måste vara redo att bidra ekonomiskt om kraven på driftsäkerhet skärps.

– Om den här typen av krav kommer så är det rimligt att staten går in och stöttar. Ska man tillgodose alla önskemål överallt så är det förenat med en kostnad. Någon måste betala i slutändan. Antingen läggs det på kunderna, eller så behövs stöd, säger han.

Helst skulle han se att marknadens aktörer själva får leda arbetet för att förebygga haverier.

– Jag tror det är bättre att vi uppfinner säkerhetsmodeller än att det kommer som dekret ovanifrån.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se “

DN 22 jan 2015:

“Sällsamt ljus över en avskyvärd tid

Lars Noréns nya bok är en samling fragment, utan punkter och sidnumrering. Att läsa den är som att stiga ner i en grav som vimlar av liv. Det är en mäktig upplevelse, skriver Stefan Jonsson.
Lars Norén

”Fragment”
Albert Bonniers förlag
Lars Noréns nya bok heter ”Fragment”. Den är formgiven av Nina Ulmaja och ser ut som ett kompakt block. På de grafitgrå sidorna är orden – inte fler än en handfull på varje sida – trycka i ljust grått. Boken är inte paginerad. Vill man räkna sidorna får man göra som med en sedelbunt, blöta tummen och dra. Jag får det till 536. På varje sida ett ”fragment”, till exempel dessa:

Vår tragedi är den eviga dagen
All konst strävar efter att bli musik Även musiken
Efter Stendhal, bourgeoisiens förfall – en bourgeoisie som idag, genom sin förmåga att förfalla, är starkare än någonsin, mer självförtätad, oåtkomlig av absolut makt
Bygg avgrunden högre
Världen kan vara en plats bebodd av hundar
Natt utan natt

Detta är en bok som glöder av intellektuell vitalitet, vibrerar av allvar och driver språket över dess gränser – mot en meningslöshet från vilken det sedan vänder tillbaka, fylld av ett sällsamt ljus som det sprider över vår avskyvärda samtid.

Det är med andra ord en bok med *Geist* i den där oöversättbara tyska bemärkelsen. När romantikens tänkare utarbetade en definition av fragmentet som en litterär genre pekade de gärna mot geisten och påstod att den gick att konservera i fragmentet. En av dem, Friedrich Schlegel, betonade också att sådana miniatyrkonstverk har en förmåga att värna sin integritet. Han liknade därför fragmentet vid – en igelkott.

Och det är väl en bra bild av Lars Norén, vars litterära projekt handlar om att rädda ett stycke Geist undan förfallet och vända taggarna utåt, mot ”liberalismens nihilism” som i hans ögon är granne med fascismen.

Det har han givetvis rätt i. För om vi bortser från flosklerna, var finns i dag den makthavare eller ledarskribent som på allvar skulle försvara individens egenvärde, frihet och skaparkraft gentemot kravet på att människan, medborgaren och i synnerhet invandraren ska underordna sig och följa arbetslinjen så att maktmaskinen, tillväxten, kan fortsätta? Norén har sitt eget sätt att uttrycka det:

Samhällsideologin, inklusive dess skolsystem, kriminalpolitik, stadsplanering, journalistik etcetera är lika ändamålsenlig och meningsfull som väven skapad av en sinnessjuk spindel

Norén urskiljer fascismen varhelst människan mäts mot systemet, i stället för tvärtom. Och eftersom detta numera sker allt oftare och överallt (låt vara att vi ännu inte avlivar dem som inte håller måttet) gäller det att fly – via språket, musiken, konsten, vansinnet eller döden – över broar som rasar bakom ens fötter och ibland också framför dem.

Eller också får man stanna och odla sina taggar. Den nya boken är i sig en motståndshandling. Att döma av dess grafiska utformning vill den sluka läsaren som en fälla eller lövhög. Här är det meningen att man

ska gå vilse, i ett innanmäte utan orienteringspunkter som samtidigt är en världsrymd. Läsaren ska irra mellan de onumrerade fragmenten, förlora sig själv – och på så vis återfinna sig själv i en annan dimension utanför samhället och historien. ”Människan är sig själv när hon är en främling”.

Man kan också se boken som en grav. Fast när man går ner i gropen visar den sig vimla av liv – av återuppståndna döda, framhämtade ur mörkret som Eurydike av Orfeus, räddade in i evigheten av poeten. Norén dras till en särskild sorts gestalter: ”Jag ansluter mig till de fattiga, krymplingarna,/de sjukligt förändrade åldringarna/som har munnarna tomma av sång”.

I detta liknar han Rainer Maria Rilke och Antonin Artaud, som här och var dyker upp. Andra förebilder som citeras är Pascal, Beckett och Adorno, negationens trio. De noterade kallt att gudarna inte finns, att samhället är en lögn och att värdena bara utgör en vacker kuliss framför intet, för att sedan dra slutsatsen att frihet och mening måste skapas.

”Dialektik är inte dialog”, skriver Norén i ett av fragmenten. Han bygger sitt livsverk av motsatser som spelar mellan olika böcker och perioder i författarskapet men också inom varje enskilt verk. Motsägelsen, kontrapunkten, antitesen är i hans fall både en estetik och en kunskapsväg.

Möjligen kan man därför se den nya boken som en dialektisk pendang till de skandalomsusade dagböckerna från 2008. ”Fragment” liknar ”En dramatikers dagbok” i sin monumentala form och frånvaron av sidnummer. I allt annat är de motsatser. I dagboken flödar svadan; i fragmenten gnistrar orden i isolerade stjärnbilder. I dagboken är varje ord utbytbart och framställningen slammar igen i en postmodern monolog över livets gång. I ”Fragment” är varje ord laddat med unik innebörd.

Det gäller till och med skiljetecknen. ”Fragment” saknar punkter. Eller rättare sagt finns det bara två: i en webbadress på tryckortssidan (www.albertbonniersforlag.se). Tanken är väl att varje sats ska framstå som oavslutad, som ett ut-kast eller projekt som väntar på att landa. Norén sätter inte punkt. Livet sätter aldrig punkt. Döden är en fortsättning, försvinnandet en existensform, förtvivlan ett skäl till hopp. Ingenting upphör.

”Fragment är de broar som uppstår när katedraler faller samman”, heter det i en nyckelformulering. Övergångar, trösklar, öppningar och broar är alltid positivt laddade hos Norén. Är det så man ska förstå ”intrigen” i denna makalösa bok? Handlar den om broarnas och sambandens kamp mot klyftorna, murarna och inhägnaderna? Eller kanske om det anarkiska subjektets kamp mot identiteterna?

Så enkelt är det förstås inte, eftersom sådana motsatser alltid bara bekräftar varandra. Poängen är rörelsen, dialektiken, som får marken att skälva och smular sönder maktens katedraler till demokratiska fragment. Mycket återstår att ta ner, säger Norén. Ja, hela samhället. Och då: ”När allt det som var byggnaden har rivits ner och forslats bort/finns alltid rummet kvar, fyllt av solstrålar”.

Stefan Jonsson litteratur@dn.se “

DN 22 jan 2015

”70 år på teatern fick räcka”

“ Efter nästan 70 år som skådespelare tyckte Mona Malm att det fick räcka. Nu njuter hon av att för första gången ha ett vardagsliv. Men det händer att hon saknar den sociala samvaro som teatern gav.

Mona Malm var sju år när hon började på balettskola. Som tioåring 1945 var hon redan en van aktris, med såväl teater- som filmvana.

– På somrarna var jag med i uppsättningar på Skansenteatern, jag minns att jag åkte sjuans spårvagn ut till Skansen själv. Vi sprang omkring där, lekte och hade roligt, samtidigt som vi hade disciplin och visste var gränsen gick mellan när man stod på scenen och när man var bakom den, berättar Mona Malm.

På 1950-talet gick hon på Dramatens elevskola, vilket följdes av fast anställning vid nationalscenen, en position hon höll fast vid under hela teaterkarriären.

– Men jag tog ofta tjänstledigt för att spela in film och tv, särskilt de sista tio åren när jag jobbade mycket med Lars Molin. Jag tyckte om att komma ut, göra något annat och träffa nya människor, även om jag var väldigt förtjust i min teater.

Just samarbetet med Lars Molin är något hon gärna lyfter fram när hon tänker tillbaka på sitt arbetsliv.

– Jag tyckte så klart om att jobba med andra också, som Bergman till exempel, men vissa känner man sig extra trygg med, och för mig var det Molin.

Deras första samarbete var tv-serien ”Tre kärlekar”.

– Han såg saker hos mig när vi jobbade med den, och han fortsatte att skriva för mig. Det brukade komma blad på faxen. ”Vad tycker du om det här”, undrade han, och resultatet blev ”Den tatuerade änkan”.

Efter pensioneringen från Dramaten i mitten av 1990-talet fokuserade Mona Malm helt på filmer och tv-serier.

– Jag har nog egentligen känt mig mer hemma framför kameran än på scenen. Kameran tillåter att man jobbar med mindre medel och det passar min spelstil bra.

I de tre första säsongerna av tv-serien ”Solsidan” gjorde Mona Malm rollen som huvudkaraktären Alex mamma Margareta. Men när den fjärde säsongen skulle spelas in sade hon stopp – det var dags att lägga skådespeleriet bakom sig. Det låg ingen dramatik bakom beslutet, säger hon.

– Jag mår bra och är pigg i knoppen, men jag har lite problem med ett knä och har ingen lust att linka omkring om jag ska jobba. Så det fick räcka, kände jag.

Hon känner inte någon ånger över beslutet att sluta.

– Nej, jag är inte mycket för att ångra mig. Och har man varit skådespelerska ända sedan andra världskriget pågick … det är en väldigt lång tid, nästan hela mitt liv har jag hållit på. Nu njuter jag av att för första gången i livet kunna leva ett vardagsliv. Jag handlar, går på bio, tar promenader med min käpp och cyklar på min motionscykel i sängkammaren för att hålla i gång.

Hon kan dock sakna den sociala delen av yrkeslivet.

– Gemenskapen med kollegerna, speciellt från teateråren, känslan av att tillhöra en ensemble, det kan jag sakna.

Daniel Åberg

Tt

Mona Malm
(heter egentligen Mona Kristina Wahlman).
Gratuleras till: Fyller 80 år den 24 januari.
Bor: Gamla stan i Stockholm.
Gör: Lever för första gången ett vardagsliv.
Familj: Make som just har fyllt 85, två barn, fyra barnbarn.
Firar: Med den närmaste familjen.
Om att fylla 80: ”Det är väl kul? Krämpor i kroppen är så klart inte roligt, men jag är glad att jag är klar i knoppen.”
På nattduksbordet: ”Twist” av Klas Östergren och ”Utan personligt ansvar” av Lena Andersson. “

DN 23 jan 2015:

“ Hawkings godkännande betyder allt

Artig, snillrik, orörlig. Eddie Redmaynes förvandlingsnummer som vetenskapsmannen Stephen Hawking i ”The theory of everything” har lett till hans första Oscarsnominering.

– Jag kämpade som en bulldog för att få rollen. Men när jag väl fick den hade jag bara en sekunds eufori.

Sedan drabbades jag av illamående. Det har fortfarande inte gått över, sade Eddie Redmayne när DN träffade honom i ett septembervarmt Toronto i höstas.

Ansvaret att porträttera den ikoniska Stephen Hawking var en mäktig uppgift för 32-åringen, som i verkliga livet ser ut som 20 med sina fräknar och sitt sköra porslinsansikte. Hans omvandling från ung Cambridgestudent till totalförlamad medel-ålders man har jämförts med Daniel Day-Lewis Oscars-belönade rolltolkning i ”Min vänstra fot” (1989). För Redmayne var dock den största utmaningen att träffa den 73-årige Hawking, som i unga dagar utvecklade den obotliga nervsjukdomen ALS.

– Jag var livrädd, men han tyckte om filmen så till den grad att han tillät oss använda hans synkroniserade röst. Han kan bara kommunicera med sitt högra öga. Hans godkännande är det enda som betyder något för mig, säger Redmayne.

James Marshs ”The theory of everything” är i botten en okonventionell kärlekshistoria. Fokus ligger på relationen med Hawkings outtröttliga fru Jane (Felicity Jones), författaren till boken ”Travelling to infinity: my life with Stephen” som filmen är -baserad på.

– När jag hörde talas om att filmen skulle göras lyckades jag få tag på James telefonnummer och ringa upp regissören. Han frågade hur jag egentligen skulle gå till väga. Jag hittade på en massa saker bara för att verka självsäker, säger Redmayne i ett andetag.

I dag torde illamåendet ha försvunnit. Alltsedan Toronto har han rest jorden runt, vunnit en Golden Globe och blivit Oscarsnominerad. Han slåss om den guldglänsande statyn med landsmannen Benedict Cumberbatch som också är aktuell som brittiskt vetenskapsgeni i ”The imitation game” – och spelade Hawking i en tv-film från 2004. Till skillnad från sin sex år äldre kompis är det inte förrän nu som Redmayne börjat jagas av twittergroupies.

Men även om han inte har haft samma dundersuccé som Cumberbatch med ”Sherlock”, så har han inte kommit från ingenstans. Sedan studentexamen på Cambridge har han varvat Broadway och West End med BBC-serier och varit modell för Burberry. På vita duken har han synts i en mängd kostymfilmer Men det var som Marilyn Monroes gunstling i ”My week with Marilyn” (2011) som karriären tog fart.

– I Storbritannien blir det oftast kostymdrama, i USA ges det utrymme för annat. Jag älskar att variera mig, men har gjort några sjabbiga jobb. Som skådespelare måste man vara väldigt koncentrerad. Det är inte jag. Jag har en rastlös personlighet och ränner omkring lite överallt. Dessutom har jag ett skrämmande dåligt minne, fortsatte en välkostymerad Redmayne att berätta.

Som välbärgad Londongrabb drömde han aldrig om attbli skådespelare. Allt ändrade sig när hans föräldrar släpade med honom på musikalen ”Les misérables” i West End. Många år senare sjöng han så taket lyfte i filmversionen (2012) av ”The king’s speech”-regissören Tom Hooper.

– Jag är lyckligast när en regissör låter mig släppa taget. Både Hooper och Marsh gör det. Om det skulle bli katastrofalt dåligt dömer de mig inte. Jag får vara fri och göra misstag. För mig är det viktigt att en -regissör är väldigt slipad och vill samarbeta på alla plan.

Redmayne berättade, nu lite lugnare, att inför ”The theory of everything” ville han förbereda sig på gammalt klassiskt Hollywoodmanér.

– I ett halvår hade jag ett stort team runtomkring mig. Framför allt en dansare som hjälpte mig att hitta muskler i kroppen som jag inte visste fanns. Oj, vad länge jag övade framför spegeln. Det var en utmaning att vara orörlig och samtidigt visa känslor inuti. Jag träffade femtio personer med ALS. Någon sa att sjukdomen är som att sitta i ett fängelse medan väggarna bara kommer närmare varje dag, säger Redmayne som efter tagningarna var helt utpumpad.

– Tyvärr kunde vi inte filma kronologiskt. På morgonen kunde jag spela Hawking som frisk yngling. Till lunch satt jag i rullstol. Till middag gick jag med käpp …

Redmayne trivs med att byta skepnad, främst i roller som inte liknar hans artiga personlighet – bakom den välputsade fasaden verkar det gömma sig en liten rebell. Härnäst dyker han upp som ondsint -tyrann från yttre rymden i ”Matrix”-syskonen Washowskis nya ”Jupiter ascending” som har svensk premiär den 6 februari). Och i verklighets-baserade ”The danish girl” med Alicia Vikander spelar han Einar Wegener, en transsexuell konstnär på 30-talet som genomgår könsbyte.

– För mig innebär det återigen fysiska förändringar och stort ansvar. Men man måste våga, trotsa förväntningar, kasta sig ut i det okända.

”The theory of everything” visas på filmfestivalen den 25 och 26 januari. Läs mer om Stephen Hawking på Vetenskap i DN på söndag.

Niclas Goldberg film@dn.se

Etonelev med blomstrande karriär.

Eddie Redmayne är född 1982 i London. Han gick elitskolan Eton som ung och fortsatte till Cambridge, där även Stephen Hawking studerade.

Redmayne filmdebuterade i morddramat ”Like minds” (2006).

Filmer i urval: ”Savage grave” (2007), ”Elizabeth – the golden age”, ”Den andra systern Boleyn” (2008), ”My week with Marilyn” (2011), ”Les misérables” (2012).

”The theory of everything” har premiär nästa fredag och är nominerad till fem Oscar. “

DN 23 jan 2015:

“ Jag är så trött på alla priser

Kära filmdoktorn, hela tiden blir det fler priser, guldbaggar, som - delas ut i den svenska filmvärlden. Är det klokt? Är det för många kategorier? Eller finns det fler kvar som borde kunna vinna guld-bagge?

Baggtrötta Henrik

Min principiella inställning till tävlingar är att så länge det inte finns en klass i vilken jag kan få pris saknas en kategori. Men försök tala med folk om detta: jag är chockerad över hur kommittén för handi-kapp-OS uttrycker sig i korrespondens.

Vid den första guldbaggegalan 1964 delades tre baggar ut. I år blir det sjutton baggar, plus biopublikens pris. Svensk film har alltså sedan 1964 blivit sex gånger bättre, filmreformen har fungerat. Men det finns saker kvar att belöna. Några jag spontant tänker på:

Bästa uteblivna rollinsats – från skådespelare som granskat sitt bankkonto och insett att han/hon inte måste tala dialekt i årets stora buskiskomedi och tackat nej.

Bästa ungdomsfilm – med en tonåring som känner sig missförstådd men träffar en excentrisk gamling som tar sig an den unga och får denna att förstå att hon/han faktiskt är sedd, och helt riktigt uppfattad som en ledsam gnällmåns.

Bästa kärleksfilm – där *hon* kläcker charmigt självironiska skämt som *han* måste fnittra bedårat åt.

Bästa nedläggning – av halvvägs filmad snutfilm där alla slutar att låtsas och erkänner att de redan gjort detta sjutton gånger och bara vill gå hem.

Publikens pris till bästa sönderstampande av mobiltelefon som använts till sms:ande under filmvisning. Extra bagge om användaren kommer till skada.

Jag kunde fortsätta, mina reformer skulle gynna filmen, samtidigt ge ringa merkostnad, eftersom, som du ser, det sällan skulle behöva tillverkas nya baggar för utdelning.

Varför låser man inte bilarna?

Varför låser man aldrig upp eller låser igen bilar på film, varken förr manuellt eller nutid med fjärrkontroll?
Ja, många får nervproblem över alla fina bilar som lämnas olåsta i filmer och tv-serier. Å andra sidan: hur mycket ska du begära av en skådespelare?

Vet du hur mycket det är att hålla reda på? Som skådespelare ska du komma ihåg alla ord, se bra ut, röra dig enligt uppgjorda mönster – scenerier – rikta blicken rätt, och tajma så att repliker sägs i rätt ögonblick. Samtidigt filmas du av en kamera som registrerar varje miss. Och så ska du agera. Vardagliga ting uppskattas kunna bli upp till 80 procent svårare att hantera inför en kamera.

Pressen illustreras bra i en scen i ”Broadcast News – nyhetsfeber” (1987). Albert Brooks sitter i redaktionen för ett nyhetsprogram på tv och tjatar sig till att få framträda i rutan. Kan snygga dumskallen William Hurt läsa nyheter ska väl Brooks kunna, menar han.

Men han hinner knappt börja så glömmer han att andas, ögonen fladdrar, och sedan är allt bara panik och flödande ångestsvett. Han avslutar med rapport om en explosion med ”minst 22 döda” och mumlar ”...önskar jag var en av dem” när reklamen tonar upp. Googla ”Albert Brooks sweating” om du vill se.

Låt aktörerna slippa fumla med bilnycklar. Vad blir nästa krav? Ska detektiver på film börja anteckna vad vittnena säger?

Mårten Blomkvist film@dn.se”

DN 23 jan 2015:

“ Svensken har blivit sträcktittare av tv-serier

Vilket sätt att se tv-serier är bäst – sträcktittning eller vecka-för-vecka-tittning? Netflix har låtit göra en undersökning som stöder deras egen taktik för att leverera tv-serier till det svenska folket. En majoritet av de svenska tittarna, 55 procent, nöjer sig inte med ett avsnitt varje gång de tittar, utan vill se två till fyra avsnitt i följd. 34 procent är helt nöjda med ett avsnitt och 5 procent vill se ännu fler och 6 procent väljer inget av alternativen. Siffrorna har tagits fram av undersökningsföretaget Nordstat på Netflix uppdrag. 500 svenskar mellan 18 och 45 år som tittar på strömmade tv-tjänster ingår i undersökningen.

Strömmad tv har länge setts som något man gjort ensam på sin dator eller platta. Undersökningen tyder på att det traditionella sättet att se tv tillsammans sprider sig till de strömmade tjänsterna. 54 procent ser helst serier i sällskap med någon annan, medan 46 procent föredrar att vara ensamma. Tv-soffan har inte heller förlorat sin dragningskraft, det är där 73 procent helst tittar, 20 procent föredrar sängen.

Torbjörn Ivarsson “

DN 24 jan 2015:

”Författarna utnyttjas när bokbranschen blir digital”

“ Slå vakt om bokens värde. Bokjätten Amazon är på väg in på den svenska marknaden. Företagets syn på boken som en vara bland andra är en ödesfråga för litteraturen och hotar författarnas verksamhet, skriver Gunnar Ardelius och Jan Constantine för Sveriges och USA:s författarförbund.

Att tänka sig Sverige utan böcker av Astrid Lindgren, Tomas Tranströmer, Henning Mankell, Pija Lindenbaum, Kerstin Ekman, Sven Lindqvist och hundratals andra författare är i dag omöjligt. Vår litteratur är en oåtskiljbar del av vårt samhälle, vår förståelse av världen och vår självbild. Dessa unika berättelser inte är en självklarhet, men resultatet av hårt arbetande professionella författare som utan en fungerande bokmarknad med rimliga ersättningar, en målmedveten kulturpolitik och en stark upphovsrätt inte hade haft möjlighet att skriva många böcker av hög kvalitet.

I en tid av hastig digital omvandling driver giganter som Google och Amazon utvecklingen framåt, men slår samtidigt sönder bokbranschens befintliga strukturer. Båda företagen driver verksamheter där upphovsrätter är en betydande del, utan att bry sig om hur deras användning påverkar författarna. Genom projektet Google book search har Google byggt upp en databas där de digitaliserat miljontals böcker som de ger bort gratis utan författarnas tillstånd. Fallet är nu under bedömning i amerikansk domstol efter stämning från Authors Guild. I Författarförbundet har vi nyligen gett vår amerikanska systerförening ekonomiskt stöd i den för författarkollektivet avgörande juridiska processen mot Google.

Men det verkligt stora hotet för oss författare är världens näst största e-handlare Amazon. De säljer hälften av alla böcker i USA och för dem är boken en vara vilken som helst. Med sin katastrofala syn på bokens värde, både ekonomiskt och som kulturbärare, har de en negativ inverkan på författarnas försörjningsmöjligheter. De använder författare som gisslan gentemot förlagen för att få igenom sina krav på prisdumpning. Våren 2014 tecknade Amazon ett avtal med den svenska distributören Bokrondellen. Det är sedan dess i praktiken fritt fram för en etablering i Sverige. När och hur det kommer att ske är oklart. Men Amazons agerande påverkar redan branschen med ogynnsamma konsekvenser för såväl författare som förlag. Amazon är elefanten i rummet som alla försöker anpassa sig till, utan att riktigt veta hur. För Amazon är en e-bok vatten värd. Priset ska vara så lågt som möjligt. Varför? För att det gynnar deras affärsmodell.

Tillgänglighet är i grunden något bra, men det är fel att inte koppla det till ersättning. Digitalisering kostar och någon måste betala. I dag bygger Google och Amazon sina finansiella och digitala imperier genom att utnyttja författarna. Vi måste ha råd att skriva böcker, det är en global ödesfråga för litteraturen.

Det är dags att ställa frågan till regering och bokbransch: Vill vi ha en stark svensk litteratur skriven av professionella författare även i framtiden? Svaret är givetvis ja. Men utan engagemang, kunskap och ansvarsfulla handlingar betyder välviljan mot litteraturen ingenting.

Svenska förlag satsar hårt för att öka den minimala e-boksläsningen. E-böcker står för enstaka procent av den svenska bokmarknaden, att jämföra med musiklyssnande där drygt 81 procent sker digitalt. Lockelsen Amazon utgör är inte svår att förstå. Ett inträde i Sverige skulle ge en kickstart på den digitala marknaden. Amazon betalar direkt, säljer både backlist och nya titlar och till skillnad från den traditionella bokhandeln rör det sig om väldigt få returer.

Det är därför viktigt att komma ihåg att de amerikanska förlagen till en början välkomnade Amazon. Men smekmånaden är över. Amazons enorma storlek gör att de kan diktera villkoren. Som nyligen i tvisten med den franska giganten Hachette där Amazon bland annat fördröjde leveranser och såg till att göra titlar osökbara. Hårt för förlaget, men de som verkligen kände av smällen var författarna som förlorade sina intäkter.

Den digitala eran inom bokindustrin började under 90-talet, då rättigheterna för första gången dök upp i förlagskontrakten. Detta sammanföll med grundandet av Amazon. Man förutspådde att tryckta böcker skulle försvinna. Vilket inte har skett. E-böckerna har inte kannibaliserat på marknaden för tryckta böcker, snarare håller de digitala kurvorna på att plana ut. Men vad de har gjort är att de har rubbat balansen mellan författare, förlag och distributörer. Till distributörer som Amazons fördel.

Under den pågående dispyten med den franska förlagsjätten Hachette har det blivit uppenbart att Amazon stuckit in ett bräckjärn i en känslig spricka i författarkollektivet. I USA har en konflikt blossat upp mellan de etablerade författarna med ett traditionellt förlag i ryggen och de självpublicerande författarna som har en betydligt positivare syn på Amazon. Detta är en utveckling som riskerar splittra även det svenska författarkollektivet. Därför bör förlagsutgivna författare ta egenutgivarna i hand. Ur ett demokratiskt perspektiv kommer plattformar för dessa att bli än viktigare. Professionella författare och översättare bör stå enade, oavsett hur utgivningen ser ut.

En författares arbete med att färdigställa sin bok är detsamma oavsett format och distributör. Det tar lika lång tid att skriva boken. Vi får inte glömma bort det i en diskussion som rör bokmarknaden och framför allt inte digitaliseringsfrågor. Branschen skjuter sig själv i foten om man tror att det går att förbilliga författarnas insatser utan

konsekvenser. Det är som konsument ofta lätt att känna initial glädje över prisdumpade tjänster och varor, men när man börjar fundera över vad det låga priset beror på kommer obehaget krypande. Instinktivt förstår man att det inte står rätt till.

Våra förslag till regeringen och bokbranschen om hur vi kan värna författarna och litteraturen:

1 Hjälp oss se till att upphovsrätten respekteras. Den är grunden till författarnas försörjning och en garant för yttrandefriheten. En fungerande upphovsrätt möjliggör en oberoende, fri och intellektuell väg som gynnar vårt språkområde.

2 Stå upp för bokens värde. Böcker är dyrbara! Vi författare och översättare skapar stora kulturella och ekonomiska värden. Håll uppe priserna genom att se över konkurrenssituationen. Öka det kulturpolitiska stödet. Stärk biblioteksersättningen.

3 Skydda bokens centrala position i samhället för fortsatt fritt åsiktsutbyte, demokrati och bildning. Digitaliseringen är positiv, men författaren är inte digital.

Gunnar Ardelius, Ordförande Sveriges Författarförbund Och
Jan Constantine, General Counsel, Authors Guild Usa “

DN 24 jan 2015:

“ Norrskenet – värt miljoner i mörkret

Abisko. Tidigare ville ingen komma till Abisko fjällstation under den mörka polarnatten. Nu strömmar turister hit från hela världen just när det är som mörkast. Norrskenet blev räddningen.

En mörk och kall novemberkväll 2003 var Svenska turistföreningens turiststation igenbommad för säsongen. Dåvarande platschefen Putte Eby, som bodde med sin familj i en lägenhet högst upp i huset, passerade den nedsläckta receptionen på väg till tvättstugan när det bankade på porten.

Utanför stod en två meter lång japan i en tunn skinnrock. Han frös så att han skakade.

– Vi bjöd honom på te och buljong i lägenheten och undrade naturligtvis varför han kommit ända hit, säger Putte Eby.

När japanen tinat upp något berättade han på knagglig engelska att han på en japansk vetenskaplig sajt läst att Abisko var det bästa stället i världen att se norrskenet ifrån.

Han hade flugit från Tokyo till Helsingfors, flugit vidare till Rovaniemi i Finland, åkt buss till Kiruna och slutligen tagit tåget till Abisko. Och nu var han här.

Händelsen fick Putte Eby att se potentialen i norrskenet. Efter några år med ett stort arbete på plats och flera marknadsföringsresor till Japan kunde man för första gången hålla öppet under årets mörkaste period.

Nu är det januari 2015. I receptionen på turiststationen får jag först svar på engelska innan receptionisten kommer på sig själv:

– Du förstår, det är så sällan någon pratar svenska här den här årstiden, säger hon ursäktande.

I foajén sitter grupper av turister från hela världen, främst Asien, och skriver vykort, dricker kaffe eller ser över kläderna inför kvällens lifttur upp på fjället för norrskensspaning.

De långväga turisterna har gjort de mörkaste höst- och vintermånaderna till den mest lönsamma årstiden.

– 2013 var det första året som vinter-turismen gick om sommaren här i Abisko och 2014 har varit ett fantastiskt år med 50 000 gästnätter, mycket beroende på norrskenet. Norrskensturismen har ökat vår omsättning med flera miljoner, säger Helena Runeberg, platschef på turiststationen.

Varje kväll under polarnattens mörker åker 70 personer upp med stolliften upp till Aurora Sky Station. Varma overaller och kängor ingår i paketet. Det är en sällsam färd i tystnad på nästan 20 minuter. Utanför toppstationen står folk utspridda på fjället med kameror, stativ och kikare. Några ligger ned i snön med blicken fäst mot himlen i spänd förväntan.

Jetty Mardona och Jolly Juliawati har kommit ända från Jakarta i Indonesien på andra sidan jordklotet för att titta på norrskenet. De står nu påpälsade och spanar ut över Torne träsk.

– Vi hade sett bilder på norrsken på internet och kände att vi bara måste se det i verkligheten, säger Jetty Mardona.

Zhe Jiang från provinsen Xiaochen Wu i Kina har rest hit med sex vänner.

– Vi såg bilder på norrskenet på internet och har sett lite av det här i Abisko, men det var inte så starkt på grund av molnen, säger Zhe Jiang.

De har sammanlagt sju dagar i Sverige. Den mesta tiden lägger man på Kiruna, Abisko och norrskenet.

– Det är väldigt lugna platser för semester, säger hon förtjust.

I början av 2000-talet gick Abisko turiststation dåligt och hotades av nedläggning. Putte och Nicki Eby kom dit med det uttalade uppdraget att rädda stationen.

– När vi lämnade Abisko 2010 hade vi fördubblat omsättningen. Men det hade inte gått utan samarbetet med Ishotellet, säger Putte Eby.

Till en början tvingades man dra ned på personalen, men allt eftersom den internationella turismen tog fart har man kunnat anställa fler igen – nu i många fall även på helårbasis. Som mest arbetar 70 personer på turiststationen.

Och omsättningen kan komma att öka ännu mer. Abisko och Aurora Sky Station toppar nämligen rese-förlaget Lonely Planets lista över världens bästa platser för ljusupplevelser, med anledning av att FN utsett 2015 till ljusets år.

Gästerna i Abisko kommer från hela världen, men kanske framför allt Asien. Den här säsongen har det särskilt accelererat med kineser och unga kvinnor från Asien som reser tillsammans. Men även många australier och britter kommer hit.

– För asiaterna verkar det vara en närmast religiös upplevelse att se norrskenet, något magiskt, säger Helena Runeberg.

Hans Arbman hans.arbman@dn.se

Fakta. Norrskensturism i Abisko

Totalt antal besökare per säsong:
2007–2008 **393**
2008–2009 **1 000**
2009–2010 **2 114**
2010–2011 **1 898**
2011–2012 **4 285**
2012–2013 **6 362**
2013–2014 **6 221**
Källa: Abisko turiststation
Fakta. Polarnatt

Norr om norra polcirkeln och söder om södra polcirkeln går solen aldrig upp över horisonten under en del av året. Detta kallas polarnatt. Vid norra polcirkeln inträffar det under ett dygn per år vid vintersolståndet. Solen kan ändå uppfattas på grund av solstrålarnas brytning vid polcirkeln.

Ju längre norrut man kommer, desto längre tid varar polarnatten. I Kiruna varade polarnatten i vinter mellan den 11 december 2014 och den 1 januari 2015. *Källa: SMHI* “

DN 24 jan 2015:

”Partiklar krockar och skickar ut ljus”

“ Urban Brändström är rymdfysiker på Institutet för rymdfysik i Kiruna.

1 **Vad är norrsken?**
– Ett olikfärgat ljus som man ibland kan se röra sig över himlen i norra delarna av världen. Utländska turister som kommer till Abisko känner till fenomenet under det latinska namnet Aurora Borealis. Ett liknande fenomen finns på södra halvklotet och kallas då sydsken, eller Aurora Australis på latin.

2 **Varför blir det norrsken?**
– Norrskenet uppstår då laddade partiklar (elektroner och protoner) från solvinden påverkas av jordens magnetfält så att partiklarna accelereras in mot polar-områdena och slutligen krockar med atomer och molekyler på hög höjd. Dessa skickar då ut ljus som vi ser som norrsken.

3 **Varierar norrskenet år från år?**
– Solcykeln är på elva år. Är man vid solmax ökar sannolikheten för norrsken. Vi har precis passerat ett solmax, och då är det också mycket goda förutsättningar.

4 **Hänger kyla och norrsken ihop?**
– Bara på det sättet att kyla och klart väder ofta hänger ihop.

5 **Låter norrskenet?**
– Många trovärdiga personer säger sig har hört ljud, men det finns det inga vetenskapliga belägg för. Ingen har lyckats spela in ljuden.

6 **Varför är det så gynnsamt att se norrsken i just Abisko?**
– Det är mer ett meteorologiskt fenomen. Abisko är en av de molnfriaste platserna i Sverige.

7 **Kan man se norrsken längre söderut också?**
– Absolut. I julhelgen hade vi flera rapporter om norrsken från Gotland och Göteborgsområdet. Om vi i Kiruna kan se norrsken i stort sett varje kväll så här års så ser man det kanske en gång i månaden i Stockholmstrakten. Men en förutsättning är att det är mörkt, så chanserna minskar runt stora städer. 2003 var det kraftiga norrsken i Tyskland och 1859 i Karibien.

8 **Varför talas det mer om norrsken än sydsken?**
– Sydsken kan man nästan bara se från Antarktis, vilket är få förunnat.

9 **Kan man själv hålla koll på när det är goda förutsättningar att se norrsken?**
– Det beror på vilka grundkunskaper man har. Det finns rymdväder-sajter, men det satsas betydligt mindre på norrskensprognoser än på väderprognoser. En bra början är www.irf.se och klicka på Observatory.

10 **När såg du själv norrsken senast?**
– I går kväll (läs torsdag).

Hans Arbman hans.arbman@dn.se “

DN 25 jan 2015:

”Det här är en svensk moské”

“ Ahmed al-Mofty, tidigare ordförande för moskén på Hisingen i Göteborg, var drivande i bygg- och finansieringsprocessen av moskén, som invigdes år 2011. Er moské finansierades av Saudi-arabien, varför?

– Den här moskén kostade mellan 70 och 75 miljoner kronor att bygga. Det hade vi muslimer här i Göteborg aldrig kunnat samla ihop själva. År 2004 träffade vi (dåvarande statsministern) Göran Persson för att söka bidrag eller statligt lån för att kunna bygga den. Men vi fick nej. Så vi var tvungna att knacka på dörren till utlandet och Saudiarabien som nappade.

Vilka krav ställde de för att ni skulle få bidraget?

– Att svenska staten skulle godkänna byggnationen. Att den skulle vara öppen för alla, att män och kvinnor skulle få finnas där. Att extremister inte skulle ha en plats, bland annat. Det gick vi så klart med på. Vi fick klartecken från länsstyrelsen att ta emot bidraget från Saudi.

På vilket sätt har Saudiarabien inflytande i dag?

– De har inget inflytande alls. Det är inga representanter här och nu står vi för alla löpande kostnader själva.

Gällande wahhabismen, som Saudiarabien bekänner sig till, hur ser du på att ni fått pengar från ett sådant land?

– Ja, det får du fråga dem om.

Jag frågar dig.

– Muslimerna i Sverige känner sig som svenska muslimer. De har inte koppling till något annat land eller inriktning. De är en del av samhället och nästan hälften av dem som kommer hit till moskén är födda här. Vad jag tycker om andra riktningar? Jag säger att olika inriktningar i utlandet passar sig inte här. Här är svenska muslimer en del av samhället. Vi har vår tro och med hänvisning till religionsfriheten har vi all rätt att utöva den.

Men ser du några problem i att det just är Saudiarabien som finansierat bygget?

– Vi hade så klart önskat att vi inte behövt be dem om hjälp. Men det här är en svensk moské, inget annat. Jag ser inga problem med det.

Josefin Sköld josefin.skold@dn.se “

DN 25 jan 2015:

“ Scener ur ett konstnärskap

Från Bergmanaktris till Hollywoodregissör. I helgen fick Liv Ullmann ta emot årets hederspris på Göteborgs filmfestival. Där har också hennes nya film ”Miss Julie” Sverigepremiär. DN:s Nicholas Wennö stämde träff och tog med sig en bunt filmbilder ur hennes sagolika karriär.

”Det här blir antagligen min sista film”
”Miss Julie”. Liv Ullmann (2014)

”Jag är så stolt över den här filmen som antagligen blir min sista. Det är lite som att bläddra i ett familjealbum, man kan frysa vilket ögonblick som helst i filmen och det talar för sig självt som en riktig bild. Jag gav mig själv lov att lägga till lite egna repliker i Strindbergs fantastiska pjäs. Jessica Chastain och Colin Farrell var otroligt proffsiga och kunde hela pjäsen som ett rinnande vatten redan första dagen. Farrell, som inte har så mycket teatervana, berättade efteråt att han var livrädd för att inte kunna replikerna. Under inspelningen tyckte jag att Jessica Chastain var lite märklig, satt för sig själv och hulkade i ett rum. Så här i efterhand insåg jag att hon *var* Fröken Julie. Vi är ganska lika, men jag hade inte gjort samma val som skådespelare, men hennes val var det bästa. Hon är en av de bästa jag har sett någonsin.”

”Jag blev dödligt förälskad”
”Pope Joan”. Michael Andersson (1972)

”Här står jag och poserar med Franco Nero. Det var min andra utländska film som byggde på den medeltida legenden om en kvinnlig påve på 800-talet. Jag spelar påven Johanna, en fattig piga som hade blivit våldtagen innan hon träffade en sympatisk munk som tog hand om henne. Filmen klipptes tyvärr om och blev betydligt mer melodramatisk än vad manuset var. Men det gjorde inte så mycket – jag var singel och blev dödligt förälskad i manusförfattaren, John Briley.”

”Jag och Erland gick upp tre på morgonen och läste repliker”

”Scener ur ett äktenskap”. Ingmar Bergman (1973)
”Av allt jag gjorde för Ingmar var det rollen som Marianne som jag gillar allra bäst – en kvinna som varken var neurotisk eller hade - andningsproblem. Jag var också en glad Hollywoodstjärna och - kjempeberömd (ler). Vi spelade in den på otroligt kort tid – en hel timme per vecka – eftersom Ingmar betalade ur egen ficka. Erland och jag, som var de bästa vänner, bodde en bit ifrån Ingmars hus i en stuga med utedass. Vi gick upp tre på morgonen för att plugga in repliker och gjorde läxan så bra att vi till och med överraskade Ingmar. Serien blev ju en otrolig succé, alla höll sig hemma och tittade när den sändes i tv. Vi blev så berömda. Sedan hände samma sak i USA. ’Scenes from a marriage’ är fortfarande ett begrepp som används i USA. Jag minns till och med att en taxichaufför skällde ut Erland för att hans rollfigur behandlade mig illa i tv-serien.

”Charles Bronson är den enda av kollegerna som inte var snäll”

”Cold sweat”. Terence Young (1970)
”Detta är inte den film jag är mest stolt över. Jag var i uselt skick under hela inspelningen i Nice, jag hade precis blivit dumpad av Den Stora Regissören på Fårö och var ensamstående mamma med en utlandskarriär. Det blev inte bättre av att Charles Bronson bara hälsade på mig med ett lojt ”huh?”, klagade på att Linn ville leka med andra barn och skällde ut mig för att jag torkade hans fejkade blod i pannan med en näsduk som legat på golvet. Dessutom hade hans fru, som bara hade

en biroll, lagt beslag på hela garderoben som egentligen tillhörde min huvudroll. Under hela den här actionfilmen skulle jag bara beundra Bronson – fast han knappt pratade med mig. Det fanns absolut ingen personkemi oss emellan. Han är den enda av alla kolleger som jag jobbat med som inte var snäll. Däremot blev jag god vän med James Mason som viskade till mig: 'Jag vill i alla fall leva så länge så att jag får uppleva att Charles Bronson är ute ur leken.' Och det fick han också."

"Kristina är en karaktär man bär med sig hela livet"

"Utvandrarna". Jan Troell (1971)
"Det här är den bästa filmen jag någonsin har gjort – och det blev också min biljett till Hollywood. Bilden från båten väcker så många minnen från min ungdom och jag känner fortfarande stor tacksamhet mot Jan Troell, Vilhelm Moberg och Max von Sydow. I den här scenen är Kristina och Karl-Oskar på väg till USA. Jag minns att vår dotter i filmen skulle springa i väg och bli hämtad av Karl-Oskar. När han kom tillbaka med henne i sina armar så skulle jag gråta eftersom jag trodde att jag hade mist henne för alltid. Min dotter Linn, som var med under inspelningen, förstod inte riktigt varför hennes mamma grät. Kristina är en sådan där karaktär som man bär med sig hela livet – en kvinna som har haft en enda man i hela sitt liv, en hand att hålla i, och jag minns Karl-Oskars enkla kärleksförklaring till henne: "Du och jag är de godaste vänner."

"Ingrids ansikte var fantastiskt"

"Höstsonaten". Ingmar Bergman (1978)
"När folk pratar om 'Höstsonaten' brukar de prata om denna nyckelscen där jag spelar den underkuvade dottern till den stora konsertpianisten, Ingrid Bergman. När dottern inser hur underlägsen hon är sin mamma triggar det i gång den hårda anklagelsemonolog som varar en hel natt. Ingrid ville ändra replikerna lite, men Ingmar vägrade och skrek åt henne. Det slutade med att de gick ut och grälade högljutt. Sedan blev det tyst. Och så kom Geniet (skrattar) Ingmar in. Geniet hade vunnit. Men Ingrid sa replikerna med ett återhållet hat som speglade allt det motstånd som alla kvinnor möter i livet – 'ursäkta att jag finns till'. Det ansiktet var så fantastiskt – så blev hon också Oscarsnominerad."

"Det finns en homoerotisk laddning i scenen som jag aldrig tänkte på"

"Persona". Ingmar Bergman (1966)
"Varken Bibi Andersson eller jag hade den ringaste aning om att detta skulle bli en sådan klassisk filmbild. Vi var väldigt unga och förstod inte ens vad filmen handlade om. Ibland är skådespeleri precis som livet – man lever sin roll utan att alltid förstå den. Däremot förstod jag instinktivt att jag var Ingmars alter ego, samma typ av språkrör som Erland och Max hade varit. En rollfigur som inte längre ville kommunicera med omvärlden, som inte längre ville vara en del av livet. Detta är en drömscen där Bibi drömmer att jag kommer in i ett nattlinne och står bakom henne, böjer mig ner och kysser henne i nacken. Scenen är fylld av begär. Ingmar har ju inte direkt gjort sig känd som någon queer-regissör, men i dag tycker jag att det finns en homoerotisk laddning i scenen som jag aldrig tänkte på när vi spelade in den på Fårö. Det var min första film med Ingmar och början på min karriär."

Nichlas Wennö "

DN 25 jan 2015:

“ Vikingens resa – från saga till datorspel

Fäblessen för vikingarna i den samtida populärkulturen tycks aldrig avta. Jonas Thente jagar spår efter den isländska sagan i dagens litteratur, tv-serier och datorspel.

Den 18 november förra året undkom den isländske hovskalden Þórarinn Eldjárn en neslig död på Stockholms slott. Han hade inställt sig för att leverera en drottkvätt till den svenske kung Gustaf. Den nordiska historien berättar att sådana företag kan vara riskabla. Om skalden lyckades med sin dikt belönades han, men om han var slarvig eller skymfande så kunde vanära eller rent av omedelbar avrättning bli resultatet. Sålunda hotade Knut den store på 1020-talet att hänga Eldjárns namne, Þórarinn Lovtunga, om denne inte hyfsade till versmåttet.

Eldjárn klarade sig. Efteråt anmärkte han lakoniskt: ”Antingen har kvalitetskraven sänkts eller så har hovpoeternas arbetsförhållanden förbättrats. Kanske bäggedera.”

Den kringresande skalden Gunnlaug Ormtunga, som kring 1000-talet reste runt för att skalda vid hoven, räknade in sådant som guldringar, broderade rockar och silverinlagda bredyxor i diktarlön.

Þórarinn Eldjárn fick ett par manschettknappar för väl genomförd drottkvättning.

Anledningen till hovskaldens turné – han hade tidigare uppvaktat de norska och danska regenterna – var utgivningen av de samlade "Islänningasagorna" på de skandinaviska språken. Det rör sig om en kassett som väger fem kilo och innehåller fem band. Här finns samtliga 40 släktsagor i nya och reviderade översättningar, samt 49 stycken tåtar. Tåtar, det är kortare snuttar som kan ha ingått som utbroderingar i sagorna eller fungerat som mer eller mindre fristående, anekdotiska kortsagor.

Var och en kan förstå att det har varit ett digert arbete. De regionalpolitiska undertonerna finns naturligtvis med när utgåvan presenteras. I sådana här sammanhang är det ju bättre att understryka de politiska aspekterna än de litterära och kulturhistoriska. Om man vill öppna fonder, stipendier och utvecklingsbidrag, vill säga.

Kanske var det också lite nesligt att en engelsk samlingsutgåva av sagorna utkom redan 1997 och blev en stor succé. Man får tänka sig att detta faktum bidrog till benägenheten att sjösätta de skandinaviska utgåvorna.

Att kunskapen om denna unika berättelseskatt inte är vad den en gång har varit vittnar en av den svenska utgåvans redaktörer, Gunnar D Hansson, om. När projektet skulle -presenteras på Bokmässan sade en högt uppsatt svensk tjänsteman på Nordiska ministerrådet: ”Ja, det är väl det som kallas Eddan och sånt.”

– Jävlar, här börjar vi från början, minns Hansson att han tänkte.

För det är inte Eddan och sånt det handlar om. Islänningasagorna är märkliga blandningar av släkthistoria och påhitt. Några av de mest kända är den tidigare nämnda Gunnlaug Ormtungas saga, Egils saga och Njåls saga. Här finns också de sagor som handlar om hur nordborna koloniserade Grönland och upptäckte Vinland – det vill säga Nordamerika. Man kan läsa om skärmytslingar med de infödda ”skrälingarna” och mötet med en märklig gröda som är ”självsående” och antagligen är ris.

Men det mesta av stoffet utgår ifrån konflikter och släktfejder av ett eller annat slag. Islänningasagorna nedtecknades ett par hundra år efter de skeenden som beskrivs och en av de naturliga konflikterna blir då den mellan de gamla hedniska vikingarna och de vid nedtecknandet kristnade författarna. En fascinerande omständighet i detta sammanhang är att ju längre ut i den geografiska periferin man rör sig, desto mer trolldom och gåtfullhet uppenbaras.

Det är som med medeltida kartritare, som fyller ännu icke kartlagda territorier med sällsamma monster. Sålunda dräps Eirík den rödes son av en enfotings pil någonstans längs den kanadensiska kusten. Ingen verkar tycka att mötet med monopeden är en särskilt märklig episod.

Vikingen har uppträtt i många skepnader i Sverige. Vi har haft den nationalromantiska 1800-talshjälten i exempelvis Erik Gustaf Geijers tappning, som stinn av mjöd går i härnad och knyter vänskap med svärd. I en inledande essä i ”Islänningasagorna” tacklar professor Bo Ralph nationalromantiska fenomen som 1800-talets mjödskålande Götiska förbund.

Vidare har vi Frans G Bengtssons något mer sansade och historiskt förankrade ”Röde orm”. Med 1970-talet kom vikingen som hårdrocks-kitsch och ett par decennier senare som affischpojke för diverse rasistiska organisationer. En av de mest kunniga svenska forskarna på området, professor Lars Lönnroth, såg sig i essäsamlingen ”Skalde-mjödet i berget” från 1996 nödgad att redan i den första essäns inledande stycken ta bestämt avstånd från nationalchauvinisterna.

Så gör forskare, asatroende och fornnordiskt intresserade än i dag. Fast den mest förekommande vikingen i dagens Sverige är nog den variant vars behornade plasthjälm säljs var än utländska turister flockas.

Samtidigt är vikingen och det samhälle han och hon var del av föremål för ett internationellt intresse som saknar motstycke. Inför julhandeln stod jag framför det digra nyhetsbordet i bokhandeln The Strand på Manhattan. Där fanns höga travar av de mest populära böckerna, men den trave som bestod av Anders Winroths ”The age of the vikings”(Princeton university press) utmärkte sig genom att utgöra ett schakt på vars botten bara två exemplar återstod. De var borta en halvtimme senare.

Danska nationalmuseets omfattande utställning ”Vikings. Life and legend” drog i våras omfattande skaror till British museum i London och gick sedan vidare till Berlin.

Men den mest intressanta utvecklingen sker inom de genrer vi brukar kalla populärkulturella. Kanske beror det på att den medeltida nordiska kulturen uppfyller alla krav på det som kallas mythos, eller med mer populärt språkbruk: universum. Med universum menar man en sammanhållen och någorlunda väl överblickbar grund för fabulering. Faktum är att islänningasagorna till sin konstruktion väldigt mycket liknar de nutida universum som utgör grund för så många älskade populärkulturella fenomen. ”Star wars”, Marvel, Tolkiens Midgård – som naturligtvis står i skuld till författarens forn-nordiska studier – ”World of warcraft”, ”Game of thrones”. Samtliga dessa universum håller sig med intrikat uppbyggda scheman som medger utvikningar, och på samma gång är slutna nog att upprätthålla odiskutabla regler och tillräckligt öppna för att uppmuntra till improvisation – till exempel i form av *fan fiction*.

För vi bör komma ihåg att de isländska släkt-sagorna inte nödvändigt-vis är sanna, historiska. Vi får inte glömma att de olika sagorna backar upp även helt osanna uppgifter, på så vis att man aldrig kan utgå ifrån att en person verkligen har existerat bara för att denne hänvisas till i tre

olika sagor. Sagorna utgör en väv och finner sin styrka i detta – inte i sanningshalter.

I tv-världen är History channels serie ”Vikings” ett fenomen. Den handlar på papperet om Ragnar Lodbrok, men tar sig naturligtvis en mängd friheter. Man kan bland annat notera att Ragnars hemby i Norge heter Kattegatt och att det uppenbarligen är gångavstånd till templet i Uppsala, som för övrigt ligger i en ravin. Många historiker har klagat på seriens brist på ackuratess, men om man jämför den med tidigare tv-tolkningar så är den ett under av historisk, eller litterär, trohet.

Antalet äventyrsromaner med vikingamotiv är oräkneliga. Ska man nämna någon företrädare så får det nog bli Bernard Cornwell.

I datorspelsvärlden finns det en uppsjö av fornnordiskt inspirerade titlar. Förra årets ”War of the vikings” är ett avskräckande exempel där etniciteten i stort är kosmetisk. Den mest inflytelserika och paradoxalt nog mest trovärdiga skildringen av den norröna kulturen står Bethesdas fantasyspel ”Skyrim” för. Titelns Skyrim är ett omfattande rike modellerat efter vikingarnas Island med bosättningar och politisk struktur som är noggrant researchade och riktigt över-tygande. Ja, och så tillkommer drakar och annat.

På seriefronten har den trikåklädde superhjälten Thor under efterkrigstiden representerat det nordliga arvet, även om Hal Foster och hans ”Prins Valiant” försökte ta paketet på mer allvar. Men med Brian Woods ”Northlanders” har de isländska sagorna hittat en värdig vidarespinnare.

”Northlanders” är en serie uppdelad på sju album. Det finns ingen genomgående huvudperson: snarare liknar serien Islänningasagorna i det att den skiftar fokus genom aktörer och epoker. Den första berättelsen inleds år 980 utanför Konstantinopel och följer Sven när han återvänder till sitt förskingrade hem på Island. Därefter berättar Wood om det av vikingarna ockuperade Irland 1014 och en irländsk upprorsmakares flykt från förtryckarna. Efter detta är vi i Lindisfarne år 793 vid tiden för vikingarnas första stora plundringståg.

Brian Wood ger intryck av att helt och hållet ha begripit sagornas poetik; sättet på vilket de tillåter sig att vila vid de dramatiska topparna, avvika en smula från ämnet och dråsa tillbaka mitt i dramatiken. Han har också noterat det mycket väsentliga att människorna i de isländska sagorna sällan eller aldrig är entydiga hjältar. Snarare tvärtom: många av ”hjältarna” är i själva verket ganska skurkaktiga, fula och småsinta, ibland rent av laglösa.

Detta att sätta ganska tvivelaktiga figurer i centrum för berättelserna var ett skick som knappast hörde till vanligheterna i medeltidens litteratur. Snarare pekar det fram mot den moderna roman som skulle dröja ännu femhundra år.

Den isländska sagadiktningens märkliga realism är något som litteraturforskaren Robert Kellogg tar upp i sitt förord till ”Islänningasagorna”. Utvecklingen av det medel-tida Islands prosafiktion – ”ledig, nyanserad och strängt upp-tagen med ett helt samhälle med vanliga människors juridiska, moraliska och politiska liv” – var ”något som saknade motsvarighet i hela Europa intill dess att romanen bröt fram femhundra år senare”.

En annan som påpekat detta är Jorge Luis Borges, som i en essä 1953 beklagade det skandinaviska öde som består i att frivilligt försvinna ur historien. Borges noterar hur Skandinavien under vikingatiden var den mest heterogena och kosmopolitiska knutpunkten i världen. Han

skriver också att skandinaver som slog sig ned någon annanstans än i hemlandet, på bara en generation glömde hemspråk och ursprung.

Han drar parallellen till den isländska sagan, som alltså upptäckte den moderna epiken 500 år innan Flaubert upptäckte den. Precis som med upptäckten av Nordamerika är upptäckten av romanen dold för världens ögon, skriver Borges: ”I den allmänna historien är det som om Skandinaviens krig och böcker aldrig existerat; allting förblir isolerat och utan spår, som det hade inträffat i en dröm.”

Fem kilo islänningasagor kan förhoppningsvis råda viss bot på detta.

Jonas Thentejonas.thente@dn.se

”Islänningasagorna” är ett samnordiskt projekt initierat från Island av enmansförläggaren Jóhann -Sigurdsson. De danska, norska och svenska utgåvorna säljs tills vidare endast direkt från förlaget via nätet. Förhandlingar pågår om en svensk distributör och eventuell senare pocketutgivning av valda verk. Om några år kommer hela verket att publiceras på nätet genom redan beslutat ekonomiskt stöd från den isländska regeringen. Den svenska utgåvan har till stor del finansierats genom bidrag från Torsten Söderbergs stiftelse.

Tre personer ur islänningasagorna

Kolskegg
Förekommer i ”Njáls saga”. Bror till Gunnar Hámundarson och hjältemodig vid en sjöstrid mot vikingar i Göta älv. Kolskegg sänker ett skepp genom att slunga ett ankare genom bordläggningen, dödar en stor mängd och tar därpå en vilopaus. Gunnar konstaterar: ”I dag har du tjänat andra bättre än dig själv, för du har släckt deras törst men inte din egen.” Kolskegg tar med sig en kruka mjöd och fortsätter slåss.

Freydís
Förekommer i ”Eirík den rödes saga”. Oäkta dotter till Eirík och deltagare i Torfinn Karlsefnis upptäcktsresor i Nordamerika runt 1010. Hon smädar männen för att de inte vågar ta itu med urbefolkningen: ”Om jag hade haft vapen skulle jag ha kämpat bättre än någon av er.” När hon, gravid, på håll följer efter männen attackeras hon av ”skrälingar” men hittar ett svärd bredvid en död man. Hon blottar ena bröstet och slår det mot svärdet. Skrälingarna skräms av detta, rusar till sina kanoter och ror bort.

Torstein Torvardsson
Förekommer i ”Tåten om kummelmannen”. På hemväg finner han ett skelett och ett svärd, som han tar med sig. På natten har han en dröm, där en krigare hotar honom att lämna tillbaka hans svärd. De har en poesiduell, som Torstein avslutar med orden:”Ditt hot skall jag hämna/ banehugg skall jag ge dig.” Kummelmannen säger att Torstein valde rätt och att inget annat skulle ha hjälpt honom. När Torstein återvänder nästa dag är kumlet borta. “

DN 26 jan 2015:

“ Bellman blir digital

På Carl Michael Bellmans födelsedag, den 4 februari, kommer hela hans produktion att läggas ut på nätet. Allt som allt rör det sig om 82 epistlar, 65 sånger och över 2000 andra små och stora verk. Bakom projektet står Bellmansällskapet.

– Vi har digitaliserat hans samlade verk, säger Jennie Nell, sekreterare och webbredaktör i sällskapet. Rättigheterna till hans texter är ju fria, men vi har också fått lov att lägga ut alla vetenskapliga kommentarer till verken. Det är unikt.

Fredmandiktningen kommer ständigt i nya utgåvor. Men med digitaliseringen får allmänheten möta en bredare och även roligare Bellman.

– Han skrev så mycket som legat gömt i arkiven: tal till kungen, julklappsrim, brev, dikter till födelsedagar och begravningar. Dessutom var han med och gjorde en skämttidning.

Jennie Nell menar att intresset för Bellmans diktning bara växer, både internationellt och i Sverige. Extra glad blir hon över olika nytolkningar, som Hugo Hanséns musikföreställning på Stadsteatern i Stockholm.

– Där har Bellman fått ett modernare sound. Det visar att han lever.

Åsa Beckman asa.beckman@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Maria Schottenius: Påven vill skriva om historien – och han har mycket bråttom

Påven spelar ett högt spel framför allt genom sin stora upprensning av Vatikanens minst sagt skumma affärer. Och nu lever han mycket farligt.

Det finns en person som absolut inte tar semester. Påven Fransiskus.

Just nu röjer han upp i Vatikanen. Hårt och skoningslöst. Före jul, den 22 december sjukförklarade han den katolska kyrkans ledning, räknade upp femton åkommor som ”plågar Vatikanens makthungriga byråkrati” och som han vill bota under det nya året. Applådåskorna från de samlade kardinalerna och biskoparna uteblev.

Det såg idylliskt ut när SVT sände julmässan direkt från Sankt Peterskyrkan i Rom, men skenet var bedrägligt. I själva verket kokade det bland kardinalerna i bänkarna.

De hade då hört påven avlägga en lång, litterärt målande uppräkning som gick ut på att kurians företrädare förhärligar sig själva, glorifierar sina ledare, har blivit offer för karriärism och opportunism, är andligt och mentalt förhärdade etc.

I Le Nouvel Observateur finns ett initierat och genomarbetat reportage med rubriken ”Vem vill åt Fransiskus skinn?” Tidningen konstaterar att Fransiskus är den mest älskade bland påvar.

Det som gör honom till en förebild för många människor är samtidigt precis det som gör att han nu lever mycket farligt: hans attack mot de ekonomiska skandalerna i kurian, hans nolltolerans mot sexuella övergrepp inom kyrkan, hans omdefiniering av familjepolitiken, bland annat respekten för homosexuella. Om man dessutom lägger till att han som förste påve utmanar den italienska maffian, är det fråga om direkt livsfara.

Fransiskus jämförs ofta med den populäre påven Johannes XXlll, även han med stort socialt engagemang, som dog under det radikala och mycket kontroversiella andra Vatikankonciliet, oklart hur. I april förra året helgonförklarade -Fransiskus honom.

Det går ryktena om att påven ska lämna sitt ämbete. Bakgrunden är att ett antal högt uppsatta kardinaler, bland annat en som tillhör ultra-högern som säger att ”kyrkan med Fransiskus är som ett fartyg utan roder”, en annan som är chef för Troskongregationen, det som förr kallades Inkvisitionen, är beredd att få Fransiskus avsatt.

Fransiskus i sin tur rensar nu ut Ratzingerfolket och dem som tillhör den yttersta högern, som kämpar för att behålla de moralkonservativa doktrinerna och Opus Dei, som efter några år i värmen nu är på väg ut i kylan.

Påven spelar ett högt spel framför allt genom sin stora upprensning av Vatikanens minst sagt skumma affärer. Eftersom han vill att det som sker inom Vatikanbanken ska vara transparent kommer en stor del av kyrkans män, kardinaler och andra som är inblandade i ekonomiska skandaler att avslöjas. Det här handlar om en del av det globala finanskapitalet och om korruption på en ekonomisk världsscen.

Just nu, i dessa dagar, har medierna fokus på påvens program mot ”likgiltighetens globalisering” och den nya familjepolitiken som ska diskuteras i Synoden i oktober. Om det inte smäller innan dess.

”Vem tror han att han är, den lille argentinaren?” som en av de centralt uppsatta kardinalerna uttryckt det. Och en annan: ”Vi har misstagit oss.”

Om tre veckor, den 14 februari, ska 20 nya kardinaler installeras. och under tiden trappas dubbelspelet mot Fransiskus upp. Maktfördelningen mellan kardinalerna kan då förändras drastiskt, och för dem som vet att de kommer att sjunka ner i hierarkin gäller det nu att försvaga påven. Helst få honom avsatt.

Det kan låta som ett långsamt arbete att skriva historia. Men när man faktiskt gör det måste det ofta gå snabbt. Därför har påven bråttom.

Maria Schottenius maria.schottenius@dn.se “

DN 2 feb 2015:

“Vi lever i människans sårbara tidsålder

Den stora utställningen ”Anthropocene” i München visar hur människan förändrar klotet långt ner i jordskorpan. Men människan förändrar också sig själv. Sverker Sörlin lyfter fram frågan om ansvar i en skör tid.

Varför talar så många om ”ansvar”, den politiska höstens mest använda ord? Kanske för att det blir allt svårare att ta ansvaret och allt viktigare att fördela det rättvist. Se bara vad som händer med jorden.

För några veckor sedan öppnade en ny utställning på Deutsches Museum i München: ”Willkommen im Anthropozän”. På engelska: ”Anthropocene. The earth in our hands”. Jorden i våra händer… Våra? Vilkas händer, mer exakt?

Utställningen är ett av allt fler försök att tyda vår nuvarande tidsålder, den tidsålder då människan, *anthropos*, framträder även som en geologisk kraft. *Antropocen* är tänkt att ersätta *holocen*, den epok som inleds efter den senaste istiden och som kännetecknas av de mänskliga civilisationernas blomstring.

Intresset för antropocen uppstår i en värld där allt inverkar på allt och alla. Begreppet kom i omlopp 1999, vid ett forskarmöte i Mexiko inom ramen för FN:s International geosphere-biosphere program. Det lanserades av Paul Crutzen, som fick sitt Nobelpris i kemi för upptäckten av ozonhålet över Antarktis.

Nu används det lika mycket inom humaniora och i konsten. På Haus der Kulturen der Welt i Berlin finns sedan två år det globala Anthropocene Campus, med utställningar, kurser och events. Ett bokprojekt i fyra volymer ges ut på prestigeförlaget MIT Press i USA, med kommenterade filosofiska och vetenskapliga texter, från Athanasius Kircher till Walter Benjamin och Buckminster Fuller.

Antropocen är ett begrepp för en värld med allt tätare förbindelser – för vilka tydligare ansvar nu begärs. På många sätt en reaktion mot globaliseringens ansvarslöshet.

Deutsches Museum är världens största vetenskapsmuseum. När ingenjören Oskar von Miller framkastade idén om museet tänkte han sig ett kabinett över vetenskapliga och teknologiska ”mästerverk”. Museet hamnade snart i nazisternas skugga. Deras kulturpolitik var lika selektiv som Sverigedemokraternas och i nazifieringen av museet satsade man särskilt på bilavdelningen, som blev ett skyltfönster för tysk ingenjörskonst och folkgemenskap. För den som ville utrota vad man kallade ”judisk” vetenskap var museet ett viktigt reformobjekt.

Den som stiger in i denna utställning möter själva motsatsen till det selektiva: en värld där kulturpolitik, vetenskap och en förståelse av människans tillstånd inte går att skilja från varandra.

Tekniska ”mästerverk” figurerar i utställningen: ångmaskinen, satelliterna, bilarna, flygplanen. Men snarare framträder de här som de artefakter som möjliggjort den värld där människorna och deras samhällen blivit så dominerande att det internationella geologsamfundet överväger att låta antropocen bli namnet på vår tidsålder.

Vad geologerna försöker avgöra är om de mänskliga spåren på planeten kommer att vara tydliga och varaktiga nog för att motivera en ny epok. Det är ett finstilt arbete som handlar om lagring av radioaktivt nedfall, fördelningen av isotoper i atmosfären och jordskorpan. Klimatet ändrar vi redan. Sedan något årtionde skyfflar mänskligheten omkring mer jord än vad jorden själv förmår genom vulkaner, jordbävningar och sedimentering.

Utställningen, vars affisch visar ett jättelikt fingeravtryck på planeten, har en hel avdelning som visar hur dessa landskap ter sig från luften. Växthusens ”plastocen” täcker hela regioner. Boskapsanläggningarnas geometri i Texas syns från satelliter, ungefär som Kinesiska muren. ”Terraforming”, ett begrepp från science fiction-världens kolonisation av främmande planeter, används för att förstå den planetära ingenjörskonsten, driven av militära och ekonomiska intressen. Tittar vi in i människorna själva, deras biokemiska sammansättning, finner vi samma omvandling. Toxiska material, proteser, implantat, ny vävnad; en växande genetisk och stamcellsbiologisk strukturrevolution.

En del av dessa bilder är plågsamt vackra. I planetär skala framträder antropocen som människornas kollektiva konstverk. Den fortsatta skapelsen. Associationerna blir närmast teologiska, så som Teilhard de Chardin, en av de filosofer som genom antropocendebatten på nytt blivit aktuell, tänkte sig det med sitt begrepp ”noosfären”. Han syftade på den andliga gemenskap som hägrade efter första världskrigets katastrof. Hundra år senare är det filosofen Bruno Latour som föreslår att mänskligheten med vetenskapens data nu väver sin egen kokong av insikter om vår sköra värld. En omhändertagandets metafysik.

Ett nyckelord i antropocen är *strata*. På svenska: lager, skikt. Geologins översättning av tid till material som upptäcktes av konsten på 1960-talet. Robert Smithson, jordkonstens ikoniske Ikaros, död i en flygkrasch under en rekognoscering i öknen, såg industrialismens ruiner i sin hemstat New Jersey som avlagringar av förbrukad entropi. På det sättet var mänsklighetens verk bara en fortsättning av naturens. Som barn samlade Smithson naturalier i sitt pojkrum och hängde ständigt på Naturhistoriska museet i New York.

Precis som i geologin och evolutionen är *skala* och *tid* andra nyckelord. På Deutsches Museum visas ”The clock of the long now”, Brian Enos och Stewart Brands skapelse, i sin verkliga version en klocka nedsänkt i öknen i Texas där dess urverk drivs av energin från de människor som stiger ned till den. Dess ”sekund” är tio sekunder och dess livslängd tio tusen år, men dess verkliga projekt är ”hopp” – om en mänsklighet som har en framtid. Ingen slump att Jo Guldi och David Armitage i ”The history manifesto” (Cambridge 2014), kanske det gångna årets mest omdiskuterade historiska verk, ger argument för varför långa tidsperspektiv behövs för att vägleda policy. Också de hänvisar till antropocen.

Vi har vant oss vid att skilja naturens tidsskalor och människan åt. Med goda skäl: när politik motiveras med biologi eller ”ras” begås alltid misstag. I Deutsches Museum är man medveten om det. Från år 1945 hyste den sönderbombade byggnaden en organisation för omhändertagandet av judiska överlevare. Hela institutionens arv är en djup dialog med det förflutnas felslut och ett stort bokprojekt har genomförts om ”Das Deutsche Museum in der Zeit des Nationalsozialismus” (2010).

Men antropocen är på nytt något annat. Man kunde säga: samma dialog baklänges. Inte naturen som förklarar människan, utan människan som förklarar naturen.

Detta förskjuter gränserna för hur vi ordnar världen. Höstens debatt om den svenska kulturpolitiken är, i all sin beskedlighet, ett symtom. Kulturministern Alice Bah Kuhnke föreslog, inte med en så utvecklad argumentering, att kulturpolitiken kunde ges miljöpolitiska motiv. Förstått som en ny form av instrumentalism väckte utspelet berättigad oro.

Men själva tanken kan göras djupare och är då i själva verket ganska annorlunda och inte alls en underordning av kulturen. Det handlar om att omförhandla relationerna mellan sfärer som vetenskap, kultur, konst och politik, mellan samhälle och biologi. Länge har vi förstått dessa som två kulturer. En stor debatt under 1960-talet handlade om att naturvetenskap skulle erkännas som ”bildning”. I medierna upprätthålls ännu denna urmodiga uppdelning; man hanterar hominider på vetenskapsredaktionen och handlande mänskliga subjekt på sidor för kultur och politik. Men världen är sedan länge på väg någon annanstans, där sådana skillnader överskrids.

Situationen är formativ. Mycket av den mest dynamiska humanistiska forskningen just nu undersöker gränserna mellan naturigt och kulturellt. Det pågår en desta-bili-sering av det mänskliga. Relationer till djur, växter, sjukdom, sexualitet och känslor omförhandlas, dessa gränser har för övrigt aldrig varit skarpa. Utgångspunkter finns i arbeten av antropologer som Donna -Hara- way och Deborah Bird Rose. Allt vi vet om migration, språk, seder, vanor och evolution lär oss att mänskligheten är i ständig rörelse och omvandling. Själva den praktik som vi kall-ar ”att vara människa” framstår som oändligt mångtydig och full av möjligheter. Att erkänna en handlandets kraft hos djur, växter och objekt handlar om att ”byta bilden av det mänskliga”, som litteraturforskaren Ursula Heise påpekar i antropocenutställningens katalog.

Denna utställning pekar därför också mot det paradoxala i ”människans tidsålder”. Den visar inte bara människans makt mot planeten utan också mot planetens eget medskapande. Därmed också ett utvidgat erkännande av kulturen, samhällenas uttrycksformer, som en världsomvandlande kraft, på samma gång globaliserande, befriande och djupt förödande. Kanske är det lättare att formulera detta i ett tekniskt och vetenskapligt museum, som inte begränsas av en rent estetisk kulturförståelse. Vad jag tänker på är närmast återuppståndelsen av ett utvidgat kulturbegrepp, inte det bildningshumanistiska som föregick ”kulturpolitiken”, utan ett som kan ta vid och fortsätta formulera kulturen som en demokratisk samhällsinstitution.

Förstår man kulturpolitik så är den snarast en del av en större ansvarstagandets politik som ter sig nödvändig för att hantera den värld våra samhällen skall navigera i. Denna politik är ännu inte formulerad, knappt ens påbörjad. Kulturpolitiken är i själva verket mycket sent anländ; andra politikområden har inlett denna process mycket tidigare, även om inget hunnit särskilt långt. Samhällena famlar.

Som alla betydelsefulla ögonblick bär också detta på faror. Kring begreppet antropocen rasar redan en debatt. En central invändning är dess tendens till ansvarsinflation. Det underförstår en sammanhållen mänsklighet som inte finns, ofta försåtligt insmugen med det lilla, vanligen vackra, ordet ”vi”. ”Vi måste”, som det heter – till exempel sopsortera, eller bara avstå.

Men planetens ”vi” är en lögn. Majoriteten av världens människor bär ett minimalt ansvar för misshushållningen med planeten. En liknande klyfta syns i klimatförhandlingarna. Den skär inte bara mellan utan

också inom länder, den innefattar kön, klasser, generationer. Också i fattiga länder finns rika, som filosofen Dale Jamieson påpekar i sin bok ”Reason in a dark time” (Oxford 2014). Den ekologiske ekonomen Richard Norgaard i Berkeley har föreslagit att begreppet borde vara ”econocen” eftersom ekonomin snarare än ”mänskligheten” driver alltsammans.

Men lika central, tror jag, är den diskussion som handlar om ”människan”. En växande ny-scientistisk strömning just nu vill kunna förklara människors önskningar, oro, längtan, vilja, förmåga. Neurobiologisk och psykologisk forskning vidgar sina anspråk. Det lockar och skrämmer. Jag läser själv det dramatiska intresset för Lena Anderssons två senaste romaner i detta ljus. Den nu riksbekanta Ester Nilsson, hemsökt av passionens demon, slits mellan bejakelsens ljuvhet och erfarenhetens skepsis. De män hon möter förefaller amoraliska, men också dessa kan, liksom Ester själv, läggas under neurologins torra raster. Men bör vi läsa dem så? Romanerna berör så starkt eftersom de kretsar kring frågor om var den instans finns där ansvar kan utkrävas i en människa. Också här är vi destabiliserade, i våra innersta livsval.

Ett uttryck för denna diskussion handlar om förståelse, kanske förlåtelse, inför en människa som genom sin biologi framstår som alltmer sårbar, inte mindre. Men ett annat handlar om en upplösning av ansvar. Den som ger fullt erkännande åt hjärnans belöningssystem påminner om den som, på den planetära skalan, skriver ut frisedel åt ”econocen” och dess lika tygellösa krafter: begär, expansion. Det är en position som ytterst hävdar att ansvar är en illusion. Och om det inte finns ansvar behövs heller ingen politik. Världen blir som den blir, bara vi blir rikare, vilket är det överordnade.

Kanske är det då inte så förvånande att höstens politiska ord blev just ”ansvar”. I sin svenska variant en rätt begränsad diskussion om parlamentariska procedurer. Men låt inte detta hindra oss från att se vad vår samtid handlar om. Precis som ”kulturpolitik” återspeglar ordet ”ansvar” just nu något mycket större.

Något djupgående håller på att ske med de sätt på vilka världen styrs och förvaltas. Medan denna värld på ytan förefaller att avpolitiseras och bli alltmer lik i sina olika delar – globaliseringens logik, som den just avlidne tyske sociologen Ulrich Beck brukade påminna oss om – pågår denna perspektivvidgande diskussion bland geovetare, historiker, filosofer, konstnärer, humanister, feminister, arkeologer, antropologer, ekologer och många andra. Den pågår på museer, universitet, bland offentliga intellektuella. Den är politisk. Den är i hög grad vad vi numera måste förstå som kulturpolitik. Att den också är en naturpolitik går inte att undvika. Det är dessa uppbrutna gränser mellan politikens fält som vi nu får lov att försöka förstå.

Det går heller inte att tro annat än att denna diskussion handlar om det som kommer att bli morgondagens politik också på de kortare tidsskalor där ministrar och valkampanjer verkar. Den som bryr sig om kultur har anledning att justera sin optik. Vi behöver se på samma gång långt borta och nära, koppla den stora skalans omvandlingar till beslut nu. Det är möjligt.

Sverker Sörlin litteratur@dn.se

Utställningen ”Anthropocene” visas hela året på Deutsches Museum i München och fram till den 31 januari 2016.

Sverker Sörlin (född 1956) är idéhistoriker, professor i miljöhistoria och medarbetare i DN Kultur. I höstas kom hans ”självetnografiska” sjukdomsberättelse ”Rädslan för svaghet” (Weyler). 2004 fick han Augustpriset för böckerna ”Världens ordning” och ”Mörkret i människan”. “

* Jobb.

Politik för en arbetsmarknadsminister.

Något om jobb.

Sven Wimnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.
http://wimnell.com/omr658f.pdf

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Statsminister Stefan Löfven (S)

anf.2 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsministern för att han inledde med avståndstagandet mot det fruktansvärda som har inträffat i Paris. Det är en attack mot det öppna samhälle som vi här kanske ibland tar för givet. Men man ska ha klart för sig att vi har en mycket orolig omvärld och att det finns de som vill välja våldet före ordet. Det finns parlament där man slåss. Här kan vi som är valda, både kvinnor och män, i stället stå och låta åsikter och regeringsalternativ brytas mot varandra i en saklig debatt. Jag ser fram emot den.

Vi moderater har begärt en aktuell riksdagsdebatt om hur vi om möjligt kan stärka skyddet för det öppna samhället. Det ska vi vara stolta över och rädda om och aldrig ta för givet. Det tror jag att vi är överens om.

Nu ska jag övergå till det som vi inte är överens om. Statsminister Stefan Löfven sa på valnatten att svenska folket krävde förändring och skulle få förändring, och i söndags hade det gått 100 dagar sedan han utsågs till statsminister.

Vi har låtit riksdagens utredningstjänst titta på reformtempot för den här regeringen och jämfört det med några tidigare regeringars reformtempo. Det som Stefan Löfven talar om visar i själva verket ett lägre reformtempo jämfört med hur det var under Alliansens första höst 2006. Men inte nog med det, det är lägre än under Ingvar Carlssons första höst efter valet 1994, och det är lägre än under Carl Bildts första höst 1991.

I ett läge där Sverige, som statsministern själv medgav, står inför stora utmaningar måste jag fråga varför reformtempot är lägre. Jag skulle vilja ge statsministern chansen här i kammaren att nämna någon eller några reformer som han har hunnit genomföra under dessa 100 dagar och som möjliggör för att det kan skapas fler nya jobb i Sverige. Det behöver vi om vi ska bygga Sverige starkare. (Applåder)

anf.3 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Först vill jag gratulera Anna Kinberg Batra till att hon har blivit vald till ordförande i Moderaterna. Jag ser fram emot många spännande dueller. En av dem är den vi har just nu.

När det gäller reformtempot har vi just slutit en överenskommelse som innebär att det ska gå att regera Sverige även i minoritet.

Jag utgår från, precis som vi sade vid förhandlingarna, att vi alla såg att de arbetsmöjligheter som vi nu har i Sveriges riksdag är helt annorlunda än vad vi någonsin har haft. Vi har en unik situation där vi nu också ser ett parti som har 13 procent och som säger till alla andra: Om inte ni gör som vi vill i migrationsfrågorna så fäller vi varenda regering.

Vi har en helt annan politisk situation - det var vi överens om - och det är därför som vi har slutit överenskommelsen, och det är bra. Nu kan vi börja.

Jag vill påminna om att svenska folket röstade bort den förra regeringen, som tappade totalt 10 procentenheter. Besvikelsen över en högre arbetslöshet, sämre skolresultat, stora revor i välfärden och en kraftigt försämrad svensk konkurrenskraft i den globala ekonomin var orsaken. Det var ett mycket tydligt besked. Man har röstat för det som vi återkommer till och jobbar med redan nu, nämligen hur vi ska få fler människor i arbete och en riktig och aktiv näringspolitik, hur vi ska få barnen att få all den kunskap som de behöver när de kommer ut i det vuxna livet och ut i arbetslivet och hur vi ska se till att den sociala tryggheten fungerar, så att människor faktiskt kan ta sig vidare i en omställning som kommer att pågå. Detta arbete är påbörjat. Vi kommer också att återkomma, inte minst i den vårproposition som vi nu ska lägga fram, och visa hur vi ändrar riktningen på Sveriges politik. (Applåder)

anf.4 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Jag tackar Stefan Löfven för både gratulationen och svaret. Ska jag alltså uppfatta statsministerns svar som att det inte har blivit några reformer än? Statsministern har faktiskt haft sitt ämbete i 100 dagar. Inte kan man väl skylla allting på ett parti i Sveriges riksdag när man har sökt och fått uppdraget som statsminister?

Sveriges riksdag fattar tusentals beslut varje år, i alla fall under den förra mandatperioden. Det är vid varje tillfälle regeringens ansvar att se till att reformer utvecklas, kommer fram och kan genomföras så att Sverige blir starkare.

Det är bra att vi har former på plats för att förtydliga den negativa parlamentarism som Sverige har haft så länge. Men det som jag frågade var vilka reformer som statsministern själv och hans parti kan ta fram, kan genomföra och vill genomföra för att bygga Sverige starkare.

Vi lämnade en stark svensk ekonomi som behöver förstärkas. Jobben behöver bli fler. Jag frågar därför igen: Kan statsministern nämna bara en enda reform som han har tagit fram och som han har genomfört för att jobben ska kunna bli fler? (Applåder)

anf.5 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Jag tror att Anna Kinberg Batra också deltog i höstas i riksdagsarbetet och såg vad som skedde. Det var en mycket unik situation som bland annat gjorde att regeringens budget föll. Denna budget innehöll mycket konkreta förslag på vad som skulle ha gjorts för att ungdomar ska komma in i arbete. Den föll, och jag undrar om ni är så stolta över det just nu.

Ni kommer snart att fråga hur det kommer att gå med ungdomsarbetslösheten. Då ska jag berätta att regeringens budget föll men att vi inte tänker ge upp den frågan. Vi har redan påbörjat detta arbete. Samtalen är igång med kommunerna och med Arbetsförmedlingen. Vad gör vi nu tillsammans för att se till att varenda ung vuxen kommer in i arbete. Detta arbete är igång, Anna Kinberg Batra. Det är igång tack vare att vi har en socialdemokratiskt ledd regering som tror på riktiga reformer och inte en borgerlig regering som tror på skattesänkningar som det enda medlet. (Applåder)

Till Statsminister Stefan Löfven (S)

anf.10 Annie Lööf (C):

Herr talman! Vi har fått hundratusentals nya jobb under Alliansens år vid makten, men fortfarande har var femte ung människa inget jobb, ingen inkomst, inga kolleger och inget behov av en väckarklocka. Ungdomsarbetslösheten är en av vår tids största samhällsutmaningar. Stefan Löfvens främsta löfte under valrörelsen var att lösa just ungdomsarbetslösheten. Den skulle utrotas, den skulle avskaffas med hjälp av 90-dagarsgarantin och traineeplatser.

Kritiken mot traineejobben har varit massiv, inte minst från fackligt håll, och nu verkar det som att verkligheten har kommit ikapp regeringen. Under julen uttryckte Stefan Löfven osäkerhet kring traineejobben. Han var redo att slopa dem. I valrörelsen var det den första åtgärd som den nya regeringen skulle införa. Men kanske var trots allt inte traineejobben den bästa lösningen på problemen. Kanske är det inte rätt att använda ungas riktiga jobb, det vill säga kraftigt höjda skattekostnader, för att finansiera pysselsättningsåtgärder och åtgärdsplatser. Frågan är vad Stefan Löfven vill göra i stället.

Ett av Centerpartiets och Alliansens recept för att fler unga skulle få riktiga jobb var att sänka arbetsgivaravgifterna. När Alliansens budget vann gehör i december skulle arbetsgivaravgifterna sänkas från 15 ned till 10 procent. För 14 dagar sedan skulle sänkningen ha varit i kraft. Arbetsgivaravgifterna för företag skulle ha sänkts från 15 till 10 procent. Så har inte skett.

Jag skulle därför vilja fråga Stefan Löfven varför han inte genomför riksdagens beslut. När tänker Stefan Löfven genomföra riksdagens beslut som gäller sedan årsskiftet? Eller väljer statsministern att trotsa riksdagen? Det skulle vara konstitutionellt mycket anmärkningsvärt. Jag vill också fråga Stefan Löfven: Om vänsterregeringen varken tror på sina egna förslag eller genomför det som riksdagen har beslutat, hur ska man då avskaffa arbetslösheten bland unga? (Applåder)

anf.11 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Jag kan lugna Annie Lööf. Nu har vi en regering som vill ta sig an ungdomsarbetslösheten på riktigt, som inte tror att skattesänkningar är det allenarådande medlet oavsett om det är högkonjunktur eller lågkonjunktur, som inser att vi måste investera på riktigt i näringspolitik och i utbildning så att människor kommer vidare.

Det är självklart så att regeringen kommer att leverera det som riksdagen har beslutat. Man får också ha viss respekt för att det är ett beslut som kom sent och som inte har hunnit effektueras. Finansdepartementet jobbar för fullt med att se till att riksdagens beslut verkställs. Det är alldeles klart.

Med den historik vi hade från er regering, Annie Lööf, kanske det vore passande med lite mer ödmjukhet. Arbetslösheten var högre när ni trädde ifrån än när ni tillträdde. Inte minst ungdomsarbetslösheten var högre när ni trädde ifrån än när ni tillträdde.

Då kan det vara på sin plats att titta på lite nya saker, om vi kan göra något annat. Och jag är fortfarande helt övertygad om att traineejobb, såsom vi konstruerade dem, var rätt. Det är rätt att låta ungdomar få en chans ute på arbetsmarknaden. Det är rätt att se till att kunna höja bemanningen i exempelvis äldrevården, för då får våra äldre en bättre kvalitet i sin vård. Det är rätt att se till att vi klarar generationsväx-

lingen, för vi har så många äldre nu som kommer att gå ifrån sina arbetsplatser i den gemensamma sektorn att vi måste börja tänka på hur vi klarar generationsväxlingen.

Vad jag har sagt är att om det är någon som har andra, bättre och mer briljanta idéer - då tänker jag inte på skattesänkningar i första hand, Annie Lööf, utan på andra idéer - för att se till att våra unga vuxna kommer ut i arbete, presentera dem så är jag beredd att diskutera det, för vi är besjälade av att se till att varenda ung ska ha ett arbete, en utbildning eller en kombination av detta och aldrig behöva gå i arbetslöshet. (Applåder)

anf.12 Annie Lööf (C):

Herr talman! Stefan Löfven är verkligen historisk, historisk i att ge historiskt korta bästföredatum på sina besked. I valrörelsen var det traineejobb. Före jul kunde han tänka sig att slopa dem om det fanns några bättre saker. Och här står Stefan Löfven nu tre veckor senare och säger att traineejobben, de ska vi minsann ha.

Det är mycket anmärkningsvärt att vi har en regering som trotsar riksdagens beslut. Den 1 januari i år skulle arbetsgivaravgifterna för landets företagare och arbetsgivare för att anställa unga människor sänkas från 15 till 10 procent. Så har inte gjorts.

Jag förväntar mig att regeringen lägger fram en proposition. Den finns dessutom färdig. Alliansregeringen presenterade en sådan inför riksdagen i somras som den dåvarande rödgröna oppositionen tillsammans med Sverigedemokraterna valde att fälla i Sveriges riksdag. Det är bara att använda den, justera datumet och leverera den till Sveriges riksdag, så svårt är det inte.

Jag skulle återigen vilja fråga Stefan Löfven: Varför förnekar Stefan Löfven både ungas rätt till riktiga jobb och riksdagens beslut? (Applåder)

anf.13 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Bara för att man upprepar något blir det inte mer sant. Ni höjde ungdomsarbetslösheten under er tid. Den var högre när ni trädde ifrån än när ni trädde till. Ni byggde hela er politik på skattesänkningar. Det var det som var medlet. Det bet inte. Ungdomar fick ingen utbildning för att ta sig vidare på arbetsmarknaden.

Vad gäller traineejobben säger vi att vi ska kombinera tre saker. Kom med ett annat, bättre förslag, Annie Lööf. Jag hör inget i sak om hur vi både ska se till att ungdomar kommer ut på arbetsmarknaden och klara generationsväxlingen inom äldreomsorgen som Sverige står inför. Det är ett problem som alla kommer att möta. Kommuner och landsting känner till detta mycket väl.

Vi står för traineejobben. Har du ett bättre förslag på hur vi ska få unga ut i arbete, som inte bara stavas skattesänkningar, hör av dig, Annie Lööf, så är jag beredd att diskutera. (Applåder)

Till Statsminister Stefan Löfven (S)

anf.14 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman, åhörare, ledamöter och statsminister Stefan Löfven! I förra veckan besökte jag den lilla orten Robertsfors som ligger i

Västerbotten. Jag talade med fackligt aktiva på den största privata arbetsgivaren, Element Six. Det är en lönsam industri som har funnits i bygden i många år. Många av dem som arbetar där är lite äldre. De har jobbat där 20, 30 och ibland 40 år.

Nu ska alla få gå; alla ska få sparken. De ska dock kunna komma tillbaka dagen efter som bemanningsanställda, har företaget sagt. De ska bli av med sina fasta anställningar och få ett otryggt jobb där de inte vet om de har arbete dagen eller veckan efter. Det gäller allihop. Sedan har företaget tänkt lägga ned och flytta, och då kan man strunta i turordningar och de rättigheter som en fast anställning innebär.

Detta är Sverige 2015. Det är vardag och verklighet för tiotusentals svenskar som behövs i produktionen varje dag men som inte kan få ett fast arbete och kunna planera sina framtid.

Vi tycker att detta är fel. Vi tycker att det är fel att allt fler företag ger sig själva rätten att säga upp fast anställda och sedan återanställa dem som bemanningsanställda dagen efter.

Det är dags att göra något. Det är dags att lagstifta. Det är dags att säga att det inte är okej i Sverige att säga upp dem som är fast anställda och behövs och sedan ta in dem som bemanningsanställda dagen efter. Att lagstifta är en av flera saker som vi måste göra för att omvandla otrygga arbeten till trygga anställningar.

Vad vill regeringen, Stefan Löfven? Är ni beredda att titta på detta fall, som är ett i raden, och överväga att lagstifta?

anf.15 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Vår regering är besjälad av att se till att Sverige har en arbetsmarknad som präglas av ordning och reda, sjysta villkor, bra arbetsmiljö och möjlighet till utveckling för alla löntagare. Det är bottenplattan.

Det finns olika anställningsformer. En del hanteras direkt och bara i lag av parterna. En del formuleras om till avtal som passar parterna. Det är olika på olika avtalsområden. Jag var själv med och förhandlade om regler i IF Metalls avtal tidigare. Där behandlades också bemanningsföretagen.

Principen att bli uppsagd och kliva ut ur verkstaden eller vad det är ena dagen för att dagen därpå komma in på samma jobb men med annat namn eller symbol på overallen är glasklart fel.

Vi måste dock se på blandningen mellan lagstiftning och kollektivavtal. Ibland är det så, Sjöstedt, att parterna har bättre lösningar än lagstiftning. Då ska de få den möjligheten. Det blir bättre långsiktigt och bärs av båda parter.

Vårt svar är att det inte är någon tvekan om vad svensk arbetsmarknad ska kännetecknas av och bygga på. Vi ska dock blanda lagstiftning med avtalslösning. Det är den traditionella svenska modellen, och den vill jag att vi håller fast vid. (Applåder)

anf.16 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men jag tycker att det var otydligt.

Det är en trend som vi ser. Detta är ett i raden av exempel. Vi såg hur Lagena och Scan försökte samma sak men fick ta tillbaka det för att fackklubben stod upp för jobben. Vi ser det i hela branscher, till exempel i flygbranschen där hela företag inte vill ha några fast anställda över huvud taget. Likadant är det i mediebranschen. Detta gör något med människors arbetsvillkor och med människors möjlighet att planera sina liv.

Visst behöver vi tillfälliga anställningar. Man måste kunna ta in folk vid arbetstoppar och för vikariat. Det är i grunden bra. Men det vi ser är något annat, nämligen hur man systematiskt drar undan tillsvidareanställningen, det fasta jobbet, och ersätter det med det otrygga.

När det ser ut så, är det inte dags för en socialdemokratiskt ledd regering att agera och säga: Skärpning eller vi lagstiftar.

anf.17 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Återigen: Det är ingen tvekan om vad arbetsmarknaden ska kännetecknas av. Om parterna kommer till regeringen och säger att de vill ha en förändring av reglerna i lagstiftningen för att det skulle förbättra hanteringen av olika situationer såsom visstidsanställningar, bemanningsföretag, vikariat eller vad de nu vill använda är regeringen villig att göra en sådan.

Många på den fackliga sidan har dock sagt: Vi har löst detta. Vi har en bra förhandlingslösning. Den ger oss en bra möjlighet att hantera situationen.

Som sagt, låt mig vara mycket tydlig med att vi inte ska ha en ordning där man ena dagen blir utsparkad från företaget för att nästa dag komma in via ett annat företag som bemanningsanställd. Den principen är fel.

Hur vi ska hantera detta vill jag dock låta parterna ha en bestämd uppfattning om.

Till Statsminister Stefan Löfven (S)

anf.18 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Utvecklingen i Ryssland är djupt oroande. Det sker en omfattande militär upprustning, och det syns en aggressivitet både mot Ukraina och i vårt eget närområde.

Folkpartiet har som enda parti i denna riksdag under hela 2000-talet fört fram idén att Sverige skulle närma sig den västliga försvarsalliansen för att som målsättning ha att Sverige blir medlem i Nato. Skälet till det är givetvis att det skulle öka Sveriges trygghet och säkerhet. Balterna tackar nu sin gud för att de är medlemmar i Nato nu när Ryssland på nytt blir mer aggressivt. Ukraina önskar inget hellre än att man redan hade varit medlem. Man har nu bestämt sig för att söka medlemskap. Men det är så dags att ringa till försäkringsbolaget och teckna brandförsäkring när huset redan står i brand.

Det är mot denna bakgrund man måste förstå att opinionen i Sverige skiftar. Olika mätningar visar att det finns en majoritet eller i varje fall ett ökat stöd för Natomedlemskap. Dessutom är fyra av de sex partier som står bakom decemberöverenskommelsen överens om att inleda försvarssamtal - något som i blygsam skala väl redan har inletts. Fyra

partier av sex vill gå vidare med en utredning om Natomedlemskap. Dessa fyra partier har fler ledamöter i denna kammare och fler av svenska folkets röster än vad de två partier i samtalen har som säger nej.

Vill man nå enighet i försvarssamtal är det en stor fördel, herr statsminister, om regeringen är beredd att uppfylla detta önskemål. Det är dags för en förutsättningslös utredning om ett svenskt Natomedlemskap.(Applåder)

anf.19 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Nej, det är inte det, Jan Björklund. Du satt i regeringen i åtta år. Vi hörde inte ett ord om någon utredning då. I regeringsställning? Nej. Som folkpartist? Ja. Vi hade en regering som kallade försvaret ett särintresse. Vi hade en regering som med, jag tror, fyra rösters övervikt i riksdagen genomförde en förändring av värnplikten som vid det tillfället var så bra. Nu säger Jan Björklund att den inte var bra.
Lika kaxig är han nu när det gäller utredningen om Natomedlemskap. Inget har han lärt; inga slutsatser är dragna.

Sveriges försvars- och säkerhetspolitik ska bygga på några viktiga fundamentala saker. Den ska bidra till fred för Sverige. Den ska bidra till självständighet för vårt land. Den ska bidra till säkerhet och ökad trygghet i vårt närområde. Den ska också bidra till möjlighet för internationell säkerhet.

Med dessa grundplattor finns det inget som talar för att Sverige skulle komma bättre ut i dessa perspektiv med ett Natomedlemskap. Därför ska vi inte ens utreda ett Natomedlemskap.

Vi är starkare som alliansfria. Vi kommer att utveckla försvarssamarbetet med Finland. Vi utvecklar också arbetet med Nato, och vi utvecklar andra samarbeten som är viktiga för oss och där vi kan behålla grundplattorna som är att öka förutsättningarna för fred, behålla självständigheten och bidra till ökad säkerhet i vårt närområde. Dessa viktiga grundplattor står vi för.

Jag vill ta upp en sak till när det gäller Nato. Det verkar bli ett sidospår. Vi kommer aldrig att komma undan att se till att vi själva klär vårt försvar så att vi klarar att försvara landet. Förled inte svenska folket att tro att bara vi går med i Nato kommer alla problem att lösas. Så är det inte. (Applåder)

anf.20 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag tycker inte att statsministern ska vara rädd för ökad kunskap. En förutsättningslös utredning betyder inte att vi kräver att ni ska ta ställning för medlemskap. En förutsättningslös utredning görs för att klarlägga fördelar, nackdelar och konsekvenser av ett medlemskap för svensk del. Sedan kan alla ta ställning. Det är för att föra en mer fördjupad samhällsdebatt. Varför ska man vara rädd för kunskap, Stefan Löfven?-
Jag uppskattade Stefan Löfvens inledning om att Sverige ska samverka med Nato för att skydda kurderna i Irak. Men varför är det så förbjudet att tala om att samverka med Nato för att skydda oss själva?

Om Stefan Löfven menar allvar med enighet i försvarsöverenskommelsen bör Stefan Löfven ha en mer ödmjuk ton eftersom fyra av sex partier är eniga och dessa fyra partier dessutom är större än de två som säger nej. Ensam i säkerhetspolitiken är inte stark. Ensam är till sist bara ensam. Starka är vi tillsammans med andra.(Applåder)

anf.21 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Björklund missade halva poängen. Vi har samarbete med Nato, och vi ska samarbeta med Nato. Det är rätt; det är så vi ska göra. Vi ska inte förändra grunden för vårt säkerhetspolitiska ställningstagande, som är alliansfriheten. Den ska vi inte förändra.

Om opinionsmätningarna är så intressanta finns det kanske andra ställningstaganden där Björklund kunde ändra sig, om man tittar på hur opinionsmätningarna ser ut.

Detta är viktigt i sak. Vi förbättrar icke Sveriges säkerhetspolitiska läge och våra förutsättningar genom att tillhöra en allians. Jag är helt övertygad om det. Fast kurs gäller.

Det är dessutom en mycket illa vald tidpunkt att ta upp denna fråga och eventuellt söka strid i den. Jag vädjar till er att inte söka strid i denna fråga i rådande läge när vi behöver mer stabilitet och bör hitta det som förenar oss, icke det som skiljer oss åt. Det är så vi tar ansvar för Sveriges säkerhet. (Applåder)

Till Gustav Fridolin (MP)

anf.73 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Tack, Gustav Fridolin, för att du står upp för öppenheten och för kärnvärdet i vår demokrati och tar avstånd från det ofattbara som har hänt i Paris och de hot som finns mot öppenheten. Jag har personligen mycket goda erfarenheter av att arbeta med Miljöpartiet för att upprätthålla öppenheten för de människor som vill, kan eller måste komma hit. Jag hoppas vi kan fortsätta ha goda relationer i sådana frågor. Det gör Sverige större och bättre.

Gustav Fridolin nämnde småföretag i sitt anförande, nämligen en liten butik i Vittsjö. Jag tänkte ta mig företagarvägen till Gustav Fridolins nuvarande hemort Sundbyberg. Där öppnade nyligen Story Hotel i Signalfabriken och ger omkring 15 unga sundbybergare den första foten in på arbetsmarknaden. Efter ett antal debattörers inlägg i dag låter det som om regeringen avser att trotsa riksdagsbeslutet om att göra det ännu mer förmånligt att anställa dessa. Men om vi stannar vid konflikten om hur mycket dyrare det skulle bli för ungdomarna med regeringens förslag skulle Story Hotel få en kostnadsökning motsvarande två av personerna. Två av de 15 ungdomar som precis har fått sitt första jobb skulle tvingas betala med sina jobb för de andra förslagen som regeringen tar fram.

Hur gör det att resurserna till samhället och skolan skulle bli mer om fler ungdomar fastnar i utanförskap?

anf.74 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Jag tackar för de inledande orden och för erkännandet av det goda samarbete som Moderaterna och Miljöpartiet har haft och kommer att fortsätta att ha i för Sverige mycket viktiga frågor, både för att stå upp som ett land för frihet och öppenhet och för vår fortsatta goda ekonomiska utveckling.

Det finns en fråga om vad som skapar möjligheter för människor att få ett jobb att gå till, hur vi bekämpar ungdomsarbetslösheten. Jag instämmer i Anna Kinberg Batras beskrivning att en av de viktiga saker-

na vi måste göra är att se till att alla unga har möjligheten till framtidstro och att det hänger samman med människors möjlighet till egenmakt, makt över sitt liv och ett jobb att gå till på morgonen.

Det är därför som regeringen vill göra investeringar i skolan. Hela förutsättningen för att få ett jobb är att man har fått en bra utbildning. Den budget vi lade på riksdagens bord byggde på att finansiera goda investeringar i skolan. Det är helt sant att vi då tog bort en del av de skattesänkningar som har varit mindre lyckade som alliansregeringen införde.

Sänkningen av arbetsgivaravgiften ledde inte till speciellt mycket av nyföretagande, den ledde inte speciellt mycket till nya jobb för unga. Fråga inte bara mig, utan fråga Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, fråga ekonomerna som har studerat frågan, fråga Finanspolitiska rådet. Alla kom fram till att sänkningen inte var en verkningsfull subvention. Företagande handlar inte i slutändan om vilka subventioner man kan bygga på. Min morfar byggde upp sitt företag utan subventioner från en borgerlig regering. Han byggde upp det därför att han hade självförtroende, hade fått en bra skolgång och hade en trygghet i att våga ta steget att bli sin egen. Den tryggheten behöver vi återuppbygga. Då behövs det en bra skola, då behövs det ett bra skattesystem och då behövs det en bra företagarpolitik.

De investeringar vi vill göra i skolan, i företagande, i bostadsbyggande och i infrastruktur är investeringar för nya jobb, och det är investeringar som kommer att ge unga jobb.

anf.75 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Det hörs nästan på Gustav Fridolin att Miljöpartiet har en lite komplicerad historia i den här frågan. Positionerna har ju förflyttats lite grann under årens lopp.

Det blir alltid argument av typen teoretiker, ekonomer och institut när vi diskuterar arbetsgivaravgifterna. Jag tycker att Gustav Fridolin kan fråga butiken i Viksjö eller Story Hotel Signalfabriken i Sundbyberg varför det är så mycket bättre för dem och för Sverige om det blir 40 000 kronor dyrare per person och år att ge dessa ungdomar en första fot in.

Jag tycker att vi ska vara rädda om och bygga vidare på varje möjlighet för ungdomar att få det allra första jobbet, få prova på det allra första jobbet och få kontakt med det lilla företaget som sedan kanske växer. Vi måste vara rädda om varje jobb för varje ung människa och arbeta för att det ska bli betydligt fler jobb. Nu hotas de tyvärr i stället av vänsterregeringen.

anf.76 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Anna Kinberg Batra säger att vi har en komplicerad relation till skattepolitik och till företagande. Nej, det har vi inte. Vi har en väldigt tydlig relation till företagande. Nyföretagande, småföretagande och att små företag får växa och bli stora företag är grunden i en god ekonomisk utveckling.

Precis som jag sade i mitt anförande: Ska vi klara att möta klimathotet måste vi ge utrymme för klimatinnovationerna att växa fram. Då måste

vi ge utrymme för företag att hitta nya lösningar. Det vill vi ha en politik för.

Då behövs det en pragmatisk syn på skatter. Vi behöver ta in de skatter som krävs för att göra gemensamma investeringar.

Jag är ganska övertygad om att om man pratar med hotellpersonalen i Sundbyberg vill de gärna att vi gör de där investeringarna i skolan så att den personal som kommer dit kan läsa, räkna, känna sig trygg och ha ett självförtroende. De vill att vi gör de där investeringarna som är så viktiga för Sundbyberg - investeringar i infrastruktur och bostäder som gör att man kan ta sig till Sundbyberg och att den personal som anställs kan flytta till Sundbyberg. De investeringarna kostar pengar, Anna Kinberg Batra.

Tidningsartiklar

DN 15 jan 2015:

“Bilderbok skapar säkrare arbetsmiljö

Byggkoncernen NCC tog fram en bilderbok för att lära utländska underleverantörer om säkerhet på jobbet. Boken blev en succé även bland den egna personalen. Nu vill Svenska byggindustrier sprida boken till hela branschen.

Utländska underentreprenörer med anställda som inte pratar svenska blir allt vanligare på svenska byggen. Om kommunikationen inte fungerar ökar risken för olyckor på arbetsplatsen.

Byggföretaget NCC AB ville göra något åt saken och tog fram ”Tysta boken” – en liten bok med pedagogiska bilder lätt att stoppa i fickan. Tanken var att information om säkerhet och arbetsmiljö skulle nå alla medarbetare, oavsett språkkunskaper. Därför finns ingen text i boken.

Men boken blev också snabbt uppskattad av NCC:s egna medarbetare.

Bilderna visar hur man som enskild medarbetare kan leva upp till arbetsmiljökraven: till exempel genom att använda hörselkåpor, gå utanför arbetsområdet för att prata i telefon eller hur man ska skydda sig på höga höjder.

Sedan 2011 har arbetsolycksfallen i NCC-koncernen minskat med 40 procent och företagets arbetsmiljöchef Lars-Gunnar-Larsson ser boken som en viktig del av förklaringen.

Första upplagan är slut och nu har man precis tryckt en ny upplaga. I samband med nytrycket har boken också fått delvis nytt innehåll.

– Vi har ökat andelen kvinnor på bilderna och även mångfalden i stort, säger Lars-Gunnar Larsson.

Det är en medveten strategi, byggbranschen är mycket mansdominerad och NCC vill ha in fler kvinnor.

– Det skulle bryta ner den machokultur som kan finnas på byggarbetsplatser. Jag är helt övertygad om att vi skulle skapa en bättre säkerhetskultur med fler kvinnor på våra arbetsplatser, säger Lars-Gunnar Larsson.

Flera företag och organisationer har hört av sig och velat använda boken som ett verktyg för att minska olyckorna. För att sprida säkerhetstänkandet i hela branschen har NCC också inlett ett samarbete med bransch och arbetsgivarorganisationen Sveriges byggindustrier. Organisationen kommer att erbjuda sina medlemsföretag boken och dela ut den i samband med olika arrangemang.

Lars-Gunnar Larsson ser framför allt tre områden

i byggbranschen där det råder en hög risk för olyckor: arbete på hög höjd, tunga kranlyft och trafikerad miljö.

– Även arbete på lägre höjd som på stegar och arbetsbockar kan ge allvarliga skador, säger Lars-Gunnar Larsson.

De vanligaste arbetsplatsolyckorna är dock mindre olyckor som leder till en till några dagars frånvaro. Det kan handla om att man snubblar, halkar eller skär sig.

– Man måste arbeta systematiskt med att få ordning och reda på byggarbetsplatsen, säger Lars-Gunnar Larsson.

Hans Arbman hans.arbman@dn.se “

DN 16 jan 2015:

“Krav på skärpt lag för att stoppa dödsolyckor

Antalet dödsolyckor på jobbet ökar, och utländska arbetare är överrepresenterade. Nu kräver LO-facken IF Metall och Byggnads att arbetsmiljölagen skärps och antalet arbetsmiljöinspektörer fördubblas.

Utvecklingen går i fel riktning, konstaterar IF Metall och Byggnads, som i dag, fredag, håller en hearing på temat säkrare arbetsplatser.

– Nu måste politikerna göra allvar av den nollvision för dödsolyckorna som de säger sig stå för. Arbetsmiljölagen är omodern och långt ifrån tillräckligt effektiv. Dessutom måste tillsynen skärpas med omedelbar verkan, säger IF Metalls ordförande Anders Ferbe till DN.

Dagens arbetsmarknad präglas av hård tidspress, mängder av utländska underentreprenörer och bemanningsföretag. Osäkra anställningar, där få törs säga ifrån. Kunskapen om säkerhetskraven i svenska lagar och avtal tunnas ut ju längre entreprenadkedjorna blir, konstaterar Byggnads ordförande Johan Lindholm.

– Politikerna borde för länge sedan ha skärpt kraven.

År 2000 var det första året då svenska arbetsplatser hade färre än 50 dödsolyckor. Då hade dödstalet sedan arbetsmiljölagen infördes på ett par decennier minskat med två tredjedelar.

Under 2000-talet har dödsolyckorna däremot ökat. I fjol var de åter uppe i 50. Och särskilt utsatta är arbetare hos utländska underleverantörer inom bygg, anläggning, transport, lager och industri. 2013 var 9 av de 48 som dog på jobbet utländska medborgare. 2014 6 av 50. Senast den 4 november omkom två polska arbetare hos en österrikisk underleverantör vid Fortums kraftvärmeverksbygge i Värtahamnen. I

oktober dödades en slovakisk gaffeltrucksförare i en kollision med ett tåg hos SSAB i Luleå.

Personalen hos de utländska företagen kan sällan svenska eller engelska. Kommunikationen om säkerhet och risker blir lidande. Inte heller de svenska bemanningsanställda får alltid tillräcklig introduktion och skyddsutrustning, framhåller facken.

– Det händer att arbetare utför riskfyllda jobb utan tillräcklig introduktion eller riskbedömning. Det är en fara både för dem och för alla andra på arbetsplatserna, påpekar Anders Ferbe.

Samtidigt har Sverige ovanligt få arbetsmiljöinspektörer, motsvarande bara 60 procent av ILO:s rekommendation. Inom byggsektorn ska i dag ett 40-tal arbetsmiljöinspektörer bevaka drygt 90 000 företag.

– De skulle behöva bli minst dubbelt så många, och de behöver bli mer branschkunniga. Särskilt i dag när så många små och medelstora företag arbetar tillsammans på stora arbetsplatser, och många av dem saknar kollektivavtal och skyddsombud, understryker Anders Ferbe.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta. Fackens krav på säkrare arbetsmiljö

En modernare arbetsmiljölagstiftning. Mycket tydligare ansvar för huvudentreprenören, som redan vid upphandlingen måste försäkra sig om att alla inblandade företag och anställda förstår risker och gällande säkerhetsföreskrifter.

Minst dubbelt så många och mer branschkunniga arbetsmiljöinspektörer.

Längre preskriptionstider för arbetsmiljöbrott: i dag läggs utredningarna ofta ned på grund av att ansvaret inte kan fastställas i tid.

Större noggrannhet i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Fler och bättre utbildade skyddsombud. “

DN 16 jan 2015:

“Här skapas de nya jobben i år

I år skapas flera nya jobb. Främst offentliga arbetsgivare planerar att anställa fler. Antalet varsel ligger fortsatt lågt. Konkurrensen är dock fortsatt mycket hård för den som saknar utbildning. Det konstaterar Arbetsförmedlingen i sin nya rapport ”Var finns jobben?”

– Vi ser att erfarenhet och fullföljd utbildning med fullständiga betyg blir allt viktigare för den som söker arbete, säger Håkan Gustavsson, analytiker på Arbetsförmedlingen.

Under året väntas sysselsättningen stiga med 46 000 nya jobb. Det kan jämföras med tillskottet på 45 000 under januari–september 2014. Starkast blir tillväxten inom bland annat hotell, restaurang, försäljning, pedagogiskt och socialt arbete, samt data/it, flertalet bygg- och anläggningsyrken. I offentliga sektorn handlar personalbehoven framför allt om läkare, tandläkare, sjuksköterskor, socialsekreterare och de flesta kategorier av lärare.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

DN 18 jan 2015:

“Sveriges officiella statistik hotar att bli missvisande

Andelen svenskar som skolkar från enkätundersökningar har i vissa fall mer än fördubblats på åtta år. Statistiska centralbyrån, SCB, är bekymrad och den negativa trenden gör det svårare att mäta arbetslöshet och förändringar i ekonomin.

Officiell statistik ligger till grund för politiska beslut. Exempelvis kan signaler om ökad arbetslöshet leda till olika finanspolitiska åtgärder.

Siffrorna har alltså stor betydelse, men de senaste åren har statistikerna stött på en trend som kraftigt försämrar kvaliteten i viktiga undersökningar. Det handlar om svenskarnas ovilja att svara på enkäter. Allt fler personer vill nämligen inte längre delta.

Den officiella statistiken om arbetslöshet och sysselsättning bygger på intervjuundersökningar, den så kallade arbetskraftsundersökningen (AKU). Varje månad kontaktas ett urval av svenska folket för att få en bild av hur läget ser ut för hela landet.

I november förra året var bortfallet i AKU 38,8 procent. Nästan fyra av tio tillfrågade deltog alltså inte i undersökningen. År 2007 var motsvarande siffra 18,9 procent.

Förändringen bekymrar SCB.

– Det här är ett av de största problemen vi har. Vi jobbar konstant med frågan för att försöka vända utvecklingen. Det blir svårare att dra slutsatser baserat på statistiken. Osäkerhetstalen och felmarginalerna blir större. Det kan till exempel bli svårare att få statistiskt säkerställda förändringar mellan till exempel olika perioder när man tittar på finfördelad statistik, säger Peter Beijron, statistiker på SCB.

Det vanligaste skälet till att folk inte deltar är att SCB inte får kontakt med vederbörande. Det skulle bland annat kunna bero på en ”enkätinflation” – att svenskar har tröttnat på att svara på frågor i olika undersökningar.

– En hypotes är att det också finns en större försiktighet i dag. Det finns en grundinställning att man inte har så mycket att vinna på att svara på ett samtal från ett nummer som man inte känner till, säger Peter Beijron.

Bortfallet är särskilt högt i vissa grupper där arbetslösheten är högre, till exempel bland utrikesfödda och ungdomar. Det kan leda till att det blir svårare att spegla verkligheten.

– Om bortfallet fortsätter att öka i samma takt ytterligare några år så kan det, rent hypotetiskt, innebära att vi inte kan göra vissa tabeller som vi i dag gör på månadsbasis. När vi bryter ned resultatet i olika grupper riskerar vi att hamnar i en situation där vi får för få svarande för att kunna tillhandahålla statistiken.

Även flera andra tunga undersökningar har stora problem med bortfall. Partisympatiundersökningen från SCB hade i november 2014 ett bortfall på 44 procent, jämfört med 28 procent år 2008.

Statistiken om hushållens utgifter är en av flera källor som används för att räkna ut konsumentprisindex, alltså ett mått på inflationen i Sverige. 62 procent av de tillfrågade svarade inte på den senaste undersökningen. SCB, som tillhandahåller den, har som en direkt konsekvens av det stora bortfallet varit tvungen att radera vissa uppgifter ur tabellerna som är så osäkra att de inte går att publicera.

Statistikveteranen Bengt Swensson, professor emeritus i statistik vid universiteten i Uppsala och Örebro, är allvarligt bekymrad över utvecklingen.

– Det är sorgligt att se hur bortfallet i olika undersökningar vuxit alltmer. Bristen på objektiv kunskap om bortfallets egenskaper gör att undersökningarnas resultat alltid kan ifrågasättas. Osäkerheten om undersökningsresultatens relevans är nu sedan länge mycket stor.

Går det att lita på den officiella arbetslöshetsstatistiken när bortfallet är så högt?

– Nej, någon stor tilltro har jag svårt att uppbringa. Situationen är nu synnerligen problematisk, säger Bengt Swensson.

Även rikspolitiker som DN har varit i kontakt med är bekymrade över utvecklingen.

– Det är allvarligt. Det kommer så småningom att leda – eller har redan lett – till att vi får ett miss-visande underlag att utgå ifrån. Hur man ska lösa det vet jag inte, säger Raimo Pärssinen (S), ordförande i riksdagens arbetsmarknadsutskott.

Det är inte bara myndigheter som drabbas av problemen med bortfall. Också privata opinionsinstitut uppger att detta är ett bekymmer.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se
Fakta. Urvalsundersökning

Det är för dyrt och besvärligt att samla in uppgifter om varenda person i Sverige, till exempel alla männi-skors status på arbetsmarknaden. Därför görs urvalsundersökningar – studier där statistiker kartlägger en liten del av populationen för att dra slutsatser om hela – till exempel alla svenskar.

Om färre personer svarar (alltså att bortfallet ökar), blir slumpfelen större. Högre bortfall påverkar undersökningens kvalitet. Om de personer som inte svarar avviker från de som svarar blir resultatet snedvridet. “

DN 18 jan 2015:

“Viktigt att SCB tydligt redovisar problematiken

Analys

Ta arbetskraftsundersökningen som exempel! I SCB:s pressmeddelande står inget om bortfallet, alltså hur många tillfrågade som inte har svarat. Därför verkar arbetslöshetssiffrorna mer exakta än de faktiskt är.

Bortfall är normalt i undersökningar som baseras på enkätsvar från allmänheten. En del vill inte svara och andra har man inte lyckats nå. Men till viss del går detta att hantera genom att bortfallet redovisas, så att alla kan göra sig en egen bild.

I sina pressmeddelanden om arbetskraftsundersökningen – vilket är vad journalister vanligtvis läser – har SCB ändå valt att inte redogöra för bortfallet. I tabellerna anger man visserligen ett osäkerhetsintervall kring siffrorna för arbetslöshet och sysselsättning. Men detta är en information som försvinner när SCB själv beskriver statistikens innehåll och då uppger exakta tal. Dessa blir sedan de som går in i mediernas rapportering.

En tydligare redovisning av bortfallet skulle minska problemet, men inte eliminera det. Svarsfrekvensen till SCB har på senare år blivit så låg att det ibland kan vara svårt att dra några meningsfulla slutsatser. Orsaken är inte enbart en växande obenägenhet hos allmänheten att svara på enkätfrågor, utan också på att allt fler personer är svåra att nå.

Förr fungerade det bättre, men i dag ser svenska samhället väsentligt annorlunda ut än när arbetskraftsundersökningen – och mycket annat av SCB:s statistik – upprättades. Då fanns betydligt fler som såg en medborgerlig skyldighet i att godta myndigheters krav. Nu är många däremot ovilliga att bidra med uppgifter om sig själva.

Allt färre personer är också enkla att nå med telefon, vilket fortfarande är vanligaste sättet att samla in uppgifter. De fasta abonnemangen minskar och mobilnumren inte alltid enkla att hitta. Om man i stället skickar brev är det många, inte minst ungdomar, som inte finns på uppgiven adress.

Bortfallet växer och är dessutom snedfördelat. Trenden är stark och har hittills inte gått att bryta. Detta är inget som SCB lätt kan ändra på, även om man utbildar sina uppgiftsinsamlare i hur de ska bemöta vägrare och även försöker hitta andra metoder.

Någon enkel lösning finns inte, samtidigt som statistiken fortfarande behövs och i många fall är styrd av internationella regler.

Men utöver att redovisa bortfall borde SCB – när så är möjligt – ta till andra sätt än att begära in uppgifter direkt från allmänheten. Samkörning av register ansågs tidigare som fult, men kan ofta vara en bättre lösning.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 18 jan 2015:

“Så blir du mer kreativ på jobbet

Luncha med någon du inte brukar umgås med, byt almanacka med en kollega och ta en paus för att reflektera. Det är några av forskaren Farida Rasulzadas tips till dig som vill bli mer kreativ på jobbet.

Farida Rasulzada har under många år forskat på ämnet kreativitet och om hur det påverkar organisationer. Hon och flera andra forskare har kommit fram till att företag som låter medarbetarna vara kreativa har mycket att vinna. Bland annat ökar omsättningen. Den som får vara delaktig och bidra med egna idéer på jobbet mår dessutom bättre och känner sig mindre stressad. Kreativitet ökar också medarbetarnas motivation och leder till ökad produktivitet.

Enligt Farida Rasulzada kan både chefen och medarbetarna på en arbetsplats bidra till att klimatet uppmuntrar kreativitet.

– Det gäller att skapa en öppen atmosfär där människor kan känna sig trygga och våga ta risker. Idéer om hur man kan utveckla och förbättra arbetet har alla och det gäller att locka fram dem. När idéer skapas får man inte vara rädd för att misslyckas. Man måste tänka på att en av tusen idéer är riktigt bra. Man ska inte ha något att förlora på om man kommer med en mindre bra idé, säger hon.

Det är också viktigt att undvika alla typer av bestraffningar. Att ha ett produktionsmål som innebär utebliven bonus om det inte uppnås är ingen bra idé, tycker Farida Rasulzada.

Chefer som vill skapa ett kreativt klimat gör bäst i att tänka annorlunda.

– Några exempel på det är att skapa möten mellan olika avdelningar, flytta möten till nya platser, till exempel utomhus, och att ge medarbetarna tid för att spåna idéer. På Google, som är känt för att vara ett kreativt företag, får de anställda avsätta en dag i veckan till att jobba med ett eget projekt som de känner att de kan utvecklas i, säger hon.

Men det gäller inte att bara låta medarbetarna spåna idéer. Chefen måste också lyssna på vad de har att säga och ta vara på det som sägs. Annars hämmas kreativiteten.

Vad ska man som enskild medarbetare göra för att öka sin kreativitet?

– Kreativiteten börjar hos individen och en chef kan inte plocka fram den hos medarbetarna på egen hand. Kreativ blir man genom att utmana sig själv. Det kan handla om att byta almanacka med en kollega för att hitta nya sätt att planera, luncha med någon man inte känner och att ställa frågor. Det är också viktigt att ta sig tid till att analysera och reflektera.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se

Fakta.

Farida Rasulzada är doktor i psykologi och lektor vid Lunds universitet. Hon forskar kring kreativitet och lönsamhet i företagsvärlden och har bland annat varit med och författat boken ”Kreativitet: teori och praktik ur psykologiska perspektiv”.

Testa din arbetsplats:

Svarar du ja på mer än sju frågor befinner du dig antagligen i en organisation som kan prestera superkreativa resultat. Svarar du ja på mindre än tre frågor får du inte utrymme för din kreativitet.

1 Uppmuntras du att vara kreativ och komma med nya idéer på jobbet?

2 Vågar du och dina kollegor ta initiativ även om resultatet är ovisst?

3 Är det tillåtet att misslyckas på din arbetsplats?

4 Upplever du atmosfären på din arbetsplats som levande och händelserik?

5 Känner du att det finns utrymme för humor och skratt på din arbetsplats?

6 Lyssnar din chef på dig? Är det dialog snarare än monolog som förs?

7 Har du tid att tänka ut nya idéer?

8 Har du och dina kollegor möjlighet att göra er hörda när det gäller hur företaget leds och utvecklas?

9 Använder ni ett uppmuntrande språk på arbetsplatsen?

10 Uppmuntras du till att samarbeta med andra? “

DN 18 jan 2015:

“Vardagshetsen får allt fler unga att bränna ut sig

Unga människor bränner allt oftare ut sig. Pressen är hård, i skolan, socialt och på -arbetsmarknaden. Till det kommer ständig uppkoppling och aktivitet i sociala medier som aldrig låter hjärnan vila ut.

– Vi har sett att utbrändhet kryper nedåt i åldrarna, säger professor Hugo Westerlund, föreståndare för Stressforskningsinstitutet vid Stockholms universitet.

– Det är en oroande utveckling med tanke på att de unga är framtidens arbetskraft.

Unga kvinnor mellan 16 och 25 är särskilt utsatta. De är ofta väldigt ambitiösa i sina studier, samtidigt som de känner en press på sig att se bra ut, vara populära på sociala medier, träna och vara aktiva på många plan, och gärna skaffa familj tidigt också. Bland män är det åldrarna mellan 25 och 35 där flest känner svår stress och utmattning.

I dag förväntar sig många att de ska ha specialtid till en mängd olika -saker, konstaterar Hugo Westerlund.

– Man ska vara ambitiös på -arbetet, ha tid för sin partner, för sig själv och för barnen, för fritidsaktiviteter och för träning. Man ska ha finaste köket, finaste surdegsbrödet, finaste semestrarna, och så vidare. Dygnets timmar räcker inte till, och det är inte konstigt att man till slut bränner ut sig när man inte orkar leva upp till allt det här.

I höstas visade Arbetsmiljöverket att nästan var fjärde person mådde dåligt på grund av jobbet, en betydande ökning jämfört med för två år sedan.

Att människor mår dåligt av svår stress syns även i sjukskrivnings-statistiken.

Redan bland 16-åringar efter första året på gymnasiet har 30 procent allvarliga stressrelaterade problem, visar en avhandling från Stockholms universitet. 8 procent uppvisar så svåra symptom att det kan jämföras med vuxnas utbrändhet: bland annat känslomässig och fysisk utmattning, inlärningssvårigheter och kognitiva problem, konstaterar forskaren Karin Schraml, som talat med drygt trehundra 16-åringar.

Hennes studie pekar på orsaker som höga krav kombinerat med bristande socialt stöd, låg själv-känsla och sömnproblem.

Till det kommer stressen i den -moderna tekniken, framhåller Tomas Danielsson, stressexpert och beteendevetare känd från tv och radio.

Han befarar att många unga som vuxit upp under den stora teknik-explosionen och i dag aldrig loggar- ut riskerar att fara riktigt illa. Han talar om mobilen med sina plingande mejlikoner, poppande Facebook-appar och Twitterupp-dateringar som ”en aggressiv tiger”:

– Söver vi den aldrig blir den livsfarlig.

I sitt jobb möter Tomas Danielsson dagligen unga vuxna som har sömnproblem, saknar energi och har kramper i kroppen. Men den stora utbrändhetskraschen tror han börjar visa sig om några år.

– Det är en tickande bomb. Om fem tio år kommer många unga att falla som käglor, varnar han.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta. Hälften känner sig trötta på dagtid

Fyra av tio unga svenskar i åldern 16–29 år är stressade varje dag eller flera gånger i veckan.

Två av tio har svårt att somna varje kväll eller flera gånger i veckan. Drygt hälften känner sig trötta på dagtid. Det visar - Ungdomsstyrelsens senaste rapport om attityder och värderingar bland unga (2013).

Fler hade också huvudvärk och magont än när samma undersökning gjordes 2007.

En stor del av oron berodde på den ekonomiska situationen.

Unga vuxnas psykiska hälsa kan också påverkas negativt av intensiv IT-användning (smarta telefoner, surfplattor och datorer). Det framgår av en avhandling från Sahlgrenska Akademin på Göteborgs universitet 2012.

Frekvent användning av mobil-telefon ökade risken för sömnbesvär hos männen och depressionssymtom hos både männen och -kvinnorna. Intensiv datoranvändning orsakade också stress och sömnbesvär hos kvinnorna.
Dn “

DN 18 jan 2015:

“Han gick in i väggen vid 21 – nu lär han andra att säga nej

Entreprenören Emanuel Nilsson blev vd vid 19 – och gick in i väggen vid 21. I dag, två år senare, föreläser han för att lära andra att undvika att göra samma misstag.

– Jag vill få högpresterande männi-skor att fatta konsekvenserna av att pressa sig själva för mycket,- -säger 23-åringen, som vill lära ut ”lite sund egoism” och -konsten att säga nej.

Med det syftet bloggar han kring sina erfarenheter. Och han har sedan i höstas föreläst bland annat hos Danske Bank, TV3/MTG och Ung Företagsamhet. I år kan det bli fler stora företag. Ämnet engagerar.

– Varje vecka får jag mejl från folk i alla åldrar som känner igen sig i mina erfarenheter, inte minst ungdomar, säger Emanuel Nilsson.

Många unga känner att hela till-varon går ut på att prestera. Sociala medier ökar trycket, konstaterar han.

– Med massor av intryck och information från alla håll är det lätt att tappa bort sig själv, man har inga marginaler för att klara oförutsedda hinder.

Själv sålde 23-åringen leksaker och mobiltelefoner redan som liten hemma i Jönköping. Direkt -efter gymnasiet startade han bolag och arbetade med försäljning och marknadsföring i både hus- och bilbranschen.

– Jag är en person som ser affärsmöjligheter överallt, då gäller det att prioritera. Det var jag för dålig på innan jag gick in i väggen.

Hösten 2012 fick han ont i huvudet, stressade upp sig över små-saker och hade svårt att sova.

– Jag kände inte igen mig själv längre, men jag fortsatte att köra på.

Till slut stannade han hemma ett par veckor. När huvudvärken och stressymtomen ändå inte gick över gick han till läkaren.

– Han sade att jag var utbränd och sjukskrev mig.

Helt ledig lyckades han ändå inte hålla sig. Under sjukskrivningen 2013 var han i Tanzania, där han nu har startat bolag som arbetar med investeringar i bland annat logistik, byggvaror och livsmedel.

Chefer och arbetskamrater ska inte se snett på den som vill vara ledig, påpekar han.

– Själv har jag stängt av sig-nalerna på mobilen och väljer själv när jag ska prata eller svara på sms.

Tusen timmar var han borta från jobbet i samband med sin utbrändhetsdiagnos.

– Hade jag satsat de timmarna förebyggande hade jag aldrig blivit dålig.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

1 Lär dig prioritera. Allt är inte viktigt.

2 Lägg in tid för återhämtning.

3 Lär dig att säga ”nej”. Det gäller att veta vad som är viktigt och ger resultat. Säger man nej ibland kan man säga ja till annat. “

DN 18 jan 2015:

“Ska jag mörka utbrändhet?

Jag har under de senaste månaderna varit sjukskriven för utmattningssyndrom. Innan sjukskrivningen arbetade jag cirka 70 timmar per vecka och hade konstant hjärtklappning och magkatarr på grund av enorm stress och press.

Jag vill inte längre arbeta kvar på min arbetsplats. Att komma tillbaka dit efter sjukskrivningen ger mig ångest och jag är rädd att återigen bli sjuk av arbetsbelastningen. Problemet är att om jag söker andra jobb och får komma på intervju så känns det svårt att berätta att jag har varit långtidssjukskriven för ”utbrändhet”.

Hur ska jag berätta om min sjukskrivning, som egentligen är den viktigaste anledningen till att jag vill byta arbete. En ny chef kan vara rädd att anställa mig, ifall jag blir sjukskriven igen.

Svar: Jag har talat med en doktor i stress. Det kan vara svårt att få nytt arbete direkt efter din ”utbrändhet” av de skäl du själv skriver om i ditt mejl. Det bästa är om du går tillbaka till din gamla arbetsplats, även om du känner ångest för det.

De flesta företag har en HR-avdelning. De bör ha erfarenhet på området. Det är viktigt att du får hjälp med stödsamtal och successiv arbetsträning. Du bör tillsammans med din chef och HR lägga upp en plan för hur du ska kunna komma tillbaka. Kanske du börjar med att arbeta 20 procent. Sedan får närvaron långsamt öka.

När du väl är tillbaka och känner att arbetet och du fungerar kan du börja söka nytt arbete externt.

Det är vanligt att känna stress efter en längre tids bortavaro. På nätet finns ett verktyg www.healthwatch.se för stöd och råd till privatpersoner.

Gunilla Arhén

DN 19 jan 2015:

“Arbete för facket lockar tjänstemän

Intresset för fackligt arbete ökar i Sveriges största tjänstemannaförbund, Unionen. – Fantastiskt roligt, och bra för den svenska avtalsmodellen, säger Unionens ordförande Cecilia Fahlberg.

Antalet medlemmar i Unionen har vuxit snabbt de senaste åren, med hela 20 procent sedan 2010.

Mycket beroende på att fler jobb i dag är just tjänstemannajobb i det privata näringslivet, men också på grund av en mer aktiv och moderniserad facklig medlemsvärvning.

I dag finns 600 000 medlemmar på drygt 80 000 arbetsplatser.

Att fler går med i förbundet betyder dock inte automatiskt att även intresset för fackliga uppdrag ökar. Tvärtom. Under en lång rad år har antalet förtroendevalda dalat. Privattjänstemännen har ofta en hög arbetsbelastning, och det finns en oro för att rollen som löntagarrepresentant kan gå ut över den egna karriären. Särskilt för den som tagit en tuff förhandling med sina högsta chefer.

– Det här är en utmaning som vi varit väldigt bekymrade över, att vända det har varit mycket svårare än att värva nya medlemmar, säger Cecilia Fahlberg.

Men i slutet av förra året hade Unionen nått upp i 34 278 förtroende-valda. Det är en ökning med 3 procent mot 2013, att -jämföra med det tidigare tappet.

Det har uppnåtts genom ett medvetet arbete från förbundet, med bland annat nätbaserad facklig distansutbildning.

– Arbetet de förtroendevalda utför på arbetsplatserna är helt avgörande för att medlemmarna ska kunna påverka och arbetsvillkoren kunna förbättras, säger Cecilia Fahlberg.

Under 2014 tecknades också nya kollektivavtal med över 1 500 ar-betsgivare.

En särskild ökning syns bland förbundets arbetsmiljöombud, vars antal sedan 2010 vuxit med 36 procent.

Engagemanget bland arbetsmiljöombuden är särskilt glädjande och inspirerande, tycker Unionens ordförande.

– Stressen och pressen ökar på arbetsplatserna och vi behöver alla krafter vi kan få för att få arbetsgivarna att ta ansvar för en bättre arbetsmiljö.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

DN 22 jan 2015

“ Är det okej att ha en kärleksaffär med chefen?

De flesta har varit med om konflikter och skitsnack på jobbet. Det kan handla om vem som smiter från arbetsuppgifterna, vem som aldrig plockar undan efter sig eller om vem som har ihop det med vem. Men hur löser man sådana dilemman?

När Kent Källqvist skrev sin bok ”Dilemman i vardagen” som handlar om olika situationer på arbetsplatsen hade han hur många trådar som helst att dra i.

Vem har inte varit med om att någon inte gör rent efter sig i lunch

rummet? Eller att någon inte byter skjorta på flera dagar eller luktar gammal fimp?

– Reaktionerna som jag har fått hittills är att många känner igen andra, men få känner igen sig själva, säger Kent Källqvist, som har jobbat som arbetsmarknadsreporter i mer än 25 år och närmast kommer från jobbet som chefredaktör på tidningen Vision som skriver om arbets

livet ur olika aspekter.

Han har med andra ord sett en hel del dilemman utspela sig framför sina egna ögon genom åren. Många handlar förstås om kärlek.

– Tänk dig att du jobbar i en mindre stad där det inte bor så många. Då är det så klart vanligt att folk träffas på jobbet, säger han.

Även om det är jättebra att folk blir ihop, måste man ofta hantera ”en situation”. Vad händer till exempel om den ena är gift, om någon är chef över den andra, om båda två är chefer eller om kärleken tar slut?

När vi börjar resonera om hur man ska göra i olika situationer hamnar vi i en riktig snårskog. En del tycker att alla som blir tillsammans har en skyldighet att informera sina kolleger. En anställd kanske behöver gå till chefen och berätta något om en kollega och då kan det ju bli väldigt svårt om chefen är tillsammans med den som man behöver prata om.

– Helst ska det naturligtvis vara transparent. Men det går inte att ha tvingande regler. Om en av parterna är gift kan de ju inte prata om det på jobbet. Då måste man lösa den situationen först. Men det går förstås inte att dra sådana här saker i långbänk.

Just för att de flesta företag saknar regler för den här typen av situationer behöver man ha ett öppet klimat där man pratar igenom det läge som har uppstått, menar Kent och berättar om en ohållbar situation där alla på jobbet skvallrade om en chef som hade blivit tillsammans med en anställd.

Till slut skickade han bara ett mejl till alla där han berättade att ryktena var sanna.

– Det tog loven av snacket. Men sedan bytte kvinnan han blev tillsammans med ändå jobb.

Varför?
– Det vet jag inte. Men ett förhållande med chefen kan ge riktigt dåliga vibbar. Det var ju han som bestämde hennes arbetsuppgifter och satte hennes lön. De kanske inte heller tyckte att det var kul att umgås med varandra dygnet runt.

Andra på jobbet tror ibland att den som blir ihop med chefen ska gynnas trots att det i själva verket kan vara tvärtom. Ofta missgynnar chefen den som han eller hon dejtar av rädsla för att de andra ska tro motsatsen.

Om chefen och någon anställd bara har haft sex med varandra, till exempel efter en personalfest. Vad gör man då?
– Min första tanke är att chefen är ett svin. Det är inte okej, som chef får du inte bete dig så.

Men det kan ju vara en ömsesidig handling. Båda kanske gillar fritt sex utan förpliktelser?
– Ja, då är det okej, men inte om chefen slår blå dunster i ögonen på den andra.

Fast den andra kan ju bli kär och efterhandskonstruera, säga att chefen utlovade något, när de egentligen hade en överenskommelse om att sex bara skulle vara sex?
– Ja, du ser hur knepigt det kan bli.

Ibland händer det att två chefer plötsligt får ihop det. Att det så ofta blir ett hett samtalsämne, tror Kent framför allt beror på att de andra cheferna börjar knorra.

– De tror ofta, om det nu handlar om att till exempel ekonomichefen och personalchefen fått ihop det, att de två ska göra upp saker hemma vid köksbordet i stället för på mötena. De kan bli rädda för att inte få samma insyn och för att de inte ska få vara med och bestämma.

Jo, men varför är det så kittlande även för de andra på jobbet att prata om? Är det för att makt är sexigt?
– Nej, det tror jag inte. Men relationer triggar, alla vill ha relationer.

En annan typisk situation som kan bli ett arbetsmiljöproblem är kolleger som flirtar. Här finns det heller inte några hållfasta regler. Frågan är om det är skillnad om det handlar om en man eller en kvinna.

– Ja, män som flirtar kommer undan lättare. Kvinnor kan ganska snabbt få oförtjänt dåligt rykte medan män som gör det blir mer förlåtna.

Kent berättar om en tidigare medarbetare som var en väldigt glad och positiv kvinna som gillade att dansa.

– Hon uppfattades som väldigt flirtig, framför allt av andra kvinnliga medarbetare som tyckte att hon betedde sig rent ut sagt för djävligt. Jag har aldrig under mina fyrtio år i arbetslivet hört något liknande om en man som flirtar. Män brukar bara uppfattas som trevliga, om än kanske litet påträngande.

Beror det kanske på vilka man arbetar med? Jag har hört kvinnor totalsåga manliga kolleger som har flirtat.
– Visst kan det vara så. Man himlar med ögonen och skrattar, sedan är det inte mycket mer med det.

En annan sak som många reagerar på är om någon vill kramas litet för mycket. Vad är problemet med det?
– Jag är själv en sådan som gillar att kramas och här har vi de senaste tjugo åren flyttat fram gränsen ordentligt. Förr kramades man inte om någon skulle gå på semester. Men nu är det så, kanske inte på byggarbetsplatser men i kvinnodominerade yrken. Då måste man ha bra radar.

Hur ser en sådan ut?
– Det handlar om kroppsspråk, att vara observant på om någon ryggar tillbaka när man sträcker fram armarna. Det är inte okej att krama någon som inte gillar det, inte ens att ge en artighetskram.

Frågan är då om det alltid de som är extra känsliga som ska få sätta ribban, eller om man ska försöka ha en tillåtande attityd?
– Jag tycker självklart att man ska vara så tillåtande som möjligt. Det ska vara kul att gå till jobbet. Om de som är mest känsliga alltid får bestämma riskerar det så klart att bli tråkigt.

Det viktiga är att man kan prata igenom saken om det har uppstått ett dilemma, menar Kent.

– Kanske måste man säga till någon att ”jag tycker det luktar litet svett om dig, är du medveten om det?”. Då kanske man gör livet litet lättare för den andra också.

Dåligt skött hygien kan faktiskt orsaka en hel del oreda på jobbet. Det kan gå så långt att medarbetarna försöker undvika att gå på möten där den som luktar illa är med. Kent berättar om ett fall där arbetskamraterna tog upp det med enhetschefen som inte alls tyckte att det var något problem.

När Kent Källqvist var vanlig anställd tyckte han det var lättare att tänka att sådana här dilemman var någon annans ansvar. Men när han själv blev chef kunde han se att det ibland blev bättre om det var arbetskamraterna som tog tag i en del knepiga frågor.

Det bästa är alltid att prata direkt med den det gäller, menar han.

– Då undviker man att såra genom att gå bakom ryggen på någon. Man pratar med, i stället för om. Annars är det lätt att det förväxlas med allt annat skitsnack som finns på en arbetsplats.

Om någon som luktar svett har en partner kanske man ska ringa hem?
– Nej, om problemet har uppstått på arbetsplatsen är det där det ska lösas. Att ringa någons partner är inget man ska göra.

Okej, sista dilemmat: Om man är kompis med chefen på Facebook, men känner att man får sin privata sfär begränsad av någon som sätter ens lön?

– Det är ett typiskt dilemma som jag tycker att man ska prata igenom gemensamt på arbetsplatsen. Ingen ska behöva känna att den måste ha chefen på Facebook.

Peter Letmark peter.letmark@dn.se

”Dilemman i vardagen”

Anne-Li Karlsson är utbildad på Konstfack och California College of the Arts, och har arbetat för bland andra Dagens Nyheter och tidningen Vision.

Kent Källqvist är journalist och har arbetat på bland annat Kamratposten och Kommunalarbetaren. Från 1995 till 2014 var han chef-redaktör på tidningen Vision (tidigare SKF-tidningen). “

DN 22 jan 2015

”Kampanjen är trams”

“ Sluta upp med tramsig stickgraffiti och ge oss ett riktigt erbjudande. Vårdförbundet Student kritiserar Södersjukhusets sjuksköterskekampanj. – Kampanjen är fördomsfull, säger Daniel Larsson, ordförande.

Södersjukhusets rekryteringskampanj för att locka sjuksköterskor med stickgraffiti riskerar att få motsatt effekt. Vårdförbundet Student är skarpt kritiskt.

– Kampanjen är fördomsfullt trams och dålig pr för Södersjukhuset. Hur tror de att de ska locka oss sjuksköterskestudenter med stickgraffiti, säger Daniel Larsson, ordförande i Vårdförbundet Student.

I veckan besöker Södersjukhuset alla sjuksköterskeutbildningar i Stockholm med instickade vårdföremål som rullstolar för att visa att man är en varm och välkomnande arbetsgivare med ”söderanda”.

– Stickade rullstolar kommunicerar inte att det är en varm arbetsplats utan snarare en fördomsfull arbetsplats som nedvärderar sjuksköterskestudenter, säger Daniel Larsson.

Redan 2012 orsakade sjukhuset stort rabalder när de ville rekrytera ”tv-seriesnygga sjuksköterskor”.

– Det klavertrampet var ännu värre. Men de spelar fortfarande på förlegade könsnormer, att sjuksköterskeyrket är ett feminint yrke. Det finns en stor kunskapsbrist om genus inom sjukvården.

Vad borde Sös ha gjort?

– De borde locka oss med ett riktigt erbjudande, inte med falskt effektsökeri. Det vill säga bra lön och ordentliga introduktionsprogram. De borde också visa att Södersjukhuset inte jobbar med förlegade könsnormer, det hade lockat studenter, säger han.

På Södersjukhuset är man förvånad över de starka reaktioner som kampanjen mött.

– Valet av stickgraffiti har ingen koppling till just sjuksköterskor även om det är dem vi riktar oss till. Det var ett sätt att synas och få en dialog med studenterna och berätta om våra utvecklingsmöjligheter. Stickningen är kopplad till Södersjukhuset som helhet, alla yrkesgrupper, säger Hanna Ahonen, kommunikationschef.

Men hur lyckat är det om målgruppen tycker att kampanjen är fördomsfullt trams?

– Det finns säkert olika åsikter, och vi får väl se om det var rätt. Men vi gör ingen koppling mellan kvinnor och stickning. Det har varit en könsneutral trend i flera år, precis som surdegsbakande, säger hon.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“Loss från stagnationsfällan

Hur ska det gå med Socialdemokraternas jobbmål? Finansminister Magdalena Andersson skruvade på sig när en reporter ställde frågan på en presskonferens i veckan.

Dagordningen på arbetsmarknadsdepartementet ligger blank. Inga propositioner har skrivits in i kalendern. Och den berömda ladan på finansdepartementet gapar förstås tom.

Magdalena Anderssons huvudsakliga ärende var att vrida ner tillväxt-prognoserna, inte minst eftersom ljusglimtarna i konjunkturen har skymts av höstens bakslag i euroländerna.

Bland finansministerns många dystra presentationsbilder fanns dock ett nytt, illavarslande diagram. Det visade hur produktiviteten i den egna ekonomin har sett ut de senaste åren.

Tillväxten i stort har hittills visserligen varit skaplig. Både befolk-ningen och ekonomin har blivit större. Däremot är produktiviteten, den egentliga effektiviteten, densamma som när finanskrisen slog till för snart sju år sedan. Kurvan är slående medioker.

En ihållande internationell kris har naturligtvis ett finger med i spelet. Men jämfört med 1990-talets stora smäll ter sig kraften annorlunda. Då märktes inte samma stockning i produktiviteten. Svaga företag slogs ut, starka tog över och marken jämnades för återhämtning. Åldrad industri gav vika för ny högteknologi. En lång period av stark export och tillväxt följde.

USA verkar nu göra en långsam comeback ungefär enligt den modellen. Däremot inte Sverige. Anpassningen här liknar än så länge mer ett nollsummespel, på gott och ont.

Vad som har hänt är att jobb har skapats trots krisen, men alla har inte varit mer kvalificerade än de gamla. Det måste de inte heller vara.

Men i längden kan inte ekonomin röra sig i sidled. Det är så grunden för löneökningar vittrar. Företagens kostnader riskerar att rubbas och möjligheterna att anställa beskärs. I siffrorna ses fröet till stagnation.

Till stiltjen i Euroland är det alltså inte riktigt lika långt som man ibland kan tro.

Europeiska centralbanken, ECB, utlyste på torsdagen stora stimulansåtgärder i förhoppning om att vända den usla konjunkturen och de vikande inflationssiffrorna.

Paketet består av så kallade kvantitativa lättnader, eller QE, och knepet är att trycka nya centralbankspengar som sedan används för att köpa statspapper. Räntorna pressas, och en viktig effekt är att valutan tappar i värde. Så ska euroinflationen ta fart och länderna undvika att hamna i nolltillväxtens käftar.

Men åtgärderna är kriminellt senkomna och beslutet tas långt efter både Storbritannien och USA. OECD konstaterade dagen innan i en rapport att det förlorade decenniet redan är ett faktum. Först om två år väntas euroländerna vara tillbaka på samma punkt som 2007. Stora skillnader ryms inom valutasamarbetet. Tysklands ekonomi är inte Greklands. Poängen är ändå beklämmande.

OECD understryker också att ECB:s sedelpress inte kommer att räcka för att lyfta Europas ekonomier. Den penningpolitiska stimulansen är nödvändig, men effekten avklingande och för att häva sig ur stagnationsfällan krävs andra medel.

Ekonomerna ordinerar en dos direktverkande strukturreformer, alltså politik som alstrar nya investeringar och handel. Och som genererar högre produktivitet och pressar ner arbetslösheten. Förutom långsiktig tillväxt ger rätt reformer direkt en större efterfrågan. Den behöver i sin tur förstärkas med ny statlig infrastruktur, skriver OECD.

Receptet är varken nytt eller hemligt. Men i utförandet krävs fingerfärdighet. Utlovad strukturpolitik dröjer i Frankrike och Italien. Och med statsskulder på hisnande nivåer innebär det både ett ekonomiskt vågspel och ett politiskt dilemma att försöka satsa sig ur den dåliga ekonomin.

Magdalena Andersson har det bättre förspänt. Hennes företrädare på posten Anders Borg banade väg för högre sysselsättning. Vad än finansministern säger är statskassan inte i grekiskt skick. Företagen och hushållen är vid gott mod.

Akilleshälen är den långsiktiga tillväxten. Utan politik för ekonomisk utveckling och välståndsökningar som kan komma alla till del har Sverige att se fram emot en grå epok. Glöm jobbmålet. Satsa i stället på tillväxtmålet.

Dn 23/1 2015 “

DN 23 jan 2015:

”Omställningsstöd är bättre än oändliga sjukskrivningar”

Ny ekonomisk politik. Nu sjösätter Moderaterna en översyn av den ekonomiska politiken. För att stärka arbetslinjen i en allt snabbare förändring av arbetsmarknaden behövs ett nytt omställningsstöd, som kan fungera som en brygga mellan jobb. Att som Socialdemokraterna förlänga sjukförsäkringen är fel, skriver Ulf Kristersson (M).

Efter åtta år vid regeringsmakten befinner sig Alliansen i en unik situation. Vi kan utvärdera de senaste årens reformer, se vad som har fungerat bra och därför bör byggas ut. Men också vad som inte blev så bra som vi hoppades och därför måste omprövas – ibland av de enskilda partierna, ibland av Alliansen gemensamt. Och kanske viktigast: På vilka områden är Sveriges problem numera så annorlunda att de kräver nya politiska svar? Detta är utgångspunkterna när Moderaterna nu sjösätter en bred översyn av den ekonomiska politiken.

En personlig lärdom från de gångna årens reformer är att välfärdspolitik och ekonomisk politik hör ihop. Man måste alltså både ha hjärtat på rätt ställe – och kunna räkna. Bara de bidrag och ersättningar som jag tidigare ansvarade för som socialförsäkringsminister betalar ut 1,2 miljarder kronor om dagen. Tycker man inte att ekonomi är viktigt kommer man inte ha några pengar kvar när behoven är som störst.

Framtidens socialministrar måste därför förstå hårdkokt ekonomi, samtidigt som framtidens finansministrar måste förstå den viktiga skillnaden mellan verkliga sociala investeringar, och sådana satsningar som mest kostar pengar. I ett land som Sverige – med högre offentliga välfärdsambitioner än de flesta andra länder – är detta extra viktigt. Bara om de allra flesta jobbar, får vi resurser att hjälpa dem som inte kan jobba.

Alliansregeringens ”utbudsreformer” hade ett tydligt fokus på att minska utanförskapet och att öka arbetskraftsdeltagandet. Fler svenskar arbetar därför i dag än förr och ännu fler vill och försöker arbeta. Utbudsreformerna har varit bra men kan göras ännu bättre.

Arbetslinjen måste bli både tydligare och tryggare. Oändliga sjukskrivningar är ingen lösning och därför är den nya regeringens ambition att riva upp sjukförsäkringens tidsgränser fel väg att gå. Samtidigt måste framtidens försäkringar underlätta den krävande omställningen på arbetsmarknaden. Både för att arbetslivet förändras i en allt snabbare takt och för att enskilda medarbetare kan drabbas av svåra problem.

Därför behövs ett nytt stöd för omställning i våra försäkringar, så att de bättre fungerar som en brygga mellan det gamla och det nya jobbet. Ett sådant stöd har aldrig funnits till hjälp för den som faktiskt kan jobba, men efter sjukdom inte längre i sitt gamla arbete. Men ett nytt omställningsstöd är också nödvändigt på arbetsmarknaden för att finansiera kompetensförbättringar som gör att fler kan växa i takt med det moderna arbetslivets tuffa kunskapskrav. Vi lever allt längre och många av oss kommer behöva hinna med flera yrken under ett betydligt längre arbetsliv än till dagens orimligt låga pensionsålder vid 63,5 år.

Ett nytt omställningsstöd bör gå hand i hand med betydligt större flexibilitet på svensk arbetsmarknad. Avtal och regler måste mer fokusera på kompetens och anställningsbarhet, och samtidigt öka möjligheterna för dem som har svårast att få sitt första jobb.

Men enbart utbudsreformer kommer inte räcka. Ytterligare reformer som ökar efterfrågan på arbetskraft i växande företag måste därför systematiskt uppmuntra företagsamhet, entreprenörskap och innovationskraft. Politiken ska bättre bidra till en attraktiv miljö för människor och företag som vill växa. Det är helt nödvändigt om det ska finnas jobb i framtiden för alla dem som vill – och förväntas – arbeta och försörja sig själva.

Företagare är som folk är mest. De reagerar på ekonomiskt handfasta saker som skatter, kostnader och avgifter. Men också på mer svårfångade känslor av rättvis behandling, schyst konkurrens, belöning för risktagande och goda skäl till framtidstro. Ett vitalt näringsliv ligger i allas intresse.

Moderaterna behöver därför utveckla en reformagenda som sätter företagsamhet och internationell konkurrenskraft i centrum för den ekonomiska politiken. I detta arbete är ingen fråga för känslig eller för svår att ställa. Jag vill särskilt peka på tre centrala områden för ny analys.

Det handlar för det första om utbildning – från akademisk och teknisk till hantverkande och vårdande. Unga människor måste uppleva att det långsiktigt lönar sig att ta ett första jobb på timbasis; att utbilda sig till yrken som verkligen efterfrågas; att arbeta hårt och att vara beredda att flytta dit jobbet finns.

För det andra behövs en ny syn på vilken sorts jobb som räknas. Det sägs ofta att ”Sverige inte ska konkurrera med låga löner, utan med hög kompetens”. Det är rätt men förutsätter att fler skaffar sig internationell spetskompetens. Samtidigt måste vi göra det möjligt för dem som saknar en sådan kompetens att ändå finna ett jobb till rimliga lönekostnader. Varje arbetad timme måste räknas. Om varje inkomstskillnad mellan människor alltid ses som ett stort problem, kommer allt fler människor stängas ute, både från arbetslivet och från vårt land. Det vore dåligt för Sverige. Den privata tjänstesektorn måste därför tillåtas växa och ersätta en del av de jobb som samtidigt försvinner.

Framtidens ekonomiska politik måste samtidigt än en gång göra det möjligt och attraktivt för människor att göra en klassresa. Sverige behöver ökad social rörlighet: Vad man gör ska betyda mer än vem man är. Prestationer och meriter vara viktigare än efternamn och adress. Vart man är på väg ska säga mer än var man kommer ifrån. Fler talanger ska genom utbildning och arbete kunna komma till sin rätt. Inget land är perfekt och fördomar finns överallt, men i Sverige gillar vi idén att man ska kunna komma hur långt som helst på eget hårt arbete. Det är en bra grund att bygga på.

För ett par generationer sedan handlade detta om att även ungdomar utan välutbildade föräldrar borde få ta studenten och komma in på universitetet. I vår tid kan det handla om att barn från socialt utsatta hem och bostadsområden ska slippa ärva sina föräldrars sociala problem. Nyare forskning lär oss att man ska ha höga förväntningar på barn som fått en tuffare start än andra. Men också hur illa det kan gå för dem om man inte har det. Den som är född utanför Sverige eller har utländska föräldrar måste på egen hand kunna arbeta sig till ett bra liv i vårt land. Framgångsrik integration kräver lägre trösklar till arbete men också högre krav på att flytta till jobben. Och det börjar bli bråttom.

En generös välfärd kan mycket väl förenas med tydliga krav och höga förväntningar. Sverige måste återerövra begrepp som utbildning, strävsamhet, företagsamhet och driftighet som vägledande ideal, fullt i klass med värderingar som jämlikhet och rättvisa. Detta tror jag är vår tids stora ekonomisk-politiska uppgift.

Ulf Kristersson (M), Ekonomisk-Politisk Talesman, Vice Ordförande I Riksdagens Finansutskott “

* Näringar.

Politik för en näringsminister.

Något om näringar.

Sven Wimnell 27 februari 2010 + 3 april 2014: Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.
http://wimnell.com/omr658f.pdf

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Gustav Fridolin (MP)

anf.77 Annie Lööf (C):

Herr talman! Vad fint att Gustav Fridolin är för ekonomisk utveckling! Någonting måste man ju vara för när man är emot ekonomisk tillväxt. Gustav Fridolin tog upp liberalism i sitt tal, och låt mig förtydliga lite vad gäller liberalism.

Liberalism är inte nolltillväxt. Liberalism är inte förbud mot valfrihet, att människor ska få välja sin skola. Liberalism är inte kraftiga skattehöjningar på allt som rör sig.

Nu till min fråga i denna replikomgång.
Socialdemokraten Gustav Möller sade en gång: "Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket." När jag tänker på det citatet ser jag Miljöpartiet framför mig, och jag ser bortkastade månader för Förbifart Stockholm.

Det politiska samtalet handlar ofta om vad de begränsade resurser som man tar in via skattsedeln ska användas till. Ska de gå till infrastruktur? Ska de gå till minskade barngrupper? Ska de gå till miljöinvesteringar eller bredbandsutbyggnad? Det är bara några exempel.

I detta fall gick pengarna till att betala Miljöpartiets tankepaus. Notan skickades inte till Miljöpartiets partikansli vid Slussen i Stockholm utan direkt ut till skattebetalarna. Miljöpartiets agerande kring Förbifarten kommer väldigt nära Gustav Möllers klassiska citat om hur skattekronor inte ska användas.

Varje dag efter att Miljöpartiet stoppade ett demokratiskt beslutat och redan påbörjat infrastrukturprojekt rann 4 miljoner kronor iväg. Från den dag pausen annonserades fram till årsskiftet motsvarade det över en tredjedels miljard. 360 miljoner kronor är mycket pengar. Det är lika mycket pengar som regionala investeringar i järnväg och väg i Norrbotten under fem och ett halvt år.

Min fråga är enkel: Tycker Gustav Fridolin att Miljöpartiets tankepaus är väl investerade skattekronor? (Applåder)

anf.78 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Ja.
Anna Kinberg Batra var nyss uppe och förklarade att hon tyckte att det var positivt att vi är många partier som står upp för den liberala demokratins värden. Annie Lööf känner sig provocerad av att någon annan står upp för den liberala demokratins värden.

Men den liberala demokratin är större än Centerpartiet, Annie Lööf. Dess värden är större än Alliansen. Vi är många som i dessa dagar måste försvara yttrandefriheten, pressfriheten och demokratin, och jag är glad att jag gör det. Jag är lite förvånad över att det är provocerande. Det känns ibland som att Alliansen har lite svårt att förstå och verkligen ta in att man blev ett mindre regeringsalternativ i det nationella valet. Ibland känns det som att man har ännu svårare att förstå att man helt förlorade makten i Stockholms stad.

I Stockholms stad styr nu en politisk majoritet, med en majoritet av rösterna bakom sig. Den politiska majoriteten har formerats med en politisk inriktning där man till exempel vill investera mer i kollektivtrafik än i nya motorvägar förbi staden.

Av den anledningen valde regeringen att lyssna till de valda församlingar i Stockholms stad och Stockholms landsting som efter valet har formerats runt det avtal som tidigare slutits med dem om finansieringen av Förbifarten. Jag tycker att det är ganska rimligt.

Tänk om landets största kommun, som själv till största delen ska finansiera ett motorvägsbygge genom intäkter från trängselskatter som har kommit till kommunen, säger så här: Vi skulle vilja diskutera förutsättningarna för det här avtalet, för vi vill ha mer pengar över till kollektivtrafiken. Ska staten då bara säga "nej, vi inte tänker prata med er om det"?

Hade en borgerlig regering agerat så om det hade varit borgerlig majoritet i riksdagen och ett annat styre i kommunen? Jag tror inte det. Man hade satt sig ned och diskuterat. Nu har de diskussionerna gått i mål, och bygget är återupptaget.

anf.79 Annie Lööf (C):

Herr talman! Det är att beskriva historien något annorlunda. Gustav Fridolin sade till och med i valrörelsen att Förbifarten inte är något bra. Man lyckades inrätta en tankepaus som kostade 360 miljoner kronor, vilket motsvarar de regionala investeringarna i järnväg och väg i Norrbotten under fem och ett halvt år. Det är mycket pengar.

Jag tycker att det är väldigt bra och viktigt att Gustav Fridolin tar upp och försvarar den liberala demokratin vad gäller rättssäkerhet, mänskliga rättigheter, tryck-, press- och yttrandefrihet. Det jag är kritisk mot är att man inte står upp för liberalismen vad gäller jobb och företagande, ekonomisk tillväxt eller människors rätt att bestämma själva.
Jag skulle vilja komma tillbaka till frågan: Tycker Gustav Fridolin att det är rimligt att använda en tredjedels miljard till att finansiera Miljöpartiets tankepaus? Ska skattebetalarna stå för den notan?

anf.80 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Problemet för Annie Lööf är att det inte är Miljöpartiets tankepaus. Det är stockholmarnas tankepaus. Det är möjligt att Centerpartiet inte har plats i Stockholms kommunfullmäktige - jag vet inte riktigt hur det gick i valet. Men de har en majoritet där Centerpartiet inte ingår. Den majoriteten ville sitta ned och diskutera det största infrastrukturprojekt som detta land är på väg att göra - ett infrastrukturprojekt med en prislapp på 50-60 miljarder - då man såg att man saknade pengar för att göra de kollektivtrafiksatsningar som stockholmarna behöver och som väljarna i Stockholms stad prioriterade högre när de valde en majoritet som ville ha den här diskussionen med staten.

Vi öppnade för den diskussionen. Jag tycker att det var rimligt att staten öppnade för den diskussionen. Jag hade varit förvånad om en borgerlig regering efter ett majoritetsskifte hade gett Stockholms stad kalla handen när man ville ha den diskussionen. Landstinget ville inte öppna upp för det utan ville i stället skära ned på kollektivtrafiken, och därför har nu bygget återupptagits.

Till Gustav Fridolin (MP)

anf.85 Jan Björklund (FP):

Herr talman! "Vi är inte ett vänsterparti. Vi är ett mittenparti." Så säger Gustav Fridolin i en intervju i Dagens industri i dag.

När man läser intervjun inser man att det är väldigt synd om Miljöpartiet. "Miljöpartiet anser sig missförstått. Den vänsterstämpel som partiet har fått stämmer inte överens med partiets självbild . Vi vill inte positioneras som ett vänsterparti", säger Gustav Fridolin.

Jag kan säga så här, Gustav Fridolin: Att ni uppfattas som ett vänster parti kanske inte bara beror på att journalisterna beskriver er fel eller att vi andra säger saker. Det kanske beror något på vilka ståndpunkter ni intar och driver. Det kan vara så. Hör och häpna!

Det kanske fanns ett skäl till att Socialdemokraterna på Mona Sahlins tid vägrade att samarbeta enbart med Miljöpartiet när det leddes av Maria Wetterstrand och Peter Eriksson. Då skulle man ha med Vänsterpartiet som en motvikt. Nu anses det inte behövas. Det kanske finns ett skäl till det.

Här återges i punkt efter punkt de frågor som gör att näringslivet är mycket kritiskt till Miljöpartiet: Bromma flygplats, Förbifarten, RUT-avdraget, synen på välfärdsföretag, kärnkraften och höjda skatter på allt som rör sig. Det är klart att det är detta som gör att man får bilden att Miljöpartiet är ett väldigt vänsterorienterat parti. Sanningen är att det inte är en missuppfattning, Gustav Fridolin.

Jag skulle välkomna om ni försökte orientera er in mot mittfältet. Du har använt ordet liberal några gånger; det är mycket positivt. Liberal demokrati är huvuddelen av kammaren för. Men för en riktig liberal handlar det också om marknadsekonomi. Det är där ni har fjärmat er från den inställning som Miljöpartiet hade förut. Ni är i dag ett vänsterparti - ert parti är i stort sett synonymt med Vänsterpartiet. Ni står här och tävlar om vem som ligger mest till vänster i fråga om frihandel eller vad det nu är. Det är det som är sanningen: Ni är ett vänsterparti. Det är bara att leva med.

anf.86 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Jag förstår att Jan Björklund använde det senaste replikskiftet till att fila på den här attacken eftersom han inte lyssnade på replikskiftet med Vänsterpartiet, där vi stod upp för frihandel, för näringslivets värderingar och för att man ska ha fungerande frihandels-avtal.

Jag förstår också att det kan vara lite jobbigt att vara Jan Björklund, när man liksom vaknar upp och känner att alla som är för att det ska byggas bostäder där det i dag är en flygplats mitt i Stockholms city, alla som tycker att pengar snarare behövs till kollektivtrafik än till en ny motorväg förbi Stockholm och alla som tycker att Sverige likt de flesta andra industrialiserade länder snarare bör investera i förnybar energi än i kärnkraft, alla de är extremvänster.

Det måste ju betyda att Expressen är portad från Folkpartiets fikarum. En sådan vänsterledarsida kan man väl inte ha i ett folkpartistiskt fikarum. Expressens ledarsida är ju en av dem som tycker att man nog bör diskutera Bromma flygplats och Förbifarten och kärnkraften utifrån lite andra förutsättningar än Jan Björklund.

Jag är stolt över att inta en position som jag tror är viktig, att inta centrum i en politisk debatt där miljöfrågan är för stor för att kunna reduceras till höger-vänster.

Jag är orolig för de tekniker som Jan Björklund använder för att reducera miljökrav till vänsterkrav.

Jag är fundersam över en opposition som beskriver Miljöpartiet som ett större problem än miljöproblemen. Jag tror att de flesta svenska väljare hellre skulle se en opposition som tar klimathotet på allvar och använde lite mer tid till att förklara hur man ska möta det än till hur man ska möta Miljöpartiet i debatt.

Och ja, jag är stolt över att inta en mittenposition i många frågor. Det behövs ju någon där, nu när Folkpartiet hellre tar strid mot Alliansen i fråga om avskaffad värnskatt, uppluckrad arbetsrätt, mer kärnkraft och Nato.

anf.87 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag såg att Miljöpartiet hade ett vallöfte i augusti: Om man lägger ned Bromma flygplats skapar det 200 000 nya jobb. Det är en otrolig insikt. Men det är verkligen ingen annan som har kommit fram till det. Och hur skulle det ske?

I verkligheten är det naturligtvis så att rader av jobb är hotade runt omkring i Sverige. Att reducera Bromma flygplats till en Stockholmsfråga är att förminska frågan. Jag bor alldeles jämte Bromma flygplats. Inte jag själv men säkert många stockholmare skulle tycka att det vore okej om den lades ned. Men det är framför allt för många andra delar i landet som Bromma flygplats är viktig, för att ha förbindelser till huvudstadsregionen.

Det är bara en av de frågor där ni intar en vänsterposition och inte förstår vad som skapar ekonomisk tillväxt.

Gustav Fridolin! Man skämtade förr om Miljöpartiet och sa att ni var som vattenmeloner: gröna utanpå och röda inuti. Sanningen är att ni i dag är som tomater: röda på både in- och utsidan.

anf.88 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Jag replikerar en gång till: Den som vill avskriva alla miljökrav som vänsterkrav kommer att ha väldigt svårt att klara sig i en politisk debatt som alltmer måste handla om hur vi ska tackla miljöhoten.

Vet du vad som hotar jobben, Jan Björklund? Det är att unga människor inte får möjlighet att flytta dit jobben finns, att unga människor som är erbjudna ett jobb måste tacka nej därför att det inte finns några lägenheter. Det finns inget som står i vägen för så mycket bostäder och bostadsbyggande i den här regionen som att man har placerat en flygplats lika stor som Östermalm mitt i centrala Stockholm.

Vilken flygplats som de flyg som ska hit ska landa på, om det ska vara Arlanda eller Bromma, hotar däremot inte speciellt många jobb.
Jag tror att Jan Björklund är rädd för att få veta att det är så - så rädd att han tänker ta strid för att stoppa att regeringen ens tar reda på fakta i målet, så rädd att han vill använda riksdagen för att över regeringen bestämma vilka utredningar vi ska kunna ha för att ge svar till Stock holms stad. Det är att vara rädd för fakta.

Tidningsartiklar

DN 13 jan 2015:

“Självstyrande bilar och välvda skärmar hetast

Böjda skärmar, intelligenta tvättmaskiner och en smart hundlucka. Det var några av de tusentals nya produkter som visades på elektronikmässan CES. I frånvaron av Google och Apple var det just de koreanska elektronikjättarna LG och Samsung som dominerade.

Årets upplaga av CES, som avslutades i fredags i Las Vegas, bjöd på snabbare, bättre, billigare men också en del bisarra tekniska nyheter. Några trender verkar också bita sig fast.

När det gäller tv har LG ett försprång när det gäller skärmar med Oled-teknik. På senare tid har också priset på de knivskarpa skärmarna sjunkit, vilket talar för att det kan bli något för den breda konsumentmarknaden.

Elektronikjättarna fortsätter att satsa på välvda skärmar av alla de slag. Samsung visade även upp en böjd datorskärm. Som användare gäller det dock att sitta nära skärmen för att användarupplevelsen ska bestå, allra helst bör skärmen vara minst 50 tum stor.

En världsnyhet i det välvda segmentet var LG:s nya böjda mobiltelefon, G Flex 2. Här är den böjda formen inte bara en gimmick. Eftersom skärmen är välvd också längs med sidorna ryms många fler touchfunktioner på sidan av telefonen. Flex-tvåan uppges också ha en av de bästa kamerorna och väntas till handeln i februari eller mars i år.

Trenden i hemmet är att hushållsmaskinerna blir mer intelligenta och knyts samman med mobilerna. Både LG och Samsung visade upp intelligenta tvättmaskiner. Samsungs tvättmaskin kunde till och med

fylla på tvätt- och sköljmedel automatiskt. LG:s variant var inte lika duktig, men rymde å andra sidan två tvättmaskiner i en.

Självstyrande bilar är också en trend. Skarpast var Mercedes presentation som visade upp en lyxbil där bilen är föraren och alla passagerare kan ägna sig åt umgänge, arbete eller nöje. Självstyrande bilar ligger förstås i en avlägsen framtid, men när den väl slår igenom kommer den påverka långt mer än sättet att transportera sig. Till exempel väntas straffutrymmet för drogpåverkade förare förpassas till historien. Självstyrande teknik används dock redan i dag i vissa kommersiella fordon för att ta hand om parkeringskrånglet.

På spelfronten presenterades nya skärmar av ett cyklop direkt på ansiktet. DN har också prövat dessa masker som ger användaren en viss svindel men som också kan öppna upp för nya spel- och utbildningsformer.

CES-mässan visade prov på flera drönare, små fjärrstyrda flygfarkoster, vilka fått ett allt större användningsområde. Tekniken, som visat sig efterfrågad både i krigs-situationer och av paparazzi, väntas ha potential att förändra såväl filmproduktion som informationsinhämtning.

Bland det bisarra på mässan märks bland annat ett skärp som automatiskt justerar sin vidd efter hur mycket man äter.

Anders Forsström anders.forsstrom@dn.se

Fakta. CES

Consumer electronics show, CES, är en elektronikmässa i Las Vegas i Nevada i USA. Bakom mässan, som är en av världens största elektronikmässor, står Consumer Electronics Association. Årets upplaga var också den största någonsin med 3 600 utställare.

Dn "

DN 14 jan 2015:

"Politiker lånade – av miljardärfamilj

Tidigare kommunalrådet Ingela Gardner Sundström och hennes man Jan-Olov Sundström, före detta ordförande i byggnadsnämnden, lånade pengar av familjen Douglas. Sedan fick familjen Douglas bygglov för ett bygge av en båthall på strandskyddat område, enligt SVT:s "Uppdrag granskning" som sänds i kväll.

DN har tidigare skrivit om bygget vid Säbyviken. Trots att området hade strandskydd fick familjen Douglas bygglov för en 276 kvadratmeter stor utbyggnad av en båthall. Länsstyrelsen rev upp beslutet och fick rätt i alla miljödomstolar.

Nu avslöjar "Uppdrag granskning" att Jan-Olov Sundström, dåvarande ordförande i byggnadsnämnden, och hans fru Ingela Gardner Sundström, tidigare ordförande i kommunstyrelsen, har lånat pengar av familjen Douglas. Pengarna användes för att bygga en friskola i kommunen. Skolhuset stod klart 2002 på arrenderad mark. Mark som makarna dessutom arrenderar av familjen Douglas, enligt "Uppdrag granskning".

Ingela Gardner menar att hon trots lånet och arrenderingen av marken inte står i beroendeställning till familjen Douglas.
– Jag vet att vi inte utöver detta har någon privat relation. Om det var så att vi var umgängesvänner hade det varit skillnad, säger hon i programmet.

Anton Säll anton.sall@dn.se
Fakta.
Familjen Douglas

Elisabeth och Gustaf Douglas bor på Rydboholms slott i Österåkers kommun. Slottet byggdes sannolikt under 1400-talets första hälft. Familjen Douglas är en av Sveriges rikaste familjer. "

DN 17 jan 2015:

“Direktörer från en tid som flytt

Påkostade jaktresor där helikoptrar står för transporten: ibland för att skjutsa företagsledare, ibland skjutna djur. Vid något tillfälle bara för att hämta alkohol eller is till groggarna. Jetplan som används både för att flyga in kockar från andra länder och för att hämta vd:ns kvarglömda plånbok.

Att läsa SvD Näringslivs granskning av SCA är lite som att följa en karikerande berättelse om den amoraliska och skrupelfria Direktören, han som bor i Patriarkatet. En man som mest glider runt med sina vänner, skrockar, skjuter på älgar, äter gott och åker skidor. Hans kompisar är också direktörer och om de har tur kan de få åka i hans jetplan (som han då och då skjutsar sin fru i när hon ska på shopping-resa). Företaget står för notan, och sedan godkänner direktörerna utgifterna åt varandra.

På fredagen presenterades nästa del i detta maraton av pinsamheter. Även Nordeas vd Christian Clausen har varit med på den årliga jakten, något som enligt uppgift kostar någonstans mellan 50 000 kronor och det dubbla. Åtminstone för dem som flugits in med det ständigt återkommande jetplanet.

Utöver de etiska aspekterna medför det här även juridiska tvivel-aktigheter. SCA har nämligen bekostat Clausens deltagande samtidigt som skogs-jätten är storkund hos Nordea, vilket enligt Institutet mot mutor sannolikt bryter mot institutets näringslivskod. Även Finans-inspektionen ska titta närmare på ärendet.

Clausen själv menar att han följt företagets (hemliga) policy, samtidigt som en kontorsanställd på Nordea berättar för SvD att de – enligt samma policy – inte ens tackar ja till att äta middag med en kund.

Hur anklagelserna om ett eventuellt mutbrott utvecklas återstår att se. Men de etiska överväganden där dessa herrar helt tycks ha förlorat kompassen är nu en fråga för kunder och ägare att hantera.

För omdömeslöst och bisarrt eller ej: Om företagsledarna får fortsatt förtroende och representationsjakter, hämtade plånböcker och helikopterinflugen is till groggarna anses ha varit värda sina kronor, så är det inga konstigheter. Företag gör vad de själva vill, förutsatt att inga lagar bryts. Men i varumärkespräglade tider blir det onekligen intressant att följa vad som händer härnäst i historien om Direktören.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

DN 17 jan 2015:

“SCA:s seglingssatsning sköts från skatteparadis

SCA sköter sin båt och sina kundträffar i havskappseglingen Volvo Ocean Race via ett bolag i skatteparadiset Isle of Man. Hygienkoncernens vd Jan Johansson tvår sina händer.

Privata jaktresor med hygien-företaget SCA:s eget flygplan och senast visade det sig att Nordea-chefen Christian Clausen åkt med. Detta har Svenska Dagbladet rapporterat om. Nu kan Dagens Nyheter avslöja att bakom SCA:s rosa och vita kvinno-båt i havskappseglingen Volvo Ocean Race ligger ett bolag i skatte-paradiset Isle of Man som heter SRT.

Bolaget hanterar runt en halv miljard kronor, det belopp som SCA över tre år spenderar på seglingen. Omkring 150 miljoner kronor går till den sportsliga delen där båten är en del, resten till kundträffar när kappseglingsmaskinerna ligger i hamn mellan tävlingsetapperna.

Varför har ni valt att sköta kappseglingen via ett bolag på Isle of Man?

– Det är ett stort antal människor av olika nationaliteter med i projektet och därför har SRT, som jag har förstått det, valt brittisk lagstiftning för att den är lättast att förstå. Bolaget är inte vinstdrivande och det finns inga skatteskäl bakom, säger SCA:s vd Jan Johansson.

Isle of Man skickar numera kontrolluppgifter om svenskar till Skatteverket, men ön i Irländska sjön är långtifrån transparent. Den ligger på plats 34, mellan Liechtenstein och Bahamas, i Financial Secrecy Index, en rankning som drivs av the Tax Justice Network, en grupp forskare och andra som är emot korruption.

– Sätter man upp en sådan här verksamhet på Isle of Man betyder det att det kan betalas kommissioner och arvoden som svenska Skatteverket inte ser röken av. Det är löjligt enkelt att syssla med skatteplanering och skatteundandragande om man vill, säger en skatteexpert som vill vara anonym.

Enligt uppgift till Dagens Nyheter flyttas pengarna i projektet via olika utländska banker, ibland via skatteparadis.

– Projektet drivs huvudsakligen inte i Sverige utan involverar flera av våra marknader och betalningar kan därför ske från olika håll. Jag känner inte till att pengarna snurrar runt i olika utländska banker, säger Gabriella Ekelund som är ansvarig för varumärket SCA.

Carl-Henric Svanberg använde exakt samma upplägg som SCA när han var vd för låsbolaget Assa Abloy och telekomjätten Ericsson.

Trion bakom strukturen är seglarna Richard Brisius och Johan Salén samt advokaten Jan Litborn.

De tre skötte först språkföretaget EF:s två båtar i kappkörningen 1997–1998, som då hette Whitbread Round the World Race. Projektet kostade enligt EF 150 miljoner kronor, men det mesta täcktes av sponsorer.

EF drev seglingen i egen bok, men då Richard Brisius, Johan Salén och Jan Litborn skulle leda Assa Abloys projekt i kappseglingen 2001–

2002, startade de ett bolag på Isle of Man med Clive Needham, som bor där, som vd.

Dessutom hade de tidigare grundat ett svenskt projektbolag, Atlant Ocean Racing, som fakturerade bolaget i skatteparadiset. De tre gjorde likadant med de två projekt de drev åt Carl-Henric Svanberg i Ericsson, liksom i SCA:s fall. Även i SRT är Clive Needham vd.

I Atlant Ocean Racing är Richard Brisius nu anställd, medan Johan Salén och Jan Litborn fakturerar direkt till företaget på Isle of Man, enligt Jan Litborn. Dagens Nyheter har inte lyckats nå Johan Salén eftersom han seglar jorden runt med familjen.

– Hur vi disponerar våra intäkter mellan oss och våra bolag har ingenting med SCA att göra, säger Jan Litborn.

I fjol hade Jan Litborn och Richard Brisius inkomst av tjänst på nästan 700 000 kronor respektive drygt en miljon kronor, medan de hade överskott av kapital på 1,7 miljoner respektive nästan en miljon, enligt Skatteverket. Johan Salén har registrerat sig på Malta och betalade ingen skatt i Sverige.

SCA hävdar att bolaget har kontroll på projektets budget och kostnader. Hur är dock oklart. SRT har ingen revisor. Det behövs inte på Isle of Man.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

Åklagare granskar SCA:s flygresor

I november framkom det att SCA:s vd Jan Johansson vid upprepade tillfällen tagit med sin fru på flygningar i bolagets privatjet. Hon har även flugit ensam i planet. Kostnaden för resandet uppgår till miljonbelopp, visar Svenska Dagbladets och analyssajten N360:s granskning.

Dessutom har SCA:s ordförande Sverker Martin-Löf själv använt företagets tre flygplan för jaktresor. Flera näringslivstoppar har också åtnjutit privilegiet att åka med SCA:s privatjet.

Åklagarmyndigheten granskar nu SCA-härvan för att se om det finns anledning att inleda en förundersökning, enligt SvD.

Fakta. SCA

Gör: Främst hygienprodukter som blöjor, dambindor, inkontinensskydd och liknande. Äger även skog.

Siffror 2013:
Omsättning: 89 miljarder.
Vinst före skatt: 7,7 miljarder.
Antal anställda: 34 000.
Antal aktieägare: 73 000. “

DN 18 jan 2015:

“Näringslivstopp använde miljard till havskappsegling

Som tidigare chef för Assa Abloy och Ericsson har Carl-Henric Svanberg spenderat uppåt en miljard kronor på havskappseglingen Volvo Ocean Race.

I lördagens tidning berättade Dagens Nyheter att näringslivstoppen Carl-Henric Svanberg, som koncernchef först för låsföretaget Assa Abloy och sedan för telekomjätten Ericsson, använt samma upplägg i havskappseglingen Volvo Ocean Race som hygienföretaget SCA nu gör. Både Carl-Henric Svanberg och SCA:s koncernchef Jan Johansson har överlåtit projektet på ett bolag i skatteparadiset Isle of Man.

Sammantaget har Carl-Henric Svanberg lagt stora summor på havskappseglingen Volvo Ocean Race. När han var vd för Assa Abloy spenderade företaget 100 miljoner kronor på tävlingen 2001–2002, exklusive alla kundträffar som företagets lokala organisationer ordnade i hamnarna.

Kundmöten runt tävlingen kan vara nog så dyra. SCA lägger i den pågående tävlingen cirka 350 miljoner kronor på dem och 150 miljoner kronor på själva seglingen och båten. Men SCA har två paviljonger på vardera 600 kvadrat-meter som bolaget skeppar till olika hamnar, den ena monteras upp i en hamn och den andra i nästa. Assa Abloy skötte kundarrangemangen lokalt, vilket borde ha blivit billigare. Uppskattningsvis kan Assa Abloys kundsammankomster ha kostat 100 miljoner kronor, vilket skulle ge en total kostnad för låsbolagets deltagande i tävlingen på cirka 200 miljoner kronor.

Ericsson var under Carl-Henric Svanbergs tid som koncernchef med i tävlingen med en båt år 2005–2006 och med två båtar 2008–2009. Vid tiden för den förstnämnda starten gissade experter att satsningen kostade en kvarts miljard kronor. Lösningen med två båtar gick loss på runt en halv miljard kronor, uppgav Ericsson informationsdirektör till SvD då. I dag har Ericsson inga mer detaljerade uppgifter att ge.

Totalt kan Carl-Henric Svanberg, som vd för Assa Abloy och Ericsson, ha spenderat uppåt en miljard kronor på Volvo Ocean Race.

I den pågående tävlingen lägger SCA lika mycket pengar på att delta med en båt som Carl-Henric Svanberg betalade för två.

Numera är han ordförande för Volvo, som äger kappseglingen. Lastbilstillverkaren vill inte uppge vad det varumärket kostar bolaget.

Dagens Nyheter har inte lyckats nå Carl-Henric Svanberg.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

Äger själv lyxbåt

Carl-Henric Svanberg hade åtminstone tidigare en lyxbåt, en stor Swanbåt som han döpt till Svanberg på latin, Cygnus Montanus II.

Båtens besättning seglade den till den världsdel där Carl-Henrik Svanberg ville använda den.

Fakta. Ericsson

Gör: Nät för mobiltelefoni liksom service och tjänster till näten.
Siffror 2013
Omsättning: 227 miljarder.
Vinst före skatt: 17 miljarder.
Antal anställda: 118 000.
Antal aktieägare: 517 000.
Fakta. Assa Abloy

Gör: Lås och säkerhetslösningar.
Siffror 2013
Omsättning: 48 miljarder.
Vinst före skatt: 7,4 miljarder.
Antal anställda: 43 000.
Antal aktieägare: 17 000. "

DN 19 jan 2015:

"Industrijobben blir snabbt färre

Det har försvunnit 163 000 jobb inom industrin sedan 2000.– Sverige håller på att avindustrialiseras, säger IF Metalls förbundsordförande Anders Ferbe till SR:s Kaliber.

– Det är oerhört allvarligt. Vi har sedan millennieskiftet, och även dessförinnan, sett en vikande trend när det gäller industriproduktion och industrikapacitet i Sverige, säger Anders Ferbe.

Metallbasen tycker att svensk industri investerar för lite och satsar för lite på forskning.

– Det kommer att påverka den svenska ekonomin negativt, och det kommer slå mot välfärden, säger han i programmet och vill se flera förändringar för att trenden ska brytas.

– En energipolitik så att vi kan klara basindustrin, en fungerande infrastruktur så att vi kan frakta varor på ett konkurrenskraftigt sätt i Sverige. Vi behöver få en ordentlig satsning på framtida kompetensförsörjning inom industrin. Det kan handla om allt från verkstadsarbetare till avancerade ingenjörer och liknande, säger Ferbe.

Dn "

DN 20 jan 2015:

“Snart är den sjätte generationen redo

Peter Wallenberg har gått bort, men familjen är fortfarande Sveriges i särklass största maktsfär. Nu skolas sjätte generationen in.

Du och jag har påverkats av Peter Wallenberg mycket mer än vi anar. (Förnamnet uttalas Piter på engelskt vis eftersom hans mor var skotska.) Familjen Wallenberg är inte bara den största maktfaktorn i svenskt näringsliv utan har även, genom kontakter med Sveriges regeringar, påverkat politiken, allt-ifrån kärnkraft till Jas-affärer. Familjen styr över bolag som SEB, Atlas Copco och Electrolux. Totalt har sfärens noterade bolag nästan en halv miljon anställda globalt och sfären kontrollerar runt 40 procent av Stockholmsbörsen.

Fram till sin död i måndags morse var Peter Wallenberg, kallad Pirre, sfärens patriark. Först även med kroppslig pondus och sedan avmagrad efter flera hjärtinfarkter.

– Han hade alltid sista ordet, men det är klart att han litade på Jacob och Marcus, säger en uppenbart tagen Claes Dahlbäck, före detta vd och ordförande för familjens noterade maktnav, investmentbolaget Investor.

– Det är en nära vän som gått bort. Jag tar det ganska hårt, säger Claes Dahlbäck.

Kusinerna Jacob och Marcus Wallenberg samt Jacobs bror Peter ”Poker” Wallenberg delar rum på Investor och leder numera sfären. Men Peter Wallenberg var ofta på kontoret. Hans närvaro avslöjades genom pipröken som ringlade genom korridorerna.

– Pirre var fantastiskt rolig att jobba med. Han var klok, hade ett otroligt affärssinne och en fantastisk känsla för folk, säger Claes Dahlbäck.

I medierna var han mindre lyckad. När Peter Wallenberg undertecknade Percy Barneviks 900-miljonerspension i ABB blåste det till storm. Men mest känt är kanske hans tal om ”svartingar” i en tv-intervju 1994 med Stina Lundberg.

– Han var medveten om att han ibland tog ut svängarna och han tyckte att det var kul att se reaktionerna, säger Håkan Lindgren, professor emeritus i ekonomisk historia.

På sin födelsedag den 29 maj hade Peter Wallenberg chansen att träffa de framtida generationerna. Fler än 200 släktingar brukar dyka upp i representationsvillan Täcka -Udden på Djurgården i Stockholm.

Även om skilsmässor är rätt vanliga, Peter Wallenberg skilde sig tre gånger, är tanken att blodsbanden ska hålla. Dessutom blir den sjätte generationen, som innefattar runt 30 personer, inbjudna till seminarier.

– De måste få erfarenhet och sedan får vi se vad som händer, sa Jacob Wallenberg till nyhetsbyrån Reuters för två månader sedan.

Släkten vill knappast göra om samma misstag som Peter Wallenbergs far Marcus ”Dodde” Wallenberg gjorde. Fadern trodde vare sig Peter eller hans syster Ann-Mari Bonsor utan satsade allt på sonen Marc Wallenberg, som tog sitt liv.

När Peter Wallenberg tog över styråran 1982 var han uträknad. Men det är hans förtjänst att familjens makt har förblivit stor, enligt Gunnar Wetterberg som skrivit boken ”Wallenberg. Ett familje-imperium.” (Albert Bonniers förlag, 2013). Tack var regleringar kunde familjen under 1950- 60- och 70-talen kontrollera många företag fast familjen hade lite kapital. När regleringarna försvann var Wallen-

bergarna tvungna att koncentrera sitt ägande. Det var en lyckosam reträtt. Flera av företagen har blivit internationella jättar, som SKF.

– Mätt i ekonomiska termer är familjen Wallenberg rikare och större i dag än när Peter Wallenberg tog över, säger Gunnar Wetterberg.

Peter Wallenberg har låtit barnen Jacob, Andrea och Peter, som kallas Poker, gå sina egna vägar. Jacob tog över sfären med sin kusin Marcus, Andrea gifte sig med en fransman och flyttade till Frankrike, medan Poker var intresserad av racerbilar. Poker drev även Grand Hôtel och har långsamt graviterat mot maktcentrum. Förra veckan tog han över ordförandeklubban från Peter Wallenberg i sfärens hjärta, Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Familjen Wallenberg äger bolagen via stiftelser.

– Det är fantastiskt att Pirre hann ordna det innan han somnade in. Han var jättepigg förra veckan, säger Claes Dahlbäck.

Nu har de tre männen i den femte generationen definitivt tagit över. Men när den sjätte generationen växlas in kan en kvinna finnas med.

Sfärfadern André Oscar Wallen-berg arbetade som riksdagsman för att öka kvinnors rättigheter och var först i Sverige att anställa kvinnor i en bank. Hans andra fru, Anna von Sydow, hade dock en traditionell syn och blev tongivande.

Familjen Wallenberg utestängde länge kvinnorna, men häromåret fick Marcus syster Caroline Ankar-crona ta plats i Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Jacob Wallenberg har pekat på att ”Dodde” har 30 barnbarnsbarn.

– Det är rätt intressant. För första gången räknade man då också flickorna. Nästa Wallenberg behöver inte heta Wallenberg, säger Gunnar Wetterberg.

De hetaste kandidaterna är Jacobs och Marcus Wallenbergs sju barn. Av dem är Marc och Jessica äldst. De fyller 29 respektive 28 i år. Det är i 30-årsåldern som släktingarna brukar börja jobba i sfären.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se “

Peter Wallenberg.
Ett liv i familjens företag

1926. Peter Wallenberg föds den 29 maj i Stockholm.
1953. Karriären i familjeimperiet inleds på verkstadsbolaget Atlas Copco.
1959–1962. Verksam i Afrika på Atlas Copco.
1960-talet. Arbetar i en rad -länder, både i Nordamerika och Europa.
1974. Lämnar posten som vice verkställande direktör vid Atlas Copco, blir rådgivare i industriella frågor vid Skandinaviska Enskilda Banken.
1982–1997. Ordförande i makt-bolaget Investor när fadern Marcus Wallenberg avlider.
1987. Asea fusioneras med schweiziska bolaget Brown Boveri.
1990–talet. Peter Wallenberg får problem med sitt hjärta och opereras i slutet av årtiondet.
1994. Får problem med att förklara ett uttalande om ”svartingar” i en intervju i TV 4 med Stina Lundberg.
1998. Astra slås ihop med den brittiska läkemedelskoncernen Zeneca.
2000. Tilldelas Serafimermedaljen.
2002. Pensionsskandalen i ABB. Wallenbergsfärens då mest framträdande person, Percy Barnevik, erhöll 930 miljoner kronor i pension.
2008. Peter Wallenberg utses till hedersdoktor vid Stockholms universitet.
1982–2015. Ordförande i Knut och Alice Wallenbergs stiftelse.
2015. Peter Wallenberg avlider den 19 januari.
Dn

Uppdrag i urval
De tre mäktiga i femte generationen

Jacob Wallenberg
Ordförande i familjens maktbolag Investor. Vice ordförande i SAS och Ericsson. Ledamot i Knut och Alice Wallenbergs stiftelse.
Marcus ”Husky Wallenberg
Ordförande i banken SEB.
Ordförande i vitvarujätten Electrolux. Ordförande i Saab.
Peter ”Poker” Wallenberg
Ordförande i Knut och Alice Wallenbergs stiftelse som årligen delar ut cirka 1,4 miljarder kronor till forskning. Styrelseledamot i Investor.
Fakta.
Tio största företagen

Kärninvesteringar i Wallenberg-sfären, majoriteten av tillgångarna består av börsnoterade bolag:
SEB 16 000
Atlas Copco 40 000
ABB 148 000
Astra Zeneca 51 500
Ericsson 114 000
Wärtsilä 18500
Electrolux 61 000
Sobi 550
Nasdaq 2 500
Saab 14 000
Källa: Investor, DN, bolagsfakta “

DN 22 jan 2015

“ Fler signaler om sämre utsikter

Vinstvarningarna duggar tätt. SSAB, Stora Enso och Telia Sonera några av de största bolagen som signalerar sämre utsikter. Totalt handlar det flera miljarder kronor som bolagen skriver ner sina vinster eller tillgångar och värden med.

Inom kort kommer börsbolagens resultat för 2014. Inför den stundande bokslutsfloden har redan en rad bolag signalerat lägre vinster.

Många tvingas också till miljardnedskrivningar av tillgångarnas värde. Från fem av de mer kända bolagen på börsen har det redan kommit signaler om lägre vinster och värden på nära 10 miljarder kronor, visar DN:s sammanställning.

På onsdagen flaggade oljebolaget Lundin Petroleum för att resultatet för fjärde kvartalet kommer att påverkas negativt av flera faktorer. Bland annat handlar det om utgifter för prospektering på motsvarande cirka 2,2 miljarder kronor som kommer att tas upp i resultaträkningen. Men framför allt är det prisraset på olja som drabbar Lundin Petroleum. Bolaget tvingas göra en nedskrivning på drygt 700 miljoner kronor.

Det låga oljepriset slår också hårt mot olje- och prospekteringsbolaget PA Resources. Bolaget skriver ner det egna kapitalet på ungefär 2,1 miljarder kronor.

Skogskoncernen Stora Enso brottas med fortsatt dåliga utsikter på pappersmarknaden. Stora Enso kommer att redovisa stora engångseffekter i sitt kommande bokslut som sänker resultatet med motsvarande 2,1 miljarder kronor. Ytterligare ett exempel på motgångar står stålkoncernen SSAB för som skriver ner värdet på vissa av bolagets tillgångar på totalt 1,3 miljarder kronor.

Telia Sonera verksamhet kommer att tyngas av flera engångsposter och bolaget tvingas till nedskrivningar på 2,2 miljarder kronor. Det osäkra ekonomiska läget i Tadzjikistan, Georgien och Moldavien innebär att Telia Sonera enbart i dessa länder nedskrivningar med sammanlagt 1,5 miljarder kronor.

Mest illa ute av de bolag som levererat miljardskrällarna är P A Resources. Bolagets ledning bedömer att nedskrivningen kommer att innebära att bolagets egna kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, vilket innebär att en extra bolagsstämma kommer att krävas. PA Resources ska också kalla sina långivare till möte för att diskutera villkor.

Även internationellt har det kommit flera rapporter om lägre vinster i början på det nya året. Bland annat har den sydkoreanska elektronikjätten Samsung Electronics flaggat för sjunkande vinst även fjärde kvartalet 2014. Japanska jätten Sony planerar att skära ned med 1 500 jobb i Japan. Nedskärningarna planeras i alla divisioner genom förtidspensioneringar vid slutet av räkenskapsåret 2014, uppger japanska medier.

Thorbjörn Spängsthorbjorn.spangs@dn.se “

DN 22 jan 2015

“ Få unga lockas av industrin trots goda chanser till jobb

Allt färre söker sig till yrkesutbildningarna för industriproduktion. Bristen på kvalificerad personal märks redan och inom fem år kommer den växa till ett stort problem.

Statsminister Stefan Löfven har vid upprepade tillfällen sagt att Sverige ska återindustrialiseras. Att framtidens jobb och lösningen på den svenska arbetslösheten finns i den svenska industrin.

Men intresset för de utbildningar som leder till jobb inom industrin är svalt och det leder till att svenska industriföretag kommer att få svårt att anställa kvalificerad personal redan om fem år.

– Att så få unga väljer ett yrkesförberedande program med industriinriktning på gymnasiet är ett hot mot den långsiktiga arbetskraftsförsörjningen för industrin, säger Tord Strannefors, analytiker på Arbetsförmedlingen.

Bristen handlar bland annat om kvalificerade industriarbetare som CNC-operatörer, som sköter datorstyrda maskiner för mekanisk bearbetning och tillverkning av detaljer inom verkstadsproduktion, och utbildade svetsare.

Inom andra yrkesgrupper där det råder brist på arbetskraft, som till exempel sjuksköterskor, finns ett intresse bland unga att utbilda sig. Då

är det relativt enkelt att öka antalet utbildningsplatser för att möta behovet.

Men inom industriutbildningarna har intresset dalat sedan mitten av 90-talet. Det har också lett till att antalet utbildningsplatser minskat.

– Det är lätt att säga att fler måste utbildas men om ingen söker till utbildningarna så är det väldigt svårt att möta efterfrågan, säger Tord Strannefors.

Men det finns några få utbildningar som går mot strömmen. Då handlar det om stora industriföretag som Sandvik, Scania, SKF och ABB som själva har valt att starta gymnasieskolor för att tillgodose sitt behov av arbetskraft.

18-åriga Nathalie Danko från Järna går tredje året på Mälardalens tekniska gymnasium och lär sig skriva program till maskinerna som används inom industriproduktionen för att sedan kunna arbeta som just CNC-operatör.

– Jag valde den här utbildningen eftersom jag ville jobba med någonting praktiskt och så ville jag vara säker på att jag skulle få jobb efteråt.

När Nathalie Danko tar examen i juni är förhoppningen att få jobb på Scanias motoravdelning.

– Jag har nog goda utsikter att få jobb direkt. Skolan har varit en bra länk mellan utbildning och arbetsliv.

Gymnasieutbildningarna som industriföretagen själva driver är till skillnad från andra industriutbildningar populära, men de kommer inte att räcka till för att täcka upp behovet för alla industrier över landet.

Om vi nu ska återindustrialiseras, vem är det som ska jobba inom den svenska industrin?
– Industribranschen är redan nervös inför framtiden och som det ser ut just så så finns det inget bra svar på den frågan, säger Tord Strannefors.

Jakob Lind jakob.lind@dn.se

Fakta. Här finns jobben

På följande områden kommer det att finnas stor brist på sökande på fem och tio års sikt:

Kräver eftergymnasial utbildning
Datayrken, förskollärare, förskolepedagoger, grundskollärare, gymnasielärare i yrkesämnen, läkare, sjuksköterskor, specialpedagoger, tandläkare och teknikyrken.

Övriga utbildningsnivåer
Bilmekaniker, CNC-/maskinoperatör, flertalet byggyrken, lastbilsmekaniker, tandsköterskor, undersköterskor, verkstadsmekaniker och verktygsmakare.

Källa: Arbetsförmedlingen “

DN 23 jan 2015:

“ Skandalen skakar om på toppen i flera företag

Sverker Martin-Löf lämnar alla sina uppdrag efter avslöjandena om privata resor med börsbolaget SCA:s privatjet. Nu följer en omfattande chefsrockad i ett av svenskt näringslivs viktigaste maktcentrum.

En av Sveriges mäktigaste industriledare tvingades till sist att avgå. Skandalerna kring den före detta skogskoncernens privatplan och hur det använts blev för mycket för en av svenskt näringslivs tungviktare. Avgången som meddelades på torsdagen sätter i gång en stor chefskarusell i bolagen runt Industrivärden och Handelsbanken.

Företagsgruppens frontfigur sedan 80-talet väljer att stiga av samtliga uppdrag. Reträtten sker vid vårens bolagsstämmor.

– Jag har inget att skämmas för, säger Sverker Martin-Löf till DN.

Förutom SCA, där han varit ordförande, lämnar han även Handelsbanken, stålkoncernen SSAB, telekombolaget Ericsson, byggkoncernen Skanska och företagens övergripande maktbolag, investmentbolaget Industrivärden.

Martin-Löf anser att Industrivärdensfären och inte minst han själv har blivit utsatt för ett ”kuppartat mediedrev”.

– Vi vet ju inte vad syftet är, men det verkar finnas sådana otroliga resurser bakom, och kraft och förmåga att ljuga, vinkla information, anklaga och förtala, hävdar han.

Det var i höstas som skandalerna kring SCA började rullas upp i Svenska Dagbladet. Tidningen kunde i samarbete med nyhetssajten N360 visa hur SCA:s privata jetplan missbrukats internt men också utnyttjats av svenska toppchefer inom näringslivet.

Fram växte en bild av hur SCA:s eget affärsflyg använts mer eller mindre som personlig flygtaxi. Privata resor till och från olika event runt om i Europa eller jaktutflykter i Norrland. Folksams tidigare vd Anders Sundström och Nordeas koncernchef Christian Clausen hör till dem som rest med SCA-planet.

Sverker Martin-Löf försvarar samliga egna resor med att de enbart varit av tjänstekaraktär.

– SCA har ett affärsflygsupplägg och jag har åkt inom den policy som styrelsen har fastställt. Jag har inte avvikit från den, och det har heller inte mig veterligen någon annan i bolaget gjort, betonar han.

Men DN kan berätta att en av de som går in i Martin-Löfs ställe, Handelsbankens vd Pär Boman, också hör till de toppar inom näringslivet som flitigt utnyttjat SCA-planet.

Pär Boman, som bland annat sitter i SCA:s styrelse, har rest 17 gånger med planet sedan år 2005. Vid fem tillfällen har hustrun varit med. Ett antal av flygningarna har gått till Östersund då jakt även har förekommit.

– Samtliga har dock ägt rum i tjänsten. Han har aldrig varit ensam i planet och vid de tillfällen hustrun flugit har hon alltid betalat ur egen ficka, säger Johan Wallqvist, presschef på Handelsbanken.

När det gäller jaktresorna har det varit arrangemang anordnade av SCA:s styrelse. Pär Boman vill inte uttala sig då SCA:s styrelse har dragit i gång en oberoende granskning av hur bolagets jetplan använts.

Sverker Martin-Löf blev SCA:s vd 1988, en post som han innehade fram till 2002. Då klev han upp som styrelseordförande, en post som han nu tvingas lämna. Han har också hållit i Industrivärdens ordföran-deklubba, och därmed haft en central roll i den företagsgruppering som ytterst finansmannen Fredrik Lundberg kontrollerar.

I och med att Sverker Martin-Löf stiger av sätter det i gång en forcerad chefskarusell som saknar motstycke i svensk näringsliv. Bland annat tvingas Handelsbanken att plocka fram en ny vd. Anders Nyrén, i dag ordförande i Handelsbanken tar över Industrivärden och in i hans ställe stiger Pär Boman, i dag vd för Handelsbanken. Vidare ska valberedningarna jaga fram nya ordföranden i olika bolag.

Anders Nyrén som nu tar över efter Martin-Löf beskriver det som en ”generationsväxling” i Industrivärdensfären.

– Det har varit planerat en tid, men det är klart att vi har accelererat den processen i och med att Sverker Martin-Löf avgår, säger Anders Nyrén.

Sverker Martin-Löf förnekar att någon har bett honom att avgå. Han förnekar också att det skulle funnits en maktkamp mellan honom och Anders Nyrén.

– Beslutet är helt mitt eget. Jag är dessutom i den ålder att jag har passerat den ålder för när man kan gå i pension, jag blir 72 år i år.

De första reseavlöjandena gällde SCA:s vd Jan Johansson. Han har vid upprepade tillfällen tagit med sin fru på flygningar i bolagets privatjet till olika destinationer i och utanför Europa. Hon har även flugit ensam i planet.

Några krav på att SCA:s vd Jan Johansson bör avgå har ännu inte rests, i vart fall inte från fackligt håll.

– Fackligt sett har SCA varit ett bra företag, med bra relationer, säger Matts Jutterström, Pappers ordförande.

Han konstaterar att det som hänt förstås inte varit bra, regler och policys bör ses över.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se
Kristoffer Törnmalmkristoffer.tornmalm@dn.se

Fakta. Industrivärden
Industrivärden bildades 1944 och är ett investmentbolag som äger stora aktieposter i telekomföretaget Ericsson, Handelsbanken, matvaru-kedjan Ica, verkstadskoncernen Sandvik, hygientillverkaren SCA, byggbolaget Skanska, ståltillverkaren SSAB och fordonstillverkaren Volvo.

Den 30 september 2014 var Industrivärdens aktieportfölj värd drygt 80 miljarder kronor. “

DN 23 jan 2015:

“ Birgitta Forsberg: Med Martin-Löf i ledningen skapades en opassande kultur

Den sargade Industrivärdensfären försöker rädda sitt anseende genom att peta Sverker Martin-Löf, med bakgrund i en skogspatronfamilj. Men även Industrivärdens storägare Fredrik Lundberg har skolats i gammal patronanda.

Industrivärdennestorn Sverker Martin-Löfs sorti innebär slutet på en epok. Familjen Martin-Löf var nästan en skogspatronfamilj. Tungviktarens far Rutger Martin-Löf var vd för SCA i tio år, 1955–1965. Industrivärdentoppens bror Roland Martin-Löf jobbade också inom skogsindustrin och var bland annat vd för norska Kvaerner pulp & paper.

Möjligen är det dessa familjära band till skogsindustrin i allmänhet och SCA i synnerhet som har gjort det svårt för Sverker Martin-Löf att inse varför det är olämpligt att ta bolagets privatjet på fritidsresor till jakter. Eller varför företaget inte borde ha gett honom i present att förfoga över en jaktanläggning på livstid.

Att ha en sådan person i toppen för en hel sfär skapar en synnerligen opassande kultur. I ljuset av det blir det mer förståeligt, men absolut inte ursäktligt, att SCA-chefen Jan Johansson har använt bolagets flygplan till privata nöjesresor, någon gång har även hustrun flugit själv i det.

Sverker Martin-Löf har låtit sin son vara rådgivare åt SCA vid två stora affärer, som båda ledde till nedskrivningar av värden för det före detta skogsbolaget. Jan Johansson och andra toppchefer inom bolaget har låtit sina barn få jobb i företaget.

Bakom SCA:s seglingssatsning i Volvo ocean race – som är värd en halv miljard kronor och leds via ett bolag i skatteparadiset Isle of Man – finns Richard Brisius. Han är gift med en dotter till en av Sverker Martin-Löfs kusiner. Å andra sidan har Richard Brisius lett näringslivstoppen Carl-Henric Svanbergs deltagande i tävlingen både när Svanberg var chef för Assa Abloy och för Ericsson. Numera sitter Carl-Henric Svanbergs hustru, Louise Julian Svanberg, i SCA:s styrelse.

Ja, så där kan man hålla på. Personkopplingarna är många. Näringslivet är litet och trångt. Tjänster och gentjänster. Någon kanske invänder att Sverige faktiskt ligger fyra på antikorruptionsorganisationen Transparency internationals rankning. Men frågan är om organisationen kan mäta den höga grad av nepotism och vänskapskorruption som råder i svenskt näringsliv.

Att toppar inom Industrivärdensfären, som bland annat består av Handelsbanken, lastbilstillverkaren Volvo och byggbolaget Skanska, helt ostört fått göra som de har tyckt kan bero på att sfären är styrd av en liten skara tjänste- män. Makten över sfären har herrarna via ett korsägande och de har skyddats av röstskillnader mellan A- och B-aktier. Tanken med rösträttsskillnaden, som bland andra den tidigare statsministern Göran Persson har försvarat, är att skydda små ägare från att tappa kontrollen över sitt bolag när de behöver ta in mer kapital. Tanken är inte att tjänstemän ska bilda ointagliga fort.

Den sargade sfären försöker nu rädda sitt anseende genom att peta Sverker Martin-Löf, men behålla Jan Johansson. Handelsbankschefen Pär Boman blir ordförande för banken och SCA. Problemet med att Jan Johansson har åkt privat med SCA:s flygplan kvarstår dock.

Medan sfären har hängts ut i medierna har den ende storägaren av kött och blod, Fredrik Lundberg, hållit sig i bakgrunden. Han har bytt inriktning på sin fars fastighets- och byggbolag till investmentbolag och tålmodigt byggt upp en stor maktposition i sfären. Men det har inte varit han som har haft sista ordet.

Fredrik Lundberg har dock vunnit över SCA tidigare. I början av 1990-talet stred Fredrik Lundberg, Kempestiftelserna och SCA om makten i Modo. Sverker Martin-Löf var vd för SCA och hans bror Roland var chef för det ångermanländska bolagets största affärsområde, finpapper och massa. Samma dag som SCA sålde sina aktier i Modo fick Roland Martin-Löf sparken, vilket fick honom att prata om personförföljelse visavi familjen Martin-Löf. Näringslivsfolket är nämligen inte bara såta vänner. Vissa är även bittra fiender.

Nu slipper Fredrik Lundberg ännu en Martin-Löf. Men även Fredrik Lundberg, som är 63 år, har skolats i en gammal patronanda. Hans döttrar Louise Lindh och Katarina Martinson sitter dock numera i diverse styrelser. Det är möjligt att de har mer förståelse för vad som krävs i dagens moderna samhälle, nämligen ödmjukhet och transparens.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Näringslivets doldis backar för kritiken mot maktbolaget

Fredrik Lundberg framstår som vinnare när Sverker Martin-Löf lämnar alla sina uppdrag. Finansmannen säger till DN att han har förståelse för kritiken om personkopplingar mellan bolagen i Industrivärdensfären där han är storägare.

Fredrik Lundberg är ende storägare av kött och blod i Industrivärdensfären. Han uttalar sig sällan i medierna, utan verkar i det tysta. Många undrar vad han tycker om härvan i bolaget SCA, som bland annat tillverkar blöjor, med nepotism och privata resor med bolagets flygplan.

– Jag är inte med i SCA:s styrelse, jag har inga aktier i SCA, jag har ingen insyn i de här frågorna. Vad jag har förstått har man följt den resepolicy som styrelsen fastställt och jag har ingen anledning att betvivla det, säger Fredrik Lundberg.

Men SCA-chefen Jan Johanssons hustru lär ju ha åkt ensam med planet?
– Jag kan inte yttra mig om det.

Vad tycker du om kulturen?
– Det är SCA:s styrelse som måste göra avvägningar av olika saker när de fastställer resepolicyn. Det vore fel av mig att rycka ut en händelse.

Fredrik Lundberg påpekar att hygienbolaget SCA ändrade resepolicyn strax före jul. Nu kan inte längre anhöriga följa med på resorna.

Något som Fredrik Lundberg talar mer utförligt om är ommöbleringen av sfärens persongalleri.

– En sak som är viktig att observera är att personunioner som har varit mellan olika personer i bolagen, att vd:ar sitter i varandras styrelser, tas bort helt och hållet nu, utan undantag. Det har varit föremål för kritik och den kritiken kan jag förstå, säger han.

Många i näringslivet har undrat över de många styrelseuppdrag som sfärens nyckelpersoner har haft, som mer har verkat vara till för att hålla ihop sfären än att få bolagen att frodas.
– De som sitter som vd:ar ute i de olika bolagen behöver i princip ägna hela sin tid åt vd-jobben. Det finns inte utrymme för särskilt många andra engagemang, säger Fredrik Lundberg.

Lundberg vill dock inte ta åt sig äran för det nya sättet att leda sfären, utan säger att det har varit en diskussion i styrelsen och ägarkretsen.

– Olika beslut växer fram och jag tycker att det känns väldigt bra.

När Sverker Martin-Löf nu lämnar alla sina poster i sfären tar Industrivärdens vd Anders Nyrén över som ordförande i investmentbolaget medan Fredrik Lundberg blir vice ordförande. Handelsbankens vd Pär Boman blir ordförande för banken och för SCA samt styrelseledamot i byggbolaget Skanska.

Industrivärdens ökända tjänstemannastyre kan försvagas av detta. Dessutom blir Fredrik Lundberg vice ordförande i både Industrivärden och Handelsbanken, som båda utgör sfärens kärna.

Har dina personliga aktier stärkts?
– Jag har alltid försökt göra så gott jag kan. Ibland har det kanske inte räckt till och andra gånger har det gjort det.

Fredrik Lundberg lyfter särskilt fram Pär Boman, som bland annat lett Handelsbanken i princip torrskodd genom finanskrisen medan Swedbank var ytterst nära att gå under.

– Det läggs alltmer uppgifter på styrelser i banker och det kommer att krävas än mer, särskilt av styrelseordföranden, och därför är det väldigt bra att Pär Boman blir arbetande ordförande. Han ska kanske lägga halva sin tid på det här uppdraget. Det blir en förstärkning av ledningskapaciteten.

Därmed återgår Handelsbanken till den så kallade farfarsprincipen, det vill säga att vd blir ordförande. Något som kan vara knepigt för en ny vd.

Hur kommer det att fungera?
– Det är en fråga om hur Pär agerar som ordförande. Jag tror inte att det blir några som helst problem eftersom vd ska internrekryteras. Det betyder att de båda kommer att känna varandra väldigt väl.

Även Pär Boman har dock, enligt uppgift till Dagens Nyheter, åkt på jaktresor med SCA:s privatjet?

– Ja, men jag återkommer till att jag inte haft insyn i SCA:s resepolicy.

Har de institutioner som är ägare i sfären drivit på för att lösa upp personunionen?
– Nej, de har inte drivit på, men jag skulle tro att de tycker att det är positivt.

Hur vill du forma sfären framöver?
– Min inställning är att vi ska göra allt vi kan för att Industrivärdens innehavsbolag ska skapa så högt aktieägarvärde som möjligt.

Fredrik Lundberg försvarar den kritiserade Anders Nyrén, som nu alltså blir Industrivärdens ordförande, men avgår som ordförande i Handelsbanken även om han sitter kvar i bankens styrelse.

– Anders Nyrén är en mycket duktig person och svarar även för kontinuiteten.

Fredrik Lundberg är mån om att betona Sverker Martin-Löfs starka sidor efter den senaste tidens skriverier.

– Sverker Martin-Löf har jobbat i över 40 år i den här sfären. Han har gjort ett väldigt fint jobb som vd och styrelseordförande. Det har jag med egna ögon sett i Skanska, Handelsbanken och Industrivärden där vi båda suttit i styrelsen tillsammans.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

Fakta. Fredrik Lundberg

Född: 1951 i Norrköping, son till byggmästaren Lars-Erik Lundberg.

Äger: Har direkt och genom i L E Lundbergföretagen ägande i bland annat fastighetsbolaget Hufvudstaden, skogskoncernen Holmen och investmentbolaget Industrivärden.

Förmögenhet: 16 miljarder kronor (enligt Veckans affärer 2012).

Bosatt: Djursholm. Bodde under en längre tid i Schweiz på grund av den svenska förmögenhetsbeskattningen. Flyttade tillbaka till Sverige på 1990-talet.

Engagemang: Ledamot av Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien, ekonomie hedersdoktor vid Handelshögskolan i Stockholm (1998). “

DN 23 jan 2015:

“ Sextontaggaren har fällt sig själv

SCA:s blöjor och bindor under varumärken som Libero och Libresse är välkända för många konsumenter. Men pratar du med näringslivsfolk dröjer det inte länge innan de nämner den fantastiska Jakten.

I den äldre näringslivsgenerationen herrar – kvinnor är väldigt sällan med – finns fortfarande en vurm för att jaga och nätverka. Blir man inte inbjuden till kungens jakt så är den finaste av alla andra den som ordnas av Svenska Cellulosa Aktiebolaget, SCA. Bolaget äger stora marker norr om Dalälven med gott om vilt av olika slag.

SCA har till och med haft styrelsemöten i tidigare jaktstugor i Jämtland för att kunna förena nytta med nöje. Men dessa jakter har också - bidragit till att SCA dras med ett rykte som brukspatronföretag, gammaldags, inskränkt och att de viktigaste besluten fattas i herrbastun efter jakten.

Att bolaget samtidigt är ett modernt konsumentvaruföretag glöms bort när medierna, i det här fallet framför allt Svenska Dagbladet, radat upp avslöjanden om att högsta ledningen har svårt att skilja på vad som är deras egna pengar och vad som är företagets.

Svenska Cellulosa AB bildades 1929, vilket innebär att det är ungt jämfört med många andra av Stockholmbörsens industribolag. Företaget var en konstruktion av finansmannen Ivar Kreuger, som i slutet av 1920-talet köpt aktier i flera olika skogsbolag från Handelsbanken.

SCA:s första stora kris kom med Ivar Kreugers självmord i Paris 1932 och kraschen för hans företagsgrupp. Handelsbanken blev åter huvudägare. 1950 börsnoterades skogsbolaget och bankens kvarvarande aktier fördes över till Industrivärden. Industrivärden hade bildats på 40-talet just för att ta hand om Handelsbankens industribolag efter 30-talskrisen.

I mitten av 1970-talet köpte SCA företaget Mölnlycke och därmed inleddes expansionen mot konsumentnära varor och även mot den inter-nationella marknaden.

SCA:s historia är synonym med familjen Martin--Löfs. Rutger Martin-Löf var vd i tio år fram till 1965. År 1977 anställde bolaget hans son Sverker, som kom från Modo. Den då 34-åriga Sverker Martin-Löf kom att ägna resten av sin yrkeskarriär åt SCA.

Efter olika chefsposter blev han 1988 vd för SCA. Tolv år senare blev han ordförande, en post som han alltså avgår från vid bolagsstämman i vår, ett år tidigare än planerat. Sverker Martin-Löf, 71 år, har därmed tillbringat mer än halva sitt liv med SCA varav 27 år i absolut högsta ledningen.

Flera har vittnat om att Martin-Löf under sin ordförandetid inte dragit sig för att lägga sig i frågor som är på vd-nivå. Han behöll ett rum i SCA:s pampiga huvudkontor vid Stureplan och mellanchefer som var missnöjda med nya vd:n Jan Åström kunde gå dit och klaga. Situationen för Åström blev ohållbar och han fick sparken 2007.

Efterträdaren Jan Johansson hanterade situationen smidigare. När han tillträdde väcktes åter aktiemarknadens förhoppningar om att SCA äntligen skulle ta itu med sin spretiga struktur. Under slutet av 1990 talet hade bolaget Custos, med trojkan Christer Gardell, Sven Hagströmer och Mats Qviberg, köpt aktier i SCA för att tvinga fram en styckning av företaget. Sverker Martin-Löf höll dem stången.

De första åren med Jan Johansson som vd var händelsefattiga ut marknadens synvinkel. Men sedan dess har verksamheter köpts, sålts eller lagts ned. Numera är SCA till största delen ett konsumentvaruföretag. Men det äger dessutom en massa skog, vilket förstås är bra om man har en ledning som tycker om att jaga.

Om man som Sverker Martin-Löf vikt så stor del av sitt liv åt ett företag identifierar man sig givetvis starkt med bolaget. Trots sin position som ordförande i Industrivärden och många tunga styrelseuppdrag, till exempel Ericsson och -Skanska, är det SCA som är närmast hans hjärta.

De uttalanden han har gjort senaste dygnet tyder på att han har liten insikt om att han själv bidragit till sitt nesliga fall. Det är ett ”kuppartat mediedrev” och ”otroliga resurser bakom”.

Kombinerar man det med att han häromdagen sade till Dagens Industri att ”vi har uppgifter om elektronisk avlyssning” kan man leka med tanken vem som skulle vinna på Sverker Martin-Löfs sorti: Anders Nyrén som får bli ordförande för Industrivärden, Pär Boman som får bli ordförande i SCA och Handelsbanken eller Fredrik Lundberg som flyttar fram sina positioner?

Sextontaggaren Sverker Martin-Löf har troligen fällt sig själv genom att inte ha insett att i dag sköts bolag på ett annat sätt än förr och att sin egen förmögenhet får man spendera som man vill, men inte företagets.

Han må ha sett sig själv som den som var allra bäst att leda SCA framåt. Andra har i stället sett honom som en bromskloss som motverkat bland annat rekryteringar av internationella ledamöter och kvinnor till styrelsen.

Nu blir Pär Boman, favoritdirektör i sfären runt Industrivärden, ny ordförande för SCA. Han lämnar, av allt att döma rätt motvilligt, sin vd-post på Handelsbanken. Boman sitter sedan flera år i konsumentvaruföretagets styrelse och känner därmed väl till verksamheten. Det är dock inte enbart en fördel just nu. En viktig uppgift för en ny ordförande är nämligen att låta se över riktlinjer och låta granska hur de har följts, för att på så sätt upprätta förtroendet för bolaget. Sådana processer är i gång. När svaren kommer får vi se hur mycket de befläckar övriga styrelsen och -bolagets ledning.

Beskedet att Sverker Martin-Löf lämnar visar att SCA har börjat att städa trappan uppifrån.

Pia Gripenberg pia.gripenberg@dn.se

Bakgrund.

November 2014. Det första avslöjandet: SCA:s vd Jan Johansson har upprepade gånger tagit med sin fru i bolagets privatjet till destinationer i och utanför Europa. Hon har även flugit ensam.

Det visar sig att även SCA:s ordförande Sverker Martin-Löf själv använt företagets tre flygplan för jaktresor, ensam och ibland med sina hundar som enda medresenärer. Flera näringslivstoppar har också åka med SCA:s privatjet. Dit hör bland andra Anders Sundström, tidigare vd på Folksam.

Nordeas vd Christian Clausen har årligen bjudits på bolagets jaktresor i Jämtland och Härjedalen.

Representanter från den revisionsbyrå som tagits in för att granska resorna, PWC, hade själva rest med planet och varit med vid jakter, vilket tvingade fram en extern granskning från ytterligare en firma.

Sverker Martin-Löfs son ska ha varit inblandad som rådgivare i SCA:s miljardaffärer.

Kostnaden för allt resande uppgår till miljonbelopp.

Källor: SvD, N360 och TT

Svenska Cellulosa AB
Bildades 1929. Bolaget utvecklar och producerar personliga hygien-produkter, mjukpapper och skogsindustriprodukter.

Har försäljning i omkring 100 länder. Kända varumärken är Libero, Libresse, Edet och Tempo.

Hade i slutet av 2013 44 000 anställda och omsatte det året 93 miljarder kronor.

Är Europas största privata skogsägare med 2,6 miljoner hektar skogsmark.

Källa: Industrivärden, SCA, Stockholmsbörsen.

Sverker Martin-Löf
Sverker Martin-Löf är civilingenjör, född 1943 i Hudiksvall. Han arbetade tidigare för skogsindustrikoncernen Modo och anställdes 1977 av SCA där han blev divisionschef. 1983 blev Sverker Martin-Löf vd för SCA:s bolag Sunds Defibrator. Han blev vice vd för SCA 1986, vd 1988 samt vd och -koncernchef 1990. Sedan 2002 är han styrelseordförande.

1996 blev han styrelseledamot i Industrivärden och ordförande i bolaget fyra år senare.

Han sitter även i styrelserna för SSAB, där han är ordförande, Ericsson, Handelsbanken och Skanska.

Sverker Martin-Löf är ledamot av Ingenjörsvetenskapsakademien och filosofie hedersdoktor vid Mittuniversitetet. “

DN 24 jan 2015:

“ Johan Schück: Det krävs reformer för att öka produktiviteten

Sverige går bättre än de flesta länder. Men om man räknar bruttonationalprodukten (BNP) per invånare står ekonomin och stampar. Efter krisen 2008–2009 har det inte kommit någon återhämtning.

Den vanliga bilden av Sverige är ett land med växande välstånd. Den svenska produktionsnivån ligger numera betydligt högre än före krisen, vilket är mer än vad många länder når upp till.

Orsaken är att antalet invånare som arbetar har ökat kraftigt. Sysselsättningen i åldern 15–74 år steg från 2009 till 2013 med mer än 300 000 personer. Under denna period ökade denna åldersgrupp med 200 000 personer, till stor del genom invandring.

När det gäller sysselsättning har Sverige lyckats bättre än nästan alla andra. De tillkommande jobben har främst gått till utrikes födda, där en stigande andel finns i arbete.

Så här långt ser det ganska bra ut, men perspektivet behöver vidgas. När finansminister Magdalena Andersson (S) i veckan presenterade en nedjusterad prognos för svenska ekonomin lyfte hon också fram något som långsiktigt är ännu viktigare: att Sveriges BNP per invånare inte har vuxit sedan 2007.

Räknat på det sättet har Sveriges utveckling efter krisen varit påfallande svag, även om exempelvis USA inte lyckats mycket bättre. Tyskland utmärker sig däremot med en stark BNP-ökning per invånare, medan länderna i Sydeuropa har drabbats en kraftig nedgång.

Skälet att Sverige inte har lyckats bättre är den svaga produktiviteten. Produktionen per arbetad timme ökade inte mellan 2007 och 2013, även om det under denna period finns variationer mellan åren.

Vad detta beror på är osäkert. Det finns flera möjliga orsaker, däribland att industriproduktionen har minskat och inte kommit upp till sin tidigare nivå efter krisen. De branscher som i stället har ryckt fram finns mest inom tjänstesektorn, där produktiviteten inte ökar lika snabbt. Det gäller särskilt för personliga tjänster.

En annan förklaring är att Sverige inte har satsat nog på forskning och utveckling, liksom att utbildningen – alltifrån skola till universitet – inte håller tillräcklig kvalitet. Alltför låga investeringar, bland annat i infrastruktur, spelar också en roll.

Ytterligare ett skäl är att fler personer har fått jobb, även de som inte är så produktiva. Det måste ses som positivt, även om produktivitetssiffrorna därmed ser sämre ut. Målet kan ju inte vara att endast en elit av högproduktiva ska arbeta, utan att så många som möjligt ska få bidra.

Sverige kan dock inte öka sitt välstånd enbart genom att höja antalet arbetade timmar, utan det krävs också att vi arbetar smartare och effektivare. Stigande produktivitet är viktig för den långsiktiga

utvecklingen. Därför är det en angelägen framtidsfråga som Magdalena Andersson tar upp.

”Produktiviteten är inte allt, men i det långa loppet är den nästan allt”, enligt ett välkänt citat från ekonomipristagaren Paul Krugman.

Men ökad produktivitet är inget som plötsligt kan beordras fram. I stället krävs ett målinriktat reformarbete, parallellt med ansträngningarna att driva ner arbetslösheten.

Historiskt sett har Sverige fått högre produktivitet när man har avregle-rat och öppnat för konkurrens som under 1990-talet. Ökad frihandel har också fått gynnsamma effekter. De greppen borde vara värda att pröva igen.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ 12 osäkra kort inför rapportfloden

Utvecklingen har varit dramatisk på många marknader. Det gör att rapporterna från börsbolagen som börjar komma den här veckan blir extra intressanta. DN listar tolv områden där företagen får bekänna färg.

Marknaden. Räntan ger läge för uppköp

1. **Vinsterna**
Stockholmsbörsen har gått som tåget under en längre period och många analytiker menar att bolagens vinster inte hängt med upp. Vinsttillväxten kommer att synas noggrant och blir den för klen kan det påverka börsutvecklingen.

2. Dollarn
Den amerikanska valutan har stärkts rejält. Bara det senaste kvartalet har kursen gått från 7,26 kronor till 8,17 kronor, en förstärkning med över 12 procent. Förändringen kan slå på olika sätt. För svenska exportbolag som säljer i USA är det en fördel. Men för den som köper insatsvaror i dollar blir kalkylen helt plötsligt tuffare. Hur denna förändring syns i kvartalsrapporterna blir intressant.

3. Kronan
Även mot euron har den svenska valutan försvagats men inte lika mycket som mot dollarn. Däremot har kronan stärkts mot den norska motsvarigheten och Norge är en viktig exportmarknad för Sverige. En del bolag väljer att valutasäkra sig, men det räcker inte för evigt. För

de svenska basnäringarna, som skogs- och gruvindustrin, med inhemsk produktion och stor export, är kronkursen extra viktig. Många stora svenska bolag som har tillverkning utomlands är inte särskilt känsliga för svängningar i kronan.

4. Räntan
Den låga räntan gör att det är extremt billigt att låna pengar. Ett guldläge för bolagen att göra uppköp eller satsa på investeringar som ska ge klirr i kassan framöver. Intressant blir att se hur storbankerna har hanterat de rekordlåga räntorna när det gäller att hålla uppe räntenettot på utlåningen. Fortsätter deras miljardvinster att rulla in i samma utsträckning som tidigare?

5. Utdelningarna
Under det fjärde kvartalet kommer alltid besked om hur mycket pengar som ska delas ut till aktieägarna. Med tanke på den låga räntan används ofta utdelningar som ett bra argument för att investera i aktier. Om investerarna kommer att bli nöjda med nivån på utdelningarna återstår att se.

Finanserna. Europa svagaste kortet just nu

6. USA
Den starka amerikanska ekonomin har varit räddningsplanka när den europeiska konjunkturen haltat. Det återstår att se om börsbolagen med försäljning på andra sidan Atlanten tror på fortsatt stark draghjälp.

7. Europa
Det svagaste kortet i det ekonomiska spelet för närvarande. Europa är superviktig marknad för svensk export. Det har kommit oroväckande signaler om att den tyska ekonomin haltar. Här återstår det att se om det dyker upp några ljuspunkter för de svenska bolagen eller om det kommer att vara fortsatt kärvt. I utsikterna för 2015 blir ECB:s beslut i veckan att sätta i gång sedelpressarna ett intressant inslag. Statspapper för 60 miljarder euro i månaden, drygt 500 miljarder kronor, kommer att köpas upp fram till september 2016. Förhoppningen är att få fart på inflationen och tillväxten i det vacklande euroområdet.

8. Kina
En viktig marknad för många exportbolag men den kinesiska ekonomin kan också fungera som draglok för världskonjunkturen. Här finns det frågetecken hur det egentligen står till med Kinas ekonomi. IMF skrev nyligen ned tillväxtprognoserna för många marknader däribland den kinesiska.

9. Sverige
Svenska konsumenter har hållit hjulen och tillväxten i gång. Den låga räntan har exempelvis gett svenskar med bolån lite extra köpkraft. Har köpviljan varit lika stark senaste kvartalet? Svaret kommer från bolag som säljer konsumentprodukter.

10. Ryssland
Utvecklingen för landets ekonomi har varit en rysare. Landet har drabbats hårt av att oljepriset har rasat. Moskvabörsen har fallit och rubelns värde likaså. Hur hårt det påverkar bolag med verksamhet i landet är en viktig fråga. Den andra är om några svenska företag drabbats av den sanktionsstrid mellan Ryssland och EU som kommit till följd av krisen i Ukraina. Livsmedelsföretagen hör till de branscher som drabbats.

Råvaror. Oljan billig

11. Oljan
Oljepriset har rasat med över 40 procent på ett kvartal och ett fat Nordsjöolja kostar nu kring 49 dollar. För flygbolag som exempelvis SAS är det goda nyheter då bränslet blir billigare. Bolag som har mycket transporter, exempelvis handel och bygg, gynnas.

Olja är också viktig insatsvara i en hel del industriproduktion. Men för oljebolagen är det fallande priset som kryptonit för Stålmannen. Frågan som kan få svar i rapporterna är hur mycket av prisfallet som slagit igenom hos bolagen. Lundin Petroleum har till exempel flaggat för att resultatet för fjärde kvartalet kommer att påverkas negativt av oljeprisfallet.

12. Råvaror
Även för andra råvaror som koppar och aluminium har priserna gått ned det senaste kvartalet. Inte minst de nya låga malmpriserna har slagit hårt mot gruvbolagen, hur mycket lär visa sig de kommande veckorna. Skogsjätten Stora Enso och stålkoncernen SSAB har båda larmat om att de tänker göra nedskrivningar i kommande bokslut.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se
Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Birgitta Forsberg: Ta tidsmaskinen fram till nutiden, Wallenbergare

Nu har både Wallenbergarna och bolagen runt Industrivärden chansen att förflytta sig från dåtid till nutid. Mer mångfald, mer öppenhet och mindre maktspel.

Sveriges två största maktsfärer, Industrivärden och Investor, borde låna tidsfarkosten Tardis av den brittiska tv-seriekaraktären Doctor Who för att förflytta sig framåt i tiden, till nutiden.

Båda sfärerna kan betecknas som klubbar för inbördes beundran och vänskapskorruption. På Wallenbergarnas Vintermingel i Grand Hôtels vinterträdgård i februari skålar sfärens direktörer med statsråd, finansmän, riksdagsledamöter och lobbyister. Industrivärden har sin egen motsvarighet. Båda sfärerna har flera interna träffar.

Båda sfärerna styrs av ett fåtal vita, halvgamla män, som sitter i rätt många styrelser. Företagspiraten Christer Gardell har sagt att han tycker att två styrelser är lagom för honom. Men sfärernas nyckel-personer verkar ha superkrafter av Doctor Who-format.

Båda sfärerna skakas nu om. I Investor hann Peter Wallenberg lyfta fram sonen Peter ”Poker” Wallenberg som ordförande i sfärens hjärta, Knut och Alice Wallenbergs styrelse, innan han 88 år gammal gick bort. Därmed blev ”Poker” mer jämbördig med sin bror Jacob och sin kusin Marcus, duon som leder klanen Wallenberg. De tre släktingarna delar för övrigt rum i sfärens bolagsnav, investmentbolaget Investor.

I Industrivärden är det hela havet stormar när nestorn Sverker Martin-Löf nu försvinner ut. Vinnaren är den ende storägaren av kött och blod i den tjänstemannastyrda konstellationen, nämligen Fredrik Lundberg. Han lät glad, ja uppspelt, när Dagens Nyheter förra veckan pratade med honom om de stundande förändringarna.

Tjänstemännen försvagas kraftigt genom Sverker Martin-Löfs sorti och genom att hans parhäst Anders Nyrén kliver ned två pinnhål i Handelsbanken, från ordförande till styrelseledamot. Som vice ordförande sitter Fredrik Lundberg kvar. Nu verkar han vara den som drar i trådarna. Handelsbankschefen Pär Boman, som går från att vara bankchef till styrelseproffs i sfären, sägs vara Lundbergs man.

Båda sfärerna står nu inför ett vägskäl. De skulle kunna rensa ut det unkna, det gamla och det förlegade och passa på att förnya sig, till exempel genom att släppa in fler personer på tunga poster, inklusive kvinnor och personer med utländsk bakgrund.

Det skulle till och med gå att argumentera för förnyelse med ett ord som maktens män förstår: avkastning. Den mer moderna sfären, Investor, har dragit ifrån den mer omoderna, Industrivärden. Sedan år 2000 har Investors aktie stigit 144 procent medan Industrivärdens har stigit 61 procent. Investor är numera mer än tre gånger så stort som Industrivärden.

På sätt och vis ser det lovande ut. Marcus Wallenberg fick år 2003 ta emot Veckans Affärers jämställdhetspris, Gubben mot strömmen. Dessutom har sfären en tung kvinnlig vd i SEB-chefen Annika Falkengren.

Även om Fredrik Lundberg är av den gamla skolan så har Pär Boman kanske fingertoppskänsla nog att rensa upp i bruksmentaliteten. När nu bolagens vd:ar inte längre ska sitta i varandras styrelser blir det förhoppningsvis mer fokus på att förbättra bolagen och -mindre av sfärtänkande.

Anders Nyrén står, enligt Fredrik Lundberg, för ”kontinuiteten”, men om han försvagas ytterligare kan sfären kanske moderniseras i snabbare takt.

Och att vara i takt med sin tid är viktigt. Om de båda sfärerna blir föregångare i stället för eftersläpare kan de sätta tonen. Vi kan få ett mindre vänskapskorrupt, mindre nepotistiskt och mer effektivt näringsliv. Ta chansen – ta Tardis.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se “

DN 27 jan 2015:

”Det handlar om rikedom – fast inte om pengar”

“ Önskan om att få utlopp för sin kreativitet fick vännerna Kim Markström, Simon Wanler och Markus Henriksson att starta ett klädmärke. Nu är designen klar och leverantörskontrakten på-skrivna. Men hur får man ut sin produkt på marknaden i en tuff bransch?

Termometern indikerar minus tjugo grader utanför kontoret och genom fönstret tornar Luleås Coop arena upp sig. Kim Markström och Simon Wanler värmer upp press-maskinen för att testa sitt senaste tryck. Tillsammans med sin gemensamma bekanta Markus Henriksson har de startat klädmärket Super Rich Kids. På den manuella pressen har de arbetat fram tryck och designer som sedan ska produceras i större skala. Kläderna tillverkas utomlands efter deras design, men själva tryckprocessen och sista handpåläggningen kommer att ske i Sverige.

De tre vännerna startade klädmärket för att de ville ha ett projekt att ägna sig åt vid sidan av sina vanliga arbeten. Simon Wanler driver sedan några år ett företag för hushållsnära tjänster och Markus Henriksson och Kim Markström jobbar till vardags på en kommunikationsbyrå i Luleå.

– Jag har längtat efter att få göra någonting eget och vara min egen chef. Det känns bra att få ett ordentligt utlopp för kreativiteten, säger Kim Markström.

Märket heter Super Rich Kids, men namnet är egentligen en lek med ord och konventioner.

– Det handlar om rikedom fast inte om pengar. Vår kärna är allt det andra som är viktigt i livet som kärlek och familj. ”Vissa människor är så fattiga att allt de har är pengar”, säger Simon Wanler.

De har ett samarbete med den lokala reggaegruppen Skaburbian collective, och i mars släpps första kollektionen både i den egna webbshoppen och i två andra nätbutiker. Men längre än så har de inte lyckats nå ut och eftersom de betalar alla omkostnader ur egen ficka har de inte råd att åka på dyra klädmässor.

– Det känns som att vi tagit oss så långt vi kan på egen hand. Vi har ett märke och en produkt som vi är väldigt nöjda med och många idéer för framtiden. Nu måste vi ta oss vidare men vi vet inte hur vi ska göra det, säger Simon Wanler.

Jakob Lind jakob.lind@dn.se

Fakta. Super Rich Kids.

Start: 2014.

Anställda: 3.

Omsättning: Noll. “

DN 27 jan 2015:

“ Fundera över hur ni ska tjäna pengar

Kim, Simon och Markus säger att de startat sitt företag för att få utlopp för sin kreativitet och för att de tycker det är roligt. Det är jättebra. Men det räcker inte för att de ska lyckas.

Det gäller också att fundera över hur de ska tjäna pengar och få intäkterna att växa mer än kostnaderna. Främsta anledningen till det är inte att de ska berika sig själva utan att pengar måste till för att företaget ska växa.

Då gäller det att få ut företagets produkter på marknaden. Här är råd kring det för dem och för andra i liknande situation:

1. Se till så att din produkt skiljer sig från andra av liknande slag. Vad skiljer den ifrån andra? Varför ska kunderna köpa den och inte konkurrenternas?

2. Definiera en kärnmålgrupp. Tänk efter vilken typ av kunder som främst kan vara intresserad av produkten. Var finns de? Vilka egenskaper har de?

3. Tänk efter hur du bäst når kärnmålgruppen. Via återförsäljare eller direkt?

4. Hur når du dem på mest kostnadseffektiva sätt? I början gäller det att satsa på marknadsföring som är gratis eller nästan gratis. Gör det själv, och undvik konsulter och reklam-byråer.

5. Lägg tid på sociala medier. Skaffa sida på Facebook för företaget och försök få många att gilla den. Skriv sedan annorlunda inlägg som du tror kan delas till många. Kan Instagram och Twitter hjälpa till för att marknadsföra produkten?

6. Testa dig fram till rätt pris. Sälj inte för billigt och inte till vänskapspris. Men eftersom det är svårt att veta vad ”marknaden” är villig att betala gäller det ofta att testa sig fram.

7. När du börjar få nöjda kunder så gäller det att försöka få dessa att berätta för andra hur nöjda de är. Detta är ofta bästa formen av marknadsföring.

Anders Andersson anders@driva-eget.se

Anders Andersson är Driva Egets och DN:s expert på småföretagande. Ställ dina frågor till anders@driva-eget.se “

DN 4 feb 2015:

“Peter Wallenberg

Vår käre vän Peter Wallenberg avled i sitt hem på Brevik på Värmdö den 19 januari 2015 vid 88 års ålder.

Det blir mycket tomt efter Pirre, som vi vänner kallade honom. Han har ju alltid funnits där för oss yngre med sin klokskap, varma humor och flödande generositet. Vi fyra som skrivit det här minnesordet hade glädjen att på olika håll få arbeta med Peter -Wallenberg i många år och samtidigt få räkna oss till hans närmaste vänner.

Att jobba med Pirre var mycket stimulerande. Med sin lättsamma stil och härliga jargong skapade han en avspänd atmosfär, Pirres skratt kunde lösa upp de mest besvärliga knutar. Samtidigt tog han alltid sitt ansvar fullt ut vilket tunga portföljer från kontoret, sena kvällar vid läslampan och ett ständigt resande vittnade om. ”The buck stops here” brukade Pirre säga – han hade alltid det yttersta ansvaret.

Peter Wallenberg var en fighter. En besvärlig barndom med faderns tuffa uppfostran samt omgivningens tvivel, skapade en obändig revanschlust hos honom. Därtill var Pirre en tävlingsmänniska vare sig det gällde handboll, segling eller tennis.

Det var en något bräcklig Wallenbergsfär som Marcus Wallenberg vid sin död 1982 lämnade efter sig till sin son Peter. Många var osäkra på om Peter Wallenberg skulle klara att hålla ihop sfären. Men ju högre olyckskorparna kraxade, desto mer beslutsam blev Pirre att klara skivan. Och det gjorde han med besked!

Han yvdes aldrig utåt över sin framgång utan konstaterade galghumoristiskt: ”Där blev de allt lite förvånade!” Vi vet dock att Pirre med sin starka familjekänsla i själ och hjärta var mycket lycklig och nöjd över att kunna lämna över stafettpinnen till nästa generation med sfären i bättre skick än någonsin.

Peter Wallenberg blev alltid orolig när saker och ting gick för bra: ”Jag trivs bäst när det stormar, brukade han säga, för då är alla på hugget, beredda på besvärligheter men när solen skiner och det är lugnt då blir jag ängslig.”

Peter Wallenberg hade en fenomenal förmåga att värdera människor. Hans intuition var osviklig: ”Akta dig för honom” eller ”Henne kan du alltid lita på”. På en fråga hur han fått den förmågan brukade han svara att han under sina många år som säljare världen över fick träffa människor i så många olika situationer att han lärde sig.

Peter Wallenbergs alla år i Atlas Copco, bland annat som säljare och dotterbolagschef, i USA, Afrika och England gav honom djupa insikter i industrins villkor. Till skillnad från många andra i näringslivets toppskikt förstod Pirre företagarnas och företagens verklighet. Där kände han sig bekväm, där kunde han tala deras språk. Han var dessutom en mästare på att läsa årsredovisningar, inte minst balansräkningar. Har man själv lärt sig att ”koka böcker” blir man aldrig lurad, brukade han säga.

Peter Wallenbergs internationella nätverk var enastående. Med sin stora erfarenhet, sin nyfikenhet och sitt engagemang, blev han en uppskattad samtalspartner för höga politiker världen över. Margaret Thatcher, George Bush Sr, Henry Kissinger och Jiang Zemin är några

exempel på personer som uppskattade Pirre mycket högt. Och i näringslivets internationella toppgarnityr räknades Peter Wallenberg som en av de främsta. Mycket tack vare sitt breda kontaktnät gjorde han viktiga insatser för vårt land, inte sällan i det fördolda.

Men Peter Wallenberg trivdes bäst ute i verkligheten bland riktiga industrimän, entreprenörer och folk med smuts under naglarna. Hans omsorger om medarbetare och anställda var omvittnade.

Även om Pirre alltid jobbade mycket hårt, hade han tid för oss vänner. Att munhuggas med Pirre, att titta in i hans klara blå ögon, där den spjuveraktiga glimten alltid låg på lut, det var högtidsstunder för oss. För att inte tala om jakterna på hans älskade Brevik med taxarna Fjollan och Jana, seglingarna med Regina eller de glada bridgekvällarna – vilka fina minnen! Pirre var omtänksam, generös, rakryggad och klok. En bättre vän kunde vi faktiskt inte ha haft.

Erik Belfrage,
Claes Dahlbäck,
Ulf Dinkelspiel Och
Michael Treschow “

* Handel.

Politik för en handelsminister.

DN 14 jan 2015:

“Norrmännen gränshandlar flitigt trots försvagad valuta

Oljepriset rasar, arbetslösheten ökar och en norsk krona är ungefär lika mycket värd som en svensk. Men trots inbromsningen i den norska ekonomin ökar gränshandeln och svenskarnas vilja att arbeta i Norge visar inga allvarliga tecken på att avta.

DN i Halden-Svinesund.
Pappalediga norrmännen Petter Berg och Petter Urdal rullar ut en välfylld kundvagn från mataffären i Nordby shoppingcentrum. Det är en eftermiddag mitt i veckan och de har gjort den 45 minuter långa resan från Kolbotn, söder om Oslo, till Svinesund, just på andra sidan den svenska gränsen. Att den norska kronan rasat i värde och i december var mindre värd än den svenska, den lägsta nivån på 14 år, hindrar dem inte från att åka till Sverige för att harryhandla, vilket är det norska begreppet för gränshandel.

– Det är ju fortfarande halva priset på köttfärsen och många varor är fortfarande mycket billigare än i Norge, säger Petter Urdal.

– Jag tror inte att försämringen av valutan påverkar norrmännens vilja att handla i Sverige särskilt mycket, säger Petter Berg.

Ståle Løvheim, centrumchef på Nordby, bekräftar hans antagande med färsk statistik. Shoppingcentret, med 110 butiker och 90 procent norska kunder, räknas som Sveriges näst största med nära fyra miljarder i omsättning per år. Den 1–24 december ökade omsättningen med 5 procent jämfört med fjolårets julhandel. Ståle Løvheim tycker att spekulationerna om kris för gränshandeln bygger på ett felaktigt resonemang eftersom Norge importerar mer än 60 procent av sin mat och kronfallet gör varorna ännu dyrare.

– Det skapar ju ännu större anledning för norrmännen att åka över gränsen, säger Ståle Løvheim och berättar att Nordby har planer på att bygga ut med ytterligare drygt 30 000 kvadratmeter.

Enligt färska siffror från Statistiska centralbyrån i Norge har gränshandeln totalt under 2014 ökat med 10 procent och uppgick till 14 miljarder kronor. Inte heller på fastighetsmarknaden verkar det ha blivit någon inbromsning. Linn Warnö är fastighetsmäklare på Svensk fastighetsförmedling i Strömstad. När det gäller köpare av fritidshus är 85 procent av kontorets kunder norska. Linn Warnö säger att man på grund av utvecklingen i Norge förberedde sig för en nedgång 2014, men att man i stället noterade en liten ökning i omsättningen.

– Vi har inte blivit så drabbade som vi trodde. Det kanske inte går att göra lika stora klipp längre, men det är fortfarande billigare för norrmännen att köpa hus i Sverige, säger hon och konstaterar att det säkert kan bli en nedgång i marknaden på den norska sidan, särskilt när det gäller permanentboende.

Efter en lång framgångsperiod har den starkt oljeberoende norska ekonomin bromsat in. Priset på Nordsjöolja har sedan i somras fallit dramatiskt och nådde i förra veckan under 60 dollar per fat. Över 7 000 personer inom oljeindustrin, som står för nästan hälften av landets export, har varslats och situationen smittar av sig på resten av landet. Enligt en undersökning i tidningen Dagens Næringsliv har pessimismen hos landets företagsledare inte varit så stor sedan finanskrisen och 80 procent av tillfrågade företag tror att man kommer att tvingas varsla. I december sänkte riksbanken räntan.

Men det är en kris som i alla fall inte tycks ha nått gränslandet mellan Sverige och Norge. På den norska sidan träffar vi Tom Willy Prange-rød, chef på Halden Sparebank. Han konstaterar att områdets företag inte är särskilt beroende av olje-industrin och att man därför inte märker av nedgången i ekonomin särskilt mycket. Han tycker att man bör se ”oljekrisen” mot bakgrund av att den statliga norska oljefonden är värd över 5 500 miljarder kronor, vilket innebär att varje norrman kan sägas ha mer än en miljon på banken. Tom Willy Prangerød påminner om att kronfallet gynnar den norska exportindustrin och att även om Norge förlorar miljarder på sjunkande oljepris gör oljefonden, som till stor del investerat i utlandet, enorma valutavinster när kronan faller.

– För alla direkt inblandade och de som blivit av med sina jobb är det givetvis en kris, men annars verkar det som att många norrmän tar lugnt på det här, än så länge i alla fall, tillägger bankchefen.

För de många svenskar som arbetar på andra sidan gränsen innebär det norska kronfallet mindre pengar i lön. Det skulle kunna innebära minskad vilja att flytta till grannlandet, men Pelle Wiberg, som driver bemanningsföretaget Pecus i Oslo, säger sig inte ha märkt av någon sådan tendens och är inte orolig för framtiden.

– Lönerna i Norge är fortfarande så pass mycket högre i Norge och eftersom arbetslösheten är hög i Sverige, särskilt bland ungdomar, lär det här fortsätta, säger han.

Pecus, som enbart förmedlar svensk arbetskraft, fördubblade sin omsättning under fjolåret och siktar på samma utveckling för 2015. Pelle Wiberg säger att det jämfört med guldåldern för några år sedan blivit lite tuffare konkurrens om jobben, men att svenskar har en fördel eftersom de av norska arbetsgivare betraktas som lojala och lätta att kommunicera med. Han menar att Norge blivit en alltmer permanentad arbetsmarknad för svenskar. I stället för att flytta någon annanstans i Sverige väljer man att slå sig ned i Norge.

– Det är fler som kommer hit långsiktigt än för fem tio år sedan, säger Pelle Wiberg.

Bilden att svenskarna stannar längre delas av Bernt Bratsberg, forskare vid Frischsenteret i Oslo. Han tror däremot att svensk-invandringen, som stabiliserats den -senaste tiden, kan ha nått sin topp.

– Med tanke på att svenskar nu kommer att få ut mindre i lön kan man tänka sig att strömmen kommer att avta, säger Bernt Bratsberg.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se

Ordet.

Harryhandel

Harryhandel har blivit ett begrepp i Norge och beskriver norrmän som reser till Sverige för att handla billigt. Det var den dåvarande lantbruksministern Lars Sponheim som 2002 myntade uttrycket, när han i en intervju sade att det var ”lite harry” att åka till Svinesund och handla. Namnet Harry används nedsättande i norsk slang och betyder då vulgär eller smaklös.

60 dollar per fat nådde priset på Nordsjöolja i förra veckan. Priset har fallit dramatiskt sedan i somras. Över 7 000 personer inom oljeindustrin har varslats. “

DN 20 jan 2015:

“Ikea miljardsatsar i krisens Ryssland

Möbeljätten Ikea fortsätter att miljardsatsa i Ryssland trots landets tunga kris. – Vi vill göra Ikea tillgängligt för fler -människor, säger Daniela Rogosic på Ikea.

Möbeljätten Ikea har en lång historik i det stora landet i öst och i början av 2014 fanns det optimism om fortsatt god utveckling. Ryssland var det fjärde största landet när det gäller försäljning 2013 med större omsättning än Sverige.

”Tack vare Ikeas varuhus och shoppingcentrum är Ryssland en av våra snabbast växande marknader”, konstaterade bolaget i rapporten för 2013.

Men 2014 blev ett extremt tufft år för den ryska ekonomin där både börsen och den ryska valutan rasade. Fallande oljepris och sanktioner från väst i samband med Ukrainakrisen pressade den ryska ekonomin.

Men den svenska möbeljätten tänker inte backa. Enligt Daniela Rogosic, pressansvarig på Ikea, har man för avsikt att investera för motsvarande nästan 19 miljarder kronor i både tillverkning, varuhus och shoppingcenter.

– Avsikten är att fortsätta investera både i varuhus och värdekedja och har målet att dubbla omsättningen till år 2020. Fokus är på Moskvamarknaden, men vi tittar också på att etablera oss på nya marknader och undersöker nu 25 städer som har en befolkning på över 500 000 personer, säger hon.

– Det finns också planer på att bygga en ny fabrik i Veliky Novgorod med fokus på tillverkning av garderober, köksskåp och förvaringslösningar, fortsätter Daniela Rogosic.

Även klädjätten H & M har haft stor tro på Ryssland.

”Det finns även fortsatt stora möjligheter till expansion i bland annat Ryssland…” konstateras i årsredovisningen för 2013.

Från bolaget är man förtegen över hur krisen påverkat affärerna. Besked lär komma den 28 januari när bolaget presenterar sin rapport för fjärde kvartalet.

– Ryssland står för under två procent av omsättningen, men i övrigt kan jag inte kommentera eftersom vi har en tyst period inför bokslutet, säger Nils Vinge, chef för investerarrelationer på H & M.

Om de stora bolagen håller i sina satsningar har krisen påverkat tillströmningen av nya svenska bolag i Ryssland.

– För några år sedan hjälpte vi ett tiotal bolag med etablering och nu är siffran noll, säger Andreas Giallou-rakis, tf landschef på organisationen Business Sweden.

Han pekar på att finansieringen blivit besvärligare för svenska aktörer i Ryssland och att många bolag ser över i vilken form de ska ha sin närvaro i landet. Men någon flykt av bolag har man inte sett.

– Ryssland är en stor marknad som ligger nära Sverige, konstaterar Andreas Giallourakis.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se

Fakta.

Svenska jättar i österled

Ikea har 14 varuhus och 5 tillverkningsenheter i landet. Omsättningen för Ikea Ryssland 2013 var 1,78 miljarder euro, motsvarande drygt 16 miljarder kronor. Ryssland är Ikeas fjärde största marknad med sju procent av den totala försäljningen.

H & M har 65 butiker i Ryssland och 14 nya öppnades under de tre första kvartalen 2014.

Dn "

DN 20 jan 2015:

"Moskvakunder lockas inte av röda reapriser

Halva priset på det mesta – ändå är det ingen rusning till H & M-butiken i exklusiva gallerian Afimoll city i Moskva.

Ryssland

– Jag handlar ofta på H & M. Det är ganska bra priser och bra kvalitet, säger Jelena Skurydina till DN utanför butiken.

Denna dag är priserna ännu bättre än vanligt. Mycket säljs till halva priset, annat med rabatter på 70 procent.

Eller vad sägs om damtäckjackor med fuskpälskrage för motsvarande 125 kronor? Eller glittriga blusar för 60 kronor?

Ändå har Jelena inte handlat något i dag.

– Jag letar efter ännu bättre priser, säger Jelena och fortsätter bort mot grannbutiken Marks & Spencer.

Konkurrensen är knivskarp mellan de 400, nästan uteslutande västerländska, butikerna i Afimoll city. Alla brottas de med samma problem: varor som köpts in för utländsk valuta ska krängas för rubel som halverats i värde det senaste året.
Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se "

DN 22 jan 2015

“ Löfven: Sverige måste in på fler marknader

Sverige måste satsa på att komma in på fler exportmarknader. Med ögonen på länder som Indonesien och Indien åker statsminister Stefan Löfven (S) i dag till det ekonomiska toppmötet i Davos.

I dag anländer Stefan Löfven till den lilla schweiziska alpstaden för sitt första besök på det ekonomiska toppmötet World Economic Forum. Statsministern har ett digert program med möten med alltifrån Unicefambassadören och artisten Angélique Kidjo till IMF-chefen Christine Lagarde.

Löfvens resa sammanfaller med nya prognoser för svensk ekonomi som visar på en trögare återhämtning än vad som tidigare förut-spåtts. Samtidigt har ekonomierna i EU svårt att få fart och det får direkta konsekvenser för de svenska exportföretagen.

– Då måste vi tänka på de delar av världen där ekonomierna faktiskt växer och hur vi förbättrar vår position där. Det handlar om ett 25-tal länder som står för ungefär tre fjärdedelar av den prognostiserade tillväxten i världen. Vi måste fokusera på en exportstrategi för att kunna dra nytta av de länderna, säger Stefan Löfven.

Han nämner Indonesien och Indien som intressanta marknader, men betonar i nästa andetag att det är minst lika viktigt att fortsätta vårda de länder som Sverige i dag har starka handelsrelationer till, som Norge, Tyskland, Storbritannien och USA.

– Dessa länder kommer att vara viktiga marknader för oss även i framtiden, men vi måste också kasta en blick på länder som vi normalt inte pratar så mycket om. Det är inte så att vi flyttar fokus, utan vi expanderar. Det finns länder där vi kan göra mycket mer, säger Stefan Löfven.

Han hoppas att Davosmötet ska ge möjlighet att knyta kontakter som underlättar för svenska företag att expandera på nya marknader.

– Eftersom alla är där så finns alla möjligheter att knyta kontakter. Det finns också en nyfikenhet på Sverige. Sverige har en bra klang och det finns en tillit. Vi har stora möjligheter där ute men vi måste vara ännu mer inriktade på att ta del av en växande världsmarknad och hur vi gör det på bästa sätt.

Ett annat ämne som kommer att prägla årets Davosmöte är situationen i Ryssland och Ukraina.

– Det är oroväckande och påverkar också den ekonomiska utvecklingen. Vi ser att när fler EU-länder nu på-verkas så slår det direkt mot oss.

De sjunkande oljepriserna påverkar också Ryssland negativt. Men Stefan Löfven vill inte överdriva effekterna på svensk ekonomi.

– Ryssland är en stor ekonomi men våra allra största marknader är andra länder. Det som sker är inte bra men det är ingen katastrof för oss, säger han.

De senaste dagarna har striderna i östra Ukraina tagit ny fart och det tycks som att Moskva inte tagit något större intryck av de sanktioner som EU infört mot landet. Stefan Löfven är solidarisk med EU:s linje och tycker att de europeiska länderna hittills varit tillräckligt tydliga mot Ryssland i den här frågan.

– De åtgärder EU tagit till mot Ryssland är rätt. Sen är det beroende av vad som händer. Om det skulle ske något i negativ bemärkelse så finns en beredskap för att göra något åt det också.

Han vill inte gå in på om det är aktuellt med ytterligare sanktioner.

– Vi får följa utvecklingen hela tiden. Men vi måste vara tydliga. Speciellt som litet land måste vi vara tydliga med att folkrätten måste respekteras. För om den börjar luckras upp är det, om jag uttrycker mig milt, inte bra för ett litet land, säger Stefan Löfven.

Sveriges största exportmarknad är Norge som också märker av de sjunkande världsmarknadspriserna på olja. Norge har rejäla buffertar att ta till och kommer sannolikt inte att påverkas i någon större utsträckning på kort sikt. Stefan Löfven väljer att se positivt på Norges minskande oljeinkomster.

– Norrmännen funderar mycket på hur de ska kompensera oljan i norsk ekonomi. Ur det perspektivet tror jag att det kan öppna möjligheter för svenska företag, säger han.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se

Fakta. Makthavare på plats

World Economic Forum (WEF) hålls varje år i den schweiziska staden Davos. Mötet har en bred uppslutning av företagsledare och makthavare från hela världen.

WEF grundades 1971 av den tyskfödde ekonomiprofessorn Klaus Schwab och har sitt huvudkontor i Cologny i utkanten av Geneve.

Förre finansministern Anders Borg jobbar sedan några månader åt WEF med ansvar för att analysera de globala finansiella systemen.

Bland de svenskar som deltar i årets möte finns LO-chefen Karl-Petter Thorwaldsson, SEB-chefen Annika Falkengren och Moderaternas nya partiledare Anna Kinberg Batra. “

DN 22 jan 2015

“ Pub försvinner – blir storhotell

Nu är det klart. Varuhuset i gamla Pub-huset försvinner i princip helt – och blir hotell. Nya ”Scandic Haymarket” kommer att öppna i huset och ska stå klart 2016.

Anrika Pub– som började byggas 1916 – är ett av Stockholms äldsta och landets mest kända varuhus. Men nu är det slut på det.

2016 öppnar Scandic Haymarket, ett nytt hotell med 400 rum på 16 500 kvadratmeter.

Stora delar av den gamla interiören ska behållas, enligt Scandic.

I ett pressmeddelande säger Frank Fiskers, vd & koncernchef för Scandic, att de ska ”skapa ett spännande möte mellan historia och nutid, gammalt och nytt – Greta Garbo möter lady Gaga.”

Paul U Bergström öppnade sin första butik 1882 och köpte under sin livstid på sig de flesta fastigheter kring Hötorget. År 1925 stod huset mot Hötorget klart.

Huset ägs av fastighetsägaren AxFast som styrs av Antonia Ax:son Johnson. Varuhuset är bland annat känt för att Greta Garbo (då Gustafsson) arbetade där som expedit under en kort period innan hon blev en av världens största filmstjärnor.
Anton Säll anton.sall@dn.se “

DN 25 jan 2015:

“ EU-topp: Steg framåt mot frihandelsavtal

Många tunga handels-ministrar är på plats på toppmötet i Davos. EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström tror på steg framåt för Doharundan.

Davos.
På lördagen träffades ministrar från bland annat Mexiko, Kanada, USA, Japan, Sydafrika, Brasilien och Indonesien för att diskutera Doharundan med världshandelsorganisationen WTO. Dessutom representerar Malmström EU-länderna.

– För första gången på flera år förväntar man sig en mer konkret diskussion om hur vi ska ta itu med Doharundan, för det lossnade före jul, säger Malmström under världsekonomiskt forum i Schweiz.

– Nu är alla tillbaka till förhandlingsbordet och känslan är att det är nu eller aldrig, nu kan vi avsluta.

Rundan har pågått sedan 2001 och har drabbats av ett otal bakslag. Förhandlingarna om handelsliberaliseringar har varit låsta sedan 2008, men före jul släppte Indien på sin blockering.

WTO hoppas nu att förhandlingarna ska kunna avslutas politiskt i slutet på året och att bara tekniskt finlir ska återstå till nästa vår. De svåraste knutarna att lösa är, som alltid, jordbruksfrågorna, men också att enas om ambitionsnivån och se till att inte hamna i samma låsningar som 2008.

Malmström har också träffat USA:s handelsminister Michael Froman i Davos. De har gjort upp en färdplan för de pågående frihandelsförhandlingarna mellan USA och EU, det så kallade TTIP. En konkret förhandlingsrunda startar i februari och för båda parter är det viktigt att visa att det finns politiskt tryck att komma i mål.

– De vill göra klart det här under Obamas mandat, och vi vill också göra klart det, säger Malmström, väl medveten om att avtalet är enormt omfattande och att motståndet mot TTIP är stort i vissa läger i EU.

Maria Davidsson/Tt

Fakta. Doharundan

I november 2001 i Qatars huvudstad Doha beslutade WTO:s medlemmar att inleda nya handelsförhandlingar på ett 20-tal områden och för första gången lyfte man särskilt fram utvecklingsfrågorna. Målsättningen var att komma överens om ett slutligt avtal före den 1 januari 2005, men fortfarande finns inget avtal.

Förhandlingarna har kantats av en rad besvikelser och bakslag och har ibland varit helt låsta. De största stötestenarna har varit jordbruksfrågor och tullar på industrivaror.

Nu har förhandlingarna lossnat och förhoppningen är att kunna enas politiskt i Kenya i december i år. Då skulle tekniska detaljer kunna lösas under våren 2016. **Tt "**

DN 6 feb 2015:

"Oroande att svensk export tappar marknadsandelar"

" Fyra utmaningar. Svensk export är för EU-orienterad. För få småföretag exporterar och exporten ligger för långt ner i värdekedjan. Dessutom hotas vi av en tilltagande protektionism, skriver statsminister Stefan Löfven och näringsminister Mikael Damberg.

Globaliseringen innebär att ekonomierna i världens länder blir alltmer sammanflätade. För ett litet exportberoende land som Sverige skapar det enorma möjligheter. Exporten är en grundbult i vår ekonomi som skapar tillväxt, sysselsättning och ökat välstånd.

Regeringens övergripande mål är att öka antalet personer i sysselsättning och antalet arbetade timmar så mycket att vi når den lägsta arbetslösheten i EU till år 2020. Sveriges export av varor och tjänster spelar en nyckelroll för hur väl vi kommer att lyckas med detta.

I dag uppgår varuexporten till 1 127 miljarder kronor och tjänsteexporten till cirka 500 miljarder kronor. Det motsvarar nästan hälften av Sveriges bruttonationalprodukt. Något förenklat kan man säga att ungefär hälften av det vi producerar i Sverige går på export

Med tanke på att handeln är så viktig för den svenska välfärden är det dock oroväckande att den har utvecklats svagt. Under senare år är det konsumtionen, inte exporten, som har drivit Sveriges BNP. Mellan 2000 och 2013 uppgår Sveriges exporttillväxt till 93 procent mätt i US dollar. Det kan jämföras med världens exporttillväxt på 166 procent.

Tillståndet för svensk export oroar oss. Visserligen visar siffrorna en viss uppgång över tid, men jämfört med andra länders exporttillväxt

och om vi tittar på utsikterna på lite längre sikt ser läget bekymmersamt ut. Enkelt uttryckt befinner sig Sverige i ”trygga hörnet” vad gäller utrikeshanden. 70 procent av vår export går till EU:s inre marknad. Handeln med våra närmaste grannländer har där stor betydelse och är viktig för vår ekonomi. Men vi ser att handeln på den inre marknaden behöver kompletteras för att Sverige som exportnation inte ska tappa marknadsandelar.

Vi har identifierat fyra utmaningar för den svenska utrikeshandeln:

○ Svensk export riktar sig i för liten utsträckning till de nya tillväxtmarknaderna i Asien.

○ Alltför få av de små- och medelstora företagen exporterar.

○ Svensk export måste i större utsträckning bestå av varor och tjänster högt upp i förädlingskedjan, vilket bidrar till att skapa tillväxt och jobb i Sverige.

○ Protektionistiska tendenser i omvärlden, inte minst av G20-länderna, riskerar att få negativ inverkan på svensk export.

1 Den första utmaningen är att svensk export i för liten utsträckning riktar sig till nya tillväxtmarknader i Asien, Afrika och Sydamerika. Större delen av dagens export av varor och tjänster går till EU. Det är inte konstigt att vi exporterar mest till våra grannländer, men att Sverige inte har så mycket handel med andra delar av världen innebär att vi inte fullt ut har kunnat dra nytta av den tillväxt som genererats i de nya tillväxtländerna, främst i Asien.

Att ekonomierna i EU inte har tagit fart får direkta konsekvenser för de svenska exportföretagen. Sverige skulle vinna på ökad export till de delar av världen där ekonomierna faktiskt växer. Fram till 2020 väntas Asien svara för nästan hälften av världens samlade ekonomiska tillväxt.

Nya utvecklingstendenser har uppenbarat sig vid horisonten, där ett antal tillväxtmarknader vuxit sig starka och börjat bana väg för en ny världsordning. Det handlar inte om ett strikt skifte från väst till öst eller från nord till syd, utan mer om att vi kommer leva och verka i en världsekonomi, med flera ekonomiska centrum runt om i världen. Detta medför självklart både utmaningar och möjligheter för svenska företag.

2 Den andra utmaningen är att alltför få små- och medelstora företag exporterar. I dag finns helt nya möjligheter för mindre företag att exportera. Tack vare den tekniska utvecklingen och internationaliseringen, kan även ett litet företag med rätt produkt sälja sin vara på den internationella marknaden. Men när det kommer till små- och medelstora företags internationaliseringsgrad i form av att bedriva utrikeshandel, presterar våra små- och medelstora företag relativt väl jämfört med EU-genomsnittet, men jämfört med länder i vårt närområde ser vi att vi presterar sämre än Tyskland och påtagligt mycket sämre än Danmark.

Eftersom många av de nya jobben tillkommer i små- och medelstora företag är det oerhört viktigt att dessa också ökar sin export. Studier pekar på att små- och medelstora företag som börjar exportera också ökar antalet anställda.

3 Den tredje utmaningen är att svensk export i för liten utsträckning består av varor och tjänster högt upp i värdekedjan, som bidrar till jobb och tillväxt och därmed säkrar vårt välstånd. Ju högre upp i värdekedjan vår export ligger, desto mer lönsam är den. Tjänstenäringarna har blivit allt viktigare för tillverkningsindustrin och bidrar till att skapa värde i förädlingsprocessen. För att säkra tillväxten och jobben behöver en större del av exporten utgöras av varor och tjänster högre upp i värdekedjan.

4 Den fjärde utmaningen för svensk export är den tilltagande protektionism som vi ser i efterdyningarna av finanskrisen. Sverige är ett

frihandelsvänligt land som står upp för en fri och rättvis världshandel. För den svenska regeringen är det viktigt att riva handelshinder samtidigt som vi står upp för miljön, löntagarnas intressen och människors hälsa. Den aktuella förhandlingen mellan EU och USA om ett handels- och investeringsavtal, TTIP, kan komma att skapa världens största regionala frihandelsområde. Tillsammans står EU och USA för cirka hälften av världens BNP och för en tredjedel av de globala handelsflödena. TTIP – när det väl är färdigförhandlat – kommer att tjäna som modellavtal för kommande frihandelsavtal runt om i världen. Regeringens målsättning är att nå ett så ambitiöst resultat som möjligt för att stödja tillväxt och sysselsättning utan att skyddet för miljön, löntagarnas intressen och människors och djurs hälsa försämras. Därför är det viktigt att TTIP blir ett djupt och omfattande avtal som respekterar demokratiskt fattade beslut.

Att utveckla handelsrelationerna med andra delar av världen står högt upp på den här regeringens agenda. Därför har våra internationella resor ett tydligt fokus på att öka Sveriges export.

Sverige har inte råd 1att låta exporten stå tillbaka. Den är alldeles för viktig för jobben och tillväxten i vårt land. Därför påbörjar vi nu arbetet med en ny exportstrategi som ska ta sig an de alltmer spännande utmaningarna för den svenska utrikeshandeln. Vi tror dock inte att en nationell exportstrategi är en angelägenhet enbart för politiker och tjänstemän på regeringskansliet. Därför kommer Sveriges nya exportstrategi att utformas tillsammans med landets företagare. Arbetet påbörjas nu och vi kommer att bjuda in företrädare för näringslivets olika delar för att tillsammans arbeta fram den strategi som ska fungera som en vitamininjektion för den svenska exporten.

Stefan Löfven (S), Statsminister
Mikael Damberg (S), Närings- Och Innovations-Minister **“**

* Migration. Integration.

Politik för en migrationsminister och en integrationsminister.

Något om sociala miljöer.

Sven Wimnell 16 mars 2008: Något om sociala miljöer. Kompletterad 1 juni 2012 med våldet i världen, mänskliga rättigheter, mobbning, diskriminering o d. http://wimnell.com/omr7952-7956d.pdf

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Statsminister Stefan Löfven (S)

anf.22 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Statsministern tog i sitt anförande upp de fasansfulla terrordåd vi har sett, nu senast i Paris och tidigare i Afrika. Tack för det! Sverige ska i alla sammanhang stå upp för de idéer som är demokratins.

Jag tänker ta upp en svår fråga. Statsminister Stefan Löfven kallar Sverigedemokraterna för ett nyfascistiskt parti. Jag behöver knappast förklara att det finns en avgrundsdjup skillnad i både värderingar och praktisk politik mellan Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. Jag behöver knappast förklara att Sverigedemokraterna har en nationalistisk och populistisk politik eller att deras enkla lösningar på svåra utmaningar också är dåliga lösningar.

Men är Sverigedemokraternas väljare nyfascister? Jag tror, hör och häpna, att det är ganska många högst vanliga och anständiga medborgare. Det är personer som är medlemmar i facket, som går till jobbet och som gör sitt i vardagen. De är kanske lite mer oroliga för samhällsutvecklingen i stort. Vissa av dem tycker att vi politiker inte möter de problem som de ser i sin vardag.

Jag tror att Kristdemokraterna och andra partier måste tala till Sverigedemokraternas väljare utan att för den skull anamma partiets lösningar. Vi kristdemokrater har påbörjat ett sådant arbete. Jag har presenterat en del förslag som handlar om hur människor snabbare ska kunna komma i arbete när de har anlänt till vårt land, hur vi bättre ska kunna dra nytta av den mänskliga resurs som de utgör för vårt land, hur vi ska kunna förbättra integrationen och hur vi ska kunna minska kostnaden för flyktingmottagandet.

Stefan Löfven! Jag menar att vi har ett gemensamt ansvar för att förbättra integrationen. Vad har regeringen för idéer och förslag på detta område? (Applåder)

anf.23 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Jag blev ett tag orolig för att Hägglund skulle försvara SD som ett icke nyfascistiskt parti, men tack och lov blev det inte så. Det är helt rätt att de allra flesta av Sverigedemokraternas väljare inte har nyfascistiska tankar. De är oroliga; de är rädda. Jag mötte dem många gånger som IF Metalls förbundsordförande när jag åkte land och rike runt, inte minst under industrikrisen 2008-2009.

Några saker gjorde dem extra rädda. Det är en sak att förlora jobbet, men det är ännu värre att behöva undra om man ska få någon hjälp tillbaka till jobb, om man ska få utbildningsmöjlighet och en språngbräda för att ta sig vidare. En annan sak är hur man ska klara sig ekonomiskt under sin arbetslöshet. Det är sådant som oroar människor.

Dessvärre kan jag konstatera att Kristdemokraterna har suttit i en regering där de varit med och beslutat om en kraftigt försämrad sjukförsäkring. Det gör människor djupt oroliga. Kommande år har vi över 20 000 människor som riskerar att bli utförsäkrade. De behöver trygghet. De behöver inte fattigdom, men det står ni fortfarande för.

Vi har massor av människor som går ut i arbetslöshet, men i dag är det endast 1 procent av de arbetslösa som kan räkna med att få 80 procent av lönen från sin arbetslöshetsförsäkring. Tjänstemän får i snitt 40 procent av sin inkomst, och arbetare får någonstans mellan 50 och 60 procent.

Det är arvet efter er politik, Hägglund. Ska vi komma till rätta med detta problem måste vi se till att människor får arbete. Därför ska vi lägga mycket mer på investeringar i näringspolitik, infrastruktur och utbildning så att de känner den tryggheten. Dessutom ska vi lägga till en ekonomisk trygghet så att folk känner att de klarar sig på väg till nästa jobb.

Då får Sverigedemokraternas idéer mycket mindre fotfäste. Då tror människor på framtiden och känner trygghet. (Applåder)

anf.24 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Jag tror att det behövs något mer. Visst behövs det arbete, en fungerande sjukförsäkring, en fungerande sjukvård och så vidare. Men jag tror att frågan om integration behöver hanteras bättre än vad vi har lyckats med hittills.

Nu säger Stefan Löfven säkert: Du är ansvarig. Ja, jag är ansvarig. Men alla vi i kammaren är ansvariga för att det inte fungerar bättre. Det jag frågade var: Vad kan vi göra? Vad vill Socialdemokraterna göra?

Vi kristdemokrater har presenterat några förslag. De går att diskutera, men Stefan Löfven säger att det spelar Sverigedemokraterna i händerna. Ja, så kan vi undvika varje meningsfull diskussion om de frågor som gör att människor känner sig främmande inför det som politiken talar om. Vi behöver bättre svar. Vi har levererat några, och vi kommer att leverera fler.Applåder)

anf.25 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att vi alla har ett ansvar och att vi inte har klarat det tidigare. Det gäller både den förra regeringen och den förrförra, socialdemokratiska, regeringen.

Mottagningssituationen måste förbättras så att det snabbare blir en riktig integration och så att man kommer från flyktingförläggningen till en bostadsort. Här är det inte konstigare för människor som kommer från andra länder än för människor som flyttar inom landet. Man behöver bostad och jobb och måste få rätt utbildning, när det gäller människor från andra länder inte minst språkutbildning.
Vi vill bland annat se till att språkutbildningen kommer igång mycket tidigare i integrationsprocessen. Det har inte fungerat tillräckligt bra. Det innebär att sfi måste förändras. Vi måste också ha bättre validering så att vi kan se vilka kunskaper och kompetenser människor har och vilka utbildningar de ska gå för att komma vidare i sina jobb. Vi måste även se till att bygga betydligt fler bostäder.

Det här är en jättebra investering för hela landet, för vi får in människor till vårt land som kan bidra. (Applåder)

Till Anna Kinberg Batra (M)

anf.31 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! I en Novusundersökning som publicerades den 9 november 2014 framgick det att 76 procent av Moderaternas väljare vill ha nyval. I den SOM-undersökning som presenterades 2014 framgick det att en majoritet av Moderaternas väljare vill minska invandringen till Sverige. Den 10 december 2014 presenterade Sveriges Television en enkätundersökning som visade att även en majoritet av Moderaternas kommunpolitiker vill minska invandringen och skärpa kraven för att få permanent uppehållstillstånd i Sverige. Den 30 december 2014 presenterade SVT en Sifoundersökning som visade att 57 procent av Alliansens väljare anser att Alliansen borde börja samarbeta med Sverigedemokraterna.

Mot bakgrund av det vill jag fråga Anna Kinberg Batra: Företrädde du dig själv och dina kamrater i partiledningen eller företrädde du dina väljare och dina gräsrötter när du beslutade dig för att utesluta alla former av samarbete med Sverigedemokraterna och i stället ansluta dig till decemberöverenskommelsen, stoppa ett nyval och ge Stefan Löfven helt fria händer att driva igenom vilken budget han vill? Sverige behöver en annan regering, sa Anna Kinberg Batra precis i sitt anförande. Ja, det finns en tydlig icke-socialistisk majoritet i den här kammaren. Varför lyssnar inte Anna Kinberg Batra på sina väljare? Varför väljer Anna Kinberg Batra i stället att agera dörrmatta åt Stefan Löfven? (Applåder)

anf.32 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Jag var ganska inställd på att Mattias Karlsson skulle försöka använda den här dagen till att få så mycket uppmärksamhet som möjligt för Sverigedemokraternas strategi som verkar vara: kaos till varje pris.

Jag tänker bedriva en ansvarsfull oppositionspolitik. Jag tänker vara rädd om den starka ekonomi och det stabila politiska system som har tjänat Sverige väl så länge. Och jag står upp för den överenskommelse som också gör det möjligt för oss att diskutera de sakpolitiska skillnaderna mellan regeringsalternativen. Det är där vi har den viktiga skillnaden mellan oss och det viktiga skälet för oss att inte ingå samarbete med ett så extremt parti som Sverigedemokraterna.

Ett av Sveriges viktigaste samhällsproblem just nu är att det är för många som inte jobbar, trots att fler utrikes födda än någonsin jobbar. Vi har fundamentalt olika syn på vad vi ska göra åt det. Jag tänker så här: För få utrikes födda har jobb. Det är för många utrikes födda som inte har jobb.

Då tänker jag: Vi behöver fler nya jobb. Vi behöver en ekonomi som kan växa och som kan använda öppenheten. Vi har en miljon fler som jobbar tack vare öppenheten bara i Europa. Vi behöver fler jobb i svensk exportindustri som lever av öppenhet. Det är där vi skiljer oss åt. Mattias Karlssons logik är att om det är för många utrikesfödda som inte har jobb, då tar man jobben för givna eller gör inget särskilt åt dem och sedan ska man minska på de utrikesfödda. Det är en inhuman strategi, och det är därför som jag fortsätter att ta avstånd från den. (Applåder)

anf.33 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Självklart vill även Sverigedemokraterna att utlandsfödda

i det här landet ska få jobb. Vi har också presenterat en rad förslag för detta. Men att fortsätta att spä på det utanförskap och den segregation som vi ser när man inte har några lösningar är djupt oansvarigt. Det är detta som skapar kaos, Anna Kinberg Batra.

Anna Kinberg Batra pratar om en ansvarsfull oppositionspolitik. Men en ansvarsfull oppositionspolitik är att väl att stå upp för sina idéer, att försöka få så mycket genomslag för sin politik som möjligt och att leva upp till det ansvar som man har fått av sina väljare. Det är ju inte att lägga sig platt för regeringen när man egentligen skulle kunna förändra på riktigt.

Det är bra att Anna Kinberg Batra vill diskutera sakpolitik, men frågan är vad det gagnar till när hon ändå har bestämt sig för att lägga sig platt för Stefan Löfven när det verkligen gäller. Hade jag varit moderat väljare hade jag varit djupt besviken i dag. (Applåder)

anf.34 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Nu ska jag säga en positiv sak om Mattias Karlsson. Det är bra att Mattias Karlsson frågar om detta med plattläggning igen. Då kan jag nämligen tydligt ta avstånd från det påståendet. Det är en vanlig missuppfattning bland mina politiska motståndare och också bland några andra debattörer att vi skulle ha gett upp vår oppositionsroll. Tvärtom, Moderaterna kommer att driva en stark oppositionspolitik mot det som Stefan Löfven har visat här är en svag regering.

Vi behöver visa att Sveriges ekonomi växer mer om vi tar till oss öppenheten och skapar fler nya jobb i stenhård ökande internationell konkurrens, och vi ska visa svenska folket hur de politiska alternativenser ut. Då ska vi bland annat utveckla politiken inom integrationsom-rådet och inom andra områden för att Sverige ska kunna stå starkare.
Jag är övertygad om att hela Sverige - och då menar jag alla i hela landet, alldeles oavsett var man är född - kan mer. (Applåder)

Till Mattias Karlsson (SD)

anf.48 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Vi har som politiska ledare ett ansvar för hur vi förhåller oss till den typ av hatets retorik som föder våld. Mattias Karlsson talar om ledarskap för Sveriges utmaningar. Det är viktigt särskilt i en orolig omvärld att inga politiska ledare bidrar till just hatets retorik som sätter vi mot de och gör att det blir mer vi och de i samhället. Det oroar mig, Mattias Karlsson.

Sverigedemokraterna talar om människor som om de vore grupper och inte individer. Om det inte är så att människor flyttar hit för att ta våra bidrag så säger ni att de kommer för att ta våra jobb. Varje gång är politiken fri från faktagrund, gedigna beräkningar eller det mänskliga i att vissa måste fly och komma hit.

Jag lanserade senast i dag förslag på och är övertygad om att vi behöver utveckla politiken inom integrationen. Sverige behöver bli bättre på att bli vi. Vi behöver mer vi och mindre vi och de för att bli ett starkare samhälle och för att jobben ska bli fler.
När vi ser på svensk integration är vi riktigt upprörda över att människor inte går till jobbet. Mattias Karlsson verkar bli mer upprörd över att människor inte ser ut som Mattias Karlsson. Det bidrar till att det blir vi och de i samhället.

Om vi skulle ta problemet med integration på allvar, och Mattias Karlsson snart skulle säga att det till exempel är ett problem att det är för många utrikes födda som inte jobbar, trots att det är fler än någonting som gör det, har jag en fråga.

Varför tar Sverigedemokraterna i sitt valmanifest avstånd från integrationspolitik? Där står det svart på vitt att det är vi och de. Om det är för få jobb och för många utrikes födda som söker dem är det de utrikes födda som ska bort. Hur blir Sverige starkare av det? (Applåder)

anf.49 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Jag upplever inte alls att Anna Kinberg Batra ser ut som mig, och jag är inte det minsta upprörd över det. Det kan jag lova dig. (Applåder)

Anna Kinberg Batra talar om, precis som Moderaterna gjorde under hela valrörelsen, att det är fler utomlands födda än någonsin som går till jobbet varje dag. Det man alltid glömmer varje gång att påpeka är att det är fler utlandsfödda än någonsin som inte går till jobbet varje dag. Arbetslösheten bland de utlandsfödda är rekordhög.

Ni gick till val på att ni skulle minska utanförskapet i Sverige. Ni misslyckades kapitalt. Utanförskapet ökade under er tid. Arbetslösheten bland de utlandsfödda ökade under er tid. Skolresultaten bland utlandsfödda elever sjönk under er tid vid makten.

Nu står du här igen i en oppositionsroll som du själv har valt - fast du kunnat få reellt inflytande, men i stället valde att lägga dig platt för Stefan Löfven - och talar om att integrationen behöver förbättras.

Ni hade åtta år på er, och ni misslyckades totalt. När ska ni inse att det är storleken på invandringen som avgör förutsättningarna för att klara av en lyckad integration?

Vi har en integrationspolitik i den meningen att vi vill att alla som bor i landet, svenskfödda eller utlandsfödda, ska få jobb. Det ska vara hög kvalitet i skolan, och människor ska få hjälp när de behöver det. Människor ska kunna utveckla sin kompetens. Vi har föreslagit en satsning på vuxenutbildning, förbättrat företagsklimat, sänkta trösklar för anställningar med mera. Det vi inte vill ha är den typ av särbehandling och gräddfiler som Moderaterna ständigt återkommer till i form av instegsjobb, nystartsjobb och andra saker. (Applåder)

anf.50 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Mattias Karlsson nämnde instegsjobben som gör det lite lättare att prova på någon som ännu inte har svenska meriter för att se till att han eller hon får det första jobbet. Det finns fler åtgärder som Alliansen vidtog i regeringsställning.

Jag kan gärna vara den fösta att erkänna att det behövs ännu fler. Det tycker jag har framgått. Jag skriver om det på DN Debatt i dag. Det är ett område där politiken behöver utvecklas och där vi behöver finna bättre svar för att fler ska få det första jobbet.

Vi har en omvärld där människor måste fly för sitt liv. Då är det ännu svårare att komma in på svensk arbetsmarknad. Men jag väljer aldrig att sätta grupp mot grupp, vi mot de. Skälet till att jag absolut inte gör det är dels att det är inhumant, dels att det inte bygger Sverige starkare. Vi är ett starkare land när fler än någonsin jobbar, och däribland fler utrikesfödda än någonsin. Det är jobben som behöver bli fler och dem

som går till jobbet på morgnarna. Jag sätter aldrig vi mot de.

anf.51 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Det är precis det du gör, Anna Kinberg Batra. Instegsjobben är ytterligare ett exempel på det, och det finns en rad andra exempel som ni lyfter fram.

Ni skiljer på dem som är födda i landet och dem som inte är födda i landet, de som har varit här länge och de som har varit här en kort tid. Det gör ni genom att införa olika typer av särlösningar och positiv särbehandling som blir negativ särbehandling för andra grupper. Det är att göra skillnad på vi och de.

Ni kommer inte att kunna lyckas klara integrationsutmaningarna förrän ni i likhet med en minister i en regering som regerade fram till ganska nyligen börjar förstå att volymer faktiskt spelar roll.(Applåder)

Till Gustav Fridolin (MP)

anf.89 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Talmannen, Gustav Fridolin, jag, alla vi som finns i kammaren och nästan alla som lyssnar på debatten har lyckan att bo och finnas i ett land som vi inte behöver fly ifrån. Många andra människor som bor i andra delar av vår planet lever under krig och förföljelse och tvingas lämna sina länder.

Sverige har tagit stort ansvar när det gäller flyktingmottagande. Det är något som vi har skäl att vara stolta över och något som vi ska fortsätta med. Vad vi inte har skäl att vara fullt så stolta över är hur vi lyckas med integrationsarbetet.

De som tar de största smällarna när det inte fungerar är naturligtvis utsatta människor som nyligen har kommit till vårt land. Det är de som hamnar i långvarig arbetslöshet och kanske hamnar i en miserabel bostadssituation. Det är barn som växer upp med föräldrar som kanske aldrig får ett jobb.

Vi måste göra mer. Vi måste lyckas bättre, för de här människornas skull men också för att skapa en bättre legitimitet och ett bättre för troende för den politik som vi för. Vi behöver också minska kostnader na för mottagandet genom att fler människor snabbare kommer i arbete.

Är Gustav Fridolin, Miljöpartiet och regeringen nöjda med hur vi lyckas med integrationen i Sverige? Om inte: Vad vill Miljöpartiet och regeringen göra mer?

Jag ställde den frågan tidigare till Stefan Löfven. Jag fick ett svar som handlade om mer av det som inte har fungerat tillräckligt bra. Men jag vill ställa frågan till Gustav Fridolin: Vad vill Miljöpartiet göra mer för att vi ska lyckas bättre?

anf.90 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Nej, jag kan inte vara nöjd när unga människor som har kommit till Sverige inte får den skola som man ska ha rätt att kräva i Sverige och som gör att man får möjlighet att växa upp och känna trygghet och tillhörighet i det här landet. Jag kan inte vara nöjd när det

inte finns bostäder för människor, oavsett om de ska flytta hemifrån eller har flytt från ett annat land. Jag kan inte vara nöjd när människor söker jobb och arbetslösheten har växt som den har gjort under de senaste åtta åren när Kristdemokraterna satt i regeringen. Jag kan inte vara nöjd när människor som har ett namn som inte uppskattas av vissa arbetsgivare, myndigheter, bostadsuthyrare eller krogvakter diskrimineras.

De grundläggande problemen - jobben, skolan, bostäderna och diskrimineringen - måste vi ta tag i för att Sverige verkligen ska vara ett land där alla känner sig hemma och där alla som är här känner tillhörighet.

Vad vi däremot inte ska göra, Göran Hägglund, är att till människor som nu flyr krigets helvete i Syrien, homosexuella som flyr länder där ens kärlek är belagt med dödsstraff eller barn som vill återförenas med sina föräldrar säga "Jo, det kanske ni kan få, om ni kan betala" eller "Jo, det kanske ni kan få, fast bara en liten stund, för sedan ska ni ut igen".

Ert förslag om att ge de flyende från Syrien tillfälliga uppehållstillstånd - som har kritiserats av kyrkorna, den svenska flyktingrörelsen och de som just står upp för en fungerande integration och av Migrationsverket - vad skulle det innebära för integrationen i Sverige? Vad innebär det att säga till en människa som har flytt från sitt land "Du får stanna, men det är på nåder, och snart ska du tillbaka dit du flytt ifrån"? Vilka förutsättningar innebär det för att lära sig svenska, etablera sig i landet och komma in på ett arbete?

anf.91 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Gustav Fridolin nämnde att det är bra om människor kommer i arbete. Det kan vi alla hålla med om. Men frågan var: Om vi inte är nöjda med tingens förhållanden, hur ändrar vi situationen så att den bli bättre? Några svar på det fick vi inte i den första repliken.
Vi värnar asylrätten. Men vi som kristdemokrater är missnöjda med hur vi har lyckats och hur vi som riksdag sammantaget har lyckats. Vi måste göra mer. Vi måste göra bättre.

Vi presenterade i december några förslag som handlade om tillfälliga uppehållstillstånd i stället för permanenta, åtgärder för att människor snabbare ska komma i arbete, ett förslag som handlar om en snabbare men rättssäker hantering av äre
nden som rör det som brukar kallas säkra länder. Det skulle bidra.
Man kan ha olika uppfattningar. Men det jag efterlyste i min fråga var: Vad kan vi göra mer om vi inte är nöjda?

anf.92 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Vi har gått till val på att byta ut en regering som har misslyckats med jobben, skolan, bostäderna och diskrimineringen och har bildat en ny regering därför att vi inte var nöjda med arbetet med jobben, bostäderna, skolan och diskrimineringen. Vi har en hel budget som vi har presenterat för riksdagen om vad vi vill göra, åtgärder som vi vill se för att skolan ska bli bättre, med mer tid med lärare, för att vi ska bygga fler bostäder, för att vi ska se till att fler människor får möj lighet att ha ett jobb att gå till och för att vi ska bekämpa diskrimine ringen. Det är det man ska göra för att detta ska vara ett land som håller ihop.

Det man inte ska göra är att säga: Integrationsproblemen beror på er, och därför ska ni få stanna bara en liten stund. Men det är det ni gör i ert förslag om att de flyende från Syrien inte ska få permanenta

uppehållstillstånd i Sverige. Har man flytt från det krig och det helvete som är i Syrien måste man få möjlighet att etablera sig i ett annat land. Det bör vara en grundläggande rättighet, och det är förutsättningen för att man ska kunna etablera sig och att integrationen ska fungera.

Till Jonas Sjöstedt (V)

anf.123 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Jonas Sjöstedt vet vad vi ska prata om. Jag tänkte nämligen prata integrationspolitik också med honom.

Min uppfattning är att vi i Sverige precis som hittills ska stå upp för asylrätten. Sverige har erbjudit väldigt många människor på flykt undan krig och förföljelse en fristad. Det har betytt väldigt mycket för de människorna, och det har också spelat en stor roll för vårt eget land. Men vi lyckas inte tillräckligt bra med integrationen i Sverige i dag. Det här drabbar framför allt de personer som kommer hit och som inte har de relationer som vi som har bott här längre har, som inte har kontakterna, som inte har språket i sin hand, som kanske inte har relevant yrkesutbildning eller vad det nu kan vara. Väldigt många människor hamnar i ett förfärligt utsatt läge. Många får vänta alldeles för länge på att komma in på arbetsmarknaden. Många har en bostadssituation som är allt annat än bra. Vi har misslyckats med integrationspolitiken såtillvida att alltför många människor får vänta alltför länge på att bland annat komma i arbete. Vi behöver göra mer.

När man presenterar ett förslag blir det ofta så att det kletas på en etikett och att diskussionen sedan är över. Jag tycker att vi i Sverige måste komma förbi detta. Vi måste komma till ett läge där det går att diskutera seriöst hur vi ska kunna förbättra situationen.

Min fråga är kort och gott: Vilka är Jonas Sjöstedts och Vänsterpartiets förslag för att förbättra den integrationspolitik som inte fungerar tillräckligt bra i Sverige i dag?

anf.124 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Jag tackar Göran Hägglund för frågan. Det första vi vill göra är att se till att man läser svenska från första dagen man kommer till Sverige. Detta tycker vi att det är viktigt att ändra på direkt. Många sitter i dag länge utan att börja läsa svenska. Väntetiderna är långa i ett system där det är många asylsökande som kommer. Detta är en konkret och praktisk åtgärd. Språket är en nyckel till integrationen. Det andra vi vill göra är att se till att alla kommuner tar ansvar för integrationen. Några tar i dag ett väldigt stort ansvar, andra nästan inget alls. Vi vill att man ska få besked i god tid om att man får asylsökande till sin kommun, så att man kan planera: Finns det platser i förskolan och skolan? Hur ska vi lösa alla de här sakerna? Det får inte kommunerna i dag, vilket ställer till med enorma utmaningar. Plötsligt kommer det en flyktingförläggning. Oj! Man måste då ordna platser i skolan och så vidare. Man gör sitt bästa, och man gör det ofta väldigt bra. Men det måste bli ett planerat system.

Det hänger ihop med att vi inte tycker att det är lämpligt att kortsiktiga vinstintressen styr flyktingförläggningarna. Vi måste bygga upp en egen kapacitet i Migrationsverkets regi med förläggningsverksamhet som gör att man kan få planering, framförhållning och bra kvalitet. Det ingick sådana planer i den budgetproposition som Göran Hägglund var med och röstade ned.

Sedan tror vi att etableringen av de nyanlända bäst görs av kommunerna. Det var ett misstag att lägga över detta på arbetsförmedlingarna. De bär ändå en stor del av helhetsansvaret.

Det är några delar av vår politik för ett bättre mottagande av asylsökande.

Jag tycker att era förslag är sämre, Göran Hägglund. Vad innebär tillfälliga uppehållstillstånd? Jo, de innebär sämre integration, eftersom man inte vet om man får stanna. De innebär mer byråkrati, eftersom varje ärende ska prövas fler gånger, även om man till exempel kommer från Syrien och vet att man inte kommer att kunna återvända.

Ni vill också göra det ekonomiskt tuffare för de asylsökande, som om problemet vore att de fick frikostiga ersättningar. De får ju nästan ingenting i dag! Jag tror inte att människor blir bättre på att komma in i det svenska samhället för att de blir fattiga. (Applåder)

anf.125 Göran Hägglund (KD):

Herr talman! Jag tackar Jonas Sjöstedt för svar. Tidigare har jag fått svar från Stefan Löfven om att sjukförsäkringen är viktig och från Gustav Fridolin om att det är bra med en bra skola. Nu var det svar som berörde området och som förstås kan spela en viss roll. Det är viktigt med svenskundervisning tidigt, för språket är en nyckel till att komma in på arbetsmarknaden, vilket i sin tur är en nyckel till att kunna utveckla språket mer och så vidare.

Våra förslag handlar bland annat om uppehållstillståndens karaktär, som Jonas Sjöstedt var inne på. Vi tror att våra förslag leder till bättre incitament för fler människor att komma i arbete, och arbete är nyckeln för att komma in i det svenska samhället. Vi vill förändra ordningen för hantering av ärenden som rör så kallade säkra länder. Den hanteringen går att göra betydligt snabbare och bättre än i dag. Vi kommer att komma med ytterligare förslag som bland annat handlar om bostadspolitiken.

Jag tycker att vi ska ha tuffa debatter om vilka åtgärder som är lösningen. Vi måste våga diskutera de här frågorna. Annars kommer människor att känna sig väldigt främmande för politiken.

anf.126 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Jag tror också att man kan göra mycket, till exempel för att ta vara på människors yrkeskunskaper. Många som kommer hit är välutbildade. Det är människor som vi behöver i Sverige på olika arbetsplatser. Svenskan är naturligtvis en nyckel. Där kan mycket göras rent praktiskt och konkret.

Men jag håller också med Stefan Löfven och andra som talar om välfärdssamhällets betydelse. I ett samhälle med en fungerande välfärd, med mindre segregation och större ekonomisk jämlikhet, är jag säker på att det är lättare att få integrationen att fungera. Det handlar om rent praktiska saker, som att man möter varandra och ser varandra i samhället. Om vi har en bostadspolitik som innebär att vi bygger bort bostadsbristen är alla vinnare på det, kanske framför allt ungdomar och nyanlända, men andra också. Här menar jag att den rödgröna politiken skiljer sig från den borgerliga, liksom i andra delar av integrationsarbetet, eftersom vi har betydligt högre ambitioner. (Applåder)

Tidningsartiklar

DN 12 jan 2015:

Rätt att anmäla SD-Söder

Den dag har sällan grytt då jag hållit med Veronica Palm (S). Hon har dessutom en ovanlig förmåga att provocera, inte minst på Twitter, där hon brukar få mig att muttra saker som ”populist!”, ”politruk!” och ”du skriver mot bättre vetande (hoppas jag)”. Att kunna skapa den reaktionen hos sina politiska motståndare är naturligtvis en finfin tillgång för vilken debattör som helst.

I slutet av förra veckan anmälde Palm Sverigedemokraten och andre vice talmannen Björn Söder för hets mot folkgrupp. Orsaken var att Söder, efter terrorn i Paris, på sin Facebooksida skrivit ”Fredens religion har visat sitt ansikte.”

Anmälan gav upphov till hätsk kritik mot Veronica Palm. Och jag kan instämma i att tajmningen är dålig. På söndagen samlades hundra-tusentals människor och ett flertal världsledare i Paris i en magnifik stödmanifestation för yttrandefriheten. Även i Sverige skedde stora, värdiga demonstrationer.

Dagarna efter attacken mot Charlie Hebdo och gisslandramerna är inte de bästa för att gå till storms mot människor för att de yttrat förgripliga ord.

Å andra sidan. Veronica Palm har inte, mig veterligt, hotat någon. Hon har inte beskjutit Björn Söder eller kastat en brandbomb mot SD:s riksdagskontor. Hon har använt rätts-apparaten, som är demokratins förlängda arm. Hon vill få det prövat om Söders yttrande är förenligt

med lagen om hets mot folkgrupp. Precis så, med en polisanmälan, reagerade franska muslimer på Charlie Hebdos Muhammedpubliceringar. I den efterföljande rättegången år 2007 vann tidningen och den muslimska organisationen -accepterade givetvis utslaget.

Så löser vi konflikter i en rättsstat.

Personligen hoppas jag och utgår från att inte heller Söder fälls. Hans uttalande var provokativt, fördomsfullt, generaliserande och extremt ovärdigt en talman, till och med om denne bara vore 64:e vice.

Men han måste ha rätt att säga det. Orden riktades till exempel inte mot en folkgrupp utan en religion. En religion kan inte kränkas, och den måste naturligtvis få kritiseras.

Jag hoppas också att Palmprocessen leder till fortsatt diskussion kring hetslagstiftningen. Det är inte en okomplicerad lag. De flesta samhällen drar vissa gränser kring vad vi får säga om våra medmänniskor, men var de gränserna bör gå måste ständigt debatteras, vägas, omprövas.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se

DN 12 jan 2015:

”Nio punkter för ett bättre och billigare flyktingmottagande”

Så löser vi asylmottagandet. Med bättre upphandling, större anläggningar och nya insatser för både svenskundervisning och jobb till nyanlända kan Sveriges asylmottagande bli både bättre och billigare. Det är några av mina-erfarenheter från arbetet med asylboenden, skriver Bert Karlsson.

Tack politiker för Decemberöverenskommelsen. Tack vare den är Januarilösningen möjlig. Och med den kan äntligen integrationsfrågan lösas.

De senaste åren har det varit tabu bland politikerna att prata om integrationen. Jag har gång efter gång bjudit in politiker till mina asylboenden, för att visa hur bra det går att göra – och hur mycket pengar landet kan spara på olika effektiviseringar.

Med ett förändrat upphandlingssystem, snabbare undervisning i svenska för vuxna och sökning av efterfrågad arbetskraft skulle vi spara flera miljarder åt svenska staten. Årligen.

Under de 25 år som jag har jobbat med asylboenden har inte mycket hänt med den svenska migrationspolitiken. Ersättningen är exempelvis fortfarande endast 24 kronor per dag – och då ska du ha råd med medicin, kläder och hygienartiklar.

Utan hjälp från kyrkorna, Röda korset och Rädda barnen skulle det inte ens fungera för många som kommer hit på flykt för sina liv, långt från sina förr så trygga hem.

Jag vet att det här är en svår fråga – och det finns inga lätta lösningar. Men jag har i alla fall listat erfarenheter från den tid som jag varit med.

1 **Det stora problemet finns i upphandlingsreglementet.** Det som finns för tillfället är fyrkantigt och tar ingen hänsyn till kvalitet. Jag skulle exempelvis välkomna en förhandstilldelning, som möjliggör tillfälligt uppbyggda modullösningar för boende.

Dagens system medger inte förhandsbesked – och att bygga tillfälliga boenden utan att ha en tilldelning är helt omöjligt kostnadsmässigt.

Dagens korta upphandlingstider på tre till sex månader fördyrar de svenska asylboendena enormt. Längre och tryggare avtal i kombination med högre garantibeläggning kan få ner kostnaderna med upp till 20 procent.

2 **Starta större anläggningar,** där allt koncentreras och kvaliteten höjs. Migrationsverket får möjligheter att vara delaktigt i verksamheten, aktiviteterna blir fler för de boende. Öka dessutom kravet på service och öppethållanden, se till att det finns en jour dygnet runt på alla större anläggningar. Vi har infört sjukvård på våra anläggningar – och det borde förstås vara obligatoriskt överallt. Det är betydligt enklare och billigare att transportera en läkare till 500 patienter, än tvärtom.

3 **Språkundervisning för vuxna går att genomföra på de allra flesta ställen.** Det finns massor av volontärer som vill hjälpa till, men dessa måste få resurser för att köpa in material till undervisningen. Det finns redan i dag frivilliga som gör detta.

Ge migranter med jobbmöjligheter förtur till utbildning i svenska språket.

4 **Kommunen ska involveras än mer.** Det är viktigt att uppdragen i skolan ges terminsvis. I dag kan skolor startas med 40 elever, för att veckan efter få se 20 av eleverna skickas i väg.

Kommunerna måste ha full täckning för sin skolverksamhet. På det sättet får du med kommunerna, så att de inte fortsätter att försvåra för nya anläggningar med hänvisning till plan- och bygglagen.

5 **Med riktig kontroll skulle vi få bukt på problemen med oseriösa aktörer.** Vi tillåter fortfarande företag som inte skattar i Sverige att vara med på upphandlingarna om asylboenden.

Övervinster skapas av fusk – och fusk tar du bort genom kontroller. Kontrollen ska utföras kontinuerligt av Migrationsverket och Skatteverket i samverkan. När det gäller upphandlingen har Migrationsverket skärpt den tekniska kontrollen, men det finns fler förbättringsområden.

Upphandlingsavdelningen måste besöka anläggningarna innan avtal skrivs. I dag sker inte detta över huvud taget.

6 **Vi är för dåliga på att ta tillvara den arbetskraft som kommer in i landet.** Bara på vår förläggning i Stora Ekeberg utanför Skara finns för tillfället runt 15 läkare! Tänk att leta upp yrkesgrupper som exempelvis läkare, tandläkare eller plåtslagare – och sätta dessa i traineeprogram, där utländska utbildningar omvandlas till motsvarande svenska.

Just i Skara lyckades vi utmärkt med detta, då en läkare fick gå intill en svensk läkare och praktisera. I dag har hon avlönat instegsjobb. Krisen i sjukvården skulle exempelvis lösas enkelt – och plötsligt slipper vi stafettläkare som kostar 250 000 kronor i månaden.

7 **Praktikplatser med lägre lön.** I dag är det tillåtet att ge en nyanländ arbete – men du får inte betala någon ersättning. Det leder till fusk, där vissa aktörer utnyttjar detta till hundra procent.

Att erbjuda människor praktikplatser till en lägre lön är också ett utmärkt sätt för de nyanlända att få in en fot i det nya landet.

8 **Ersätt dagens lotsar med glesbygdslotsar.** Etableringslotsar kostar samhället nästan tre miljarder kronor årligen. Det finns en hel del oseriösa aktörer i den branschen och lotsarna var enligt den förre migrationsministern Erik Ullenhag den största förändringen i svensk migrationspolitik. Inget kunde ha varit mer fel.

Alliansen har skjutit till massor av tillgångar, men enligt Arbetsförmedlingen har knappt någon nyanländ fått ett jobb. De som tjänat pengar på flyktingmottagandet är i många fall lotsarna.

Det finns fall där lotsarna erbjudit våra anläggningsföreståndare ansenliga summor för att komma över namn och adresser på nyanlända, för att kunna plocka ut ersättning från Arbetsförmedlingen. Ett namn ger en lots 1 500 kronor i månaden och 50 000 om du fixar ett jobb!

Ersätt dagens lotsar med glesbygdslotsar. Gör Sverige beboeligt för alla. Ta upp nyanlända till exempelvis Norrland, där hus och lägenheter kan stå tomma. Ge förmånliga lån, få landsbygden att leva upp igen.

I Sverige var Göran Johansson, nyligen avliden S-politiker från Göteborg, den förste att införa den här formen – och det var lyckat, så länge det fick pågå. I USA har Detroit tagit efter Johanssons modell och i flera spökområden har migranter fått ta över bostäder till förmånliga villkor. Det håller på att skapa grönskande oaser.

9 **Det är bra att Sverige tar åtta miljarder av u-hjälpen för att ta emot människor.** Det här är en av de viktigaste punkterna för att få med det svenska folket, som i många fall tror att pengarna tas enbart från pensioner, sjukvård och skola. Finansieringsfrågan är viktig, för att få folk att inse att det inte bara tas från välfärden. Mestadelen av dessa miljarder går dessutom tillbaka till statskassan via skatter och löner.

Med gemensamma krafter kan vår integrationspolitik bli bättre, billigare och framför allt värdigare. Och vi måste låta integrationen bli en resurs för Sverige. Nu får vi gå från ord till handling. December-överenskommelsen lägger grunden för Januarilösningen.

Bert Karlsson
Jokarjo Med Personal

Fakta. Jokarjo

Jokarjo är det bolag som driver Bert Karlssons asylboenden.
Ägare: Johanna och Joakim Karlsson. Vd: Bert Karlsson.
Omsättning: För tillfället runt 300 miljoner kronor.
Antal anläggningar: 30 stycken.
Antal anställda: 300 personer.

DN 12 jan 2015:

Maria Schottenius: Exkludering är grogrunden för extremism

Den islamistiska terrorn leder till att muslimer utesluts i det franska samhället, vilket i sin tur skapar en grogrund för radikalisering och fundamentalism.

Det var ingen student, det var en arab". Det är nu snart trettio år sedan jag hörde en grannfru säga så efter det att Malik Oussekine, som deltog i studentprotester dödades av poliser i Paris i december 1986.

Jag hade det året flyttat till Paris med man och två små barn. Vår grannfrus dotter var fem år och gick i samma klass som min dotter. Jag hade väldigt svårt att ta in vad hon sa.

Tidigare under hösten hade bomberna detonerat på Paris gator. Magasinet Tati på rue de Rennes hade sprängts i luften. Man räknade under den period som kallades "svarta september" till totalt tretton attentat med tretton dödade och 300 skadade.

Då som nu var Paris i chock. Och på den följde en rigorös polisbevakning. På vår sons internationella skola vaktade poliser utanför klassrummen. Det fanns hot mot skolan. För att komma in i Frankrike krävdes nu visum och det blev krångligt att försöka resa mellan Sverige och Frankrike. Långa sittningar på passkontrollen.

Det här var första gången som den konflikt världen nu lever med blev synlig i Europa och Frankrike. Den muslimska, religiösa fundamentalismen fanns möjligen som ett internt problem i Iran efter det att Khomeini, efter sin exil i Frankrike, hade blivit landets ledare. Men det här var före fatwan mot Salman Rushdie och ingen global angelägenhet.

Frankrike såg inte det här som ett europeiskt eller västerländskt problem utan som sitt eget, delvis självförvållade. En eftervärk av kolonialiseringen där islamister radikaliserats i deras forna kolonier. Och med sitt visumtvång skar fransmännen av sig själva från omvärlden.

Algerietkriget från 60-talet dök upp som modell för erfarenheten. Man tänkte inte i första hand, som nu, islamistisk terrorism, när franska och västerländska journalister och universitetsfolk kidnappades i Libanon under våren 1986. Då gällde fångutväxling och förhandling mellan Frankrike och jihadister.

I varje nyhetsprogram utannonserades hur många dagar personerna suttit gisslan i Libanon. Le Pen och internationella fronten fick framgång med slagord som: "Tre miljoner invandrare, tre miljoner arbetslösa". Med våldet och bomberna, kontrollerna i tunnelbanan och visumreglerna befäste de sin position. Brutaliseringen av samhället spelade dem i händerna.

Det hjälpte inte att François -Mitterrand med hjälp av nuvarande presidenten François Hollande hjälpte fram organisationen SOS Racisme, som svar på Nationella frontens ohöljda rasism och främlingsfientlighet. Flera av de personer som den gången gick ut och

demonstrerade är för övrigt desamma som nu leder demonstrationerna mot attentatet mot Charlie Hebdo.

Le Pen kunde gå mellan dukade bord och plocka åt sig väljare, allt fler för varje år. De antirasistiska grupperna försökte med blandad framgång organisera sig. Men det var varken lätt att enas eller att få kraft i argumenteringen.

Under tiden fortsatte terrorist-attackerna, inte bara i Frankrike, och fransmännen fick byta tankemönster än en gång.

”Spänningens strategi”, ett uttryck från den italienska fascismen, är en klassisk terroristuppfattning, som går ut på att få till stånd den avgörande konfrontationen mellan staten och ”befriaren”.

Så när islamistiska fundamentalister i form av terroristattacker skapar en så stark exklusion av muslimer i ett samhälle att det nästan inte går att vara muslim, vad händer då? När man är utanför, utstött, misstänkliggjord.

Jo, då skaffar man sig andra förebilder, andra lojaliteter. Det är då IS blir ett alternativ. Och man är beredd att radikaliseras.

Maria Schottenius maria.schottenius@dn.se “

DN 13 jan 2015:

“Myndigheten håller med Bert Karlsson

Migrationsverket ger Bert Karlsson rätt på många av hans lösningar om migrationspolitiken på gårdagens DN Debatt. Båda pekar ut upphandlingsreglerna som ett stort problem. – Vi håller med honom. Lagen är inte skapad för den situation vi befinner oss i, säger Fredrik Bengtsson, presschef på Migrationsverket.

På DN Debatt för Bert Karlsson fram nio punkter som han anser skulle lösa många av dagens problem med asylmottagandet, bland annat en förändring av upphandlingsreglerna. Migrationsverket håller med om att lagen är stel och fyrkantig vilket leder till svårigheter för den här typen av tjänster.

– Lagen har flera problem men framför allt att vi inte kan styra asylplatserna mot de kommuner som vi tycker ska ta emot fler. Lagen förbjuder oss att neka entreprenörer kontrakt när vi köper asylplatser i kommuner som redan har ett stort flyktingmottagande, säger Fredrik Bengtsson.

I samband med att ett nytt ramverk inom kort ska formuleras tänker det statliga verket utmana lagen.

– Vi kommer att lägga in en sådan punkt om att neka och välkomnar att få den prövad i domstol.

Bert Karlsson föreslår också större anläggningar för att motverka platsbristen, som ska ha tillgång till samhällsservice. Migrationsverket

undersöker för närvarande möjligheten att driva boende i egen regi, och Bengtsson utesluter inte att det kan bli aktuellt med större anläggningar. Ett förslag ska presenteras senare i år.

– Vi har valt att inte ha de stora anläggningarna utan i stället ha lägenhetsboende för att de asylsökande snabbare ska komma in i samhället. Nu har vi tvingats överge den tanken på grund av platsbehovet, säger Fredrik Bengtsson.

Liksom Bert Karlsson förordar Migrationsverket mer långsiktighet i asylfrågan, och att flera aktörer, som Arbetsförmedlingen, engageras redan från start. Det skulle förändra bilden av att se asylboenden som en börda och i stället se det som en resurs som kan generera arbetstillfällen i kommunerna.

– Problemet för kommunerna i dag är ryckigheten med tillfälliga boenden där vi är några månader och sedan försvinner, säger Fredrik Bengtsson.

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se "

DN 13 jan 2015:

"Invandrade entreprenörer är en outnyttjad resurs"

"Dubbelverkande utveckling. Sverige kan bli bättre på att ta vara på immigranters kunskaper genom att uppmuntra till gränsöverskridande entreprenörskap. Diasporans kontaktnät kan bidra till handelsutbyte, och utvecklar både ursprungslandet och det nya hemlandet, skriver åtta debattörer.

Hur kan Sveriges migrations- och integrationspolitik bidra till utveckling i ursprungs och konfliktländerna?

Vi har sedan valet och den kaotiska politiska situationen fått en ökad diskussion om svensk migrations- och integrationspolitik. Bakgrunden eller orsaken till flyktingvågorna och mängden asylsökande är en ofattbar och grym katastrof i de asylsökandes hemländer. Katastrofens grymhet och omfattning gör det svårt att inte öppna våra hjärtan. Vårt inlägg vill dock rikta uppmärksamheten på vad vi kan göra för att utveckla ett samhälle efter den humanitära katastrof vi nu ser.

Sverige har blivit ett invandrarland och enligt SCB så har Sverige, med en befolkning på cirka 9,5 miljoner, 1,4 miljoner medborgare som är utrikes födda eller har en eller båda föräldrarna utrikesfödda. Sverige är alltså ett mångkulturellt samhälle.

Orsaken kan sökas i arbetskraftinvandringen på framför allt 1950–1970-talen och i dramatiska och katastrofala händelser i vår omvärld såsom Sovjets annektering av Baltikum 1945, Ungrenrevolten 1956,

statskuppen i Chile 1973, Vietnamkriget upphör, revolution i Iran 1978, revolution och svält i Etiopien 1974/85, Balkankrigen 1991/99, inbördeskrig i Somalia 1991-2008 och skärpt förtryck i Eritrea 2000.

För den fortsatta debatten är det viktigt att förstå att ursprungslandets kultur är viktig såväl som det nya hemlandets kultur och att en solidaritet med ursprungslandet är viktig. Vi behöver bara tänka på svensk midsommar i Minnesota, dollarsedlar i breven hem och återvändande svenskamerikaner som etablerade olika aktiviteter i Sverige.

Dagens ”dollarsedlar” till ursprungsländerna har blivit det näst största kapitalinflödet, efter utländska direkta investeringar (FDI) och överstiger det humanitära biståndet. I vissa länder blir det stora inflödet av remitteringar den största källan till extern finansiering. Dessutom verkar penningförsändelser vara mer stabila än andra internationella finansieringskällor för mottagarländerna.

Solidariteten med ursprungslandet kan involvera diasporan som partner i politiken för global utveckling. Förutom penningöverföringar, gåvor, pedagogiskt och socialt stöd, kan diaspora bidra till utveckling genom entreprenörskap, investeringar, turism, filantropi, frivilligverksamhet och opinionsbildning. Det finns många exempel på hur diasporanätverk och entreprenörskap kan stimulera utveckling, inklusive nätverk (Afrika Netto, USA), mentorskap (Indus Entrepreneurs, USA), utbildning (IntEnt, Nederländerna), investeringar (finansiella råd som Inafi) och system för riskkapital och partnerskap (som Homestrings).

IT-revolutionen och ökade resmöjligheter har skapat nya möjligheter till transnationella entreprenörskap som bidrar till utveckling och välstånd i både sändande och mottagande länder. Det kan hävdas att vi har gått in i en ny era av migration beskrivs som en ”omvälvande diversifiering av mångfald”. Flera variabler av skillnaden i etnicitet, invandringsstatus, rättigheter, ålder och kön profiler och mönster för distribution av nya invandrare innebär att de flesta EU-länder, nu är hem för de mest skiftande befolkningar någonsin upplevd. Uppkomsten av denna ”supermångfald” utmanar traditionella mångkulturella modeller för välfärd och integration, men skapar också nya möjligheter att hitta och stödja etniska minoriteters entreprenörskap i deras politiska och ekonomiska sammanhang.

För att samla internationell forskning inom området transnationellt diasporaentreprenörskap och det nya mångfaldslandskapet så har med EU-stöd bildats ett internationellt forskningsnätverk DiasporaLink med 26 universitet, representerande internationell spetsforskning inom området. Från svensk sida deltar Stockholms och Uppsala Universitet. Anslutet är också Swedish Ethiopian Chamber of Commerce, en organisation med medlemmar i Sverige och Etiopien, som syftar till att bygga diasporaengagemang mellan länderna och kan bli ett forskningsobjekt för nätverket.

I Sverige har vi sett ett antal ansatser och projekt där nysvenskar engagerar sig i stöd till sina ursprungsländer: företagande, hjälp till utrustning och maskiner, humanitärt bistånd, hälso- och sjukvård, utbildning och så vidare. I allmänhet är det spontana projekt som i ett fåtal fall stötts av offentliga medel.

Vi tror att man kan göra mycket mer:
Inventera föreningar som arbetar med transnationella diasporaprojekt.

Sätta upp frivilliga utbildningar i transnationellt entreprenörskap och projektorganisation.

Söka samarbetsparter i ursprungsländerna.

Slutligen tror vi att det i hög grad finns ett starkt samband med integration, solidaritet och motivation. Det är allmänt omvittnat att Sverige är dåligt på att tillvarata invandrares kompetens. Man behöver bara åka taxi eller prata med städare för att inse vilken begåvningsreserv vi har.

Vi tror att det finns en betydande motivation för att använda en del av sin fritid att förbereda sig för olika projekt i eller för sina ursprungsländer.

Vi vill nämna Somalia, som förhoppningsfullt går in i en återuppbyggnadsfas och somalier i Sverige förbereder sig för att vara med och återuppbygga landet. Det finns en nybildad svensksomalisk handelskammare, som har denna ambition och kämpar för att starta sin verksamhet.

Vi tror att det bland nyanlända asylsökande finns motivation för att utöver att förbereda sin tillvaro och sitt arbete i Sverige även förbereda sig för insatser i sina ursprungsländer.

Vi föreslår att det bildas en programgrupp, som får i uppgift att förbereda en utbildning för en mångfald av transnationella diasporaprojekt. Gruppen sammansätts för att kunna representera diaspora och asylsökande. En målsättning är att diasporans omsorg om ursprungslandet och frivilliga insatser ges en arena, där de kan verka. Det är väsentligt att insatser också kan förberedas i länder som på grund av krig och terror nu inte kan nås. Det är viktigt att programgruppen får mandat och resurser att genomföra ett kompetensuppbyggnadsprogram där diaspora ges en bas att verka transnationellt mellan sitt nya hemland och sitt ursprungsland.

Vår förhoppning är att politisk enighet kan uppnås kring vårt förslag.

Ahmed Aaden, Vd Svensksomaliska Handelskammaren
Said Abdu, Riksdagsledamot (Fp) I Näringsutskottet, Ordförande för secc
Maroun Aun, Vd Internationella Företag I Sverige
Abdulkader Habib, Rektor, Kista Folkhögskola
Bengt Henoch, Ordförande Swedish Ethiopian Chamber Of Commerce, Prof. Em. Kth
Ali Najib, Professor I Kulturgeografi, Uppsala Universitet
Abdallah Salah, Sverigechef, Islamic Relief
Biniyam Wondimu, Universitetslektor Barntandvård, Karolinska Institutet “

DN 13 jan 2015:

”Om de kommer hit måste de anpassa sig”

Mönstret upprepade sig. Den tolfte Pegidademonstrationen i Dresden var den största hittills samtidigt som motdemonstranterna i andra tyska städer var mångdubbelt fler än Pegidaanhängarna.

DN i Dresden.
Flera ledande tyska politiker hade uppmanat Pegidaarrangörerna att ställa in måndagskvällens demonstration och inte försöka profitera på tragedin i Paris.

I själva verket är det dock rekordmånga som sluter upp till måndagskvällens demonstration – mer än 25 000 personer enligt polisen i Dresden.

– Vi har också rätt att visa medkänsla, förkunnar taleskvinnan Kathrin Oertler från den vita skåpvagn som i vanlig ordning fungerar som scen.

På ängen nära centrum där Pegida-anhängarna samlats står pensionären Armin Zill med sitt plakat – ”Charlie Hebdo – nu räcker det”.

– Det som hände i Paris visar att Pegida inte varit fel ute, säger mannen som i 18 år var partilös borgmästare i Striegistal, ett samhälle några mil från Dresden med runt 5 000 invånare.

Han hörde av goda vänner att alldeles vanliga medborgare deltog i Pegidatågen och åkte till Dresden måndagen före jul för att delta.

– Jag har inget emot utlänningar, men om de kommer hit måste de anpassa sig. Men om man säger det placeras man i högerhörnet, men jag är ingen nazist, verkligen inte, säger han.

Från scenen säger Pegidaordföranden Lutz Bachmann att stunden är kommen för att flytta fram positionerna. Han presenterar ett 6-punktsprogram där det första kravet är en reglerad kvalitativ invandring som i Kanada, det andra plikt till integration och när han kräver landsomfattande och beslutande folkomröstningar bryter talkören ut med våldsam kraft.

”Wir sind das Volk, wir sind das Volk” (vi är folket), lyder parollen som först hördes under upproret mot DDR-diktaturen för 25 år sedan.

Bifallet fortsätter när Bachmann kräver stopp för krigandet med Ryssland och mer pengar till den inre säkerheten.

Kvällens Pegidademonstration är den tolfte i ordningen. Den första ägde rum den 20 oktober.

Då hade den 41-årige Lutz Bachmann, verksam i reklambranschen, någon vecka tidigare bevittnat en demonstration i Dresden där kurdiska PKK-anhängare krävde att den tyska regeringen skulle leverera vapen till PKK och inte bara till Peshmergamilisen.

Bachmann vände sig till sina vänner, upprörd över att inbördeskrigen i Mellanöstern tycktes ha förflyttat sig till de tyska gatorna och torgen.

Det ledde till ett upprop på Facebook, så föddes Pegida (Patriotiska européer mot islamiseringen av västerlandet).

Till den första måndagsdemonstrationen kom 350 personer. Sedan dess har Pegida växt vecka för vecka – men bara i Dresden.

I städer som Berlin, Leipzig och München samlades på måndagskvällen mångdubbelt fler än demonstranterna i Dresden, enligt medieuppgifter, för att protestera mot Pegidas anhängare.

I Dresden gör det långa Pegidatåget en vända genom centrum och möts av visslingar och talkörer från motdemonstranter.

”Skäms”, har studenten Johanna Theune skrivit på sitt plakat.

Hon säger att högerextremismen kunnat frodas i Dresden i flera decennier.

– Och politikerna har inte reagerat, säger hon.

Men de som går där på andra sidan gatan är väl inga nazister?
– Nej, det är det värsta. Det kan var mina framtida arbetskamrater, säger den blivande socionomen.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se

Fakta. Började i oktober förra året

Pegida började med ett Facebookupprop i oktober och var då en reaktion mot de stridigheter som uppstått i flera tyska städer mellan IS-anhängare och kurder.

Med tiden har flyktingpolitiken kommit i centrum och Pegida-arrangörerna har antagit ett 19-punktsprogram där det bland annat heter att det är en plikt att ta emot krigsflyktingar samtidigt som kriminella asylsökande ska utvisas.

Den första demonstrationen hölls den 20 oktober förra året. Sedan dess har flera andra städer följt, men inte lockat alls lika många deltagare.

Pegidas ansikte utåt är den 41-årige reklammannen Lutz Bachmann som straffats flera gånger, bland annat för narkotikainnehav. Bachmann har samtidigt fått ett förtjänsttecken av delstatsregeringen för sina insatser under översvämningarna sommaren 2013.

12 Pegidademonstrationer har hållits sedan den 20 oktober förra

året. “

DN 17 jan 2015:

“Tidigare minister ska leda ny grupp för bättre integration

Moderaterna har misslyckats med sin integrationspolitik. Därför tillsätter partiet nu en arbetsgrupp för att förnya politiken. – Det är väldigt tydligt att vi fick underkänt i några av de frågor vi gick till val på, bland annat integrationsfrågan, säger Elisabeth Svantesson som ska leda gruppen.

Integrationen är en av de frågor som just nu engagerar riksdagspartierna allra mest. Den främsta orsaken är de rekordstora flyktingströmmar som uppstått på grund av konflikterna i Syrien och Irak.

För Moderaternas del handlar det också om att partiets väljare till en del underkänt den borgerliga integrationspolitiken. M tappade stort till Sverigedemokraterna i riksdagsvalet och internt i partiet finns en bred uppslutning bakom tydligare besked i integrationsfrågan.

Nu tillsätter Moderaterna en arbetsgrupp som ska komma fram till konkreta förslag inför höstens partistämma. Gruppen ska ledas av förre arbetsmarknadsministern Elisabeth Svantesson och direktiven pekar ut några huvudpunkter att jobba vidare med:

Jobben
Utbildning
Kommunernas mottagande

– Det är viktigt att vi gör ett omtag och ser till att utveckla vår politik på det här området och faktiskt har ett svar på hur integrationen ska fungera. Här har vi gjort för lite och vi behöver göra mer, säger hon.

Elisabeth Svantesson har i dag inga konkreta förslag att presentera men framhåller att det krävs ändringar i jobbpolitiken för att få fler i arbete.

– Det är sant att många fler utrikes födda har kommit i arbete de senaste åren. Men det är också sant att många utrikes födda fortfarande lever i ett utanförskap och ett bidragsberoende. Det måste vi bryta, säger hon.

Hon vill inte precisera om det innebär några förändringar av arbetsrätten.

– Vi kommer att föra diskussioner kring hur det ska bli lättare att få första jobbet inte hur det ska bli lättare att bli av med sitt jobb. Samtidigt måste vi titta på helheten. Hur rustar man människor för att de ska komma i jobb, hur kan jobb växa fram i fler branscher. En del är väldigt välutbildade när de kommer hit, men vi misslyckas med validering. Vi har ännu inte lyckats knäcka den där koden.

Diskussionerna ska också handla om hur fler kommuner ska ta ett ansvar för flyktingmottagningen. Där är partiet kluvet.

– Jag tycker att vi behöver ha en bättre fördelning. Jag har tidigare tyckt att morot är bättre än piska, men nu får vi se var vårt parti landar.

Flera välmående M-styrda kommuner hör till dem som tar emot minst antal flyktingar.

– Det finns kommuner som tar emot väldigt få och jag tycker att det är sorgligt att inte fler är med och tar ett ansvar. Likaväl som jag tycker att många länder i Europa måste ta ett ansvar. Där måste vi sätta tryck.

Samtidigt understryker hon att det inte är aktuellt att begränsa antalet flyktingar som får komma in i landet.

– Att söka asyl är en mänsklig rättighet. Vi kan ge människor skydd. Men vi ska göra det på ett bättre sätt. Vi ska stå upp för den mänskliga rättigheten, vi klarar det, säger Elisabeth Svantesson.

Nyligen föreslog Kristdemokraterna att det bör göras förändringar av hur permanenta uppehållstillstånd delas ut. KD vill att uppehållstillstånden ska vara tillfälliga de första tre åren.

Elisabeth Svantesson är tveksam till förslaget.

– Då leder det till att man får vänta med att komma igång med integrationsprocessen. Det kan bli en ganska lång väntan som är onödig i stället för att komma i gång tidigare. Det är min grundinställning.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se "

DN 19 jan 2015:

"Nytt asylskäl kan fylla behovet av arbetskraft och ta vara på de nyanländas kompetens"

" Ett femte asylskäl. SKL beräknar att 225 000 medarbetare måste anställas de närmaste tio åren för att behålla kvaliteten i omsorgen. Ett nytt asylskäl kan ge nyanlända en väg in i samhället och lösa välfärdens arbetskraftsbehov, skriver Adam Hedengren och Leif Midborn.

Under 1950-talet växte Sveriges ekonomi så att det knakade. Industrin sökte sig utanför landets gränser för att få arbetskraft; flygbiljetter betalades och nya löntagare välkomnades från olika delar av världen. På så sätt lämnade de också ett viktigt bidrag till att bygga upp det svenska folkhemmet.

Men det var då. I dag är migrationen vår kanske mest infekterade politiska fråga. Många svenskar anser att migration kostar allt för mycket och hotar att montera ned just det svenska folkhem som migrationen bidrog till att skapa efter andra världskrigets slut. En viss förvirring tycks råda kring vad som faktiskt gör nytta för ekonomin och samhället i stort.

Även politikerna har svårigheter att komma fram till en konstruktiv lösning; två högerpartier tampas med åsiktssplittring i de egna leden, medan den yttre vänstern generellt visar oförmåga att leverera konkreta förslag.

Så låt oss bidra med ett potentiellt blocköverskridande förslag – det femte asylskälet.

Om du anländer som asylsökande till Sverige har du i dagsläget fyra skäl för att få uppehållstillstånd, samtliga har att göra med skyddsbehov eller någon form av flyktinginvandring.

Den som inte passar in i mallen kastas ut. Men eftersom asylprocessen tenderar att dra ut på tiden ges många asylsökande ändå tillfälle att studera i landet, skapa sig ett nytt liv och kanske till och med bilda familj.

Nyligen arbetade vi med en ung asylsökande som hotas av utvisning. Under sina 1,5 år i Sverige har han lärt sig svenska och nått goda resultat i skolan. Trots sin uppenbara ambition att integreras i det svenska samhället är alternativen uttömda. Inget mer finns att göra, grabben ska utvisas.

Hans fall är bara ett i mängden; tusentals asylsökande som fått avslag på sina ansökningar fortsätter att vistas i landet i ovisshet om framtiden, men lyckligtvis med tillgång till vård, boende och utbildning.

Däremot utgör den förestående utvisningen av många av dessa personer ett grovt systemfel. För att förstå problematiken måste vi börja med att analysera Sveriges arbetskraftsbehov.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) säger att det behövs anställas 225 000 medarbetare inom vård och omsorg de närmaste tio åren för att behålla dagens välfärd.

Siffror från Statistiska Centralbyrån, framtagna på uppdrag av TCO, pekar i samma riktning. Orsaken är bland annat att befolkningen i åldern 75 år och äldre ökar med hela 60 procent fram till 2030.

Men behovet av arbetskraft är mer komplext än så, i många branscher råder till exempel brist på anställda med relevant kompetens.

Och häri ligger migrationspolitikens paradox: Sverige spenderar miljontals kronor på att utbilda människor under asylprocessen för att sedan kasta ut många av dessa, trots att de vill bidra till samhället. Varför har inte den uppmärksammade Slöseriombudsmannen tagit upp detta flagranta exempel på skattefinansierad ”braindrain”, kan man fråga sig.

Vi vill finna en annan väg, som gynnar både den enskilde och samhället. Asylsökande som fått avslag men levt i Sverige över ett år ska informeras om ett femte asylskäl, som alltså aktualiseras först när de övriga fyra asylskälen behandlats.

Det är inte vår uppgift att i denna artikel gå in i detalj på styrning, tidsramar och upplägg, men vi ser ändå framför oss ett antal kriterier för att bli aktuell för det femte asylskälet.

Den asylsökande ska:

ha gått igenom samtliga instanser i asyl-processen och vara utvisningshotad.

ha genomfört sin utbildning med goda resultat, hög närvaro och hög ambitionsnivå.

uppvisa goda språkkunskaper med hänsyn till den tid hen har vistats i landet.

respektera samhällets institutioner och inte förekomma i polisens belastningsregister.

Och så till det sista kriteriet som är av överordnad betydelse:

Efter genomförd gymnasieskola ska personen i fråga söka arbete eller vidareutbildning inom i första hand en sektor där det råder brist på arbetskraft – alternativt söka till annan utbildning eller yrke som bedöms vara särskilt lämplig eller angelägen. Det femte asylskälet blir ett sätt att fylla vakanser på arbetsmarknaden och därmed (ytterligare) en ekonomisk motivering till stöd för rådande migrationspolitik.

Initialt kan förändringen givetvis innebära ökade kostnader, men dessa vägs tidigt upp av de stora fördelar som reformen medför: i förlängningen bidrar den till ökade skatteintäkter från en mer dynamisk arbetsmarknad men bör främst ses som ett humant sätt att lösa problematiken inom migrationsområdet. I stället för att utvisa människor som desperat vill stanna i vårt land skapas en möjlighet att bli en del av det svenska samhället.

Alltför ofta läser vi om familjer som splittras när den ena föräldern tvingas lämna Sverige. Enligt tidningen ETC har vart fjärde ensamkommande flyktingbarn inte rätt att återförenas med sina föräldrar.

Därutöver finns fall likt det vi tidigare nämnde: en ung asylsökande som utvisas trots hög ambitionsnivå, goda språkkunskaper och längtan efter ekonomisk självständighet.

Det finns alltså många faktorer som talar för en regeländring och framför allt ännu ett asylskäl som gör att människor som rotat sig i Sverige också ska få en sista chans att stanna kvar.

Vi är många som oroar oss för den framtida välfärden, inte minst de äldre, och det är viktigt att öppna upp för konstruktiva och samhällsekonomiskt nödvändiga migrationslösningar.

De flesta seriösa aktörer på arbetsmarknaden är överens om att behovet av utländsk arbetskraft ökar kraftigt de kommande åren, i annat fall klarar vi inte att behålla en hög välfärd. Det var tack vare migration som svenskar deltog i uppbyggandet av den amerikanska storindustrin och dess moderna jordbruk på 1800-talet, och det var tack vare utländsk arbetskraft som det svenska folkhemmet kunde byggas.

För att bibehålla de ekonomiska och sociala landvinningar som gjorts krävs att vi använder samhällets resurser på rätt sätt och tar tillvara den kompetens som söker sig till vår nordliga utpost.

Reformera migrationspolitiken, öppna upp för ett femte asylskäl som stärker Sverige på alla fronter.

Adam Hedengren, Journalist, Debattör, Grundare Av
Www.Yourmiddleeast.Com
Leif Midborn, God Man Åt Asylsökande Barn, Fd Rektor, Företagare
“

DN 21 jan 2015:

“Ingen obefolkad vildmark

Platsen där Kiruna byggdes hade använts av människor sedan urminnes tid. Men den verkligheten passade inte in när historien om världens homogenaste land skapades.

Sverige brukade beskrivas som världens homogenaste lilla land. Man hörde det ständigt förr, att folkhemsbygget var så sällsynt lyckat för att här inte fanns några etniska konflikter, alla pratade samma språk och hade samma identitet.

Så stark var idén, att det var nästan omöjligt att se verkligheten. Men den var annorlunda.

Det är märkligt att tänka på hur lite jag fick lära mig i skolan – eller i vuxna år ens hört talas om – dem som lever i landets norra del. Fortfarande är det sällan man ens antyder de språk- och identitetsskillnader som alltid har funnits där. Men när hörde ni något ord på samiska eller meänkieli i Rapport senast?

Osynliggörandet av det mångspråkiga landet Sverige har djupa rötter. Ett litet men talande exempel finns i Svenskt biografiskt lexikon. Detta statligt finansierade personhistoriska uppslagsverk finns på nätet. Där kan man läsa om mannen som ledde uppstarten av Sveriges största industriprojekt någonsin, LKAB. Det står att när Hjalmar Lundbohm ordnade gruvbrytningen och byggde samhället Kiruna så var det på en plats ute i ingenstans: ”Det nya gruvsamhället byggdes inne i ödemarken i så snabb takt som förhållandena tillät.”

Jag tycker att man som svensk ska veta att det inte var tomt där gruvan öppnade. Detta var ingen obefolkad vildmark, utan en trakt som använts av människor sedan urminnes tid. Där Kiruna byggdes vid sekelskiftet 1900 hade Gabna sameby en viktig uppehållsplats, ett kalvningsland som brukades under flyttningar med renarna. Byggnationen skar av lederna och renskötarnas områden förstördes. Tornedalingar i byarna runt omkring kunde inte heller jaga och fiska där längre, som förut.

Historikern Curt Persson, landsantikvarie i Norrbotten, berättar om detta i boken ”På disponentens tid”. Där finns ett intressant foto. Några personer står vid bolagshotellets entré i Kiruna, som fångade i ögonblicket, just när staden håller på att byggas. De har kommit ut för att ta en nypa frisk luft eller en rök, i pausen under ett möte med en arbetsgrupp därinne. Gruvdisponent Hjalmar Lundbohm står på trappan tillsammans med en kronojägare Bergström och folkskollärare Johansson. De två sistnämnda har bara ett fåtal röster vardera vid besluten. Direktör Lundbohm själv har över 100 röster. Tre samer ingår i sällskapet också, men de har ingen rösträtt alls när stadens frågor avgörs.

Man gjorde skillnad på folk och folk. Svenska rasforskare som professorerna Anders och Gustaf Retzius på Karolinska institutet hade dragit upp skarpa gränser mellan olika människor i Sverige redan på 1800-talet. Svenskar, finnar och samer, påstod de, tillhörde olika ”raser”. De senare var av främmande, icke-europeisk typ, kortskallar. Medan äkta svenskar av nordisk ”ras” sades kännas igen på skallformen, långskallar. Gustaf Retzius drog under sina mätningar slutsatsen att Sverige var ett enhetligt och i stort sett rasrent land: ”Svenskarne torde i själva verket vara de jämförelsevis renaste återstoderna af de gamla germaniska folken, och de utgöra än i dag i antropologiskt hänseende ett märkvärdigt homogent folk”. Idén om de homogena svenskarna fick på så sätt en vetenskaplig inramning.

Tesen bekräftades och utvecklades av chefen för Statens institut för rasbiologi 1922–1935, Herman Lundborg. I tydliga kartor visades denna märkvärdiga renhet upp. Den svenska landytan återgavs till stor

det i vitt, ljust prickigt eller randigt. Men en del av landet var tydligt avvikande. Landskapen i norr, Västerbotten, Norrbotten och Lappland täckte han i helt svart färg.

Det var en märklig slutsats svensk rasforskning landade i: Sverige hade vissa invånare, som inte var européer utan ett slags främlingar besläktade med mongolerna. De hade alltid funnits i det svenska riket. Men svenskarna hade aldrig beblandats med dem. Rasforskarna fann att kortskallar, finnar och samer, var uppblandade både med varandra och med svenskt ”ariskt” blod. Men svenskarna var i stort sett opåverkade. Och deras unikt rena germanska ursprung gav dem en mycket framskjuten plats bland jordens folk, förklarade Lundborg. ”Det gives folk av helt olika kvalitet, dels begåvade, företagsamma och livskraftiga folk, som kunna betraktas som högstående, dels åter andra, som äro svaga, tröga och mindre livskraftiga, som måste karaktäriseras som lågstående eller utdöende folk.” Gissa vilka han räknade dit.

Redan när Kiruna stad var ny skeppades flera miljoner ton malm varje år iväg på export. Och så sent som förra året fick svenska staten en vinst på 6 miljarder kronor från LKAB. Men man undrar vad som nu ska hända med staden i den stora omställning som förestår. Kiruna ska flyttas, för fortsatt gruvbrytnings skull. Lagom till flytten har kommunen, vid fullmäktigesammanträdet nu i januari, beslutat att avskaffa sin egen kulturnämnd, för att effektivisera handläggningen.

Det borde vara en fråga som väcker opinion i hela landet. Att flytten av den här staden, med laddad historia, unikt kulturarv och minne, verkligen hanteras rätt. För även om Sverige är ett väldigt långt land, så hör vi ihop. Ena änden sitter faktiskt ihop med den andra, både vad gäller historia och ekonomi.

Maja Hagerman författare, vetenskapsjournalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. “

DN 21 jan 2015:

”Skrota stödet till eget boende för asylsökande”

“Tre nya förslag. Bostadsbristen är en av de största utmaningarna för -nyanlända i Sverige. Stödet till dem som väljer eget boende leder till destruktiv trångboddhet och bör skrotas. Vi vill också satsa på snabba modulbostäder och nya kollektivtrafiklösningar, skriver Göran Hägglund (KD).

Människor som lever i ständigt uppbrott. Barn som flyttar gång efter gång. Extrem trångboddhet som för med sig oro, hälsoproblem och sömnsvårigheter. Slitna lägenheter, slitna relationer. Och slitna samhällen. Det är inte något krisdrabbat land långt borta som jag beskriver. Utan Södertälje. Malmö. Tensta. Och andra platser i Sverige där många asylsökande och nyanlända bor.

Jag är djupt bekymrad över den situation vi befinner oss i. Enskilda asylsökande och nyanlända drabbas av dåliga och otrygga boende-förhållanden. Allra hårdast drabbas barnen. Även något så vardagligt som att göra läxor blir en prövning när vuxna pratar och yngre barn gråter i samma rum. Många tvingas tillbringa en stor del av sin tid utanför hemmet, för att de helt enkelt inte får plats hemma. Det här är utmaningar som kommunernas samhällsplanering inte förmått hålla jämna steg med, och med de ökande flyktingströmmarna har problemen ökat. Det tär på kommunernas förmåga och vilja att hjälpa. På många platser blir motsättningarna och slitningarna mellan människor stora. Vi som vill att Sverige även i framtiden ska stå för öppenhet och

medmänsklighet måste därför ge nya och bättre svar på hur mottagandet ska fungera.

Kristdemokraterna genomför nu ett omfattande arbete med att ta fram förslag som kan förnya integrationspolitiken. För en månad sedan föreslog jag att tillfälliga uppehållstillstånd ska ges i stället för omedelbart permanenta, att asylansökningar från länder som kan betraktas som säkra ska behandlas snabbare och att nyanlända ska betala lägre skatt under en övergångsperiod samtidigt som etableringsersättningen sänks. I dag presenterar jag ytterligare förslag.

Det finns en rad hinder som asylsökande och nyanlända på egen hand har svårt att överbrygga, och ett av de största hindren är bristen på bostäder. För att Sverige ska få en bättre fungerande bostadsmarknad krävs ett fortsatt arbete med reformer som kan öka byggtakten men också möjliggöra bostäder för människor med små resurser. Sådana reformförslag kommer jag att återkomma med. Men Sverige behöver också på kort sikt minska den akuta bostadsbristen och trångboddheten.

För att förbättra mottagandet behövs fler bostäder som kan byggas snabbt. Det är också nödvändigt att fördelningen av asylsökande och nyanlända mellan landets kommuner blir jämnare. Med en jämnare fördelning ökar både chanserna till etablering och kommunernas förutsättningar att ge hjälp och stöd. Därför föreslår Kristdemokraterna följande:

1 Skrota ”ebo-lagen”. Sedan 1994 har asylsökande samma rätt till dagersättning oavsett om de väljer att bo i Migrationsverkets boende eller ordnar eget boende (ebo). Trots namnet har ebo blivit inneboende, inte eget boende. Konsekvensen är trångboddhet, frekventa flyttar och socialt utanförskap. Det finns fall där tio–tolv personer trängs i en tvårumslägenhet. Oseriösa aktörer utnyttjar situationen och handel med adresser förekommer. Ebo leder även till att nyanlända koncentreras till vissa områden. Lokalpolitiker i kommuner som Malmö och Södertälje har därför länge försökt uppmärksamma oss rikspolitiker på de svåra och allvarliga konsekvenser som ebo medför. Våra svar till dem, och till allmänheten, har varit otillräckliga. Nu måste vi både inse och medge att verkligheten har gett dem rätt. Vi behöver en jämnare fördelning mellan landets kommuner av såväl nyanlända som asylsökande. Både för invandrarnas skull, och för att underlätta arbetet med att ta emot och slussa in dem i samhället. För att fler ska välja anläggningsboende, och för att därmed bryta den destruktiva trångboddheten, vill vi att dagersättningen för den som väljer ebo tas bort.

2 Modulbostäder med statliga garantier. När antalet asylsökande och nyanlända ökar kraftigt på kort tid uppstår en akut bostadsbrist. Bostadsbristen drabbar enskilda, både de som väljer ebo och de som bor i anvisade boende med mycket låg standard. Bostadsbristen ökar också statens kostnader för mottagandet då Migrationsverket tvingas betala överpriser till privata aktörer som hyr ut bostäder. För att snabbt minska trångboddheten och kostnaderna bör staten kunna ge hyresgarantier för byggande av moderna modulbostäder med tidsbegränsade bygglov. Hyresgarantin minimerar risken för byggandet genom att staten garanterar att modulbostäderna kommer att hyras under en längre tid. Migrationsverket bör också ges möjlighet att själva äga boenden för asylsökande. Modulbostäderna går att flytta, och kan relativt snabbt sättas upp där de behövs. För att fler modulbostäder ska kunna byggas vill vi att en förhandlingsperson ges i uppdrag att arbeta med kommunerna. Många kommuner behöver få fram mark där

modulbostäder med tidsbegränsade bygglov kan uppföras. Kristdemokraternas reformer under förra mandatperioden har skapat förutsättningar för att bygga snabbare, enklare och billigare. När mark finns kan modulbostäder stå klara på sex månader.

3 Kollektivtrafik för fungerande arbetsmarknadsregioner. För att underlätta för nyanländas etablering men också för att minska arbetslösheten i stort behövs fler fungerande arbetsmarknadsregioner utanför storstadsområdena. Vi vill att trafikhuvudmännen ska möjliggöra arbetspendling mellan orter där det finns bostäder respektive jobb. Det handlar om sträckor där det i dag finns en begränsad efterfrågan på kollektivtrafik, men där det finns potential om fler aktörer samarbetar över kommungränser för att matcha lediga bostäder med arbetstillfällen. En bättre trafikplanering möjliggör för nyanlända att etablera sig i hela landet. Det innebär att de kommuner med god arbetsmarknad som i dag har ett mycket högt mottagande kan avlastas genom att fler asylsökande och nyanlända kan bo i kringliggande kommuner. Det bör också leda till lägre offentliga kostnader för boende eftersom befintligt bostadsbestånd kan nyttjas bättre. Statligt stöd till kollektivtrafik med denna inriktning bör övervägas.

Det här är förslag som kan minska både bostadsbristen och kostnaderna för mottagandet, samtidigt som nyanländas möjlighet till etablering förbättras. Liksom de förslag jag tidigare presenterat för att öka incitamenten till eget arbete är dessa viktiga åtgärder för att möta invandringens utmaningar. Jag kommer att återkomma med ytterligare förslag. Både Sverige och de människor som flyr hit förtjänar bättre än politiker som håller fast vid gamla lösningar som inte längre fungerar.

Göran Hägglund, Partiordförande, Kristdemokraterna “

DN 22 jan 2015

“Justitieministern: KD:s förslag fel väg att gå

Kristdemokraterna vill dra in pengarna för asylsökande som väljer eget boende i stället för anläggning. Den ansvarige ministern ogillar också systemet, men ser inte KD:s väg som framkomlig.

– Jag tycker inte om ebo, det leder till segregation och sociala problem, säger justitieminister Morgan Johansson (S) som ansvarar för asylmottagningen.

Men, hävdar han, en minskning av antalet i eget boende skulle öka trycket ytterligare på Migrationsverket och öka pressen på kommuner där asylsökande som blir av med ersättning ändå finns.

– Drar man in dagersättningen till dem med eget boende skulle man övervältra kostnaderna på kommunerna, enligt socialtjänstlagen, säger Morgan Johansson.

Eget boende, eller ebo som det kallas, kan asylsökande välja i stället för att bo på de anläggningar eller i lägenheter som Migrationsverket anvisar. Av de 80 000 vars asylansökningar behandlas nu bor 24 000 i eget boende.

Många söker sig till storstädernas förorter där de kan ha släktingar eller nätverk och människor från hemlandet. De flesta blir inneboende

och det ger trångboddhet och pressade förhållanden, inte minst för barn.

KD vill helt ta bort dagersättningen för asylsökande som väljer eget boende, för att de ska bli kvar där Migrationsverket har plats åt dem. Då kan trycket på en del hårt pressade kommuner, som Södertälje och Malmö, minska.

– Det är en rätt välgrundad gissning att ekonomiska incitament spelar stor roll för människor, säger KD-ledaren Göran Hägglund om varför han tror slopad ersättning kan få asylsökande att stanna hos Migrations-verket.

– De sammantagna effekterna av hur det (eget boende) fungerar i dag är så dåliga att vi måste ändra på det. Det är bra att finnas i närheten av personer man känner, men för att kunna integreras krävs det mer, säger Hägglund.

En trebarnsfamilj som bor på ett av Migrationsverkets boenden under månaderna då deras asylansökningar behandlas får cirka 7 000 kronor i månaden i dagersättning, en summa som ska täcka allt inklusive mat. Ingår mat i boendet får familjen cirka 2 200 kronor.

Ensamstående får cirka 2 100 kronor respektive 700 kronor.

Tt “

DN 23 jan 2015:

“ Rasbiologin banade väg för norrländsk kolonisering

Rasbiologins uppsving var nära sammankopplat med den kolonisering av norra Sverige som drabbade bland annat samer. Det visar Maja Hagerman och Claes Gabrielson i en ny dokumentärfilm som hade tv-premiär i går.

”Hur man gör för att rädda ett folk” berättar bland annat om rasbiologins koppling till gruvindustrin och vattenkraftsutbyggnaden, om Rasbiologiska institutets samband med Nazi-Tyskland och hur dess ledare Herman Lundborg själv förälskar sig i en kvinna som enligt institutet var av ”främmande ras”. Filmen visas nu på SVT Play.

Varför var den svenska rasbiologin fixerad vid samer?

– Redan på 1800-talet definierades både samer och finnar som rasfrämlingar, det var en gammal, upptrampad tanke från de första skallmätarnas dagar. Herman Lundborg hade nazistiska sympatier och var väldigt orolig över vad som skulle hända med den svenska befolkningen om svenskar, samer och de Lundborg kallade finnar blandades. Samtidigt blir han också imponerad av de samer han möter. Kärlekshistorien som uppstår är med en kvinna från en by i Lappland. Hon har meänkieli som modersmål och är tornedalsfinska, men Lundborg tycker att hon har samiskt utseende, så han klistrar in henne i ett samiskt fotoalbum, berättar Maja Hagerman, som i höst även kommer ut med en bok om Herman Lundborg.

Rasism har använts för att rättfärdiga kolonialism. Gäller det även Sverige?

– Det är det som är det intressanta när man börjar titta närmare på det här. Rasbiologin pågår i norra Sverige vid samma tid som vattenkrafts-utbyggnaden och etablerandet av gruvindustrin. Det är snarlika problem i norra Sverige kring markrättigheter, tillgång till naturresurser och samröre med lokalbefolkningen som kolonisatörer i andra världsdelar har haft. Det finns många hemska berättelser om hur det gick till i norra Sverige när lokalbefolkningen fick svårt att hävda sina rättigheter.

Vad har kunskapen om rasbiologins historia för relevans i dag?

– Berättelsen om Rasbiologiska institutet är inget man hittar i gängse historieböcker eller skolböcker. Det kanske är omnämnt, men inte så mycket mer. Ändå är det en grundläggande berättelse om Sverige. Svenska rikedomar kommer till inte så liten del från de här naturresurserna i norr.

Sverker Lenas sverker.lenas@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Björn Wiman: Också Birgit Nilsson sjöng ut om judarna

Den bild av antisemitismen i Malmö som framkom i onsdagskvällens ”Uppdrag granskning” följde ett bekant mönster: journalisterna påvisar judehatets existens och politikerna bortförklarar dess betydelse. Att antisemitismen i dag främst visar sig bland unga män som vill visa sin avsky för Israel i Mellanösternkonflikten är en sorglig realitet som inte förändrar det faktum att fördomarna mot judar har äldre och mer spridda rötter än så – i Skåne, i Sverige, i världen.

De senaste dagarna har sångerskan Malena Ernman fått stor uppmärksamhet för sin kritik mot att motivet på de nya 500-kronorssedlarna pryds av världssopranen Birgit Nilsson i en scen ur operan ”Valkyrian”, vars kompositör Richard Wagner är en av kulturhistoriens mest belastade konstnärer – känd inte bara för sitt glödande judehat utan också för hur hans musik användes som dörröppnare när nazisterna begärde förtroende av den tyska borgerligheten på 30-talet.

Malena Ernman har varit noga med att påpeka att hennes invändningar inte gäller Birgit Nilssons egen plats på sedeln. Men den antisemitism som Wagner med sådan frenesi förde in i salongerna är tyvärr en företeelse som inte så lätt låter sig vädras ut.

I den självbiografiska och bitvis mycket roliga boken ”La Nilsson” från 1995 skildrar Birgit Nilsson i drastiska ordalag en skivbolagsdirektör vid namn Mauritz Rosengarten, som beskrivs som så snål att Nilssons make Bertil – veterinär till professionen – liknar varje

pengautbetalning vid ”en svår sto-förlossning”. Rosengarten uppges ha ”finansiellt intresse” i skivbolaget Decca och inte kunna någonting om musik. Hans förhandlingstaktik ska ha gått ut på att ”sitta i dagar och vänta som katten på råttan tills vederbörande, utmattad, skrev under snart sagt vilka villkor som helst”. Enligt Nilsson brukade dirigenten (och tidigare medlemmen i tyska nazistpartiet) Herbert von Karajan säga om Rosengarten ”att om man tar honom i hand måste man räkna fingrarna efteråt”.

Att denne Rosengarten ändå kan förmås att finansiera en stor skivinspelning gör Birgit Nilsson förvånad. I ett utslag av vad som antagligen ska uppfattas som grovkornig skånsk humor skriver hon: ”Men innerst inne i hans judiska bröst måste det väl ändå ha klappat ett hjärta och inte en räknemaskin.”

Läs gärna den meningen en gång till. Precis så fungerar antisemitismen. Igen och igen och igen. Formuleringen finns alltså i en bok utgiven på ett etablerat svenskt bokförlag så sent som 1995, men man har en distinkt känsla av att också de unga människor som i dag hetsar mot judar på Malmös gator skulle uppskatta den – om än utan att förstå dess hemmahörighet i en uråldrig antisemitisk tradition. ”Skämtets” lika skamlösa som explicita koppling mellan judiskhet och hänsynslös girighet gör heller inte Birgit Nilsson till en sämre sångare. Men det ger onek-ligen en fördjupad bild av såväl den skånska antisemitismen som av den konstnär som snart pryder de svenska 500-kronorssedlarna.

Björn Wimanbjorn.wiman@dn.se “

DN 25 jan 2015:

”Samernas urfolksrättigheter måste tas på större allvar”

“ FN-utfrågning i morgon. Sverige brister i sin behandling av samerna. Trots upprepad kritik präglas urfolkspolitiken fortfarande av passivitet och brist på ansvarstagande. Öka samernas självbestämmande, stärk rätten till marken och ta ansvar för Sveriges koloniala förflutna, skriver ärkebiskopen Antje Jackelén.

Förverkligandet av mänskliga rättig-heter i Sverige är åter föremål för FN-granskning. I morgon den 26 januari förhörs regeringskansliet i Genève inom ramen för Universal Periodic Review-processen. Förhöret rör Sveriges efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Svenska kyrkan är en av flera organisationer som i sin rapport till FN valt att lyfta frågan om bristande ansvarstagande för urfolksrättigheter. Sveriges regering måste nu ta flera kliv framåt.

I vår tid tycks allt fler vilja berätta om det en gång homogena landet Sverige. Ända fram till den första vågen av arbetskraftsinvandring på 1950-talet var vi ett och samma folk, lyder berättelsen. Det är fel och varje gång det upprepas osynliggörs också urfolket samerna, som funnits här långt innan Sverige blev Sverige. Internationella granskningsorgan har vid flera tillfällen uppmanat den svenska regeringen att ta större ansvar för att säkerställa samers mänskliga rättigheter. Till detta hör självbestämmande, rätten till mark och vatten, hälsa, kultur och språk. På måndag granskas Sverige återigen av FN. Svenska kyrkan konstaterar i sin rapport till FN att regeringens urfolksarbete de senaste åren dessvärre präglats av bristande ansvarstagande och passivitet trots att man ställt sig bakom principerna i FN:s urfolksdeklaration.

Den nya regeringen behöver därför säkerställa respekten för samernas mänskliga rättigheter på en rad områden:

1. Öka samernas rätt till självbestämmande. Enligt urfolksrätten har samerna rätt att själva bestämma om sin framtid och sin utveckling. Erfarenheterna visar att Sametingets tudelade roll som folkvalt organ och statlig myndighet är problematisk. Samernas reella inflytande är fortfarande begränsat och rätten till självbestämmande går inte att förverkliga. Grundlagsändringen som genomfördes 2009 har inte förändrat situationen.

2. Förbättra samernas rättsliga ställning i Sverige. Precis som för andra urfolk är relationen till mark och vatten grundläggande för den samiska existensen och identiteten. Urfolks-deklarationens princip om informerat samtycke innan exploatering av mark och vatten respekteras dock inte i Sverige. Politiker hänvisar ofta till att Sverige har bland de hårdaste miljökraven i världen för exempelvis gruvetableringar och att samebyar ska höras innan exploatering. Problemet är att samernas rättsliga ställning är för svag i befintlig lagstiftning. Samerna kan inte värna sina traditionella marker och de kan inte stoppa en exploatering. Värnandet av markerna är en rättighet – inte ett särintresse –som måste garanteras.

3. Säkerställ ett nationellt ansvarstagande. I åratal har Sverige hänvisat till utredningar och pågående förhandlingar om en nordisk samekonvention. Så även denna gång i sin rapport till FN, men det räcker inte. Inom vilket annat rättighetsområde väljer Sverige att hänvisa till pågående förhandlingar med grannländerna som ursäkt för att dröja med förverkligandet av mänskliga rättigheter i det egna landet? Både Norge och Finland har dessutom kommit betydligt längre i sitt arbete att skydda samernas rättigheter. Sverige skulle alltså kunna lära av dem.

4. Använd ett tydligt barnperspektiv. Att inte kunna garantera samiska barns rätt till språket strider mot FN:s barnkonvention och Europarådets minoritetskonventioner. Media rapporterar att intoleransen och näthatet mot samer ökar. Enligt samiska ungdomsförbundet är en av de största utmaningarna för samiska barn och unga att de upplever sig ifrågasatta av majoritetssamhället och att de behöver försvara sig i olika sammanhang. Bristen på rättigheter och den press som många samiska familjer upplever drabbar barn och unga.

5. Ta ansvar för Sveriges koloniala förflutna och dess konsekvenser. Många frågor som påverkar samerna i dag har sin grund i majoritetssamhällets historiska behandling och syn på samerna. Än i dag lever samer med minnen av att ha blivit skallmätta som barn, och de rasbiologiska fotografierna av deras släktingar finns alltjämt att beskåda i arkiv i Uppsala. Att göra upp med Sveriges koloniala förflutna förutsätter att den som har makten rannsakar sitt agerande och benämner kränkningarna vid namn. På senare år har statsmakten tagit steg i den riktningen bland annat genom arbetet med en vitbok om romer och resande och behandlingen av barn som omhändertagits. Men den ursäkt till samerna som dåvarande sameministern uttalade 1998 har aldrig givits något innehåll, trots löften om motsatsen. Så sent som våren 2014 avfärdade regeringen samiska krav på en vitbok. Sametinget har nu lyft frågan om en sanningskommission i sin skrivelse till FN. Viktiga lärdomar om sannings- och försoningskommissioner i urfolksfrågor finns att hämta i andra länder, såsom Kanada.

Svenska kyrkan har del i det koloniala arvet. Frågan om ansvarstagande för historien och respekten för samernas mänskliga rättigheter i dag hänger ihop. Därför arbetar vi i Svenska kyrkan för närvarande med att rannsaka vårt agerande gentemot samerna. Under århundraden var kyrkan en del av kolonisationen av Sápmi och bidrog aktivt till att utöva makt och kontroll över samerna. Kyrkans företrädare hade också en pådrivande roll i skapandet av nomadskolorna i början av 1900-

talet. Under 2015 kommer en vitbok om kyrkans behandling av urfolket att publiceras. Ett arbete pågår också för att samla in samiska erfarenheter från nomadskolan: hur påverkades barnen och vad har den betytt för enskilda? Syftet med arbetet är att läka relationer, ge människor upprättelse och öka förståelsen för samiska erfarenheter.

Lackmustestet för ett demokratiskt samhälle är hur det handskas med sina minoriteter. Utmaningen är ett bygga ett ”vi” utan att skapa en massa ”dem”. Under mina år i USA slogs jag av amerikaners ibland så självklara sätt att tala om överlappande nationella identiteter. Man kan vara Swedish American eller Native American utan att få frågan om sin egentliga hemvist. I Sverige fungerar det inte så och det ligger därför närmare till hands att identiteter ställs mot varandra. Det är oroväckande och oacceptabelt med uttalanden som ifrågasätter samers hemortsrätt i Sverige genom att till exempel hävda att samisk och svensk identitet inte går att kombinera.

Sverige behöver rannsaka sitt agerande gentemot samerna, både historiskt och i nutid. Förhoppningsvis ser den svenska regeringen det förestående förhöret som ett första steg mot att ta urfolksrättigheter på större allvar. För samernas och för hela samhällets skull. De samhällen som lyckas ta tillvara sin mångfald är mer kreativa och jämlika än de som inte gör det.

Antje Jackelén, Ärkebiskop I Svenska Kyrkan “

DN 25 jan 2015:

“ SD-toppen avfärdar utmanare

En ny strid har blossat upp inom Sverigedemokraterna. Ungdomsförbundet SDU:s vice ordförande William Hahne vill ta över partiets Stockholmsdistrikt. Men sittande ordföranden Maria Danielsson, som står nära partiledningen, tänker ta strid om den saken.

Det finns ett utbrett missnöje med nuvarande distriktsordförande, hävdar William Hahne som säger sig ha goda förhoppningar att vinna striden när den ska avgöras den 1 mars. Valberedningen har dock ännu inte lagt fram något förslag.

Maria Danielsson som mitt i valrörelsen i höstas ersatte den tidigare ordföranden Christoffer Dulny som sparkades efter att han skrivit rasistiska kommentarer på nätet, säger att hon självklart kommer att kandidera till omval.

– Hahne sitter i fullmäktige där jag är gruppledare. Han har haft väldigt mycket attityd mot mig från första stund. Vi är helt olika. Jag är en kvinna mitt i livet, har tre barn och har levt ett helt liv innan jag blev politiker. Jag är fast förankrad i verkligheten på ett sätt som han inte är, säger hon och konstaterar att Hahne har en historia av konflikter med partiet.

William Hahne har i likhet med SDU-ordföranden Gustav Kasselstrand tidigare sparkats från SD:s riksdagskansli. Konflikten med kretsen kring partiledaren Jimmie Åkesson har bland annat handlat om

beteckningen av partiet där SDU var emot att byta från nationalistiskt till i första hand socialkonservativt. Dessutom har de bråkat om bidragspengar och kontakter med andra europeiska partier.

– Instinktivt känner jag att en kompetent person inte behöver kuppa. Han är inte kompetent. Partiet och många i partiet har gjort klart att som han beter sig inte är ett korrekt beteende. Men han verkar inte förstå sitt eget problem, säger hon.

William Hahne beskriver striden som en kamp mellan en storstadshöger och en landsbygdsvänster.

– Jag kommer att driva på för att göra en högersväng, säger 22-åringen som vill locka välutbildade storstadsbor som hittills inte valt att rösta på det tredje största riksdagspartiet i någon större utsträckning.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se
Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se “

DN 27 jan 2015:

“ JUDEHATET SOM DRAR STORPUBLIK

Tänk en känd antirasistisk komiker, säg Özz Nûjen, som plötsligt slår sig ihop med nazister och spottar ur sig judehat. Tänk dig att han fortsätter att vara populär.I Frankrike drar Dieudonné M’Bala M’Bala fulla hus när han hånar Förintelsen och drar skämt om gaskammare och ”judar i medierna”. Den nya antisemitismen är inte ny – det är samma gamla judehat. Men den kommer i ny skrud: med reggaemusik och vänsterretorik.

Paris.
Det är exakt ett år sedan nu. Komikern Dieudonné M’Bala M’Bala uppmanade sina fans på Facebook – då drygt en halv miljon – att ge sig ut och demonstrera.

Den 26 januari 2014 ekade ropen på Paris gator:
– Jude, stick, Frankrike är inte ditt land!
Hundratals röster. Om och om igen.
– Jude! Jude! Jude!
Det var dagen före Förintelsens minnesdag. Demonstranterna hyllade Förintelseförnekaren Robert Faurisson:

– Faurisson a raison, les chambres à gaz c’est du bidon! Faurisson har rätt, gaskamrarna är skitsnack!

De hånade Förintelsen med ett ord från en känd sketch där Dieudonné med ananasfrukter gör narr av Shoah, som Förintelsen kallas i Frankrike.

– Shoah-nanas! Shoah-nanas!

Nu, ett år senare, står Dieudonné M'Bala M'Bala och drar judeskämt inför en fullsatt teatersalong. Biljetterna kostar nästan 400 kronor. Kvällens båda föreställningar är utsålda. Hans följarantal på Facebook har stigit till närmare en miljon.

– I skolan fick ni lära er att judar är eviga offer. Men jag vill tala med er om judarnas roll i den svarta världen, säger han.

Så målar han upp en bild: en svart slav – som han döper till ”Anelka” efter den kände franske fotbollsspelaren – och hans judiske slavägare.

En judisk slavägare? Dieudonné, som skrivit föreställningens manus, rycker på axlarna i en gest som betyder ”skyll inte på mig”. Han säger att han föredragit om slavägaren haft ett annat ursprung. Så skrattar han till:

– Men nu var han en jude.

Publiken skrattar stort. Den är med på noterna. Théâtre de la Main d'Or ligger i centrala Paris, nära Bastiljen. Det är Dieudonnés egen teater. Går man hit så får man höra skämt med udden riktad mot judar och hånfullheter om Förintelsen, det vet alla.

2008 bjöd Dieudonné in den då 80-årige Förintelseförnekaren Robert Faurisson. Publiken applåderade när Faurisson kom upp på scenen och klappades om av komikern. Ett skämtpris delades ut till Faurisson – av en scentekniker som klätts ut till judisk koncentrationslägerfånge, i randig fångdräkt med gul Davidsstjärna.

I publiken satt det högerextrema partiet Nationella Frontens grundare, Jean-Marie le Pen. Politikern som sagt att gaskamrarna var en ”mindre detalj” i andra världskrigets historia och som under sin parti-ledartid välkomnade Förintelseförnekare till partiets kongresser. Le Pen är personlig vän med Dieudonné och hade bara några månader tidigare blivit gudfar när komikerns tredje barn döptes i en katolsk kyrka i Bordeaux.

2013, på just denna scen, sa Dieudonné om en känd judisk tv-journalist (som först sagt att Dieudonné har en ”sjuk hjärna”):

– När jag hör honom tala, Patrick Cohen, så säger jag till mig själv: gaskamrarna… synd.

Även i kvällens föreställning nämns Patrick Cohen, men jag hinner inte uppfatta skämtet. Dieudonné går snabbt över till att tala om ”en annan jude i medierna”.

Alla skämt handlar inte om judar. Dieudonné – motståndare till samkönade äktenskap – har även en tydlig udd mot gayrörelsen. I en sketch förutspår han att heterosexualiteten tar slut år 2050. Han driver med en fransktalande kanadensare som lever med en gris och gör med tillgjord röst en imitation av en transperson. Han slår mot Melodifestivalvinnaren Conchita Wurst: varför inte utse en ”apa” som segrare direkt?

Så härmar han sin pappa (som är från Kamerun – hans mamma är från Bretagne i Frankrike) med mörk röst och kraftig brytning. Det är en kärleksfull imitation.

Kärleken försvinner när Dieudonné ger sig på president François Hollande och premiärminister Manuel Valls. Frankrikes högsta

politiker har själva bäddat för attackerna: ständigt upprepar de hur farliga och olagliga Dieudonnés ord är.

Dieudonné ”är inte längre en komiker”, har Valls sagt, utan en rasist som måste stoppas. Hollande har kallat honom ”profesionell antisemit” och uppmanat statliga tjänstemän att agera kraftfullt.

Franska myndigheter har förbjudit hans shower flera gånger. Det pågår så många rättsprocesser mot Dieudonné att hans advokat knappt kan hålla räkningen på dem.

Senast för en dryg vecka sedan greps han efter sin Facebookstatus ”Jag känner mig som Charlie Coulibaly” – en typisk Dieudonnéformulering som länkar samman tidningen Charlie Hebdo med Amedy Coulibaly, terroristen som sköt ihjäl fyra judiska kunder i kosherbutiken Hyper Cacher. Brottsrubriceringen: ”Försvarande av terrorism”.

Gripandet öppnade för anklagelser om hyckleri. Ena dagen demonstrerar landets ledare för yttrandefrihet efter attacken mot Charlie Hebdo – nästa dag applåderar de när landets polismakt griper en komiker på grund av något han skrivit på Facebook? Även många som avskyr Dieudonné ifrågasatte gripandet.

I sin enmansshow – som han gett namnet ”Den vidriga besten” – gör Dieudonné allt för understryka sin roll som Samhällets Fiende Nummer Ett.

Innan ridån går upp hörs rytanden som från ett vilt lejon och en dramatisk speakerröst:

– Regeringen är emot detta odjur! Det är farligt och oförutsägbart!

Sen står Dieudonné på scenen i en orange overall, lik den som USA tvingade fångarna på Guantánamo att bära. Han har kedjor runt kroppen och ett halsjärn, som slavarna som skeppades från Afrika till Amerika.

– Ni ser hatet framför er. Hatets epicentrum! ropar han.

Bredvid honom finns en varningsskylt med ett överkorsat öra och texten ”Lyssna inte!”.

Dieudonné är maktkritisk, inget snack om saken. Men det som gör att antirasistiska organisationer fördömer honom är hans rastänkan-de: att han spelar på urgamla antisemitiska föreställningar om judisk makt.

I sin show denna kväll skiljer han hela tiden ut den judiska gruppen. När han attackerar Hollande och Valls gör han ingen poäng av deras etnicitet. Dieudonné drar inte ett enda skämt som slår mot vita icke-judar som grupp – men när judar står i skottlinjen är det viktigt för honom att betona att de är just judar.

Slavhandel är en ”judisk specialitet”, säger komikern från scenen.

Ralph, en 24-åring från Paris-förorten Torcy, är lycklig efter showen. Dieudo, som han och kompisen Frédérick kallar sin idol, har levererat sanningar ännu en gång.

– Politikerna vill stoppa honom för att han attackerar det judiska folket, det judiska samhället, säger Ralph.

Frédérick nickar.

– Judar styr medierna. Eller inte styr helt, det är överdrivet. Men det ligger något i det Dieudo säger. Journalister vänder på orden och får antisionism att bli antisemitism.

De flesta i publiken är som Ralph och Frédérick: unga män mellan 20 och 40 år. Den etniska blandningen är stor: här finns vita, svarta och folk med rötter i Mellanöstern. Känslan att Dieudonné slår under-ifrån, mot makthavarna, är viktig för många.

– En komiker som staten vill stoppa, honom måste man lyssna på, säger Ralph.

Få vill uppge sina efternamn. Frédérick säger att han vet folk som fått sparken från sina jobb för att de synts i tidningen eller på nätet i samband med Dieudonné.

– Särskilt om de har gjort en ”quenelle”.

Quenellen är en gest som ser ut lite som en nazisthälsning, fast med den utsräckta armen pekande snett nedåt, i backen. Dieudonné hittade på quenellen 2005, och gesten har fått enorm spridning i sociala medier och genom att idrottsstjärnor gjort den under matcher.

Hela foajén i Théâtre de la Main d’Or är fylld av fotografier av männis-kor som glatt gör quenellen: en bonde med sträckt arm framför sin traktor, en bagare framför ett degtråg, kompisgäng på solsemester, ett finklätt brudpar, en ung man som gör quenellen bredvid François Hollande…

Jag ser ingen av de bilder där Jean-Marie le Pen skrattande gör quenellen. Inte heller någon av alla de quenelle-foton som tagits av Dieudo-fans framför synagogor, vid judiska skolor eller i Auschwitz. Eller bilden när Dieudonnés nära vän Alain Soral, antisemitisk författare, gör quenellen i Berlin, framför minnesmonumentet för Förintelsens offer.

Komikern själv slår ifrån sig alla kopplingar mellan quenellen och Hitler. Istället handlar quenellen om maktkritik: att stoppa något upp långt upp i makthavarnas röv. Ordet quenelle betyder en avlång fiskfärsbulle, men är även slang för stolpiller.

– Ni journalister bara ljuger. Om quenellen och om allt.

Orden kommer från en kepsklädd 32-åring som säljer Dieudo-prylar: quenelle-tröjor, ölöppnare, böcker och dvd-filmer från tidigare shower. Försäljaren heter Jo Damas och är Dieudonnés systerson. Det visar sig att han spanat in mig under föreställningen. Nu är han misstänksam.

– Du antecknade bara när han skämtade om judar, säger Jo Damas.

Varför pratar han så mycket om judar? frågar jag. Jo Damas – som också är komiker med en egen stå- upp-föreställning – ger sig in i en lång diskussion om orättvisor.

– Jag träffade en svart man som sa att Förintelsen var värre än slavhandeln och kolonialismen. En svart man! Förintelsen var hemsk, miljoner dödades… men det varade i fyra år. Kolonialismen varade i 400 år! För mig är det obegripligt när en svart man säger så. Det är alienation. Det är judeofili.

Jo Damas tycker att judar sär-behandlas positivt i det franska samhället. Det står alltid poliser på vakt utanför judiska skolor och

synagogor – men ingen skyddar vita icke-judar i förortsskolor, menar han.

– Det händer att vita småkillar får smällar av invandrare. Men du ser inga poliser på såna skolor. Judarna är bra på att se efter sina intressen.

Jo Damas talar uppskattande om sin morbror Dieudonnés politiske partner och vän: författaren Alain Soral.

– Jag känner också honom.

Alain Soral är en antisemitisk författare som beundrar Dieudonnés förmåga att nå ut. Soral beskriver sig som ”nationalsocialist på franskt vis”.

– Han har en vision om att vita män ska vara stolta över att de är vita. Att det är bra att vara vit.

Jo Damas har liksom Dieudonné delvis afrikanskt ursprung. Den svarta identiteten är viktig för honom. Men det finns ingen motsättning, menar han, mellan det och att gilla Soral. Det är bra om olika etniska grupper, även vita, står upp för sig själva.

– I franska samhället är det annars mycket vit skuld. Vita fransmän vältrar sig i skuld över hur judar behandlades under andra världskriget.

Hos Alain Soral och Dieudonné M’Bala M’Bala möts extremhögern och extremvänstern, förenade av judehat. Soral var kommunist på 90-talet. På 2000-talet blev han kampanjledare för nationalistiska anti-invandringspartiet Nationella Fronten. Men han gillade inte partiets hårda antimuslimska linje. Det var fel sorts konspirationsteori. För Soral kommer hotet inte från muslimerna, utan från judarna.

Sorals idéer är urgammal, klassisk antisemitisim: Världen styrs av judiska bankirer, judisk media och judiska lobbyorganisationer.

Soral saknar inte inflytande i Frankrike. Hans antijudiska bok ”Att förstå Imperiet” har sålts i 80 000 exemplar och har legat på franska Amazons politikbestsellerlista sedan den kom ut 2011.

Framför allt är han en skicklig nätaktivist som enligt premiär-minister Manuel Valls förenar ”en aldrig tidigare skådad front av ytterligheter”. 2007 grundade Soral en nationalistisk tanke-smedja, vars välbesökta webbplats ständigt pumpar ut budskap från Dieudonné och andra antisemiter. Som många nationalister vill Soral komma bortom vänster och höger och i stället betona kärleken till nationen. Hans budskap har starka inslag av antifeminism och homofobi.

Premiärministern kallar Sorals skapelse ”en varböld av hejdlöst hat”.

T-shirtförsäljaren och komikern Jo Damas, Alain Sorals kompis, försöker förklara varför nationalsocialisten Soral gjorde en quenelle framför Förintelsemonumentet i Berlin.

– Han har sagt till mig att det handlade om homosexuella. Du vet, quenellen handlar om sodomi. Det är en grov gest, säger Jo Damas.

Ja?

– Och tydligen träffas homosexuella och har sex vid det där monumentet. Det var det Alain Sorals quenelle anspelade på.

Jo Damas fortsätter att prata om problemen med den globala kapitalismen, med media och med judar. Som många antisemiter är Jo Damas, Alain Soral och Dieudonné fixerade vid lobbyorganisationen AIPAC – American Israel Public Affairs Committee – som arbetar för att främja Israelvänliga åsikter.

Politikerna är inte världens verkliga makthavare, enligt Jo Damas. Presidenter och premiärministrar byts ut.

– Det är media som styr, media som sätter agendan, media som förstör världen med sina lögner.

Men vem bestämmer vad tidningar och tv ska rapportera?

– AIPAC, säger Jo Damas.

Advokat David-Olivier Kaminski vankar av och an i tingssal 17 i Paris pampiga Palais de Justice. Varför kommer inte Dieudonnés advokat? Notarien och domaren undrar också. Alla är de klädda i de svarta kåpor som franska jurister bär i rätten.

– Jag ringer honom, säger notarien irriterat och halar fram en Iphone från en gömma i sin svarta skrud.

David-Olivier Kaminski nickar. Han är advokat – och ordförande för den antirasistiska organisationen Licra i Paris. Organisationen stämmer ofta Dieudonné.

Den här gången vill Licra förbjuda försäljningen av en dvd med föreställningen ”Le Mur”, där bland annat skämtet om Patrick Cohen och gaskamrarna finns med.

David-Olivier Kaminski vill slå fast en sak direkt: Dieudonné är inte Charlie Hebdo.

– Skillnaden är fundamental. Charlie Hebdo attackerar idéer: religioner och politiska ideologier. Dieudonné sprider hat mot människor. Sensmoralen i hans kommentar om Patrick Cohen är: nazisterna dödade inte tillräckligt många. De borde ha dödat allihop.

Den antirasistiska advokaten suckar tungt. Han minns 1990-talet, när Dieudonné M’Bala M’Bala var en favorit bland antirastister. Då han inte myste med le Pen, utan tvärtom kämpade hårt mot Nationella Fronten. Då han blev folkkär som ena halvan av komikerduon ”Élie et Dieudonné”.

Élie Semoun, judisk komiker med marockanska rötter, var Dieudonnés vän och partner. De växte upp tillsammans i ett medelklassområde nära Paris. Tillsammans drev de med stereotyper och var, enligt Sémoun, själva symbolen för fransk antirasism. Duon upplöstes 1997.

2003 chockade Dieudonné M’Bala M’Bala sin gamle vän och stora delar av Frankrike. Utklädd till ortodox jude med tinningslockar reste sig Dieudonné och gjorde en Hitlerhälsning i ett tv-program. Med armen utsträckt ropade han: ”Isra-heil!”

Élie Semoun vädjade till sin barndomsvän att lämna den väg han slagit in på. Men radikaliseringen fortsatte. Show efter show med antisemitiska inslag.

Yttrandefriheten har gränser, säger David-Olivier Kaminski. Han påminner om att det i Frankrike är ett brott att förneka att Förintelsen ägt rum.

– Vi är inte i USA, där man får säga allt om alla, när som helst, hur som helst.

Dörren till rättssalen slås upp. Sanjay Mirabeau, Dieudonnés advokat, går med snabba steg. Hans kåpa fladdrar. Ett tv-team följer honom i hälarna – de gör en dokumentär om den 37-årige stjärnadvokaten.

– Förlåt förseningen, säger Sanjay Mirabeau.

Han klappar om sin motståndare. De båda advokaterna ler mot varandra.

– Vi är gamla vänner. Men även en vän kan göra misstag, skämtar Sanjay Mirabeau.

– Jag säger detsamma om dig, kontrar David-Olivier Kaminski.

Vid pläderingen trycker Kaminski hårt på vilken destruktiv kraft han anser att Dieudonné utgör.

– Han jämför judar med maffian som stjäl och begår mord. Han skapar hat och han gör Frankrike illa. Om vi släpper igenom detta innebär det att det är acceptabelt att säga precis vad som helst.

David-Olivier Kaminski påminner om att Dieudonnés show ”Le Mur” förbjöds i Frankrike på grund av dess antisemitiska innehåll. Inspelningen till dvd:n gjordes därför när Dieudonné framträdde i Lausanne i grannlandet Schweiz.

– Ska man kunna tjäna pengar på en förbjuden föreställning?

Hans motpart Sanjay Mirabeau säger strävt att kommersen redan är ett faktum: Dvd:n har sålts i 40 000 exemplar.

– Om den här dvd:n kan göra ont, så är det redan gjort.

Sanjay Mirabeau räknar upp företeelser som upprör människor men ändå tillåts: Charlie Hebdo, tidelagsfilmer, våldsamma spel som Grand Theft Auto, där ”målet är att döda folk och bränna bilar”.

– Gillar man det inte så köper man det inte, säger Sanjay Mirabeau.

Domaren lyssnar till argumenten och meddelar: dom i målet kommer den 4 mars.

Fast redan om några dagar är det dags för Sanjay Mirabeau att åter ta sig till Palais de Justice. Den 2 februari hålls förhandlingen om Dieudonnés Facebookstatus om terroristen Coulibaly.

– Dieudonné ger mig lika mycket jobb som tio vanliga klienter, säger Sanjay Mirabeau och ler.

Han säger att Dieudonné M’Bala M’Bala totalt stämts 80 gånger. Just nu bedrivs ”30–40 processer” mot hans klient. Runt hälften är yttrandefrihetsärenden. Hälften är skattemål – Dieudonné misstänks ha fört ut pengar till sin pappas hemland Kamerun för att komma undan skatt.

Den franska staten förföljer Dieudonné, säger Sanjay Mirabeau. Att premiärminister Manuel Valls utsett komikern till ”republikens fiende” är ofranskt, tycker advokaten.

– Premiärministern är som en jihadist. Att bekämpa min klient är ett heligt krig för honom.

Dieudonné är ingen rasist, säger Sanjay Mirabeau. Han är ute efter att blottlägga hyckleri.

– Varför är det okej för en tidning att pissa på muslimer genom att håna deras profet, eller att förneka att slaveriet fanns – men inte okej att testa gränser för vad man kan säga om Förintelsen och judar?

Om vi bortser från lagen – varför vill din klient fortsätta med sina judeskämt? De är uppenbart antisemitiska.

Sanjay Mirabeau funderar en stund.

– Tänk dig att du har en svartsjuk fru. Hon tjatar om att du är otrogen, men du har faktiskt inte varit det. Din fru fortsätter tjata. En dag tröttnar du och bestämmer dig för att gå ut och få lite fitta.

Du menar att om folk hela tiden kallar Dieudonné för antisemit, så tar han till slut på sig antisemitkostymen?

– Kanske är det så.

Sanjay Mirabeau tycker att Frankrike ”överbeskyddar” sin judiska befolkning. Det är en positiv särbehandling, menar han, som bottnar i skam över det franska agerandet under Förintelsen.

– Frankrike har inte slutit fred med sin historia.

Bir-Hakeim vid Seines strand är en av de metrostationer som ligger ovan jord. Eiffeltornet är bara några kvarter bort. En ständig ström av människor rör sig längs den välskyltade vägen från stationen mot Paris mesta turistmål.

Inga skyltar pekar mot det minnesmärke nära stationen som minner om en av de allra mest skamfyllda händelserna i Frankrikes historia: Vélodrome d’Hiver-räden.

Vélodrome d’Hiver, eller Vel d’Hiv, var en stor hall för cykeltävlingar, boxning, fäktning och andra sporter. Under 30- och 40-talen höll franska fascister stora möten här.

Sommaren 1942 beordrade den franska Vichyregimen – som samarbetade med de tyska nazisterna – massarresteringar av judar. Under två dagar, den 16 och 17 juli, grep Parispolisen mer än 13 000 judar. Över 4 000 var barn.

Alla barnfamiljer stängdes in i cykelarenan Vel d’Hiv, där de hölls utan mat och tillgång till toaletter. De som försökte fly sköts av polisen. Sjukdomar spred sig snabbt och flera tog livet av sig.

Efter fem dygn skickades judarna vidare till koncentrationslägret i Parisförorten Drancy, och därifrån vidare i godsvagnar till dödslägret Auschwitz.

Skulpturen av den polsk-judiske konstnären Walter Spitzer föreställer några av de människor som stängdes in i Vel d'Hiv och sedan mördades, bland dem barn och en gravid kvinna.

"N'oublions jamais" står det vid foten av skulpturen vid Seines strand. "Låt oss aldrig glömma". Vem läser? Quai de la Grenelle där monumentet står måste vara en av centrala Paris mest ödsliga platser.

Vi huttrar i en halvtimme. Förutom en joggare och en mobilpratande man passerar ingen människa minnesmärket.

– Jag hörde inte ett ord om Vel d'Hiv när jag gick i skolan. Det var mycket om andra världskriget, men inget om detta, säger 40-årige Alexandre Feve, som arbetar på ett bygge i kvarteret intill.

I dag vet han. Frankrikes inställning till minnet av Förintelsen har ändrats de senaste decennierna.

Vel d'Hiv-räden – och minnet av den – rör vid en känslig nerv i Frankrikes självbild. Under decennierna efter kriget skylldes Förintelsen nästan helt på tyska nazister. Fransmäns inblandning i folkmordet sopades under mattan.

En av de mest aggressiva franska judehatarna var den nationalistiska politikern Louis Darquier. Flera år före den tyska ockupationen valdes han in i Paris kommunfullmäktige med ett aggressivt anti-judiskt budskap. Under ett fullmäktigemöte 1936 sa han "du är en smutsig jude" till en annan politiker och fortsatte:

– Vårt lands existens är hotad så länge vi inte gör oss av med dessa människor.

När nazisterna ockuperade Frankrike och Vichyregimen installerades fick Darquier och andra judehatare chans att på allvar förverkliga sina idéer. Våren 1942 utsågs Louis Darquier till chef för Frankrikes "kommissariat för judiska frågor".

Två veckor före Vel d'Hiv-räden hölls ett möte mellan de franska och tyska myndigheterna där Louis Darquier försäkrade att han var redo att "befria den franska staten från judarna".

På 1960- och 70-talen började en yngre generation fransmän ifrågasätta och lyfta fram det franska ansvaret för Förintelsen. 1978 lyckas en reporter från tidningen l'Express leta upp Darquier, som gömt sig i en liten by i Spanien med hjälp av fascistvänner i den spanska militären.

I intervjun spyr Louis Darquier ut sitt hat. Förintelsen är "en judisk uppfinning". Han, ansvarig för deportationen av 75 000 judar från Frankrike, kallar intervjuaren för "en agent från Tel Aviv". Han, som krävt att franska judar skulle bära en gul stjärna på sina kläder och som ville frånta judar deras franska medborgarskap, säger att l'Expressreportern är "förgiftad av judisk propaganda".

Folk förstår inte "hur atmosfären på 30-talet var", säger en irriterad Darquier:

– Judarna var överallt!

Intervjuaren påminner Darquier om hans ord på ett Parismöte 1937, tre år före naziockupationen: "Den judiska frågan måste lösas snarast. Låt judarna bli deporterade eller massakrerade."

– Det var bildligt talat. Jag ville aldrig se någon död, svarar Louis Darquier.

Inte ens judarna du skickade till Auschwitz? frågar reportern. Svaret:

– Jag ville att de skulle försvinna. Jag var inte intresserad av vad som hände sedan. Det var inte min sak.

Intervjun i l'Express 1978 och andra avslöjanden om fransmäns ansvar för Förintelsen skruvade upp trycket på politikerna att erkänna fransk skuld och be om ursäkt.

President François Mitterrand vägrade på 1980-talet. Hans linje: Vel d'Hiv var fruktansvärt – men Frankrike har inget ansvar för Förintelsen. Det var inte det sanna Frankrike som gjorde detta, utan den illegitima Vichyregimen – den regim som bytte ut republikens valspråk ”Frihet, jämlikhet, broderskap” mot ”Arbete, familj, fosterland”.

Walter Spitzers minnesmärke över Vel d'Hiv invigdes först 1994. Inskriptionen på sockeln ekar Mitterrands olust och starka behov att distansera sig från Vichyregimen:

”Franska republiken hedrar offren för rasistisk och antisemitisk förföljelse och brott mot mänskligheten under ledning av den så kallade 'regeringen för den franska staten'”.

Bara ett år senare, 1995, gick president Jacques Chirac ett steg längre: han medgav att Frankrike var medskyldigt i Förintelsen. Tusentals franska poliser och gendarmer hjälpte nazisterna i deras utrotnings-projekt, påminde Chirac. Han talade om Vel d'Hiv-räden som ett svek mot Frankrikes upplysnings-ideal och mot de mänskliga rättigheterna.

– Frankrike begick den dagen det irreparabla. Landet bröt sitt löfte och överlämnade dem som skulle skyddas till deras bödlar, sa Chirac.

Presidenten François Hollande har fortsatt på samma linje: Vel d'Hiv var ett brott begånget ”i Frankrike, av Frankrike”.

Nu är Frankrike moget att ännu mer lyfta fram det mörka minnet av Vel d'Hiv-räden. Själva sporthallen förstördes i en brand 1959 (den ödsliga plats där Walter Spitzers minnesskulptur står ligger några hundra meter bort).

På tomten där hallen faktiskt stod en gång bygger ett stort försäkringsbolag just nu kontor. Vi råkar komma dit lägligt:

– Då lyfter vi. Åhej! ropar en arbetsledare på bygget.

Fem byggjobbare i lysorange jackor greppar en stor stenplatta med guldbokstäver:

4 115 BARN

2 916 KVINNOR

1 129 MÄN

Det är en minnesplatta över de judar som spärrades in i Vel d'Hiv. Varför så många barn och så få män?

Många judiska män hade blivit förvarnade och flytt hemmen innan räden börjat. De trodde inte att den franska polisen var ute efter kvinnor, barn och åldringar. Det var fel. ”Alla barn ska medföras”, stod det i polisernas instruktioner.

Efter några veckors fångenskap skildes alla barn under fjorton år från sina föräldrar. I augusti 1942 skickades barnen till Auschwitz där de gasades ihjäl.

Nu, i januari 2015, sätter bygg-jobbarna minnesplattan på plats i ett provisoriskt fönster i ett plank runt bygget. Tanken är att förbipasserande ska kunna se den under den tvåårigа byggnationen.

– Tappa den inte!

– Så.

Minnesplattan har funnits tidigare, men får nu en mer framskjuten plats.

– Dessutom ska vi anlägga en trädgård till minne av alla barn som dog, säger Alexandre Feve, arbetsledare vid bygget.

Tycker du som fransman att det är viktigt att man lyfter fram det hände i Vel d’Hiv?

– Inte för mig. Men för judarna är det viktigt.

Ilan Halimi blev 23 år. En vinterdag 2006 hittades han naken, med handbojor, fastbunden vid ett träd nära ett järnvägsspår utanför Paris. Han hade då varit försvunnen i 24 dagar. Hans ena öra och stortå hade skurits bort, och hans kropp var täckt av sår efter knivstick och massiva brännskador från frätande syra. Många ben var brutna. Hans penis var bortbränd.

Ilan Halimi dog i ambulansen på väg till sjukhuset.

Barbarerna, så hette det ungdomsgäng som kidnappat Ilan Halimi. Medlemmarna var från samma förort som sitt offer och visste att han var jude. Därför måste hans familj ha pengar, resonerade kidnapparna. De krävde 450 000 euro i lösesumma.

Tanken byggde på en antisemitisk fantasi. Ilan Halimi hade växt upp under knappa omständigheter med en invandrad, ensamstående mamma. Själv arbetade han som telefonförsäljare.

När pengarna uteblev (enligt franska medieuppgifter rekommenderade polisen familjen att ligga lågt) torterade kidnapparna Ilan Halimi. Under tre veckor deltog minst nitton personer i tortyren. De silvertejpade Halimis huvud, utom en springa för mun och näsa. De slog honom över hela kroppen, särskilt på testiklarna, knivskar honom och brände honom med cigarretter och tändare.

En av kidnapparna erkände att han släckt en brinnande joint i Ilan Halimis ansikte eftersom han inte gillade judar.

Gängets ledare Youssouf Fofana flydde till sina föräldrars hemland Elfenbenskusten, men greps och lämnades ut till Frankrike. Han dök upp i domstolen leende, pekade mot himlen och sa ”Allahu Akbar”. När han ombads uppge sitt namn svarade han:

– Jag heter arab, från afrikanska barbariska salafistiska revoltarmén.

Youssouf Fofana kastade en sko i rättssalen och skrek att all världens judar var hans fiender. Rätten dömde honom till livstids fängelse.

Noam Meghira, i dag en 26-årig ekonomi-student, var 17 år när Ilan Halimi-fallet rullades upp.

– Det var då jag beslutade mig för att slåss mot antisemitism, säger Noam Meghira.

Han blev medlem i UEJF – Förbundet för franska judiska studenter. Studenterna i förbundet är mycket ute i skolorna och håller workshops som ska bryta ner vanföreställningar och fördomar.

Vi träffas på ett litet kafé i norra Paris som Noam valt. Högtalarna spelar nordafrikansk popmusik. Liksom Ilan Halimi har Noam Meghira rötter i Marocko. Hans föräldrar, som driver en kemtvätt, flyttade till Frankrike på 1980-talet.

Noam Meghira ler svagt.

– Du vet, det finns ett uttryck: ”lycklig som en jude i Frankrike”. Det är kanske inte helt sant just nu, men det är något att sikta mot.

Det gamla uttrycket bär på en historia: Frankrike var ett av de första länderna i Europa där judar efter sekler av förföljelse fick samma medborgerliga rättigheter som andra. I slutet på 1800-talet och början av 1900-talet var Frankrike en tillflyktsort för många flyktingar från antisemitiska pogromer i Ryssland, Ukraina och Polen.

På 1960- och 70-talen kom en ny judisk invandringsvåg. Hundratusentals nordafrikanska judar kom hit efter att kolonierna Algeriet, Marocko och Tunisien blivit fria. Vissa skrämdes av den växande arabiska nationalismen som hade antisemitiska inslag.

Av världens 14 miljoner judar bor i dag drygt en halv miljon i Frankrike. Endast USA och Israel har en större judisk befolkning.

Noam Meghira och många med honom känner stark tillhörighet till den franska republiken. När Israels premiärminister Netanyahu efter terrordåden uppmanade franska judar att emigrera till Israel blev flera franskjudiska grupper irriterade. Sådana uttalanden försvagar judiska minoriteter i Europa, menade franska rabbiner. De påpekade att de flesta franska judar inte har några planer på att flytta.

– Ett Frankrike utan judar är inte längre Frankrike, deklarerade premiärminister Valls.

Ett viktigt uttalande, tycker Noam Meghira.

– Vi är fransmän som alla andra. Detsamma gäller franska muslimer – de är en viktig del av vårt land.

Noam Meghira berättar att hans organisation UEJF inte bara bekämpar antisemitism, utan även hat mot muslimer.

– Vi stämde nyligen en känd tv-journalist, Eric Zemmour, som säger att allt som är fel i samhället är muslimernas fel. Zemmour är jude, men det spelar ingen roll: Hat är hat.

UEJF lägger mycket kraft på att försöka stoppa näthat. Som hashtaggen #unbonjuif (översättning #enbrajude). Noam Meghira förklarar:

– Folk skriver #enbrajude och lägger till ”…är en död jude”. Eller postar en bild på en utmärglad lägerfånge och taggar med #enbrajude.

För ett par år sedan ”trendade” hashtaggen #unbonjuif – den blev Frankrikes tredje mest populära på Twitter. När det amerikanska företaget vägrade lämna ut judehatarnas identiteter stämde UEJF Twitter på 400 miljoner kronor – och vann. Twitter ändrade sig – personuppgifterna har lämnats till franska myndigheter.

Den farligaste näthataren är, enligt Noam, Dieudonné M’Bala M’Bala. I ett videoklipp på nätet uppmanar komikern franska myndigheter att släppa Youssouf Fofana, ledaren för gänget som kidnappade Ilan Halimi. Han talade även om ”den judiska lobbyn” i samband med Ilan Halimi-fallet.

– Hatet han sprider får direkta konsekvenser för vanliga människor, säger Noam Meghira.

När Dieudonné skulle uppträda i Nantes åkte Noam dit med några vänner och en packe flygblad. När myndigheterna stoppade showen riktade fansen sin vrede mot Noam och hans judiska vänner.

– ”Du är jude, du är systemet!” ropade de.

Dieudonné M’Bala M’Bala ser helt färdig ut, när han tumlar ut i foajén på sin teater. Klockan är närmare midnatt och han har just rivit av kvällens sena föreställning.

Det är dags att skriva autografer och låta sig fotas av fans.

– Jag kan inte prata med journalister, det är så körigt nu, säger Dieudonné till oss.

Högtalarna spelar reggaemusik. Dieudonné ställer sig under ett stor svartvitt fotografi av en liten pojke. Han pekar på bilden.

– Det är Hugo Chávez som ung.

Hugo Chávez, Venezuelas socialistiske president som dog 2013, var känd för sin tuffa hållning mot USA. När han talade i FN:s generalförsamling dagen efter George W Bush kallade Chavez USA:s president för ”Djävulen” och sa att det ”luktade svavel”. Samma år träffade Dieudonné Chavez – i Syriens huvudstad Damaskus. 2009 åkte Dieudonné till Iran och mötte dåvarande premiärministern Mahmoud Ahmadinejad. 2011 for han till Libyen för att stödja diktatorn Muammar Khaddafi mot ”västmakternas aggression”.

USA-motståndet löper som en röd tråd i Dieudonnés idévärld, sammantvinnad med antisemitismen. I teaterfoajén sitter ett klistermärke som hånar Barack Obama. På en vägg längre bort står det ”Hezbollah Club”.

Terrorstämplade Hizbollah är en Iranstödd shiamuslimsk väpnad grupp i Libanon, som slåss på diktatorn Bashar al-Assads sida i Syrien. Dieudonné har träffat Hizbollahkrigare i Libanon tillsammans med Nationella Fronten-politiker.

Antisemitism, antikapitalism och antiamerikanism hänger ihop för Dieudonné.

Ett typiskt Dieudo-uttalande:

– Jag skrattar åt den amerikansk-sionistiska axeln.

Ett annat:

– Jag föredrar Bin Ladens karisma framför George W Bushs.

Ett tredje:

– Jag vill inte välja mellan judar och nazister – jag är neutral.

Vid sitt signeringsbord i teaterfoajén klunkar Dieudonné snabbt i sig ett glas isvatten. Kön av fans är lång. Unga upphetsade killar. Alla vill göra quenellen med idolen. Mobilkameror höjs.

Damien Glez, skribent och satirtecknare från Burkina Faso, har skrivit om Dieudonnés fans. I en intervju i The New Yorker påpekar Glez att komikern ”använder språk och metaforer från gammaldags fransk antisemitism inför en ung publik som inte har en särskilt utvecklad idé om vad antisemitism är”.

– De vet inte vem Robert Faurisson är. Så tar du detta till förorten, där många unga känner sig förtryckta av islamofobi och är arga och frustrerade över behandlingen av palestinierna. Så blandas allt: antisionism, antisemitism och ilska mot systemet. Humor och hat. Förbittringen från Le Pen och ilskan hos nyanlända invandrare.

På medeltiden anklagades judar i Europa för att sprida digerdöden, ritualslakta barn och vara ”Kristi mördare”. I nazi-Tyskland skulle judarna utrotas med argumentet att den ”judiska rasen” förstörde det rena ariska samhället. I Paris år 2015, på Dieudonnés teater, kommer judehatet med reggaemusik och vänsterretorik.

Antisemitismen muterar, finner nya former. Men egentligen är det samma gamla hat.

En av de mest aggressivt jude-hatande böcker som någonsin skrivits gavs ut i Frankrike år 1886. Den heter ”La France Juive”. Författaren Édouard Drumont pekar ut judar –”kommersiella, snåla, beräknande, svekfulla” – som det stora hotet mot Frankrike.

”La France Juive” fick stor betydelse för den antisemitiska våg som visade sig i samband med Dreyfusaffären, när den judiske officeren Alfred Dreyfus avskedades efter falska anklagelser om spioneri.

Skribenter, inte minst författaren till ”La France Juive”, hetsade i pressen. I januari 1898 gav sig tusentals människor ut på Paris gator. De skrek:

– Död åt judarna!

Dieudonnés kompis Alain Soral har gett ut ”La France Juive” på sitt bokförlag.

I teaterns bar säljs Quenelle-vin. På flaskans etikett gör en tecknad Dieudonné en quenelle med ovanligt utsträckt arm. ”ANTI-SYSTEME” står det ovanför.

Det kan verka konstigt att Dieudonné, som slåss mot diskriminering av svarta och muslimer, slår sig ihop med nationalsocialisten Alain Sorals vita rasistprojekt.

Förklaringen är samsynen om att ”ANTI-SYSTEME” = antisemitism.

Svarta och vita, tillsammans mot judarna.

Niklas Orrenius niklas.orrenius@dn.se

Fakta. Personerna i reportaget

Dieudonné M’Bala M’Bala

49-årig komiker, på 90-talet en frontfigur för fransk antirasism. Har bildat allians med nazisten Alain Soral och hånar nu judar och Förintelsen. Jagas med blåslampa av staten vilket stärker hans roll som systemkritiker. Uppfinnare av gesten ”La Quenelle”.

Alain Soral
56-årig sociolog. Dieudonnés vän. Kommunist på 90-talet, gick sedan över till nationalistiska Nationella Fronten. Har nu sin egen tanke-smedja och bokförlag. Kallar sig ”nationalsocialist på franskt vis”.

Robert Faurisson
86-årig historiker. Känd Förintelseförnekare. Har bjudits in av Dieudonné som gav honom pris i samband med en show.

Jean-Marie le Pen
Grundare av högerextrema partiet Nationella Fronten. Dieudonnés vän och gudfar till ett av komikerns barn. Var partiledare fram till 2011, då dottern Marine le Pen tog över.

François Hollande och Manuel Valls
Frankrikes president respektive premiärminister som ofta uttalat sig om hur farlig och destruktiv Dieudonné är. Dieudonné ”är inte längre en komiker”, har Valls sagt, utan en rasist och antisemit som måste stoppas.

Jo Damas
Dieudonnés 32- årige syster-son. T-shirtförsäljare på morbroderns teater och själv komiker. Tror att den Israelvänliga amerikanska lobbyorganisationen AIPAC styr världens medier.

David-Olivier Kaminski
Advokat och ordförande i den antirasistiska organisationen Licra i Paris som ofta stämmer Dieudonné.

Sanjay Mirabeau
Dieudonnés advokat. Gammal vän till Kaminski. Tycker att det är hyckleri av franska politiker att omfamna satirtidningen Charlie Hebdo men jaga hans klient.

Louis Darquier
Nationalistisk fransk högerpolitiker. Rabiat judehatare. Samarbetade med nazi-Tyskland under och skickade tiotusentals judar till utrotningsläger. Gömde sig i Spanien efter kriget, dog 1980 i Malaga.

Ilan Halimi

23-årig telefonförsäljare som torterades till döds av ett gäng judehatare 2006.

Noam Meghira
26-årig vice ordförande i UEJF – Förbundet för franska judiska studenter. Fransman med rötter i Marocko. Påverkades starkt av Ilan Halimi-fallet. Slåss mot antisemitism och hat mot muslimer.

Fakta. Antijudiska attacker i Frankrike

1980. En bomb i en väska på en mc exploderar utanför en synagoga på Rue Copernic i Paris. Fyra människor dör, ytterligare 20 skadas. 34 år efter dådet åtalas en 60-åring med libanesisk bakgrund för bombningen. Åklagaren kopplar honom till terrororganisationen PFLP – själv förnekar han brott.

1982. Två terrorister kastar in en granat som exploderar i den judiska restaurangen Goldenbergs i Paris Maraiskvarter. Sedan går de in och skjuter med automatvapen. Sex människor dödas, 22 skadas. Restaurangen var en träffpunkt för Förintelseöverlevande. En palestinsk terrororganisation låg bakom.

1995. En bilbomb exploderar utanför en judisk skola utanför Lyon. 14 människor skadas.

2003. Stora delar av en ortodox judisk internatskola i Gagny utanför Paris brinner ner efter att skolan attackerats med brandbomber. 2006 lyckas attentatsmän på nytt bränna delar av skolan.

2006. Ilan Halimi, fransk jude, kidnappas och torteras under tre veckors tid av stort ungdomsgäng: ”Barbarerna”. Han påträffas naken, svårt skadad och handfängslad och dör på vägen till sjukhuset.

2012. Fyra personer, varav tre barn, skjuts till döds på den judiska skolan Ozar Hatorah i Toulouse. Mördaren är Mohammed Merah, en 23-årig muslimsk man som säger att han hämnas de dåd som franska soldater och judar utsätter ”hans folk” för. Merah skjuts några veckor senare ihjäl av polisen efter att han försökt skjuta sig ut från en lägenhet.

2014. I juli attackeras flera judiska butiker och synagogor i Maraiskvarteren efter en pro-palestinsk demonstration i centrala Paris.

2015. Tungt beväpnade terroristen Amedy Coulibaly går in i en kosher-mataffär i Paris. Han skjuter ihjäl fyra människor och håller nitton andra som gisslan. Efter några timmars belägring går polisens insatsstyrka in och skjuter Coulibaly till döds.

Fakta. Frankrike och Förintelsen

I juni 1940 invaderade Hitlers trupper Frankrike. Vichyregimen samarbetade med nazi-Tyskland, var antisemitisk och djupt auktoritär. Den franska republikens valspråk – ”Frihet, jämlikhet och broderskap” – byttes mot mottot ”Arbete, familj och fosterland”.

Vintern 1940–41 började franska judar sättas i koncentrationsläger. 1942 skruvades förföljelsen upp. Sommaren 1942 beordrade Vichyregimen massarresteringar av judar. Under två dagar, den 16 och 17 juli, grep Parispolisen mer än 13 000 judar. Över 4 000 var barn.

Alla barnfamiljer stängdes in i inomhuscykelarenan Vélodrome d'Hiver. De som försökte fly sköts av polisen. Sjukdomar spred sig snabbt och flera tog livet av sig. Alla barn under fjorton år skildes från sina föräldrar. I augusti 1942 skickades barnen till Auschwitz där de gasades ihjäl.

Vichyregeringen upphörde 1944 när de allierade befriade Frankrike. Frankrike har ett sårigt förhållande till skulden för Förintelsen, visar den svenske historikern Johannes Heuman i en färsk avhandling.

President François Mitterrand vägrade på 1980-talet be om ursäkt för de franska judedeportationerna. Hans linje: Frankrike har inget ansvar för Förintelsen. Det var inte det sanna Frankrike som gjorde detta.

1995 medgav president Jacques Chirac att Frankrike varit medskyldigt till Förintelsen. Tusentals franska poliser och gendarmer hjälpte nazisterna i deras utrotningsprojekt, påminde Chirac. Presidenten François Hollande har fortsatt på samma linje: Velodrome d'Hiver-räden var ett brott begånget "i Frankrike, av Frankrike".

DN 27 jan 2015:

" Jomshof ska bli nya ansiktet utåt

Björn Söder avgår som partisekreterare för Sverigedemokraterna. Han ersätts i slutet av februari av Richard Jomshof. Hans uppdrag: att avlasta Jimmie Åkesson i medier. – Det är så som Jimmie har sett den här rollen, säger Richard Jomshof.

Efter tio år som partisekreterare lämnar Björn Söder posten i slutet av februari. Som väntat efterträds han av Richard Jomshof. Precis som Björn Söder ingår han i den grupp, ofta kallad "de fyras gäng", som styrt SD i ett decennium.

Han säger att huvuduppdraget som partisekreterare i fortsättningen kommer att handla mindre om administration och mer om att synas i medier. Att ta en del av det medietryck som normalt riktas mot Jimmie Åkesson blir en av huvuduppgifterna.

– Det kommer att innebära en rejäl avlastning. Det är så som Jimmie har sett den här rollen, säger Richard Jomshof.

På lördag är sista dagen för Jimmie Åkessons sjukskrivningsperiod. Enligt Richard Jomshof väntas Jimmie Åkesson ge besked om sin sjukskrivning redan på tisdagen.

Redan hösten 2013 aviserade Björn Söder att han ville avgå som partisekreterare efter riksdagsvalet i fjol. När Jimmie Åkesson blev sjukskriven ändrade han sig och ville sitta kvar under en period, något som Åkesson och övriga i partiledningen motsatte sig.

– Jag hade ett ursprungsförslag som ligger lite längre fram i tiden, runt mars–april. Då hade man kunnat lösa vissa av de problem som jag ser att vi har i organisationen. Det förslaget fick inte gehör och då sa jag att då är jag beredd att gå i dag, säger Björn Söder.

Diskussionerna utmynnade i att bytet av partisekreterare i stället sker den 26 februari. Den senaste tidens diskussioner om partisekreterarposten är ett få tillfällen då meningsskiljaktigheter i Sverigedemokraternas ledning nått offentligheten.

Björn Söder säger till DN att han tycker att publiciteten varit överdriven, men sticker inte under stol med att han inte tycker att lösningen är optimal.

– Jag vill inget annat än att bli befriad från den här arbetsuppgiften, men för partiets bästa ville jag också att vi skulle lösa vissa saker. Det har jag flaggat för och jag kan inte göra mer än att flagga för de problem som jag ser kan bli konsekvensen på vissa områden.

Vad är risken med ett snabbt skifte?

– Det finns administrativa och organisatoriska saker som legat på mitt bord som är av väldigt tung karaktär. Det ska andra göra, framför allt tjänstemän som vi ska ha in. Dem håller vi på att rekrytera men de har fortfarande inte kommit in. Då blir det ett glapp, säger Björn Söder.

Richard Jomshof delar inte den bilden.

– Många av de uppgifter som Björn Söder har utfört bör ligga på tjänstemannaorganisationen och det kommer det att göra framöver. I de fall vi inte har löst det kommer vi att lösa det den kommande månaden, säger han.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se”

DN 27 jan 2015:

”Skiftet kan öppna för interna strider”

Sverigedemokraterna har i tio år styrts av en kvartett. Nu ställs en av dem åt sidan när Björn Söder tvingas avgå som partisekreterare tidigare än han velat. Det ökar sannolikheten för interna strider i partiet, enligt DN:s politiska kommentator Ewa Stenberg.

1 Vad betyder partisekreterarskiftet för SD:s politik?

– Ideologiskt är det svårt att se några stora skillnader mellan Björn Söder och Richard Jomshof. De kommer båda ur en kvartett som svetsats samman sedan slutet av 90-talet. Men deras framtoning skiljer sig åt. Ett uttalande om judar av Björn Söder anses av det ansedda Simon Wiesenthalcentret vara en av de tio värsta antisemitiska händelserna i världen 2014. Det belastar inte partisekreterarposten i SD längre när Jomshof tar vid.

2 Kan det bli fraktionsstrider inom SD till följd av detta?

– Det är svårt att bedöma hur stor sprickan mellan Björn Söder och resten är. Söder fortsätter som SD:s talesperson i säkerhetspolitik och som andre vice talman i riksdagen. Men den här striden har förts offentligt och den sjukskrivne parti-ledaren Åkesson fick gripa in för att lösa den. Det talar för att konflikten är allvarlig. SD har styrts med järnhand av de fyra i toppen. Björn Söder har som partisekreterare kanaler ut i alla delar av organisationen. Förenar han sig med det mer nationalistiska ungdomsförbundet och andra interna kritiker kan det bli besvärligt för trion som är kvar i toppen.

3 Kommer SD att fortsätta styras av en trio?

– Det är än så länge oklart. Jimmie Åkessons sjukskrivning löper ut i helgen och partiledaren ska snart ge besked om och när han kommer åter.

Ewa Stenberg. “

DN 28 jan 2015:

”Effektivare integration med försörjnings- och språkkrav”

“Nya villkor. För att integrationen ska fungera och fler komma i arbete måste migrationspolitiken förändras. Försörjningskrav för anhöriginvandring, villkor för uppehållstillstånd och språkkrav för medborgarskap är tre viktiga delar, skriver folkpartisterna Jan Björklund, Gulan Avci, Roger Haddad och Robert Hannah.

Vi lever i en orolig värld. Inbördeskrig rasar i Syrien samtidigt som terrororganisationen IS begår avskyvärda brott i Mellanöstern; oskyldiga civila avrättas brutalt och kvinnor och flickor säljs som sexslavar. Vi ser ett fruktansvärt lidande och det är många människor som behöver skydd undan dessa fasor, en del av dem söker sig till Sverige.

Vårt land har en stolt historia av att hjälpa människor som söker skydd undan krig och förföljelse. Solidaritet har länge varit ledord för den svenska flyktingpolitiken. Sverige är en humanitär stormakt och för Folkpartiet är det självklart att Sverige ska förbli det. Vi kommer alltid att värna rätten att söka asyl.

Sverige har i flera hundra år varit beroende av invandring, öppenheten har bidragit till ekonomisk utveckling. I en globaliserad värld kommer språkkunskaper och erfarenheter från andra länder att bli en ännu större tillgång. Vårdsektorn bärs till stor del upp av sjuksköterskor, undersköterskor och läkare födda i andra länder – att fler kommer till Sverige och jobbar är avgörande för vårt välstånd.

Alliansregeringen har genomfört viktiga reformer på integrationsområdet som bidragit till att 200 000 fler utrikes födda har ett jobb i dag än 2006. Etableringsreformen, rut-avdrag och sänkt restaurangmoms har medverkat till detta. Men vi måste trots det vara självkritiska. Vi har varit för dåliga på att underlätta för utrikes födda att komma i arbete – det tar fortfarande alldeles för lång tid. Trösklarna in på arbetsmarknaden är för höga. Det driver fram utanförskap. Den som inte har jobb tvingas att leva på bidrag. Det innebär ofta att man hamnar i ett utanförskapsområde där andelen nyanlända invandrare är hög, med arbetslöshet och bidragsberoende och låga skolresultat. Jobb är avgörande för människors frihet.

Inte sedan andra världskriget har så många människor varit på flykt och aldrig har så många sökt en fristad i vårt land. 80 000 personer sökte asyl i Sverige förra året. Prognoserna stiger kommande år. Det innebär nya utmaningar och ställer krav på en förändrad och mer effektiv integrationspolitik. Samtidigt som vi både värnar asylrätten och behöver fler människor i Sverige måste vi också snabbare få personer i arbete för att integrationen ska fungera.

En tydligare arbetslinje i integrationspolitiken kräver förändringar. Både genom hur vår arbetsmarknad fungerar och genom ökade drivkrafter för den enskilde. En del hävdar att en politik för att minska utanförskap genom att ställa ökade krav på eget ansvar hos individer inte skulle vara socialliberalt. Vi är av motsatt uppfattning. Socialliberalism i integrationspolitiken handlar om att vi ska skydda människor undan förtryck men också om att samhället ska uppmuntra och hjälpa individer att stå på egna ben och själva ta ansvar. Eget arbete är då avgörande. En tydligare arbetslinje ger mer integration.

Folkpartiet tillsatte i höstas en arbetsgrupp för att föreslå en tydligare arbetslinje i integrationspolitiken. I dag presenterar vi en första delrapport, som kommer att behandlas på Folkpartiets landsmöte i höst:

1 Försörjningskrav för anhöriginvandring. För att öka drivkraften att snabbt skaffa sig ett jobb bör ett tydligare försörjningskrav införas vid anhöriginvandring. Det betyder att anhöriginvandring blir möjligt först när den person som bor i Sverige uppfyller försörjningskravet, regelbunden inkomst och en bostad. Exakt vilka som skall omfattas av försörjningskravet måste utredas vidare. Barn har dock alltid rätt till sina föräldrar och familjer med barn under 18 år ska därför undantas från försörjningskravet, liksom konventionsflyktingar.

2. Stärkt arbetslinje vid beslut om uppehållstillstånd. För att ytterligare stärka arbetslinjen i integrationspolitiken föreslår vi att det prövas att införa ett jobb-incitament även i uppehållstillståndet. Andelen tillfälliga och permanenta uppehållstillstånd har skiftat mellan åren, även på senare tid. Modellen skulle kunna utformas så att ett tillfälligt uppehållstillstånd övergår till ett permanent så snart personen kan försörja sig själv. Om skyddsskäl kvarstår efter till exempel tre år ska permanent tillstånd ges. För familjer med barn under 18 år, samt för konventionsflyktingar, ska dagens regler gälla.

3. Lägre trösklar till jobb och modernare arbetsrätt. Lagen om anställningsskydd slår framförallt mot grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Arbetsrätten måste därför moderniseras. Det finns också potential för enklare jobb som idag prisats bort i Sverige, där en lägre ingångslön i vissa sektorer till exempel genom praktikjobb, kan ge fler möjlighet till arbete.

Vi måste bli bättre på att ta tillvara på utländska akademiker som kommer till Sverige. Det är ett slöseri att välutbildade jobbar med helt andra saker än vad de är utbildade till. Många akademiker tvingas vänta orimligt lång tid på att få sin utländska examen eller arbetslivserfarenhet värderad. Snabbare processer för validering och fler komple-tterande utbildningar är därmed nödvändigt.

4. Avskaffa vårdnadsbidraget. Vårdnadsbidraget utnyttjas totalt sett av ganska få personer, men andelen invandrarkvinnor är överrepresenterade. Det bidrar till att utestänga dem från arbetsmarknaden. Rut-avdraget har gett jobb åt många utrikes födda kvinnor med låg utbildning och måste bibehållas.

5. Språkkrav för medborgarskap. Kunskaper i svenska ökar möjligheterna till jobb och ett aktivt samhällsliv. Att bli medborgare är ett bevis på att en person vill bygga sin framtid i Sverige. För att uppvärdera både medborgarskapet och vikten av svenskkunskaper bör ett språkkrav för medborgarskap införas. Att språkkravet inte gått att genomföra tidigare, trots förslag från Folkpartiet, har berott på att alliansen i denna fråga inte lyckades enas.

Det är en tillgång för Sverige att människor väljer att bygga sin framtid i vårt land. Men vi måste bli bättre på att ta hand om den tillgången. Integration handlar om att skapa ett samhälle som långsiktigt håller samman, vilket i sin tur bygger på att fler kommer i arbete och lär sig svenska. Så skapar vi mer frihet åt individen, legitimitet för en solidarisk flyktingpolitik och välstånd för framtiden.

Jan Björklund, Partiledare (Fp)
Gulan Avci, Ordförande Liberala Kvinnor, Ledamot I Fp:S Integrationsgrupp
Roger Haddad, Riksdagsledamot, Ordförande I Fp:S Integrationsgrupp
Robert Hannah, Riksdagsledamot, Ledamot I Fp:S Integrationsgrupp

* Polisen. Brott. Kriminalvård.

Politik för justitieministerns polis- och kriminalpolitik.

Något om sciala verksamheter och sociala miljöer.

Sven Wimnell 16 mars 2008: Något om sociala miljöer. Kompletterad 1 juni 2012 med våldet i världen, mänskliga rättigheter, mobbning, diskriminering o d. http://wimnell.com/omr7952-7956d.pdf

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Till Mattias Karlsson (SD)

anf.44 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Det är minst sagt förvånande att få höra en sverigedemokrat citera Olof Palme. Jag blir lätt illamående.

Mattias Karlsson står här och säger att jag nog är en bra person men att jag inte duger till att regera landet. Det är precis så här opportunister och populister fungerar. Å ena sidan var det något som var bra men å andra sidan var det inte riktigt bra. Man kan ha alla uppfattningar åt alla väderstreck vid varje given tidpunkt.

Jag ska ta upp en sak som är oerhört allvarlig nu för Sverige och hela västvärlden. Det gäller terrorismen. Sverigedemokraterna spelar terroristerna rakt i händerna genom det sätt de har valt för att bemöta och prata om terrorismen.

Terrorister har en sak gemensamt. De ser världen som en strid, en militär kamp mellan ont och gott. De som tycker annorlunda är hotet och fienden. Terroristerna respekterar inte demokratin och den respektabla debatten. Det är det här som förenar terrorister i jämförelse med andra. Det är inte religion, kultur eller etnicitet som förenar. Den skarpa skiljelinjen går, precis som jag sagt tidigare, mellan dem som tror på demokratin och dem som inte gör det.

Att nu göra terrorn till en fråga om religion eller etnicitet är att spela terroristerna precis rakt i händerna. En effektiv terroristbekämpning utgår från att vi angriper deras världsbild, från att vi angriper våldet och föraktet. Då behövs det riktiga åtgärder. Det behövs lagstiftning mot terrorn. Genom förebyggande arbete ska vi se till att bygga ett samhälle där folk känner framtidstro och framtidshopp. Det kan inte bygga på hat och rädsla och på att man sår split mellan olika religioner och folkgrupper, som Sverigedemokraterna gör. (Applåder)

anf.45 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Om Stefan Löfven tycker att det är opportunism att säga att någon är en trevlig person men samtidigt är dålig på sitt jobb är det en åsikt som får stå för Stefan Löfven. Jag tycker inte att det är särskilt konstigt. Jag har träffat många sådana personer. Stefan Löfven är en av dem.

Det är klart att vi inte ska lasta alla muslimer för de illdåd som begås i islams namn. De moderata, reformvänliga muslimer som tror på demokrati och de värden som har lagt grunden till de öppna och fria västerländska samhällena ska på intet sätt lastas för det här, och det måste vi vara väldigt tydliga med. Men att som Stefan Löfven säga att islamismen inte har någonting med islam att göra tyder på en världsbild som är lite väl naiv.

Vi kan inte bekämpa IS, Boko Haram och andra terrororganisationer eller den väldigt vildsinta islamism som nu växer fram även i våra länder bara genom tycka-synd-om-mentalitet och fritidsgårdar. Vi måste faktiskt också våga sätta hårt mot hårt när det behövs för att kunna skydda tryggheten i våra länder. (Applåder)

anf.46 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Hårt ska sättas mot hårt. Det är helt riktigt. Det är därför vi föreslår kriminalisering av resor för deltagande i terroristhandlingar och terroristkrig, liksom finansiering av detta och så vidare. Hårt ska sättas mot hårt!

Men det är också så att samhällen ska byggas så att det är möjligt för folk att känna framtidstro och framtidshopp. Där har Sverigedemokraterna svikit rad efter rad av löften. Ni åkte land och rike runt i valkampanjen och lovade sänkt skatt till pensionärerna. Sedan åkte ni hit till riksdagens parlament och röstade emot sänkt skatt för pensionärerna. Ni talade för höjd arbetslöshetsersättning. Sedan åkte ni hit och röstade emot, bara för det höga nöjet att fälla regeringen. Åk nu tillbaka till de människor som ni gav dessa löften! Förklara varför ni lovade dem detta men gjorde precis tvärtom här i riksdagen!

Sverigedemokraterna är inte ett parti att lita på. Sverigedemokraterna är ett populistiskt parti, har alltid varit det och kommer att vara det. (Applåder)

anf.47 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Populism är att lova allt till alla och inte ha täckning för det. Och det var precis vad ni gjorde i er budget, Stefan Löfven. Det var en kraftigt underfinansierad budget. Bara vad gäller kostnaderna för den direkta asylmottagningen var den underfinansierad med 17 miljarder kronor, enligt Migrationsverkets prognos, trots att ni hade brutit mot det finanspolitiska ramverket, vilket ni fick skarp kritik från Finanspolitiska rådet för.

När det gäller pensionärerna var det som vanligt så att ni tog med den ena handen och gav med den andra. Ni skulle höja skatten för de pensionärer som jobbade för att dela ut lite mindre till dem som inte jobbade. Det är inte en seriös politik.

Om Stefan Löfven hade brytt sig på riktigt om pensionärerna och andra svaga grupper hade han i den första voteringen som ägde rum den dagen kunnat stödja Sverigedemokraternas budgetmotion. Där fanns fullt finansierade förslag för hur vi skulle kunna stärka pensionerna, stärka välfärden och stärka företagsklimatet i landet utan att behöva dribbla med siffor och behöva höja skatterna. (Applåder)

Tidningsartiklar

DN 10 jan 2015:

“Qviberg riskerar fängelsestraff

Finansmannen Mats Qviberg åtalas för grovt svindleri och riskerar därmed upp till sex års fängelse. Fyra andra personer i ledande ställning har också åtalats i samband med härvan i kraschade HQ Bank.

Det var våren 2010 som Finansinspektionen (FI) fann att HQ Bank kraftigt övervärderat vissa optioner som banken ägde. HQ bank tvingades sälja optionerna och det slutade med en förlust på 1,2 miljarder kronor. I augusti 2010 drog FI in bankens oktroj, dess tillstånd att driva bank. HQ Bank sattes ett par dagar senare i likvidation.

Sedan dess har anklagelser och motanklagelser haglat, samtidigt som Ekobrottsmyndigheten drivit en förundersökning om misstänkt brott. På fredagen kom chefsåklagare Martin Tidéns beslut. Fem personer åtalas för bokföringsbrott och svindleri.

Mats Qviberg var ordförande i moderbolaget HQ AB och en av koncernens grundare. Enligt Tidéns åtalsbeslut har han ”uppsåtligen eller av grov oaktsamhet ” tillsammans med tre andra i ledande ställning, ”spridit vilseledande uppgift ägnad att påverka bedömandet av företaget i ekonomiskt hänseende”.

De har med andra ord förskönat bilden av bankens ekonomiska ställning till skada för de som investerat i banken.

– Han har ett ansvar, anser jag, för att följa det här regelverket, säger Tidén till nyhetsbyrån TT.

– Det är orimligt, säger Mats Qviberg om åtalet till DN. I övrigt hänvisar han till sina advokater.

Olle Kullinger, en av de tre advokater som försvarar Mats Qviberg säger att Qviberg ”självklart för-nekar varje form av brottslig åtgärd”.

– Det är med stor förvåning som vi tar emot det här åtalet, säger Kullinger.

– Vi har gått igenom det här materialet mycket noggrant och hade ändå trott att åklagaren skulle göra en omvärdering av sin tidigare position och besluta sig för att lägga ned det här, tillägger han.

Är ni besvikna?

– Det är klart att det är en besvikelse att han fattar ett beslut som vi inte tycker är riktigt.

Vid sidan av Mats Qviberg åtalas för svindleri även tidigare ordföranden i HQ Bank Stefan Dahlbo, tidigare vd Mikael König och styrelseledamoten Kurt Lönnström.

Dessa tre åtalas även för grovt bokföringsbrott eftersom det, enligt åklagaren, saknas korrekta verifikationer av optionsaffärerna fram till sommaren 2010. Därmed gav inte bokföringen en korrekt bild av bankens ekonomiska ställning.

Åklagaren kräver också att Qviberg, König, Lönnström och Dahlbo får näringsförbud.

Mikael Königs advokat Tomas Nilsson säger att hans klient förnekar brott. Som vd hade inte König något direkt med redovisningen att göra.

– Det fanns ju ekonomiavdelningar och experter som skötte detta och han har inte haft anledning att tro att det begicks något fel i det hänseendet, säger Nilsson.

Dessutom har den tidigare revisorn Lars Dyrefors åtalats för medhjälp till grovt svindleri. Han skrev en så kallad ren revisionsberättelser, trots att han, enligt Tidén, kände till bristerna i värderingen av optionerna.

Dyrefors förnekar brott, säger hans advokat Torgny Wetterberg – som anser att åtalet är en skandal. Det saknar, enligt Wetterberg, saklig grund.

– Jag är oerhört kritisk mot åtalet. Man förutsätter ju att en åklagare är objektiv, säger han.

Finansinspektionen anmälde Johan Dyrefors till Revisorsnämnden. Nämnden fann att Dyrefors brustit i sin dokumentation av vissa åtgärder, men hade inga invändningar mot själva revisionen.

DN har sökt Dahlbos och Lönnströms advokater för kommentarer.

Fotnot: Optioner är ett finansiellt instrument som används för olika former av handel med värdepapper. I många fall med mycket hög risk.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se
Dan Lucas dan.lucas@dn.se

Fakta. Mats Qviberg

Stjärnmäklare som blev bankägare

Mats Qviberg är stjärnmäklaren som blev storägare i den bank som bar hans och Sven Hagströmers namn, H för Hagströmer och Q för Qviberg.

Under årens lopp har han varit journalisternas gullgosse, känd som en veritabel citatmaskin. Han har gärna slagit vilt omkring sig och på så vis fått många fiender. Efter att HQ-skandalen briserat kunde de som skurit tänder i smyg öppet ta avstånd från honom.

På senare tid har han offentligt kämpat för att rentvå sitt namn och slippa åtal. Åklagaren fattade dock ett annat beslut.

Dn

Fakta. Turerna kring HQ

I maj 2010 krävde den nyvalda styrelseledamoten i HQ Bank, Catharina Lagerstam, en omvärdering av bankens värdepappersportfölj. Hon röstades dock ned av styrelsen och lämnade därför sitt uppdrag. Någon vecka senare krävde Finansinspektionen (FI) en omvärdering.

I augusti 2010 återkallade FI tillstånden för HQ Bank och strax därefter sattes HQ Bank i likvidation.

I september inledde Ekobrottsmyndigheten en förundersökning om grovt bokföringsbrott och svindleri i banken.

I mars 2011 pekade den nya styrelsen i HQ AB ut bland andra Mats Qvibergs som ansvarig för haveriet i HQ Bank.

I juni lämnade HQ AB in stämningsansökningar mot Qviberg och en rad andra personer, som krävdes på sammanlagt 2,7 miljarder kronor.

I oktober lämnade HQ AB in brottsanmälningar mot Qviberg med flera till Ekobrottsmyndigheten.

I november meddelade hovrätten att muntliga förhandlingar ska hållas i tvistemålet mellan HQ AB och Qviberg.

Den 9 januari 2015 åtalas Mats Qviberg med flera för bland annat grovt svindleri. “

DN 10 jan 2015:

Hårdare tag med starkt symbolvärde

Att Mats Qviberg blir åtalad för grovt svindleri för skeenden i HQ Bank är minst sagt uppseendeväckande. Det är ytterst sällan som finanseliten behöver stå inför skranket, senast var det sparbolaget Skandias toppar som fick inställa sig för runt tio år sedan.

Samhällets ton har hårdnat. Förr i tiden var det rätt mycket vilda västern i finansbranschen. När finansmannen och miljardären Erik Penser var aktiemäklare i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet gjorde han en hel massa egna affärer samtidigt som han hjälpte kunder. Sedan ändrades reglerna så att börsmäklare inte fick göra kortsiktiga egna affärer och endast ett begränsat antal långsiktiga affärer. Då flyttade Erik Penser till Storbritannien.

Att handla på insiderinformation, det vill säga kurspåverkande uppgifter som inte är kända, var en gång lika naturligt som att andas. Nu är det ett brott, vilket det givetvis alltid borde ha varit.

Ofta har myndigheterna kommit springande med regler efter haverier i finansbranschen, till exempel efter 1930-talskraschen och efter finanskrisen 2008.

Ändå har Finansinspektionen och Ekobrottsmyndigheten ofta kämpat i motvind mot snillrika finansekvilibrister.

Finansinspektionen har tidigare också känts rätt tandlös. Det har varit lite böter hit och dit, men inte mer. Flera på HQ Bank diskuterade under sommaren 2010, när Finansinspektionen utredde ärendet, hur mycket böter banken skulle få. Banken hade ju ställt allt till rätta igen, så böter verkade rimligt, resonerade de.

Vad de hade missat att notera var att Finansinspektionen hade blivit hårdare under Martin Anderssons regim. Den 28 augusti 2010 drog Finansinspektionen in HQ Banks tillstånd. Banken upphörde att fungera, men räddades av att investmentbanken Carnegie köpte den.

Sedan dess har Ekobrottsmyndigheten tröskat ärendet. Och nu väcks alltså åtal mot Mats Qviberg och fyra personer till. Även om målet kommer att ta väldigt lång tid och även om alla blir frikända har det här ett symbolvärde.

I dessa digitala tider blir många saker mer genomlysta. Om svenskarna får höra om misstänkt fuffens på toppnivå och ingenting händer bidrar det till att dålig moral sprider sig. Tanken ”kan de så kan jag” får fotfäste. Det verkar myndigheterna ha förstått.

Det står klart att HQ Bank i sin handel med optioner tog risker bortom sans och vett, samtidigt som banken utåt pratade om låg risk och att lägga ned egenhandeln med optioner och andra värdepapper.

Men frågan är alltså om det var brottsligt. Ekomål är besvärliga och många domare har blivit bortkollrade av högintelligenta, välklädda åtalade som övertygande har lagt fram sitt försvar.

Ekobrottsmyndigheten förlorade till exempel 2010 målet mot en så kallad insiderring, trots gedigen bevisning, bland annat i form av

kontanter gömda i en bilbarnstol, avlyssnade mobilsamtal och en hemlig mobiltelefon som kastades ut genom ett fönster när polisen kom. Just insiderbrott har dock visat sig extra svåra att bevisa. Domstolarna har problem med att hänga med i alla turer och att bevisa vad som är insiderinformation har visat sig hart när omöjligt.

Men även när det gällde skandalen i Skandia så hade åklagaren inte så mycket att hämta. Alla utom en person friades.

I fallet Mats Qviberg har chefs-åklagare Martin Tidén fokuserat på regelverket. HQ Bank hade en verksamhet som krävde att banken följde ett regelverk. Enligt det regelverket var banken tvungen att ta ställning till vissa saker. Det gjorde banken inte. Alltså följde banken inte regelverket. Om domaren köper det resonemanget eller inte får vi se.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se “

DN 10 jan 2015:

Ny polisindelning får kritik direkt

Nu är den verklighet, Sveriges nya polismyndighet. I Stockholm blir åtta polismästardistrikt tre polisområden: City, Nord och Syd.Facket varnar för kaos – och fler poliser bakom skrivborden i huvudstaden.

Sveriges nya och enda polismyndighet ska göra det polisen alltid velat göra: komma närmare folket, öka tryggheten och minska brottsligheten.

Med färre chefsled och minskad administrativ kostym hoppas man göra stora samordningsvinster, vinster som gör att resurserna i stället ska gå till poliser ute på gatan.

Men polisförbundet menar att man inte fått de ekonomiska förutsättningar som krävs och varnar för kaos:

– Vi är oroliga att detta blir kejsarens nya kläder, precis som under närpolisreformen. Den slutade i att man blev tvungen att avskeda hundratals civilanställda, säger Göran Malmborg, ombudsman på Polisförbundet.

I Stockholm har polisen redan, i flera olika projekt, satsat på att öka antalet poliser som arbetar i de mest brottsutsatta områdena. De ska få ytterligare förstärkning då tidigare centraliserad utrednings- och underrättelsearbete ska utlokaliseras i större utsträckning.

Tanken är också att polisen ska ge så kallade ”medborgarlöften”. Det går ut på att man i nära dialog med olika aktörer i lokalsamhället tillsammans definierar hur problembilden ser ut. Därefter tar polisen fram en handlingsplan som är konkret. Den planen utgör löftet till befolkningen.

– Det kan till exempel vara att vi lovar att utföra ett visst antal trafikkontroller om det är så att man uppfattar att mopedåkning på cykelbanor är ett stort problem, säger Carina Persson, biträdande regionpolischef i Väst, där man redan arbetat enligt modellen.

Men en majoritet av Polisförbundets medlemmar är skeptiska. I en enkät som Polisförbundet gjorde strax innan jul tror bara var fjärde polis att det kommer att bli bättre. 47 procent tror inte att det blir någon förändring eller att det blir sämre.

– Oron är stor. Omorganisationen i sig behövs, men vi ser redan att förhoppningarna inte infriats, säger Lena Nitz, polisförbundets ordförande.

Enligt henne är ett av problemet dels att osäkerheten kring de civilanställda fortfarande är stor. Blir de ännu färre kommer poliser att fortsätta vakta arrester och svara i telefon.

Ett annat problem är de IT-system som polisen arbetat med. De har, trots mångmiljonkostnader, inte fungerat. Nu får myndigheten dock gemensamma system.

– Jag kan lova att vi kommer att se stora förbättringar på det området, säger Dan Eliasson, ny rikspolischef.

Det är ännu inte klart vem som blir ny chef över Polisregion Stockholm. Tillförordnad är Ulf Johansson, som tillsammans med sju andra personer, varav tre kvinnor, sökt jobbet. Rekryteringsprocessen har precis inletts.

Klart är dock vilka övriga chefer i Stockholm blir.

Chef i polisområdet city blir Christian Agdur, chef i Nord blir Christer Nilsson och chef i Syd blir Carolina Björnsdotter Paasikivi.

Den nye rikspolischefen Dan Eliassons senaste personliga erfarenhet av polisen var för övrigt när han 2003 hade inbrott i sitt garage. Fyra vinterdäck stals.

Hur gick det med den utredningen?

– Den lades ner.

Hur kändes det?

– Det kändes trots allt okej. Jag fick ut pengar från mitt Försäkringsbolag.

Ulrika Byulrika.by@dn.se
Marijana Dragic marijana.dragic@dn.se “

DN 12 jan 2015:

”Vi måste orka tänka att det kan hända här”

Sveriges inrikesminister Anders Ygeman (S) är inte Charlie. Snarare vill han se sig som den muslimske polisman som mördades på sin post. Ministern säger att 200–300 svenskar åkt utomlands för att strida – och att de militärt tränade krigarna kan utgöra terrorhot.

– Vi måste orka tänka tanken att ett terrordåd kan hända i Sverige, säger Anders Ygeman.

DN träffar Sveriges inrikesminister på ett hotell nära Parisoperan. Snart ska han diskutera terror med sina europeiska ministerkolleger. En viktig fråga är flygregistret PNR, passenger name record. EU ska samla in uppgifter om passagerares namn, biljettbokningar, kreditkort, hotellbokningar och andra data. Idén är att upptäcka misstänkta mönster.

Bröderna som attackerade Charlie Hebdo hade rest en del och fått terrorträning i Jemen. Hade ett register kunnat stoppa dem?

– Man hade haft bättre koll på dem i alla fall. Och det är väl ganska troligt att det hade kunnat ringa varningsklockor.

Säpo uppger att största hotet mot Sverige är islamistisk terrorism. Anser du också det?

– Jag vet inte om Säpo uttrycker sig så. Men hur som helst: De som har åkt utomlands, har motiv, har skaffat sig militär förmåga och sedan återvänder till Sverige – det är klart att de utgör ett hot.

Hur många svenskar har åkt för att strida de senaste åren?

– Vi vet säkert att det är över hundra. Och vi vet vilka de är. Sen har vi ytterligare ett par hundra där det är troligt att de åkt. Men det är inte bekräftade siffror.

Vad tror du själv: hur många är det totalt?

– Mellan 200 och 300 individer.

Säpo sade i höstas att man har avvärjt två terrordåd. Vad vet du om dem?

– Jag väljer att låta Säpo tala om det. Men något som vi *kan* prata om är Jyllands-Posten. Det är ju väldigt likt det som hände här i Paris.

Den 29 december 2010 greps fem personer – en i Sverige och fyra i Danmark – misstänkta för förberedelse till terrorbrott. En k-pist beslagtogs. Gruppens plan, enligt polisen: att ta sig in på Jyllands-Postens redaktion och ”med hjälp av k-pisten döda så många som möjligt”. Motivet: Jyllands-Postens publicering av Muhammedkarikatyrer.

Gripandet var ett samarbete mellan svensk och dansk säkerhetstjänst.

Varför lyckades man avvärja det terrordådet?
Underrättelseinformation. Vi har ju ökad möjlighet att använda det vi kallar för hemliga tvångsmedel. Avlyssning, exempelvis, är ett viktigt verktyg.

2006 blåste det kring Anders Ygemans partikamrat, utrikesminister Laila Freivalds. Danska Jyllands-Posten hade publicerat karikatyrer av profeten Muhammed vilket skapat ilska i Mellanöstern. Sverige distanserade sig från Danmark. Den svenska utrikesministern lovade arton ambassadörer från muslimska länder att be om ursäkt om någon svensk tidning publicerade Muhammedkarikatyrer.

När Sverigedemokraternas nättidning SD-Kuriren publicerade profet-karikatyrer satte UD press på tidningens webbhotell. SD-Kuriren släcktes ned.

”Jag ber om ursäkt att vi i Sverige har enstaka personer som är så hänsynslösa och medvetet kränker andra människors religion”, skrev Laila Freivalds.

Hur tänker du kring det som hände 2006?

– Min minnesbild är att många uppfattade det som att en del danska tidningar gjorde det lite för att jävlas. Många såg på det som lite omoget: ”Vad fan ska ni hålla på så här för, och reta upp en massa människor?” Det kan man ju tycka samtidigt som man tycker att det är tidningars högsta rätt att få publicera och att få jävlas. Risken är att man nu bara kommer ihåg ena delen av den diskussionen.

Var det rätt att släcka ned det här webbhotellet?

– Nej.

Varför blev det så?

– Om jag förstår det rätt så var det en politisk tjänsteman som ringde till webbhotellet. Och så ledde det till att de släckte ned.

Det var ju ändå påtryckningar från UD, med regeringens tyngd bakom?

– Ja. Och det ska man ju inte ägna sig åt. Så är det ju.

Var det rätt av regeringen att be om ursäkt för att enskilda svenskar publicerade karikatyrerna?

– Det är jättesvårt att döma det efteråt. Jag kanske inte skulle ha gjort så.

Är det hyckleri av Sverige att här i Paris manifestera för det fria ordet och samtidigt ha en historia av att ha släckt ned Muhammed-karikatyrer?

– Nej. Att en medarbetare till en minister ringde ett samtal för åtta år sedan, samtidigt som vi hela tiden har hållit pressfrihetens fana högt … Nej, jag upplever inte det som hyckleri. Det är näst intill en tramsig debatt.

Sloganen överallt efter dådet mot Charlie Hebdo är ”Je suis Charlie” – Jag är Charlie. Är du Charlie?

Anders Ygeman funderar ett par sekunder.

– Nej, jag är nog snarare polismannen i så fall. Han som var beredd att offra sitt liv för att andra skulle få vara så där provokativa.

Vad tänker du om polismannens öde?

– Han är troende muslim, han skyddar tidningen för att de ska få ha sin yttrandefrihet – och blir kallblodigt mördad av folk som utger sig för att vara muslimer.

Slutligen: vad vill du säga till svenskar som är oroliga för terrordåd på hemmaplan?

– Vi ska göra allt vi kan för att se till att det inte händer – men det kräver också medborgarnas deltagande.

Hur menar du?

– Om man ser saker ska man dela med sig av det. Ingen säkerhetstjänst är bättre än sin befolkning.

Niklas Orrenius niklas.orrenius@dn.se “

DN 14 jan 2015:

“Terror mot Europas judar

I efterspelet till terrorn i Paris har 5 000 franska poliser och soldater kallats in för att försvara judiska skolor.

Med andra ord: islamistiska extremisters ilska över teckningar och andra oförrätter får dem att se judiska barn som legitima mål. Tydligare än så är det svårt att skildra den utsatthet som många av Europas judar känner i dag.

Ett av förra veckans dåd har en glasklar antisemitisk kontext. När Amedy Coulibaly tog gisslan för att få terrorbröderna Kouachi fria valde han att slå till mot en judisk kosherbutik. I ett telefonsamtal med en fransk tv-station ska han uttryckligen ha berättat varför: han såg helt enkelt judarna som lämplig måltavla.

Händelsen är en perverterat logisk följd av den antisemitism som är en framträdande del av jihadisternas världsbild. Inte minst i Frankrike lever judar under konstant hot från muslimska extremister.

Svenska kommittén mot antisemitism, SKMA, skrev i lördags en bloggpost där organisationen gick igenom ”den antisemitiska dimensionen” av terrorn i Paris. Det är fasansfull läsning. I en årlig rapport från den franska judiska organisationen SPCJ framgår att 40 procent av det rasistiska våldet i landet riktas mot judar. En grupp som motsvarar en procent av befolkningen.

Förutom de många mindre brott som ständigt begås mot judar av muslimska extremister finns också några som sticker ut i exceptionell vidrighet.

I mars 2012 öppnade en franskalgerier vid namn Muhammad Merah eld vid en judisk skola i staden Toulouse. En rabbin dödas när han förgäves försöker skydda sina söner, fyra och fem år gamla. Merah skjuter också en sjuårig flicka i huvudet innan han lämnar skolan. Det visar sig att han dagarna innan mördat tre franska soldater.

Som förklaring till massakern vid den judiska skolan anförde Merah att ”judarna har dödat våra bröder och systrar i Palestina”. Genom sin blotta etnicitet och religion gjordes alltså tre judiska barn medskyldiga till staten Israels krigföring.

Detta resonemang tycks rinna i själva jihadismens blodomlopp. Det dyker upp i allt från motiv till attacker mot synagogor till absurda konspirationsteorier på nätet. ”Judarna” inte bara dödar oskyldiga palestinier, ”de” styr i praktiken USA och hela västvärlden, inte minst banker och medier, ”de” hatar islam. Varje attack mot en jude, vilken jude som helst, blir legitim i kampen mot världsjudendomen.

På något sätt lyckas jihadisternas flod av anklagelser om att judar har sig själv att skylla på grund av Israels aktioner fortleva som en liten rännil i många andra kommentarer till attacker mot judar. När Aftonbladets Åsa Linderborg 9/1 ger sin tolkning av islamistisk terror finns Israels ”folkmord” på palestinier med. Däremot inte en förklaring till varför de parisiska judarna i kosherbutiken ska betala ett pris för detta ”folkmord”.

När BBC rapporterar om den stora manifestationen för yttrandefrihet i Paris berättar en judisk kvinna om sin otrygghet i landet. På detta svarar reportern: ”Men många kritiker av Israels politik skulle anse att palestinierna också lider något enormt i judiska händer”. Judiska händer?

Reportern bad senare om ursäkt, men incidenten visar hur extremisternas bisarra tankefigurer lyckats tränga sig långt in i det västerländska kollektiva medvetandet.

Naturligtvis är det inte bara religiösa fanatiker som hotar Frankrikes, och Europas, judar. Extremister av alla sorter – höger, vänster eller jihadister – har några få framträdande likheter. En är deras förkärlek för att attackera judar.

EU-organet FRA (European union agency for fundamental rights) redovisade år 2013 statistik över antisemitiska hatbrott. De som oftast fällde ”negativa yttranden om judar” var vänsterextremister. När frågan gällde fysiskt våld och hot var det däremot oftast extrema muslimer som låg bakom.

Och just i Frankrike har högerextrema Nationella fronten länge riktat sitt hat mot den judiska befolkningen, i både retorik och politik, även om man på senare tid flirtat med judiska väljare för att få stöd i sin kamp mot ”islamisering”.

Jihadisternas syn på europeiska judar som medskyldiga till Gazakriget tycks finna genklang i vänsterextrema kretsar. Konspirationsteorierna om världsjudendomens infiltration är modersmål för de högerextrema.

Ingredienserna bildar en dödlig giftblandning som år 2015 får judar över hela Europa att frukta för sin säkerhet. Även i Sverige. Det är stor skam.

Dn 14/1 2015 “

DN 14 jan 2015:

“Tryggare har många blivit

Betraktar man våldet genom ögonblicksbilder ser det alltid ut att fira nya triumfer. Morgondagen har en tendens att kännas farligare och mer hotfull än gårdagen.

I Brottsförebyggande rådets återkommande trygghetsundersökning uppger varje år en överväldigande majoritet att de tror att brotten blir fler. Slående många svenskar tycker se sig en markant ökning, försvinnande få är förvissade om det motsatta.

Även i årets enkät, som publicerades i går, befinner sig olyckskorparna i stark övervikt. Men nivån är den lägsta sedan mätningarna inleddes. Balansen håller på att förskjutas.

BRÅ:s senaste undersökning visar tydligt hur människors trygghet har börjat öka. På senare år har betydligt färre än tidigare varit rädda för att de själva eller någon närstående ska bli misshandlad eller överfallen, och allt fler känner sig trygga när de är ute på kvällen.

Mellan 2006 och 2014 minskade andelen som oroar sig för brottsligheten i samhället med en tredjedel. Förändringen märks över hela det frågebatteri som rör vår trygghet och oro. Även förtroendet för rättsväsendet har ökat märkbart.

Verkligheten ger stöd åt dem som ser ljust på den allmänna utvecklingen. BRÅ:s allra senaste siffror över brott och våld i Sverige bildar ett hack i en annars nedåtlutande kurva. Vissa brottskategorier

rör sig upp och ned i små vågor, och somligt byter inriktning. Medan stölderna minskar entydigt har till exempel bedrägerierna blivit snäppet fler.

Ny teknik försvårar viss kriminalitet och banar väg för annan. Men den långsiktiga trenden är tydlig. Risken att bli mördad är i dag inte ens hälften av vad den var på 1980-talet. Mycket talar för att både världen och vårt samhälle har blivit säkrare. Förklaringarna vittnar om genomgripande förändringar av vanor och kultur.

Om bilden av våra medmänniskor också håller på att förändras är det något gott. Mindre rädsla ger förstås större personlig frihet. Lägre halter av misstänksamhet bildar samtidigt en buffert mot populism och giftig misstro inom politiken.

Den ökade tryggheten är en ljuspunkt att ta till sig. Även om det, särskilt de senaste dagarna, har varit lättare att se det bräckliga i samhällets säkerhet.

Carl Johan Von Seth carljohan.vonseth@dn.se "

DN 14 jan 2015:

"Tips via polisens hemsida kan läsas av obehöriga

Tips som sänds in till polisen över internet går att läsa av obehöriga. Myndighetens särskilda tipsformulär är helt okrypterat. DN kan samtidigt avslöja att Säpo slarvar med säkerhetsuppdateringar på sin egen hemsida.

Tips från allmänheten till polisen omfattas ofta av sekretess eftersom innehållet kan härröra från pågående förundersökningar. Trots detta hanteras uppgifter som kommer in via polisens hemsida, *polisen.se*, på ett mycket osäkert sätt, enligt DN:s granskning.

Polisens särskilda tipsformulär är helt okrypterat. Tipsen skickas från besökarens webbläsare till polisens webbserver i klartext, vilket innebär att obehöriga enkelt skulle kunna avlyssna och därmed läsa meddelanden som kommer in. Bristen skulle kunna liknas vid att skicka ett meddelande via den vanliga postgången som ett vykort i stället för som ett rekommenderat brev.

På hemsidan står det att "Polisen behöver tips från allmänheten för att kunna förebygga brottslighet och skapa trygghet i samhället". I ett annat formulär, som också är osäkert, går det att tipsa polisen när man sett sexuella övergrepp mot barn utomlands.

Polisen bekräftar säkerhetsbristen för DN. Stephan Ray, pressekreterare vid polisen, skriver i en skriftlig kommentar: "Det här är uppenbart olyckligt och allvarligt. Det har högsta prioritet och vi

arbetar med att åtgärda detta så snabbt som möjligt.” Vidare skriver han att ”det är viktigt att allmänheten känner förtroende för hur vi hanterar de tips som kommer in till oss via webbplatsen” och att det är ”viktigt att hålla isär tipsformulär från polisanmälan via *polisen.se* som är krypterad via en egen e-tjänst”.

I går uppgav polisen att problemen skulle lösas under tisdagskvällen.

DN:s granskning visar också att Säkerhetspolisen har IT-säkerhetsbrister. Myndigheten har – precis som den vanliga polisen – ett särskilt tipsformulär på sin hemsida. På sajten beskriver Säpo att man arbetar med ”att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet, bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen”. De lovar att alla inkomna uppgifter behandlas ”konfidentiellt”.

Tipssidan – *tips.sakerhetspolisen.se* – är krypterad, men Säpo har slarvat med säkerhetsupp-dateringar. DN har tagit hjälp av analysverktyget Qualys SSL Labs som ger sajten betyg ”C” och visar att sajten saknar skydd för säkerhetshålet Poodle. Buggen finns i det så kallade transportskyddet SSL och fick stor uppmärksamhet i oktober, även i svenska medier.

I teorin skulle ”Poodlebuggen” gå att utnyttja av obehöriga för att läsa meddelanden, men den är samtidigt mycket svår att utnyttja.

Efter att DN konfronterat Säpo med uppgifterna i går gjorde myndigheten omgående en säkerhetsuppdatering av sin server.

– Vi kände till att det saknades en uppdatering på vår webbsida. Det är åtgärdat nu. Man ska komma ihåg att det krävs en avancerad insats för att utnyttja den här typen av brist. Vi bedömde risken som låg, säger Fredrik Milder, pressekreterare vid Säpo.

Hur ser du på att det är först när DN kontaktar er som ni – inom loppet av några timmar – uppdaterar servern?

– Vi välkomnar alla granskningar. De visar på en sårbarhet som finns i hela samhället. Också hos Säkerhetspolisen. Något som är lätt att åtgärda, säger Fredrik Milder.

Säpo har tillsynsansvar i staten för att granska IT-säkerhetsfrågor vid andra myndigheter.

Kristoffer Örstadius kristoffer.orstadius@dn.se

Det sårbara digitala samhället.

DN kunde i en artikelserie november och december visa på flera allvarliga IT-säkerhetsbrister i Sverige. Till exempel att det går att öppna dammluckor över internet – utan att behöva ange lösenord. Och att flera hundratusen svenska hushåll har haft osäkra modem hemma. Ett företag som säljer styrsystem till fastigheter visade sig ha så dålig IT-säkerhet att det enkelt gick att hacka sig in i till exempel värmepannor, belysning och ventilation. **DN “**

DN 17 jan 2015:

“Var inte rädda

Det kommer att dröja innan vi känner de exakta omständigheterna bakom tillslagen mot misstänkta terrorister i Belgien och Frankrike.

Vad vi vet är att två människor dödats i Verviers, östra Belgien, och att ett flertal gripits i båda länderna.

Vi vet förstås inte, men har ingen anledning att betvivla att det inte var den sista incidenten som inbegripit jihadister i Europa.

Samtiden och den överskådliga framtiden ter sig mörka och skrämmande. Som om inte sanningen vore hemsk nog präglas situationer som dessa av rykten, spekulationer och ogrundade hot. Terrorismen och våldet känns osynliga men allestädes närvarande.

Bara på fredagen skadades flera människor vid våldsamma Charlie Hebdo-protester i Pakistan. I västerländska medier ryktades om 20 vilande terrorceller och hundratals jihadister redo att slå till mot europeiska mål. Det talades om ”överhängande hot”.

Misstänkta terrorister greps vid stora polisinsatser i Tyskland. Ett nytt gisslandrama utvecklades i Paris, nu i ett postkontor. Och i Sverige, i lilla Kungsbacka, spärrades delar av centrum av efter larm om en misstänkt bomb mot en tidning.

Sverige är inte förskonat från jihadistterror. Självmordsbombaren på Drottninggatan i Stockholm misslyckades med en hårsmån. Attacken mot Jyllands-Posten stoppades tack vare skickligt polisarbete. Dödshoten mot konstnären Lars Vilks skojades länge bort och trivialiserades.

Enligt statistik redovisad av Radio free Europe är Sverige det land i Europa som har flest ”jihadresenärer” per capita, alltså människor som rest för att slåss i Syrien och Irak. Strax efter oss kommer just Belgien, därefter är det ett långt gap ner till trean Danmark. Men siffrorna är osäkra och varierande.

Att hemvändare från kriget skulle utgöra en fara för samhällen i väst är ingen nyhet. Däremot har det varit svårt att avgöra hur stor denna risk är. Efter den senaste veckan vet vi bättre.

Som alltid när våldet slår till mot vår värld är det lätt att förtvivla. När flygplanen träffade skyskraporna i New York, när arbetspendlarna sprängdes i Madrid, när Anders Behring Breivik sköt omkring sig på Utøya, inträffade en sorts fasans nollpunkter där allt stod stilla.

Men på samma gång vet vi att det alltid finns ett ”efter”. Människor går upp ur sängen, kramar sina nära och kära, låser upp dörren och vandrar i väg till jobbet och skolan. Livet går sakta tillbaka till det normala.

Det är just den normaliteten som terroristerna vill förvägra oss. De vill skapa skräck, misstro och hat. De vill slå in en kil mellan ”väst” och ”islam”, mellan muslimer av olika inriktningar, mellan vänner och grannar.

De vill framstå som oövervinnerliga.

Skräcken har redan fått visst fäste. Judiska organisationer i Sverige hotas och tvingas höja säkerheten. Moskéer och muslimska föreningar

utsätts för skadegörelse och hot. Vi kastar oroliga blickar på främlingen intill på bussen.

Men nästan alltid är rädslan ogrundad. ”Främlingen” är trots allt inte särskilt olik oss själva. Fredagens gisslandrama i Paris, som omedelbart fick rubriker världen över, var iscensatt av en helt vanlig småbrottsling, upplösningen blev oblodig.

Och den misstänkta bomben i Kungsbacka visade sig vara ett paket med gröna växter.

Polis och underrättelsetjänst i Sverige och övriga västvärlden står inför stora utmaningar. Samtidigt som de måste vara på sin vakt och proaktiva får resultatet aldrig bli ett alltför nitiskt kontroll- och repressionssamhälle. Slår de till för tidigt riskerar de att förlöjligas och anklagas för att förfölja redan utsatta grupper. Kommer tillslagen för sent kan vi få nya Charlie Hebdo-dåd i våra städer.

Den värld vi känner står inför ett hot. Men vi har klarat det förut och kommer att klara det igen.

Vi klarar detta med en kombination av vaksamhet och kyla. Vi klarar detta genom att behålla lugnet och fortsätta med vår vardag, med dagishämtningar, träning, tv-serier och kärlek. Vi klarar det med tolerans mot varandras olikheter. Vi klarar det med en aktiv utrikespolitik som ger stöd till moderata krafter och mänskliga rättigheter. Vi klarar det med att ge brottsbekämpningen på hemmaplan erforderliga resurser och rimliga befogenheter.

Vi klarar detta. Men det blir inte gratis. Vi får kavla upp ärmarna en bit och hugga i.

Dn 17/1 2015 “

DN 17 jan 2015:

“EU samordnar polisens tillslag mot terrorister

Polis runt om i Europa har genomfört flera stora operationer mot misstänkta terrorister. – Personer med radikala idéer som stridit i Syrien planerade en riktad terrorattack i Belgien. Vi förväntar oss att det kommer att upprepas i Europa, säger Michèle Coninsx, ordförande för Eurojust, EU:s rättsliga expertorgan.

Källor i Bryssel uppger för DN att flera av operationerna i Belgien, Tyskland och Frankrike under de senaste dygnen har samordnats av Eurojust, som är EU:s medlemsstaters rättsliga expertorgan och arbetar med gränsöverskridande grov brottslighet. När personer som stridit för Islamiska staten eller al-Qaida är involverade kan man utgå från att Eurojust är inblandade, enligt DN:s källor.

Upp till 20 sovande terrorceller sägs vänta på att slå till i en rad europeiska länder. Enligt en under-rättelsekälla omfattar cellerna mellan 120 och 180 personer. Målen som pekas ut är Frankrike, Tyskland, Belgien och Nederländerna. Underrättelsetjänster inom EU och Mellanöstern ska ha identifierat ett nära förestående hot mot Belgien samt möjligen mot Nederländerna, rapporterar CNN.

Eurojust finns till som ett smörjmedel mellan EU:s medlemsländer i grova, gränsöverskridande brott. Redan vid ett gripande måste det finnas ett beslut om var de misstänkta ska lagföras och på vilka rättsliga grunder det sker. Bevisningen måste också kunna användas i landet där den misstänkta ska åtalas.

Michèle Coninsx, ordförande för Eurojust, vill inte kommentera pågående operationer eller Eurojusts inblandning.

– Det vore varken möjligt eller professionellt. Men de senaste två åren har vi arbetat med fenomenet utländska krigare, personer som reser till Syrien och Irak för att delta i exempelvis Islamiska statens strider. De flyttar ofta fram och till-baka, vi hade ett exempel i våras med en person som åkte från Frankrike för att delta i strider, och sedan åkte från Syrien till Belgien, säger Michèle Coninsx till DN.

Två personer dödades och 13 greps när belgisk antiterrorpolis slog till mot en rad misstänkta terroristceller på torsdagen, som DN berättade om i gårdagens tidning. Terroristernas mål ska ha varit polisen själv, enligt den belgiska åklagarmyndigheten.

– Det handlade i Belgien om personer med radikala idéer som stridit i Syrien och planerade en riktad terrorattack. Det är något vi förväntar oss kommer att upprepas på fler ställen i Europa. Det finns utländska krigare i en stor majoritet av EU-länderna, det är ett växande problem, säger Michèle Coninsx.

I Frankrike greps tolv personer, åtta män och fem kvinnor, natten mellan torsdagen och fredagen, när fransk polis slog till i området där Amedy Coulibaly bodde. Coulibaly misstänks för att ha dödat en polis och dödades själv under gisslandramat i en kosherbutik i Porte de Vincennes i Paris.

Den senaste veckan har också en rad ingripanden ägt rum i Tyskland. Tidigt på fredagsmorgonen genomförde 250 poliser en razzia i Berlin där elva lägenheter och en moské i stadsdelarna Wedding och Moabit genomsöktes i jakt på bevis. Två män greps, 41 respektive 43 år gamla. Männen ska ha organiserat resor till inbördeskriget i Syrien.

I det nummer av nyhetsmagasinet Der Spiegel som utkommer på lördagen uppger tidningen att tyska myndigheter underrättats av utländska underrättelsetjänster om att järnvägsstationerna i Berlin och Dresden kan vara möjliga mål för framtida attentat. Dessutom ska utländska underrättelsetjänster fångat upp kommunikation mellan islamister som diskuterat ett angrepp på de så kallade Pegida-demonstrationerna.

Belgiens armé kan komma att användas efter hotet om terrordåd mot polisen, sade premiärminister Charles Michel efter ett extrainsatt regeringsmöte. Förslaget ingår i ett tolvpunktsprogram som regeringen aviserar för att möta terrorn.

Emma Löfgren emma.lofgren@dn.se

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se

Fakta.

Två misstänkta terrorister dödades när belgisk polis i torsdags slog till i Verviers i östra Belgien.

13 personer greps på olika platser i landet: förutom i centrala Bryssel i Molenbeek, i Anderlecht, i Antwerpen-stadsdelen Berchem samt i det lilla Liedekerke, några mil väster om Bryssel.

Två personer som greps i Frankrike i samband med de belgiska polisinsatserna ska nu begäras utlämnade.

I Tyskland greps två misstänkta terrorister när 250 poliser genomförde en razzia på fredagen.

I flera tillslag i Frankrike på fredagen greps tolv personer.

Tt “

DN 17 jan 2015:

“Polisinsats mot inbrott en flopp

Tre veckors arbete och 20 poliser skulle stoppa inbrottsvågen i Nacka, Värmdö och Tyresö. Resultatet: En inbrottstjuv – som gjorde inbrott nästan dagligen – dömd. Polisen är självkritisk, enligt tidningen Mitti.

Strax innan jul berättade polisen i lokaltidningen Mitti om sin stora insats som skulle få stopp på inbrottsvågen i Nacka, Värmdö och Tyresö. 20 poliser jobbade riktat mot inbrottstjuvarna, men resultat uteblev.

Endast en person – en 35-åring som enligt polisen begick brott mer eller mindre varje dag och som polisen punktmarkerade – fastnade i polisens nät. Han dömdes i fredags till åtta månaders fängelse för grov stöld och försök till grov stöld.

Hur många fler som följdes av polisen från tidig morgon till sen kväll vill insatschefen Conny Hellqvist inte avslöja. Men han är självkritisk och menar att insatsen borde ha gett mer:

– Den här gången hittade vi en individ, det är alldeles för lite.
Trots floppen är polisen fortsatt på tå, enligt Hellqvist.
– Vi har lyft upp problemet, vi lutar oss inte tillbaka, säger Conny Hellqvist.

Marijana Dragic marijana.dragic@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“Flera EU-länder gav stöd åt USA:s tortyr

USA hade inte haft möjlighet att i hemlighet frihetsberöva och tortera människor i så många år utan europeisk hjälp. I en ny rapport avslöjar Amnesty de länder i Europa som bevisligen har bidragit till hemliga fängslanden, förhör och tortyr.

I Amnestys nya rapport ”Breaking the conspiracy of silence” knyts detaljer i amerikanska senatens tortyrrapport ihop med information som offentliggjorts om hemliga fängelser i Litauen, Polen och Rumänien. Rapporten pekar också ut Tyskland, Makedonien och Storbritannien.

– Vi avslöjar det som det finns bevis för. Länderna har erkänt och vi vill gå ett steg längre än amerikans-ka senaten, vi vill vara tydligare, säger Amnesty Sveriges pressekreterare Elisabeth Löfgren.

Efter publiceringen av senatens rapport erkände två polska tjänstemän att Polen hade inhyst ett av CIA:s hemliga fängelser. Den hänvisar till ”Detention Site Blue” och beskriver detaljer om fängelset som överensstämmer med offentlig information om en hemlig CIA-förläggning i Polen. Detta följdes av två fall som behandlades i Europeiska domstolen för mänskliga rättig-heter i juli förra året.

I Rumänien har den före detta chefen för Rumäniens säkerhetstjänst erkänt att den rumänska säkerhetstjänsten gav USA tillåtelse att öppna ett eller två hemliga fängelser i landet.

Även i Litauen ska amerikanska fångar ha hållits i ett hemligt fängelse.

Storbritannien var enligt Amnesty USA:s viktigaste allierade under CIA:s globala operationer. Senatens rapport innehåller uppgifter om att Storbritannien kan ha varit inblandat i tortyren av den före detta Guantánamo-fången Binyam Mohamed.

Den tar däremot inte upp huru-vida Diego Garcia, ett brittiskt territorium i Indiska oceanen, användes som transit och eller hemligt fängelse, vilket Amnesty länge krävt öppenhet om.

Den tyska medborgaren Khaled el-Masri fördes bort i Makedoniens huvudstad Skopje 2003. Han försvann och utsattes för tortyr, vilket Europadomstolen för mänskliga rättigheter i en dom från 2012 har hållit Makedoniens regering ansvarig för.

El-Masris öde nämns i senatsrapporten, men den makedonska regeringen har inte kommenterat den, eller ännu im-plementerat domstolens dom.

Den tyska regeringen kritiseras av Amnesty för sitt sätt att utreda sin roll i CIA:s operationer.

Den har inte heller begärt att 13 före detta CIA-anställda som misstänks ha varit inblandade i el-Masris bortförande utlämnas till Tyskland.

– Utan europeisk hjälp hade USA inte haft möjlighet att i hemlighet frihetsberöva och tortera männi-skor i så många år. Senatens rapport gör det väldigt tydligt att utländska regeringar var nödvändiga för CIA-operationernas ”framgång”, säger Julia Hall, Amnestys expert på terrorismbekämpning och mänskliga rättigheter.

Emma Löfgren emma.lofgren@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“I dag är jag rädd igen

Den 27 januari har det gått 70 år sedan Auschwitz befriades. DN har bett tre överlevande att med egna ord berätta om vad minnet av Förintelsen betyder i dag – och varför det är viktigt också i framtiden. Här skriver psykologen och författaren Hédi Fried.

Vi närmar oss den 27 januari 2015. En minnesdag som skulle påminna om att detta kommer aldrig att hända igen. Detta väcker många tankar. Här kommer några.

Efter krigsslutet var Sveriges demokratiska regering generös mot överlevande i Bergen-Belsen. Tillsammans med 10 000 andra kom jag hit sommaren 1945, trasig till kropp och själ. Jag kan tacka Sverige för att ha fått tillbaka min hälsa, min självsäkerhet och trygghet. Jag fick en utbildning som hjälpte mig uppfostra mina faderlösa barn och så småningom även möjligheten att återigen få leva i en stor familj som sorglös pensionär. Jag gjorde det till mitt livsmål att vidarebefordra de kunskaper jag lärde mig på mitt eget skinn. Jag började bli hoppfull.

Men nu, för första gången sedan 1945, är jag rädd.

Jag lever i Sverige och var aldrig tidigare rädd. Vem kunde tro att vår demokrati kan hotas? Israel kritiserades, även av mig. Jag är jude, inte israel. Men i dag är jag rädd. Det kommer till mig som en déjà vu-upplevelse, något jag har upplevt tidigare.

Före 1945 var jag inte rädd. Min mor förklarade Hitlers högröstade orerande i radion med att det var en galning i Tyskland – och Tyskland är så långt borta. Men Tyskland kom närmare för varje dag.

September, 1940:

Ungern återfår Transylvanien, där jag bor. De inför de tidiga Nürnberglagarna, stryper judarnas inkomstmöjligheter. Vi vänjer oss, vi blir fattiga, men livet är inte hotat.

19 mars, 1944:

Tysklad ockuperar Ungern. Omedelbart påbud om judestjärna, och eliminering av icke-ariers medborgerliga rättigheter. Vi vänjer oss.

På min fars fråga om sanningshalten i ryktena om tyskarnas grymhet svarar den till synes chockerade SS-mannen: ”Min herre, vad tror ni om oss? Vi är civiliserade människor.”

17 april, 1944:

Förordning om judarnas förflyttning till nyinrättade getton. Återigen vänjer vi oss.

15 maj, 1944:

Med 24 timmars varsel beordras judarna att packa tjugo kilo var och avvakta ”Abtransport”.

Vart? Ingen förklaring.

Nästa morgon förs en sorglig procession till stationen, där boskapsvagnar för åtta hästar står uppradade. 80–100 personer blir instuvade i varje, och nu börjar den snigellika färden utan vatten, med två stinkande, snart överfulla hinkar som avträdesmöjlighet.

Natten 17–18 maj, 1944:

Tåget anländer till en station som visar sig vara Auschwitz. Det luktar bränt kött. Tänker de döda oss? Omöjligt, varför skulle de det? Det osar nog från fabrikerna som vi kommer att arbeta i. Inte kan man döda oskyldiga människor

Det kunde man, där i det nazistiska Tyskland.

Och trots all världens avsky fick de ganska snart efterföljare. Metoden var lätt att kopiera, i Rwanda, sedan i fler och fler länder, med större och större grymhet. Men det hände inte i vårt land.

På morgonen bläddrar vi förstrött i tidningen. Jaha, nu hände det igen, där, och där. Och i Sverige fortsätter vi att leva tryggt i den falska tron att här kan ingenting sådant hända.

Det är så lätt att vänja sig. Så länge livet inte hotas accepterar vi allt. Att vänja sig är att som att få ett sandkorn i handen. Det är inte tungt. Men det kommer alltid mer, precis som tyskarnas förordningar och orättvisor.

Med dagens växande antisemitism är jag orolig för mina barn och barnbarn, men hoppas fortfarande att Sverige beskyddar sina judar.

När det gäller framtiden håller jag med Thomas Piketty. Långsamt blir det bättre, men det kommer att ta lång tid.

Det skulle gå mycket snabbare om vi alla kunde komma ihåg det som alla religioner framhåller, var och en med sin formulering och på sitt språk: Älska din nästa så som dig själv.

Hédi Fried kulturdebatt@dn.se

Hédi Fried är psykolog och föddes 1924 i Sighet i Rumänien. Hon är också författare till flera böcker, bland annat ”Skärvor av ett liv. Vägen till och från Auschwitz” från 1992. Fried överlevde både Auschwitz och Bergen-Belsen och kom till Sverige i juli 1945. Hon har tilldelats såväl utmärkelsen Årets Europé som Natur och Kulturs Kulturpris 1998. “

DN 22 jan 2015:

“Polisens rapportering av olyckor döms ut

Transportstyrelsen underkänner den officiella statistiken om trafikolyckor. Polisens rapportering av incidenter från 2014 är så bristfällig att det inte går att säga hur många som skadats. – Konsekvensen är att trafiksäkerhetsarbetet blir lidande, säger Tomas Fredlund, analytiker vid Transportstyrelsen.

Sverige har en lång tradition av att följa upp hur många som omkommer och skadas i trafiken. Syftet med uppföljningen är att kunna göra prioriteringar av viktiga åtgärder för att höja trafiksäkerheten.

Polisen registrerar alla olyckor i en särskild databas, det så kallade Stradasystemet. Det är härifrån som Transportstyrelsen tar fram den officiella statistiken och kommuner gör lokala analyser.

DN kan nu visa att många olycksfall döljs i statistiken. Uppgifterna från 2014 är så missvisande att det inte går att säga hur många personer som skadades i fjol.

Orsaken är polisens misslyckade it-satsning Pust Siebel som lett till ett stort bortfall i inrapporteringen.

I statistiken framstår 2014 som ett unikt år med rekordfå trafikolyckor. Antalet olyckor har minskat från ett genomsnitt på 13 455 under åren 2011 till 2013 till 10 564 förra året. Det motsvarar en minskning på 21 procent. I Stockholms län är minskningen hela 44 procent. Sammanställningarna bygger på uppgifter från januari till och med oktober.

Men förändringen beror alltså inte på färre incidenter, utan på bristfällig rapportering från polisen.

– Vi som arbetar med trafiksäkerhetsfrågor är bekymrade. I praktiken är 2014 ett förlorat år om man ska jämföra antalet skadade bakåt i tiden eller jämföra Sverige med andra länder. Vi kan inte reparera skadan. Vi kan ju inte hitta på polisrapporter, säger trafiksäkerhetsanalytiker Tomas Fredlund vid Transportstyrelsen.

Hans myndighet ansvarar för underlaget till den officiella olycksstatistiken och kommer att vara mycket försiktig med att presentera jämförelser och analyser från 2014. Bortfallet berör sannolikt inte dödsolyckor utan endast olyckor med personskador.

Även sjukvården rapporterar in uppgifter om olyckor som komplettering, men bortfallet från polisen är så omfattande att underlaget ändå har stora brister.

Konsekvensen av detta är enligt Transportstyrelsen att trafiksäkerhetsarbetet kan bli lidande – både på nationell och på lokal nivå.

– Man får ett sämre underlag. Låt säga att man ska utvärdera saker som infördes 2013 – exempelvis en nyöppnad väg eller förändrad ombyggnation. Om man då jämför med data före och efter så ger det fullständigt fel signaler. Det finns stor risk att man blåser upp effekterna av genomförda insatser, säger Tomas Fredlund.

It-systemet Pust Siebel skrotades förra året, bland annat för att det var krångligt att använda.

Polisen är medveten om problemen. Men flera län har fortfarande strul med inrapporteringen, även för år 2015. Också under slutet av 2013 strulade systemen.

– Alla är medvetna om problemet. Det gäller att hitta bra rutiner för att komma till rätta med detta. Det hela är bekymmersamt. Det handlar om Sveriges statistik både ur ett nationellt och internationellt sammanhang. Vi kan ju inte gå ut och säga att antalet trafikolyckor

med personskador har minskat med 25 procent – ”hurra vad vi är bra”. Vi är inte ett dugg bra – så här ser inte verkligheten ut. Det är inte olyckorna som minskat, utan polisens bristande inrapportering som ökat, säger Bengt Svensson, kommissarie på polisens utvecklingsavdelning.

Landets kommuner är uppkopplade mot Stradasystemet och gör lokala analyser av trafikolyckor. Det kan till exempel handla om att följa upp vad en ny refug eller ett gupp fått för effekter.

Ulrika Bladh, ansvarig för trafiksäkerhetsfrågor på Trafikkontoret Stockholms stad, säger att hon och hennes kolleger försöker arbeta med studier på flera års sikt för att få en mer verklig bild av händelseutvecklingen.

– Det är klart att det påverkar när det blir brist i statistiken. Så länge vi är medvetna om problemen och tittar på kompletterande statistik så fortsätter vi vårt trafiksäkerhetsarbete, säger hon.

Kristoffer Örstadius kristoffer.orstadius@dn.se

Fakta.

Det finns en långsiktig trend om att både antal döda och skadade i trafiken minskar.

Sedan 1930-talet har Sverige fört statistik om antal omkomna i vägtrafikregistret. De senaste åren har flera rekord noterats – både på antal döda och skadade.

Olycksstatistiken är grunden i det svenska trafiksäkerhetsarbetet.

Dn “

DN 22 jan 2015

“van der Kwasts bok övertygar inte – trots detaljrikedomen

Det är bra att förre överåklagaren Christer van der Kwast ger sin egen version av hur det gick till när Thomas Quick fälldes, och sedan friades, för alla mord. Men boken ändrar inte bilden av att de fällande morddomarna tillhör de stora rättsskandalerna.

Christer van der Kwast var den åklagare som drev samtliga mordåtal mot Thomas Quick, som numera heter Sture Bergwall. Under de många resningsprocesserna har han protesterat mot hur hans egen insats och de tidigare fällande domarna har beskrivits.

I boken ”Bortom rimligt tvivel” som kom ut på onsdagen är kritiken är hård mot inte minst mot journalister, inklusive jag som skriver detta. Vi har gått i drev, enligt van der Kwast.

Värre ändå är att ett tiotal av författarens forna kolleger, åklagare, ska ha anpassat sig efter detta drev. Och sedan har ett stort antal domare hängt på och sett till att Sture Bergwall numera är fri.

Om van der Kwast skulle ha rätt är det förstås en skandal i sig. Konsekvensen blir ju att rättsväsendet, trots övertygande bevis, låta en bestialisk seriemördare gå fri.

Själv vill van der Kwast försvara sin egen insats och ”ge läsaren en mer verklighetsanknuten bild av den juridiska hanteringen” av fallen.

Det är fullt förståeligt. Det är svårt att förstå de kritiker som anser att boken inte borde ha skrivits eller getts ut över huvud taget.

Men med detta sagt så övertygar boken inte, trots en stor detaljrikedom. Christer van der Kwast pekar på en mängd, som han anser, fel som journalister och rättsväsendet har begått i fallet. Men han bortser alltför ofta från alla svagheter i bevisningen. Som att det inte finns ett enda tekniskt bevis eller ett enda vittne som kan binda Quick/Bergwall till något av morden.

Alla detaljer gör att läsningen av boken blir tung. Det är nog i första hand specialintresserade som orkar sig igenom alla sidor. En rekommendation är att jämföra bokens version med de aktuella rättsdokumenten. En stor del av dem finns tillgängliga på dn.se.

Christer van der Kwast försöker främst visa två saker. För det första att alla domstolar som fällde Quick hade fått full information om hur hans berättelser vuxit fram och att han hade ändrat sig på avgörande punkter.

För det andra lyfter van der Kwast fram bevis på Quicks skuld som han anser särskilt starka. Det är bevis som han menar att de nuvarande åklagarna och dom-stolarna har bortsett ifrån.

Men en närmare granskning av de konkreta fallen ger ofta en annan bild.

Stefan Lisinski stefan.lisinski@dn.se “

DN 22 jan 2015

“Predikant sätter Norge i rävsax

Beslutet att placera den fängelsedömde predikanten mulla Krekar på en flyktingförläggning i den lilla nordnorska staden Kyrksæterøra riskerar att få bakläxa i domstol. Fyrbarnspappan, som sedan 2008 står på FN:s terrorlista, har blivit ett svårlöst problem för myndigheterna.

På söndag släpps Najmuddin Faraj Ahmad, mer känd som mulla Krekar, ur fängelse. Den 58-årige kurden från Irak, som 2012 dömdes för mordhot mot statsminister Erna Solberg och vägrats norskt medborgarskap, ska enligt ett beslut av polisen sättas med anmälningsplikt på en flyktingförläggning i Kyrksæterøra väster om Trondheim, där han har sin fru och fyra barn. Enligt justitieminister Anders Anundsen är placeringen ett sätt för myndigheterna att ha kontroll på en person som hotar rikets säkerhet.

Men Krekar accepterar inte förvisningen och kommer att överklaga. Juridisk expertis tror att beslutet kommer att rivas upp.

Krekar kom till Norge 1991 som kvotflykting och byggde upp den islamistiska gruppen Ansar al-Islam. Redan 2003 dömdes han till utvisning, men den har inte verkställts eftersom irakiska myndigheter inte kunnat garantera att han inte döms till döden om han återvänder.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se “

DN 23 jan 2015:

”Utsatthet” är ingen ursäkt

“ Att förövaren tillhör en ”utsatt grupp” gör inte brottet mindre allvarligt. Det gäller även antisemitismen i Malmö.

Det som pågår i Malmö är vedervärdigt och en skam för stadens makthavare.

Vi har många gånger hört om hotelser riktade mot judar på stan, om vandaliserade synagogor och judiska kyrkogårdar. I onsdagens ”Uppdrag granskning” fick vi se det ta fysisk gestalt. När reportrarna besöker stadsdelen Rosengård iklädda den judiska huvudbonaden kippa börjar människor kasta ägg på dem. Det slutar med att de mer eller mindre blir bortjagade därifrån.

Läs det igen: människor med judiska attribut jagas år 2015 bort från en svensk stadsdel.

Vittnesmålen och de fakta som presenteras i programmet får en att kallsvettas. Hela tiden ”Jävla judesvin”, hotfulla åtbörder, ”Vi ska slakta er alla”, saker som kastas från bilar. En kippavandring möts av långfingrar och slagord om Palestina. Lärare förföljs i sina skolor med tillmälen som ”du ska till Auschwitz”.

Om det varit nazister som systematiskt trakasserade och skrämde bort judar (eller andra) i en svensk stad hade vi, misstänker jag, inte talat om annat. Samhället hade markerat stenhårt, poliser hade omdirigerats och ansvariga hade spottat i nävarna. Vänstern hade kastat sig upp på första bästa bildliga barrikad och inte klivit ned förrän staden var säker.

Nu är det annorlunda. Förövarna bakom Malmös antisemitism är inte nynazister. Enligt både Brå och de judar som intervjuas har de oftast rötter i Mellanöstern. Därför tonas allvaret ner, det mumlas och bortförklaras och konsensus tycks vara en förhoppning att dessa obehagligheter ska blåsa över av sig själva.

Förövarna tillhör ju själva, anses det, en utsatt grupp.

Det där med utsatta grupper tycks ligga som en kall, död hand över hela västvärldens samhällsdebatt. Det styr så mycket av diskussionen att det ibland känns som att det är det enda vi diskuterar: vem är i överläge, vem är privilegierad, vems norm och struktur är överordnad i varje givet fall?

Många verkar anse att man som individ blir överordnad just på grund av sin grupps ”underordning”.

I tisdags uppmärksammade en i och för sig osympatisk antifeministisk blogg en ännu mindre sympatisk feministisk mobb. Dessa gav sig på nätet på en äldre änkeman, vars enda fel var att han hade annonserat efter en kvinna av utländsk härkomst och med ”normal kropp”.

När deras beteende ifrågasattes svarade en av dem: ”Det är inte mobbing när en slår underifrån exempelvis som kvinna i ett patriarkat”.

Och där har vi det: att tillhöra en utsatt grupp ger uppenbarligen i vissas ögon carte blanche till allsköns vidrigheter mot ens med-människor. När kvinnor beter sig illa mot män kan det alltid ses som någon sorts hämnd. En palestinsk bakgrund gör det i en del ögon åtminstone förståeligt att man trakasserar Malmös judar.

Det finns också många exempel på hur lärare inte tar i med hård-handskarna mot fördomar som emanerar från Mellanösterns politiska kontext – förmodligen med ”utsatt grupp”-tänkandet i bakhuvudet. Det är ett motbjudande svek att skolan inte vågar eller orkar erbjuda motstånd mot den antisemitiska dynga som ständigt pumpas ut. Propagandakanalerna återfinns ofta i Mellanöstern och finansieras bland annat av myndigheter i det Palestina som Sverige just erkänt som stat.

Men hur har vi hamnat här? En icke-vetenskaplig tes är att rester av 60- och 70-talens hobbymarxism förenats med den moderna identitets-politiken och dess besatthet av grupptillhörigheter. De två ingredien-serna har blivit en molotovcocktail vars träffbild tack vare internet blir skrämmande bred.

Åtta år av alliansstyre tycks inte ha påverkat denna diskurs nämnvärt – precis som de borgerliga åren mellan 1976 och 1982 knappast däm-pade vänstervågen. Men tidens pendel svängde ändå; 1980-talet blev på gott och ont (mest gott) individualismens årtionde.

Att pendeln vänt igen, in i identitetspolitikens vänstervåg, är inte att förvåna. Kanske är det bara att bita ihop och hoppas att nästa rekyl innebär ett förnyat fokus på individen, hennes rättigheter, skyldigheter och ansvar.

Vi måste ta hänsyn till vad männis-kor säger och gör. Inte stirra oss blinda på vilka de är.

För de som trakasserar judar i Malmö är ingen ”utsatt grupp”. De är en liten minoritet av individer. En av hjältarna i ”Uppdrag gransknings” reportage heter Siavosh Derakhti, muslim som vunnit internationell ryktbarhet för sin kamp mot fördomar och rasism. Oavbrutet talar han just om individer, han vägrar att dra vare sig muslimer, judar eller skolor över en kam.

När reportern ringer Palestinska föreningen i Malmö låter det annor-lunda: ”Det finns islamofobi, mer aktuellt här än antisemitism faktiskt.” Till och med i denna kontext väljer talesmannen att se sig som ett offer.

Men visst, det finns sannerligen islamofobi i Sverige och den är sannerligen ett stort problem. Det tas upp i nästa ”Uppdrag gransk-ning”. Jag hoppas att alla ni som blev upprörda av detta avsnitt bevarar känslan och kombinerar den med samma ilska om en vecka. De känslorna kan göra verklig skillnad.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Bildt smugglade ut dödsdömd student

Den tidigare utrikesminister Carl Bildt (M) smugglade ut en dödsdömd student från Afghanistan med hjälp av det svenska regeringsplanet för sex år sedan. Nu berättar han om den hemliga operationen.

Norska Dagbladet kunde redan 2009 hänvisa till flera källor som sade att det var FN:s representant i Afghanistan Kai Eide och Carl Bildt som hjälpte mannen ut ur landet, men det är först nu som Bildt bekräftar den hemliga planen för Expressen.

– Det var mycket nervöst, säger han.

Som utrikesminister hade han samtal med president Hamid Karzai om studenten Sayed Pervez Kambaksh som även var journalist på dagstidningen New World och dömd till döden för att ha publicerat ifrågasättande texter om islam.

När samtalen inte gav resultat beslutade sig Bildt och FN:s utsände i Afghanistan Kai Eide, i dag Norges ambassadör i Stockholm, att smuggla ut studenten.

– Att vi kunde rädda honom var i hög grad Kais förtjänst. Men också en hög afghansk företrädare vars namn jag inte tror att det vore bra om vi nämnde, säger Bildt.

Han har hållit operationen hemlig av rädsla för ”politiska konvulsioner som skulle kunna riktas mot Sverige, FN eller de i regimen som man misstänkte hade varit del av operationen”.

– Nu tror jag det gör mindre. Ny ledning i Afghanistan. Ny FN-chef. Ny svensk utrikesminister, säger Bildt.

Kai Eide säger till DN att operationen föregicks av långa diskussioner med de afghanska myndigheterna och med Karzai om att få studenten benådad, en process som ledde till att han flyttades till Eides residens.

– Där bodde han i stor hemlighet i flera veckor, säger Eide.

Bildt hämtade mannen med bil och tog honom till flygplatsen där det svenska regeringsplanet väntade med destination Oslo.

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se “

DN 24 jan 2015:

“Kriminella utnyttjar valutaväxlare

Behovet av kontanter är stort på svarta marknaden. Räddningen för den ekonomiska brottslig-heten när kortköpen ökar har blivit växlingskontor, resebyråer och tobakshandlare, enligt Ekobrotts-myndigheten (EBM).

– Verksamheten är spridd över hela landet. Enbart växlingskontoren uppgår till någonstans runt 80 till 100 stycken. Vår upplevelse är att de blir fler, säger EBM-chefen Eva Fröjelin.

EBM koncentrerar sitt arbete på att jaga den svarta ekonomins servicefunktioner.

– Vid sidan av momskarusellerna är kontanthanteringen i samhället ett av våra högprioriterade områden.

När de flesta företag sköter sina betalningar elektroniskt fortsätter den svarta sektorn i stor omfattning att omvandla sina medel till kontanter. EBM konstaterar att ”tvättningen” sker hos resebyråer, tobaks- och konfektyrhandlare och som sagt hos olika valutaväxlare.

EBM bedömer att kontanter för mångmiljardbelopp cirkulerar i kriminella ekonomin.

– Många serviceställen har oftast en vit verksamhet som döljer den svarta kontanthanteringen, säger Eva Fröjelin.

utvidgad lag från juli 2014 gav banker och andra finansinstitut möjlig-het att frysa tillgångar om det inte lämnas någon rimlig förklaring till pengarnas bakgrund.

Kontanternas andel av den svenska bruttonationalprodukten har sjunkit från 10 procent på 50-talet till drygt 2 procent 2013, enligt Riksbanken.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se “

DN 26 jan 2015:

”Utred möjligheten att frånta terrormisstänkta passet”

“ Ta hotet på allvar. Attentaten i Frankrike, Kanada, Australien och andra länder -visar allvaret i hotet från IS. Förutom skärpt lagstiftning måste staten få effektiva verktyg för att förebygga terrorresor. Utred möjligheten att beslagta pass och återkalla medborgarskap för terrormisstänkta, skriver Lars Adaktusson (KD).

Terrorattackerna i Paris har på ett brutalt sätt blottlagt ett av vår tids största säkerhetshot. Med 17 oskyldiga civilpersoner kallblodigt avrättade i ett av Europas värsta terrorattentat går det inte längre att bortse från den militanta islamismens förvridna verklighetsuppfattning och destruktiva förmåga. Samtidigt kommer inte attackerna i Paris som en blixt från klar himmel. Satirtidningen Charlie Hebdo har länge levt under hot från extremister och Frankrike har sett en tydlig radikalisering hos landets islamistiska grupperingar.

På senare tid har detta tagit sig uttryck i en våg av attentat. I slutet av december körde en man med en skåpbil rakt in i en julmarknad i Nantes, ett tiotal personer skadades. Tidigare i december inträffade en liknande händelse i Dijon. Där skadades 13 personer när en bilförare medvetet rammade en folksamling. I staden Joue-les-Tours attackerades ett antal poliser nyligen av en knivbeväpnad gärningsman med koppling till Islamiska staten, IS.

Samtidigt är Frankrike inte det enda västland som drabbats. I våras genomfördes ett brutalt dåd mot judiska museet i Belgiens huvudstad Bryssel. Fyra personer dödades när en återvändande jihadist från Syrien öppnade eld mot besökande. I Kanada genomfördes under hösten två allvarliga terrorattentat. Den 20 oktober blev flera kanadensiska soldater överkörda i ett vansinnesdåd och två dagar senare mördades hedersvakten vid krigsmonumentet i Ottawa av en sympatisör till IS. Samma organisation var i mitten av december inblandad i det blodiga terrorattentatet i ett kafé i Sydney, Australien.

Den islamistiska extremismen är inte någon annans angelägenhet – den är hela västvärldens angelägenhet. Att vi i Sverige hittills klarat oss undan allvarliga terrorattentat beror på en kombination av tillfälligheter och skickligt polisarbete. Självmordsbombaren Taimour Abdulwahab ingick i ett nätverk av extremister som sanktionerat Sverige som legitimt mål för terrordåd, dessbättre misslyckades hans attentat på Drottninggatan i Stockholm 2010. Tidigare samma år var fyra svenska medborgare på väg att genomföra en attack mot den danska tidningen Jyllands-Posten. Lyckligtvis avslöjades planerna av svensk och dansk säkerhetstjänst. På samma sätt har attentatsplaner mot konstnären Lars Vilks kunnat avstyras.

Icke desto mindre är situationen allvarlig. När IS hotar med ”slakt på västvärldens gator” och uppmanar sympatisörer över hela världen att verkställa hotet är det en tydlig varningssignal, vilket understryks av att de avslöjade terrorcellerna i Belgien och Tyskland inkluderade återvändare från Syrien.

En varningssignal är det också att personerna som genomförde attackerna i Paris enligt uppgift hade radikaliserats och tränats i

Mellersta Östern. Europeiska säkerhetstjänster har under lång tid pekat ut just återvändande jihadister som det största hotet mot vår säkerhet.

I åtskilliga av Europas länder sker rekryteringen i moskéer eller via internet. Ofta handlar det om unga män som lever i områden där extremister och militanta grupperingar bedriver aktiv rekrytering till krigshärdarna i Mellanöstern.

Enligt Säkerhetspolisen har omkring 300 personer lämnat Sverige för att ansluta sig till IS eller andra terrorgrupper. Ett 80-tal har återvänt och finns just nu i Sverige med en radikaliserad syn på islam och direkt erfarenhet av terrorhandlingar. Säpos bedömning är att hotbilden mot Sverige i det här avseendet är allvarligare än mot flera andra europeiska länder. Bara det senaste året ska planer på två allvarliga terrordåd ha avvärjts mot vårt land.

Säkerhetstjänster och forskare har slagit larm om de återvändande jihadisterna, men på det politiska området har inte tillräckligt hänt. Egentligen är det först på senare tid, efter det senaste årets utveckling och terrorattackerna i Paris, som vi i Sverige har tagit till oss av problematiken.

För att förebygga terrordåd och förhindra att fler ansluter sig till Mellanösterns terrorgrupper krävs handfasta åtgärder. Samtidigt är Sverige på efterkälken, en blick över Europa visar att debatten har kommit längre, men också det politiska beslutsfattandet och lagstiftningen.

I Norge riskerar personer som ansluter sig till terrorgrupper numer sex års fängelse. I Belgien har sociala myndigheter rätt att dra in beviljade bidrag till återvändande islamister. I Tyskland och Nederländerna kan passen dras in. I Storbritannien kan såväl pass som medborgarskap återkallas.

Den brittiska regeringen framhåller att medborgarskap innebär rättigheter, men också skyldigheter. Personer som ansluter sig till en terrororganisation uppfyller inte sina skyldigheter, de gör ett medvetet val som står i strid mot samhällets grundläggande värderingar om demokrati och människovärde.

För svensk del finns lärdomar att hämta ur egen erfarenhet, men också från våra grannar. Den utredning som regeringen nyligen tillsatt för att se över möjligheterna till skärpt lagstiftning är ett viktigt steg. Det är även den särskilda utredaren när det gäller våldsbejakande extremism och förbättrat stöd från myndigheter och civilsamhälle.

Men detta räcker inte.

Attackerna i Paris visar att hotbilden är reell. Som beslutsfattare har vi en skyldighet att göra vad som står i vår makt för att förhindra ytterligare dåd. Skärpt lagstiftning och förebyggande insatser måste därför kompletteras med åtgärder som syftar till att försvåra genomförandet av jihadresor.

Det bör ske genom ökat polissamarbete och informationsutbyte inom EU. Det bör också ske genom att de passageraruppgifter som i dag lagras hos flygbolagen görs tillgängliga för polis och säkerhetstjänster via europeisk lagstiftning (European Passenger Name Record).

Men det kan också ske genom att temporärt beslagta pass och återkalla medborgarskap för dubbla medborgare.

Då detta är långtgående åtgärder och innan eventuella beslut kan fattas krävs ytterligare utredning för att belysa konsekvenser och förenlighet med internationella konventioner. Samtidigt vore det oklokt att i den situation som råder utesluta åtgärder som finns i andra delar av Europa. Det finns därför anledning för regeringen att utöver utredningen om kriminalisering av terrorresor och terrorträning även låta utreda medborgarskapsfrågan.

Avvägningen mellan brottsbekämpning och rättssäkerhet är central i varje demokrati, men inte sällan komplicerad. Inför obekväma dilemman är det enklast att luta sig tillbaka och avvisa alla nya förslag.

Ställd inför systemhotande terrorism är detta att svika sitt ansvar.

Övergripande uppdrag för alla som anförtrotts att stifta lagar måste vara att skydda demokratin och tillgodose medborgarnas legitima krav på säkerhet.

Lars Adaktusson (Kd), Eu-Parlamentariker "

DN 4 feb 2015:

"Efter Charlie Hebdo. Våldsdåden måste förstås som religiös politik och öppnar för nya frågor

Från 9/11 till Charlie Hebdo pockar en fråga på. Är dessa våldsdåd muslimska våldsdåd? Eller är de i grunden politiska? Om de på något sätt är muslimska måste de vara religiösa. Frågorna kommer i ett annat ljus om vi först ställer samma fråga om mindre ödesdigra fenomen. Handlar den muslimska slöjan, den judiska kippan och den sikhiska turbanen om religion – eller är de bara klädesplagg? Det tycks uppenbart att frågan är felformulerad. De är religiösa kläder. Våldsdåden är på samma sätt varken religion eller politik, utan just *religiös politik* och måste förstås som sådana.

Utifrån en välvillig blick på våra medmänniskor och med insikter om vad imperialistiska övergrepp, misslyckad integration eller arbetslöshet kan göra med folk förklarar vi gärna dåden som i grunden politiska. Även om en sådan analys har något sympatiskt över sig missar den trots allt det som är typiskt för religion: den oöverträffat starka legitimeringen av föreställningar och värderingar.

I en religiös kultur är det inte bara jag som tycker si eller så, det är Gud. Tron att det inte bara är jag som hyser vissa åsikter, utan att de är en gudomlig sanning, gör något med människor. Den religiösa retoriken är effektiv när det gäller att ge människor hopp om allt ska ordna sig till det bästa, men den är också effektiv när det gäller att motverka sunt tvivel.

På samma sätt som vi inte kan fråga oss om det handlar om smakpreferenser eller religion (utan om religiöst kosthållning) eller om juridiska principer eller religion (utan om religiös rätt), tappar vi därför bort något grundläggande om vi inte beskriver våldsdåd utförda i någon guds namn som religiös politik.

Som regel paras synsättet som bortser från dådens religiösa dimension med uppfattningen att religion är något som per definition är välgörande. Föreställningar om människooffer, smutsiga oberörbara grupper eller korståg sägs då inte vara religiösa på riktigt eftersom de inte skänker tröst utan till och med strider mot en humanistisk värdegrund. Detta synsätt hjälper oss inte att förstå hur åberopande av högre makter påverkar människors faktiska liv. All religion är faktiskt inte förenlig med humanistiska värderingar, hur gärna vi än skulle vilja det.

Om vi vill förstå hur en viss religion kan legitimera våldsdåd måste vi vara någotsånär sofistikerade. Många religionshistoriska studier har visat att de normer som faktiskt formar människors liv i hög grad är oberoende av vad det står i heliga skrifter. Moralen formas istället av mer direkta, materiella omständigheter. Man kan därför inte på något enkelt sätt avslöja till exempel hinduismen som en våldsbejakande religion genom att citera Bhagavad-Gitans uppmaning till strid.

Samtidigt vet vi att när vi diskuterar religion kommer samtalen ständigt att cirkla runt vad det står i Bibeln, Koranen och andra heliga skrifter. Det skulle vara intellektuellt ohederligt att inte erkänna att vissa av dem i högre grad än andra är svåra att förena med humanistiska utgångspunkter. Men att de är svårförenliga är inte detsamma som att de är oförenliga och de religiösa traditionerna är ständigt stadda i förändring.

Men om vi nu har gett religionen sitt erkännande måste vi återvända till politiken. Religiös politik är visserligen en politik armerad av gudomligt stöd, men den är likafullt politik. Folkmorden i Rwanda utfördes av kristna. Inbördeskriget på Sri Lanka legitimerades med hjälp av buddistisk teologi. Och det regerande partiet i Turkiet är muslimskt. Men dessa fenomen är också politiska. När vi väljer att överbetona den religiösa aspekten riskerar vi att misskänna rörelserna. Vi riskerar att okritiskt föra samman Turkiets demokratiska och marknadsliberala regeringsparti med det shiitiska styret i Iran med muslimska socialister med Islamiska staten. Vi måste inse att när vi väljer att klassificera en rörelse som antingen religiös eller politisk har vi tagit ett avgörande beslut som i grunden kommer att påverka såväl vårt kunskapssökande som vår moraliska bedömning.

Vilka är de väsentliga skillnaderna mellan Turkiets islamdemokrater och Europas kristdemokrater? Förstår vi egentligen inte mer av Islamiska staten om vi beskriver den som först och främst, förslagsvis, militant konservativ eller fascistisk? Vilka är egentligen de väsentliga skillnaderna mellan Islamiska staten och Francos katolska styre? Termen ”islamofascism” är förvisso amerikansk propaganda som ska ge sken av att andra världskrigets ideologiska konfliktlinjer lever vidare än i dag. Men den kanske trots det säger mer om människors bevekelsegrunder än ”fundamentalist” eller ”jihadist”. Vi talar om ”den kristna högern” i USA. Varför talar vi aldrig om ”den muslimska högern”?

Den gudomliga auktoritet som religion skänker ska inte underskattas. Den påverkar individer. Men när allt kommer omkring är den bara ett sätt att underbygga föreställningar och värderingar. Det är förekomsten av dessa som vi i första hand måste förklara. Ett första elementärt steg är att klassificera dem rätt.

Stefan Arvidsson “

* Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner, försäkringar.

Politik för finans-, finansmarknads- och socialförsäkringsministrar.

Något om pengar.

Sven Wimnell 1 dec 2014: Några kommentarer om sådant som de politiska partierna inte bryr sig om och tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014 för de första 11 politikområdena.. http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf

Partiledardebatt i riksdagen 14 januari 2015. Repliker.

Til Anna Kinberg Batra (M)

anf.27 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Nu har det gått ungefär fyra månader sedan svenska folket röstade bort den borgerliga regeringen. Det var alldeles tydligt att det efter åtta år i regeringsställning var slut på idéer. Det borgerliga projektet byggde på i stort sett en enda sak. Och det var skattesänkningar. Det skulle sänkas skatter om vi hade högkonjunktur, och det skulle sänkas skatter om vi hade lågkonjunktur. Det var den heliga lösningen.

Nu ser allt fler, vilket också syntes under valrörelsen, att det inte leder någon vart. Vi måste ha något nytt. Ni tappade sammanlagt 10 procentenheter eftersom folk såg att den strategin var lönlös. Den hade gett högre arbetslöshet totalt, högre ungdomsarbetslöshet och högre långtidsarbetslöshet. Den innebar att våra skolresultat sjönk mest i hela OECD. Sverige störtdök faktiskt i den internationella konkurrensen. Sämre produktivitet, sämre innovationsförmåga, lägre export och sämre handelsbalans var vad det ledde till. Och skattesänkningarna på 140 miljarder kronor syntes självfallet i den svenska välfärden.

Domen var inte speciellt nådig. Trots det hör vi nu att också den nya ekonomiskpolitiska talespersonen för Moderaterna talar om skattesänkningar. Och det finns beslut inom Moderaterna om skattesänkningar på sammanlagt 60 miljarder kronor. Dagens Industri konstaterade dessutom att det inte hade hunnit gå mer än ungefär en halvtimme efter utnämningen innan den nya partiledaren talade om just skattesänkningar.

Frågan när det gäller fortsatta skattesänkningar är nu: Vilka prioriteringar tänker Moderaterna göra i fråga om nedskärningar? Vad är det som ska bort? Är det personalen inom äldreomsorgen? Är det unga som inte ska få utbildning? Eller är det skolbarnen som ska lida igen? (Applåder)

anf.28 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Tack Stefan Löfven!
Det finns viktiga skillnader i avgörande frågor mellan oss. Och det är bra. Vi behöver nämligen en debatt om olika, seriösa regeringsalternativ. Nu kan vi diskutera innehållet i stället för mycket annat, som i höstas.

Jag blir dock förvånad över frånvaron av sakpolitiskt innehåll i det som statsministern har sagt hittills här i dag. Debatten skulle behöva handla om hur vi, med våra partier och våra regeringsalternativ, kan och vill bygga Sverige starkare och anta de utmaningar som vi står inför. Vi skulle behöva en debatt om Sverige kan växa och bli starkare om man som statsministern har föreslagit vill göra det kraftigt mycket dyrare att driva företag och anställa ungdomar. Vi skulle behöva en debatt om varför Sverige skulle bli starkare av att ta pengar från folk som jobbar och ge till utbyggda bidragssystem, eller om varför man inte tar till vara våra äldsta medarbetare på arbetsmarknaden. Det skulle jag gärna diskutera här i dag. Men i stället hör jag något som nästan liknar att Stefan Löfven redan skulle ha blivit oppositions-

ledare. Här står han och talar som om det fortfarande vore valrörelse. Men det jag saknar är sakpolitiska besked.

Det har framgått här i dag och det har framgått under hösten att Stefan Löfven vill ha statsministerpositionen. Men då ingår också ett ansvar för att förvalta Sveriges starka ekonomi och starka jobbtillväxt och att åta sig att anta utmaningar som Sverige står inför i världen.

Jag hör fortfarande inte svaret, men jag provar att fråga en gång till: Vad har statsministern och Socialdemokraterna för reformförslag och möjlighet att genomföra reformer för att Sverige ska kunna få fram fler nya jobb? (Applåder)

anf.29 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Jag utgår från att du, Anna Kinberg Batra, läste den budget som ni röstade ned. Där har du alla förslag.

När det gäller jobbfrågan behöver vi en betydligt mer aktiv näringspolitik. Det är det första. Näringspolitik kallas inte för särintresse som den förra regeringen kallade den svenska industrin och näringslivet, även dem. För oss är näringspolitik samverkan, att se till att prata med näringslivet, med forskningen och alla om hur vi, med innovation, forskning, riskkapital och allt som behöver göras därtill, ska stärka det svenska näringslivet i en global konkurrens.

Vi ska hjälpa entreprenörer att få fram sina första idéer så att de kan säga: Nu kan vi producera och dessutom starta företag. Och nu kommer vi att vilja anställa.

Vi ska se till att ha utbildning. Jag välkomnar att Moderaterna nu inser att också vuxenutbildning är bra. Det är bara synd att ni inte gjorde någonting under åtta år i regeringsställning. Ni försämrade vuxenutbildningen. Men okej, där har vi en tråd att dra i gemensamt. (Applåder)

anf.30 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Tack Stefan Löfven!
Vi är alltså överens om en ganska stor del av de miljoner som föreslogs i budgetpropositionen till aktiv näringspolitik. Vi skiljer oss åt genom att jag tar avstånd från att höja skatten och kostnaderna för företagen och jobben med 40 gånger så mycket pengar. Där har vi en viktig och avgörande konflikt. Och jag är glad att den kom fram. Sverige står inför enorma utmaningar, särskilt vår konkurrenskraft, och det behöver mötas med reformer. Vi kommer att fortsätta utveckla vår politik. Men här står Stefan Löfven fortfarande och surar för den proposition som fälldes i höstas.

Jag har ställt ärliga frågor - jag provar en fjärde gång i dag - om vad Socialdemokraterna har för förslag för att fler nya jobb ska kunna komma fram. Jag kan reglerna i den här kammaren och konstaterar därför retoriskt den här gången att Socialdemokraterna tyvärr verkar sakna svar på hur Sveriges utmaningar ska mötas. Det visar varför Sverige behöver en ny regering.(Applåder)

Till Anna Kinberg Batra (M)

anf.35 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Jag vill också gratulera Anna Kinberg Batra till uppdraget och välkomna henne till dessa debatter.

Jag har här med mig ansökningar till Majblomman från och om barn som växer upp i svåra ekonomiska förhållanden.

Från en ensamstående mamma: Linda går på gymnasiet. Där krävs att man ska ha en dator att jobba med, men Linda har ingen dator hemma för den har gått sönder. Hon sitter ofta och jobbar på bibliotek och är även kvar på skolan före och efter skoltid, men tiden räcker inte alltid till. Det var en ansökan om pengar till en dator för dottern från en ensamstående mamma med timanställning.

Från en lärare: Erik är en härlig 13-årig kille. Han lever ensam med sin mamma. Familjen har knapp ekonomi, och det finns inget utrymme för att göra något extra. Det skulle betyda oerhört mycket för Erik att tillsammans med klassen kunna åka till Danmark, till Köpenhamn, och gå på tivoli - inte något speciellt för många barn, men fantastiskt för Erik.

Från en ensamstående mamma med tre barn: I våras fick jag veta att min äldsta dotter behöver glasögon. Min lön är vår enda inkomst och jag har därför svårt med alla utgifter som är utöver de vanliga räkningarna. Ansöker om pengar till glasögon. Hon skulle slippa ha huvudvärk som hon ofta har på grund av att hon kisar med ögonen för att kunna se bättre.

Det här är alltså Sverige 2015. Rädda Barnen beräknar att 230 000 barn växer upp i fattigdom i Sverige. I den budget som regeringen lade fram för riksdagen fanns det förslag till att göra Sverige till ett lite bättre land för dessa barn. Vi ville stoppa utförsäkringarna av sjuka föräldrar, avgiftsbefria medicin till barn och se till att höja underhållsstödet till ensamstående föräldrar.

Inte en enda gång under Alliansens regeringsår höjde man underhållsstödet till de föräldrar som ofta har det tuffast. När vi lade fram det förslaget röstade Alliansen och Moderaterna ned det. Varför vill Moderaterna inte höja underhållsstödet till dessa barns föräldrar? (Applåder)

anf.36 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Tack, Gustav Fridolin, för de vänliga orden i början och de allvarliga orden om de barnfamiljer som fortfarande har för mycket månad kvar i slutet på lönen, men som har fått det så mycket bättre under de år som vi stärkte svensk tillväxt och sänkte skatten för vanligt folk som arbetar.

Det finns fortfarande de som behöver samhällets stöd ännu mer. Men då måste man ju fråga, särskilt en miljöpartiledare, var det samhällsstödet ska komma ifrån. Det måste alltså finnas finansieras.

Det som händer om man driver en ekonomisk politik där över 300 000 fler jobbar och där resurserna till välfärden kan öka med realt 40-70 miljarder - beroende på hur man räknar - är att man kan stötta till exempel ensamstående föräldrar och pensionärer med de allra lägsta pensionerna. Då kan man sätta in resurser för att öka lärartäthet och vuxenstöd för de allra minsta barnen.

Men om man skulle bygga den ekonomiska politiken på det som Miljöpartiet beslutar på sina kongresser, att vi ska jobba mindre eller ha ett annat system än ett sådant som ger tillväxt, då kan man inte stödja detta. (Applåder)

anf.37 Gustav Fridolin (MP):

Herr talman! Det är ju ganska stora ord från en partiledare från ett parti som knappt hinner samlas till kongress förrän löften om nya skattesänkningar haglar. Era kongresser vill sänka skatten med ytterligare 60 miljarder. Men då blir det inga pengar över till skolan och till de barn som behöver dem allra bäst.

Inte en enda gång under Alliansens regeringsår höjde ni underhållsstödet till de ensamstående föräldrarna. Bland ensamstående ökar fattigdomen, och fler barn till ensamstående föräldrar växer upp i fattigdom i dag. Det var därför som vi, regeringen i samarbete med Vänsterpartiet, lade fram ett förslag om att höja underhållsstödet med 300 kronor till ensamstående föräldrar. Det hade betytt mycket för Lindas möjlighet att ha en dator när hon gör skolarbetet eller för dottern som behöver glasögon för att inte ha ont i huvudet.

Varför röstade ni ned det förslaget? Varför går Moderaterna emot möjligheterna att se till att varje barn i Sverige ska kunna växa upp utan att behöva vara orolig för att berätta för sina föräldrar att man behöver glasögon, eftersom man vet att föräldrarna inte har råd med det?

anf.38 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Jag vet inte vad Gustav Fridolin har fått dagens miljardpåståenden från. Men jag har gett ett konkret skattebesked sedan jag valdes till partiledare i lördags. Det är intressant att det upprör Gustav Fridolin så mycket. Jag lovade att pensionärer som jobbar ska få lite lägre skatt, inte skattesänkning för pensionärer som inte jobbar som socialdemokrater och regeringen förslår. Där skiljer vi oss åt, det är riktigt.

Jag stöder arbetslinjen och tänker fortsätta att bygga på den så att det ska löna sig bättre att jobba, så att vi får mer resurser till välfärden. Göran Persson ledde på sin tid en regering som sänkte skatten för miljardärer och företagare. Vi inriktade skattepolitiken - och skulle fortsätta att göra det, om vi får väljarnas förtroende igen - på att ge just de familjer som Gustav Fridolin pratade om större utrymme att påverka sin vardag. Det är makt och möjligheter att ge alla barn som föds och växer upp i Sverige och de som kommer hit från andra länder en så bra start i livet som möjligt. Men det kan man inte göra om man hotar eller försvagar tillväxten. Där finns den viktiga skillnaden mellan oss.(Applåder)

Till Anna Kinberg Batra (M)

anf.39 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Ledamöter! Åhörare! Först vill jag gratulera dig, Anna Kinberg Batra, till att ha blivit utvald till Moderaternas ordförande. Jag ser fram emot att möta dig i många debatter här i kammaren och på andra ställen.

Moderaterna ledde Sveriges regering under åtta år. Det var många som vann på Moderaternas politik. Tänk på alla ägare av privata företag i välfärden! Det var verkligen vinnare under de moderata åren. Det handlade om miljarder som vi hade betalat till sjukvård, till äldreomsorg, till förskola och skola som hamnade rakt ned i fickorna på riskkapitalister och andra som kunde göra sig en bra hacka på den svenska välfärden.

Alla de som kunde köpa vårdcentraler och förskolor till underpris, betalda av oss skattebetalare en gång i tiden, och sedan sälja dem vidare till den som betalade ännu bättre var de verkliga vinnarna under er tid vid makten. Banden är täta mellan Moderaterna och dem som tjänar pengar på den privata välfärden. Det tog bara någon månad efter att Filippa Reinfeldt, som privatiserat mer sjukvård än någon annan i Sverige, tog jobb hos familjen Wallenbergs Aleris, som driver privat sjukvård. Greve Gustaf Douglas har länge varit i den moderata partiledningen. Han tjänade miljoner på privat verksamhet i välfärden. Han höll i Moderaternas insamlingsarbete i den så kallade Rosenbadsfonden, som skulle vara med och finansiera valrörelsen.

Nu, Anna Kinberg Batra, undrar jag om du kan ge ett löfte. Kan du lova att Moderaterna, eller någon av de fonder och stiftelser som Moderaterna kontrollerar och som finansierar moderata valrörelser, aldrig under din tid som ordförande kommer att ta emot en enda krona från dessa bolag eller deras ägare? (Applåder)

anf.40 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Tack, Jonas Sjöstedt, för vänliga ord i början. Sedan känner man igen Jonas Sjöstedt, som är den partiledare jag debatterat flest gånger med utanför kammaren och före den här rollen.

Det är samma gamla, mycket känsloladdade, retorik som ska demonisera andra partier, särskilt det som jag leder. Låt mig beträffande den konkreta frågan bara konstatera att jag avser att följa den lagstiftning vi har i Sverige gällande finansiering för partier. Den känner Jonas Sjöstedt mycket väl till.

Låt oss i stället tala om sakfrågorna och just de retoriska delarna i den klassiska, mycket vänstertunga retorik som Jonas Sjöstedt framför. Vi känner igen den. Vi har hört den förut. Företagare är giriga kapitalister allihop, även om det skulle röra sig om exempelvis en tjej i Kommunal som just har kunnat starta ett städbolag. Alla lärare som jobbar i alter nativa skolor, och alla familjer som har sina barn i en annan skola, som kunnat välja för att barnet till exempel blivit mobbat eller bara ville, ska nu flera år framöver gå och vara osäkra och rädda för Jonas Sjöstedt sedan han plockade sin första skalp i höstas från just friskoleöverenskommelsen.

Valfriheten, som gjort att man på ett helt annat sätt än tidigare kan få tag i medicin och läkare under helgerna om barnen blir sjuka, är en av Jonas Sjöstedts stora fiender. På punkt efter punkt, där människor under Alliansens regeringstid de senaste åren har fått större utrymme i och större makt över sin vardag, ska Jonas Sjöstedt kliva in som aldrig förr, ta makten från köksborden och dra upp den till sig vid sammanträdesborden. Det bygger inte Sverige starkare. (Applåder)

anf.41 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Vi känner igen debatten. Moderaterna vill inte tala om att resurserna rinner ur välfärden till privata vinster. De vill tala om valmöjligheter, men det är att slå in öppna dörrar. Den överenskommelse som vi har slutit minskar varken patienternas eller de äldres

valmöjligheter på en enda punkt. Den ser till att välfärdens resurser går dit de ska. Det är ämnet för diskussionen.

Det var ganska översiktligt Anna Kinberg Batra berörde min fråga, om man kommer att ta emot pengar av dessa företag eller av deras ägare. Hon säger att hon kommer att följa lagen. Nej, inte ens jag anklagade Moderaternas partiordförande för att vara en lagbrytare i de här frågorna. Det var inte min avsikt. Det jag undrade över var: Kan du, Anna Kinberg Batra, lova att ni inte ska ta emot några pengar från dem? Det ser lite illa ut när moderater ena dagen lagstiftar om att privatisera och nästa dag får jobb hos dem som tjänar pengar på den privatiseringen. Då vore det ganska osnyggt om man dessutom skulle få pengar av dem. Kan du lova det, Anna Kinberg Batra?

anf.42 Anna Kinberg Batra (M):

Herr talman! Nej, jag tänker inte använda min sista minut i det här replikskiftet till att diskutera en enskild person som inte har politiska uppdrag. Jag tänker diskutera politik med Jonas Sjöstedt. Jag tänker diskutera till exempel påståendet att resurserna rinner ur välfärden. Välfångad skarp retorik, som alltid i debatter med Jonas Sjöstedt. Låt oss titta lite på det påståendet. Det är precis vad som skulle hända om Vänsterpartiet fick genomslag för sin ekonomiska politik ännu mer än hittills. Om Vänsterpartiet fick driva igenom mer skulle arbetstiden sänkas till 30 timmar i veckan. Vi skulle straffbeskatta det mesta mer än någonsin, även inkomster för vanliga löntagare, och då om något skulle resurserna rinna ut ur välfärden. Det är därför Sverige behöver en annan regering än en där Jonas Sjöstedt har inflytande.(Applåder)

Till Mattias Karlsson (SD)

anf.60 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Ledamöter! Åhörare! Mattias Karlsson! För Sverigedemokraterna är det politiska maktspelet det viktigaste. Det är viktigare än att förbättra villkoren för pensionärer, sjuka eller löntagare. Det har ni visat, Mattias Karlsson. Ni visade det när ni röstade för den borgerliga budgeten före jul. Ni har visat det genom en tämligen meningslös misstroendeförklaring mot regeringen.

Det är sällan som Sverigedemokraterna egentligen påverkar politiken och människors villkor, och det är något som jag är tacksam för. Men ibland händer det. Före jul påverkade ni verkligen miljoner svenskars vardag, och de märker nu, den 1 januari, att det blev en skillnad. Pensionärerna, som skulle ha fått sänkt skatt och höjt bostadstillägg, fick ett par hundra kronor mindre i månaden tack vare dig, Mattias Karlsson. Kan de skicka en räkning?

De som arbetar i kvinnojourerna hade andats ut. Äntligen skulle de få ett stöd som skulle göra att de kunde ge de kvinnor och barn som flyr från misshandlande män det stöd som de förtjänar. De fick inte det. Det är tack vare er. Ni röstade ned det. Ni röstade ned den rödgröna budgeten.

Mammor kämpar för att betala medicin till sina barn, när det kostar mycket. De såg fram emot att få gratis medicin. De fick inte det. Det är tack vare er, Mattias Karlsson. Ni såg till att det inte blev gratis medicin för barnen.

Det finns de som är arbetslösa och som får en a-kassa som är så låg att de går med en klump i magen och funderar över om de måste sälja bilen eller kanske inte kan ha kvar huset. De fick ingen höjd a-kassa, tack vare er, trots att ni hade lovat det.

Och du fick en inbjudan, Mattias Karlsson. Du fick en inbjudan att åka upp till Umeå och träffa ett par hundra av de metallarbetare som du har blåst på en vettig a-kassa. Du har inte ens svarat. Maktspelet är viktigare.

Men nu frågar jag dig: Är du beredd att åka upp till Umeå, stå ansikte mot ansikte med metallarbetarna och förklara varför du tycker att de inte är värda en a-kassa värd namnet? (Applåder)

anf.61 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Jag behöver inte Jonas Sjöstedts inbjudningar för att besöka verkligheten. Min sambo är arbetslös. Min bästa kompis är varslad från Volvofabriken. Min morfar är fattigpensionär. Jag vet inte om verkligheten ser likadan ut för dina bekanta på Östermalm i Stockholm, men jag behöver inte dina tips om vart jag ska åka för att uppleva hur människor har det i verkligheten.

Som alltid med Vänsterpartiet lovar man allt åt alla. Alla ska få det bättre. Ingen ska få det sämre. Om det fattas pengar är det bara att höja skatterna, hur mycket som helst. Det påverkar inte över huvud taget. Men verkligheten fungerar inte så, Jonas Sjöstedt. Er budget var kraftigt underfinansierad. De löften som du nu står och pratar om och som du nu ska vinna godhetspoäng på hade du inte kunnat infria, för det fattades pengar. Det fattades 17 miljarder kronor bara för den direkta asylmottagningen, och mycket mer därtill. Hade ni fått bestämma hade det fattats ännu mer pengar.

Som socialkonservativ är jag ingen varm anhängare av Margaret Thatcher, men en sak hade hon faktiskt rätt i, och det är att problemet med socialismen är att förr eller senare får man slut på andra människors pengar. Gång på gång anklagar man andra för att inte göra den ena eller andra satsningen. Samtidigt har man en ekonomisk politik som över huvud taget inte hänger ihop. Det tycker jag är djupt oseriöst.

Hade Jonas Sjöstedt på riktigt brytt sig om de grupper som han står och pratar om hade han i den första votering som ägde rum vid den här budgetomröstningen röstat på Sverigedemokraternas förslag. Där fanns nämligen fullt finansierade satsningar på de äldre, på skolan, på bättre företagsklimat etcetera, som hade byggt det här landet starkare. Men det gjorde inte Jonas Sjöstedt. (Applåder)

anf.62 Jonas Sjöstedt (V):

Herr talman! Sverigedemokraterna och Mattias Karlsson har ingenting att lära andra partier om hur man gör en statsbudget. Jag har aldrig sett en ekonom som tror att er budget över huvud taget är genomförbar. Det är hittepåbudgetar.

Men du hade ett konkret val som inte handlade om politiskt spel och som inte handlade om maktmarkeringar, som ni ägnar er åt. Det berörde människors vardag. Den här månaden hade det faktiskt inneburit att pensionärer hade haft det lite bättre, och den ensamstående mamman hade haft det lite mindre tufft nu när januaris sista dagar snart är

här. Och det hade inneburit att man hade infriat era vallöften om en bättre a-kassa och bättre villkor för pensionärerna.

Men du valde spelet. Du valde makten. Du valde att springa med den höger som du oblygt vädjar till om att få bli ett stödparti åt. Du har ett ansvar för det, Mattias Karlsson. Jag tycker att du ska åka med mig upp till Umeå. Gå på det där fackmötet! Se dem i ögonen! Förklara varför du har blåst dem på deras a-kassa! (Applåder)

anf.63 Mattias Karlsson (SD):

Herr talman! Ja, pengarna måste räcka lite mer än en månad, och det är lite där skon klämmer.

Jonas Sjöstedts budget höll inte ihop. Trots att man bröt mot det finanspolitiska ramverket och trots att man hade oseriösa förslag som skulle innebära att vi fick minskad sysselsättning och minskad bnp, som man själv skriver i budgeten, var budgeten underfinansierad med minst 17 miljarder kronor. Och det var mer därtill. De här 17 miljarder kronorna handlade nämligen bara om den direkta asylmottagningen. Därtill kommer en ökad anhöriginvandring, som alltid följer i asylinvandringens spår. Vi pratar kanske om att er budget var underfinansierad med 25-30 miljarder kronor, bara när det gäller invandringspolitiken.

Sedan tar ni som vanligt med den ena handen och ger med den andra. De pengar som ni ville ge till pensionärer som inte jobbar skulle ni dra in på de pensionärer som jobbar, mer pengar till och med. Pensionärerna skulle alltså få betala sin egen förbättring. Det är typisk vänsterpolitik. Det är inte seriöst, och det håller inte ihop. (Applåder)

Till Jan Björklund (FP)

anf.128 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Jag minns en tid när Folkpartiet kännetecknades av en stark socialliberalism. Jag kan komma ihåg när det fanns en idé också hos Folkpartiet att en stark social trygghet och jämställdhet inte bara är moraliskt rätt utan bra för ett samhälle som ska utvecklas på ett modernt sätt. Jag minns när Folkpartiet stod upp för exempelvis inkomstbortfallsprincipen i våra sociala trygghetssystem.

Nu har Folkpartiet suttit i en regering i åtta år som har urholkat sjukförsäkringssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Det är rekordmånga som utförsäkrats. Arbetslösa människor känner en stark ekonomisk otrygghet. De har berövats en omställningsförsäkring som är så viktig för dem såväl personligen som för Sverige som helhet.

Resultatet av den politik som Folkpartiet medverkade till under sina åtta år i regeringsställning kännetecknas av att Sverige nu är det land i OECD som under er tid har haft en utveckling som gjort att den ekonomiska ojämlikheten växer som mest.

Dessutom har ni varit med och infört ett vårdnadsbidrag, den största kvinnofällan i modern tid. Ni har röstat emot ytterligare en månad i föräldraförsäkringen som viks till vardera föräldern, det som ibland kallas för pappamånad. Ni har röstat emot 400 miljoner kronor ytterligare till en förlossningsvård som på många platser i landet är i kris.

Min fråga till Jan Björklund är: Vart har socialliberalerna tagit vägen? Försvann de efter åtta år i samarbetet i den borgerliga regeringen?

anf.129 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag minns en tid när Socialdemokraterna stod för ekonomisk tillväxt. Jag minns en tid när Socialdemokraterna gjorde revolt mot att sitta ihop med bara Miljöpartiet i regeringen. Jag minns när Socialdemokraterna gjorde upp med Folkpartiet om att ingen skulle betala mer än 50 procent i marginalskatt. Både Stefan Löfven och jag var rätt unga då, men vi minns en tid då våra partier samverkade om att Sverige ska ha en trygg energiförsörjning.

Nu har ni gett veto till Gustav Fridolins Miljöparti som är emot ekonomiskt tillväxt. Det är ett statsvetenskapligt spännande experiment att ett parti som Socialdemokraterna som i grunden är ett industrialistiskt parti nu sitter i regeringen med det parti som är grundat på antiindustrialismen. Vi får väl se var det landar.

Jag minns en tid när Socialdemokraterna stod värderingar som handlade om tillväxt och dynamik. Vart har det tagit vägen, Stefan Löfven? Arbetslinjen gav 340 000 nya jobb. Jag tror att vi alla ska vara rätt självkritiska, och jag är det, när det gäller det bidragssamhälle som vi levde i under ett tag. Vi har stramat upp det i alliansregeringen.
Vi tycker att a-kassan ska bli allmän och obligatorisk, att fler ska omfattas av den och att taken ska höjas på sikt. Det är en sak. Men vi ska inte tillbaka till bidragssamhället. Jag minns en tid, Stefan Löfven, när Socialdemokraterna stod för trygg energiförsörjning, ekonomisk tillväxt och hyfsade marginalskatter. Vart har den politiken tagit vägen? (Applåder)

anf.130 Statsminister Stefan Löfven (S):

Herr talman! Det var inte mycket till svar på frågan att svara på en fråga genom att ställa andra frågor. Jag tror att det är rätt många folkpartistiska väljare som är genuint socialliberala som är besvikna i dag. Det är kanske det som också syns i röstsiffrorna. De känner inte minst att du har övergivit Folkpartiets socialliberala arv. De ser ett parti som på partistämmorna beslutar om att höja taket i arbetslöshetsförsäkringen men som inte gör det och har övergivit kraven på en mer jämställd föräldraförsäkring.

Du och jag talade om jämställdhet för inte så länge sedan, och du sa: Kommer det ett bra förslag om ökad jämställdhet så tar vi det! Men ni röstade emot det.

Vi ser ett samhälle som under er tid i regeringen successivt har ur holkat välfärden bara för lyckan att hela tiden få säga att ni kan, vill och ska sänka skatterna ytterligare och att ni ska privatisera lite till. En socialliberal kan rimligtvis inte vara särskilt glad över den utveck lingen.

anf.131 Jan Björklund (FP):

Herr talman! Jag har sagt det förut och säger det igen: När det kommer ett lagförslag om en tredje pappamånad kommer Folkpartiet att trycka på ja-knappen. Det är inget konstigt med det. Men det har inte kommit något sådant förslag än. När ni lägger in det hela i ert budgetförslag går det inte att rösta för just den detaljen. Men vi kommer att rösta för det.

Sverige har byggt ut den sociala välfärden. Vi är helt unika: Vi har byggt ut den sociala välfärden under de åtta åren av borgerlig regering, varav sex år var finanskris. Alla andra länder, också de som har styrts av socialdemokrater, har fått skära ned i välfärden.

Vi har i dag fler läkare än 2006. Vi har fler sjuksköterskor. Vi har fler vårdcentraler och apotek. Vi har kortare vårdköer. Vi har högre lärartäthet när det gäller utbildade lärare i skolan.

Jag är socialliberal, och jag är det på grund av min erfarenhet. Du och jag har liknande bakgrund, Stefan Löfven. Vi har vuxit upp i arbetarhem. Jag såg skolans och samhällets betydelse för att personer med enkel bakgrund också skulle kunna komma framåt i livet. Jag är själv ett exempel på det.

Jag skulle inte ha stått här utan mina lärares och samhällets insatser. Jag tror på ett samhälle där klassresor är möjliga, och jag tror på socialliberalism. (Applåder)

Tidningsartiklar

DN 4 januari 2015:

”Sjuktalet ger en skev bild av verklighetens sjukfrånvaro”

“Sverige bättre än ryktet. Sjukfrånvaron är rekordlåg – nio av tio svenskar tog inte ut någon sjukpenning alls under 2013. Sjuktalet, den siffra som vanligtvis används i analyser, är ett trubbigt analysverktyg. I själva verket tycks förändringarna i sjukförsäkringen ha fungerat väl, skriver John Selander, professor i rehabiliteringsvetenskap.

Nästan alltid när svensk sjukfrånvaro analyseras så utgår man från något av Försäkringskassans olika ohälsomått. Det vanligaste är att analysen baseras på det så kallade sjuktalet, nu senast på DN Debatt (8/11) under rubriken ”Skenande sjukskrivningar om inget görs”. Sjuktalet är det genomsnittliga antalet dagar med sjukpenning per svensk och år och har under senare årtionden varierat mellan 10 och 25 dagar. Som läsare kan man då lätt tro att genomsnittssvensken är sjukskriven två, tre eller fyra veckor per år, men så är det inte. Sjuktalet ger på så sätt en skev bild av verkligheten.

Problemet är att sjuktalet i hög grad påverkas av de allra längsta sjukfallen och de relativt få fall som pågår hela året, det vill säga 365 dagar. Om man i stället tittar på antalet personer som är sjukskrivna, så blir bilden en annan. Under 2013 erhöll 558 000 personer någon gång under året sjukpenning från Försäkringskassan, vilket motsvarar cirka 10 procent av det totala antalet försäkrade när de med sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare förtidspension och sjukbidrag) är exkluderade. Nio av tio svenskar erhöll alltså ingen sjukpenning alls under 2013.

Ett internationellt vedertaget sätt att mäta sjukfrånvaro är att undersöka hur stor andel av de som har ett arbete (anställda och egen-företagare) som är tillfälligt hemma från jobbet på grund av sjukdom en vanlig arbetsvecka. I Sverige görs det av Statistiska Centralbyrån och internationell data sammanställs av EU:s statistikkontor, Eurostat. Vid en sådan analys framträder en annan, och på flera sätt mer rättvisande bild av den svenska sjukfrånvaron.

För det första ser vi att svenska män i ett europeiskt perspektiv inte avviker från män i andra jämförbara länder. Under perioden 2000–2013 ligger frånvaron bland svenska män på i genomsnitt 2,2 procent, vilket är något lägre än män i jämförda länder.

För det andra ser vi att svenska kvinnor har högre sjukskrivning än deras europeiska systrar fram till 2003/2004, och att frånvaron därefter minskar. Att kvinnor är mer sjukskrivna än män är inget unikt för Sverige, men i inget annat land har skillnaden mellan män och kvinnor varit så stor. Anledningarna till att kvinnor är mer sjukskrivna än män är flera, bland annat att kvinnor är överrepresenterade i offentlig sektor samt att kvinnor ofta har dubbla ansvarsområden, både som yrkesarbetande och i hemmet.

För det tredje ser vi att sjukskrivningen i Sverige i dag ligger i linje med övriga Europa. Svenskar är sedan 2006/2007 varken mer eller mindre sjukfrånvarande än andra, och det gäller både kvinnor och män.

För det fjärde ser vi att den totala minskning av sjukfrånvaro som skedde i Sverige mellan 2003 och 2010 i huvudsak förklaras av en minskad frånvaro bland kvinnorna. Samtliga diagnosgrupper har minskat, men den diagnosgrupp som har minskat minst är psykiska problem, vilket har resulterat i att andelen med psykiska besvär har ökat och att den diagnosgruppen i dag är den vanligaste bland de sjukskrivna, både bland män och bland kvinnor.

Hur förklaras då det faktum att vi i Sverige i dag i har en rekordlåg sjukfrånvaro som ligger klart i linje med övriga Europa? Någon entydig förklaring finns inte, utan det rör sig i stället om flera samverkande faktorer. En faktor är att sjukförsäkringens attraktion har minskat. År 2007 infördes det så kallade jobbskatteavdraget, vilket på ett direkt sätt ökade de ekonomiska incitamenten att arbeta i stället för att erhålla ersättning i form av bidrag. Att individen påverkas av ekonomiska incitament är ett forskningsbelagt faktum. En annan faktor är de regelmässiga förändringar som gjorts i sjukförsäkringen. År 2008 infördes den så kallade rehabiliteringskedjan, vilken innebär strängare krav för beviljandet av sjukpenning. Individens arbetsförmåga skall inte bara bedömas utifrån hans eller hennes vanliga arbete, utan efter en tid också utifrån andra arbeten som arbets-givaren kan erbjuda, och efter ytterligare en tid utifrån normala arbeten som finns på arbetsmarknaden. Enligt Försäkringskassans egna analyser har rehabiliteringskedjan haft stor betydelse för dagens låga sjukfrånvaro. År 2008 infördes också en tidsgräns för hur länge man kan uppbära sjukpenning. Innan dess fanns ingen sådan tidsgräns, något som var helt unikt för Sverige.

Ytterligare en orsak till den låga sjukfrånvaron är den relativt höga arbetslösheten. Historien visar på ett starkt samband. När arbetslösheten går upp, så går sjukfrånvaron ner, vilket huvudsakligen förklaras med att individen vill undvika sjukskrivning när hot om arbetslöshet föreligger. Arbetslösheten sköt i höjden i samband med den ekonomiska krisen 2008 och ligger sedan dess runt 8 procent. Ny forskning

visar också att rehabiliteringsarbetet fungerar allt bättre och att arbetsgivare i väsentligt högre grad än tidigare tar ett aktivt ansvar för anställda som är sjukskrivna. Forskning visar också att långtidssjukskrivna i regel upplever ett omfattande stöd från kolleger. Det finns stark evidens för att en aktiv arbetsgivare och en välkomnande arbetsplats i hög grad påverkar återgång i arbete. Hur dessa olika faktorer enskilt påverkar sjukfrånvaron är svårt att bestämma, men sammantaget har de en betydande effekt, och då i synnerhet för kvinnor.

De senaste årens utveckling av sjukfrånvaron är glädjande. Sjukförsäkringen är politiskt laddad och åsikterna om dess utformning går isär, men att färre personer i arbetsför ålder är sjukskrivna borde, oavsett politisk utgångspunkt, i grunden betraktas som något positivt. Vinsterna med en lägre sjukfrånvaro är många, för såväl individ, organisation som för samhälle.

Sverige har i dag en historiskt låg sjukfrånvaro, fullt jämförbar med situationen i övriga Europa. Detta ger oss en unik möjlighet att tillsammans verka för en stabilisering på dessa låga nivåer. Om man som beslutsfattare värnar om en låg sjukfrånvaro också i framtiden, bör man inte ändra de lagar och regler som i stor utsträckning förklarar dagens låga nivåer. Som forskare inom området arbetsliv och hälsa ser jag stor potential i effektiva insatser för att förebygga och förhindra sjukskrivning, och ett kraftfullt arbete med rehabilitering, men vi skall för den skull inte bortse från annan kunskap som finns inom området.

John Selander, Professor I Rehabiliteringsvetenskap Vid Mittuniversitetet “

DN 11 jan 2015:

“Barn kan bli snuvade på sitt arv

I augusti får Sverige nya regler om arv. En följd är att man kan göra sina egna barn arvlösa. Utlandssvenskar och de med egendom utomlands gör bäst i att se över sina testamenten, råder juristen Fredric Renström.

Svensk lag när det gäller arv har följt medborgarskapet sedan 1937.

– Oavsett var tillgångarna finns – i Spanien, Frankrike eller Australien – så tillämpar vi svensk lag, säger juristen Fredric Renström.

Men andra länder kan ha en annan lagstiftning, vilket kan leda till problem. För många svenskar som har egendom – och bor en stor del av året utomlands – har det blivit viktigt att upprätta ett testamente som tar hänsyn både till Sveriges och det andra landets lagar. Det gäller både innehållet i testamentet samt formen för det.

I Spanien till exempel är ett testamente inte giltigt om det inte registrerats hos en särskild myndighetsperson.

Arvslagstiftningen skiljer sig också åt mellan de olika EU-staterna – och skillnaderna kan vara betydande.

– Vi har ju en laglott i Sverige, vilket innebär att man inte kan testamentera bort barnens arv, säger Fredric Renström.

– Men i en del andra länder finns ingen laglott, eller så har man laglott i förhållande till andra personer, som efterlevande make eller maka, tillägger han.

Det här skapar naturligtvis en del huvudbry för utlandssvenskar, - eller för de som bor en stor del av året utomlands och har egendom där.

Många gånger när en svensk köper egendom utomlands (se artikel här intill) ingår därför ett paket där ett ombud också hjälper till att upprätta ett spanskt testamente för den egendom som finns i Spanien. Dock gäller det att testamentet inte hamnar i strid med svensk lag.

Krånglet drabbar inte bara svenskar. Inom EU ökar gruppen av de som väljer att bo i ett annat land än där man är medborgare. Därför träder den 17 augusti en ny EU-förordning i kraft i syfte att underlätta för dessa människor.

Och det är denna förordning som Fredric Renström ser som en revolution.

– Lagen i det landet där man bor kommer att styra. Situationen för utlandssvenskarna förändras, säger han.

Även om hemvisten blir den styrande principen går det att i ett testamente skriva bort den.

– En Spaniensvensk kan välja att låta svensk lag gälla för arvet – och då kommer den att tillämpas.

Men det finns också andra konsekvenser. Det går att göra barnen arvlösa genom att flytta till ett land som inte har laglott som i Sverige.

– Tidigare har svenska medborgare inte kunnat göra det, men nu kommer det att gå alldeles utmärkt, säger Renström.

Många, särskilt äldre, svenskar bor dock en del av året utomlands och en del i Sverige. Vad som exakt menas med hemvist i sådana fall är inte helt klart.

– Det är en bedömningsfråga om man bor där eller inte. Det kommer att bli ett fruktansvärt grälande om var den avlidne har haft sin hemvist, konstaterar Fredric Renström.

Han tycker att informationen om den nya lagen varit undermålig. Visst finns det utlandssvenskar och svenskar med egendom i andra EU-länder som vet om detta, men ändå har den kommande förändringen gått många förbi, hävdar han.

– Det är som att byta från vänster- till högertrafik, men inte berätta det för någon.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se

Viktigt att tänka på.

Skriv ett testamente som är giltigt i det land där du har egendomen.

Anlita hjälp om du inte är juridiskt kunnig. Det kan vara stora skillnader mellan svensk och utländsk arvslagstiftning. I flera länder måste ett testamente registreras.

Om din egendom finns i ett annat EU-land, eller du bor delar av året där, se över testamentet före den 17 augusti när regelverket ändras. “

DN 11 jan 2015:

“Makarna garderade sig med att skriva ett spanskt testamente

När Katarina Vikström och hennes man skaffade hus i Spanien häromåret skrev de även ett spanskt testamente. Och de anlitade ett juridiskt ombud för att göra det. – Det är inte som i Sverige att man själv kan skriva ett testamente och bara lägga det i ett bankfack, säger hon.

Katarina Vikström och hennes man Stefan har hus och stuga i Sverige och sedan drygt ett år även ett hus, som de äger till 50 procent var, i Spanien. Tanken är att de som pensionärer delvis ska bo i Spanien.

– Ja, inte på heltid, men under längre perioder vintertid. Fast vi köpte huset för att hela familjen ska kunna använda det. Sönerna har ju flyttat hemifrån och har sambor och det är ett bra ställe där vi alla kan träffas, säger hon.

De hade redan ett testamente i Sverige och i samband med husköpet i Spanien skrev de även ett spanskt testamente.

– Vi har skrivit vårt testamente i Spanien så att om en av oss går bort ärver den andre. Om båda går bort ärver våra söner 50 procent var som enskild egendom.

De spanska arvsreglerna kan skilja sig avsevärt från de svenska och det gäller därför att noga sätta sig in i vilka konsekvenserna skulle bli om ens partner går bort under den tid man bor i landet. När makarna Vikström skulle genomföra husaffären anlitade de ett juridiskt ombud.

– Jag tycker det är helt galet att inne göra det, säger Katarina Vikström.

– Överlag är det billigt att anlita ett juridiskt ombud i Spanien.

Kostnaden för testamentet gick på 338 euro (cirka 3 200 kronor) och kostnaden för husaffären motsvarade en procent av köpeskillingen – kostnader som Katarina Vikström anser skäliga.

Ett testamente i Spanien måste registreras hos en myndighet för att det ska gälla. Över huvud taget är det byråkratin utomlands som kan ställa till det för den oinvigde. Köpehandlingarna som makarna Vikström skulle underteckna var på spanska och ”såg ut som en hel bok”.

Huset de köpte hade haft samma ägare sedan 1970-talet och lånen var sedan länge avbetalade. Men avbetalningen på en inteckning hade inte registrerats på rätt sätt.

– Det låg fortfarande som skuld på huset. Och hade vi köpt det utan att det registrerats hade vi riskerat att få betala skulden, säger Katarina Vikström.

Det juridiska ombudet fick därför börja med att leta efter gamla kvitton och se till att de registrerades. Det var sedan samma ombud som hjälpte dem att upprätta och registrera testamentet.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se

DN 11 jan 2015:

“Maria Crofts: Ett testamente är väl investerade pengar

Alla behöver skriva testamente. Det är bara då du kan vara säker på att det blir exakt som du vill och att dina efterlevande slipper uppslitande arvstvister.

Arvsfrågor engagerar väldigt många. En stor del av de frågor vi får till vår jurists frågespalt handlar om arv och många har särskilda önskemål om hur arvet ska fördelas.

Det finns också en hel del missförstånd kring arv. Ett av de vanligaste är att sambopar automatiskt ärver varandra.

Missförståndet kring sambors arvsrätt kan möjligen hänga ihop med att lagen ändrades i slutet av 1980-talet. Sedan dess ärver gifta och registrerade partner varandra, och de gemensamma barnen får vänta på arvet tills båda föräldrarna är döda, om det inte finns ett testamente som säger något annat.

Då ligger det nog nära till hands att tro att även sambor ärver varandra. Särskilt om de har gemensamma barn. Men så är det aldrig. För att sambor ska ärva varandra krävs testamente och barnens laglotter går aldrig att testamentera bort.

Det brukar ta många år innan en lagändring får genomslag i det allmänna medvetandet. Att gifta ärver varandra men inte sambor börjar så sakta att tränga in, men det har faktiskt tagit mer än 30 år.

Den lagändring vi skriver om i dag gör att svenskar som bor utomlands och har tillgångar där de måste skriva testamenten om de ska kunna vara säkra på vem som ärver dem. Det kommer troligen också att dröja innan det blir allmänt känt.

Men det är inte bara sambor och utlandssvenskar som har anledning att skriva testamente. Det gäller faktiskt alla som bryr sig det minsta om vad som händer med tillgångarna de lämnar efter sig.

För att du ska kunna vara säker på att det verkligen blir som du tänkt dig behöver du hjälp av en jurist som är specialist på familjejuridik. Skriver du ett testamente själv är det inte säkert att det tolkas som du tänkt dig.

Ungefär hälften av alla äktenskap slutar med skilsmässa. Det gör att många vill att arvet ska bli barnens enskilda egendom. Att det är vanligt med flera långa förhållanden och barn med olika partner har gjort att arvstvisterna ökat.

Att få hjälp med ett vanligt enkelt testamente kostar ungefär 4 000 kronor. Det tycker jag är väl investerade pengar med tanke på hur mycket problem man undviker.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 12 jan 2015:

“Misstro mot börsen

Trots att börskurserna har gått starkt är svenskarnas börs-humör på den lägsta nivån på två år. Den politiska osäkerheten är den största orsaken, enligt en ny undersökning.

Bland svenskarna har andelen optimister minskat, visar den internationella kapitalförvaltaren JP Morgan Asset Managements senaste mätning av tron på börsen. Undersökningen görs varje kvartal och ett index visar nivån på börshumöret. Ju högre siffra desto större andel av de tillfrågade tror på kursuppgång

I mätningen för december hamnar index på 66. Det är en tydlig nedgång jämfört med kvartalet innan, då siffran var 77.

– Det är en kraftig nedgång och orsaken är tydlig. Det handlar om den politiska krisen och utlysandet av nyval, säger Alessandro Svensson, Nordenchef på JP Morgan Asset Management.

Siffran 66 är den lägsta på två år, då siffran låg på 48 i efterdyningarna av eurokrisen.

Undersökningen bygger på intervjuer som gjordes när statsminister Stefan Löfven kom med beskedet om att utlysa nyval. Nästan 60 procent av pessimisterna angav regeringskris eller politisk osäkerhet som skäl till varför de tror att börskurserna inte kommer att gå upp det kommande halvåret.

– Den politiska krisen har påverkat folk i större grad än vad man kan tro, säger Alessandro Svensson.

Totalt angav 36 procent av de tillfrågade att de trodde det inte var troligt att börsen skulle gå upp det kommande sex månaderna. 31 procent angav att de trodde det var troligt eller mycket troligt med en börsuppgång. Resten angav att de var osäkra eller neutrala.

Det är främst bland männen som andelen pessimister ökat. För ett kvartal sedan trodde 52 procent av de tillfrågade männen på börsuppgång mot 35 procent i den senaste mätningen. För kvinnor minskade andelen optimister från 39 till 36 procent.

Efter att intervjuerna gjorts kom decemberöverenskommelsen mellan regeringen och oppositionen som innebar att det inte blev något nyval.

– Det blir intressant att se vad den resulterar i när vi mäter index nästa kvartal, säger Alessandro Svensson.

Som högst har indexet varit uppe på 125 som noterades hösten 2009 i samband med återhämtningen efter den svåra finanskrisen. Den lägsta nivån noterades i juni 2012 i samband med eurokrisen.

Kurserna på Stockholmsbörsen har stigit tre år i rad.

– Förra året var ett hyfsat år och det sista kvartalet var mycket starkt med en uppgång kring sex procent, säger Alessandro Svensson.

Under de första handelsdagarna i år ligger Stockholmsbörsen kring nollstrecket.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se

Fakta.

Risk för ond spiral

Den svenska inflationstakten väntas falla till –0,5 procent, mätt med KPI i årstakt, i december. Fallande priser brukar kallas deflation, det vill säga negativ inflation.

En ihållande deflation kan vara mycket skadlig för ekonomin. Det kan få företag och hushåll att hålla igen i väntan på lägre priser. Det kan i sin tur skapa en ond spiral av sjunkande priser, lägre företagsvinster och minskad konsumtion.

Deflation är förknippad med lågkonjunktur, ökad arbetslöshet och recession.

Tt “

DN 13 jan 2015:

“ Så kommer Facebook att kunna styra räntan

Facebook, Twitter och Google är Bank of Englands nya verktyg för att fatta rätt räntebeslut. Sociala medier ska ge en fingervisning om tidiga konjunkturförändringar. – Det är ett intressant spår, säger Christina Nyman på Riksbanken.

Tidigare i år införde den brittiska centralbanken nya restriktioner för bostadsmarknaden. Beslutet baserades bland annat på en stor databas över lån och är ett exempel på hur nya informationskällor styr räntebeslut.

Nu planerar Bank of England att gå ett steg längre och har inrättat ett analysteam som ska konstruera modeller och algoritmer baserade på information från Googlesökningar och sociala medier som Facebook och Twitter. Jobbsökningar och onlinepriser ska ge en inblick i utsikterna för arbetslöshet och inflation – och i förlängningen konjunkturförändringar, skriver Sky News.

Uppgifterna kommer att användas vid framtida räntebeslut.

Enligt Bank of Englands chefsekonom Andy Haldane kan nätbaserade uppgifter ge en mer aktuell bild av tillståndet för den brittiska ekonomin jämfört med officiell statistik.

– Officiell statistik tenderar att sacka efter och vara bearbetad. Genom att skumma igenom internet kan vi få en bättre dagslägesrapport om vad som pågår, säger han till Sky News.

Enligt Göran Hjelm, forskningschef på svenska Konjunkturinstitutet, tittar även Italiens centralbank samt flera tyska och amerikanska ekonomer på om konjunktursvängningar kan spåras tidigt via internet. Hittills har man bland annat använt information från nätet för att ta fram variabler för konsumtion och huspriser – vilket har gjort de kortsiktiga prognoserna bättre.

– Min bedömning är att tidsaspekten inte är lika viktig för de som fattar de politiska besluten, de kommer att få den här informationen mer fullständigt någon månad senare. Men finansiella marknader som vill förutsäga små skiftningar i penningpolitiken kan säkert vilja fiska fram informationen så tidigt som möjligt, säger han.

Svenska Riksbanken har i dagsläget inga planer på att ta efter Bank of Englands nya metoder, men tycker att det är ett intressant spår. Riksbanken använder sig av data från källor som SCB och Konjunkturinstitutet för att göra prognoser på kort sikt.

– Dessutom gör vi egna företagsundersökningar, där vi frågar företagen om hur de ser på ekonomin. Vi blandar statistik över till exempel bilförsäljning och lediga jobb med mer kvalitativ information från företagsundersökningarna för att göra en bedömning om hur ekonomin utvecklas, säger Christina Nyman, biträdande avdelningschef för Riksbankens avdelning för penningpolitik.

Lars Calmfors, professor i internationell ekonomi vid Stockholms universitet, säger att det är viktigt för centralbankerna att ha aktuell information när de ska fatta politiska beslut.

Han flaggar dock för att det kommer att ta tid innan den brittiska centralbanken har tagit fram någotsånär tillförlitliga sätt att utnyttja information från nätet. Det bör åtminstone gå en hel konjunkturcykel – som normalt sett varar i minst fem år – innan metoden kan bli användbar.

Ser du några faror med metoden?

– Generellt sett är det bättre ju mer information man har. Det här är inget som tränger undan andra informationskällor.

Alla har tillgång till nätet. Finns det inte en risk för att nätet utnyttjas av olika aktörer för att styra utvecklingen?

Ja, det kanske kan finnas sådana risker, men det låter långsökt.

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se “

DN 14 jan 2015:

“Johan Schück: Upplagt för ny strid

Inflationen faller ytterligare, men inte fullt så mycket som Riksbanken räknade med. Därför blir det mer osäkert om det stimulanspaket som har aviserats faktiskt kommer i februari. Det kan vara upplagt för en ny strid inom Riksbanksdirektionen.

Analys.
Konsumentpriserna ökade något under december, trots att ett lägre oljepris har gjort bensinen allt billigare. Men prishöjningar har inträffat på utrikes flygresor och paketresor. Resultatet blev att den samlade prisnivån steg med 0,2 procent, vilket var mer än väntat.

För inflationstakten, som räknas med rullande tolvmånaderstal, betyder det att nedgången inte blev så stor som många bedömare hade räknat med. Men det rör sig ändå om minussiffror för femte månaden i följd, vilket kan betecknas som deflation. Decembertalet blev –0,3 procent, mot –0,2 procent i november.

Riksbanken brukar dock använda ett annat inflationsmått, kallat KPIF, där effekterna av ränteförändringar har justerats bort. Den underliggande inflationen, beräknad på det sättet, låg i december på 0,5 procent – en nedgång från 0,6 procent i november.

Det är långt mellan den faktiska inflationen, oavsett hur man räknar, och Riksbankens inflationsmål på 2,0 procent. Men så har det varit länge, vilket sedan i höstas medfört att reporäntan sänkts till rekordlåga 0,0 procent. Frågan är nu om det ska komma fler åtgärder och vilka dessa i så fall blir.

Av protokollet från Riksbankens senaste räntemöte, som hölls i december, framgår att direktionen var överens om att ta fram ett stimulanspaket som ska kunna sättas i verket vid nästa möte i februari. Beståndsdelar kan då bli negativ reporänta, stödköp av värdepapper och lån till bankerna som ska tillföra likviditet. Även valutainterventioner i syfte att försvaga kronkursen – och därmed göra importen dyrare – nämndes, men endast som en åtgärd i sista hand.

Men direktionen tycks inte ha varit lika samstämmig om under vilka förhållanden som ett sådant stimulanspaket faktiskt ska läggas fram. Riksbankschefen Stefan Ingves ansåg att detta skulle göras om behov finns, medan vice riksbankschefen Martin Flodén förklarade att han vill se en mer expansiv penningpolitik i närtid – alltså även under rådande förhållanden.

Nu när inflationen inte faller så mycket som beräknat blir denna åtskillnad särskilt viktig. Stefan Ingves kan ju dra slutsatsen att det går bra att avvakta med ytterligare åtgärder, medan Martin Flodén – och kanske även andra direktionsledamöter – inte vill vänta.

I så fall är det upplagt för en ny strid i Riksbanksdirektionen, där majoriteten får bestämma och förlorarna reserverar sig. Då lutar det åt att stimulanspaketet får anstå, såvida inte ett flertal av ledamöterna väljer att gå emot Stefan Ingves.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

DN 15 jan 2015:

”Robust ekonomi viktigare än låga hushållsskulder”

“Fel fokus. Varken hushållens eller företagens skulder utgör i dag något akut hot mot den finansiella stabiliteten i Sverige. I stället för att fokusera på skuldernas storlek bör den ekonomiska politiken syfta till att göra systemet mer robust i tider med ekonomiska störningar, skriver ledamöterna i tankesmedjan SNS konjunkturråd.

I dagens svenska debatt ses skulder som ett problem. Riksbanken har avstått från räntesänkningar av rädsla för att hushållens skulder ska öka. Finansinspektionen har infört lånetak och beslutat om amorteringskrav. Men diskussionen behöver breddas från ett ensidigt fokus på detaljreglering av hushållens skulder till grundfrågan om vilka regler och ramverk som krävs för att skapa en lånemarknad som fungerar väl i både goda och dåliga tider. Dessa frågor diskuteras i SNS Konjunkturrådsrapport 2015 ”Den svenska skulden” som presenteras i dag.

Medan företagens skuldsättning varit tämligen konstant, har hushållens skulder ökat från 90 procent av de disponibla inkomsterna i mitten av 1990-talet till 175 procent i dag. Denna nivå är visserligen internationellt sett relativt hög, men lägre än i länder som Danmark och Nederländerna där den ligger omkring 300 procent.

Stora skulder är på många sätt tecken på ett väl fungerande finansiellt system. De gör det möjligt för entreprenören utan egen förmögenhet att realisera sina produktiva idéer och för det unga hushållet att köpa sin första bostad. Men framtiden är alltid oviss och om många låntagare samtidigt får problem kan påfrestningarna på systemet bli stora. Det är ingen tillfällighet att höga skulder och snabb skulduppbyggnad ofta föregått ekonomiska kriser. Men detta är ingen naturlag och i stället för att diskutera hur skulderna ska begränsas är det mer konstruktivt att diskutera hur en ekonomi med stora skulder kan bli mer robust mot ekonomiska störningar.

Det svenska skattesystemet ger starka incitament till belåning. För företagen är räntor, men inte kostnaderna för eget kapital, avdragsgilla. De förslag som nyligen lagts fram om att begränsa företagens rätt till ränteavdrag innebär viktiga steg bort från denna snedvridning.

Nuvarande skattesystem gynnar ägande och belåning av den egna bostaden. För hushållen är skuldräntor fullt avdragsgilla, medan olika typer av kapitalinkomster endast beskattas till en del. Denna snedvridning förstärktes ytterligare när fastighetsskatten avskaffades och ersattes av en fastighetsavgift med tak år 2007.

Slutsats: Skatterna måste göras mera neutrala mellan ägande- och hyresrätt och mellan belåning och finansiering med eget kapital, till exempel genom begränsning av avdragsrätten för räntor och höjd fastighetsskatt.

De problem som skulder kan skapa är av tre olika slag. För det första kan enskilda hushåll hamna i svårigheter på grund av att de tagit mindre lyckade beslut eller inte fullt ut insett konsekvenserna av sin skuldsättning.

Slutsats: Ett förstärkt konsumentskydd – exempelvis begränsning av de straffavgifter som långivare kan ta ut – är särskilt angeläget, eftersom lån blivit allt mer lättillgängliga även för personer med låg kreditvärdighet.

För det andra kan höga skulder hota den finansiella stabiliteten. Företag på obestånd och arbetslösa hushåll kan förorsaka bankerna kreditförluster och ytterst leda till en kris för hela det finansiella systemet. Men eftersom svenska hushåll har fullt personligt betalningsansvar för sina lån, kommer de i det längsta att lösa eventuella problem genom att dra ned sin konsumtion och sälja tillgångar. Det är därför osannolikt att bankernas förluster på lån till hushållen kan bli särskilt stora; under 1990-talets kris kom bara 6 procent av bankernas kreditförluster från lån till hushållen.

Slutsats: Varken hushållens eller företagens skulder utgör i dag något akut hot mot den finansiella stabiliteten.

För det tredje kan höga skulder hota den makroekonomiska stabiliteten. Om högbelånade hushåll i ett pressat läge försöker sanera sin ekonomi genom ökat sparande, minskar den samlade efterfrågan i ekonomin och priserna på bostäder och andra tillgångar pressas nedåt. Detta kan ytterligare fördjupa en nedgång i ekonomin. Det finns därför alla skäl att redan nu diskutera hur vi kan begränsa riskerna för en sådan negativ spiral. Tyvärr är det svårt att från tillgänglig statistik utläsa hur många hushåll som riskerar att få betalningssvårigheter.

Slutsats: Det är angeläget att den statistik över enskilda individers skulder och tillgångar som fanns fram till 2007 åter tas fram.

För att höga skulder inte ska fördjupa en framtida kris är det viktigt att se över hur låneavtal och regelverket för konkurser är utformade. Ett vanligt lån ger långivaren obetingad rätt att driva in skulden oberoende av låntagarens situation. Betalningsansvaret begränsas bara av möjligheten till konkurs och av de eftergifter som långivaren frivilligt medverkar till. Sådana eftergifter är viktiga för att göra det möjligt för skuldtyngda företag att driva verksamheten vidare och för hushåll att behålla en rimlig konsumtionsnivå även i ett krisläge. Eftergifter ligger också ofta i långivarnas intresse, eftersom de kan öka deras chanser att på sikt få sina pengar tillbaka; ränteeftergifter var vanliga under 1990-talskrisen. Därför är det viktigt att redovisningsreglerna är sådana att bankerna blir så benägna som möjligt att skriva ned skulder och ge ränteeftergifter. Men bankernas incitament till eftergifter är ändå svagare än samhällets intresse av att undvika en process där företag läggs ned och skuldtyngda hushåll söker spara sig ur en kris.

Slutsats: Systemet för att hantera företag på obestånd behöver utvecklas för att underlätta rekonstruktioner så att långsiktigt livskraftiga verksamheter kan drivas vidare.

För hushåll behövs det också nya låneformer. En möjlighet är att erbjuda bolån med delat ansvar, där låntagarens skyldigheter kopplas till mätbara faktorer som arbetslöshet och fastig-hetspriser. Sådana lån skulle kunna regleras i samband med försäljning så att banken – eller en särskild försäkringsgivare – tog en del av kapitalförlusten, eller kapitalvinsten. Ett problem är att ägarens incitament att sköta sin fastighet och att få ut bästa möjliga försäljningspris skulle minska. Ett bättre alternativ är därför att koppla betalningsskyldigheten för lånet till ett mått på fastighetsprisernas allmänna utveckling.

Slutsats: Bolån med delat ansvar kan göra ekonomin mindre sårbar mot framtida störningar och kriser. Det bör utredas hur sådana lån kan utformas så att de blir attraktiva för både långivare och låntagare.

Om bolån med delat ansvar slog igenom, skulle banker eller försäkringsbolag få bära makrorisk kopplad till bostadspriser och arbetslöshet, vilket i sin tur kan påverka deras långivning och risken för finansiell instabilitet. För att de inte ska bli alltför exponerade är det därför viktigt att det samtidigt skapas möjligheter för långivarna att avhända sig sådana risker, till exempel genom marknader för finansiella derivat kopplade till fastighetsprisindex.

Peter Englund, Ordförande, Professor I Finansiell Ekonomi Vid Handelshögskolan I Stockholm
Bo Becker, Professor I Finansiell Ekonomi Vid -Handelshögskolan I Stockholm
Torbjörn Becker, Ekon Dr Vid Site, Handels-högskolan I Stockholm
Marieke Bos, Fil Dr Vid Sofi, Stockholms -Universitet
Pehr Wissén, Adj Professor I Finansiell Ekonomi Vid Handelshögskolan I Stockholm Och Sifr.
Författarna Utgör Sns Konjunkturråd 2015. De Svarar För Analys, Slutsatser Och Förslag. Sns Som Organisation Tar Inte Ställning Till dessa. “

DN 16 jan 2015:

“Dela skuldbördan

Allt fler sitter fast i skuldfällan. Över 100 000 svenskar räknas till ”evighetsgäldenärerna”, rapporterade SVT i veckan. De hör till kreditsamhällets värst drabbade olycksbarn, med minst 20 år gamla skulder hos kronofogden.

Det typiska ”lyxfällan”-fallet ger en missvisande bild: Thailandresor på kreditkortet, obetänksamma bilköp på avbetalning, en klädsmak som inte svarar mot plånbokens midjemått.

De livstidsdömda i kronofogdens rullor vittnar om allvarligare saker. Aktuellt berättade i ett inslag om en man som drev skogsbolag. Han drabbades av problem med synen och blev tvungen att låta maskinerna stå tysta. Verksamheten föll samman. Skulderna mångdubblades trots att han sedan arbetade vitt, fick varje lön utmätt och levde på existensminimum i många år. 2 miljoner blev 17, en börda som är svår att göra sig fri från.

Skilsmässa, sjukdom eller arbetslöshet, snarare än lättjefull impulskonsumtion, är ofta det som utlöser den onda cirkeln.

I SNS konjunkturråds nya rapport ”Den svenska skulden” betonar författarna att ökad skuldsättning inte behöver vara ett bekymmer. Lån kan förverkliga drömmar, även om de ibland krossar dem. Om kreditmarknaderna fungerar väl överskuggas det senare av fler möjligheter för hushållen och företagen.

Under torsdagens presentation av rapporten avhandlade forskarna en rad tänkvärda förslag för ett bättre system.

Själva analysen utmanar den hotfulla bild som har målats upp av Riksbanken. Svenskarnas lån är ingen överhängande fara för ekonomin, säger SNS-ekonomerna. Men: Skulderna har blivit större. Och med dem vissa samhällsekonomiska risker.

Ränteavdraget pekas alltid ut som bov i dramat. Även denna gång. Tidigare har partiernas intresse varit svalt. Finansmarknadsminister Per Bolund (MP) vill ändå se samtal med Alliansen om skulderna och har sagt att en långsam avtrappning av ränteavdraget borde stå på dagordningen.

Det vore klädsamt om borgerliga företrädare inte viftade bort frågan. Alliansen bär en stor del av ansvaret för att eget ägande numera dominerar bostadsmarknaden och att skuldsättning har gynnats. En reform av fastighetsskatten var svår att motstå även om den var ekonomiskt oklok. Åtminstone bör de nu hålla öppet för åtgärder som ger en smula mer jämvikt i utvecklingen.

Bland SNS-ekonomernas idéer för att förbättra den svenska lånemarknaden finns förslag om att samtidigt göra riskdelningen jämnare mellan kund och bank. Att skriva ned privata skulder är svårt. Bankens övertag är stort. Förutsättningarna för frivilliga förhandlingar är osäkra. Ekonomiprofessorn Peter Englund, som stod i spetsen för forskartruppen, påpekade på SNS-seminariet att erfarenheterna från eurons krisländer talar starkt för att det behöver göras enklare.

Nya låneformer är ett alternativ som även det kan skapa ett smidigare system. Villkoren i ett vanligt svenskt bolån belastar bankkunden med hela risken. Det finns alternativ som skulle göra insatserna mer jämnt fördelade, utan att det måste bädda för en ny lånefest.

Även snabbare skuldsanering, evig-hets-gäldenärens väg ur sin hopplösa situation, efterfrågas i SNS-forskarnas rapport. Regeringen borde inte dröja med förslag som underlättar för sådana som skogsföretagaren i Aktuellts reportage.

Han fick till sist hjälp att bryta den onda cirkeln, men många får det inte och proceduren går för långsamt. Det ligger i både individens och samhällets intresse att skuldsaneringen fungerar effektivt. Det gör den inte. Frågan har redan malts flera varv genom utredningskvarnarna och alternativ för att sänka trösklarna finns färdiga. En invändning har handlat om att generösare sanering leder till vidlyftigheter. Det är nonsens.

Förra konsumentministern Birgitta Ohlsson (FP) lovade att förslag skulle läggas fram före valet. Det blev aldrig av. Ansvaret faller nu på Per Bolund.

Dn 16/1 2015 “

DN 16 jan 2015:

“Konflikt om ökat underskott

Utsikterna för de offentliga finanserna är sämre än vad riksdagen räknat med, enligt Ekonomistyrningsverket (ESV). Underskottet blir 81 miljarder kronor i år, enligt ESV, att jämföra med riksdagens beräkning som landade på 45 miljarder.

Finansminister Magdalena Andersson (S) pekar ut skattesänkningarna som den borgerliga alliansregeringen gjorde som orsaken.

– Siffrorna bekräftar att vi har problem med statsfinanserna och att det var oförnuftigt att genomföra stora ofinansierade skattesänkningar i slutet av den förra mandatperioden, säger Andersson.

Ulf Kristersson, Moderaternas ekonomisk-politiske talesperson, kallar det för ”oseriös valrörelseretorik”. Han varnar i stället för ökade kostnader för migration.

– Migrationskostnaderna har vi för att vi tar ansvar i en problematisk tid men det finns goda skäl att fråga sig vad vi kan göra billigare.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

DN 17 jan 2015:

“Nya bankregler möter motstånd

EU-kommissionens förslag om uppdelning av banker, däribland de svenska storbankerna möter motstånd. Gunnar Hökmark (M), som är EU-parlamentets rapportör i bankfrågor, vill att riskerna ska bedömas särskilt för varje bank oavsett storlek.

Efter finanskrisen 2008–2009 har regelsystemet för banker genomgått en stor renovering, både i Sverige och på EU-nivå. Ett förslag som har framförts i den så kallade Liikanenrapporten – uppkallad efter Finlands centralbankschef Erkki Liikanen – är att dela upp de europeiska bankerna i mindre enheter. EU-kommissionen är på liknande linje och anser att stora banker inte ska få ägna sig åt både handel med värdepapper och inlåning från kunder.

Men förslaget, som inte fått något stöd från svenskt håll, möter nu motstånd även i EU-parlamentet. Gunnar Hökmark (M), som ingår i ekonomiutskottet och är parlamentets rapportör i bankfrågor, har tagit fram en alternativ lösning som innebär att bankstrukturen kan förbli intakt:

– Alltför låga investeringar är för närvarande problemet i Europa. Då är det fel att göra det svårare och dyrare för bankerna att låna ut pengar, vilket är vad en uppdelning skulle leda till. Ingen har kunnat visa att banker med bred verksamhet, såsom de svenska storbankerna, skulle ta speciellt stora risker som skulle motivera en uppdelning av dem, säger han.

Gunnar Hökmarks alternativ är att tillsynsmyndigheterna, exempelvis svenska Finansinspektionen, i stället ska bedöma riskerna i varje bank och vid behov kunna ingripa. Om risktagandet bedöms som särskilt högt, ska detta kunna leda till extra kapitaltäckningskrav. Det är en lösning som ansluter till Sveriges linje att kunna ställa högre krav på de egna bankerna, beroende på risksituationen här.

– Svenska regeringen, både den tidigare och den nuvarande, har varit emot att bankerna ska delas upp. Jag tror också att det går att hitta brett stöd i EU-parlamentet för den uppfattningen, även om vi får söka en kompromiss mellan olika partigrupper. Sedan gäller det att jämka ihop parlamentets och ministerrådets syn, så att det kan bli en ny europeisk lagstiftning om bankstrukturen, framhåller Gunnar Hökmark.

Som EU-parlamentets rapportör har Hökmark aktivt deltagit en sådan beslutsprocess tidigare, bland annat när det gällt att ta fram nya europeiska regler för krishantering av banker – med höjda krav på deras ägare och långivare. Nu räknar Gunnar Hökmark med att frågan om bankstrukturen ska vara avgjord till hösten, även om det också kan dra in på nästa år innan allt är klart.

Johan Schück johan.schuck@dn.se "

DN 18 jan 2015:

"Löfven: Idiotisk diskussion om vinstuppgörelse med V

Regeringens uppgörelse med Vänsterpartiet om vinster i välfärden kommer att falla i riksdagen, enligt företrädare för Alliansen och SD som Dagens Industri talat med. – Det är en fullständigt idiotisk diskussion, säger statsminister Stefan Löfven (S), till DN.

Regeringens uppgörelse med Vänsterpartiet om att begränsa vinsterna i välfärden ser ut att falla i riksdagen, rapporterade Dagens Industri på lördagen.

SD och Alliansen kommer att rösta ned uppgörelsen, trots den så kallade decemberöverens-kommelsen. De borgerliga partierna anser nämligen inte att detta är en budget-fråga, skriver tidningen.

Vänsterledaren Jonas Sjöstedt, som under partiledardebatten i veckan sade att överenskommelsen är grunden för att Vänsterpartiet ska stötta regeringens budget, erkänner i samma artikel nederlag.

– Det är fullständigt befängt. Överenskommelsen om vinster i välfärden handlar om att rege-ringen och Vänsterpartiet är överens om att utreda frågan för att få stopp på utnyttjandet av skattepengar. Utredningen är inte ens påbörjad, säger Stefan Löfven till DN.

Han förstår inte hur diskussionen har uppkommit.

– En av utredningarna ska vara klar 2016. Då kan man inte börja säga "det där går inte att stoppa in i budgeten", vi har inte ens tänkt det. Vi

måste ju först komma fram till vilka förslag vi ska lägga. Det är en fullständigt idiotisk diskussion, faktiskt.

Varför erkänner då Jonas Sjöstedt ett nederlag?

– Jag vet inte, han vet ju själv vad vi har gjort upp om. Det är ganska komplext. Å ena sidan vill vi att människor ska kunna välja olika pedagogisk inriktning på skola och självfallet också innehåll i vården och där är vi helt överens, överenskommelsen ligger där. Men den bygger på att det ska utredas och sedan ska vi föreslå saker och ting.

Hur vill du hantera frågan om -vinster i välfärden?

– Regeringen och Vänsterpartiet är överens om att vi nu ska utreda vilka förslag vi kan komma överens om som tillgodoser både valfriheten och att det är ordning och reda och att skattebetalarnas pengar används på ett bra sätt.

Emma Löfgren emma.lofgren@dn.se

Fakta. Ny lag på väg

Den 6 oktober förra året presenterade Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet uppgörelsen om vinsterna i välfärden. Partierna pekade på att en ny lagstiftning kunde börja gälla 2016 efter att en utredning gjorts.

Partierna var överens om att ”vinstjakten som incitament ska bort från välfärdssektorn”. Grundregeln ska vara att skattemedel ska stanna i välfärden. Inget lagförslag för att begränsa vinsterna kommer dock att läggas fram redan under innevarande riksdagsår. Först ska en utredning se över frågor som bemanningskrav och vilka bolagsformer som ska tillåtas i välfärden.

Dn “

DN 18 jan 2015:

“Så sparar du bäst med de nya reglerna

Om du inte redan har ändrat ditt pensionssparande är det hög tid att göra det. Annars riskerar du att tvingas skatta två gånger. Här får du veta hur du sparar bäst med de nya reglerna.

Sedan årsskiftet går det bara att få skatteavdrag för privat pensionssparande med upp till 1 800 kronor för hela året. Det är en kraftig minskning jämfört med 2014 när det gick att få avdrag för 12 000 kronor.

Många ändrade sitt pensionssparande vid årsskiftet för att inte riskera att komma över gränsen på 1 800 kronor. Men det finns fortfarande tid att undgå dubbelbeskattning, att du sparar med skattade pengar utan avdrag och får betala inkomstskatt en gång till när pengarna tas ut.

För det krävs att du ändrar ditt sparande innan du pensionssparat privat mer än de 1 800 kronor som ger rätt till avdrag i år. Det genomsnittliga pensionssparandet låg på ungefär 500 kronor i månaden förra året och det ger många en tidsfrist på ett par månader innan de kommer över gränsen.

När du väl bestämt dig för att ändra ditt pensionssparande är nästa fråga hur du ska spara i stället. De sparformer som rekommenderas är kapitalförsäkring och investeringssparkonto, ISK.

De båda sparformerna är lika på flera sätt. De fungerar som ett skal som du kan fylla med olika sorters sparande som fonder, aktier och andra värdepapper. Det går också att ha kontanter på kontot.

En stor fördel är att det går att byta fonder och sälja värdepapper utan att behöva skatta för vinsten och deklarera försäljningen. I stället schablonbeskattas kapitalet och de insättningar man gjort under året.

För närvarande är schablonskatten låg, 0,27 procent, men tänk på att den tas ut på hela kapitalet och inte bara på vinsten. Det innebär också att du måste skatta även om värdet på tillgångarna har sjunkit under året.

Förutom det här med beskattningen och deklarationen fungerar ISK som ett vanligt sparande i fonder, aktier eller på sparkonto. Du sätter in och tar ut dina pengar som du vill och när du dör får dina arvingar pengarna.

Kapitalförsäkringar ger fler möjligheter eftersom det formellt sett inte är du utan bolaget du sparar i som äger pengarna. Men det gör också att du inte kan rösta på bolagsstämmorna om du placerar i aktier i kapitalförsäkring.

Har du ett företag kan företaget spara i kapitalförsäkringen och du kan sätta in vem du vill som förmånstagare när du dör.

I en kapitalförsäkring kan du spara i en traditionell försäkring där bolaget sköter placeringarna och där du inte får ut färre kronor än dem du satt in. Om placeringarna går bra får du en värdeökning på ditt kapital. Det går också att få månadsvisa utbetalningar under en viss tid från en kapitalförsäkring.

Att öppna och ha ett ISK kostar ingenting. Men väljer du fonder måste du betala fondavgifter som vanligt och du får betala courtage om du köper och säljer aktier.

Det är däremot vanligt att ta ut avgifter på kapitalförsäkringar. Storbankerna tar vanligen ut avgifter och det gör många pensionsbolag också. Nätmäklarna Avanza och Nordnet tar däremot inte ut någon avgift.

Avgifterna gör att det är mer att tänka på och se upp med om du öppnar en kapitalförsäkring än ett ISK. Se till att få svar på exakt vilka avgifter som tas ut och hur höga de är. Be gärna att få se ett exempel som visar hur mycket pengar som försvinner i avgifter på lång sikt.

Men oavsett vilken sparform du väljer är det viktigt att ta reda på hur stort fondutbud bolaget har. Finns det många fonder är det lättare att hitta en fond med låga avgifter som passar dig och större urval om du vill byta.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se

Fakta. Så beräknas skatten

Kapitalförsäkringar och investeringssparkonton beskattas genom en årlig schablonskatt på kapitalet samt insättningar och värdeökningar

som skett under året. Skatten blir 0,27 procent 2015. Skatten beräknas på ungefär samma sätt för de båda sparformerna.

Det bolag du sparar hos räknar ut och betalar in din skatt varje år. Det är lite krångligt att räkna ut själv men så här går det till för ett investeringssparkonto:

Utgångsläge. Du har 10 000 kronor i kontanter och 8 000 kronor i värdepapper den 1 januari 2015. Totalt 18 000 kronor.

Kvartal 1. Insättning på 1 000 kronor, värde-ökning 2 000 kronor. Kapital 21 000 kronor.

Kvartal 2. Ingen insättning, värdeökning 800 kronor. Kapital den 1 juli 21 800 kronor.

Kvartal 3. Insättning 2 000 kronor, värdeökning 1 200 kronor. Kapital den 1 oktober 25 000 kronor.

Kvartal 4. Insättning 1 000 kronor. Kapital 26 000 kronor.

Räkna ihop. Lägg ihop kapitalet vid ingången av året med behållningen kvartal 1–3. Lägg ihop insättningarna under året.

Kapital: 18 000 + 21 000 + 21 800 + 25 000 = 85 800

Insättningar: 1 000 + 2 000 + 1 000 = 4 000

Kapitalunderlaget. Lägg ihop behållningen och insättningarna och dela summan med 4 för att få fram kapitalunderlaget.

85 400 + 4 000 = 89 400

89 400/4 = 22 350

Schablonintäkten. Multiplicera kapitalunderlaget med statslåneräntan i november året innan (0,9 procent 2014).

22 350 x 0,009 = 202

Schablonskatten. Skatten på schablonintäkten, här 202 kronor, är 30 procent. Skatten blir då 61 kronor.

202 x 0,3 = 61

Överkurs: Statslåneräntan på 0,9 procent multi-plicerad med skatten på schablonintäkten 0,3 procent gör att skatten blir 0,27 procent 2015.

Källa: DN, Avanza Bank.

Frågor & svar om pensionssparande

1 Vilka kan skaffa kontot?

Kapitalförsäkring: Privatpersoner och företag.

Investeringssparkonto: Privatpersoner.

2 Hur många konton kan man ha?

Kapitalförsäkring: Obegränsat antal.

Investeringssparkonto: Obegränsat antal.

3 Hur kan man spara?

Kapitalförsäkring: Aktier, fonder, andra typer av värdepapper, likvida medel.

Investeringssparkonto: Aktier, fonder, andra typer av värdepapper, likvida medel.

4 Hur höga är avgifterna?

Kapitalförsäkring: Varierar mellan bolagen men ofta tas både fast och rörlig avgift ut.

Investeringssparkonto: Är avgiftsfritt.

5 Hur beskattas sparandet?

Kapitalförsäkring: Genom en årlig schablonskatt, ingen skatt när pengarna tas ut.

Investeringssparkonto: Genom en årlig schablonskatt, ingen skatt när pengarna tas ut.

6 Vem betalar in skatten?

Kapitalförsäkring: Din bank eller ditt pensionsbolag.

Investeringssparkonto: Din bank.

7 Går det att ha en traditionell försäkring där pensionsförvaltaren sköter placeringarna?

Kapitalförsäkring: Ja.

Investeringssparkonto: Nej.

8 Kan man ta ut pengarna när man vill utan avgift?

Kapitalförsäkring: Uttagsavgifter kan förekomma, särskilt de 5 första åren.

Investeringssparkonto: Ja.

9 Kan man få månadsvisa utbetalningar?

Kapitalförsäkring: Ja.

Investeringssparkonto: Nej.

10 Vem ärver när du dör?

Kapitalförsäkring: Du bestämmer förmånstagare själv.

Investeringssparkonto: Dina arvingar enligt arvsreglerna.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 18 jan 2015:

“Maria Crofts: Mycket pengar står på spel

De nya reglerna för privat pensionssparande betyder mycket mer än att en avdragsmöjlighet försvinner. Förändringen gör att ett par miljoner svenskar måste tänka om och hitta nya sätt att spara.

Krönika.
De senaste siffrorna som finns tillgängliga för privat pensionssparande gäller 2012. Då var det drygt 1,9 miljoner svenskar i åldrarna 20– 64 år som fick avdrag för pensionssparande, enligt Statistiska Centralbyrån, SCB.

Det betyder att mer än var tredje svensk i aktiv ålder måste tänka om och börja spara på ett nytt sätt för att få mer pengar att leva på när de slutar arbeta. Det är en stor förändring.

Men informationen har minst sagt varit väldigt måttlig. Det förvånar mig att inte banker och pensionsbolag gjort mer för att hålla kvar kunderna. För det är mycket pengar som står på spel, faktiskt så mycket som 11 miljarder kronor per år.

Den politiska röran kring statsbudgeten gjorde det nog inte lättare. Trots att regeringen och Alliansen hade identiska förslag i just den här frågan verkar en del ha tvivlat på att avdragsbegränsningen verkligen var beslutad.

Men nu verkar förändringen ha börjat sjunka in hos svenskarna och många är medvetna om att de måste lägga om sitt långsiktiga sparande. Då uppstår nästa problem, vad man ska välja i stället.

Den här veckan försöker vi förklara skillnaderna mellan kapitalförsäkring och ISK som är de naturliga valen för den som vill spara långsiktigt. För den som inte funderat på de här sparformerna tidigare är det en hel del att ta in.

Men jag ska försöka mig på en kortversion för dig som inte vill eller orkar sätta dig in i exakt hur sparformerna fungerar.

ISK är bra för dig som vill vara säker på att du slipper avgifter för själva sparformen. Du brukar spara varje månad, ofta i fonder, genom en stående överföring, du frestas inte att ta ut pengarna i förtid och du tror att du kan hushålla med pengarna själv när du slutat arbeta.

Kapitalförsäkringar har ofta avgifter så du måste kolla upp vad som gäller för den du intresserar dig för. Men om du vet att du har svårt att låta bli att ta ut sparpengarna i slutet av månaden och snabbt gör slut på ett större kapital kan det här vara ett alternativ. Kapitalförsäkringar har en viss inlåsning och det går att få månadsvisa utbetalningar.

Om vi går från kort- till expressversionen låter det så här: Det viktigaste är inte hur du sparar utan att du ser till att sköta din ekonomi så att du klarar dig på de pengar du får som pensionär.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se”

DN 19 jan 2015:

”Överge överskottsmålet – låna till nya investeringar”

“280 miljarder på tio år. Överskottsmålet har spelat ut sin roll. Regeringen bör i stället eftersträva en budget i balans. Sverige måste nu investera stort i bostäder och bättre infrastruktur genom att höja skatter och låna. Det gynnar tillväxten i Sverige, skriver fem fackförbundsordföranden.

Med en Olof Palme-lik metafor har den socialdemokratiska finansministern Magdalena Andersson tidigare meddelat att alliansregeringen under sitt regeringsinnehav tömt ladan. Det är en olycklig formulering som ger intryck av att den ekonomiska politiken saknar expansionsmöjligheter. Sant är att de offentliga finanserna visar underskott. Det är i sig inte konstigt med hänvisning till rådande konjunkturläge, inte bara i Sverige utan i hela Europa. Statsfinanserna är så pass dåliga att det inte ens är rimligt att försöka nå överskottsmålet om en procent av BNP i överskott över en konjunkturcykel under de närmsta åren. Men detta är inte den viktigaste frågan just nu.

I en mening är finansministerns metafor sann. Alliansregeringen har lånat till stora ofinansierade skattesänkningar som försatt statsbudgeten på minussidan. Men det är en oerhörd skillnad mellan att låna till skattesänkningar och att låna till investeringar. Vad som är viktigt att poängtera är dock att ladan endast är tom på hö. I övrigt står ladan stabilt och där finns fullt av maskiner. Detta eftersom den svenska statsskulden är låg och förmögenheten hög. Som jämförelse kan nämnas att Sveriges statsskuld enligt Eurostat förra året var drygt 38 procent av BNP. Tyskland, som på många sätt anses vara ett ekonomiskt framgångsland, hade en statskuld på 77 procent av BNP.

6F – fackförbund i samverkan – anser att överskottsmålet har spelat ut sin roll. Regeringen borde i det här läget initiera en offentlig diskussion om hur det framtida budgetpolitiska ramverket ska se ut. Genom ett mål om budget i balans i stället för i överskott skulle välbehövliga resurser frigöras för satsningar på välfärd, bostäder och infrastruktur. I denna offentliga diskussion bör regeringen välkomna en diskussion om ett investeringsmål.

I det läge som råder i Sverige just nu med låg inflation och hög arbetslöshet krävs framtidsinvesteringar. Dessa investeringar låter sig inte väntas på. Görs inget kommer omvärlden att springa förbi. Genom att låna för större samhällsekonomiskt lönsamma investeringar förbättras situationen för såväl nutida som framtida generationer.

Tidigare har 6F presenterat en rapport ”Bygg bort arbetslösheten”, i vilken behoven på bostads- och trafikinfrastrukturområdet analyseras. När det gäller bostäder visar våra analyser att det krävs stimulanser för att öka byggnadstakten med ytterligare 20 000 lägenheter per år fram till år 2030. Detta för att tillgodose det uppdämda bostadsbehovet samt det framtida bostadsbehov som följer av befolkningsutvecklingen. Den statliga stimulanskostnaden för detta, som endast är en del av nybyggnadskostnaden, bedöms till 9 miljarder kronor om året.

Det krävs också stimulanser så att renoveringstakten i det gamla bostadsbeståndet ökar med ytterligare 40 000 bostäder årligen fram till år 2050. Stimulanserna från regeringen måste i detta fall ligga på 10 miljarder kronor om året.

För att säkerställa kvalitet i transportnätet och bra kollektivtrafik krävs även en resurshöjning så att investeringsgraden i trafikinfrastrukturen uppnår 1 procent av BNP. För att nå dit krävs 9 miljarder extra till investeringsbudgeten per år.

Totalt handlar detta om investeringar i mångmiljardklassen. Investeringarna i statsbudgeten måste, enligt oss, på bostads- och trafikinfrastrukturområdena öka med totalt 28 miljarder kronor per år. På tio år handlar alltså detta om drygt 280 miljarder kronor. Dessa pengar kommer vi aldrig att kunna frigöra ur statsbudgeten. De måste hämtas från annat håll.

Verkställs dessa 28 miljarder kommer, i och med de privata och kommunala investeringar som sker i tillägg i bostadssektorn, cirka 170 000 jobb att skapas. I dessa 170 000 arbetstillfällen är multiplikatoreffekter inkluderade. Finansiering för detta investeringsprogram måste tas från flera olika källor, exempelvis skatter och lån. Den faktiska kostnaden för dessa nödvändiga investeringar kommer att bli mångfalt lägre.

Vi har massarbetslöshet i dag i Sverige. Förutom de rent mänskliga kostnaderna handlar det om kostnader för samhället i form av olika typer av ersättningar relaterade till arbetslösheten. Skatteintäkter som går förlorade och framtida tillväxt.

Att investera för framtiden kommer att betalas tillbaka flera gånger om. Internationella valutafonden IMF argumenterade så sent som i september för att det nu är rätt läge för infrastrukturinvesteringar.

Tillväxten i Sverige hämmas av eftersatt trafikinfrastruktur och dålig bostadstillgång. Med bättre fungerande infrastruktur kan företag effektivisera sin logistik och förkorta transporttiderna. Då förbättras produktiviteten och vinsterna ökar. Förbättrad trafikinfrastruktur leder också till förstorade arbetsmarknadsregioner, vilket exempelvis förbättrar matchningen på arbetsmarknaden. Otillräcklig tillgång på hyresrätter gör det svårare att flytta till de platser där jobben finns. Företag får svårare att rekrytera.

För regeringen är det ett gyllene tillfälle att låna pengar för samhällsekonomiskt lönsamma infrastrukturprojekt. Räntan är låg och ekonomin vill inte riktigt ta fart. I någon mening är det ingen skillnad på ett hushåll och Sveriges ekonomi. Om man måste låna för att klara de löpande utgifterna är såväl hushåll som nation ute på farligt vatten. Men om man lånar för göra en större investering i form av en ombyggnad av det egna huset skapas framtida ekonomiska värden. Regeringen måste återkomma med en strategi för hur det framtida investeringsbehovet ska mötas. Då måste detta enkla samband mellan utgifter för det löpande och investeringar i det långsiktiga vara klarlagt och uppenbart.

Sätt fart på Sverige!

6F – Fackförbund I Samverkan
Mikael Johansson, Ordförande Målarna
Johan Lindholm, Ordförande Byggnads
Magnus Pettersson, Ordförande Fastighets
Janne Rudén, Ordförande Seko
Jonas Wallin, Ordförande Elektrikerna “

DN 20 jan 2015:

“EU håller fast vid sanktioner

EU.
Ingen förändring av EU:s politik gentemot Ryssland – än. Efter en lång diskussion kom EU:s utrikesministrar i går fram till att hålla fast vid sanktionslinjen mot Ryssland. EU-länderna är fortsatt eniga, förklarade EU:s utrikeschef Federica Mogherini.

Det är samtidigt tydligt att Mogherini och flera EU-länder vill ha mer normala förbindelser med Ryssland.

De sanktioner som införts är ettåriga och de första löper ut i mars. Det krävs enhälligt beslut för att de ska fortsätta.

EU-länderna måste också bemöta rysk propaganda, anser utrikesministrarna. Hur detta ska ske är dock oklart.

EU:s kamp mot terrorn behandlades också. Utrikesministrarna vill ha ett tätare samarbete mellan EU och arabländerna samt med Turkiet för att hejda fler terror-attentat. Vad detta innebär konkret är inte heller klart.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 20 jan 2015:

“Vilja kan inte mätas i pengar

I en av USA:s mest använda läroböcker i nationalekonomi jämställs mänsklig vilja med betalningsförmåga. Nina Björk menar att det är en bisarr idé som uppstår när sinnena har stängts.

År 2009 gav Bruce Springsteen två konserter i sin hemdelstat New Jersey. De dyraste biljetterna kostade 95 dollar, vilket var ett underpris. Rolling Stones hade just tagit 450 dollar för de bästa platserna under sin turné och Springsteen kunde ha tagit samma pris och ändå fyllt arenorna. Men med tanke på sin stora arbetarklasspublik ville Springsteen hålla priset förhållandevis lågt.

Detta ledde till en omfattande svart marknad, där företag köpte upp de billiga biljetterna för att sedan sälja dem vidare till dem som var beredda att betala högre priser. Ett bra eller dåligt förfarande?

Det är Michael J Sandel, professor i politisk filosofi i Harvard, som i sin nyöversatta bok ”Vad som inte kan köpas för pengar” berättar om vilka som kunde gå på Springsteens konsert 2009. Sandel beskriver hur en kollega till honom, nationalekonomen Greg Mankiw, har försvarat sådana här svarta marknader. Mankiw konstaterar att marknader över huvud taget är ett bra sätt att fördela nyttigheter så att dessa ”kommer de konsumenter till del som sätter störst värde på dem”. Mankiw skriver i ”Principles of microeconomics” att just ”svartförsäljning av biljetter är ett exempel på hur marknaden skapar ett effektivt utfall” – här kommer ”nyttigheterna” i händerna på just dem som ”sätter störst värde på dem, mätt som betalningsvilja”.

Denne Mankiw, författare till en av de mest använda läroböckerna i nationalekonomi i USA, tror alltså att man kan mäta människors vilja i deras förmåga att betala. Att den som är benägen att spendera mest pengar på någonting också är den som vill någonting mest. Och omvänt: om du inte vill betala för någonting vill du heller ingenting – oavsett om du över huvud taget har några pengar du kan uttrycka din vilja i.

Det är ju mycket märkligt att någon verkligen kan resonera så här. Det tycks mig som om bara den allra minsta lilla tanke- och känslo-förmåga nästan instinktivt säger nej till logiken i Mankiws argument. Han kan till exempel uppenbarligen aldrig ha hört ett helt medellöst småbarn skrika efter ett gosedjur.

Jag tänker att det knasiga i att tro att vad en människa sätter värde på kan mätas i viljan att betala, måste ses som en arbetsskada som amerikanska ekonomer riskerar att drabbas av. Problemet med arbets-skador som drabbar amerikanska ekonomer är att de har en tendens att sprida sig; till andra länders ekonomer, till folkvalda politiker – och så småningom till oss alla, till folket. Om den ekonomistiska utveckling fortsätter, där inget som inte kan värderas i pengar kan värderas över huvud taget, kommer vi då om femtio år, om hundra år, kunna se det vi nu kan se i Mankiws resonemang?

Min rädsla för att vi alla om ett antal år riskerar att bli som Mankiw kommer sig av att jag ganska nyligen har läst vad en man från 1600-talet, John Locke, och en annan man från 1800-talet, Karl Marx, tänkte när de tänkte på ekonomi. Vad de såg, som vi inte längre ser.

”Liberalismens fader” John Locke stod i sin ”Two treatises of government” från 1690 för den då radikala tanken att alla människor föds fria och jämlika, att människor ”födda till samma naturliga fördelar och till bruket av samma förmågor, också bör vara varandras jämlikar utan underordning eller underkastelse”. Av en sådan tanke följer naturligt att alla människor också har samma rätt till jordens frukter, att ”jorden och alla lägre varelser tillhör alla människor gemensamt”. Samtidigt var Locke, i andra delen av sin traktat, ute efter att försvara privat egendomsrätt och ekonomisk ojämlikhet. På slingriga vägar fick han också ihop de två motsatta utgångspunkterna mänsklig jämlikhet och ekonomisk ojämlikhet.

Det intressanta här är att Locke i sitt klassiska verk över huvud taget ägnar så mycken tid och omsorg åt att motivera den materiella ojämlikheten. Att han uppenbarligen kände ett stort behov av en sådan motivering. För oss barn av senkapitalismen har diskrepansen mellan jämlikhet i teorin och ojämlikhet i praktiken blivit så naturlig att vi sällan känner det motiveringsbehov som Locke kände. Diskrepansen väcker helt enkelt inte längre samma obehag som den väckte hos Locke. Vi har blivit blinda för det han såg.

På motsvarande sätt såg Karl Marx, som levde i kapitalismens ung-dom, saker som vi i dag har mycket svårare att se. Han såg till exem-pel det märkliga i att en människas förmåga att arbeta blir en vara som kan köpas och säljas på en marknad. Han såg hur pengar i det kapita-listiska samhället blir till ett slags fetisch, som vi behandlar som om de besatt magiska krafter. I dag har ett sådant magiskt tänkande blivit så införlivat i vår världsbild att vi uppfattar det som rationellt. Vi tror verkligen att det är pengar som skapar värde; att om vi inte har pengar kan inget värdefullt arbete utföras.

Det kan hända att John Locke och Karl Marx var ovanligt smarta människor. Men att de såg det de såg beror också på att de levde i en tid då det som i dag ter sig självklart inte tedde sig självklart. Inför det för-givet-tagna stänger sig lätt våra sinnen.

Jag vet så klart att i dag är adjektivet ”äldre” synonymt med adjektiven ”föråldrat” och ”förlegat”. Men hur konstigt det än kan låta i samtida öron så var inte alla nu döda människor idioter. Tvärtom kunde de ibland förstå saker och ting som vi inte längre förstår. Det samma gäller antagligen för oss. När vi en dag är döda kommer vi inte att alla att ha varit idioter. Till exempel förstår de flesta av oss i dag att mänsklig vilja inte är detsamma som betalningsförmåga. Låt oss vara rädda om det vi – än så länge – ser.

Nina Björk litteratur@dn.se “

DN 21 jan 2015:

“Ingen suck av lättnad

Dramatiska tider stundar för euron. På torsdagen väntas Europeiska centralbanken, ECB, tillkännage ett omstritt stimulansprogram. Och på söndag kan Greklands väljare rösta fram ett vänsterpopulistiskt parti till makten, vilket skulle kunna leda till Grexit – utträde ur valutaunionen.

När ECB-chefen Mario Draghi 2012 förklarade att han skulle göra vad som än krävs för att rädda euron utbröt ett relativt lugn. Men i dag präglas Europa inte bara av klen tillväxt, till och med i Tyskland, utan också av att inflationen fjärmat sig alltmer från 2-procentsmålet och förbytts i svagt sjunkande priser. Deflation är ett gift för ekonomin.

I USA använde sig centralbanken redan tidigt under finanskrisen av QE, som något obekvämt uttyds ”kvantitativa lättnader”. Nya pengar trycktes för att köpa stora mängder statsobligationer och andra papper. Det drev ned marknadsräntorna och frigjorde kapital för företagen, och har stöttat ekonomin även om exakt effekt är oklar. Den amerikanska konjunkturen är i alla fall friskare än de flesta.

ECB har hittills avstått från QE, men måste försöka något nytt. Bedömare gissar att paketet innehåller minst 500 miljarder euro. Problemet är att Tyskland och Bundesbank alltid har varit emot. Den tyska författningsdomstolen har tidigare riktat allvarliga invändningar mot mer begränsade obligationsköp, även om EU-domstolen nu preliminärt sagt ja.

Räntan är redan runt noll, så idén i euroområdet är att ökad likviditet ska puffa i gång inflationen. En annan effekt bör vara att valutans värde sjunker ytterligare, vilket dels gynnar exporten, dels ger högre importpriser.

Tysklands invändning är i viss mån en historiskt betingad, allergisk reaktion mot inflation. Men aversionen gäller framför allt att ge skuldtyngda länder otillbörlig hjälp med sina statsfinanser, ty sådant antas uppmuntra till slösaktighet som till slut står tyska skattebetalare dyrt.

Kompromissen kan bli att göra obligationerna till de nationella centralbankernas bekymmer, så att risken för förluster vid en statsbankrutt inte delas. Just detta ser åtskilliga ekonomer som ett grundskott mot hela konceptet.

Men eurozonen är inte USA, det är inte ett land utan en valutaunion. ECB må vara formellt självständigt, men är ändå i högsta grad ett politiskt organ med representanter för 19 olika medlemsstater. Vad ekonomer anser klokt är ibland omöjligt. Det är naivt att tro att de övriga euroländerna kan köra över Tyskland utan att det får andra konsekvenser.

Mitt i allt detta går alltså grekerna till val, vilket inte gör tyskarna mer förtjusta i QE. Vänsterpopulistiska Syriza leder i alla opinionsmätningar, och verkar komma att dominera nästa regering. Partiet har lovat två saker. Att skriva ned landets skulder lär bli ofrånkomligt, även om det inte kallas så. Men den andra huvudpunkten är att rulla tillbaka åtstramningar och reformer, återställa pensioner och höja löner till förkrisnivå, stoppa alla privatiseringar och anställa i stor skala i offentliga sektorn.

Finansieringen är ett korthus; i ett land där skatteuppbörden aldrig har fungerat ska Syriza göra den 100-procentig. Man kunde tänka sig att den förra regeringens impopulära fastig-hetsskatt skulle falla radikalerna i smaken, men i sann populistisk anda vill Syriza i stället avskaffa den.

Något måste vika. Antingen faller EU och ECB undan, med Tysklands välsignelse. Glöm det. Eller så bryter Syriza alla vallöften och blir ett normalt parti. Kanske. Eller alltså Grexit, betalningarna ställs in, Grekland går tillbaka till drakman.

För grekerna skulle det kortsiktigt innebära en brutal chock, även om en återställd konkurrenskraft så småningom ger större export och fler turister. För de övriga euroländerna finns inte samma smittspridningsrisk som förut. Brandväggarna är stadigare i form av en räddningsfond och början till en bankunion.

Grexit skulle visa andra länders politiker att de inte kommer undan med vad som helst. Men det skulle också bli en deprimerande signal om att det tidigare omöjliga numera är tänkbart: utträde ur euron.

Sviktande efterfrågan är ett globalt problem, som inte gör Europas svårigheter lättare. Vad ECB än beslutar kan förhoppningarna inte ställas alltför högt. Och Grekland är bara ett exempel på att de ekonomiska frågorna om euron har högst politiska dimensioner.

Dn 21/1 2015 “

DN 21 jan 2015:

“Så mycket mer skatt ska stockholmarna - betala till alla andra

Stockholms läns skattebetalare får skicka i väg ytterligare en miljard till fattiga kommuner som Pajala, Lund och Göteborg nästa år. Det kan betyda skattehöjningar i flera kommuner.

Sverige har ett utjämningssystem där kommuner där invånarna i - genomsnitt har de högsta lönerna får bidra till kommuner där invånarna tjänar mindre. Stockholms läns landsting är det enda landsting som betalar en del av landstingsskatten till andra landsting och en stor del av de kommuner som betalar till systemet ligger i Stockholms län.

Inför 2016 vill finansdepartementet skruva lite på det ganska invecklade beräkningssystemet. Resultatet av skruvandet blir enligt en promemoria som riksdagen ska ta ställning till att ett landsting – Stockholms – och elva kommuner, varav nio ligger i Stockholms län, kommer att få bidra mer till systemet än i år.

Sammanlagt handlar det om nästan en miljard som ska föras över till andra kommuner. Stockholms stad beräknas få betala omkring 550 miljoner mer 2016. Det motsvarar i teorin en skattehöjning på omkring 25 öre. I år höjdes kommunalskatten med 35 öre, men om den nya skatteutjämningen betyder ännu en höjning nästa år är det ännu ingen som vet.

I de kommuner som blir av med mest pengar 2016 per invånare betyder i teorin förändringarna i systemet en skattehöjning på 35–40 öre.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se

Skatteutjämning. Danderyd och Täby höjs mest

Här är kommunerna som kommer att få betala mer till andra kommuner:
Ökning kr/invånare
Danderyd 841
Täby 841
Lidingö 840
Nacka 840
Sollentuna 840
Vaxholm 840
Ekerö 687
Stockholm 604
Solna 535
Vellinge 416
Kiruna 72
Här är kommunerna som kommer att få mer pengar från andra kommuner:
Ökning kr/invånare
Kungsbacka 48
Österåker 49
Gällivare 52
Alla andra kommuner 111
För landstingen förändras systemet så att Stockholms invånare får betala ytterligare 43 kronor mer – och alla övriga får ett tillskott på 13 kronor. “

DN 22 jan 2015

“ Nya rekord på börsen trots svenskarnas oro

Stockholmsbörsen slog nytt rekord på onsdagen. Men svenskarna blir allt mer pessimistiska till att uppgången fortsätter. – Det är en berättigad oro, säger Nordeas investeringsstrateg Fredrik Wilander.

Tre år i rad har kurserna på Stockholmsbörsen klättrat stadigt uppåt. I början av året har uppgången fortsatt. På onsdagen steg OMXS-index med 0,6 procent till nya rekordnivån 486,2.

Men svenskarna verkar inte övertygade att uppgången kommer att fortsätta. Enligt Nordeas senaste börsbarometer har andelen svenskar som tror att börsen ska stiga det kommande året gått ned till 32 procent mot 44 procent för ett år sedan.

Andelen pessimister som inte tror på börsuppgång har samtidigt ökat till 24 procent mot 13 procent för ett år sedan.

– Även om vår syn är att aktier fortfarande är attraktiva, är oron berättigad. Med osäkerheten runt den globala ekonomin ställer nog många sig frågande till om uppgången kan fortsätta, säger Fredrik Wilander.

De som trodde på börsuppgång räknar i genomsnitt med ett kurslyft på 6,2 procent medan pessimisterna räknar med ett minus på 8,3 procent i genomsnitt, enligt börsbarometern.

Den negativa synen märks också att de som tror att aktier och aktiefonder kommer att ge bäst avkastning det närmaste året minskat. För ett år sedan var det 44 procent som angav den sparformen som favorit men i den senaste mätningen hade siffra minskat till 34 procent.

Som största risk för aktiemarknaden angav nästan en fjärdedel av de tillfrågade ny finansiell oro i Europa.

– När undersökningen gjordes fanns det en risk för nyval i Grekland och nu blir det så. Det visar att svenskarna kommer ihåg oron som var för några år sedan när man talade om risken att eurosamarbetet skulle kollapsa, menar Fredrik Wilander.

Internationella konflikter som den i Ukraina och i Syrien bedömer 16 procent vara den största risken mot aktiemarknaden och lågkonjunktur i Sverige angav 12 procent.

– Det är intressant att bara tre procent anger Kinas ekonomi som en risk. Det är många ekonomer som lyfter fram den som viktigt, men det verkar inte oroa svenskarna, konstaterar Fredrik Wilander.

Tillväxtmarknader som Indien, Kina, Ryssland och Latinamerika står fortfarande högt i kurs hos svenskarna även om intresset mattats något.

Totalt 31 procent av de tillfrågade tror att den kategorin kommer att ge bäst börsutvecklingen det kommande året. För ett år sedan var siffran 39 procent. Efter tillväxtmarknader tror 16 procent på USA medan bara fem procent angav Sverige, där mycket av svenskarnas sparande i aktier finns.

Undersökningen bygger på intervjuer med 1 000 personer och gjordes den 3–10 december av -undersökningsföretaget TNS Gallup.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DN 22 jan 2015

“Tyskland kritiskt till stödköpet av värdepapper

En dragkamp pågår mellan Tyskland och ledningen för Europeiska centralbanken (ECB) inför det besked om nya stimulanser som väntas på torsdagen. Utgången får betydelse även för Sverige, där det snart också kan bli aktuellt med stödköp av obligationer.

Vad ECB ska göra är det som kallas kvantitativa lättnader. Det handlar om stödköp av värdepapper, där-ibland statsobligationer, och har syftet att öka tillgången på pengar, trycka ner marknadsräntorna och öka den ekonomiska aktiviteten.

Detta är vad USA:s centralbank Federal Reserve, liksom Bank of England, tidigare har gjort för att stimulera ekonomin när det inte gick att komma längre med sänkningar av styrräntan. I deras fall bedöms stödköpen ha varit framgångsrika, så tillvida att konjunkturen började vända uppåt tidigare än väntat.

ECB har en styrränta på 0,05 procent och kan inte komma mycket längre, samtidigt som ekonomin i euroländerna fortfarande går svagt. Därför har man diskuterat stödköp, men haft svårt att nå enighet. Motståndet är starkt från Tyskland där farorna ses som större än nyttan.

I det styrande ECB-rådet kan tyskarna dock inte ensamma avgöra vad beslutet ska bli. Men deras inflytande är stort och innebär en kompromiss blir nödvändig. Nu tycks det som att ECB får låta stödköpen utföras på nationell nivå i vart och ett av de 19 euroländerna.

Hur detta skulle fungera är ännu oklart. Tyska Bundesbank, som är stark motståndare och inte ser några behov för Tysklands del, kommer förmodligen att avstå. De sydeuropeiska länderna – till exempel Grekland – behöver däremot lägre räntor, men har inte kapacitet att genomföra omfattande stödköp.

Därför ser stödköpen, i den form som nu verkar aktuell, ut att bli mindre än de 500 till 1 000 miljarder euro som det har talats om. De riskerar då också att bli ganska verkningslösa, åtminstone när det gäller att trycka ner marknadsräntorna. Däremot kanske de bidrar till att försvaga euron mot andra valutor.

Sverige påverkas i så fall genom att kronan stärks och importpriserna då blir lägre, vilket bidrar till en ännu svagare inflation. Det kan betyda att även Riksbanken bestämmer sig för ett stimulanspaket, där stödköp av värdepapper kan ingå som en väsentlig del. Planer finns redan på gång och besked kan komma den 12 februari, efter nästa räntemöte.

Johan Schückjohan.schuck@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Sedelpressarna sätts i gång när Draghi skriver historia

ECB-chefen Mario Draghi, ”Super-Mario”, och hans kolleger i centralbanken tar till storsläggan. I ett historiskt beslut startar ECB sedelpressarna. Statspapper för 60 miljarder euro i månaden, nästan 600 miljarder kronor, kommer att köpas upp fram till september nästa år. Förhoppningen är att få fart på inflationen och tillväxten i det vacklande euroområdet.

Marknaden höll andan inför beslutet efter ett intensivt dygn med ryktesspridning. Så kom det som de flesta hade spekulerat i. ECB tar ett unikt beslut och kommer fram-över att köpa statsobligationer för 60 miljarder euro i månaden fram tills åtminstone september nästa år. Totalt innebär det ett paket på 1 080 miljarder euro, vilket var mer omfattande än vad de flesta hade förväntat sig. Den omedelbara reaktionen efter beslutet blev en fallande euro, vilket kan vara välkommet för europeisk export.

Anledningen till paketet är egentligen dystert. Europas ekonomi går trögt och har inte alls tagit fart efter att finanskrisen för sex år sedan satte sina klor i utvecklingen. Krisländer som Grekland och Spanien har en lång väg att vandra innan de har kommit på fötter. Inte ens den motor som Europa har vant sig vid att luta sig mot, Tyskland, har någon ordentlig fart under hjulen.

Samtidigt faller priserna och inflationen är ECB:s huvudsakliga mål, att hålla den kring 2 procent. Det målet är man nu långt ifrån, senaste uppgifterna visar att priserna i euroområdet föll med 0,2 procent. Det trots att styrräntan är nere på rekordlåga 0,05 procent. Det är i det sammanhanget som ECB nu ser det som nödvändigt att börja trycka pengar. Genom att köpa upp obligationer är förhoppningen att öka utlåningen och via den få fart på prisökningarna.

Robert Bergqvist, chefsekonom på SEB, tycker att torsdagens besked var betydande.

– Det är ett kraftfullt, unikt paket som ECB har sjösatt. Det hade ingen förväntat sig för någon vecka sedan och visar hur allvarligt läget är i Europa.

ECB:s ordförande Mario Draghi förklarade att beslutet tagits på grund av risken för ett läge med ihållande låg inflation. Dessutom konstaterade han att riskerna för tillväxten i euroområdet, redan svag, ligger på nedåtsidan. Men för att få i gång tillväxten krävs att också politikerna agerar, menade Draghi och manade till reformer som får i gång investeringar och tillväxt. Något som Robert Bergqvist håller med om

– Ska du få i gång tillväxten krävs det mer av regeringarna. Kanske exempelvis att Tyskland för en politik som stimulerar investeringar och konsumtion. Det har visat sig att de länder som genomför strukturreformer, det kan vara skatteförändringar eller andra regler på arbetsmarknaden, ökar framtidstron bland företag och hushåll, säger han.

Före beslutet förekom mycket diskussioner om vem som ska stå för risken vid uppköpen av statspapper. Tyska politiker har till exempel varit motvilliga till att lägga skattepengar på att köpa riskfyllda - grekiska statspapper. Torsdagens beslut innebär att 20 procent av inköpen kommer att riskdelas, medan nationella centralbanker står för 80 procent av inköpen.

Krislandet Greklands statspapper kommer bara att köpas om landet uppfyller de krav på reformer och åtstramningar som ställs på landet till följd av stödprogrammet med nödlån och reformkrav från EU och IMF.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se

60 miljarder euro i månaden kommer ECB att köpa statspapper för fram till september nästa år. “

DN 23 jan 2015:

”Sannolikheten ökar för att Riksbanken kommer att göra mer”

“ Robert Bergqvist, chefsekonom på SEB, svarar på tre frågor om ECB:s historiska beslut att börja köpa statspapper för 60 miljarder euro, nästan 600 miljarder kronor, i månaden.

1. Hur påverkar det här Sverige?
– Det är väldigt viktigt för oss att den här politiken lyckas. Euroområdet är ju Sveriges viktigaste exportmarknad, så det här är avgörande för svensk export.

2. Sverige har också problem att få upp inflationen. Hur stor är sannolikheten att Riksbanken följer efter och lanserar ett liknande program med uppköp av statspapper?
– Vi har inte samma tillväxtproblem som euroområdet, men det är riktigt att vi har problem med låg inflation och låga inflationsförväntningar. Riksbanken vill ju få upp inflationen till 2 procent. Då måste de göra mer och det som annonserades i dag ökar sannolikheten för att de kommer att göra mer. Kanske sänker de först till negativ ränta för att därefter inleda uppköp av statspapper.

3. Tror du tillväxten och inflationen tar fart i euroområdet efter ECB:s besked på torsdagen?
– Det är svårt att få upp inflationen eftersom den till viss del dras ned av krafter delvis utanför ECB:s makt, såsom det fallande oljepriset. Om det lyckas kommer det att visa sig i om inflationsförväntningarna slutar att sjunka. Avgörande blir hur de utvecklar sig de närmaste månaderna, de måste stabiliseras.
Dn www@dn.se “

DN 23 jan 2015:

“ Johan Schück: Stödköpen ger lindring – men måste kombineras med reformer

Europeiska centralbanken, ECB, överträffar förväntningarna. De stödköp på 60 miljarder euro per månad som nu är beslutade blir större än förutsett. Det är en framgång för ECB-chefen Mario Draghi att få avlossa denna bazooka.

Jämfört med andra centralbanker har ECB en trög beslutsprocess. Efter långa förberedelser och diskussioner är man nu redo för åtgärder som liknar vad som redan gjorts i USA, Japan och Storbritannien. Stödköp av värdepapper har redan prövats på flera håll, långt innan Mario Draghi lyckades få det beslutande ECB-rådet att komma till avgörande.

Nu är det dags för vad som sedan länge har beskrivits som ECB-chefens bazooka. Den blir större än väntat, eftersom det rör sig om en summa på 60 miljarder euro per månad fram till september 2016. Sammantaget blir det mer än de 1 000 miljarder euro som tidigare har angetts som ett högsta tak.

Detta väldiga belopp ska nu användas till köp av obligationer på andrahandsmarknaden. Det kan beskrivas som en finansiering med sedelpressarna: först skapar ECB nya pengar, även om detta sker elektroniskt och utan att några tryckerier behöver involveras.

Syftet är att öka tillgången på likviditet för att kunna höja aktiviteten i ekonomin. När ECB köper obligationer från banker, får dessa pengar som sedan kan lånas ut till företag och hushåll för att betala investeringar och konsumtion. De långa marknadsräntorna pressas dessutom ned, till följd av stödköpen, vilket gör det billigare att låna.

Valutakursen spelar också en viktig roll. Stödköpen fungerar som en extra räntesänkning när ECB:s styrränta redan ligger på rekordlåga 0,05 procent. Euron försvagas då mot andra valutor, vilket underlättar för euroländernas exportföretag att konkurrera på världsmarknaden. Samtidigt blir importen dyrare, vilket driver upp inflationen.

Det sker med avsikt, eftersom högre inflation finns med på ECB:s önskelista. I december sjönk priserna med genomsnittliga 0,2 procent, vilket är långt ifrån riktmärket att de ska öka med nära 2 procent. Hotet om deflation är en realitet i flera av euroländerna som ännu inte har hämtat sig från krisen.

BNP-ökningen i euroområdet var endast 0,2 procent under tredje kvartalet 2014, med minustal i Italien. Arbetslösheten är fortfarande hög: 11,5 procent – och då mer än det dubbla i Grekland och Spanien.

Behovet av att åtgärder som kan få i gång euroländernas ekonomier är uppenbart. Men med de väldiga -skillnader som råder, exempelvis mellan Tyskland och krisländerna i Sydeuropa, är det svårt att ta samma hänsyn till alla. Slutligen gäller det att samla ihop en tillräckligt stor majoritet i ECB-rådet för att komma till beslut, vilket Mario Draghi nu har lyckats med.

Tyskland och ytterligare några länder har motsatt sig stödköpen, men blivit nedröstade. Som beslutet nu är konstruerat har dock tyska Bundesbank och andra nationella centralbanker små möjligheter att bromsa genomförandet. De är tvungna att delta, men kan försöka göra det genom att köpa obligationer med lägsta risk.

Vissa kvalitetskrav ställs dock på de obligationer som får ingå i stödköpen, vilket gör att högrisländer som Cypern och Grekland inte kan delta fullt ut. En grekisk regering som vill överge landets åtaganden när det gäller budgetdisciplin har ingen hjälp att vänta.

Men kommer stödköpen att kunna lyfta euroländerna, på det sätt som man hoppas?

Något bestämt svar kan ännu inte ges. Även om andra centralbanker har prövat på liknande, så rör det sig varje gång om ett nytt experiment där omständigheterna skiljer sig. Euroområdet är annorlunda än USA, bland annat genom att kreditmarknaderna är helt olika organiserade.

En rimlig gissning är dock att stöd-köpen knappast räcker till, såvida de inte kombineras med långtgående reformer. Vad som nu görs kan tillfälligt lindra situationen, men innebär ingen långsiktig lösning.

Tyskarna fruktar att stödköpen blir en ursäkt för reformovilliga att smita undan. Men de kan också ge en chans för dem som vill, men hittills inte har förmått, göra reformer.

Johan Schück johan.schuck@dn.se. samhällsekonomisk krönikör. “

DN 24 jan 2015:

“ Slut med utdelningar till staten

Riksbanken kommer att gå med förlust under de kommande åren. Från 2016 är det slut med utdelningar till statskassan, enligt förste vice riksbankschef Kerstin af Jochnick.

Förra året levererade Riksbanken in 3,3 miljarder kronor till staten. Även i år kan finansminister Magda-lena Andersson räkna med en utdelning, fastän inte lika stor. Men sedan är det slut med pengarna till statskassan, eftersom Riksbanken väntar förluster under flera år framöver.

Förste vice riksbankschefen Kerstin af Jochnick anser att Riksbankens finansiella oberoende därmed hotas. En centralbank ska inte gå back, utan måste bygga upp eget kapital för att självständigt kunna agera:

– Riksbanken behöver gå med vinst, även om det inte måste ske varje år. Vi har fortfarande en robust balansräkning som ger marginaler.

Att Riksbanken väntas visa förlust har orsaker som är svåra att påverka. Dit hör det låga ränteläget som ser ut att bli långvarigt och där en ränteuppgång medför ytterligare förlust. Dessutom minskar allmänhetens användning av sedlar och mynt vilket ger Riksbanken en kostnadsfri finansiering.

En mer omstridd fråga är den utökning av valutareserven som Riksbanken har genomdrivit. Den utgör också en förlustkälla, eftersom utgifterna för upplåningen i utländsk valuta är större än avkastningen på samma pengar.

– Kostnaden är 400 miljoner kronor per år, men från Riksbanken ser vi det som en försäkringspremie, säger Kerstin af Jochnick.

Enligt henne finns dock främsta behovet av en utökad valutareserv hos bankerna, som i ett krisläge riskerar att bli avskurna från finansiering i utländsk valuta. Inom finansdepartementet diskuteras därför att låta bankerna stå för en del av kostnaderna, vilket Kerstin af Jochnick anser motiverat.

Riksbanken har tidigare lånat ut pengar, men tvingas nu i stället låna in från bankerna. Det behovet blir ännu större om Riksbanken skulle sätta i gång med stödköp av värdepapper, såsom nu görs av Europeiska centralbanken, ECB. Men här dröjer beskedet, åtminstone till den 12 februari.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

Fakta.
Riksbankens finanser den 31 december 2014

Tillgångar: Guld- och valutareserv, 491 miljarder kronor, svenska värdepapper, 11 miljarder kronor.

Skulder: Sedlar och mynt, 83 miljarder kronor, valutalån, 228 miljarder kronor, penningpolitisk skuld till bankerna, 56 miljarder kronor, lån från Internationella valutafonden, 26 miljarder kronor.

Eget kapital: 109 miljarder kronor.

Källa: Riksbanken “

DN 25 jan 2015:

“ S vill ha borgerligt stöd om vinster i välfärden

Regeringen vill söka stöd hos de borgerliga partierna om vinsterna i välfärden. – Vi ska ha en så bred överenskommelse som möjligt när vi hanterar frågorna i riksdagen. Det måste vara en långsiktighet i lagstiftningen, säger civilminister Ardalan Shekarabi (S) till DN.

Strax efter valet träffade rege-ringen Löfven en uppgörelse om vinster i välfärden med Vänsterpartiet. Uppgörelsen var en förutsättning för att få V:s stöd för budgeten och slår bland annat fast att vinstjakten i välfärden ska stoppas och att skattepengarna ska användas till det de är avsedda för.

Regeringen och V är nu i slutfasen med att utarbeta direktiv till en omfattande utredning. Den ska vara klar i mars 2016. Sedan ska konkreta förslag tas fram utifrån vad utredningen kommit fram till.

När utredningen är klar känner sig regeringen inte längre bunden till att enbart samarbeta med V. Ambitionen är i stället en blocköverskridande uppgörelse med de borgerliga partierna.

– När vi har utredningens analyser på bordet är min tanke att sätta mig med de demokratiska partier som är intresserade av att ta ett ansvar för att pragmatiskt hitta en lösning, säger civilminister Ardalan Shekarabi.

Bakgrunden är det parlamentariska läget som ökar osäkerheten om huruvida det räcker med Vänsterpartiets stöd för att få ett regeringsförslag genom riksdagen. Vinsterna i välfärden är en djupt ideologisk fråga där regeringen kan räkna med hårt motstånd från de borgerliga partierna och även SD.

– Bevisligen finns det problem, det har även borgarna insett. Jag förväntar mig att vi som civiliserade politiker kan sätta oss ned och diskutera hur vi kan lösa problemen. Bevisligen verkar vi vara överens om ingångsvärdena: Vi ska värna valfrihet, vi ska ha en mångfald av olika aktörer och samtidigt ska vi ha system som garanterar att pengarna kommer till verksamheten, säger Ardalan Shekarabi.

Han efterlyser också ett visst mått av självkritik från alla inblandade:

– På 50-, 60- och 70-talen var det vänstern som krossade civilsamhället med en statssocialistisk hållning. Sen kunde borgarna med marknads-liberal ingång skada den offentliga sektorn på 80- och 90-talen. Så båda sidor har ett ansvar för att vi i praktiken har varit ett extremt land.

– Vår självbild är kanske att vi är duktiga på att hitta de här mellanmjölkslösningarna. Just här verkar det inte vara fallet, fortsätter han.

Civilministern är särskilt intresserad av den modell som Danmark valt för den offentliga välfärden. Där tillåts till exempel privata vinstdrivande aktörer inom hemtjänsten, medan de inte är välkomna inom skolsektorn.

– Bevisligen kan man lösa de här frågorna pragmatiskt och utifrån de behov som finns i varje sektor. Jag tror att det behövs olika regleringar inom olika områden i Sverige också.

Samarbetspartnern V är skeptisk till att samtal med de borgerliga partierna kan leda fram till en gemensam överenskommelse om välfärdssektorn. De ideologiska skillnaderna kan vara alltför stora, enligt partiets ekonomisk-politiska talesperson Ulla Andersson.

Samtidigt är hon beredd på att regeringen och V kan få svårt att få igenom ett förslag om välfärden i riksdagen.

– Så ser det ut och det är vi fullt medvetna om. Men om det blir på det sättet så får väl nästa valrörelse handla om det. Då har vi fem höger-partier som tycker att det är viktigare att krama ett system där det går miljarder till privata vinstintressen i stället för till vård och skola, säger Ulla Andersson.

Moderaternas partiledare Anna Kinberg Batra är också skeptisk till inviterna om samtal.

– Det där låter som att regeringen måste reda ut med sig själv först. Det regeringen måste vara tydlig med är att valfriheten kommit för att stanna. Däremot jobbar vi gärna vidare med bättre krav på ordning och reda i välfärden oavsett utförare, säger hon.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se

Fakta.

Överenskommelsen mellan regeringen och Vänsterpartiet:

En utredning tillsätts i januari 2015 och ska lämna förslag i mars 2016. Propositioner utifrån utredningen ska läggas 2016.

Utgångspunkten för utredningen är att förutsättningen för att privata aktörer ska få verka inom välfärdssektorn ska vara att syftet med verksamheten är att tillhandahålla utbildning, vård eller omsorg av god kvalitet.

Överenskommelsen omfattar även att ge kommunerna avgörandet över nyetableringen av skolor med vinstsyfte. Dessutom vill partierna avskaffa den så kallade tvångs-LOV, vårdcentralernas fria etableringsrätt.

Dn “

DN 26 jan 2015:

“ V kräver förhandling

Regeringen vill införa en tredje pappamånad nästa år. Nu kräver Vänsterpartiet förhandlingar för att ge sitt stöd.

– Skulle regeringen välja att inte förhandla kommer vi att lägga fram vår politik med en egen motion om en individualisering av föräldra-försäkring, säger Hans Linde (V), gruppledare i riksdagen.

Men regeringen säger nej. Ansvariga ministern tycker att V-reaktionen är ”märklig”.

– Vi kommer föra dialog med dem precis som med andra partier, säger socialförsäkrings-minister Annika Strandhäll (S).

Folkpartiet har tidigare sagt att partiet ska rösta för en tredje pappamånad, men det räcker inte för att regeringen ska få majoritet för förslaget i riksdagen.

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Att ta ut tidig pension kan bli dyr affär

Att ta ut pensionen redan vid 61 års ålder kan bli en sparfälla och Pensionsmyndigheten ska nu syna uppläggen. Staffan Larsson förlorade pengar på modellen och vill varna andra. – Pensionspengar kan gå upp i rök, säger han.

Flera företag försöker få kunder att ta ut inkomstpensionen redan vid 61 års ålder. Pengarna placeras i en kapitalförsäkring och investeras i fonder. Ett argument för den lösningen är att personen då får kontroll över pengarna tidigare och vid ett dödsfall finns de tillgängliga för arvingarna.

Både Pensionsmyndigheten och organisationen Konsumenternas försäkringsbyrå varnar för riskerna. De får också återkommande samtal från kunder.

– Att ta ut pension i placeringssyfte är normalt ingen lyckad affär. Att spela med de pengarna är inte att rekommendera, säger Monica Petersson, pensionsexpert på Pensionsmyndigheten.

Riskerna med metoden är flera, enligt Pensionsmyndigheten. Skatten kan exempelvis bli högre om kunden tar ut pension och arbetar samtidigt. Blir du arbetslös så får du lägre a-kassa om du har börjat ta ut pensionen och bostadstillägg kan påverkas.

– Framför allt när det handlar om människor med väldigt låga inkomster kan det bli ganska tragiska människoöden. Vi vet inte hur vanligt det är att folk gör detta. Men det finns på vår lista att vi ska gå igenom det och titta på vilka produkter som finns, säger Monica Petersson.

Hos Konsumenternas försäkringsbyrå är man kritisk till hur lösningarna lanseras.

– Dilemmat är att det är ett komplext upplägg för den enskilde konsumenten att förstå konsekvenserna av det här, säger Marcus Lindenius, ekonom på Konsumenternas försäkringsbyrå.

Staffan Larsson har testat metoden och för honom blev det ingen bra affär och han vill varna för riskerna. Han blev 2009 uppringd av en av de största aktörerna, Svenska Pensionsgruppen.

– Jag gick på ett informations-möte och allt lät väldigt bra.

Staffan gick sedan på ett enskilt möte och nappade på förslaget och började ta ut pensionen. Pengarna placerades i en kapitalförsäkring hos Folksam. När fem år gått var summan lägre vad som satts in.

Uppgifterna om storleken går isär.

Enligt Staffan Larssons version var summan drygt 30 000 kronor mindre än vad som satts in, medan Svenska pensionsgruppen uppger att summan som kunden fick ut var cirka 24 000 kronor mindre.

Svenska pensionsgruppen menar att kunden själv kan ha valt investeringar med högre risk som sedan backat i värde. Men Staffan - Larsson som valt låg risk tillbakavisar bestämt att han gjort något sådant.

– Jag har absolut inte gjort det. Det har bara rullat på. Men jag borde ha lagt pengarna i madrassen i stället, konstaterar han.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se

Fakta. Pensionssystemets delar

Den allmänna pensionen

Består av inkomstpension och premiepension. De går att ta ut från 61 år.

Tjänstepension

Många svenskar får tjänstepension via arbetsgivaren. Alla på arbetsplatser med kollektivavtal har rätt till tjänstepension. Villkoren för uttag varierar.

Privat pension

Sparande som görs privat av var och en. Har varit skattegynnat men avdragsmöjligheten har minskats radikalt i år och kommer att försvinna helt 2016. Investeringssparkontot är alternativ som många experter förespråkar.

Fakta. Pensionsråd att vara försiktig med

Låna på bostaden

Pensionärer som har högt värderade bostäder och liten belåning erbjuds att ta ut pengar med bostaden som säkerhet.

Kapitalförsäkringar är vanliga även i de här fallen.

Ta ut tjänstepension på fem år

Tjänstepension kan tas ut på flera sätt, bland annat under fem år. Tar man ut pensionen under en kort tid får man lägre pension resten av

DN 26 jan 2015:

”Vi ger alltid rådet att ha låg risk – och 95 procent av våra kunder vill ha det”

“ Folksam beklagar att Staffan Larssons sparande sjunkit i värde. Svenska Pensionsgruppen försvarar upplägget med att ta ut pension vid 61 och menar att kritikerna har fel.

När Staffan Larsson fick information om upplägget att ta ut pension tidigare var Folksams kapitalförsäkring en faktor i bedömningen.

– Folksam är ett etablerat och stort bolag, konstaterar han.

På Folksam menar man att de försäkringsförmedlare som man har samarbete med står under Finansinspektionens tillsyn och att man inte vill recensera deras verksamhet.

– I det här avseendet är vi ett produktbolag och vi utvecklar erbjudanden som gillas av kunder och förmedlare, säger Jan Råstock, ansvarig för Folksams erbjudande på privatmarknaden.

– Det är bara att beklaga att placeringarna sjunkit i värde. Det är aldrig roligt när våra kunders investeringar minskar i värde, säger han.

Svenska Pensionsgruppen tillbakavisar kritiken från Pensionsmyndigheten och Konsumenternas försäkringsbyrå.

Christoffer Augustsson, partner på Svenska Pensionsgruppen, menar att tidigare beräkningar visar att det är lönsamt med den lösning som bolaget presenterar för kunderna.

Att det skulle handla om att spekulera med pensionen håller han inte med om.

– Vi ger alltid rådet att man ska ha låg risk i sina placeringar i den här lösningen och 95 procent av våra kunder vill ha det, säger Christoffer Augustsson.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Folksam borde klara sig utan hans pengar

Folksam borde avhålla sig från samarbeten kring de här upplägg-gen. Risken finns att pensionsjättens goda namn lockar lågavlöna-de att riskera sina redan låga pensioner.

Kommentar.
Försäkringsbolaget har sina rötter i arbetarrörelsen och många LO-förbund har lagt medlemmarnas försäkringar hos bolaget. Det har sannolikt bidragit till att öka LO-medlemmarnas förtroende för bolaget.

Självklart ska man ställa höga krav på alla aktörer i branschen. Men det är svårt att komma ifrån att Folksam borde ta ett större ansvar på grund av sin profil och historia.

Folksam har valt att avstå från att marknadsföra produkter som bygger på tidigare uttag av pensionen. Det är bra.

Men bolaget drar sig uppenbarligen inte för att samarbeta med dem som gör det och ta hem sin del av intäkterna. Det är problematiskt.

Folksam fungerar sannolikt som draghjälp i det här sammanhanget. Bolagets goda namn bidrar till att spararna känner sig trygga och tar risker som de kanske inte skulle ha gjort annars.

Staffan Larsson, i artikeln här ovan, är ett exempel på det. Att pengarna skulle placeras hos just Folksam vägde tungt när han fun-derade på om upplägget var seriöst.

Att ta ut sina pensionspengar i förtid är alltid en risk om man inte vet exakt vad man gör och vilka konsekvenserna blir. Ju lägre pension man tjänat in desto större är risken.

Många inser nog inte hur mycket det tidiga uttaget påverkar deras pension under resten av livet. Minpension.se har räknat ut att pensio-nen sänks med ungefär 3 000 kronor i månaden för den som har en genomsnittlig lön, 28 000 kronor i månaden i dag, och tar ut pension från 61 i stället för vid 65 års ålder. Det är en stor summa för de flesta.

De som har låga löner och ännu lägre pensioner kan se det förtida uttaget som en möjlighet att få lite mer pengar att röra sig med och kanske lämna efter sig ett arv. Men risken är stor att de i stället faller för frestelsen att unna sig en semester-resa eller köpa presenter till barnbarnen när de får in en rejäl klumpsumma på kontot.

Det finns inte heller något som pekar mot att en stor del av svenskarna väntar så länge med att ta ut pensionen så att stora delar fryser inne. Faktum är att problemet är det rakt motsatta.

Trenden är att allt fler tar ut sin tjänstepension på fem år som är den kortast möjliga tiden. Det gör att vi håller på att få en växande skara 70-plussare som har svårt att få ekonomin att gå ihop.

Det har däremot inte Folksam. Med tanke på att bolaget drog in 36,5 miljarder kronor i premie-intäkter under de nio första månaderna 2014 borde bolaget klara sig bra utan intäkterna från 61-åringars pensioner.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 26 jan 2015:

“ Skulderna växer – men färre delar på bördan

Svenskarnas skulder hos -Kronofogden växer – men antalet personer som har skulder minskar. Det visar ny statistik. Sörmland och Gävleborg har störst andel skuldsatta medan Västerbotten och Halland har minst.

Totalt hade 343 543 svenskar skulder hos Kronofogden vid årsskiftet. Det är en minskning med drygt 2 procent eller nästan 7 800 personer mot året före, visar en sammanställning som tjänsteföretaget Visma gjort av statistik från Kronofogden.

– Det är ett litet positivt trendbrott efter att antalet stigit från 2011, säger Maria Blomqvist, skuldrådgivare på Visma Collectors.

Hon tror att två saker som kan ha bidragit till minskningen är ökad information och att arbete med skuldsanering ger resultat.

Samtidigt har storleken på svenskarnas skulder ökat från 62,1 till 62,5 miljarder kronor. De totala skulderna har ökat sedan 2011 då summan var 54,9 miljarder kronor.

– Det finns väldigt många olika orsaker till att man får stora skulder. Ofta handlar det om tragiska omständigheter som arbetslöshet, sjukdom eller skilsmässa som kan ligga bakom, menar Maria Blomqvist.

Största genomsnittlig skuld per invånare finns i Stockholms län med nästan 7 700 kronor.

– Det kan bero på att omkostnaderna är högre i en storstad, säger Maria Blomqvist.

Näst högst skuld per person finns i Skåne med 7 157 kronor följt av Gävle-borg med 6 663 kronor. Lägst skulder finns i Västerbotten och Jönköping med 3 412 respektive 4 682 kronor.

När det gäller andelen skuldsatta personer per län toppar Sörmland och Gävleborg med 4,3 procent. Lägst andel finns det i Halland och Västerbotten med 2,6 procent.

Maria Blomqvist menar att planering är det viktigaste verktyget för att undvika skulder. Det handlar om att göra en budget och sedan försöka hålla den.

– Det är också jätteviktigt om man får ett inkassokrav att man ser det som en varningssignal och kontaktar den som kräver in pengarna och ser om man kan hitta någon överenskommelse. Det man ska undvika är att inte göra något alls och stoppa räkningen längst ned i högen, råder hon.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DN 27 jan 2015:

“ Folksam backar efter kritik om tidig pension

Folksam har flera gånger fått kritik för att de samverkar med bolag som på stormöten vill locka personer att ta ut pension redan vid 61 år. Efter DN:s granskning lovar försäkringsjätten att omedelbart gå igenom fall som inte gynnat kunderna.

DN kunde i går berätta att både Pensionsmyndigheten och Konsumenternas försäkringsbyrå var kritiska till metoden att ta ut pension redan vid 61 år. Upplägget bygger på att pengarna sätts in i en kapitalförsäkring hos Folksam som sedan investerar i olika fonder.

Organisationen Konsumenternas försäkringsbyrå, som ska hjälpa konsumenter att fatta välinformerade beslut inom det finansiella området, var bland annat kritiskt till att uppläggen marknadsförs av försäkringsrådgivare på stormöten.

I det fall som DN beskrev fanns Folksam kapitalförsäkringar med som en viktig del i lösningen.

Konsumenternas försäkrings-byrå har vid ett par tillfällen framfört till Folksam att konsumenter hört av sig till dem om att det inte känns seriöst att locka till förtida uttag via stormöten, och att upplägget är svårt att förstå.

– Vi återkopplar generellt till försäkringsbolagen när vi upptäcker problem. Vi har uppmärksammat Folksam vid ett par tillfällen på detta, förklarar Marcus Lindenius, ekonom på byrån.

Han menar att Folksam, som är kundägt och har en bred förankring inom stora kundgrupper, har ett stort ansvar för att konsumenterna ska kunna fatta välgrundade beslut.

Fram tills nu verkar organisationens kritik inte ha fått några konsekvenser men efter att DN bett om kommentarer från Folksam om ärendet tänker man agera.

– Vi ställer höga krav på förmedlare precis som Finansinspektionen gör. Om aktiviteter av det slag som beskrivs inte gynnar kunderna bör vi såklart gå till botten med detta, säger Jan Råstock, ansvarig för Folksams erbjudande på privatmarknaden.

– Vi kommer därför omedelbart att bjuda in Konsumenternas försäkringsbyrå till en ny dialog om dessa ärenden och utifrån vad som framkommer där, fatta nya beslut och ta nya diskussioner med berörda förmedlare, fortsätter han.

Till saken hör att Folksam självt undviker att ge kunder rådet att ta ut sin pension vid 61 år.

– Vi är väldigt sparsamma med den här typen av råd till våra kunder. Jag vill påminna om att det är viktigt att inte göra förtida uttag utan att förstå konsekvenserna, säger Jan Råstock.

Han delar bilden som Konsumenternas försäkringsbyrå har att när det blir problem beror det på att uppläggen är komplexa.

– Sådana här beslut måste grunda sig på noggranna analyser efter individens behov och ska alltid före-gås av rådgivning, säger Jan Råstock.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DNs innehåll 10-27 januari 2015

(Delar av innehållet)

10 januari 2015.

LÖRDAG 10 JANUARI 2015

Ledare

- Le Pen är inte svaret
- Redan dags att fälla regeringen?
- Majoritetsval vore bättre
- Bränsle åt nya stimulansplaner
- ”Konflikten gäller mänskliga rättigheter”

Debatt

- ”Sveriges säkerhetspolitik -behöver bred förankring”

Nyheter

- (I zzu: Därför slog poliserna till samtidigt
- Attentatsmännen intervjuades av tv-kanal
- ”Det är ett krig med fienden mitt ibland oss”
- Michael Winiarski: Frågan alla måste ställa sig nu – hur kunde det gå så långt?
- Världen hedrar de döda och står upp för pressfriheten.
- al-Qaida tränade en av bröderna
- Marine Le Pen vägrar delta i manifestation
- Pennorna i Paris. Blyerts. Tusch. Kulspets. Överallt höjs fredens vapen mot terrorn.)
- Sorgearbetet har bara börjat för fransmännen
- Uppgörelsen med S splittrar Moderaterna
- Kinberg Batra måste lyssna till kritiken
- Arvet efter Reinfeldt
- Jägarprotester mot stoppade vargjakten
- Björn af Kleen: Fanatikernas dröm känns absurd i Los Angeles
- Nyheter i korthet

Världen

- ”Oslagbar” president föll
- Världen i korthet

Ekonomi

- Qviberg riskerar fängelsestraff
- Hårdare tag med starkt symbolvärde
- ”Förnybar energi får utrymme”
- 43-åring erkänner bluffjobb
- Ekonomi i korthet

Stockholm

- SL blev snällt – då åker färre fuskare fast
- Kriminalitet inget skäl att slippa skatt
- Ny polisindelning får kritik direkt
- Drönare i jakten på hästen Helge
- Tipsen strömmar in om Fogelström
- På stan – Händer i Helgen
- På stan. Hamngatan
- Stockholm i korthet

Kultur

- Hanna Fahl: Det går att tala med framtiden – men vad ska man säga?
- Nu får ni mina hundra favoriter
- Dagens Nyheters kritiker listar de bästa nya böckerna.
- I en roman får historien vara utan mening
- Därför behöver historien skönlitteraturen
- Per Wästberg: Flaggorna fladdrar i en vind som inte märks, upproriskt kanske, i en enda riktning, frihetens
- Tro och förnuft i nya intriger
- Snedvriden bild. Yrkesmänniskan försvinner i filmen
- Deckare från norr till söder kartläggs i ny antologi
- Våndan att dela den man älskar
- Familjens slitningar. Skickligt om syskonkärlek som går sönder
- Tillkrånglad och onödig – men som gjord för film
- Versval. Familjesidorna får inte bli en -uppvisningsshow i avantgardistisk lyrik
- Tidningar avstår från satirbilder
- Kultur i korthet

11 januari 2015.

SÖNDAG 11 JANUARI 2015

Ledare

- Mandat i midvinterdimma
- Ni kommer aldrig att bli nöjda
- Peter Wolodarski: Tidsandan går aldrig att lita på.

Debatt

- ”Politiskt kaos och stillestånd – låt inte Haiti falla i glömska”

Nyheter

- Larm satte i gång militär insats
- Kinberg Batra lovar utveckla integrationen
- Nu måste hon visa musklerna som oppositionsledare
- Influensan på väg mot toppen
- Många tusen utan el under stormen
- Såren läks långsamt efter skalvet
- De knäckte nazisternas hemliga kod
- Karin Bojs: Arv, otur och miljö orsakar cancer
- Nyheter i korthet

Världen

- Stort pådrag inför dagens manifestation
- Terroristerna lyckades charma sina grannar
- Tumult under minnesstund: ”Vår rädsla tas inte på allvar”
- Sverige trycker på för nytt flygregister i EU
- Satiriker vågar trotsa regimerna i arabvärlden
- Lega Nord till hårt angrepp mot islam
- Boko Haram befaras ha dödat 2 000 i gränsstad
- Världen i korthet

Ekonomi

- Barn kan bli snuvade på sitt arv
- Makarna garderade sig med att skriva ett spanskt testamente
- Maria Crofts: Ett testamente är väl investerade pengar
- Ett bilfritt familjeliv kräver god planering
- Byt elavtal och spara pengar
- Så strömmar elen i Sverige
- Krogbranschen vill locka unga
- Ekonomi i korthet

Kultur

- Björn Wiman: Nu gäller det att dra gränsen mellan rasism och religionskritik
- Vad sa du? Hanna Fahl lägger örat mot veckan som gick
- 5 bästa enligt DN Kultur
- Fem saker från framtiden att sakna
- Emanuel Garnheim.
- Pennan
- Hennes livs novell
- ”Vi vill göra en feministisk killjoy”
- Emma Stone flyger högt i ”Birdman”
- Vi lever i en datorisk tid – vad vi än säger
- 2 frågor om språket
- Pennan och svärdet
- Gediget -porträtt av en pionjär
- Så föddes världslitteraturens första moderna terrorister
- Livfullt och lyxigt i Berwaldhallen
- DN:s kritiker listar det bästa på scen just nu
- Kultur i korthet

DN 11 jan 2015:

12 januari 2015.

MÅNDAG 12 JANUARI 2015

Ledare

- S kvar i myternas värld
- Rätt att anmäla SD-Söder
- Låt inte fördomarna ta över

Debatt

- ”Nio punkter för ett bättre och billigare flyktingmottagande”

Nyheter

- Place de la République, söndagen den 11 januari 2015
- Folkrörelsen riskerar att kramas ihjäl
- Fransman i Sverige: Befriande att få sörja
- ”Vi måste orka tänka att det kan hända här”
- Mördaren anger hämnd som motiv
- Ministern: Ubåtsjakt så nära är allvarligt
- Svenskar ska lära kurder att slåss mot IS
- Utredning om Nato väcker kritik
- Nato-tvist skymmer knäckfrågan – vad försvaret får kosta
- Nyheter i korthet

Världen

- Kubaner tvingas köa för dyr uppkoppling
- Världen i korthet

Ekonomi

- Birgitta Forsberg: Risker på överhettad fastighetsmarknad
- Misstro mot börsen
- Ekonomi i korthet

Insidan

- Hur kan vi hjälpa vår son att kunna sysselsätta sig själv?

Kultur

- Maria Schottenius: Exkludering är grogrunden för extremism
- Rom mindre dolce utan Anita Ekberg
- Houellebecq låter ledan prunka
- Håll era pennor och hjärtan varma. Tack Charlie Hebdo.
- Ann Heberlein: Det är knappast bara troende som är lättkränkta
- Religionshistoriker svämmar över sitt ämnes breddar
- Regissören som alltid talade klarspråk
- En uppvisning i falsk förtrolighet
- Rowling läxar upp Murdoch
- Binochedrama öppnar i Berlin
- Kultur i korthet

Stockholm

- Spelmissbruket ökar bland unga i Stockholm
- Getterna äter upp julen och räddar gransämjan
- Polisnotiser
- Full Fart i Slussens undre värld
- Händer i dag
- Stockholm i korthet

13 januari 2015.

TISDAG 13 JANUARI 2015

Ledare

- S och MP – en vek allians
- Ryssland fokuserar sinnena
- Jag är inte Charlie Hebdo

Debatt

- ”Invandrade entreprenörer är en outnyttjad resurs”

Nyheter

- Här är bilderna som utlöste ubåtsjakten
- Har Sverige råd att fånga in ubåtar?
- Stärkt försvar dyrare än vad politikerna tror
- S och M i upptrappat ordkrig om Nato
- Efter Egons framfart – nu väntar nytt lågtryck
- Myndigheten håller med Bert Karlsson
- Nyheter i korthet

Världen

- Nya livet ett lyft för C’est la vie
- Avtal i sista stund kan lösa krisen
- Förorten hoppas på krafttag
- Fransk polis: Sex terrorister ännu på flykt
- ”Om de kommer hit måste de anpassa sig”
- Hackerattack mot militärens twitterkonto
- Män frias för ”osedlighet” på badhus i Kairo
- Världen i korthet

Ekonomi

- Ett av tre hushåll saknar fast telefon
- Självstyrande bilar och välvda skärmar hetast
- Så kommer Facebook att kunna styra räntan
- SAS ännu störst i Norden
- Kronfallet styr resan österut
- Ekonomi i korthet

Insidan

- ”Jag blir glad när någon vågar fråga”
- Insidan i korthet

Stockholm

- På stan. Händer i dag
- Stockholm, måndag eftermiddag. Allt ska regna bort om några timmar. -Älskade, hatade väder.
- Borgarrådet: Kallt är kallt och var går gränsen?
- ”Vi vill ju bara att mamma ska vara nykter”
- Färre får vård i Stockholm än i Göteborg
- Hundåren över för hunddagiset
- Allt färre har hund i Stockholm
- Stockholm i korthet

Kultur

- Johan Croneman: Att svara på barns frågor om attacken i Paris är en utmaning
- Normbrytaren som vann över Jante
- Ny proffsig Jönssonliga vill lämna farsen
- ”Vi ska inte halshugga lyssnarna med spoilers”
- Påstå inte att väst är i krig med islam
- Ebba Witt-Brattström: ”Mina repliker- i ’Astrid’ är inte privat-psykologiska”
- Därför kan Sven Stolpe inte frikännas från nazismen
- Helena Lindblad: ”Boyhood” fick oväntat flest statyetter
- Oförutsägbart och udda. Scott Ian på turné med -självbiografiska rövarhistorier
- Kultur i korthet

14 januari 2015.

ONSDAG 14 JANUARI 2015

Ledare

- Terror mot Europas judar
- Tryggare har många blivit
- Det går att stoppa mördarna
- Jakt med nödvändiga förhinder
- ”Handlar inte om livsåskådning”

Debatt

- ”Så vill vi utveckla -Moderaternas politik”

Nyheter

- Tips via polisens hemsida kan läsas av obehöriga
- Kommission ska minska olyckorna när halkan slår till
- Jättepådragen efter pulverlarm får kritik
- Uppgörelsen splittrar M
- DN-artiklar gav starka reaktioner
- Drama i fjällen fick ett lyckligt slut
- Prislappar på försvarets behov saknas
- Fler utsatta för brott – men många är nöjda med polisen
- Förskolan ska få ny läroplan
- Nyheter i korthet

Världen

- I dag väntar rusning efter Charlie Hebdo
- Fyra offer begravdes i Jerusalem
- Presidentval i skuggan av Boko Harams terror
- Tåget som alltid är försenat
- Egyptens ex-diktator kan släppas på fri fot
- Världen i korthet

Ekonomi

- Norrmännen gränshandlar flitigt trots försvagad valuta
- Johan Schück: Upplagt för ny strid
- Ekonomi i korthet

Insidan

- ”Många vill prata mer om mens”
- Stoppdukarna fick torkas i smyg
- Insidan i korthet

Stockholm

- På stan. Händer i dag
- Politiker lånade – av miljardärfamilj
- Göteborg lägger fyra gånger mer på missbruksvård
- 900
- 140 år gammalt hus kan rivas
- Hus för nästa generation stjärnor
- Kommunen som ratas av tjuvarna
- Stockholm i korthet

Kultur

- Malin Ullgren: Kapitalismen formar oss även i de andliga mjukdelarna
- Nätjättarna tar över den digitala världen
- 17
- Tidskriftsstödets vinnare och förlorare
- Alla. Från företagskvinnor till drottningar, musiker och kvinnliga soldater, bara de gjort något värt att berätta.
- Ingen har rätten att kränka
- Mannen bakom skandalerna
- Absurt stöd från arabvärlden. Judar och muslimer utsätts varje dag
- Halsbrytande satir om den saliga förlåtelsen
- Ljudfamlande efter livets stora frågor
- Panda Bears popmusik är galet idérik
- Anita Ekberg begravs till filmmusik
- Fler skivrecensioner
- Kultur i korthet

15 januari 2015.

TORSDAG 15 JANUARI 2015

Ledare

- Tillbaka på ruta ett
- Kriget mot de kristna rasar vidare
- Putin har sett ett väst i kris
- När får vi en svensk ”Borgen”?
- Starkt agerat av Gävlemuslimer

Debatt

- ”Robust ekonomi viktigare än låga hushållsskulder”

Nyheter

- Kvinnorna saknas i skolans historieböcker
- ”Alla män som gjort minsta lilla kommer med”
- Jonas Thente: Läroboksredaktörer måste skärpa sig
- Alliansen utlovar hårt motstånd
- De lade grunden för gentekniken
- Flera partier på väg att lägga om kursen
- Nyheter i korthet

Världen

- Så slår oljekrisen mot ryssarna
- Kreml borde förskräckas av historien
- Nya numret möttes med glädje – och likgiltighet
- al-Qaida tar på sig attacken
- Satirerna fördöms i flera länder
- Minskat stöd för högerextremister
- Världen i korthet

Ekonomi

- Nyvalet kan avgöra eurons öde i Grekland
- Grekerna borde inte släppts in
- Billigare dollar kommer att dröja
- Flygbolag saknar tillstånd
- Forskaren som blev miljardär krävs på 152 miljoner i skatt
- Ekonomi i korthet

Jobb

- Bilderbok skapar säkrare arbetsmiljö

Skriv i DN

- Bildinsändare. Johannes Kroon, Edsbro
- Björn Söder är inte lämplig som talman
- Sesamstekt lax med ingefärssmör
- Skriv i DN i korthet

Insidan

- Emilies smärtor kan lindras men inte botas
- Clara vill att bloggen ska peppa tjejer
- Insidan i korthet

Stockholm

- Rekordstora förluster för Stockholms akutsjukhus
- Ur led är tiden vid Centralposten
- Stänga Bromma? Än är det inte klart
- På stan – Händer i dag
- Polisnotiser.
- Stockholm i korthet

Kultur

- Niklas Wahllöf: Ubåten – sedd ur Ester Nilssons och Olof Lagercrantz perspektiv
- Konstattentat skrämmer till självcensur
- Att ha rätten till en stad
- PEN International är djupt oroade över att det bland de protesterande fanns regeringsföreträdare från länder som aktivt inskränker yttrandefriheten.
- ”Tusen bitar”. Guldbaggejuryn skymfar dokumentärfilmen
- Nya numret av Charlie Hebdo befriande grovt – trots allt
- Våga knåda klassikern
- Därför behövs vänstern i kampen mot islamismen
- Hovnarren kastar den ironiska masken och låter allvaret kliva in
- Birgitta Rubin väljer veckans vernissager
- Kultur i korthet

16 januari 2015:

FREDAG 16 JANUARI 2015

Ledare

- Dela skuldbördan
- Hycklande armkrok i Paris
- Oljepriset har nått sitt nya tak
- Hej då, SL, jag har tröttnat
- Märkligt argument för att sudda i boken

Debatt

- ”Inga hållbara argument för betyg redan i fjärde klass”

Nyheter

- ”Tonen är väldigt hård och oförsonlig”
- Ministerns ordval ovanligt odiplomatiskt
- Fridolin kräver en förklaring av förlagen
- Fritt fram för vargjakt
- Konflikt om ökat underskott
- Åsa Beckman: På en sekund fattar jag dagens skräck för spoilers
- DN:s Cecilia Jacobsson ställer frågor om aktuella nyhetshändelser.
- Nyheter i korthet

Världen

- Åklagare: Vi avvärjde omfattande attacker
- Ovanligt många jihadister från Belgien
- Många Parisbor ville ta farväl av sina hjältar
- Hård ton om teckningarna efter marschen
- Nyval start på utbrytning
- Påven populär i ”selfies”
- Rosling: Utbrottet av ebola stoppas i år
- Städer i ruiner efter Boko Harams attacker
- FN-försök att rädda landet
- Världen i korthet

Ekonomi

- Så ska regeringen få fart på byggandet
- Johan Schück: En bostadskrasch kan liknas vid ett kärnkraftshaveri
- Krav på skärpt lag för att stoppa dödsolyckor
- Här skapas de nya jobben i år
- Schweiz visar vägen för Sverige
- Ekonomi i korthet

Insidan

- Ducka inte för barnens frågor

Kultur

- Fredrik Strage: Sprid -bloggen Rymdslottet om du vill att -världen ska sekulariseras
- Utländsk succé för ”Leviatan” huvudvärk för Putins Ryssland
- Han gör app-succé
- Också muslimer hör till Europa
- Döda kvinnor är de ideala varumärkes-ambassadörerna: medgörliga, undergivna och lätta att manipulera
- Historieskrivning. För Stolpe var -Hitler en Kristi motståndare
- ”Fel film” kommer alltid att kunna vinna
- Oscarslista utan stor mångfald
- DN:s kritiker listar de bästa filmerna på bio just nu.
- Helena Lindblad: Skådespelarpriserna är den mest skumma Oscarsklassen
- Reese Witherspoon. ”Det är katastrofalt att det inte finns bättre roller för kvinnor”
- Vårkänslor i voddarna
- Det var häftigt att upptäcka en pionjär
- Sevärt om kodknäckande geni
- Botgöring i vildmarken. Unikt och vackert om kvinnlig överlevare
- Intim historia om frispråkig pionjär
- Nytändning. Mer ”Ocean’s eleven” och action än mysbuskis
- Som en tehuv full med varm mysighe

17 januari 2015.

LÖRDAG 17 JANUARI 2015

Ledare

- Var inte rädda
- Direktörer från en tid som flytt
- Frihetslängtan i fotbollsskor
- Med mazarinen som sköld
- Ett påvligt slag för yttrandefrihet?

Debatt

- ”Domstolarna inte rätt forum för en hållbar vargpolitik”

Nyheter

- EU samordnar polisens tillslag mot terrorister
- Tryckt stämning i staden där två misstänkta jihadister sköts
- Michael Winiarski: Europeiska jihadister tar med sig Syrienkriget hem
- Expert vill sätta press på Turkiet
- Tidigare minister ska leda ny grupp för bättre integration
- 2014 var världens varmaste år
- SVERIGES SVEK
- Niklas Orrenius: Coulibaly är borta – men det finns fler som han
- Nyheter i korthet

Världen

- USA-turister tas emot med öppna armar
- Svensk protest mot prygeldom
- USA ska träna oppositionen i Syrien
- Världen i korthet

Ekonomi

- SCA:s seglingssatsning sköts från skatteparadis
- Mjölkjätten hoppas på framtidens medelklass
- Nya bankregler möter motstånd
- Fortsatt stigande bopriser i hela landet
- Ekonomi i korthet

Stockholm

- Hjärnskadade kvinnor fick sexuella förslag
- Sex nya ställen att hålla koll på
- Han ska få fram 40 000 bostäder
- Polisinsats mot inbrott en flopp
- Hundskall kan stänga rastgårdar
- På stan – Händer i helgen
- Minijycken snart störst i Stockholm

Kultur

- Hanna Fahl: I höst blir jag lika gammal som Thomas Buddenbrook
- Gruppterapi för deckarförfattarna
- Bokkalender. Klimatkrisen och vårpremiär för ”Release me”
- Dagens Nyheters kritiker listar de bästa nya böckerna.
- Välkommen till en måttlös värld av motton
- Svenskt trubbel i tropikerna
- När de som skulle berätta tystnat. Roza Ghaleh Dar om hur litteraturen ger nya perspektiv på terrordådet
- När man inte ens vågar vara rädd
- Skimrande folksaga. Bild, text och musik i sällsamt lyckad mix
- 8 x bilderböcker
- Lotta Olsson: Även i skräpet döljer sig små guldkorn
- I dag börjar cirkusen i Pilsen
- Actionmättat. Jansen och Golan skapar explosioner av lycka
- Drabbande om gråskalorna mellan gott och ont
- Kultur i korthet

18 januari 2015.

SÖNDAG 18 JANUARI 2015

Ledare

- Läsare är skribenter – skribenter läsare
- Sönderfall ett dåligt val
- Peter Wolodarski: Inte Israelfientligt att förespråka tvåstatslösning.
- Bard.

Debatt

- ”Välfärd behöver både privat och offentlig verksamhet”

Nyheter

- Sveriges officiella statistik hotar att bli missvisande
- Gala startskottet till att uppmärksamma Fadime
- Kvinnor dominerade på musikprisgala
- Sengångarungar måste handmatas
- Viktigt att SCB tydligt redovisar problematiken
- Ljusmanifestation för Raoul Wallenberg
- Löfven: Idiotisk diskussion om vinstuppgörelse med V
- Kvinna och två barn påkörda av tåget – alla tre omkom
- Prisad genupptäckt mer aktuell än någonsin
- Karin Bojs: När Doggerland gick förlorat i havet
- ”Klurigt, roligt och lärorikt”
- Nyheter i korthet

Världen

- Växande känsla av utsatthet hos franska judar
- Israel väntar flyttvåg från Frankrike
- Förbud mot gayvigslar omprövas i HD
- Regimen tystade tungt fackförbund
- Världen i korthet

Ekonomi

- Så sparar du bäst med de nya reglerna
- Frågor & svar om pensionssparande
- Maria Crofts: Mycket pengar står på spel
- Näringslivstopp använde miljard till havskappsegling
- Hett värma upp huset med energi från berget
- Jämtar sparar mest el
- Ekonomi i korthet

Jobb

- Så blir du mer kreativ på jobbet
- Vardagshetsen får allt fler unga att bränna ut sig
- Han gick in i väggen vid 21 – nu lär han andra att säga nej
- Ska jag mörka utbrändhet?
- Jobb i korthet

Kultur

- Björn Wiman: Den gula stjärnan lämnar fortfarande en skugga från det förflutna
- 5 bästa enligt DN kultur
- Fem mattesnillen på vita duken
- Hej kulturarbetare! Kristin Emilsson. -
- När blicken spelar roll
- Nördarna mot mördarna
- Nio stavelser- som visar svenskans kraft
- 2 frågor om språket
- Det här är otroligt bra – och roligt
- Mäktig The Band-afton. Världens bästa konsertfilm på scen
- Flickvreden bränner men blir för svår att förstå
- En stillsam maoist kom till Kina
- Skotska skönandar. Bäst är de vänligt vemodiga popmelodierna
- När materialen byter skepnad
- ”Norma” på Slottet. Osäker -uppsättning av Bellinis klassiker
- DN:s kritiker listar det bästa på scen just nu
- Därför är upplysningens döda filosofer dagens mest levande
- Kultur i korthet

Resor

- Heta Kuba kommer ut ur kylan.
- Mattias Klum: Vi blev -rånade och fick malaria och dysenteri på samma resa...
- Sanna Björling: Nordöstra Washington inget att vara rädd för

19 januari 2015.

MÅNDAG 19 JANUARI 2015

Ledare

- En dödfödd dogm
- Argument om Sovjet går igen
- Med oljan sjunker Ryssland

Debatt

- ”Överge överskottsmålet – låna till nya investeringar”
- ”Nytt asylskäl kan fylla behovet av arbetskraft och ta vara på de nyanländas kompetens”

Nyheter

- Vittnet: Där borta kom ubåten
- Ytterligare tips efter DN:s artiklar
- Expert vill se licens för skoterguiderna
- Hälften av fosterbarnen ersätts inte
- Paret kan dömas för mord på Yara
- ”Roligast är att elva tjejer nominerats”
- Kvinnor ska upplysas om överdiagnostik
- Dags att välja bästa krogarna
- Nyheter i korthet

Världen

- Vänsterns löften lockar efter de hårda åren
- En outsider har vunnit väljarnas förtroende
- Splittrad opinion om hur terrorn ska mötas
- Halverade politikerlöner testar gamla sanningar
- Officerare i Hizbollah dödade i israelisk attack
- Världen i korthet

Ekonomi

- Oljan hett ämne när toppar möts
- Hur blir ekonomiåret 2015?
- Rutinerad tippare knep segern med nio rätt
- Arbete för facket lockar tjänstemän
- Industrijobben blir snabbt färre
- Ekonomi i korthet

Insidan

- Stressad, slutkörd och maken bara surar – ska jag skilja mig?

Stockholm

- Fem minuter för klädbyte – i veckan
- Nya borgarrådet: Förstod snart att det finns brister
- Mellan
- Rekordmånga föddes förra året
- På stan. Händer i dag
- Stockholm i korthet

Kultur

- Catia Hultquist: Mitt i -ordflödet uppstår en liten reva i den -moderna alfahannens kostym
- Efter en kvart har vi förstått allt
- Bonniers konsthall inför fri entré
- Birgitta Rubin: En diskussion om ökad tillgänglighet vore välkommen
- Popgenier tar anden till hjälp
- Vi ska minnas Förintelsen som helt begriplig
- Folkkär och exklusiv. Mellan koketteri och öppen nyfikenhet
- Skruvade anklagelser från Nohrborg
- Det sublimt himmelska möter kokande klanger
- Indietronica. Soundet bär inte Kate Boy hela vägen
- Kultur i korthet

20 januari 2015.

TISDAG 20 JANUARI 2015

Ledare
- Ge Putin entydigt besked
- Wallenberg tog hand om familjen
- USA har mycket att lära
- Friska barn är viktigare än fria vårdval
- Vittnesmål om svag beredskap

Debatt
- ”För mycket dokumentation äventyrar patientsäkerheten”

Nyheter
- Snart är den sjätte generationen redo
- Hjältehund räddade tre personer
- Svenska grisar fria från MRSA-bakterier
- Sociala medier minskar avståndet till politikerna
- Hundra tusen ungdomar står nu inför sitt gymnasieval. Ska de
- Karlstads elevhälsa först med hbt-certifiering
- Nyheter i korthet

Världen
- Nu lär han tala klarspråk
- Presidentens fyra utmaningar under den sista tiden vid makten
- Oron växer efter statskuppsförsök
- Ovissheten förödande för folket
- Åklagare i terrormål hittades död
- Hizbollah hotar att hämnas israelisk attack
- EU håller fast vid sanktioner
- Världen i korthet

Ekonomi
- Ikea miljardsatsar i krisens Ryssland
- Moskvakunder lockas inte av röda reapriser
- ”Vi vill växa organiskt och inte förlora själen”
- Var noggrann innan du beslutar dig
- USA är ljuset i en allt svagare världsekonomi
- Ekonomi i korthet

Insidan
- ”Mensen är alltid ett tecken på hälsa”
- Golgatavandring med blodiga shorts
- Minns att mamma virkade stoppdukar av ljusvekegarn. Jag fick
- Insidan i korthet

Stockholm
- Södersjukhuset: ”Vi vill sticka ut”
- Allt dyrare hyra bostad i andra hand
- Stockholmarna -klagar mer och mer på akutsjukvården
- Vad är din erfarenhet av sjukvården i Stockholm?
- Miljardhuset kan stoppas
- KAFÉ
- ”Får handläggare sparmedalj?”
- På stan. Händer i dag
- Stockholm i korthet

Kultur
- Johan Croneman: Roliga oneliners i det brittiska dramat – ofattbart segt i det svenska
- Säkerhetschef granskar konst
- Jämställt på bio i vår
- Vilja kan inte mätas i pengar
- Helena Lindblad: Det är helt absurt att avfärda filmer man inte ens har sett
- Sven Stolpe tog tidigt avstånd från nazismen
- Politisk teater utan politisk effekt
- ”Min röst är som en silvrig Jaguar”
- Kultur i korthet

21 januari 2015.

ONSDAG 21 JANUARI 2015

Ledare
- Ingen suck av lättnad
- Diktaturen är västs blinda fläck
- Ingen obefolkad vildmark

Debatt
- ”Skrota stödet till eget -boende för asylsökande”

Nyheter
- Hårdare regler efter haverierna i telenätet
- Gör en skriftlig anmälan om störning av bredbandet
- Hur reagerar du när mobil- eller bredbandsnätet går ned?
- Betydligt färre risker i dag vid IVF
- Klagomålen ökar men leder sällan till åtgärder
- Ewa Stenberg: SD har lagt om partiets kurs efter valet
- SD-ledare fast på flyg
- Nyheter i korthet

Världen
- Världen protesterar mot piskdom
- Flera EU-länder gav stöd åt USA:s tortyr
- Japan kräver: Släpp gisslan
- Brösten täcks på sidan tre-flickorna
- Påven: Vi ska inte ta efter kaninerna
- Kina stärker gränsen efter flera mordfall
- Rebeller intog presidentpalatset
- Världen i korthet

Ekonomi
- Krisen öppnar för innovatörer
- Svåra förhållanden ger möjligheter för nya företag
- Lockpriserna på bostäder tillbaka
- Ekonomi i korthet

Skriv i DN
- Bildinsändare. Kjell Nilsson-Mäki, Frösön
- Orimligt att sköterskans lön är så mycket lägre
- Grekiska köttbullar
- Skriv i DN i korthet

Insidan
- Fler känner sig säkrare i vardagen
- Insidan i korthet

Stockholm
- BUDGET
- På stan. Händer i dag
- Så mycket mer skatt ska stockholmarna -betala till alla andra
- 12-åring tvingades av bussen
- Stim stämmer Skansen
- Stressad? Ät semlan i en wrap
- Hästen Helge söks av undervattensteam
- Letter fick vila vid Adolf Fredriks kyrka
- Stockholm i korthet

Kultur
- ”Man ska kunna ha riktiga åsiktsstrider”
- I dag är jag rädd igen
- ”Ett mycket litet steg för kvinnorna”.
- Hög svindelfaktor. Den originelle Oliver Sacks analyserar spratten som hjärnan kan utsätta oss för
- Dan Jönsson: Jag är inte särskilt Charlie
- Rösten räddar Mansons nia
- Skönt flow för nöjda nostalgiker
- Oro för konstens frihet
- Birgitta Rubin. Nu måste polisen och politikerna vakna
- Blygt förtroende. Spröd saga långt från skolbarnens larmande liv
- Fler skivrecensioner
- Kultur i korthet

22 januari 2015.

TORSDAG 22 JANUARI 2015

Ledare

- President på soloturné
- Döden i Buenos Aires
- Sluta tugga, börja klubba
- En operation för integration
- Sanering är fel lösning

Debatt

- ”Jämställdhet ska prioriteras redan i vår ändringsbudget”

Nyheter

- Polisens rapportering av olyckor döms ut
- Snödrottningen toppar namnlista för nyfödda
- Justitieministern: KD:s förslag fel väg att gå
- ”Elbolagen måste också ta ansvar”
- Regeringen oroad för ökade sjukfrånvaron
- Röding dubbelt hotad av varmare klimat
- En vit helg att vänta
- van der Kwasts bok övertygar inte – trots detaljrikedomen

Världen

- Gyllene gryning tappar stöd – och kan förbjudas
- Artighet och nya vapen ska stoppa terrorn
- USA och Kuba skriver historia
- Självsäker Obama höll ”trotsigt” tal
- Dialog kan bli slutet för Pegida
- Predikant sätter Norge i rävsax
- Moskva skärper tonen

Ekonomi

- Löfven: Sverige måste in på fler marknader
- Nya rekord på börsen trots svenskarnas oro
- ”Europa har inte hämtat sig”
- Fler signaler om sämre utsikter
- Tyskland kritiskt till stödköpet av värdepapper
- Ekonomi i korthet

Jobb

- Få unga lockas av industrin trots goda chanser till jobb

Insidan

- Är det okej att ha en kärleksaffär med chefen?

Stockholm

- Snabbare vård: Skype ska minska köerna till akuten
- Pub försvinner – blir storhotell
- Här kan det bli -nationalpark*
- ”Kampanjen är trams”
- Ettans buss ska bli lite snabbare
- Vintern kom med SL-kaos – och mer snö är på väg
- Lurig bro för skateboardåkare
- Bävrar gnager pilar mitt i stan
- Stockholm i korthet

Kultur

- Elisabeth Åsbrink: Om påven fick dra gränserna skulle vi inte få titta på Monty Python
- Säkerhetschefen ger klartecken
- Salonen ny huskompositör i New York
- ”Tecknaren är diktatorns motsats”
- Sällsamt ljus över en avskyvärd tid
- Det här är en av hennes större roller. Det finns inga planer på att ändra motivet.
- Nedstigning. Myten tar plats i t-banan
- Björn Wiman och Ola Larsmo: Hög tid för Sverige att agera i fallet Raif Badawi
- Inget drama i skärgården utan handling
- En konstvår med kyssar och klassiker
- Spektakulär tradition. Kinesisk performancekonst gäckar censuren
- Pynchonroman på duken till slut
- Världens mest prisvärda platser att resa till 2015
- Kultur i korthet
- Känslosam resa i spåren av Förintelsen

23 januari 2015.

FREDAG 23 JANUARI 2015

Ledare

- Loss från stagnationsfällan
- Utan utväg ur östra Ukraina
- ”Utsatthet” är ingen ursäkt
- Kommunerna mäktigare än riksdagen
- Strålande analys av centerpartister

Debatt

- ”Omställningsstöd är bättre än oändliga sjukskrivningar”

Nyheter

- Hon vill göra det lättare att byta jobb mitt i livet
- Inga tecken på återgång till gamla M
- Gen som orsakar sen fosterdöd har hittats
- Dags att hålla koll på mesarna
- Lena Sundström: Rädslan är något som skiljer oss åt
- Bildt smugglade ut dödsdömd student
- Nyheter i korthet

Världen

- Framgångssymbolen är i rebellernas händer
- Trängsel är priset för tunnelbanan
- Hadi redo att avgå
- Världen i korthet

Ekonomi

- Skandalen skakar om på toppen i flera företag
- Birgitta Forsberg: Med Martin-Löf i ledningen skapades en opassande kultur
- Näringslivets doldis backar för kritiken mot maktbolaget
- Sextontaggaren har fällt sig själv
- Sedelpressarna sätts i gång när Draghi skriver historia
- ”Sannolikheten ökar för att Riksbanken kommer att göra mer”
- Johan Schück: Stödköpen ger lindring – men måste kombineras med reformer
- Butiker höjer mjölkpriset för att stötta lantbrukarna
- Ekonomi i korthet

Insidan

- Menstruationen – ett förbjudet ämne år 1896
- En fråga om mänskliga rättigheter

Kultur

- Unga bryter ny mark i skakigt filmlandskap
- Fredrik Strage: Jag hoppas att den nygamla skurken bejakar James Bonds bisexualitet
- Rasbiologin banade väg för norrländsk kolonisering
- Det är nära perfekt tv.
- Han låter Europa snubbla över historien
- Det vänder sig i magen av SD:s propaganda
- Björn Wiman: Också Birgit Nilsson sjöng ut om judarna
- Att nominera är att ta ställning filmpolitiskt
- Jag har hört om anställda som kunde gå i månader utan att skriva något, folk som drack på jobbet, eller var borta i flera dagar utan att någon visste var.
- Kerstin Gezelius: Lite olja på vågorna hade inte varit fel. Nu blev det bensin
- Filmkalender. Festival, musikal och insektspokal
- Hawkings godkännande betyder allt
- Fråga filmdoktorn
- Begärets dunkla mål i fransk salongsmiljö
- Perspektivbyte. Nu skildras folkmordet ur offrens synvinkel
- En stor liten film om kvinnlig vänskap
- Tre systrar och en begravning i Marocko
- Döden i kikarsiktet. Krigspropaganda om prickskytt med ångest
- Filmromantik som får klichéerna att gnistra
- Hjältehacker. Parodiskt om cyberterrorism
- Kultur i korthet

24 januari 2015.

LÖRDAG 24 JANUARI 2015

Ledare

- Snacka om korruption
- Ett återfall i primitivt tänkande
- Fruktan har goda skäl

Debatt

- ”Författarna utnyttjas när bokbranschen blir digital”

Nyheter

- Nya tekniken ska förhindra brist på mat
- Här odlas Sveriges första miljövänliga jätteräka
- Samarbete ska ge tiggare bättre liv på hemmaplan
- Billig kräm bäst på att liva upp huden
- ”Jag har slutat att hoppas på Rumänien”
- Problemet måste lösas i Bukarest
- Försvaret kräver 31 nya miljarder
- Kvinna kan ha frusit ihjäl efter olycka
- Fusket ökar kraftigt på högskolorna
- Nyheter i korthet

Världen

- Tonen hårdnar i grekisk valspurt
- Drama i tre akter
- Thailands kris trappas upp när juntan stoppar motståndare
- Kung Salman kan tvingas att lägga om kursen
- Kanonkula i grannens skorsten
- Valence. Frankrike
- Världen i korthet

Ekonomi

- Norrskenet – värt miljoner i mörkret
- ”Partiklar krockar och skickar ut ljus”
- Johan Schück: Det krävs reformer för att öka produktiviteten
- Slut med utdelningar till staten
- Kriminella utnyttjar valutaväxlare
- Ekonomi i korthet

Stockholm

- Florin, 27, lever på våra sopor
- Nya miljoner ska ge fler sovplatser
- LYX
- Konduktörerna försvinner från lokalbanorna
- Skatteverkets ”gram-atik”: Kafé sålde svart kaffe
- Fortum polisanmäls efter dödsfallen
- På stan. Händer i dag
- Stockholm i korthet

Kultur

- Hanna Fahl: Om ens fejkkille kan konversera bättre än ens riktiga kille – vem är då fejk?
- Dagens Nyheters kritiker listar de bästa nya böckerna.
- Rapport från ömma ögonblick
- Philip Teir: Hade Kafka varit bra på Twitter?
- Alex Haridi. ”Jag saknar tonårens känsla av att allt är på liv och död”
- En livslast av dikter där svärtan växer sig starkare
- Inspirerande. Sex debutanter ger snabbtitt in i den nya poesin
- Dags att frigöra sig från Tolkien
- Ingen fara, Andreas! Det finns många stora författare som debuterat sent i livet
- En efterlängtad fars på väg att vitsas sönder
- Skön resa tillbaka till jazzens rötter
- I takt med sin tid. Fantastiskt samspel i Noréns familjedrama
- Andreas Kleerup på besök hos Nils Landgren imponerar vid trummorna
- Kultur i korthet

25 januari 2015.

SÖNDAG 25 JANUARI 2015

Ledare
- Bättre fly än illa fäkta om jobbet är hemskt
- Syrizas plan en ny tragedi
- Peter Wolodarski: Mingel i Davos, krig i Donetsk.
- Bard.

Debatt
- ”Samernas urfolksrättigheter måste tas på större allvar”

Nyheter
- Mörk historia fram i ljuset
- S vill ha borgerligt stöd om vinster i välfärden
- SD-toppen avfärdar utmanare
- 1,5
- Moderat föreslår förbud mot tiggeri
- Så blev Hawking en kändis
- Karin Bojs: Polacken som knäckte koden är också stoff till film
- Nyheter i korthet

Världen
- Saudierna försöker ta avstånd från IS
- ”Det här är en svensk moské”
- Rebellernas nya attack gör slut på vapenvilan
- Tusentals i protest mot kupp
- Uppstickaren redo att stödja vänstern

Ekonomi
- Viktigt att ge barn ansvar för pengar
- Så höjer sjundeklassarna månadspengen: dammsuga, putsa fönster och rasta hunden
- Maria Crofts: Ett bra verktyg för att lära om sparande
- EU-topp: Steg framåt mot frihandelsavtal
- Ekonomi i korthet

Jobb
- Studentnätverk – en väg in i karriären
- ”Det handlar om att utvecklas och få kunskap”
- "Programmen vänder sig till engagerade studenter"
- ”Jag lärde mig massor”
- "Vi ser på det som en långsiktig investering"
- Jobb i korthet

Kultur
- Björn Wiman: Av 900 000 som fördes till Treblinka finns bara en kvar i livet
- Vad sa du? Hanna Fahl lägger örat mot veckan som gick
- 5 bästa enligt DN Kultur
- Fem osannolika celebritetsolyckor
- Amanda Adolfsson. Hon kan tänka sig att leva resten av sitt liv i filmen ”Marie Antoinette”. Nu debuterar Amanda Adolfsson som regissör till ”Unga Sophie Bell”.
- Metafor
- På lek och blodigt allvar
- Scener ur ett konstnärskap
- Vikingens resa – från saga till datorspel
- En bra historia – och ett reklamknep
- 2 frågor om språket
- Smärtsam sångcykel om -separationens alla faser
- DN:s kritiker listar det bästa på scen just nu
- Giftigt porträtt av en utdöende manlighet
- Inspirerande om broderande som motståndshandling
- Tvära kast. Edda Magnason både enkel och krävande knepig
- Svår balansakt för Don Juan i backslick
- Exakt elegans. Esa-Pekka Salonen är en perfekt Raveldirigent
- Lysande satir om ingenting
- Suggestivt. Jörgen Hjerdts debut är en mörk släkthistoria
- Så har sorgemånaden elektrifierat diskussionen om demokratin
- Fint men Justin Townes Earle tappar bort sig på vägen
- Kultur i korthet

26 januari 2015.

MÅNDAG 26 JANUARI 2015

Ledare

- En annan värld var möjlig
- Enkel film som ställer svår fråga
- Putin behöver inget Gulag

Debatt

- ”Utred möjligheten att frånta terrormisstänkta passet”

Nyheter

- Grekerna säger nej till sparpolitiken
- Folksam borde klara sig utan hans pengar
- Alexis Tsipras – en uppstickare som är villig att kompromissa
- Johan Schück: Mycket pekar mot att landet lämnar euron
- Fakta. Alexis Tsipras
- V kräver förhandling
- Att ta ut tidig pension kan bli dyr affär
- ”Vi ger alltid rådet att ha låg risk – och 95 procent av våra kunder vill ha det”
- Nu ska skallarna lämnas tillbaka till Nya Zeeland
- Sverige förhörs om mänskliga rättigheter
- Nyheter i korthet

Världen

- Grannen till Auschwitz en trygg plats för judar
- Merkel fryser kritiserad vapenexport
- Obama på indiskt kafferep
- Risk för blodigt val efter Boko Harams nya attack
- En fena på löpning
- Världen i korthet

Ekonomi

- 12 osäkra kort inför rapportfloden
- Birgitta Forsberg: Ta tidsmaskinen fram till nutiden, Wallenbergare
- Skulderna växer – men färre delar på bördan
- Ekonomi i korthet

Insidan

- Anpassar vi maten för mycket efter vår dotters ätstörningar?

Kultur

- Maria Schottenius: Påven vill skriva om historien – och han har mycket bråttom
- ”Farmor överlevde alla etapperna i Förintelsen”
- Bellman blir digital
- Filip och Fredrik får bollen att rulla i bandyfilm
- ”Vi har inspirerats av ’Damen med slöjan’ ”
- Rihanna tillbaka efter ”Jump”
- Äcklet som kamp mot brackorna
- Jag älskar att läsa andras texter och tycker att livet är en enorm secondhandaffär. Det finns inget som heter du får inte ta det här.
- Jackie Jakubowski: Om någon kunde slicka mitt hjärta skulle det förgifta honom
- Svängande och oroande om 40-talets skitiga Söder
- Kultur i korthet

27 januari 2015.

TISDAG 27 JANUARI 2015

Ledare

- Gratislunchens vänner
- Vänsterns feminism till salu
- Dödsolyckorna ökar – inte
- Offren försvinner, förnekarna är kvar
- Ständigt denna kulturliberalism

Debatt

- ”Så kan FN:s fredsbevarande verksamhet bli effektivare”

Nyheter

- I dag minns världen fasorna i dödslägren
- Hédi Fried. Nazisten Josef Mengele sände hennes mamma direkt till gaskammaren
- Vittnesmål. Fyra överlevande berättar om mardrömmen under Förintelsen
- Vittnesmål. Fyra överlevande berättar om mardrömmen under Förintelsen
- Vittnesmål. Fyra överlevande berättar om mardrömmen under Förintelsen
- Vittnesmål. Fyra överlevande berättar om mardrömmen under Förintelsen
- Förintelsens minnesdag. 70 år sedan Auschwitz befriades
- JUDEHATET SOM DRAR STORPUBLIK
- Budgethaveri blev start för blårött styre
- Sverige får FN-kritik
- Jomshof ska bli nya ansiktet utåt
- KI ber om ursäkt för skallsamlingen
- Risk att avtal med saudier blir förlängt
- ”Vår klass”. Hyllade pjäsen får nypremiär på årsdagen av Auschwitz befrielse.
- Nyheter i korthet

Världen

- Både varningar och hyllningar till valsegraren
- Grekiskt maktskifte får effekt i flera tunga frågor
- Gerilla drev ut IS ur Kobane
- ”Monsterstorm” mot New York
- Världen i korthet

Ekonomi

- Blandat i rapportfloden
- ”Det handlar om rikedom – fast inte om pengar”
- Fundera över hur ni ska -tjäna pengar
- Folksam backar efter kritik om tidig pension

Insidan

- Josefin har tagit sitt sista bloss
- Rökning har blivit otrendigt bland unga
- Insidan i korthet

Kultur

- Johan Croneman: ”Deckarna” är ett litet SM i konsten att försvara sin tunnaste litterära idé
- Filmgalan blev en riktig rekordkväll för regissören Ruben Ös
- Helena Lindblad: Nyckel till svensk filmframgång stavas tydlighet
- ”Vi ville in i Walderstens värld”
- Nya Millenniumromanen klar
- Jag har bevarat lojaliteten med dem som mördades
- Operakonst som briserar av åtrå
- Tunn tråd. Planlös lek med olika experiment
- Kultur i korthet